اور اسقدر ہنگامہ ہوا کہ سپرنٹنڈنٹ پولیس نے عدالت
کا اجلاس ملتوی کرا کے کمرۂ عدالت سے لوگوں کو باہر
نکال دیا۔

ریل بہہ گئی

راستہ بند ہے

لال منیرہاٹ ۲۲ اکتوبر۔ ڈسٹرکٹ ٹریفک سپرنٹنڈنٹ
صاحب ویسٹرن بنگال ریلوے لال منیرہاٹ اطلاع دیتے
ہیں کہ:۔

بونگمی ہاری گنج کے راستہ میں شدید سیلاب کی وجہ سے
ریلوے لائن کئی جگہ سے بہہ گئی ہے۔ تمام مسافر و سامان کی
روانگی اس راستہ سے بند کر دی گئی ہے۔ راستہ غالباً ۲۸
اکتوبر تک کھلے گا۔

پوسٹر کی ضبطی

دہلی ۱۹ اکتوبر۔ چیف کمشنر صاحب نے ایک پوسٹر
بعنوان "کرانتی سپھل ہو" (انقلاب کامیاب باد) کو
مغویانہ قرار دے کر ضبط کر لیا ہے۔ اس پوسٹر میں بھگت سنگھ
و دت کی تصویر بنی تھی۔

سرخ خط لکھنے والے کا مقدمہ

دہلی ۲۰ اکتوبر۔ مسٹر راج ڈھنڈ کا مقدمہ جس پر
سرخ خطوط لکھنے کا الزام ہے ملزم کی علالت کی وجہ

اور اسقدر ہنگامہ ہوا کہ سپرنٹنڈنٹ پولیس نے عدالت کا اجلاس ملتوی کرا کے کمرۂ عدالت سے لوگوں کو باہر نکال دیا۔

ریل بہہ گئی

راستہ بند ہے

لال منرہاٹ ۲۲ اکتوبر۔ ڈسٹرکٹ ٹریفک سپرنٹنڈنٹ صاحب ویسٹرن بنگال ریلوے لال منرہاٹ اطلاع دیتے ہیں کہ:۔

بوتمکھی پہاڑی گنج کے راستہ میں شدید سیلاب کی وجہ سے ریلوے لائن کئی جگہ سے بہہ گئی ہے۔ تمام مسافر و سامان کی روانگی اس راستہ سے بند کر دی گئی ہے۔ راستہ غالباً ۲۸ اکتوبر تک کھلے گا۔

پوسٹر کی ضبطی

دہلی ۱۹ اکتوبر۔ چیف کمشنر صاحب نے ایک پوسٹر بعنوان "کرانتی سپھل ہو" (انقلاب کامیاب باد) کو مغویانہ قرار دے کر ضبط کر لیا ہے۔ اس پوسٹر میں بھگت سنگھ و دت کی تصویر بنی تھی۔

سرخ خط لکھنے والے کا مقدمہ

دہلی ۲۰ اکتوبر۔ منی راج ڈھنڈ کا مقدمہ جس پر سرخ خطوط لکھنے کا الزام ہے ملزم کی علالت کی وجہ

واژه‌یاب

جلد دوم

واژه یاب

فرهنگ
برابرهای پارسی واژگان بیگانه

جلد دوم

فراهم آورنده

ابوالقاسم پرتو

انتشارات اساطیر

۱۶۰

انتشارات اساطیر
واژه‌یاب (جلد دوم)
فراهم آورنده: ابوالقاسم پرتو
چاپ اول: ۱۳۷۳ هـ. ش
حروف‌چینی: مشیری
لیتوگرافی و چاپ: دیبا
تیراژ: ۱۵۰۰ نسخه

ر

رَءّاء: نِگَرنده

رَءّاب: ۱ـ آشتی دهنده ۲ـ شکسته بَند (آنندراج)

رَءّاس: کَلّه فروش، کَلّه پاچه فروش (لاروس)

رَأب: ۱ـ شِکاف ۲ـ مِهترِ بزرگ اَندام

رَأد، من الضُحَی: بُلندای خور

رَأدُ الأرض: ۱ـ گیاه تَر ۲ـ زنِ جوان زیبا ۳ـ بُنِ ریش ۴ـ بُنِ دندان

رَأدَة: جوانِ زیبا، زَن

رَأس: ۱ـ تارَك (فرهنگستان) سَر ۲ـ دَماغه (لاروس) ۳ـ پَنجَك، سَرپنجه ی ابزارهای خُنیا ۴ـ مِهتَر، سَروَر، ریش سپید ۵ـ تا، درشمارش به ویژه ستور ۶ـ نخست، در شماره ی روزهای ماه یا سال ۷ـ بَرسَر، بَر سر کاری ۸ـ آغاز

رَأساً به رأس: سَر به سَر

رَأساً برأس کردن: سَر به سر کردن (معین)

رَأس الأفعی: اَخبـون (برهـان) از گیاهـان، آذرگون، پیرگیا

رَأس التِّنِّین: تَرَنگانِ ترکی، از گیاهان

رَأسُ الثُّعبان: سَرمار، از چهره های سپهری

رَأسُ الجالوت: سالارِ آوارِگان

رَأسُ الجَدی: سَر بُز

رَأس الحِمـار: سَرخَـر، بی شرم، ناخـوانـده (برهان)

رَأسُ الحَمامَة: باباآدم، از گیاهان

رَأسُ الحواء: چوپان، از ستارگان

رَأسُ السَّرطان: سَر چنگار

رَأسُ السَنَة: از عبری ؟ رُش هُشانا، سَرِ سال

رَأسُ الشَّهر: سَرماه

رَأسُ الشَّیخ: کَنگَرِ خر (لاروس)، از گیاهان

رَأسُ العُصفور: خالیواش (گویش گیلکی)، پارَنبوی (برهان)، از گیاهان

رَأسُ الغول: سَر بَغامه (= بَغامه = غول = غولِ بیابانی، برهان)، از ستارگان

رَأسُ القَلب: نوکِ دل (فرهنگستان)

رَأس القُنفُذ: سِپید خار (معین)، از گیاهان

رَأس المال: ۱ـ سرمایه، مایه ۲ـ بَهایِ خَرید

رَأسُ المثلث: نوکِ سه گوش

رَأسُ الهِرّ: گَزَنه‌ی سُرخ، از گیاهان

رَأسُمال: سرمایه، دارایی (لاروس)

رَأسُمالیّ: سَرمایه‌دار (لاروس)

رَأسُمالِیَّة: سرمایه‌داری، شیوه‌ی سَرمایه‌داری

رَأسیّ: سَری

رَأسِیّات الارجُل: پابَرسَران (فرهنگستان)

رَأسی رَجُلی: پابَرسران (فرهنگستان)

رَأسِیَّة: مؤنث رَأسیّ: بَندگوش، ریسمانی که پشت گوشِ ستور می‌نِهَند

رَأف: در فارسی رَئوف، ۱ـ مِهربان ۲ـ مِی

رَأل: بچه‌ی شُترمرغ (لاروس)

رَأم: ۱ـ کرّه‌ٔ شُتر ۲ـ گول زَنـک، پوست بچه شتر که با کاه آگَنند و نزد ماده شتر گذارند تا آرام گیرد ۳ـ دایه‌پَروَرده

رَأوَة: گولی، نادانی (لاروس)

رَأی: پارسی تازی گشته، رای (= خِرَد = عَقل، فرهنگ پهلوی)، بوشا (آنندراج)

رَأیُ العَین: چَشمدید

رَأی دادَن: رای دادن، چاشتَن (پهلوی)، ویچیرنیدَن (فرهنگ پهلوی)

رَأی دهنده: رای دهنده، ویچِرتار (فرهنگ پهلوی)

رَأی زَن: رایزَن، اَندرزبَد (فرهنگ پهلوی)

رَأی زن دربار: رایزنِ دربار، دَراَندَرزبَد (فرهنگ پهلوی)

رَأی قضائی: رای داوَری

رَأی محکمه: رای دادگاه

رُؤوس، رُئوس: (تك: رأس)، سَرها، سَران

رُؤساء: (تك: رئیس)، سالاران، کَزبودان، فَرنشینان

رِئوستات: Rhostat ، انگلیسی، پاداریِ بَرتِناك (= مُقاومت متغیّر)

رِئوسکوپ: Rhoscope ، انگلیسی، تَگ بین (تگ = سُرعت، پهلوی)

رُئوسِ مطالب: گُفتَنیها، فَرگُفت ها

رؤیا: تیناب (برهان)، خُومر (فرهنگ پهلوی)

رؤیای صادقانه: اَندا (برهان)

رُؤیَة، رؤیَت: ۱ـ دیدَن، دیدار، دید ۲ـ نُما ۳ـ

ریخت

رُؤیتِ هِلال: نوماه دید

رَئیس: فَرنِشین (فرهنگستان)، سالار (برهان)، کَزبود (برهان)، سَردار (فرهنگ پهلوی)

رَئیسُ الاَطِبّاء: سالارِ پزشکان

رَئیس الرُؤسا: سالارِ سالاران، فَرسالار

رَئیس العُلوم: سَرِ دانش‌ها، دانشِ کَرویز (= منطق)

رَئیس الکُتّاب: سالارِ دَبیران، دَبیرانسالار

رَئیس المجوس: موبد موبَدان، پیشوای زَرتُشتیان

رَئیس المَلائِکَة: سَرور فِرشتگان، میکائیل (معین) بَشتَر (بُرهان)

رَئیس الوزراء: نخست‌وَزیر (فرهنگستان)، مَهَست، بُزُرگ فَرمدار (فرهنگ پهلوی)

رَئیس جمهور، رئیس جمهوری: مَردُمسالار

رَئیس خانواده: مانپاد، مانبَد (فرهنگ پهلوی)

رَئیس خزانه: گَنجور

رَئیس دارالاِنشاء: سَردبیر

رَئیس دفتر محرمانه: رازبان (بهره از برهان)

رَئیس سرویس در بیمارستان: سَرپِزشک (فرهنگستان)

رَئیس شهرداری، رئیس بَلدیّه: شهردار (فرهنگستان)

رَئیس مباشرت و ملزومات: کارپَرداز (فرهنگستان)

رَئیس نظمیّه: شَهربان

رابّ: بابَندَر، پدراَندَر، شوی مادَر

رابَّة: مؤنث رابّ: زَنِ پدر، زن بابا، مامَندَر

رابِت: Rabbet، انگلیسی، زَبانه بَند، زبانزد درودگری

رابِج: ۱- پُر ۲- سیراب

رابِح: سودآور (معین)، سود کننده (آنندراج)

رابِحَة، رابِحَه، مؤنث رابح: سودآور، سودساز

رابِد: گَنجینه دار (آنندراج)

رابِر: Rubber، انگلیسی ۱- شِلِم (بهره از برهان) ۲- پاك کُن

رابِض: ۱- شیرِ دَرَنده (معین) ۲- دِزدار، دِژدار ۳- بیمار بستری

رابِضَة: ۱- فرشته‌ی هَمراه، فرشته ای که با آدم به زمین آمد (بهره از آنندراج) ۲- بی دَست و پا، ناتوان ۳- پَرّه ی بینی

رابِط: ۱- پیوَندگَر ۲- میانجی ۳- بَستِگی ۴- جَهانرَها (= تارك دنیا) ۵- بَست، بَند

رابِطُ الجاش: دِلاوَر، پُردِل

رابِطَة، رابِطَه: مؤنث رابط: ۱- وابَستِگی، پیوَند، بَستگی (فرهنگستان) ۲- سپاه پابَرجا

۳ـ پیر، در سوفیگری

رابِطةُ العلميّه: انجمن نویسندگان

رابطهٔ سینمائی: در انگلیسی Kinematic relation، بَستگیِ رُخشاری

رابطهٔ عدَمِ اِتّصال: (فرهنگ فنی)، بَستگیِ ناپیوسته

رابِع: ۱ـ چَهارُم ۲ـ چهارُمین بار

رابِعاً: چهارُمین (واژه های فارسی)

رابِعَة، رابِعَه، مؤنث رابع: ۱ـ چَهارُمی ۲ـ از نام‌های تازی، دُخترِ چَهارُم

رابِيَة، رابِيَت: ۱ـ بُلندی ۲ـ پُشته ۳ـ فُزونی (آنندراج)

رابیش: Rubbish، انگلیسی ۱ـ آخال ۲ـ یاوه

راپُرت: Rapport، فرانسوی، گُزارِش (فرهنگستان)

راپُردینامیك: Rapport dynamique، فرانسوی، پِیوَستگیِ پویا، زبانزد فرزانی

راپسودی: Rhapsodie، انگلیسی از یونانی ۱ـ بَرهَم آو، آمیزه ای از آوازها و آهَنگ ها، زبانزد خنیا ۲ـ آمیخته، دَرهَم (خردناب)، زبانزد فرزانی

راپسودیك: Rhapsodic، انگلیسی، بَرهَم‌آوایی

راپسودیکال: Rhapsodical، انگلیسی، بَرهَم آوانه

راپل: Rappel، فرانسوی، یادآوَری (فرهنگستان)

راپید: Rapide، فرانسوی، ۱ـ تُند ۲ـ تُنداب (قریب)

راتِب: ۱ـ رَستاد (آنندراج)، جامِگی (برهان) ۲ـ روزی

راتِبَة، راتِبَه: ۱ـ جامِگی ۲ـ ایستا ۳ـ روزی

راتِبه‌خوار: جامِگی‌خوار، روزی‌خوار

راتِخ: گِلِ شُل

راتِع: ۱ـ چَرَنده ۲ـ بِهزیست

راتِق: کاربَند (معین)، کارراه‌اَنداز

راتِل: سَمورَك، از جانوران، لاتینی تازی گشته، Ratel

راتِلَة، راتِله: کوتَه‌بالا، زَن (آنندراج)

راتون: Racoon، لاتینی تازی گشته، گورخِرس

راتونیّات: گورخِرسیان

راتِی: فَرزانه، بینشوَر

راتین، راتیانَج، راتنیا: رَشینه (در فارسی)، Retino، یونانی، زَمج، هم‌آوای رنج (= صَمغ، برهان) زَنگباری (گویش شیرازی)، اَنگُم کاج (لاروس)

راجِبَة، راجِبَه: بَندِ اَنگُشت

راجِح: ۱ـ چَربیده (آنندراج)، سَرآمَد، اَفزون ۲ـ کَلانسُرین، زَن

راجِز: گاوتاز (بهره از آنندراج)، گوبتاز، خودسِتا

راجِس: اَبرغُرَّنده (آنندراج)

راجِع: بازگَردنده: ۱ـ زنی که پس از مرگ شوی به خانه‌ی زای آوران (= والدین) بازگردد ۲ـ مُرغ که از گروه مرغان به لانه بازگردد ۳ـ ستاره ای که به خانِ خود بازگردد ۴ـ پیری که از سوی خدا به‌سوی مردم بازگردد برای راهنمایی آنان

راجِعَة، راجعه: مؤنث راجع ۱ـ بازگَردَنده، تَب‌های بازگَردنده، پَستاتَپ ۲ـ آبگیر

راجِف: تَپ لَرزه (آنندراج)

راجِفَة: بانگِ خیز، دَررَستخیز

راجِل: پیاده، مَرد

راجِن: پایبَند، خوگرفته به جایی

راجه، رای: سنسکریت، فَرمانرَوا

راجی: اُمیدوار

راح: ۱ـ شادمانی ۲ـ مِی ۳ـ پَنجه‌ی دست ۴ـ روزِ سخت باد (لاروس)

راح: (تک: راحَة)، تَک‌های دَست، پَنجه ها

راحَة، راحَت: ۱ـ پَنجه، هَبَک ۲ـ شادمانی، آسایش ۳ـ آسایَنده (در فارسی) ۴ـ رُستی (= تعطیل، بُرهان) ۵ـ دِلخواه

راحَةُ الاَسَد: شادشیر، گُلگُل

راحَةُ الحُلقوم، راحَتُ الحلقوم: شادنای، از شیرینی ها

راحَةُ الکَلب: شادسَگ، بَدسگان، بَدسخان، از گیاهان

راحَت پَرَست، راحَت طَلَب: آسایِشخواه

راحَت طَلَبی: آسودِه خواهی

راحَت طلبیدَن: آسودگی خواستن، آسایش خواستن

راحَت کَردَن: آسوده کَردَن، آرامِش بخشیدَن

راحَت گاه: آسایِشگاه

راحَتی: آسو، گونه ای از کَفش (آنندراج)

راحِ روح: چو راحِ روح را در پَرده بَستی ـ زِ رَشکَش زهره در پرده نشستی (میرخسرو)، رامِشِ جان، نام یکی از سی آهنگ باربَدی

راحِل: راهی، فَرارو، فَراپَرواز (= کوچنده فرهنگ پهلوی)

راحِلَة، راحِلَه: مؤنث راحِل: سَواری، بارکِش، زاوَر

راحِلین: (تک: راحِل)، راهیان، فَراروان، فَراپَروازان

راحِم: ۱ـ بَخشاینده ۲ـ دِلسوز ۳ـ آماسیده زَهدان، گوسپند یا بُز (لاروس)

راحِمین: (تك: راحِم)، بَخشایَندگان

راحول: ۱ـ پالانِ شُتُر ۲ـ پالانِ زیوَرین

راخ: فَراخزیست (آنندراج)

رادّ: برگشت دهنده، ناپَذیرا

راد: ۱ـ جُویَنده ۲ـ چَراجوی، کسی که اورا برای یافتن آب و گیاه فرستاده باشند ۳ـ دَدری، زَن

رادار: Radar، انگلیسی، رَسیاب

رادارآلتیمتر: Radar altimetre، انگلیسی، بلنداسنج رَسیابی

رادارِاسکوپ: Radarscope، انگلیسی، رَسیابینه

رادارِاکو: Radar echo، انگلیسی، بازتابِ رَسیاب

راداررَنج: Radar range، انگلیسی، بُردِ رَسیاب

رادَّة: ۱ـ سود، بازگشتِ سرمایه گذاری، بازدِه ۲ـ خَنگال، نشانه ای که هنگام رسیدگی بالای پیکرها نویسند

رادِع: ۱ـ بازدارَنده ۲ـ تنگ کننده ۳ـ خوشبوی

رادِعَة: خوشبوی، پیراهنِ خوشبوی

رادِفَة: پایجوشِ کُویَك (= نَخل)

رادِن: ۱ـ سرخ و زرد ۲ـ نَجوان (= زعفران، برهان)، کُرکُم (= زعفران، فرهنگ پهلوی)

رادی: اُفتاده (معین)

رادیات، رادیاتور: Radiateur، فرانسوی، سَربَرغ (بهره از برهان)، تابِشگَر (فرهنگ فنی)

رادیات ساز، رادیاتورساز: سَربَرغساز

رادیان: Radiant، فرانسوی ۱ـ پَرتوافکَن (معین)، تابا ۲ـ شُخانه خیز، جایی در آسمان، به گمان آن که شُخانه (= شَهاب) از آن جا خاسته

رادیکال: Radical، فرانسوی ۱ـ ریشِگی (فرهنگستان) ۲ـ بُنیادی ۳ـ راستخواه

رادیکالیسم: Radicalisme، فرانسوی، راستخواهی بنیادی

رادیو: Radio، برگرفته از لاتینی، گیرانِه

رادیوآسترونومی: Radioastronomie، فرانسوی، گیراَخترشناسی

رادیوآکتیو: Radio-active، فرانسوی، دَرَفشان

رادیوآکتیویته: Radio-activité، فرانسوی، دَرَفشِش

رادیوتِراپی: Radiothérapie، فرانسوی، پَرتودَرمانی (عمید) دَرَفشدَرمانی

رادیوژئولوژی: Radiogéologie، فرانسوی،

پَرتو زمین شناسی (قریب)

رادیوس: Radius ، لاتینی، پَرتو

رادیوسکُپی: Radioscopie ، فرانسوی، پَرتو نگاری، (فرهنگستان)

رادیوگرام: Radiogramme ، فرانسوی ۱ـ پیِتام، پیامی که با بی سیم فرستاده شود ۲ـ گیرآوه: گیرانه + آوِه (= گِرامافون، آوه، برآورنده ی صدا و ندا باشد، برهان)

رادیولاریا: لاتینی تازی گشته، پَرتوگیان، راسته ای از جانوران تك یاختِه

رادیولُژی: Radiologie ، فرانسوی، پَرتوشِناسی (فرهنگستان)

رادیولُژیست: Radiologiste ، فرانسوی، پَرتوشِناس (فرهنگستان)

رادیولُگ: Radiologue ، فرانسوی، پَرتوشِناس

رادیوم: Radium ، فرانسوی، دَرفشار، از توپال ها

رادیومِتر: Radiomètre ، فرانسوی، پَرتوسَنج

رادیومتِراپی: Radium therapy ، انگلیسی، دَرفش دَرمانی

راذان: پارسی تازی گشته، رَوزان، نام جایی است در اسپهان (بهره از آنندراج)

رازِق: ۱ـ روزی یاب ۲ـ روزی رَسان

رازِقی: ۱ـ راوچه (برهان)، گونه ای انگور ۲ـ رازباغی، ا زگُل ها ۳ـ سُست

را زقیّة، رازِقیّه: ۱ـ جامه ی بَزرَك ۲ـ مِی ِ راوچه

رازیانَج: پارسی تازی گشته، رازیانَگ، رازیام (برهان)، از گیاهان، رازیانه، (لاروس)

راس: Race ، فرانسوی، نژاد (فرهنگستان)

راسِب: ۱ـ بُردبار ۲ـ کوهِ استوار (آنندراج) ۳ـ ته نشین شونده ۴ـ دُرد، لِرد ۵ـ لای ۶ـ نامزدِ باخته

راسِبَة: مؤنث راسِب ۱ـ اُستوار ۲ـ ته مانده

راستاحُسینی، راسته حُسینی: راست و دُرُست (معین)

راست اعتقاد: راست باوَر

راست قَلَم: راستکار

راست قامت: راست بالا

راست مِضراب: راست زخمه، زبانزد خنیا

راست معامله: درستکار، زِنهاردار

راسخ: پای بَرجای (آنندراج)، پایدار (فرهنگ کوچك)، اُستوار (لاروس)

راسِخون: (تك: راسِخ)، پایدارها، اُستُواران

راسِخین: (تك: راسخ)، پایدارها، اُستواران

راسِم: ۱ـ آبِ رَوان (آنندراج) ۲ـ رویه ساز (رویه = سَطح)

راسَن: پارسی تازی گشته، راسَن، سوسن کوهی (لاروس)

راسوم، رُوسَم: مُهرِ چوبین، که با آن خرمن را مُهر کنند (لاروس)

راسِی: ایستا، اُستوار

راسیات: (تك: راسِیَة)، ایستاها، کوه های اُستوار

راسِیَه: ۱ـ اُستوار، ایستا ۲ـ کوهِ استوار

راسیونالیست: Rationaliste، فرانسوی، خِرَدپَذیر

راسیونالیسم: Rationalisme، فرانسوی، خِرَدپَذیری

راش: ۱ـ سُست (آنندراج) ۲ـ پَرمُرغ ۳ـ تَوانگر ۴ـ پَر بَرآورده

راشِح: آب تَراو

راشِد: ۱ـ راست رو، راست یاب ۲ـ رَسید (= رَشید)

راشِدون: (تك: راشِد)، راست یابان

راشِق: ۱ـ تیرانداز‌نده (آنندراج) ۲ـ بَرابَر رَونده

راشِن: ۱ـ آرامَنده ۲ـ ایستا، بَرجای ۳ـ شاگردانه ۴ـ مهمانِ ناخوانده، اَنگل ۵ـ خوان لیس، آن که هرچه بر خوان اَست بخورد

راشوم: مُهرِ چوبین

راشی: بُلکُفتا، پاره ده، بَدگَندِه

راشیتیسم: Rachitisme، فرانسوی، نَرم اُستُویی، از بیماری ها

راشیتیك: Rachitique، فرانسوی، نَرم اُستُو

راصِد: ۱ـ هودِلگر ۲ـ چَشم به‌راه (معین) ۳ـ چَشمدار، چَشم دارَنده (آنندراج)

راض: خُرسند

راضِب: ۱ـ رَگبار ۲ـ کُنار، از گیاهان

راضِع: ۱ـ زُفت ۲ـ ناکس ۳ـ گِدا ۴ـ زنِ پُرشیر

راضِعات: (تك: راضِعَة)، دایگان

راضِعَة، راضِعَه: مؤنثِ راضِع ۱ـ شیرخواره ۲ـ دایه ۳ـ دَندانِ شیری (لاروس)

راضِعَتان: دودندانِ شیری

راضِی: خُرسَند، شادمان، خوش، پَسندیده

راضی شُدَن: دِل دادَن، نه دلم می دهد بر پای خاستن و آن سینی یَله کردن و نه دلیری داشتم که برگیرم (تاریخ برامکه)، تن دَردادن (برهان)

راضی کَردَن: خرسند خواستَن، خرسند کردن

راطِم: هَم بایِست

راطِنی: Rétiné، یونانی، زَمج (مطلق صَمغ را گویَند، آنندراج)

راطینا: یونانی تازی گشته (صَمغِ حاصل از اقسام کاج ها، معین)، رَشینه (برهان): زَمج

راعِب: پَساوَندگوی

راعِد، راعِدَة: تندرِ بی باران، گواژ: پُرگوی بی‌مایه

راعِف: ۱ـ تیزی، تیزی بینی، تیزه‌ی کوه ۲ـ پیش اَسپ، پیش بَر

راعِل: خُرمای نَر

راعِنا: دَریاب مارا، مارا گوش دار (معین)

راعِناگوی: گوینده‌ی ما را دریاب

راعی: ۱ـ نگهبان ۲ـ فَرمانرَوا ۳ـ شَبان (= شَپ بان، دهخدا، آنندراج)، شُبان (= شوبان، چوپان، معین) ۴ـ کولَك، گونه‌ای از مَلَخ

راعی العباد: نِگهبانِ بَندگان خُدا، شبان گوسپندان

راعِیَة، راعِیَت: مؤنث راعی: فَرمانرَوا

راعیةُ الاتن: کولَك، گونه‌ای مَلَخ

راعِیةُ الرأس: شِپش (لاروس)

راعیةُ الشیَّب: آغازِ پیری

راغ: سُغدی، خُتَنی (معین)، پارسی پهلوی، راغ (فرهنگ پهلوی)، مَرغزار، دامَنه، دَشت

راغِب: یازَنده (بهره از برهان)

راغِد: زندگی خوش (لاروس)

راغِم: ۱ـ خشمگین ۲ـ گریزنده ۳ـ ناخشنود ۴ـ ناپَسنددان (لاروس)

راغِمُ الاَنف: خوار، توسَری خور

راغی: بانگ کننده (آنندراج)

راغِیة: ماده شُتُر (لاروس)

رافال: Rafale ، فرانسوی، گَرمباد (قریب)

رافِخ، مِن العیش: زندگی فراخ (لاروس)

رافِد: ۱ـ جانشین، جانشین شاه، در نبودِ او ۲ـ یاریگَر ۳ـ دَهَنده ۴ـ تیر ۵ـ از نام‌های تازی ۶ـ ریزابه، رودی که در رود دیگر ریزد

رافِدان: دورودان (دجله + فرات)

رافِدَة: چوبِ پُل، تیر بالای پُل

رافِر: جَهَنده، رَگِ جَهَنده (آنندراج)

رافِض: ۱ـ سَنگ اَنداز (لاروس) ۲ـ رویگَردان، رَهاکُن

رافِضَة: ۱ـ رَهنُمودی ۲ـ رَهاکُننده، کسی که فرمانده خود را رها کند و تنها بگذارد، به‌ویژه به پیروان زیدبن علی بن حُسَین گفته می‌شود که نخست به او گرویدند و سپس پیمان شکستند.

رافِضیّ: رَهاگَر، نامی که رَوشَگرایان (= اَهلِ سُنَّت) بر پیشواییان (= امامیّه) نهاده اند

رافِع: ۱ـ بَرکشنده، از نام‌های خداوند ۲ـ دادخواه ۳ـ پیش دِهَنده، در تازی پیش دهنده به پایانِ واژه ۴ـ دَرَخشان

رافِعُ الحال: شاد، سَرخوش

رافِعَة: ۱ـ دِیلَم ۲ـ بالابَر ۳ـ شُل دَهَن، وِل زَبان

رافِغ: آسوده دِل

رافِف: دَرَخشنده

رافِق، مِن الأمور: کارِ سودمند (لاروس)

رافِقَــة، مؤنث رافِق ۱ـ نَرمی، مهـربـانی ۲ـ نیکوکار، نکوکِردار

رافِنَة: خرامَنده، زَن

رافِه: ۱ـ تن آسان، مَرد ۲ـ آسان و فراخ، زِندگی (لاروس)

رافِـیَة: لاتـینی تازی گشتــه، Raffia، کویَكِ افریکایی، از گیاهان

راقِــد: ۱ـ خوابَنـده (آننـدراج) ۲ـ خوابیده (معین)

راقِر: رَگِ جَهَنده (آنندراج)

راقِص: پایکـوب، وَشتَندِه (وَشتَن = رَقصیدن، برهان)

راقِع: پینه‌دوز

راقِم: ۱ـ نویسَنده ۲ـ بافنده‌ی جامه (معین)

راقِنَة: ۱ـ رَنگ کرده ۲ـ خوش آب و رنگ، زَن

راقُــود: ۱ـ فَرخُـم ۲ـ خُمِ زِفت انـدوده ۳ـ خارباله، از آبزیان، Flathead، در انگلیسی

راقــول: دارکَمَند، ریسمان ویژه‌ای است که با آن از درختانِ ستبر و بلند بالا رَوَند

راقِی: ۱ـ افسونگر، افسونخوان (لاروس) ۲ـ پیشرفته ۳ـ دانش اَندوختِه

راقِیَة، راقِیه، مؤنث راقی: پیشـرفتـه، پیشرو، اَفسونگر

راك اَنـــد رُل: Rock and Roll، انـگـلیسی، بچرخان و بِجُنبان، گونه‌ای وَشتِ تُند

راك اویل: Rock Oil، انـگـلیسـی، نفت خام (قریب)

راکِب: شُتُرسَوار، این واژه نخست با این آرِش به کار می‌رفتـه ولی اینـك برابر است با: سَوار (لاروس)

راکِبَة، مؤنث راکِب: سَوار، سَواره

راکِبین: (تك: راکِب)، شُترسَواران، سَواران

راکِت: Raquette، فرانسوی ۱ـ فَرمُوشَك ۲ـ پَرتا، ابزاری برای زدن و پرتاب کردنِ گوی ۳ـ چَکتو، پای افزاری برای راه رفتن روی برف

راکِتِ هدایت شونده: فرموشَكِ نیتانی (نیتن = نیدَن = هدایت کردن، فرهنگ پهلوی)

رآکتور: Reactor، انگلیسی، واکُنا

رآکتورِ اَتُمی: واکُنای اَتمی

رآکتورِ حرارتی: واکُنای گرمایی، در انگلیسی Thermal Reactor

راکِد: ۱ـ ایستاده، بی جنب و جوش (لاروس) هَمیست (فرهنگ پهلوی) ۲ـ فِسُرده

رِآکسیون: Reaction، فرانســوی، واکُنِش (فرهنگستان)

راکِض: دَوانَنده، اَسوار، اَسپدَوان

راکِع: ۱ ـ خَمشو، فرودسَر ۲ ـ فروتَن

راك کریستال: Rock Crystal ، انگلیسی، مَهاسَنگ، زبانزد زمین شناسی

راکوب: پاجوشِ کویَك

راکون: Racoon ، انگیسی، گورخِرس، از جانوران

راگ اِستون: Ragstone ، انگلیسی، کالار (قریب)

رال: Râle ، فرانسوی، خِس خِس، خِس خِسِ سینه

رِآلگار: Réalgar ، فرانسوی، زَرنیخِ سُرخ (قریب)

رِآلیته: Realité ، فرانسوی، اِوَریك (اِوَر= حقیقی، فرهنگ پهلوی)، آمیغیك

رِآلیست: Réaliste ، فرانسوی، اِوَرگَر، آمیغگَر

رِآلیستیك: Réalistique ، فرانسوی، اِوَریك، آمیغگرایانه

رِآلیسم: Réalisme ، فرانسوی، اِوَرگری، آمیغگرایی

رامِج: پایدام، ماده مرغی که پای بَندند تا نرینگان بر آن فرودآیند و در دام اُفتند، رامَگ

رامِح: ۱ ـ نَیزه دار، نَیزه زن ۲ ـ دوشاخ، گاو

رامِد: کُهنه‌ی بکاره، کُهنه ای که به کار آیَد

رامِزَة: پیهِ زانو

رامِق: ۱ ـ توشمَند (توش = رَمَق) ۲ ـ پایدام، رامَگ ۳ ـ رَشکمَند

رامِك: ماندَنی، کسی که در یك جای بمانَد و از آن جُدا نَشَود (بهره از آنندراج)

رامگا: روسی، رویه بَر، سینی ویژه ای که رویه‌ی چیده شُده در چاپخانه را بر آن نِهَند

راموز: ۱ ـ دَریا ۲ ـ بُن، ریشه، ریشه‌ی هرچیز ۳ ـ نُمونه (لاروس)

راموس: گور (آنندراج)

رامی: ۱ ـ سَنگ اَنداز، تیراَنداز ۲ ـ چَفته بَند (چَفته = اِتّهام)

رامی: Rummy ، انگلیسی، جُورجُور، گونه ای مَنگیا

رامی، رامِه: Ramie ، فرانسوی، کَنَفِ سیام، فِرزِ سیامی، پَنجه‌مَرغ، از گیاهان

ران‌آف: Run-off ، انگلیسی، رَواناب (قریب)

رانَج: ۱ ـ نارگیل (معین) ۲ ـ گوزهِندی، چارمَغز (آنندراج)، از گیاهان

راندِمان: Rendement ، فرانسوی، بازدِه

راندِمان یوسیّه: بهره‌دهی روزانه (فرهنگ فنی)، بازده روزانه

راندِوو: Rendez-vous ، فرانسوی ۱ ـ پیمانِ دیدار ۲ ـ دیدارگاه

راوَت: هندی، دِلاوَر، یَل

راوَق: پارسی تازی گشته، راوَك (برهان) ۱ـ رَوان، ناب، دلت همره نزهتی باد دائم ـ کَفَت هَمدَم باده ای باد راوَك (اخسیکتی) ۲ ـ پالانه ۳ ـ مِی

راوَن: Ravin ، فرانسوی، آبکَند، فَرکَند (قریب)

راوَند: پارسی تازی گشته، ریوَند، ریواس (لاروس)، از گیاهان

راووق، = راوَق: پارسی تازی گشته، راوَك، پالانه، کاسه، پیاله

راوول: نیشَك، دَندان افزوده ای که پُشتِ دندان‌ها برآید

راوِی: ۱ـ ماج (برهان)، بازگوینده ۲ـ اَسپ بان ۳ـ سیراب شَونده (آنندراج)

راوِیَة: ۱ـ ستورِ آبکِش ۲ـ مَشكِ آب ۳ـ بازگوینده، ماج (برهان)

راوِین: Ravine ، انگلیسی، فَرکَند (قریب)، زبانزد زمین شناسی

راهِب: هیرسا (آنندراج)، دینکار، تَرسای پارسا، جهانزَها

راهِبَة، راهِبه: هیرسا، زن، جَهانزَها، زَن

راهِبات: (تك: راهِبَة)، هیرسایان

راهبین: (تك: راهِب)، هیرسایان

راه شوسه: در انگلیسی Carriage-way ، سَواره‌رو (فرهنگ فنی)

راه فَرعی: در انگلیسی Municipal road ، راه روستایی (فرهنگ فنی)، شاخراه

راهِ قلندَر: راهِ غَلَندر: (غلندر پارسی است، آنندراج از جوامعُ الحروف)، نام نوایی در خنیای ایرانی، ای صنم چنگ ساز، چنگ سبك تر بزن ـ پرده‌ی مستان بساز راه غلندر بزن (معزی)، راهِ کَلَندر (آنندراج)

راهِ مَخفی: باخسِه (برهان)

راهِ وسیع و عامّ: شاهراه (برهان)

راهِن: ۱ـ ایستا ۲ـ گِروکننده ۳ـ آماده ۴ـ هَمیشگی ۴ـ لاغر

راهِنَة: ۱ـ لاغر ۲ـ استوار ۳ـ کُنونی

راهنامَج: پارسی تازی گشته، راهنامِه (لاروس) نامه‌ی راهنمای کشتیرانان

راهِی: ۱ـ آرام، فراخ: زِندگی ۲ـ همیشگی: خوراك

راهِیَة: مؤنث راهی، کَبت (= زنبور عَسَل)

رای: Rye ، انگلیسی، سَبوس

رایات: (تك: رایَة)، دَرَفش‌ها

رائِب، مِن اللَّبَن: ماست (لاروس)

رائِب، من الاُمور: سَردَرگُم، روشَن، از واژگان دوپهلو

رائِبَة: بوگَر، خوشبوی

رایَة: دَرَفش، نشانِ سپاه

رایتِ فریدون: دَرَفش کاویانی (آنندراج)

رائِج، رایج: از ریشه پارسی، ۱ـ شَهـرَوا (آنندراج)، رَواگ ۲ـ دُرُست، زَرِ دُرُست رودرروی زر یا پَرپَره ی نَبهره (= قَلب)

رائِح، رایح: ۱ـ بودار ۲ـ شَب آینده ۳ـ بارانِ شَبانگاه ۴ـ گاوپَدرام (= وحشی)

رائِحَة، رایِحه: مؤنث رائح، ۱ـ بوی، بودار ۲ـ باران، ابر شبانگاهی (لاروس)

رائِد: ۱ـ اَنیشه (= جاسوس) ۲ـ پیام آور ۳ـ دَستآس ۴ـ جویَنده

رائِدَة: دَدَری، زنی که در خانه ی همسایگان بسیار آمد و شد کند

رائِز: آزمون، آزماینده (لاروس)

رائِس: ۱ـ اَبرِ پیش آی ۲ـ سردار ۳ـ اُستاندار (لاروس)

رائِش: پاره بان، میانجیِ پاره ده (= رشوه دهنده) و پاره گیر

رائِض: ۱ـ چابُکسَوار ۲ـ رامگَر، رام کننده

رائِطَة: چادر، که زنان بر سر افکنند

رائع: ۱ـ شگفتی زای ۲ـ رویا ۳ـ رَسا

رائِعَة، مؤنث رائع: شاهکار

رائِعَةُ النَّهار: بخش بزرگِ روز

رائِعَةُ الشَّیب: آغازپیری (لاروس)

رائِغ، الطَّریق الرّائِغ: کَژراهه، راهِ کج (لاروس)

رائِف: مهربان، دِلنازُك

رائِق: ۱ـ ناشتا ۲ـ ناب ۳ـ پالوده

رَبّ: ۱ـ پَروَردِگار، دادار ۲ـ شاه، سَروَر

رُبّ: ۱ـ جَبَه (برهان)، شیره ۲ـ خُرمای پُخته

رَبا: اَندُوخ (آنندراج)، بهره ی وام، فزونی (لاروس)

رِباء: ۱ـ فزون شدن، فزونی ۲ـ گُوالیدَن، گُوالِش (= نشو و نما) ۳ـ پرورش یافتن، پَروَردَن (بهره از آنندراج)

رَباب: ۱ـ اَبرِ سپید، اَبر ۲ـ پیمان ۳ـ دَه تنی، گروه ده تن ۴ـ یاران (لاروس)

رَبّاب: گروه، گُروزه

رَباب: (در فارسی رُباب)، رَواوه (در فارسی، برگرفته از رَباب)، شارشَك، شاشَنگ (برهان)، از ابزارهای خُنیا، برخی رَباب را تازی گشته رَواوه ی پارسی دانسته اند، این واژه به گونه ی رَبابه نیز به فارسی راه یافته

رَبابُ الشاعِر: شاشَنگِ یك تار، از ابزارهایِ خُنیا

رِبابَة، رِبابَت: ۱ـ خُداگَشتَن ۲ـ شاهی، فَرمانروایی ۳ـ پیمان ۴ـ کیش، تیردان

رَبابِ چارتار: شیشاك (برهان)، از ابزارهای

خُنیا

رَباة: ۱ـ پُشته ۲ـ بُلَندی (آنندراج)

رَبّاةُ الحِجال: بانوانِ مُشکوی

رَباجَة، رَباجَت: ۱ـ گولی ۲ـ سُستی ۳ـ کُندی

رَباح: ۱ـ بُزغاله ۲ـ گربه‌ی پَدرام ۳ـ بچه شتر، بچّه گاو

رَباح: (تک: رِبح)، سودها

رَباح: ۱ـ فُروختَن ۲ـ سودخواری

رُبّاح: ۱ـ کَپیِ نَر ۲ـ بُزغاله ۳ـ شُتُرَکِ لاغر

رَباحی: کاپور (= کافور)، کاپورِاسپَرَم

رَباخوار: اَندُوخا

رَباخواری: اَندُوخِش

رِباذ: (تک: رِبَذَة) پارچه‌های دَشتانی، پَلیدی‌ها، زُدایَنده‌ها

رَبارَة، رَبارَت: زیرکیدَن، زیرک شُدَن

رَبّاض: شیردَرَنده (آنندراج)

رِباط: ۱ـ کاروانسَرای ۲ـ رِشته بَند (معین) ۳ـ زَردپی (فرهنگستان)، پیوَند ۴ـ گروه اَسپان، گَله ۵ـ گروه سَواران ۶ـ مَرزداری ۷ـ خانگاه، خوانگاه ۸ـ میانِ دونَماز

رِباطات: (تک: رباط)، کاروانسرا، خوانگاه‌ها

رِباطُ الخَیل: اَسپان کاروانسراها، اَسپانی که در مهمانسراهای میانراه برای راهیان آماده نگاه می‌داشته‌اند، اَسپان بَسته

رِباطَة، رِباطَت: ۱ـ سَخت دلی، سَنگدلی ۲ـ نویدیافتن ۳ـ شِکیب یافتن

رِباط کریم: شَهریار (فرهنگستان) نام جایی است

رِباط گوزلك: دیدگاه (فرهنگستان)

رَبّاع: خانه خَر (آنندراج)

رَباع: ۱ـ رَوِش ۲ـ شادمانی، خوشی

رِباع: (تک: رُبَع)، بَهارزادان

رُباع: (تک: رَبع)، خانه‌ها، بَرزَن‌ها، بَهارباش‌ها، لاشه‌ها

رِباع: چَهارگان (آنندراج)، چَهارچَهار (لاروس) جُفت چَهار، دَر وینَرد شیر

رَباعیّ: دامِ چاردندانی، گاو و اسپ و گوسپَند چهارساله و شتر هفت ساله را از آن روی رَباعی گویند که چاردَندان بَرآورده اند (بهره از آنندراج)، آن که دندانهای میانین (= رَباعِیَّة) را افکنده باشد (لاروس)

رُباعیّ: ۱ـ چَهارتایی ۲ـ چَهارپاره ۳ـ چَهاربَر ۴ـ چهارواتی

رُباعیّ الاضلاع: چَهاربَر، چَهارپَهلو

رُباعیّ الاَیدی: چَهاردَستان، چون کَپی، میمون (لاروس)

رُباعیّ الفُصوص: چَهارپَر

رُباعیّ القَوائِم: چهارپا

رُباعیّ المُکافِئ: چارگُنجایی

رُباعیّات: چارپاره ها

رُباعِیَّة: چَهارتایی

رُباعِیَّةُ الأجزاء: چاربَندی، سوسک هایی که چهاربَند دارند، در انگلیسی Tetramera (لاروس)

رُباعِیَّةُ الفروع: چهارشاخَکی، دَروج (اِسفَنج) های سخت تنی که استخوان بندی آن ها از شاخک ها و خارهای چهارشاخه ای فراهم آمده، در انگلیسی: Tetractinellides ، (بهره از لاروس)

رَباقیّ: کاستَک، از ماهیان، در انگلیسی Plotax

رَباک: خُودزَر، از ماهیان، در انگلیسی Gilt-head

رَبُّ الاَرباب: پَروردگارِ پَروردگاران، ایزد ایزَدان

رَبُّ البَیت: کَدبان، خداوندِ سَرای

رَبُّ الخُوَرنَق: خداوندِ خُوَرنه

رَبُّ الدّار: بزرگِ خانه، کَدخُدا

رَبُّ السَّنة: سال خدا (معین)

رُبُّ السوس: جَبَه شیرین بویان، شیره ی شیرین بُیان

رَبُّ العالَمین: خداوندِ دوجهان

رَبُّ العِباد: خدای بَندگان، سَرورِ بندگان

رَبُّ العَرش: خداوندِ تختگاه

رَبُّ العِزّة: خداوند گرامی

رَبُّ الفَلَق: پروردگارِ پگاه

رَبُّ النّاس: خداوندِ مَردُم

رَبُّ النَّسَم: خداوند رَوانها

رَبُّ النوع: داراگونه (برهان)، پروردگار گونه

رَبّان، رُبّانیّ: سُریانی تازی گشته، ناخُدا، ناخدای کشتی (لاروس)

رَبّانیّ: ۱ـ خُدایی، ایزدی ۲ـ خُداشناس

رَبّانیّون، رَبّانیّن: (تک: رَبّانیّ)، خُداشناسان، مردانِ باخدا

رَبائِب: (تک: رَبیبَة)، دایگان، پَروَرندگان

رُبَح: ۱ـ کَپسَگ، گونه ای از کَپی با سَری چون سگ، در انگلیسی Baboon ، ۲ـ بُزغاله ۳ـ کُرّه شتر، جُدا شده از مادر

رِبح: بَهره (فرهنگستان)، سود

رِبحِ قانونی: بَهره ی آسایی

رِبحِ مُرکَب: بَهره ی آمیزه

رَبد: گُلِ گاوچشم (لاروس)، از گیاهان

رُب دوشامبر: Robe de chambre ، فرانسوی، کَدجامه

رُبدَة، رُبدَت: تیرگی، خاکِستَرگونی (آنندراج)

رَبَذ: سَبُکدَستی، در جامگَردانی

رَبِذ: سَبُکپای، در رفتار

ربِذُالعنان: تنها گریزنده (آنندراج)

رَبذانِیّ: یاوه باف

رَبَذَة: ۱ـ پارچه‌ی دَشتان ۲ـ پَلیدی ۳ـ زُداینده ۴ـ سَرپوشِ شیشه

رَبَذِیّ: ۱ـ تازیانه ۲ـ زِهِ کَمان (لاروس)

رَبز: ۱ـ زیرکیدَن ۲ـ فَربهیدَن

رَبس: ۱ـ کارِ زشت ۲ـ بِسیار (لاروس)

رَبس: ۱ـ زَدَن، بادَست ۲ـ پر کردن، مَشک (آنندراج)

رَبساء: آسیبِ سَخت

رَبَش: ناخَنه، خجکِ سپیدی که بر ناخن آید

رُبشَة: رَنگ و وارَنگ

رَبص: پَیوسیدَن (= انتظار داشتن)

رُبصَة: ۱ـ گوناگونی، رَنگارنگی ۲ـ چَشمداشت، پَیوس

رَبَض: ۱ـ بارِه، بارو ۲ـ گِرداگِرد، پیرامونِ شَهر (معین)، ۳ـ آغل، سَرپناه ۴ـ اَندرونه، روده ۵ـ هَمسَر ۶ـ جایباش

رُبض: ۱ـ میانه، میانه‌ی چیزی ۲ـ بُنیاد، بُنلاد ۳ـ همسر ۴ـ درختِ انبوه، پُربرگ

رُبُض: زَن، همسرِ مَرد (لاروس)

رُبضَة: فرومانده، ناتَوان، پاره‌ای اشکنه (لاروس)

رَبضَة: ۱ـ تَن ۲ـ گله و شبان، در آغِل (لاروس)

ربط: ۱ـ بَر بَستَن (آنندراج)، به هَم بَستن ۲ـ پیوستن، دَر فَرزان

رُبُط: (تك: رباط)، ۱ـ کاروانسَراها، خوانگاه‌ها ۲ـ زردپی‌ها ۳ـ بَهارمان ۵ـ لاشه

رُبع: چَهاریك، یك‌چهارم، چاریك (فرهنگستان)، چارك

رَبعَة، رَبعَه: ۱ـ مردمیانه ۲ زن میانه (آنندراج) ۳ـ چَهارتا ۴ـ بویدان (لاروس) ۵ـ نامِه‌دان

رَبع شَدّاد: باغِ شَدّاد، بِهشتِ زمینی

رُبعِ کَلام‌الله: هَفتَك (برهان)

رَبع مَسکُون، رَبع زمین: یك‌چهارمِ جایباش، خُشکساران

رَبعِیَّة: جَنگِ بهار (لاروس)

رَبغ: ۱ـ سیرابی ۲ـ خاكِ نرم ۳ـ آرام کردن ۴ـ پای فِشُردَن (بهره از آنندراج)

رَبِغ: تباهکار

رَبَغ: فَراخزیستی

رَبق: ۱ـ ریسمان، بَند ۲ـ گوشه ۳ـ دَسته، دسته چیزی

رَبقَة، رَبقه: ۱ـ اَفسار ۲ـ بَند، ریسمان ۳ـ رشته‌ی گره‌دار

رَبقَهٔ اِطاعت: افسارِ فرمانبرداری،

اَفسار بَندِگی

رَبـک: ۱ـ دَرآمیختن ۲ـ پُختَنِ خُرمـانـک (= رَبیکَة) ۳ـ دَرگِل اَنداختَن

رَبَـک: ۱ـ شوریدگیِ کار، کارشوریدِگی ۲ـ سُستی تَرفَند (= حیلَة)

رَبَل: ۱ـ درختِ راج (لاروس)

رَبلَة: ۱ـ گوشتِ ران ۲ـ گوشت سِتَبر

رُبَّما: چه‌بَسا

رَبو: ۱ـ پُشتِه بُلَندی ۲ـ فزون شُدَن ۳ـ گُوالیدَن ۴ـ بَرآمَدَن ۵ـ گروه، گُروزه ۶ـ تاسه

رَبـوب: ۱ ناپسری (لاروس) ۲ـ گله‌ی گاوِ پَدرام

رُبوب: (تك: رُبّ)، جَبه‌ها، شیره‌ها

رَبوُبَة، رُبوبَت: خُدایی، آفریدگاری

رَبُوبیّ: خُداگونه

رُبُوبیَّة، رُبوبیّت: خُدایی، پَروردگاری

رَبوَة: رِبوَة ۱ـ پُشته، بُلندی ۲ـ گروهِ دَه‌هزارتنی

رُبود: ماندِگاری

ربـوض: ۱ـ دِرَختِ تَنـاوَر ۲ـ ده پُرچَپیره (= جمعیّت) ۳ـ مَشكِ بُزُرگ

رُبوع: (تك: رَبع)، سَرای‌ها

رَبوك: خُرمانَك

رَبولَه: اَندُلسی، کَنگَر، از گیاهان (آنندراج)

رَبَّة، رَبّه: مؤنث رَبّ، زن خُدا، بُتِ مادینه

رَبّی: خُداشناس (آنندراج)

رَبِـیء، رَبیئَـة: دیده‌بان، دیده‌بان لَشکـر (لاروس)

رَبیب: ۱ـ پسَراَندَر (معین)، فرزندزن از شوی پیشین، ناپسری ۲ـ پرورده ۳ـ پیمان سِپُرده ۴ـ گوسپندِ خانِگی ۵ـ بَرّه‌ی خانِگی ۶ـ پادشاه

رَبیبَـة، رَبیبـه، مؤنث ربیب: ۱ـ دُختَـر اَندر، دختـر شوهـر از زن پیشین (معین)، نادُختری (لاروس) ۲ـ دایه، پَرَستار

رَبیثـا: سُریانی، اِستَنـه (گویشِ بَنـدَری)، گونه‌ای خُردماهی که از آن ماهیانه پَزَند

رَبیث: بازداشته

رَبیثَة: ۱ـ بازدارنده ۲ـ فَریب (لاروس)

رَبیخ: پالانِ بُزُرگ، پالانِ سِتَبر (لاروس)

رُبَیدان: پاکَلاغی، از گیاهان

رَبیدَة: خاشَکـدان (= صندوقِ دَخل، صندوق نگاهداری رسیدها و چك‌ها، برهان)

رَبیز: ۱ـ زیرَك ۲ـ دانا ۳ـ کاردان، ویژه کار

رَبیس: ۱ـ دِلیر ۲ـ خوشه‌ی پُر ۳ـ کارِسخت ۴ـ آسیب سخت (بهره از آنندراج) ۵ـ راكِ (= قوچ) پُرگوشت

رَبیط: ۱ـ پرهیزگار ۲ـ پارسای تَرسا ۳ـ بَسته ۴ـ غوره‌ی خُرما (بهره از آنندراج)

رَبیطَة: سُتوربَسته (لاروس)

رَبیع: ۱ـ واره‌ی (= فصل) بهار، بَهار ۲ـ جوی ۳ـ چَهاریك ۴ـ سبزه‌ی بهاری ۵ـ باران بهاری

رَبیعُ الاَوّل: بَهارِ نُخست، نامِ ماه سِیُم سالِ تازی، که سی روزه است

رَبیعُ الآخِر، رَبیعُ الثانی: بَهارِ دیگَر، بَهارِ دُوِیُم، نامِ ماه چهارم سالِ تازی

رَبیعَة، رَبیعه: ۱ـ سنگِ زورآزمایی ۲ـ خُودِ آهنی ۳ـ سَبزه زار ۴ـ توشه‌دان ۵ـ بو یه‌دان (بهره از آنندراج)

رَبیعیّ: ۱ـ بَهاری ۲ـ خانه‌ی بَهاری، بَهارمان

رَبیك: ۱ـ شوریده‌مَغز، گول ۲ـ خُرمانَك، خوراکی که از خرما و روغن سازند

رَبیکَة، رَبیکه: مؤنث رَبیك، ۱ـ خرمانَك ۲ـ مَسکه، چربی شیر که از آن جُدا نشود

رِبیلت: Rebuilt، انگلیسی، نوساخته

رِبیلد: Rebuild، انگلیسی، نوسازی

رَبیلَة، رَبیلَت: ۱ـ فَربهی ۲ـ تَن آسانی ۳ـ فَراخزیستی ۴ـ تَری، نمناکی

رُبیَة: ۱ـ گُربه ۲ـ سَرگین غَلتان

رِپتسیون: Répétition، فرانسوی، لَغزش رُوبی

رِپرتوآر: Répertoire، فرانسوی، ۱ـ دَفترِ نُمایَنده ۲ـ پِهرست (فرهنگستان)

رِپرودوکتیف: Reproductif، فرانسوی، بازسازانه (خردناب)، زبانزد فرزانی

رِپرودوکسیون: Reproduction، فرانسوی، بازسازی (خردناب)، زبانزد فَرزانی

رُپلماسمان: Replacement، فرانسوی، جانشینی (قریب)

رِپس: Reps، فرانسوی، نازَك، از پارچه‌ها

رِپو: Immobilite = Repos، فرانسوی، ایستِش (خردناب)، زبانزد فرزانی

رِپورتاژ: Repotrage، فرانسوی، گزاره‌دیس

رِپورتاژ آگهی: آگهیِ گُزاره‌ای

رِپورتر: Reporter، فرانسوی، گزارشگَر

رَتّ: مِهتَر، بزرگ مردم

رتاتیو: Rotatif، فرانسوی، گَردَنده، گونه‌ای دستگاه چاپ

رِتاج: دَربند، دَروازه (لاروس)

رِتاجَة: ۱ـ تخته‌سَنگ ۲ـ راهِ تنگ (لاروس)

رُتاری: Rotary، انگلیسی ۱ـ گَردان (فرهنگ فنی) ۲ـ نام باشگاهی است

رُتاری پامپ: Rotary pump، انگلیسی، آبمِكِ گَردان

رُتاری موشِن: Rotary motion، انگلیسی، جُنبشِ چَرخشی

رَتّاع: چَراننده

رُتام: شِکَسته، ریزه شده (لاروس)

رَتَب: ۱ـ سَختی ۲ـ پُشتِه ۳ـ پایه‌ی نردبان ۴ـ شکافِ انگشتان

رُتَب: (تک: رُتبَة)، پایه‌ها، پایگاه‌ها

رُتبَة: ۱ـ پایه، پایَك (فرهنگ پهلوی) ۲ـ گاه، پایگاه ۳ـ راستِه، که چَند تیره را در بَر می‌گیرد

رَتج: ۱ـ دَربَستن ۲ـ بُن‌بَست

رُتُج: (تک: رَتَج)، دَربندها، دَروازه‌ها

رَتَج: ۱ـ دَربَند، به دَر بزرگی گفته می‌شود که بیشتر بسته است ودَرِ کوچکی دارد که باز و بسته می‌شود ۲ـ دَروازه

رَتخَة: ۱ـ گِلاب ۲ـ گِل و لای (لاروس)

رَتع: ۱ـ فَراخزیستی ۲ـ لَنگر انداختن و کنگرخوردن، ماندنِ با خوشی

رَتع: ۱ـ فراخزي ۲ـ گیاهِ به اندازه

رَتق: ۱ـ بَستِه ۲ـ بَستَن ۴ـ بَرهَم دوختَن

رَتق و فَتق: آشتی دادن، روبه‌راه کَردَن

رَتَل: ۱ـ آراستِگی، خوبی، شادابی ۲ـ خوشابی دَندان، سپیدی دَندان ۳ـ گروه

رَتل: مِن الکَلام: سخنِ نیکو (لاروس)

رَتم: ۱ـ شِکَستن، ریزه کَردَن ۲ـ شِکَسته، خرد

رَتَم: ۱ـ توشه‌دانِ پُر ۲ـ سُخنِ پوشیده ۳ـ راهِ روشَن ۴ـ شَرمِ بسیار (لاروس)

رَتَم: فیسایی اسپانیولی، از گیاهان

رَتَمَة: نَخ انگشت، رشته‌ای که برای یادآوری بر انگشت بَندند (بهره از آنندراج)

رُتِنیوم: Ru-Ruthenium، انگلیسی، رُوسیانِه، از کِیاها

رُتوب: ۱ـ بَرپاکَردَن ۲ـ پابَرجاکردَن ۳ـ ایستاگرداندن ۴ـ رَخت افکَندن، ماندَن

رُتوت: (تک: رَتّ)، سَروران، مِهتَران، خوك‌های پَدرام، ماده

رُتوت: کُندزبانی

رِتوش: Retouche، فرانسوی، دَستکاری (معین)، ویرایِش

رَتوق: ۱ـ گرامی بودَن، اَرجُمندی (لاروس) ۲ـ چیرگی ۳ـ با آبرویی

رُتوگراوور: Rotogravure، انگلیسی، فَرتورِنگاری

رَتوَة: ۱ـ گام ۲ـ جای بُلَند ۳ـ دَم، از زمان ۴ـ چَشمبُرد، تا جایی که چَشم می‌تواند ببیند ۵ـ پایه، در دَربار شاه ۶ـ گِره سخت، یا، گِره سُست، از واژگان دوپهلو ۷ـ فَراخی ۸ـ فَراخوانی

رُتیسری: Rotisserie، انگلیسی، بریان کَردَن، با ابزارِ کهربی، بریانی

رُتیشِن: انگلیسی، چَرخِش (فرهنگ فنی)

رُتَیلاء: سوسَندیس، از گیاهان

رُتَیلاء، رُتَیل: دُلمَك (برهان)، دُلمَه

(آنندراج)، از جانوران

رُتَیلات: سوسَندیسیان

رَتیم: کُندرَوی

رَتیمَة: نخ اَنگُشت، رشته ای که برای یادآوری بر انگشت بَندند

رَث: ۱ کُهنه، دور افکندنی، فرسوده ۲ـ سُست، پَست ۳ـ بَدریخت

رَثء: گولی، کَم خِرَدی

رُثء: سیاه و سپید

رَثأة: سُست دِلی

رِثاء: ۱ـ مُرده ستایی (معین)، نیکیادی ۲ـ مویِش، موییدَن، گریستَن بَر مرده ۳ـ فراگرفتن، به یاد سِپُردَن

رَثّاءة: رَثّایَة: مویَنده، گِرینده بر مرده، زَن

رِثام: (تک: رَثمَة)، ریزه باران ها، نَرمه باران ها

رَثمَة، رَثمه: ریزه باران، نَرمِه باران

رُثوث: ۱ـ کُهنِگی ۲ـ ناخوشی ۳ـ زِشتی ۴ـ خواری

رَثی: ۱ـ موییدَن ۲ـ مُرده ستایی ۳ـ مِهربانی ۴ـ فَراگیری، به یاد سپاری

رَثیث: ۱ـ کُهنه ۲ـ نیمه جان

رَثیَة: ۱ـ بَندَدَرد (روماتیسم) ۲ـ گولی ۳ـ سُستی

رَجّ: ۱ـ جُنبانیدَن ۲ـ بازداشتَن ۳ـ دروازه ساختَن (آنندراج)

رَجا: ۱ـ کَرانه ۲ـ کِناره

رَجاء: ۱ـ اُمید ۲ـ آبستنی دروغین

رُجاجَة: ۱ـ بانوچ (برهان)، تاب، تاب بازی ۲ـ آلاکُلَنگ

رَجاح: ۱ـ کلانسُرین: زن ۲ـ سنگین، گِرانسنگ، زن ۳ـ پُر: آوَند

رَجاحَة، رَجاهَت: ۱ـ فزونی ۲ـ بَرتری (معین)

رَجّاس: ۱ـ دَریا ۲ـ اَبرِ غُرّنده، ۳ـ شُترِ بانگ کننده (آنندراج)

رَجّاع: بَرگردَنده

رَجّاف: ۱ـ دَریای توفَنده ۲ـ رَستخیز ۳ـ جُنبَنده

رِجال: (تک: رَجُل) ۱ـ مَردان ۲ـ بزرگان ۳ـ پیادگان

رَجّال: پیاده

رِجالات: (تک: رَجُل)، مَردان (آنندراج)، پیادگان (لاروس)

رِجالُ الاَحادیث: ۱ـ دانندِگان سَروا ۲ـ پژوهندگان بازگفته ها

رِجالُ الغَیب: هَفت تَنان، هَفتان، گروهی از مَردان خدا که هماره زنده اند ولی از چشم برون نگران نهان، از باورهای سوفیانه

رَجّالَة، رَجّالَه: (تک: راجِل)، ۱ـ پیادگان ۲ـ

فرومایگان، پَستان

رِجام: ۱ـ چوبِ چاه ۲ـ سنگی که به ریسمان بَندند و در چاه بیاویزند تا اندازه‌ی آب را بدانند، چاه‌سَنج ۳ـ سَنگِ دَهوه (دَهوه = دَلو)، سَنگِ دولَك، سنگی که بَر دَهوه بندند تا زودتر فروشَوَد

رِجامان: چوبِ چاه، دو چوب است که بر سر چاه نِهَند و چرخِ چاه بر آن گُذارَند (بهره از آنندراج)

رَجاوَة: اُمیدداشتن، اُمیدبَستَن

رَجَب: ۱ـ سَرفُرویی، از «تَرجیب» (آنندراج) ۲ـ نام ماه هفتم از سال تازی ۳ـ تَرسیدَن ۴ـ بُزرگداشت

رَجب: ۱ـ شَرمزَدگی، شَرم کَردَن ۲ـ بُزُرگداشت ۳ـ دُشنامگویی ۴ـ تَرسیدَن

رَجَبان: در تازی دوماه رَجَب و شَعبان را گویند (آنندراج)

رُجحان: ۱ـ چَربیدَن (آنندراج)، ۲ـ فزونیدَن، بَرتَری ۳ـ سَنجیدَن ۴ـ سَنگین شُدَن

رُجحان داشتَن: بَرتر بودَن، سَر بودَن

رُجحان یافتَن: بَرتَری یافتَن، سَرآمدَن

رَجد: لَرزیدَن، لَرزِش

رَجراج: ۱ـ لَرزان، جُنبان ۲ـ پالوده (آنندراج) ۳ـ فرومایه ۴ـ سپاه اَنبوه

رُجز: ۱ـ پَلیدی ۲ـ بُت‌پَرَستی ۳ـ گُناه

رَجَز: خودسِتایه، یکی از سنگ چامه‌ها، یکی از گوشه‌های چهارگاه که امروز دَرکار نیست، گاوتازی (برهان)، گویتازی

رَجَزخوانی: گویتازی، خودسِتایی

رِجس: ۱ـ پَلیدی ۲ـ پَلیدکاری ۳ـ گُناه ۴ـ زشتکاری ۵ـ بدبینی ۶ـ نَفرین ۷ـ شِکَنجه

رَجَس: ۱ـ زِشتگَرایی ۲ـ پَلیدگَرایی

رَجع: ۱ـ پاسُخ، پاسُخنامه ۲ـ پشت بَندِ باران ۳ـ پَژواك (= انعکاس صوت) (لاروس) ۴ـ سود، بازدِه ۵ـ گیاه بهاری ۶ـ آبزای، آبی که همراه با زَه از زهدان بیرون آید ۷ـ پارگین، ایستادَنگاه آب ۸ـ تالاب ۹ـ سَرگین ۱۰ـ زیرِدوش ۱۱ـ بازگَشت

رُجعان: پاسخ، پاسخِ نامه (لاروس)

رَجعَة: بازگَشت، بازآمدن، ۱ـ بازگَرد، بازگشت مرد به سوی زن رهاکرده ۲ـ بازگشتِ ستاره، جزمِهر و ماه ۳ـ رَستخیز، بازگشتِ پس ازمرگ (بهره ازآنندراج)

رُجعَة: پاسُخ (لاروس)

رَجعَـة: ۱ـ رَوشِ بازگشت ۲ـ گُواه، فَرنود ۳ـ سود

رَجعَـةُ القَهقریٰ: پَس پای رَفتن (آنندراج)، پَسرَفت، بازگشت به واپس

رَجعیّ: ۱ـ بازشویی، بازگشت شوی به زنِ رها

کرده ۲ـ پیش اُستواری (= عَطفِ به ما سَبق)

رَجعیةً: کُهنه‌پَرَستی (لاروس)، واپَسگرایی

رَجف: ۱ـ لَرزیدَن ۲ـ دَرپیچیدَن ـ فروریختَن

رَجفان: شتابزَدگی

رَجفَة: ۱ـ لَرزِش، جُنبش ۲ـ بومهِن (= زَلزال = زلزلَة، لغت فرس اسدی)، زمین لرزه

رَجُل: ۱ـ مَرد ۲ـ پیاده

رِجل: پا

رَجل: (تک: راجِل)، پیادگان

رِجل: ۱ـ بَهره ۲ـ مَرغولیده موی، مَرد ۳ـ پا ۴ـ زَمانه ۵ـ پاره، بَخش ۶ـ گروه مَلَخ ۷ـ سپاه ۸ـ نانوشته ۹ـ شَلوار ۱۰ـ تنگدستی، بینوایی ۱۱ـ پَلیدی

رِجلُ البَحر: شاخابه (= خلیج، برهان)

رِجلُ السَّهم: دوسوی تیر

رِجلُ الاَرنَب: پای خَرگوش، شَبدَر دشتی، از گیاهان

رِجلُ الاِوَزّ: پای مُرغابی، غازجامی، پاکَلاغی، از گیاهان

رِجلُ الجَراد: سرخدار، زَرَنباد (برهان)، از گیاهان

رِجلُ الحَمام: پای کبوتَر، شاه پَسَند، از گیاهان

رِجلُ الحَمامَة: پای کبوتر، گاوزبان (معین)، از گیاهان

رِجلُ الدَّجاج: پای ِ ماکیان، بابونه، از گیاها ن

رِجلُ الذئب: پَنجه گُرگان (فرهنگستان)

رِجلُ الرّاعی: پای ِ شَبان، غازجامی، پاکَلاغی، از گیاهان

رِجلُ الزّاغ: پای زاغ، غازجامی، پاکَلاغی، از گیاهان

رِجلُ الزُّرزور: پای سار، غازجامی، پاکَلاغی، از گیاهان

رِجلُ السَّهم: پای ِ تیر، بَر تیر

رِجلُ الطَّیر: پای پَرَنده، پاکلاغی، از گیاهان

رِجلُ الصید: پای شکار، پاکلاغی، از گیاهان (برهان)

رِجلُ العُقاب: پای آله، پاکَلاغی، از گیاهان

رِجلُ العَنقاء: پای سیمرغ، خورپَر، خورپَرِ بدبو، از گیاهان

رِجلُ الغُراب: پای کَلاغ، غازجامی، از گیاهان

رِجلُ الغُراب مائی: پاکلاغی آبی، آلاله‌ی آبی، از گیاهان

رِجلُ الغُراب المَداد: زَغارچه (برهان)

رِجلُ الفُروج: شورگیاه، شوره، از گیاهان

رِجلُ الفُلوس: شورگیاه، شوره، از گیاهان

رِجلُ القِطّ: پاپیتال (لاروس)، از گیاهان

رِجلُ القوس: کَمانه گُوش

رِجلُ المِعزَی، رِجلُ المَعزَة: پابز، پابزی، از

گیاهان

رِجلُ الهِرّ: پاپیتال، پیچك زمینی (لاروس)

رَجلان، رُجلان: پیاده (آنندراج)

رِجلان: تُنبان، پایچه (برهان)

رِجلان، تثنیة رِجل: (تك: رِجل)، دوپای، دوپا

رَجُلَة، مؤنث رَجُل: ۱ـ زَن ۲ـ زَنِ مَردوار

رُجلَة، رُجلَت: ۱ـ مَردی، مَردانگی ۲ـ نیرو، دررفتَن ۳ـ گِله از پادَرد (لاروس)

رِجلَة: ۱ـ خُرفه زار ۲ـ آبراهه ۳ـ خُرفه ۴ـ تیره

رَجم: ۱ـ سَنگسار ۲ـ آك، آك نَهادَن ۳ـ نفرین، نَفرین کردَن ۴ـ دُشنام، دشنامگویی ۵ـ به گُمان گُفتَن ۶ـ راندَن، دور کَردَن ۷ـ جُدایی، جُدایی کَردَن ۸ـ نِشان نهادَن بَرگور ۹ـ تیزرفتن، تُند رَفتَن ۱۰ـ کُشتَن (بهره از آنندراج) ۱۱ـ هَمنِشین ۱۲ـ پَرت کَردَنی (لاروس)

رُجَم: (تك: رُجمَة)، سنگ گورها، لانه‌های کفتار

رَجَم: ۱ـ تَنور ۲ـ چاه ۳ـ گور (لاروس)

رُجُم: به گونه‌ی رَمَن (= به صیغهٔ جمع) ۱ـ سنگ‌های آسمانی ۲ـ نیزَك‌ها ۳ـ سَنگِ گورها

رَجمَة: گور (لاروس)

رُجمَة: ۱ـ سنگ گور ۲ـ لانه‌ی کفتار (لاروس) ۳ـ پَرچین

رَجو: اُمیدداشتن (آنندراج)

رُجوب: (تك: رَجَب)، ۱ـ ماه‌های رَجَب ۲ـ بزرگداشت‌ها

رُجوح: چَربیدَن، چَربیدَن پِلّه‌ی تَرازو

رُجوع: ۱ـ بازگَشتن ۲ـ بازگَردندَن ۳ـ بَرگَشت (فرهنگستان)

رُجوع کردَن: ۱ـ دُنبال کَردَن ۲ـ بازهَمسَری، پیوند دوباره پس از رهایی

رُجوف: ۱ـ جنباندَن ۲ـ جُنبیدَن

رُجولَة، رُجولَت: مَردی، مَردبودَن

رُجولِیَّة، رُجولِیَّت: مَردی، مَردبودَن

رَجوم: راننده

رُجون: ۱ـ رَخت اَفکَندن (= اقامت کردن) ۲ـ شَرم داشتَن

رَجه: هَم‌آوای وَجه، ۱ـ چَنگَل زَدَن ۲ـ دَرآویختن به چَنگَل ۳ـ گُوالیدَن

رَجیَّة: امیدوار، اُمیدداشته (آنندراج)

رَجیع: ۱ـ بازگردانیده، بازگشته ۲ـ پَلیدی، سَرگین ۳ـ کَلانشِکَم

رَجیف: به لرزه درآمدَن زمین، تَنبیدَن، تَنبِش

رَجیل: ۱ـ پیاده رَونده ۲ـ به خود اُستوار ۳ـ دور از آبادی ۴ـ خودآی (= بَدیهه)

رِجیلَة: دُم گُل، پایَكِ گُل (لاروس)

رَجیم: ۱ـ سَنگسارشُده، سَنگساری ۲ـ رانِده،

دُور اَنداخته ۳ـ کُشته ۴ـ گُجَسته (= ملعون)

رَجین: زهرِ کُشَنده (آنندراج)

رِجینال مِتامورفیزم: Reginal Metamorph-ism، انگلیسی، دگرگونیِ بَخشی، زبانزد زمین شناسی

رَحا: سَنگ آسیا

رِحاب: (تك: رَحبَة)، ۱ـ خاك‌های خوب ۲ـ گُستره‌ی خانه‌ها ۳ـ دَرگاه‌ها، میانسَراها

رُحاب: دیگِ فَراخ (آنندراج)، فراخ، گُشاد (لاروس)

رَحابَة، رَحابَت: فَراخِش، فَراخ گردیدن

رُحاق: میِ ناب

رحال: گُستَردَنی، اَنبوبِ یَمَنی

رِحال: (تك: رَحل)، پالان‌های شُتر

رِحالَة: زینِ چَرمی

رَحّالَة: راهی (= مُسافِر)

رُحام: آماسِ زَهدان

رَحائِل: (تك: رِحالة)، زین‌های چَرمی

رَحب: فَراخ (آنندراج)

رَحبُ الصَّدر: گُشاده دِل، شکیبا

رَحبُ الفَهم: گُستَردِه خِرَد

رَحبُ الذراع بالاَمر: پُرتوان، چیرکار

رَحبُ الباء أوالذراع: بَخشنده (لاروس)

رَحبات: (تك: رَحبَة)، خاك‌های خوب، گُستَره‌ها، دَرگاه‌ها، میانسَراها

رَحبَة: ۱ـ خاكِ خوب ۲ـ گُستَره‌یِ خانه ۳ـ میانسَرا، دَرگاه

رَحض: ۱ـ خِوی کَردَن، خِوی کردن تَب‌زده ۲ـ مَشكِ دَریده ۳ـ توشه‌دانِ کهنه (آنندراج)

رُحضاء: خِوی، که از پَسِ تپ آیَد

رَحل: ۱ـ پالانِ شُتُر ۲ـ جایباش ۳ـ مانه، رَخت ۴ـ پالان نهادنِ بر شُتُر ۵ـ شکیبایی، بَرآزار ۶ـ رَخت افکندَن ۷ـ فَرارَوی (= کوچ کردن) ۸ـ گیرَخ (= رَحل که قُرآن بر آن نِهَند، بُرهان) ۹ـ جا به جا شُدَن ۱۰ـ بوبِ حیره

رِحلَة، رحلَت: ۱ـ به جهانِ دگر رَفتن، جان سِپُردَن ۲ـ فَرارَوی (= کوچیدَن) ۳ـ گَشتنامه (= سیاحتنامه)

رَحم، رُحم: ۱ـ بَخشودَن ۲ـ مِهربانی، دِلسوزی

رَحَم: بیماریِ زهدان

رَحِم: ۱ـ پَرکام (انجمن آرا)، آبست، آبِستِه زَهدان (برهان) ۲ـ خویشی

رُحَماء: (تك: رَحیم)، بَخشایَندِگان

رَحَماة، رَحَمات: (تك: رَحمَة)، لَم‌ها، دَرسِه‌ها، مهربانی‌ها

رَحمان: ۱ـ بَخشایَنده ۲ـ مِهربان

رَحمانی: مینوی، خُدایی

رَحمَة: ۱ـ دَرسِه (برهان)، لَم (برهان)، ریز

(برهان)، ۲ـ اَپَخشایِش (فرهنگ پهلوی)، بَخشایش ـ آمُرزِش ۴ـ باران (لاروس) ۵ـ روزی ۶ـ نیکی

رَحمَةُالله عَلیه: بخشایشِ خدا بر او باد (معین)

رَحمت آوردن: بَخشودَن، گُذَشتَن، گُذشت کَردَن

رَحمتِ اِلهی: مِهرِ خُدایی، گُواژ: باران

رَحمن: بَخشایَنده، تنها درباره‌ی خُدا به کار می‌رَوَد

رَحمنُ الرَّحیم: بخشاینده‌ی مهربان

رَحموت: مهربانی، بخشایش بسیار

رُحمَی: دِلسوزی، که به آمرزش و بخشایش اَنجامَد

رَحو: ۱ـ آسیاساختَن ۲ـ گَرداندَن آسیا ۳ـ گِردشُدَنِ مار، چَنبَرزَدَنِ مار (آنندراج)

رَحول: ۱ـ فَرارو، فَراپَرواز (= کوچَنده) ۲ـ جَهانگرد ۳ـ شُتُرِ بارکش

رَحولَة: شتر بارکش (لاروس)

رَحوم: ۱ـ بَخشَنده ۲ـ آمُرزَنده ۳ـ مهربان ۴ـ بیمارِ زَهدانی: زَن

رَحَوِیَّة: چَرخِه‌ی کَهرُبایی

رَحَی: ۱ـ سنگ آسیا ۲ـ سینه ۳ـ تَنگنا، دَرجنگ ۴ـ بزرگِ مردم ۵ دَندان ۶ـ سینه‌ی شُتُر ۷ـ اَبر ۸ـ سَپَل شُتُر، سَپَل پیل (لاروس)

رَحیب: ۱ـ فَراخ: گُشاده (معین) ۲ـ پَهناوَر ۳ـ پُرخور ۴ـ شکیبا ۵ـ دست‌ودلباز (لاروس)

رَحیبُ البَطن: شکمباره، شِکَمفراخ، پُرخور

رَحیبُ الباع و الذّراع: بخشنده، دست و دل باز (لاروس)

رَحیبُ الصَّدر: گُشادهِ دل

رَحیبَة، مؤنث رَحیب: سرزمینِ پهناور

رَحیض: شُستِه (آنندراج)

رَحیق: ۱ـ میِ ناب ۲ـ بوی خوش ۳ـ نژادِ ناب ۴ـ مُشکِ ناب ۵ـ شیره‌ی گُل

رَحیل: ۱ـ دَیدین (= کوچ، آنندراج)، فَراپَروازی (فرهنگ پهلوی) ۲ـ شُتُرِ توانا

رَحیم: آمُرزیده (لاروس)، مهربان

رَحیم‌آباد: پَرَندَك (فرهنگستان)، نام جایی است

رُخّ: پارسی تازی گشته، رُخ، یکی از مهره‌های شترنگ

رُخّ: پیلمُرغ، مُرغی که در آبخوست‌های هند می‌زیسته و اکنون نشانی از آن برجای نیست

رَخاء: ۱ـ فراخی زندگی، فَراخزیست ۲ـ نَرمی، نَرم شُدَن

رُخاء: بادِ نرم، بَزانه (= نسیم)

رِخاخ: (تك: رُخّ)، رُخ‌ها، دَرشترنگ،

پیلمُرغ ها

رَخاخ: ۱ـ زیستِ فَراخ ۲ـ زمینِ فَراخ ۳ـ زمینِ دَمیده (آنندراج)

رَخاصَة، رَخاصَت: نَرم شُدَن، نازك شُدَن

رِخاف: (تك: رَخف)، مَسکه های تُنُك، مَسکه های شُل

رِخاف: (تك: رَخیفة)، خازهای تُنُك (خاز = خَمیر)، خازهای شُل

رَخافَة، رِخافَت: تُنُکی، سُستیِ آمیزه

رِخال، رُخال: (تك: رِخل)، بَره های ماده

رُخام: رَخسَنگ، گونه ای سنگ آهکی که دارای رَخ ها ورَگه های رنگارَنگ است (= مَرمَر)

رَخاوَة: سُستی، نَرمی (آنندراج)

رَخائص: (تك: رَخصَة)، اَنگشتانِ نازُك

رُخبینَة: پارسی تازی گشته، رُخبین، تَرف، تَرپَك، ازدوغِ تُرش سازَند

رَخت، رَختَج: پارسی تازی گشته، رَخت

رَخت و لباس: جَندَر (برهان)

رُخص: اَرزانی، اَرزان شُدَن

رَخص: نَرم و نازُك

رُخصان: نَرم و نازُك (لاروس)

رُخصَة، رُخصَت: ۱ـ بارداد (آنندراج)، لِهی (برهان) ـ پَروانه، دَستوری ۳ـ آسانیِ کار ۴ـ پَستایِ آب

رُخصَت دادَن: ۱ـ پَرواداَدن ۲ـ بارداَدن ۳ـ دَستوری یافتَن

رُخصَت یافتَن: ۱ـ پَروایافتَن ۲ـ باریافتَن ۳ـ دَستوری یافتَن

رَخف: ۱ـ مَسکه ی تُنُك ۲ـ خازِ تُنُك ۳ـ جامه ی نازُك

رَخفَة: ۱ـ تُنُکی: خاز (= خمیر)، مَسکه (= چربی شیر)، گِل ۲ـ شِکَنندگی، تُردی

رِخل: بَره ی ماده

رَخَم: ـ شیرِ سِتبَر، شیرِ دَفزَك ۲ـ مهربانی ۳ـ دوستی ۴ـ نَرمی ۵ـ لاشخوار، کرکس، از پَرندگان

رَخم: ۱ـ بازی با کودَك ۲ـ نَرماندَن، نرم گردانیدَن ۳ـ آسان کردن سُخَن

رَخو، رُخو: سُست، نَرم، تُرد

رُخوَة، رِخوَة ۱ـ سُستی، کَرخی ۲ـ نَرم، درتازی به سیزده وات، نَرم (حروف الـرِّخـوَة) گفته می شود: ثاء، حاء، خاء، ذال، زای، ظاء، صاد، ضاد، غین، فاء، سین، شین، هاء

رُخوت: (تك: رَخت)، از ریشه ی پارسی، رَخت ها

رِخوَدّ: نَرم اُستخوان

رُخوَدَة، رُخوَدَت: ۱ـ نَرمی ۲ـ فَراخی ۳ـ اَرزانی ۴ـ بِهزیستی

رُخوصَة، رُخوصَت: نازك اَندامی

رُخوفَة، رُخوفَت: تنُکی، سُستیِ خاز

رَخویّات: نرم‌تَنان (لاروس)

رَخیص: ۱ـ اَرزان ۲ـ نرم و نازك، گیاه ۳ـ دَردِ زودکُش ۴ـ کودَن

رَخیصُ القَدر: کَم‌مایه

رَخیفَة، رَخیفه: ۱ـ خازِ تُنُك ۲ـ مَسکه تُنُك

رَخیم: ۱ـ سُخنِ آسان ۲ـ آسانگوی ۳ـ سُست‌آوا ۴ـ آوای پایین، زیر

رَخیمَة، رَخیمَه، مؤنث رَخیم ۱ـ آسانگوی ۲ـ سُست‌آوا: زَن

رَخینه: یونانی فارسی شده، Retino، زَمج (= صَمغِ صنوبر)

رَدّ: ۱ـ زَبون، هیچکاره ۲ـ کُندزَبانی ۳ـ بازگردانـدَن ۴ـ نَپـذیرُفـتن ۵ـ وازَدَن (فرهنگستان) ۶ـ بیهودگی ۷ـ نَپذیرُفتنی ۸ـ چشپَر (= اَثَرِ پای، برهان)

رِداء: ۱ـ بالاپوش، دوتَهی (بهره از آنندراج) ۲ـ تاژ، چادُر (= خَیمه) ۳ـ شَمشیر ۴ـ کَمان ۵ـ خِرَد ۶ـ بیخـرَدی، از واژگان دوپهلو ۷ـ آرایَنده ۸ـ زِشت‌کُنَنده ۹ـ رام ۱۰ـ بَخشَنده ۱۱ـ شادابی، تازگیِ جَوانی ۱۲ـ شید

رَداءَة: ۱ـ تَباهیدَن، تَباهی ۲ـ بالاپوش

رَداح: ۱ـ شورشِ بزرگ ۲ـ کاسه‌ی بزرگ ۳ـ لَشکرِ گِران ۴ـ تَغار، از سنگ یا از چوب (بهره از آنندراج) ۵ـ بُزرگ دُنبه

رَداد، رِداد: بازگرداندَن (لاروس)

رَدّاس: سَنگ‌اَنداز (معین)

رِداع: گُلاب (لاروس)

رِدافَة، رِدافت: فرمانرَوایی، جانشینی شاه

رَدُّ العَجُز عَلی الصَّدر: پایان به آغاز، شیوه ای در چامه‌سرایی و آن آوردن واپسین واژه‌ی خانِ پیشین در آغاز خانِ دیگر است

رَدُّ القافِیة: بازگَردِ پَساوَند: شیوه ای در چامه‌سَرایی و آن آوردَنِ پَساوندِ آغاز چامه یا چکامه است در پایان خانِ دویُم

رَدُّ المَطلَع: بازگَردِ آغازِه، شیوه ای در چامه‌سرایی و آن آوردنِ آغازه‌ی چامه است در پایانه

رُدام: ۱ـ اَهَخ (= ضِدِ خیرخواه، برگرفته از پهلوی) ۲ـ تیز، تیزدادَن (آنندراج)

رُد اِمبانکمنت: Road embankment، انگلیسی، خاکریزی، زبانزد راهسازی

رَداة: سنگ بزرگ، خَرسَنگ

رَدب: بُن‌بَست (لاروس)

رُد بِد: Road bed، انگلیسی، زیرراه، زبانزد راهسازی

رَدج: سَرگین انداختن

رَدجاناً: رَفت، گُذَشت (لاروس)، سپری شُد

رُدجانکشِن: Road Junction ، انگلیسی، بَرخوردراه، زبانزدراهسازی

رَدح: دردِ کَم (لاروس)

رَدَح: زمانِ دراز (آنندراج)

رُدحَة: پَرده‌ی چادر

رُدحِیّ: سبزی فروش، درروستا

رَدخ: ۱ـ سر شِکَستن ۲ـ کاواك، میان تُهی

رَدَخ: گِلِ فَراوان (لاروس)

ردخورنَدارد: شُدنی است

رِدِرِسور: Redresseur ، فرانسوی، راستساز (فرهنگستان)

رَدّ زَدَن: ۱ـ نِشان به‌جایی بُردَن (معین) ۲ـ چشمِ کسی را گِرفتَن

رَدّ شُدَن: ۱ـ پَذیرفته نَشُدن ۲ـ گُذَشتَن

رَدع: ۱ـ بازداشتَن ۲ـ بازایستانیدَن ۳ـ برگشتنِ گونه ۴ـ گای بازَن (بهره از آنندراج)

رَدِغ: گِلناك، گِل، گِل ولای

رَدَغَة: زَردابه‌ی دوزخیان (آنندراج)، گِل ولای سَخت (لاروس)

رِدف: ۱ـ هَمسواری، پُشت سواری ۲ـ پیرو ۳ـ پیروی ۴ـ یارشاه، کسی که رایزَن وهَمنشین شاه ودَرنَبودِ او جانشین شاه است ۵ـ سَرانجامِ بَدکار ۶ـ پایان

رِدفان: ۱ـ روز و شَب (آنندراج) ۲ـ دوملوان، که در پایانه‌ی کشتی باشَند

رَدّ کردَن: ۱ـ بازگردانیدَن ۲ـ هَراشیدَن (= استفراغ کردن) ۳ـ نپذیرُفتن ۴ـ پاسخِ نه دادن ۵ـ پاسخ دادن، به تاختِ هَمال یا هماَورد

رَدَم: جامه‌ی کُهنه (لاروس)

رَدَم: بَندشِ رَخنه، سوراخگیری

رَدم: ۱ـ دَربَستَن ۲ـ فروریختـه، از دیوار ۳ـ آوازِ کَمـان ۴ـ رَوانی، رَوان گردیدَن ۵ـ بَند (= سَدّ)

رَدَن: ۱ـ رِشته ۲ـ خَز ۳ـ پوسته‌ی زَهدان

رُدن: تِریز، بُنِ آستین (آنندراج)

رِدَنـگُت: Redingote ، بیرونِـه (بهـره از آنندراج)

رَدّ و بَد: کَج واکَج، سُخنانی که در جُستار ونَبَرد بر زبان آوَرَند (بهره از آنندراج)

رَدوس: ۱ـ سَنگ اَنداز ۲ـ دورکننده

رِدوکسیون: Réduction ، فرانسوی، کاهِش (خردناب)

رِدوکـتیف: Réductif ، فرانسـوی، کاهِشی (خردناب)

رَد گُسَل: در انگلیسی، Fault trace ، لَغزگُسَل

رُدوم: (تك: رَدَم)، بَندشِ رخنه‌ها

رَدی: ۱ـ تَباهیدَن ۲ـ شکسـتـن ۳ـ

سنگ انداختن ۴ ـ سُم کوبیدَن

رُدَّی: زنِ رَها، که به‌خانه‌ی زای آوران بازگردد

رَدَی: ۱ ـ فزونی (لاروس) ۲ ـ کشته شُدن، مُردَن

رَدِی: میرَنده

رَدیء: پَست و فرومایه (لاروس)

رَدیابی: چشمِ‌یابی، در انگلیسی Trace

رِدیال: Radial ، انگلیسی ۱ ـ پَرتُوی ۲ ـ اَفشان

رِدیال دِرِل: Radial drill ، انگلیسی، رَخنارِ پَرتوی

رَدیال وِلوسیتی: Radial velocity ، انگلیسی، تَکِ پَرتوی

رِدیان: Radian ، انگلیسی، تابا، یکانِ گوشه (= زاویه)

رِدیانس: Radiance ، انگلیسی، تابَندگی، دَرَفشندگی

رَدید: اَبرِ باران ریخته

رَدّیس: ۱ ـ سَنگ اَنداز ۲ ـ دورکُننده (بهره از آنندراج)

رَدیع: ۱ ـ بر زمین افتاده ۲ ـ کُرکُم‌رَنگ (کُرکُم = زعفران) ۳ ـ تیرِ اُفتاده از پیکان

رَدیغ: ۱ ـ افتاده ۲ ـ نادان، گول ۳ ـ ناتوان، سُست (لاروس)

رَدیف: ۱ ـ پُشتسَوار ۲ ـ پَس اَنداز، سَرباز پَس اَنداز ۳ ـ رَده ۴ ـ پُشتِ هَم ۵ ـ دُنبالیاب، شیوه ای در چامه سرایی که واژگان پیاپی در هر خانی بازآیَند

رَدیف بَندی: رَده بَندی

رَدیفِ ستونی: سُتون بَندی (فرهنگ فنی)

رَدیف کَردن: جور کردَن

رَدیم: کُهَن جامه

رَدیمَة: دوتِکّه، دوجامه که برهم دوخته شَوَد

رُدَینیّ: نیزه

رِدِینت اِنرجی: Radiant energy ، انگلیسی، وَرزه‌ی دَرَفششی

ردینت اینتنسیتی: Radiant intensity ، انگلیسی، اِستَهمِ دَرَفشش (اِستَهم = شِدَّت، فرهنگ پهلوی)

رِدیوایزوتوپ: Radio isotope ، انگلیسی، دَرَفشگَرد

رِدیوبیم: Radio beam ، انگلیسی، کوهه‌های گیرانه

رِدیوپاک: Radio paque ، انگلیسی، دَرَفشبَند

رِدیوفریکوئِنسی: Radio frequency ، انگلیسی، دَرَفشیکِ پَیاپی

رُدیوم: Rh, Rhodium ، انگلیسی، گُلار، از کیاها

رِدیونِت ورک: Radio network ، انگلیسی،

بالِکانه‌ی گیره ای (بالِکانه = شَبَکه آنندراج)

رِدییشِن: Radiation ، انگلیسی، دَرَفشِش

رِدییشِن تراپی: Radiation therapy ، انگلیسی، دَرَفشدَرمانی

رِدییشِن لاس: Radiation loss ، انگلیسی، اُفتِ تابِش (فرهنگ فنی)، اُفتِ دَرَفشِش

رَذّ: باران

رَذائل: (تک: رَذیلَة)، ناکسی ها، نامَردی ها، پَستی ها

رَذاذ: بارانِ ریز، گَردِه باران

رُذال: ناکَس، پَست، فُرومایه

رُذالَة، رُذاله: ۱ ـ کُنجالِه ۲ ـ ناکَس

رَذالَة، رَذالَت: ناکَسی، پَستی، نامَردی، فرومایگی

رُذام: ۱ ـ رَوان ۲ ـ ناکَس: مَرد

رَذائة، رَذایَت: ۱ ـ بیماری ۲ ـ سُستی ۳ ـ ناتَوانی

رَذل: ۱ ـ ناکَس، فرومایه، پَست ۲ ـ چرکین جامه (لاروس)

رُذَلاء: (تک: رَذیل)، ۱ ـ فرومایگان ۲ ـ هیچکارگان

رَذم: ۱ ـ رَوان ۲ ـ ناکَس ۳ ـ لَبریز، دیگ ۴ ـ مُفرَوانی، مُف = آب بینی

رَذَم: پَریشانی، پَراکندِگی

رُذَم: (تک: رَذوم)، ۱ ـ روان گشته ها ۲ ـ لَبریزها

رُذول: (تک: رَذل)، ناکسان، فرومایگان

رَذوم: ۱ ـ رَوان ۲ ـ لَبریز

رَذِیّ: ۱ ـ بیمارِ گران، سَخت بیمار ۲ ـ سُست

رَذیل: ۱ ـ ناکَس، فرومایه، مَرد ۲ ـ هیچکاره: مَرد

رَذیلَة، رَذیلَت: ۱ ـ ناکسی، نامَردُمی ۲ ـ زِشت، ناشایِست

رَزّ: ۱ ـ سُپوختَن ۲ ـ اُستوارکردن، ایستاکردَن

رُزّ: بِرنج

رِزّ: ۱ ـ آوازدور ۲ ـ آوای تَندَر ۳ ـ آوا، آواز ۴ ـ آوایِ شِکَم

رُز: Rose ، انگلیسی، سُرخ گل، گُلِ سرخ، گُلِ رَشتی (عمید)

رَزاخ: ماندِگی، تَکیدِگی، لاغری

رُزاری: Rosary ، انگلیسی، شُمارافزار (آنندراج)، رشته‌ای با مهره‌ها که بر آن کشیده اند برای نگهداشتنِ شماره‌ی نیایش‌ها

رَزّاز: ۱ ـ بِرِنجکوب ۲ ـ بِرِنجفُروش (معین)

رَزاز: سُرب (لاروس)

رَزّازی: ۱ ـ بِرنجکوبی ۲ ـ بِرِنجفروشی (معین)

رِزاغ: (تک: رَزَغة)، لایِستان ها، گِلزارها

رَزّاق: روزی‌رسان، تنها درباره‌ی خُدا به کار

می رَوَد

رَزاقیّ: مِی (آنندراج)

رَزام: دُرُشت اَندام: مَرد

رِزان: (تك: رَزن)، پُشته های آبگیر

رَزان: گِرانسَنگ، زن

رَزانَة، رَزانَت: ۱- سَخت بیخی، سَخت بیخی درخت از باد است، گَنج پُر زَر، زملكِ آباد است (سنائی، حدیقه) ۲- بُردباری (آنندراج) ۳- سَنگینی، آهِستگی (معین) ۴- گِرانباری، گِرانمایگی (عمید)

رَزایا: (تك: رَزیئة)، سوك ها، رَنج ها، آك ها، بَدآمَدها

رُزت: Rosette، فرانسوی، گُلنَوار، گُلبَرگی (فرهنگ فنی)

رَزح: خستَن

رَزخ: خَستن، به نیزه

رُزداق: پارسی تازی گشته، روستا (لاروس)

رَزدَق: پارسی تازی گشته، رَسته، راستِه (لاروس)

رِزِرو: Réserve، فرانسوی ۱- پَس اَنداز ۲- اَندوخته

رَزغ: ۱- پای دَر گِل ۲- گِرفتار

رَزَغة، رَزَغه: لایِستان، گِلزار (آنندراج)

رَزف: ۱- بانگیدَن، بانگ کَردَن ۲- پیش آمَدَن

رِزق: پارسی تازی گشته، ۱- روزی (برهان) ۲- باران

رَزق: از ریشه‌ی پارسی، ۱- روزی دادن ۲- سپاسگزاری ۳- سودبخشیدن، بَهره رساندَن

رَزم: ۱- یکبارخوردَن ۲- چیره شُدَن، رُستیدَن ۳- بَسته بَندی کردن ۴- سَردشُدَن

رُزمِتال: Rose metal، انگلیسی، توپالِ گُل، همبَسته ای است از سه توپال

رِزمَة، رِزمَة: پُشتواره ی جامه (آنندراج)، پَلوَنده، بُلغَنده (= بُقچه، برهان)، هِدایت در فرهنگ ناصری می نویسد: «رَزمه فارسی است، در لغت عربی نیز آورده اند»

رَزن: ۱- پشته ی آبگیر ۲- سَبُك سنگین کَردَن ۳- رَخت افکَندن

رُزنامَة: پارسی تازی گشته ۱- روزنامه ۲- دَفتر روزنامه ۳- اِواره ی بازنشستگی ۴- سالنامه

رِزُنانس: Résonance، فرانسوی، آواتَنب

رِزُن پور: Raison pure، فرانسوی، خِردناب (سنجش خردناب)، زبانزد فرزانی

رِزُن سوپرم: Raison suprême، فرانسوی، برترین خِرد (خردناب)

رِزنَة: آبگیر، پشته ی آبگیر

رَزوف: ۱- تندرو ۲- گشاده گام

رُزون: (تك: رَزن)، پشته های آبگیر

رُزه: Rosé ، فرانسوی، مِیِ سُرخابی، پُشتِ گُلی

رَزیئَة، رَزیَّة: ۱ـ بَدآمَد، سوك ۲ـ رَنج ۳ـ آك (= عیب)

رزیستانس: Résistence ، فرانسوی ۱ـ پَتوکی (فرهنگ پهلوی) ۲ـ بُردباری ۳ـ پایداری

رِزیستور: Resistor ، انگلیسی، پَتوك (فرهنگ پهلوی)

رَزیف: شِتاب اَز ترس (بهره از آنندراج)

رَزیم: ۱ـ آوای شیر ۲ـ کَف، چون کَفِ شیر ۳ـ سیاب (= حباب)

رَزین: گِرانسَنگ، مَرد، اُستوار، آرام، بُردبار، رَزین، آیا این واژه از پهلوی به تازی راه یافته؟

رِزین: Résine ، فرانسوی، اَنگُم، زَمج، ازدو، ژد

رِژیسور: Régisseur ، فرانسوی، تَخشگردان (= صحنه گردان)

رِژیم: Rgime ، فرانسوی، رَوِش (معین) هَنجار

رِژیم غذائی: دستورِ خوراكِ (فرهنگستان)، پَرهیزانه، فَرمُست (بَرهان) (عمید)

رِژیمان: Régimant ، فرانسوی، گروه (عمید)، هَنگ (معین)

رژیون: Région ، فرانسوی، سَرزَمین، بوم

رژیونال Régional : فرانسوی، سرزمینی، بُومی

رژیونالیسم: Régionalisme ، فرانسوی، بُومگرایی

رَسّ: ۱ـ چاه کُهنه ۲ـ هَمه‌دان (= عَلّامه) ۳ـ آغاز ۴ـ آغازِ تَب (لاروس)

رَسائل: (تك: رِسالَة)، ماتیکان‌ها، نامَك‌ها

رَساتیق: (تك: رُستاق)، از ریشه‌ی پارسی، روستاها

رَساطون: لاتینی تازی گشته، مِی، باده (آنندراج)

رِسالات: (تك: رِسالَة)، پیام‌ها، نامه‌ها

رَساعَة: مَنگوله‌ی شمشیر

رِساغ: سُتور بَند

رِسالَة: ۱ـ پیامبَری ۲ـ پیام ۳ـ ماتیکان، نامَك (فرهنگ پهلوی)

رِسالت پَرَست: پیَمبَر پَرَست

رِسالت مآب: پیامبَر

رِسالۀ اِجتِهاد: رسالۀ دُکتری: پایاننامه (فرهنگستان)

رِسالۀ علمی: دانِشنامَك

رَسّام: چهره پَرداز، چهره گَر

رَسامَة: ۱ـ نِگارکیدَن (= نقشه کشیدن، از

پهلوی) ۲ نگاشتَن (= نقّاشی) ۳ـ چهره‌پَردازی (= صورَت‌سازی)

رَسّامی: چهره‌پردازی

رَسَب: ۱ـ تَه‌نشینی ۲ـ گوداُفتادن، چَشم

رِسِپتیویته: Réseptivité، فرانسوی، اَندرپَذیرَندگی (خردناب)، زبانزد فرزانی

رسپتاکل: Réceptacle، فرانسوی، نَهَنج (فرهنگستان)

رِسِپتور: Receptor، انگلیسی، پَذیرَنده (فرهنگ فنی)

رِسِپیسه: Récépissé، فرانسوی، رسید (فرهنگستان)

رَست: پارسی تازی گشته، راست (لاروس)، زبانزدی در خُنیای ایرانی

رِست: Recette، فرانسوی، دَریافتی (فرهنگستان)

رِست: Rest، انگلیسی، هَمَش، مانده‌اَش، زبانزدی در مَنگیا

رُستاق: پارسی تازی گشته، روستا (لاروس)

رُسترام: Rostrum، انگلیسی، سُخنگاه، سُخنگاهِ هَمگانی

رُستینگ: Roasting، انگلیسی، بِرشتَن

رُستم‌رِکاب: رستم وِهَنگ، گُواژ: دِلیر

رُستم‌صولت، اَفندی پیزی، ترسوی دِلیرنُما

رِستوران: Restaurant، فرانسوی، خوراکَده

رَسخ: سَنگسار (برهان)، فرودِ سه‌باره: آدمی به‌جانوری، جانوری به گیاهی، گیاهی به سنگی

رُسداق، رُسدَق: پارسی تازی گشته، روستا (لاروس)

رِسیس: Recess، انگلیسی، پَس‌نِشَستِگی: در ساختمان (فرهنگ فنی)

رُسُغ: ۱ـ مُچ‌دَست ۲ـ مُچ‌پای ۳ـ خرده‌گاهِ دست و پای ستور (آنندراج) ۴ـ خُرداستخوان (فرهنگستان)

رَسَغ: سُست‌پایی، دَرسُتور

رَسَل: ۱ـ موی فروهِشته ۲ـ رَهواری (لاروس) ۳ـ نَرم‌رو، رَهوار

رَسل: ۱ـ نَرمی ۲ـ آهِستگی ۳ـ گرانباری ۴ـ شیر ۵ـ سَرباز ۶ـ پای شتر

رَسَل: ۱ـ پاره، ازهَرچیز (آنندراج) ۲ـ گروه (لاروس)

رُسُل: (تك: رَسول)، ۱ـ فرستادِگان ۲ـ پیمبَران

رَسلَة: دوستی، مِهربانی (لاروس)

رَسم: ۱ـ آیین ۲ـ روِش ۳ـ واره (برهان)، باره (عمید) ۴ـ دَستوری (پهلوی) ۵ـ دَهناد (= تَرتیب) ۶ـ باژ ۷ـ دات، آسا (= قانون) ۸ـ

رَستـاد (= وظیفـه، مُقـرّری) ۹ـ یَنـک (ذبیح بهروز) آیینِ تو است احسـان، یَنکِ تو مَکرُمَت (سوزنی) نه ترازید کس و کس نَترازَد زین یَنـک (حکیم مرقدی) ۱۰ـ نگاره، کِشیده (ذبیح بهروز)

رَسـمـاً: بُنیادی، آیینـی، پایه ای (واژه های فارسی)

رَسمان: پارسی تازی گشته، ریسمان

رَسمانه: آیینی، دَرباری

رَسم کَردَن: کِشیدَن، نگاشتَن

رَسمُ الحِرز: رَستادِ اَرزیاب

رَسمُ الخَطّ: شیوه ی نوشتَن

رَسمُ المِساحَة: رَستادِ اَندازه گیر

رَسمُ المُهر: رَستادِ مُهردار

رَسمُ الوِزارَة: رَستادِ دَستور

رَسمی: ۱ـ رَستادی، رَستادخوار ۲ـ باژگُذار ۳ـ داتی، آسایی (= قانونی)

رَسَن: پارسی تازی گشته، رَسَن، ریسمان، بَند، پال (برهان)

رَسوب: ۱ـ سَرنیزه ۲ـ شکیبا: مَرد

رُسـوب: ۱ـ ته نشینی، ته نِشست (فرهنـگ فنی)، دُرد، لِرد، نِهشت ۲ـ گودافتادن چشم

رُسوبات: (تک: رُسوب)، نِهشت ها، لِردها

رُسوبات بستر رودخانه: در انگلیسی Flood plain ، نِهـشـتِ بسـتـری، لای (فرهنگستان)

رُسوب املاح: لِردِ نَمَک ها

رُسوبِ بول: لِردِ پیشاب

رُسوب دادن: لِرددادَن

رُسوبِ دَریا: ته نِشَست (فرهنگستان)

رُسـوبِ ساحـلی: کَران نِهشت، در انگلیسی Littoral deposit

رُسوبِ سَختی: در انگلیسی Precipitation hardening ، نِهشت سَختی

رسوب شناسی: در انگلیسی Sedimentology ، نِهشت شناسی

رُسوب کَردَن: نِهشتیدَن، ته نشین شدَن

رُسوبیّ: نِهشتی، لِردین، لایین

رُسـوخ: ۱ـ رَخنـه کردن ۲ـ فرورفتَن ۳ـ پابَـرجـایی ۴ـ سپری شدَن (بهره از آنندراج) ۵ـ اُستواری

رُسوخ کَردَن: رَخنه کردن، کارساز شُدَن

رَسـول: ۱ـ فِرستـاده ۲ـ پیامرسان ۳ـ پیامبَر، وَخشـور (برهـان) ۴ـ پیرو، به ویژه به یاران عیسیع گفتـه می شود ۵ـ هَمـراه، هَمـدوش (لاروس)

رَسولُ الله: پیمبرخُدای

رَسولُ الغَیث: مُرغِ باران

رَسول دار: سالارِ بار، میزبان فرستادگان

رَسولیّ: پیامبَری

رُسوم: (تك: رَسم)، آیین ها، یَنك ها، وَرستادها

رُسومات: باژ، خَراج (پارسی است)، بَرخی واژه نامه‌ها به ریشه‌ی پهلوی آن ننگریسته‌اند.

رَسیّ: ۱ـ ستونِ تاژ (= خَیمة) ۲ـ مَردِ استوار

رُسّیٰ: ۱ـ پُشته ۲ـ بارانِ دُرُشت (آنندراج)

رسیدگی استینافی: رسیدگیِ پژوهشی (فرهنگستان)

رسیدگی بَدوی، رسیدگی ابتدائی، رسیدگی بدایت: رسیدگی نُخُستین (فرهنگستان)

رَسیس: ۱ـ ایستا (= ثابت)، اُستوار ۲ـ زیرك و بِخرَد ۳ـ پیام، که دُرُستی آن آشکار نیست ۴ـ آغازِ دوستی ۵ـ آغازِ تَپ (بهره از آنندراج)

رَسیع: چَسبیده (لاروس)

رَسیغ: ۱ـ فَراخ ۲ـ خوراكِ بسیار

رِسیف: Récif، فرانسوی، آبسَنگ (قریب)

رَسِیل: ۱ـ فَراخ ۲ـ کَش (= لطیف) ۳ـ پیغامده ۴ـ آبِ خوشگوار ۵ـ پیام ۶ـ نامه ۷ـ هَمراه (آنندراج) ۸ـ هَمسَرای ۹ـ دَمساز ۱۰ـ هَمدو: اَسپ (بهره از معین)

رُش: Roche، فرانسوی، سَنگ (قریب)

رَشّ: ۱ـ چِکِش، چِکیدَن ۲ـ ریزه باران ۳ـ زَدنِ دَرداَنگیز

رِشاء: ۱ـ ریسمان ۲ـ رِشته، رشته های گیاهی ۳ـ ریسمانِ دول

رَشاد: ۱ـ راستی ۲ـ پیروزی ۳ـ به سامان بودن، به سامانی ۳ـ راستی‌رَفتاری ۴ تُخمِ سِپَندان (= خَردَل) ۵ـ هالون: تُخمِ تره تیزَك (آنندراج)، تَره تُندَك، شَب خیزَك (برهان)

رَشادَة: سَنگِ بزرگ

رَشادَت، رِشادَت: از ساخته‌های فارسی گویان ۱ ـ دِلیری ۲ـ نیرونُمایی

رُش آبیساله Roches abysales: فرانسوی: سَنگ‌های مَغاکی (قریب)

رُش اِروپتیو: Roches eruptive، فرانسوی، سنگ‌های برونی، زبانزد زمین شناسی

رُش اَسیده: Roches acides، فرانسوی، سنگ‌های سَبُك (قریب) زبانزد زمین شناسی

رَشاشَة: ۱ـ چکیدِگی ۲ـ تراوَش ۳ـ ریزِش ۴ـ بارِش

رُش اِفوسیو: Roches effusive، فرانسوی، سنگ‌های برونی، زبانزد زمین شناسی

رَشاقة، رَشاقَت: باریك اَندامی، باریکیدَن

رُش اِکسوژِنه: Roches exogènes، فرانسوی، سَنگ‌های بُرونزاد (قریب)، زبانزد زمین شناسی

رُش اَمپـرمِـآبل: Roches imperméables، فرانسوی، سنگ‌های تَراوا (قریب)، زبانزد زمین شناسی

رُش اَنـتـرمـی‌یر: Roches intermiaires، فرانسوی، سنگ‌های خَنزَك (= خُنثی) زبانزد زمین شناسی

رُش اَنـتـروسـیو: Roches intrusives، فرانسوی، سَنگ‌های رَخنه‌ای، زبانزد زمین شناسی

رُش اَنـدوژِنـه: Roches indogenes، فرانسوی، سنگ‌های درونزاد (قریب)، زبانزد زمین شناسی

رُش اولترابازیك: Roches ultrabasiques، فرانسوی، سَنگ‌های فَراشَخاری، زبانزد زمین شناسی

رُش ایگنـه: Roches ignées، فرانسوی، سنگ‌های آذَرین (قریب)، زبانزد زمین شناسی

رُش بازیك: Roches basiques، فرانسوی، سنگ‌های شَخاری (= قلیائی)، زبانزد زمین شناسی

رَشبَة، رَشبَه: آوندِ نارگیلی، کَشکول

رُش پِرمِـآبـل: roches perméables، فرانسوی، سنگ‌های تَراوا (قریب)، زبانزد زمین شناسی

رُش پلوتـونـیـك: Roches plutoniques، فرانسوی، سنگ‌های مَغاکی (قریب)، زبانزد زمین شناسی

رُش پلوتـونِـین: Roches plutoniennes، فرانسوی، سنگ‌های مَغاکی (قریب)، زبانزد زمین شناسی

رُش تِرمـبـلان: Roches tremblant، فرانسوی، سنگ‌های جُنبان (قریب)، زبانزد زمین شناسی

رَشح: ۱ـ خِوییدن (= عرق کردن) ۲ تَرابیدَن ۳ـ بَخشیدن ۴ـ بَرجَستن ۵ـ خرامیدنِ آهو

رَشَحاة، رَشَحات: (تك: رَشحة)، چِکّه‌ها، تَراوها

رَشحَة، رَشحه: ۱ـ چِکّه ۲ـ چَکِره (برهان) ۳ـ تَراو، تَراب (برهان)

رُشـد: ۱ـ گُوالِش، گُوالیدَن، بالیدَن ۲ـ سَربه‌راهی ۳ـ راستروی، رستگاری

رَشَد: هالون، تره تیزك، تَره تُندَك

رَشَد: ۱ـ راستروی، راستراهی ۲ـ راهیابی

رُشـدِ بلوری: در انگلیسی، Inter growth، گُوالش مَهایی

رَشدَة: پاکزاد، پاکزاده (لاروس)

رُش دِپانشِمان: Roches depanchement،

فرانسوی، سنگ‌های بُرونی

رُش دِتریتیک: Roches détritiques ، فرانسوی، سنگ‌های آواری (قریب)

رُش دَنتروسیون: Roches d'intrusion ، فرانسوی، سنگ‌های رخنه ای

رِشِرش: Recherche ، فرانسوی، کاوَش (قریب)

رُش سِدی مِنتِر: Roches sedimentaires ، فرانسوی، سنگ‌های تَه نِشَستی (قریب)، زبانزد زمین شناسی

رَشف: مِکش، مِکیدن، آشامیدَن، نوشیدَن

رَشَف: تَه آب، تَکاب

رَشق: ۱ـ تیراَندازی ۲ـ شَنَه (= صریر قَلَم، برهان) ۳ـ گُوازِش، گُوازیدَن (طعنه زَدَن، کنایه زَدَن)، زخمِ زَبان ۴ـ تیزنِگری

رِشق: ۱ـ شَنَه، بانگِ خامه ۲ـ تیراَندازی ۳ـ یك روی تیر ۴ـ گِروبَند، آنچه بر آن گِروبَندَند

رِشك: ۱ـ انبوه ۲ـ کَلانریش ۳ـ گِروبَند (بهره از آنندراج)

رُشك: کَژدُم (لاروس)

رُش کلاستیک: Roches clastiques ، فرانسوی، سنگ‌های آواری (قریب)، زبانزد زمین شناسی

رُش لِگِر: Roches légères ، فرانسوی، سنگ‌های سَبُك (قریب)، زبانزد زمین شناسی

رُش لورده: Roches lourdes ، فرانسوی، سنگ‌های شَخاری، زبانزد زمین شناسی

رُش لوکُکرات: Roches loucocrates ، فرانسوی، سنگ‌های سفیدوَش (قریب)، زبانزد زمین شناسی

رَشم: ۱ـ نِوِشتن ۲ـ نِگاشتَن ۳ـ مُهرکردنِ اَنبار ۴ـ نِشان، نِشانِه

رُش مِتامُرفیك: Roches metamorphique ، فرانسوی، سنگ‌های دِگرگونی (قریب)، زبانزد زمین شناسی

رُش مِر: Roches mère ، فرانسوی، هَرزه سنگ، (قریب)، زبانزد زمین شناسی

رُش مِزوکرات: Roches mesocrates ، فرانسوی، سنگ‌های میانوَش (قریب)، زبانزد زمین شناسی

رُش مِلانوکرات: Roches melanocrates ، فرانسوی، سنگ‌های سیاهوَش (قریب)، زبانزد زمین شناسی

رُش موتونِه: Roches moutonées ، فرانسوی، سنگ‌های پُشتِ گوسفندی (قریب)، زبانزد زمین شناسی

رُش نُتر: Roches neutres ، فرانسوی، سنگ‌های کُمابِه، زبانزد

زمین شناسی

رَشو: پاره دادَن، بَدگند دادَن

رُشوَة: پاره (آنندراج)، بَدکَند، بَدگَند (برهان)، بُلغَنده (برهان)، بُلکَفت (آنندراج)، پارَك (فرهنگ پهلوی)

رُشوه خور: پاره گیر، پاره خوار

رُشوه دادن، رشوه دادن: پاره دادَن، بُلکَفت دادَن

رُشوه سِتاندَن، رشوه گرفتن: پاره گرفتن، بُلکَفت گرفتن

رُشوف: ۱ـ خوشدَهان: زَن ۲ـ خوش چوز

رُش ولکانیك: Roches volcaniques، سنگ‌های آتشفشانی (قریب)، زبانزد زمین شناسی

رُشیَ: (تك: رُشوَة)، بُلکَفت‌ها، بَدکندها، پارَك‌ها

رَشیح: ۱ـ خِوی (= عَرَق) ۲ـ تَراویده ۳ـ رُستِه

رَشید: پارسی تازی گشته، رَسید (فرهنگ پهلوی)، رَسیده ۱ـ راهنما، روشَنگر ۲ـ گُوالیده، بالیده ۳ـ دِلیر ۴ـ خوش اَندام: مَرد

رَشیدیّه: رِشته، گونه‌ای از خوراك (آنندراج)

رَشیش: فَرتوف (= مُسَلسَلِ دستی)

رَشیق: خوش اَندام، باریك‌میان: مَرد

رَشیقُ القَدّ: نَغزبالا (معین)، خوش اَندام

رَشینه: Retino، یونانی پارسی گشته، زَمج، از اُزدوها (= صَمغ)

رَصّ: بَرهَم چسفانیدَن، به‌هم چَسباندَن

رَصّاد: ۱ـ هُودِلگَر ۲ـ هودِلخانه

رَصاصِ اَبیَض: اَرزیز (= قَلعی)

رَصاصِ سیاه: اُسُرب، سُرب

رَصاصِیّ: ۱ـ سُربی ۲ـ سُربی‌رَنگ (لاروس)

رَصاصِیّات: فاغوشیان

رَصاصیّة: شاهتَره، فاغوش، از گیاهان

رَصاع: گای

رَصّاع: گایَنده

رِصاع: بَندِ سُتور

رَصافَة: ۱ـ نرمی در کار ۲ـ اُستواری (آنندراج) ۳ـ مَرغزار، مَرغزار بیرون شهر (لاروس)

رَصانَة: رَصانَت، اُستواری

رَصَد: هُودِل (برهان)، چَشم دوختَن، نِگَرنده ـ پاسبان، نِگَهبان ـ راه ـ باران اَندَك

رَصَد بَستن: هُودِلیدَن

رَصَدخانه: هُودِلگاه

رَصَدگاهِ خاکی: هُودِلگاه خاکی، لاشه‌ی

آدَمی، تَنِ آدَمی
رَصَدگَهِ دَهر: هُودِلگاهِ جَهان، این جَهان
رَصَدیّ: ۱ـ بازگیر ۲ـ راهزن (لاروس)
رَصع: ۱ـ دَرنِشاندَن ۲ـ سَخت خَستَن ۳ـ فروبُردَنِ نیزه (بهره از آنندراج) ۴ـ آراستَن
رَصَع: ۱ـ کَبتُو، بَچّه‌ی کَبت (= زنبور عسل)، لاغرسُرین شُدَن (لاروس)
رَصغ: بَندِ دَست (آنندراج)
رَصف: ۱ـ سَنگ بَرهَم نهادن، سَنگ چین کَردَن ۲ـ پای بر پای پیچیدن (آنندراج)، پا به‌هَم چَسباندَن
رَصَف: ۱ـ آبشار ۲ـ آب بَند، سَنگ چین
رَصَن: پنجه‌ی گُرگ، از گیاهان (معین)
رَصن: ۱ـ به پایان رساندن ۲ـ رِساکَردَن ۳ـ دُشنام دادَن ۴ـ داغ کردَن: سُتور
رَصید: ۱ـ چَشم دوخته، نِگَرنده ۲ـ نِگَهبان ۳ـ مانده بدهی ۴ـ شُمارنامه (= صورت حساب) ۵ـ مانده شُمار
رَصیدُ الذَّهَب: زَرِ پُشتوانه
رَصیص: ۱ـ به هم پیوسته ۲ـ روبَند، برای زنان
رَصیع: دُگمه مادگی
رَصیعَة: ۱ـ دانه‌ی کوفته ۲ـ گرهِ لگام ۳ـ زُرفین (= حلقه): در شمشیر یا در زین
رَصیف: ۱ـ اُستوار ۲ـ پیاده‌رو ۳ـ سَکّوی راه‌آهن ۴ـ باراَنداز ۵ـ پاسُخِ بُرَنده
رَصین: ۱ـ بُردبار ۲ـ ارجمند ۳ـ استوار ۴ـ کوشا، ۵ـ دردناک
رِضاء: ۱ـ خشنودی (آنندراج) ۲ـ پَذیرِش ۳ـ خوشدِلی (معین) ۴ـ از نام‌های تازی
رُضاب: ۱ـ آبِ دهان ۲ـ پاره: پاره برف، پاره یَخ، پاره شِکَر ۳ـ دانه‌ی شَبنَم ۴ـ تَریِ درخت، باران خوردِگی ۵ـ آب گوارا (لاروس) ۶ـ کَفِ اَنگبین ۷ـ ریزه‌ی مُشک
رُضاة: (تک: راض) خشنودان
رِضاجویی: خشنودخواهی
رِضادادَن: پَذیرفتن، پَروادادَن
رِضاشُدَن: خُرسندیدن، خُرسندشُدَن
رُضّاع: (تک: راضع) ۱ـ شیرخواران ۲ـ ناکسان ۳ـ زُفتان
رَضاع: ۱ـ به دایه سپُردَن ۲ـ شیردادَن ۳ـ شیرخوردَن ۴ـ شیرخوارگی
رِضاعَة، رَضاعَة: شیرخوارگی (معین)، شیردادَن (لاروس)
رَضاعَة: ۱ـ شیردان ۲ـ پِستانَک
رِضامَند: خُشنود، خُرسَند
رِضامَندی: خُرسَندی
رِضایَت: این واژه در تازی نیامده و از

ساخته های فارسی گویان است، خُرسندی

رِضایت آمیز: خرسندی آمیز

رِضایَت بَخش: خرسندی بخش، خُرسَند کُنَنده

رُضح: ۱ـ شِکسته ۲ ریزریز

رَضخ: ۱ـ بَخشِش اَندَك، فَغیازَك (بهره از برهان) ۲ـ بَهره از پَروه (= غنیمتِ جَنگی، برهان)

رَضَع: ۱ـ زُفتی ۲ـ خُرمابُنِ خُرد ۳ـ کَبتو (بچه ی زنبور عسل)

رُضَّع: (تك: رَضِع)، شیرخوارِگان

رَضع: تُخمِگی

رَضِع: شیرخواره

رَضف: ۱ـ سَنگِ تفسیده ۲ـ کَشکَك زانو (لاروس)

رَضَم: ۱ـ شیاراندَن، شیارکَردَن ۲ـ بَرهَم نهادن ۳ـ سَنگ چینی ۴ـ بر زمین زَدَن (آنندراج)

رِضوان، رُضوان: ۱ـ خوشنود شُدَن ۲ـ پَسندیدَن ۳ـ دَربان بهشت ۴ـ بِهشت

رِضوانُ الله عَلَیه: خُرسَندی خُدای بَروِی باد

رِضوان جایگاه: بِهشت آشیان

رِضوان کَده: خانه ی بِهِشت

رِضوَة: خُرسَندی، خُشنودی (لاروس)

رِضَویّ: ۱ـ خوشنودی، یکی از گوشه های شور ۲ـ وابسته به رِضاع

رِضَویّة، رَضویّه: وابسته به رِضاع

رَضِیّ: ۱ـ خُرسَند، خوشنود ۲ـ دوستدار ۳ـ فَرمانبردار

رَضِیُّ الخُلق: پَسَندیده خوی (معین)

رَضِیَّ الله عَنهُ: خُرسند باد خدا از او، درباره ی مرد

رَضِیَّ الله عَنها: خرسندباد خُدا از او، درباره ی زَن

رَضِیَّ الله عَنهُما: خرسندباد خُدا از آن دو

رَضیَّة: خُرسَند

رَضیض: کوفته (آنندراج)، شِکَسته (لاروس)

رَضیع: ۱ـ شیرخواره ۲ـ هَمشیر ۳ـ ناکَس ۴ـ زُفت

رَضیم: ساختمان سَنگی، سَنگ چین

رُطَأ: گولی

رِطاب: (تك: رُطَب)، خُرماها

رِطاب: (تك: رَطبَة)، اَسپَست ها

رَطابَة: ۱ـ تَروتازِگی ۲ـ رسیدنِ خُرما

رِطاط: (تك: رطیط) ۱ـ فریادها ۲ـ گولان ۳ـ گولی ها

رَطائِط: (تك: رطیط)، فریادها، نادان ها

رَطب: ۱ـ تَر، نَمین ۲ـ شاخِ تازه ۳ـ کودَك، که از نَرمی به زنان مانَد (آنندراج) ۴ـ خیس

رُطب، رُطُب: بِسبت (آنندراج)، مَرغزار سبز

رُطَب: خُرمای تَر (آنندراج)، غوره‌ی خرما، پیش از خُرما شُدَن (لاروس)

رَطبَة، رَطبَه: اَسپستِ تَر (= یونجه‌ی تَر)

رُطَب‌چین: ۱ـ خُرماچین ۲ـ نامی که بر نِظامی گَنجَوی نهاده اند (آنندراج)

رَطبُ اللّسان: تَر زَبان

رَطب‌ویابس: دُرُست و نادُرُست، یافته و تافته

رَطبی: رُطَبِ بی استخوان: خُرمای بی هسته، خُرمای بی خَستِه، خرمای خشك و پَست

رَطع: ۱ـ چایمان ۲ـ گای

رَطل: ۱ـ پیمانِه ۲ـ نیم‌مَن ۳ـ پیاله ۴ـ گول ۵ـ سالخورده: مرد ۶ـ باریك اَندام ۷ـ سَبُك‌رو: اَسپ

رَطلِ گِران: ۱ـ پیاله‌ی گِران، پیاله‌ی کَلان ۲ـ پیمانه‌ی بُزُرگ (برهان)

رُطوبَة: نَم (فرهنگستان)، خِیتی، خیسی (فرهنگ پهلوی)، تَری (برهان)، ژَف (برهان)، نَمناکی (آنندراج)

رُطوبَة الزُّجاجیّة: نَمِ جامَك

رُطوبَة المائیة: نَمِ سَهیك (سَهیك = شَفّاف، فرهنگ پهلوی)

رُطُوبَت داشتن: نَم داشتَن، تَر بودَن

رُطوبَتِ زَخم: نَلج، هم آوای رَنج (برهان)

رُطوبت زُدایی: نَم زدایی

رطوبَت‌سَنج: در انگلیسی، Psychrometer، (فرهنگ فنی)، نَم‌سَنج

رطوبَت‌سَنجی: در انگلیسی، Hygrometery، Psychrometry، (فرهنگ فنی) نَم‌سَنجی

رطوبتِ مزاج: تَری سِرِشتی

رطوبتِ مُطلَق: نَمی آبچَك (= مُطلَق، فرهنگ پهلوی)

رطوبتِ مَکتوم: در انگلیسی Moisture content، نَمیِ پنهان، تَری دُزد

رطوبَتِ نِسبی: نَمی سَنجِشی

رطوبت ویبوسَت: تَری وَ خُشکی

رُطوبی: ژَفی، نَمی، نَمور

رَطوم: ۱ـ گول: مَرد ۲ـ فَراخ چوز

رَطیب: ۱ـ خُرمای رسیده (آنندراج) ۲ـ تَر و تازه ۳ـ آسان، گوارا (لاروس)

رَطیط: ۱ـ بانگ، فَریاد ۲ـ گول ۳ـ گُولی

رُطَینَی: ۱ـ سُخنِ پارسی (از آنندراج) ۲ـ سخن پیچیده (از لاروس)

رَعّاب: جادوگَر (لاروس)

رَعابیل، من الثّیاب: جامه‌ی کُهنه (لاروس)

رُعاة: (تك: راعی) ۱ـ شَبانان ۲ـ فرماندهان

رِعاث: ۱ـ گوشواره ۲ـ گلو بَند (غیاث)

رَعّاد: ۱ـ پرگوی ۲ـ غُرّنده ۳ـ اَژدَرماهی

رَعّادات: اژدَرماهیان

رُعاش: ۱ـ لرزه ۲ـ تَنلرزه (= رَعشه)

رُعاع: به گونه‌ی رَمَن (= صیغهٔ جمع)، مردم پَست (لاروس)

رُعاعُ النّاس: فرومایگان (معین)

رُعاف: ۱ـ خَوا، هم‌آوای هَوا (برهان)، خوندَماغ ۲ـ باران تُند

رُعافِیّ: بَخشنده، مَرد، دَهِشمَند

رُعال: آب بینی

رَعالَة: گُولی، کانایی

رَعام: تیزنگری، تیزبینی (لاروس)

رُعام: ۱ـ آب بینی ۲ـ ریزشِ آب بینی ۳ـ مشمشه

رُعاوَی: چارپا، چَرَنده

رَعاوِیَّة: چَرَنده

رَعایا: (تک: رَعِیَّة) ۱ـ مَردمان ۲ـ بَرزگَران ۳ـ چَرَندگان، ستور

رِعایَة: ۱ـ شِکوهِش، پاسداشت ۲ـ چَریدَن ۳ـ چَراندَن ۴ـ نِگاهداشت ۵ـ نَواخت

رِعایَت کَردَن: شِکوهیدَن (برهان)، آن کبوترشان ز بازان نَشکُهَد ـ باز سر پیشِ کبوتَرشان نِهَد (مولانا)، پاس داشتن، نَواختَن

رَعب: ۱ـ اَفسون، جادو ۲ـ دیسیادِ بَد (دیسیاد = وعده) ۳ـ شِکَنجه ۴ـ پُر کَردنِ تالاب ۵ـ تازی پَساوَندین

رُعب، رُعُب: ۱ـ تَرس ۲ـ ترسیدَن ۳ـ تَرسانیدَن

رَعبَل: ۱ـ گول: زَن ۲ـ کُهنه پوش: زن ۳ـ شُترِ بزرگ

رُعبناك: ترسناك

رَعَث: ۱ـ پَشمِ رنگین ۲ـ گُلنارِ بیابانی

رَعثَة: ۱ـ گوشواره ۲ـ نوكِ زیبا، در پرندگان ۳ـ تاج خروس

رَعج: ۱ـ داراگَشتَن ۲ـ پُرفرزندی ۳ـ ناآرامی

رَعج: رَمِه (لاروس)

رَعد: ۱ـ تَندَر، تُندَر (برهان)، بُختو (آنندراج)، چون به بانگ آیَد از هَوا بختو ـ می خور و بانگِ چُنگ ورود شِنو (رودکی)، کُنور (برهان) ۲ـ غُریدنِ آسمان، آسمان غُرُبنه (گویش شِمرانی) ۳ـ خودآرایی، زن ۴ـ زیوَر بَستَن

رَعدآسا: تَندَرآسا

رَعداَنداز: توف اَنداز

رَعدَة: لَرزه (آنندراج)، لرز از ترس (لاروس)

رَعس: ۱ـ لَرزیدَن ۲ـ نِشاندَن ۳ـ آهسته رفتن: از ماندِگی و پیری (آنندراج)

رَعش، رَعَش: ۱ـ لَرزه گرفتَن ۲ـ لَرزیدَن

رَعشَن: ۱ـ لرزان ۲ـ تَرسو ۳ـ شتابان (لاروس)

رَعشَة: ۱ـ لَرزه، لَرزیدَن، لَرزش (معین)
رَعشه گِرفتن: لَرزه گرفتَن، لَرزیدَن
رَعشه ناك: لَرزه ناك، لَرزان
رَعف: ۱ـ رَفتَن ۲ـ رَوان شُدَن ۳ـ خون دَماغ شُدَن ۳ـ از دَر درآمَدَن
رَعل: کَبتِ نَر (= زنبور عسل)
رَعلَة: ۱ـ شترمرغ (لاروس) ۲ـ همسَر مَرد
رِعم: پیه (آنندراج)
رَعَن: ۱ـ گُولی ۲ـ سُستی
رَعن: ۱ـ بینی کوه ۲ـ کوهِ دراز ۳ـ آفتاب زدگی (لاروس)
رَعناء: ۱ـ زَنِ گُول ۲ـ زَنِ خودآرا ۳ـ زیبا، خوشنما، نازی، سَمُك (برهان)
رَعنائی: سَمُکی، خودآرایی
رُعونَة، رُعونَت: ۱ـ خودآراییدَن ۲ـ گُولی ۳ـ سستی، نَرمی ۳ـ خودگیری، خودخواهی
رَعی: ۱ـ چَریدَن ۲ـ چَرانیدَن ۳ـ نِگهبانی (آنندراج) ۴ـ سبزه و گیاه، مَرغ
رَعیُ الاِبل: شِکَرتیغال، از گیاهان (معین)
رَعیُ الحمام: شاه پَسَند، از گیاهان
رُعیان: (تك: راعی) ۱ـ شبانان ۲ـ فرماندِهان ۳ـ نگهدارَندگان
رَعیب: ۱ـ ترسیده، بیمزَده، بیمناك، هَراسان ۲ـ فَربه پُرچربی ۳ـ کوتاه (لاروس)

رَعیَّة، رَعیَّت: ۱ـ بادرُم (= عامّهٔ مردم، برهان) ۲ـ شَهروَند (= تبعه) ۴ـ کِشاوَرز
رَغادَة، رَغادَت: ۱ـ فراوانی ۲ـ خوشی
رَغام: خاكِ ریگدار
رُغامَة: ۱ـ دلخواه، خواسته ۲ـ نیاز (لاروس)
رُغامَی: ۱ـ بینی ۲ـ رَگِ شُش ۳ـ سِتبری جگر
رُغاوَی: سَرشیر
رَغائِب: (تك: رغیبَة)، پَسَندیده ها
رَغَب: خواسته شده (لاروس)
رَغب، رُغب: ۱ـ خواهشیدَن ۲ـ آزیدَن، آزکَردَن ۳ـ شِکَمبارگی ۴ـ رویگردانی ۵ـ زارزَدَن
رَغبَة: یازش (برهان)، گِراه (برهان)، گرایش
رَغبَةً اِو رَهبَةً: یازَنده یا تَرسَنده
رَغبت داشتن: یازِستَن
رغبت کردن: یازیدَن
رغبَت کُنان: یازان (برهان)
رَغد: فراخزیستی، زندگی آسوده، فَراخزیست
رَغس: ۱ـ دَسترَس ۲ـ فَراوانی ۳ـ گُوالیدِگی
رَغس: بَچّه دان، پرده ای که به هنگام زای همراه با بچه بیرون آید
رُغفان: (تك: رَغیف)، گِرده نان ها، چانه خازها
رُغل: سَلمه، از گیاهان (آنندراج)، سَرمَك
رَغل: آگندکی خوشه، پُردانِگی

رُغلَة: نیامِ نَره

رَغم: ۱ـ خاك آلودگی ۲ـ ناپَسَندی ۳ـ بیزاری جُستَن ۴ـ خواری ۵ـ سِتَم (بهره از آنندراج)

رَغماً لِاَنف: به ناخواه (فرهنگستان)

رَغن: ۱ـ گوش کردَن ۲ـ پذیرفتَن ۳ـ آزمَندی ۴ـ گراییدَن ۵ـ شادزیستی

رَغوَةُ البَحر: دَروج (= اِسفَنج)

رَغوَةَ الحجّامین: دَروج

رَغیب: ۱ـ شکمباره، پُرخور ۲ـ آزمَند ۳ـ تالابِ فراخ ۴ـ رودبارِ کلان ۵ـ پَت چهر، پَهن چهره ۶ـ پَسندیده (بهره از آنندراج) ۷ـ بارِ گران ۸ـ فَراخگام، اسب (لاروس)

رَغیبَة: مؤنث رغیب ۱ـ پسندیده ۲ـ دَهِشِ بسیار

رَغید: زیستِ فراخ

رَغیدا: سُریانی تازی گشته، هَر (گویش شیرازی)، از گیاهان

رَغیدَة، رَغیده: ۱ـ فِرنی، از خوردنی ها ۲ـ سَرشیر (لاروس)

رَغیف: ۱ـ گِرده نان (آنندراج) ۲ـ گروهه‌ی خاز (= گلولهٔ خمیر) چُونه‌یِ خاز

رَف: پارسی تازی گشته، ۱ـ رَف، چوبی باشد پَهن که دوسوی آن در دیوار کرده و بر آن مانه‌ی شگرف و سالینه (= عَتیقه) نهند ۲ـ آغیل ۳ـ آبِ دهان ۴ـ خواربار ۵ـ جامه‌ی تنگ ۶ـ فَراخی دامَن (بهره از آنندراج)

رُفّ: کاه، ریزه کاه (آنندراج)

رِفاء: ۱ـ سازواری ۲ـ آشتی دادَن ۳ـ بَرچَسبانِگی ۴ـ دَرزدوزی، دَرزگیری

رَفّاء: از ریشه‌ی یونانی، دَرزگیر، دَرزدوز

رُفات: ۱ـ شِکَسته، ازهَم ریخته، ریزه ریزه ۲ـ ریزه گیاه ۳ـ کُهنه

رُفاتی: ازهَم پاشیده

رِفادَة: ۱ـ زین، پالان ۲ـ رَگ بَند ۳ـ زَخم بَند ۴ـ زَری که در روزگار کانایی (= جاهلیت) برای هَنجیان بیرون آوردندی و بدان برای ایشان گندم و مَویز خَریدندی (بهره از آنندراج) ... بدان خوراك و می خریدندی (بهره از لاروس)

رِفاض: ۱ـ شِکَسته ۲ـ پَریشان ۳ـ هیزُمِ ریزه (آنندراج)

رَفاض: راه های پَریشان (آنندراج)، راه های گوناگون

رَفاع: انبارکردنِ چاش (= غَلّه)

رُفاعَة، رِفاعَة: بُلندی آواز (لاروس)

رَفاغ: فَراخزیستی، بِهزیستی، خوشگُذرانی (معین)

رَفاغَة: فَراخزیستی، بِهزیستی

رَفـاغیّة، رَفـاغِیّت: زیستِ فراخ، تَن آسـانی (آنندراج)

رِفـاق: (تك: رَفیق)، هَمـراهـان، هَمـرایان، دَمسازان

رَفـاقـة، رَفـاقَت: هَمـراهی کَردَن، دَمسـازی، هَمرایی

رُفاقَة: گروهِ راهیان (راهی = مُسافِر، برهان)

رِفان: باران نَم نَم

رِفاه: بهزیستی، فَراخزیستی، دُروت (فرهنگ پهلوی)

رِفاه: (تك: رَفه)، تن آسانی ها

رِفـاه اجتمـاعی: درُوتِ گروهی، آسـایش همگانی

رَفاهَة، رَفاهَت: تَن آسانی، آسودِگی، بهزیستی

رَفاهِیَة، رَفاهِیَت: فارسی گویان رَفاهیّت گویند که نادرست است، معین)، آسـودگی، آسایِش، بِهزیستی

رِفاینِری: Refinery ، انگلیسی، پالایشگاه

رَفـت: ۱ـ شِکَسـتـن ۲ـ ریزریز شُدَن ۳ـ ریزریزکَردَن ۴ـ بُریدِگی، بُریده شُدَن (بهره از آنندراج)

رُفَت: پارسی تازی گشتـه، رُفت، کاه، شکننده (لاروس)

رَفـد: ۱ـ یاری دادن ۲ـ دَهِش ۳ـ پُشـتـبَنـد (لاروس) ۴ـ بَهره ۵ـ کاسه‌ی شیردوشی

رِفـراکشِن: Refraction ، اِنکِسـار، در تازی: شِکَست (فرهنگستان)

رِفـرانـدُم: Réferendum ، فرانـسـوی، هَمه‌پُرسی (عمید)

رِفُـرِسـتِیشن: Reforestation ، انگلیسی، بازجَنگَلی، کِشتِ نهال در جَنگلِ ویرانه

رِفُرم: Réform ، فرانسوی، ۱ـ دوباره ساختن ۲ـ بِهکَرد ۳ـ پیرایِش

رِفـرمـاسیون: Réformation ، فرانسوی ۱ـ خیزشِ دینی در سَده‌ی شانـزدهم زایشی که به پدیداری کنشت‌های پُرتستـان Protestant ، اَنجامید ۲ـ بِهسازی

رِفُرمِر: Reformer ، انگلیسی ۱ـ دوباره ساز ۲ـ پیرایَنده ۳ـ بِهگَر

رِفِـرِنس: Reference ، انگلیسی، ۱ـ بازنُمود ۲ـ بازنویسی، ازیك یا چند گِرفتگاه (= مأخذ)

رِفِری: Referee ، انگلیسی، داوَر، داوَر بازی

رَفراف: ماهی خورَكِ خَلَنگ

رَفـرَف: ۱ـ بوب، اَنبـوب (= فَرش) ۲ـ دامَنِ خَرگاه (معین) ۳ـ بالِش ۴ـ دیبایِ کَش (کَش = لطیف) ۵ـ رَف ۶ـ گُستَرَدنی ۷ـ شادِروان ۸ـ پَرده ۹ـ شاخه‌ی آویخته ۱۰ـ کناره‌ی زِره

رَفز: زَدَن (آنندراج)

رَفس: ۱- لَگد زَدَن ۲- زانو بَند نهادن، برشُتُر ۳- کوبیدَن، چون گوشت و دیگرها

رَفش: ۱- بیل ۲- کوفتَن ۳- بَرآغالانیدن ۴- فَراخزیستی ۵- خاك انداز ۶- پارو

رُفصَة: پَستای آب (پَستا = نوبَت)

رَفَض: ۱- آبِ اَندَك، شیرِ اَندَك ۲- شکسته، پَراکیده - ۳ کِناره ۴- گلّه‌ی پراکنده (لاروس)

رَفض: ۱- وانَهادَن ۲- رَها کَردَن ۳- ناپَذیری ۴- فَراخیدَن

رَفض: دین بَرگَشتِگی

رَفع: ۱- بَرکشیدَن ۲- زُدودَن، بَر گِرفتَن، از میان بَرداشتن

رَفعِ اِبهام: زُدایشِ پیچیدگی، از میان بُردنِ پَرخیدگی، پَرخیدزُدایی

رَفعِ اِتّهام: زُدایشِ چَفته، چَفته‌زُدایی

رفعِ اِشتباه، در رایانه (= کامپیوتر): در انگلیسی، Debug ، لَغزُزدایی

رَفعِ تَکلیف: زُدایشِ خویشکاری، اَنجامِ سَرسَری

رَفعِ مُزاحِمَت: زُدایش زیانرسان

رَفع و رجوع کَردَن: ۱- سامان دادَن، سَر و سامان دادَن ۲- آشتی کردن، آشتی دادَن

رَفعَة، رَفعَت: فَر (برهان)، والایِش، بُلَند گاهی

رُفغ: ۱- ریمِ ناخن، چرکِ ناخن ۲- چرکِ بَغَل ۳- چرك، چرکینی ۴- بُنِ ران (لاروس)

رَفغ: ۱- بَدخاك ۲- جایِ خشك ۳- چرکِ بُنِ ناخن ۳- بُنران، بیخِ ران ۴- آهك نرم ۵- کاهِ باباگندُم

رِفق: ۱- نَرمِش، نَرمی ۲- سود ۳- نیك کِرداری (آنندراج) ۴- بُردباری ۵- آزَرمداشت

رَفَق: ۱- آسان ۲- تَنگشیری، از بیماری‌های پستان

رُفَقاء: (تك: رفیق)، هَمرایان، دَمسازان

رُفقَة: ۱- هَمراهی ۲- نَرمرَفتاری ۲- کاروان ۳- گروهِ هَمراه، گروه راهیان، هَمراهیان (= هَمسَفران)

رَفل: ۱- ناتوانی، در انجام دُرُستِ کاری ۲- خرامیدن، دامَن کشان رفتَن (آنندراج)

رفل: دامَن

رَفَلّ: ۱- دامنِ دراز ۲- جامه‌ی گُشاد ۳- دُمِ اَسپ ۴- پُرگوشت ۵- زندگیِ فَراخ (لاروس)

رِفلکتور: Reflector ، انگلیسی، بازتابَنده (فرهنگ فنی)

رِفلکتینگ گونیومِتر: Reflecting goniometer ، انگلیسی، گوشه سَنجِ بازتابی (فرهنگ فنی)

رِفلِکس: Réflexe ، فرانسوی، بازتاب (فرهنگستان)

رِفلکسیون: Réflexion ، فرانسوی ۱ـ بازتابِش ۲ـ سِکالِش (= تأمل، برهان)

رِفلِه شاتویان: Reflet chatoyant ، فرانسوی، درخشندگی چَشم گُربه ای (قریب)

رُفوء: (آنندراج)، رَفو (معین)، رُفو (عمید)، Rafideyo ، یونانی، دَرزدوزی، درزگیری

رِفوزه: Refusé ، فرانسوی، واخورده، وازَده

رِفوزه شدن: زِه زَدَن، واخوردن

رَفوس: لَگَد زَن، ستور (لاروس)

رُفوض: به گونه‌ی رَمَن، گیاه پراکنده (لاروس)

رُفوضُ الارض: زمینِ رَها

رُفوضُ النّاس: گروه های مردم (لاروس)

رُفوف: (تك: رَفّ)، از پارسی، رَف ها

رفوکاری: دَرزدوزی، دَرزگیری، هَمگَری

رفوگَر: هَمگَر (عمید)، دَرزگیر

رفوگری: هَمگَری (عمید)، دَرزگیری

رَفه: ۱ـ مهربانی کردن ۲ـ آسان شدن زیست

رَفهان: آسوده، فراخزیست، بسیاردار

رُفهِنِیَة: اَرزانی، آسانی زیست

رَفهَة: مِهربانی (لاروس)

رُفَة: کاه

رَفَة: گیاهِ تر، سَبزِه

رَفیص: هَم آبخور (آنندراج)

رَفیض: ۱ـ بَراَنداخته ۲ـ خِوی (= عَرَق) ۳ـ شکسته

رَفیع: ۱ـ بُلَندپایه، فَرهمند، بَرکشیده، والاگاه ۲ـ نَرم و باریك

رَفیعُ الدَّرجات: دارنده ی پایه های بالا، والاگاه

رَفیعُ الشأن: بُلَندپایگاه، فَرهمند

رَفیعُ القَدر: اَرجمند

رَفیعَة: ۱ـ دادخواست (= عَرض حال) ۲ـ بُلَند

رَفیغ: خوش (آنندراج)، فَراخزیست، زندگی خوش (لاروس)

رَفیف: ۱ـ آسمانه‌ی خانه (آسِمانه = سَقف، برهان) ۲ـ فَراخسالی ۳ـ روزَن ۴ جامه‌ی تنگ ۵ـ سوسَن ۶ـ نیکخوی

رَفیق: ۱ـ هَمراه، هَمرای، دَمساز، هَمدَم ۲ـ مَردِ نادان ۳ـ نَرمخوی

رَفیق باز: یاربـاز، کسی که همـاره یاران را پاس دارَد

رَفیقِ راه، رَفیقِ سَفَر: هَم سَنگار (آنندراج)

رَفیقِ شفیق: هَمرای مهربـان، یارِ مهربان، هَمدَمِ مهربان

رَفیقِ نیمه راه: یار نیمه راه

رفیوجی: Refugee ، انگلیسی، پَناهنده

رِقّ: ۱ـ بَندگی ۲ـ نَرم و نازك، کَش (= لطیف، فرهنگ پهلوی) ۳ـ شُل ۴ـ پوستِه ۵ـ بَرگه‌ی

سپید ۶ـ زمین فراخ ۷ـ گروه خنیاگَران

رَقأ: ۱ـ خشك شُدَن، بازایستادَن: اشك یا خون ۲ـ جنگ انداختن ۳ـ آشتی دادَن، از واژگان دوپهلو ۴ـ بالارفتن، از نردبان ۶ـ بَرآمَدَن: رَگ

رَقّاء: ۱ـ اَفسونگَر ۲ـ کوهنَوَرد (لاروس)

رِقاب: (تك: رَقَبَة)، بُنگَردَن‌ها، زَرخَریدان

رَقابَة: در فارسی: هَمچَشمی (فرهنگستان)، همالِش، در تازی: نگهبانی، پاسداری

رَقابَةُ الصَّرف: اَرزیابی (= مراقبت در نرخِ ارز)

رَقاحَة: بازرگانی (آنندراج)

رُقاد: خواب، خُفت

رُقاد الأخیر: خوابِ مَرگ

رُقاد الشِّتاء: خوابِ زمستانی: برخی از جانوران و بیشینه‌ی گیاهان

رُقارِق: ۱ـ آب کَم: دررود یا دریاچه ۲ـ جامه‌ی نازك ۳ـ شمشیر درخشان ۴ـ میِ آبکی

رَقاش: مار (آنندراج)

رَقّاص: وَشتَنده، پایکوب، یافِر (برهان)، بازیگَر (آنندراج)

رَقّاص بازی: وَشت بازی، بَهانه گیری

رَقّاصخانه: وَشتخانه

رَقّاصَك: یافِرَك، وَشتَك

رَقّاصَة، رَقّاصه: مؤنث رقّاص ۱ـ وَشتَنده، پایکوب: زن ۲ـ زمینِ نارویا

رَقّاصی: پایکوبی، دَست افشانی، وَشتَندگی، پایبازی، گروهی با نشاط و اَسپ تازی، گروهی با سماع و پایبازی (ویس و رامین)

رِقاع: (تك: رُقعَة)، ۱ـ کَژنه‌ها، پینه‌ها ۲ـ نامه‌ها ۳ـ نام یکی از شیوه‌های دَبیره نویسی

رَقاعَة: گولی (آنندراج)

رُقاق: ۱ـ نانِ لَواش، راهی، باده خوردی وَلیك ماهی نه ـ دوغ خوردی ولیك راهی نه (سنائی) ۲ـ تُنُك، نازُك

رَقاق: ۱ـ بیابان ۲ـ روزِ گرم ۳ـ زمینِ آب خورده

رُقاقِس: یونانی تازی گشته: Orixis، جُفت آفَرید (آنندراج)، از گیاهان

رِقال: (تك: رَقلَة)، خُرمابُنانِ بُلَند، کُویَکانِ بُلَند

رَقان: ۱ـ کُرکُم (= زَعفران) ۲ـ بَرناك (= حِناء)

رَقائِق، رَقایِق: (تك: رَقیقَة)، کَشتاویده‌ها، گواژ: رازها (بهره از آنندراج)

رَقائم، رَقایم: (تك: رَقیمَة)، نِبشته‌ها

رُقَب: (تك: رَقیب)، هَمال‌ها، هَمکوشان

رَقَب: سِتَبری گَردَن

رُقَباء: (تك: رَقیب)، هَمال‌ها، هَمکوشان

رَقَبات: (تك: رَقَبَة)، ۱ـ بُنگردن‌ها ۲ـ بَندگان

۳ـ داراكِ وَرستادی (= موقوفه)

رِقبان: ۱ـ چَشمداشت ۲ـ بَیوسیدَن (= انتظار کشیدن) ۳ـ نِگهبانی ۴ـ اَفسارکَردَن

رَقبان، رَقبانِیّ: سِتَبرگَردَن، مَرد

رَقبَة: ۱ـ نگهبانی ۲ـ تَرس ۳ـ بی فرزندی (آنندراج) ۴ـ خودساختِگی، خودبزرگی

رُقبَة: ۱ـ تلهِ ی پَلَنگ ۲ـ زَمینِ بی سود، زمینِ بی بَهره

رَقَبَة، رَقَبه: ۱ـ بُنِ گَردَن ۲ـ بَرده ۳ـ زَمینِ دِه ۴ـ دارَندِگی زَمین ۵ـ زَمینِ وَرستادی

رِقّت انگیز: کَشتاوَنده

رِقّت بار: کَشتاوان

رَقح: ۱ـ بازرگانی، سوداگری ۲ـ پیشه‌وَری

رَقد: ۱ـ خُفتَن ۲ـ سَردبازاری ۳ـ فَرناسیدَن (= غفلت کردن) ۴ـ پذیرایی نکردَن

رُقدَة: پُرخواب: مَرد

رَقراق: ۱ـ درخشان ۲ـ اشك، درچَشم

رَقز: ۱ـ پاکوفتَن ۲ـ بَرجَهیدن، بَرجَستَن

رَقش: ۱ـ نِگاشتن ۲ـ نِگارین کَردَن (آنندراج) ۳ـ آب و تاب دادن به سُخن

رَقشاء: ۱ـ مارپیسه ۲ـ بانگِ شُتُر (لاروس)

رَقص: ۱ـ جوشیدَنِ مِی ۲ـ جُنبیدَن ۳ـ بَرجَستَن ۴ـ وَشت (برهان)، پایکوبی، پایبازی، دَست اَفشانی ۵ـ شِتاب، در سُخَن

رَقصُ الجَمَل: وَشتِ شُتُری

رَقصان: وَشتان

رَقص کُنان: وَشتانه

رَقصِ گُروهی: پَنزه (برهان)

رَقصِ مِحوَری: در انگلیسی Nutation، آسِه‌وَشت

رَقصیدَن: وَشتیدن، وَشتَن (برهان)، یارَم دَرآمد از دَر، وَشتن کنید، وَشتن، این خانه را زِوَشتَن، گُلشَن کنید، گُلشن (شاه قاسم انوار)

رَقع: ۱ـ آسمانِ هَفتم ۲ـ شُوی (آنندراج) ۳ـ شِتافتَن ۴ـ نِکوهیدَن ۵ـ نیزه زَدَن ۶ـ پینه کَردَن ۷ـ زَدَن

رَقعا: گیلدارو (گویش گیلکی)، سَرَخس، از گیاهان

رَقعاء: ۱ـ گاوِرَنگی ۲ـ لاغرسُرین

رُقعَة، رُقعه: ۱ـ دَرپی ۲ـ آماج ۳ـ نوشته‌ی کوتاه ۴ـ کَژنه، پاره کاغذی که روی آن نویسَند (برهان) ۵ـ پینه، پَژکاله (= وصله، برهان) ۶ـ کِشوَر ۷ـ شِکَسته بَند، هرگیاه دارویی که شکستگی را به هم بپیوندد

رُقعَةُ الأرض: تِکه زمین

رُقعَةُ الشَّطرَنج: تَخته‌ی شَترَنگ

رُقعَةُ الشیء: گوهَر، بُن

رُقعَةُ الغرض: آماج، نِشانه

رُقعه‌دوز: پینه‌دوز (آنندراج)

رُقعهٔ شَطرَنج: تَخته‌ی شَترَنگ

رُقعهٔ غبرا: کَژنه‌ی نیلگون = گُواژ: زَمین

رُقعهٔ کَژدُم: کَژنه‌ی کَژدُم، سه نامه که ایرانیان باستانی می نوشته اند و بر سه دیوار خانه، جُز دیوار بالا می چسبانده اند، برای دورکَردَنِ خرفَستران (بهره از آنندراج)

رُقعه‌نویس: نامه نویس (معین)

رَقلَة: خُرمابُنِ بُلَند، کُویَکِ بُلَند

رَقم: ۱ـ دیبای پیچازی ۲ـ نِبِشتَن ۳ـ دیل نَهادَن (= دیل = نُقطه) ۴ـ پیچازی دوختَن ۵ـ مُهر نَهادَن ۶ـ آراستَن ۷ـ بَرگه بَها

رَقَم: ۱ـ دَبیره ۲ـ نِوِشته، نِبِشته ۳ـ پیکَر (فرهنگستان)، نشانه‌ی شُماره

رَقم‌آموز: ۱ـ نِگارآموز (= مُعلّم نقاشی) ۲ـ پِیکَرآموز (= مُعلّم سیاق، معلم حساب) ۳ـ نِویس‌آموز (= مُعلّم خَطّ)

رَقَمَة: ۱ـ نانِ کَلاغ، از گیاهان ۲ـ سَبزه زار ۳ـ رودکِنار

رَقم‌زَن: نِگارگَر

رَقَم‌نِویس: ۱ـ پیکَرنِویس، هَماردار (= حسابدار) ۲ـ خوشنِویس

رَقو: ۱ـ ریگ ۲ـ توده‌ی گَرد (آنندراج)

رَقُوء: ۱ـ خون بَند، آنچه بر زَخم نهند تا خون را بَند آرَد ۲ـ آشتی دِهَنده

رَقوب: ۱ـ زَنِ نازا ۲ـ زَنِ مُرده (گویش گیلکی)

رُقُود: (تك: راقِد)، خوابِ کُنندگان

رَقُود: ۱ـ پُرخواب ۲ـ زَنِ تَوانگر

رُقُوف: لَرزَنده، اَز سرما (آنندراج)

رُقوم: (تك: رَقَم)، نِبشته ها، پِیکرها

رَقُون: ۱ـ بَرناك (= حنا) ۲ـ کُرکُم (= زعفران)

رِقّة: کَشتاو (برهان) ۲ـ مِهر ۳ـ شَرم، شَرمَندگی ۴ـ نرمی و نازکی (لاروس)

رِقَّةُ الجانب: سُستی، ناتوانی

رِقَّةُ الدَّم: تَباهخونی، از بیماری‌ها

رِقَّةُ العیش: گُذرانِ آسان، فَراخی زندگی

رِقَّةُ القَلب: نازُکدلی

رَقی، رُقی: ۱ـ اَفسون کَردَن ۲ـ چاپلوسی

رَقیب: ۱ـ هَمال (برهان)، و هرکرا از این معنی بیشتر باشد نزد پادشاه پسندیده تر و در میان همالان و لشکر باشکوه تر و آراسته تر بود (سیاستنامه)، وَز و بستَدی نیز هرسال باژ ـ چرا داد باید به همال باژ (دقیقی ـ شاهنامه)، هَمکوش (برهان) هَمتَك (برهان) ۲ـ نِگهبان، پاسبان، دیده بان (لاروس) ۳ـ پَیوسا (= مُنتظر) ۴ـ پیشسِپاه ۵ـ پِسَر اَپدَر (پِسَرعمو) ۶ـ

آفتاب‌پَرَست (لاروس)، از گیاهان

رَقیبُ الجیش: پیشسِپاه

رَقیبانِ راز: رازپاسان، زبانزد سوفیانه

رَقیدَة: شاخه‌ی خوابانده

رَقیع: ۱ـ گُول ۲ـ آسمانه‌ی جَهان (آسمانه = سَقف، برهان)، گُواژِ: آسمان ۳ـ پینه‌دوز

رَقیق: ۱ـ بَنده ۴ـ نامه‌نویس ۲ـ کَشتاویده، تُنُک ۳ـ آبکی

رَقیق الأنف: باریك‌بینی، نَرم‌بینی (لاروس)، کشیده‌دَماغ

رَقیقُ الحال: کَمدار

رَقیقُ الخُلق: نَرمخوی (معین)

رَقیق الفِکر: نازُك‌اَندیش (معین)

رَقیقُ القَلب: نازُکدِل (فرهنگستان)

رَقیقُ المعانی: مهربان (لاروس)

رَقیقاتُ المَناقیر: نازك‌نوکان (لاروس)

رَقیقان: ۱ـ دوسوراخ بینی (لاروس) ۲ـ دوخایه ۳ـ دورَگِ پُشت (از آنندراج)

رقیق شُدَن: شُل شُدَن

رَقیق کَردَن: شُل کَردَن

رَقیقَة، مؤنث رقیق: ۱ـ آبکی ۲ـ کَشتاویده ۳ـ میانجیِ مینوی

رَقیم: ۱ـ نِبشته، نِوِشته ۲ـ آمِه (= دَوات، برهان) ۳ـ تخته

رَقیمَة، (تازی، آنندراج)، رَقیمه (از تازی رَقیم، معین): ۱ـ پارسازَن ۲ـ نِبشته

رَقیمهٔ اَوّل: نخستین نِوِشته، گواژِ: ۱ـ تَختگاه خُدا ۲ـ واتِ ا

رَقین: ۱ـ نامه، نِبشته (لاروس) ۲ـ شَهرَوا (= پول رائج)

رُقیَّة، رُقیَّه: ۱ـ اَفسون ۲ـ چَشم‌پَنام (= تعویذ)

رِقیَة، (تازی، آنندراج)، رِقیّت (اَز تازی رِقّ، مُعین): بَندگی، بَردِگی

رَك: ۱ـ زمین کَندن ۲ـ اُستوارکردن ۳ـ دیر کردَن

رَكّ: ۱ـ پَرماسیدن، دَست مالیدن به چیزی برای شناسایی ۲ـ به کار چسبیدَن ۳ـ کم‌خِرَد شُدَن ۴ـ سُست‌رایی

رَكّ: باران اَندَك (لاروس)

رَكّاء: آوای بوف، آوای کوچ (= بوُم)

رَكّاب: سَوارکار

رُكّاب: (تك: راکب)، سَواران

رَكائِب: (تك: رکاب)، شُتُران، وهَنگ‌ها

رِکاب: ۱ـ شُتُر، شترِ سواری ۲ـ وهَنگ (برهان)، پَرَخش (برهان)، تَنبوك (برهان)، چیلان (برهان)، جُناغ (برهان) ۳ـ جامِ گِرد ۴ـ پیاله‌ی هشت‌پَهلو (معین)

رِکابُ الأُذُن: جُناغِ گوش

رِکابُ السَّحاب: باد

رِکابخانه: ۱ـ نوشاکخانه ۲ـ گنجه

رِکاب دادَن: ۱ـ پیاله دادَن ۲ـ سَواری دادَن

رِکابدار: ۱ـ دَهانه دار ۲ـ وِهَنگدار، آن که وِهَنگ گیرد تا خواجه بَر اَسپ نشیند ۳ـ آبدار

رِکـاب کِشیدَن: دَوال کشیدَن (دَوال = تَسمهٔ رِکاب)

رِکاب گران کَردَن: تُند دَواندَن

رِکابی: ۱ـ پالاد (= اَسپِ جَنیبَت) ۲ـ زیرجام ۳ـ آبدار ۴ـ سَرباز پیاده ۵ـ جُناغِ گوش ۶ـ پَتَنی (طَبَقچه، برهان)

رِکاك: (تك: رَكّ)، ریزه باران ها

رِکاك: (تك: رکیك)، ناکسان، سست رایان

رُکاکة: ۱ـ سُستی ۲ـ بی آبرویی ۳ـ ناکَس ۴ـ سُست رای ۵ـ بی رَگ، بَدرَگ

رَکّال: سَبزی فروش، گندَنا فروش (آنندراج)، تره فروش (لاروس)

رُکـام: ۱ـ بَرهَم انباشته ۲ـ گَله ی بُزرگ ۳ـ اَبرانبوه

رُکانِیَة: ۱ـ اُستوانی ۲ـ آرمیدگی

رُکُب: (تك: رِکـاب)، ۱ـ شُتُرانِ سواری ۲ـ وِهَنگها

رَکب: ۱ـ مُوش ۲ـ دَه شُتُرسَوار ۳ـ نام شاخه ی شانزدهم از بیست وچهار شاخه ی خُنیا

رُکَب: (تك: رُکبَة)، زانوان

رُکَبات: (تك: رُکبَة)، ۱ـ زانوان ۲ـ آرَنج ها

رُکبـان: (تك: راکِب)، شُترسواران (آنندراج)، سَواران

رُکبَـة: ۱ـ زانُو (برهان) ۲ـ آرنج، ازهَر جانور ۳ـ سَواری

رِکتُـوم: Rectum فرانسـوی، راست رودِه (معین)

رُکَـح: ۱ـ بینی کوه ۲ـ کَرانـه ۳ـ میانسَرا ۴ـ پَسسَرا ۵ـ بُنیاد

رَکح: ۱ـ پُشت دادن ۲ـ اُستُوانیدَن ۳ـ گِراییدَن

رُکحَة: ۱ـ گُشادگی سَرای ۲ـ مانده تَرید

رِکـری اِیشـن: Recreation ، انـگـلیسی، سَرگرمی

رَکـز: ۱ـ آوازِ نَرم، آوای زیر ۲ـ دانـامرد ۳ـ بَخشَنده ۴ـ سُهِش، سَتَرسا (حسّ)

رَکز: ۱ـ برجَـسـتَـنِ رَگ ۲ـ فروبـردن ۳ـ خاك کَردَن ۴ـ اُستوار کردن

رِکـزَة: ۱ پاچـوشِ کُویَك ۲ـ هوشـیاری، دوراندیشی ۳ـ دانـایی ۴ـ خِرَدوَرزی ۵ـ ایستایی خِرَد

رکس: ۱ـ پلیدی ۲ـ مردم بسیار ۳ـ نوسـازی شده

رَکض: ۱ـ تازانـدن، دَوانـدَن ۲ـ دَویدَن ۳ـ

لَگدزَدَن ۴ـ بال‌زَدَن ۵ـ گُریختن ۶ـ تیراَنداختن ۷ـ پَرتاباندَن ۸ـ جُنبیدن: ستارگان

رَکضَة: جنبش (لاروس)

رَکع: ۱ـ خَم کَردَن ۲ـ نیازمَندشُدَن ۳ـ لَغزیدَن ۴ـ به‌روی دَرافتادَن (لاروس)

رَکَعات: (تك: رَکعَة)، خَمِش‌ها و خاست‌ها، مغاك‌ها

رَکعَة: ۱ـ خَمِش و خاست، خَم خاست ۲ـ مَغاك

رِکُگنیشِن: Recognition، انگلیسی، بازشِناخت، زبانزد فرزانی (سنجش خردناب)

رَکل: ۱ـ گَندَنا، تَره ۲ـ گَندناخواری ۳ـ لَگدزَدَن ۴ـ سُم کوفتن سُتور

رِکلام: Réclame، فَرانسوی، آگَهی

رَکم: اَبرِ اَنبوه (لاروس)

رَکن: ۱ـ کَلاکمُوش ۲ـ موش (آنندراج)

رُکن: ۱ـ سُتون، پایه، بُنلاد ۲ـ مِهتَر، سَروَر ۳ـ اَرزا، بخشی که در چیزی بنیادی ترین و ارزنده ترین است ۴ـ بَخش ۵ـ سازا (= اوله = هیولی، اندیشه‌های فلسفی ایرانی)، مادَك (= مادهٔ اولیّه، فرهنگ پهلوی)

رُکناباد: نامِ کَنادی (= قنات) که رکن الدوله دیلمی در شیراز بنیاد کرده (بهره از آنندراج)

رُکنُ الاِسلام: سُتونِ اِسلام: ۱ـ بَرنام ملکشاه سَلجوقی ۲ـ بَرنامِ هریك از سپاهیانِ ممالیك (بهره از معین)

رُکنُ الاولیاء: سُتونِ خُدامَردان

رَکنُ البَیت: ستونِ خانه (لاروس)

رُکنُ التَّربیَة: بخشِ پَروَرشی، بخشِ آموزشی (لاروس)

رُکنُ الدَولَة، رُکنُ الدوله: ستونِ کِشوَر: ۱ـ بَرنام بَرخی از شاهان ۲ـ هریك از دَستورهای هفتگانه‌ی کشورِ صَفَوی ۳ـ دَستور (بهره از معین)

رُکنُ الدین: ستونِ دین

رُکنُ الرَّجل: خانواده‌ی مَرد (لاروس)

رُکنُ السَّلطنة، رُکنُ السَلطنه: ستونِ شاهی

رُکنُ الصَّلاة: ستونِ نَماز

رُکنُ العقد: ستونِ پیمان

رُکنِ حَطیم: یکی از ستون‌های خُدایخانه

رُکنی: ۱ـ دُرُستِ (= دینارزر) زمانِ رکن الدوله دیلمی ۲ـ گوشه‌دار، زوزَن (= دِرَم = دِرهَم، برهان) یا هَمرَسی که به فرمان مهدی بنیادگُذار «موحّدین» زده شد و چهارگوش بود (بهره از معین و آنندراج)

رُکنِ یَمانی: یکی از ستون‌های خُدایخانه

رَکَوات: (تك: رَکوَة)، کوزه‌ها، مَشك‌ها، دولَك‌ها

رَکـوب: ۱ـ سُتور بر نشستنی: اَسپ سواری، شُتُـر سَواری ۲ـ راهِ دَرنَـوَردیده ۳ـ شُتـرسـوار، ۴ـ سـوار شَـوَنـده ۵ـ شـاخِ خـوابـانده

رُکـوب: ۱ـ بَر نِشَستن، سَواری ۲ـ گُنـاه وَرزیدَن ۳ـ کَلانـزانو یی ۴ـ گَشتِ دَریایی ۵ـ دَردزانو ۶ـ به‌راه افتادَن

رُکوح: ۱ـ دِلگرایی ۲ـ بازگشت ۳ـ دِلآرامی

رُکـود: ۱ـ آرَمیدن، آرامِش ۲ـ بَرجـایی ۳ـ اَجُنبی ۴ـ ته نِشینی، نِهِشتَن

رُکودبازار: آرامشِ بازار، سَردی بازار

رِکـورد: Record ، انـگلیسی ۱ـ یادداشت، یادداشت برداری ۲ـ آگاشتَن (= ضَبط کَردَن) ۳ـ پیشینه ۴ـ فَرانجام، زبانزد ورزشی ۵ـ بِهاد (= حدّ نصاب) ۶ـ آوانِه (= صفحهٔ گرامافون)

رِکوردِر: Recorder ، انگلیسی ۱ـ پیشینه بان، کارمندی که پیشینـه ها را نگاهداری می کند و سامـان می دهـد (به جای پیشینه بان در فارسی واژه بایگان را برگزیده اند که کاربرد آن به جای بانکدار، رَواتر است) ۲ـ آواگیر ۳ـ نای، نَی

رِکـوردینـگ: Recording ، انـگـلیسـی، آگاشت: روی آوانِه یا نَوار

رَکوض: تُند (= سَریع)

رُکوکَة: سُستی (لاروس)

رُکُـوع: ۱ـ خَمِش، پُشت خَمیدَن ۲ـ لَغزیدن، به‌روی دَراُفـتـادَن ۳ـ کوژی، از پیری ۴ـ روی‌آوَردَن، باوَر کردَن

رُکُـوعُ الصَّلاة، رُکُوع الصَلوة: خَمِشِ نَماز، دَست به زانو یی

رُکُون: ۱ـ آرمیدَن، آرامِش یافتَن ۲ـ اوستامیدَن (= اطمینان کردن) ۳ـ گراییدَن

رَکوَة، رِکوَة: ۱ـ آبخوری چَرمی (لاروس) ۲ـ دولَـك، دولِ کوچـك ۳ـ بَنَـك جوش (بَنَـك = قهوه، آنندراج) ۴ـ کَشتی ۵ـ آوَندِ شیره کشی

رَکیّ: (تك: رَکیَّه)، چاه ها، چاه های آبدار

رَکِیب: ۱ـ نِشانده، چون نگین در انگشتری ۲ـ سَوار ۳ـ هَمسَوار، دوتَرکه ۴ـ کَرد، پاره ای از زمین که کناره های آن را بلند کرده در آن سبزی کارَند (آنندراج)، کِشتزار (لاروس) ۵ـ رَده یِ کُویَك (= خُرمابُن)، بَرخی ازواژه نامه ها رکیب را دگرگشته ی (= اماله) «رکاب» دانند: وِهَنگ

رُکَیب: گورگیاه (معین)، از گیاهان

رَکِیزَة: ۱ـ گوهـرِ نِهَنبیدِه (= جَواهر مَدفون) ۲ـ کُیان ۳ـ آسِه (= محور) ۴ـ آبپایِه، پایه‌هایی از یك ساختمان که در آب بَر نِهَند

رَکِـیس: ۱ـ واژگون ۲ـ نِگـونـسـار ۳ـ بازگردانیده ۴ـ دورافکندنی (لاروس)

رَکِیك: ۱ـ سُست ۲ـ نازُك، جامه ۲ـ بِسودَنی

۳ـ فرومـایه، پَسـت ۴ـ کَم‌دان ۵ـ یاوه ۶ـ بی‌رَگ، بَدرَگ (= بی غیرت)

رَکیكُ العلم: کَمدان

رَکیکَة: بارانِ سُست (لاروس)

رَکین: ۱ـ اُستوار ۲ـ آرَمیده ۳ـ گِرانسنگ ۴ـ پابَرجا، سُتونوار

رُکَین: مُوشِ سُمجی (سُمج = نَقب بـرهـان)

رَکینـگ: Racking ، انگلیسی، لاریز، لاریزِ ساختمانی

رِگـارد: Regard ، فرانسـوی، دَرونهِشتـه (قریب)، زبانزد زمین شناسی

رَگبی: Rugby ، انـگـلیسـی، دَسِشـدِه، از بازی‌های وَرزشی

رِگرِسیف: Régressif ، فرانسـوی، واپَسانِه، زبانزد فرزانی

رِگرِسیون: Régression ، فرانسوی، پَسرَفت، زبانزدِ فرزانی

رِگرِسیون اَندِفینی: Régression indéfini ، فرانسوی، پَسرفتِ ناهَرنیز (= نامُعَیَّن)

رِگرِسیون اَنـفینی: Régression infinie ، فرانسوی، پَسرَفتِ بیکَران

رَگِ غیرت: رَگ آزرم (برهان)

رِگل: Régle ، فرانسـوی، دَشتانی (فرهنگ پهلوی) (سَددَر)، بی نَمازی

رِگـل: Régle ، فرانسـوی ۱ـ پَتمان (فرهنگ پهلوی)، سامـان (فرهنـگ پهلوی) ۲ـ آسال (= اَصل، برهـان)، زبانزد فرزانی ۳ـ بُن ۴ـ دَستور، آیین، دات ۵ـ دَهناد (= ترتیب)

رِگلاژ: Réglage ، ۱ـ پَتمانِش ۲ـ بازه یابی (بازِه = فاصِلَة)، نِشامیابی (نِشام، نِشـای = فاصِلَه، فرهنگ پهلوی)، زبانزد رُخشگَری (= عَکّاسی) ۳ـ سَمیره کشی (= خطّ کشی)

رِگلمان: Réglement ، فرانسوی، ۱ـ پَتمان، سامان ۲ـ دَستورنامه ۳ـ آسا، دات (= قانون)

رِگلیس: Regolith ، انـگلیسی، سَنگپـوش (قریب)، زبانزد زمین شناسی

رِگولاتور: Régulateur ، فرانسوی، سامانا، رایانَنده (سنجش خردناب)

رِگولاسیون: Régulation ، فرانسـوی، ۱ـ پَتمان، سامان ۲ـ دَستورنامه

رُل: Rôle ، فرانسـوی ۱ـ زَمُـودِه، زَمـود (= نقش، ذبیح بهـروز) ۲ـ فَرمان: در خودرو و هَر گردونه‌ی دیگر

رُلاتیو: Relatif ، فرانسـوی: هَمگَر (= نِسبی، برهان)، زبانزد فرزانی

رُلاسیون: Relation ، فرانسوی، هَمگَری (= نِسبَت، برهان)

رِلِه: Relais ، فرانسوی ۱ـ بازپَخش ۲ـ گامِه (= مرحله) ۳ـ اَسپ تازه‌دَم

رِلـهٔ تَفـاضـلی: در انـگـلیسـی، Differential relay ، (فرهـنـگ فنـی)، بازپَخشِ فَروَریك

رِلـهٔ جریان: در انـگـلیسی Current relay ، (فرهنگ فنی)، بازپخشِ تَچان

رِلـهٔ جریانِ مسـتـقـیم: در انـگـلیسی Direct current relay ، (فرهـنـگ فنـی)، بازپخشِ تَچانِ راست

رله کَردَن: بازپَخشیدَن

رُم: Rhum ، فرانسوی، نیمُل، از باده‌ها

رَمّ: ۱ـ ناگزیری ۲ـ ناداری

رَمّ: ۱ـ خاك ۲ـ مَغز ۳ـ گیاه خشك (لاروس)

رُمّ: ۱ـ اندوه ۲ـ گروه (لاروس)

رَماء: اَفزونی، گُوالِش

رُماتیسم: Romatisme ، فرانسوی، بَندَرد، از بیماری‌ها

رَماج: بَندِ نَیزه

رِماح: (تك: رُمح) نَیزه‌ها

رَمّاح: ۱ـ نَیزه‌زَن، نَیزه‌گر ۲ـ نیزه‌ساز

رِماحَة: نیزه‌گَری (لاروس)

رَمّاحَة: ۱ـ کَمانِ سخت ۲ـ گَزَنده: از ستور

رَماد: خاکِستَر (آنندراج)

رَمـادَة: ۱ـ توده‌ی خاکِسـتـر (لاروس) ۲ـ میرش (= هلاك)، مردم‌میری، ستورمیری

رَمادِیّ: خاکِستَری: رَنگ

رَمادِیَّة: کُرك خاکِستَری، از گیاهان

رَمّـازَة: ۱ـ کُون ۲ـ جِه، جاف، جِنده ۳ـ سپاهِ اَنبوه

رَماضَة: تُند و تیزی

رُماع: ۱ـ دَردِ شِکَم ۲ـ دَردِ پُشت

رَمّـاعَـة: تارسَر، جایِ جُنبان از سر کودك (لاروس)

رَمـاق: ۱ـ روزیِ تنـگ، بخـورونَمیر ۲ـ دورویی ۳ـ نگریستنِ با کینه

رَمّـال: ۱ـ ماسِـه‌فروش، ریگ‌فروش ۲ـ پیشگوی

رَمّالی: پیشگویی

رُمـام: ۱ـ پوسیده ۲ـ ریسمانِ پوسیده ۳ـ تَره، هنگام جَوانه‌زَدَن (لاروس)

رِمـام: (تك: رِمَّة): پُوسیده‌ها، چُوبخوارَك‌ها، مُورچه‌پَردارها

رَمّام: پَلیدخور

رُمامَة: روزیِ بخورنَمیر (لاروس)

رُمّان: اَنار، نار، از گیاهان

رُمـان: Roman ، فرانسوی، داستان، داستانِ بُلند

رُمّانُ الاَنهار: نارِ جویبار، گونه ای از هزارچَشم (= هوفاریقون)، از گیاهان

رُمّانُ السعال: ۱ـ خشخاشِ سپید، از گیاهان (آنندراج) ۲ـ غوزه‌ی خشخاش، کوکنار (برهان)

رِمانان: Remanant، فرانسوی، بازمان (فرهنگستان)

رُمانتیسم: Romantisme، فرانسوی، داستان پَردازی

رُمانتیك: Romantique، فرانسوی، داستان پَردازیك، شورمَند

رُمانس: Romance، فرانسوی، شُورانه، زبانزد خُنیا

رُمّان مِصری: نارمُشك (برهان)، از گیاهان

رُمّانَة: یك اَنار

رُمّانَةُ الدّابَّة: شِکَمبِه، در چارپایان نشخوارکننده

رُمّانَةُ القبّان: سَنگِ کَپان (= قپان)، نارشاخ، سَنگی آهنین روی شاهین کَپان، به گونه‌ی اَنار

رُمّانی: ناری

رُمّانیَّة، رُمّانیّه: نارَك، خوراکی از دانه‌ی اَنار

رُمّانیّات: اَناریان

رِمایَة، رِمایَت: ۱ـ تیراَندازی ۲ـ پَرتاباندَن ۳ـ چَفته زَدَن ۴ـ یَله کَردَن ۵ـ چیره کَردَن

رَمج: ۱ـ سرگین انداختن، پیخال انداختن ۲ـ سرگین، پیخال (برهان)

رَمح: ۱ـ نَیزه زدن ۲ـ لَگدزَدَن ۳ـ دَرَخش زَدَن

رُمح: ۱ـ نَیزه ۲ـ سَخت، سَختی

رِمخ: درختِ اَنبوه (لاروس)

رِمَخ: (تك: رُمخَة)، از ریشه‌ی پارسی، غوره خُرماها

رُمخَة: پارسی تازی گشته، به‌روش «قَلب»، خُرما، غوره‌ی خُرما

رَمد: ۱ـ از سَرما مردن ۲ـ ازمیان بُردَن

رَمَد: چَشم آماه، از بیماری ها

رَمِد: ۱ـ چَشم آماسیده ۲ـ آبِ بَدمزه ۳ـ آبِ شور ۴ـ چِرکین: جامه

رُمد: (تك: رَمداء)، شترمُرغان

رَمداء: شترمُرغ (لاروس)

رَمِداء: خاکستر (لاروس)

رُمدَة: رنگِ خاکستر (لاروس)

رَمرام: پاکلاغی، از گیاهان

رَمرَمَة: ۱ـ راست کردنِ کار ۲ـ ریزه خواری

رَمز: ۱ـ راز، ویتیماس (فرهنگ پهلوی)، پیچه (آنندراج)، پَرخیده (برهان) ۲ـ برانگیختن، برآغالاندَن ۳ـ نِشانه

رَمَز، رُمز: راز، پَرخیده، نُماد

رَمزآشنا، رَمزشناس: پَرخیده دان، رازشِناس

رَمزِیّة: نُمادگرایی

رَمس: ۱ـ زدودَن ۲ـ خاك کردن ۳ـ پنهان داشتن ۴ـ اَنداختَن ۵ـ آب فُرویی

رَمس: ۱ـ گورِ بَرابَر، گورِ هَموار ۲ـ خاكِ گور ۳ـ آوازِ پوشیده (لاروس)

رَمش: ۱ـ گرفتن، باسَرانگشت ۲ـ کم چَریدَن ۳ـ سودَن ۴ـ اَنداختَن

رِمش: دسته ی سِپَرغَم (= ریحان)

رَمَش: پلك سُرخی، از بیماری های چَشمی

رُمش: ناخُنَك، سِپیدَك، سپیدی بر ناخن نوجوانان

رَمشُ العَین: پلكِ چَشم (لاروس)

رَمص: ۱ـ خواستن و بِسودَن ۲ـ نِگاهِ پنهانی، نگریستنِ پنهانی، دُزدانه نگریستن

رَمَص: آژیخ (آنندراج)، پیخ (برهان)، ژَفك، هم آوای ژرف، چرکِ گوشه ی چشم

رَمض: چراندَن: در زمینِ گرم

رَمَض: ۱ـ سوزش از خَشم ۲ـ باران تابستانی ۳ـ سختی گرما (لاروس) ۴ـ سوزدَرون (آنندراج)

رَمضاء: ۱ـ سختی گرما ۲ـ زمینِ داغ، زمینِ تَفسیده، ریگِ تافته (آنندراج)

رَمَضان: ۱ـ سنگِ گرم (آنندراج) ۲ـ ماه روزه، ماه نهم از سال تازی

رَمط: ۱ـ آك نهادَن ۲ـ سَرکوفت زدن

رُمعَة: پاره (لاروس)

رَمغ: دستمالی، بَرماسیدَن

رَمق: چَشم دوختن

رَمَق: پارسی تازی گشته، رَمَگ، رَمه

رَمَق: مانده ی جان، تُوان، تاب و تَوان (معین)، تُوش

رَمِق: زندگی سخت، روزی بخور و نَمیر (لاروس)

رُمُق: (تك: رامِق: رَموق)، درویشان، رَشکینان، بَدخواهان

رُمقَة: روزی بخور نَمیر

رَمَکَة: ۱ـ ستور کرّه کشی ۲ـ سست، ناتوان، مَرد

رُمکَة: خاکستری تیره، از رنگ ها

رَمل: ۱ـ ریگ، شِن ۲ـ دانشِ ریگ، پیش بینی و آینده گویی ۳ـ خون آلودگی ۴ـ آراستنِ تخت، با گوهرها

رَمَل: ۱ـ دوخبافی (= حَصیر بافی) ۲ـ بارانِ کَم ۳ـ فُزُونه، یکی از نوزده سَنگِ سرود (= بَحر شِعر): دوبار فاعِلاتُن، فاعِلاتُن، فاعِلُن ۴ـ فزونی

رَملاء: سال بی باران (آنندراج)

رَملَة: ریگ، یك دانه یا یك توده

رُمْلَة: سمیره‌ی سیاه (سَمیره = خطّ)

رَمل کشیدَن: آینده دیدَن

رُمَم: (تك: رُمَّة)، ریسمان های پوسیده

رِمَم: (تك: رِمَّة)، ۱ـ استخوان های پوسیده ۲ـ چوبخوارَك ها ۳ـ مورچه های پَردار

رُمُوز: (تك: رَمز)، پیچه ها، پَرخیده ها

رُموزدان: پَرخیده دان

رُمُوس: (تك: رَمس)، گورها (آنندراج)

رَموق: ۱ـ دَرویش، که با خورد اندك روزگار بگذراند ۲ـ بَدخواه ۳ـ رَشکین

رُموك: ۱ـ آرام کَردَن ۲ـ ایستاییدَن، ایستاشُدَن ۳ـ پاییدَن (= مواظب بودَن)

رُمُوء: ۱ـ دودلی و پِژوهش ۲ـ اَفزونی بَرسَد ۳ـ آراماندَن، آرام کردن

رُمَّة: ریسمان پوسیده

رِمَّة: ۱ـ ریسمان پوسیده ۲ـ مورچه پَردار ۳ـ استخوان پوسیده ۴ـ کُهنه، فَرسوده ۵ـ چُوبخوارَك

رَمی: ۱ـ اَنداختن ۲ـ فزونی بر پنجاه ۳ـ یارِش، یاری دادَنِ خدا ۴ـ دُشنامگویی ۵ـ چَفته بَندی (= تهمت زدن) ۶ـ پرتابِ تیر

رُمَیح: نره (آنندراج)

رَمیز: ۱ـ جُنبَنده ۲ـ خِردَمَند ۳ـ گرانسَنگ ۴ـ تَنگدل ۵ـ نِژاده ۶ـ بَرکشیده

رُمَیز: چوبدَستی (آنندراج)

رِمیز: Remise، فرانسوی، دادِه (فرهنگستان)

رَمیض: ۱ـ تیز ۲ـ کاردِ تیز، پیکانِ تیز ۳ـ گوشتِ بریان

رَمیم: پوسیده، کُهنِه، اَزهَم پاشیده

رَمیَة: فزونی

رَناء: دیدَنی، دَرخورِ دیدَن، زیبایی، خوبی (لاروس)

رَنّاء: ۱ـ نِگَرَنده ۲ـ نیوشَنده ۳ـ هیزچَشم، مردی که چَشمش هماره دنبال زنان باشد

رُناء: آوای خوشی

رَنج: Range، انگلیسی، بُرد (فرهنگ فنی)

رَنجَك: هِندی، چاشنی (= باروت تُفنگ که در سوراخ تُفَنگ ریخته آتش دهند، نفائِسُ اللغات)

رُنتگِن: Roentgen، نام گیتیگ (= فیزیك) دانِ آلمانی بر نَهان پَرتو (= اشعهٔ ایکس) که او یافته است.

رَنجِر: Ranger، انگلیسی ۱ـ جنگَلبان ۲ـ تکاوَر، سپاهی ورزیده (بهره از عمید)

رَنح: ۱ـ سَرگیجه ۲ـ دَماغَك، دَماغ کوچك بَر سر برخی پرندگان، جدا از بینی آنان ۳ـ مَغزچه

رَنخ: سُستی، ناتَوانی

رَند: تازی اَلجزیره ۱ـ بَرگِ بو، از گیاهان

(معین) ۲ـ گوالِ برگِ خُرما

رَندُم: Random ، انگلیسی، بَختایی (فرهنگ فنی)

رَنس: سوسن ژاپنی، در انگلیسی، Trumpet lily ، از گیاهان (لاروس)

رُنِسانس: Renaisance ، فرانسوی، نوگَشت: نگرشی به گذشته‌ی دور به شیوه‌ی نو، خیزشی فرهنگی در پایان سده‌ی پانزدهم ترسایی

رَنَف، رَنف: بیدِمُشک، بَهرامه (لاروس)، از گیاهان

رَنَق: ۱ـ زیستِ ناخوش (آنندراج) ۲ـ دروغ ۳ـ خاشاك در آب ۴ـ آب تیره (لاروس)

رَنَق: تیره شُدنِ آب (آنندراج)

رَنك: پارسی تازی گشته، آرَنگ (= شعار پادشاهان و دبیران ترك ممالیكِ مصر، لاروس)

رَنكَة: تازی گشته (لاروس)، شاه ماهی

رَنگِ اَسیدی: رَنگِ تُرشَکی

رَنگِ اَصلی: رَنگِ بُنیست (= اصلی، پهلوی)

رَنگِ ثابت: رَنگ بَست (آنندراج)

رَنگِ رَبیع: رَنگِ بَهار، سَبز

رَنگرزی طاقه: رَنگرزی تَکه

رَنگِ ضَخیم: رَنگِ سِتبر: Impasto ، در انگلیسی

رَنگِ ضِدّ اَسید: رَنگِ پادتُرشَك

رَنگِ ضِدّ زنگ: رَنگِ پادزَنگ

رَنَّم: ۱ـ آواز ۲ـ سرایِش

رُنُـم: (تك ندارد، لاروس)، زنانِ نیك سَرای، زنانِ سُرودخوان

رَنَمَة: ۱ـ آوازِ نیکو (آنندراج) ۲ـ گیاهی باریك (لاروس)

رُنُوّ: ۱ـ شاد ۲ـ یکسان

رَنَوات: (تك: رَنوَة)، پاره گوشت ها

رَنوَة: پاره گوشت (آنندراج)

رُنُود: رَمَنِ نادُرست از رِند پارسی، رِندان

رُنُوع: ۱ـ برگَشتنِ گونِه ۲ـ پَژمُریدَن ۳ـ کاهیدَن ۴ـ لاغرشُدن ۵ـ بازی کردن (آنندراج)

رَنیم: ۱ـ کِشِشِ آواز ۲ـ آواز، سُرود

رِواء: ۱ـ آبِ خوشگُوار (آنندراج) ۲ـ ریسمانِ بار

رُواء: ۱ـ چَشم نَواز ۲ـ دیدار (آنندراج) ۳ـ آبرو (معین)

رَوائح، رَوایح: (تك: رائِحَة) بوها

رَوائع: (تك: رائِعة)، ۱ـ شگفت ها ۲ـ رُویاها

رَوابِط: (تك: رابِطَة)، پیوندها، بَستگی ها

رُواة: (تك: راوی)، ۱ـ بازگویندگان ۲ـ چَمانیان (= ساقیان) ۳ـ آب برکشندگان

رَواتب: (تک: راتِبَة)، ماهانه‌ها، رَستادها، جامِگی‌ها

رَواج: پارسی تازی گشته، رَواگ، رَوا، رَوایی

رَواج داشتن: ۱ـ رَواگ داشتن ۲ـ رَوابودَن

رَواجِب: (تک: راجَبة)، ۱ـ پیوندهای انگشتان ۲ـ استخوانهای انگشتان

رَواح: ۱ـ شَبانگه ۲ـ شَبانگه شُدَن ۳ـ آسانی

رَواحِل: (تک: راحِلَة)، سُتورِ بارکش

رَواحَة: شادی

رَوادِع: (تک: رادِعَة)، بازدارَنده‌ها (معین)

رَوادِف: (تک: رادِفَة)، پایجوش‌های کُوِیَك (= نَخل)

رَواس: پارسی تازی گشته، ریواس، ریباس، از گیاهان

رَوّاس: کلّه‌فروش، کلّه‌پاچه‌فروش

رَواسِب: به گونه‌ی رَمَن، لِردها، نِهِشت‌ها

رَواسی: (تک: راسِیَة)، ۱ـ ایستاها، پابَرجاها ۲ـ کوه‌های اُستوار

رَواصیر: (تک: ریصار)، از پارسی، ریچارها

رُوّاض: (تک: رائِض)، ۱ـ رام کنندگان اَسپ ۲ـ سوارکاران

رَواضِع: (تک: راضع)، دندان‌های شیری

رَواغ: ۱ـ پویه (آنندراج) ۲ـ تَرفَند

رِواغَة: کُشتیگاه، میدانِ کُشتی

رَوافِد: (تک: رافد، رافِدَة)، تیرهای بام

رَوافِض: (تک: رافِضَة)، ۱ـ رَهاکُنندگان ۲ـ رَهنُمودیان (= اِمامیان)

رِواق، رُواق: ۱ـ خیری (آنندراج)، سَتاوَند (برهان)، پیشخانه (آنندراج) ۲ـ کاشانه (برهان) ۳ـ سایبان ۴ـ ایوانِ بالا

رِواقِ بی ستون: سَتاوَندِ بی ستون، گُواژ: آسمان

رُواقیّ، رِواقی: سَتاوَندی، نامی که بر گروهی از شاگردانِ زِنون فرزانه‌ی یونانی نهاده شده زیرا او در یکی از سَتاوندهای آتِن آموزش می‌داد.

رُواقِیّان، رُواقِیّون: (تک: رواقیّ)، سَتاوَندیان

رَواقید: ۱ـ خُمِ بُزرگ ۲ـ خُمِ زفت اَندود

رُوال: ۱ـ آبِ دَهان ۲ـ آبِ دَهانِ سُتور (آنندراج)

رُوام: آبِ دَهان

رَوامِس: ۱ـ شَب‌پَرگان ۲ـ شب گردان: جانور ۳ـ بادِ پوشَنده

رِوایَة، رِوایَت: ۱ـ بازگُفت، بازگُفتَن (برهان) ۲ـ آبکشیدن، آب بُردَن

روایت کَردَن: بازگُفتَن

رَوب: ۱ـ سَرشیر، شیرمسکه‌دار ۲ـ سَرگَشتِگی ۳ـ شوریده رایی ۴ـ مَستِ خوابی

۵ـ سُستی

رَوبـان: ۱ـ گِرانجـان ۲ـ خواب آلـودِه ۳ـ برگشته، سُست جان (لاروس)

رُوبان: Ruban ، فرانسوی، بَند، نَوار (معین)، نَوارِ اَبریشمی، رِشتِه (عمید)

رَوبَة: ۱ـ کَفِ شیر (آنندراج) ۲ـ مایه‌ی ماست ۳ـ مانده‌ی شیر (ازلاروس)

رُوبَـة: اَفـزوده بر آرِش های رَوبَـة: ۱ نیاز ۲ـ درویشی ۳ـ سَرگشتگی

رُوبلیت: Rubellite ، فرانسـوی، یاکَندِ گُلی (یاکَند= یاقوت)

رُوبـی: Rubis ، فـرانسـوی، یـا کَنـد (=یـاقـوت)

روبی اُریانتال: Rubis oriental ، فرانسوی، یاکندِ خورایی

روبیاسـه: Rubiacés ، فرانسـوی، تیره‌ی روناس (عمید)

روبی بالِـه: Rubi balai ، فرانسوی، یاکَندِ پوست پیازی

روبـی دارسِـیک: Rubi d'arsenic ، فرانسوی، زرنیخِ سُرخ (قریب)

روپیه: هندی، پول هندی و پاکستانی

روت بیر: Root beer ، اِنگلیسی، آبـر یشه، از نوشاك ها

روتِـر: Router ، انگلیسی، لیسِـه، از ابزارهای درودگری

روتـوری: Rotory ، انـگـلیسی، چَرخنـده (فرهنگ فنی)

روتول: Rotule ، فرانسوی، پایه‌بست، گوی پولادی پایه‌داری که یك کُلاهـك آن را در بَـر گرفته و می تـوانـد بـر آسـه‌ی گـوی پـولادی بـگـردد

روتـین: Routine ، انگلیسی ۱ـ فَرایَنـد ۲ـ کاربَست

روثَة: ۱ـ سَرگین ۲ـ کاه ریزه، که پس از بیختنِ گنـدُم در پَرویزَن بماند (آنندراج) ۳ـ نوك بینی (لاروس)

رَوجَة: شِتاب (لاروس)

رَوح: ۱ـ بادِ نرم ۲ـ آسایش ۳ـ مِهربانی ۴ـ دیدارشَبانِه

رُوح: جان (آنـنـدراج)، پَزد، هم‌آوای نَزد (برهان)

رَوحـات: (تك: رَوح)، ۱ـ بادهـای خوش، بـادهـای خُـنـك ۲ـ آسایش‌هـا ۳ـ مهربانی ها

روح افزا: جانفَزا

روح افسای: جان اَفسای

رُوح الاَرواح: ۱ـ جان جان ها، جانِ جانان ۲ـ گوشه ای در دستگاهِ شور

روحُ الاَعظَم: جانِ نَهمار، جانِ آسیم، که نُماد زادِ خدایی است (معین، بهره از تاریخ تصوف دکتر غنی)

روحُ الاَمین: جبرئیل (آنندراج)

رَوحُ القُدُس: شیداِسپَهبُد (برهان)، رَوانبخش (برهان)

روحُ المَمات: جان‌میراننده، گوهری که با بیرون شُدن آن باشنده ی زنده بمیرد

رُوحِ الهی: روانِ گویا (= نفس ناطِقَة)، زبانزد فرزانی

رُوحانیّ: جانی، مینوی

رَوحانیّ: جایِ خوش، جای پاکیزه (آنندراج)

روحانیّون: (تك: روحانی)، مینوگان، مینویان

رُوحانِیَّة: مینَوی گرایی

روح پَروَر: جان‌پَروَر

روحِ توتیا: جانِ توتیا، جَست (= خارصینی = اکسیدرُوی)

روحِ حیوانی: جانِ جانوَری، جانِ چُمی

روح‌دار: جاندار (آنندراج)

روحِ مُجَرَّد: جانِ یَله، زبانزد فرزانی

روحِ مُکرَّم: جانِ والا، جِبرَئیل

روحِ نامیه: جان رُویا

روحی فَداك: جانَم بَرخیِ اوباد

روحی لَكَ الفَدا: جانم برخیِ تو باد

رُوحِ نَفسانی: جانِ تَنانی، زبانزد فرزانی

رَود: ۱ـ جُستَن ۲ـ آمدوشُد ۳ـ بادِنرم (آنندراج) ۴ـ مولِش (= مهلَت)، سِپُز ۵ـ آهستگی، نَرمی

رُودَة: زنِ جوان

روزِاَزَل: روزِ بَخش (آنندراج)، روزاَسَر (اَسَر = اَزَل، فرهنگ پهلوی)

روزِ اِستفتاح: روز گُشایندگی، برابر است با پانزدهم رجب سال تازی که در آن روز درهای خدایخانه را می گشایند (بهره از آنندراج)

روزِ تعطیل: هِشته‌روز (آنندراج)، آسوده روز، رُستی (برهان)

رُوزنامَج: پارسی تازی گشته، روزنامه، یك روزنامه

رُوزنامچه: (تصرفی در روزنامَجَة بقیاس تقصیر روزنامه معین)، روزنامَك، روزنامگَك

روزنامه: پارسی تازی گشته (لاروس)، روزنامه، گاهنامه (= تقویم)

رَوزَنَة: پارسی تازی گشته، روزَنه، رَوزَنه، سوراخ (لاروس)

رَوس: بَد، آدمِ بَد

رَوسَب: سختی، آسیب

رُوسَختَج: پارسی تازی گشته، رُوسوخته (برهان)، ازداروها

رُوستیك: Rustic ، انگلیسی ۱ـ روستایی ۲ـ ساده ساخت ۳ـ ناتَراش، نَخَراشیده

رَوسَم: ۱ـ آیین، رَوِش ۲ـ نِشانه ۳ـ مُهر، مُهری که بدان خم‌ها و خرمن مهر کنند (آنندراج)

رَوِشِ تَفاضُلِ محدود: در انگلیسی، Finite difference method ، روش فَروَریكِ مَرزین

رَوِشِ حدّاقلِ کار: در انگلیسی، Method of least work ، رَوِشِ کمینه کار

رَوِشم: مُهر، مُهرِ چوبین که بدان سَرِ خُم‌ها و مانند آن مهر کنند (آنندراج)

رَوِشِ محاسبهٔ حَسّاس ترین مَسیر: در انگلیسی، Critical path method ، (فرهنگ فنی)، بَرآوَردِ سُهَنده گُذَر

رَوِشِ مَفاصِل: در انگلیسی، Method of Joints (فرهنگ فنی)، رَوِشِ بَست‌ها

رَوِشِ مَقاطِع: در انگلیسی، Method of sections ، (فرهنگ فنی) روشِ بُرش‌ها

رَوشَن: ۱ـ رَف ۲ـ گنجه ۳ـ روزنه ۴ـ بالنیام، روپوش بالِ پولَك بالان

روشنانِ فلك: روشنانِ سِپهر، ستارگان

روشن بَصَر: روشن بین

روشن ضمیر: دِل آگاه، روشندِل

روشنفکر: روشن اَندیشه، روشَندِل، روشن بین

روشن قیاس: خُرده سَنج، تیزهوش

روشن نَظَر: روشَن نِگَر، تیزبین

رَوص: سَرِ خِرَد آمَدن، بخردی پس از نابخردی (از آنندراج)

رَوض: بُوستان، سبزه زار

رَوضات: (تك: رَوضَة)، بوستانها، سبزه زارها، رَواد (آنندراج) ۴ـ سوك گُفت: روضه برگرفته از نوشتاری به‌نام بوستانِ کُشتگان: رَوضَةُ الشُّهَداء

رَوضهٔ ترکیب: لاشه‌ی آدمی (از آنندراج)

روضهٔ جاوید: ۱ـ خُداوَند ۲ـ بهشتِ جاوید

روضه خوان: سوك گوی، بازگوینده‌ی بخش‌های گوناگون «بوستانِ کُشتگان»

روضهٔ رِضوان: سَرای شادمانی، بِهِشت

روضهٔ فیروزه رنگ: بوستان پیروزه رنگ، گُواژ: آسمان (از آنندراج)

رُوط: پارسی تازی گشته، رُود (آنندراج)

رُوع: ۱ـ دِل ۲ـ هوش ۳ـ خِرَد

رَوَع: ۱ـ ترسیدَن ۲ـ تَرساندن ۳ـ شِگِفتاندَن ۴ـ سودرساندن ۵ـ شگفت انگیزی

رَوع: ۱ـ شِگفت ۲ـ تَرس ۳ـ جنگ (لاروس)

رَوعَة: ۱ـ ترس ۲ـ بهره از زیبایی

روغنِ بَلَسان: روغنِ گَوَج بُن

روغنِ پارافین: روغنِ آبگون، روغنِ نَفت

روغنِ جوز: باشاتِه (آنندراج)

روغـنِ حِیوانـی: ۱ ـ پیه آب کرده ۲ ـ روغن از شیر، روغنِ جانوری، روغنِ زَرد

روغنِ کَتّان: روغَن بَزرَك

روغنِ زیتون: روغنِ زیت (پهلوی)

روغنِ مایع: روغنِ آبگون

روغنِ مصری: روغن بَلَسان: روغن گَوَج بُن

روغنِ نَباتی: روغنِ گیاهی، روغنِ سَبز

روغنِ وازلین: روغنِ نَفتَك

رَوف: ۱ ـ آرَمیدَن ۲ ـ بخشودَن ۳ ـ مِهربانی (آنندراج)

رُوفَرشی: رُوبُوب، رُوبُوبی

رَوق: ۱ ـ شاخ ۲ ـ آغاز ۳ ـ آغاز جوانی ۴ ـ پَرده ۵ ـ کاشانه ۶ ـ پیشخانه ۷ ـ خرگاه ۸ ـ کارو کُوش ۹ ـ ناب ۱۰ ـ دوستیِ ناب ۱۱ ـ چَپیره (= جمعیّت) ۱۲ ـ شگفتانـدَن ۱۳ ـ خوش آمَدَن (بهـره ار آننـدراج) ۱۴ ـ سوارشُـدَن ۱۵ ـ پیاده شُدَن ۱۶ ـ دَویدَن ۱۷ ـ فرودآمـدن ۱۸ ـ سختی، آسیب ۱۹ ـ سَروَر، مِهتَر

رُوقَة: ۱ ـ خوبروی ۲ ـ اَندَك ۳ ـ برگزیده

رَوقَة: خوبرویی، زیبایی

رَوكَة: آوای بوف، آوای چُغد

رولان: Roulant ، فرانسوی، غَلتان (فرهنگستان)

رولِت: Roulette ، فرانسـوی ۱ ـ غَلتَـك (فرهنگستان) ۲ ـ مَنگَچَرخ، از ابزارهای خُنیا (= قمار) ۳ ـ رَندچرخ، از ابزارهای دَرزیگری (= خیّاطی)

رولر: Roller ، انگلیسی ۱ ـ غَلتَك ۲ ـ نَوَرد

رولـردُر: Roller door ، انـگلیسی، درِ گَردان (فرهنگ فنی)

رولِـرچین: Roller chain ، انگلیسی، زَنجیر غَلتَك‌دار (فرهنگ فنی)

رولِمان: Roulement ، فرانسوی، غَلت (فرهنگستان)

رولو: Rouleau ، فرانسوی، غَلته (فرهنگستان)

رِوُلـوِر: Revolver ، انـگـلیسـی، خودگَرد، ششلُول، اززینه‌ها (زینه = سلاح)

رولِـه: Rouler ، فرانـسـوی، غلتـیدَن (فرهنگستان)

رَوم: ۱ ـ خواستن وَ جُستَن (آنندراج) ۲ ـ نرمه گوش (لاروس)

رومبـا: Rumba ، انگلیسی، وَشتـاك، گونه‌ای وَشت (= رقص) که خاستگـاه آن امـریکـای نیمروزی است

رُومَة: سِریشُم

رُومیّ: ۱ ـ بادبان ۲ ـ شَهروَندِرُم

رومِیت: Roomate ، انگلیسی، هَمخانه

رومِیج: Rummage ، انگلیسی، خِنزرپِنزِر، خِرت‌وپِرت

رُون: سَختی

رَوَند: پارسی تازی گشته، راوَند، از گیاهان

روندتریپ: Round trip ، انگلیسی، رفت و بازگشت، دوسَره

رَونَق: ۱ـ نَماك (برهان) ۲ـ فروغ ۳ـ رَواگ (= رَواج) ۴ـ درخشندگی، برجستگی (لاروس)

رَونَق انگیز: نَماك انگیز

رَونق و طراوت: آب‌وَرنگ (آنندراج)، زبوی بادِ دلم آب ورنگ می گیرد ـ زِ نامِ تو به ام آیینه، زَنگ می گیرد (عرفی)

رووکابل: Révocable ، فرانسوی، بَرگَشت‌پَذیر (فرهنگستان)

روولوسیون: Révolotion ، فرانسوی ۱ـ خیزش، شورِش ۲ـ دِگَرِش

رَوَی: سیراب کننده (لاروس)

رَوِیحَة: شادمانی، پَس از اَندوه

رُوَیداً: آهسته باش، درنگ کُن

رُوَیزی، کاهیده‌ی رازیّ: برگرفته از پارسی، رازی (= طیلسان)

رُوَیغَة: تَرفَند، فَریب

رَوِیئَة، رَوِیّة: نِگَرش

رَوِیّه: در فرهنگ فارسی، معین این واژه را ساخته و برگرفته از رو، روش پارسی دانسته، رَوِش

رَوِیّة: مؤنث رَوِیّ ۱ـ نِگَرش، اندیشه در کار ۲ـ نیاز ۳ـ مانده‌ی وام (لاروس)

رُویه‌ی قبا: اَبره (برهان)

رَهّ: تَشتِ فَراخ (آنندراج)

رِه: Raie ، فرانسوی، پَرتُوه (فرهنگستان)

رَهاء: ۱ـ فَراخ، گُستَرده ۲ـ فَراخ‌کُس (آنندراج)

رُهائِن: (تك: رَهینَة)، ۱ـ گِروگان‌ها ۲ـ گِروها

رَهابِنَة: (تك: راهب)، هیرسایان (برهان)

رِهابیلیتِیشِن: Rehabilitation ، انگلیسی، بازتَوانی، تَوانبَخشی

رَهابین: (تك: راهِب،)، هیرسایان

رَهادَة، رَهادَت: نازکی

رَقّاص: والادگَر، چینِه‌کِش (برهان)

رَهَب: آستین (آنندراج)

رُهب: ترسیدَن (آنندراج)

رُهبان: به گفته‌ی قاموس این واژه هَم تك است و هَم رَمَن، منتخب و صراح آن را رَمَنِ راهب دانسته اند (غیاث) (صحاح الفرس)، هیرسا (برهان)، هیرسایان، در فرهنگ لاروس رُهبان

رَمَن راهب است

رُهبان: ترسیدَن (غیاث)

رَهبان: تَرسَنده (غیاث)

رَهبانِیّة: هیرسایی

رَهبَة: تَرسیدن (آنندراج)

رَهبَل: دَرنیافتَنی

رَهَبُوت: تَرس (آنندراج)

رَهبَی، رُهبَی: تَرس (آنندراج)

رَهَج، رَهج: ۱ ـ گَرد ۲ ـ اَبرِ نابار ۳ ـ بَدانگیزی

رَهدَل: ۱ ـ گُول ۲ ـ ناتَوان (آنندراج)

رِه‌دوشوسِه: Rez de chaussée ، فرانسوی، زیرخان، (فرهنگستان)

رَهس: پایمال کَردَن، سِپُردَن (آنندراج)

رُهشَة: آزرم

رِهص: ۱ ـ چینه، گونه‌ای دیوار با گِل ۲ ـ گِلِ چینه (آنندراج)

رَهص: ۱ ـ فِشُردَن ۲ ـ نِکوهیدَن ۳ ـ دَرپیش شُدَن ۴ ـ شتابانیدَن (آنندراج)

رَهط، اسم جمع: گروه مردان، کمتر از دَه (آنندراج)

رَهف: تیز کَردَن، شمشیر را (آنندراج)

رَهَق: ۱ ـ فروپوشیدَن ۲ ـ خودبه کسی بَستَن ۳ ـ نادانی، سَبُکی، گُولی ۴ ـ سَرکشی، نافَرمانی ۵ ـ بَدانگیزی ۶ ـ تَباهیگری ۷ ـ شتابزدگی (بهره از آنندراج)

رَهک: ۱ ـ کارِ نیک ۲ ـ سَخت سودَن ۳ ـ سَخت گادَن ۴ ـ ماندِگاری (بهره از آنندراج)

رَهکَة: سُستی، ناتَوانی (آنندراج)

رَهَل: ۱ ـ آماسیدَن ۲ ـ زَردابِ زایش ۳ ـ بیماری

رَهن: ۱ ـ نوا (برهان)، شالهَنگ (برهان)، گِرودادَن (آنندراج)، گِرو (فرهنگستان) گِرویی (عمید) ۲ ـ بَندزبانی ۳ ـ لاغری

رَهو: ۱ ـ آرمیدن ۲ ـ بال گستردن ۳ ـ گشادپایی ۴ ـ نَرم‌رفتن ۵ ـ پُشته ۶ ـ پَسته

رَهوَجَة: پارسی تازی گشته، رَهوار (آنندراج)

رَهودَیَّة: نَرمی، آهستگی

رَهوَس: بِسیارخوار (آنندراج)

رَهوک: ۱ ـ بزغاله‌ی فَربه ۲ ـ جوانیِ خوش (آنندراج)

رَهوَکَة: ۱ ـ فروهِشتگی، سُستیِ بَندها ۲ ـ تاسِگی (= اضطراب)

رَهُوم: ۱ ـ سُستکار ۲ ـ سُست‌رای ۳ ـ گوسپندِ لاغر (آنندراج)

رُهُون: (تک: رَهن)، گرویی‌ها، گروگان‌ها

رَهوَة: ۱ ـ پُشته ۲ ـ پَسته، از واژگان دوپهلو

رِهیج: سست، نَرم و نازک (آنندراج)

رَهیش: ۱ ـ سُم‌سودگی، در ستور ۲ ـ شترِ پُرشیر ۳ ـ خاکریزان ۴ ـ کمانِ باریک (بهره از

آنندراج)

رَهیص: سَخت گیر (آنندراج)

رَهیق: مِی (آنندراج)

رَهیك: ۱ـ سوده ۲ـ شکسته

رَهین: گِروشُده

رَهینَة: (نرینه و مادینه در آن یکسان است، آنندراج)، گِرویی، گروگان (فرهنگستان)

رِی، ازرَیع: فزونی (معین)

رَئاء: ریا (در فارسی) ۱ـ ریواس (برهان)، دورویی (معین)، دورَنگی ۲ـ نیکنُمایی ۳ـ دوسُخَنی (ازپهلوی)

رِئاب: (تك: رؤبَة) کَفشیرها، سَرشیرها

رَیاح: ۱ـ مِی ۲ـ شَبانگاه

رِیاح: (تك: ریح)، بادها

ریاحِ اَحشاء: اَندرونه باد، بَند دَردِ اَندرونه، از بیماری ها

ریاح طیاری: بَنددَرد، از بیماری ها

ریاحِ لَواحِق: بادهای آبستن کُن (معین)

رَیاحین: (تك: رَیحان)، وَنَجنَك ها، شاداِسپَرم ها

رَیازَة: مِهرازی (= معماری)، لادگَری (= بنّائی)

رِئاس: بَندِ شمشیر (آنندراج)، دَسته ی شمشیر (لاروس)

رِئاسَة، ریاسَت: سالاری، چیرگی، سَرداری، فَرنشینی

رِیاش: (تك: رِیش)، پَرهای مُرغ

رَیاش: ۱ـ جامه ی پاکیزه ۲ـ فراخی سال (لاروس)

رِیاض: (تك: رَوضَة)، مَرغزارها، رَوادها، بوستان ها

رِیاضَة، ریاضَت: ۱ـ رام کَردَن ۲ـ رنج کشیدن، زِهَنجه (برهان)، تَپاس (آنندراج) ۳ـ گوشه نشینی (معین) ۴ـ کُوشِش

رِیاضَةُ البَدنِیّة: وَرزش (لاروس)

ریاضت کش: تَپاسی (آنندراج)، زِهَنجه ای

رِیاضِیّ: ریاضیّات ۱ـ دانشِ اَنگارِش (پورسینا، دانشنامهٔ علائی) ۲ـ وَرزشکار (لاروس) ۳ـ اَنگارِشگَر

ریاضی دان: اَنگارِشگَر

رِیاط: (تك: رَیطَة)، رَگُوها، رَگُوگ ها، چادرها، که زنان بر خود کشند (آنندراج)

ریاکار: دورو، ریواسکار، دوسُخَن (فرهنگ پهلوی)

ریاکاری: دورویی، ریواسکاری، دوسخنی

رِیال: آبِ دَهان (آنندراج)

رِیال: Real، اسپانیایی، شاهی، در گذشته ای نه چندان دور یکانِ پول در ایران این واژه ی

پارسی بوده که آن را وانهاده و به جایش برابر اسپانیایی آن را گذاشته اند

رَیّان: ۱ـ سیراب ۲ـ تر و تازه (آنندراج) ۳ـ فَراوانی

ریب: Rib، انگلیسی ۱ـ سَمیره (= خطّ) ۲ـ دَندِه (فرهنگ فنی)

رَیب: ۱ـ دودلی ۲ـ چَفته (= اتّهام) ۳ـ نیاز

رِیبال: ۱ـ شیرِ بیشه ۲ـ گیاهِ مالیده ۳ـ پیرِ ناتوان ۴ـ گُرگ ۵ـ دزد (آنندراج)

رَیبُ المنون: رویدادهای زمانِه

رَیبَة: ۱ـ گُمان، شك (پارسی است، فرهنگ پهلوی ۲ـ چَفته (= اتهام) ۳ـ تاسِگی

ریبیت: Rebate، انگلیسی، بازداد

ریپل: Ripple، انگلیسی، کوهَك

ریپل مارك: Ripple-marks : انگلیسی، کوهَك نِشان

ریتانَج: رایتانَج = رَشینه: Retino، یونانی تازی و پارسی گشته، زُمج (= صَمغ)، زنگباری (گویش شیرازی)

ریتم: Rythme، فرانسوی ۱ـ زَدِش (= ضرب) ۲ـ آهَنگ ۳ـ هَنجار (عمید) ۴ـ رَوش

ریتیانَج: یونانی؟، چَنگارِ سَنگی، چَنگارِ دَریایی

رَیث: دِرَنگ، دِرَنگیدَن

رَیِّث: ۱ـ دِرنگ کننده ۲ـ سُستکار

ریج: Ridge، انگلیسی ۱ـ خَرپشته ۲ـ گُرده ماهی ۳ـ پاشنه آبریز (فرهنگ فنی)، زبانزد ساختمانی

ریج کاپینگ: Ridge capping، انگلیسی، تیزه (فرهنگ فنی)، زبانزد ساختمانی

رِیح: ۱ـ باد ۲ـ بَزانه (= نسیم) ۳ـ بادِ شکم ۴ـ بوی ۵ـ خوش ۶ـ پاکیزه ۶ـ مِهر، یاری ۷ـ چیرگی ۸ـ توانایی

رِیح الشَوکَة: کَژدُمَك (= عقربك)، از بیماری‌ها

رَیحان: ۱ـ شیوه ای در نوشتن ۲ـ فرزند ۳ـ آسایش ۴ـ فَراوانی ۵ـ وَنجَنَك (فرهنگ ناصری) وَنجَنَك را همی نُمونه کند، در گُلستان به زلفِ وَنجَنکی (ناصرخسرو)، شاداِسپَرم (آنندراج)، سِپَرغم (برهان)، پارَنبوی (آنندراج)، نازبویه (معین) ۶ـ روزی (= رزق)

رَیحانُ الابیَض: اُشنانِ بوستانی، از گیاهان

رَیحانُ الأرض: مشكِ چوپان (لاروس)

رَیحانُ الجَمال: دارچین، از گیاهان (معین)

رَیحانُ الشَّیطان: شاهبانگ، از گیاهان

رَیحانُ الشُیوخ: خَرَنباش، مَروخوش (برهان)، از گیاهان

رَیحانُ القُبور: کولِه خاس (= آس بَرّی، گویش گیلکی)، از گیاهان
رَیحانُ الکافور: کاپوره
رَیحانُ النَعنَع: بادرَنگبویه، از گیاهان
رَیحانَة، رَیحانه: ۱ ـ دَسته‌ی شاد اِسپَرم ۲ ـ از نام‌های تازی بَرزنان
رَیحانِ تاتاری: خوش نِگَر (برهان)، از گیاهان
رَیحانِ داوُد: مَرزنگوش (لاروس)
رَیحانِ کوهی: بادروج، بورَنگ (برهان)
رَیحانی: نازبویا، ۱ ـ گونه‌ای باده‌ی سبز وتُنُک ۲ ـ آمیزه‌ی تنباکو وبُویه‌ها
رِیحَة: ۱ ـ باد ۲ ـ بوی خوش ۳ ـ بادِ شِکَم (= نَفخ)
ریح فی القَفَص: بادِ هَوا
رِئد: ۱ ـ هَمزاد ۲ ـ نوباوه ۳ ـ تَنگ
رَیدانَة، رَیدانه: بَزانِه (= نسیم)، وَزانه، بادِ نَرم
ریزوپود: Rhizopodes، فرانسوی، ریشه پاییان (فرهنگستان)، جانوران تک یاخته که ریشه‌های بسیار دارند
ریز و فور: Rhizophora، لاتینی، شُوری، از گیاهان
ریزوم: Rhizome، فرانسوی، زیردارَك (دارَك = ساق)، ساغِ زیرزمینی
ریزهٔ قَلَم: تَراشه‌ی خامه، ریزه‌ی خامه
ریزهٔ مِقراض: تَراشه‌ی دُوکارد
رَیس: ۱ ـ سالار گردیدَن، سالارشُدَن ۲ ـ چیره شُدَن ۳ ـ خرامیدَن
رِیس: سالار، مِهتَر، رِیس برابر با هَریسه، پارسی است
ریستورن: Ristourne، فرانسوی، بازگشت (فرهنگستان)
ریستورنه: Ristourner، فرانسوی، بازگَرداندن (فرهنگستان)
ریسك: Risque، فرانسوی، سیج
ریسك كَردَن: سیجیدَن
رِیش: پَر، پَرِ مُرغ (آنندراج)
رِیشُو: Ratio، انگلیسی، بَستمان
رِیصار: پارسی تازی گشته، ریچار (= مُرَبّا، برهان)
رَیِّض: نوتپاس، کسی که «ریاضة» = تپاس را تازه آغازیده
رِیضان: (تك: رَوضَة)، رَوادها، مَرغزارها، بُستان‌ها
رَیضَة: مَرغزار، گلستان (لاروس)
رَیط: رَگو، رَگوگ، چادرِ زنانه
رَیطَة: ۱ ـ رَگوك ۲ ـ روسَری
ریطوریقا: Rhetorica، یونانی، سُخَنرانی، سُخَنوَری

رَیع: ۱ـ گُوالِش، بالـنـدِگی ۲ـ اَفـزونی ۳ـ بازگشت ۴ـ تَرس ۵ـ وَرآمَدَن

رِیع: ۱ـ نیایشگـاهِ ترسـایی ۲ـ کَبوتَرخان ۳ـ پُشته‌ی بُلند

رَیعان: بِهاد

رَیع کردن، رِی کردن: فُزونیدَن، وَرآمَدَن

رِیغ: ۱ـ گَردوخاك ۲ـ گُریختَن ۳ـ رَمیدن

رَیف: چَریدن، چَرا

رَیق: ۱ـ درخشیدنِ پایاب ۲ـ بیهوده (بهره از آنندراج)

رِیق: آب دهان

رِیقَة: مانده‌ی جان

ریق زَدَن: ریدَن (آنندراج)

ریقو: ۱ـ مُردَنی ۲ـ تَرایمانی (= اِسهالی)

ریکاوِری: Recovery، انگلیسی، ۱ـ بِهیافت ۲ـ بِهبود ۳ـ بازهوشی

ریکـاوِری روم: Recovery room، ۱ـ بهیافتکَده ۲ـ بازهوشکَده

ریگِـر: Rigger، انـگلیسی ۱ـ آهَن بَست ۲ـ آهَن بَستا، زبانزد ساختمانی

ریل: Rail، انگلیسی، تیرآهَن

ریل: Rill، انگلیسی، شِیار

ریمِدل: Remodel، انگلیسی، دِگَرساخت

ریمـدُلـینـگ: Remodeling، انـگیلسی، دِگَرسازی

ریمیا: یونانی؟، دانشِ نیرَنگ (= شُعبَدة)

رَین: پارسی تازی گشته ۱ـ رِیم، چِرك ۲ـ زَنگ

رِین: Reign، انـگلیسی ۱ـ شاهی ۲ـ چیرگی ۳ـ گردشِ فرمانروایی

رِین گُگ: Rain gauge، انـگـلیسـی، بارِش سَنج (قریب)

رینـگ: Ring، انگلیسی، ۱ـ آوردگاه، میدان مُشت زنی ۲ـ تَمابَند، در خودرو (= اتوموبیل)

رینیت: Rhinite، فرانسوی، شَجان (= زُکام، بهره از برهان)، از بیماری ها

ریوراِروشـن: River erosion، انـگـلیسـی، فَرسـایشِ رودخـانـه‌ای (قریب)، زبـانـزد زمین شناسی

ریورس فالـت: Riverse fault، انـگـلیسی، گُسَله‌ی وارون (قریب)، زبانزد زمین شناسی

ریورس فولد: Riverse fold، انگلیسی، چینِ واژگون (قریب)، زبانزد زمین شناسی

ریورسـیـبـل: Reversible، انـگـلیسـی، واگَشت پَذیر (فرهنگ فنی)

ریورسـیبـل اِلـبـو: Reversible elbow، انگلیسی، زانوی راستا

ریورسیبـل سایـکـل: Reversible sycle، انگلیسی، واگشت دوسویه

ریورسـیبـیلیتی: Reversibility ، انگلیسی، واگشت‌پَذیری (فرهنگ فنی)

رُیُوق: ۱ـ ریختنِ آب ۲ـ درخشیدنِ پایاب ۳ـ جان‌دادن (آنندراج)

ریولیت: Rhyolithe ، فرانسـوی سِپیدسَنـگ (قریب)

رِئون، ریون (تک: رِئة): شُش‌ها

ریوی: شُشی

رِئة، ریه: شُش

ریهٔ حیوانات بَحری: آبشُش (عمید)

رَیُهقان: ازپارسی، دُلهَگان، کُرکُم (= زعفران)

ز

زأب: ۱ ـ به آز نوشیدَن ۲ ـ باخود بردن، کِشان و شتابان ۳ ـ سَخت راندَن، شتر را

زأبَرَة: ۱ ـ پُرزدار شُدَن ۲ ـ پُرز برگرفتن

زأبَقَة: کاربرد سیماب، اندودن با سیماب

زأت: برانگیختن خشم

زأج: برانگیختن و چیره ساختن

زأد: تَرساندَن

زأرَة: ۱ ـ غُرشِ شیر ۲ ـ بیشه ۳ ـ بوستان ۴ ـ گَله‌ی انبوه: اشتر و گوسپند (لاروس)

زأف: شِتاباندَن

زأم: ۱ ـ ترساندن ۲ ـ لَرزه گرفتن ۳ ـ غَریو کردن ۴ ـ زودمردن

زأمَة: ۱ ـ آوازِ سَخت (لاروس) ۲ ـ نیاز ۳ ـ سُخنِ شتابزده

زأنَبَة: کُند راه رَفتَن

زأی: خودگرفتن، سَرسنگینی

زابِل: کوتاه (لاروس)

زابِن: ۱ ـ چارَگ (= چاوش، برهان) ۲ ـ دیو ۳ ـ دوزَخبان (بهره از آنندراج)

زابِنَة: پُشته، تپّه: دَرخَمِ بیابان

زاپاس: روسی، چُنبُور (= یَدَکی، آنندراج)

زاج: پارسی تازی گشته، زاج (لاروس)، زاگ (آنندراج)، زاغ (معین)

زاجات: (تك: زاج)، از ریشه‌ی پارسی، زاگ‌ها

زاجِ اَساکِفَة: از ریشه‌ی پارسی، زاگِ کفشگران

زاجِ اَسوَد: زاگ سیاه، گواژ: شَب (بهره از

آنندراج)

زاجِ اَصفَر: زاگِ زرد

زاجُ الاَبیَض: زاگِ سپید

زاجُ الأحمر: زاگِ سُرخابی

زاجُ الأخضَر: زاگِ سیاه، کاتِ آهن

زاجُ الأزرَق: زاگِ کَبود، کاتِ مس، کاتِ کَبود

زاج بُلوّر: شَبِ یَمانی، زاگِ مَها

زاجِر: ۱ـ بَرانگیزَنده ۲ـ بازدارنده، ازواژگان دوپهلو (بهره از آنندراج) ۳ـ بَرنامِ کَلاغ ۴ـ پیشگو: بامُرغ (ازلاروس)

زاجِ کَبود: کاتِ کبود، زاگِ کبود

زاجِل: ۱ـ چوب بَندِ مَشك ۲ـ زُرفینِ نَیزه ۳ـ زُرفینِ اَفسار (آنندراج)

زاجِل: ۱ـ کبوتر باز ۲ـ فرمانده لَشکر ۳ـ کبوتَرِ نامه‌بَر (لاروس) ۴ـ مَردِ بُلندآواز

زاجِ مصری: شُتُرِدَندان (آنندراج)

زاخِر: ۱ـ بَخششِ بسیار ۲ـ ریشه‌ی نیکو، نِژاده ۳ـ شادمان

زاخِف: خودنُما، خودستا

زاد: توشه، خوراكِ راهی (= مُسافر)

زادَالله: افزون کُناد خُدای (معین)

زادِ سَفَر: توشه‌ی راه

زادُالمُسافِرین: توشه‌ی راهیان

زارِع: ۱ـ بَرزگَر، بَرزیتار، واستریوش (فرهنگ پهلوی)، کَدیوَر (برهان)، شَمیز (برهان)، کارَنده، تو گفتی جنگیان کارَنده گشتند ـ همه در چَشم و دل، پولاد کِشتَند (ویس ورامین) ۲ـ سَگان (لاروس)

زارَة: ۱ـ گروه شتران ۲ـ بیشه‌ی اَنبوه ۳ـ چینه‌دانِ مُرغ (لاروس)

زارَّة: خَرمَگَس

زاعِب: جَهانگَرد

زاغ: پارسیِ تازی گشته، زاغ (فرهنگ پهلوی)، کاسِکَنَك

زاغ فِعل: زاغرَوش، سیه‌دِل، بَدکردار

زافِر، ۱ـ یاری‌دهنده: دربَرداشتن بار ۲ـ مِهتَر، بزرگِ مردم

زافِرَة: مؤنث زافِر، افزوده برآرِش‌های زافِر: ۱ـ زیرك و دانا ۲ـ پُشتِ گردَن ۳ـ کَمان ۴ـ بُنلاد (= رُکنِ بنا) ۴ـ سِپاه ۵ـ داربَست ۶ـ تیر بی‌پَر ۷ـ گُروزه، گروه مَردُم ۸ـ شترفربه ۹ـ خویشان و یاران (بهره از آنندراج و لاروس)

زافِنَة: ۱ـ وَشتگَرد (= رَقّاصه) ۲ـ آسانگای، زَن (بهره از آنندراج) ۳ـ ماده شترِ لَنگ (لاروس)

زاق: پارسی؟، زای، زاج، زَه

زاقدان: پارسی؟، زَهدان، زاجدان

زاق وزیق: زاغ وزیغ، زاغ وزوغ، پارسی است

زاکس: Zax ، انگلیسی، تَبَر (فرهنگ فنی)

زاکون: روسی، آسا (= قانون)، دات (فرهنگ پهلوی)

زاکِی: ۱ـ گوالَنده ۲ـ بِهزیست ۳ـ نیکمَرد

زاوِیَة: ۱ـ گوشه ۲ـ بیغوله

زاویۀ تَماسّ: گوشه‌ی پَرماس

زاویۀ چَشم، از گوشه‌ی خارجی: پَیغَله (برهان)

زاویۀ حادّه: گوشه‌ی تُند (فرهنگستان)

زاویۀ حَمله: در انگلیسی Angle of attack ، گوشه‌ی تاز

زاویۀ خارجی مُثَلَّث: گوشه‌ی بیرونی سه‌سَر (دانشنامۀ علائی)

زاویۀ دوبُعدی: گوشِه، گوش

زاویۀ ریزش: در انگلیسی، Angle of re-spose ، گوشه‌ی ریزِش

زاویۀ سمت: در انگلیسی، Azimuth ، گوشه‌ی زی

زاویه‌سَنج: در انگلیسی، Goniometer ، گوشه‌سَنج

زاویۀ سِه‌بُعدی: کُنج

زاویۀ شِکَست: در انگلیسی Angle of re-freaction ، گوشه‌ی شِکَست

زاویۀ شیب: Angle of slope ، در انگلیسی، گوشه‌ی شیب

زاویۀ صفحه با افق: در انگلیسی Anlge of dip ، گوشه‌ی گودی

زاویۀ فَضائی: در انگلیسی، Solid angle ، گوشه‌ی گُنجایی، کُنج

زاویۀ قائمه: گوشه‌ی راست (فرهنگستان)

زاویۀ مالِش: Angle of friction ، در انگلیسی، گوشه‌ی مالِش

زاویۀ مُتَمِّم: گوشه‌ی رساساز

زاویۀ مجاوِر: گوشه‌ی هَمسای

زاویۀ منفرجه: گوشه‌ی باز (فرهنگستان)

زاویۀ متقابل بقوس: (فرهنگ فنی) Subtended angle ، در انگلیسی، گوشه‌ی پَتیرخَم (پَتیرَك = مُقابل) (فرهنگ پهلوی)

زاویۀ مِیل: در انگلیسی Angle of inclination ، گوشه‌ی اُریب

زاویه‌نشین: گوشه‌نشین

زاویۀ واگرائی: در انگلیسی Angle of divergence ، گوشه‌ی واگَرایی

زاویه‌یاب: گوشه‌یاب

زاهِد: دِژاکام، دِژاگام (برهان)، پارسا، اَشُك (فرهنگ پهلوی)

زاهِدة، مؤنث زاهد: پارسا، زن (بهره از آنندراج)

۴ـ خوشرَنگ، جانور یا گیاه ۵ـ سُرخ پُررَنگ

(لاروس)

زاهِريَّة: خرامان راه رفتن (لاروس)

زاهِق: ۱ـ بیهوده ۲ـ خُشک ۳ـ میرَنده ۴ـ شکست‌خورده ۵ـ رَوان، آب

زاهِل: یکدِل، آسوده‌دِل

زائِد: ۱ـ افزون ۲ـ اَفزون‌شونده، فُزوننده ۳ـ اَفزوده ۴ـ بسیار ۵ـ گَزافه‌کار ۶ـ فزونی‌کُننده

زائِدُالحِساب: اَفزون‌شُمار

زائِدُالسَّیر: اَفزون‌گَشت

زائِدُالعَدَد: اَفزون‌شُماره

زائِدُالقَدر: اَفزون‌گاه

زائِدُالنّور: اَفزون‌فروغ

زائِدُالوَصف: اَفزون‌ستایه، بیش از اندازه

زائِدَة، مؤنث زائِد: ۱ـ افزوده ۲ـ سَرپِستان

زائِدَتان: (تک: زائِدَة)، اَفزودِگان

زائدۀ اَعوَر: روده‌ی کور

زائدۀ پستانی: افزوده‌ی پستانی، بخشی از استخوان گیجگاه

زائدۀ تاج‌خروسی: افزوده‌ی تاج‌خروسی

زائدۀ خاری: افزوده‌ی خاری، بخشی از استخوان‌ها

زائدۀ خَنجَری: افزوده‌ی خنجری، افزوده‌ی تیغی

زائدۀ دودِیَّة: روده‌ی کور

زائدۀ کاسه‌چشمی خارجی: افزوده‌ی کاسه‌چشمی بیرونی

زائدۀ کاسه‌چشمی داخلی: افزوده‌ی کاسه‌چشمی دَرونی

زائدۀ کَبِد: افزوده‌ی جِگَر

زائدۀ کُلیه: افزوده‌ی گُرده، اَبَرکُلَنِ گُرده (= غُدۀ فوق کلیوی)

زائدۀ نیزه‌ای: فزوده‌ی نَیزه‌ای

زائِر: ۱ـ شیر ۲ـ دُشمَن ۳ـ غُرِّش، بانگ (از آنندراج)

زائِر: دیدوَر (آنندراج) ۲ـ گِدا (لاروس)

زائِرات: (تک: زائِرَة)، دیدوَران

زایِرجَة: پارسی تازی گشته، زایچه (لاروس)

زائِف: ۱ـ شیرِ بیشه ۲ـ هَمَرَسِ ناسَره (هَمرَس = دِرَم)، زوزَنِ نَبَهره

زائِق: رَنگ‌کار، رَنگرَز

زائِل، زایِل: دورشَونده (آنندراج)، ناپَدید (معین)، یاوه (برهان)، بی آن که آن کار کُند از شنیدن عقلش یاوه شَوَد (مقالات شمس) غَم مخور، یاوه نگردد او زِتو، بلکه عالم یاوه گَردد اَندر او (مثنوی، دفتر ۴)، رَوَند (لاروس)

زائِلُ الظِّلّ: ایستاده دَر نیمروز (لاروس)

زائِلُ النُّجوم: ایستاده ستارگان، گواژ: شبِ دراز

زائِلَة، مؤنث زائِل: ۱ـ ناپدید، یاوِه ۲ـ جُنبَنده،

جاندار

زُبّ: نَره

زَبّاب: مَویزفروش (آنندراج)

زَباب: مُوشِ سُرخ (آنندراج)، موشِ کور (لاروس)

زَبابیّات: موشِ کوریان

زَباد: بُویَك، بُویه ای که از کُلَنِ گربه‌ی دشتی (= سنوّرُالزَّباد) می تَراوَد

زَبّادَة: گربه‌ی دشتی

زَبّادِیّات: گربه‌دشتیان

زُبّاد: ۱ـ سَرشیر (از آنندراج) ۲ـ گُلِ ستاره ای (لاروس)

زُبّادُ اللَّبَن: سَرشیر، گَواژ: مَردِ بی سود

زَبازِیَة: تَباهی، بَدی (آنندراج)

زَبّال: ۱ـ کودکِش ۲ـ خاکروبه‌بَر

زِبال: ۱ـ خاشه ۲ـ اَندَك

زُبالَة، زُبالَه: ۱ـ خاشه ۲ـ اَندَك ۳ـ خاکروبه، آخال، تا دو دستت به دامنِ خال است ـ هردو پایَت میانِ آخال است (سنائی) ۴ـ آبِ ته چاه

زُبّان: پارسی تازی گشته، زَبان (لاروس)

زَباناً: ساخته‌ی فارسی گویان، زبانی، به زَبان

زَبانِ بِقفا: زَبان پَسَك، نافرمان، گُلِ نافرمان (آنندراج)، از گیاهان

زَبانِ حال: ناسِرایش، ناسِرایان (آنندراج)

زَبانِ رَمز: لُتره (برهان)

زَبان قال: سِرایش، سِرایان (آنندراج)

زَبانهٔ قَپان، زبانهٔ میزان: ناژه (برهان)

زَبانهٔ قُفل: زَبانه کُوپله

زَبانهٔ مُحرِّك: در انگلیسی Driving dog، زَبانه‌ی جُنبا

زَبانی: (تك: زِبَنی) ۱ـ گردنکشان، نافَرمانان ۲ـ دوزَخبانان

زُبانَة: موشِ شِناگَر، از جانوران

زَبانِیَة: (تك: زِبنِیَه) ۱ـ دیوان، دیوها ۲ـ سَرکشان ۳ـ دوزَخبانان ۴ـ گُماشتِگانِ شاه ۵ـ بَدرَفتاران

زُباة: (تك: زُبیَة)، ۱ـ پُشته های بُلند، تَپّه ها ۲ـ گُواژ: دشواری های کار (در لاروس زُبَی رَمَن زُبیَة است)

زُبَبَة: (تك: زُبّ)، نَره ها

زِبتَل: کوتَه بالا (آنندراج)

زَبَد: ۱ـ کَف، کَفی که بر آب و جزآن بَرآید (لاروس) ۲ـ چِرکی

زُبد: ۱ـ سَرشیر، مَسکه، چَربی که از شیر گیرند (برهان) ۲ـ هُجیر (برهان)، بَرگزیده و پَسندیده ازهر چیز

زَبَدُالبَحر: کَفِ دَریا (برهان)، آذرافیون (عمید)

زَبَدُالبُحَیرَة: پوسه کَف

زَبَدُالبُورَق: بوره‌ی آبدار

زَبَدُالبورَة: بوره‌ی آبدار

زَبَدُالزُّجاج: پُفِ شیشه

زَبَدُالطَری: دَروج (= اِسفَنج)

زَبَدُالعَصافیر: اُشنانِ سِپید

زَبَدُالقَصَب: کفِ نای، نَمِ نای

زَبَدُالقَصَبة: نَمِ نای

زَبَدُالقَمَر: سَنگِ ماه

زَبَدُالقَوارِیر، زبدُالزُّجاج: کَفِ شیشه

زَبَدُالمِلح: شوره

زَبَدُالنَّطرون: بُوره

زُبـدَة، زُبـده: ۱ـ سَرشیر، مَسکـه ۲ـ هُجیر، بَرگزیده

زُبدَةُالاَشباه: هُجیرِ هَمگِنان

زُبدَةُالاَقران: هُجیر بَرکشیدِگان

زُبدَةُالطَّرطیر: نمك میوه

زُبدَه و خالِص: سارا (برهان)

زُبده و خُلاصه: سَراب (برهان)

زُبُر: (تك: زَبور، معین) ۱ـ گروه‌ها ۲ـ نوشته‌ها ۳ـ آهن پاره‌ها ۴ـ دانش‌های پنهـانـی ۵ـ پَلمه‌های نهان (پَلمه = لوح، برهان)

زُبَـر: (تك: زُبـرَة، آنندراج) ۱ـ دوش‌ها ۲ـ آهن پاره‌ها

زَبـر: ۱ـ توانا ۲ـ سنگریزه ۳ـ خِرَد ۴ـ رای ۵ـ سُخَن ۶ـ شکیبـایی ۷ـ سَنگ اَنداختَن ۸ـ لادنهـادن (لاد = بنـا) ۹ـ بازداشتن ۱۰ـ بانگ بَر زَدن ۱۱ـ درشت گفتن (آنندراج)

زِبرا: Zebra، انگیسی، گوراَسپ، از جانوران

زَبراء: پَهن دوش

زَبرَة: دَبیره (= خَطِّ کِتابَت)

زُبرَة: ۱ـ دوش ۲ـ پاره آهن ۳ـ سِندان ۴ـ پُتك

زِبـرِج: ۱ـ زَرینـه ۲ـ زیوَر، آرایه ۳ـ اَبـرِ اَندك سُرخ

زَبَـرجَـد: (از زَبَـردَج تازی، معین)، زاغرو، از سنگ‌های گرانبها، پارسی تازی گشته، زَبَرجَد (لاروس)

زَبَرجَدی: زاغرُوین، زَبَرجَدین

زَبَردَج: پارسی تازی گشته، زَبَرجَد (لاروس)

زِبـرِقـان: ۱ـ ماه شب چهارده ۲ـ کَم‌ریش (لاروس)

زَبـرَقَة، زَبرَقَت: ۱ـ رَنگ‌زَدن ۲ـ سُرخ کَردَنِ جامه ۳ـ زردکردنِ جامه

زَبزَب: ۱ـ دَدگُربه ۲ـ کَشتی

زَبـق: ۱ـ بَرکـنـدنِ ریش ۲ـ دَرآمـیختَن ۳ـ بازداشتن (آنندراج)

زَبل: کودداَدن، به سَرگین

زُبل: سَرگین (لاروس)

زُبلان: (تك: زَبیل)، ۱ـ اَنبان ها ۲ـ خنور ها

زُبلَة: نواله (= لُقمه، برهان)

زَبلَة: چیزی (آنندراج)

زِبلین: تازی گشته، Zibellina ، سَمور سیبِری (لاروس)، از جانوران

زَبَن: ۱ـ گوشه ۲ـ پارچه‌ی بُریده

زَبـن: ۱ـ رانـدَن ۲ـ سپُـوختَن ۳ـ زَدَن ۴ـ فروش ِ سَر دِرَختی

زِبن: نیاز (آنندراج)

زَبن: ۱ـ خانـه‌ی تنگ، جای تَنگ ۲ـ خانه‌ی دورافتاده

زِبَـنِـیَّة: ۱ـ دیو ۲ـ سَرکش، نافَـرمـان ۳ـ دوزَخبان ۴ـ گُماشته‌ی شاه ۵ـ پاسبان

زَبـور: ۱ـ نِبشتـه ۲ـ نام سروده های داود ۳ـ فِرشته (لاروس)

زَبـون: ۱ـ گول ۲ـ نادان ۳ـ هَمـاوَرد، زَبـون برابـر با خوار، ناتوان و بی بها پارسی است ۴ـ جَنگ ِ آشفته ۵ـ کُندهوش

زَبُونَة: ۱ـ گردنکشی ۲ـ خودپَسَندی

زَبیب: ۱ـ مَویز ۲ـ اَنجیر (آننـدراج) ۳ـ کَفِ آب ۴ـ زَهرِ مار

زَبیبُ الجَبَـل: مَویزك (برهـان)، از گیاهـان دارویی

زَبیبَـة، زبیبَه: ۱ـ یك مَویز، یك اَنجیر ۲ـ کَفِ دهان، از پُرگویی

زُبَیدَة، زُبیده: ۱ـ هَمیشـه بهـار، از گیاهـان (معین) ۲ـ ویژه نامی در تازی

زَبیر: ۱ـ پَتیاره (= بَلا، برهـان) ۲ـ نام کوهی است اَشویی ۳ـ گِل ِ سیاه، گِل ِ بَدبو

زَبیل: ۱ـ سَرگین ۲ـ اَنبان ۳ـ خَنور ۴ـ کَدوی کاواك، که زنان در آن پنبه نِهَند (آنندراج)

زُبیَة: پُشتِه

زُجّ: ۱ـ کونه‌ی آرنج ۲ـ سَرنیزه ۳ـ سَرِ پیکان

زِتـا: Zeta ، یونـانی، ششمین وات در واتگروه یونانی

زَجـاء: ۱ـ باریك میان، زَن ۲ـ کِشیده اَبرو، زَن (از آنندراج) ۳ـ آسانی، رَوانیِ کار (لاروس)

زُجـاج: آبگینـه (برهـان)، و دیگر آبگینه‌های بَغدادی مَجرود و مخروط دیدم که اَزین بغدادی به دینـاری خریده بودنـد و به سه دِرَم فروختند (تاریخ بیهقی)، شیشه

زَجّاج: آبگینـه ساز (آننـدراج)، شیشـه ساز، شیشه فروش (لاروس)

زُجـاجَة، زُجاجَه: ۱ـ تِکّه شیشه، تِکّه آبگینه ۲ـ پیاله‌ی مَهایه (= بلور)

زُجاجیّ: ۱ـ آبگینـه ای، شیشـه ای ۲ـ شیشه فروش

زُجـاجیَّة، زُجـاجیّه، مؤنث زُجـاجی: ۱ـ

آبگینه گون ۲ ـ آبگینه ای

زَجّال: کَبوتَر باز (لاروس)

زَجر: ۱ ـ بازداشتن ۲ ـ راندن ۳ ـ هِی کَردَن ۴ ـ پیشگویی، با مُرغان ۵ ـ آزار، رنج، این آرِش در تازی نیامده

زَجَر: خاربالِه، در انگلیسی، Sciaenidae، از ماهیان، شیم (برهان)

زَجردادَن: شِکَنجه دادَن

زَجرکشیدن: سَختی دیدَن، رَنج کشیدَن

زَجل: ۱ ـ اَنداختَن ۲ ـ راندَن (آنندراج)

زَجَل: ۱ ـ بازی ۲ ـ شادی ۳ ـ آواز ۴ ـ خوشگُذرانی ۵ ـ آوازخوانی

زَجِل: بُلَندآواز، مرد (معین)

زَجَل‌سرای: ترانه ساز

زَجلَة: آوازِ مردم (لاروس)

زُجَّم: پَرَستوی دَریایی (لاروس)، از پرندگان

زَجم: سُخنِ پنهان، پچ‌پچ

زَجمول: اَفرَهَنج (برهان)، زیره ی رومی (آنندراج)، از گیاهان دارویی

زَجول: گَردونه ی دراز (لاروس)

زَجیر: بازدارنده (آنندراج)

زُحار: تَرایمانِ خونی

زِحاف: بَهرجَزی، جَزاندَن یا دگرگون کردن بَهرهای دُرُست

زَحّاف: خَزنده (لاروس)

زَحّافات: خزندگان (لاروس)

زَحالِف، زَحالیف: (تك: زُحلوفة)، سُرسُره ها

زَحالِق، زحالیق: (تك: زُحلوقَة)، آلاکُلَنگ‌ها

زِحام: اَنبوهی، جاتَنگی

زَحر: زُفتی

زَحُر: زُفت (= بَخیل)

زَحزاح: دور (آنندراج)

زَحزَح: دوری (لاروس)

زَحزَحَة: دورکردن (آنندراج)

زَحف: ۱ ـ بَهر جَزاندَن ۲ ـ نابدُوری، دور گشتن از نابی ۳ ـ غیژیدنِ کودَك ۴ ـ غیژیدنِ تیر (غیژیدَن = لَغزیدَن و خزیدن کودکان، برهان)

زَحك: ۱ ـ نزدیك شُدَن ۲ ـ دورشُدَن، ازواژه های دوپهلو ۳ ـ مانده شُدَن ۴ ـ ماندَن

زَحل: ۱ ـ دورگَشتَن ۲ ـ ماندِگی، مانده گَشتَن (آنندراج)

زَحِل: دورشَونده

زُحَل: ۱ ـ کِیوان (برهان)، کَش (برهان)، از ستارگان ۲ ـ اَرزیزِ سیاه

زَحلِق: بادِ سخت (لاروس)

زَحلوط: ناکس، فرومایه، مَرد

زُحلوفَة: ۱ ـ سُرسُره، دُمزَك

زَحلوقَة: ۱ ـ سُرسُره ۲ ـ آلاکُلَنگ

زُحلوکَة: سُرسُره، دُمزَك

زُحلُول: ۱ـ جایِ تَنگ، جایِ لَغزنده ۲ـ چُست دَر نیاز

زِحلِیل: ۱ـ شتابَنده ۲ـ جای تنگ ۳ـ دورشَونده (لاروس)

زَحم: ۱ـ اَنبوهی کَردَن ۲ـ جاتَنگی ۳ـ گِردهَم آمده

زَحمَة، زَحمَت: ۱ـ اَنبوهی ۲ـ آزُردِگی (معین) ۳ـ دَردِسَر ۴ـ جاتَنگی ۵ـ گیر ودار ۶ـ رَنجه (برهان)، آرَنگ، نه هرگزاز تو رسیده به مور آرَنگی (کمال اسمعیل) ۷ـ آزار، شِکَفت (فرهنگ پهلوی)

زَحمَت اَفزا: رَنج اَفزا

زَحمةُ الوِلادَة: دَرد زایمان (لاروس)

زَحمَت دادَن: رَنج دادَن، رنجه کردَن

زَحن: رفتارِ کُند (لاروس)

زَحنَة: ۱ـ گرمای سَخت (آنندراج) ۲ـ کاروان، با بارو بُنه ۳ـ کُندکاری

زُحنَة: خَمِ رودخانه (لاروس)

زَحُوف: مانده، خسته

زُحُول: ۱ـ دورگَشتَن ۲ـ یك سو شُدَن ۳ـ واپَس ماندَن ۴ـ درنگ کردن (آنندراج)

زَحُول: گردنه ی دور (لاروس)

زَحِیر: ۱ـ ناله (معین) ۲ـ بَرنیش (برهان)، هِنگ (برهان)، کَناك (برهان) (= اِسهالِ خونی)، خونرَوِش، دِل پیچه

زحیرزَدَه: بَرنیشی

زَخّ: ۱ـ درخشیدنِ آتش ۲ـ سپوختَن ۳ـ اَنداختن، به مَغاك ۴ـ اَز پَس راندَن ۵ـ تیزراندن، شتران را ۶ـ گادَن، زن را ۷ـ خشم گرفتن، کینه وَرزیدَن ۸ـ گمیز انداختَن ۹ـ آب دادنِ زن (آنندراج) ۱۰ـ کینه، خشم (لاروس)

زَخّار: ۱ـ پُر، لَبریز ۲ـ کوهه دار، خیزابه دار ۳ـ بسیار بخشنده (لاروس)

زَخارِف: (تك: زُخرُف) ۱ـ آبجهان، خُرد جانورانی که بر آب می جهند و می پَرَند ۲ـ کَشتی های آراسته ۳ـ زَرها ۴ـ زیوَرها

زَخارِفُ الماء: آبراهه ها

زُخارِیّ: ۱ـ تازه، نیك بالیده، سَبز، سراب، گیاه ۲ـ اُستوار: کار

زُخارِیّ النَّبات: شکوفه، تازِگی شکوفه

زَخَّة: ۱ـ زن، همسَر ۲ـ خشم

زُخَّة: ریزه گوسپند (آنندراج)

زُخرُط: زَنبَکَك، گونه ای زَنبَكِ خُرد

زُخرُف: ۱ـ آبجه، ازجانوران ۲ـ زَر ۳ـ نیکویی ۴ـ بیهوده (= باطل) (لاروس) ۵ـ زیور، نِگار

زَخرَفَة: ۱ـ آراستن، زیوردادن ۲ـ آراستنِ

سُخن، با دروغ

زَخِریّ: مَرد دراز (لاروس)

زَخف: ۱ـ خودفروشی، خودپَسَندی ۲ـ آراستن به دروغ

زَخم: راندن، به سَختی

زَخَم: گندیده شُدَن، گندیدگی

زُخم: برگرفته از زُهم، دوشَند، بوی مُرغانه یا بوی گوشت هنگام پُخت

زَخم: واز (= اندازهٔ حرکت، بهره از فرهنگ پهلوی)

زَخماء: زنِ بَدبو (لاروس)

زَخمَة: بویِ گَند (لاروس)

زُخُور: ۱ـ پُرکوهِگی، دَریا ۲ـ پُرآبی، رودبار ۳ـ پُرکَردَن ۴ـ جوش آمدن، دیگ ۴ـ گُوالیدَن، گیاه ۵ـ شکوفه برآوردَن، گیاه ۶ـ زیب دادَن (بهره از آنندراج)

زَخُور: روییده، به هم پیچیده، گیاه (لاروس)

زَخوریّ: ۱ـ تازه، به‌هَم درپیچیده، گیاه ۲ـ خودپسندانه، سخن (آنندراج)

زَخِیر: ۱ـ بسیارآبی، دَریا ۲ـ کِشاب (= مَدّ)

زِدب: بَهره، ازهَرچیز (آنندراج)

زَدر: بازگَشتَن (آنندراج)

زَدع: گاییدَن (آنندراج)

زِدق: راستی (آنندراج)

زَرّ: ۱ـ دُگمه ۲ـ شَستیِ زَنگ ۳ـ کِلید ۴ـ مَغاکِ دوش ۵ـ مَغاکِ ران

زَرّاد: ۱ـ خَفه کننده ۲ـ زِرِه ساز (لاروس)

زرادُشتِیّ: زَرتُشتی

زَرادَة: زِرِه گَری، زِرِه سازی (لاروس)

زُرار: تیزهوش، دوراَندیش (لاروس)

زِراط: راه (آنندراج)

زَرّاع: کاشتکار (آنندراج)، سخن چین (لاروس)

زَراعَة: ۱ـ بَرزگَری، کِشاورزی، دامپَروَری (لاروس)، کِشت ۲ـ کشتزار (معین)

زَرّاعَة: کِشتزار (لاروس)

زَراعَتِ آبی: باراب، پاریاب (برهان)

زَراعَتِ بارانی: بَش (برهان)

زَراعَتکار: کشاوَرز (معین)

زَراعَتی: درست این واژه در تازی زَراعِیّ است، بَرزی

زَراعِیّ: بَرزی

زَرّاف: تُندرو (لاروس)

زَرافات: (تك: زَرافَة)، گروه‌های مردم

زَرافَة، در فارسی زَرّافِه: ۱ـ گروه مردم (لاروس) ۲ـ اُشترگاو (برهان)، شترگاوپَلَنگ (معین)

زُرافَة: بسیار دروغگو (لاروس)

زَرّافَة، مؤنث زرّاف: آبپاش

زَرّاق: ترفندگر، فریبکار

زِرُّالذَّهب: گُلِ آلاله (لاروس)، از گیاهان

زَراقِم: (تك: زُرقُم)، کَبودها

زَراقِم: مارها (لاروس)

زَراوَند: پارسی تازی گشته، زَراوَند (لاروس) از گیاهان

زَراوندِیّات: از ریشه‌ی پارسی، زَراوَندیان

زِرایَة: سَبُکی و خواری (لاروس)

زَرب: ۱ـ پَهستاندَن، در آغِل کردن گوسپندان، (از ریشه‌ی پهلوی) ۲ـ رَوان شُدَن، آب

زَرب: ۱ـ جایِ دَرآمدن: دَر ۲ـ کازه، کازه‌ی شِکارگَر ۳ـ پَهست، آغِل (= فرهنگ پهلوی)

زَرَب: رَوانِگی، آب

زِرب: آبراهه (آنندراج)

زِرباب: پارسی تازی گشته، آبِ رَز، رَز (آنندراج)

زُربون: پاپوش (آنندراج)

زِربی: ۱ـ بالِشچه ۲ـ گُستَردَنی، بُوب (آنندراج)

زُربَیح: جای مِکزیکی (لاروس)

زَربِیَّة: ۱ـ بالش ۲ـ گُستَردَنی ۳ـ نِشستنگاه (بهره از لاروس)

زَرجُون: پارسی تازی گشته، زرگون: ۱ـ شاخه‌های تاك ۲ـ سُرخ زرینه ۳ـ مِی (بهره از لاروس) ۴ـ آبِ باران در گودی سنگ (بهره از آنندراج)

زَرد: ۱ـ خَبه کَردَن ۲ـ زِره بافتَن (آنندراج)

زَرَد: ۱ـ زِره بافته (آنندراج) ۲ـ زُرفین‌های زِره

زَرَد: فرو بُردَن، اوباریدَن (= بَلعیدن، برهان)

زِرد: خوراكِ نَرم

زرداب: پارسی تازی گشته: زرداب، در پارسی ۱ـ (صَفراء) ۲ـ آبی که از گُل کاجیره هنگام شُستَن بَرآیَد ۳ـ گُوازِمیِ کُرکُمی (= زعفرانی) ۴ـ آبی که از زخم تَراوَد (بهره از آنندراج)، در تازی: آنچه با تُندابه (= سِیل) آید وراه آن را بَندَد (بهره از لاروس)

زَردَمَة: ۱ـ فُرو بُردَن ۲ـ اوباریدَن ۳ـ خبه کَردَن (بهره از آنندراج)

زَردَمَة: گلُو

زَردَة: یك بار خوردَن، یك خورد

زُرزُر، زُرزُور: سار (لاروس)، از پرندگان، سُو بَدی (برهان)

زُرزُوری: ساری، سارزَنگ (لاروس)

زُرزورِیّات: ساریان

زَرع: بَرزافشانی (بَرز = بَذر)

زَرع: ۱ـ کِشته ۲ـ فَرزَند ۳ـ خوشِه ۴ـ خَوید

(= قصیل)

زَرعُ‌العفیر: خشک کار، خُشک کِشت، کشتِ پیش از باران (لاروس)

زُرعَة: ۱ـ بَر، تُخم ۲ـ کِشتگاه ۳ـ جوجه کَبک

زَرف: ۱ـ شِتاب، دَررَفتن ۲ـ جهیدَن ۳ـ پَریدَن ۴ـ اَفزودن، به سُخُن ۵ـ بازْزَخمی، بازگشتِ زخم پس از بهبود (بهره از آنندراج)

زَرق: ۱ـ ژوبین زَدَن (ژوبین = نیزه ی کوچک، در تازی مزراق) ۲ـ چَشم دوختَن، بر چشمِ کسی ۳ـ سوزَن زَدَن (فرهنگستان)، تَرب (بُرهان)

زَرق: ۱ـ دورویی ۲ـ دورَنگی ۳ـ دوسُخنی ۴ـ نُمای دروغین

زُرَّق: پارسی تازی گشته، جُرّه، جُرگ، بازسپید (معین)، از پرندگان

زَرقـاء، مؤنث أزرَق: ۱ـ کَبـود ۲ـ آسمـان (لاروس)

زَرقان: پارسی تازی گشته، زَرکان، روستایی در شش فرسنگی شیراز (آنندراج)

زُرقُطَة: کَلیزَک (= زنبور کوچک)

زَرق فروش: دورو، دورَنگ

زُرقُم: کَبودِ سیر، از رنگ ها

زَرق وبِرق: آب وتاب، دَنگ وفَنگ

زَرقوری: لاتینی تازی گشتـه، پاکَـلاغی، از گیاهان (معین)

زَرقُـون: پارسی سُریانی گشته و به تازی رفته، زَرگُون، سُرَنجی، به‌رنگِ سُرَنج

زُرقَـة: ۱ـ کبـودرَنـگـی ۲ـ گُربـه چَشمی (آنندراج) ۳ـ رَنگِ کَبود

زَرقَة: مُهره ی مِهر، مُهره ی اَفسون

زَرک: بَدخویی

زَرکَش: پارسـی تازی گشتـه، زَرکَش، گلابتون دوزی، دیبای زرکشی شُده

زَرم: ۱ـ ترس ۲ـ پَرهیز (آنندراج)

زَرِم: ۱ـ گرفتار، دَرتَنگنا ۲ـ زُفت ۳ـ بازداشت شده (لاروس)

زَرم: بُریدَن

زَرِمُ‌البول: شاشبَند

زُرمانِقَـة: پارسی تازی گشتـه، اُشتُربانـه، جامه ای است پَشمین و بی آستین (آنندراج)

زُرمُوج: پاپوش (آنندراج)

زَرنَب: پارسی تازی گشتـه، زَرنَب، سُرخـدار، سَرو تُرکستانی

زُرُنباد: پارسی تازی گشته، زُرُنباد (لاروس)، زُرُمباد، زُرُنبات، از گیاهان

زَرَنبـوک: پارسـی تازی گشتـه، زَرَنبـوک (لاروس)، در تازی «غار»، از درختان

زَرَنج: پارسی تازی گشته، زَرَنگ، نام شهری در

سیستان

زُرنـوق: ۱ـ جو یبـار، رودَك ۲ـ چَرخپـایه، دو دیوارچـه از چوب یا سنگ که چرخ چاه بر آن نِهند

زُرنُوك: دسته‌ی آسیا (آنندراج)

زَرنیخ: پارسی تازی گشتـه، زَرنیك (فرهنـگ پهلوی) ۱ـ زَرنیخ، هَمـریشـه با Arsenikon، یونانی، در فرانسوی: Sulfure d'arsénic

زَرنیلَج: پارسی تازی گشته، زَرنیله، ریواس، از گیاهان (معین)

زَروَح: پُشته‌ی خُرد (آنندراج)

زُرور: (تك: زِرّ)، دُگمه ها، گُویَك های گریبان

زَروَرَق: زَربَـرگ، زَربـرگه، زَرَك (معین)، پَروازه (برهان)

زُروع: (تك: زَرع) کِشت ها، فرزندان

زُرهُون: کَنگرِ بو یا، از گیاهان، برهان قاطع این واژه را دِگرگشته‌ی تَرخوانِ پارسی می داند

زَری: ۱ـ خوارگردانـدَن، خوارانـدَن ۲ـ سَرکوفت زَدَن ۳ـ آکجو یی

زَرِیّ: ناچیز (لاروس)

زَریاب: زاغِ کَبود، زاغچه، ازپرندگان

زَرِیبَـة: ۱ـ پَهست، آغِـل ۲ـ بیشـه‌ی شیر (لاروس)

زَریر: خِردمَند، دُرُست اَندیش

زَریر: پارسـی تازی گشتــه، زَریر: ۱ـ گیاهی است که برخـی آن را اسپـرك و برخی برگ زردچـو بـه دانستـه اند، در رنگرزی به کار آید (معین) ۲ـ زَرداب ۳ـ زَردی (= یَرقان)

زَرِیع: ۱ـ خودرُوی، دانـه‌ی افـتـاده و کشـت ناشـده که خودرُویَد (آننـدراج) ۲ـ کِشت بارانی، بَش (= زراعت دیم)

زَریعَـة: ۱ـ دانـه، بَرز ۲ـ کاشتِـه، زمـین کشت شُده

زُرَیق، مُصغَّر أزرَق: زاغِ کَبود (لاروس)

زُرَیقـاء: ۱ـ تَرید ۲ـ زِهِ پَروَرده (زِه = زیتون، گویش گیلکی)، زِه ساخته

زَریم: بی کس و کار، کم خویش

زَرّین قَلَم: زَرین خامه، خوشنو یس

زِست: Zest، انگلیسی ۱ـ شُور، شُورمَندی ۲ـ مَزه بَخش

زَعارَة: بَدسِرشتی، بَدخو یی (لاروس)

زَعـارِیر: به گونـه‌ی رَمَن، سَرگینِ چسبیده، چسبیده به پَشم جانور (لاروس)

زُعازِع: بادِ سَخت

زُعاف: کُشَنده، زَهر (لاروس)

زَعافِر: (تك: زَعفَران)، کُرکُم ها، زَنگاهن ها

زُعاق: ۱ـ تَلخ، آب ۲ـ شُور، خوراك

زَعـامَة: ۱ـ دارایی، داراك، که بخشِ بزرگش

مُرده‌ری (= میراث) باشد ۲ـ پذرُفتاری ۳ـ مِهتَری، سَروَری، سالاری ۴ـ بزرگ نژادی، بُزُرگواری ۵ـ پایَندانی

زَعانِف، به گونه‌ی رَمَن: ۱ـ باله‌های ماهی ۲ـ پارگی دامن ۳ـ گروهِ گوناگون (بهره از لاروس)

زَعب: ۱ـ پُرکردنِ آوَند ۲ـ پُرگردیدنِ رودبار ۳ـ بَرداشتن مَشکِ پُر ۴ـ گاییدنِ زن ۵ـ گِرانبار رَفتَن ۶ـ راست ایستادن (آنندراج)

زَعب: بخشی از داراك، پاره ای از دارایی

زَعبَقَة: پَراکَندن، پراکنده کَردَن

زَعبَل: ۱ـ کَلانشِکَم، گردَن باریك ۲ـ آفتاب پَرَست ۳ـ مارِبزرگ ۴ـ بوته‌ی پَنبه

زُعبُوب: ناکس، کوته بالا (لاروس)

زَعتَر، سَعتَر، در تازی: آویشَن، از گیاهان (معین)

زَعج: ۱ـ بی آرامی ۲ـ بی آرام ۳ـ بَرکنَدَن، از جای ۴ـ راندَن ۵ـ بانگ بَرداشتن (آنندراج)

زَعجَلَة: بَدخویی، تَنگخویی (آنندراج)

زَعر: ۱ـ کَم شُدن، پَرِ پَرنده ۲ـ تُنُك مویی ۳ـ تُنُك موی ۴ـ کم گیاهی ۵ـ بَدخویی

زَعِر: ۱ـ کَم موی، تُنُك موی ۲ـ کم گیاه، تُنُك گیاه

زُعَر: دِژمَك، از پَرَندگان

زُعرُور: بَدخوی (لاروس)

زَعرُور: آنُج (برهان)، اَژدَف (آنندراج)، کالَنج (برهان)، زالزالَك (معین)، کوهِج (برهان)، از گیاهان

زَعزَع: بادِ سَخت

زَعزَعان: بادِ جاکَن

زَعفَران: جِساد، برهان جُساد و جَساد را تازی گشته‌ی این واژه‌ی پارسی دانسته، نَجوان (برهان)، کُرکُم (فرهنگ پهلوی) دُلهَگان

زَعفرانُ الحَدید: زَنگاهن (برهان)

زَعفرانُ الجَبَل: زَریر (لاروس)، از گیاهان

زَعفرانِ دَشتی: اَندَرهَست (آنندراج)

زَعفرانی: نَجوانی، کُرکُمی

زَعفَرَة: کُرکُمی کَرَدَن، کُرکُم زَدَن، به خوراك

زَعفری: کُرکُمی، نَجوانی

زَعق: ۱ـ بانگ زَدَن ۲ـ تَرساندَن ۳ـ شُورکَردَن ۴ـ گَزیدنِ کَژدُم (آنندراج)

زَعِق: شَبرِوی تَرسان

زَعقَة: بانگ، فَریاد (لاروس)

زَعِقَة: تَلخآب، چاه (لاروس)

زَعِل: ۱ـ شادمان ۲ـ به خود پیچان، از گُرسنگی

زُعلول: سَبُك (آنندراج)، شادمان (لاروس)

زَعم: ۱ـ بازگُفت ۲ـ پذرُفتاری ۳ـ مِهتَری ۴ـ

پایَندانی ۵ـ گُمان کَردَن، گُمانیدَن، گُمان

زَعَم: ۱ـ اُمید داشتن ۲ـ آزداشتن

زُعَماء: (تك: زَعِیم)، ۱ـ مِهتَران، پیشوایان ۲ـ پایَندان‌ها ۳ـ سَرتیپان

زَعو: دادگَری (آنندراج)

زُعوم: ۱ـ کُندزَبان، دَرمانده، دَرسُخَن (لاروس) ۲ـ زَنِ پُرپیه ۳ـ زنِ کَم‌پیه، ازواژگان دوپهلو (آنندراج)

زَعیب: ـ ویز، آوای کَبت (= زنبور عسل) ۲ـ غار، آوای کَلاغ

زَعیق: تَرسو (لاروس)

زَعیم: ۱ـ مِهتر، پیشوا ۲ـ پایَندان (= کَفیل، ضامن) ۳ـ سَرتیپ (لاروس)

زُغّ: گنده بَغَل (آنندراج)

زُغابَة: کُرکریز، مُوریز

زَغّاد: رُودِ پُرآب (لاروس)

زَغّاف: دروغپَرداز (لاروس)

زَغَب: ۱ـ مُوی ۲ـ پَرِخُرد، پَرَك ۳ـ پُرز، کُرك

زغبَج: بارِ زِهدار، بَرِزه (زِه = زیتون، گویش رودباری)

زَغبَرَة: پُرزداشتن، کُرك دادن

زَغبَر: ۱ـ هَمه، سَراسَر ۲ـ شُغال ۳ـ گَندَنای کوهی، از گیاهان

زُغبُر: پُرز

زِغبِر: ۱ـ گندنای کوهی ۲ـ پُرز

زُغبَة: موشِ درختی، از جانوران (در لاتین Muscardinus)

زُغبِیَّة: درختِ ابریشم، گُل ابریشم (لاروس)، در انگلیسی: Silkcotton tree

زَغد: گُنگ، دَرمانده، در سخن

زُغدَة: پامچال، از گیاهان

زَغزَغة: سُستْ‌سُخنی، پیچیده سخنی

زَغَف: ۱ـ ریزه هیزم ۲ـ سَرشاخه

زَغفِل: تالابرُوی، از گیاهانِ مُردابی

زَغفلیّات: تالابرویان

زَغَل: پارسی تازی گشته، دَغَل ۱ـ نَبَهرِگی ۲ـ تَرفَندکاری

زَغلَنته: آلاله، از گیاهان (معین)

زُغلُول: ۱ـ جوجه کبوتَر ۲ـ بچه‌ی گوسپَند، یا شُتُر ۳ـ کودكِ ناتَوان (لاروس) ۴ـ سَبُك، چابك (معین)

زُغلیّ: ۱ـ کلاهبَردار ۲ـ فریبنده (لاروس)

زُغمُوم: گُنگ، دَرمانده، در سخن

زَغوم: دَرمانده، در سخن

زَغید: دَرماندِه، در سخن

زُغیم: سِهره فَرنگی، گلوبُریده، از پرندگان، درلاتین: Amadina

زِفاف: ۱ـ گِردَك، هَمخوابِگی ۲ـ رفتن به

خانه‌ی شوی

زَفّاف: ۱ـ شتابان ۲ـ چابُک

زَفّان: وَشتگَر، پایکوب

زفت: پارسی تازی گشته، زِفت، گونه‌ای ازدو یا اَنگُم

زفت رومی: مومیائی: آبدار و (برهان)

زُفَّة: گروه (لاروس)

زَفر: ۱ـ گروه ۲ـ بار ۳ـ بُنه ۴ـ خیک

زَفرَة: اَرار، بانگِ خَر

زُفرَة: درون، میان، میانه (لاروس)

زَفزاف، زَفزافَة: بادِتُند

زَفزَفَة: ۱ـ آوای باد ۲ـ آوای تیر

زَفن: ۱ـ سایبان ۲ـ داربَست

زَفُوف: ۱ـ شترمرغ ۲ـ شترِ تیزتَك

زَفیر: ۱ـ بازدَم (فرهنگستان) ۲ـ بانگِ خَر

زِفیر: Zephyr ، انگلیسی، وَزانـه، بَزانـه (= نَسیم)

زِقّ: ۱ـدَم، دَمِ آهنگری ۲ـمَشك ۳ـخیكِ مِی

زَقّاق: خیك ساز، خیك فروش

زَقَب: راهِ تنگ (آنندراج)

زَقزاق: ۱ـ مُرغِ باران، از پرندگان ۲ـ مُور ۳ـ تیزتَك، تیزرو، مَرد

زَقزاقُ الشّامِیّ، ابوطیط: مُرغ زیبا، زِیاك، از پرندگان (لاروس)

زَقزاقِیّات: مُرغ بارانیان

زَق،زَق: گِزگِز (گویش گیلکی)

زَقزَقَة: غُدغُد، بانگِ مُرغ

زَقف: تَردَستی، ربودَن

زُقَّفَة: ۱ـرُبایَنده ۲ـ آزمَند

زُقَّة: مرغ ماهیخوار (لاروس)

زَقُّوم: ۱ـ سِنجِد، ازگیاهان ۲ـزاخِل (برهان)، دوزَخدار، درختی که در دوزخ رویَد ۳ـ تَلخ

زَقِّیات: سَمارُوغیان، غارچ‌ها

زَقمَة: مَرگیه (= طاعون، پهلوی)

زَقنبوت: سوسكِ تِلایی، از جانوران، در لاتین Buprestis

زُقوَة: توده، کُپّه (لاروس)

زُقیَة: توده، کُپّه (لاروس)

زَكّ: ۱ـ بیماری ۲ـ لاغر، سُست (لاروس)

زُكّ: كَبُوكَك، جوجه‌ی کَبُوك (= فاخته، برهان)

زَكا: جُفت، دوتایی

زُكـام: شَجـان (برهـان)، چایِش (گویش بجنوردی)

زُكام شُدَن: شَجانیدَن (برهان)

زُكام شَده: شَجانیده، چاییده

زَكـانَـة: ۱ـ زیرکی، هُشیاری ۲ـ پیش بینیِ دُرُست

زَكـاة، زَكوة: ۱ـ چیتَك (= برگزیده ی چیزی،

فرهنـــگ پهـلوی) ۲ـ آفـر یکـانـیدَن (= برکـت یافـتـن، از پهـلوی) ۳ـ گُوالـیدَن ۴ـ فُزونـیدَن ۵ـ نیکـی کردن ۶ـ پاکـی، پاکیزگی (لاروس) ۷ـ دَه یِك (ذبـیح بهـروز زکـوة را تازی گشته‌ی دَه یك پارسی می داند)

زُکبَة: زَه (= نطفه، پهلوی)

زُکرَة: خیکچه

زُکّة: ۱ـ خشم ۲ـ اَندوه (لاروس)

زَکّة: زینه، جَنگ اَفزار

زَکِن: تیزهوش، زیرَك

زُکَناء: (تك: زَکِین)، زیرَکان، تیزهوشان

زَکِیّ: ۱ـ نکـوکـار، پارسـا ۲ـ پاك، پاکیزه (لاروس)

زَکِین: زیرك، هوشیار

زَکِیَّة، مؤنث زَکِیّ ۱ـ پارسـا ۲ـ پاك ۳ـ زمینِ پاك

زُلّ: لَغزان، لیز

زَلابِیَة: پارسی تازی گشته، زولبیا (برهان)

زَلّات: (تك: زَلّة)، پالَغزها، میهمانی ها

زَلاج: کُلنَدَر، چوب بَندِ پُشتِ دَر

زَلازِل: (تك: زَلزال، در معین زلزله)، بومهِن ها، زَمین لر زه ها، تَنبه ها

زُلازِل: نوشگوار

زُلال: ۱ـ نوشگُوار ۲ـ پالوده، هَمُگ (= صاف، فرهنگ پهلوی) ۳ـ سِپیده (= آلبومین)

زُلالِیّ: ۱ـ نوشگوارین ۲ـ سِپیده ای

زُلَب: (تك: زُلبَة)، نَواله ها

زُلبَة: نَوالِه

زَلَج: لیز، لَغزان

زَلح: چِشیدَن

زَلخ، زَلَخ: لیز، جای لَغزان

زَلَز: ناآرامی

زَلَز: مانِه (= اثاث خانه)، مان

زَلِز: دلتنگ، ناآرام، مَرد (لاروس)

زَلـزال: ۱ـ بومهِن (لغت فرس اَسدی)، بَرآمد یکـی بومـهِـن نیمشب ـ تو گفتی زمین داردی لر زه تَب (اسـدی)، بوم چَنـتَـك، ویزَنـدَك (پهلوی)، تنبیدَن (برهـان)، تَنبـه (برهـان)، زمـ‍ن لر زه ۲ـ تَرس ۳ـ سَختی ۴ـ آستـانَك (= بلا، فرهنگ پهلوی)، پتیاره (برهان)

زِلزال: تَنباندَن، جنباندنِ زمین، تَنبِش، لر زاندنِ زمین

زَلـزِل: واحِد آن زِلزِلَة است (لاروس)، کالای سَبُك، مانه‌ی سَبُك

زَلزَلَة: تنباندَن، لَر زاندنِ زمین

زَلزله سَنج: تَنبه سَنج

زُلزُل: ۱ـ سَبُکسَر ۲ـ تَبیره زَن

زَلع: شکاف، گاباره (= غار، برهان)

زُلف: پارسی است، گیسو، بُسو تِه (برهان)

زَلف: ۱ـ پایگاه ۲ـ نزدیکی (لاروس) ۳ـ مَرغزار

زَلَف: ۱ـ لَبه ۲ـ باریکه ۳ـ تالاب

زُلفِ صاف: فَرخال (برهان)

زُلفِ مُجَعَّد: کُرسه (برهان)، مَرغوله

زُلفِ پیشانی: کَسمَه (برهان)

زَلَفَة: ۱ـ مَرغزار ۲ـ سنگِ هَموار ۳ـ آیینه ۴ـ زَمین هموار

زُلفَة: ۱ـ نزدیکی ۲ـ پایگاه ۳ـ گاهَمندی (= مَنزِلت) ۴ـ پاره ای از آغاز شب ۵ـ کاسه‌ی کوچك

زُلفَی: ۱ـ نَزدیکی ۲ـ گاهمندی، اَرجداری

زَلَق: ۱ـ تنگدلی ۲ـ لیزی

زَلق: لَغزگاه، جای لیز، سُرسُره

زَلَق: ۱ـ سُرین، در ستور ۲ـ لَغزگاه، سُرسُره ۳ـ مُشتَك زَدَن (= جَلق، گویش افغانی)

زَلِق: ۱ـ نومید ۲ـ دِلتَنگ ۳ـ زودخشم ۴ـ لَغزگاه

زَلَل: ۱ـ گُناهیدَن، گناه وَرزیدن ۲ـ لَغزگاه، جای لیز ۳ـ نارسایی، نابَرابری، در ترازو

زَلَّة: ۱ـ لَغز ۲ـ گُناه ۳ـ لالَنگ، خوراکی که مردم از خانه‌ی مردم یا خوانِ دوست و خویش بردارند و با خود بَرَند (برهان) ۴ـ سنگریزه‌ی نرم، ماسِه

زُلَّة: ۱ـ کار نیك ۲ـ تاسِه ۳ـ تَنگدَمی

زِلَّة، **سِلَّة**: تازی گشته از لاتین، Zilla، دواَنگُشتی، از گیاهان

زُلَّیق: ۱ـ شَلیل ۲ـ ماهیِ لیز

زَلِّیَّة: پارسی تازی شده، زیلو، گُستَردَنی (لاروس)

زَلَم: ۱ـ کودكِ سَبُك ۲ـ تیر بی‌پَر ۳ـ تیرِ مَنگیا (= قمار) ۴ دانه‌ی شاهی (= سَعد سلطانی)، از گیاهان ۵ـ خرگوش کوهی

زَلماء، مؤنث اَزلَم: ۱ چَرغِ ماده ۲ـ بُزماده‌ی کوهی (لاروس)

زَلمَة: مانایی (= شباهَة)، هاوَندی (فرهنگ پهلوی)

زَلَمَة: راست و دُرُست

زَلَه: شکوفه‌ی سِپَرغَم

زَلوج: راه دراز

زُلُوخ: ۱ـ گردنه‌ی دراز ۲ـ چاهِ لیز

زَلوف: ۱ـ راه دور، ماده شتر تندرو (آنندراج)

زَلُول: آبِ گوارا

زَلیج: ۱ـ کلیدشُده ۲ـ سُرسُره، لَغزگاه

زَلیق: آفگانه (= جنین سقط شده، برهان)، نَسا (فرهنگ پهلوی)

زَلیل: ۱ـ خوشگُوار ۲ـ پالودِه

زَمّ: گَندِ دماغ، فیسو

زُمّـاج: ۱ ـ دوبَـرادَران، از مرغـان شکـاری (برهان) ۲ ـ لاغرپا

زُمّاح: کرکس امریکای نیمروزی، لاشخوار (لاروس)

زُماحِیّات: لاشخواریان

زُماخِر، زُماخِرِیّ: کاواك

زَمّار: نی‌زَن

زِمار: آواز شترمرغ (لاروس)

زَمّاراتُ البَحر: نیزه ماهیان

زِمارَة: کَمی مَردانگی (لاروس)

زَمّارَة، مؤنث زَمّار: ۱ ـ نی‌زَن ۲ ـ نی، نای ۳ ـ جِه (= زناکار زن)

زَمّارَةُ البَحر: نیزه ماهی

زُمازِم: آبِ لَبشور، آب بسیار

زَماع: پُشتکار

زِمـام: ۱ ـ ریسمـان ۲ ـ اَفسار، لِگام ۳ ـ پیشوا، رَهبَر

زَمّام: گیاه بُلَند

زَمـان: پارسی تازی گشتـه، زَمـان، گاه، اُوام (فرهنگ پهلوی)

زَمانِ تَمام: هَرویسپ زمان (فرهنگ پهلوی)

زَمانِ طولانی: دِرَنگ زمان (فرهنگ پهلوی)

زَمـانِ کَبیسـه: زَمُـونِ بهیزَك، زَمُـونِ وهیچَك (فرهنگ پهلوی)

زَمانِ ماضی: دِرزَمان (فرهنگ پهلوی)

زَمانَة: پارسی تازی گشته، زَمانه

زَمـانَـة: پارسی تازی گشتـه به روشِ قلب از زَمین ۱ ـ زَمینگیری ۲ ـ بیماری کُهنه

زُمَّت: زَغَن، از پرندگان (لاروس)

زمت: خَبه کردن (آنندراج)

زَمِج: خشمگین

زُمَّج: دوبرادران، ازمرغانِ شکاری (برهان)

زُمَّـجُ الماء: مرغِ نوروزی، کاکی، آبکـاکی (گویش گیلکی)

زَمجَـرَة: ۱ ـ بانـگ، فَریاد ۲ ـ آوای نَی، بانگِ نای

زُمَّح: ۱ ـ ناکَس، فرومایه ۲ ـ سُست (لاروس)

زَمَخ: گَردَنه‌ی دِراز

زَمخَـر: ۱ ـ نای ۲ ـ نایدیس، درختان میان تُهی ۳ ـ والاگاه ۴ ـ کاواك: اُستخوان

زَمخَـرَة: ۱ ـ کشیدگیِ آواز، بُلنـدیِ آواز ۲ ـ بانگ زَدَن ۳ ـ درازشُدَن، گیاهان

زَمخَرَة: مؤنثِ زَمخَر ۱ ـ نای ۲ ـ والا ۳ ـ جه (= زنِ زناکار) ۴ ـ بُرنایی ۵ ـ اَنبوه

زَمر: ۱ ـ نَی زَدَن ۲ ـ سِیه نای (= قَره نَی)

زَمِر: ۱ ـ نامَرد ۲ ـ کَم پَشم، کَم پَر

زَمِر: دُرُشت، نَخراشیده

زُمُـرُّد: پارسی تازی گشتـه (لاروس) (لاتینی مُعَرَّب، فرهنگ فارسی معین)، زُمُرُّد (در پهلوی Uzumburt ، اوزومبُرت) دوبال (آنندراج)

زُمُرُّد گیا: پارسی است، شاهدانه، از گیاهان

زُمُرُّدیّ: پارسی تازی گشته، زُمُرُّدی، دوبالی

زُمرَة: گروه، گروه پراکند، دَسته

زُمزَریق: اَرغوان، از گیاهان

زَمزَم: آبِ بسیار (لاروس)

زَمـزَمَـة: پارسی تازی گشته، زمزَم ۱ـ غُرّش ِ شیر ۲ـ بانـگِ تنـدر ۳ـ آوایِ آتش ۴ـ دَنَـه (آنندراج)، یَشتَن (آنندراج)

زَمع: لَرزیدنِ اَندام، لَرزه براَندام فتادن

زَمِع: ۱ـ تَرسو ۲ـ سرگشته

زَمَعَـة: ۱ـ خرگوش ۲ـ جَوانـه ۳ـ اَنگُشتَـك، اَنگشتِ افزوده

زَمَك: ۱ـ خَشم ۲ـ خَشمگین

زَمَكَة: ۱ـ زودخشم ۲ـ گُول ۳ـ کوتَه بالا، مَرد (لاروس)

زَمِل: تَرسو

زُمَّل: تَرسو، کَمدِل

زُملَة: ۱ـ هَمراهیان (= هَمسَفران) ۲ـ گُروزه

زَمَلَة: یال (= اهل و عیال، برهان)

زَملَة: کویَكِ بُلَند (کویَك = نَخل)

زَمَم: ۱ـ نزدیك ۲ـ روبه‌رو (لاروس)

زَمِیت: گِرانسَنگ، جااُفتاده، مَرد

زَمّیر: کولمه، ازماهیان

زَمیریّات: کولمگیان

زَمَن: پارسی تازی گشتـه، زَمُـون (فرهنـگ پهلوی)، روزگاران

زَمِن: کُهنه بیمار، دیر بیمار

زَمَنَـة: از ریشـه‌ی پارسی، تَك زَمـان (فرهنگ پهلوی)، زَمانِ اَندَك

زَمهَرِیر: پارسی تازی گشته، زَمهَریر، زَمزُور (= شدّت سرما، پهلوی)

زَمِیر: ۱ـ نامَـرد ۲ـ کوتـه بالا ۳ـ خو بـروی، کودَك ۴ـ نی زَدَن (لاروس)

زَمِیع: ۱ـ شتابزَده ۲ـ باپُشتکار ۳ـ کوشَنده

زُمَیل، زَمِیل: ناتوان، تَرسو

زَمِین: دیر بیمار، کُهنه بیمار، خیندَك (فرهنگ پهلوی)

زمینِ بایر: اَکِشت (فرهنگ پهلوی)

زَمینِ بی عَلَف: دَغ (آنندراج)

زَمینِ زراعتی: کَشمَند (پیشگفت شاهنامه‌ی ابومنصوری)، وَرزبُوم (فرهنگ پهلوی)

زمین لَم یُزرَع: اَکِشت (فرهنگ پهلوی)

زَمنِ مَزروع: رُستـاك، کِشتـزار، کِشـویچـار (فرهنگ پهلوی)

زُن: Zone ، انـگـلیسی، والَن، ویز (= ناحیَة،

فرهنگ پهلوی)، بَرزَن

زُنا: بَریُون (برهان)، از بیماری‌ها

زَناء: ۱ـ تنگی ۲ـ شاشگِرفته ۳ـ تنگ ۴ـ کوته بالا ۵ـ گور

زناء: جهمَرزی (فرهنگ پهلوی)

زُنابَة، زُنابَی: نیشِ کَژدُم

زَنابیر: (تك: زُنبور)، کَلیزان، کَبتان

زِناد: ۱ـ دُمچه، ۲ـ ژَند (= چَخماقِ تُفَنگ)

زَناجیر: (تك: زَنجیر)، از پارسی، زَنجیرها

زَنادِقَة: (تك: زَندیق)، پارسی تازی گشته، زَندیکان (فرهنگ پهلوی)

زُنّار: یونانی تازی گشته، Zonarion، کُستی، دیدمَردی، مُرید آهسته ـ زیر زُنّار بَرمیان بسته ـ گفت کای پیر، این اَمانتِ کیست؟ ـ بَسته زُنّار بَر میان تو چیست؟ ـ پیر گفتش که: ای فضول، نیوش ـ سِرّ چو دیدی، خموش باش، خموش ـ از پیِ قهرِ نفسِ بی دینم ـ بَستنِ کُستی است آیینم (سنائی، حدیقه)

زُنّاربَستَن: کُستی بَستَن

زُنّاربَند: کُستی بَند

زُناق، زِناق: ۱ـ گلو بَند، گَردَن آویز ۲ـ ایستار، اَفسارگونه‌ای از زُرفین و ریسمان که هنگام سرکشیِ ستور آن را کِشَند

زِناقَة: ۱ـ گلو بند ۲ـ ایستار

زُنام: ۱ـ نِکوهَنده ۲ـ آستانَك (= بَلا)، پَتیاره

زَنان: سایه‌ی کوتاه (لاروس)

زُنانِیّ: خودپَسَند: مَرد (لاروس)

زَنبار: ۱ـ مَگسِ گوشتخوار ۲ـ اَنجیره، از درختان

زَنباق: شاهی، از گیاهان

زَنبَر: شیر بیشه (آنندراج)

زُنبُر: ۱ـ خُرده ریزه ۲ـ چابك ۳ـ زودپاسُخ (حاضِرجَواب)

زُنبُرُك: پارسی تازی گشته، فَنَر (لاروس)

زَنبَرِیّ: ۱ـ تَنومند، مَرد ۲ـ کَشتی

زَنبَق: پارسی تازی گشته، زَنبَك، زَنبَه (معین)، چَمبَك (فرهنگ پهلوی)، پیلغوش، فاغِره (برهان)، از گیاهان

زَنبقی: پارسی تازی گشته، زنبکی

زَنبَقِیّات: از پارسی، زَنبَکیان

زُنبُور: ۱ـ کَلیز، پَرمَر (برهان)، وَیز (فرهنگ پهلوی) ۲ـ سَبُك، چُست ۳ـ زِهدیس، از درختان

زنبورخانه: شان (معین)

زُنبورخُرمایی: مُنج (بهره از برهان)

زُنبورخوار: سَبزگَرا (= سبزقَبا، معین)

زُنبورِ زَرد: موسِه، اَنگ (برهان)، رَموز (برهان)، بِز (برهان)

زُنبورِ سُرخ: تُنتَه (برهان)

زُنبورِ سُرخِ بزرگ: راز (برهان)

زُنبورِ سیاه: بَوزَك، هم‌آوای بَزرَك (آنندراج)، دُرخُف (برهان)، بَوز (برهان)

زُنبورِ عَسَل: مَگسِ اَنگبین (فرهنگ پهلوی)، کَبت، هم‌آوای کَبك، هم چُنان کَبتی که دارد انگبین (رودکی)

زُنبورِ گاوی: دُند (بهره از آنندراج)

زُنبورَك: ۱ـ بِزَك (= زُنبورِ کوچَك) ۲ـ تُوفَك، توفِ (= توپ) کوچَکی که بر شُتُر می نهادَند ۳ـ کَنگَری، از ابزارهای خُنیا (معین) ۴ـ انبوه مَردُم، توده‌ی مردم

زَنبورَکباشی: تُوفَکباشی

زَنبورَکخانه: تُوفَکخانه

زُنبوری: ۱ـ پَرمَری ۲ـ پَرویزَن

زُنبوریّات: کَلیزیان

زَنبیل: پارسی تازی شده، زَنبیل، زَنبیر، کَرزَن (برهان)، سَبَد

زَنتاری: تازی گشته از دیسانتری، خونرَوِش، از بیماری‌ها

زَنتَرَة: تَنگرُوزی

زَنج: زَنگ (برهان)، زنگیان

زَنجِیّ: زَنگی

زَنجار: پارسی تازی گشته، زَنگار (لاروس)

زَنجان: پارسی تازی گشته، زَنگان (برهان)

زَنجَبیل: پارسی تازی گشته، زَنزبیل، شَنگلیل (آنندراج)، از گیاهان، زُنگویر

زَنجبیلُ العَجَم: اُشتُرغاز (برهان)، از گیاهان

زَنجبیلُ الکَلاب: فَرزَخه (لاروس)، سَگ‌کُش (برهان)، از گیاهان

زَنجَبیلیّات: زَنزَبیلیان

زَنجَر، زَنجِیرَة: پارسی تازی گشته، زَنجَره، زَنجیره، سپیدیَ که بر ناخن نوجوانان برآید (لاروس)

زُنجُفر، زَنجَفر: پارسی تازی گشته، شَنگَرف (برهان)

زَن جَلَب: کَشخان، بِنِشانَد زِ جَهل و کَشخانی ـ پدرِ پیر را به دَربانی (سنائی، حدیقه)

زُنجُور: سیماهی، ازماهیان

زُنجوریّات: سیماهیان

زَنجیر: پارسی تازی گشته ۱ـ زَنجَره، سپیدی بر ناخن نوجوانان ۲ـ تراشه‌ی ناخن ۳ـ زنجیر (لاروس)

زَنح: ۱ـ سُتودَن ۲ـ راندَن ۳ـ تَنگ گرفتن، در داد و سِتَد

زَنخ: بَدمَزه

زَنِ خَراب: شَب‌باره (برهان)

زَند: ۱ـ بَرافروختَن، آتش را ۲ـ پُرکَردَن، آوَندرا

زَنـد: پارسی تازی گشتـه، چوبی که بر چوب دیگـر گردانند تا آتش بَرآید، چوب زیرین را پازَند گویند ۲ـ زَند، از استخوان‌ها

زَنـدان: از پارسی ۱ـ زَنـد و پازَند، چوب بالا و چوب زیرین آتش گیرانـه ۲ـ زَند بالا و زَنـد پایین، در بَرخی از واژه نامـه‌ها، شمـار این دو «زَند» را از یکدیگر جُدا کرده و زَندِ آتش گیرانه را پارسی و زندِ برابر با «ساعد» را تازی دانسته‌اند.

زَندِ اَسفَل: زَندِ پایین (فرهنگستان)

زَندِ اَعلَی: زَندِ بالا (فرهنگستان)

زَنـدَق، زَنـدَقـیّ: زُفت، بسیار زُفت (زُفت = بَخیل)

زَندَقَة: پارسی تازی گشته، زَندیکی (فرهنگ پهلوی)

زَنـدَة: از پارسـی ۱ـ پازَنـد، چوب زیرینِ آتَشگیرانه ۲ـ چاشنی، چاشنی گروهه‌ی تُفَنگ ۳ـ زنِ نیرومَند

زَندِیق: پارسی تازی گشته ۱ـ زَندیك (برهان) ۲ـ دین نِمـودار (= متـظاهِـر به دینداری و در باطن بی‌دین، فرهنـگ پهلوی) ۳ـ مانـوی، پیرِ ومانی

زَنر: ۱ـ کُستی نَهادن ۲ـ پُرکردن، آوند را

زَنزَلَخت: پارسی تازی گشته (لاروس)، زِهِ تَلخ (= زیتونِ تَلخ)

زَنَق: پارسی تازی گشته: زَنَخ (لاروس) ۱ـ بُنِ پیکان ۲ـ جای بستنِ دَوال اَز زنخِ ستور

زَنقَـة: مؤنثِ زَنق، از پارسی ۱ـ کوچه‌ی باریك (لاروس) ۲ـ زَنَخ ۳ـ باریکه

زَنـك: Zinc، لاتـینی تازی گشتـه، رُوی، از توپال‌ها

زَنَمَـة: ۱ـ گوشـوارَك، در گیاهـان ۲ـ گُوشوَر، هریك از دوبَـرآمدگیِ کنارِ سوراخِ گوش ۳ـ سُوفارُو، هریك از دوسوی سوفارِ تیر

زَنَن: ۱ـ تَنگ ۲ـ کم: آب، آبِ کَم (لاروس)

زَنَی: جِهمَرزی، مَرزیدَن (زِناء کردن، فرهنگ پهلوی)

زَنِیء: ۱ـ آوندِ کوچَك ۲ـ خیکچه

زنیت: Zenith، انگلیسی، ۱ـ سَرسُو (قریب) ۲ـ اوگ (= اوج)

زَنِیق: با پشتکار

زَنِیم: ۱ـ ناکَس، فُرومـایه ۲ـ مولـه زای (= حرامزاده)، روسپیزاده (فرهنگ پهلوی)

زَنیَة: تَه‌تَغاری، واپسین فَرزَند

زَنیَة: جهزادگی

زُؤاف: ۱ـ تُندی، شتابزدگی ۲ـ مرگ زودکش (لاروس)

زُؤام: مرگِ زودکُش (لاروس)

زُؤامِیّ: کُشَندِه

زُؤان: شَلَمَك، چِیچِم، چَچَن، از گیاهان

زُؤد: تَرس، بیم (لاروس)

زُؤن: ۱ـ بُت ۲ـ بُتکَده

زَوائِد: (تك: زائِدَة)، فزودگان

زَوائِل: ۱ـ شکار ۲ـ زَنان ۳ـ سِتارِگان (آنندراج)

زُواب: بَرگَشتِگی (آنندراج)

زَواج: زَناشویی

زَواجِر: به گونه‌ی رَمَن، بازدارندگان

زَواجِل: (تك: زاجِل)، چوب پَنبه ها، سَر بَندها، سَر بَندهای مَشك

زُواح، زَواح: رَفتَن (آنندراج)

زَواخِر: به گونه‌ی رَمَن، گیاهان بیابانی

زَوادَه: تُوشه (معین)، تُوشه‌ی راه

زِوار: ۱ـ بایِسته ۲ـ لَبیشه، لَباشِه، ریسمانی است بر سر چوبی که دهان ستور با آن بَندند تا آرام بایستد (عمید)، زوار پارسی نیز هست و برابر است با نوکر و پیشیار زندانیان

زُوّار: (تك: زائِر)، مَسیتاران، دیداریان

زَوّار: مَسیتار (فرهنگ پهلوی)

زَوّارخانه: فُرودخانه (برهان)

زَواق: زیورِ زنانه

زَواقِی: (تك: زاقی) ۱ـ فریادها ۲ـ بانگ کُنندگان ۳ـ خُروسان (آنندراج)

زَواقِیل: دُزدان (آنندراج)

زَواقیلُ العَمّامه: بُرُونمُوی، مویی که از زیر دستار بیرون آمده باشد

زَوّاك: آونگرُو، کسی که هنگام راه‌رفتن بسیار بجُنبَد

زَوّال: جُنبنده

زَوال: ۱ـ کَهوَنی (فرهنگ پهلوی)، زُدایِش، نیستی ۲ـ نَپایی، ناپایداری ۳ـ ویرانی ۴ـ آسیب، گَزَند ۵ـ خورویخاز (از پهلوی: مایل گردیدنِ آفتاب از میانه‌ی آسمان)

زَوالُ الاِلتِزامات: زُدایشِ پاش ها (پاش، پاشن = تعهّد، پهلوی)

زَوالُ الیَد: دَست بَرداری

زَوالپذیر: کَهوَند

زَوال پذیرفتن، زَوال پَذیری: کَهوَنیدَن

زَوال ناپذیر: ناکَهوَند

زُوان: شَلَمَك، از گیاهان (لاروس)

زَوایا: (تك: زاوِیَة) ۱ـ گوشه ها ۲ـ کُنج ها

زوباشی: تُرکی، سَردار، سالار

زُوباع: مَرزِه، از گیاهان (لاروس)

زَوبَر: پُرز

زَوبَرُالثّوب: پُرزِجامه

زَوبَع: ۱ـ خُرد (لاروس) ۲ـ کوته بالا

(آنندراج) ۳ـ اَهریمَن (= اِبلیس) (مُعین)

زَوبَعَة: مؤنث زَوبَع ۱ـ خُرد ۲ـ کوته بالا ۳ـ گِردباد

زَوج: ۱ـ جُفت، تُروه (برهان)، دَت (فرهنگ پهلوی) ۲ـ شُوی، شوهَر ۳ـ بَخشیك، شُماره ای که آن را به دو بهره ی برابر می توان بخش کرد ۴ـ تا، تای چیزی

زَوجات: (تك: زَوجَة)، زَنان، هَمسَران

زَوجُ ال زَّوج: فَر بَخشیك، شماره ای که به دو نیمه گرد بی مانده و هر نیمه نیز به دو نیم گردد، چون دَوازده

زَوجُ الفَرد: تَك بَخشیك، شماره ای که تنها یکبار به دونیم گردد، چون چهاردَه

زَوجان: نَر و ماده، تایان

زَوَجَة: (تك: زَوج)، شُویان، شوهَران

زَوجَة، مؤنث زوج: زَن، هَمسرِ مَرد

زَوجَین: زَن و شوی

زَوجِیَة: ۱ـ شویی، شوهَری ۲ـ جُفتایی

زَود: تُوشه بَرداشتَن

زودفَهم: تُندهُوش

زُودمَلال: زودرَنج (آنندراج)

زودیاك: Zodiac ، انگلیسی، آبامِه، چنبره ی پنداری آبامها

زَور: ۱ـ میانسینه ۲ـ پِندار، خواب ۳ـ مَسیتاران ۴ـ خَرسَنگِ چاه

زَوَر: ۱ـ بَرسینِگی، نابَرابریِ دوسوی سینه ۲ـ گُوشنِگری، از گوشه ی چشم نگریستَن

زُور: ۱ـ گواهیِ دروغ، گواهی بیهوده ۲ـ توانایی ۳ـ خِرَد ۴ـ اَندیشه (لاروس) ۵ـ بَزمِ سرود

زَوراء، مؤنث اَزوَر: ۱ـ کَمان ۲ـ دور و دراز

زِوَرّ: نیرومَند، آدمی یا جانور

زَورَة: ۱ـ دورَی ۲ـ مَسیتاریدَن، یِك بار

زورَق: ماکُوك، ماکُو (فرهنگ پهلوی)، ناوچِه

زَورَقی: کِهکاهی (برهان) کلاهی است همانند ماکُوك که غَلَندران بَرسر نِهَند

زوزا: ترکی، گِریه، مویه، زاری، شور (آنندراج)، گمان می رود برگرفته اززوزه ی پارسی باشد

زَوزاة: ۱ـ خُرد اَنگاشتن ۲ـ راندَن (آنندراج)

زَوش: بَنده ی ناکَس (آنندراج)

زُوَع: تَنَنده، جُولاهه (= عنکبوت)

زَوعَة: ۱ـ سَبُك، چُست ۲ـ گروزه، گروه مردم ۳ـ پاره ی گیاه ۴ـ بیاره (= قاچ، آنندراج)، پَلك (= قاچ، گویش گیلکی)، لاهوره (= قاچ، برهان) شُتُرُك (= قاچِ خربُزه)

زَوغان: اَختَر یُوختار (= اختلافِ مَنظرِ کَواکِب، بهره از پهلوی)

زُوفاء، زُوفَی: تازی گشته (لاروس)، زُوف، از گیاهان

زُوفَرا: ۱ـ آهـودُوستَك، از گیاهان ۲ـ اَنگُدانِ رومی، از گیاهان

زُوفیت: Zoophyte، لاتینی، دَروج، جانگیاه، جانوری که به گیاه مانَد

زُوَق: سیماب (آنندراج)

زَوقَة: به گونه‌ی رَمَن، بان نِگاران، نِگارگرِ بان (بان = سَقف، فرهنگ پهلوی)

زَوك: ۱ـ خَرامیدَن ۲ـ راه رفتنِ کلاغ (لاروس)

زَول: ۱ـ شِگـفت، شِگـفت انگیز ۲ـ زیرَك، چالاك ۳ـ دِلاوَر

زَوَل: خورویخاز (= تمایلِ آفتاب از میانه‌ی آسمان)، ویخازیدنِ خور

زولوجی: Zoology، انگلیسی، جانورشِناسی

زولـوجـیـست: Zoologist، انـگـلیـسی، جانورشناس

زَومَة: تَرسَندِه، هَراسان

زَون، زُون: ۱ـ بُت ۲ـ بُتکَده ۳ـ کوته بالا

زونـال اِسـتـراکچـر: Zonal structure، انگلیسی، ساختـارِ نَواری (قریب)، زبـانـزد زمین شناسی

زونـدآگِت: Zond agate، عَقیقِ مُخَـطَّط: انگلیسی، بِهرورزاهراه، از گوهَرها

زَوِیر: ۱ـ تَرفَندگر ۲ـ سَروَر، مِهتَر

زَوِیع: کوتاه، خُرد

زَوِیل: جُنبِش (آنندراج)

زِه: پارسی تازی گشتـه، زِه، خوشـا، آفـرین (لاروس)

زُهـا: ۱ـ نیکی، خوبی ۲ـ زیورِ این جهان ۳ـ اندازه

زَهـا: ۱ـ تازگیِ شکـوفه، شادابی ۲ـ غوره‌ی خُرما زرد و سُرخ (آنندراج)

زُهاء: ۱ـ نُما، نُمای هرچیز ۲ـ اَندازه ۳ـ نزدیك به... (لاروس)

زُهّـاد: (تك: زاهِـد)، پارسـایان، پَرهیزگاران، اَهرایان

زَهاد: زمینِ آبکِش

زَهادَة: ۱ـ پارسایی، پرهیزگاری ۲ـ رویگَردانی

زَهارَة: دَرَخشندگی، سِپیدی

زَهالیق: (تك: زُهلوق)، فَربگان

زُهـد: پارسـایی، اَهـرایی، اَهـراوی (فرهنگ پهلوی)

زَهد: کَم، اَندازه‌ی کَم، کَمی

زَهَر: شکوفه، غُنچه (لاروس)

زهر: نیاز

زَهراء، مؤنث اَزهَر: سِپیده، سپیدروی

زَهرُالحَجَر: گُلسَنگ (آنندراج)

زَهرُالرَّبیع: پامچال (گویش گیلکی)، از گیاهان

زَهرُالشِّتاء: گُلِ یَخ (معین)، از گیاهان

زَهرُالعَسَل: پَلاخور (= پیچ امین الدوله، گویش گیلکی)، از گیاهان

زَهرُالکَشاتبین: گُلِ انگشتانه، در فرانسه Digitale

زَهرُاللؤلؤ: مینا، مینای چَمَنی، از گیاهان

زَهرُالنَّرد: تاسِ نَرد

زَهراوان: دوبخشِ آلِ عمران و بَقَره در قرآن (لاروس)

زَهرَة، واحدِ زَهر: گُل (لاروس)

زُهرَة: ناهید، از ستارگان، بیدُخت، بَغدُخت (برهان)، هیدُخت (آنندراج)

زُهرَة: ۱ـ سِپیدی، دَرَخشندگی ۲ـ نابرَنگی

زِهرَة: نیاز

زَهرَةُالآلام: گُلِ سایه، از گیاهان، در انگلیسی Passion flower

زَهرَةُالتَّرس: کِشمِلَك، از گیاهان

زَهرَةُالدَّم: گُلِ خون، از گیاهان

زَهرَةُالرَّبیع: پامچال، از گیاهان

زَهرَةُالرَّماد: گُلِ خاکِستَر، از گیاهان

زَهرَةُالعُطاس: همیشه بهارِ کوهی (لاروس)، از گیاهان

زَهرَةُالسّاعَة: گُلِ سایه، از گیاهان

زَهرَةُالکَشابِتین: گُلِ انگشتانه

زَهرَةُالنُّحاس: شکوفه‌ی مِس (آنندراج)

زَهرِ هَلاهِل: زَهرِ بیش (بیش = هَلاهِل، دکترقریب، دیوانِ حافظ)

زُهره‌نَوا: ناهیدنَوا، خوشخوان (معین)

زُهَریّ، زُهرَوی: مَرزِشیك (= مقاربتی)

زَهرِیَّة: گُلدان (لاروس)

زَهزَفَة: ۱ـ سُخنرَوانی ۲ـ نَبَهره کَردَن (بهره از آنندراج)

زَهزَقَة: ۱ـ کِرکِر خَندیدَن ۲ـ بازی دادن، کودَك را

زَهَف: ۱ـ سَبُکی ۲ـ سَبُك گَردیدن ۳ـ بَرجَستَن (آنندراج)

زَهق: ۱ـ پیش اُفتادَن، پیشی گرفتَن ۲ـ به نشانه نَخوردَن ۳ـ بیهودِگی (= بطلان)

زَهَق: هامُون

زَهِق: سَبُك وَشتابان (لاروس)

زَهك: ۱ـ کُوفتَن ۲ـ خاك بَرخیزاندَن، باد

زَهل: سِپیدشُدَن، تابان شُدَن

زَهلَب: کَمریش

زَهلَجَة: نَرمرَفتاری

زَهلَفَة: ۱ـ روان کَردَن ۲ـ رَواداشتن (آنندراج)

زُهلوق: فَربِه

زُهلول: لَغزان، نَرم (لاروس)، تابان (آنندراج)

زَهم: ۱ـ مَغزدار شُدَن، استخوان ۲ـ بازداشتن ۳ـ پُرگفتَن، بیش سُخنی

زُهم: زَرَنباد، ازداروها (برهان)

زُهم، زَهَم: گَند، گَندِه

زُهمَة: بوی ِ گَند (لاروس)

زَهو: ۱ـ سِتَم ۲ـ دروغ ۳ـ گیاه سَبز، سَبزه ۴ـ غوره‌ی خُرما ۵ـ بزرگ‌منشی (لاروس)

زَهو: ۱ـ دَرَخشیدن ۲ـ گُوالیدَن ۳ـ رَنگ اَنداختَن ۴ـ وَرزیدَن ۵ـ نازیدَن ۶ـ خودگرِفتن ۷ـ گَردَنکِشی ۸ـ درازشُدَن ـ تَری، تازگی

زُهور: ۱ـ روشن شُدَن، چراغ ۲ـ دَرَخشیدن، ماه ۳ـ دِرخشیدَن، رُخسار (آنندراج)

زُهوف: ۱ـ دُروغ ساختَن ۲ـ نزدیکی مَرگ

زَهوق: چاهِ ژَرف

زُهومَة: گندیدِگی

زَهید: بسیار پارسا، اَهرَو، اَشوک (فرهنگ پهلوی)

زَهید: ۱ـ اَندَك ۲ـ تَنگخو ۳ـ کَمخوار ۴ـ رودبارِ تَنگ (آنندراج)

زیّ: ۱ـ ریخت ۲ـ پوشِش

زیاد، از زیادَة: اَفزون، بیش، بِسیار (معین)، زاستَر (برهان)، وَس (فرهنگ پهلوی)، بَس

زِیادات: (تك: زیادَة)، بِسیاران، اَفزون‌ها

زِیادَتی: اَفزونی، خِشیش (آنندراج)

زِیادَةُ القیمَة: بیش بَهایی

زِیاد کردَن: اَفزاییدَن، اَفزودن (فرهنگ پهلوی)

زیاده رو: فَرایبود (فرهنگ پهلوی)

زیاده رَوی: بیش‌رَوی، فَرایبودی (فرهنگ پهلوی)

زِیار: لَبیشِه، لَباشِه، ریسمانی بر سر چوبی که با آن دهان ستور بَندند تا ناآرامی نکند

زِیارَة: مَسیتارِش (فرهنگ پهلوی)

زیارَت کردن: مسیتاریتَن، مَسیتَن، مَسیدَن (فرهنگ پهلوی)

زیارَتگاه: مَسیتگاه

زیارتنامه: مَسیتنامِه

زِیاف: (تك: زَیف)، دِرَم‌های نَبَهره

زَیّاف: شیر بیشه (آنندراج)

زِیافَة: ناسَرَگی (آنندراج)

زیال: جُداشُدَن، ازهَم جُداشُدَن

زَیان: ۱ـ نیکو، ازهر چیز (لاروس) ۲ـ زیوَر

زَیب: سختیِ باد

زی بار: Z-bar، انگلیسی، نَبشیِ دوسَر (فرهنگ فنی)

زِئبَر: پُرز، پُرزِ جامه (آنندراج)

زَئبق، زَیبق: پارسی تازی گشته، جیوه، ژیوه

زی بیم: Z-beam ، انگلیسی، تیرِ جُناغی

زیپ: Zip ، انگلیسی، ۱ ـ غژ، غیژ، آوای گروهه یا تیر ۲ ـ کیپ کردن، در فارسی واژه ی زیپ را به جای زیپر: Zipper ، به کار می بَرَند، کیپاندَن

زیپِر: Zipper ، انگلیسی، کیپا، ابزاری برای کیپ بستن دو تکّه پارچه یا پوشش

زیپ کُد: Zip code ، انگلیسی، کَدنشان، شماره ای که برای نمایاندن هر بَر زَن از شهر در نشانی به کار می رود

زیپلن: Zeppelin ، انگلیسی، آلمانی، هَواناو، کشتی هوایی که به نام سازنده اش نامیده شده

زَیت: پارسی تازی گشته، زَیت (فرهنگ پهلوی)، این واژه در پارسی برابر با زَیتون است و در تازی به هر آبگونه ی روغنی و چرب مانند روغن زیتون و نفت سپید گفته می شود

زَیتُ الأبیَض: زیتِ سِپید، روغنِ زِه، روغن زَیت

زَیتار: پارسی است و به تفاله ی زَیت (= زیتون) گفته می شود که در تازی عَکَرالزَّیت است (بهره از برهان)

زَیتِ بَنی اسرائیل: سَنگِ یهود، سَنگِ زَیت، سنگِ زه، سنگی است کَم بها به‌رنگ زَیت و راهراه (بهره از آنندراج)

زَیتون:

زَیت (فرهنگ پهلوی)، زِه، زِهدار (گویش رودباری)، از گیاهان

زَیتون البَرّ: زَیتِ خودرو

زیتونِ تَلخ: تَلخه‌زِه، شالِه‌سِنجِد (گویش گیلکی)

زَیتونة: ۱ ـ یك زَیت ۲ ـ نام جایی است در شام

زَیتونی: زَیتی، زهی، از رنگ ها

زی توئیست: Z-twist ، انگلیسی، چَپ تاب (فرهنگ فنی)

زَیتونِیّات: زَیتیان

زیتِر: Zither ، انگلیسی از Kithera ، تارِ هندی، از ابزارهای خنیا

زیج: پارسی تازی گشته ۱ ـ زیگ (برهان) (= قانونِ تَنجیم) ۲ ـ ریسمانِ کار ۳ ـ تخته ی هَنداخت (= طَرح، پهلوی)

زیج بَستَن: زیگ بَستَن، گُواژ: کار دشوار (بهره از آنندراج)

زیج نِشَستن: ۱ ـ پرداختن به کار اَخترماری ۲ ـ چشم به‌راه نشستن

زَیح: دوررَفتَن

زَیخ: ۱ ـ سِتَمگری ۲ ـ دورشُدَن ۳ ـ یِکسو گردیدَن (آنندراج)

زَید: ۱ـ از نام‌های مردان ۲ـ اَفزونی (آنندراج)، اَفزون شُدَن، اَفزون کَردن (آنندراج)

زَیدان: ۱ـ اَفزونی ۲ـ نام شهری است (آنندراج)

زَیدی: ۱ـ نام دهی است به یمامه (آنندراج) ۲ـ هر یك از زَیدیّه

زَیدیّه: گروهی از پیشواییان که پس از رَهنُمودِ چهارم به جای محمدباقرع فرزند دیگر زیدبن علی را رهنُمود می‌دانستند که خود از شاگردان واصل بن عطاء بنیادگذار خِرَدگِرایی است (بهره از فضل بن شادان نیشابوری، گزارش جُنیدی)

زیر: ۱ـ زَنبارِه ۲ـ خُوی (= عادَة) ۳ـ تارَك، نازك ترین تار از سیم‌های ساز ۴ـ بَرزَك (= کتان) ۵ـ سَبوی بُزُرگ (بهره از لاروس)

زِیر: پارسی تازی گشته، زیر، آوای زیر

زِئر: شیر غُرّنده (آنندراج)

زِیرَة: ۱ـ پاره‌ی بَرزَك ۲ـ مَستاروی (= چگونگیِ مَسیدَن)

زیرسِبیلی: زیر بُرُوتی، نادیده گیری

زیرسبیلی دَرکَردَن: نادیده گرفتن، به روی خود نیاوردن (فرهنگ مثل‌ها و اصطلاحات)

زیرفَرشی: زیر بُوبی، شالَگ (برهان)

زیرِ قولِ خود زَدَن: پیمان شکستن

زیرکون: Zircon، انگلیسی، زَرگونا

زیرکونِ شَفّاف: یاکَندِ زَرد، اَز سنگ‌های گِرانبَها

زیرکونیوم: Zirconium انگلیسی، زَرگُنا، از کِیاها (= عناصر)

زیرلفظی خواستن: باژ برای پاسخ خواستن

زیرِ نَظَر داشتن: زیر نِگر داشتن، پاییدَن (برهان)

زیرو: Zero، انگلیسی، زُونیا، سِفر (هَستی و آدمی، محمود هومن)

زیرو اَور: Zero hour، انگلیسی ۱ـ تاختگاه ۲ـ آشُفتگاه

زیز: سیرسیرَك، (لاروس) از خانواده‌ی زنجره‌ها

زیزُالبَحر: ماهی مِیگو (لاروس)، از آبزیان

زیزانیَة: تازی گشته (لاروس)، شیرگَندُم، از گیاهان

زیزاء: ۱ـ زمینِ دُرُشت ۲ـ پُشته‌ی خُرد (آنندراج)

زیزَفون، زیرفون: Zizophos، یونانی تازی گشته، کُپ (معین)، از گیاهان

زیزَفون: ماده شتر تندرو (لاروس)، زیبال، در پارسی به هر چهارپای تندرو گویند (بهره از

آنندراج)

زَیزفونِیّات: تازی از یونانی، کُپیان

زیزَم: آوای پَری (لاروس)

زیزِیّات: زَنجرِگان

زَیغ: ۱ـ کُـنـدبـیـنـی ۲ـ شَك (پارسی است، فرهنگ پهلوی)

زَیغان: ۱ـ کُند بینی ۲ـ شَك، گُمان

زَیف: ۱ـ دیواربَنـد ۲ـ پایه، پایه‌ی نَردبان ۳ـ سیم نَبَهره

زَیفَة: کُنگِره (لاروس)

زِیق: ۱ـ زهِ پیراهَن (آنـنـدراج) ۲ـ ریسمـانِ لادگَران (= بَنّایان)

زیگـزاگ: Zickzack، آلمـانی، کُنگـره‌دار (معین)، جُناغی (فرهنگ فنی)

زَیَل: ران کَجی، کج بودن و دوربـودن ران‌ها از هَم

زَیلَع: مُهره‌ی سپید (لاروس)

زیلیون: Zillion، انگلیسی، بیشُمار

زِیمَة: ۱ـ پاره گوشت ۲ـ گله‌ی شتر، از ۳ تا ۱۵

زَین: نیکویی، آراستِگی

زَینابَة: کُپورَك، از ماهیان

زَینَب: ۱ـ تَرسو ۲ـ مُشكِ رومی (لاروس) ۳ـ بَدِل (آنـنـدراج) ۴ـ درخت خوشبـوی، با این آرِش یکی از نام‌های زنـانـه در تازی است ۵ـ زَنبَكِ ترابلُسی، فاغِره

زینَـة: آرایِش، زیبش، دسـتـورِ نیك آرایشِ پادشـاهی است و آرایش، پاکیزه و نیکـو باید (نَصیحَةُ الملوك، غَزالی)

زَینِیَة: گُلِ آهار (لاروس)، تازی گشته

زِئوس: Zeus، یونانی، اَبَرخُدا، خدای خدایان در میتُختِ یونانی

زِیون: Zion، انـگـلیسی ۱ـ نام تپّـه‌ای در اورشلیم ۲ـ اِسراییل ۳ـ آسمان

زِیونیست: Zionist، انگلیسی، اِسراییلخواه

زِیونیزم: Zionism، انگلیسی، اِسراییلخواهی

زَئیر: ۱ شیر ۲ـ غُرِّشِ شیر (آنندراج)

ژ

ژِ: Jais ، فرانسوی، کَهربای سیاه (قریب)، شَبَه (پارسی است و تازی گشته‌ی آن سَبَج است)

ژابوراندی: Jaborandi ، فرانسوی، سداب برزیلی، از گیاهان (بهره از لغت نامه دهخدا)

ژابوراندی: Jaborandi ، فرانسوی، داروی خِوی‌آور، که از گیاهان می سازند (بهره از فرهنگ فرانسه ـ فارسی، سعید نفیسی)

ژاد: Jade ، فرانسوی، یَشم، از سنگ‌های گرانبها (قریب)

ژاسپ: Jaspe ، فرانسوی، یَشب، از سنگ‌ها (قریب)

ژاسپ سانگِن: Jaspe sanguin ، فرانسوی، یَشبِ سُرخ (قریب)

ژاسپ نوآر: Jaspe noir ، فرانسوی، یَشبِ سیاه، سیایَشب (= سنگِ مَحَك)

ژاسَنت: Jacinthe ، فرانسوی، ۱ ـ سُنبُل، از گل‌ها ۲ ـ یاکَندِ زَرد، از سنگ‌های گرانبها

ژاکِت: Japuette ، فرانسوی، ۱ ـ نِهادِگی (= لباس رسمی و اعیاد، برهان) ۲ ـ نیمپُوش

ژاکوبیَن: Jacobian ، فرانسوی، برابر ندارد، زبانزدی در اَنگارِش (فرهنگ فنی)

ژاکوبینیسم: acobinisme ، فرانسوی، برابر ندارد، تندروی در مردمسالاری (بهره از فرهنگ فرانسه نفیسی)

ژاگوار: Jaguar ، فرانسوی، دیله‌بَبر، از جانوران

ژالاپ: Jalap ، فرانسوی، در تازی جلبوب و

در فارسی جَلَپ، تَبَج (گویش گیلکی)

ژامباژ: Jambage، فرانسوی، جِرزَک

ژامبون: Jambon، فرانسوی، شورویراز

ژانتین: Janthine، فرانسوی، شَسَنك (شَسَن = صَدَف، برهان)

ژاندارم: Gendarme، فرانسوی، جاندار، جَندار (تازی گشته‌ی این واژه جِندار است برابر با سربازپاسدار)، پاتاژ (فرهنگ پهلوی)

ژاندارمری: Gendarmerie، فرانسوی، جَنداری، سازمان جَنداری، پاتاری

ژانر: Genre، فرانسوی، ۱ـ سَرتَك، دَخشَك (= جنس، فرهنگ پهلوی) ۲ـ رَده (خردناب)

ژانسه‌نیسم: Jansénisme، فرانسوی، برابر ندارد، نهاده‌ی: Jansénius، هلندی درباره‌ی سرنوشت (دهخدا)

ژانویه: Janvier، فرانسوی، نخستین ماه سال فرنگی برابر با نیمه‌ی دویم دی و نیمه‌ی یکم بهمن

ژئوپُلیتیك: Géopolitique، فرانسوی، بُومویناریك (از بوم و وینارتنِ پهلوی)

ژِئود: Géode، فرانسوی، مَهادان (مَها = بُلور)

ژئودِزی: Géodésie، فرانسوی، زَمین‌پیمایی (قریب)

ژِئودِزیست: Geodésiste، فرانسوی، زَمین‌پیما (قریب)

ژِئودزیَن: Géodésien، فرانسوی، زَمین‌پیما (قریب)

ژِئوسیانسز: Géosciences، فرانسوی، دانش‌های زَمین (قریب)

ژِئوسیکلینال: Géosyclinal، فرانسوی، ناوزَمین (قریب)

ژِئوشیمی: Géochimíe، فرانسوی، زامکیاك (از زام برابر با زمین و کیا برابر با عنصر)

ژِئوفیزیك: Géophysique، فرانسوی، زامگیتیك (از زام برابر با زمین و گیتیك برابر با فیزیك یا در فارسی دنیای محسوس، فرهنگ پهلوی)

ژِئوگرافی: Géographie، فرانسوی، از Jeografiya یونانی، بومشناسی، گیتاشِناسی

ژِئوگرافیك: Géographique، فرانسوی، بومشِناسیك

ژِئوگرافیکال: Géographical، فرانسوی، بومشِناخت

ژِئوگنوزی: Géognosie، فرانسوی، زمینشِناخت (قریب)

ژِئولوژی: Géologie، فرانسوی، زمین‌شناسی (قریب)

ژِئوـلوژی آپلیکه: Géologie appliqué، فرانسوی، زمین شناسیِ کاربردی (قریب)

ژِئولوژی دینامیک: Géologie dynamique، فرانسوی، زمین شناسی پُویِشی

ژِئوـلوژیك: Géologique، فرانسوی، زمین‌شِناختی (قریب)

ژِئولوگ: Géologue، فرانسوی، زَمینشِناس (قریب)

ژِئومِتری: Géométrie، فرانسوی، هَندَچَك، هِندِسه

ژِتون: Jeton، فرانسوی، تِنُوك (گویش کردی)، پولَك توپالی یا استخوانی که در منگیاکَده ها به کار می رود

ژِرسِه: Gersey، فرانسوی، کِشباف، ساده بافت

ژرمانیوم: Germanium، فرانسوی، برابر ندارد. گرفته شده از نام، از کیاهای توپالی (عناصر فلزّی)

ژِرمَن: German، فرانسوی: آلمانی: ۱ـ از مردم آلمان ۲ـ زبانِ مردم آلمان

ژِرمَنوفیل: فرانسوی، آلمانیار، آلمانخواه

ژِست: Geste، فرانسوی، کِرشم، ریختَك

ژکی کلوب: Jockey club، فرانسوی، کانون سوارکاران (فرهنگستان)

ژِلاتین: Gélatine، فرانسوی، ویزَندَك (بهره ازپهلوی)

ژِلتوزیوم: Jeltoziom، فرانسوی، زردخاك (قریب)

ژِله: Gelée، فرانسوی، لَرزانَك (فرهنگ عمید)، یَخنی (سعیدنفیسی، فرهنگ فرانسه به فارسی)

ژِن: Géne، فرانسوی، زَك (بهره از پهلوی)

ژِنآلوژی: Généalogie، فرانسوی، تَبارنامه (سنجش خردناب)

ژِنتیك: Génétique، فرانسوی، زَکیك (بهره ازپهلوی)

ژِنِراتور: Générateur، فرانسوی، آپوراك (بهره ازفرهنگ پهلوی)

ژِنِرال: Général، فرانسوی، ۱ـ سَرلَشکر ۲ـ هَماییك (= کُلّی، فرهنگ پهلوی)، هَرویسپ

ژِنِرال قنسول: سَرکنسول (فرهنگستان)

ژنرالیسیم: Généralissime، فرانسوی، فرانسوی، سِپَهسالار (عمید)

ژَنژیویت: Gingivite، فرانسوی، بِجگَند (= عفونتِ لثه)

ژَنکو: Ginkgo، فرانسوی، بادزَندار، از درختان

ژِنی: Génie، فرانسوی، ۱ـ اَزدا (بهره از

پهلوی) ۲ـ زیرَکی

ژوئن: Juin، فرانسوی، ماه ششم سال فرنگی، برابر با بخشی از خرداد و تیر

ژوآن: Joint، فرانسوی، ۱ـ دَرزه (قریب) ۲ـ زانو (فرهنگ فنی) ۳ـ بَند، گرِه ۴ـ لُولا (فرنگ فنی) ۵ـ کام و زَبانِه (فرهنگ فنی)

ژوئه: Gué، فرانسوی، ۱ـ پایاب (قریب) ۲ـ گُدار

ژوئیه: Juilet، فرانسوی، هفتمین ماه سال فرنگی برابر با بخشی از تیر و اَمرداد

ژوپُن: Jupon، فرانسوی، شَلیته (عمید)

ژوپیتر: Jupiter، یونانی، ۱ـ فَرایزد، ایزدِ ایزدان، در یونان و رُم ۲ـ هُرمَزد، زاوِش (= مشتری) برجیس، از ستارگان

ژوت: Jute، فرانسوی، ۱ـ کَنو، کَنَف (عمید) ۲ـ چَتایی، گونه ای از کَنَف (فرهنگ فنی)

ژور: Jour، فرانسوی، ۱ـ روز ۲ـ روزَنه (عمید)

ژوردوزی: روزَندوزی

ژوراسیک: Jurassique، فرانسوی، ژورایی (قریب)، برگرفته از نام کوهی در مرز فرانسه و سویس، دویمین گردش از دورَکِ دویم است که به زیر گَرده های ژورای زیرین، ژورای میانین و ژورای زِبَرین بخش می شود

ژورابلان: Jura blane، فرانسوی، ژورایِ سِپید (قریب)

ژورابرون: Jura brun، فرانسوی، ژورای بَنَکی (= قهوه ای) (قهوه = بَنَك، آنندراج)

ژورانوآر: Jura noir، فرانسوی، ژورای سیاه

ژورنال: Journal، فرانسوی، روزنامه، هفته نامه، ماهنامه، واره نامه (= فصلنامه)، سالنامه

ژورنالیست: Journaliste، فرانسوی، روزنامه نِویس

ژورنالیسم: Journalisme، فرانسوی، روزنامه نویسی (معین)

ژوری: Jury، فرانسوی، ۱ـ دادسَنجان (= هیئت منصفه) ۲ـ فَرمَداران (= هیئت حاکمه) ۳ـ آروینیان (= هیئت ممتحنه)

ژوریدیکسیون: Juridiction، فرانسوی، نیسَنگ داوَری (نیسَنگ = حَوزَة)

ژوژمان: Jugement، فرانسوی، داوَری

ژوژمان اِستتیك: Jugement esthetique، فرانسوی، بَسَنداوَری (سنجش خردناب)، زبانزد فرزانی

ژوژمان ژنرال: Jugement général، فرانسوی، ویسپداوَری (ویسپ از پهلوی)، زبانزد فرزانی

ژوکستاپوزیسیون: Juxtaposition ، فرانسوی، بَرهَمگُوالی

ژُوگلانده: Juglandées ، فرانسوی، گِردُوییان (فرهنگستان)

ژیپس: Gypse ، فرانسوی، گَچ (قریب)

ژیت: Gîte ، فرانسوی، ۱ـ خوابگاه ۲ـ بستر (قریب)

ژیروئِت: Girouette ، فرانسوی، بادنما (فرهنگستان)

ژِیزِر: Géyser ، فرانسوی، آبفِشان (فرهنگستان)

ژِیزِریت: Géysérite ، فرانسوی، آبِفشانسَنگ (قریب)، زبانزد زمین شناسی

ژیسمان: Gisement ، فرانسوی، ۱ـ بَستَر (قریب)، زبانزد زمین شناسی ۲ـ توده ی کانی

ژیسمان‌آلو ویونِر: Gisement alluvion-naire ، فرانسوی، کانسارِ آبرُفتی (قریب)، زبانزد زمین شناسی

ژیکلور: Gicleur ، فرانسوی، سُوخت‌پاش (فرهنگستان)

ژیگولِت: Gigolette ، فرانسوی، پیریار، دختر جوانی که مردان پیر را همراهی می کند.

ژیگولو: Gilogo ، پیریار، مردجوانی که با پیرزنان می رود

ژیلت: Gilet ، فرانسوی، نیم‌تَنه (عمید)

ژیمناستیک: Gymnastique ، فرانسوی، وَرزیك، وَرزشی

ژیوتیَن: Givétien ، فرانسوی، ژیوتی، برگرفته از نام Givet ، جایی در فرانسه، اُشکوب زِبَرین دونی میانی (قریب)، زبانزد زمین شناسی

س

سَأب: خیك بزرگ (لاروس)، غِرارەی چَرمین (آنندراج)

ساباط: ۱ـ سَرپوشیده ۲ـ سایبان (معین)

ساباطات: (تك: ساباط)، سرپوشیده‌ها، سایبان‌ها

سابِح: شِناوَر (آنندراج)، توسَن، اَسپِ تندرو (لاروس)

سابحات: (تك: سابِح، تك: سابِحَة)، کَشتی‌ها، سِتارگان (لاروس)، فِرشتگان (آنندراج)

سابُرقان: پارسی تازی گشته، شاپورگان: آهن سخت و خشك (معین)

سابِری: پارسی تازی گشته، شاپوری: ۱ـ گونه‌ای جامه‌ی ابریشمین گرانمایه (بهره از آنندراج) ۲ـ زره ریزبافت (لاروس) ۳ـ گیاه نازك و نیکو ۴ـ بهترین گونه‌ی خُرما (لاروس)

سابِع: هَفتُم

سابِعاً: هفتمین، هَفتمین بار (واژه‌های فارسی)

سابِغ: ۱ـ دراز ۲ـ بَسَنده ۳ـ دِراز نَره (آنندراج)

سابِغَة: ۱ـ زرهِ فَراخ ۲ـ شتر ماده‌ی درازسْرین (آنندراج) ۳ـ بُنِ دندانِ زشت (آنندراج)

سابِق: ۱ـ پیشان، پیشانه (برهان)، پیشرو ۲ـ پیش، پیش از این، پیشین

سابِقاً: پیش از این (واژه‌های فارسی)

سابِقات: (تك: سابِقَة) ۱ـ فرشتگان ۲ـ جان‌های پاك ۳ـ خِرَدها (دَرفَرزان)

سابقه‌دار: پیشینه‌دار، پَرَندار

سابقه‌سالار: ۱ـ سپهسالار ۲ـ کاروانسالار ۳ـ

پیامبر اسلام ص (بهره از آنندراج)

سابِقی: پَرَن (معین)

سابِقیّت: در تازی نیامده، پیشتر بودَن (معین)

سابِل: بارانِ نیك (آنندراج)

سابِلَة: ۱ـ راه دَرنوردیده ۲ـ رَهگُذَر (لاروس)، آینده، رَوَنده (آنندراج)

سابوتاژ Sabotage : فرانسوی، ویرانگری، آسیبِش

سابور: پارسی تازی گشته، شاپور (آنندراج)

سابورَة: زَنبیل، کَرزَن (برهان)، سابورِه برابر با «هیز» پارسی است (آنندراج)

سابوط: ریشدار، از ماهیان

سابّه: دُشگویان، گروهی که در زمان علی (ع) نیز ابوبَکر و عمر را دشنام می‌دادند (فضل بن شادان نیشابوری)

سابِیاء: ۱ـ زَهپُوشه (= مشیمه) ۲ـ کُرهٔ شُتُر (لاروس)

سابیزَج: پارسی تازی گشته، سابیزَك، مَردُم گیا (آنندراج)، از گیاهان

ساتّ: شِشُم

ساتِر: ۱ـ پوشَنده (آنندراج)، پوشاننده (معین) ۲ـ تَنپوش، پوشِش

ساتـراپ: پارسی یونـانی گشتـه، شَهـرَپ (فرهنگ پهلوی)، شَهردار، کِشوَردار

ساتِرات: (تك: ساتِرَة)، پوشانندگان

ساتـراج: پارسی تازی گشته، شاهتَره (معین)، از گیاهان

ساتِرَة: مؤنّث ساتِر، پوشاننده

ساتـکِـن، ساتـکـین، ساتـگِـن، ساتـگین،

ساتگینی: تُرکی ۱ـ مِهجام، ساغر ۲ـ دلسِتان

ساتِل: چِکّه، چِکیده

ساتَن Satin : فرانسوی، پَرَندیس، از پارچه‌ها

ساج: پارسی تازی گشته، ساگ، از درختان (آنندراج)

ساج: تُرکی، نانتاب: تابه‌ی نان‌پَزی

ساج: ۱ـ سبـزگَرا، پوشش سبـز و گشـادی که دینکاران پوشند ۲ـ چادر سبز، چادر سیاه

ساجِـد: ۱ـ فروتَن (لاروس) ۲ـ نِگـونیگَـر، بنگرید به سَجدَة

ساجِدات: (تك: ساجدَة)، نِگونیگَران

ساجدون: (تك: ساجِد)، فروتَنان، نگونیگَران

ساجِـدة: مؤنث ساجِـد ۱ـ نِگـونیگَـر، زَن ۲ـ چَشم سُست ۳ـ کویَكِ پُربـار، کُویَك (= نَخل، فرهنگ پهلوی)

ساجِدین: (تك: ساجِد)، فروتنان، نگونیگَران

ساجِر: ۱ـ تُندابه (= سیل) ۲ـ تالاب

ساجِـع: ۱ـ آهَـنگین گوی ۲ـ راست سُخَن، بی‌رودَرواسی ۳ـ نیکو، رویِ نکو (بهره از

آنندراج)

ساجِعَة: کَبوتَر (آنندراج)

ساجِنَة: تُندابِه‌رو

ساجَــة: از ریشه‌ی پارسی ۱ـ یك ساگ، یك درختِ ساگ ۲ـ پَلمه‌ی کُهبَد (= لوحِ صرّاف، برهان)

ساجو: تازی از فرانسوی Sagoo ، درختِ نان (معین)

ساجُور: کَلَند (= قلّاده‌ی سَگ، برهان)

ساجول: خُمپوش، کوزه‌پُوش

ساجون: آهنِ نَرم (لاروس)

ساجِی: ۱ـ آرَمیده ۲ـ آرام (لاروس)

ساچِـق: ترکی، پارَك (پهلوی) : ارمغــانی که داماد به خانه‌ی پَیوك (= عروس) فرستد

ساچمه، صاچمه: ترکی، سُربَك

ساچمه‌خوردن: سُربکیدَن

ساچمه‌دان: سُربَکدان

ساچمه‌ریز: سُربکریز

ساچمه‌ریزه: سُربکچه

ساچمه‌ریزی: سُربکریزی

ساچوق: ترکی، سوریاژ، باژی ویژه‌ی پذیرایی در زمان آق‌قویونلو (بهره از معین)

ساح: اَسپانوَر (= حیاط، پهلوی)

ساحّ: ۱ـ گوشت نیك ۲ـ گوسپندِ پَروار

ساحِب: کِشتآما (= تِراکتور)

ساحِبَة: باران سَخت (آنندراج)

ساحِر: ۱ـ افسونگر، جادوگر (لاروس)، هُنتاك (فرهنگ پهلوی) ۲ـ دانِشمَند (آنندراج)

ساحِرَة: مؤنث ساحِر، جادوگَر، پاریك (فرهنگ پهلوی)

ساحِرِهندی: جوزَن (آنندراج)

ساحِری: جادوگری، کِتیکی (فرهنگ پهلوی)

ساحِرین: (تك: ساحر)، جادوگران، افسونگران

ساحِق: ۱ـ دور (لاروس) ۲ـ کوبَنده (آنندراج)

ساحِـل: کَرانـه، جودِ او را کَرانـه پیدا نیست، چون سخایش سحاب و دریا نیست (سنائی)، کَنار، کَنارَك، دَنب، بار، دریابار (فرهنگ پهلوی)

ساحل خانه: کَنارکوی

ساحِل نشین: کَرانه‌نشین

ساحِلی: کَناری، کَرانه‌ای

ساحِن: ۱ـ سَنگِ زَر ۲ـ سَنگِ سیم

ساحَة: واحِدِ ساح: اَسپانوَر، دَرگاه (معین)

ساحول: خُمپوش، کوزه‌پوش

ساحِیَة: ۱ـ تُندابه ۲ـ بارانِ سخت (لاروس)

ساخارین Saccharine : فرانسوی، شَکَردیس

ساخِر: ۱ـ شوخ، خَریش ۲ـ فسوسگر

ساخِرَة: مؤنث ساخِر: خَریش

ساخِط: خشمناك (آنندراج)

ساخلو: ترکی ۱ـ پادِگان (فرهنگستان) ۲ـ باژ

ساخِن: گرم (لاروس)، روزِ گَرم (آنندراج)

ساخِنَة: مؤنث ساخِن: گَرم، داغ

ساد: ۱ـ خَبه کَردَن ۲ـ خَستَن ۳ـ نوشیدَن ۴ـ روان شُدَن (بهره از آنندراج)

سادّ: ۱ـ بَندَنده ۲ـ اُستُوار (معین) ۳ـ راستگوی

سادات: (تك: سادَة) ۱ـ مِهتَران، بزرگان ۲ـ پیامبَر زادِگان

ساداوَران: پارسی تازی گشته، سیاه‌داوَران، داروی گیاهی (معین)

سادِح: تَوانگر (لاروس)

سادِحَة: مؤنث سادح ۱ـ توانگر ۲ـ اَبرِ سَنگین، اَبرِ تار

سادِر: ۱ـ سَرگَشته، سَراسیمه (لاروس) بی باك ۲ـ خیره ۳ـ شوخ چَشم (آنندراج)

سادِس: شِشُم

سادِساً: شِشُمین، شِشُم (واژه‌های فارسی)

سادِسَة، مؤنث سادِس: یك شِشُم، شِش‌یك (معین)

سادِلاتُ الأجنِحَة: فَر رَگبالان

سادِم: اندوهگین، پَشیمان (آنندراج)

سادِن: ۱ـ دَربان ۲ـ پَرده‌دارِ خُدایخانه

سادَة: (تك: سائد، سِیِّد)، مِهتَران (آنندراج)

ساده‌ضَمیر: ساده‌دِل (معین)

ساده‌طَبع: بی آلایش

ساده‌لوح: گول، کودَن، شِفت (واژه‌نامهٔ مازندرانی)

ساده‌وَضع: ۱ـ گول ۲ـ بی هُنَر

سادیست Sadiste: فرانسوی، آزارگرا

سادیسم Sadisme: فرانسوی، آزارگرایی، سادگِرَوی، برگرفته از نام Sade فرانسوی

سادوماسوکیزم Sadomasochism: انگلیسی، آمیزه‌ی آزارگرایی و آزارخواهی، آزاردوستی

ساذَج: پارسی تازی گشته ۱ـ ساده (لاروس)، بی نِگار ۲ـ ساده، برگی است دارویی و به دو گونه است: هندی و رومی (معین)

سارّ: شادکُننده (لاروس)

سأر: پس خورده نهادَن (آنندراج)

سَأّر: پس خورده نِهَنده (آنندراج)

سارِب: ۱ـ یکراه ۲ـ یِکرُو

سارِج: روشَن، تابان

سارِح: چوپان (لاروس)

سارِد: پینه‌دوز (لاروس)

ساردین Sardine: یونانی، سَماریس

(آنندراج)، موتو (حییم)، ریزه‌کولی (سعید نفیسی)

سارُق: پارسی است و باید سارُغ نوشته شود، دستمال بزرگی که در آن چیزی ببندند (= بقچه، معین)

سارِق: دُزد، دُوز (فرهنگ پهلوی)

سارِقَة: مؤنث سارِق ۱ـ دزدِ زن ۲ـ زَنجیر، بَند (لاروس)

ساروراء: شادی، فَراخزیستی، آسانی (لاروس)

ساروق: پارسی است، سارُوغ، دستارخوان (معین)

ساروقَة: اَرّه‌ی کوچَك (لاروس)

سارِی: شیر دَرَنده (لاروس)

ساری: ۱ـ رَخنِه‌گَر ۲ـ شَبرو

ساریق، ساریگ Sarigue: بر زیلی، گُربَـك، از جانوران

سارِیَة: مؤنث ساری، ۱ـ رَخنـه‌گَر، واگیر ۲ـ ستون، دَکَل (لاروس)

سازیراق: زینه، جنگ اَفزار

ساس: پارسی تازی گشته (معین آن را آشوری دانسته) ۱ـ ساس (فرهنگ پهلوی)، برخی این جانور را با بیدِ پوشش یکی دانسته‌اند (لاروس) که درست نیست ۲ـ شِپِشه ۳ـ پوسیده، کِرم‌خورده ۴ـ کاردان

ساسات: از Sosatj روسی، مِکا، از مِکیدَن

ساسالیوس Séseléos: یونانی، اَنگَدان، از گیاهان

ساسان: از بَربَری ساسی، گِدا (معین)

ساسَفراس: لاتینی تازی گشته، زَرددار، از درختان

ساسَم: شیز (عمید)، آپنوس (آبنوس، فرهنگ پهلوی)، اردرختان

ساسون Zasun: روسی، دوچینه

ساسی: از بربری، گِدا (معین)، گدایی کَردَن (آنندراج)

ساطِر: گوشتفروش

ساطِع: ۱ـ تابان، دَرَخشان ۲ـ بُلَند (آنندراج)، اَفراشته (معین) ۳ـ پَراکَنده

ساطِعَة: مؤنث ساطع

ساطِل: پارسی تازی گشته، ساتِل (برهان)، روشَنَك (گویش شیرازی)، شاتِل، از گیاهان

ساطور: فَرتیغ

ساطوری: فَرتیغی

ساطورین، ساطریون Saturion: لاتینی تازی گشته، جَرموج (= ثَعلَب، معین)، سَگ انگور، از گیاهان

ساعات: (تك: ساعَت) ۱ـ زَمان‌ها، باسرها

(فرهنگ پهلوی)، تَسوها (آنندراج) ۲ـ گاهنُماها

ساعِد: ۱ـ اَرشنِز (فرهنگ پهلوی)، اَرش (هم‌آوای بَرف): میانه‌ی مُچ و آرَنج ۲ـ آبر و ۳ـ سالار ۴ـ مَغزگاه، در استخوان‌ها ۵ـ بال، بالِ مُرغ ۶ـ بازو، در دستگاه‌های خودکار یا در چَرخ چاه ۷ـ بازوبَند ۸ـ دَسته، در ابزارهای خنیا چون تار و کمانچه ۹ـ نیرو

ساعِدَة: مؤنث ساعِد، وَ: ۱ـ شیر بیشه ۲ـ بازو، در دانش انگارش، که شماره‌ها یا نشانه‌ها میان دو بازو گذاشته می شود. ۳ـ چَرخه‌دار: چوب نگاهدارنده‌ی چرخ و چرخِه (= قرقره)

ساعِدین: ۱ـ دو اَرش ۲ـ دو بازو ۳ـ دو بازوبَند

ساعِر: بَدانگیز، بَدخواه

ساعِل: ۱ـ سُرفه‌گاه ۲ـ دَهان (لاروس)

ساعَة: ۱ـ تَسو، یك بیست و چهارم شبانروز (برهان) ۲ـ پارسی تازی گشته، سایه، در گذشته، گذشت زمان را با سایه‌ی تیغه‌ای که در زمین فرو می کردند، اندازه می گرفتند ۳ـ دَرَنگ (برهان)، جام (محمد مقدم در جُستار مهر و ناهید)، گاهنُما ۴ـ زَمان، باسر (سِ ورِ خاموش) (فرهنگ پهلوی)، پاس، هاسَر، هاسَره (سَددَر)

ساعَتساز: جامساز

ساعَت‌سَنج: تَسوسنج

ساعت‌شمار: تَسوشمار

ساعَتَك: جامَك

ساعور: تَنور (آنندراج)، آتش

ساعُورَة: آتشِ افروخته (لاروس)

ساعی: ۱ـ کارگُزار (لاروس) ۲ـ کُوشا، کُرتاك (فرهنگ پهلوی)، چَخان (برهان)، تُخشاك (پهلوی)، تَخشا (برهان) ۳ـ دَوَنده، شتابَنده (معین) ۴ـ سخن‌چین ۵ـ مِهتَرِ یَهودان (معین) ۶ـ دَه‌یك‌ستان، باژگیر

ساعی بودن: تُخشاکَنیدَن (فرهنگ پهلوی)، تَخشاییدَن (برهان)

ساغِب: گُرُسنه (لاروس)

ساغوتِیَّة: تازی گشته از ساگو، لاتینی؟ (لاروس)، مُگ (فرهنگ پهلوی)، گونه‌ای خُرمابُن

ساغَر، به شکل حیوان: تکوك (برهان)

ساغَری: تُرکی ۱ـ کیمُخت (برهان): پوست اسب یا خر که پیراسته شده، بدانجا رفته هر یك خرّمی را، چو دیبا کرده کیمُختِ زَمی را (ویس و رامین) ۲ـ تیماج، پَراَنداخ ۳ـ چَستِه (برهان): کفش ویژه‌ی دینکاران

سَأف: ۱ـ شاخِ خرما ۲ـ مویِ سِتَبر ۳ـ دُمِ اَسپ (آنندراج)

سَأف: ۱ـ تَرکیدَنِ پوست ۲ـ پوست‌رفتِگی ۳ـ ریشه شُدنِ، بُنِ ناخن‌ها

ساف: ۱ـ رَده، از دیوار ۲ـ بادِ گَردانگیز (آنندراج) ۳ـ مُرغِ شکاری (لاروس)

سافِر: ۱ـ راهی (= مُسافِر) ۲ـ اسبِ کم گوشت ۳ـ زن گشاده‌روی (آنندراج) ۴ـ فرستاده ۵ـ نویسنده

سافِرات: (تک: سافِرَة)، راهیان

سافِـرَة: مؤنث سافِـر ۱ـ راهی ۲ـ فرستاده ۳ـ گاواب (= جُل وَزَغِ آبی، برهان)، از گیاهان

سافِل: ۱ـ فرود ۲ـ فرومایه، پَست (آنندراج)

سافِلین: (تک: سافِل) ۱ـ فرودتَرین ۲ـ گُمراهان

سافِلَة: مؤنث سافِل: کون، پایین تَنه

سافِن: سیاهرگِ پا

سافِنَة: بادِ خاکروب (آنندراج)

سافِه: ۱ـ نادان (لاروس) ۲ـ تِشنه، سَخت تِشنه

سافِیاء: ۱ـ گردِ خاك ۲ـ بادِ پُر گَرد

سافیر، سافایر Sapphire : انگلیسی، جَمَست (بهره از برهان)، از سنگ‌های بَهادار

ساق: تُرکی، تندُرست

ساق. پارسی تازی گشته، ساگ (فرهنگ پهلوی)

ساقُ الأرضِیَّة، ساگِ زیر زمینی

ساقُ الحارِشَة: ساگِ بالارو

ساقُ العُسقُولِیِّة: ساگِ دِژپیهی

ساقِب: نَزدیك (لاروس)، دور

ساقِ پا: ساگِ پا، پَتیشان (فرهنگ پهلوی)، زَنگ

ساق ترشك: پارسی است، ساگتُروشَك، از گیاهان

ساقِ خوشه‌ی گَندُم، یا جو: سِباری (برهان)

ساقِ دِرَخت: ساگ، وَن (فرهنگ پهلوی)

ساقـدوش: ساگدوش، شَه‌بالا (برهان)، کسی که شب زناشویی دوش به‌دوش داماد راه رَوَد

ساقِط: ۱ـ شَخشیده (برهـان)، فروافتاده ۲ـ اَفگانه (برهان)، زه افتاده از زهدان ۳ـ فرومایه، ناکَس (معین) ۴ـ سِتُرده، زُدوده

ساقِطات: (تک: ساقِطَة)، شَخشیدگان

ساقِط شُدَن: ۱ـ فرود افتادن ۲ـ اَفگانِگی ۳ـ سِتُردِگی

ساقِط کَردَن: ۱ـ دور افکندن ۲ـ بر کِنار کَردن

ساقِ عَروس: اَنگُشتَـك، از شیرینی‌ها، ساگِ پَیوك، ساگِ اُروس

ساقَـة: از پارسی، ۱ـ ساگ (فرهنگ پهلوی) ۲ـ نَره (برهـان) ۳ـ دُمدار، دنبالـه‌ی سپاه، مایه‌دار (آنندراج)

ساقِطَة: مؤنث ساقِط: شخشیده، اَفگانه، سِتُرده

ساقـور: ۱ـ گَرمی ۲ـ داغزَن، ابزاری که بدان چارپایان را داغ نِهَند ۳ـ ریش، زَخم

ساقهٔ نَی: ساگِ نَی، نای‌بون (فرهنگ پهلوی)

ساقی: ۱ـ چَمانی (معین)، سَرِده (برهان)، آبِده، مِیِده ۲ـ پیر، رَهبَر، زبانزد سوفیانه

ساقی آب کوثر، ساقی کوثر: بَرنام علی ع

ساقیانه: چَمانیگون، سَرِدهانه

ساقیگَری: چَمانیگَری

ساقِـین: (تك: ساق)، از پارسی، دوساگ، دوزَنگ (فرهنگ پهلوی)

ساقی نامه: چَمانی نامه

ساقِیَة: مؤنث ساقی ۱ـ چَمانی ۲ـ رودَك ۳ـ دولاب، چرخِ چاه

ساك Sac: فرانسوی، کیسه، کوله‌پُشتی

ساکارات Saccharate: فرانسوی، پانیذاك

ساکارُز Saccharose: فرانسوی، پانیذ (= قَند)

ساکارین Saccharine: انگلیسی، شَکَردیس

ساکِب: ریزان، رَوانه

ساکِت: خامـوش، خَمـوش، تَنیده (برهـان)، اَگویاك (فرهنگ پهلوی)

ساکِت کَردَن: آرام کَردَن، توشتاندَن (فرهنگ پهلوی)

ساکِر: مانده، آبِ مانده

ساکِع: ۱ـ بیگانه، مَرد ۲ـ آوارِه

ساکسُفُن Saxophone: فرانسوی، مِسنای، از ابزارهای خُنیا

ساکِر: مانداب

ساکِف: اَبـرِدَر، چوب بالایین در که لِنگه‌ی دَر میان آن می گردد (بهره از لاروس)

ساکِـن: ۱ـ ایستـاده (لاروس)، اَجُنبـان (برهـان)، مانیستَـك (فرهنـگ پهلوی) ۲ـ باشنـده (معین)، مانـدِگار، ماهمـان (فرهنگ پهلوی) ۳ـ خامـوش ۴ـ واتِ خامـوش (= حرف صامِت) ۵ـ آرَمیده ۶ـ آهِسته (معین)

ساکن ساختن: ۱ـ خامـوشاندن، دردَستور ۲ـ فرونشاندن ۳ـ جای دادَن

ساکِـن شُدَن: ۱ـ خامـوشیدن، نَجنبیدَن ۲ـ ماندِگاری، جای گُزیدَن ۳ـ آرامیدَن

ساکوت: بسیار خاموش، مَرد (آنندراج)

ساکوتَة: ۱ـ بسیار خاموش، زن (لاروس) ۲ـ مرگِ ناگهانی

ساکِنَة، مؤنث ساکن: خاموش، اَجُنبان

ساکِنین: (تك: ساکِن)، ماندِگاران، ماهمانان

ساکی، عَرَقِ برنج: ژاپنی، بوزِه، زِنو رعقل کل عقلم چنـان منـگ آمـد و خیره، کَز آن معـزول

گشت افیون و بَنگ و بوزه و شیره (مولانا جلال‌الدین)

سالّ: ۱ـ دُزد (لاروس) ۲ـ فَراخدَرّه

سال Salle: فرانسوی، تالار

سال: هِندی، ساگ، ازدرختان

سالاد Salade: فرانسوی، سَبزیانِه

سالادخوری: سَبزه‌خوری

سالامـانـدرا Salamandra: یونانی، آذَرشین (= سَمَندر، برهان)، ازجانوران

سالامی Salami: انگلیسی، نَمَکسود، گونه‌ای گوشتِ نَمَک سود

سالِـب: ۱ـ نایی (= منـفـی)، نایَنـده، در دانش‌های اَنگـارِش و گیتیك (= فیزیك) ۲ـ زه‌اَنـداخته، زن یا جانور ماده ۳ـ چَپگَشت، در چشم‌پزشکی ۴ـ رُبایَنده (معین) ۵ـ تاراجَنده ۶ـ زیانرسان ۷ـ بازگیرَنده، بازستان

سالِبَة، مؤنث سالِب: نایَنده، بازِستان

سالبـه بانتفـاء محمـول: بازِستـان به نایشِ باریافت، زبانزدِ کَرویز (= مَنطِق، برهان)

سالبه بانتفاء موضوع: بازستان به نایشِ دارَك (= موضـوع، فرهنـگ پهلوی)، زبانزد کَرویز (= منطق)

سالبهٔ جُزئیه: نایَنده‌ی پاره، زبانزد کَرویز (= منطق)

سالبهٔ کُلیّه: نایَنده‌ی هَماك، زبانزد کَرویز

سالِـج Salix: لاتینی تازی گشته، بیدِمُشك، از درختان (معین)

سالخ: ۱ـ مارِ سیاه (لاروس) ۲ـ گَریِ شُتُر

سال شمسی: سال خورشیدی، اُشمـورتیك (فرهنگ پهلوی)

سالِـف: ۱ـ یاد شده، پیشـین (لاروس) ۲ـ پیش‌رَفته (آنندراج)، گذشته (معین) ۳ـ موی گیجگاه

سالِفاً: پیش از این، دَرگُذَشته

سالِفَة، مؤنث سالِف ۱ـ پَهنه‌ی گَردَن (لاروس) ۲ـ گذشته

سالِ قَمَری: سالِ ماهی

سالِقَة: شیون کُنَنده، زَن

سالِـك: ۱ـ رَهرو، زبـانـزد سوفیانه، تا راهرو نباشی کی راهبَر شوی (حافظ) ۲ـ راهی (= مسافِر)

سالکانِ عَرش: رَهروان تَختگاه، گُواژ: فرشتگان

سالِ کَبیسه: سالِ بَهینَرکی (فرهنگ پهلوی)

سالِكِ مُبتَدی: نونیاز (برهان)

سالِم: ۱ـ دُرُست (فرهنگ پهلوی) ۲ـ اَبیمار، اَویمـار (فرهنگ پهلوی)، تَندُرُست (فرهنگ

پهلوی) ۳ـ بی گَزَند (آنندراج) ۴ـ بی آک (= بی‌عیب)، اَبِش (فرهنگ پهلوی)، شَهَند (آنندراج)

سالِماً: بی گَزَند

سالِماً غانِماً: بی گَزَند و پَروه‌مند (پَروه = غَنیمت)

سالمون Salmon: انگلیسی، آزادماهی (گویش گیلکی)

سالمونِلاّ Salmonella: انگلیسی، نام گونه‌ای سیبَک (= Bacilles) که انگیزه‌ی پاره‌ای تب‌ها و زهرآگینی خوراك است و به‌نام یابنده‌ی آن D.E. Salmon امریکایی نامیده شده، برابر پارسی ندارد

سالِمَة: مؤنث سالم، شَهَند، دُرُست

سالِمیّ: نام دیناری است از امیر یلبغاسالم (معین از کتاب النقود)

سالُن Salon: فرانسوی، ۱ـ تالار ۲ـ نمایشگاه

سالِ نجومی: سالِ اَختَری

سالِ نوری: سالِ شیدی

سالوت Salute، انگلیسی ۱ـ خوشآمد، مانند برخاستن از جای و تکان دادن دست ۲ـ به شادکامی، به هنگام نوشیدن می و باده

سالوس: پارسی تازی گشته، سالوس (معین): ۱ـ چربزَبان ۲ـ فریبکار، پَجیو، هم‌آوای غریو (آنندراج) ۳ـ تَرفَند، فَریب

سالون Saloon: انگلیسی ۱ـ تالار ۲ـ مِیکَده (= Bar)

سالوو Salvo: انگلیسی، از Salve لاتینی، خوشآمد، با شِلّیك تُفنگ یا توف

سالویا Salvia: لاتینی، مریم گُلی، از گیاهان (معین)

سالِویشِن Salvation: انگلیسی، رَهایِش

سالیسیلات Salicylate: فرانسوی، بیدیك، نَمَكِ ترشكِ بید

سالیسیلیك اَسید Salicylic Acid: انگلیسی، تُرشَكِ بید

سالیسین Salicine، فرانسوی، گوهرِ بید

سالیقون Syrikon: یونانی تازی گشته، سُرُنج، اُسرُنج، آذَرگون

سالیون، واگشته‌ی Selinon: یونانی، رَواس (= کَرَفسُ الماء، آنندراج)، از گیاهان

سام: ۱ـ مَرگ (لاروس) ۲ـ ناغ (گونه‌ای خیزران)، سام برابر با بیماری و آماس پارسی است

سام، بادِ سام: برگرفته از Simoun فرانسوی، بادِمَرگ، بادِ سوزان، که ازرَپیتوین (= جنوب) آمریکا به سوی اَپاختَر (= شمال) می‌وَزَد

سامّ: ۱ـ زَهرآگین، زَهرناك ۲ـ چلپاسه (لاروس)

سام: ۱ـ شُوشه، زر یا سیم ۲ـ رَگه، رَگه‌ی زر یا سیم در سَنگ

سام اَبَرص: ۱ـ سوسمار (آننـدراج از کنزاللغات) ۲ـ بُویانَك (= کَرَفس، آنندراج)، از گیاهان، چلپاسه

سامبا Samba: انگلیسی از پُرتغالی، جُنبَك، گونه‌ای وَشتِ برزیلی که خاستگاه آن آمریکاست

سامِد: ۱ـ ناآگاه ۲ـ خودپَسَند (لاروس) ۳ـ برآمده، پستانِ بَرآمده و پُرشیر (لاروس) ۴ـ سراینده، سرودگوی (آنندراج) ۵ـ بازی کننده ۶ـ پیوسته رَونده، شتر وجُز آن (آنندراج)

سامِر: ۱ـ افسانه‌سرای، داستانپَرداز ۲ـ گوینـدگان، نامِ رَمَـن اسـت ۳ـ نِشَستِ گویندگان ۴ـ جایی است در یَمَن (آنندراج)

سامِرَة: مؤنث سامِر، افسانه‌گویان (لاروس)

سامِریّ: ازمردم سامر یا سامره و آن که در زمان موسی گوسالـه‌ی سخنگو را ساخت از آن جاست (آنندراج)

سامِط: ۱ـ شیرِ تُرش، شیر تُرشیده (آنندراج) ۲ـ آبِ جوشیده (لاروس)

سامِع: ۱ـ گوش ۲ـ شِنَونده (معین)

سامِعان: دو گوش (لاروس)

سامِعَة: مؤنث سامِع ۱ـ شِنوایی ۲ـ گُوش (لاروس)

سامِك: بُلَند

سامِكات: (تك: سامِكَة)، بُلَندها

سامِكَة، مؤنث سامِك: بُلَند

سامِل: کوشا، راستکار

سامِن: ۱ـ فَربه ۲ـ روغَندار (بهره از آنندراج)

سامَندر: از سالامندرا، یونانی، آذَرشین، از جانوران

سامُور: اَلماست (= اَلماس، فرهنگ پهلوی)، اَلماسِ خام

سامَّة: مؤنث سام ۱ـ ویژه (لاروس) ۲ـ زَهردار ۳ـ مَرگ

سامَـة: مفـرد سام ۱ـ پاره‌ی زَر ۲ـ مرگ (لاروس) ۳ـ گوداَلك، گودال کوچك

سامِی: ۱ـ بُلَند، والا (لاروس) ۲ـ شکارجوی

سامی: ۱ـ از فرزنـدان سام، فرزند نوح ۲ـ زبان سامیان

سانـاتـوریم Sanatorium: فرانسـوی، آسایشگاه (فرهنگستان)

سانتاکِلاس Santa Claus: انگلیسی، بابا نوروز

سانتر Centre: فرانسوی ۱ـ کیان، وَندسار (=

مرکز، برهان قاطع) ۲ـ میان، ناف

سانترال Central: فرانسوی، ۱ـ کیانی، وَندساری ۲ـ میانی

سانتی Centi: فرانسوی، یك سَدُم، پیشوندی که در آغازواژه می آید (بهره از عمید)

سانتیگراد Centigrade: فرانسوی، سَد، زینه ای (عمید)، سَدسَدی

سانح: ۱ـ نخجیرِ چَپ آی، نخَجیری که از چَپ آید (بهره از آنندراج) ۲ـ رُخداد

سانِحات: (تك: سانِحَة)، رُخدادها

سانِحَة، مؤنث سانح ۱ـ رُخداد ۲ـ ناگَهانی

ساندویچ Sandwich: انگلیسی، گونه‌ای خوراك که به نام سازنده‌ی آن نامیده می شود، بَزم آوَرد (پهلوی)، گُراس (بهره از آنندراج)

سانسور Censure: فرانسوی، خُرده گیری (عمید)، اوزوارِش (بهره از پهلوی)

سانسورچی: اوزوارا

سانسور کردن: اوزوارانْدَن

سانِقَة: پَرسیاوَشان (آنندراج)، از گیاهان دارویی

سانِی: آبکِش، آبیار

سانِیَة: مؤنث سانِی ۱ـ دولِ کَلان (آنندراج) ۲ـ شُترِ آبکِش ۳ـ چرخ چاه، دولاب (لاروس)

ساوَری: مغولی ۱ـ شاگردانه (= انعام) ۲ـ باژ، باج ۳ـ رَه آوَرد، پیشکش (آنندراج)

ساوَنت: هندی، مَردانه (آنندراج)

ساهِج: بادِ تُند (لاروس)، تُندباد

ساهِر: ۱ـ بیدار، مَرد (آنندراج) ۲ـ دُم سَگی، گیاهی از تیره‌ی گَندُمیان

ساهِرَة: مؤنث ساهِر ۱ـ چشمه‌ی رَوان ۲ـ دشتِ بیمناك (آنندراج) ۳ـ دوزَخ ۴ـ زَمینِ پاك ۵ـ خرمنِ ماه

ساهِف: ۱ـ تِشنه کام ۲ـ مُردَنی ۳ـ برگَشته‌روی (بهره از آنندراج)

ساهِك: دَردِ چَشم، خارشِ چَشم (آنندراج)

ساهِکَة، مؤنث ساهِك: بادِ سَخت (آنندراج)

ساهِم: ۱ـ تُرُشرو، اَخمو (لاروس) ۲ـ شکیبا، مَرد ۳ـ شکیبا: اَسپ

ساهِمَة، مؤنث ساهم: شتر باریك، ماده (لاروس)

ساهور: ۱ـ خَرمنِ ماه ۲ـ ماهتاب (آنندراج) ۳ـ بُنِ چَشم ۴ـ نه روز مانده از ماه ۵ـ سرچشمه (لاروس)

ساهِی: فَراموشکار (آنندراج)

سائِب: ۱ـ رَوان ۲ـ بنده‌ی آزادگشته

سایبرنتیکس Sybernetics: انگلیسی از Kybernētēs یونانی ـ خود راینیتار، آرشِ واژه‌ی یونانی

راینیتار (= مُدیر، فرهنگ پهلوی) است.

سایبرنیشِن Cybernation : انگلیسی، خود راینیتاری

سائِبَةُ البتلات: جُداگلبرگ‌ها (لاروس)

سائِبَةُ السَّبلات: جُداکاسبَرگ‌ها (لاروس)

سائِح: ۱ـ جَهانگَرد (لاروس) ۲ـ روزه‌دار (آنندراج) ۳ـ مَزگت‌نِشین

سائِحة، مؤنث سائح: جهانگرد، زن (معین)

سائِد: مِهتَر، سَروَر (معین)

سائِر: ۱ـ گَشتَنده ۲ـ رَوانه ۳ـ هَمه ۴ـ مانِده ۵ـ دیگَر، در فرهنگ عربی بفارسی لاروس تنها آرش «مانده» آمده است

سائِرات: (تک: سائِرَة)، گردَندگان، ستارِگان گردنده (معین)

سائِرة: مؤنث سائِر، ستاره‌ی گَردَنده (بهره از معین)

سائرین، سایرین: در تازی نیامده، دیگران

سائِس: ۱ـ پَروَرنده، رام‌کُننده (معین) ۲ـ کاردان (معین)، فَرمَدار ۳ـ ستوربان، نِگَهبانِ اَسپان (لاروس تنها این آرش را به‌دست داده)، آنندراج نیز می‌نویسد: سائِس در تازی کسی را گویند که اَسپ را نگه دارد و تیمارِ آن کند

سائِع: ۱ـ میرَنده ۲ـ بیکار، بیکارِه

سائِغ: ۱ـ گوارا (لاروس) ۲ـ رَوا، کاررَوا

سائِف: شمشیردار، شمشیرزَن (لاروس)

سائِفَة: مؤنث سائِف، ریگِ تَنُک

سائِق: رانَنده، پَس‌زَننده

سائِق المِیزان: پَسران، نام ستاره‌ای است در چهره‌ی ترازو

سایکالاجی Psychology : انگلیسی، رَوانشناسی، فرهنگ حییم

سایکالاجیست Psychologist : انگلیسی، رَوانشناس، فرهنگ حییم

سایکو Psycho : انگلیسی، دگرگشته‌ی سایکه Psychē، رَوانی

سایکوتراپی Psychotherapy : انگلیسی، رَواندَرمانی

سایکوسوماتیک Psychosomatic : انگلیسی، رَوان‌تَنانی

سایکی، سایکه Psychē : یونانی ۱ـ نام همسر کوپید، از ایزدان ۲ـ رَوان ۳ـ مَغز

سایکیاتری Psychiatry : انگلیسی، گولدَرمانی

سایکیاتریست Psychiatrist : انگلیسی، گولپزشك

سائِل: ۱ـ پُرسا (برهان)، گِدا (لاروس) ۲ـ پُرسَنده، خواهَنده (آنندراج) ۳ـ راهجوی، زبانزد سوفیانه ۴ـ رَوان (لاروس)

سائِل بِکَف: گِدای هَبَک، گدایی که کاسه‌ی گدایی هم ندارد و دست خود را به سوی مردم دراز می کند

سائِلَة، مؤنث سائِل ۱ـ سپیدی پیشانی ۲ـ سپیدی بینی (آنندراج)

سائِم: ۱ـ چَرَنده (آنندراج) ۲ـ چَراننده (لاروس) ۳ـ خودچرا، خودچَر

سائِمَة: مؤنث سائِم ۱ـ خودچَر ۲ـ رَمه، رَمه‌ی گوسفَند (معین)

سؤال: ۱ـ پُرسِش ۲ـ دَرخواست، در فارسی سئوال می نویسند که درست نیست (معین)

سؤالات: (تك: سؤال)، پُرسِش‌ها

سؤال پیچ: پُرسپیچ

سؤالَك: پُرسِشَك

سؤالنامه: پُرسشنامِه

سَآمَة، سَآمت: ۱ـ دلتنگی ۲ـ بیزاری ۳ـ به‌ستوه آمدن، ستوهیدَن (بهره از عمید)

سِئانس Séance : فرانسوی ۱ـ نِشَست ۲ـ نیسانگ (فرهنگ پهلوی)، دورَك (= دوره، پهلوی)

سُؤدَد: بزرگواری، مِهتَری، سَروَری (لاروس)

سُؤر: ۱ـ پَس‌مانده (معین) ۲ـ نیمخورده (عمید)

سَبّ: ۱ـ دُشنام، ناسزا ۲ـ دُشنامگویی

سِباء: ۱ـ مِی‌خَری ۲ـ مِی (لاروس) ۳ـ مِی‌خوری (آنندراج)

سَبّاء: مِی‌فروش (آنندراج)، باده‌فروش (لاروس)

سَباء: چوبِ شِناوَر

سَبّاب: دشُنام‌دهنده

سَبّابُ العراقیب: شمشیر (لاروس)

سَبّابَة: انگشتِ دُشنام (بهره از آنندراج)، انگشتِ گواهی (بهره ازمعین)

سُبات: ۱ـ خواب، خواب سَبُك، خواب آسودِه ۲ـ خوابزَدگی، دِرازخوابی، خواب آلودِگی (لاروس)، از بیماری‌ها ۳ـ آغازِ خواب (بهره ازمعین)

سَبّاج: ازریشه‌ی پارسی، شَبَه‌فروش (لاروس)

سَبّاح: ۱ـ شناوَر ۲ـ شناکننده، شناگَر

سَبّاحون: (تك: سَبّاح)، شِناوَران

سَباحَة: شِنا (لاروس)، شناوَری (آنندراج)، شناگَری (معین)

سَباحَة عَلی الظَهر: شنای پُشت (لاروس)

سِباخ: (تك: سَبخَة) ۱ـ شوره‌زاران ۲ـ کود، به‌زبان مِسری (لاروس)

سِبار: ریشکاو (= میل جَرّاحی)

سَبارِس Sparus : یونانی تازی گشته، خارپوست، ازماهیان

سَبـارِیت: (تک: سُبروت)، ۱- کویرها ۲- نیکی‌هایی اندك ۳- درویش‌ها ۴- نیازمندان

سَباسِب: ۱- جشنی در روزگار کانایی (= جاهلیّت) (بهره از آننـدراج)، از جشن‌های تَرسایان (بهره از لاروس) ۲- دور و دراز، شَهر (آنندراج) ۳- پُرکَویر، زمین (بهره از لاروس)

سُباشی، سوباشی: ترکی، شَهربان

سُباط، شُباط: ماه فوریه (لاروس)، نام یکی از ماه‌های رومیان (آنندراج)

سُباطِر: دراز

سُباطَة: ۱- فروهِشتگی، دَرموی ۲- تَپ زَدگی (آنندراج) ۲- خاکروبه (لاروس) ۳- آخالدان

سِباع: ۱- گای (= جماع) ۲- دُشنامگویی

سِباع: (تک: سَبُع)، دَرَندگان

سِباعُ الطَّیر: مُرغانِ شکاری (لاروس)

سُباعیّ: ۱- هفت پاره، چامه‌ای که هفت بَند دارد ۲- هَفت سِپهر ۳- هفت پایه ۴- هَفت واتی ۵- هفت ماهه، نوزاد ۶- شتر بزرگ (لاروس)

سُباعیّات: (تک: سُباعیّة)، هفت پاره‌ها

سُباعِیّ الأسدِیَة: هَفت لولِگان، گل‌های هفت‌لوله‌ای

سُباعِیّ الأضلاع: هَفت بَر، هَفت پَهلو

سُباعِیّة، مؤنث سُباعِیّ: هَفت پاره، هَفت بَند

سِباق: بَند (لاروس)

سَبّاق: پیشی جویَنده

سِباق: پیشی گرفتن، پیشی جُستَن (عمید)

سِباقُ الخیل: اَسب پیشی

سَبّـاك: ۱- زرگر (آننـدراج) ۲- ریختـه‌گر (عمید) ۳- گُدازنده

سَبـال Sabal: لاتینی تازی گشتـه، پَرمُگ، گونه‌ای کویَك یا مُگ (= نخل، فرهنگ پهلوی)

سِبال: (تک: سَبَلَة)، خوشه‌ها، بُروت‌ها

سَبانَخ: اِسفِناج (لاروس)

سُباه: ۱- گول، بی مغز ۲- سَرخوش، سِرمَست

سَباهِیّ: گولپیر، پیرِ گول، پیرِ کودَن (= خَرِف)

سَباهِیّة: خودپَسند، خودخواه

سَبایا: (تک: سَبی)، بردِگان (آنندراج)

سَبائِب: (تک: سَبیبة)، جامه‌های بَزرَك

سَبائِخ: (تک: سَبیخ)، پَرهای اُفتاده، پنبه‌های زَده

سَبائِك: (تک: سَبیکَة)، پاره سیم‌ها، سیم

سَبـائیّه: نَفرین گویان، پیروان عبدالله سبا که بیش از همگان سه خلیفه را نفرین می‌کردند و علی (ع) را خدا می‌دانستند (فضل بن شادان نیشابوری)

سَبَب: ۱- بَند، ریسمان ۲- دَستاویز (معین) ۳- خویشی (لاروس) ۴- اَبزار ۵- رَوِش ۶- اَنگیزه

(فرهنگ کوچک)، شَوَند (آنندراج)، زَوَن (برهان)، جَتَك (فرهنگ پهلوی) ۷ـ وَهانه، وَهان (فرهنگ پهلوی)، بَهانه

سَببِ ثقیل: بَندِ چَگال، دو واتِ جُنبای پَیاپی را گویند، چون: رَده، سَده (بهره از عَروض، جلیل تحلیل)

سَببِ خفیف: بَندِ سَبك، یك واتِ جُنبا و یك وات خاموش، چون: گَر، مَن (بهره از عروض، جلیل تحلیل)

سَبَب شُدَن: جَتَکاندن

سَبَت: پارسی تازی گشته، سَبَد (معین)

سَبت: ۱ـ روز شنبه ۲ـ اَسپِ تندرو (آنندراج)، اَسپِ راهوار (لاروس) ۳ـ کودك بی باك ۴ـ پُرخواب ۵ـ زیرَك ۶ـ زمانه‌ی دراز (آنندراج) ۷ـ پاره‌ای از زمان (لاروس)

سُبت: (تك: سَبتاء)، ۱ـ پاره‌ای از زمان ۲ـ اَنجلِ فرنگی (اَنجِل = خطمی، برهان)

سِبت: پوست پیراسته (= دباغی شده) (بهره از لاروس)

سَبت: ۱ـ آسایش ۲ـ روزگار ۳ـ سَرگَشتگی ۴ـ بیهوشی ۵ـ بُریدَن ۶ـ سَر سِتُردَن ۷ـ موی رَها کردن ۸ـ گَردَن زَدَن ۹ـ شنبه کردِن یهودان (آنندراج)

سَبتاء: ۱ـ بیابان ۲ـ زَمینِ هَموار، دَشت ۳ـ زن درازگوش (لاروس)

سَبتان: نادان (لاروس)

سَبتَة: ۱ـ پاره‌ای از زمان (لاروس) ۲ـ زمانه‌ی دراز ۳ـ بُز (آنندراج)

سَبَج: پارسی تازی گشته، شَبَه (آنندراج)

سُبجَة: پارسی تازی گشته ۱ـ شاماکچه (لاروس)، پیراهنی بی آستین که زنان در خانه پوشند ۲ـ گلیم سیاه (آنندراج)

سُبجَةُ القمیص: تریز پیراهَن (لاروس)

سُبَحاء: (تك: سَبوح)، شِناوَران

سُبُحات، سُبُحات وَجه‌الله، فروغ و شکوه خداوَند

سُبحان: از آواهای شگفتی است (بهره از لاروس)، پاکیادی

سُبحان‌الله: به پاکی یاد می کنم خدا را

سُبحانیّ: خُدایی (معین)

سُبحانِیّة، مؤنث سبحانی: خُدایی (معین)

سَبَحل: ۱ـ فَربه ۲ـ سِتَبر ۳ـ دراز و تنومند، زَن (لاروس)

سَبحَة: جامه‌ی پُوستی، پوستین

سُبحَة: ۱ـ نیایش ۲ـ نَمازِ شَبگاه، نماز نَبایا ۳ـ پاره‌ای از پنبه (لاروس) ۴ـ شُماراَفزار (= تَسبیح، آنندراج)

سَبخ: ۱ـ خوابِ ژَرف ۲ـ دور شُدَن ۳ـ

تَن آسانی

سَبِخ: شوره‌زار (لاروس)

سَبِخَة: ۱ـ شوره‌زار ۲ـ گُلوَزَغ

سَبَد: ۱ـ موی کم ۲ـ کُرکَک، کُرکِ جوانه ۳ـ مانده گیاه (بهره از لاروس) ۴ـ اَندَك (آنندراج)

سَبد: مانده گیاه

سُبَد: ۱ـ شَبان فَریبَك، از پرندگان ۲ـ راه آب بَند

سِبد: ۱ـ گُرگ (آنندراج) ۲ـ گَزَند

سَبد: موی سِتُردَن (آنندراج)

سِبدان: (تك: سُبَد) ۱ـ شَبان فریبکان ۲ـ راه‌آب بندها

سَبَدِ کنّاسان: کِلج (برهان)

سِبدیّات: شَبان فریبکیان

سَبر: ۱ـ ریش آزمایی ۲ـ آزمودنِ زَخم ۲ـ ژَرفاسَنجی

سَبر: ۱ـ شیرِ بیشه ۲ـ نَهاد، بُن ۳ـ رَنگِ رُخسار

سَبَر: بارِشَك، مرغکی از تیره‌ی مُرغبارانیان

سِبر: ۱ـ تَنگ ۲ـ دشمنی ۳ـ خوبی ۴ـ مانندگی ۵ـ ریخت ۶ـ زیبایی

سَبَرات: (تك: سَبَرَة)، بامدادانِ خُنك

سَبَرغولَة Spergula: لاتینی تازی گشته، هَرزَك، از گیاهان

سَبرَة: بامداد خُنَك

سُبرَة المُتوسّط: بارِش میانَك، مرغکی از تیره‌ی مُرغبارانیان

سُبروت: ۱ـ ریدَك، مِکیاز ۲ـ نیازمَند، دَرویش

سَبرَجَة: لاپوشانی

سَبزخَطّ: نو بُروت

سَبزقَبا: سَبزگَرا (برهان)، کِرکِرا (واژه‌نامۀ مازندرانی)، از پرندگان

سَبزقَدَم: بَدگام، سَبزگام (آنندراج)

سَبسَب: ۱ـ دشتِ خشك، بیابان (آنندراج) ۲ـ شهر دور (آنندراج) ۳ـ بیابان دور (لاروس) ۴ـ گربه‌ی مِسری، از جانوران

سَبِستان: پارسی تازی گشته، سِپستان، از گیاهان (معین)

سِبط: ۱ـ فرزندزاده، نَوه ۲ـ گروه (لاروس) ۳ـ فزونی

سَبَط: ۱ـ تَر و تازه، از گیاه (آنندراج) ۲ـ یکپایه، از درخت (لاروس) ۳ـ سِپید گَندُمه (لاروس) ۴ـ فروهشته

سَبط: نرم و فروهشته

سَبطُ الجِسم: خوش اَندام

سَبطانَة، سَباطانَة: فوتَك (لاروس): نای کاواك که بِدان مرغان را اَندازند (آنندراج)

سِبطَر: ۱ـ رسا ۲ـ تیزهوش ۳ـ چالاك ۴ـ یازیده، دراز (آنندراج) ۵ـ فروهِشته

سَبطَرّیٰ: خرامِش، با نازراه رفتن

سِبطَین: نوگان، بَر نامی که بر حُسین (ع) و حَسَن (ع) نهاده‌اند

سَبَع: گُلَك (لاروس)، گیاهِ جالیز

سَبع: ۱ـ هَفت، سَبع مادینه (مؤنث) و سَبعَة نرینه است، به گفته‌ی عمید: «برخلاف قیاس» ۲ـ رَستخیز

سَبُع: دَرَنده

سُبع: هفت یك

سَبع الطُوَل: ۱ـ هَفت درازگان، هفت سیمنادِ بُلند نِبی (= قرآن): بقره، آل عمران، نِساء، مائِده، اِنعام، اَعراف، یونِس، انفال و براءَة ۲ـ هفت آویزِگان (= مُعَلّقات سَبعه)، از: امری‌ءالقیس، زهیر، عمروبن کلثوم، لبید، طرفه، عنتره و حارث بن حلّزه

سَبعُ المَثانی: هَفت دوتایی، برخی آن را سیمنادِ گُشایه (= سورهٔ فاتحة) و برخی هفت سیمناد، ازگاوتاپَتِت (توبه) بزرگ قرآن دانند، درباره‌ی واژه‌ی مَثانی گزارشگران نگرش یکسان ندارند، برای آگاهی بیشتر بنگرید به رویه‌های ۷۰ و ۷۱ راهنمای محتویات قرآن، چاپ انگلیس ۱۹۸۷

سَبعون: هَفتاد

سَبعَة: ۱ـ هفت ۲ـ جانور، دَرَنده

سَبعهٔ اَلوان: هفت رَنگ

سَبعهٔ اَمعاء: هَفت اندرونه، کُم (= معده) و شش روده

سَبعهٔ مُعلّقات: هَفت فَرآوِین، هفت سراینده‌ی تازی، هفت چکامه سروده و بر دروازه‌ی خدایخانه آویخته بودند

سَبُعیّ: دَرَندگی (آنندراج)

سُبُعِیَّة: سَبُعیّت در فارسی ۱ـ دَرَندگی (آنندراج) ۲ـ دَرَنده‌خویی

سَبعیّه: هَفتیان، هَفتگرایان، نام دیگر اسمعیلیه که شماره‌ی هفت را اَشویی می‌دانستند

سَبعین: هَفتاد

سَبغَة: فَراخی، تَن آسانی (لاروس)

سَبَق: ۱ـ سامِه‌بَند، آنچه بر سر آن در اَسپدَوانی و تیراندازی سامه (= شَرط) بَندَند ۲ـ نِبی (= قُرآن مجید)، به گُواژ ۳ـ یادگیری، با این آرِش تنها در فارسی به‌کار می‌رود

سَبُق: پیشی گیرَنده (لاروس)، پیش اُفتاده

سَبق: پیش اُفتادَن (معین)، روسِش

سِبقان: پیش افتادِگان، اَسپان پیش بَر

سِبقَت: در تازی نیامده، پیشدَستی (آنندراج)، روس (برهان)، روسِش

سِبقَت بُردَن: نِشان بُردَن (آنندراج)، دو پیل اند خرطوم درهم کشان، زهر دو یکی برده خواهد

نشان (نظامی)، روسیدَن

سَبق تاش: هَم‌آموز، هَمشاگِرد

سَبق خوان: یادگیر

سَبق گفتن: آموزاندَن، یاد دادَن

سَبـك: ۱ـ آزمایش (لاروس) ۲ـ سیمگُدازی، ریخته‌گَری (بهره از آنندراج)، در تازی با این دو آرِش به‌کـار می‌رود، در فارسـی: ۳ـ رَوِش، رَوال ۴ـ ریخت

سَبُکروح: سَبُکجان، خَندان، آسانگیر

سَبُـك‌لِقـا: ۱ـ آسـان دیدار ۲ـ گُشاده‌روی (معین) ۳ـ فرمانبردار

سَبُك هِمَّت: کَم کوش

سُبل: خوشه، خوشه‌ی پُر (آنندراج)

سَبَل: ۱ـ خوشه (لاروس) ۲ـ باران، که هنوز به زمین نرسیده ۳ـ بارانِ رَوان ۴ـ خونِ رَوان ۵ـ جامه‌ی دراز، جامه‌ی فروهِشته ۶ـ سُرخِگی، از بیماری‌های چشمی

سُبل: (تك: سَبلاء)، بُروتداران: زنان

سُبُل: (تك: سَبیل)، راه‌ها

سَبلاء: ۱ـ بُروتدار: زَن ۲ـ مژه‌دِراز

سَبـلَة، سَبـلَت: ۱ـ بُروت، نَبـینـی جُز هوای خویش قوتـم، به‌جُـز بادی نیابـی در بُروتَم (نظامی) ۲ـ مَغـاکچـه، زیرِ لَب (لاروس) ۳ـ سَر ریش، که بر سینـه اُفتَد (لاروس) ۴ـ مُوی سینه ۵ـ کاسبَرگ، در گیاهان

سَبلت تافتَن: بُروت تاب دادَن

سَبَلت کَندَن: ۱ـ بُروت کَندَن ۲ـ رَسانه خوردَن (رَسانه = حَسرَت)

سَبَن: روپوشه، روپوشه‌ی نازك

سَبَنت: دَم، پاره‌ای از زمان (لاروس)

سَبَنتاة، مؤنث سَبَنتی: بَدزبان، زن (لاروس)

سَبَنتَی: دِلیر، پیشجَنگ، پیشتاز

سَبَندَی: ۱ـ دِلیر ۲ـ دِراز ۳ـ پَلَنگ (لاروس)

سُبوت: (تك: سَبت)، شنبه‌ها، روزهای شنبه

سَبُّوح: ۱ـ شِناگَر (لاروس) ۲ـ نَوَند، اسپِ تیزرو

سُبُّوح: پاك (آنندراج)، خُداوَند

سُبّوحیان: (تك: سُبّوح)، پاکان، فِرشتگان

سُبوط، سُبوطَة: ۱ـ فروهِشتگی، مُوی ۲ـ تَپ کَردَن (آنندراج)

سُبوع: هَفته

سُبوعاً: هَفت بار

سُبُوغ: ۱ـ دِرازیدَن ۲ـ فَراخی، فَراوانی

سَبوق: پیش‌بَر، پیش، پیشی گیرَنده

سَبُول: لاتینی تازی گشته، پَراسه، از گیاهان

سَبولَة، سُبولَة: خوشه (آنندراج)

سَبَه: ۱ـ خودخواهی ۲ـ پیرگولی، گولی در پیری

سَبَـهـلَل: بی‌زینـه (زینـه = سلاح)، بی جنگ اَفزار (لاروس)

سَبی: بَرده

سَبیُ الحیَّة: پوستِ مار، که آن را بر فِکَنَد (لاروس)

سَبیب: ۱ـ هَمدُشنام، مرد ۲ـ یك دسته موی ۳ـ موی دُم (آنندراج) ۴ـ سوی (لاروس) ۵ـ کَرانه

سَبیبَـة: ۱ـ یکدسته موی ۲ـ جامه‌ی نازك ۳ـ راه، رَوِش

سَبیج: ۱ـ شاماکجه ۲ـ پشمینه‌ی سیاه

سَبیجَـة: ۱ـ گلیم سیـاه ۲ـ شـامـاکجـه (آنندراج)

سَبیخ: ۱ـ گلولـه‌ی پنبـه ۲ـ پَنبـه‌ی دارویین، پنبه‌ی آغشته به دارو ۳ـ پَرِ اُفتاده

سَبیخة: اَندکی پنبه

سِبیـدَج: پـارسـی تـازی گشـتـه، سِپید، از مـاهیـان

سَبیع: ۱ـ هفت یك (آنندراج) ۲ـ هفت یك داده ۳ـ دُشنام خورده ۴ـ آك بَرشمرده (آك = عیب)

سَبیك: شوشه، زَر یا سیم، زَرِ گُداخته، سیم گُداخته

سَبیکَـة: ۱ـ شوشه، شمش، زَر یا سیم ۲ـ نانِ سفید، نان از آردِ ناب

سَبیل: ۱ـ راه (لاروس)، راهِ روشن (آنندراج) ۲ـ کَیود، شَوَند (= سبَب) ۳ـ اَنگیزه

سَبیلُ‌الله: راه خُدا

سِبیل، از سَبلَت: بُروت

سِبیل دود دادَن: کار کسی را ساختن

سِبیلو: بُروتدار، فَر بُروت، چاراَبرو

سِپیدهٔ صُبح: چاك (برهان)

سِتّ: ۱ـ شش، مادینه است و نرینه‌ی آن سِتَّة، ۲ـ بانوی خِردمَند (لاروس)

سَتّ: ۱ـ سخنِ زشت ۲ـ آك

سَتاة: ۱ـ تار جامه ۲ـ نیکویی

سِتار: پوشِش (لاروس)، پَرده

سَتّار: پوشَنده، از نام‌های خدا

سِتـارگـانِ سَحابی: سِتارگانِ اَبری، ستارگان به‌هم نزدیکی که نمای اَبر دارند، چون کَهکَشان

سَتّاره: نادرستِ سَطّاره در فارسی، رَده کِش

سِتارَة: ۱ـ پوشش ۲ـ پَرده ۳ـ پوسته، پوسته‌ی ناخن

ستارهٔ سَحَری: روجا (واژه نامهٔ مازندرانی)

سِتُّ الحُسن: شابیزَك، از گیاهان

سَتَر: پوشیده (لاروس)

سِتر: ۱ـ پَرده ۲ـ پوشش ۳ـ شَرم

سِتَر: (تك: سُترَة)، نیمتَنه‌ها

سَتروطیون Struthium : لاتینی تازی گشته

مُشتَرُو

سُترَة: ۱ـ پوشِش ۲ـ پَناهنَماز، دستواره یا چوبکی که بالای جانَمازِ خود می نهند که از رونده بزهکار نگردند

سَترَة: نیمتنه

سُترةالسَّطح: دیواره، پَرتبَند

سُتّوق: پارسی تازی گشته، سِه‌تُو، روکشِ زَر (برهان)، دِرَمِ نَبَهره

سِتّون: شَست، شماره‌ی شَست

ستونِ فَقَرات: مازَن، پشتِ سَرخاش (گویش گیلکی)، تیره‌ی پُشت (فرهنگستان)

سَتَه: ۱ـ نِشیمَن، کون ۲ـ استخوانِ سُرین (لاروس) ۳ـ کلانسُرینی (آنندراج)

سِتَّة: شِش، شماره‌ی شِش

سَتهاء: کَلانسُرین، زن (آنندراج)

سُتهُم: کَلانسُرین، مَرد

سِتّی: بانوی مَن (معین)

سَتی: هِندی، زَنسُوز، زَنی که همراه با لاشه‌ی شوی سوخته می شود (فرهنگ جهانگیری)

سَتیر: ۱ـ پوشیده، پارسا (آنندراج)، پاکدامن (لاروس) ۲ـ پُرشاخ، دَردرخت

سِتیر: یونانی تازی گشته (لاروس)، هدایت این واژه را تازی و کاهیده و دگرگشته‌ی استار دانسته، فردوسی این واژه را در شاهنامه آورده: خدَنگی که پیکانِ آن ده سِتیر، هم چنین: زهی بر کمانش بر اَز چرم شیر ـ یکی تیر و پیکان او ده ستیر، معین آن را پارسی می داند، نوشین در واژه نامک نیز آن را پارسی و برابر با یک چهلمِ مَن دانسته، رشیدی نیز در فرهنگ خود آن را پارسی می داند، در برهان قاطع نیز سِتیر یک چهلم مَن و برابر با یک سیر است، در فرهنگ لاروس بی آن که ریشه‌ی یونانی این واژه آورده شود، آن را تازی گشته و برابر با یک متر مکعب می داند. عمید آن را پارسی و برابر با استار تازی دانسته که برابر است با «چهار مثقال و نیم»

سُجاج: شیرِ آبکی

سَجاح: هَوا

سَجاحَة: ۱ـ نَرمی ۲ـ تابانی ۳ـ کم گوشتی، رُخسار (آنندراج)

سَجّاد: ۱ـ نِگونیگرای ۲ـ بَر نام پیشوای چهارم ع

سَجّادَة، سَجّاده: ۱ـ تَشلیخ (لغت فرس) این سلب من بین در ماه دی ـ ژنده چو تشلیخ در کشیان (بوالعبّاس) ۲ـ داغِ مُهر

سَجّادهٔ نان: دَستار خوان (آنندراج)

سِجاف: ۱ـ پَرده (لاروس) ۲ـ بَروَر (برهان)، باریکه‌ای که کناره‌ی جامه دوزَند، فَرویز (عمید) ۳ـ شیدمَر، مَر در پهلوی برابر با اندازه

و اندازه کردن است و شیدمَر به‌جای «دستگاه تنظیم نور» برگزیده شده

سَجاوَند: پارسی تازی گشته، سَگاوَند، کوهی در سیستان

سَجایا: (تک: سَجیَّة)، خوی ها، گُهَرها

سُجح: شاهراه (آنندراج)

سُجُح: ۱ـ شاهراه ۲ـ اندازه ۳ـ نَرم و آسان (آنندراج)

سَجَحَة: سِرِشت (آنندراج)

سُجَّد: (تک: ساجد)، نِگونیاکُنندِگان

سَجدَة: ۱ـ نِگونیا، وچون سَجده خواستندی کردَن، بانـگ کردی: نِگونیا، نِگونی کُنیت (= کنید) (تاریخ بخارا) ۲ـ فروتَنی ۳ـ راست ایستادَن

سَجده گاه: نِگونیگاه، نیایشگاه

سَجده گُزار: نِگونیگُزار

سَجر: ۱ـ تَنور تافتَن ۲ـ گرم کردن ۳ـ پُر کردنِ جوی ۴ـ کَلَنـد نهادَن (کَلَند = ساجور، چوبی که بر گردن سگ بَندَند) (بهره از آنندراج) ۵ـ فرو آویختـن ۶ـ فرو رفتـن، آب به زمین ۷ـ نالیدَن ماده شُتُر (بهره از لاروس)

سَحراء: چَشمِ سُرخ، چَشم خونی ۲ـ آبِ تیره

سِجزیّ: پارسی تازی گشته، سِگزی، سیستانی

سَجَس: تیرِگی آب

سِجِستـان: پارسی تازی گشتـه، سِگستـان، سِگِزتان، سیستان (برهان)، سَگِستان (فرهنگ پهلوی)

سَجـع: ۱ـ آوای ناژو (= قُمری، آنندراج) ۲ـ نالشِ اُشتُر ۳ـ هَماهنگ آوَری

سَجع گوی: هماهنگ آر

سَجـعِ مُتـوازِن: هَمسَنـگ آوری، آوردن واژه‌های هَمسَنگ، چون مَردو گَرم یارنج ونَنگ

سَجـعِ مُتـوازی: هَمسُـوی آوری، آوردن واژه‌های هَمسَنگ و هَمپساوَند در پایان دو گفتار وابسته به‌هم، چون: آن ارزی که می وَرزی، هر چیز که به زَبان آمَد به زِبان آمَد (خواجه عبدالله انصاری)

سَبجعِ مُطَرَّف: دورَنگ آوَری، آوردن واژگانی در پایان دو گفتار که تنها در رُوی یکی باشند و در سَنگ و شمارِوات نابَرابر، برای نمونه «خیال» و «خـال» در این سرودهٔ سلمان ساوَجی: ما به خُدا تا خیال خالِ تو داریم، حال پریشان تر از خیال تو داریم (از آنندراج)، در تازی مُطَرَّف به اَسپی می گویند که رنگ سر و دُمَش سیاه یا سپید و ناجور با رنگ دیگر اندام باشد.

سَجعَة: پاره ای از هماهَنگ آوری

سَجف: ۱ـ پرده آویختن ۲ـ لِنگه پَرده (بهره از آنندراج)

سَجف: پَرده (آنندراج)

سِجف: لِنگه‌ی پَرده (لاروس)

سَجَف: باریکی کَمر، باریك میانی

سُجَف: (تك: سُجفَة)، تَسوهایی از شَب

سُجفَـة: تَسـو یی از شَب (تَسـو = ساعت، برهان)، پاسی اَز شَب

سِجقـان اوتی: ترکی، اَسبـه سَبـزه، از گیاهان (گویش گیلکی)

سَجقـان ئیل: ترکی، سال موش، نخستین سال از دورَكِ دوازده‌ه‌ی مغولی

سَجل: ۱ـ دول بزرگ ۲ـ جوانمَرد (آنندراج) ۳ـ پستانِ بزرگ ۴ـ بَهره (لاروس)

سِجل: چَكِ مُهردار

سِجِلّ، سُجُلّ: ۱ـ زینهارنامه (لاروس) ۲ـ تَزدِه (= قَباله، برهان)، نَوَردِه (برهان) ۳ـ پیمانِنامه ۴ـ چَك ۵ـ دَفترِ داوَری

سِجِلّات: (تك: سِجِلّ)، تَزده‌ها، زینهارنامه‌ها، چَك ها

سِجِـلّ اَحـوال: شنـاسنـامـه (= ورقهٔ هوُیّت، فرهنگستان)

سِجِلُّ العقاریّ: دفتر آگاشتِ داراك

سِجِـلّاط: یاسَمَن (معین)، از گل ها، هدایت سِجلّاط را تازی گشته سِجلاتِ پارسی می داند

سَجم: ۱ـ رانـدنِ چشم اشـك را ۲ـ رانـدنِ اَبر باران را (آنندراج)

سَجَم: ۱ـ آب ۲ـ اَشك، اشكِ دیگ و بید (آنندراج)

سِجن: ۱ـ زِندان ۲ـ بازداشت

سَجن: ۱ـ بازداشتن ۲ـ بَنـدی کَردَن ۳ـ چَفته بستن (چَفته = اِتّهام) ۴ـ اندوه نَهفتن

سِجَنجَـل: یونانی تازی گشته ۱ـ آینه ۲ـ سیمِ پَرداخته ۳ـ کُرکُم (= زعفران)

سَجو: ۱ـ آرامیدَن ۲ـ پاییدَن، پایستِگی

سَجواء: ۱ـ اُشترِ رام، مادینه ۲ـ آرمیده چَشم، زَن

سُجـود: ۱ـ پیشانی نِهی ۲ـ فروتَنی ۳ـ راست ایستادن، از واژگان دوپهلو، بهار عجم سُجُود را سِجود و سَجود آورده است (آنندراج)

سُجودِ صَمَدی: پیشانی نِهی بی نیازانه، زبانزد زورخـانـه، پیشـانی ساییدن بر زمین پیش از کشتی و پَس از آن (بهره از آنندراج)

سَجـور: تِریشه، که بدان آتش افروزند، هیمه، سوخت، هرچه تنور بدان بَرتَفسانند

سُجـور: ۱ـ بانگ کَردَن، نالیدن، ماده شتر ۲ـ کَلَند نهادن، سَگ را

سَجُـوس: لاتینی تازی گشتـه (آنـندراج)، پُر بوی، تُندبوی

سَجوف: (تك: سِجف) لِنگه پَرده ها

سُجول: (تك: سَجل)، دول‌های بزرگ، (دول = دَلو)، آبدان‌های بزرگ

سَجول: ۱ـ چَشم پُراشك ۲ـ بُز پُرشیر (لاروس) ۳ـ چَشمه‌ی پُرآب (آنندراج)

سَجوم: ۱ـ چَشمِ اشك‌ران ۲ـ اَبر بارانران (آنندراج) ۳ـ چشم پیوسته گریان ۴ـ ماده شتر پرشیر (لاروس)

سُجون: خوی‌ها، سرشت‌ها (بهره از آنندراج)

سَجیّات: (تك: سَجیَّة)، خوی‌ها، سرشت‌ها

سَجیح: نرم و آسان

سَجیحَة: ۱ـ اَندازه ۲ـ سِرشت، خوی

سَجیر: دوست، دوستِ یکرَنگ

سَجیس: ۱ـ بَدبُوی، ۲ـ آبِ تیره

سَجیل: ۱ـ بهره ۲ـ سَخت و دُرُشت ۳ـ فروهِشته، پستان ۴ـ بزرگ، دول

سِجّیل: پارسی تازی گشته، سَنگِ گِل، سِه‌گِل، گونه‌ای از سنگ خام است (آنندراج)

سَجیلَة: ۱ـ دولِ بزرگ، آبدانِ بزرگ ۲ـ خایه‌ی فروهِشته، خایه‌ی آویزان (آنندراج)

سِجّین: ۱ـ زندانِ سَخت (آنندراج) ۲ـ دَفترِ زندانیان ۳ـ جایگاهی در دوزَخ

سَچقان: ترکی، مُوش

سِحاء: ۱ـ مُهرِ نامه (معین) ۲ـ سَرنامه (= عنوانِ نامه)

۳ـ کاغَذ تَراش ۴ـ پوستَك، پوستِ نازکی که در پوشَنیدن (= جلد کردن) به کار رود

سَحاب: ۱ـ اَبر ۲ـ سیماب (آنندراج)

سَحابُ البَحر: اَبر، دَروج (اِسفَنج، گویش گیلکی)

سَحاب کف: اَبردَست، دَریادست، گُواژ: جوانمرَد

سَحابَة: اَبر، پاره‌اَبر

سُحابَة: مانداب چاه، مانداب

سَحابی: اَبری

سَحاة: ۱ـ شَب‌پَره ۲ـ خاردار، از درختان ۳ـ دیوار بَستِ خانه (= ساحتِ خانه)

سُحاة: گُرُسنِگی گاوی (= جوع البَقَر)، از بیماری‌ها

سَحّاح: ۱ـ ریزان (آنندراج) ۲ـ هَوا (لاروس)

سَحّاحَة، مؤنث سَحّاح: اَشك‌ریز، چَشم (لاروس)

سَحادِل: نَره (آنندراج)

سَحّار: ۱ـ اَفسونگَر (معین) ۲ـ بیدارشَونده، پگه‌خیز

سُحاف: بیماری باریك (= سِل، سَدَر)

سِحاف: (تك: سَحفَة)، پیه‌ها

سَحّاق: ۱ـ ساینده، ۲ـ کوبَنده

سَحّاقَة، مؤنث سَحّاق ۱ـ بسیار سایَنده ۲ـ

فروهشته پستان، زَن

سُحالَة: ۱ـ سُونِش، سُونش ِ زَرو سیم ۲ـ فرومایه ۳ـ پوست گندم، پوست جو ۴ـ هیچکاره (آنندراج)

سُحام: سیاهی

سِحای: بَندِ نامه، در گذشته ریسمانی بَر نامه می‌پیچیدند تا بیگانه آن را نگشاید (آنندراج)

سَحائِب: (تك: سَحابة)، اَبرها

سِحائَة: ۱ـ دَماغ ۲ـ پاره‌اَبر ۳ـ تَراشه، رَندیده

سِحائَةُالقرطاس: تراشه‌ی کاغَذ (آنندراج)

سَحائِف: (تك: سَحیفَة)، پیهِ پَهناها (آنندراج)، پیه‌های تُهیگاه

سَحب: ۱ـ پُرخوردَن ۲ـ بسیار نوشیدَن ۳ـ گُستَردن ۴ـ رَوان شُدَن

سُحُب: (تك: سَحابة)، اَبرها

سُحبَة: ۱ـ پرده ۲ـ پوشِش ۳ـ مانداب

سَحبَل: ۱ـ دول ِ بزرگ، آبدان ۲ـ سوسمار کَلان ۳ـ خیك فَراخ ۴ـ شِکَمِ بزرگ ۵ـ رودبار فراخ

سَحبَلَة: خایه‌ی اُفتاده، خایه‌ی فروهِشته (آنندراج)

سَحت: ۱ـ کهنِه، جامه ۲ـ بُرده شده، دارایی ۳ـ سَجَن، سرمای سَخت

سَحت: ۱ـ از بیخ کَندن، بَرکَندَن ۲ـ ناروا کَرد ۳ـ برگرفتنِ گوشت، از استخوان

سُحت، سُحُت: ۱ـ ناروا، پلید ۲ـ پیشه‌ی ننگین

سَحتاء: زمینِ بی گیاه (آنندراج)

سَحتَب: دِلاوَر، کاری

سَحتیّ: جامه‌ی کهنه (آنندراج)

سَحتیت: کَم روغن (آنندراج)

سَحج: ۱ـ خَراشیدن ۲ـ پوست باز کردَن

سُحر: شُش

سَحَر: پایانِ شب (لاروس)، سِپیده‌دَم (واژه نامَك)، پِگَه، پِگاه (برهان)، بامدادان، پِگاه از دَرمِن، ناگه آمد پَدید دِلبَر مَن (سنائی)، یکی روزی نشسته بر لَبِ بام ـ پِگَه، آن گه که خور بیرون نهد گام (گرگانی، ویس ورامین)، بِخُسب امشب و بامدادِ پگاه ـ برو تا به ایوان او بی سپاه (فردوسی)

سِحر: ۱ـ افسون، جادوی، یاتوك (فرهنگ پهلوی) ۲ـ جادو کَردَن، جادوگَری

سِحرآفرین: فسون آفریَن

سِحرآمیز: دِلاویز (آنندراج)، فریبَنده (معین)

سِحرباز: اَفسونگَر (آنندراج)

سِحربَنان: خوشنویس، جادوخامِه

سِحربَیان: جادوسُخن

سُحرَة: هوشبام، بامداد دروغین (فرهنگ پهلوی)

سَحَرخیز: پگَه‌خیز

سَحَرگاه: سَحَرگاهان، پگاهان

سَحَریّ: ۱ ـ سپیده‌دَم (لاروس) ۲ ـ پَیشام، خوراکی است که در رمضان پیش از بامداد خورند و درست آن در تازی سَحور است (آنندراج)

سَحساح: ۱ ـ بارانِ تُند ۲ ـ چشمِ گریان

سَحسَحَة: دیوار بَست، چاردیواری

سَحط: ۱ ـ گلو بُریدَن، به‌شتاب ۲ ـ گلو گرفتن، از خوراك ۳ ـ آمیختن، مِی را با آب

سَحف: ۱ ـ موی سِتُردَن ۲ ـ پیه برگرفتن، از پشتِ مازه (آنندراج)

سَحفَة: پیه پُشت، پیه، چَربی گوشت

سَحق: ۱ ـ سودَن ۲ ـ کوفتَن ۳ ـ زدودَن ۴ ـ خاك فرسودَن، کندنِ باد خاك را ۵ ـ کهنه گرداندن، جامه را ۶ ـ نَرم کردَن ۷ ـ شِپِش کُشتَن ۸ ـ موی سِتُردَن ۹ ـ روان کردنِ اشك ۱۰ ـ سَخت دَویدَن (بهره از آنندراج)

سُحق: دور شُدَن

سُحُق: دوری

سَحل: ۱ ـ جامه‌ی یك تاه باف ۲ ـ ریسمان یك‌لای (لاروس) ۳ ـ جامه‌ی سِپید، جامه‌ی پنبه‌ای

سَحل: ۱ ـ یك تاه بافتن ۲ ـ پوست باز کَردَن ۳ ـ خاك فرسودَن ۴ ـ بسودنِ دِرَم ۵ ـ پوست کَندَن، با تازیانه ۶ ـ گریستن (بهره از آنندراج) ۷ ـ نرم کَردَن

سُحلَة: خرگوش ریزه، خرگوشَك

سُحَل: دَرهَمرَنگ، از ماهیان

سَحلَب Salep : در انگلیسی و فرانسوی برگرفته از این واژه‌ی تازی است ۱ ـ سَگ اَنگور، جَرموج ۲ ـ شیره‌ی جَرموج

سَحلَبیّات: جَرموجیان، سَگ انگوریان

سُحَلیّات: دَرهَمرنگیان

سَحَم: ۱ ـ سیاهی ۲ ـ آهَن

سُحُم: پُتك‌ها، پَتَك‌ها (آنندراج)

سُحمَة: سیاهی (آنندراج)

سَحمَة: توده‌ی آهَن (لاروس)

سَحن: ۱ ـ پَرداختِ چوب ۲ ـ شکستنِ سَنگ ۳ ـ گروه انبوه (آنندراج) ۴ ـ پَناه (لاروس)، پَناهجای، سَرپناه

سِحن: پَناهگاه

سَحنَة: ۱ ـ پوست نَرمی ۲ ـ فَراوانی ۳ ـ رَنگ و ریخت

سُحوج: پوست خَراشیدِگی

سَحوج: سوگندخورنده، زن

سُحوح: ۱ ـ روان شُدَن، اشك یا باران ۲ ـ تازیانه زدن ۳ ـ فَربه گَشتَن

سَحوح: ابر ریزان (آنندراج)

سَحور: پَسِشام، آنچه پیش از بامداد در رمضان خورَند

سَحوف: فَربِه، پیه ناك، مَرد و زن

سَحوق: ۱ـ کو یَكِ دراز، خرمابُنِ دراز ۲ـ ماچه‌خرِ دراز ۳ـ دِراز (لاروس)

سُحوقَة: دراز گشتنِ کو یَك

سُحول: گریستن، اشك ریختن

سَحی: ۱ـ خراشیدن گِل ۲ـ رَنـدیدَن ۳ـ گِل بَرکندن ۴ـ مُهر کردنِ نامه ۵ـ ستردنِ موی (آنندراج)

سَحیت: سیری ناپَذیر (لاروس)

سَحیر: ۱ـ بیمار شکم ۲ـ بزرگ شِکَم، اَسپ (آنندراج)

سَحیفَة: ۱ـ پیه پهنا، پیه تُهیگاه، پیه پشت مازه ۲ـ بارانِ خاکروب ۳ـ آوای آسیا

سَحیق: ۱ـ نیك ساییده، سوده ۲ـ جای دور (آنندراج) ۳ـ دِراز (لاروس)

سَحیقَة: بارانِ خاکروب

سَجیل: ۱ـ جامه‌ی یك تاه ۲ـ رشته‌ی ناتافته ۳ـ ریسمان یك لا ۴ـ بانگِ خر

سَخاء: ۱ـ بَخشِش، دهش ۲ـ شاهتَرگان، از گیاهان (سَخاء، تك: سَخاءَة)

سَخّاء: نرمی، سُستی (آنندراج)

سَخاءَة: تره (آنندراج)، شاهتره، از گیاهان

سِخاب: گردن آوین، گردن آویزِ بی گوهر که از هسته یا گُل فراهم آورند، گلوبَند

سَخاخ: وَرزبوم (فرهنگ پهلوی)، زمینی که برای کشت آماده شده باشد

سُخاخِین: گَرم (لاروس)

سَخاخِین: (تك: سِخّین)، کج بیل‌ها

سَخاسِخ: ۱ـ وَرزبوم (از آنندراج) ۲ـ گَرم (لاروس)

سَخافَة: در فارسی: سَخافَت ۱ـ نابِخرَدی، کَم خِرَدی ۲ـ لاغری

سَخاگُستر: بخشَنده، دهَنده، دهشمَند

سِخال: (تك: سَخلَة)، بُزغالگان، نَرینه

سُخّال: ۱ـ ناتَوان ۲ـ فرومایه

سُخالَة: سونِش (= بُرادَة، بُراده، آنندراج)

سُخام: ۱ـ سیاهی دیگ ۲ـ ذُغال (لاروس)، اَنگِشت ۳ـ مِی گُوارا ۴ـ جامه‌ی تِرمینه (آنندراج) ۵ـ موی سیاه

سُخامَة: کون (آنندراج)

سُخامَی: می گُوارا

سُخامِیّ: ۱ـ سیاه ۲ـ شب سیاه (لاروس)

سَخانَة: گَرم گشتَن

سَخاوَة: خواپَری، هم‌آوای خواهرَی (فرهنگ پهلوی)، رَرواس (آنندراج)، رادی (پهلوی)،

جهان او راست میدارَد به شادی ـ کِه و مِه را هَمی بَخشَد به رادی (گرگانی)، بَخشِش (معین)، جَوانمَردی (عمید)

سَخاوِی: (تك: سَخواء)، زمینهای نرم و فَراخ (آنندراج)

سَخاوِیّ: (تك: سَخاوِیّة) زمین های نرم و فراخ، زمین های هَموار

سُخُب: (تك: سِخاب)، گلو بَندها

سَخَب: بانگ، فَریاد (آنندراج)

سَخبَر: ۱ ـ ماردوست، از گیاهان ۲ ـ ناتوزش (= بی‌وَفائی، از پهلوی)

سَخت: پارسی تازی گشته، سَخت (فرهنگ پهلوی)، دُشوار

سُخت: سَرگین، در پارسی سرگین از سُمداران است و پیخال از جانوران دیگر

سَخت: پارسی تازی گشته، سَختیان، سَخت، پوستِ بُزِ پَردازیده

سَخت‌ساق: سخت ساغ (ساق و ساقه پارسی و پهلوی است)، پایدار، اُستُوار

سَختیان: پارسی تازی گشته، سَختیان (لاروس)، پوستِ بُزِ پَردازیده

سَختیت: از ریشه‌ی پارسی ۱ ـ سَخت ۲ ـ نازُك و باریك (لاروس) ۳ ـ پَستِ ناآمیخته ۴ ـ کم روغن ۵ ـ گَرد بَرخاسته ۶ ـ آردِ سِپید ۷ ـ دُرُشت (بهره از آنندراج)

سَخد: ۱ ـ گَرم ۲ ـ آماس

سَخَر، سَخر، سُخُر: تُنبُل، به تُنبُل جامه‌ی صبرم بُریدند ـ به زشتی پرده‌ی نامم دَریدند (گرگانی)، فسوس کَردَن (آنندراج)، دَست اَنداختن (فرهنگ مثل ها و اصطلاحات)، اَفسوسیدَن (= مسخره کردن، از پهلوی)

سُخرَة: ۱ ـ فَرمانبُردار ۲ ـ بیگار، کسی که او را به بیگاری (= کار بی مزد) گرفته باشند ۳ ـ خَریش، خنده خَریش، کسی که او را دست انداخته و ریشخند کنند، مَجَرگ (لغت فرس)

سُخَرَة: ۱ ـ بیگارگیر ۲ ـ ریشخندگَر، اَفسوسگَر (فرهنگ پهلوی)

سُخره گیر: ۱ ـ بیگارگیر ۲ ـ زَبونکُش، زَبون آزار

سُخرِیَة: اَفسوسگَری (پهلوی)، ریشخَند، تُنبلش، فُسوس (آنندراج)

سُخری: فَرمانبردار (آنندراج)

سُخُط، سَخَط، سُخط: ۱ ـ خَشم ۲ ـ ناخُرسَندی ۳ ـ بیزاری ۴ ـ کینه‌توزی، خونخواهی

سَخف: ۱ ـ تَنگرُوزی ۲ ـ نَزاری ۳ ـ بی خِرَدی، سَبُکمَغزی

سُخف: ۱ ـ سَبُك مَغزی، سَبُکی ۲ ـ دَریدگیِ

مَشك

سَخفَة، سُخفَة: ۱ـ سبك‌مَغزی ۲ـ تنگی، تنگروزی

سَخل: (تك: سَخلَة)، بُزغالگان، بَرگان

سَخل: ۱ـ پاکیزه کردن ۲ـ گرفتن به فریب ۳ـ دورکَردَن، کِنار زَدَن

سَخلَة: بَره، بُزغاله‌ی نو زاد

سَخَم: ۱ـ سیاهی (آنندراج) ۲ـ کینه، بَدخواهی (لاروس)

سُخمَة: ۱ـ سیاهی ۲ـ کینه ۳ـ خَشم (لاروس)

سُخن: گَرم (آنندراج)، داغ (لاروس)

سُخُن: گَرم شُدَن

سَخَن: ۱ـ گرمی ۲ـ تَپ (لاروس)

سُخنِ اَفواهی: بَرسَر زَبانی

سُخنان: گَرم، داغ (لاروس)

سُخنان: روزِ گَرم (آنندراج)

سُخنانَة: شَب گَرم (آنندراج)

سُخَن طَراز: سُخَن تَراز، طَراز تازی گشته‌ی تراز پارسی است

سُخَنِ عَلیقی: (آنندراج)، سخنِ خونبوی، سخنی که از آن بوی خون آید

سُخنِ غَلیفی، سخن غَلافی: (آنندراج) ۱ـ سخن پوشیده ۲ـ سخن ساخته، چَفته سُخَن (چفته = تُهمت)

سخن فَهم: سُخَن شِناس

سُخنِ مَجلسی: (آنندراج)، سُخنِ آشکار

سَخواء: زمینِ فراخ و نَرم، زمین پهناوَر، پَهندَشت

سُخَواء: (تك: سَخِیّ)، خواپَران، هم‌آوای خواهَران (فرهنگ پهلوی)، جَوانمَردان

سَخود: جَوانیِ خوش (لاروس)

سَخوط: پَلید

سَخون: شوربای گرم کرده (آنندراج)، خوراك گَرم کرده (بهره از لاروس)

سُخونَة: ۱ـ گَرم بودن (آنندراج) ۲ـ گَرمی (لاروس) ۳ـ تب زایِمان (= تب نفاسی)

سَخِیّ: خواپَر، هَم‌آوای خواهَر (فرهنگ پهلوی)، راد، گفت کانبارِ خانه بگشادیم ـ اَبر اگر زُفت گَشت ما رادیم (سنائی، حدیقه)، کُجا نه زُفت خواهد بود نه راد ـ همان بهتر که باشی راد و دلشاد (گرگانی، ویس و رامین)، خُنك آن کسی کو بوَد پادشا ـ کَفی راد دارد، دِلی پارسا (رودکی)، نِی که حاتم نیست با جود تو راد ـ نی، که رستم نیست در جنگ تو مرد (منوچهری)، در پارسی راد (= سَخی) رودرروی زُفت (= بَخیل) آمده است

سَخیُّ الطَّبع: جوانمَرد، راد، گشاده‌دَست (فرهنگستان)، رادسِرِشت

سَخیف: ۱ـ نادان، کَم‌خِرَد ۲ـ چابُک، زِرَنگ ۳ـ سُست: اندیشه، رای ۴ـ نازُک: اَبر ۵ـ کَم‌بافت، سُست‌باف: جامه

سَخیمة: ۱ـ کینه‌ی نَهانی ۲ـ پَلیدی (آنندراج)

سَخین: ۱ـ وِلَرم، نه گَرم و نه سَرد ۲ـ اَشکریز، اَندوهگین، مَرد

سِخّین: کَج‌بیل

سَخینَة: آرد تو لِه، آرد هاله، آشی که با آرد پزند و مردم درویش خورنَد (برهان)

سَخینوس Sxoinos: یونانی تازی گشته، گورگیا، از گیاهان (معین)

سَدّ: ۱ـ بَند، بَرغ، بَرغاب (آنندراج)، وَرغ، آبگیر ۲ـ دَربَند (فرهنگ پهلوی) ۳ـ دیواره، میاندیوار ۴ـ رخنه بَستَن ۵ـ استوار کَردَن ۶ـ بازداشتَن، بازداشت (آنندراج) ۷ـ سخن دُرُشت (لاروس)

سَداء: غوره‌ی سبزِ خُرما (لاروس)

سَدّاج: دروغگوی (آنندراج)

سَداد: ۱ـ راستی، راستگُفتاری، راستکِرداری ۲ـ پایمَردی، پایداری ۳ـ هوشیاری

سَدّاد: اُستوار، دُرُست‌رفتار

سُداد: بینی گِرِفتِگی

سِداد: ۱ـ سَربَند، سَربَندِ شیشه (آنندراج)، ۲ـ راه بَستَن، بَر دشمن ۳ـ خون‌بستگی

سِدادُالثغر: مَرزبَند، پاسدارِ مَرز

سِدار: پرده‌ی چادر

سَدّار: از ریشه‌ی لاتینی، کُنارفروش

سَداة: ۱ـ تارِ جامه ۲ـ تَریِ شَب (آنندراج)

سُداس: شِش‌شِش

سُداسیّ: ۱ـ شِش‌تایی ۲ـ دَستار شش گَزی ۳ـ شلوار شش گَزی ۴ـ واژه‌ی شش‌واتی

سُداسیُّ الاَزهار: شش گُلی (لاروس)، شش گُله

سُداسیُّ الاَسدِیَة: گُلِ شش‌تِهَک (تِهَک = میله، بهره از فرهنگ پهلوی)

سُداسِیّة: ششم بزرگ (لاروس)، زبانزدی در خُنیا

سُداسِیّةالاَرجُل: خرفَستَرِ شِش‌پای

سُداسِیّةالبَتَلات: گُل شش گلبَرگی (لاروس)

سِدافَة: پَرده (آنندراج)

سَدان: پَرده (آنندراج)

سِدانَة: پَرده‌داری، دَربانی، در خُدایخانه یا بُتخانه (عمید)

سَدائِل: (تک: سَدیل)، پرده‌های پالکی (پالکی = هودَج)

سُدَّة: ۱ـ دَرخانه، آستانه ۲ـ تَخت ۳ـ پیشخانه، دیواربَست

سُدَّةُالمُلک: دَربار (لاروس)

سَدج: گُمان بُردَن

سَدح: ۱ـ گلو بریدن ۲ـ بر زمین گُستَردن ۳ـ بر پَهلو نهادَن ۴ـ بَر روی اَفکَندن ۵ـ آرام گرفتِن ۶ـ پُر کردنِ مَشــك ۷ـ بهره‌مند شدن، زَن از شوی ۸ـ فرزند بسیار آوردن (آنندراج)

سُدَد: (تك: سُدَّة)، پیشخانه‌ها، آستانه‌ها، تَخت‌ها

سَدر: فروهِشتن، موی را (آنندراج)

سَدَر: ۱ـ دَریازَدگی ۲ـ سَراسیمگی

سَدِر: ۱ـ هاژ (= مُتحیِّر) ۲ـ سرگردان ۳ـ دَریا

سِدر Cedrus Libani, Cedrus: از لاتـینـی به فارسی و تازی راه یافتــه، آنـندراج و فرهنـگ لاروس آن را با درختِ کُنــار، در پارسی برابـر می‌دانند. معین این برابری را درست ندانسته و تنها سِدری را که در شستشوی به‌کار می‌برند، کوبیده‌ی برگِ کُنار دانسته، برابر پارسی سِدر: اَرز، ریتِه (در آنندراج)

سِدرَة: یك درختِ اَرز

سِدرَةُالمنتهی: فَرازِ بهشت

سِدره‌نــشینــان: فَرازنشینــانِ بهشت، گواژ: فرشتگانِ برکشیده

سَدس: ۱ـ شِشُم شُدَن ۲ـ شِش‌یك گرفتن

سُدس: شِش‌یك

سُدسِیَّة، سُدس: بازه‌یاب، گونـه‌ای گوشه‌یاب که در اختـرشمـاری برای اندازه‌گیری بازه‌ی ستارگان ازهم به‌کار می‌رود

سَدع: ۱ـ بَرخـورد ۲ـ گلو بریدن ۳ـ گُستَردَن ۴ـ بدبخت کردن، بیچـاره گَردانـدَن ۵ـ زَدَن، چیزی را به چیزی

سَدعَة: ۱ رَنج ۲ـ بَدبختی (لاروس)

سَدَف: ۱ـ تاریکـی ۲ـ روشنـایی، از واژگان دوپهلو (آنندراج)، لاروس تنها تاریکی و شب را آورده

سَدف: ۱ـ فروآویختن ۲ـ پایین کشیدن، پرده، روبَند

سَدَف: تیره گشتــن، چشم از پیری یا آسیبِ دیگر

سَدف: هاوَند (= شَبَح)

سُدَف: (تك: سَدفَة)، تاریکی‌ها

سُدفَة: ۱ـ دَرپُوش ۲ـ درگاه ۳ـ سیاهی شَب

سَدفَة: تاریکی

سُدق: ترکی، تَرکش (آنندراج)

سَدِك: ۱ـ آزمَند ۲ـ سَبُکدَست ۳ـ نیزه‌زَن

سَدل: پَرده

سُدل: گردَن‌بَند (لاروس)، پرده

سِدل: سینه‌ریز

سِدِلّی: پارسی تازی گشته، سِه‌دِله (آنندراج)، سِه‌گَتَك (= اُتاق، فرهنگ پهلوی) در یك خانه

سَدَم: ۱ ـ پشیمانی ۲ ـ اَندوه ۳ ـ آزوَرزی (بهره از لاروس)

سَدَم: گَشنِ تیزوَرَن، وَرَن (= شَهوَة، فرهنگ پهلوی)، گَشن به دام نَری گفته می شود که در تخم کشی از آن سود جویند

سَدم: ۱ ـ بَستَن، دَر را ۲ ـ بَند کَردَن

سُدم، سُدُم: چاه انباشته (آنندراج)

سُدُم: (تک: سَدیم) ۱ ـ آبر یزان (لاروس) ۲ ـ ستارگانِ اَبری ۳ ـ مِه‌های نازُك

سَدمان: پشیمان

سَدن: ۱ ـ پرده‌داری، دَربانی، در خدایخانه یا بتخانه ۲ ـ فروهِشتن، جامه را

سَدَن: پرده، پَرده‌ی بارگیر، پَرده‌ی کجاوه (بهره از آنندراج)

سَدَنَة: (تک: سادِن)، پَرده‌داران، زاوَران، دَربانان

سُدُود: (تک: سُدّ)، اَبرهای سیاه (آنندراج)

سَدوس، سُدوس: ۱ ـ سَبزکَپا، پوششی سبز که دینکاران پوشند ۲ ـ چادرِ سبز ۳ ـ نیل، نیله، از گیاهان

سُدول: (تک: سُدل، سِدل)، پرده‌ها

سَدوم: ۱ ـ گَشنِ تیزوَرَن ۲ ـ نام جایی دَر تورا

سَدَی: ۱ ـ تار جامه ۲ ـ نَمِ آغازِ شب ۳ ـ نیکویی (لاروس) ۴ ـ اَنگبین ۵ ـ غوره‌ی سبزِ خُرما

سَدِی: نَمناك، زمین

سَدِیح: سِتان (طاقباز، معین)، بَر پشت خفته

سَدید: ۱ ـ راست و دُرُست ۲ ـ اُستوار

سَدِیر: ۱ ـ گیاه ۲ ـ سَرچشمه

سَدِیرُالنَخل: خُرماستان، کُویَکستان

سَدیر: مخفف سِه‌دیر (آنندراج)، ساختمانی که نعمانِ بن مَنذَر برای بهرام گور ساخته بود

سَدیس: ۱ ـ شش‌یك ۲ ـ دَستارِ شش گَزی ۳ ـ گوسبند شش ساله (لاروس)

سَدِیف: کوهان، پیه کوهان (آنندراج)

سَدِیفَة: اشترِ فَربِه، ماده (لاروس)

سَدِیل: ۱ ـ پَرده‌ی چادر، دَرِ چادُر ۲ ـ پَرده‌ی کَجاوه

سَدِیم: ۱ ـ ستاره‌ی اَبری، چون ستارگان کَهکشان ۲ ـ فرورَفته، آب ۳ ـ مِهِ نازُك، مِهِ اَندَك ۴ ـ بُلَند آوازه، مَرد

سَدِین: ۱ ـ پَشم ۲ ـ خون ۳ ـ پَرده (لاروس)

سَذاب: (لاروس و آنندراج)، سُذاب (معین)، پارسی تازی گشته، سُداب، از گیاهان، تا چون تو دگر نبایدش داشت ـ از رشك به خود سُداب برداشت (تحفة‌العراقین خاقانی)، پَیغَن (برهان)

سَذابیّات: از ریشه‌ی پارسی، سُدابیان

سَذاجَة: سادِگی، گولی

سُذبَة: خُمره

سَذَق: پارسی تازی گشته، سَدِه، جشن سَدِه

سُرّ: ۱ـ بَندِ ناف ۲ـ شادیدَن ۳ـ شادمانی

سِرّ: ۱ـ راز ۲ـ پوشیده

سَرء: ۱ـ تخم ماهی ۲ـ تُخمِ مَلَخ

سَرء: ۱ـ تخم نهادن مَلَخ ۲ـ بسیار فرزندی مادر ۳ـ تخم‌ریزی ماهی

سَراء: ۱ـ جَوانمَرد گَشتَن ۲ـ رادیدَن، راد گَشتَن ۳ـ مِهتَر گَشتَن، مِهیدَن (بهره از آنندراج)

سَراء: درختِ کَمان، از گیاهان (بهره از لاروس)

سَراء: شادمانی (بهره از معین)، رودرروی اَندوه (= ضَراء)

سَراب: معین این واژه را تازی دانسته، هدایت دَر انجمن آراء، آن را پارسی دانسته، عمید نیز آن را پارسی دانسته، اسدی در لغت فرس آن را پارسی دانسته، در برهان قاطع نیز پارسی است. ریشه‌ی این واژه در پهلوی آپسار است که فره‌وشی در فرهنگ پهلوی آن را به سَرِ آب برگردانده ولی از آن روی که سار در پارسی پسوندی است که همانندی را نیز می‌رساند، چون دیوسار و بادسار، می‌توان پذیرفت که برابر است با سَراب و سراب خود در تازی برگرفته از آبسار پارسی است. فراهم آورنده‌ی «بهار عجم» و فراهم آورنده‌ی فرهنگ لاروس سراب را تازی دانسته‌اند: ۱ـ آبسار، کَتیر (= سراب، برهان) ۲ـ شوره‌زار ۳ـ گوراب (لاروس) ۴ـ دروغ ۵ـ تَرفَند، فَریب

سَرابیل: (تک: سِربال)، پیراهَن‌ها

سِراج: پارسی تازی گشته ۱ـ چِراغ ۲ـ خور

سَرّاج: ۱ـ زینساز ۲ـ زین‌فروش ۳ـ دروغگوی

سِراجُ القُطرُب: شَبچِراغ، از گیاهان، شَب‌اَفروز، مِهرگیا

سِراجُ الظلام: کُندِش (آنندراج)، غوزه‌ی پَنبه

سِراجُ اللیل: کرمِ شَبتاب (لاروس)

سِراج المَساکین: چراغِ درویشان، گُواژِ مَهتاب

سِراجَة: از ریشه‌ی پارسی، چِراغَك، چراغِ کوچك

سَراجَة: زینگَری

سَرّاجخانه: زینگَرخانه

سَراح: ۱ـ رَها کَردن، رَهایِش ۲ـ کَواره‌دان (برهان)

سَراد: ۱ـ غوره‌ی خشكِ خُرما ۲ـ کویَكِ پَژمرده

سرادِخ: خُرمای تَر (آنندراج)

سَرادَة: زینسازی (لاروس)

سُرادِق: پارسی تازی گشته (لاروس)، فرهنگنامه‌نویسان گمان کرده‌اند که این واژه تازی گشته‌ی سَراپَرده است و شاید: سَراد: ۱ـ چادُرِ پنبه‌ای، شامیانه ۲ـ گَردِ برخاسته ۳ـ دودِ بَرخاسته

سُرادِقات: (تك: سُرادِق)، شامیانه‌ها، چادرها، سَراپرده‌ها

سَرار: ۱ غوره‌ی خُرما ۲ـ گُزیده، از یك نژاد، گُزین تَبار ۳ـ بریده‌ی ناف ۴ـ واپسین شبِ ماه

سَرارُالوادی: گُزینـدَره، شاید برابر باشد با «وادی ایمن» جایی که آوای خداوند به موسی رسید

سَرارَة: ۱ـ نابی ۲ـ گُزیدِگی ۳ـ بهترینی، بِهی ۴ـ پاکیزگی

سَراری: (تك: سُرِیّة)، کَنیزَکان

سَر از خطّ برداشتن: سرکشی کردن (آنندراج)

سَر از عنان برون بُردَن: سر پیچیدن از فرمان

سِراط: پارسی تازی گشته، سَرتَك (پهلوی)، راه، راه روشن

سُراط: شمشیر بُرّان

سِراطُ الحقّ: راهِ خُدا، راهِ راست

سُراطِیّ: ۱ـ پُرخور ۲ـ بُرّان، شمشیر ۳ـ تُندرو: اَسپ (لاروس)

سُراع: شِتابان: مَرد

سِراع: (تك: سَرع)، شاخه‌های رَز

سُراعَة، مؤنث سُراع: شتابان، زَن

سَراف: بَرگجَوی، جَویدَنِ بَرگ، خوردن برگ از سوی نوزاد کرم ابریشم و خرفستران

سُرّاق: (تك: سارِق)، دُزدان

سُراقَة: دُزدیده، دُزدبُرده

سَراوِیل: (تك: سِراول)، از ریشه‌ی پارسی، شَلوارها، زیرجامه‌ها

سَرایا، سَرایَة: پارسی تازی گشته ۱ـ سَرای ۲ـ کاخ ۳ـ دیوان، در برخی از کشورهای تازی

سَرای جَزا: ۱ـ بهشت ۲ـ رَستاخیز ۳ـ جهانِ دیگر

سَرایچهٔ فَلَك: تختگاه خُدا

سَرائِـح: (تك: سَریحَـة) ۱ـ دَرَفش‌ها ۲ـ سمیره‌های خون (سَمیره = خَطّ) ۳ـ پاره‌های جامه

سَرائِر: (تك: سَریرَة)، رازها، نَهانی‌ها

سرای سُرور: سرای شادی، بِهِشت

سَرای عارِیَت: ایرمانسَرای (برهان)، سَرای سپنج، سپنجی سَرای

سَرب: ۱ـ شُتُر ۲ـ سُتور ۳ـ سینه (لاروس)

سَرَب: ۱ـ کُنام، سوراخ دَد ۲ـ آبچك، اَزَمشك ۳ـ زیرکَده، خانه‌ی زیر زمینی

سِرب: ۱ـ گَله، رَمه ۲ـ گروهِ زَنان ۳ـ دَسته ۴ـ هَوا گروه، گروه هَواپیما ۵ـ رَوان (= نَفس)

سِربال: پیراهَن، جامه، پوشِش

سَر بر خطّ نهادَن: فرمان بُردَن

سُربَة: ۱ـ گروه ۲ـ گَله، رَمه ۳ـ رَده‌ی رَز، رَده‌ی درختان مو

سِرپان Serpent : فرانسوی ۱ـ یَغنَج، ماری باشد که زهرش نبوَد (لغت فرس) ۲ـ مارپیچ (سعید نفیسی) ۳ـ اَهریمن ۴ـ کَرنای مارپیچی

سَرَج: ۱ـ زیبا گَشتَن ۲ـ دروغ بافتَن

سَرج: زین، پالان

سرجل: شالِه به، شُغالِه به، بِه جنگلی (گویش گیلکی)

سِرجِن، سِرجین: پارسی تازی گشته، سُرگین (لاروس) (آنندراج)

سُرجوج: گول، نادان

سُرجوجَة: سِرشت (آنندراج)

سَرح: ۱ـ ستورِ چَرَنده ۲ـ درختِ بُلند ۳ـ چَرا دادن ۴ـ چَریدَن ۵ـ شاشیدَن ۶ـ فرستادَن ۷ـ رَها کَردن

سُرُح: ۱ـ دَهشِ بی‌دِرَنگ ۲ـ رفتارِ نَرم (آنندراج)

سَرحال: سَردَماغ، سَرخوش

سِرحال: گُرگ

سِرحان: گرگ، نَر

سِرحانَة: مؤنث سرحان، گرگ، ماده

سَرحَدّ: مَرز

سَرحَدّات: از ساخته‌های فارسی گویان، مَرزها

سَرحَدّدار: مرزدار

سَرِ حَرف واکَردَن: دیگری را به گفت انگیختن

سَرحِساب: آگاه (آنندراج)

سَرحَلقه: سالار، سَردَمدار

سُرحوب: ۱ـ اَسپِ فَربه ۲ـ درازبالا، مرد ۳ـ شغال ۴ـ دیو دَریایی (بهره از آنندراج)

سُرخابیّه: سُرخابیان، نام دیگر چوب بَرداران (= خشبیه) است که در خیزش مختار ثقفی به خونخواهی حسین بن علی(ع) چوب برگرفتند و به جنگ شتافتند (فضل بن شادان نیشابوری)

سُرخِه‌حصار: آپامه، نام روستایی نزدیک تهران (گوبینو، تحقیقات تاریخی ایران ـ جلد اوّل)

سَرخیل: سَردار، سَردَسته

سَرخیوس: یونانی تازی گشته، شاه‌تره، شَیتَرَج، از گیاهان دارویی

سَرد: ۱ـ دَرزدوزی، دَرزگیری ۲ـ سوراخ کردن ۳ـ زِره بافتَن

سَرَد: روزه‌ی پِی دَرپَی

سَردبَیان: رَنجاننده، تیززَبان، گوشِه‌زَن

سَردحَرف: ۱ـ سَردسُخَن، ۲ـ تیززَبان

سَردَقَة: سَراپَرده کَردَن (آنندراج)

سَردِماغ: (پارسی تازی، معین)، سَردَماغ، سَرخوش

سَردنَفَس: سَرددَم، کسی که سخنش دَررو ندارد

سُردوخ: خرمای تَر نهاده (آنندراج)

سَردین Sardine : لاتینی تازی گشته، بنگرید به ساردین

سرساد: پَنج انگُشت، از گیاهان (لاروس)

سَرسام: پارسی تازی گشته، سَرسام (لاروس) = «مننژیت Méningite»

سَرسَرَة : تیز کردن، کارد و دیگرها (لاروس)

سُرسور: ۱ـ زیرَك، دانا ۲ـ شکافِ دوك

سَرَط: اَوباریدَن (= بَلعیدن)

سُرَط: ۱ـ اَوبارَنده ۲ـ شِتابان (لاروس) ۳ـ دِلیر (آنندراج)

سَرَطان: ۱ـ چَنگار، هِزارچشمه (برهان)، از بیماری ها ۲ـ پنجپایَك (برهان)، کُلَنجَك (برهان)، خَرچَنگ، کَرچَنگ (فرهنگ پهلوی)، از جانوران ۳ـ اَسپ تندرو (لاروس)، نَوَند ۴ـ اَوبارَنده

سَرَطانُ البَحر: خرچنگ دریایی

سَرَطانُ النَّهر: خرچنگ رودی

سَرطَعَة: از تَرس دَویدَن (لاروس)

سَرطَل: دراز بداَندام (لاروس)

سَرطَم: گلوگاه، درجانوران نشخوارگر (لاروس)

سِرطِم: ۱ـ پُرخور ۲ـ سُخنوَر

سُرطوم: زبان‌دراز (لاروس)

سَرطَویله: فَراَسپ، اَسپِ برگزیده (آنندراج)

سَرع، سِرع: نو یه (= شاخه‌ی نو رُسته، برهان)

سَرِع: شِتابان (لاروس)

سَرَعان: شِتابان (لاروس)

سُرعان: شِتاب! (لاروس)

سَرَعان: زِه، زِهِ کَمان

سَرَعانُ الخیل: پیشتازان، اَسپان، پیش اُفتادِگان

سَرَعانُ النّاس: پیشگامان (لاروس)

سَرعَسکَر: سِپَهسالار (آنندراج)

سَرعَشر: سَردَه، نشانه‌ای که در قرآن مجید پس از هر دَه چَمراس (= آیه) گُذارند یا چَمراسی که به نوآموز سپارند تا از روی آن بنویسد (بهره از آنندراج)

سَرعَصا: خُلمِه (برهان)

سَرعَلَم: مَهچه (برهان)

سُرعوب: راسو، موش خُرما (لاروس)

سُرعوبیّات: راسو بیان

سُرعوف: ۱ـ تَرکِه، نازُك اَندام ۲ـ آخوندَك، از خرفستران (لاروس) ۳ـ بید، پِت، کرمكِ جامه‌خوار

سُرعوفَة: آخوندَك، از خرفستران

سُرعوفِیّات: آخوندَکیان

سَرعِیّ: پیچگیاه، گیاهی که شاخه‌ی آن پیچنده و بالارَونده است

سُرعَة، سُرعَت: در فارسی، تگ، هَنگار (برهان)، رَوَندی (فرهنگ پهلوی)

سُرعَةُالابتدائیَة: هَنگارِ نخستین

سُرعَةُالزاوِیَة: هَنگارِ گوشه‌ای

سُرعَةُالانعِتاق: هَنگارِ پَرتابی

سُرعَةُالقصوىٰ: بَرتَرین هَنگار

سُرعَةُالمُتوسِّطَة: هَنگارِ میانگین

سُرعَةُالنسبِیَّة: هَنگارِ هَنداچی (هَنداچ = نِسبَت، فرهنگ پهلوی)

سَرعِیّ: پیچگیاه، گیاهانی که شاخه‌های پیچنده و بالارَونده دارند

سَرغ: شاخه‌ی رَز

سَرغَند: پارسی تازی گشته، سَرغَند (لاروس) (= بخوربَربَر)، از گیاهان

سَرغو: ترکی، باژ، باژی که در شاهی آق قویونلوییان می ستانده اند (بهره از معین)

سُرغوش Sargo: یونانی تازی گشته، پَخماهی

سَرَغَة: بازریش، پیکو، (= قاصِدك در انگلیسی Hawk's beard)، از گیاهان

سَرف: تَباهاندَن، تباه کَردَن

سُرف: ۱ـ کوتاهی وَرزیدن ۲ـ به زِفان اَفکندَن (زِفان = اشتباه، فرهنگ پهلوی)

سَرَف: ۱ـ بیشرَوی (= زیاده‌روی) ۲ـ تَباهی، دَر خوراك ۳ـ آزمَندی، در نوشیدن ۴ـ خوکَردِگی

سَرِف: ۱ـ فَراموشکار ۲ـ تَباه (لاروس)

سِرف Serf : فرانسوی، زَرخَرید (سعید نفیسی)

سَرفِل: پَنجه غازی، از گیاهان

سُرفوت: آذَرشین (= سَمَندَر، برهان)

سَرفوج: سَرگروه، گروهبان

سَرَق: ۱ـ پوشیده شدن ۲ـ فروهشتگی، سُستی، در اَندام

سَرَق: پارسی تازی گشته، سَردَه، پَرندِسپید

سَرِقات: (تك: سرقَة)، دزدی ها، سُخَن دُزدی ها

سَرقافله: سَرکاروان

سُرقُع: باده‌ی تُرش

سَرَقَة، واحد سَرَق: پارسی تازی گشته، سَردَه، پرندِ سپید (بهره از لاروس)

سَرِقَة، سَرَقَة، سِرقَت در فارسی: ۱ـ دُزدی ۲ـ سُخَن دُزدی ۳ـ دزدیده

سَرقُفلی: سَرکو پله

سِرقین، سَرقین: پارسی تازی گشته، سَرگین

سَرَك: سُستی، پس از توانایی (آنندراج)

سرکرده‌ی جاسوسان: سَردور (برهان)

سَرِکَة: پارسی تازی گشته، سَرکِه، کبکِ ماده (لاروس)

سَرکومَة: یونانی تازی گشته، آماس جَهاب (جَهاب = لَمف)

سُرم: سَر روده، سَر روده‌ی دراز (لاروس)

سِرُم Sérum: فرانسوی، آبگین

سَرمای شَدید: زَمهَریر، سَجام (برهان)

سِرمان: کَلیزسیاه، از خرفستران

سَرمَج: پارسی تازی گشته، سَرمَج، سَرمَك، از گیاهان دارویی

سَرمَد: نوتاش (برهان)، جاوید، هَمیشِگی

سِرمَدَست: ترکی پارسی (معین)، خاردَست، کسی که دستِ زبر و پینه‌بسته دارد

سَرمَدِیّ: نوتاشیك، هَمیشگی

سَرمشق: نمونه

سَرمَق: پارسی تازی گشته، سَرمَك. از گیاهان دارویی (آنندراج)، سَلَمه

سَرمَقِیّات: سَرمَکیان

سُرموجَة: پارسی تازی گشته، سَرمُوزه، پاتاوه (لاروس)

سُرنای: پارسی تازی گشته، سُرنا (لاروس)

سُرَنگ Seringue: فرانسوی، آبدُزدَك (فرهنگستان)، کاپیش (گویش گیلکی)

سُرنوف: بایشه، از پرندگان

سَرو: پارسی تازی گشته ۱ـ سَرو، درختِ سَرو (لاروس) ۲ـ میانکوه ۳ـ جَوانمردی و بَخشندگی ۴ـ کرمِ مَلَخ ۵ـ مِهتَر گَشتن، والایی

سَروِجبال: آربَس (گویش گیلکی)

سِرواژ Servage: فرانسوی، زَرخَریدی، بَردِگی (سعید نفیسی)

سَرواط: پُرخور

سِروال: پارسی تازی گشته، شَلوار

سِروتِراپی Sérothérapie: فرانسوی، کاپیشدَرمانی

سَروُثاق: (معین)، پارسی ترکی، سَربَنده، سَردسته‌ی بَردگانِ هَمکوی

سُروج: (تك: سَرج)، زین‌ها (آنندراج)، پالان‌ها

سُروح: چَرا کَردَن (آنندراج)

سُرور: ۱ـ شادی، شادمانی ۲ـ شاد گَشتَن ۳ـ شاداندَن، شاد کَردَن

سَرورَق: سَربَرگ

سَروف: سَخت و بزرگ (آنندراج)

سَروق: دُزد، دُزدِ سَرگَردَنه

سَروَکَه: ۱ـ بَدمَنِشی ۲ـ سُست‌رَفتاری ۳ـ ماندِگی (آنندراج)

سِرویابل Serviable : فرانسوی، خوش‌بَرخورد، خوشروی

سِرویس Service : فرانسوی ۱ـ پَرَستَک (فرهنگ پهلوی) = (خدمت) ۲ـ زاوَری ۳ـ یاری، دَستیاری (نفیسی) ۴ـ اِواره (= اِداره، فرهنگ پهلوی) ۵ـ کار ۶ـ کارمَندی

سِرویسِ ایاب و ذهاب: سازمان آمد و شُد

سرویس دادَن: پَرَستاری، زاوَریدَن

سرویس غذاخوری: دستگاهِ خورِش، دِستگاهِ خورد

سِرویلیسم Servilisme فرانسوی، فَرمانبرداری، بَرده‌گَرایی، چاکِرگَری

سِرویِت Serviette : فرانسوی، دَستارچه، دَستارخوان (سعید نفیسی)

سَرهَب: ۱ـ کانا ۲ـ پُرنوش ۳ـ پُرخور

سَرهَبَة: تَنومند، زَن، دراز و تنومَند

سَرهَد: پیه کوهان (لاروس)

سَرهَدة: ۱ـ بُریدنِ کوهان (آنندراج) ۲ـ نیکوپَروَری، کودك را

سَرهَفَة: نیکوپَروَری، کودك را

سِری Série : فرانسوی، رِشته، زَنجیره

سُرَی: شَبرَوی (آنندراج)

سَرِیّ: جوی خُرد، جویَك، که به سوی خرمابُنان رَوَد

سُریان: (تك: سَرِی)، جُویکان

سِریاح: ۱ـ مَلَخ ۲ـ دِراز ۳ـ نام سگی است (آنندراج)

سَریح: ۱ـ آسان ۲ـ رَوان، شاش ۳ـ بی‌زین، اَسپ

سَرید: دَرَفش کَفشدوزی (لاروس)

سَریر: ۱ـ اورَنگ، پَروانگاه (فرهنگ پهلوی) ۲ـ گاهوك (= تابوت، فرهنگ پهلوی) ۳ـ پیه گیاهِ تك (= بَردِیّ، فرهنگ جهانگیری)

سَریرَة: ۱ـ راز ۲ـ پاکدِل

سَریس: ۱ـ نامَرد ۲ـ زیرك، هوشیار ۳ـ نِگهدارنده، نگهبانِ داراك خویش ۳ـ گشنِ بیکاره، گَشنی که باردار نگردانَد (بهره از آنندراج)

سِریش، اَسراش: پارسی تازی گشته، سِریش (لاروس)، بیخ گیاهی است

سُرَیط: فِرنی، خوراکی است با شیر و شکر و آرد برنج

سُرَیطاء: فِرنی، آشی است از شیر و آرد

سَریع: اَرتاك (فرهنگ پهلوی)، تَگ، تَکیك (فرهنگ پهلوی)، تَجا (برهان)، رَغ (فرهنگ واژه‌های همانند)، فرهنگنامه‌ها برابر با

«سرعَة» شِتاب و برابر با «سریع» شتابان را آورده‌اند که گُمان می کنم درست نباشد، شِتاب در پارسی برابر است با «عَجَلَة» و «تَعجیل» در تازی

سَریع التأثیر: سَبُکدارو (آنندراج)

سَریعُ الحَرَکَة: تیزگَشت، چنین است خود گُنبدِ تیزگَشت ـ گَهی کوه گیرند از او گاه دَشت (نظامی، شَرَفنامه)

سَریعُ السیر: بادپا (برهان)، توسَن، تندرو

سَریعُ العَمَل: تُندکار، چالاك (فرهنگستان)

سَریعُ الاِنتقال: تندهُوش، تُندیاب، زودیاب، تیزهوش (فرهنگستان)

سَریف: رَزرَده، رَسته‌یِ درختانِ مو

سَریقون: یونانی، شَنگرفِ سوخته (آنندراج)

سِری کَردَن: (فرانسه پارسی)، پُشتِ‌هَم نَهادَن

سَرِیَّة: سپاهِ کوچك، از پنج تا سِسَد (بهره از لاروس)

سُرِیَّة: کَنیزَك، کنیزكِ بَغَلخواب

سِزارین Césarien: فرانسوی، رُستَم‌زایی

سَزاوُل: تُرکی، فَرآوَرَنده، فَراهَم کننده (بهره از آنندراج)

سُس Sauce: فرانسوی، چاشنی (سعید نفیسی)

سِسالی Séséli: لاتینی، چَتراك، از گیاهان دارویی

سِسالیوس: لاتینی تازی گشته، چَتراك

سُست اِذعان: سُست‌رای (آنندراج)

سُست ایمان: تَبَست (برهان)

سُست عَزم: سُست کوش

سُست عناصِر، سُست عُنصُر: سُست پای، مِس‌مِس کار (گویش تهرانی)، شُل خایه (گویش گیلکی)

سُست وَفا: سُست پیمان

سِطاء: تاختَن، فروگِرِفتن

سُطاح: گیاه خَزَنده (لاروس)

سَطّارة: چارخانِکش: رَده‌کِش

سَطاریون: یونانی، بَرابَران، از گیاهان دارویی (آنندراج)

سِطاع: ۱ـ فَرستون، درچادُر ۲ـ گَردَن ۳ـ داغِ پهلو، در اُشتُر (بهره از لاروس)

سَطاقِس: یونانی تازی گشته، شاهتَره، گندنای کوهی

سِطام: ۱ـ اَنبُر ۲ـ سَرشیشه ۳ـ تیزی، دَر تیغ

سِطَبر: پارسی تازی گشته، سِتَبر، دَفزَك (برهان)

سَطبوس: یونانی، گُلنار، گُلِ آنار (آنندراج)

سَطح: ۱ـ رویه، ۲ـ بام ۳ـ پَهن کَردَن، هَموار کَردَن ۴ـ بَر زمین خواباندَن ۵ـ بام ساختَن

سَطحِ بَسیط: رویه‌ی راست

سَطحِ مُحَدَّب: رویه‌ی کوژ

سَطحِ مُستَوی: رویه‌ی هَموار

سَطحِ مُقعَر: رویه‌ی گود

سَطحَة: رویه، پَهنه (معین)

سَطر: ۱ـ رَده ۲ـ رَسته

سَطراك: یونانی، زَرَنباد، از داروها (آنندراج)

سَطراطیوطس Stratiotes: یونانی تازی گشته، وَزَغکُش، از گیاهان

سَطرِ حساب: رَده‌شُمار، رَده‌پَرداخت

سِطَرخ: پارسی تازی گشته، سِتَرخ، تالاب (برهان)

سِطَرکا Styrax: لاتینی تازی گشته ۱ـ لَبان‌خاوی، از گیاهان ۲ـ اَنگُم‌زِه (= صَمغ زیتون)

سُطُرلاب: کاهیده‌ی اُسطرلاب، سُلّاب

سَطرونیون Saturnion: یونانی تازی گشته، آذَربوی (برهان)، چوبَکِ اُشنان (گویش شیرازی)

سَطع: ۱ـ دَست بَرهم زَدِگی (آنندراج) ۲ـ دَمیدنِ پگاه ۳ـ آوای زَدَن ۴ـ آشکار شدن: گرد یا شید (= نور) یا بوی (بهره از آنندراج و لاروس)

سَطَل: بیهوش گشتن، از دارو یا از مِی (بهره از لاروس)

سَطَل: ۱ـ مَست ۲ـ بیهوش ۳ـ سَرمَست ۴ـ دِراز، مَرد (لاروس)

سَطل: پارسی تازی گشته (لاروس)، سَتل، دولَك (فرهنگ پهلوی)، ودرِه (گویش گیلکی)

سَطم: ۱ـ دَربَستَن ۲ـ تیزی، دَرتیغ

سَطو: ۱ـ تاخت ۲ـ چیرِگی ۳ـ فروگرفتن

سَطوَة: ۱ـ دُشنام دادن ۲ـ لَت زَدَن (= کُتَك زدن) ۳ـ نیرومندی ۴ـ شکوه

سَطوبی Stoebé: لاتینی تازی گشته، نارَنگینه، از درختان

سُطوح: (تك: سَطح)، رویه‌ها، بام‌ها

سُطُور: (تك: سَطر)، رَدِه‌ها، رَسته‌ها

سطوع: بُلَند شُدَن (آنندراج)

سُطول: (تك: سطل)، دولك‌ها، دولَکان، سَتل‌ها

سَطِیح: ۱ـ کُشته‌ی دراز اُفتاده ۲ـ دیرخیز ۳ـ کیسه‌ی چَرمین

سَطیح: ۱ـ درازبالا ۲ـ بامداد

سَطیعون: سُریانی، آهودوستَك (گویش شیرازی)، از گیاهان

سِعاء: جِهمَرزی (= زِناء، فرهنگ پهلوی)

سَعابِیب: به صیغهٔ جمع ۱ـ رشته‌ی انگبین ۲ـ رشته‌ی گِلیزِ اَنجِل (= لُعاب خِطمی، برهان) ۳ـ روان شُدنِ گِلیز (= لُعاب)

سَعادات: (تک: سعادَت)، اِرَمگانها، روزبِهیها

سَعادَة: اِرَمگان (معین)، نیک اَختَری (برهان)، روزبِهی (آنندراج)، شِتای (فرهنگ پهلوی)، اوروازِش (فرهنگ پهلوی)

سَعادَت آمیز: شِتایان

سَعادَتِ اَبَدی: بُژش (فرهنگ پهلوی)

سَعادَت اَفزای: شِتای اَفزای

سَعادَتمَند: شِتایُومَند، نیک اَختَر، خواپَر (فرهنگ پهلوی)

سُعادَی: جَگَن، از گیاهان

سُعار: ۱ ـ گرمی، از آتَش ۲ ـ گُرُسنِگی، سَختیِ گُرسنگی ۳ ـ بَدی، تَباهی (آنندراج) ۴ ـ سوزشِ تِشنِگی ۵ ـ گرمای شَب ۶ ـ دیوانِگی (لاروس)

سُعاط: تندی، تیزی، در بُوی (لاروس)

سُعاف: پوسته پوسته شُدن ناخن (لاروس)

سُعال: سُرفه (لغت فرس)، خُفه (برهان)، سَکَنج (معین)، تُروَه (آنندراج)

سُعال الدیکیّ: سیاه سُرفه، خُرُوسَک

سَعالی: (تک: سِعلاة)، بَغامِگان (= غولان، برهان)

سُعالیّ: پاخَر (معین)، از گیاهان

سُعال یابِس: سُرفه‌ی خُشک

سَعانِین: سُریانی تازی گشته، جشنی است مَرتَرسایان را، هفته‌ای پیش از «فصح» (آنندراج)

سُعاة: سخن چین (آنندراج)

سِعایَة، سَعایَت: در فارسی، ۱ ـ بَدگویی ۲ ـ سُخَن چینی ۳ ـ چَفته بَستَن (= تهمت زدن) ۴ ـ باج گیری (آنندراج)

سَعَب: رشته‌ی گِلیز

سَعبَر، سَعبَرَة: چاه پُر آب

سَعتَر: پودینه‌ی کوهی (آنندراج)، آویشَن (لاروس)، از گیاهان، اوشِه، مَرزِه (برهان) ۴

سَعتَرُالشائع: آویشَنِ خوراکی (لاروس)

سَعتَریّ: ۱ ـ بزرگوار و دِلیر ۲ ـ زِرَنگ، تَرفَندکار (بهره از لاروس) ۳ ـ شوخ و بی باك (آنندراج)

سَعتَری و سَعتِرَباز: آنندراج این واژگان را پارسی یا از زبانی دیگر می داند، هَمگِن باز، زنی که با زن دیگر بیامیزد

سُعد: مُشکك، از گیاهان (برهان)، آنَستِه (آنندراج)

سُعدِ خوراکی: بادام زَمینی (معین)

سَعد: ۱ ـ فَرخُندِگی (لاروس) ۲ ـ دوشیزِگی (لاروس) ۳ ـ هُمایون، هر یك از ده ستاره‌ای که آنها را بَرسَرهم اخترانِ همایون (= سُعودُالنجوم) خوانند، این ستارگان در چهرسِپهری آبدان یا دولَك (= دلو) که

یازدهمین آبام (= بُرج) است، جای دارند.
سَعدِاکبَر: همایون بزرگ، زاوَش، اورمَزد (= مشتری) (اندیشه‌های فلسفی ایرانی)
سَعدُالسُّعود: همایونِ همایونان، زاوَش، چهاردهمین خانه‌ی ماه (لاروس)، بیست و چهارمین خانه‌ی ماه (غیاث)
سَعدان: ۱ـ شادمان ۲ـ خارکُویَك (= نخل خرما) ۳ـ پستانِه، خاری است خوراك اُشتُر ۴ـ کپی، کَپیك (= بوزینه)
سَعدان: به صیغهٔ تَثنیَة ۱ـ ناهید و زاوَش (= زهره و مشتری) ۲ـ گُلِ کُرکی، از گیاهان
سُعدَة: رمده، شیرواش، از گیاهان (گویش گیلکی)، در انگلیسی: Wart-grass
سُعدِیّات: مُشکَکیان
سَعدَین: ناهید و زاوَش
سِعر: نرخ، اَرز
سَعر: ۱ـ اَفروختن ۲ـ گرم کَردَن، جَنگ را ۳ـ بَرانگیختَن (آنندراج)
سُعُر: ۱ـ سَختیِ گُرسنگی ۲ـ گرما ۳ـ دیوانگی (لاروس) ۴ـ گولی، کُندهوشی ۵ـ رَنج (آنندراج)
سَعِر: دیوانه (لاروس)
سِعرُالحسم: نِرخ کاستِ بَها
سِعرُالفائدَة: نرخِ سود، نِرخِ بهره (لاروس)
سَعَران: سَخت دَویدَن (آنندراج)
سُعرور، سِعرارَة: تَباشیر، تازی آن طَباشیر است، سپیده‌دَمان را بدان مانند کنند
سَعرَة: ۱ـ سُرفه ۲ـ آغازِ کار
سُعرَة: ۱ـ زِفتگون، از رَنگ‌ها ۲ـ دَما، یِکانِ گَرمی
سُعسُع: گُرگ (لاروس)
سَعسَعَة: ۱ـ خواندن یا راندنِ بُز ۲ـ لرزیدَن، از پیری ۳ـ سِپری گشتنِ زندگی ۴ـ روغن آلایی، موی را ۵ـ پایان یافتنِ شَب (بهره از آنندراج)
سَعط: چکاندَن، دَر بینی
سَعف: ۱ـ فرومایه، مرد ۲ـ بَرآوردنِ نیاز
سَعَف: ۱ـ شاخه‌ی خشكِ خُرمابُن ۲ـ وَردَك (= بَهیزِ عَروس)، رختِ پَیوك (= عروس، لُغت فُرس) ۳ـ مانِه (= اَسبابِ خانه)
سَعفَص: آمیزه‌ی سِ، عین، فِ، صاد در تازی
سَعفَة: شیرونه، شیرینَك (برهان)، از بیماری‌های پوستی دَر سَر
سَعَل: خرماخُشکه، بی‌هَستِه
سِعلاء، سِعلاة: بَغامِه (= غول، برهان)، بَغامه‌ی مادینه
سُعلَة: ۱ـ سُرفیدَن (آنندراج) ۲ـ سُرخ زَدگی، در موی سَر

سَعم: تُندرَفتَن (لاروس)، گونه‌ای رفتارِ اُشتُر (آنندراج)

سَعن: ۱ـ مَشكِ بزرگ ۲ـ پیه، چَربی ۳ـ مِیِ ناب (بهره ازلاروس)

سُعن: ۱ـ دولِ چَرمینه ۲ـ سایبانِ بام، سایه‌پوشِ بام

سُعنَة: ۱ـ آبدَستان ۲ـ آوندِ شیردوشی ۳ـ آبدانَكِ چَرمی ۳ـ چوب دهانه

سَعنَة: ۱ـ همایون ۲ـ مَرَخشه (= نَحس)، از واژگان دوپهلو ۳ـ اَندَك، خُرد

سَعو، سِعواء: پاس درازی ازشَب، پاسی ازشَب

سُعُود: (تك: سَعد)، همایونان: ناهید، زاوَش، تیر یا دبیرسپهر (در آنندراج به جای تیر، ماه آمده است)

سَعُود: بُزدنبالِگان، سه ستاره‌اند خُرد دنبال بُزغاله (= جَدی) (بهره ازآنندراج)

سُعودُالنُّجوم: اخترانِ همایون

سُعودَة، مقابل نُحوسَة: همایونی، فَرخندِگی، نیك اَختَری

سَعوط: ۱ـ چكاندَن، دَربینی ۲ـ داروی بینی ۳ـ شامَك چكان (شامَك = قطره، فرهنگ پهلوی) ۴ـ گَرده‌بُو (= اَنفیه)

سَعَة: ۱ـ گُشادِگی ۲ـ توانگری ۳ـ تاب وتُوان (لاروس)

سَعَهٔ صَدر: دلبازی، گُشادسینِگی

سُعوف: (تك: سَعَف)، وَردَكها

سَعی: ۱ـ كوشیدَن ۲ـ آهَنگیدَن (= قصد كردن) ۳ـ دَویدن ۴ـ شتافتَن ۵ـ رَه سِپُردن ۶ـ به‌دست آوردَن

سَعی: كار، كوشِش (لاروس)، كوش، چَغِش (بهره از برهان)

سَعی كردن: كوشیدَن (فرهنگ پهلوی)، چَغیدَن (برهان)

سَعید: ۱ـ خوبمُرواك (فرهنگ پهلوی)، نیك اَختَر، نیكبَخت ۲ـ جوی (آنندراج) ۳ـ از نام‌های تازی برای مَردان

سَعیدَة، مؤنث سَعید ۱ـ نیكبَخت ۲ـ خانه‌ای بوده مَرتازیان را كه هَنجِ (= حَجّ) آن می كرده‌اند (آنندراج) ۳ـ از نام‌های تازی برای زنان

سَعیدی: ۱ـ نیكبَختی ۲ـ گونه‌ای خامه (= قَلَم) (بهره ازمعین)

سَعیدیّة: ۱ـ چادُرِ یَمَنی ۲ـ نام روستایی درمِسر

سَعیر: ۱ـ زبانه‌ی آتش ۲ـ آتشِ اَفروخته ۳ـ اُشكوب چهارم دوزَخ ۴ـ نام بُتی است

سَعیط: ۱ـ دُرد، لِردِمِی ۲ـ بوی تُند ۳ـ روغنِ گُربَگو (= بان) ۴ـ روغن سِپَندان ۵ـ بوی سِپَندان (بهره ازآنندراج)

سَعیع: گَندم دیوانه، گندم هیچکاره (آنندراج)

سَغابَة: ۱ـ گُرسنگی ۲ـ ماندِگی

سَغب: گُرسنگی (آنندراج)، شورِ آرزو

سَغبان: گرسنه (آنندراج)، مَرد

سَغبَر: یونانی، سَرَخش، گیلدارو، از گیاهان دارویی

سَغبَی: مؤنث سَغبان: گُرسنه (آنندراج)، زَن

سَغبین Sagapenon: یونانی تازی گشته، سَکبینه، سَکبینَج، پُرزیکه، از گیاهان دارویی

سَغد: بارانِ نرم، نرمه‌باران

سَغراق، سَقراق: ترکی ۱ـ کوزه، کوزه‌ی لوله‌دار ۲ـ نوشیانه، پیاله

سَغّز: این واژه‌ی پارسی را به‌نادرست سَقّز می نویسند ۱ـ سَغِز (= غندرون، در گویش سپاهانی و = آدامس، در گویش تهرانی) ۲ـ سَغِز، شهری است در کردستان

سَغسَغَة: ۱ـ جُنباندن، برای بَرکَندن ۲ـ خیس کردن، سر را با آب یا روغن ۳ـ نهان کردن، دَر خاک ۴ـ چرب کردن، خوراک را (بهره از آنندراج و لاروس)

سَغل: ۱ـ خُردانَدام، دَست و پا کوچولو ۲ـ بَدخوی ۳ـ ناآرام ۴ـ بَدخوار، بَدخوراک ۵ـ نزار، تُرنجیده پوست

سَغم: ۱ـ گای ۲ـ آوَرد و بُرد، بی آب دادَن ۳ـ به ناز پَروَردَن، بَرده را (بهره از آنندراج) ۴ـ آزار رسانیدن

سَغِم: ۱ـ بِهزی، آن که در آسایش و فراخی زندگی کند ۲ـ خشمناک، که در سوز و گُداز باشد (بهره از لاروس)

سُغن: خوراکِ بَد

سُغوب: ۱ـ گُرسنِگی ۲ـ گُرسنگی و دَرماندِگی

سَفّ: شکوفه‌ی خُرمابُن

سِفّ، سُفّ: ۱ـ مارپیسه، مارپَرّان (آنندراج) ۲ـ موی بَند (لاروس)، گیسو بَند ۳ـ دارو، که خشک خورده شود

سَفاء: بُریدگی شیر ماده شتر (لاروس)

سِفاء: دارو

سِفاجنُم Sphagnum: لاتینی تازی گشته، اُشنَه، اُشنان، خَرَند، از گیاهان

سَفّاح: ۱ـ خونریز ۲ـ بَخشَنده ۳ـ سُخنران، سُخنوَر

سِفاح: ۱ـ جهمَرزی (= زناء) ۲ـ خونریزی ۳ـ اَسپ تاختَن، بی سامه‌بَندی

سِفاد: گای، دَرستور، بَرجَستنِ نر بر ماده

سَفادیکُس: یونانی، پیازدَشتی، از گیاهان

سِفار: دَهانه، برای اُشتُر

سِفارَة، سِفارَت، در فارسی ۱ـ میانجیگری ۲ـ فِرِستِش (فرهنگ پهلوی)، بَغدِستانی

(پهلوی)

سِفارَتخانه: بَغدِستان

سُفارَة: ۱ـ آخال، خاکروبه ۲ـ ریزش موی، در پیشانی

سِفـارَج Asparagos: یونـانی تازی گشتـه، مارچوبه (معین)

سَفّارَة: راهیان (= مسافران)

سَفاری Safari: انگلیسی از تازی، شِکارگَشت

سُفاسِف، مِن الریاح: بادِ سخت (لاروس)

سَفاسِق: (تك: سَفسَقَة)، درازشُدِگان، کِشیده‌ها

سَفّاط: از ریشه‌ی پارسی، سَبَدگر

سُفاطَة: رَختِ خانه (آنندراج)

سَفـاطَـة، سَفـاطَت در فارسی، خوشرویی (لاروس)، جَوانمَرد گشتَن

سَفافید: (تك: سَفّود)، سیخ‌ها، بابزَن‌ها

سَفّاك: خونریز

سَفال: ۱ـ فرودی ۲ـ پَستی ۳ـ پیری

سِفال: تَنگخویی

سُفالَة: پایین، نَشیب، فرود

سَفـالَـة، در فارسی سَفـالَت: ۱ـ فرودِش ۲ـ پَستی، فرومایگی (لاروس)

سَفّان: کشتیساز

سُفانج: پارسی تازی گشته از: شِتابان (لاروس)

سَفّانَة: مؤنث سَفّان: ۱ـ کشتیساز ۲ـ مُروارید

سَفانَة: کَشتیسازی

سَفاة: توده‌ی خاك

سِفاه (تك: سَفیه): نادانان، تباهکُنَندگان

سَفـاهَـة، سَفـاهَت در فارسی ۱ـ بیخِرَدی، نابِخرَدی ۲ـ فرومایگی ۳ـ سَبُکسَری

سَفائِن: (تك: سَفینَة)، کشتی‌ها

سِفت: پارسی تازی گشته، زِفت، گَرف

سَفت: ۱ـ سَخت تِشنه، که هرچه نوشد سیراب نگردد ۲ـ خوراكِ کَم

سَفتَجَة: پارسی تازی گشته ۱ـ سَفته‌بازی، داد وستد با سَفته ۲ـ سَفته (لاروس)

سَفج: سَختیِ باد

سَفـح: ۱ـ ریختـن، خون را، آب را ۲ـ روان کردن، اَشك را

سَفح: ۱ـ کوهپایه ۲ـ سَنگِ لیز ۳ـ دامَنِه

سَفـد: ۱ـ جفت شُدَن، گای، در پرندگان ۲ـ به سیخ کشیدن، گوشت را

سَفر: ۱ـ نِبشتَن ۲ـ رُفتَن، روبیدَن ۳ـ دَهانه زدن، اُشتُر را ۴ـ پَراکَندن ۵ـ بَرگرفتن، روپوشه را

سَفر: ۱ـ نِشان ۲ـ راهیان، تَك وَرمَنِ این واژه در تازی یکی است، راهی

سِفر: ۱ـ پاره‌ای از نَسك ۲ـ نامه

سَفَر: راه (فرهنگ پهلوی)، راس، سَنگار (بهره از برهان)، جَرموزه (برهان)، جَرمُزه (آنندراج)، فَرانافت (فرهنگ پهلوی)

سُفَراء: (تک: سَفیر) ۱ـ میانجیان ۲ـ فِرستادگان

سَفَرجَل: پارسی تازی گشته، سَفرجَل (لاروس)، بِه، درختِ به، میوه‌ی بِه

سَفَرجَلَة: پارسی تازی گشته، یك سَفَرجَل، یك دانه بِه، یك درختِ به (لاروس)

سَفَرس: یونانی تازی گشته، ۱ـ مرواریدِ گیا، از گیاهان ۲ـ زیبدار (= ماگنولیا Mag-nolia)

سَفَرسِیّات: مُروارید گیاهیان

سَفَر کَرَدَن: راهیدَن، راسیدَن، فَرانافتَن، اِوَرزیدَن (فرهنگ پهلوی)، بِراهیدَن (آنندراج)

سَفَرکننده: راهی

سَفَرکنندهٔ دائمی: دِهوَشتار (فرهنگ پهلوی)

سَفَرنامه: راسنامِه، گَشتنامَك

سَفَرنَة: سَفَرنی: گیلارماهی، در انگلیسی Sea-pike

سُفرَة: پارسی تازی گشته ۱ـ سُفرا (گویش گیلکی)، سُفره (معین)، خوان، خان (فرهنگ پهلوی)، نان کاورس ورزه بِر بایَد ـ خوانِ خود را بِدان بیاراید (سنائی، حَدیقه) ۲ـ توشه (= زادِراه)

سَفَرَة: (تک: سافِر) ۱ـ نویسندگان ۲ـ فرشتگان، که شمار کارآفریدگان را نگاه دارند (بهره از آنندراج)

سَفساف: ۱ـ بیکارِه، هیچکاره، ناچیز ۲ـ نااُستوار ۳ـ گَردِ خاك

سَفسافَة: فرودباد، بادی که روی زمین بوَزَد

سَفسَطَة: یونانی تازی گشته، نارَواپَردازی، زِیاکانگَری (بهره از فرهنگ پهلوی)

سَفسَطه‌باف: نارَواپَرداز، زِیاکانگَر (= مغلطه‌کار، بهره از پهلوی)

سَفسَفَة: ۱ـ آردبیزی ۲ـ نااُستواری در کار ۳ـ خاك بُلند کَردَن، کارِ باد

سِفسیر: پارسی تازی گشته، سِفسیر، سِفسار، سمسار (آنندراج) ۱ـ میانجی ۲ـ پیك ۳ـ کاردان ۴ـ خُرده‌دان ۵ـ خُنیاشِناس، آهَنگدان

سَفَط: پارسی تازی گشته (معین) ۱ـ سَبَد ۲ـ پوستِ ماهی ۳ـ جامه‌دان (آنندراج)

سَفع: ۱ـ جامه ۲ـ چَرغ ۳ـ گاودشتی ۴ـ سیاه، که به سُرخی زَنَد ۵ـ بال زَدَن ۶ـ سیلی زَدَن ۷ـ رَنگ گَردانیدَن (آنندراج) ۸ـ جامه‌ی رَنگ شده (لاروس)

سَفَع: پَژمرده گونِگی، رَنگ پَریدگی، در زنان

سُفع: دانه‌ی کَبَست (کَبَست = حَنظَل، برهان)

سُفع: (تك: سُفعَة)، پایه‌های دیگدان (لاروس)

سَفعاء: ۱ـ سیاه، که به سُرخی زَنَد ۲ـ میشِ سپید، با گونه‌های سیاه ۳ـ کبوترِ زُرفیندار

سَفعَة: ۱ـ چشم‌زَخم ۲ـ نشانِ دیو و پَری ۳ـ بَرگردیدگیِ گونه (آنندراج)

سُفعَة: ۱ـ یك دانه‌ی کَبَست ۲ـ سیاهی که به سرخ زَنَد

سَفق: ۱ـ دَر گشودَن ۲ـ سیلی زَدَن

سَفك: ۱ خون ریختن ۲ـ دراز کردن، سخن را، سُخَن پَراکَنی

سُفکَة: پگاهانه، آنچه در پگاه خورَند، ناشتاشِکَن (آنندراج)

سِفل، سُفل: پَستی، فرودگرایی

سَفلَج: دِرازبالا (آنندراج)

سَفلِس Syphilis: لاتینی تازی گشته، تَبِ فَرَنگ، کوفت، از بیماری‌ها

سَفلَة، سَفِلَة، سِفله در فارسی: فرومایه، پَست، داس وِدَکوس (آنندراج)، ژَکور (برهان)، جِمری (آنندراج)

سِفله‌پَرور: پَست پَروَر

سِفله‌طبع: پَست نَهاد، پُسریچه (برهان)

سُفلیٰ: مؤنث اَسفَل، پایین تر، پَست تَر (معین)

سُفلِیّ: زیرین

سُفلِیّات: زیرینیك، زیرینی

سَفَن: ۱ـ زبرِه پُوست ۲ـ سوهان ۳ـ تیشه ۴ـ تَراشا ۵ـ وَرِش ۶ـ خاکرُفت، باباد

سُفُن: (تك: سفینَة)، کَشتی‌ها

سَفن: ۱ـ پوست کَندَن ۲ـ تَراشیدَن

سِفَنج، سَفِنج: لاتینی تازی گشته، دَروج (= اِسفَنج، گویش گیلکی)

سَفَندَر: پارسی تازی گشته، سَپَندَر، گونه‌ای همیشه‌بَهار (لاروس)

سَفواء: ۱ـ اَسترِ تیزرو ۲ـ گِردباد ۳ـ اَسپ، با پیشانی کَم‌مو (لاروس)

سُفوح: (تك: سَفح)، سنگ‌های لیز

سَفّود: سیخ، بابزَن

سَفّور: توتیا، خارپشتِ دَریایی، از آبزیان

سَفّورَة: ۱ـ یك توتیا ۲ـ تخته‌سیاه

سَفوف: ۱ـ سیاهیِ بَج (بَج = لَثِه، معیار جمالی) ۲ـ آردِ بیخته ۳ـ داربوی (بهره از لاروس و آنندراج)

سَفوك: ۱ـ خونریز ۲ـ دروغگوی

سَفون: کَنده‌باد، بادِ خاکروب

سُفون: (تك: سفینَة)، کَشتی‌ها

سَفه، سَفَه: ۱ـ سبُکمغزی، بی خِرَدی ۲ـ زشتخویی (لاروس)

سُفهاء: (تك: سَفیه)، نادانان

سَفی: ۱ـ کم‌موی شدن ۲ـ شکافته شُدَن، دَست ۳ـ پراکنده شدن، خاك (لاروس) ۴ـ لاغری ۵ـ خارِ گیاه ۶ـ خاك ۷ـ گیاه خاردار (آنندراج)

سَفیّ: هم‌آوای غنیّ ۱ـ گرد، خاك بادبُرده ۲ـ سَبُکمَغز، بی خِرَد ۳ـ اَبر

سَفیح: ۱ـ گلیمِ گُنده ۲ـ گُوال (= جوال تازی گشته) ۳ـ چوخای سِتَبر ۴ـ تیر بی بُرد، تیری از تیرهای مَنگ (= قمار) که هیچگاه بُرد نداشته باشد

سَفیحان: نِهَنج، گونه‌ای خُرجینه

سفیدروح: سپیدروی، سیماب، ژیوه

سَفیر: ۱ـ میانجی ۲ـ فرستاده ۳ـ پیك ۴ـ پیامبَر، پِتامبَر (فرهنگ پهلوی) ۵ـ کاه، کُلَش خرمن (لاروس) ۶ـ رگِ خُشك ۷ـ تاریك‌روشن، شب آغاز

سَفیرَة: مؤنث سفیر، با آرش های «سفیر» و: ۱ـ گردنبندِ سیمین ۲ـ گردَنبَندِ زَرین

سَفیط: ۱ـ جوانمرد ۲ـ پاکنَهاد ۳ـ فرومایه، از واژگان دوپهلو ۴ـ غَسای فتاده (غَسا = غوره‌ی خرما، برهان)

سَفیف: ۱ـ زیغ (= بساط = بوریا) از برگ خُرما ۲ـ تنگِ پالان ۳ـ از نام‌های اَهریمَن

سَفیفَة: ۱ـ زیغ، از برگ خرما ۲ـ تنگِ پالان

سَفیق: ۱ـ اَنبوه (لاروس) ۲ـ بی شَرم، شوخرُوی، مَرد ۳ـ جامه‌ی سَختباف (آنندراج)

سَفیقَة: ۱ـ پَرَكِ نازك (پَرَك = سِکّه، فرهنگ پهلوی) ۲ـ زیغیچ، چوبی که زیغ (لغت فرس) را گرد آن پیچَند

سَفیقُ الوَجه: بی شَرم، پُررو، مَرد (لاروس)

سَفیك: ریخته، ریخته شُده (لاروس)، خونِ ریخته (آنندراج)

سَفیل: ۱ـ پایین ۲ـ کَم بهره، مَرد (لاروس)

سَفیل و سرگردان، صِفر و سَرگردان: (چنان که در این سروده‌ی مولانا جلال الدین محمّد آمده است: تا نمانی صِفر و سرگردان چو چَرخ ـ تا نسوزی تو ز بی‌مغزی چو مَرخ، معین، در فرهنگ فارسی) ـ سرگشته، هاژ و واژ، هاج و واج

سَفین: (تك: سفینَة)، کشتی ها (آنندراج)، کشتی (لاروس)

سَفین: یونانی تازی گشته، کاوه، فانه، چوب شکاف (لاروس)

سَفینَة: ۱ـ کَشتی ۲ـ جُنگ، کوده‌ی سروده‌ها و نوشته‌های خواندنی ۳ـ کَشتی سِپهر، از چهرهای سپهری که روشن‌ترین ستاره‌ی آن اَگست (= سُهیل، برهان) است.

سَفینةُ البَرّ: کشتی زمینی: اُشتُر

سَفینةُ‌الفَضاء: وای‌پیما (وای = فَضاء، فرهنگ پهلوی)
سفینهٔ فَضائی: وای‌پیما
سَفیه: ۱ـ نادان، بی‌خِرَد ۲ـ وِلگُسار (= وِلخَرج) ۳ـ سُست، اَفسار ۴ـ سُست‌باف، جامِه
سُفیَة: دُمبَرگَك
سَق: واژه پارسی است، سَك، تَلخام (گویش گیلکی)
سَقاء: مَشكِ آب، دول، دُل، آبخوری
سَقّاء: ۱ـ آبکار، درتُتق بارِگَهش، گاهِ کار، مائده‌کش عیسی و خِضرآبکار (میرخسرو) ۲ـ چَمانی (= ساقی)
سِقاب: پنبه‌ی خون‌آلوده، که زنِ شوی مرده بَر سر نهد و گوشه‌ی آن از روبَنده بیرون کند تا بیننده بداند که او شوی ازدست داده است (آنندراج)
سِقاب: (تك: سَقب) ۱ـ کُره اُشتران نَر ۲ـ ستون‌های تاژ ۳ـ شاخه‌های کَشَن
سَقّاباشی: سَرآبکار، سَرآبدار
سَقّاخانه: آبخانه، آبشخور
سِقاط: ۱ـ بالِ مُرغ ۲ـ لَغزش، دَر نِبشتَن ۳ـ لَغزِش، دَر سُخن ۳ـ پَیِ هم اَفکَندن ۴ـ سُست دَویدَن، اَسپ ۵ـ خاموشی و شنیدَن (بهره از آنندراج)
سُقاط: اُفتادِه
سِقاط: (تك: سُقطَة)، پاره‌های افتاده، پاره‌های اَبر
سَقّاط: ۱ـ نَبَهره‌فروش (نَبَهره = قلب = تَقَلّبی) (آنندراج) ۲ـ خُرده‌فروش (لاروس) ۳ـ اُفتان
سُقاطَة: اُفتاده
سَقّاطَة: چِفت، شَب‌بَندِ دَر (لاروس)
سِقاع: جولَخ، آبَفت (= خرقه)
سُقاع: روبَند، روبَنده
سَقاقُلوس، شقاقلوس Sphakelos: یونانی تازی گشته، اَندام‌میری
سِقال: تُرکی، ریش
سَقّال: زُدایَنده (آنندراج)
سَقام: بیماری
سَقامَة: بیماری
سَقاوات: باشِگیان، باشِه‌ای‌ها، تیره‌ای از مرغان
سَقاوَة: باشِه (= قوش ترکی، عمید)
سَقّایَة: آبکار، زَن
سِقایَة: ۱ـ آبشخور، آبخانه ۲ـ چَمانیگَری ۳ـ باده ۴ـ جامِ باده ۵ـ آبخوری ۶ـ مُزدِچَمانی (چَمانی = ساقی) ۷ـ مزدِ آبکار ۸ـ نوشاك

(بهره از لاروس)
سُقایَة: ۱ـ پیمانه ۲ـ پیمانه‌ی می ۳ـ باده‌ی انگوری ۴ـ آبخوری (آنندراج)
سَقائِف: (تك: سَقیفَة)، تخته‌های کشتی
سَقّای مُرغان، حواصل: فَرمخورَك
سَقب: ۱ـ کُرّه شتر، نر ۲ـ سُتونِ تاژ، سُتونِ چادر ۳ـ شاخه‌ی دراز
سَقَب: نزدیکی، نزدیك شدن (آنندراج)
سَقبَة: ۱ـ خر کُرّه‌ی ماده، کُرّه ماچه‌خَر ۲ـ پَشم، پیچیده بَر دَست برای رِشتَن (لاروس)
سُقدُد: اَسبِ لاغرمیان (لاروس)
سُقدَة: زورك، پرنده سرخرَنگ به بزرگی گُنجشك (آنندراج)
سَقر: ۱ـ دوشاب، شیره‌ی اَنگور ۲ـ چَرغ، از مرغان شکاری
سَقر: ۱ـ آفتابسوختِگی ۲ـ دوری
سَقَر: دوزَخ
سُقَر: به گونه‌ی رَمَن، دروغ‌های شاخدار
سَقراق، سَغراق: تُرکی، کوزه، کوزه‌ی لوله‌دار
سَقراطیون: یونانی تازی گشته؟ کَبداد (گویش شیرازی)، از گیاهان دارویی (آنندراج)
سُقُربیوس Skorpios : یونانی تازی گشته، کَژدُم
سَقردیون Skórdion : یونانی تازی گشته، مریم نخودی خودروی (معین)
سَقَرگَه، سَقَرگاه: دوزَخ
سِقِرلات، سَقِرلاط، سقلاطون: لاتینی تازی گشته، پَرَندِ زَردوخت
سُقُرمه، سُقُلمه: ترکی، مُشت
سَقرینوس از Skorpios : یونانی تازی گشته، کَژدُم
سَقِّز: واژه‌ی پارسی است، سَغْز ۱ـ اُزدویی (= صمغ) که از پسته‌ی خودروی یا بُنِه به‌دَست آورند و گلوله‌ای از آن را بخایَند و بجَوَند، وینجی (گویش گیلکی)، غَندَرون، (گویش اسپَهانی) ۲ـ نام شهری است در کردستان، سَکِز
سَق زَدَن: دُرُست آن سَك زَدَن است
سَقساق: مُرغِ باران، از پرندگان
سق سیاه: دُرُستِ آن سك سیاه است، زاغزَبان (برهان)
سَقسَقَة: جیك جیك، پیخال انداختَن
سَقَط: ۱ـ غاب (برهان)، خَرش (برهان)، خَلاشِه، آبدیده، کالا، آخال (لغت فرس) آکدار (= معیوب) ۲ـ فرومایه
سَقط: ۱ـ بَرف ۲ـ شَبنَم ۳ـ آبکانه، آفگانه (برهان)، زَهِ افتاده ۴ـ ناکَس
سِقط: ۱ـ گوشه، بَخش ۲ـ تاژگاه ۳ـ بال ۴ـ

بالِ شترمُرغ ۵ـ گوشه‌ی اَبر

سِقطِری: دانا، نکته‌سَنج

سَقط شُدَن: غابیدَن

سَقَط فروش: خُرده فروش

سَقَط کاری: زُمُختکاری، در ساختمان

سِقط کَردَن: آفکانیدَن (برهان)

سَقطَة: ۱ـ زمین خوردَن ۲ـ لَغزش

سُقطَة: ۱ـ پاره‌ی افتاده ۲ـ پاره اَبر

سَقَط هِمّت: ۱ـ ناخودآگاه ۲ـ سُستکوش

سَقع: ۱ـ زَدَن، با دَست ۲ـ رُوبارُو سخن گُفتن ۳ـ روی خوراك را خوردن ۴ـ رنگ پَریدگی، از تَرس ۵ـ بانگ کردن، خروس

سُقع: ۱ـ جای، بخش ۲ـ خانه (لاروس)

سَقف: ۱ـ بان، دار (فرهنگ پهلوی)، تاك (= طاق، که تازی گشته‌ی آن است)، آسِمانه، وَ خانه‌ی مَعمور و آسِمانه‌ای برداشته (برگردان گزاره‌ی تَبَری)، چُخت (برهان) ۲ـ آسمان ۳ـ ریشِ دراز

سُقف: (تك: سقفاء) ۱ـ زنان بلند و خَمیده ۲ـ ماده اُشتران درازگَردَن

سُقُف: (تك: اُسقُف)، سِکو بایان

سُقُف: کاهیده‌ی اُسقُف، سِکو با

سَقَف: درازی و کُوژی، تاکی

سَقفاء، مؤنث اَسقَف، بُلند و خمیده، دراز و کُوژی، زَن

سقفِ بُلَند: فَراچاشکوپ (پهلوی)

سَقفِ پِلّکان: ناغول (برهان)

سَقفِ لاجوَرد، سَقفِ محنت‌زای، سقفِ نیم‌ترک: تاكِ لاژوَرد، تاك فَرمزای، تاك نیم‌تَرگ: آسمان

سَقف زَدَن: اَشکوونیدَن (فرهنگ پهلوی)، آشکو باندَن، تاکاندَن، تاك زَدَن

سُقل: تهیگاه

سَقل: زدودَن

سَقِل: لاغر سُرین، مَرد

سِقلاط، سقلاطون، سِقلاطین: لاتینی تازی گشته از ریشه‌ی Sericus لاتینی برابر با ابریشم، پَرَندِ زردوخت، پَرندِ کَبود

سُقلِمه، سُقُرمِه: تُرکی، مُشت، هنگامی که سَرِ شَست از میان دو انگشت دیگر بیرون آمده باشد (بهره از معین)

سَقلینون Skolopéndrion: یونانی تازی گشته، زَنگی دارو (معین)

سَقم، سُقم: ۱ـ بیماری ۲ـ ناسَرگی

سَقِم: بیمار

سَقمونیا Skammonia: یونانی تازی گشته، اُوتی (= مَحموده)، گونه‌ای نیلوپَرِ پایا، از گیاهان دارویی

سَقَنقُس Scincus: لاتینی تازی گشته، ریگ‌ماهی، ریگزاد (برهان)

سَقَنقور: سَقَنقُس، لاتینی تازی گشته، ریگ‌ماهی، ریگزاد (برهان)، وَرَل‌ماهی (آنندراج)

سَقَنقوریّات: ریگزادیان

سَقوردیون، سَقورذیون، شَقَردیون: یونانی تازی گشته، مریم نخودی خودروی، در آنندراج سیرِدَشتی آمده و معین در فرهنگ فارسی آن را برداشتی نادرست می‌داند

سُقُوط: ۱ـ شَخش (= صَرع، از بیماری‌ها، بهره از برهان) ۲ـ فُرودی (سرآغاز شاهنامه) ۳ـ فرودِش، زبانزد سوفیگری

سُقوطُ الحَقّ: رانِش هُدِه (= سَلب حَقّ)

سُقوط الدَّعوی: رانِش سِتیز

سُقوطُ الذِّراع: بُروندَستی، بیرون آمدنِ دست‌های زَه پیش از بیرون آمدن سر از زَهدان

سَقوط: اُفتاده (آنندراج)

سُقوف: (تك: سَقف)، آسمانه‌ها، تاك‌ها (= طاق‌ها)

سَقی: ۱ـ آب دادن ۲ـ گِرد آمدنِ زردآب، در شکم ۲ـ خشک‌آمار گِرفتن (خشک‌آمار = بیماری استسقاء، برهان) ۴ـ دررَنگ فرو بردن ۵ـ روانه شُدن خِوی

سَقِیّ: ۱ـ آبخورده ۲ـ اَبر درشت چَکه ۳ـ تراوش خونابه ۴ـ هم‌پیاله ۵ـ جَگَنِ نازك

سِقی: ۱ـ پاریاب، زمینی که با آب کِشت شود ۲ـ اَبر ۳ـ بَهرآبه، از رود ۴ـ کِشتِه، آبیاری شده ۵ـ آبِ بَچّه‌دان

سَقیبَة: ستونِ چادر

سَقی رَغلا، سَکی رَغلا: سُریانی تازی گشته، بَسپایَك، از گیاهان (معین)

سَقیروس Skirros: یونانی تازی گشته ۱ـ دِژآماس ۲ـ کُلَن‌های چَنگاری

سَقیط: ۱ـ زیز، برفِ ریزه (برهان) ۲ـ تَگَرگ ۳ـ فرومایه ۴ـ کَم خِرَد ۵ـ مرواریدِ خُرد

سَقیطَة: کِم‌خِرَد، زَن (لاروس)

سَقیف: آسمانِه

سَقیفَة: ۱ـ سایبان ۲ـ کَپر ۳ـ خَرسَنگ ۴ـ تختـه‌ی کَشتی ۵ـ دَنده‌ی شُتُر ۶ـ رشته‌ی سیم ۷ـ رشته‌ی زَر ۸ـ چوبِ شِکَسته‌بَندی

سَقیم: ۱ـ بیمار ۲ـ نارَوا، نادُرُست

سَقیمُ الصَّدر: کینه‌توز

سَكّ: ۱ـ پَرَك زَدَن (پَرَك = سِکّه) ۲ـ کِلیدانه زَدَن ۳ـ چاه کَندَن ۴ـ دور کَردَن، شُتُران را ۵ـ بیرون افکندن، از شکم (بهره از لاروس)

سَكّ: ۱ـ میخ ۲ـ زِرهِ تنگ ۳ـ چاهِ تنگ‌دَهانه (لاروس)

سُكّ: (تك: أسَكّ و سَكّاء) ۱ ـ كَران ۲ ـ پَستی، فرومایَگی ۳ ـ بو یه‌ی رامَك، بو یه‌ی مُشكَك ۴ ـ دیو جولاهِه، گونه‌ای تَننده‌ی دُرُشت ۵ ـ سوراخ كَژدُم

سَكّاء: ۱ ـ كَر ۲ ـ زرهِ تنگ

سُكـات: ۱ ـ اَگو یایی (فرهنـگ پهلوی)، خامـوشی، از گیجی، گیجـزَدگی ۲ ـ مُردَن ۳ ـ فرونشستنِ خَشم

سُكاتَة: پاسخ دندان شِكَن، پاسخِ كاری

سَكّار: باده فروش

سُكارَی: (تك: سَكران)، مَستان

سَكّاف: از ریشه‌ی پارسی، كَفشگر

سَكافَة: از ریشه‌ی پارسی، كَفشگری

سُكاك: ۱ ـ اَبرپَناد (پَناد = جَوّ) ۲ ـ جای پُرتیر

سَكّاك: ۱ ـ دشنه‌ساز ۲ ـ پولادگَر ۳ ـ پَرَك‌زَن

سَكاكَة: پَستی، فرومایگی

سُكـاكَـة: با آرِش های سُكاك و ۱ ـ خودرای، خودسر، مَرد ۲ ـ گوش كوچولو

سَكاكين: (تك: سِكّين)، كاردها، دشنه‌ها

سَكّـاكيه: پیروان ابـوجعفـر محمد بن خليل سَكّاك اند كه خود از شاگردان هشام بن الحكم بود، در «كتـاب التـوحيد» خود، خدارا دارای پیكر دانسته است (بهره از فضل بن شادان نیشابوری)

سُكّان: (تك: ساكِن)، باشندِگان

سَكّان: كاردساز (آنندراج)

سُكّان: دُمبالَك: در كَشتی و دَر هَواپیما

سِكّانت Secante : فرانسوی، گُدارِ سایه، (= قُطرِ ظِلّ)

سَكب: ۱ ـ ریزشِ پَیاپَی ۲ ـ تنـدرو، اَسپ ۳ ـ بُلند بالا، مَرد ۴ ـ بایسته، كار ۵ ـ مِس ۶ ـ سُرب ۷ ـ گونه‌ای جامه (بهره از لاروس)

سَكب: آرِدَم (= شَغایغِ نعمانی Sanicula)، از گیاهان

سِكبـاج: پارسی تازی گشتـه، سِكبا، سِر كِه‌با، آشِ سِركه

سَكبَة: سَبوسه‌ی سَر، شوره‌ی سَر

سَكبَة: ۱ ـ زَه‌نیام ۲ ـ تورِ سَر

سَكبینه، سَكبینَج، سِكبینَج، سَغبین Sagapenon : یونانی تازی گشته، پُرزیكه، از گیاهان دارویی

سَكت: ۱ ـ خامـوش ۲ ـ كَم‌سُخن ۳ ـ مُردَن ۴ ـ آرَمیدن ۵ ـ فروشُدنِ خشم (آنندراج)

سَكتَة، سَكتِه، در فارسی: بازمان

سَكتهٔ مَغزی: مَغزمان

سكتهٔ قلبی: كِشمان، (كِش = قَلب، معین)

سُكتَة: ۱ ـ خاموش كننده ۲ ـ ته‌مانده، دَرآوَند

سَكر: ۱ ـ پُر كَردَن ۲ ـ بَستَن، دَهانه‌ی جو را ۳ ـ

شیرین کردن، شَکَـر زَدَن ۴ ـ تاری چَشم ۵ـ کاهشِ گرمی

سُکر: ۱ ـ مستی ۲ ـ باده، مَست کُنَنده

سُکَّر: پارسی تازی گشته ۱ ـ شَکَر ۲ ـ خُرمای شَکَری

سَکَرات: (تك: سَکرَة)، بی هوشی‌ها

سُکَّرُالشعیر: جوشَکَر = Maltose

سُکَّرُالعُشَر: شیرابه‌ی استبره (= استبرق)

سُکَّرُالعنب: مُوشَکَر = Glucose

سَکران: مَست، مَرد

سَکریٰ: مؤنث سَکران: مَست، زن

سِکرِتِر Secrétaire: فرانسوی ۱ ـ پَناغ، دبیر (سعید نفیسی) ۲ ـ نِویسمیز (= میز تَحـریر، بَرخی میز را ترکی پنـداشته‌اند، میز برگرفته از مَیزد و مَیزدان پهلوی است)

سِکرِتاریا Secrétariat: فرانسوی، دَبیرخانه

سُکُرجَة: پارسی تازی گشته، سُکَرچِه، آوَندی کوچك که در آن نانخورش‌ها و گواره‌انگیزها نهند

سُکُروز Saccharose: لاتینی تازی گشته، پانیذ

سَکَرَة: شَلمه، شَلَمك، از گیاهان

سَکَرَة: (تك: ساکِر)، ماندابها

سِکِزیِلدوز: ترکی، هَشت مَرخِشگان

سِکس Sex **در انـگلیسی از** Sexus **لاتینی:** ۱ ـ دَخشَك (= جِنس، فرهنگ پهلوی)، گُن، نَر یا ماده ۲ ـ نَرینِگی ۳ ـ مادینِگی ۴ ـ گُنگرایی، گُنِش

سِکساپیل Sexappeal: انگلیسی، گُنِگراییك

سَکسَکَة: ناتَوانی، سَر به‌زیری، مَستی

سِکسوآلیته Sexualité: فرانسوی، زادویژگی

سِکسی: Sexy، انگلیسی، گُنگِرا

سَکع، سَکَع: گُمگَشتِگی، سَرگردانی

سُکَـع: ۱ ـ سَرگَردان ۲ ـ گُلِ نِگـونسـار (لاروس)، گُلِ آویز

سَکَك: ۱ ـ کَری ۲ ـ خُردگوشی ۳ ـ چَسبگوشی

سِکل Schal: لاتینی تازی گشته، سوسمارماهی

سَکم: نَرم رَفتَن، گامِ کوتاه برداشتَن

سَکَـن: ۱ ـ جای گِرفـتـن، باشَنـده شُدَن ۲ ـ آگویایی، وات (= حَرف)

سَکن: ۱ ـ باشَندِگان ۲ ـ خانِه

سُکن: ۱ ـ خانـه ۲ ـ خورِش ۳ ـ خانـه دادن، بی سَلاك (= کرایه)

سَکَن: ۱ ـ خانـه ۲ ـ آرام کننده، سَرگَرم کن ۳ـ زَنِ آرامبَخش ۴ ـ فراوانی، اَفزونی ۵ـ خاکِستر ۶ـ آتش ۷ـ خورِش (بهره از لاروس)

سَکَنات: (تك: سَکنَه) ۱ ـ اَجُنب‌ها، رودرروی

جُنب‌ها ۲ـ خَموشه‌ها، رودرروی جُنبه‌ها، در واتها (= حروف) ۳ـ ایستادگی‌ها

سِکَنجَبین: پارسی تازی گشته، سِکَنگبین، نوشاکی است که از سِرکه و اَنگبین و نانُوك (= نَعناع) فَراهَم آوَرَند

سَکِنَة: ۱ـ سَرگاه، جای سَر بَر گَردَن ۲ـ خانه، جای باش

سَکَنَة: (تك: ساکِن)، باشندگان (معین)

سُکـنی: ۱ـ جای باش ۲ـ باشِش (= حَقِّ مَسکَن، آنندراج)

سُکنی کردن، سُکنی گزیدن: خانه گرفتن، باشیدَن

سَکوب: آب‌ریزان (آنندراج)، آبِ ریخته

سَکوت: اَگویا، بی‌سُخَن، بسیار خاموش

سُکوت: خاموشی، اَگویایی (فرهنگ پهلوی)

سکوت کَردَن: تَنیدَن (برهان)

سُکور: اُفتادنِ باد

سَکوك: چاه تنگ‌دهانه

سُکـون: آرامِش (فرهنگستان)، اِستیش (فرهنگ پهلوی)

سُکـونَـة: در تازی: بیـچیزی، دَرویشی، در فارسی: جای گِرفتن، باشیدَن، در آن کُنجِ کاروانسَرای می‌باشیدَم (مقالات شمس)

سِکَّة، سِکّه، در فارسی: ۱ـ دانگزَن، اَبزاری آهنین که بِدان مُهر بر دانگ زنند ۲ـ دانگ، پارَك، سِتِر (فرهنگ پهلوی)، پُرشیان (معین)، مارِه (برهان) ۳ـ در تازی: گَرمی بازار ۴ـ رَده‌ی دِرَختان ۵ـ کاردِ گاوآهن (لاروس) ۶ـ پیکخانه ۷ـ راهِ هَموار

سِکَّةُالحَدید: راه‌آهن

سِکّه بر زَر زَدَن: گفتار را با کردار پیوند دادن، سَرانجام دادن به نیکی (آنندراج)

سِکّه خوردن دعوی: درست درآمَدنِ سُخن

سِکّه‌دار: شاهِ اُستوار

سِکّه درست: دُرُستکار، پاکرَوِش

سِکّهٔ رایج: ۱ـ شَهرَوا، رَواندانگ ۲ـ ترانه‌ی دُرُست (بهره از آنندراج)

سِکّه زَدَن: دانگ زَدَن

سِکّه‌شناس: دانگشِناس

سِکّه‌شناسی: دانگشِناسی

سِکّهٔ مَردی: نشانه‌ی مَردی: ریش (آنندراج)

سِکّی: ۱ـ دینار، دُرُست ۲ـ زوزَن، هَمرَس (= دِرَم، دراخما)

سَکّیَ: میخ

سِکّیت: سَراپا خاموش، همیشه خامُوش

سِکّیر: هَماره‌مَست

سَکی رَغلا: سُریانی تازی گشته، بَسپایَك، از گیاهان

سِکّین: ۱ـ کارد ۲ـ چاکُو (= چاقو)، خامه‌تَراش

سُکَین: گورخَر (لاروس)، نَر

سُکَینة: ۱ـ گورخر، ماده، گور ماچه خر ۲ـ چابُك، سَرخوش: زن

سُکَینَة: عبری تازی گشته ۱ـ رامِش ۲ـ آرام ۳ـ گرانسَنگی ۴ـ دَلگَرمی ۵ـ باد تیزرو ۶ـ آسایش ۷ـ از نام‌های تازی برای زنان، نام دُختِ حسین (س)

سَگ صفت: سَگسار (برهان)

سِگوارو Saguaro: واژه‌ی بومی سرخپوستی یا مکزیکی، فَرکیمار (کیمار = تیغ در پهلوی و به‌جای کاکتوس آمده)

سَلّ: ۱ـ تیغ کشیدن ۲ـ رَگ زَدَن ۳ـ داغ نَهادَن

سَلّ: دندان ریخته، بی دندان: مرد

سِل: ۱ـ برون کشیده ۲ـ تُم (= نُطفَة، فرهنگ پهلوی)

سِلّ: بیماری باریك، و نیز گفته‌اند اگر میان خوراکی افتد از بیماری باریك بیم باشد (سَددَر)، ریشِ شُش (ذخیره خوارزمشاهی)

سِل استخوانی: اُستومار

سِل دامی: دامباریك

سِل ریوی: شُشمار

سِل غدد لنفاوی: باغِه (= خنازیر، آنندراج)

سُل Sole: فرانسوی، سُل، برابر پارسی ندارد

سُلاء: ۱ـ تیغِ کویَك، تیغِ خُرمابُن ۲ـ مرغِ باران آفریکایی (این واژه در آنندراج سُلّاء آمده است)

سِلاء: ۱ـ روغن گیری، کَره‌گیری ۲ـ کَره، کَره‌ی ناب

سُلّاءَة: کرم نَخی (لاروس)

سُلاب، سُلّاب Osteresta: یونانی پارسی شده، سُلاب، سُلّاب، همی بازجُستند راز سپهر ـ به سُلّاب، تا بَر که گردد به مهر (فردوسی)

سِلاب: سوکپُوشه، که زنان به هنگام سوك پوشند

سَلّاب: ۱ـ دُزد ۲ـ ریسمان باف

سُلاتَة: ۱ـ بَرکَنده ۲ـ سِتُرده ۳ـ تَه‌کاسه ۴ـ بَرناك (= حِناء برهان)

سَلاجِم: (تك: سُلاجِم)، مردان، شُتُران، نیزه‌های دراز

سُلاجِم: ۱ـ مرد ۲ـ شتر ۳ـ نیزه‌ی دراز (لاروس) ۴ـ شتر کَلانسال (آنندراج)

سُلاح: پَلیدی، گُه

سِلاح: جَنگ اَفزار، گَدرَك (برهان)، زینه (برهان)، زن (فرهنگ پهلوی)، سَنا، سِنِه، اَشتَر (فرهنگ پهلوی)، جانَه (برهان)

سِلاح تیز: تیك (فرهنگ پهلوی)

سِلاح‌خانه: زَنخانه، زینه‌گاه

سلاحِ خوب: هوزِن، خوبزِن (فرهنگ پهلوی)

سلاحدار: زِنوان، زینه‌بان (فرهنگ پهلوی)، زِنومَند، زینه‌مَند

سِلاحداری: زِنومَندی (فرهنگ پهلوی)، زینه‌مَندی

سِلاحشور، سِلَحشُور: سِلَهشُور، پارسی است از ریشه‌ی اَوستایی

سَلاحِف: (تک: سُلَحفاة)، سَنگ‌پُشتان

سَلّاخ: ۱ـ دامکُش ۲ـ پوستکَن

سَلّاخخانِه: کُشتارگاه (فرهنگستان)

سَلاخَة: بیمزگی

سَلّاخی: ۱ـ دامکُشی ۲ـ پُوستکَنی

سَلّاخی کَردَن: کُشتَن، تِکّه‌تِکّه کَردَن

سُلاس: بیهوشِگی، خِردَرفتِگی

سَلاسَة، سَلاسَت در فارسی: ۱ـ رَوانی ۲ـ آسانی ۳ـ پَروَرش پَذیری

سَلاستِ کَلام: سُخنرَوانی، روانیِ سُخَن، زبان‌آوری

سَلاسِل: (تک: سِلسِلَة)، زَنجیرها، زَنجیره‌ها

سَلاطَة: ۱ـ درازِزَبانی، زَبان‌درازی ۲ـ چیره‌دَستی، چیرِگی

سَلاطین: (تک: سُلطان)، چیرِگان، شاهان

سُلاع: پوست تَراکی، از بیماری‌ها

سُلاف: ۱ـ آب اَنگور، که بی فشار بِچکَد ۲ـ نابترین مِی ۳ـ ناب ۴ـ پیشتاز، در سِپاه ۵ـ آغاز، از شَب

سُلافَة: همان آرِش‌های سُلاف را دارد

سُلاق: ۱ـ کامجوشه، جوش‌هایی که در دَهان و بیخ زبان بَرآید ۲ـ آماس پِلك (لاروس)

سَلّاق: سُخَنوَر

سُلّاق: جشنِ اَهرامِش (= صعود، فرهنگ پهلوی)، نزدِ سُریانیان

سَلاقَة: بَددَهنی، بَدزَبانی (لاروس)

سَلاقِی: سَگِ تازی (لاروس)

سُلاك: (تک: سالِك)، رَهرُوان

سُلال، سِلّ: بیماری باریك

سَلّال: ۱ـ تاراجگَر ۲ـ سَبَدگَر

سُلالَة، سُلاله در فارسی: ۱ـ چکیده، کشیدِه، از چیزی ۲ـ تُم (= نُطفَة) ۳ـ تُخمه (= نَسل) ۴ـ دوده، نِژاد ۵ـ بَچّه

سُلالِیّ: دوده‌ای، نِژادی، شاخه‌ای

سَلام: ۱ـ رامبَخش، از نام‌های خداوند ۲ـ آرامِش ۳ـ آشتی، سازِش ۴ـ درود (فرهنگ پهلوی)

سَلامانه: ۱ـ بارباژ، باژی که به انگیزه‌ی بار دادن شاه یا بهبود او از بیماری از مردم

می ستانده اند ۲ـ درودباژ، باژی که کشاورز در نخستین دیدار کارپرداز روستاخاوند (= مالك) ازده به او می پرداخته

سلام علیك: (زبانزد خراسانی)، اَسبه‌واش (گویش گیلکی)، از گیاهان

سلام فرستادَن: درود فرستادَن

سَلام کَردَن، سَلام گفتن: درودی رساندن، درود گفتن، فَرَنافتَن (فرهنگ پهلوی)

سَلامَة، سَلامَت در فارسی: ۱ـ دُرُستی، تَندُرُستی (فرهنگ پهلوی) ۲ـ بِهبُودی ۳ـ بی آکی ۴ـ رِهایی ۵ـ رَستگاری

سَلامَة نَفس: پاکدِلی، نیك خواهی، نیك مَنِشی

سَلامی: بادِرَپیتَفك (رَپیتَفك = جنوبی، فرهنگ پهلوی)، باد نیمروزی

سُلامَی: بَندِ انگشت

سُلامَیات: (تك: سُلامَی) ۱ـ بَندهای انگشت ۲ـ رگ‌های پشت دَست ۳ـ رَگ‌های پشت پا (لاروس)

سَلب: ۱ـ رانِش (برهان) ۲ـ کَندَن ۳ـ سِتُردَن ۴ـ ازمیان بُردَن ۵ـ ربودَن

سَلَب: ۱ـ ربوده ۲ـ پوستِ نای ۳ـ جوشَن ۴ـ جامِه ۵ـ سوکجامِه

سَلِب: ۱ـ دراز ۲ـ نرم‌رَفتار

سُلُب: زه‌آفَگَنده، مادری که بچّه‌ی نارَس را افگنده باشَد

سَلب: چوبِ خیش، خیشه

سُلبَة: بِرِهنگی (لاروس)

سَلبوت: آب تَره، از گیاهان (لاروس)

سَلَبوت: دُزدخوی

سَلبوتیّات: آب تَرِگیان

سُلت: ۱ـ جودوسَر ۲ـ جوی بی پوست ۳ـ جو تُرش ۴ـ بَرآوَردَن، روده را ۵ـ سِتُردَن، موی را ۶ـ بُریدَن ۷ـ ته کاسه را بالا آوردن ۸ـ زَدَن ۹ـ ریخ زَدَن وریدَن

سَلتاء: زنِ بی بَرناك، بَرناك نَبَسته (بَرناك = حِناء)

سَلج: ۱ـ بَخشِش (آنندراج) ۲ـ فروبُردنِ نَوالِه

سُلج: هَراشِه، گیاهی است هَراش آور (هَراش = ;ی)

سَلجَم: پارسی تازی گشته ۱ـ شَلغَم، از گیاهان ۲ـ چاه کهنه‌ی پُرآب ۳ـ رُستنگاهِ ریش

سَلح: پلیدی، گُه، سَرگین

سَلَح: آب باران، در پارگین ها (آنندراج)

سُلَح: بَچه‌کَبك (لاروس)، جوزه‌ی کَبك

سُلح: ۱ـ روغَندان ۲ـ خیك ۳ـ شیره، که به چیزهای چون خیك مالیده شَوَد

سِلَح، سُلَحَة: زینه، جَنگ اَفزار

سَلَّحان: گلوگاه

سُلَحفاء، سُلَحفاة، سُلَحفی: سَنگ‌ پُشت

سُلَحفیّات: سَنگ‌ پُشتیان

سُلحوب: بی شَرم، زَن

سَلخ: ۱ـ پوست کَندن ۲ـ کَندَن، جامه را ۳ـ آشکار کَردَن، روزرا اَز شب ۴ـ به پایان رِسیدن، ماه ۵ـ به پایان رساندن، ماه را ۶ـ از پوست درآمَدَن، مار ۷ـ بازسبزی ۸ـ دگَر پوستی، گونه‌ای از سخن دزدی که آرش نگاه دارند و پوسته بِگَردانند.

سَلخ: ۱ـ این واژه به روزی گفته می شَوَد که در شبِ آن نوماه (= هلال) دیده شود. ۲ـ پوست گوسفَند

سِلخ: پوستِ مار، که افتاده (آنندراج)، پوستِ کَنده، ازهَر جانور

سَلَخ: ۱ـ رِشتِه، بَردوك (آنندراج) ۲ـ داغسَری

سُلخَة: چَگالیِ سُرخی

سَلس: ۱ـ رِشتهٔ شَبَه، رشتهٔ سپیدمُهره (آنندراج) ۲ـ رشتهٔ خَرمُهره (لاروس) ۳ـ گوشواره ۴ـ روی بَند

سَلَس: ۱ـ شاشرَوانی ۲ـ فرمانبرداری

سَلِس: ۱ـ فرمانبردار، رام ۲ـ می خوشگوار

سَلسال: آبِ خوشگوار

سَلِسُ البول: شاشو، کسی که ناتوان از نگهداشت شاش خویش است

سَلسَبیل: ۱ـ نام چشمه‌ای در بهشت ۲ـ نَرم ۳ـ رَوان ۴ـ گُوارا

سَلسَبیلَة: نَرم و گُوارا (لاروس)

سَلسَفیل Salsify: ایتالیایی تازی گشته، شِنگِ تَره‌ای، از گیاهان (لاروس)

سَلسَل: ۱ـ آبِ گُوارا ۲ـ مِیِ گُوارا

سُلسُل: سَر زنده، کودَك

سَلسَلَة: ۱ـ پیوَستگی، میان چیزها (آنندراج) ۲ـ زَنجیر کَردَن، با زَنجیر بستن ۳ـ زَنجیر نِگاشتن، بَرجامه

سِلسِلَة: ۱ـ زنجیر ۲ـ زَنجیره ۳ـ پَیاپَی، پُشتِ هَم ۴ـ دَرَخش، در اَبر ۵ـ دوده، (سرآغاز شاهنامه)

سِلسِلَةُ الجِبال: تیرَك (فرهنگ پهلوی)

سِلسِلَةُ الجِبالِ اَلبرز: تیرَكِ اَلبُرز (فرهنگ پهلوی)

سِلسِلَةُ البول: چِکمیزَك (برهان)، از بیماری‌ها

سِلسِلَةُ الفَقار: مهره‌های پُشت

سلسله‌باف: زنجیر باف

سِلسِله‌پَرداز: زنجیره ساز، زنجیر باف

سلسله‌جُنبان: ۱ـ زنجیره جُنبان ۲ـ دوده بَراَنداز، شورِشی ۳ـ اَنگیزه

سِلسِلهٔ زُلف: ۱ـ زنجیر زُلف، زَنجیر گیسو ۲ـ مَرغوله (= جعد زُلف)

سِلسِلهٔ غیرمُنقَطِع: پَتیسار (فرهنگ پهلوی)

سُلط: بَرگُماشتگی، چیره گرداندن

سِلط: ۱ـ پیکانِ هَموار (آنندراج) ۲ـ بَددَهان، بَدزَبان (لاروس)

سَلط: ۱ـ دُرُشت ۲ـ زبان دراز (آنندراج) ۳ـ بَددهان، دُشنامگوی (لاروس)

سُلطان: ۱ـ پادَخشاه (فرهنگ پهلوی)، شهریار ۲ـ چیرگی ۳ـ گُواه، فَرنود

سُلطان ابراهیم: شاه‌ماهی (لاروس)

سُلطانِ اَختَران: پادشاه اَختَران، خور

سُلطانُ الجَبَل: پَلاخور، از گیاهان (گویش گیلکی) (= پیچ اَمین الدوله)

سُلطانُ الدَّم: جوششِ خون

سُلطانُ اللَیل: شَبگرد، میرشب (معین)

سُلطانزاده: شاهزاده

سُلطانُم: از تازی در تُرکی ۱ـ شاه ۲ـ شهبانو، ولی اَندک اَندک تنها به شهبانو گفته می‌شده (معین)

سلطانِ مُرَکَّبات: پیش پَهنا، ازمیوه‌ها (گویش گیلکی)، پَهن پَهنا (گویش مازندرانی)

سُلطانَة، مؤنث سُلطان: شاه، زَن

سَلَطانَةُ اللِسان: تیززَبان، زَن، چَغاز (برهان)

سُلطانی: شاهی

سُلطانِیَّة: باخوری (با = Soupe فرانسوی)

سَلطَحَة: دخترِ پَت و پَهن

سَلطَقی: سَلتَغی، پوشش غَلَندران

سَلطَعان، سَلطَعون: خرچنگ (لاروس)

سَلطَنَة: ۱ـ چیرگی ۲ـ درازدَستی ۳ـ دراززَبانی (آنندراج) ۴ـ کِشوَر ۵ـ کشورداری (لاروس) ۶ـ فَرمانروایی، پاتَخشایی، شهریاری (فرهنگ پهلوی)

سَلطَنت طلبی: شاهخواهی

سَلَطَة Salad: لاتینی تازی گشته، سَبزیانه

سُلطَة: ۱ـ توانایی ۲ـ فَرمانروایی ۳ـ کِشوَر، شَهر (= قَلَمرو، فرهنگ پهلوی)

سُلطَةُ التقدیر: خودداوَری، توانِ ویچیر (= تصمیم قضائی، فرهنگ پهلوی) که به برخی سالاران دادگاه‌های کیفری داده می‌شود

سُلطَةُ القَضاء: ۱ـ اُلکای دادگاه، اُلکای داوَری (اُلکا = حوزه، برهان) ۲ـ گروه دادرسان

سُلطَةُ التَشریعیّة: توانِ دادنِهی، (داد = دات = قانون، فرهنگ پهلوی) (= قوهٔ مقننة)

سُلطَةُ التَنفیذیّة: توانِ دادرَوانی (= قوهٔ مُجریّة)

سُلطَةُ القضائیّة: توانِ دادرَسی (= قوهٔ قضائیة)

سَلع: ۱ـ تَرَک پای ۲ـ شکافِ کوه (لاروس)

سَلع: ۱ـ شِکَستن، سَر را ۲ـ شکافتن، راه را ۳ـ

سوزاندَن، پوست را

سَلَع: ۱ـ پیسی، از بیماری‌ها ۲ـ نشانِ سوختگی، بَر پوست ۳ـ روفاندار (= درختِ اَراك)

سِلع: مانند، هَمتای

سِلعَة: ۱ـ کالا، کالای بازرگانی ۲ـ آژخ، زگیل، دانه‌ای که بر پوست پدید آید و درد ندارَد ۳ـ یك دانه زالو

سَلعَة: سَر شِکَستِگی، شکسته گشتنِ سَر

سَلَف: ۱ـ نیا، نیاك ۲ـ گُذَشته، دَر گذشته ۳ـ پیش خَرید، پیش فروش

سِلف: ۱ـ خُروهِه، پوستِ نَره ۲ـ هَم‌زُلف، هَمریش (= باجناق) ۳ـ پیشین

سُلَف: (تك: سُلفَة)، ناشتاشِکَن‌ها

سَلف: ۱ـ پوست ناپَرداخته ۲ـ اَنبانِ سِتَبر

سِلف: از Self-Starter انگلیسی، جُنبانَك

سُلَف: جوجه‌کَبك

سُلفات Sulfate: لاتینی تازی گشته، کات

سُلفان: (تك: سُلَف)، جوجه‌کَبکان

سَلفان: (تك: سَلِف)، هَم‌زُلفان، هَمریشان

سُلفَة: ناشتاشِکَن (آنندراج)

سِلف‌دان، دِگَرگشته‌ی ثِفل‌دان (معین)، خَدودان

سِلف‌سِرویس Self service: انگلیسی، خودبَرگیر

سَلَق: ۱ـ بُزُرگراه ۲ـ دَشت ۳ـ جایِ زَخم ۴ـ دُرُشتگویی ۵ـ نَیزه زَدَن ۶ـ نیزه اَفکَندن ۷ـ سَرما زَدَن، گیاه را ۸ـ جوشاندَن ۹ـ نیم‌پَز کَردَن ۱۰ـ زفت مالیدن، اُشتُر را ۱۱ـ بانگ زَدَن ۱۲ـ گُستَردن ۱۳ـ گاییدَن ۱۴ـ پوست بَرکَندَن، با تازیانه (بهره از آنندراج و لاروس)

سِلق: ۱ـ آبراهِه ۲ـ پازی، چغندَر ۳ـ گُرگ

سِلقُ الماءَ: چُغندر خودرو، از گیاهان

سِلقامَة: ۱ـ گرگِ ماده ۲ـ بَدزَبان، زَن ۳ـ مَلَخِ تُخم‌ریز

سُلقان: (تك: سَلَقة)، زمین‌های هموار، خاك‌های خوب

سُلقان: (تك: سِلقَة)، زنانِ بَدزَبان

سَلقُل: تُرکی، دَستِ چپ (آنندراج)

سَلقَم: شیر بیشه

سَلقَمَة: ۱ـ دَندان برهم زدن ۲ـ چَفته‌انگیز (= چفته = تهمت)

سِلك: ۱ـ رشته، ریسه ۲ـ رشته‌ی مُروارید ۳ـ نخست شیر، که دوشیده شود ۴ـ رَدِه ۵ـ سیمِ کَهرُب

سُلَك: ۱ـ جوجه‌کبك، نَر ۲ـ جوجه‌سنگخوار

سِلكُ الـدیبلوماسیّ: رده‌ی شَهرمَداری (مَدار برگرفته از مَتار پهلوی و جدا از مدار تازی

است)

سِلكُ السَّیاسیّ: رده‌ی شهرمَداری

سِلكُ الكهنوتیّ: رده‌ی ترسامَداری

سِلکان: باغِر غِرَك، گونه‌ای از باغِر غِره که پرنده است و آن را به نادرست باقِرقره می‌نویسند

سِلکَة: رشته، نَخ (لاروس)

سُلکَی: ۱ـ زَخمِ نَیزه ۲ـ کارِ راست (لاروس)

سَلکِیّات: نَواریان، کرم‌های نَخی، Nematodes در انگلیسی (لاروس)

سُلَّم: ۱ـ نَردبان ۲ـ پِلّکان ۳ـ وِهَنگِ چَرمین (وهَنگ = رکاب)

سِلم: ۱ـ آشتی، سازِش ۲ـ دولَكِ یکدَسته

سَلَم: ۱ـ گَردَن نهادَن ۲ـ پیشخَری، پیشفروشی، خرید و فروش پیشَکی

سَلم: ۱ـ دولكِ یکدسته ۲ـ گَزیدنِ مار ۳ـ درود گُفتَن ۴ـ اِسلام آوَردَن (آنندراج)

سَلمانی: برگرفته از نام سلمانِ پارسی از یاران پیامبر اسلام (ص) ۱ـ آرایش‌گَر، پیرا ۲ـ پیرایشگاه

سَلمانیّه: گروهی که سلمان پارسی را خُدا می‌دانستند و واژه‌ی «مُسَلمان» را برگرفته از سَلمان (بهره از فضل بن شادان)

سَلَّمنا: لُنگ اَنداختیم

سَلمون Salmon : لاتینی تازی گشته، آزادماهی

سَلمونِیّات: آزادماهیان

سَلَمَة: ۱ـ سنگِ پَهن ۲ـ نازكْ‌اَندام، زن (لاروس)

سَلمَی: ۱ـ نام تازی برای زنان ۲ـ نام زَنی دِلِستان ۳ـ گواژ: دِلِستان

سِلِنیوم Selenium : لاتینی تازی گشته، ماهسَن، از کیاها (= عناصر)

سُلوان: ۱ـ اَندوه‌زدای، دارویی است که می‌پندارند اندوه آدمی بِبَرد ۲ـ آبمِهره، آبی که بر مهره‌ی افسون ریخته به دلداده خورانند تا از شیفتگی بِرَهَد (بهره از آنندراج)

سُلوانَة: ۱ـ آبمِهره ۲ـ مُهره‌ی اَفسون (بهره از آنندراج)

سَلوب: ۱ـ بچه اَنداخته ۲ـ بچّه‌مُرده

سِلّور، صِلّور Silure : فرانسوی تازی گشته، اِسبِلَه، اِشبِلَه، از ماهیان

سَلوقِیّ: ۱ـ وابسته به سَلوق، روستایی در یَمَن ۲ـ شمشیر ۳ـ سگِ تازی (لاروس)

سَلوقِیّة: ۱ـ وابسته به سَلوق ۲ـ جای ناخدا، در کشتی

سُلُوك: ۱ـ وَرِش، بَریش (فرهنگ پهلوی)، رَوِش ۲ـ رَفتار

سِلّول Cellule: در فرانسوی، یاخته (فرهنگستان)، حجرهٔ کوچک را گویند (فرهنگ جهانگیری)

سِلّولُز Cellulose: فرانسوی، بُنگیا

سَلوَة: ۱ـ خُرسَندی ۲ـ فَراموشی ۳ـ سَرگَرمی ۴ـ بی‌اَندوهی، آسودِگی

سَلوی Salvia: لاتینی تازی گشته، مریم گُلی (معین)، سَروی، از گل‌ها از آن‌روی که گُل آن چون سَرو است در تهران به آن سَروی گفته می‌شود

سَلوَی: ۱ـ آرامبَخش ۲ـ اَنگبین ۳ـ وَرتیج، بَدبَده، ازمرغان، اوشوم (گویش گیلکی)، بودَنِه (برهان)

سَلَی: زَهنیام، نیام یا پوسته‌ی زَه، یارَك (برهان)

سَلیب: خِردرُبودِه

سِلیح، امالهٔ سِلاح: زینه (بهره از آنندراج)

سَلیح: فرستاده، پیامبَر (لاروس)

سَلیخ: ۱ـ پوست کَنده ۲ـ بی‌مَزه

سَلیس: رَوان، این واژه را آنندراج از غیاث‌اللغات برگرفته، معین با بهره‌گیری از خیام‌پور در فرهنگ فارسی می‌نویسد: «از منابعی که دردست است تنها در معیار اللغة دیده می‌شود» فرهنگ عربی به فارسی لاروس نیز واژه‌ی سَلیس را نیاورده است

سِلیط: ۱ـ دُرُشت ۲ـ زبان دراز، مَرد ۳ـ سُخَنوَر ۴ـ روغن گیاهی ۵ـ روغنِ زیت (= زیتون) ۶ـ روغن کنجد ۷ـ تیز و تُند، مَزه

سَلیطَة، سَلیطه در فارسی: چَغاز (برهان)، زبان‌دراز، زَن، کولی (واژه‌نامهٔ مازندرانی)، غِرشمال

سَلیطه‌گَری: زبان‌درازی، بَدزَبانی، کولیگَری، غِرشمالی

سَلیعَة: خوی، سِرِشت (لاروس)

سَلیق: ۱ـ پُخته، جوشیده ۲ـ سوخته، گیاه از سَرما یا گَرما ۳ـ زاخِل خُشك (= گیاه زَقّوم، برهان) ۴ـ کناره‌ی راه

سَلیقون Siricon: یونانی تازی گشته، سُرُنج، اَسرُنج

سَلیقَة، سلیقه در فارسی: ۱ـ پَسَند، میچَك (فرهنگ پهلوی) ۲ـ نشانِ پا ۳ـ نشانه‌ی آشکار ۴ـ نِهاد ۵ـ سَبزی آب‌پَز ۶ـ مَکاشیر، مَك (= ذُرَّت، از ریشه‌ی اوستایی و در گویش گیلکی)، مَکاشیر، مَکای جوشیده با شیر است

سَلیقِیّ: نهادی (لاروس)

سَلیل: ۱ـ تیغِ آختِه ۲ـ خوارگَشتِه ۳ـ میِ ناب ۴ـ کوهانِ اُشتُر ۵ـ نوزادِه

سَلیم: ۱ـ بی‌گَزَند، بی‌آك ۲ـ مار گَزیده ۳ـ کِناره‌ی سُم ۴ـ ساده‌دِل

سَلیمُ القَلب: ساده‌دل

سَلیمُ النَّفس: نیک‌سِرِشت، پاکنهاد (فرهنگستان)

سُلَیمانیّ: ۱ـ وابسته به سلیمانِ پادشاه ۲ـ دارا‌شِکنه (آنندراج و لاروس)

سُلَیمانیّه: پیروان سلیمان جریر از زیدیه، باور داشتند که پیشوایی با سِکالِش دو تن رَواست و از این روی پذیرای عُمَر و ابوبکر بودند، اگرچه می گفتند که سزاوارتر را که علی (ع) بوده بَرنگزیده‌اند (بهره از فضل بن شادان نیشابوری)

سِلینون Selinon: یونانی تازی گشته، کَرَسِ آبی

سَمّ: ۱ـ زهر، شَرَنگ ۲ـ اُستخوان مَغزدار ۳ـ تُفِ دَریا، آنچه از دَریا بر کِنار اُفتَد چون شَبَه و گوش‌ماهی ۴ـ سوراخ

سُما: آوازه‌ی نیک (لاروس)

سَماء: ۱ـ آسمان ۲ـ آسمانه (= سَقف) ۳ـ پَرده ۴ـ سایبان ۵ـ اَبر ۶ـ بارانِ نیکو

سِمات: (تک: سَمت) ۱ـ سوی‌ها، زی‌ها ۲ـ رَوِش‌های نیکو

سِمات: (تک: سِمَت) ۱ـ پایگاه‌ها ۲ـ داغ‌ها، نِشان‌ها

سِماج: (تک: سَمیج) ۱ـ زِشت‌ها ۲ـ شیرهای تُرش شده

سَماجَة، سِماجَت در فارسی: ۱ـ آویزگَنی (بهره از آنندراج)، زشتی ۲ـ پافشاری ۳ـ سپیدچَشمی (آنندراج)

سِماح: (تک: سَمحَة)، باگُذَشتان، زَن، زَنانِ باگُذَشت، رادزَنان

سَماح، سِماح: ۱ـ چشم‌پوشی، گُذَشت ۲ـ فروختَن، به کمترین بَها ۳ـ چَنبَروَشت (= رَقصِ حلقه‌ای)

سِماط: ۱ـ خوانِ چَرمین، سفره‌ی چرمی (آنندراج) ۲ـ خانه از پوست (لاروس)

سَماحَة: ۱ـ سَمناك (برهان)، جَوانمَردی، رادی ۲ـ چشم‌پوشی، گُذَشت ۳ـ آسانگیری

سِماخ: سوارخِ گوش (آنندراج)

سَماد: کود (لاروس)

سَمادِیر: ۱ـ کَم‌بینی، دیدِ ناتوان ۲ـ سایه‌وارِه‌ها، آنچه پیش چَشم آید در مَستی و گیجی

سُمّار: (تک: سامِر)، افسانه‌گویان، افسانه‌سرایان، داستان‌پَردازان

سَمار: ۱ـ شیرِ آبَکی ۲ـ دوخ (گیاهی که از آن بوریا بافند، لغت فرس)

سَمّارَة: خاکشی (لاروس)

سَمارِیّ: مرغابی سیاه

سَماسِرَة: (تک: سمسار)، از ریشه‌ی پارسی،

سَپسایان، سَفساران

سُماسِم: ۱ـ روباه ۲ـ سَبُك و نازُك

سِماط: ۱ـ رَده ۲ـ رَسته ۳ـ كوس (= قطار) ۴ـ سُفره، خوان ۵ـ میانسینه ۶ـ میاندَشت

سِماط اَفكَندَن: سُفره اَنداختَن، خوان گُستَردَن

سِماط كشیدَن: ۱ـ خوان گُستَردَن ۲ـ رَده بَستَن

سِماطان: دو رَسته، از درختان یا از مردم (آنندراج)

سِماطُ الطریق: دو كناره‌ی راه

سِماط واحد: به یك سَهمان (سَهمان = نظم، فرهنگ پهلوی)، به یك رَوش

سِماطین: ۱ـ دورویه ۲ـ دورسته ۳ـ سُفره

سِماطین زَنان: سفره‌آرایان، خوانگَردانان

سَماع: ۱ـ شِنودَن ۲ـ شِنَوایی ۳ـ آواز خوش ۴ـ دَست اَفشانی

سَمّاع: ۱ـ سَراپاگوش ۲ـ فرمانبردار ۳ـ اَبسته، اَنیشه (= جاسوس، برهان)

سَماعَة: شِنودَن

سَمّاعَة: گوشی، گوشی دورآو (= تلفن)، گوشی پزشكی

سُماق: پارسی تازی گشته ۱ـ سُماك (برهان)، تُتَم، تُتری (برهان) ۲ـ ناب

سُماق پالا، سُماق پالان: سُماك پالا، آبكِش

سُماق مكیدَن: سُماك مكیدن، زَمان كُشتَن

سُمّاقیّ: از پارسی ۱ـ سُماكی، از رنگ‌ها ۲ـ سُماكی، سَنگِ سُماك

سَماقیل: از سُماك پارسی، سُماك

سَمّاك: ماهی فروش

سِماك: گیره

سِماكِ اَعزَل: گیره‌ی بی‌زینه، نام ستاره‌ای است در آبامِ خورشید

سِماك رامِح: گیره‌ی نیزه‌دار، نام ستاره‌ای است در آبامِ خور

سَمُّ الحِمار: خَر زهره، از گیاهان

سَمُّ الحوت: ماهی زهره، از گیاهان

سَمُّ الخِیاط: سوراخ سوزَن (آنندراج)

سَمُّ السَمَك: ماهی زَهره، از گیاهان (لاروس)

سَمُّ الفار: مرگِ موش، شُك (برهان)

سَمالِق: (تك: سَملَق)، كَویرها

سَمام: تُند و سَبُك (آنندراج)

سِمام: (تك: سَمّ) ۱ـ زَهرها ۲ـ سوراخ‌ها

سِمامُ الاِنسان: سوراخ‌های آدمی: دهان، سوراخ‌های بینی، سوراخِ گوش

سَمّان: ۱ـ روغن فروش ۲ـ رَنگِ روغنی

سِمان: (تك: سَمین)، فَربهان، فَربه‌ها

سُمانَی، وَرتیج، اوشوم، از مرغان، در برهان سُمانی آمده و پارسی

سَماوات: (تك: سَماء)، آسمان‌ها

سَماوَر: روسی، جوشار

سَماوَة: ۱ـ پَردِه ۲ـ تَن ۳ـ بَرجستَنِ گشن

سَماوی: آسمانی

سَمایا: (تك: سَماء)، آسمان‌ها

سَمائِم: (تك: سَموم)، بادهای سوزان

سَمبول، سَنبول Symbole : فرانسوی، نَماد، نُماد

سَمبولیست، سَنبولیست Symboliste : فرانسوی، نَمادگرا

سَمبولیسم، سَنبولیسم Symbolisme : فرانسوی، نَمادگرایی

سَمپاتی، سَنپاتی Sympathie : فرانسوی ۱ـ گیرایش ۲ـ گیرایی

سَمپاتیك، سَنپاتیك Sympathique :فرانسوی، ۱ـ گیرا، تودِل برو ۲ـ گیراییك

سَمّ‌پاش: زَهرپاش

سَمّ‌پاشی: زَهرپاشی

سَمپوزیوم Symposiun : از ریشه‌ی یونانی ۱ـ جَشنواره ۲ـ هَمرَسِش (فرهنگ پهلوی): گِردهَمایی بزرگ پژوهِشی

سَمت: ۱ـ سوی، زی، وَر ۲ـ آهَنگ (= قصد) ۳ـ رَوِش ۴ـ چهره، پیکَره

سَمت: ۱ـ میان بُر رَفتَن، میان بُر زَدَن ۲ـ به گُمان رَفتَن ۳ـ آماده کردنِ رای (بهره از آنندراج)

سِمَت: ۱ـ پایه، پایگاه ۲ـ نشانه ۳ـ داغ ۴ـ نگاره

سُمَّة: خوان، ۱ـ از برگ خرما، که زیر خُرما بن پهن کنند تا خُرمای رسیده بر آن فِتَد ۲ـ خویشاوَندی ۳ـ رِشتِه‌ی گوش‌ماهی ۴ـ پیهِ خُرما

سَمتُ‌الرأس: سَرسو (قَریب)

سَمتِ چَپ: هوی، خُی (فرهنگ پهلوی)

سَمتِ راست: دَشنَك (فرهنگ پهلوی)

سَمت گِرفتَن: سویی را پاس داشتَن، کَرانجیگَری

سَمِج، سِمِج: ۱ـ آویزگَن (آنندراج) ۲ـ پُررو ۳ـ زِشت

سَمج: شیر چرب بُریده یا مزه برگشته (آنندراج)

سَمجَرَة: آبَکی کَردَن، شیر را

سَمح: ۱ـ رادمَرد ۲ـ آسان

سَمَح: ۱ـ راد گَشتَن ۲ـ جَوانمَردی کَردَن ۳ـ بَخشیدَن

سَمحَة: رادزَن

سَمخ: ۱ـ خَستَنِ گوش، زَخم کردنِ گوش ۲ـ شکوفه برآوَردَن (بهره از آنندراج)

سَمد: هَمیشه (آنندراج)

سَمّ‌دار: زهردار

سَمَر: ۱ـ شَب ۲ـ افسانه‌ی شَب ۳ـ تاریکی شَب ۴ـ نِشستِ افسانه‌گویان

سَمَر: ۱ـ اَفسانه گُفتَن ۲ـ نخوابیدَن ۳ـ آبکی کَردَن، شیر را ۴ـ رَها کردن، تیر را ۵ـ نوشیدَن، مِی را ۶ـ میخ کوبیدَن، اُستوار کردن (بهره از آنندراج)

سَمراء، مؤنث اَسمَر: گَندمگون، زَن

سِمَرّج: پارسی تازی گشته = سِه‌مَرت، سِه باره، سه باره باژ گِرفتن (اَز آنندراج)

سَمَرقَند: پارسی تازی گشته، سَمَرکَند (برهان)، کَند به زبان ترکان شَهر را گویند (آنندراج)، سَمَرشَهر

سِمِرنیون Symernium: یونانی تازی گشته ۱ـ کوپوره‌ی آفریکایی، از گیاهان ۲ـ کَرَسِ بیابانی

سُمرَة: گَندُمگونی

سِمسار: پارسی تازی گشته از سنسکریت، سِپسا، سِفسار (برهان)، داسار، داستار (برهان)

سِمسار: گَز، از گیاهان (معین)

سِمساری: سِپساری، داستاری

سِمسِم: کُنجِد، از گیاهان

سِمسِمَة: یک کُنجد

سِمسِمَة بَرّی: اِسپَرَک سپید، از گیاهان (معین)

سَمسَمیقا: سُریانی تازی گشته، مَرزَنگوش، از گیاهان (برهان)

سَمّ‌شناس: زَهرشناس

سَمّ‌شناسی: زَهر شِناسی

سِمط: ۱ـ رشتـه ۲ـ رشتـه‌ی مروارید ۳ـ گَردَن‌بَنـد ۴ـ زِره اَسپ ۵ـ فِتراک، دَوالی است که به زین می آویزَنـد ۶ـ چادرِ بی آستَـر، که بر دوش اَنـدازند ۷ـ زیرَک ۸ـ چالاک ۹ـ شکارگَرِ چالاک ۱۰ـ رشته‌ی ریگ (بهره از آنندراج)

شُمط: جامه‌ی پَشمینه، پَشمینه

سُمُط: (تک: سِماط)، میانسینه‌ها

سَمط: ۱ـ پیراستنِ موی، پیش از بریان کَردَن ۲ـ آویختن ۳ـ تیز کَردَن، کارد و تیغ را

سُم طَلا: سُم تِلا

سَمع: ۱ـ شِنوایی، شِنیدَن، گوش دادَن ۲ـ گوش

سِمع: نیکیاد

سَمعاً و طاعَة: شنیده و فرمانبُرده

سَمعَج: شیر چربِ شیرین

سَمعَک: گوشَک، که کران برای بهتر شنیدن بَر گوش نِهَند

سَمّعنا: نِیوشیدیم

سَمعی: شِناوی، شِناویك

سَمعی و بَصَری: شِناویك و دیدیك، شِناوی و دیدی

سَمك: ۱ـ بام، بامِ خانه ۲ـ سَراپا

سَمَك: ماهی

سَمَكَة: ۱ـ یك ماهی ۲ـ آبامِ ماهی

سَمَكَهٔ صیدا: كَفَنج، ازماهیان (برهان)

سُمنامبولیسم Somnambolisme: فرانسوی، ناخودرَوی

سِمِنت Cement: انگلیسی، ساخِن

سَمَندَر Salamandra: لاتینی، آذَرشین (برهان) ازجانوران

سَمَندَل، سَمَندول، سَمَندون، سَمَندوك، سَمندال: سَمندَر، آذَرشین

سَمن: روغَن، روغنِ گاو، چربی، كَره

سَمَن سیما: سَمَنروی

سَمَن عِذار: سَمَنرُخسار

سَمَن غَبغَب: سَمَن زَنَخك، سَمَن گلی است خوشبوی كه آن را یاسَمَن نیز گویند

سَمَن لَعل: سَمَن لال، سَمَن لاله، واژه پارسی است، گلی است بی‌بوی

سُمنَة، سُمنه در فارسی: ۱ چنته‌ی چوپان (فرهنگ لاروس)، از گیاهان ۲ـ شیرینك، از گیاهان (معین)

سُمُوّ: بُلَندی (آنندراج)

سَموح: جَوانمَرد (آنندراج)

سَموحَة: جَوانمَرد گَشتَن، راد گَشتَن

سَمود: ۱ـ بَر شُدَن ۲ـ هاژ ایستادَن ۳ـ شِگِفتی نمودَن ۴ـ بازی كردن ۵ـ سرود گفتن

سَمُّور: پارسی تازی گشته، سَمور (لاروس)

سَمّوریات: ازپارسی، سَموریان

سُمُوط: (تك: سِمط)، رشته‌های مُروارید، گَردَن بَندها

سَموع: تیزگوش (لاروس)

سَموفَر: روسی تازی گشته = سَماوَر، جوشآر

سُموق: بُلَندی

سُمُوك: (تك: سَمَك)، ماهیان

سَمُول: جامه‌ی كهنه (آنندراج)

سُمولَة: كُهَن گشتنِ جامه

سَموم: بادِ سوزان (لاروس)

سُمُوم: (تك: سَمّ)، زَهرها

سُمُون: (تك:سَمن)، روغَن‌ها

سَمَّة: چَمنِ انگلیسی، از گیاهان (معین)

سَمِیّ: ۱ـ بُلَند ۲ـ هَمنام ۳ـ هَمتای

سَمّی: زَهرناك

سُمِیّ: (تك: سَماء)، آسمان‌ها، آسمانه‌ها، سایبان‌ها

سَمی: ۱ـ نام بُردَن ۲ـ نام نَهادَن

سَمیح: باگُذَشت (لاروس)

سَمید: پارسی تازی گشته، سَفید، آردِ سفید

سَمیدَر، سَمَندر Salamandra: یونانی تازی گشته، آذَرشین، از جانوران

سَمیدَع: ۱ـ مِهتَر بزرگوار، جَوانمَرد ۲ـ دِلیر ۳ـ نَرمخوی ۴ـ گُرگ ۵ـ شمشیر (آنندراج)

سَمیذ: پارسی تازی گشته، سفید، نانِ سفید

سَمیر: ۱ـ اَفسانه‌گوی ۲ـ روزگار (لاروس)

سَمیراء: پارسی تازی گشته، سَمیرا، از نام‌های زَنان، سَمیرا نام دارد آن جهانگیر ـ سَمیرا را مهین بانوست تَفسیر (نظامی)

سُمَیریّة: گونه‌ای کشتی، ناو

سُمَیسِم: خَلَنگ، از گیاهان در انگلیسی Heather (لاروس)

سِمیشك، سِمیشکا: دَرگویش‌های مازندرانی وگیلانی، روسی، تخم آفتابگَردان

سَمیط: ۱ـ ناتَوان، سُست، مَرد ۲ـ بی‌پینه، کَفش ۳ـ رده‌ی آگور (بهره از لاروس)

سَمیع: ۱ـ شِنَوا، از نام‌های خُدا ۲ـ دانَنده

سَمیق: یوغ، یوگ (فرهنگ پهلوی)، چوبی که بر گردن گاو نِهَند

سَمیك: ۱ـ بُلَند (آنندراج) ۲ـ سِتَبر و اَنبوه (لاروس)

سُمَیکاء: ۱ـ سیم، ازماهیان ۲ـ موریانه

سُمیکَة: ریزه‌ماهی

سَمیل: ۱ـ فَرسوده ۲ـ جامه‌ی کهنه ۳ـ تَه آب، در تالاب

سِمیلَقس Smilax: لاتینی تازی گشته، سُرخه‌دار، از گیاهان

سَمین: ۱ـ فَربَه ۲ـ گِرانسَنگ، اُستُوار ۳ـ تَوانگَر، مرد

سِمینار Seminar: انگلیسی، هَمایِش (فرهنگستان)

سَمینَة، مؤنث سَمین: ۱ـ فَربه، زن ۲ـ خانه‌ی پُر ۳ـ زمینِ بی سَنگ (بهره از لاروس)

سُمَیهاء، سُمَیهی: سخنانِ یاوه، دروغ، بیهوده (= باطِل)

سِنّ: ۱ـ دندان ۲ـ گاوِ اَرام (اَرام، اَرامَك = وَحشی، فرهنگ پهلوی) ۳ـ نوك، نوكِ خامه ۴ـ دَندانه، چون دندانه‌های اَرّه ۵ـ یك دانه سیر ۶ـ هَمسال ۷ـ سَر، نوك ۸ـ درازای زِندِگی (بهره ازلاروس)، شُت (آنندراج)، اَوام (فرهنگ پهلوی)

سَنّ: ۱ـ تیز کَردَن، تیغ را ۲ـ اشك ریختن ۳ـ سَر نیزه نَهادن ۴ـ روفان زَدَن (روفان = مِسواك) ۵ـ رسیدن، سَرپَرستی کَردَن ۶ـ آشکار کردن، کاری را ۷ـ تند راندَن، شتران را ۸ـ سفال کردن، گِل را ۹ـ شُستَن، روی را ۱۰ـ

آیینِ نکو نَهادَن (بهره از لاروس و آنندراج)
سِن Scéne: فرانسوی، پَهنِه (فرهنگ پایه)
سِنا: Sénat: فرانسوی، (برهان)، مِهستان
سَنا: سَیا (برهان)، از گیاهان
سَنااَلبَری: غُدغُدَك، از گیاهان
سَناالحجازی: سَیای حجازی، از گیاهان
سَناء: ۱ـ بُلَندی ۲ـ روشنایی، دَر فارسی
سِناب: ۱ـ دِرازشِکَم (آنندراج) ۲ـ درازپُشت
سَناب: بَدبختی
سِنابَة، مؤنث سِناب: درازشِکَم
سَنابِل: (تك: سُنبُلَة) خوشه‌ها
سِناتور Sénateur: فرانسوی، مَستَر (بهره از فرهنگ پهلوی)
سَناتوریوم Sanatorium: لاتینی، آسایِشگاه
سِنــاج: ۱ـ دوده، که بر در و دیوار نشستــه ۲ـ نورَنگی، اندودَن به رنگی دیگر ۳ـ چراغ
سَناخَة: ۱ـ چِرك ۲ـ بو گِرِفتِگی ۳ـ تُرشیدگی (لاروس)
سَناد: ناسازی، دُشمَنی
سِنــاد: ۱ـ خوكِ شَنگی (شَنـگ = خرطـوم، برهان)، در انگلیسی Tapire، آنندراج سِنادرا با کرگَدَن برابـر دانسته که درست نیست ۲ـ ماده شترِ تنومَند
سِناد: پَسـاچَنـد، آك دَر پَساوَند، چون زَمین و زَمان، دود و دید (بهره از آنندراج)
سُنّار: گُربه (آنندراج)
سِناریست Scénariste: فرانسوی، نَمانویس
سِناریو Scénario: فرانسوی، نمانامِه
سَنّاسیان: هِندی، نام گروهی از دَرویشان هندو (بهره از آنندراج)
سِناط، **سُناط**: ۱ـ کُوسه، کوسَج ۲ـ تَنُك‌ریش
سَناعَة: نیکو گَردیدَن (آنندراج)
سِنُّ الـرُشـد: سال پَژاوِش (پَژاوِش = رُشـد = بلوغ، فرهنگ پهلوی)، مَساتوری (فرهنگ پهلوی)
سِنُّ القانونِیَّة: سال بُرنایِش
سَنام: ۱ـ کوهان ۲ـ بُنلاد ۳ـ پُشتِه
سَنامُ الدین: بُنلادِدین
سِنان: ۱ـ سَرنَیزه ۲ـ سَردَستواره ۳ـ سَر، سَرِ هر چیز ۴ـ تیزی، تیزی نوك هَر چیز ۵ـ فَســان، سنگِ کاردتیزکُن
سَنانیر: (تك: سِنوَّر)، گُربِگان
سِنــاه، **سِناهَة**: میوه دادن، دو سال یکبار، چون کویَك، خُرمابُن
سَناهِیَّة: پرداخت‌های کاستی (کاست = قِسط)
سَنایا: بزرگوار، بُلَندگاه، مَرد
سِنایَة: ۱ـ آب کِشیدن، باشتر ۲ـ هَمه، سَراسَر

(لاروس)

سَنب: (آنندراج)، سَنَب (لاروس): روزگار، پاره‌ای از روزگار

سَنِب: اَسپِ تیزرو (لاروس)، نَوَند

سَنبادیّه: سنبادیان، پیروان سنباد که از یاران ابومسلم خراسانی بود و پس از کشته شدن او به‌دست منصور عبّاسی از نیشاپور بَرخاست و ابومسلم را زنده و بازگشتنی می دانست، گروه بسیاری از ایرانیان به او پیوستند و پس از هفت سال به‌دست جمهور عجلی کشته شد (بهره از فضل بن شادان)

سُنباذَج: پارسی تازی گشته، سُنباده، از سُنبیدَن (آنندراج)

سَنبَر: کاردان، کارشِناس

سَنبَسَة: شتابیدَن

سُنبُک: پارسی تازی گشته ۱ـ سُنبَک، بخش پیشینِ سُم ستوران ۲ـ کِناره ۳ـ آغازه

سُنبُل: پارسی تازی گشته، پاره‌ای از فرهنگنامه‌ها چون آنندراج این واژه را تازی دانسته‌اند، سُنبُل و زُمبُل پارسی است و نام دیگر آن آبرود (برهان)، از گُل‌ها

سُنبُل الرومیّ، سُنبُل الطیب: سُنبلِ رومی، ناردین (برهان)، پیچادُم (گویش گیلکی)، آلَك (آنندراج)

سِنِّ بلوغ: مَساتوری (فرهنگ پهلوی)

سُنبُلَة، سُنبُله در فارسی: ۱ـ خوشه، یك خوشه ۲ـ گاوَرس (فرهنگ پهلوی)، از گیاهان ۳ـ آبام خوشه، آبام ششمین از آبام‌های دَوازده گانه

سَنبوت: بَدگو، دُژیاد (= غیبت کننده)

سَنبوسَق، سَنبوسَك: پارسی تازی گشته، سَنبُوسَك (= قُطّاب)

سُنبوق، سُنبوك: پارسی تازی گشته، سُنبُك، کَرَجی (= زورَق)

سَنپتوماتولوژی Symptomatologie: فرانسوی، بیماری شناسی

سُنّتی: از ساخته‌های نادرست فارسی گویان از سُنّة تازی، چَنَبی، تَرادادی (خردناب)

سَنتِتیك Synthétique: فرانسوی، هَمدایِشیك

سَنتِز Synthèse: فرانسوی، بَرنِهادِه، زبانزد فرزانی

سُنُج: چیلانه (= عنّاب، برهان)، از گیاهان

سَنجاب: پارسی تازی گشته، سَنجاب، سَنچاپ (فرهنگ پهلوی)، از جانوران

سَنجابِیّ: پارسی تازی گشته، سَنجابی، از رنگ‌ها نزدیك به رنگِ خاکستری

سَنجابیّات: از پارسی، سَنجابیان

سَنجاق: ترکی، ماهچه (برهان)

سَنجاق سَر: ماهچه‌ی سَر

سَنجـاقَك: ۱ـ دُرَفشَك، ماهچَك ۲ـ چَچلاس، چیچلاس (گویش گیلکی)، بازِك (واژه‌نامهٔ مازندرانی)

سَنجَر: ترکی، باز، ازپرندگان

سَنجِسبویَة: پارسی تازی گشته، سَنگسبویه، از گیاهان (برهان)

سَنجِفَر: پارسی تازی گشته، شَنگرف (معین)

سَنجَق، سَنجِق: ترکی تازی گشتـه ۱ـ دَرَفش، پَرچَم ۲ـ شهرستان ۳ـ کمر بندِ دراز

سُنجوق، سَنجوق: ترکی ۱ـ پَرچَم ۲ـ کَمر بندِ دراز ۳ـ دامَن

سَنجَة: پارسی تازی گشته، سَنجه (= وَزنه)، سَنگه

سُنجَة: سیاه و سپید

سُنح: میانه‌ی راه (آنندراج)

سُنح، سَنح: ۱ـ سَربَسته‌گویی ۲ـ رای کسی را زَدن ۳ـ بَدی رسـاندن ۴ـ در گُناه انداختَن ۵ـ آشکار کردن رای (بهره از آنندراج)

سَنَخ: ۱ـ پُرخوری ۲ـ تَباهیدَن

سِنـخ: ۱ـ بُن ۲ـ بُنِ دَنـدان ۳ـ گُن (= جنس، نوع، فرهنگ پهلوی)

سَنخَة: بوی بَد (آنندراج)

سِنخیَّت: از ساختـه‌هـای فارسی گویان، جوری، هَمگونگی

سَنَـد: ۱ـ یافتـه (آننـدراج)، نامَـك، پاشَن (فرهنگ پهلوی)، تَزدِه (برهان) ۲ـ کوه ۳ـ بالِش

سَنَدُالشَّحن: بارنامه‌ی کَشتی (لاروس)

سَنَدُالمرور: پَروانه‌ی گُذَر، پروانه‌ی گذراندن کالا ازمرز بی‌پرداختِ باژ

سِنـدان: پارسـی تازی گشتـه ۱ـ سنـدان (لاروس) ۲ـ سِندانی، استخوانی در گوش

سِندان: ۱ـ مَرد نیرومَند ۲ـ گرگ نیرومَند

سِندانَة: مؤنث سِندان، وَ، ماچـه خَرِ نیـرومَنـد

سَنذَب: آبدانِه، از گیاهان در انگلیسی Bladder-wort

سَنذَبیّات: آبدانِگیان

سَنذَر: دِلیر

سَندَر: از Sandraxe یونانی، توس، غان، از گیاهان

سَندَروس Sandraxe: یونانی تازی گشته ۱ـ سَروِ کوهی ۲ـ تبریزی ۳ـ ناروَن (معین)

سَنـدَرَة: ۱ـ روغنِ غان ۲ـ پَیگـال (فرهنـگ پهلوی)، پیمانه‌ی بزرگ

سَندَریّ: ۱ـ سخت و دراز ۲ـ کَمانِ اُستوار ۳ـ نیزه‌ی کَبود ۴ـ پیکان سفید ۵ـ شیر، ازجانوران

۶- سِتَبر ۷- پَیگال

سُنـدُس: پارسی تازی گشته، سُندُس، گونه‌ای دیبا (لاروس)

سُندُسیّ: پارسی تازی گشته، سُندُسی

سَندَل: ۱- هَلاهِلخوره، از پَرَندگان ۲- گوراب دَمپایی، پایتابه‌ی کوتاه

سَنـدَل Sandalia: یونـانی فارسی گشتـه، دَمپایی، کَفشَك، شَمَل (آنندراج)

سِنده‌سَلام: گُل‌مُژه، بینجِك (واژه‌نامهٔ مازندرانی)

سِنـدیان: پارسی تازی گشتـه، سِنـدیان (لاروس)، بَلوت، ازدرختان

سِندیانیّات: بلوتیان

سَندیکا Syndicat: فرانسوی، گال (واژه‌ی پهلوی)

سندیکالیست Syndicaliste: فرانسوی، گالگرا

سندیکالیسم Syndicalisme: فرانسوی، گالگرَوی

سَندِیل: ماهی زَهره، از گیاهان (لاروس)

سَنَر: ۱- بَدخویی ۲- سَرکشی

سَنسار: سَمور، از جانوران

سَنسـار، سَنسـاره از Samsara: پالی، زبـانِ بودا، پَرهـونِ زیسـت، آرِشِ درست این واژه «سَـرگردانی همیشگی» است، بَندی گشتن در زنجیره ای از زندگی های پی درپی وروبارویی با رَنج (بهره از بودا، ع پاشائی، انتشارات مروارید)

سَنسَفیل: شِنگ، از گیاهان (معین)

سَنسَق: ۱- آس، رَنَـد، ازدرختان ۲- پاجوش، شاخه‌ای که از ریشه رُسته و آن را می توان جُدا کرد و جای دگر کاشت (بهره از لاروس)

سَن سَن: تُرکی، تو یی! تو یی؟ تو هستی!

سِنسِن: ویشمَغز (= مَغزِ حرام)

سَنسِن: ۱- تِشنِگی ۲- نوك، سَرِ هر چیز (لاروس)

سَنسِنَة: ۱- کَجه، چَنگَك ۲- سَرمُهره ۳- سردَنده

سِنط: پیوَند (آنندراج)

سُنُط: (تك: سِناط)، کوسِگان

سِنطاب: پُتك، چَکُش آهَنگران

سَنطور، سَنطِیر: پارسی تازی گشته، سَنتور، در فرهنـگ عربی به فارسی لاروس این واژه را یونانی دانسته که درست نیست، سنتور یکی از سازهای باستانی ایرانی است

سَنطیل: دراز، بُلَند، درازبالا (آنندراج)

سَنَع: خوبرویی، زیبایی

سِنف: ۱- گروه مَردُم ۲- گندم دیوانه ۳- نیامدار،

هَر گیاهی که در نیام باشد چون کاسَمَر (= باقلا) ۳ـ شاخ بی بَرگ (آنندراج) ۴ـ کَنگَر، از گیاهان (معین)

سَنفونی Symphonie: فَرانسوی ۱ـ هَماهَنگی (حییم) ۲ـ نَوا (سعید نفیسی)، هَمنَوایی ۳ـ دَستگاه، زبانزدی در خُنیا

سَنفونیست Symphoniste: فرانسوی، هَمنَواییك

سَنفیتون Symphytum: لاتینی تازی گشته، گوش ِخَر، از گیاهان دارویی (معین)

سَنِق: پُرخورده (لاروس)

سُنقُر، سُنقور: ترکی تازی گشته، باز، از مرغانِ شکاری

سُنقُره: ترکی؟ کلاغ سَبز، کاسه شِکَنَك (گویش شیرازی)، ازپرندگان

سَنقِیل: فَرمخورَك، ازپَرَندگان

سُنُك: راه‌های روشَن (آنندراج)

سَنکاریون: یونانی، بَرابَران (آنندراج)

سَنکرُنیزاسیون Synchronisation: فرانسوی، هَمزَمانی

سَنکرُنیزه Symchroniser: فرانسوی، هَمزَمان، همزمان کَردَن

سَنکرُنیسم Synchronisme: فرانسوی، هَمرویدادی

سَنکسیون Sanction: فرانسوی ۱ـ پَذیرِگی ۲ـ کِیفَر

سَنگِ آسفالت: گِزَفسَنگ

سَنگ آهَكِ صَدَفی: شَسَن سَنگ، در انگلیسی Shell-limestone

سَنگ آهك قیری: زِفتسَنگ، در انگلیسی As-phaltic-limestone

سَنگِ اَحمَر: سُرخسَنگ

سَنگِ اِسکاف: سَنگِ کفشگران

سِنگ بَرق: دَرَخش سَنگ

سَنگِ بلور: مَهاسَنگ (= دُرِّ کوهی) در انگلیسی Rock-Crystal

سَنگِ تَمام: با آیین، شکوهمَندانه

سنگِ تَمام گذاشتن: با آیین انجام دادن، با شکوه انجام دادن

سَنگِ حَمّام: گرمابسَنگ

سنگِ چِقماق: سنگِ آتشزَنه (فرهنگستان)

سَنگِ دَمشق، سَنگِ مِحَكّ: سنگِ زَر (عمید)، زَرسَنجه، در انگلیسی Touchstone

سَنگ سُماق: سَنگِ سُماك، در انگلیسی Por-phyry

سَنگ عَصّاری: سنگِ غَن (برهان، زیر واژه‌ی روغن)

سَنگِ کُره: پادَکسَنگ، در انگلیسی Lithos-

phere

سَنگِ کُلیَة: سَنگِ گُردِه

سَنگِ لوح: پَلمه‌سَنگ، در انگلیسی Slate

سَنگِ مَثانِه: سَنگِ آبدان

سَنگِ محَك: زَرسَنجه

سَنگِ مُسطَّح: پَرنیخ (برهان)

سَنگ های خروجی: سنگ های آذَرین، در انگلیسی Eruptive rocks

سَنگ های خُنثیٰ: خَنـزَك سَنـگ (خَنـزَك = خُنثی، فرهنگ پهلوی) در انگلیسی Neutral Rocks

سَنگ های فَراقَلیائی: سنگ های فَراشَخاری

سَنگ های قلیائی: سنگ های شَخاری، در انگلیسی Basic rocks

سَنگ های لوکوکرات: سنگ های سِفیدوَش (قریب)، در انگلیسی Leucocratic rocks

سَنگ های مِزوکرات: سنگ های میانوَش (قریب)، در انگلیسی Mesocratic rocks

سَنگ های ملانوکرات: سنگ های سیاهوَش (قریب)، در انگلیسی Melanocratic rocks

سَنگ های نفوذی: سنگ های رَخنه‌ای، در انگلیسی Intrusive rocks

سَنگ های هولوملانوکرات: سنگ های فَراسیاهوَش (قریب)، در انگلیسی Holomelanocratic rocks

سَنَمة: ۱ـ شکوفه ۲ـ سَرشاخه

سُنَن: (تك: سُنَّة)، چَنَب ها

سَنَوات: (تك: سَنَة)، سالیان، سال ها

سُنُوب: (تك: سَنِب)، اَسپان تیزرو، نَونَدان

سَنّوت: ۱ـ پَنیر ۲ـ کَره ۳ـ انگبین ۴ـ شیره ۵ـ رازیانه ۶ـ زیره

سُنُوخ: پابَرجایی، در دانش (آنندراج)

سُنود: ۱ـ پشت بازنهادن ۲ـ بَرآمدن، بَر کوه ۳ـ نزدیك پنجاه رسیدن (آنندراج)

سَنَوَّر: زره

سِنَّور: گُربه، از جانوران

سِنَّورالبَرّیّ: گربه‌ی پَدرام (= وَحشی)

سِنَّورِیّات: گُربه‌سانان (لاروس)

سُنون: (تك: سَنَة)، سال ها

سَنون: گَردِدَندان، خازِدَندان

سَنَوِیّ: ۱ـ سالانه ۲ـ نَهایا، یکساله، گیاه

سُنَّیق: ۱ـ خانه‌ی گچکاری شده ۲ـ گَچِه، ستاره‌ای است

سُنَّة، سُنَّت: اَبَرماند (فرهنگ پهلوی)، چَنَب، چَنَب سُنَّت و کارِبَد نافله، روا، ناروادان حلال و حرام (ابونصر)

سَنَة، سَنَهَة، سَنَوَة، در فارسی سَنِه: سال، زَمانه،

زَمانَك (فرهنگ پهلوی)

سَنَة: ۱ـ چُرت، خوابِ کوتاه ۲ـ فَراموشی (لاروس)

سَنِه: سالخورده، کُهنه (لاروس)

سَنهاء: ۱ـ شَخ، زمینِ خشك و سَخت ۲ـ سالِ سَخت ۳ـ دوساله بَر، درختی که هر دو سال یکبار بَر دهد

سَنهٔ ماضیه: پایار (معین)، پار، سال گُذَشته (فرهنگستان)

سَنَی: ۱ـ آذَرَخش (= بَرق) ۲ـ پَرَند

سُنّی، منسوب به سُنّت: چَنَبی، رَوِشی، مَرد

سُنّیَّة، مؤنث سُنّی: چَنَبی، رَوِشی، زَن

سَنِیَّة: پایگاه چَنَبی

سَنِی: ۱ـ بُلَند ۲ـ تابان (آنندراج)

سَنِیت: خُشکسال

سَنیح: ۱ـ زیوَر ۲ـ مُروارید، که به رشته نکشیده باشند ۳ـ شکار، که از چپگاهِ شکارگر درآیَد

سَنِید: پِسرخوانده (آنندراج)

سَنِیع: ۱ـ خوبرُوی، مَرد ۲ـ بِسیار

سَنِیعَة، مؤنث سَنِیع ۱ـ خوبروی، زَن ۲ـ راه کوهستانی

سَنِیف: ۱ـ اُشتُرپوش ۲ـ کنارهٔ بوب (= فَرش = بساط) ۳ـ کنارهٔ تَشلیخ (= سَجّاده)

سَنِیم: بُلَندپایه

سِنین، سَنین: (تك: سَنَة) ۱ـ سال‌ها، شُتان (آنندراج) ۲ـ خشکسال‌ها

سَنِین: ۱ـ هَمزاد، هَمسال ۲ـ سونِش ۳ـ زمین چَریده ۴ـ تیز کردنِ تیغ

سَنِینَة: ۱ـ باد ۲ـ هَمزاد ۳ـ ریگتودهٔ دراز (آنندراج)

سِنین و بَنین، مُصغَر سنان و بنان: نیزه و کِلك

سَنِیّه: ۱ـ روشَن ۲ـ بُلَند (آنندراج)

سُو: تُرکی ۱ـ آب ۲ـ مِی

سُوآره Soirée: فرانسوی ۱ـ سَرِ شب ۲ـ شَب نِشینی (عمید)

سُوء: ۱ـ بَدی ۲ـ اَندوه ۳ـ پیسه، از بیماری‌ها ۴ـ بیماری

سَوء: ۱ـ اَندوهاندن، اَندوهگین کَردن ۲ـ بَد کَردَن، بَدی کَردَن

سَوء: پارسی تازی گشته، سُو ۱ـ روشنایی، آتش ۲ـ کَمسو شُدَن چشم

سوءِ خُلق: زشتخویی (فرهنگستان)

سوءِ سُلوك: بَدرفتاری (فرهنگستان)

سوءظَنّ: بَدگمانی

سوءهَضم، سوءهاضِمَة، تُخَمَة: ناگُوار (لغت فرس)، بَدگُواری (فرهنگستان)

سَوآء: ۱ـ خویِ زِشت ۲ـ زنِ زِشت (لاروس)

سَواء: ۱ـ همـــانـنـد، هَمتـا ۲ـ جُز، جُدا از ۳ـ یکسان، بَرابَر ۴ـ میانه ۵ـ سِتیغِ کوه ۶ـ نیمه‌ی روز ۷ـ زمینِ هَموار

سَواءُالبَطن: خُردشِکم، فروشِکَم

سَواءالقَدَم: پای بی‌گودی، در انگلیسی Flat-foot

سَوابِح: (تک: سابِحَة)، نَوَندان، تیزتَگان، اسپانِ تندرو

سَوابغ: (تک: سابِغَة)، زره‌های گُشاد، زره‌های فَراخ (آنندراج)

سَوابِق: (تک: سابِقَة) ۱ـ گذشته‌ها ۲ـ پیشینه‌ها

سَوابِق: به‌گونه‌ی رَمَن (= بصیغهٔ جمع)، رَمه‌ی اَسپان

سَوابی: (تک: سابیاء)، زَهپوسته‌ها، یارَك ها

سَوابیط: (تک: ساباط)، سایبان‌ها، گُذَرپوش ها

سُواج: آهسته رفتن، نَرم رَفتَن (آنندراج)

سَواجع: (تک: ساجِعَة)، کبوتران بانگدار

سَواحِل: (تک: ساحِل)، کِناره‌ها، رودکِنارها، دَریاکنارها

سُواخ: گِل ولای

سُواخَی: آب و گلِ تُنُك (آنندراج)

سُواخِیَة: آب و گل بسیار (آنندراج)

سَواد: دَرفارسی، فَرهیختگی، گَلاه (برهان)، در تازی: ۱ـ سیاهی، سیاه، رَنـگ ۲ـ تَن ۳ـ شمـــاره‌ی بسیار ۴ـ توده‌ی مَردُم ۵ـ سیاهیِ چَشم ۶ـ سپاه زینه‌دار

سَوادُالاَمیر: بار و بنه فرمانده (لاروس)

سَوادُالبَطن: جِگَربَند (برهان)

سَوادُالبلدة: سیاهی شَهـر، پیرامـونِ شَهر، پیرامونِ آبادی

سَوادالقَلب: ژرفای دِل

سُواد: ۱ـ سَبـزِگی ناخـن، زَردِگی ناخـن ۲ـ زَردِگی دَندان ۳ـ گوسپندمیری

سِواد: نِهانی گفتن، پوشیده گُفتَن

سَوادِ اعـظَم: سیاهیِ آسیم، گواژ: شهر بزرگ به ویژه مَکَّهٔ مُعظمه (بهره از آنندراج)

سَوادآموزی: گَلاه‌آموزی

سَواد داشتن: فَرهیختِگی (آنندراج)، گَلاه داشتن

سَوادِیَّة: توکا، از پرندگان (لاروس)

سُوار: تُندیِ مِی، تیزی و تُندی، در هَرچیز

سُوار، سِوار: دَستبَنـد، دَست برنجن (معین)، یاره (آنندراج)

سَوّار: ۱ـ ستیزه‌گر، پَرخـاشجوی ۲ـ بَدمَست ۳ـ سُخنِ. کارگَر ۴ـ شیر، از جانوران

سَـواره نِـظـام: پُشتـاَسپـان (فـرهنـگ

پهلوی)

سَواس: تبریزی، از درختان

سَواسِیَة: (تک: سَواء) ۱ـ مانَندان ۲ـ جُزها

سواطِع: (تک: ساطِعَة)، بُلَندها

سُواع: ۱ـ نام بُتی ۲ـ پاره‌ای از شَب (آنندراج)

سَواعِد: (تک: ساعِد) ۱ـ آبراه‌ها ۲ـ شیرراه‌ها، شیررَگ‌ها ۳ـ سوراخ پستان‌ها

سِواغ: اَندوه‌زُدای

سُواف: ۱ـ مَرگامَرگ ۲ـ سُتورمیری

سَوافِع، به گونه‌ی رَمَن، بادهای سوزان

سَواقِط: (تک: ساقِطَة)، فروریختگان، اُفتاده‌ها

سَواقی: (تک: ساقِیَة) ۱ـ خُردجوی‌ها ۲ـ کَنادها (= قَنوات) ۳ـ تالاب‌ها

سِواک: دَندان مال (آنندراج)، رُفان (=مِسواک)

سَواکِن: (تک: ساکِنَة) ۱ـ باشندِگان (آنندراج)، ماندِگاران ۲ـ خموشان، وات‌ها (= حروف)

سُوّال: (تک: سائِل)، پُرسَندِگان

سَوالِم: (تک: سالِمَة)، بی‌آک‌ها، دُرُستها

سَوام: ۱ـ چَرَنده ۲ـ خَزَنده و زهردار

سُوام: بها

سَوامِدُاللیل: پیوسته رَوَنده، هَماره گَشت

سَوانح: (تک: سانِحَة)، بَدآمَدها

سَوانی: (تک: سانِیَة)، شُترانِ آبکِش

سَوأة: ۱ـ برهنگی ۲ـ رُسوایی ۳ـ جِهِمرزی (= زناء) ۴ـ بَدخویی

سوئیت Suite : انگلیسی از Suite فرانسوی، سَراچه

سوئیت Suite : فرانسوی، وَشتار

سوئیچ Switch : انگلیسی، کِلید، کِلید کَهرُبایی

سوئیسیدِلوژی Suicidélogie : فرانسوی، خودکُشی شناسی، دانش شناختِ انگیزه‌ی خودکشی و پیشگیری از آن

سُوبَة: راه دور، راسِ دور (راس = سَفَر)

سوبلیمه Sublimé : فرانسوی، زَهرآبک

سوپ Soupe : فرانسوی، با، آش

سوپاپ Soupape : فرانسوی، دریچه، دریچه‌ی دَمه‌کارها (= ماشین‌های

بُخار)

سوپاپ اِطمینان: دریچه‌ی خُست (خُست = اطمینان کَردنی، فرهنگ پهلوی)

سوپخوری: ناوه (بهره از آنندراج)

سوپِر Super: فرانسوی، فَر، اَبَر، بَرتَر، چون پیشوند همراه با واژگان به‌کار می‌رَوَد

سوپرانو Soprano: فرانسوی ۱ـ زیرآوا، آوای پسرانه، زبانزدی دُرخنیا ۲ـ پِسَرخوان

سوپِرمارکِت Super Market: انگلیسی، فَربازار، فروشگاه بزرگ

سوپِرمَن Superman: انگلیسی، اَبَرمَرد (هوشیار، برگردان زرتشت چنین گفت)

سوپِرنال Supernal: انگلیسی، آسِمانی (حییم)، بَرین

سوپِریور Superior: انگلیسی، بَرسوبین (واژه‌های پزشکی پارسی)، بالادَست (حییم)

سوپِریوریته Supériorité: فرانسوی، بالایی، بَرتَری (سعید نفیسی)، والایی

سوپریم کورت Supreme Court: انگلیسی، اَبَردادگاه، دیوانِ کِشوَر

سوتیتر Sous-titre: فرانسوی ۱ـ زیرنشین ۲ـ زیرنِویس، پانامه

سَوج: نرم رَفتَن (آنندراج)

سوچی: ترکی ۱ـ آبدار ۲ـ میفروش (آنندراج)

سوچی خانه: مِیخانه

سَوخ، سَوخان: فرورَفتَن (آنندراج)

سوخاری: روسی، بَکسمات، گونه‌ای نان کم‌شیرین و کم‌روغنیِ بِرِشته

سُود: (تك: اَسوَد) ۱ـ سیاهان ۲ـ سَروَری، مِهتَری (لاروس)

سود Soude: فرانسوی ۱ـ اُشنیانِ آفریکایی، از گیاهان ۲ـ اُشنومخاکِه، خاکسترِ اُشنوم

سوداء: ۱ـ خِل سیاهابی، از خِل (= خِلط، برهان) های چهارگانه ۲ـ سیاه

سوداوی، سَودایی: خُشکسَر (= مالیخولیایی، برهان)، باد اَرچه به وَزن خُشکسَر بود ـ اَز مَن به عیار چرب‌تر بود (خاقانی)

سودای اَوّل: دَستلاف (برهان)

سودای نَقد: دَستادَست (برهان)

سوَدَق: باشِه، چَرغ (لاروس)، از پرندگان

سَودَل: نوشبُروت (= شاربِ سِبیل)

سودیوم Sodium: فرانسوی، سُستِه، از کیاها

سَوذَق: پارسی تازی گشته (لاروس) ۱ـ سوده، سودَك ۲ـ دَستبَند ۳ـ زَنجیر ۴ـ گوشت، در میوه‌ها

سَوذَقیّ: ۱ـ هوشیار ۲ـ خودپَسَند (لاروس)

سور: پارسی تازی گشته ۱ـ سور، میهمانی ۲ـ

شترِ نژاده

سور: ۱ـ باره‌ی شَهـر ۲ـ دیواره ۳ـ چونتاو، واژگانی که اندازه، چونی و چندی نهاده‌ای را بازمی‌تابانند، چون: بَرخی (= بعضی)، هرچه، زبانزدِ کَرویزی (= منطقی)

سُوَر: (تک: سورَة)، سیمنادها، سیمنادان، نَسک‌ها

سِوِر Sévère: فرانسوی، سَختگیر، اُستوار، تُند (عمید)

سوراخ دُبُر وَ قُبُل: سُولِه (برهان)

سوراخِ دُعا را پیدا کَردَن: راه رسیدن به آماج را یافتَن (بهره از فرهنگ مَثَل‌ها و اصطلاحات)

سوراخِ دُعـا را گُم کَردَن: راه نادرست بَرگزیدَن (بهره، از فرهنگ مَثَل‌ها و اصطلاحات)

سورپرودکسیون Surproduction: فرانسوی، بیشفَرآوَری

سورپریز Surprise: فرانسوی ۱ـ شگفتاندَن ۲ـ شِگفتی

سورپریم Surprime: فرانسوی، بیش‌پَرداخت، زبانزد بیمه

سورپلاس Surplus: انگلیسی، فُزونِه

سورتَمَه: تُرکی، سُررو، گردونه‌ای بی چَرخ که با سگ یا گَوَزن روی برف و یخ می‌سُرَد

سُورچی: تُرکی، گاری‌ران

سوررِآلیست: Surrealiste، فرانسوی، آزادپِندار

سوررآلیسم: Surrealisme، فرانسوی، آزادپِنداری

سورشارژ: Surcharge، فرانسوی ۱ـ سَربار (سعیدنفیسی)، فُزونبار ۲ـ بازنیر، بازنیرو

سُورکوپ: سورکوپِه، Surcouper، بازبُری، بُریدَن دوباره، زبانزد منگیا

سورناتورالیسم: Surnaturalisme، فرانسوی، اَبَرپَرهامگِروی (پَرهام = طَبیعَت)

سورَنجان: پارسی تازی گشته، سُورَنجان (لاروس)، شَنبَلید، از گیاهان

سَورَة: سَورَت در فارسی ۱ـ تُندی، تیزی ۲ـ پُری ۳ـ کارسازی ۴ـ شکوه، فَرّ

سُورَة: سوره در فارسی ۱ـ سیمناد (برهان)، نَسک ۲ـ رَده‌ی دِرَخت ۳ـ بزرگواری

سوزَنِ لحافدوزی: تَمَنه (برهان)

سوژا، سویا Soja، در فرانسَوی: ژاژَك، لوبیای چینی، از گیاهان، پَشمه لوبیا (گویش گیلکی)

سُوژِه Sujet: فرانسوی، زَمینه، دَرَك، چیش (فرهنگ پهلوی)

سُوس: پارسی تازی گشته، سوس ۱ـ بید، کرمِ

جامـه، جامه خورَك ۲ـ شیرین بو یان (گویش خُمینی) از گیاهـان، این واژه را به نادرست شیرین بَیان می‌خوانند ـ آنـد (برهـان) ۳ـ سِرِشت، نهاد

سُوس: هِندی، خوكِ آبی (معین)

سَوسَب: خوکِه گُل، از گیاهان، لاتینی Schizanthus

سوسك حَمّام: سَپیرَك (برهان)

سوسك طَلائی: تِلا سُوسك

سوسَل: شیزَك، از گیاهان، در انگلیسی Schizandra

سُوسَن: پارسی تازی گشته، سوسَن (لاروس)

سُوسنیّات: از پارسی، سوسَنیان

سُوسَة: شِپِشِه (لاروس)

سُوسَةالخَشب: شِپِشه‌ی چوب (لاروس)، چو بخورَك

سُوسَةالقمح: شِپِشه‌ی گَندُم (لاروس)

سُوسِیّات: شِپِشگیان

سوسیابل Sociable فرانسوی، خونگرم، خوش بَرخورد

سوسیالیست Socialiste : فرانسوی، مَردُمخاوَند

سوسیالیسم Socialisme : فرانسوی، مَردُمخاوَندی

سوسیته Société: فرانسوی، اَنجُمن، سازمان

سوسیس Saucisse : فرانسـوی، جَرغَنـد (عمید)، مُبا (آنندراج)، روده‌ی گندرا کُنند مُبا ـ بود آن نیز روزی غُرَبا (یحیی کاشی)

سَوط: ۱ـ تازَك (لاروس) ۲ـ تازیانـه ۳ـ مانداب ۴ـ بارورو، راه باریك بر باره یا باروی شَهـر ۵ـ بَهـره ۶ـ سَختی ۷ـ شاخـه‌ی تَره (لاروس) ۸ـ مایه‌ی آمیزه، آمیزآب

سَوط: ۱ـ دَرهَم آمیزی، دَرآمیختن ۲ـ تازیانـه زَدَن، تاخون و تازیانه دَرآمیزند (بهره از آنندراج)

سَوطِیّات: تازَك‌ها (لاروس)، در انگلیسی Flagellas

سَوع: ۱ـ پاسی از شَب (لاروس) ۲ـ آرامِش، آسودگی ۳ـ بیکار ماندَن (آنندراج)

سَوغ: ۱ـ پَروانـه داشتن، رَوایی، رَوانگی ۲ـ گُوارایی ۳ـ فرو بُردَن، می را ۴ـ بَچّه‌ی پُشتی

سوغات: تُرکی، رَه‌آورد (برهان)

سَوغان: اَسپوَرزی، دَواندن اَسپ برای آمادَن

سَوفَ: زود، به‌زودی (لاروس)

سَوف: با اُمید زیستَن

سوف Sophos : یونانی، دانایی

سوفَسطائیّ Sophist : لاتینی تازی گشتـه، دانانُما، زِیاکانگر (= سَفسَطِه‌کار، ازپهلوی)

سُوفَسطائِیّة: از ریشه‌ی یونانی، دانانُمایان، زِباکانگران، زَبانبازان

سوفلور Souffleur : فرانسوی، دَمَنده (عمید)، آهِسته‌خوان

سوفِله Soufflé : فرانسوی، کاونانِه

سوفیست Sophiste : فرانسوی از لاتینی، زِباکانگَر، دانانُما، زَبانباز

سوفیسم Sophisme : فرانسوی از لاتینی، زِباکانگَری

سوفیستیك Sophistique : فرانسوی از لاتینی، زِباکانگَریك

سُوق: (تك: ساق)، از ریشه‌ی پارسی، ساگ‌ها

سُوق: بازار

سَوق: ۱ـ راندن ۲ـ رَوانی ۳ـ دَست پیمانی

سَوق: از ریشه‌ی پارسی، بَرساگ زَدَن

سُوق الثلثاء: سه‌شنبه‌بازار، بازاری در بَغداد

سَوق الجَیشی: سِپاهکشی، سپاه‌آرایی

سُوق الحَرب: گیر ودار جنگ، بازار نَبَرد

سُوقُ الحُرَّة: بازار آزاد (لاروس)

سُوقُ الرَسمِیَّة: سِتَدگاه

سُوق السوداء: بازار سیاه

سُوقَة: ۱ـ بازارچه ۲ـ سُورَستار (= رعایا، کَسَبه، آنندراج)

سُوقِیّ: بازاری

سَوك: ۱ـ مالیدَن ۲ـ روفان زَدَن (= مسواك زَدَن)

سُوکمیسیون Sous-commission : فرانسوی، بُوشاگاه

سَوَل: ۱ـ فروهِشتگی ۲ـ فروهِشتگی زیرِ ناف

سَولَع: سَبرِ زَرد، از گیاهان

سولفات Sulfate : فرانسوی، کات

سولفامیدها Sulfamides : فرانسوی، پادگَندها

سولفور Sulfure : فرانسوی، گوگ

سُولَة: ۱ـ خواسته ۲ـ فُروهِشتگی زیرِ ناف

سومَل: وَستَرِ کُهنه (وَستَر = عَبا، بهره از فرهنگ پهلوی)

سومَلَة: پِنگانَك، پِنگانِ کوچَك

سُومَة: ۱ـ نشانه ۲ـ اَرزش (لاروس) ۳ـ نشانه‌ی چَربی

سَون: فروهشتِگی شکم، اُفتادِگی شِکَم

سونات Sonate : فرانسوی، نَواك (بهره از فرهنگ پهلوی)

سوهان، از سوهَن: هِندی، اَنگِبینه (برهان)

سوهان‌پَز: اَنگبینه‌پَز

سوهان سَبلَت: سوهان بُروت

سَویّ: بَرابر، یکسان

سُویِت Soviet: روسی، سُورَستان، از واژه‌ی سورَستار، سگالِشگاهِ کِشاوَرزان و کارگران و مزدوران

سُوَید، کاهیده‌ی اَسوَد: سیاهَك

سُوَیداء: ۱ـ دانه‌ی سیاه ۲ـ دانه‌ی دِل

سُوَیدالفِصَّة: بیده‌خور (بیده = یونجه) از خرفستران

سَویطَة: آمیخته (آنندراج)

سَوِیق: آرد سپید، جو یا گندم

سَویق الکَرم: بادِه

سُوَیق: از ریشه‌ی پارسی، ساغَك (= ساگ یا ساغ کوچك)

سُوَیق السُفلیّ: زیر ساغَك، بخشی از زهگیاه (= جنین نباتی) که از آن ریشه ساخته می شود.

سُوَیق الحلویّ: زِبَرساغَك، بخشی از زهگیاه که از آن تنه و شاخه‌ها ساخته می شود

سَویل: هَمتا، هَمانَند (لاروس)

سَویَّة: مؤنث سَوِیّ ۱ـ بَرابر ۲ـ هَمانند ۳ـ بی آك ۴ـ راست و درست ۵ـ دادمندی (= انصاف)، میانجِگی ۶ـ دادگری ۷ـ بَرابری ۸ـ پوشش شُتُر

سُها: نَخَك، از ستارگان

سُهاد: بیخوابی (آنندراج)

سُهار: ۱ـ بَدخوابی، بی خوابی از اَندوه ۲ـ بیداری (آنندراج)

سَهّار: شَب‌زنده‌دار (لاروس)

سُهاف: تِشنگی سَخت

سُهاکَة: سرگَرمی، سرگرم کُنَك (بهره از لاروس)

سَهام: ۱ـ گَرمی باد ۲ـ رُخ تکیدِگی

سُهام: رُخ تَکیدگی، لاغری رُخسار

سِهام: (تك: سَهم) ۱ـ زُون ها، زبانزد بازرگانی ۲ـ تیرهای منگیا (= قمار) ۳ـ تیرهای کمان

سِهامدار: زوندار

سِهامِ دَلائل: آگاهی اَختَری، آگاهی‌ها که اَختَرماران از چگونگی های اختران در آسمان در پیوند با سرنوشت آدمیان گیرند

سِهامی: زونی (زون = سهم تُجّار، آنندراج)

سَهب: ۱ـ دَشتِ فَراخ ۲ـ اَسپ تَوانا ۳ـ پاسی از شَب

سُهب: زمین هموار

سه‌بُعد: سه‌دُورا

سُهبَة: بادِ چاه

سه‌پایه‌ی قَصّابی: بَزیچه (برهان)

سَهج: ۱ـ سُودَن، بو یه را ۲ـ سَخت وَزیدن، باد ۳ـ همه شب رفتَن (آنندراج)

سه‌جادّه: سه‌راه، سه‌دورا: آمیغ (= حقیقت)،

کیش (= شریعت) ورَهروی (= طریقت)، زبانزد سوفیانه

سَهد: نیکو (آنندراج)

سَهَد: بیدار شُدَن (آنندراج)

سُهد: بیداری (آنندراج)

سُهُد: کَمخواب (آنندراج)

سَهَدة: مؤنث سَهد ۱ـ بی خوابی ۲ـ کارِ اُستوار

سَهَر: به‌خواب نَرَفتن

سه روح: سه جان: بر بَسته (= جَماد)، رُسته (= نَبات)، جُنبَنده (= حیوان)

سِهره‌ی صَحرایی: بَرفَنی، خوبیسه (گویش گیلکی)

سَهف: ۱ـ در خون تَپیدَن ۲ـ ناآرامی، هنگام جان دادَن

سَهف: کُج (= فلس ماهی، برهان)، پَشیزِ ماهی (آنندراج)، پَشیزک = پُولَك

سَهَك: ۱ـ بوی بَد، بوی گَند: بوی خِوی (= عَرَق)، بوی گوشتِ مانده، بوی ماهی ۲ـ زنگِ آهن (بهره از آنندراج) ۳ـ بویِ مُشك (لاروس)

سَهِك: بَدبُوی

سُهَكَة: بوی بَد

سَهل: ۱ـ نرم ۲ـ آسان

سَهلِ الحُصُول: دَستخوش (برهان)، آسانرس، آسانیاب (فرهنگستان)

سَهلُ الخُلُق: نَرمخوی، خوشرَفتار

سَهلُ العُبور: آسانرو (فرهنگستان)

سَهلُ العلاج: آسانچاره (فرهنگستان)

سَهلِ اُلوَجه: باریك چهره (لاروس)

سَهلُ الوصُول: آسانرَس (فرهنگستان)

سَهلَة: ۱ـ آسانگیر، باگُذشت، زَن ۲ـ زمین هموار کوچَك ۳ـ نَرم ریخت ۴ـ ماسِه ۵ـ شِکَمرَوِش

سَهم: ۱ـ پای (معین)، بُون (برهان)، زون (آنندراج)، زبانزد بازرگانی ۲ـ تیر، تیری که با کمان پَرتاب شود ۳ـ تیرِ مَنگ (= قمار، لغت فرس)، پَدَمه (آنندراج) ۴ـ بَهره (لاروس)، سَهم برابر با تَرس پارسی پهلوی است

سُهُم: ۱ـ خور ۲ـ دانای کارساز ۳ـ گرمای سخت

سَهمُ الاِرث: یات (فرهنگ پهلوی)

سَهمُ الحَشَم: سَرسپاه، سَرلَشکَر (آنندراج)

سَهمُ الرامیَ: تیراَنداز، از ستارگان

سَهمُ السعادَة: زونِ داراك، زون بِهروزی، زبانزد اَخترماری

سَهمُ الشَرَف: زونِ سَروَری، زبانزد اخترماری

سَهمُ العینیَ: ۱ـ زونِ با نام، زبانزد بازرگانی و آبری (= اقتصاد)

سَهمُ‌الغیب: ۱ـ زونِ بهروزی، زبانزد اخترماری ۲ـ بهره‌ی آوِن، خوراکی که برای مهمان نیامده کنار می گذارند (آوِن = غایب، فرهنگ پهلوی)

سَهمُ الماء: تیر کَمانِ آبی، از گیاهان (لاروس)

سُهمان: (تك: سَهم)، بَهره‌ها

سَهمُ الناریّ: موشَك، فشفِشه (لاروس)

سهم اُستوانه: اُستوانه‌ساز (= مُوَلِّدُالاُسطُوانَة)، زبانزد هِندِسه

سه‌مُقابل: سِه‌چَند (دانشنامۀ علائی)

سَهمِ مَخروط: کوپال چَرخوك (کوپال = عَمود، برهان)، زبانزد هِندِسه

سُهمَة: ۱ـ بهره ۲ـ خویشاوَندی (لاروس)

سَهمی: ۱ـ کَمانی، زبانزد هِندِسه، گونه‌ای چَنبَره (= منحنی) که به کمانِ کشیده همانند است

سَهمیه: از ساخته‌های فارسی گویان، بَهره

سِه‌نَتیجه: سه‌یافته، بَربَسته (= جماد)، رُسته (= نَبات) و جُنبَنده (= حیوان)

سِه‌نَوبَة، سِه‌نوبَت: سه‌پَستا، ۱ـ سه بار کُوس کوفتَن در کاخ شاهان ۲ـ کودکی، جَوانی و پیری (بهره از آنندراج)

سه نوع: سِه‌گُن، سِه‌گونِه، بَربَسته، رُسته و جُنبنده

سَهو: ۱ـ فَراموش ۲ـ نَرم ۳ـ نَرمخوی ۴ـ آسان، کار ۵ـ خوشگُوار، آب ۶ـ رام، شُتُر (آنندراج)

سَهو: ۱ـ آبِستَنی، بارداری ۲ـ آرمیدن ۳ـ گرایشِ دِل

سَهو: پاره‌ای از شَب (لاروس)

سَهواً: پاسی از شَب ۲ـ آغازِ شَب ۳ـ ناآگاهانه

سَهوُالعقد: فَراموشی در شُمار

سَهوُالفکر: لَغزشِ اندیشه، در کاربرد نارَوای واژگان

سَهوُالقَبّ: زبانزد مردم کوچه = فراموشی دَر شُمار

سَهوان: فَرناس (= غافل، برهان)، سوتَك (فرهنگ پهلوی)

سَهوج: ۱ـ بادِ سخت (لاروس) ۲ـ آلّه (= عقاب)

سَهوَد: رِیدَك، رِیتَك، نوجَوان

سَهوَق: دروغگوی

سَهوك: پارسی تازی شده، سیهُوج، گردباد (فرهنگ واژه های فارسی در زبان عربی)

سُهوکَة: بوی خِوی (= عَرَق)

سَهول: شِکَمرَوان (= مُسهِل)

سُهولَة: ۱ـ آسانی (فرهنگ پهلوی) ۲ـ رَوانی، در گُفتَن و نوشتن

سَهوَة: ۱ـ پَستو ۲ـ خرسَنگ ۳ـ دَرپوشِه ۴ـ خوان ۵ـ سِه‌پایه

سُهَیل: اَگَست (برهان)، بَرَك (آنندراج)، از ستارگان

سَهیم: هَنباز، هَمبَهره، زوندار

سَیاب: خُرماغوره

سَیابَة: ۱ـ یك خُرماغوره ۲ـ مِی

سَیِّآت: بَدی‌ها، گناهان (آنندراج)

سیاتیك Sciatique: فَرانسوی، سُرینیك

سَیاج: پَرچین، دیواره‌ی باغ

سَیّاح: راسَنده، جَهانگَرد، دِهوَشتار (فرهنگ پهلوی)

سِیاحَة: فَراراهی، جهانگَردی

سِیادَة: بُزُرگی، سَروَری، مِهتَری

سَیّار: ۱ـ رَوَنده (آنندراج) ۲ـ گَشتَنده ۳ـ گَد، گَدُك (فرهنگ پهلوی)

سَیارّات: (تك: سَیّار، تك: سَیّارَة)، گَدان

سَیّاراتُ الخارِجیَّة = سَیّارات العُلیا: زَبَرگَدان، گَدهایی که بیرون گِردگاه زَمینند

سَیّاراتُ الداخِلیَّه، سَیّاراتُ السفلی: زیرگَدان، گَدهایی که درون گردگاه زمینند

سَیّارَة، سَیّاره در فارسی، مؤنث سَیّار ۱ـ گَد، گَدُك (فرهنگ پهلوی)، ستارگان چَرخَنده، هَرپاسپ (آنندراج) ۲ـ خودرو (= اتوموبیل) ۳ـ کاروان

سَیّاس: از ساخته‌های فارسی گویان، شَهرمَدار، سَرباك (آنندراج)، وینارتار

سیاسَت فَرمودَن، سیاست کَردَن: ۱ـ فرمان راندن، گرداندنِ شَهر ۲ـ کیفر دادَن

سیاسَتگاه: کِیفَرگاه

سیاسَتمَدار: سَرباك، شَهرمَدار (مَدار ازواژه‌ی مَتار پهلوی گرفته شده)

سیاسَة، سیاسَت: شَهرمَداری، ساستاری (فرهنگ کوچك)، کاردانی (لاروس)، وینارتاری (= اداره‌ٔ امور کشور، فرهنگ پهلوی)، بِر (واژه‌نامهٔ مازندرانی)

سِیاسِیّ، سِیاسی در فارسی: شَهرمَداریك، ساستاریك

سِیاسِیَّة، سِیاسیّه در فارسی: مؤنث سیاسیّ: شَهرمَداریك، ساستاریك، وینارتاریك

سِیاط: (تك: سوط) ۱ـ تازیانه‌ها ۲ـ سُرودگویی

سَیاع: کُندُردار، از گیاهان (آنندراج)، درختِ کُندُر، درختِ بان (لاروس)

سِیاع، سَیاع: کاه‌گِل

سَیّاف: ۱ـ شمشیرزَن ۲ـ دُژخیم ۳ـ خونریز

سِیاق: ۱ـ راندن، سُتور را ۲ـ رَوِش، در گفت و نِوِشت ۳ـ هَمارگَری، به شیوه‌ی هُزوارِش،

سیاهِه ۴ـ کابین

سیاقَة، سیاقَت: ۱ـ رَوان کَردَن (آنندراج) ۲ـ بازگُفت

سِیاقَـةُالاَعداد: شُماره آوَری، آوردن شماره در سَرواد، برای نمونه در این سروده‌ی حافظ: سه بوسه کز دو لَبَت کرده ای وظیفه‌ی مَن ـ اَگَر اَدا نکنی وامدار من باشی

سَیال: درختِ اُزدوی سِنِگالی: در انگلیسی Shittahtree (بهره از لاروس)

سَیّال: ۱ـ رَوان ۲ـ آبچِك

سَیّالُ الکَهـرُبـائیّ: گَردشِ کَهرُبـایی (= جریانِ الکتریسیته)

سَیالَة: ۱ـ یِکسو رَوَندگان ۲ـ خمیدگی کِناره

سیانوز Cyanose: فرانسوی، سُربپوستی، از بیماری‌ها

سَیب: ۱ـ بخشش ۲ـ نیکی ۳ـ موی دُم اَسپ ۴ـ کان ۵ـ پارو ۶ـ یالِ اَسپ

سَیب: ۱ـ رَفتَن آب ۲ـ خزیدنِ مار ۳ـ سَرخود رفتن، سُتور (بهره از آنندراج)

سِیب: آبراه

سیپیاء Sépia: یونانی تازی گشته، ماهیِ زَکاب (زَکاب = مُرکّب، که دَر دَویت کنند، برهان)، از آبزیان

سیبا، سیبَه: مغولی پَرچین، دیواره ای از چوب و شاخه، کَندَك (= خَندَق) (آنندراج)

سیتار: هندی، تارِ هندی

سَیجان: تازی گشته (لاروس)، توتیِ ماهیِ گوشتی

سَیح: ۱ـ پَخشـاب، آبِ پخشیده بَر زمین ۲ـ وَستَرِ راهراه (= عبای مُخطّط)

سَیِّد، سِیّد در فارسی: ۱ـ سَروَر، مِهتـر ۲ـ بَخشنَده ۳ـ دانا ۴ـ بُردبار

سِید: ۱ـ گُرگ ۲ـ شیر، از جانوران

سَیِّدُالآفاق: سَروَرِ جَهان، بَر نام پیامبر اسلام (ص)

سَیِّدُالاَبرار: سَروَرِ رادان، بر نام پیامبر اسلام (ص)

سَیِّدُالاَنـام: سَروَرِ آفـریدگان، بر نام پیامبر اسلام (ص)

سَیِّدُالأنبیاء: سَروَرِ پیامبَـران، بر نام پیامبـر اسلام (ص)

سَیِّدُالبَشَر: سَروَرِ آدمیان، بر نام پیامبر اسلام (ص)

سَیِّدُالمُرسَلین: سَروَرِ فرستادگان، بر نام پیامبر اسلام (ص)

سَیِّدُالنّاس: سَروَرِ مُردُمان، بر نام پیامبر اسلام (ص)

سِیدانَة: گُرگ گله

سَیدَر Cider: انگلیسی تازی گشته، مِیِ سیب

سِیدَة: ۱ـ گرگ، ماده ۲ـ شیر، ماده

سَیِّدَة: بانو

سَیر: دَوالِ چَرمی

سَیر: ۱ـ گَشت ۲ـ رَفتَن ۳ـ کُنجکاوی، کَندوکاو ۴ـ دِگَرگَشت، زبانزد سوفیانه

سِیَر: (تك: سیرَة)، رَوَش ها، چَنَب ها، آیین ها

سَیراء: ۱ـ دِلپَرده، گِشپَرده ۲ـ شاخه‌ی کویَك ۳ـ چادُرِ زربَفت (بهره از آنندراج)

سَیرَج: پارسی تازی گشته، شِیرَج، روغنِ کُنجد (لاروس)

سیرك Cirque: فرانسوی، تازگاه

سَیرِ نُزولی: اُپستی (فرهنگ پهلوی)

سِیرَة، سیرَت در فارسی: ۱ـ بَرَهم (فرهنگ پهلوی)، رَوال (معین)، ۲ـ چَنَب (= سُنَّة) ۳ـ سرگُذَشت، کارنامه ۴ـ رَفتار

سِیرَةُالنبویَّة: کارنامه‌ی پیامبَرص

سُیَرَة: پیاده‌رَونده

سیروس Cereus: لاتینی تازی گشته، کیمارِ شاخَکی (کیمار، واژه‌ی پَهلَوی)، از گیاهان

سیس: از ریشه‌ی پارسی، یاس، از گیاهان

سیسارون Siser: لاتینی تازی گشته، سیاهدانه، چوب شونیز (برهان)، از گیاهان

سیسالیوس Séséli: یونانی تازی گشته، اَنگُدان، از گیاهان (معین)

سیستِم Système: فرانسوی ۱ـ روش ۲ـ دَستگاه ۳ـ سازمان ۴ـ دَهناد

سیستماتیك Systèmatique: فرانسوی ۱ـ رَوشیك ۲ـ دَهنادیك ۳ـ آماجیك

سیستم اُرتورهمبیك Système orthorhom-bique: فرانسوی، دَستگاه راستلوزی (قریب)

سیستم تری کلینیك Système triclinique: فرانسوی، دستگاهِ کَجرُویه (قریب)

سیستم رُمبوئِدریك Système rhomboéd-rique: فرانسوی، دستگاهِ لوزرویه (قریب)

سیستم کوآتِرنر Système quaternaire: فرانسوی، دَستگاه چارینه

سیستم کوبیك Système cubique: فرانسوی، دَستگاه هَشت کُنجی

سیستم متریك Système métrique: فرانسوی ۱ـ دستگاهِ پَتمانیك (پَتمانیك = اَندازه‌گیری، پهلوی) ۲ـ دستگاه سَنگِ سَرواد (= عَروض)

سیستم مونوکلینیك Système monoc-linique: فرانسوی، دستگاهِ کَجلوزی (قریب)

سیستم هِگزاگُنال Système hexagonal:

فرانسوی، دستگاه شِشگوشه (قریب)

سیستوسکوپ Cystoscope : فرانسوی، اَندرونه‌بین

سیستوسکوپی Cystoscopie : فرانسوی، اَندرونه‌بینی

سیستیت Cystite : فرانسوی، آماسِ آبدان، از بیماری‌ها

سیسموگراف Séismographe : فرانسوی، تَنبه‌نِگار، تَنبیدَن در پارسی لرزیدنِ زمین را گویند

سیسموگرافی Séismographie : فرانسوی، تَنبه‌نگاری، لَرزه‌نگاری (قریب)

سیسموگرام Séismogramme : فرانسوی، تَنبه‌نِگاشت، لَرزه‌نِگاشت (قریب)

سیسمولوژی Séismologie : فرانسوی، تَنبه‌شِناسی، لَرزه‌شِناسی (قریب)

سیسمومِتر Séismomètre : فرانسوی، تَنبه‌سَنج، لَرزه‌سنج (قریب)

سیسمومِتری Séismométrie : فرانسوی، تَنبه‌سَنجی، لَرزه‌سنجی (قریب)

سَیف، سِیف: شمشیرماهی، اَرّه‌ماهی

سَیف: شمشیر

سیف الغُراب: دُورخولی (آنندراج)

سَیفان: درازو باریک، مَرد

سیفیلیتیک Syphilitique : فرانسوی، کوفتی

سیفیلیس Syphilis : فرانسوی، کوفت، آبله‌ی فَرَنگ (سعید نفیسی)

سیفون Siphon : فرانسوی، زانویی

سِیقان: (تك: ساق): از ریشه‌ی پارسی، ساگ‌ها، ساغ‌ها

سَیکاه: پارسی تازی گشته، سِه‌گاه (لاروس)

سِیکران: پارسی تازی گشته، شوکَران، از گیاهان

سیکل Cycle : فرانسوی، دورَك، گَردِش

سیکلامِن Cyclamen : فرانسوی، گُلِ نِگونسار، پنجه‌ی مَریم، از گیاهان

سیکلوپس Cyclops : فرانسوی از یونانی ۱ـ دیوِ یك‌چَشم ۲ـ تَکچشمی، کِرمِ آب انبار، کِرمِ آب شیرین

سیکلومِتر Cyclomètre : فرانسوی، سِپُردسَنج (سِپُردَن = طی کَردَن، فرهنگ پهلوی)

سیگار، سیگارت، از Cigarro : اسپانیایی، دی کَر (بهره از واژه‌نامهٔ مازندرانی، دی کَر = دودکننده)

سِیل: لور (برهان)، لاخیز (برهان)، تُنداب، تُندابه

سِیلاب: آپتَچَن (فرهنگ پهلوی)، لوراب

سیلاب Syllabe : فرانسوی، آواچ (= هجاء)، آوات

سِیلابرو: لُورکَند، تُندابرو

سِیلابکَند: آبکَند (لغت فرس)

سیلابیك Syllabique : فرانسوی، آواتیك (= هجائی)

سِیلان: گوهَر، اَرزسَنگ

سَیَلان: ۱ـ رَوانـگی، رَوان شُدن ۲ـ بینی چك، وینیزَك (گویش گیلکی)، روان شدن آب دَماغ ۳ـ سوزاك (لاروس)، از بیماری‌ها

سیلِکس Silex : لاتینی، سَنگِ آتَشزنه (سعید نفیسی)

سیلِن Ciléne : فرانسوی، مُنجَك، گیاهی از خانواده‌ی میخَك

سیلندر Cylindre : فرانسوی، سُتونِه، اُستوانِه

سیلو Siro **یونـانی،** Silo **فرانسوی:** کَنور (برهـان)، بَتوراك (آنندراج)، پَرخو (برهان)، خُنبه (صحاح الفرس)، پُر ازمیده کُن خانه را تا به دَر ـ پُر از دانه کن خنبه را سر به‌سَر (ابوشکور)

سیلوژیسم Syllogisme : فرانسوی، سَنجش، سَنجشِ کَرویزی

سَیلوِت Silhouette : انگلیسی، سِیَه‌نِگاره

سیلیس Silice : فرانسوی، شِن

سیلیسیوم Silicium : فرانسوی، بُنشِن، از کیاها

سیلیکات Silicate : فرانسوی، شِناد

سیلیکِن Silicon : انگلیسی، شِنآمیز

سیلیکُن Silicone : انگلیسی، شِنبَست

سیم: این واژه را معین یونانی دانسته، ریشه‌ی پهلوی این واژه آسیم، آسِم، سِم و سیم است، بسیاری از واژه‌های پارسی با سیم آمیخته‌اند. نُکرِه (= نقره)

سیماء، سیما: ۱ـ نشانه ۲ـ نُما

سیمان Ciment : فرانسوی، ساخِن

سیمانکار: ساخِنگَر

سیمانکاری: ساخِنگَری

سیمانِ مُسَلّح: زینه ساخِن

سیمِ قَلب: سِتاه (آنندراج)

سیمیاء: تازی گشته از عِبری ۱ـ واترازشناسی، دانستن رازِوات‌ها (= حروف) ۲ـ تَردَستی، چَشم‌بَندی (لاروس) ۳ـ نشان، نِشانه ۴ـ شکوه

سین‌آنتروپ Sinanthrope : فرانسوی، آدَمکَپیك، جانوری میانه آدمی و کَپیك = میمون

سینِرر Cinéraire : فرانسوی ۱ـ پامچال فَرنگی (سعید نفیسی)، شِرونه (معین)، از

گیاهان ۲ـ مُرده خاکدان

سینما Cinéma : فرانسوی، رُخشار، هم‌آوای گُفتار (رُخش در لغت فرس اسدی برابر است با عکس تازی، زخون دشمن او شد به بحر مغرب جوش ـ فکند تیغ یمانیش رُخش در عمان، عنصری)

سینمااِسکوپ Cinémascope : فرانسوی، فَرارُخشار

سینماتیک Cinématique : فرانسوی، وازشِناسیک (واز = حَرکَت، فرهنگ پهلوی)

سینماتوگراف Cinématographe : فرانسوی ۱ـ رُخشار ۲ـ رُخشارگاه

سینماتوگرافیک Cinématographique : فرانسوی، رُخشاریک

سینمایی: رُخشاریک

سُیولَة: رَوانی (لاروس)

سینوزیت Sinusite : فرانسوی، مَغگَند (مغ = حفرهٔ بینی، پهلوی)، فَرغَند (لغت فرس)

سینوس Sinus : فرانسوی، مَغ (فرهنگ پهلوی)

سینوس Sinus : لاتینی، کُهوس (بهره از لغت فُرس)، زبانزد اَنگارشی (= ریاضی)

سینوسِفال Cynocéphale : فرانسوی، سَگسار (عمید)، سَگسَر، از جانوران

سینه‌راما Cinérama : فرانسوی، فَرِرُخشار

سینی: چینی تازی گشته ۱ـ رکابی (آنندراج)، سَوین (بهره از آنندراج)، تَشتخوان (معین) ۲ـ ریم آهَن ۳ـ کاشی، در ساختمان

سینیسم Cynisme : فرانسوی بر بنیاد Kyōn یونانی برابر با سَگ ۱ـ سَگوارگی، از دبستان‌های فرزانی ۲ـ دَریدِگی، بیشَرمی (سعید نفیسی)

سینیک Cynique : فرانسوی، سَگ گرا

سیورسات: ترکی ۱ـ بازِسپاه، باژی که در گذشته سپاهیان از روستاهای سر راه می‌ستاندَند ۲ـ توشِه، توشَک

سُیورغال: ترکی، یابِر (برهان)

سُیورغامیش: ترکی، مِهرِ شاه، مِهرِ میر، نَوازِش

سُیورغامیشی: ترکی، فرودَست‌پَروَری، مهر به زیردَست، نَواختَن

سُیورمیش: ترکی، جَنگبانگ

سُیوع: پخش شدنِ آب، پَخش شدن می

سُیوف: (تک: سَیف) شمشیرها

سُیُول: (تک: سیل)، لورها، تُندابها

سیویل Civil : فرانسوی ۱ـ شَهری ۲ـ کِشوَری (سعید نفیسی)

سیویلیزاسیون Civilisation : فرانسوی،

شَهرنشینی، شَهرگرایی

سَیهَك: ۱ـ گَردِخاك ۲ـ بادِ سَخت از سیهُوجِ پارسی

سَیِّئ: زِشت (لاروس)

سَیِّئَـة: ۱ـ گُنـاهَك، گناهِ کوچك ۲ـ زشتی ۳ـ بَدی ۴ـ آك (= عیب)

ش

شابّ: بُرنا، مَردِ جَوان (آنندراج)

شابانج: پارسی تازی گشته، شابانگ (برهان)، تِس‌سَگ (گویش شیرازی)، از گیاهان دارویی

شابِرقان: پارسی تازی گشته، شاپورگان، شابرن، پولادکانی (برهان)

شابِرةالماء: آبخیزَك = Hydrometra، آب باز (گویش گیلکی)

شابِك: دَرهَم، پیچیده

شابِل: نازپَروَرده، نوجَوان

شابِن: چَپَل، کودَك فربه و تَنبَل (گویش گیلکی)

شابورقان، سابورقان: پارسی تازی گشته، شاپورگان

شابَّة، مؤنث شابّ: بُرنا، دُختَر

شابیزَج: پارسی تازی گشته، شابیزَك، مِهر گیاه (معین)

شاپِرون Chaperon: فرانسوی، کلاهِ تَگاوی (تَگاو = قیف، برهان)

شاپکا: بنگرید به شاپو

شاپَلاق، شاپَلَق، شَپَلَق: تُرکی، توگوشی

شاپو Chapeau: فرانسوی، کُلاه‌فَرَنگی

شاپوشینوآ Chapeau Chinois: فرانسوی، چَترِ زَنگی، از ابزارهای خنیا

شاتَو: ترکی، نردبان (غیاث‌اللغات)

شاتو Château: فرانسوی، دِز، کوشك، کاخ (سعید نفیسی)

شاتوآن اِسپانی Châteu en Espagne:

فرانسوی، پندارِ بیهوده

شاتوبریان Chateaubriantâ : فرانسوی، مازبریان، از خوراک‌ها

شاتون: ۱ـ Chaton، فرانسوی، سُتوندَست، درخودرو ۲ـ بچه‌گُربه ۳ـ نگین‌دان، در گیاهان

شاتِی: روزِ سَرد

شاجب: یاوه‌پَرداز (لاروس)، اَندوهگین

شاجرد: پارسی تازی شده، شاگرد

شاجن: ۱ـ دَشت، در پارسی پَهلوی، دشت به زمین پردرخت گفته می شود ۲ـ اَندوهگین

شاجی: فَرم‌اَنگیز (فَرم: غَم)

شاحِب: رَنگ‌پَریده، از گرسنگی یا بیماری

شاحِج: کَلاغ (لاروس)

شاحِط: دور

شاحِم: ۱ـ پیه‌ناک ۲ـ پیه‌دِه ۳ـ پیه‌دارَنده، پیه‌فروش (آنندراج)

شاحِن: کشتیِ بارکِش

شاحِنَة: باری، بارکِش

شاحِنَةالقطار: کوسِ باری (= قطارِ بارکش)

شاخِ آبنوس: شاخِ شیز

شاخِ حجامت: کُبّه، کوپه (برهان)

شاخِص: ۱ـ چَشم بازمانده (غیاث اللغات)، هاژ ۲ـ بُلَند و آشکار (لاروس)، نمایان ۳ـ آماج، نشانه ۴ـ بَرجسته (آنندراج) ۵ـ راهی

(= مُسافِر)

شاخَة: میانه‌بالا، مَرد

شادِح: مَرغزار، گیاهِ فَراخ (آنندراج)

شادِخ: ۱ـ هندوانه، کَبَستَک (= حَنظلِ کوچَک) ۲ـ ریزه ۳ـ تَر و تازه ۴ـ کودَک ۵ـ کارِ ناراست (آنندراج)

شادِخَة: مؤنث شادِخ، وَ ۱ـ کار ناپَسَند ۲ـ سپیدیِ روی (آنندراج)

شادِن: آهو بَرِه

شاذّ: ۱ـ کَمیاب ۲ـ مَردُمگُریز ۳ـ خودسَر ۴ـ تَک، تَنهامانده

شاذِب: ۱ـ آواره ۲ـ نومید، از رَستگاری

شاذَنج: پارسی تازی گشته، شادَنگ، شادَنه (برهان) سادَنه، سنگی است که در پزشکی به کار آید

شاذّة: نافَرمان، بَدکاره، زَن

شار: پاکدل، خوبروی، مَرد

شارِب: ۱ـ بُروت (برهان) ۲ـ نوُشَنده ۳ـ آبخور ۴ـ سُستی، دَر جانوَر

شارِبُ الخَمر: باده‌گُسار

شاربُن Charbon : فرانسوی، سیازَخم، بِزّی (واژه‌نامهٔ مازندرانی)

شاربین: بنگرید به شر بین

شارژ Charge : فرانسوی ۱ـ بار ۲ـ سَربار ۳ـ

پیشه ۴ـ کار (سعید نفیسی)

شارژدافـر Chargé d'affaires فرانسوی، کارپَرداز، پیشکار، کاربُر (سعید نفیسی)، کاردار (فرهنگستان)

شارژه Chargé: فرانسوی ۱ـ پُر ۲ـ بارشُده، پُربار ۳ـ دارا (سعید نفیسی)

شارژ کَردَن: پُر کَردن، بار کردن، بارگیری کَردن

شارِح: ۱ـ گُزارِشگَر، زَندنِویس ۲ـ کِشتبان، نگهبانِ کِشتزار

شارِحَة: مؤنث شارِح، گُزارَنده

شارِخ: جَوان (آنندراج)

شارِد: ۱ـ گُریزان، گُریزپای ۲ـ سَرگَردان ۳ـ آواره، بی‌خانمان (لاروس) ۴ـ سَرکش (معین)

شارِدَة: مؤنث شارِد: وَ، چَکامه، چکامه‌ای که بَر سَرِ زبانها باشَد

شارِع: ۱ـ کیشگُذار ۲ـ بُزُرگراه

شارِعِ اِسلام: بُنیادگذارِ اِسلام، محمّدبن عبدالله (ص)

شارِعِ خاصّ: ویژه‌راه

شارِعِ عام: همه‌راه، ویتیر (فرهنگ پهلوی)

شارِعَة: مؤنث شارِع، وَ ۱ـ لَبِ خیابان، خانه‌ی لَبِ خیابان ۲ـ دَمِ فرود، ستاره‌ی نزدیک به فُرود

شارَغ: ترکی، دَستار (آنندراج)

شارِف: ۱ـ پیر، چون شُترِ ماده ۲ـ کُهنِه، چون پیکان، چون مِی دَرخُم

شارِق: ۱ـ خوردَم، خورهنگـامِ بَرآمدَن ۲ـ خورایی (= شَرقی) ۳ـ روشَن، تابان

شارَك: پارسی تازی گشته، سارَك، سارو، سار، از پَرندگان

شارلاتـان Charlatan: فرانسوی، لافزَن (سعید نفیسی)، چاچول باز (گویش گیلکی)، پزشك نما،

شارلاتـانیسم Charlatanisme: فرانسوی، لافزَنی، چاچول بازی

شارلُت Charlotte: فرانسوی ۱ـ تورکُلاه ۲ـ لرزانكِ سیب

شارم Charme: فرانسوی ۱ـ دِلبَری، دِلرُبایی، دِلارایی (سعید نفیسی) ۲ـ اَرژَن، دِرختِ اَرژَن

شارمـان Charmant: فرانسوی، دِلبَر، دِلرُبا، دِلارام (سعید نفیسی)

شارَه، شارِه از چیرا، سنسکریت: سارِه ۱ـ دَستار، برای مردان ۲ـ چادرِ رَنگین، برای زنان

شارَة: ۱ـ ریخت ۲ـ زیبایی ۳ـ فَربهی ۴ـ نِشان

شارِی: ۱ـ خَریدار ۲ـ اُستونِ دَرخشگیر ۳ـ سِتیزه‌گر، نام بَرخی ازرویگردانان (= خوارج)

شازِب: لاغر اُستخوانی، خُشک اَندام

شاسّ: تکیده، لاغر و ناتوان

شاسِب: باریك، لاغر (آنندراج)

شاسِع: ۱ـ دور، دور از خانمان ۲ـ پاره گَشته

شاسِف: ۱ـ مَشکِ خُشك (لاروس) ۲ـ پُوست بر اُستخوان (آنندراج)

شاسی Châssis: فرانسوی ۱ـ چارچوب ۲ـ فَرآویز (= قابِ عکس) ۳ـ اُستخوان‌بَندی، زیر تَنِه، در خودرو

شاسی پِرِس Châssis-presse: فرانسوی، رُخشبَند (= قید عکّاسی)

شاش: مَلمَل، گونه‌ای پارچه‌ی نازك

شاش القاضِی: گیاه کاکَنج، اَروس پشت پَرده (اَروس = عَروس، واژه‌ی پارسی است، ریشه‌ی اَوستایی و سنسکریت دارد، فریدون جنیدی، رویه‌ی ۲۰۱، واژه‌نامهٔ مازندرانی، بنیاد نیشابور)، کَجومَن (گویش شیرازی)

شاشَة: مؤنث شاش، وَ، پَرده‌ی رُخشار (= سینما)

شاصِب: زندگیِ سخت (لاروس)، اَسبِ لاغر (آنندراج)

شاصِر: آهو بَره (آنندراج)

شاطِب: ۱ـ راهِ کَج ۲ـ دور

شاطِر: ۱ـ مولَبِره (گویش گیلکی)، فرزندی که با گرایش به تَباهی نام خانواده‌ی خودرا بیالایَد ۲ـ نَوَند، کسی که پیشاپیشِ اَسبِ یا گردونه‌ی فرمانروایان می‌دَویده (برهان) ۳ـ نانگیر، در نانوایی ۴ـ چابُك ۵ـ پیك (غیاث اللغات)

شاطِر: کُزبُره، گِشنیز، از گیاهان

شاطِرباشی: سَرنَوَند

شاطِرخانه: نَوندخانِه

شاطِل: پارسی تازی گشته، شاتِل، از داروها (برهان)، روشَنَك (گویش شیرازی)

شاطِن: کَجتاب، کَجرُو، پَلید و بَدخوی (آنندراج)

شاطِئ: ۱ـ رودکِنار ۲ـ دریاکِنار

شاع: آشکار (غیاث اللغات)

شاعِب: درودگَر

شاعِبان: دُوش‌ها، هَر دو دوش (لاروس)

شاعِر: ۱ـ باسیره (آنندراج)، دَریابَنده، اَندَریاب ۲ـ چامه‌گوی (بُرهان)، سَرایَنده ۳ـ دانَنده (آنندراج)

شاعِرانه: سَرواديك

شاعِرَة: ۱ـ چامه‌گوی، زَن ۲ـ اَندَریافت (دانشنامه‌ی علائی)

شاعری: چامه‌گویی، سَروادِش

شاعَة: (تك: شائع)، پَراکیده‌ها

شاعَة: هَمسَر، زَن

شاعِی: ۱ـ دور (لاروس) ۲ـ پَیرُو (معین) ۳ـ بهره‌ی هَمباز، داراکِ هَمباز

شاعیّه: پَیروان، که درباره‌ی علی (ع) گَزافه می گفتند و او را خدای محمّد (ص) می دانستند

شاغِر: تُهی

شاغِرَة، شاغِره: مؤنث شاغِر، وَ، بی پَدافَند (= بی دفاع)، دِژ یا شهر تُهی از نِگَهبان و سَرباز، بی نِگَهبان

شاغِل: ۱ـ کارگُمار ۲ـ کارمَند ۳ـ بازدارَنده (آنندراج)

شاغِل شُدَن: کار گرفتن

شاغور: آبشار (لاروس)

شاف، از شیاف: پَرزه (برهان)، چَپانه (آنندراج)

شافانج: پارسی تازی گشته، بنگرید به شابانج

شافت Shaft: انگلیسی، اُستونِ گردان، گَردان (واژه‌نامهٔ فیزیك)

شافِر: ۱ـ وِلگُسار ۲ـ کِناره‌ی چوز ۳ـ کناره‌ی زَهدان

شافع: ۱ـ خواهِشگَر (آنندراج) ۲ـ تَکه، تیس

شافِعَة: مؤنث شافع، وَ، لوچ، دوبین (لاروس)

شافِعیّ: ۱ـ پیرِ ویکی از شاخه‌های رَوِشگرایی در اِسلام ۲ـ نام بنیادگُذارِ این شاخه

شافِن: نِگَرنده، با شِگفتی

شافِه: تِشنه

شافِی ۱ـ دَرمانگَر ۲ـ بُرَنده، بَسَنده، اُستُوار (در زبان فارسی بیشتر با کافی، همراه می شود)

شاقّ: دُشوار (غیاث اللغات)

شاقوف: پُتك (لاروس)

شاقول: پارسی تازی گشته، شاغول، از ابزارهای ساختمانی

شاقَّة، شاقّه: مؤنث شاقّ، دُشوار (آنندراج)

شاقی: کوهِ بُلَند، تُندی کوه

شاكّ: شَك کُنَنده، گُمان بَرَنده

شاکِر: ۱ـ آشوبگَر (لاروس) ۲ـ سُپاسگَر، سُپاسگُزار (معین)، سُپاسدار (فرهنگ پهلوی)

شاکِریّ: پارسی تازی گشته، چاکِر (لاروس) (پالایش زبان پارسی)، مُزدور (آنندراج)

شاکِریَّة: از پارسی (تك: شاکِرّی) ۱ـ چاکِران ۲ـ مُزدِ چاکِری ۳ـ شیر با، گوشت و شیر پخته ۴ـ دشنه‌ی کَج

شاکِل: همانندی

شاکِلَة: مؤنث شاکِل، وَ ۱ـ ریخت ۲ـ نیاز ۳ـ تهیگاه ۴ـ زی، سوی ۵ـ رَوِش ۶ـ سپیدی بُناگوش (از لاروس)

شاکَّة: مؤنث شاكّ، وَ، آماسِ گلو (لاروس)

شاکَة: (تك: شائك)، خاردارها، تیزها

شاکَة: خارزار، خارِستان

شاکِی: ۱ـ بیمارِ سَبُک ۲ـ گِله‌مَند (آنندراج)، پِشیمار (فرهنگ پهلوی) ۳ـ شیرِ بیشه (آنندراج)

شاکـیّه: از گروهیان، که علی (ع) را خُدای پیکر پذیرفته می‌دانستند

شال: پارسی تازی گشتـه، شال، پارچـه‌ای با نگاره‌ی ایرانی کَلَکی (= بُتّه‌جِقّه) که بیشتر در کرمان و یزد و کشمیر هند بافته می‌شود.

شالات: (تک: شال)، از پارسی، شال‌ها

شالات: به‌گونه‌ی رَمَن، سوسمارماهیان

شالِق: پَروَرنده‌ی اَسپ

شالِم: پارسی تازی گشته، شیلَم، شَلمَك، از گیاهان

شالوس: پارسی تازی گشته، چالوس، شهری است در مازندران (برهان)

شالوف: آبشارِ کوچَك (لاروس)

شالَة: از پارسی، شالَك، شالِ کوچَك

شامپانزه: بنگرید به شَمپانزه

شامپانی Champagne: فرانسوی، فَرمِی

شامپو Champoo: فرانسوی، سَرشور

شامپیون Champion: فرانسـوی، کُهرومان (= قهـرمـان، پارسی تازی گشتـه)، گُهـرمَند، پَهلَوان، هوویر (فرهنگ پهلوی)

شامِخ: ۱ـ بُلَند (غیاث اللغات) ۲ـ بُلَندپایه ۳ـ خودپَرَست ۴ـ نژاده

شامِخات: (تک: شامِخَة)، بُلَندها، بُلَندی‌ها (غیاث اللغات)

شامِخَة: مؤنث شامِخ، بُلَند

شامِس: ۱ـ آفتـابی ۲ـ توسَـن، اَسـپ ۳ـ تُندخوی، مَرد

شامِ غَریبان: شامِ بیکَسان، یکی از شب‌های سوکواری

شامِـل: فَرَوَست (فرهنـگ پهلوی)، نِشـا (برهان)، فَراگیرَنده (آنندراج)

شامِلات الکَفّ: پَرده‌پاییان (لاروس)

شامِل بودَن: فَرَوَستَن (فرهنگ پهلوی)

شامَّة: بویایی

شامَـة: ۱ـ خجَـك (= خال) ۲ نشانِ سیاه ۳ـ ماده‌شترِ سیاه (لاروس)

شان، از شَأن: ۱ـ سِپـاوه (برهـان)، داب (برهان) ۲ـ فَراخور، فَربَر ۳ـ پایگاه

شانْدِلیه Chandelier: فرانسوی، سِپَنداردان

شانس Chance: فَرانسوی، ژایش (فرهنگ پهلوی)، بَخت (سعید نفیسی)

شانسُـون Chanson: فرانسـوی ۱ـ تَرانـه (سعید نفیسی) ۲ـ ژاژ

شانسی: بَختِکی

شانِف: ۱ـ روی گردانننده (آنندراج) ۲ـ بَرکِشَنده

شانکر Chancre: فرانسوی، آتِشَك (سعید نفیسی)

شانکر سیفلیسی، شانکِر سَخت: آتِشَکِ کوفتی

شانِیَة: رَزمناو

شَأو: ۱ـ پیش اُفتادَن ۲ـ کَندَن ۳ـ پایان ۴ـ تَگ، تَه ۵ـ خاکِ چاه ۶ـ اَفسارِ شُتُر ۷ـ سَبَد

شاوِی ۱ـ میرآب ۲ـ گوسپندار (آنندراج)

شاوِیش: ترکی تازی شده، گروهبان (لاروس)

شاوِیَة: مؤنث شاوِی، وَ، شاخه‌ی خُشك (لاروس)

شاة: گوسفَند (لاروس)

شاه: پارسی تازی گشته، پارسی لاتینی گشته، شاه، یکی ازمهره‌های شَترَنگ

شاهانشاه: پارسی تازی گشته، شَهَنشاه (فرهنگ لاروس)

شاهِب: خاکِستری رَنگ

شاهباز: پارسی تازی گشته، شاهباز، شَهباز (لاروس)، ازمرغانِ شکاری

شاهبانَج: پارسی تازی گشته، شاهبانگ، اِسپَرغمِ بیابانی (لاروس)

شاهبَلوط: پارسی تازی گشته، شاهبَلوط (لاروس)، از گیاهان

شاهبلوط الحصان: شاهبَلوتِ اَسبی، از گیاهان

شاه‌بیت: شاهبَند

شاهتَرَج: پارسی تازی گشته، شاهتَره (آنندراج)، از گیاهان

شاهَترَجیّات: ازپارسی، شاهَترَگان

شاهِد: ۱ـ کُماسه، تَکَل (برهان)، شَنگ (پیشگفت شاهنامه‌ی ابومنصوری)، مکیازِ خوبرویی که هماغوشی با مردان را می‌پذیرد ۲ـ گواهی دهنده ۳ـ گُواه، گُواك، گُوکای (فرهنگ پهلوی) ۴ـ زَبان ۵ـ آدینه‌روز ۶ـ زایآب، آبگونه‌ای که با نوزاد اززَهدان بیرون می‌آید ۷ـ سِتاره ۸ـ خوشنَما (غیاث اللغات)

شاهدانَج: پارسی تازی گشته، شاهدانه، از گیاهان

شاهِدباز: شَنگباز

شاهِدِ رُخ زَرد: خوبروی زرّین: خور

شاهِدِ روز: خوبروی روز: خور

شاهِدَة، مؤنث شاهِد: وَ ۱ـ زَمین ۲ـ سَنگِ گور

شاهِر: نامی، سَرشِناس (معین)

شاهِق: ۱ـ بُلَند، چون کوه وساختمان (غیاث اللغات) ۲ـ سَخت خَشم

شاهِیّ: پارسی تازی گشته، شاهی

شاهِیّ: چوبدار، گوسفنددار

شاهِی: تیزبین (لاروس)

شاهین: پارسی تازی گشته ۱ـ شاهین، از مُرغان شکاری ۲ـ شاهین، زبانه‌ی ترازو (غیاث اللغات شاهین ترازو را ترکی دانسته که نارَواست) ۳ـ شاهین، نام یکی از چهره‌های سپهری که آلُه (= عقاب) نیز نامیده می شود.

شاهِیَة، مؤنث شاهی: وَ، وَرَن (= شَهوَة)

شای: از چینی، چای

شائِب: پیر، سِپیدموی

شائِبَة، مؤنث شائب: وَ، آلودگی (غیاث اللغات)، آك (= عیب)، گُمان

شائح: دوراَندیش، کوشنده، پَرهیزکننده

شائع، شایع: رَواك، زَندَك (فرهنگ پهلوی)، آشکارا (معین)، بونِ هَنباز (= سَهمِ مُشتَرك)

شائعات، شایِعات: (تك: شائعَة)، سِرُت‌ها (= اَخبارِ راست و دروغ)

شایع کَردَن: رَواکنیدَن (فرهنگ پهلوی)، به زَبان‌ها اَنداختَن، فاشیدَن

شائِعة، شایعه: مؤنث شائع، سِرُت (فرهنگ پهلوی)، بَرزَبانی، چُکاچُك (برهان)، دِرو (واژه نامهٔ مازندرانی)

شائِك: ۱ـ خاردار ۲ـ تیز

شائِكُ الرَّأس: خارسَر، در انگلیسی Acanthocephala، راسته‌ای از کرمَك‌ها که سَرِشان خارگونه‌ای دارد (لاروس)

شائِكُ الزَّعانِف: خاربال، در انگلیسی Acanthopterygien، راسته‌ای از ماهیان اُستخوانی (لاروس)

شائِكَة، شایِکه، مؤنث شائِك: خاردار، تیغ‌دار، خارناك (آنندراج)

شائِه: ۱ـ رَشك‌بَرَنده ۲ـ تیزبین بهره از آنندراج)

شَبّ: ۱ـ زاگِ سپید ۲ـ زاگِ یَمَنی ۲ـ جَوان

شِباب: ۱ـ اَفروزه، فروزینه ۲ـ شادمانی (از آنندراج)

شَباب: ۱ـ بُرنا، جَوان ۲ـ بُرنایی ۳ـ آغاز

شَبّابَة: نای، از ابزارهای خُنیا

شَبّاث: ۱ـ چَنگك ۲ـ چَنگالِ باز (لاروس)

شُباط: سُریانی تازی شده، دومین ماه از سال خورشیدی رومی (لاروس)، پَنجمین ماه از سال سُریانی برگرفته از نام یازدهمین ماه سال یهودی

شُباعَة: پَس‌مانده، آنچه از خوراك که به شُوه‌ی سیری خورده نَشَود

شِباك: (تك: شَبکَة)، پَرویزن‌ها، دام‌ها

شَبّاك: دامساز، دامگُذار

شَبُّ الأساكِفَة: شَغار، خاکِسترِ سوخته از

اُشنان
شَبُّ الصبّاغین: زاگِ رَنگرَزان، شَغار
شَبُّ العُصفُر: زاگِ سُرخ، شَغار
شَبُّ اللَّیل: گُلِ لالَبوسی (آن را فارسی نویسان به نادرست لاله‌عَبّاسی می نویسَند)
شَبُّ النَّهار: لَبلابِ سه‌رَنگ (لاروس)، نیلوفَر (معین)
شَباهَت: از ساخته‌های فارسی گویان به جای شَبَه تازی، هَمانَندی، هَماناکی، هاوَندی، هَمگُنی، ماناکی (فرهنگ پهلوی)
شَباهَت داشتَن: گِراهیدَن (برهان)
شَبِ بَرات: شَبِ چَك (برهان)، شب پانزدهم ماه شعبان، چراغان در شبِ چَك آن چنان شد ـ که گیتی رشك هفتم آسمان شد (رودکی)
شِبِت: پارسی تازی گشته، شِوِد، شِوید، پُرپایه (برهان)، بَرتاشَك (برهان)، از گیاهان
شَبَث: ۱ ـ دیوپا، گونه‌ای جولاهه‌ی بزرگِ و سیاه، تَنَنده (آنندراج) ۲ ـ هزارپای
شَبِث: ۱ ـ چَسبَنده ۲ ـ آویزگَن (= سَمِج، آنندراج)
شِبِثّ: پارسی تازی گشته، شِوِد، از گیاهان
شُبثَة: یارِ جُدا ناشُدَنی، چَسبیار
شَبَح: تَن (لاروس)
شَبَح: ۱ ـ تَن ۲ ـ هاوَند، چیزی که از دور به گونه‌ی سایه‌روشَن دیده شَوَد، هَمدیس (بهروز)
شَبَح الشیء: هاوَندِ چیزی
شَبَح الموت: سایه‌ی مَرگ
شَبَح الحَرب: سایه‌ی جَنگ
شَبحان: بُلَندبالا، مَرد
شَبحَة: هاوَندِش
شَبَحَة، مؤنث شَبَح، وَ ۱ ـ تیرِ تاك (= تیرِ طاق) ۲ ـ پای بَندِ اَسپ (لاروس)
شَبِ خُمار: شَبِ بی یار
شَبدِع: ۱ ـ کَژدُم ۲ ـ زَبان
شَبذَر: پارسی تازی گشته، شَبدَر (لاروس)، از گیاهان
شَبر: به‌دَست پیمُودن
شَبَر: ۱ ـ بَخشِش ۲ ـ نیکویی ۳ ـ اوسُفریت (= قُربانی، فرهنگ پهلوی)، کُرپان (قُربانی) ۴ ـ مُژده
شَبر: ۱ ـ بُرز (= قامَت) ۲ ـ زندگی ۳ ـ کابین
شِبر: وَژه (= وَجَب، برهان)، کُدِست (برهان)، پَنك (آنندراج)، بدست (معین)
شَبر: ۱ ـ وَژه کَردَن ۲ ـ بَخشیدَن
شِبراق: ۱ ـ پاره‌پاره، چون جامه‌ی کهنه و پُوسیده، کُفتِگی جامه (آنندراج) ۲ ـ پَنام، که به گردنِ اَسپ آویزند

شَبَرَق: ۱ـ بَدبافت ۲ـ جامه‌ی پاره (آنندراج)

شِبرِق: بچه‌گُربه (آنندراج)

شَبرَقَة: ۱ـ تِکّه‌تکّه کردَن، دَریدَن، پاره کردَن ۲ـ گُشاد راه رفتن، دَر ستور ۳ـ بَد بافتن، جامه را

شَبرقَة: ۱ـ پاره‌ای از جامِه ۲ـ گیاه اَندَك

شُبرُم: پارسی تازی شده ۱ـ شَبرَم، گاوکُشَك، از گیاهان ۲ـ زُفت، زُکور (= بَخیل، لغت فرس)

شَبرَة: بُرز، بالا

شَبطُ الغول: هَفت بَند، از گیاهان (معین)

شَب ظلمانی: داج (برهان)

شَبَع: ۱ـ سیری، پُری ۲ـ سِتَبری ِ ساغ ِ پای ۳ـ به ستون آمَدَن، ستوهیدَن

شَبع: سیر، رودَرروی گرسنه

شِبعان: سیرسیر، سَدتاسیر

شِبعان‌الذّراع: سِتَبر بازو (لاروس)

شُبعَة: سیرکُنَك

شَبَق: ۱ـ چیرگی وَرَن (= شَهوَة) ۲ـ گرم شُدَن، خُرسَندی

شَبِق: تیزوَرَن، تُندریژ

شَبَق: پارسی تازی گشته، شَبَك، شَبَه، گونه‌ای سَنگ بَهادار

شَب قَدر: شَب اَرز، شَب بیست وهفتم ِ رمضان

شَبك: ۱ـ دَرهَمی، توهَم رَفتن ۲ـ فرو بردن، اَندَر کردَن

شَبَك: ۱ـ دام ۲ـ دَندانه‌های شانه

شُبُك: پارسی تازی گشته، چُپُك، چوبَك (= چُپُق)

شَبکَرَة: پارسی تازی گشته، شَبکور (آنندراج)

شُبکَة: خویشاوَندی (لاروس)

شَبکَة: ۱ـ دام، تَله، تورماهیگیری ۲ـ پَرویزَن، هر چیز سوراخ سوراخ ۳ـ دَسته ۴ـ سازمان ۵ـ هَمنِژاد ۶ـ یکی از چهره‌های سپهری

شبکهٔ جاسوسی: سازمانِ نَیشگی

شَبکیّ: دامی، دامیك، پَرویزَنیك

شِبکیّات‌الأجنِحَة: رَگبالَکان، تیره رَگبالك‌ها

شَبکِیَّة، شَبَکِیَّه: پِی پَرده، دام، ... وَشبکیّه را به پارسی دام گویَند (ذخیره خوارَزمشاهی)

شِبل: شیر بَچه، که شکار گیرَد (آنندراج)

شِبل‌الاَسَد: بچّه‌شیر، شیر بَچّه

شَبَم: ۱ سَردشُدَن ۲ـ سَرما (آنندراج)

شَبِم: ۱ـ سَرمازده ۲ـ گرسنگی ۳ـ زَهر

شَبن: ۱ـ نزدیك گردیدَن (آنندراج) ۲ـ پُرگوشتی، دَر کودَك

شَبنَم: گمان می‌رود که این واژه را تازیان از شَبْنَم پارسی برگرفته و بر شترمرغ استرالیایی Casuarius نهاده‌اند، از این روی در پارسی نیز

می توان این جانور را شَبنَم نامید.

شَبنَمِیّات: شبنمیان

شَبـوب: ۱ـ فُروزینه ۲ـ گوسفندِ جوان، گاو جوان ۴ـ آرایَنده ۵ـ نیرودهنده

شَبُّور: سریانی تازی گشته، گاوُدُمب

شَبُوط: سَختباله، از ماهیان، در اَروَند رود به‌هم می‌رسد و زَهره‌ی آن داروی چشمدرد است (بهره از آنندراج)

شُبول: گوالیدن، در کودکان (آنندراج)

شَبوَة: بی چَشم ورو، زَن

شَبَـه: ۱ـ هَمانندی ۲ـ پَرَنگ، بِرِنج، شَبَه، پارسی نیز هست و سنگی است سیاه و تابان که تازی گشته‌ی آن سَبَح است.

شِبه: مانند، سان (برهان)

شُبُهات: (تك: شُبهَة)، گمان‌ها، مانندها

شَبَهان: پَرَنگ، بِرِنج

شَبَهان: پارسی تازی گشته، شَبَه، سیاه‌تَلو، از گیاهان

شِبـه‌جَـزیره، شبـه‌الجَزیرَة: گزیره‌دیس، آداك (برهـان)، خاکنـای (فرهنگ کوچك) جَزمان (ذبیح بهروز)

شبه‌جُمله: واچَکدیس

شبه‌فِلِز: توپالدیس، آسَندیس

شبه‌قَلیا: زاگدیس

شبه‌مَنشور: شو شه‌دیس

شُبهَة: ۱ـ ناآشکاری ۲ـ ماناك نمایی

شُبهَت‌آلود: گُمان آلود

شَبیبَة: جوانان (لاروس)، جَوانی (آنندراج)

شَبّیر: سُریانی تازی گشته از شَپّر، نیکو، بَرنام رَهنمود حُسَین (ع)

شَبیع: ۱ـ بخرَد، مَرد ۲ـ والاتَبار، مَرد ۳ـ پُرزدار ۴ـ سَختباف

شُبَیك: تیغ کلاغ (= گلایول، Gladoiolus) از گُل‌ها

شُبَیکَة: تور، توری، تورِسَر

شَبِ یَلدا: زایِه‌شَب (آنندراج)، شبِ زایش میترا ایزد روشنایی، شَبِ چِلّه

شَبیه: هَمانند، مان، هوماناك، هَمگُلك، هَمانَك (فرهنگ پهلوی)

شَبیه بودَن: مانِستَن (برهان)، مانیدَن (فرهنگ پهلوی)

شَبیه‌خوانی: سَجاهَرخوانی (بهره از برهان)

شَبیه‌سازی: مانسازی

شَبیه گَردان: سَجاهَرگردان

شَپلاق: بنگرید به شاپلاق

شَتّ: پَراکَندِگی (آنندراج)

شَت: هندی، تیمسار، شَخید (برهان)

شِتـاء: زِمِسـتـان، نیاز (لاروس)، شُویش

(فرهنگ پهلوی)، خشکسالی

شَتات: پَراکَندِگی

شُتام: زشت‌روی، بَدخوی، مَرد

شَتّام: دُشنامگوی

شتامَة: زشت‌رویی، بَدخویی

شِتایی: زِمستانی (معین)

شَتَـر: ۱ـ آك، آهـوك (= نقص، عیب، فرهنگ پهلوی) ۲ـ شکـافـتِگـی، در لَبِ پایین ۳ـ فروهشتِگی، پلك پایین ۴ـ فروهِشت، زَبانزدی در دانشِ چامه

شَتر: ۱ـ بُریدَن ۲ـ بَرگرداندَن، پلك چشم را

شُتُرحرون: شترِ خُراسانی، بُختی

شُتر جَمّازه: هَیون (برهان)

شُتُر قُربانی: شُتُر یَشتاری

شُتُر مَآب: شُتُر رَوِش

شَتم: دُشنام‌گویی، دُشنام‌دادن (غیاث‌اللغات)

شَتن: بافتَن (آنندراج)

شَتون: بافَنده (آنندراج)

شَتَوِیّ: زِمستانی، گیاهِ زِمستانی

شَتِیّ: بارانِ زمستانی

شَتّی: (تك: شَتیت)، پراکَندِگان، اَزهمدوران

شَتـیت: ۱ـ پَراکَـنـده ۲ـ دوراَزهَم، چون دَندان‌ها، دَندان گُشادِه (آنندراج)

شَتیم: ۱ـ زِشتروی، ۲ـ دُشنام‌یافته (آنندراج)

۳ـ شیر خَشمگین

شَتیمَة: مؤنث شَتیم، وَ، دُشنام، ناسزا (لاروس)

شَثّ: ۱ـ سِپَرَمِ بیابانی، از گیاهان ۲ـ بسیار و زبر ۳ـ کُنگره‌ی کوه

شَثّـة: مؤنث شَثّ، وَ ۱ـ کَبت (= زنبور عَسَل) ۲ـ گوزدَشتی

شَجّ: ۱ـ سَر شکـسـتـن ۲ـ دَرنَـوَردیدَن ۳ـ دَرآمیختَن، آب ومِی را

شَجا: ۱ـ گلوگیر ۲ـ اَندوه

شِجـاب: (تك: شَجب) ۱ـ بُلَنـدها، درازها ۲ـ سَربنـدِ شیشـه، چوب پَنبـه ۳ـ چوب رَختی، دارچوب (آنندراج)

شَجاج: سَرهَم را شِکَستَن

شِجـار: ۱ـ تختِ رَوان، بیمارکِش ۲ـ دَهان‌بَند ۳ـ داغ، بر شُتُر

شُجاع: ۱ـ گُرد، نیو، دِلیر (فرهنگ پهلوی) ۲ـ گرزه‌مار ۳ـ از چهره‌های سِپِهری

شَجاعَة، شَجاعت در فارسی: نِیوی، گَدوَری (فرهنگ پهلوی)، نیوش (برهان)

شَجـب: ۱ـ میرانـدَن ۲ـ اَزدَسـت رَفتَن ۳ـ نیم‌مَشك ۴ـ ستونِ خانه ۵ـ اندوه (لاروس) ۶ـ اندوهگین کردن ۷ـ بازداشتن، کِشیدَن، کسی را (آنندراج)

شَجباء: مَشك

شَجّة: شِکَستگی، در سَر و روی

شَجـر: ۱ـ سُتـون نهـادَن ۲ـ کارِ گوناگون ۳ـ کناره‌ی دهان (بهره از آنندراج)

شَجَر: ۱ـ دِرَختناکی ۲ـ دِرَخت

شَجر: ۱ـ کام ۲ـ چانه، زَنَخ ۳ـ گوناگون، شاخه‌شاخه

شَجراء: دِرَختستان، بیشه

شَجَرالأخضر: درختِ سَبز

شَجَـرُالبَقّ: تَلکـوچی، پَشـه‌دار، تَلَك (گویش گیلکی)، درخت سَدِه (آنندراج)، بَرغَست

شَجَرَةُ الخَطاطیف: زَردچوبه، از گیاهان

شَجَرَةُ الدُبّ: ۱ـ اَزگیل ۲ـ زالزالك (معین)

شَجَرَةُ الدَّم: ۱ـ شاهتَره ۲ـ هوه‌چوبه (معین)

شَجَـرَةُ الـراتینَـج: درختِ زَمج (هم‌آوای رَنج، برهان)

شَجَرَةُ الزُبدة: درختِ کَرِه

شَجَرَةُ الزَنبَق: از ریشه‌ی پارسی، زَنبَكِ درختی، لاله‌ی دِرختی

شَجَرَةُ السَّماء: درختِ آسمانی، گونه‌های اُرس را گویند

شَجَرَةُ السِّواك: رُوفاندار (= درخت مِسواك)

شَجَرَةُ السُّوس: شیرین‌بُویان، شیرین‌بُیان، از گیاهان

شَجَـرَةُ الـشَّـحـم: درخـتِ اُرسِ چینـی، در انگلیسی Chinese Tallow Tree

شَجَرَةُ الشَّمع: درختِ سِپَندار

شَجَـرَةُ الـطحـال، سلطان الجَبَل: پَلاخور، از گیاهان

شَجَرَةُ الطَیِّبَة: خُرمابُن

شَجَرَةُ العَرَب: درختِ کِی کُف، اَفرا، اِسپَندان

شَجَرَةُ العَذبَة: درختِ شیرینی، درختِ گز

شَجَرَةُ العُلَّیق: نَستَرن، از گیاهان

شَجَرَةُ القَسّ: درختِ کَمان

شَجَرَةُ القَطران، شَجَرة سُلیمان: سِدر

شَجَـرَةُ الکافور: از ریشه‌ی پارسی ۱ـ درختِ کاپُور (فرهنگ پهلوی) ۲ـ بابُونه (= اُقحوان)

شَجَرَةُ الکاکائو: بادامی هِندی، از درختان

شَجَرَةُ اللَّبَن: درختِ شیر، درختِ پَنیرمایه

شَجَرَةُ الله: دیبدار (برهان)، اُرس، سَرِوکوهی

شَجَرَةُ المُسافِر: درختِ بادبِزَن

شَجَرَةُ المَطّاط: در انگلیسی Caouchouc tree، درختِ زِفتَك

شَجَرَةُ المَعبَد: در فرانسوی برگرفته از چینی Ginkgo، درختِ نیایِش

شَجَرَةُ النَبع: راش، از گیاهان (معین)

شَجَرَةُ النَّسَب: تَبارنامه

شَجرهٔ حُرّه: شاله پستانه (گویش گیلکی)

شَجرهٔ رُستم: زَراوَندِ دراز (از آنندراج)

شجرهٔ کَلیم: درختِ گویا، درختی که بر آن موسی بن عمران (ع) شکوه خدایی را نگریسته
شجرهٔ مَریَم: گُلِ نِگونسار، از گیاهان
شَجَرهٔ مُوسی: درختِ سه گُل، از گیاهان
شَجَره نامه، شجرة النَّسَب: تَبارنامه، تُخمَك‌سَرو (فرهنگ پهلوی)، بُن‌زاد (فرهنگ کوچك)
شَجَریّ: ۱ ـ دِرَختی ۲ ـ دِرَختدیس ۳ ـ سَروی، دَبیره‌ی سَروی، گونه‌ای دبیره که وات‌ها برابر با شماره اَند
شَجَریَّة: کامی، میانِدَهانی، به آواهایی گفته می‌شود که از کام بَرمی‌آیند: ش، ضاد، ج، ی
شَجع: بَرتَری در دِلیری (لاروس)
شَجَع: نیرومَندی
شَجعاء: بُلند بالای گُستاخ، زَن (لاروس)
شِجعان: (تك: شجاع)، دِلاوَران (معین)
شَجعَة: دَرازی و لَرزش (لاروس)، دراز لَرزان
شَجَن: ۱ ـ اَندوهگینی، دِلتَنگی ۲ ـ شاخه‌ی پُربرگ، اَنبوه ۳ ـ شاخه ۴ ـ نیاز
شَجو: ۱ ـ گریستَن ۲ ـ نیاز ۳ ـ اَندوه ۴ ـ اَندوهاندَن ۵ ـ شادانیدَن، از واژگان دوپهلو (بهره از آنندراج)
شُجون: ۱ ـ مویيدَن، ناله کَردَن ۲ ـ اَندوهگینی ۳ ـ دَرگیری، گِرفتاری
شُجون: (تك: شَجن) ۱ ـ راه‌ها ۲ ـ شاخه‌ها
شَجَّة: زَخمِ سَر، سَر شِکستگی (آنندراج)
شَجیّ: اَندوهگین، نِگَران (لاروس)
شَجیج: شِکَسته سَر
شَجیر: ۱ ـ دِرَختناك، پُر دِرَخت ۲ ـ بیگانه ۲ ـ شَمشیر ۲ ـ دوستِ پَست، ناجور ۴ هیچکاره (آنندراج)
شِجیع: دِلیر، پُردِل، دِلاوَر (آنندراج)
شَجیعَة: مؤنث شَجیع، دِلیر
شَحا: فَراخ (لاروس)
شَحّاث: ۱ ـ گِدای چَسبان ۲ ـ گُل‌مُژه
شُحاج: آوای کلاغ
شُحاح: ۱ ـ زُفت ۲ ـ آزمَند ۳ ـ اَندَك، چون آب ۴ ـ شُترِ کَم شیر
شَحاذَة: گدایی
شَحّاط: ۱ ـ گریزَنده ۲ ـ شُتُر
شَحّام: پیه فروش
شَحانی: رَمن بَندی به شیوه‌ی تازی از شَحنه‌ی مغولی، پاسداران
شَحذان: گُرسِنه، مَرد (آنندراج)، نیك‌رانَنده، سَبُکدَست
شَحر: ۱ ـ دَهان بازکَردَن، دهان گُشودَن ۲ ـ لُورگاه (لور = سیل) ۳ ـ رودِ گُشاد
شُحرور: ۱ ـ سارِ سیاه، در فرانسوی Merle

noir، ۲ـ تُوکـا (در فرهنگی تُوکا و سارِ سیاه بَرابَـر پنداشته شده، تُوکا پرنده ای است سبزرَنگ و سار سیاه، پرنده ای است سراپا سیاه)

شُحرورِیّات: ۱ـ سارسیاهان ۲ـ تُوکایان

شَحط: ۱ـ دُوری ۲ـ پایه، پایه‌ی رَز

شَحفَل: ماهیِ سیماب، در انگلیسی Silvery diacope

شَحم: ۱ـ پیه خوراندَن ۲ـ پیه گُداختَن

شَحَم: ۱ـ پیه خوردن ۲ـ فَربهی: ماده شتر پس ازلاغری

شَحَم: ۱ـ پیه ۲ـ گوشت سپید ۳ـ خودبینی، سَرمَستی

شَحِم: ۱ـ پیه‌ناك ۲ـ اَنگور پوست کُلُفت (لاروس)

شَحمِ الاُترُج: ازریشه‌ی پارسی، گُوشتِ تُرنج، اَبست (برهان)

شَحمُ النَّخلَة: ۱ـ پیه خرما، دلِ خُرما ۲ـ پَنیرخُرما (= قُلب)، جَدب (هم آوای سَرد، برهان)

شَحمَة: ۱ـ پیه ناکی ۲ـ یك تَکه دُنبه ۳ـ سپیدی چَشم

شَحمی و لَحمی: پیهی و گوشتی

شَحن: ۱ـ بارکَردَن، بارگیری ۲ـ پُرکردن ۲ـ دوراندَن

شَحَن: کینه‌ورزی

شَحناء: دشمنی (آنندراج)

شَحنَة: ۱ـ بارگیری ۲ـ بارِ کَشتی ۳ـ دشمنی، کینه‌توزی ۴ـ شَبگَرد، پاسدار، از شحنه ترکی

شَحنَةُ الکهربائِیَّة: ازپارسی، بارِ کَهرُبایی

شَحو: ۱ـ فراخیِ گام ۲ـ درون (لاروس)، ۳ـ بازکرد،ن دهان را ۴ـ بازشدنِ دَهان (آنندراج)

شَحواء: ۱ـ فَراخدَهانه، چون چاه ۲ـ فَراخگام، چون شُتُران

شُحوب: ۱ـ رَنگ پَریدگی ۲ـ رَندیدَن، زمین را با بیل (آنندراج)

شَحوَر: سارسیاه، ازپرندگان

شَحوَة: ۱ـ گام ۲ـ درون

شَحِیم: فَربه، مرد (آنندراج)

شَخاصَة: فَربِهی، سِتَبری

شَخورَة: خوشه‌ماهی

شخص: کَس، تَن، گِرو (فرهنگ پهلوی)، خود (فرهنگ کوچك)

شخصاً: به‌خودیِ خود (فرهنگ کوچك)، خاوَندی (بهروز)، تَنیها (فرهنگ پهلوی)

شَخصِیّ: ۱ـ خاوَندی، خویشیك ۲ـ تَنیك ۳ـ کِشوَری

شَخصِیَّة، شَخصِیّت ۱ـ مِنِش (فرهنگ

پهلوی)، مَنِش، مَنِش بر آسمان دارد به کَشّی ـ وَ با مردم نیامیزد به خوشّی (ویس ورامین) ۲ـ خویشیک

شَخل: ۱ـ پالودَن مِی ۲ـ دوستِ یکرَنگ

شَخم: بَدبویی، دَهان یا خوراك

شَخیر: بانگ خَر ۲ـ خُروپُف، خُرناس

شَخیس: ۱ـ پَراکَنده، چون کارها ۲ـ پَریشان، چَندگویی، در کَرویز (= منطق)

شَخیص: ۱ـ تَنومَند ۲ـ سَرور ۳ـ بَدآوا

شَدّ: ۱ـ نیرومَند کردن ۲ـ یاری کردَن ۳ـ اُستوارکردن ۴ـ کشیدَن ۵ـ آماده شدن ۶ـ سنگین شُدَن (بهره از آنندراج)

شَدّ: سخت، اُستوار، نیرومَند

شُداه: بیخودی، بیهوشی (لاروس)

شَدائِد: (تك: شدّة)، سَتَهم ها، سَتَهمان

شَدح: کِشیدَن، از درازا و پَهنا

شُدحَة: ۱ـ فَراخی ۲ـ گُزیر، چاره

شَدَخ: ۱ـ آفگانه، اَفکانه، بچه‌ی نارس که از زِهدان بیفتد ۲ـ گُل زَرشید

شَدخَة: زِه اَفکَندَن

شَدخَة، مؤنث شَدخ: نَرمی و تَری، شادابی، تازگی، گیاهِ نورُسته

شَدَة: بازوات (= تَشدید،ّ)

شَدَّة، مؤنث شَدّ: نیرومَند، تَهمتَن، اُستوار

شِدَّة: تُندی، سَتَهم، زُور، سِزد (فرهنگ پهلوی)، تَنویی (فرهنگ کوچك)

شِدَّت بیماری: زُور بیماری

شِدَّت جَریانِ بَرق: زُورتازِ کَهرُب

شَدَف: ۱ـ سایه از دُور، هَمدیس، سیاهی ۲ـ کجی رُخسارِه (لاروس)، ۳ـ تاریکی

شَدف: تکه تکه بُریدَن

شُدفَة: پاره، پاره‌ای از چیزی (لاروس)

شَدْن: شِنگدیس، Ceruana، از گیاهان

شَدْو: ۱ـ اَندکی ۲ـ آهَنگ (= قصد) ۳ـ زی (= جانب) ۴ـ مانندکَردَن ۵ـ راندَن، شتران را ۶ـ سَراییدَن

شَدْه: سَردَرگُمی

شَدِه: پارسی است = ۱ـ رِشتِه، رشته‌ای که دانه‌های گرانبها را بدان کشیده باشند ۲ـ گونه‌ای جامه‌ی زَربَفت ۳ـ آمودِه (طُرّه = علاقه)

شَدید: ۱ـ مَزَن، شَکَفتَك، سَتَهم (فرهنگ پهلوی)، سَخت، تَوانا، تَنو (فرهنگ کوچك) ۲ـ دِلاوَر

شَدیدُالاَسر: زورمَند، تَهمتَن (معین)

شَدیدُالاَشِدّاء: سَختِ سَختان، سَختگیرِ سختگیران (معین)

شَدیدُالبَأس: سَختکوش

شدیدُالبَطش: سَختجَنگ

شدیدُالتَأثُّر: ناشِکیب، زودخَشم

شَدیدُالقُوَی: پُرتُوان، بَرنام جبرائیل

شَدیدُاللَحن: ۱ـ دُرُشتگوی (فرهنگستان) ۲ـ زَننده (فرهنگستان)

شَدیدَة، مؤنث شَدید: وَ، ۱ـ سَختوات، شماره‌ی آن در دبیره‌ی فارسی، تازی هَشت است: هَمزه ـ دِ ـ تِ ـ طاء ـ بِ ـ قاف ـ کِ ـ ج ۲ـ بَدآمَـد، گِرفتاری

شَدیم: کَپیکِ خوربَری، از جانوران = Pithecusinus

شَبـذا: ۱ـ مَگسِ سَگ ۲ـ رُوفـاندار ۳ـ تیزی بُوی ۴ـ پاره چوب ۵ـ نَمَك ۶ـ کشتیِ پارودار

شَذام: ۱ـ کَبت (= زنبور عسل) ۲ـ نیشِ کَبت ۳ـ نَمَك (آنندراج) ۴ـ نیشِ کَژدُم

شَذاة: ۱ـ گَزاك، گونـه‌ای پَشه Glossina ، ۲ـ آزار ۳ـ تُوان

شَذّان: کُنـار، سِدر، از درختان (لاروس)، کُنارِ دَشتی (آنندراج)

شَرّ: پارسی است (ذبیح بهروز)، بَدی، آك

شَرّ: بَدترین، بَدکارتَرین

شِراء: ۱ـ کِنـاره، کنار ۲ـ خرید ۳ـ فروش، از واژگان دوپهلو ۴ـ بهای کالا

شَراب: نوشـابـه، نوشـاك، مِی، باده، بِگمـاز (برهان)، مَی، مَغ، هَس، رَز (فرهنگ پهلوی)

شَرابِ آلودگی: مِی زدِگی

شَرابِ اَرزَن: سُکـرُکـه (برهـان)، بَخسُم (آنندراج)

شَرابِ برنج: سُر، آخُسمه (برهان)

شَرابِ بَها: باده بَها، باده باژ، گونه‌ای باژ، بَر مِی

شَرابِ تازه: وُلانی (آنندراج)

شَرابِ جوشیده، شَرابِ داغ: سَفچه (برهان)، پُخته جوش (آنندراج)

شَرابخانه: مِیکَده، خُمکَده (برهان)

شَرابِ خُرما: شَنگویر (برهان)

شرابخوار: مِیخواره، باده گُسار

شرابخواری: میخوارِگی، باده گُساری

شَرابخوردن: باده نوشیدَن، مِی زَدَن

شَرابخوری: ساغر (برهان)، جام

شَرابـدار: ۱ـ چَمـانی (= ساقی) ۲ـ آبـدار، نُوشاکدار

شرابزَده: مِی زَده، مِی زَده را هَم به می، دارو و مَرهَم بُوَد (منوچهری)

شَراب ساز: باده ساز

شَراب سازی: باده سازی

شرابِ سرخِ مایل به سیاه: کُمیت (برهان)

شَرابِ طَهور: مِیِ پاك، مِیِ بِهِشتی

شَرابِ کَم کیف: آبگُمه (برهان)

شَراب لَعلی: آبِ شنگرفی (آنندراج)، سُرخاب (برهان)، بُلوَتك (برهان)

شرابِ مُثَلَّث، شراب پُخته: میِ پخته، جَهموری (برهان)، سِیَکی

شرابِ مُروَّق: میِ پالوده

شُرّابَة، شرّابه: آویزه، مَنگوله

شُرّابة الراعی: مَنگوله‌ی شَبان، راجِ کوهی، در انگلیسی Mountain holly (لاروس)

شَرابی: ۱ـ میگون، از رَنگ‌ها ۲ـ میخواره، مَغی (فرهنگ پهلوی)

شِراپنِل: Shrapnel، فرانسوی، گُروهه‌بار، از زینه‌ها

شُراحی: برگرفته از شَرحَة تازی، کباب کِنجه (گویش شیرازی)، کباب تکه

شِراکَت: ساخته‌ی فارسی گویان از شِرکَة تازی، هَماسی (فرهنگ کوچك)، هَمکاری (فرهنگ پهلوی)، هَنبازی

شَراة: ۱ـ بهترین داراك ۲ـ بَدترین داراك، از واژگان دوپهلو

شُراة: نام گروهی ازرویگردانان (= خوارِج)

شَراهَة: شِکَمپَرَستی (لاروس)، خورآزی

شَرائِط، شَرایط در فارسی: (تك: شَریطَة)، پیمان‌ها، سامه‌ها

شَرائِع، شَرایع در فارسی: (تك: شَریعَة)، کیش‌ها، دینکَردها

شَرایین، شَرائین در فارسی: (تك: شریان)، سُرخرَگ‌ها

شُرب: آشامیدَن، نوشیدَن

شَرب: ۱ـ آشامَندگانِ می، میِ آشامان ۲ـ بَهره‌ی آب ۳ـ آبشخور (لاروس)

شُربَ الیَهود: گیرودار (معنی لُغوی آن شراب خوردنِ یهودان است، چون بَر سبیلِ اختفاء شراب خورند، آنندراج)

شَربَش: پُرزه، پُرزه‌ی جامه (آنندراج)

شَربَة، شَربَت: ۱ـ آشام ۲ـ نُوشاك، شَپیار (فرهنگ پهلوی) ۲ـ شِکَرآبِه

شَرَبَة: (تك: شارِب)، آبخورها، بُرُوت‌ها

شَرَبَة: ۱ـ بسیارنوشی ۲ـ کاسه، آبخوری ۳ـ تشنگی ۴ـ داروی تَرایمان

شُربَة: ۱ـ آشام ۲ـ سُرخیِ رُوی (آنندراج)

شُرَبَة: آبنُوشَنده

شَرار: اَخگَر، ژابیز (برهان)

شِرار: بَدی‌رساندن، بَدکَردَن

شِرار: (تك: شَرّ)، بَدی‌ها

شَرارَة، مُفردشَرار: یك اَخگَر، آبید (برهان)، اَبیز (فرهنگ کوچك)، لَخجه (بهروز)، خُورَگ (پهلوی)

شَرارَة: شَرد (فرهنگ کوچك)، دَرَوَندی، اَناکی (فرهنگ پهلوی)، کاستاری (فرهنگ پهلوی)، بَدکاری، دُژکاری

شَراس: پارسی تازی گشته به شیوه‌ی قَلب، سِریش، چَسب

شَراسَة: ۱ـ بَدخویی ۲ـ سِتیز، سِتیزه

شَراشَر: ۱ـ گِرانی‌ها (آنندراج) ۲ـ مِهر ۳ـ تَن

شَراشَر: (تك: شِر شِرَة)، پاره‌ها

شَراع: ۱ـ اَفراشته، دَکَل، بادبان، گَردنِ شُتُر، سایبان ۲ـ زهِ کَمان ۳ـ چادُر، شامیانه

شُرّافَة: مَنگوله (لاروس)

شَرافَة، شَرافت: والایی (فرهنگ کوچك)، گرامی، پَهلُمی (فرهنگ پهلوی)

شَرافتمند: والا، نِژاده

شرافتمندانه: با سَر بُلَندی، سَراَفرازانه

شَراق: تابخانه، جای نشستن در آفتابِ زِمستان (لاروس)

شِراك: ۱ـ مَرغـراه، راهی که از میان مَرغـزار

شَرَبَة: ۱ـ بسیارنُوشی ۲ـ کاسِه، آبخوری ۳ـ تِشنِگی ۴ـ داروی تَرایمان

شُربَة: ۱ـ آشام ۲ـ سُرخیِ رُوی (آنندراج)

شُربَة: آبنوشَنده

شَربَتخانه: ۱ـ نُوشیخانه ۲ـ گنجه‌ی داروها (= مَخزنِ ادوِیّه، معین)

شَربَت‌خُوری: آبخوری، پیاله‌ها

شَربَتدار: چَمانی، آبدار

شَربَتی: ۱ـ کاسه، آبخوری ۲ـ جام، جامِ مِی ۳ـ ریسمان نازُك

شَربین: آرامی تازی گشته ۱ـ شَروان، سَرو کوهی ۲ـ درختِ پسته (معین) ۳ـ درختِ سِدر

شَرج: ۱ـ بَرهَم نهادَن ۲ـ به‌هَم آوردَن ۳ـ دَرآمیختَن ۴ـ به هَم پیوستَن ۵ـ هَنبازی دادَن

شَرج: ۱ـ گروه، دَستِه ۲ـ آبراهه ۳ـ کُون ۴ـ هَمتای، هَمانند

شَرَج: ۱ـ دَسته، دَسته‌ی جامه‌دان، دَسته‌ی کیش (= جَعبه) ۲ـ فَراخگاه، دَشت ۳ـ شِکافِ کَمان ۴ـ راه کَهکَشان

شَرح: ۱ـ بازنمودَن ۲ـ زَند، ماتیکان، گوکان (فرهنگ پهلوی)، وَستی (آنندراج)، نَمیرا (برهان)، گُزاره (آنندراج)، بَرخیده، سَفرَنگ (فرهنگ کوچك) ۳ـ گُزاردَن، گُفتَن

شَرح دادن، شَرح کَردن، شَرح فرمودَن: باز نمودَن، گُزاردَن، گُفتَن

شرح دادنِ اُمور دینی: نیکَختَن (فرهنگ پهلوی)

شرحِ کَشّاف: درازگویی

شَرحِ واقعه: داستان

شَرحَة، شَرحه در فارسی، پاره، پاره گوشت

شَرحه‌شَرحه: پاره پاره

شَرذِمَـة، شَرذِمه: در فارسی ۱ـ پاره ۲ـ اَندك ۳ـ گروهِ کَم

شَرَر: اَخگَرَك، خُورَگ (فرهنگ پهلوی)

شَرّ رسـانـدن: بَدی رسـانـدن، زیان رسـاندن، آسیب زَدَن

شَرَرَة: اَخگَر، پاره آتَش، که بِجَهَد (آنندراج)

شَرز: ۱ـ بُریدَن ۲ـ دُرُشت، ناهَموار

شَرزَة، شرزه در فارسی: ۱ـ خشمگین، تُند ۲ـ پُرتُوان ۳ـ سَخت، دُرُشت

شِرس، شَرَس: خارَك، خارِ کوچَك، شوره گز

شَرِس: بَدخُوی (لاروس)

شُرسُوف: ۱ـ سَردَنده، از اُستخوان‌ها ۲ـ آغازِ سَختی ۳ـ گِرفتار، دَربَند

شَرشَر: ۱ـ پالدار، درختی است که چون پال = رَسَن بر زمین می‌روید ۲ـ روغن چِکان

شَرشَرَة: پاره کردن

شِرشِرَة: پاره

شَرشَف: شَمَد (= مَلحَفه)، بستر آهَنگ

شُرشور: سِهره، سیره، از پَرندگان

شُرشورِیّات: سیرگان، تیره‌ی سِهره‌ها

شُرَط: (تك: شُرطَة) ۱ـ گِروها، سامه‌ها ۲ـ پاسبانان، شَهربانی ۳ـ پیشمَرگان (لاروس)

شَرط: ۱ـ نیشتر زَدَن ۲ـ بایاگَرداندَن

شَرط: ۱ـ گِروگان (فرهنگ پهلوی)، پیمان (فرهنگ کوچك)، سامه (آنندراج)، قول تو خطِّ تُست، مَر خِرَد را ـ سامه کن و بیرون مَشوز سامه (ناصرخسرو)، غُنوَند (برهان)، پیغان (برهان)، داو (فرهنگ کوچك)

شَرطُ الضَّمان: سامه‌ی پایَندان

شَرط المعدَّل: سامه‌ی وانهاد

شَرَطان: شاخِ بَره، نام دو ستاره که در آغاز بهار در آسمان دیده می‌شوند

شرط بَستَن: تازیدَن (معین)، گِرو بَستَن، پیمان بَستَن

شَرط بَندی: بَستِه کردَن (گویش گیلکی)

شرط کردَن: سامه نهادَن

شرطنامه: پیماننامه

شُرطَـة، شُرطـه: در فارسی ۱ـ گِرو، سامه ۲ـ جُلویز (لغت فرس)، رَوانبودی زندان و بند بسته تَنَم ـ اگر نه زُلفَكِ مشکین او بُدی جُلویز (طاهرفضل)، پاسبان، پاسدار ۳ـ پیشمَرگ ۴ـ شَهربانی

شُرطِه: دُرُست آن شُرته است از شرتا، هندی؟ پارسی؟، بادیار

شَرطِیّ، شرطی در فارسی: پیمـانی، گِرویی، سامِه‌ای

شُرطِیّ: پاسبان (لاروس)

شَرطِیّات: (تك: شرطِیّة)، سامه‌داران

شَرطِیَّة: شَرطیّه در فارسی، سامه‌دار، زبانزد کَرویز (= منطق)

شَرع: ۱ـ راه، رَوِش ۲ـ دَینکَرد، دَستور، کیش

شَرَع: بَرابر، یکسان (لاروس)

شَرعَة: ۱ـ زِه کَمان، زِهِ ساز ۲ـ دَوال

شَرَعَة: ۱ـ کَشتی ۲ـ سایبان ۳ـ آلُونَك، آلانِه، کُومه

شِرعَة: ۱ـ راه ۲ـ آیین ـ کیش ۳ـ آبشخور ۴ـ زِه کُوچَك ۵ـ دَوالِ چَرمی ۶ـ مانند

شَرعِیّ، شرعی در فارسی: کیشی، آینیك

شَرعِیّات: (تك: شَرعیّة)، دینکَرد

شَرعِیَّة شَرعیّه در فارسی: داتیك، کیشیك

شُرغُوف: پَك درختی (پَك = قورباغه، معین)

شُرغوفِیّات: پَك دِرَختیان

شَرَف: ۱ـ والایی (آننـدراج)، بُلَندی (فرهنگ کوچـك)، سَربُلَندی (لاروس)، آبرُو (معین)، بُزُرگواری، بُزُرگزادِگی ۲ـ پَرهـیزکـاری ۳ـ کوهانِ شُتُر (آنندراج)

شَرف: گُلرَنگ، از گیاهان

شُرَف: بَر، نزدیك به (معین)

شُرُف: (تك: شارِف)، پیره‌ها، کُهنه‌ها

شَرفاء: گوشِ دراز

شُرَفاء: (تك: شریف)، نِژادگان، مِهان

شَرَفات: (تك: شَرَفَة)، کُنگُره‌ها

شَرفَة: تَبارستایی

شَرَفَة: کُنگُره (برهان)

شُرفَة: ۱ـ سُتاوَند (صحاح الفرس)، مَهتابی ۲ـ فُزونی

شَرَفیاب: بارياب

شرفیاب شُدَن: باریافتَن

شرفیابی: هَندِمانی (فرهنگ پهلوی)، باریابی

شَرق: ۱ـ خورآی، خوراسـان، اُوشَسـتَـر (فرهنـگ پهلوی)، شگفت است که در بیشتر فرهنگنامه‌ها و واژه نامه‌هایی که درواپسین سده در ایران و هند فراهم آمده واژه‌ی «خاور» را که برابـر با «خـوربَـر» و تازی آن «غرب» است، برابـر با «شرق» نهاده اند، محمّد نخجوانی در صحاح الفرس برابر خاور نوشته است: گویند مغرب است، رودکی گفت: مهر دیدم بامدادان چون بتـافـت ـ از خُراسـان سوی خاور می شتـافت. که بدینگـونه رودکی همان واژه‌ی پهلوی خوراسان یا خورآیان را برابر با شرق و خاوَررا برابـر با غرب آورده عنـصـری نیز می گوید: چو روزی که بودش به خاور گُریغ (= گُریز) و لامعی نیز گفتـه است: خورشید را چون پَسـت شد در جانـبِ خاوَر عَلَم. ۲ـ

روشنایی، شید ۳ـ سپیدی ۴ـ شاهینِ آبادی، از مرغان شکاری که پیرامون آبادی‌ها می گردد و از بیابان گریزان است. ۵ـ خُوبروی، زن
شَرَق: ۱ـ گلوگیر ۲ـ خورشید ۳ـ گوشتِ لُخم
شَرقاً: اَز خورای
شَرَقراق، شَرَقرَق: شیرگُنجشگ (لاروس)
شَرق شناس: خورای‌شِناس، خاورشناس نادرست است، زیرا خاور برابر است با خوروَر یا خوربَر که در تازی غَرب است نه شرق
شَرقشناسی: خورایشِناسی
شَرَك: دام، تَله، بالان (برهان)
شِرك: ۱ـ هَنبازی ۲ـ خُداچَندی ۳ـ بَهره
شَرَكَة: بالانَك، دامِ کوچَك
شِركَة، شِركَت در فارسی: هَنبازی، پَتوَست (فرهنگ پهلوی)، هَمکاری (فرهنگ پهلوی)، هَمیویی (فرهنگ کوچك)، اَنبازی، از آن جهت که هَمباز او شود در مُلك و پادشاهی به اَنبازی نتوان کرد (تاریخ بیهقی)
شِركَة، شِركَت در فارسی: با هَمان
شركت با مسئولیتِ محدود: با هَمانِ سَرمایه‌ای
شركت تجاری، تجارَتی؟، با هَمان سودایی
شركت تَضامُنی: با هَمان پایَندی
شركت تعاونی: با هَمان هَمیاری
شركت تعاونی توزیع: با هَمانِ هَمپَخش
شركت تعاونی تولید: با هَمان هَمسازی
شركت تعاونی كشاورزی: باهَمان هَمکِشتی
شركت تعاونی مصرف: باهَمان هَمگُساری
شركت كردن: هَنبازیدَن، هُماسیدَن هُمالیدن (بهره از لغت فرس)
شركت كننده: هَمباز، هَمباغ، هَمیار
شركت واحد: باهَمانِ دَربَست
شَرم: ۱ـ شکافتَن ۲ـ بُریدَن ۳ـ بخشش اَندَك
شَرَم: ۱ـ گیاه اَنبوه، مَرغ ۲ـ شاخابَك (= خلیج کوچك) ۳ـ گاباره، شکافِ کوه ۴ـ دیوار
شُرم: مَرز، مَرغ، از گیاهان، در انگلیسی Hornbeam، (لاروس)
شَرمِ حُضور: رودَرماندَن (فرهنگ اصطلاحات)
شُرنُب: شَبرَم، گاوکُشَك، از گیاهان
شَرنَقَة: پیله، پیله‌ی اَبریشم (لاروس)
شِرو: اَنگبین
شُروب: (تك: شَروب)، آبنوشندگان
شَروب: ۱ـ آب نوشَنده ۲ـ آب ناگُوار
شُروج: (تك: شَرج)، آبراهه‌ها (آنندراج)
شُروح: (تك: شَرح)، زَندها، گُزاره‌ها
شَرود: گُریزان، رَمَنده، سَر باززَنَنده
شُرود: ۱ـ رَمیدن (آنندراج) ۲ـ پَرده بَراَندازی،

زبانزدِ سوفیگَری

شُرور: (تك: شَرّ)، بَدی‌ها (غیاث)

شَرور: از ساختـه‌های فارسی گویان به‌جای شَریر تازی، بَدکار، تَبَه‌کار

شُروط: (تك: شَرط)، سامِه‌ها، پیمان‌ها

شُروع: ۱ـ آغاز (فرهنگستان) ۲ـ آغازیدَن، و آغـازیدند پنهان جَمّازگان راست کردن و ستورِ قوی، جَنیبَت کردن (تاریخ بیهقی)، فَراتُمی، فَراهَستی، فَرکان، پَتیسار (فرهنگ پهلوی)

شروع کار: آغـاز کار، کاررَفتـاری (فرهنـگ پهلوی)

شروع کردن: سارنیدَن، فَرکـانیدَن (فرهنـگ پهلوی)، فَراشُدَن، آغازیدَن

شروع کننـده: سَرُومَنـد (فرهنـگ پهلوی)، آغازگَر

شُروق: دَمـیدَن، بَردَمـیدَن، روشَـنـی (غیاث اللغات)

شَرَه: آزیدَن ۲ـ پُرخـوری، از بیمـاری‌ها (لاروس)، ۳ـ آز، کاد (برهـان)، نیاز (صحاح الفرس)

شَرِه: ۱ـ آزمَندِ در خوردَن (لاروس)، شِکَمبنده ۲ـ پُرخـورَك، گونـه‌ای سمـور گوشتخوار، در انگلیسی Glutton

شَرهاء: خُشکسال

شَرهان: کادمَند

شَرِیّ: ۱ـ سوداگَر ۲ـ بَرگزیده، اَسپ (لاروس)

شَرَی، شِرَی: ۱ـ کوه ۲ـ راه ۳ سوی ۴ـ بُشتَر (برهـان)، سُر (برهـان)، دُلُم (آننـدراج)، جوششی است با خارش که پوست را سیاه کند در فرهنگ عربی فارسی لاروس واژه‌یِ کَهیر آمده، کهیر یا کَییر جوشِشی است با خارش که پوست را سُرخ کند

شَریان: راش، آلاش، راج، از درختان

شَریان، شِریان: رَگِ جَهَنـده (آننـدراج)، رَگِ جان (برهان)، سُرخرَگ (فرهنگستان)

شِریان بَند: رَگبَند، از کاردابزارها

شِریانی: سُرخرَگی

شَریب: هَم‌پیاله (لاروس)، آبِ ناگُوار، آب کش (آنندراج)

شَریح: ۱ـ بُریده گوشت ۲ـ نازك و پَهن

شُرَیح: شَرم، شَرمِ زن، چُوز، شَرمگاه (فرهنگ پهلوی)

شَرید: آواره، بی‌خانمان (لاروس)، پَس‌مانده، بازمانده، رانده (آنندراج)

شَریر: ۱ـ پُواچ (آننـدراج)، اَنـاك، دُوشَـك، اُپِستان، وَتَك (فرهنگ پهلوی)، بَدکار، تَبَه‌کار ۲ـ دَریاکِنار

شَریس: پارسی تازی گشته، سِریش

شَریس: بَدخوی

شَریش: Seris، یونـانی تازی گشته، کاسنی، کاشنی، از گیاهان

شَریصَة: رُخسار (آنندراج)

شَریط: ۱ـ رَزه، ریسمـانی که بر آن جامـه‌ی شستـه آویزند (برهان) ۲ـ کَبار، کَبال (معین)، ریسمـان بافتـه شده از برگ و نیام خُرمابُن ۳ـ نَوار (= فیلم) ۴ـ بُویه‌دان

شَریط الماء: لوبیِ آبی، از نای‌ها

شَریطَة، شَریطه در فارسی ۱ـ پاره ای ریسمان، بَند ۲ـ سامه (= شَرط) ۳ـ سِتایشگاه (برهان)، آفـرین یا نَفـرینی که سراینده در پایان چَکامه می آوَرد ۴ـ سازُو (= رَسَنِ عَلَفی، برهان)

شَریع: ۱ـ نیامِ کُویَك (= نخـل، فرهـنـگ پهلوی) ۲ـ بَرَك (= پارچه‌ی کَتانی)

شَریعَـة، شَریعت در فارسی ۱ـ نُوشگـاه، آبشخـور (لاروس)، ۲ـ پاره ای بَرَك ۳ـ کیش (ترجمهٔ تفسیر تَبَری)، دینکَرد، آیین ۴ـ رَوِش ۵ـ دَوال، بَندِ چَرمین

شریعیّه: پیروان ابومحمدحسن شریعی بودند از پیروان حسن عسکری ع و نخستین کسی بود که خود را «بـاب» یا دَر خوانـد (خـانـدانِ نوبختی)

شَریف: ۱ـ بُلَنـد ۲ـ اَروَند (فرهنگ پهلوی)، آزاده، خُوبـزاد، پَهلُم (فرهنـگ پهلوی) ۳ـ سایه‌دَست، آنچه بلند پایگاهی نویسَد

شَریفَة، مؤنث شریف: سایه‌دَست

شَریفَین، تَثنیهٔ شریف: پاك و والا

شَریق: ۱ـ خوردَم ۲ـ خوبرُوی (آنندراج) ۳ـ دَرَخشان ۴ـ خُردچُوز

شَریك: ۱ـ هَمبـاز، هَمبـاغ، هَنبـاگ، هَمکـار (فرهنگ پهلوی)، هُمال (لغت فرس)، هُماس (برهـان)، هَنبـاز، گفتـه اند که دیگ با هَنبازانِ بسیار به جوش نیاید (تاریخ بیهـقـی)، رَسِن (واژه نامهٔ مازندرانی) ۲ـ داماد

شَریكُ المـال: هَمـدار، هَمبـای (فرهنـگ پهلوی)، هَمباز (فرهنگستان)

شَریکیّه: هَنبازیان، علی ع را دَر پیامبری هَنبازِ مُحَمَّد ص می دانِستَند (فضل بن شاذان)

شَریَّة، مؤنث شَریّ: برای اَسپ، وَ، ۱ـ سِرِشت (لاروس)، ۲ـ مادُوك، زنی که همواره دُختَر زایَد

شَزّ: خشکیده

شُزبَة: پَروا

شُزُن: کِناره، سوی، زی

شُزونَـة: دُرُشتی، سِتَبـری (لاروس)، دُرُشتیِ زَمین (آنندراج)

شَزیب: ۱ـ شاخ پژمُریده ۲ـ کَمان (آنندراج)

شَسع: ۱ـ مانده ی داراك ۲ـ بَندِ کفش ۳ـ کناره، کِنارجای ۴ـ تَنگ، زمینِ تَنگ، جای تَنگ

شِش عَروس: باید شِش اَروس نوشته شود، شش بانو، شش اَختَر: کیوان ـ برجیس یا زاوَش یا اورمَزد (= مشتری) ـ بَهرام ـ ناهید ـ تیر (= عُطارِد) ـ ماه، زبانزد اخترماری

شَشَقاقُل: بنگرید به شَقاقُل

شِشِلیك، شیشلی: تُرکیِ گابگهی (= قَفقازی)، کبابِ دُنبه‌دار، دُنبه کَباب

شَشَم: پارسی تازی گشته، شَسَم، چشم خروس (لاروس)، شَشبَندان (برهان)

شَشم: پارسی تازی گشته (لاروس)، شاماخ، گونه ای چاش (= غلّه) دانه ای کوچك (برهان)

شَشن: پارسی تازی گشته (لاروس)، شَشن (معلوم کردن عیار طلا و نقره، لاروس)، شَش‌سَری (برهان)

شَشنَة: پارسی تازی گشته، شَشنه (لاروس)، رسیدی که گوهریِ زرفروش به خریدار می دهد و در آن سنگ و بها و اَپار (= عِیار، فرهنگ پهلوی) زَرِ فروخته را روشن می گرداند، شَش‌سَره

شَصائِص: به گونه ی رَمَن، سَختی ها، گزَندها

شَصَب: خُشکی (لاروس)، باردار نَگَردیدَن، دُشوارشدنِ کار (آنندراج)

شَصت، شَصتُم: نادُرست نویسی شَست و شَستُم ۶۰، وَ. شَست، از انگشتان

شَصَر: بره آهو (لاروس)، آهو بره ی یکماهه (آنندراج)

شَصِیب: ۱ـ سخت، دُشوار ۲ـ بهره (آنندراج) ۳ـ بیگانه، مَرد

شَطّ: ۱ـ لَبینا (برهان)، رودبار (فرهنگ کوچك)، شَهرود (برهان)، اَراوَند (آنندراج) ۲ـ رودکنار ۳ـ جَوانه (لاروس) ۴ـ پاجوش، نهالی که از ریشه و پای درخت روید

شَطّاب: پالانکوب، از ابزارهای زین سازی

شَطّاح: ۱ـ ژاژخای، کُلُوك (برهان) ۲ـ گُستاخ، بی شَرم

شَطّاحی: ۱ـ ژاژخایی ۲ـ بی شَرمی، شوخی (آنندراج)

شَطّار: ۱ـ باهوش، زیرَك، آب زیرِکاه ۲ـ فرومایه ۳ـ دشنه کش، چاغوکِش

شَطّار: ۱ـ شَترَنگباز ۲ـ مَنگیاگر، مَنگوَرز (= قمارباز)

شُطّار: (تك: شاطِر)، نَوَندان، نانگیران

شَطّارَة، شَطارَت: در فارسی ۱ـ بی شَرمی، پَستی (لاروس)، ۲ـ بی باکی ۳ـ زِرَنگی

(معین) ۴ـ دورگردیدن (آنندراج)

شَطاط: راست بالایی

شَطب: ۱ـ بُریدَن ۲ـ شِکافتَن، به درازا ۳ـ سِتُردَن ۴ـ زدایِش، زدودن دادنامه از سوی داوَر به بهانه‌ی ناسازگاری با دات (= قانون) ۵ـ خوش اَندام ۶ـ تازِه، تَر

شَطح، مقلوب شَحط (لاروس): دُور افتادَن از راستی، گُمراهی، ژاژخایی، ژاژدَرایی (فرهنگ پهلوی)

شَطحِیّ: ژاژیك، ژاژی

شَطحِیّات: (تك: شَطحِیَّة)، ژاژها

شَطحِیَّة: ژاژ، سخنانی دور از پذیرشِ خِرَد، چون سخن بایزید بَستامی: اِنّی اَنااللّه، به درستی که من خدایم، وَ، حلّاج پَی‌زاوی: اَنااللّه، مَن خُدایم، وَ، جُنَید: لیسَ فی جُبَّتی سواءاللّه، زیرِ جامه ام جُز خُدانیست

شَطر: ۱ـ نیمه ۲ـ پاره، بَند ۳ـ سوی، زی

شَطرُالغِبّ: تَبِ پَستایی (پَستا = نوبت، نوبَة)

شَطران: نیمه پُر، نیمه تُهی

شَطرَنج: پارسی تازی گشته، شَترَنگ، سَترَنگ، در بیشینه واژه نامه ها شِطرَنج آمده (آنندراج)

شَطرَنجی: شَترَنگی: ۱ـ نان شَترَنگی ۲ـ بوبِ شَترَنگی

شَطرَنجی بافت: شَترنگی بافت

شَطرَة: نیمه ای نر، نیمه ای ماده (آنندراج)، دونیمه، نَرمادِه

شَطس: دِلیر، بی پَروا (لاروس)، زیرَکی، دانِش (آنندراج)

شُطسَة: ناسازگاری

شَطَط: ۱ـ بیشرَوی ۲ـ بیداد، ستمگری، ۳ـ فزونخواهی

شُطَف: شاه ماهی

شُطفَة: تَراشِه، پاره چوب (لاروس)،

شَطَل: پارسی تازی گشته، شَتَل (آنندراج)، زبانزد مَنگیا

شَطم: گاییدَن (آنندراج)

شَطَن: ۱ـ ریسمان دراز ۲ـ با ریسمان بَستَن

شَطور: ۱ـ تَك خانه ۲ـ پستانِ نابَرابَر ۳ـ جامه‌ی نابَرابَر

شُطوط: (تك: شَطّ)، شَهروَدان، وَ ۱ـ دورشُدَن ۲ـ سَخت گِرفتَن ۳ـ سِتَم کَردَن (آنندراج)

شَطون: ۱ـ ژَرف، چون چاه ۲ـ دراز و کَج ۳ـ دور و دراز ۴ـ رَنج آوَر

شِطیب: خوش اَندام، خوشگِل

شَطِیر: ۱ـ نیم ۲ـ دور (آنندراج) ۳ـ تنها ۴ـ بیگانه

شَطِیرَة: بَزماوَرد (پهلوی)

شَطِین: دور

شَعّاب: چینی بَندزَن

شِعاب: (تك: شعبة)، شاخه‌ها

شَعابَة: بَندزنی، چینی بَندزَنی (لاروس)

شَعار: دِرَختناك، سایه‌دار

شِعار: ۱ـ نِشانه ۲ـ زیرپوش ۳ـ آرَنگ (فرهنگ کوچك)

شِعاردادَن: آرَنگ دادَن، بانگ زَدَن

شِعار و دِثار: زیرپوش وروپوش، پنهان و آشکار، زیر وروی، راه و آیین

شَعاع: ۱ـ پَراکنده، پَریشان، آشفته ۲ـ خارخوشه (آنندراج)

شُعاع: تِیخ (فرهنگ پهلوی)، تیغ، پَرتو (برهان)، تاب (لغت فرس)، لیانِه (فرهنگ کوچك)، فروغ (آنندراج)

شُعاع‌الأخضر: پَرتوِ سَبز

شُعاع‌السّاقط: پَرتُوِ تابِش

شُعاع‌المُنعَکِس: بازتافتِه

شُعاعِیّ، شعاعی در فارسی ۱ـ تیغیك، پَرتُوی ۲ـ ریشه‌پای

شُعاعِیّات: ریشه‌پاییان، در انگلیسی Radiolarian ، (لاروس)

شُعاف: شیدایی، دیوانِگی (آنندراج)

شَعانِین، سَعانین: سریانی تازی شده، واپسین یکشنبه، یکشنبه‌ی پیش از جشن برخاستِ عیسی

شعائر: (تك: شعِیرَة)، ۱ـ نشانه‌ها ۲ـ آیین‌ها

شَعب: ۱ـ شاخه، تیره ۲ـ زانیچ (= مِلّت) ۳ـ شکاف

شِعب: ۱ـ دَرغاله، راهی که در کوه باشد (برهان) ۲ـ بَخش، بَرزَن ۳ـ تیره، دوده ۴ـ آبراهه

شُعَب: (تك: شُعبَة)، شاخه‌ها، تیره‌ها

شُعَبات: رَمَن نادرست از شعبَة، شاخه‌ها

شُعَب‌الانسان: شاخه‌های آدمی، دست و پاها

شُعَب‌الدَّهر: گردشِ روزگار

شُعَب‌الرِّئَة: شاخه‌های نایژه (لاروس)

شُعَب‌السَّفُود: دندانه‌های بابزَن

شُعب‌الیَد: شاخه‌های دَست، اَنگُشتان

شَعبان: ماه هشتم از سال مَهی که ۲۹ روز دارد

شُعبده، از شَعبَذَة تازی: چَشم‌بَندی، دَوالبازی، تَردَستی

شُعبده‌باز: چَشم‌بَند، بازیگَر (آنندراج)، دَوالی (معین)

شُعبده‌وار: چَشم‌بَندانه، دَوالوار

شُعبَة شعبه در فارسی ۱ـ شاخه ۲ـ جوی ۳ـ دَسته ۴ـ اِوارَك، بَخشی از اِواره ۵ـ بَخش ۶ـ رَده ۷ـ میاندوشاخ ۸ـ آبراهه ۹ـ پاره، از هَرچیزی (غیاث‌اللغات)

شَعبِیّ: ۱ـ زانیچی (= مِلّی) ۲ـ مَردُمخواه

شَعث: ۱ـ پَراکنده، دَرهَم، ژولیده ۲ـ پَراکندِگی، دَرکار ۳ـ ژولیده موی شُدَن (آنندراج)

شِعر: ۱ـ آگاهی، دانایی ۲ـ چامه (برهان)، سَرواد (لغت فرس)، ز سَروادهٔ خویش بیرون کنند ـ پَساوَندش اَردِل بُوَد، خون کنند (ضیاء کاشی)، بهروز شعر را تازی گشته‌ی شَروه از پارسی می‌داند

شُعر: ۱ـ سَگ‌مَگَس‌ها ۲ـ آسیبِ سَخت، گَزَندها

شَعر: موی، کُرک، پَشم

شُعَراء: (تک شاعر) ۱ـ چامه‌سَرایان ۲ـ نام یکی از سیمنادهای نِبی (= سوره‌های قرآن)

شَعراء، مؤنث اَشعَر، وَ ۱ـ درختان اَنبوه ۲ـ سَگ‌مَگَس ۳ـ رَمکانگاه (رَمکان = موی زَهار) ۴ـ رَمکان

شَعرالأرض: پَرسیاوَشان، سیالَک (گویش گیلکی)، از گیاهان

شَعرالبنت: بیدِ پَریشان، از درختان

شَعرُالخنزیر: پَر سیاوَشان، از گیاهان

شَعران: گیاهِ تیره

شَعرانیّ: درازمُوی

شَعرباف: پَرَندباف

شِعرَة: ۱ـ رَمکانگاه، زیرشکم که موی زهار می‌رویَد ۲ـ رَمکان، مویِ چُوز

شَعرَة: ۱ـ مُوی ۲ـ دُختَر (آنندراج)

شُعرور: ۱ـ چامه‌سَرای سُست ۲ـ خیارِ تُرشی، خیارِ ریز ۳ـ بادرَنگِ ریزه (آنندراج)

شِعرَی: شَباهَنگ، از ستارگان (برهان)

شَعری: مُویین

شِعری: سَروادی

شَعرِیّات: جوجه‌های کَرکس (لاروس)

شَعرِیَّة: ۱ـ مُویرَگ ۲ـ رِشته‌فَرَنگی (لاروس)، ۳ـ پرده‌ی دُوخبافت، دُوخ‌باف

شَعشاع: ۱ـ دراز ۲ـ زیرَک ۳ـ کاردان ۴ـ پَراکنده ۵ـ کَش (= لَطیف) ۶ـ کُویَکِ هندی، از درختان

شَعشَع: ۱ـ کَم، پَراکنده: چون سایه (از آنندراج) ۲ـ تابَنده ۳ـ شیدپَراکنی (بهره از معین)

شَعشَعانِیّ: ۱ـ خوب‌آفرید ۲ـ تابان ۳ـ کَش (= لطیف)

شَعشَعَة، شعشعه، در فارسی ۱ـ دَرآمیختن ۲ـ چَرب کَردن، پُرروغن کردن ۳ تاختَن ۴ـ تافتَن: چون خور

شُعصور: چهارمغزدَشتی (آنندراج)، ازگیاهان

شَعَف: ۱ـ شادمانی (معین) ۲ـ دِلتَنگی (فرهنگ کوچک) ۳ـ دِلدادِگی ۴ـ فراگِرِفتن

دِل، شیفتِگی (لاروس)

شَعَف: ۱ـ سَرِغارچ، سَرِ سماروغ ۲ـ سَرِ کوهان ۳ـ پوستِ کَهور (= درختِ غاف) ۴ـ ریزشِ موی چشم، در ماده شُتُر

شَعَفَة: ۱ـ نَرمه باران ۲ـ سَرِ کُوه، نوکِ کوه ۳ـ سَرِ گِش (گِش = قَلب) ۴ـ کاکُل، در کودَک ۵ـ بالا، بالای هرچیز

شَعَل: ۱ـ اَفروزیدَن ۲ـ اَفروختَن ۳ـ مُوشکافی

شُعلَة، شُعله در فارسی ۱ـ سپیدی، دَردُم، پیشانی یا پشتِ سَرِ اَسپ (لاروس)، شَبَر (فرهنگ کوچك)، اَفرازه (برهان)، بانوی، وَخش (فرهنگ پهلوی)، آلا (فرهنگ کوچك)، لَخشِه (برهان)، زَبانه (معین)، لُخته (برهان)، اَفروزه، چوب آتش‌گیرانه (لاروس)، شَماله (= مَشعَل)

شُعله‌اَفشان: وَخش‌اَفشان

شُعله‌بار: وَخشبار

شُعله‌خیز: ۱ـ زَبانه‌دار ۲ـ تابان، دَرَخشان (معین)

شُعله‌زَدَن: زبانه‌زَدَن

شُعله‌ناك: وَخشناك

شعله‌وَر: سُوژاك، خَورَك (خَرَك خوانده شود) (فرهنگ پهلوی)، فروزان

شعله‌وَر شدن: وَخشیدَن (فرهنگ پهلوی)

شعله‌وَر کردَن: وَخشِنیدَن (فرهنگ پهلوی)

شعله‌وَری: وَخشِش (فرهنگ پهلوی)

شَعن: ۱ـ پَراکندَن ۲ـ ژولیدَن

شَعَن: برگِ خُشك (آنندراج)

شَعواء: ۱ـ پَراکنده شاخ ۲ بَرخاسته‌مُوی ۳ـ پَراکندِه، نابه‌سامان

شَعوب: مَرگ (لاروس)

شُعوب: (تك: شَعب)، شاخه‌ها، تیره‌ها، دودمان‌های بزرگ

شُعوبیّة، شعوُبی در فارسی، آزادِگان، ایرانیان بَراَثر وسعت کشور و تسلط بر همهٔ اقوام و ملل از حیث عظمت و قدرت، بمنزلتی بودند که خود را آزادگان و دیگران را بندگان می‌خواندند، وقتی که دولتشان بدست عربان سپری گشت کار برایشان سخت گشت و درد و اندوه آنان دوچندان که می‌بایست گردید. از این رو بارها سَر برآوردند (از ابن حزم، دَر دو قرن سکوت)

شَعوَذَة: چالاکدَستی، تَردَستی، پوسانِه (آنندراج)

شُعور: وَروم، بُوغ (فرهنگ پهلوی)، هوش (برهان)، اَندَریافت (دانشنامهٔ علائی)

شُعوف (تك: شَعَفَة)، سَرها، سَرِ کوه‌ها (آنندراج)

شَعوَة: کاکُل (لاروس)

شَعیب: ۱ـ توشه‌دان ۲ـ مَشكِ کُهنه (آنندراج) ۳ـ پالان (لاروس)

شَعیر: ۱ـ دانه‌ی جو ۲ـ گُل مُژه ۳ـ اوسفریت، کُرپانی، درهَنج ۴ـ آیینِ هَنج

شَعیریّ: جُوفروش (لاروس)

شَعیع: شِتاب (لاروس)، گَردون (آنندراج)

شَعیل: ۱ـ اَسبِ دُم سپید (از آنندراج) ۲ـ زیرَك ۳ـ اَفروخته (لاروس)، ۴ـ گُنبَدَك، درتَهِ دیگ

شَعیلَة، مؤنث و مفرد شَعیل، کُنّه‌ی سوزان (آنندراج)

شَغا: ۱ـ ناهَمواری دَندان (آنندراج) ۲ـ چِکمیزَك، چِك چِك شاشیدَن (شغا، برابر با جَعبه، پارسی است، بیفکند رُستم شَغا و کَمان، فردوسی)

شَغّاب: شورِشی، آشوبگَر

شَغار: ۱ـ آوَندِ تُهی ۲ـ چاهِ پُرآب

شَغّارَة: سنگِ آتشزنه (آنندراج)

شَغاف: تاموره، دِلپَرده، پرده‌ای که دل را فراگرفته

شُغاف: ۱ـ شیدایی ۲ـ دَردِ تاموره

شَغَب، شُغُب ۱ـ برانگیختنِ شورِش ۲ـ بَرانگیختن دُشمنی ۳ـ آوازِ بُلَند (آنندراج)

شَغَبناك: بُلَندآوازه

شَغبَر: شَغال (لاروس)، تُورَك (فرهنگ پهلوی)

شَغر: ۱ـ لِنگ‌هَواکَردن: دَرگای ۲ـ بیرون‌راندَن ۳ـ تُهی‌ماندَن ۴ـ کاهِش ۵ـ پَراکَندَن

شَغَربَغَر: پَراکنده و پَریشان (آنندراج)

شَغَربیَّة: پُشتِ پا، زبانزدی درکُشتی گرفتَن

شُغل: ۱ـ کار، پیشَك (فرهنگ پهلوی)، پَیاوار (لغت فُرس)، شَوال (برهان)، بهروز شغل را تازی گشته‌ی همین واژه‌ی شَوال دانسته ۲ـ سَرگرمی (لاروس)

شُغلِ آزاد: کارِ آزاد

شُغلِ دولتی: کارِ دیوانی، کارِ اِواری

شغل مَشروع: هُوتُخشاکی (فرهنگ پهلوی)

شغل و عَمَل: بَیاوار (برهان)

شَغَلَة: خَرمَن (آنندراج)

شَغِم: آزمَند (آنندراج)

شَغَم: آزمَند گردیدَن

شُغنُب، شُغنوب: نوشاخِه

شَغواء: آلُه (= عقاب)

شَغوب: آشوبگَر، شورَانگیز

شُغول: (تك: شُغل)، کارها، پیشه‌ها

شَغیر: بَدخُوی

شَغیرَة: گوالدُوز، سوزنِ کَلان

شَغیل: سَرگَرم، دَرکار

شِف: Chef، فرانسوی، سَروَر، سالار، سَرجُنبان، سَردَسته، پیشوا، خوالیگر

شَفّ: ۱ـ جامه‌ی نازُك ۲ـ پرده‌ی تُنُك ۳ـ فزونی ۴ـ کَمی، از واژگان دوپهلو (آنندراج)

شِفاء: ۱ـ بِشازِش (فرهنگ پهلوی)، دَرمان، بهبُودی، تندُرُستی ۲ـ داروی دِل (لاروس)

شِفابَخش، شِفادِهَنده: بِشازِنیتار (فرهنگ پهلوی)، درمانبَخش

شفا دادَن: بِشازیدَن، دَرمان کَردَن

شفادِهَندگی: وِتواری (فرهنگ پهلوی)

شَفّار: کاردفروش

شَفارِج: پارسی تازی گشته، ۱ـ پیشباره، از آرد و روغن و دوشاب پَزَند (برهان) ۲ـ خوانچه (آنندراج)

شُغارِیّ: ۱ـ گوشتِ چَربناك ۲ـ گوش پُرمُوی ۳ـ مُوش دَشتی (آنندراج)

شَفاشِف: سَختیِ تِشنِگی

شَفاعَة، شَفاعَت در فارسی ۱ـ پایمَردی (لاروس) ۲ـ خواهِشگَری ۳ـ آمرزش خواهیِ گُنهکار (آنندراج) ۴ـ پادَرمیانی ۵ـ زاری و دَرخواست

شَفّاف: سَهیك (فرهنگ پهلوی)، تَراپَدید (آنندراج)، لَیان (فرهنگ کوچك، از برهان)

شَفّافی، شَفّافیّت: از ساخته‌های فارسی گویان، تَراپَدیدی

شَفان: نَمباد، بادِ نَمدار

شِفاه: (تك: شَفَة)، لَبان

شُفاهِیّ: سِتَبرلَب: لَفچ (صحاح الفرس)،
خروشان ز کابل همیرَفت زال، فروهِشته لَفچ و بَرآورده یال (فردوسی)

شَفاهی: لَبی، زَبانی (فرهنگستان)

شَفتَرَة: پَراکندِگی

شَفتَنَة: گاییدَن (آنندراج)

شَفَتین، تثنیة شَفَة: دولَب

شَفدَع: غوكِ سَبز

شِف دُورکِستر: Chef d'orchestre، فرانسوی، نَواهَنگ

شِف دو کوئیزین: Chef de cuisine، فرانسوی (اینك در بیشتر کشورها Chef گفته می‌شود)، خوالیگَر، خالیگَر خوانده شود (صحاح الفرس)، یکی خانه اورا بیاراستند ـ به دیبا، و خوالیگران خواستند (فردوسی)

شِف دوگار: Chef de gare، فرانسوی، سَرایستگاه

شِه دوور: Chef d' cevure ، فرانسوی، شاهکار، بِهکار، گُلِ سَرسَبَد (سعید نفیسی)

شُفر: ۱ـ کِناره، لَبه ۲ـ پِلك (لاروس) ۳ـ کِناره‌ی چُوز ۴ـ کِناره‌ی زَهدان ۵ـ رُود کِنار ۶ـ تیزی تیغ (آنندراج)

شَفرَة: ۱ـ نِشگَرده، اَبزار کَفشگَران و گازُران (برهان) ۲ـ تیغ، تیغِ ریشتَراشی

شَفش: پارسی تازی گشته، شَفش، شُفش، گونه‌ای ماهی رودخانه‌ای، در پارسی به نای پنبه‌زَنی و شاخ درخت کجواج و بیخِ درخت نیز شَفش گویند (بنگرید به برهان)

شَفشَف: پارسی تازی گشته شَفشَف، گونه‌ای ماهی

شَفشَفَة: ۱ـ لَرزیدن ۲ـ آمیختَن ۳ـ شاشیدَن ۴ـ خشك شُدَن، از سَرما یا از گرما ۵ـ نَزاری، از اَندوه ۶ـ بَدگُمانی (بهره از آنندراج)

شَفع: ۱ـ جُفت ۲ـ دوبینی، لُوچی (لاروس)، ۳ـ جُفت کردَن (آنندراج)

شُفَعاء: (تك: شَفیع)، وَرَّفانان

شُفعَة: ۱ـ وَرَّفانی، خواهِشگَری ۲ـ هُده‌ی هَمسایگی، هُده‌ی هَنبازی ۳ـ دیوانِگی (آنندراج) ۴ـ چشم‌زَخم (لاروس)

شَفَف: ۱ـ اَندَك، از هَرچیزی ۲ـ تَراپَدیدی، تُنُکی، نازُکی

شَفَق: ۱ـ اوشا (فرهنگ کوچك)، آبزَهر (آنندراج)، آبزَهره (برهان)، آفتاب زَردی (گویش گیلکی) ۲ـ سُوی ۳ـ پَست (لاروس)، ۴ـ سُرخی، سُرخ

شَفِق: ۱ـ مِهربان ۲ـ آزُور (صحاح الفرس) ۳ـ زُفت

شَفَقَة، شَفَقَت در فارسی، مِهربانی (فرهنگ کوچك)، دِلسوزی، نَرمدِلی (معین) (شَفَقَة به فَتَحات در اَصلِ لُغَت بمعنی تَرس است ومجازاً به معنی مهربانی مستعمل شده، آنندراج)، تَرس، اَزبَدی و زشتی (لاروس)

شَفَقی: سُرخرَنگ، سُرخگون

شَفن: ۱ـ نِگَریستَن، به کُنجِ چَشم ۲ـ زیرَك (آنندراج) ۳ـ چَشمداشت ۴ـ رِخنخواه، رِخن در پهلوی برابر است با اِرث تازی و رِخنخواه کسی است که چشم به رِخنِ یکی اَز نزدیکان یا خویشان دوخته است.

شُفَن، **شُفَنَة:** تیزبین، تیزنِگَر

شَفَنتَریّ: پراکَنده، پَریشان (آنندراج)

شِفنین: یونانی تازی گشته، بُوتیمار، فَرمخورَك، ازمُرغانِ آبی

شِفنینُ البَحری: سُفره ماهی (لاروس)

شَفَویّ: لَبی

شَفَوِیّات: لَب شکافتِگان، تیره‌ی نانوك‌ها

(نعناع، تازی گشته‌ی نانوكِ پهلوی است)

شَفَوِيَّة: سازدَهَنی (لاروس)

شَفَة: اَصلِ آن شَفوة یا شَفَهَة است (آنندراج) ۱ ـ لَب ۲ ـ ستیهیدَن

شَفَهَة: لَب (آنندراج)

شَفَهِیّ: لَبی، زَبانی

شَفَهِيَّة: لَبی، سه‌واتِ را لَبی گویند بِ ـ فِ ـ مِ

شَفير: ۱ ـ لَبه‌ی پلك ۲ ـ كناره‌ی بیابان ۳ ـ كِناره

شَفيرَة: زودشُوس، زَنی كه دَرگای، شُوس دِهَد

شَفيع: ۱ ـ هُدِه‌دار، كسی كه دارای هُده‌ی همسایگی یا هُده‌ی هنبازی است و در خرید داراكِ همسایه یا هَمباز بر دیگر خریداران برتَری دارد ۲ ـ وَرِّفان (لغت فرس)، وَرفان، رَفان (برهان)، دادم بده وگرنه كنم جان خویشتن ـ مَدح امیر و نزد تو آرم به وَرِّفان (مسعود غزنوی)، خواهشگَر (برهان) ۳ ـ پایمَرد (معین) ۴ ـ میانجی (فرهنگ كوچك)

شفیعا: نام دبیره ای است

شَفيف: ۱ ـ سوزِ سَرما (لاروس)، خُنكی (آنندراج) ۲ ـ بادِ سَرد ۳ ـ گرمیِ آفتاب، از واژگان دوپهلو ۴ ـ تُنك گردیدنِ جامه، نازُك شدنِ جامه ۵ ـ چیزِ كَم (لاروس)

شَفيق: مهربان، دِلسوز، پَندگوی

شُفَيهَة، مُصغَّر شَفَة: لَبَك، لَبِ كوچك

شَقّ: ۱ ـ شِكاف ۲ ـ شِكافتَن ۳ ـ بامداد ۴ ـ بَرآمدنِ دَندان ۵ ـ بازماندنِ چَشم مرده ۶ ـ جُداشدَن، ازیاران ۷ ـ در رنج افكَندَن ۸ ـ پَراكَندَن ۹ ـ شكافِ چُوز ۱۰ ـ سختی، دُشواری ۱۱ ـ راست، بَرپا

شِقّ: ۱ ـ زی ۲ ـ كِناره ۳ ـ بَهر ۴ ـ راه ۵ ـ گون، گُونه

شَقا: نادرست نویسی شَغا، كیش (= جَعبَه)

شَقاء: ۱ ـ تَنگی (آنندراج)، تیره روزی، بینوایی (لاروس) ۲ ـ گُمراهی

شَقاءاَصغَر: تیره روزی كِهین

شَقاءاَكبَر: تیره روزی مِهین

شَقاءاَوسَط: تیره روزی میانین

شِقاب: (تك: شَقب یا شِقب)، مَغاك ها، دَرّه ها

شُقّاح: كَبَر، از گیاهان (لاروس)

شَقاحَة: زِشتی، زشت گَشتَن (آنندراج)

شُقّار: ۱ ـ ماهی گوشتخوار، ماهیِ كوهاندار ۲ ـ آلالِه

شَقّاق: خودنما، خودفروش

شُقاق: ۱ ـ كُفتِگی پای و دَست، دَر ستور ۲ ـ تَراكِ پوُست، كافتِگی (ذخیره خوارزمشاهی)، Fissure ، در انگلیسی

شِقاق: ۱ ـ كین‌وَرزی ۲ ـ ناسازگاری ۳ ـ زیانرِسانی

شَقاقُل: نَهشَل (برهان)، زَردکِ ریگی، گزرِ دَشتی، از گیاهان

شَقاقلوس: Sphakelos، یونانی تازی گشته، تَباه اَندامی، در فرانسوی Gangrène

شَقُّ الحَجَر: شکافتنِ سَنگ (معین)

شَقُّ القَمَر: شِکافتنِ ماه، گواژ: کاری نَهمار، ناشُدَنی، شاهکار

شَقُّ القَمَر کَردَن: شالِزن (گویش گیلکی)، شاهکار کَردَن

شِقِّ اَنفُس: رَنجِ رَوان‌ها (بهره از غیاث اللغات)

شَقاوَة، شَقاوَت در فارسی ۱ ـ سَنگدِلی (آنندراج) ۲ ـ بَدبَختی (غیاث اللغات)، بینوایی

شَقائِق: آلالَك (فرهنگ پهلوی)، آرِدَم، زَریُون (برهان)

شَقائِق: که لَبه‌ی پَردازهایش سرخ و درمیان خجك های تیره دارد، آذَرَنگ

شَقائِقِ النُعمان، شقایق نُعمانی، شقیق النُعمان: لالِه (برهان)، آلالِه‌ی کُوهی، لاله‌ی خونین (در بحر الجواهر آمده که نُعمان به آرشِ خون است)

شَقب، شِقب: شکافِ کوه، گاباره، دَرّه

شَقبان: مُرغ تاجدار، مُرغِ اُسترالیایی، در انگلیسی Magapod

شَقح: ۱ ـ شِکَستَن، چیزی را (آنندراج) ۲ ـ زشت و ناپَسَند (لاروس)، ۳ ـ نِشیمنگاهِ سَگ (لاروس)

شَقحاء: سَرشیر

شُقحَة: ۱ ـ غوره‌ی خُرما ۲ ـ سُرخ و سِپید ۳ ـ پستانِ ماده سَگ

شِقدار: بَررَسِ پَرگَنه‌ها (پَرگَنه = تیول)، دهدار (بهره از غیاث اللغات)

شِقر: لالِه (برهان)

شُقَر: ۱ ـ خروس ۲ ـ دروغ (آنندراج)

شَقر: دلخواه، دِلچَسب

شِقران: لالِه، از گیاهان

شِقِرّاق: شیر گُنجشك، از پَرندگان، کاسکینه (برهان)

شَقِرّاقیّات: کاسکینگان، شیرگُنجشگیان

شُقرَة: سُرخ و سِپید

شَقَردِیون: یونانی، سیرِ دَشتی، سیرمو، موسیر (گویش شیرازی)، از گیاهان

شِقص: ۱ ـ بَهره ۲ ـ هَنبازی ۳ ـ اَسپ نیکو ۴ ـ پاره زَمین ۵ ـ اَندك، از هر چیز (بهره از آنندراج)

شَقَف: سُفال، ریزه سُفال

شَق کَردَن: راست کردن، نَره را

شَقل: ۱ ـ بِسنجیدَن، دینار را ۲ ـ گاییدَن، زَن را

(آنندراج) ۳ـ گرفتن وَ بالا بُردَن (لاروس)
شَقن: ۱ـ کم کَردَن ۲ـ اَنـدَك (آنندراج) ۳ـ هَموارکردَن، زمین را پس از شُخم (لاروس)
شُقُـوب: (تك: شَقب)، گاباره ها، شکاف های کوه
شَقور، شُقور: نیاز
شَقور: (تك: شَقر)، کارهای دلخواه
شَقّ و رَق: چُو بسان، راست و خُشك
شَقوق: کُفتِگی، شِکاف (آنندراج)
شُقوق: (تك: شَقّ)، سختی ها، شکاف ها
شُقوق: (تك: شِقّ)، راه ها، رَوِش ها، گونه ها
شَقوق مُختلف: راه های گوناگون
شُقَّـة: ۱ـ دوری ۲ـ راه دور ۳ـ پاره ی دراز، از جامه (بهره از لاروس)
شَقَـه: (به گونـه ای که در برهان آمده)، پارسی است، شَغـه، پینـه ی دست و پای که سَخت گردیده باشد
شِقَّـة: ۱ـ شکافته، از تخته و مانندِ آن ۲ـ چاكِ جامه ۳ـ بالاخانه (= آپارتمان) ۴ـ اُشکوب (= طَبَقـه) (این واژه در فرهنـگ آننـدراج و در غیاث اللغات شُقَّـة، آمده است) ۴ـ جامه‌ی پیش شکافته
شَقّه کَردَن: دوپاره کردَن
شَقِـی: ۱ـ بَدبَـخت (آننـدراج)، سَنگـدِل (فرهنگ کوچك)، بَدنهاد
شَقیح: نَوان، بیمـار بهبـودیافتـه (بهـره از آنندراج)، زشت، بَدگِل (لاروس)
شَقِیذ: چَشم کُننـده، کسی که چَشم می زَنَـد (بهره از آنندراج)، بی خواب
شَقِیص: ۱ـ هَنبـاز ۲ـ هَنبـازی ۳ـ دونیم ۴ـ اَندَکی ۵ـ اَسپ نیکو، هَیدَخ
شَقِیط: کوزه، آوندِ سفالین
شَقیظ: سفالینه (صحاح الفرس)
شَقِیق: ۱ـ بَرادَر، بَرادرِ تَنی ۲ـ هَمانند ۳ـ دونیم
شَقیقِ النُعمان: آذَرَنگ
شَقیقِ النَّفوط: آلاله‌ی تَلخ (معین)
شَقِیقَـة، شَقیقه در فارسی ۱ـ آهیانه (برهان)، گیجگـاه (فرهنگ کوچك) ۲ـ خواهَر، خواهَرِ تَنـی ۳ـ دردِ نیم سَر (آنـنـدراج)، گیژدَرد (= صُداعِ شقی = Migrène در فرانسـوی) ۴ـ دَرّه ی رُویا، زَمینِ رُویا ۵ـ دَرَخش ۶ـ دِرازه باران (گویش گیلکی)
شَقیقیّات: زَریُونیان، آلالَك ها
شَقِین: اَندَك (آنندراج)
شَكّ: پارسی تازی گشتـه ۱ـ شَك (فرهنـگ پهلوی) (برهـان قاطع شاید تنها واژه نامه ای باشد که چنین آورده: شَك به فتح اول درعربی به معنی گُمـان باشد که در برابر یقین است و به

زبـان زند و پازند هم به این معنی است)، گُمان ۲ ـ شَك کَردَن، گُمان کَردن

شَكّ: ۱ ـ مُوی برداشـتـن، در اسـتـخـوان ۲ ـ نیزه زَدَن ۳ ـ لنگیدَن

شَكأ: شکافتِگی، در ناخن

شَكّار: آشو بگَر

شَكارَة: ۱ ـ زَر ۲ ـ کِشتزار

شکـارچـی: (چی، پَسـوَنـدِ ترکی است)، شِکـارگَر، شِکـاری، شِکـاراَفگَن، شِکاراَنداز، خَدَنگِ آه شکار افگن است، لیك چه سود ـ که از هزاریکی برنشان نمی آید (ابوطالب کَلیم)، بَهرِ شکار آمد برون کج کرده ابرو نازرا ـ صانع خدایی کان کـمـان داد، آن شـکـاراَنـدازرا (میرخسرو)

شَکـاسَـة: دُشوارخویی، دُشوارخوی گردیدن (آنندراج)

شِکاص: بَدِدَندان: زن

شُکـاع: آفتـاب پَرَست، از گیاهـان، کافیلُو (برهان)

شُکـاعَی: کَنگَرِ خَر، از گیاهـان (لاروس)، چَرخَله (برهان)

شَکـاك: ۱ ـ هَمـرَدِه، زَنجیره گون ۲ خانه های جُور ۳ ـ هَمریخت

شَکّاك: از پارسی، شَکدار، پُرگُمان

شکـاکِیَّة، شَکّـاکِیَّت در فارسی، از پارسی، شَکداشت، پُرگُمانی

شَکّاکین: از پارسی، شَك کنندگان، پُرگُمانان

شِکال: ۱ ـ پای بَندِ ستور، چَدار (آنندراج) ۲ ـ بَندِ پالان، تَنگبَند

شَکـاوَة، شِکایَة، شِکایت در فارسی: دَرَنجِش، مُوسـت، گیلَك = گِله، گَرزِش (فرهـنـگ پهلوی)، اَنـداوه، اَنـدایه (برهـان قاطع)، گِله مَندی، اَنـدَمـه (صحاح الفرس)، بهترین یاران و نزدیکـان همه ـ نزدِ او دارم همیشه اَندَمِه (رودکی)

شکایتِ قَضائی: پَشیماری (فرهنگ پهلوی)

شکـایت کردن: گَرزیدَن (فرهنگ پهلوی)، انداویدَن، گِله کَردَن

شکـایت کُنـنـده: گَرزیتار (فرهنگ پهلوی)، پشیمار (فرهنگ پهلوی)، گِله مَند

شکایت نامه: گَرزِشنامه

شکایت نامهٔ قَضائی: پشیمارنامه

شَکائِك: (تك: شَکیکَة)، راه ها، گروهی از مردم (آنندراج)

شَکـائِم: (تك: شَکیمَـة)، دهـانـه های ستور، لِگام ها

شُکب: ۱ ـ بَخشِش (آنندراج) ۲ ـ پاداش

شَکب: پاداش دادَن

شُکُب: نوک‌دِراز، پاشَلِه، از پَرَندگان (لاروس)

شُکُب‌البَحر: نوک‌دراز، نوک‌درازِ آبی، از ماهیان

شُکبان: تورِکاهکِشی (لاروس)

شَکد: پاداش دادَن

شُکر: آزاتی (فرهنگ پهلوی)، سُپاس (لغت‌فرس)، بَر دَرِ کس چرا سپاس نهی - چون نَه بر خویشتن نِهی تو سُپاس (عنصری)، سِتا (برهان)، درود (فرهنگ کوچک)

شُکران: سُپاسداری (آنندراج)

شُکرانِه: سُپاسداری

شَکَرحَرف: شَکَرسُخَن، شیرین‌سُخن

شُکرگُزار: سُپاسگُزار

شِکَرقِرمز: سرخ شِکَر (واژه‌نامهٔ مازندرانی)، شِکَرِ کِرمِز

شُکرگزاری: نیایِش (فرهنگ پهلوی)

شُکرنهادَن: آزاتی کَردَن (فرهنگ پهلوی)، سُپاس نهادن

شَکَرهَنج: پارسی تازی گشته، شَکَرهَنگ، خاری است (برهان)، خَسَك (آنندراج)

شَکَریَّة: پُرشیری

شَکز: ۱ـ نیشِ زَبان ۲ـ نیش‌زَدَن ۳ـ نَیزه زَدَن ۴ـ دَرخَستَن، با انگشت

شَکِز: (لاروس)، بَدخُوی

شَکِس: بَدخوی، بَدبَرخورد

شِکستِ قیمت: شکستِ بَها

شِکَسته‌حال: تیره‌روز، بیچاره (آنندراج)

شِکَسته‌خاطِر: شِکَسته‌دِل

شکسته‌وَعده: شِکسته‌پیمان (آنندراج)

شَکَشکَة: ۱ـ تیغ تیز ۲ـ تیزی تیغ

شَکَع: ۱ـ دَردمَندی ۲ـ پُردانِگی ۳ـ دَرخشم شُدَن

شَکِع: ۱ـ دَردمَند ۲ـ پُردانه

شِکل، شَکل ۱ـ اَدونَك، دِسَك، کَرب، جَتَك (فرهنگ پهلوی)، تَش، تاش (فرهنگ کوچك از تاشیتَن پهلوی)، ۲ـ مانند (آنندراج) ۳ـ نِگاره (فرهنگستان)، چهره، رُوی (معین)، بارت (فرهنگ خوانساری) ۴ـ رَوش (لاروس)، ۵ـ دُشوار

شَکَل: ۱ـ نازکردن، دَرزنان ۲ـ سپیدتُهیگاهی، در گوسپَند ۳ـ سُرخشُدنِ چَشم (آنندراج)

شُکُلا، شُکُلات: Chocolat، فرانسوی، خُرمَکِه، گونه‌ای شیرینی خوردنی یا شیرابه‌ی نوشیدنی از شیر و شَکَر و خُرمَك (= کاکائو Cacao)

شَکلاء: ۱ـ نیاز ۲ـ چشم سُرخ و سپید ۳ـ سپیدسُرین، گوسپند

شُکلاتی: خُرمَکی، از رنگ‌ها

شکلِ بَرجسته: پیشکَرپ (فرهنگ پهلوی)

شکل پَذیرشُدَن: دِشیهَستَن (فرهنگ پهلوی)، پیکَر پذیرفتن

شکل پَذیری: دِسِش (فرهنگ پهلوی)، پیکَر پَذیری

شکل دادن: تاشیدَن، چِهرِنیدَن، دِسیدَن (فرهنگ پهلوی)

شکل داشتِگی: کَرپ داشتِگی

شکل دهَنده: دِساك، تاشیتار (فرهنگ پهلوی)

شکل دیوداشتن: دیوکَرپی (فرهنگ پهلوی)

شکلِ ظاهر: چِهرَك، نیکاس (فرهنگ پهلوی)

شکلِ مُشَخَّص: بَرین کَرپ (فرهنگ پهلوی)

شکل ناپذیری: اَدِسِش (فرهنگ پهلوی)، تاش ناپَذیری

شکلِ واضح: پیشکَرپ (فرهنگ پهلوی)

شکل یافته: دِستَك (فرهنگ پهلوی)، تاشیده

شَکِلَة: نازنین، پُرناز، زَن

شُکلَة: هَمانَندی (لاروس)، هَمتاشی

شَکم: ۱ـ پاداش دادَن ۲ـ پاره دادن، بَد گند دادَن

شُکم: ۱ـ کَرفَه، کَرفَك (= ثَواب، فرهنگ پهلوی) ۲ـ پاداش ۳ـ دَهِش (آنندراج)

شَکِم: ۱ـ گُرسنه ۲ـ شیرگُرُسنه (لاروس)

شُکم، شُکمَی ۱ـ نومیدی ۲ـ پاداش، بخشش (لاروس)، از واژگان دوپهلو

شَکو: ۱ـ بیماری (لاروس)، ۲ـ شُتُرِ ریزه (آنندراج)

شَکور: ۱ـ سُپاسَنده ۲ـ اَندَك پَذیر (آنندراج) ۳ـ پاداش دهنده، نامی از نام‌های خدا

شکوریه: لاتینی تازی گشته Cichorium، کاسنِه، کاسنیِ تَلخ، اَنگوپا (گویش گیلکی)

شَکوَة: تَلم (واژه نامهٔ مازندرانی)، دَستگاه کَره گیری

شَکوَی: ۱ـ رَنج کشیدَن ۲ـ دادخواهی ۳ـ گِرزش، گِله

شَکِیّ: ۱ـ دادخواه ۲ـ دَردمَند، رَنجور

شَکِیَّة، مؤنث شَکِی، وَ ۱ـ خواسته ۲ـ مانده

شَکِیات: (در فارسی): شَك‌های نَماز

شَکیر: ۱ـ سُپاسگُزار (معین) ۲ـ پاجوش، شاخه که از بُنِ درخت برآید ۳ـ نوشاخه، سَتاك ۴ـ کُرکِ جُوجه ۵ـ رَمکان، موی زَهار ۶ـ نِهالِ رَز ۷ـ ریزه بَرگ ۸ـ مویِ سُست

شَکیکَة: ۱ـ گروه، گروهی از مردم ۲ـ راه (آنندراج) ۳ـ سبدِ میوه (لاروس)

شَکیل: ۱ـ درتازی: کَفِ خون، برلگامِ ستور

۲ـ در فارسی: خوشنما، خِجیر (برهان)، هُوتاش (فرهنگ کوچک)

شِکیل، مَمالِ شِکال ۱ـ پای‌بَندِ اسپ (برهان)، چِدار (آنندراج) ۲ـ فَریب (معین) ۳ـ زنجیرِ کَمَر

شَکیم: ۱ـ دَهانه ۲ـ گوشه

شَکیم القدر: گوشه‌ی دیگ (آنندراج)

شَکیمَة: ۱ـ دهانه‌ی لِگام ۲ـ سرکشی ۳ـ دادخواهی ۴ـ شورگیا ۵ـ زَهر (آنندراج)

شَلّ: ۱ـ شِك (برهان)، لَنگ، غژ (برهان) ۲ـ پُوشیدَن ۴ـ پُوشاندَن ۵ـ کُوك زَدَن ۶ـ بُریدَن ۷ـ خُشك شُدَن، از کار افتادَن

شَلا: ۱ـ تَن ۲ـ مانده

شَلّاء: ۱ـ لَنگی، در اَندام ۲ـ کَم سویی، در چشم

شَلّافَة: جِهمَرز (= زَنِ زناکار)، جاف

شُلّاق: کاسه‌ی گِدایی

شَلّاق: مغولی ۱ـ تازیانه ۲ـ شُوخ (آنندراج)، شُوراَنگیز

شَلّاق کش: باشتاب

شَلّاقی: به چالاکی، تُند و زود

شِلال: (تك: شِلّة)، کَلاف ها، کَلاف های نخ، وَ، گروه پَراکنده (لاروس)

شَلّال: آبشار

شَلّال العَین: آبِ مروارید، از بیماری‌های چشمی

شَلالَة: پارسی تازی گشته، شِلال، گونه‌ای دوختن و کُوك زَدَن

شَلبَة: ماهیِ سیم

شَلتاق: ترکی ۱ـ خَرانبار (برهان)، غَرغَشِه (برهان)، خَرجَسته (برهان)، ۲ـ کِش‌رَفتَن

شَلجَم: پارسی تازی گشته، شَلغَم (آنندراج)، شَملَغ (برهان)، از گیاهان

شَلجَمِیّ: پارسی تازی گشته، شَلغَمی، از نگاره‌های هندسی

شَلح: بُرّاشُدَن

شَلح: (تك: شَلحاء)، تیغ‌های تیز

شَلَحُ العَین: پِلك بازی، از بیماری‌های چشمی

شِلَّحَف: کَج و کوله، گول و فربه

شَلحَم: پارسی تازی گشته، شَلغَم

شَلخ: بُریدَن، با شمشیر

شَلخ: ۱ـ تُخمه (= نَسل) ۲ـ تُم (= نُطفه) ۳ـ چوز (= فَرجِ زَن) ۴ـ پاجوش، که از درخت جدا شده و جای دگر کاشته شود

شَلخَب: گول و فربه

شَل شُدَن: غَزیدَن (آنندراج)

شُلشُل: پارسی تازی گشته، شُرشُر، درپَیِ هَم چکان

شُلشُل: ۱ـ خوشخوی، کارراه‌اَنداز، یار و یاوَر ۲ـ کم گوشت، لاغِر اَندام، مَرد

شَلشَل: پارسی تازی گشته، شُرشُر، چِکان، رَوان، چون آب

شَل شَلی: غَژانه (برهان)

شَلطاء: کارد (آنندراج)

شَلف: پارسی است = مَردباره، زنِ بَدکار

شَلفینه: شُلفینه، پارسی است = چُون، زَهارِ زَن

شَلفِیَّه: پارسی است = شَلفینه (آنندراج)

شَلق: ۱ـ زَدَن ۲ـ شکافتَن، اَندامی را ۳ـ تُخمِ سوسمار

شِلق: مارماهی (آنندراج)

شَلَقَة: ۱ـ مَردباز، زَنی که مردان را بازی دهد و به بازی گیرد (بهره از لاروس) ۲ـ کُوبه، چَکُش (بهره از آنندراج)

شَلَل: ۱ـ داغِ جامه، که به شُستن نَرود (آنندراج) ۲ـ خوشخوی، آماده‌ی یاری ۳ـ لَنگَدَستی

شَلمغانیّه: پیروان ابوجعفر شَلمغانی، وی در آغاز یار حسین بن روح، سیمین جانشین پیشوای دوازدهم بود، ولی سرانجام کوشید به جای او بنشیند و در کوتاه زمانی خود را پیامبر و سپس خدا خواند و به بدگویی از فرزندان علیع پرداخت (بهره از خاندان نوبختی)

شُلّه: پارسی است = چُون، زَهارزن، شُلّه از مردان به کف پنهان کُند ـ تا که خود را جنسِ آن مردان کُند (مولانا)

شُلَّة: زره

شَلَّة: کَلاف، کَلافِ نَخ (لاروس)

شَلِیخ: دوپیازه، خوراکی از گوشت و پیاز (شَلَیخ، برابر با آوای خُنیا پارسی است)

شَلِیخا: سُریانی تازی گشته ۱ـ پیامبَر ۲ـ یارِ پیامبر، شاگردِ عیسیع

شَلِیل: ۱ـ زیر زِره، پیراهَنچه (آنندراج) ۲ـ زیر پالانی ۳ـ مغز تیره (= نِخاع) ۴ـ آبرُو ۵ـ اَبرِ بی باران (شَلیل = شَلیر، ا زمیوه ها پارسی است)

شِلینگ، شیلینگ: Shilling ، انگلیسی، برابر با یك بیستم لیره‌ی انگلیسی

شَمّ: ۱ـ بوی ۲ـ بوی کشیدَن ۳ـ خودنمایی، فیس کَردَن

شُمّ: آزموده شُدَن (آنندراج)

شَمات، شَماتَی: تَك ندارد، سَرشِکستگان، سَرکُوفتِگان

شَماتَة، شَماتَت در فارسی: ۱ـ دُشمَنشادی (فرهنگ کوچك): شادی از رَنج و اندوه دُشمن (در برخی از واژه نامه ها دشمنکامی آمده که درست نیست، زیرا دشمنکامی به کام دشمَن

کاری را انجام دادن و برابر با خیانت تازی است) ۲ـ سَرزَنِش، سَرکُوفت

شَماج: ۱ـ نانِ جُو ۲ـ تُفاله‌ی اَنگور ۳ـ اَندك

شَمّاخ: : ۱ـ گُرازان (برهان) ۲ـ بُلَند، چون کوه

شَمار: بادیانِه، از گیاهان (آنندراج)، رازیانه (آنندراج)

شَمارِق، شَماریق: جامه‌ی پاره پاره، ژِندِه

شَماریج: به گونه‌ی رَمَن، یاوِه ها، بیهوده ها

شَماریخ: (تك: شِمراخ)، خوشه‌های اَنگور

شَماس: ۱ـ خودداری وَرزیدَن ۲ـ توسَنی کَردَن (لاروس)، از ریشه‌ی پارسی

شَمّاس: مِهترِ تَرسایان، که میانِ سر بتراشَند (غیاث اللغات)

شَمّاس: پارسی تازی گشته، چَموش، ستورِ سَرکش

شُماص: رَفتَن، به شتاب

شَماص: گُریز، دررَفتن

شَمّاطه: (تازی گشته از شومِت روسی برابر با آوا ولی دَر تازی با چنین آرشی به کار نمی رود، بهره از فرهنگ فارسی معین) آگاهَنده، آوادار

شَماع: شادمانی، شُوخی

شَمّاع، شَمّاعیّ: سِپَندارگَر، سِپَندارساز، شَماله ساز

شَماعَة: ۱ـ سِپَندارگری ۲ـ شادمانی

شَماقَة: ۱ـ دیوانِگی ۲ـ چابُکی ۳ـ زنده دلی (لاروس)

شَمال: بادِ باختری

شِمال: ۱ـ دَستِ چَپ (آنندراج) ۲ـ اَپاختَر (فرهنگ پهلوی)، باختَر، این واژه را فارسی گویان به‌جای خوربَر یا خاوَر که برابر با مَغرِب تازی است به کار می بَرَند که ناروا و نادرست است ۳ـ نیامِ نِهالِ خُرما ۴ـ مَرَخشِه (= شُوم) ۵ـ پستانبَندِ گوسپَند ۶ـ خُرمابَند، کیسه ای که به خوشه‌ی خُرما بَندَند تا دانه‌ها بر زمین نریزد

شِمالیّ: اَپاختَری، باختَری

شَمالیل: به گونه‌ی رَمَن، ۱ـ پَنجه شاخه‌ها، شاخه‌های کوچکی که بر سر یك شاخه رُوید ۲ـ پاره پاره ها، جامه‌های پاره ۳ـ پَریشان

شِمام: ۱ـ هَمبویی، یکدیگر را بوییدَن ۲ـ جُستَن ۳ـ نِگریستَن ۴ـ نزدیك شُدَن

شَمّام: دَستَنبویه، گونه ای خربزه (آنندراج)

شَمّامات: خوشبویه‌ها

شَمّامچه: خوشبویه، چیزی خوشبودار که بوییده شَوَد (غیاث اللغات)

شَمّامَة: ۱ـ دَستَنبویه (برهان)، دَستَنبو، از گیاهان ۲ـ گوی خوشبوی ۳ـ خوشبویه (شَمامه، گونه ای از ساز پارسی است،

آنندراج)

شَمّامهٔ کافور: ۱ـ خور ۲ـ رُوز

شَمـائِـل، شَمـایِل در فارسی: (تک: شَمـال، شَمِیلَة)، ۱ـ سِرِشت‌ها (در تازی) ۲ـ به گونه‌ی رَمَن: دَرَند (برهان)، پیکره‌ی پیشوایانِ دینی، وَ، رُخسـاره، فَتَـن (برهـان) (در فارسی) ۳ـ شاخه‌های نورُسته (آنندراج)

شَمـایِل‌پَرداز، شَمـایِل‌نِگـار، شَمـایِل‌ساز: دَرَندنِگار، دَرَندساز

شَمـایِل گَردان: دَرَند گَردان، کسی که پیکره‌ی پیشوایان دینی را نمـایش می‌دهـد و درباره‌ی آنان سخن می‌گوید

شَمـائـلِ موزون: رُخسـاره‌های همـاهَنگ، رُخساره‌ی رسا

شَمائم: (تک: شَمیمَة)، بُویه‌ها، خوشبوهایی که بوییده شَوَند (غیاث اللغات)

شَمپانزه: Chimpanzé ، فرانسوی، پَهنانه، اگر

اَبـروش چین آرد، سِزَد چون روی مَن بیند ـ که
رُخسـارم پُر از چین گشت، چون رُخسارِ پَهنانه
(ابوشکور بلخی)

شَمت، شَمتان: سرزَنِشگر، سَرکوفت‌زَننده (لاروس)

شَمـج: ۱ـ نِگَنـدَن، نِگَنده زَدَن (برهان قاطع)، بَخیه‌زَدَن یا کوک زَدَن دُرُشت و گُشـادگُشاد ۲ـ دَرآمیختَن ۳ـ تُندرَفتَن ۴ـ به شتاب اَنگیختَن

شَمَجی: ماده شترِ تندرو (لاروس)

شِمحاط: بسیار دراز (آنندراج)

شَمَحَط، شُمحوط: بِسیار دراز (آنندراج)

شَمخ: ۱ـ بُلَند شُدَن ۲ـ مَنی کَردَن

شَمَخ: ۱ـ راهِ دور ۲ـ زَمینِ دور

شَمَختَر، برگرفته از فارسی در تازی، شوم اَختَر، شوم تازی است: بَداَختَر (آنندراج)، ناکَس

شَمخَرَة: بزرگ‌مَنِشی (آنندراج)، مَنی کَردَن

شَمخَریرَة: پیری، سالخوردِگی (لاروس)

شِمـر: ۱ـ کارآزموده ۲ـ دانا و بینا ۳ـ جَوانمَرد (آننـدراج) ۴ـ نامِ کُشنـده‌ی سیمین پیشوای شیعیان

شَمر: ۱ـ دِرودَنِ خُرما ۲ـ خَرامیدَن ۳ـ به شتاب رفتَن ۴ـ فَراهَم آوردَن

شِمراج: دروغ‌پَرداز

شِمـراخ: ۱ـ سَرشاخه ۲ـ خُوشه: انگور، خُرما ۳ـ سَرِ کوه ۴ـ سَرِ اَبر

شِمـراخِیّة، شِمـراخیّه: گروهی ازرویگردانان (= خوارج)، پیروان عبدالله بن شمراخ

شُمـرُج: ریز بافتـه، جامـه‌ی ریزبـافته، پالانِ ریزبافته

شَمرَجَة: ۱ـ نِگَندَن، بَددوختَن، بَدکُوک زدَن، تباه دُوختَن ۲ـ نیک پَروَریدَن ۳ـ دایِگی

شَمـرَدَل: ۱ـ سَبُکسَر، جوانِ خام ۲ـ تندرو ۳ـ نیکروی ۴ـ نیکخوی

شَمَرطَل: ۱ـ بَداَندام ۲ـ دَراز و کَج: مَرد

شُمروج، شُمرُج: ریزبافته، تُنُك بافته

شُمروجَة: دروغ (لاروس)

شُمروخ، شِمراخ: بنگرید به شِمراخ

شِمرَة: تَباهرَفتاری

شُمـرَةُ البَحـرِیَّة: رازیانـه‌ی آبی، کاکُله، در انگلیسی Samphire، (لاروس)

شَمز: بیزاری، رویگَردانی

شَمس: ۱ـ خور، هُور (برخی خورشید گویند و نادرست است زیرا خورشید برابر با شیدِ خور یا «نورِشَمس» می باشد) ۲ـ آفتاب، آنچه از خور می تابَد ۳ـ آویزه‌ی گردنبَند، که چون خور باشد، خورآویزه

شَمَس: ۱ـ بَرآمدَن خور ۲ـ پَدید کردنِ دُشمنی

شَمسُ الضُّحَی: آفتابِ چاشتگاه (معین)

شَمسِیّ، شَمسی: در فارسی، خوری، هُوری

شَمـسِـیَّة: ۱ـ چَتـر ۲ـ سوراخ کاسِـه، روی اَبزارهای خُنیا، چون تار و کمانچه و سَنتور ۳ـ هُوریك، در تازی به وات‌هایی گفتـه‌اند که چون «ال» پیش از آنان آید، آوایشان جایگزین آوای «ل» گردد: ت ـ ث ـ د ـ ذ ـ ر ـ ز ـ س ـ ش ـ ص ـ ض ـ ط ـ ظ ـ ن وَخود ل، دیگر وات‌ها را قَمرِیّ یا قَمرِیّه نامند (بهره از لاروس)

شَمشـاد: پارسی تازی گشته، شِمشاد، شَمشار (فرهنگ پهلوی)، از گیاهان

شمشادِ وَحشی: زَنگه کیش (گویش گیلکی)

شمط: دیگ اَفزار (آنندراج)

شَمط: ۱ـ دَرآمیختَن ۲ـ پُرکَـردَن ۳ـ بَراُفتادَن ۴ـ افشانده شُدَن، بَرگ (آنندراج)

شَمـطیّه: گروهی که محمّـد فرزنـد دیگر جعفـر صادق؏ را به جای موسی کاظم؏ رَهنُمود می‌دانسـتـنـد (بهـره از فضـل بن شادان نیشابوری)

شَمـع: ۱ـ سِپَندار (برهان)، شَمالِه (آنندراج) ۲ـ مُوم، مُومِ انگبین (لاروس)

شَمعِـدان، شَمعَـدان: فارسی تازی گشتـه از شَمعدان (شمع تازی است)، شَمالِه‌دان

شَمعدانی: سِپَندارِه، از گیاهان

شَمعَك: بَنارش، چوبی که زیرِ آسمانه یا دیوارِ شکسـتـه نِهَنـد (آنـنـدراج)، پادیر، پازیر (صحاح الفرس)، نه پادیر باید تو را، نه ستون ـ نه دیوار خِشت و نه آهَن دَرا (رودکی)

شَمعَلَة: ۱ـ سرودخـوانیِ یهـودان در جشن «فُهر» ۲ـ ماده شتر شادمان (لاروس)

شَمعَة: ۱ـ شَمالِه، شَماله‌ی کَهرُبی: در خودرُو ۲ـ یك سِپَندار

شَمعیّات: دارشمالِگان (= دارشیشعان)

شَمعیَّة: دارشَماله، از گیاهان، درختِ مُوم

شَمَق: دیوانه‌واری، شادی دیوانه‌وار

شَمل: ۱ـ فراگیری ۲ـ فراگرفتَن ۳ـ گروه ۴ـ شانه ۵ـ بادباختَری (بهره از غیاث اللغات)

شِملال: چَپ، رودَرروی راست (آنندراج)، شتر تندرو (لاروس)

شَملَة: ۱ـ چادُرِ کوتاه، که بر خود پیچَند ۲ـ اَندک

شِملَة: بَرخود پیچیدن، جامه‌را

شُملول: ۱ـ گِراد (= جامه‌ی کُهنه، برهان قاطع) ۲ـ پَراکَنده، جُداجُدا ۳ـ نوشاخه ۴ـ اَندَک

شَمَم: ۱ـ نزدیکی ۲ـ دوری، از واژگان دوپهلو (آنندراج)

شُمَن دوفِر: Chemin de fer، فرانسوی، راه‌آهن (سعید نفیسی)

شُموخ: ۱ـ گُرازیدَن (= به تَکَبّر راه رفتن و تکبّر رورزیدن، برهان) ۲ـ بُلَندی، در کُوه

شَموخ: بیابانِ دُور (آنندراج)

شَموس: پارسی تازی گشته ۱ـ چَموش، توسَن، در ستور ۲ـ سَرکش، نافَرمان، مَرد

شُموس: پارسی تازی گشته، چَموشی، توسَنی

شُموس: (تک: شَمس)، خورها

شَموص: ۱ـ تُند، شِتابان ۲ـ شادمان (آنندراج)

شُموع: (تک: شَمع)، سِپَندارها، شَماله‌ها

شُموع: ۱ـ شوخی کردن ۲ـ بازی کردن ۳ـ پراکَندِگی ۴ـ تَرَک دادَن، چیزی را (آنندراج)

شُموع: خَندان، بازیگَر، شوخ: زَن (لاروس)

شَمول: ۱ـ بادِ باختَری (= شمالی) ۲ـ مِی (غیاث) (شَمول، برابر با جمعیّت و سکون، پارسی است)

شُمول: فراگِرفتن، فَراگیری، فَرارسیدَن (معین)، فَروَستَکی، پَروَند (فرهنگ پهلوی)

شَمّول: سریانی تازی گشته، ۱ـ توت، میوه‌ی توت ۲ـ توت فَرَنگی

شَمَّة: ۱ـ بُوی ۲ـ بُویه، بوی خوش ۳ـ بُوییدَن ۴ـ اَندَک

شَمّه‌ای: اَندَکی

شَمیط: ۱ـ دَرآمیخته ۲ـ گرگ ومیش، پِگاه ۳ـ گرگ سیاه وسپید ۴ـ شیرِ ناب، شیر تازه

شَمیطَة: شاهینِ دَریایی، در انگلیسی Sea eagle

شَمیلَة: سِرِشت

شِمیز: Chemise، فرانسوی، پُوشه (فرهنگستان)

شَمیم: ۱ـ بوییدَنی، خوشبوی ۲ـ بُلَند ۳ـ دِرَخت، از آن روی که ستور می بوید آن را

(غیاث)

شَنــأ: ۱ـ دشـمن داشتن ۲ـ دوری جُستَن ۳ـ خَستویی ۴ـ بیزاری

شَنّ: مَشكِ دَریده (آنندراج)

شَنآن: كینه توز (لاروس)

شَنآن: دُشمَنی، كینه (لاروس)، بیزاری

شَنــاءَة: دشـمنی كَردَن (آننـدراج)، دُشمنی سَخت، كینه توزی (لاروس)

شِناح: مَست (آنندراج)

شَناح: درازتَن، درازمَردُم (آنندراج)

شِنــاخ: دمــاغـه‌ی كوه (لاروس)، بینی كوه (آنندراج)

شَنار: ننگ ورُسوایی (لاروس)

شُنّار: كبك رومی (لاروس)

شَنارَی: یوزپَلَنگ (لاروس)

شِناط: خوش آب ورَنگ: زَن

شَنــاعَــة: شَنــاعَت در فارسی ۱ـ زشتی ۲ـ سَرزنش (معین)

شَناق: درازبُلَند (آنندراج)

شِناق: ۱ـ سَربَندِ مَشك، ازدَوال ۲ـ رِشته ۳ـ زهِ كمان ۴ـ دراز

شُنان: آبِ سَرد ۲ـ آبِ پَراكنده ۳ـ اَبرِ بارانریز

شَنانَة: آبچكّه

شَنــائِــع: (تك: شَنیعَــة)، بَدی‌ها، زشتی‌ها

(غیاث اللغات)

شَنَب: ۱ـ خوشابی، در دندان‌ها ۲ـ بُرُوت

شَنِب: روزِ خُنك (آنندراج)

شَنباء: ۱ـ ناردیس (= اُملیسِیَّة)، اَنارِ بی‌هَسته ۲ـ خوشابدَندان: زَن

شَنــبــه: از سَبّـات عبـری، كِیوان‌شید (اندیشه‌های فلسفی ایرانی)

شَنتَرَة: پاره كَردَن، جامه‌را

شُنتُــرَة: ۱ـ اَنگُشت ۲ـ لاپَـردِه، پرده‌ی میان انگشتانِ پرندگان

شَنَج: ۱ـ شُترِ نَر ۲ـ تُرُنجیدِگی، چروك خوردَن

شَنِج: چروكیده، تُرُنجیده

شَنجـار: پارسی تازی گشته، شَنگار، از گیاهان (برهان)

شَنجَرف: پارسی تازی گشته، شَنگَرف (برهان)

شِنخاب: كنگره‌ی كُوه

شِنخـابَة: ۱ـ تیره‌ی پُشت (= ستونِ فقرات) ۲ـ سَردوش

شَنخَب: دراز (آنندراج)

شُنخـوب: ۱ـ تیره‌ی پشت، مُهـره‌ی پُشت ۲ـ سَردوش (آنندراج)

شَنداب: سِپیدخار، از گیاهان

شُندُل: چكاوكِ فَرَنگی، ازپرندگان

شِنـشِـنَـة: ۱ـ سِرِشت (= طبیعتِ آدمی) ۲ـ

خوی (= عادت) ۳ـ گوشتپاره

شَنع: ۱ـ دُشنام دادن ۲ـ رُسوا کردَن ۳ـ خوار داشتَن ۴ـ دَستِ کَم گرفتَن

شُنع: ۱ـ زِشت دیدَن ۲ـ زشت پنداشتن (آنندراج)

شَنِع: ۱ـ زشت ۲ـ ریش ریش، ازپارچه وجامه

شُنعَة: ۱ـ زِشتی، بَدی ۲ـ سَرزَنِش (غیاث اللغات)

شُنعَت کَردَن: سَرزنش کردَن (معین)

شَنغار، شُنقار، سُنقُر: تُرکی، باز، ازمرغانِ شکاری

شِنغیر: بَدزَبان

شَنف: ۱ـ سَختِه: درگوش، بخش بالای گوش، رودرروی نَرمه ۲ـ با بیزاری نگریستَن ۳ـ گُوشواره

شَنِف: دُشمَندار (آنندراج)

شَنفار: سَبُک

شَنَف الدّیک: گوشِ خُروس، از گیاهان

شَنق: ۱ـ دارزَدَن ۲ـ فروآویختَن ۳ـ بَستَن، چیزی را به چیزی

شَنَق: ۱ـ تاوان، خونبَها ۲ـ ریسمان ۳ـ پَس مانده

شُنقُب: نوک دراز، ازپَرندگان

شَنِم: آبِ سَرد

شَنَم: لایماهی

شَنَمیّات: لایماهیان

شُنوص: ۱ـ آویزان شُدَن ۲ـ بایِسته گِرِفتن

شُنوف: (تک: شَنف)، سَخته های گُوش

شَنون: ۱ـ فَربه ۲ـ لاغر، ازواژگان دوپهلو (آنندراج)

شَنیب: خوشابَدَندان (آنندراج)

شُنَّیر: بَدخوی، پُرآک (آک = عیب)

شَنِیع: بَد وزِشت (غیاث اللغات)، ناهَنجار (آنندراج)

شَنیق: ۱ـ پِسرخوانده (آنندراج) ۲ـ کَبتَنگِبین، چوبی که بر سر آن مُومِ اَنگبین دار گذارند ودر کَندو نِهَند تا کَبت (= زنبورعسل) بچگان را انگبین خورانَد

شَینن: ۱ـ سِرِشک ۲ـ آبچِکّه

شِواء، شُواء: بِریانی

شَواب: (تک: شابَّة)، زَنانِ جوان

شَوار: ۱ـ بَرازَندِگی ۲ـ زیوَر وآرایش ۳ـ نَرم و نوازشگَر: چون باد

شَوار، شُوار، شِوار: ۱ـ رَختِ خانه ۲ـ نَره ی مَرد ۳ـ چُوزِ زن ۴ـ خایه ی مَرد ۵ـ کونِ مَرد

شَوارِب: (تک: شارِب)، ۱ـ بُرُوتها ۲ـ موهای دَراز ۳ـ رگ های نای

شوارِد: ۱ـ رَمَندِگان ۲ـ پَریشانی ها

(غیاث اللغات)

شَوارِع: راه های بزرگ (غیاث اللغات)، بزرگراه ها

شَوارِق: روشنی ها (غیاث اللغات)

شَواش: پَراکندِگی، تَباهی (لاروس)

شَواصَرا: سُریانی، بوی مادران، برنجاسف، از گیاهان (آنندراج)

شُواظ: ۱ـ زبانه‌ی آتش ۲ـ دَمای آتش ۳ـ گرمای آفتاب ۴ـ تیزی وَرَن (= شَهوَة) ۵ـ دُشنام ۶ـ بانگ، فَریاد

شَواغِل: (تک: شغل، غیاث اللغات)، کارها، پیشه ها

شَوّال: ماه دهم از سال ِ ماهی تازی

شُوالِیه: Chevalier ، فرانسوی ۱ـ اَسوار ۲ـ نژاده

شَوالَة: پارسی تازی شده، شَوال (= بوقلمون)، شَوالَك

شَوالَة: زن ِ سخن چین (آنندراج)

شَوامِخ: (تک: شامِخَة)، بُلندی ها (غیاث اللغات)

شَوّان: کَنُور (= انبارغَلّه، برهان)

شِواة: (تک: شاة)، گوسپَندان (غیاث اللغات)

شَواة: پوستِ سَر (لاروس)

شَواهِد: (تک: شاهِد)، گواهان

شَواهِق: (تک: شاهِقَة)، بُلندها، بُلندی ها (غیاث اللغات)

شَواهِین: (تک: شاهین)، از پارسی، شاهین ها

شَوائِب: (تک: شائِبَة)، ۱ـ آمیزش ها ۲ـ آمیختِگی ها ۳ـ آلودِگی ها (غیاث اللغات)

شُوایَة: ۱ـ تِکّه گوشت، برای کَباب ۲ـ اَندَك، از هر چیز بسیار ۳ـ کار ِ آسان (آنندراج) ۴ـ کَبابی (لاروس)

شَوّایَة: کباب پَز

شُوایَة الخُبز: گِرده‌ی نان (آنندراج)

شَوب: ۱ـ مِیابِه، مِی آمیخته با آب ۲ـ پاره‌ی خاز (= خمیر)

شُوبَق: پارسی تازی گشته، چوبَك، وَردَنه

شَوبَة: تَرفَند

شُوح: کاج، از درختان

شَوحَط: درختِ کَمان

شَوحَة: غلیواج، مُوشگیر (لاروس)

شَوذَر: پارسی تازی گشته، چادر (لاروس)، دَواج (= لحاف)

شَور: در تازی: ۱ـ اَنگبین ۲ـ زیبا، نیکو، در فارسی: رایزَنی، سِکالِش

شَوران: گُل ِ کاجیره

شَوَرَب: مُرغ ِ مَگَس خوار (لاروس)

شُورباج: پارسی تازی گشته، شوربا

شِورُو: Chevreau ، فرانسوی، چَرم بُزغاله، پوستِ بزغاله، بُزیچه (سعید نفیسی)

شُورَویّ، شورَوی در فارسی، سِکالِشی

شَورَة: ۱ ـ شرمساری ۲ ـ زیبایی ۳ ـ پُوشاك ۴ ـ فَربِهی

شُورَة: ۱ ـ درون و بُرون ۲ ـ جای انگبین، شانِه

شُورَی: شورا در فارسی، رایزنی، سِکالِش (برهان)، اَنجُمَن (فرهنگ پهلوی)، هَمپُرسی (فرهنگ کوچك)

شوریده کَلام: پَریشانگوی (آنندراج)

شَوز: شیفتِگی، شیفته گَشتَن

شَوزَب: نِشان، نِشانِه

شَوس: رُوفان زَدَن (= مسواك زدن)

شوسه: Chaussée ، فرانسوی، ۱ ـ اَرابِه‌رُو، راهِ هَموار ۲ ـ آب بَند

شَوشَب: ۱ ـ کَژدُم ۲ ـ سِپِش، شِپِش (آنندراج)

شوشَة: پارسی تازی گشته از شوشه، با آرِش: کاکُل

شُوشکه: از روسی شاشکا، شَمشیرِ کَج

شَوص: ۱ ـ روفان زَدَن ۲ ـ دَردِ دَندان ۳ ـ شِکَمدَرد ۴ ـ لَگدزَدَنِ زَهَك، در شکم مادَر

شَوصَة: ۱ ـ آماسِ پَهلو (= ذات الجَنب) ۲ ـ شِکَمدَرد ۳ ـ جَهیدَنِ رَگ

شُوع: گُربَگُو، از درختان

شَوَع: پَراکنده، پَریشان

شَوف: مالِه‌ی کشاورزی (لاروس)

شوفاژ: Chauffage ، فرانسوی، گَرم کردن (سعید نفیسی)

شوفاژ سانترال: Chauffage central ، فرانسوی، گَرمای کُیانی

شوفُر: Chauffeur ، فرانسوی، ۱ ـ آتَشبان ۲ ـ رانَنده

شَوق: اَیاسَه (برهان)، نیازِش (فرهنگ پهلوی)، خواهِش، آرزو (آنندراج)، یوبه (برهان)

شوقِیَّة، شوقیه در فارسی: اَنگیزَنده

شَوك: ۱ ـ خار ۲ ـ سَرتیز

شوك: Choque ، فرانسوی، تَکانِ سَخت

شوکا: روسی؟، بَرزه = آهوی شاخدار (گویش گیلکی)، این واژه را آنندراج پارسی دانسته، در واژه نامهٔ مازندرانی نیز آمده

شوکا: (= اردك ماهی)، روسی؟ (گویش گیلکی)، سیکاماهی (سیکا = اُردَك، واژه نامهٔ مازندرانی)

شَوکاء: ۱ ـ چادرِ درشت بافته ۲ ـ جامه‌ی دُرُشت، از نُوی (آنندراج)

شَوك الجمال: شِکَرتیغال (معین)

شَوك الجَمَل: اُشتُرخار، خارِ شُتُر

شَوك الحَليب: خارِ شیری (لاروس)

شَوك الحِمار: کَبَر، کَوَر (در تازی نیز کَبَر می‌گویند)، از گیاهان

شَوك الحَمیر: خارشیری

شَوك الدُّرَّج: تُوسَك، از گیاهان

شَوك الغَنَم: کَنفِ مَنچوری، کَنفِ امریکایی

شوکان: Choquant، فرانسوی، بَرخورَنده، زَننده (سعید نفیسی)

شَوك النّار: خارِ مسری

شَوکَران: پارسی تازی گشته، شُوکَران، شیکران، بیخِ تَفت (گویش یزدی)، از گیاهان

شَوکَل: دیوخار

شوکِه: Choquer، فرانسوی، ۱- تَکان خوردن ۲- بَرخوردَن ۳- به هم خوردن (سعید نفیسی)

شَوکَة، تك از شوك، شَوکَت در فارسی ۱- سَرنیزه، زینه‌ی سَرتیز ۲- تُوان ۳- نیش، نیشِ کَژدُم ۴- دفتین، شانه‌یِ جولاهِگان ۵- چنگال، خوراك‌خوری ۶- سیخكِ پای خروس ۷- (با این آرش در فارسی به کار می‌رود): بَرفَره (برهان)، فَرهَت (آنندراج)، داب (برهان)، شُکوه (برهان)

شَوکَة البَیضاء: بادآوَرد، از گیاهان دارویی (برهان)

شَوکَة الرّاعی: شانه‌ی ناهید، گیاهی از تیره‌ی چتریان

شَوکَة الشهبا(ء): کَوَرز، کَوَرزه، میوه‌ی کَوَر باشد (برهان)

شَوکَة الصَّبّاغین: تَبَرخونِ رَنگرَزان، از گیاهان

شَوکَة الصَّفراء: زَبانه‌گلِ زرد، از گیاهان،

شَوکَة العَربیَّة: خارمَهَك، گیاه کوهی در سَنگِستان رُویَد (برهان)

شَوکَة القُبطیَّة: وِریزتازی (= اقاقیای عربی = قَرَض = قَرَظ)، از درختان

شَوکَة المبارَکَة: خارخَسَك (برهان) شِکَرهَنگ (= حِمضُ الامیر)، از گیاهان

شَوکَة المِصریَّة: مُغیلان، از گیاهان (برهان)، خارِ مُغیلان

شوکه شُدَن: (از فرانسوی)، تکان خوردَن، برخوردِ ناگَهانی

شَوکِیّات: خارپُوستان، جانورانِ خارپوست (لاروس)

شَول: ۱- آبِ کَم، تَه‌آب ۲- چالاك: مَرد

شَولَقِیّ: ۱- شیرینی‌دوست ۲- شیرینی‌فروش

شُولَم: پارسی تازی گشته، شِیلَم، شَلمَك، از گیاهان

شُوم: از شؤم (غیاث اللغات)، مَرَخشِه (برهان)، بَدشگون، شُور (برهان)

شوم اَختَر: شور اَختَر (برهان)، بَداَختر، بَدبَخت

شُومار: رازیانه، بادیان، از گیاهان

شُومَر: رازیانه، بادیان، از گیاهان

شُومقَدَم: سَبزگام (برهان)، بَدگام، خُشك پَی (برهان)

شَومَل: بادِ سَرد، باد اَپاختَر

شُومی: مَرَخشِگی، بَدشگونی، شُوری (شُومی، دامَنی از چاش که دَشتبان پیش اَز کو بیدَن به سود خود برمی دارد، پارسی است)

شَونَدَر: پارسی تازی گشته، چُغُندَر، شُگُندَر، از گیاهان

شُونیز: پارسی تازی گشته، شُونیز، سُنیز،

شووینیسم: فرانسوی، میهن پَرَستی

شَوَه: ۱ـ زیبایی ۲ـ زشتی، ازواژگان دوپهلو ۳ـ درازی گردَن ۴ـ سَر بُلَندی ۵ـ چَشم زَخم ۶ـ آزمَندی دِل ۷ـ نِگریستَن

شَوهاء: ۱ـ تُرُشروی، زن ۲ـ خوشروی، زن، از واژگان دوپهلو (آنندراج) ۳ـ سَبزگام، مَرخشِه: زَن ۴ـ گُشاده دَهَن: اَسب ۵ـ تَنگدَهَن: اَسپ، از واژگان دوپهلو

شَوهَب: خارپُشت، نَر (آنندراج)

شَوهَة: ۱ـ زشتی ۲ـ دوری (لاروس)

شَوی: ۱ـ کارِ آسان ۲ـ کاسه‌ی سَر ۳ـ پُوستِ سَر (آنندراج) ۴ـ اَندك ۵ـ ستورِ ریزه

شَوِیّ: ۱ـ گوسفندان (لاروس)، ۲ـ بِریانی (آنندراج)

شُوَیلا: سُریانی، بَرتاشَك، از گیاهان (آنندراج)، بوی مادران

شَویَّة: بَر بادرفته، داراك نیست شُده

شُوَیَّة: اندك، اَندَکی

شَهّاء: تیزوَرَن

شِهاب: ۱ـ شُخانه (برهان)، نِیازَك (آنندراج) ۲ـ ستاره‌ی روشَن (غیاث اللغات) ۳ـ مَرد رسا، کاردان ۴ـ سَرنیزه ۵ـ زبانه‌ی آتش (لاروس)

شُهابَة: شیرآبه، شیرِ آبَکی

شَهاجِر: مُردارخوار، ازمُرغان

شِهاد: (تك: شَهد)، اَنگبین های مُومدار

شَهادَة، شَهادَت در فارسی ۱ـ گُواکی (فرهنگ پهلوی) ۲ـ گواهی دادَن ۳ـ آگاهی رِسا ۴ـ کُشته شُدَن، در راه خُدا

شَهادَتگاه: کُشتگاه

شَهادت گُفتن، شهادت بَر زبان راندَن، گفتنِ: خدایی نیست جز خدای یگانه

شَهادت‌نامه: گواهی نامه (فرهنگستان)،

کارنامه، دانشنامه

شَهادَتین: دوگواهی: خدایی نیست جز خدای یگانه، وَ، محمّد ص فرستاده ی اُوست

شِهار: ماهیانه دادَن

شَهام: بَغام، یَغامه (= غول، برهان)

شَهامَة، شَهامَت در فارسی ۱ـ سِیغور (برهان)، دِلاوَری (فرهنگ کوچك) ۱ـ بی باکی، نَتَرسی ۳ـ زیرَکی (معین)

شُهُب: (تك: شِهاب) ۱ـ ستارگان درخشان ۲ـ شَب‌های ۱۳، ۱۴، و ۱۵ هر یك از ماه‌های سال مَهی

شَهَب: سپیدِ تیره، سِپیدِ چِرك

شَهباء، مؤنث اَشهَب: مادیان سپید و سیاه

شَهباء: ۱ـ رَنگِ خاکستری ۲ـ سالِ یخبَندان، سالِ سَرما زَدگی ۳ـ زمینِ یَخ زده

شُهبان، شِهبان: (تك: شِهاب)، زبانه‌های آتش

شَهَبان: گُلِ خورشیدی (لاروس)

شَهبَر: پیرِ کَلانسَر، مَرد

شَهبَرَة: ۱ـ گَنده پیر ۲ـ آمادگی برای گریستن (آنندراج)

شُهبَة: ۱ـ رنگِ خاکستری ۲ـ چیرگیِ سپیدی بَر سیاهی

شَهد، شُهد: اَنگبین با موم، انگبینِ مومدار

شُهَداء: (تك: شهید، غیاث اللغات)، کُشتِگان، دَر راه خُدا

شَهداب، شَهدابه: اَنگبینِه

شَهدانَج: پارسی تازی گشته، شاهدانه (برهان)

شَهدَة: گَری، از بیماری‌ها

شَهر: ۱ـ ماه ۲ـ دانا (لاروس)

شَهرالشَمسِیّ: ماه خُوری، هَرماه از سال خُوری

شَهرالقَمرِیّ: ماه مَهی، هَرماه از سالِ مَهی

شَهرَمان: پارسی تازی گشته، شَهرَمان، سیکا (= اُردَكِ وَحشی، واژه نامهٔ مازندرانی)

شُهرَة: شُهرَت در فارسی ۱ـ اِواچ، اِواز (فرهنگ پهلوی)، نام، نامـوَری، آوازه، خَنـیدِگی (فرهنگ کوچك) ۲ـ آشکارا ۳ـ آشکار کردن ۴ـ آشکـار شُدَن (آنندراج) ۵ـ رُسوایی (لاروس)، نَنگ (فرهنگ پهلوی)

شُهرة الانسان: نام، نام خانوادگی

شُهرة المتّجر: اَرج بازرگانی

شُهرتِ بَد: اَسرایش (فرهنگ پهلوی)، بَدنامی

شهرت یافتَن: خَنیدَن (برهان)

شهرت یافته: سَرَو (فرهنگ پهلوی)، خَنیدِه (صحاح الفرس)، یکی شادمانی بدو در جهان ـ خَنیده میان کِهان و مِهان (فردوسی)

شُهره، از شُهرَة (مَنم که شهره‌ی شَهرم به عشق ورزیدن، حافظ): نامور، رُسوا

شَهریّ: ماهانه، ماه به ماه، همه ماهه (لاروس)

شَهریَّة، شهریّه در فارسی، ماهانه

شَهقَة: ۱ـ سیاه سُرفه، خروسَك، از بیماری‌ها (لاروس)، ۲ـ فَریادزدَن (از آنندراج)

شَهَل: میش چَشمی (آنندراج)

شَهلاء: ۱ـ مُوژان (برهان)، میش چَشم: زَن ۲ـ نرگِس سیا، گونه‌ای از نرگس که میان آن به جای زردی، سیاهی است ۳ـ چشم سیاه، گراینده به سُرخی (بهره از غیاث اللغات) ۴ـ نیاز (لاروس)

شَهلَة: ۱ـ پیرزن ۲ـ میانسالِ دانا: زَن

شُهلَة: رَنگِ میشی

شَهم: ۱ـ تَرساندَن ۲ـ بازداشتَن ۳ـ چابُکی ۴ـ هوشیاری ۵ـ اَسپِ تندرو

شَهَوات: (تك: شَهوَة)، وَرَن‌ها

شَهوان: وَرَنیك (فرهنگ پهلوی)، وَرَنران

شَهوانیّ: وَرَنران

شُهومَة: زیرَکی، هُشیاری

شَهوَة: ۱ـ وَرَن (فرهنگ پهلوی)، آژُو (آنندراج) ۲ـ گرایش (فرهنگ پهلوی)، پُژهان (برهان)، پُژهِه، خواهِشِ دِل ۳ـ خوارتاری (= اِشتِهاء، فرهنگ پهلوی)

شَهوَت آلوده: وَرَنزَده، وَرَنیك

شَهوَت پَرَست: وَرَنیك، آژُومَند

شَهوت پَرَستی: وَرَنی، وَرَن کامی، تَن کامِگی (فرهنگ پهلوی)

شَهوت رانی: کامرانی، وَرَنرانی

شَهوَتِ کَلام: پُرچانِگی، دِرازگویی

شَهوتِ کَلبی: (غیاث اللغات)، گُرُسنگیِ سَگی، سیری ناپَذیری

شُهود: (تك: شاهد)، گُواهان (غیاث اللغات)

شُهود: ۱ـ گواهی دادن، گواه شُدَن، ۲ـ یگانه بینی، زبانزد سوفیانه

شُهور: (تك: شَهر)، ماه‌ها (غیاث اللغات)

شُهوق: بُلَندگَردیدَن (آنندراج)

شُهوم: ۱ـ تَرسانیدَن ۲ـ بیم کَردَن (آنندراج)

شَهَویّ: شَهَوی در فارسی ۱ـ وَرَنی ۲ـ گایخواه

شَهَویَّة، مؤنث شَهَویّ: گایخواه، وَرَنی

شَهیّ: ۱ـ دلخواه، به کام ۲ـ خوشمَزه

شَهید: ۱ـ گُواه ۲ـ زنهاردار، اُستُوان ۳ـ بُودِه، آمادِه ۴ـ کُشتِه، در راه خُدا

شَهیر: مَشهور (غیاث اللغات): نامور، بُلَند آوازه (لاروس)، خَنیده (صحاح الفرس)

شَهیق: ۱ـ دَم فرو بُردَن ۲ـ بانگِ گوشخَراش ۳ـ واپسین آوازِ خَر (غیاث اللغات)

شَهیم: ۱ـ تیزتَـگ (بـرهان) ۲ـ پیشوای تَوانا ۳ـ تیزهُوش

شَیء: در فارسی شَئی و شِئی: چیز (آنندراج)، پَرموتَه (برهان)

شَیءُالله چیزی دَرراهِ خُدا

شِیاب: ۱ـ آمیختن ۲ـ آمیخته ۳ـ آبِ آمیختِه

شِیاح: ۱ـ پرهیزکَـردَن ۲ـ کوشیدَن ۳ـ تنگی، کَمیابی (لاروس)

شِیاد: تَنمال، بُویه که بر تن مالَند

شَیّاد: ۱ـ فَریفتـار، فریب‌دهنـده (غیاث) ۲ـ سالـُوس، بَلوس (برهان) ۳ـ گَچکار، اَندودگَر ۴ـ دوروی

شِیار: شَنبـه، نزدِ تازی کانـایی (= جاهلی): کیوان شید

شِیاص: بَدخویی (آنندراج)

شِیاط: بوی ِ سوختِه، پنبه یا پَشم

شِیاطَة: ۱ـ سوختَنِ مینوی، نیست گردیدَن ۲ـ سوخته شُدَن ۳ـ زیت جوشاندن

شَیاطین: (تك: شیطان)، اَهـریمَنان، آتَشیان، خاکی صفتی، خلیفـه پیوند ـ بر آتَشیان سَلام تا چَند؟ (خاقانی، تُحفَةَ العِراقین)

شِیاع: ۱ـ نایِ شَبان ۲ـ بانگِ نای ۳ـ پیروی ۴ـ بَدرَهه (= مشایعَت) ۵ـ هَمه‌گیری، هَمگانی شُدَن ۶ـ رِسـایَنـده (= مُکَمّـل) ۷ـ ریزه هیزُم، خورده چوب، برای آتش اَفـروختـن ۸ـ کَرانجیگری (= طَرفداری = جانِبگیری) ۹ـ سُرنای، سورنای

شِیاف: پَرزه (برهان)

شِیافِ اَبیَض: آمیزه‌ی چَنـد دارو که سوزش و سرخی چشم را زدایَد (بهره از غیاث اللغات)، پَرزه‌ی سِپید

شِیاق: بَستنِ ریسمان

شَیالَة: باربَری، پیشه‌ی باربَر

شَیام: زمینِ نَرم (آنندراج)، خاك

شِیام: ۱ـ مُوش (آنـنـدراج) ۲ـ خاكِ نَرم (لاروس)، ۳ـ سوراخِ مُوش (لاروس)

شَیب: ۱ـ بُومـادران، از گیاهان (لاروس)، ۲ـ سپیدشُـدَن مُوی، سپیدمُـویی ۳ـ مویِ سپید (آنندراج)

شِیباء: واپسین شَب، ازهَرماه

شَیبان: ۱ـ روزسَرد ۲ـ اَبرِ تُنُك

شَیبـان و مَلحـان: دی و بَهمَن، دوماه سَردِ زمستان (بهره از آنندراج)

شَیبَـة: ۱ـ يك بُومـادران (مفـرد شَیب) ۲ـ سپیدمُویی، سپیدشُدَن سَر (آنندراج)

شیبَـةُ العَجـوز: دَوالـه، دُوالَـك، دارویی است خوشبوی

شیپسی: روسی، اَنبُرَك (معین)

شَیپور: از سُریانی، گاوُدُمب (فرهنگ پهلوی)، سُورنای

شَیپورچی: سُرنایی

شِیت: پارسی تازی گشته، چیت، از پارچه‌ها (لاروس)

شِیح: ۱ـ دِرَمَنه، از گیاهان ۲ـ چادرِ یَمَنی ۳ـ کوشَنده، کوشا: مَرد ۴ـ پَرهیزَنده

شِیح الیَهود: دِرَمنه‌ی یهودی، از گیاهان ۱ـ دراز ۲ـ رَشك بَرَنده، رَگدار ۳ـ بیمناك

شَیحان: دِرَمنه‌ی یهودی، از گیاهان

شَیخ: ۱ـ پیرمَرد، از پنجاه به بالا، زال (برهان) ۲ـ ریش سِپید، سالار، پیشوای مَردُم، هرچند که پیر نباشد

شَیخ الاِسلام: سالارِ دین، پاسدارِ دین

شَیخ الجَبَل: کوهسالار، بَرنام داعی الدعاة

شَیخ الرَّبیع: سالار بهار، آذَرگون

شَیخ الرَّجل: اُستادِ مَرد، آموزگار آدمی

شَیخُ السُّفَراء: سالارِ فرستادگان

شَیخُ الشیوخ: رَهبرِ رَهبَران، سالارِ رَهبَران

شَیخ العقل: سالارِ دُروز، یکی از تیره‌های اسلامی در سوریه و لبنان

شَیخ المَرأة: شوی، هَمسرِ زَن

شَیخ النّار: سالار آتَش، اَهریمَن

شَیخَك: سالارَك، بِخرَدنما، گندُم‌نمای جوفروش

شَیخَکان: (جمع شَیخَك که تصغیرمَع التحقیر شیخ است، غیاث اللغات) سالارَکان، بخرَدنمایان

شَیخوخَة: ۱ـ زالی، زال گَشتَن، پیرشُدَن ۲ـ رَهبری مینوی، روشنگری

شَیخوخِیَّة: رَهبَری

شَیخی: ۱ـ سالاری، شیوایی، رَهبریِ مینوی ۲ـ از پیروان شیخیّه

شَیخیّه: پیروان شیخ اَحمد اَحسائی، هَمروزگار فتحعلیشاه که از بَحرین بَرخاسته، هریك از رَهنمودانِ شیعه را هَم ارجِ پیامبر می‌دانسته و آنچه را در خواب از آنان می‌شنیده، چون بازگفته‌ای راستین با پیروان خود درمیان می‌نهاده، کُیان این گروه که شمارشان کم نیست کرمان است و پیشوای خود را «سرکارِ آقا» می‌نامَند.

شید: گَچ، اَندایه

شیدالله، شیيءالله: چیزی در راه خدا

شیداللّهی: دَریوزگی

شِیراز: پارسی تازی گشته، شیراز، دوغی که با شِبت درآمیزند و در کیسه آویزند، ماستینه (آنندراج)، سَرشیر (لاروس)

شیراَلغو: مغولی، گوشتِ شکار (معین)

شیرَج، شیرِج: پارسی تازی گشته، شیره، روغنِ کُنجد، شیر با (برهان)

شیرزَق: نادرست نویسی شیرزَج، شیرِ شبکور، شیرمُرغ (برهان)

شیرِ صُبح: شیرِ بامداد، گواژ: سِپیده دَم

شیرعَلَم: شیرِ دَرَفش، نگاره‌ی شیر بر دَرَفش

شیرفَلَك: شیرِ سِپهر، گواژ: آبامِ شیر = اَمرداد

شیرقُلّاب: شیرکَجه، آهنی باشد شیرِوَش که غَلَندران بر سَرِ دَوالِ کَمَر دوزَند (بهره از غیاث اللغات)

شیرین بَیان: شیرین سُخن

شیرین بَیان: نادرست نویسی و نادرست خوانی شیرین بیان، شیرین بُویان، از گیاهان دارویی

شِیز: پارسی تازی گشته، شِیز، شِز (= آبنوس، فرهنگ پهلوی)، شیزی، از رَنگ‌ها

شَیزَی: پارسی تازی گشته، شِیز، شِز (= آبنوس)

شِیش: پارسی تازی گشته (لاروس)، ۱ـ شیش، خُرمای بی هسته، خرمای سُست هَسته ۲ـ شمشیر، شَمشیرِ دُگمه دار، شمشیرِ نوك بَسته، که در شمشیر بازی به کار رَوَد

شیشَعان: کاندوله، از گیاهان

شیشلیك: ترکی، سیخی، کبابِ سیخی (معین)

شَیشَة: پارسی تازی گشته، از شیشه (لاروس)، نارگیله

شیشهٔ قاروره: بتیار (برهان)

شیشهٔ حجامَت: کُوپه (برهان)

شِیص: شِیش ۱ـ خُرمای سُست هَسته، کابوشَك (معین) ۲ـ دَردِ دَندان (آنندراج)

شَیط: شیاطَة: بنگرید به شَیاطَة

شَیطان: ۱ـ اَهریمَن، دیو، هُرماس (برهان)، از رَهِ نام هَم چو یکدگرند ـ سوی بی عقل، هِرمِس وهُرماس (ناصرخسرو) ۲ـ نافَرمان

شَیطان الفَلا: تِشنِگی (آنندراج)

شَیطان الحَماطَة: مارِ کُشَنده

شَیطانَك: سیمگیرساز (معین)، هُرماسَك

شَیطانَة، شیطانه در فارسی: ماده دیو

شَیطانی: ۱ـ هُرماسی، اَهریمنی ۲ـ بازیگوشی ۳ـ سَرکشی

شیطانی شُدَن: شُوس دادن، دَرخواب، هُرماسی شُدَن

شیطانی کَرَدن: بازیگوشی کَردَن، هُرماسی کَردَن

شیطانیّه: می گفتند که خداوند اهریمن را نیافریده، و اگر چنین گوییم باید بپذیریم که خدا خود خواستار سرپیچی و گناه او بوده

شیطانیّه: پیروان ابوجعفر محمدبن نعمان، که

او را شیطان الطاق می خوانند (بهره از فضل بن شادان)

شِیطَرَج: پارسی تازی گشته (در فرهنگ آنندراج این واژه را مُعرّب چیترَك هندی دانسته، که هندیان خود آن را از شاهتره ی پارسی برگرفته اند)، شاهتَره (برهان)، خامِشه (برهان)، فاغوش (آنندراج)، از گیاهان

شَیطَنَة، شَیطَنت در فارسی: دیوگری (برهان)، دیوی کَردَن (آنندراج)، سرکشی

شَیطنَت آمیز: دیوگَرانه

شَیطنت بار: دیوسار

شَیظان: بَدخوی، سَنگدل

شَیع: ۱ـ مانند ۲ـ شیر بچّه ۳ـ اَندازه ۴ـ آشکارشُدَن

شِیَع: (تك: شِیعَة)، پیروان، یاران، گروهِ یکرَنگ

شِیعَة، شیعه در فارسی ۱ـ پیرو، یار ۲ـ هَوادار علیع و فرزندانش ۳ـ آشکاری، آشکارگَشتَن ۴ـ گُروهی

شیعۀ عبّاسیه: راوَندیّه، پیشوایی را پَس از پیامبر ازآنِ فرزندان عبّاس می دانستند و از عبدالله راوندی پیروی می کردند. گروهی از آنان منصور عبّاسی را خُدا دانسته اند (بهره از فضل بن شادان)

شیعی: گُروهی، هواخواهِ علیع

شَیَّفان: دیده بان (لاروس)

شِیق: ۱ـ سَرِ کوه ۲ـ گُذرِ دُشوار ۲ـ سَرِ نَرِه ۴ـ شکاف تنگ، در کوه ۵ـ خَرسَنگ ۶ـ کوهِ دراز (آنندراج) ۷ـ مارماهی (لاروس)

شَیِّق: آرزومَند

شِیقَة: غازِ مُردابی

شِیقِیّات: مارماهیان

شیکوری: Chicoree ، فرانسوی، بنگرید به شکوریه

شیلَك: توت فرنگی (لاروس)

شَیلَم: پارسی تازی گشته، شَلمَك، شلیم، از گیاهان (برهان)، شَیلَم (آنندراج)

شَیَم: زمینِ بیکاره، زمینِ فِکَنده (آنندراج)

شِیم: پارسی تازی گشته، ماهی سیم، در پارسی شِیم نیز گفته می شود (برهان)

شیمی: Chimie ، فرانسوی، ماتشناسی (مات، ماد = عُنصُر، فرهنگ پهلوی)

شیمی آلی: Chimie organique ، در فرانسوی، ماتشناسی زیویك

شیمیایی: ماتیك

شیمی حیوانی: Biochimie ، در فرانسوی، جانماتشِناسی

شیمی صَنعتی: Chimie industrielle ، در

فرانسوی، ماتشناسیِ تُخشاک

شیمــی معــدنــی: Chimie minérale، در فرانسوی، کانماتشِناسی

شَین: آک (= عیب) ۲ـ زشتی (آنندراج)

شُیوخ: (تک: شَیخ)، خواجِـگــان، سالاران، بخرَدان

شُیُوع: آشکـارشُدَن (غیاث اللغات)، به‌زبان افتادن، هَمگانی شدن (فرهنگ کوچك)

شُئـون: (تک: شَأن)، بَرفَـرهـا، سِپـاوِگان (از برهان)، پایگاه ها

شَیوه: شُورچَشم

شِیئة: خواست (لاروس)

شَیئان: فَرجامنِگر، دوراندیش

شِیئیَّة: وینـوکی (ازوینـوك = عَدَس، فرهنگ پهلوی)، وینوکیِ دوربین، یا چَشم

شَئیت: شُکـوخَـنـدِه (آنـنـدراج)، اَسپِ سکَندری خورراگویند

ص

صاء: صاءَة، زَهـابـه، آبی که از زهـدان، هنگام زایش بیرون آید

صاب: ۱ـ درختِ سیمـاهَنـگ (لاروس)، ۲ـ کَبَست (= حَنظَل، برهان) ۳ـ سیر آشامیدَن ۴ـ بارانریزان (آنندراج)

صَأب: ۱ـ رِشکنـاکی، رِشکنـاك گردیدنِ سَر و موی ۲ـ سیرآبی

صابِح: هُده ی آشکار، هُده (= حَقّ، برهان)

صابِر: ۱ـ شِکیپا (فرهنگ پهلوی)، شکیبا، مَرد (غیاث اللغات) ۲ـ بَرنامِ اَیّوب ع

صابِرات: (تك: صابِرَة)، شِکیبایان

صابِربودَن: شِکیبابودَن

صابِـری: ۱ـ شکیبـایی ۲ـ نام سَراینده ای (غیاث اللغات)

صابِرین، صابرون (تك: صابر): شِکیبایان

صابَـة: (تك: صائِب)، ۱ـ تیرهـای بی لَغز ۲ـ رساها، رسایان

صابَـة: ۱ـ یك درخت سیمـاهَنگ ۲ـ بَدبختی (لاروس)، شوربَختی ۳ـ سُست خِرَدی

صابُوتة: هَفتادساله، زن، نادرست نویسی سابوته

صابُـورَة: سَنگـه، چیزی سَنگین که در کَرَجی برای بَرابر نگاهداشتنِ آن بَرآب به کار بَرَند

صابُـوری: نادرسـت نویسـی سابُـوری، شاپوُری، گونه ای جامه

صابُـوغَـة: چَشم سیا، شاد، از ماهیان، در انگلیسی Shad

صابُـوغِیّات: شادان، چَشم سیاهـان، تیره ی

شادماهیان

صابون: Sapōn یونانی تازی گشته، بَرهُو، بَرهُوه (برهان)

صابُون القاف: چوبَکِ اُشنان (برهان)

صابون‌پَز: بَرهُوپَز

صابُون‌پَزی: بَرهوپَزی

صابون‌زَدَن: بَرهُوزَدَن

صابون کیسه: بَرهُوکیسه، از گیاهان در انگلیسی Towel-gourd

صابونی: ۱ـ بَرهوساز ۲ـ پانیذه، گونه‌ای شیرینی

صابونِیّة، صابونیّه در فارسی: گیاهِ اُشنان

صابِیء: ستاره‌پَرَست (زندگی مانی و پیام او، ناصح ناطق)، از کیش به کیش شَوَنده (آنندراج)

صابِی: جوانِ کَم‌خِرَد

صابِئون: ستاره‌پَرَستان

صابِئَة: ستاره‌پَرَستان

صابِیَة: بادِ میانین

صات: ۱ـ آواز، بانگ ۲ـ آوازه (آنندراج)

صاج: تُرکی تازی گشته، نانتاب، تابه‌ی نانپَزی

صاحِب: ۱ـ یار (غیاث اللغات) ۲ـ هَمسُخَن، هَمدَم (لاروس)، ۲ـ خُداوَند، خاوَند، دارنده (آنندراج)

صاحِب اِختیار: تُوانمَند، تُواندار

صاحب اِقبال: کامکار (برهان)، بَختوَر (برهان)

صاحِب اقتدار: نیرومَند، نیرودار

صاحِبُ الاَمیر: پیشیار

صاحِبُ الدّیوان: بنگرید به صاحبدیوان

صاحِب اِمتیاز: دَربَستدار، دارنده

صاحِب اِمضاء: دَستینه‌دار، ویچیر (= وَزیر)

صاحِب بَرید: سالارِ بُرد، پیک سالار، گُزارِشگَر

صاحب تأیید: فَرهدار، وَرجُمَند (معین)

صاحِب تَجربه: کارآزموده

صاحِب تَرجَمه: بازگوییده

صاحِب تَصرّف: ۱ـ هُده‌دار، دارَنده ۲ـ پیر، نزد سوفیان، که می‌تواند زَهر و را دگرگون کُنَد

صاحِب تَمیز: شناسا، نیک‌وبَددان

صاحِب جاه: گاهدار، پایه‌دار

صاحب جلال، صاحبُ الجَلالَة: شکوهمَند، بَرنام فَرمانرَوایان کشورهای تازی

صاحب جمال: زیبدار، خوشگِل

صاحب جَمع: ۱ـ سَردَمدار ۲ـ بازشناس، دَرزمانِ مغولشاهی ۳ـ بازِستان، در زمان صفویان

صاحب جوزاء، عُطارِد (غیاث اللغات): تیر

صاحب جَهان: جَهاندار

صاحب جَیش: سِپَهدار

صاحِب حَدّ، صاحِبُ الحَدّ: مَرزدار، مَرزبان

صاحب چیز: چیزدار

صاحِب خانه: مانپَد (فرهنگ پهلوی)، خانه خُدا، کَدخُدا (برهان)، اَبتگَن (آنندراج)، دیوَر (برهان)، میزبان (معین)

صاحِب خَبَر: ۱ـ آگاه ۲ـ گُزارشگَر ۳ـ پیام آور، فرستاده ۴ـ پَرده دار، بارسالار

صاحِب خَراج: ۱ـ فَرمانرَوا ۲ـ باژسِتان

صاحب خِرَد: خِردمَند، باخِرَد، بخِرَد

صاحب خَطَران: بزرگان، بُلَندپایگان

صاحب خیر: نیکوکار، دَهِشمَند

صاحبِ دار، صاحِبُ الدّار: خُداوَندخانه، کَدخُدا

صاحب دَرب: مَرزبان

صاحب دَرد: دَردمَند

صاحِب دَعوَت، صاحِبُ الدَّعوَة: فَراخوان، وَ، بَرنامِ ابومسلم خُراسانی

صاحِبدِل: ۱ـ دِلدار، دِلیر ۲ـ دِلسوز ۳ـ پارسا

صاحِبدولت: هِرنیزمَند (برهان)، نیکبَخت، تُواندار، وَ، بَرنامِ ابومسلم خراسانی

صاحبدیوان: ۱ـ ویچیر = وزیر، دَستور، دیوانسالار ۲ـ گَنجور ۳ـ دیواندار، چامه سَرا

صاحب زَمان، صاحبُ الزَّمان: زَماندار، پیشوای دَوازدهم گروهیان (= شیعیان) مَهدی بن حَسَن^ع

صاحبِ سَتر، صاحِبُ السَّتر: پَرده دار

صاحب سُخَن: سُخَنور، سُخندان

صاحب سِرّ: رازبان (برهان)

صاحب سَنگ: ۱ـ گِرانسَنگ ۲ـ دُشیادگَر (= غیبت کننده)

صاحب شُدن: خویشیدَن (فرهنگ پهلوی)، از آنِ خود کَردَن

صاحب شَرّ: بَدکار

صاحب شرم: شرمگین

صاحب شَریعت: پیامبَر^ص

صاحب عَزا: سوکوار

صاحِب عَصر: زَماندار، دارنده‌ی زمان، مَهدی بن حَسَن^ع

صاحب عقل: فَرهَمَند (برهان)، بِخرَد

صاحب علم و عَمَل: تَنوتاس (برهان)

صاحب عیال: یالمَند (برهان)

صاحب غَرَض: بَدخواه، آشوبگَر

صاحب فِراسَت: زیرَک، هُوشیار

صاحبفَراش: بیمار، بستَری (آنندراج)

صاحب قَدر: ارجُمَند (برهان)

صاحب قَدَم: رَهرو، گامبَردار

صاحبقران: ۱ـ فَرخُزاد، کسی را گویَند که هنگام زادَن وی، دو ستاره‌ی هُمایون، چون اورمَزد (= مشتری) و ناهید (= زهره) دریکی از آبام‌های (بروج) دوازده گانه باشند ۲ـ والا، نامور

صاحِبقَلَم: نویسنده، کِلکدار

صاحِبکار: ۱ـ کارفَرما ۲ـ سَرپَرَست، کارگُزار، پاکار (= مباشِر، واژه نامهٔ مازندرانی)

صاحب کَمال: کارَنگ (برهان)

صاحب کفِ بیضا: دارنده‌ی دستِ روشَن، برنام موسی^ع

صاحب مجلس: میزبان

صاحِبِ مَخزَن: گنجور، گنجدار

صاحب مَنصَب: اَفسَر (فرهنگستان)، پایوَر، اَفسرِ شهربانی (فرهنگستان)

صاحب مَنصبی: اَفسری

صاحب مَنظَر: ۱ـ خوشروی ۲ـ باریك بین (معین)

صاحب نَسَق: نِرخ سَنج، از کارهای دیوانی زمان صفویان

صاحب نَظَر: ۱ـ روشَن بین ۲ـ کیشدان

صاحب نَواز: برکشیده، بَرنَواخته

صاحب وجود: کاری، کاردان، تَوانا

صاحب وَقت= صاحِب زَمان، بنگرید به صاحب زَمان

صاحِبَة، صاحبه در فارسی، مؤنث صاحب: دارَنده، زنِ مَرد، هَمسرمَرد (لاروس)

صاحِبی: ۱ـ دارَندگی، دارِش ۲ـ ویچیری = وزیری ۳ـ پارچه‌ی ابریشمی ۳ـ انگورخُرمایی

صاحب یقین: آوری، کسی کو به مَحشَر بُوَد آوَری، نَدارد به کَس کینه وداوَری (ابوشکور)

صاحَة: شوره زار

صاحِی: هوشیار

صاحِیَة، مؤنث صاحِی: وَ، زَنِ پاکدامَن، زَنِ هوشیار

صاخِب: فَریادکشنده، غَریوان

صاخِد: گَرمای سَخت (آنندراج)

صاخِرَة: کاسه، آبخوری سفالین

صاخَة: ۱ـ کَبودی، داغِ کوفتِگی ۲ـ آسیب

صاخَّة: غَریو، فَریاد

صاد: ۱ـ نَخچیر (= شکار کرده شده، غیاث اللغات) ۲ـ دیگ، مِسی یا برنجی (لاروس)، ۳ـ از بیماری‌های شُتُر ۴ـ یکی از سیمنادهای نِپی (= سوره‌های قُرآن) ۵ـ از وات‌های تازی

صادِح: آوازه خوان، خواننده (لاروس)

صادِر: ۱ـ پَدیدار، پَدیده ۲ـ فِرستاده، اَز جای

بیرون آینده (غیاث اللغات)

صادِرات: به گونه‌ی رَمَن، کالاهای فرستاده، فِرستاده ها، فِرِستِگان

صادرشُدَن: ۱ـ سَر زَدَن (معین) ۲ـ فِرِستَه شُدَن

صادرکردن: بیرون دادن، بُرونِ فِرِستادَن

صادرکننده: بُرونفِرِست

صادر و وارد: آینده و رَونده (غیاث اللغات)

صادِع: ۱ـ روشَن ۲ـ دراز، چون کوه و بیابان ۳ـ داوَر، ریشِ سپید

صادِق: ۱ـ ریستَك (فرهنگ پهلوی)، رَستَك، فَربود (برهان)، راستگوی (آنندراج) ۲ـ پیدا، آشکارا

صادِقُ الصَّفاء: ساده ویکرَنگ

صادِقُ الظَّنّ: راست گُمان

صادقُ العَزیمَة: راست آهَنگ

صادقُ العَهد: راست پیمان

صادقُ القَول: راست زَبان

صادِقانه: رُوراست

صادِق نَفَس: راستگوی (آنندراج)

صادِق وَبی نِفاق: ساده دِل (برهان)

صادِقَة، صادقه در فارسی، مؤنث صادِق ۱ـ فربود ۲ـ روشَن، آشکارا، چون خواب

صادِی: تِشنه: نرینه (آنندراج)

صادِیَة: تشنه، مادینه

صارّ: سایه‌دار، پُرشاخ و بَرگ: درخت

صارَّة، مؤنث صارّ: وَ، ۱ـ نیاز ۲ـ تِشنِگی (لاروس)

صارَة: نافه مُشك (آنندراج)

صارِخ: ۱ـ فریادرس ۲ـ فَریادخواه، ازواژگان دوپهلو ۳ـ خروس (آنندراج)

صارِخَة: به فریاد رسیدَن

صارِد: دَرگُذَرنده، تیر (آنندراج)

صارِم: ۱ـ تیغ بُرَنده ۲ـ مَردرسا ۳ـ شیرِ بیشه (غیاث اللغات)

صاروج: پارسی تازی گشته، سارو، ساروگ، ساروج (غیاث اللغات)، چاروگ

صارُوخ: فِشفِشه، مُوشَك (لاروس)

صارُور، صارورَة، صاروراء، صُرور: ۱ـ هَنج ناکَرده (هَنج = حَجّ) ۲ـ زنگُرین، آن که گِردِ زنان نگَردَد

صاره: اندلسی، پیلگُوش، گُلی است (آنندراج)

صارِی: ۱ـ کَشتیبان (آنندراج) ۲ـ دَکَلِ کَشتی (لاروس)

صارِیَة، مؤنث صارِی، وَ، چاهِ بَدآب، چاهی که آبِ آن ازدیرماندگی برگشته رنگ و بدمزه باشد

صاع: پیمانه‌ای است برابر با چهارمَن، وَ ۱ـ

چارمَنِه، زمین چهارمَن کشت ۲ـ آبخوری ۳ـ چوگان ۴ـ زمینِ رُفتِه، زمینِ بازی (بهره از غیاث اللغات)

صاعاً بِصاعِ: پیمانِه به پیمانِه

صاعِد: ۱ـ اَبَر گِراینده، ازپستی به سوی بلندی رَونده (غیاث اللغات)، ۱ـ دراز، چون گَردَن

صاعِدی، منسوب به صَعَدَة (آنندراج): گُورخَری

صاع سِتان: دَرویش، بی‌چیز (بهره از غیاث اللغات)

صاعِقَة: صاعقه در فارسی ۱ـ ویرُوزَك (فرهنگ پهلوی)، بیز (آنندراج)، تیر (برهان)، آذَرَخش (فرهنگستان)، دَرَخش (لغت فرس) ۲ـ رنج کشنده، کیفر یافته

صاعَة: پَستِه، زمین پَست

صاغ: ترکی، تندرست (معین)

صاغَر: پارسی تازی گشته، ساغَر (معین)

صاغِر: سِتَمکِش، خواری دُوست (آنندراج)

صاغَرَة: پارسی تازی گشته، ساغَر (معین)

صاغِیَه: یاوَرجُوی، یاریخواه، نیازمَند

صافّ: رَدِه بَسته

صاف، برگرفته از صافی ۱ـ پَخ (گویش گیلکی)، پَخچ (لغت فرس)، اگر بَر سرِ مَرد زَد دَر نَبَرد ـ سر و قامَتَش با زمین پَخچ کرد (عنصری)، بینی پَخچ دید و صورتِ زشت (سنائی) رُوماك (واژه نامهٔ مازندرانی)، راوَك (برهان)، هَمُگ، رُشن، نَرم (فرهنگ پهلوی) ۲ـ لَشَن (برهان)، هَموار ۳ـ پوست کَنده، بی نیام ۴ـ پالوده، پالا، پالودَك (= صافشُده، پهلوی)

صافّات: (تك: صافّة)، رَدِه بَستِگان (بهره از معین)، صافّات، به گونه‌ی رَمَن، فِرشتگان (لاروس)

صاف دل: صاف درون: پاکدِل، بی آلایِش

صافِر: ۱ـ دانِه چین: مُرغ ۲ـ دُزد ۳ـ شَباوِیز، نِگونسار، مرغی است که دوپای خودرا به شاخه بَندَد و خود را سرازیر کُنَد

صاف ضمیر: نیکخواه، پاکیزه خُوی

صاف کار: پَخکار، گِلگیر ساز

صافکاری: پَخکاری، گِلگیرسازی

صاف کَردَن: ۱ـ پَخ کَردَن، هَموارکردن ۲ـ پالودَن، پالایِش (فرهنگ پهلوی) ۳ـ نَرم کردن (فرهنگ پهلوی)

صاف کننده: ۱ـ هَموارکننده، پَخکُن ۲ـ پالاك (فرهنگ پهلوی)

صافِن: تازی از فرانسوی، Saphène، ساگَرگ

صافِی: ۱ـ پالوده، پاکیزه، ناب ۲ـ تَنگبیز

(برهان)، آردَن (آنندراج)، پالایه (فرهنگستان)

صافی سفالی شیروچای: شیر پَراچ (گیلکی)

صاق: پارسی تازی گشته، ساگ (فرهنگ پهلوی)

صاقِع: ۱ـ بَرسَر زننده ۲ـ دروغگوی (آنندراج)

صاقِعَة: مؤنث صاقع، وَ، ۱ـ آذَرخش (لاروس)، ۲ـ بیز زَدِگی (= بَرق زَدِگی)

صاقِل: زُداینده (آنندراج)

صاقور: ۱ـ کُلَنگ ۲ـ زَبان (لاروس)

صاقورَة: زیرکاسه، زیرکاسه‌ی سَر

صالِب: ۱ـ پُشت اُسو، استخوانِ پشت از دوش تا بُنِ سُرین ۲ـ تَپ لَرزه

صالِبیَّة، صالبیّه در فارسی = سالِبیَّة: Salvia، لاتینی تازی گشته، مَریَم گُلی، از گیاهان (معین)

صالح: ۱ـ نیک، نیکوکار ۲ـ نام پیامبری است (غیاث اللغات)، شاهَنده (برهان)، پاکمَرد

صالِحات: (تک: صالِحَة)، کارهای نیک، زنان نیکوکار، پاکدامَنان

صالِحَة: ۱ـ کارِ نیک ۲ـ زَنِ نیک، زَنِ پارسا، زنِ پاکدامَن ۳ـ فَراوانی

صالِحِیَّة، صالِحیّه در فارسی: تیره ای از گروهیان (= شیعه) زیدیّه، پیروان حسن بن صالح بن حی ثوری هَمدانی که ابوبکر و عمر را رَهنمودانِ راستین می‌دانستَند (بهره از آنندراج)

صال خانه: کُشتارگاه

صامِت: ۱ـ اَگُویاك (فرهنگ پهلوی)، ناگُویا، خامُوش ۲ـ بَرنام هر یك از رهنمودانی که پس از رَهنَمودِ گُویا آیند و شماره‌ی آنان هفت است، در باورِ اسماعیلیان ۳ـ بسته، دَلِمه، چون شیر ۴ـ زَر و سیم، داراك خاموش، رودروی داراكِ گویا چون کنیز و ستور (بهره از غیاث اللغات)

صامِریُوما: یونانی؟، گُلِ آفتاب پَرَست (معین)

صامِغان: دَهانگُوشِگان

صامِل: خُشك (آنندراج)

صامُور: سیاه تلو، از درختان (لاروس)

صامُورَة: شیر تُرُش (لاروس)

صامُولَة: مُهره‌ی پیچ (لاروس)

صانِع: ۱ـ کَردار (فرهنگ پهلوی)، گُنوره (برهان)، چَربدَست (آنندراج)، سازَنده ۲ـ پیشه‌وَر (آنندراج) ۳ـ آفریدِگار، دادار (فرهنگ کوچك)

صانع تَن: تَن کَردار (فرهنگ پهلوی)

صانَهُ الله: خدا اورا نِگه داراد (معین)

صاهور (= هالـه‌ی ماه)، پارسی تازی گشته

(لاروس)، شایوَرد

(صحاح الفرس)

صائِب: ۱- رِسا ۲- میانه‌رَونده (غیاث اللغات)، میانه‌رو ۳- باران ریزه (آنندراج)

صائِبَة: رِسا، رَسنده (غیاث اللغات)

صائِت: غریوَنده، وَنگنده، آوادار

صائح: مُویه‌گَر، شیون کننده

صائِحَة: مؤنث صائح ۱- تَرس (لاروس)، ۲- شیونِ سوك، مُویه

صائِد: ۱- تَله‌گُذار ۲- تَرفَندگر

صائِدیّه: باورداشتند که محمدبن الحَنفیه، مَهدیع است (فضل بن شادان نیشابوری)

صائِرَة: ۱- باران ۲- گیاه خشك

صائغ: ۱- زَرگَر (غیاث اللغات) ۲- ریخته‌گَر (معین)

صائِغة: آرایَنده

صائِف: ۱- پَشمدار ۲- گَرم، چون روز

صائِفَة، مؤنث صائِف: وَ ۱- آغاز تابستان، آغاز گَرما ۲- جنگِ تابستانه ۳- خواربار تابِستانی، تابستان‌رَس (بهره از لاروس)

صائك: ۱- چَسبَنده (لاروس)، دُوسا ۲- دَلِمه، چون خون

صائِم: ۱- رُوزه‌دار ۲- رُوده‌یِ دویُم (غیاث اللغات) ۳- مانده، چون آب ۴- سَخت، چیزها

صائِمات: (تك: صائِمَة)، روزه‌داران

صائِم الدَّهر: رُوزه‌مَند

صائِم النَّهار و قائمُ اللیل: روزه‌دارِ شب‌زنده‌دار

صائِن: ۱- نگاهدارَنده ۲- خویشتَندار ۳- پَرهیزگار

صاین: مغولی، نیك (معین)

صائِنین: (تك: صائِن)، خویشتَنداران، پَرهیزگاران

صبّ: ۱- ریختَن ۲- ریخته شُدَن، آبگُونه‌ها ۳- شِیدا، دِلداده ۴- آبریزان ۵- شیفتگی (آنندراج)

صُبّ: ریختِه

صَبا: ۱- بادِ بَهار (آنندراج)، خوراباد، بادخُورایی، بادپیش، بادبَرین ۲- نام یکی از شاخه‌های بیست‌وچهارگانه‌یِ خُنیای باستانی و آن پنج ترانه است و به «راهوی» نزدیك (بهره از معین) ۳- آرِزو ۴- کودَکی، نوجَوانی (لاروس)

صَباء: کُودَکانه سَری، گِرایشِ به کودکی

صِباء: کُودَکی (آنندراج)

صَبابَة: شورِ شیفتگی، سوزشِ مِهر

صُبابَة: تَه‌مانده، شیر یا آب درخنور

صَبـاح: ۱ـ سِپیده دَم ۲ـ روز ۳ـ بامـداد ۴ـ خوشرو، زیبا

صُباح: ۱ـ فُروزنده یِ چراغ ۲ـ جوان زیبا

صُبّاح: خوب، خوبروی

صَباح الخَیر: روزخوش

صَباح کَردَن: روزخوش گفتن

صَباح کُنان: روزخوش گویان

صَباح و مَساء: بام و شام

صُباحِیّ: ۱ـ سرخ، خون ۲ـ پَهن، سَرنیزه

صَبـاحِیَّة: ۱ـ زَردَك ۲ـ پاتَختی، بامداد شبِ گِردَك ۳ـ زیبایی

صَبـاحیّه: از هَفت گرایان و پیروان حَسن صَبّاح اند (فضل بن شادان)

صَباحَة: ۱ـ خوبروشُدَن ۲ـ خوبرویی، زیبایی ۲ـ سپیدرُخساری، سپیدی‌رَنگ (غیاث اللغات)

صَباخُلق: نیکخوی (معین)

صُبار، صُبّار: ۱ـ خُرمای هِندی (آنندراج)، اَنجیر هِندی، گُلِ تافتونی (معین) ۲ـ دیوانِگی، گُولی

صِبار: سَربَندِ شیشه (آنندراج)، چوب پنبه (لاروس)

صَبّار: ۱ـ بُردبار، پُرشِکیب ۲ـ زَمینِ سُوخته ۳ـ جنگ سخت

صُبارا، از صبارَة: سِیاخِلی (= مالیخولیا)، خُلی

صَبارَة: ۱ـ سَنگریزه ۲ـ پاره سَنگ ۳ـ پاره آهَن

صَبّارَة: ۱ـ پُرشِکیب ۲ـ گوشِ خَر، از گیاهان

صَباسُرعَت: بادسان، تندرو (معین)

صَباصِفَت: نَرمخوی

صِبـاغ: پارسی تازی گشتـه، ۱ـ سِباغ، نانخورِش (برهان) ۲ـ سُرخین (= Hémoglobine) ۳ـ رَنگ (آنندراج)

صَبّاغ: ۱ـ رَنگرِیز (غیاث اللغات)، رَنگرَز، رَنگساز (آنندراج) ۲ـ دروغگوی، که سخن را رَنگ می دِهَد و دگرگون می سازَد (آنندراج)

صَبّاغُ الاَرض: رَنگریزِ زَمین، گُواژ: آفتاب (غیاث اللغات)

صَبّاغِ جواهر: رَنگریزِگوهرها، گُواژِ: آفتاب

صَبّاغ فَلَك: رَنگریزِسپهر، گُواژِ: ماه (غیاث اللغات)

صَباغَة، صَباغَت در فارسی: رَنگرَزی

صَبّان: بَرهُوساز، بَرهُوفروش

صَباوَت: از ساخته های فارسی گویان، کودَکی

صَباؤوت: زیبایی و سَرفرازی (لاروس)

صَبـایا، (تك: صَبِیَّة، صَبیّه): دُختران، دختَر بَچگان

صَبائِحیّ: تُرکی تازی شده، سَوارکار

(لاروس)

صَبَب: ۱ـ سَراشیبی، سَرپایینی ۲ـ زمینِ سراشیب ۳ـ ریگِ روان، ریگریزان (چنین آمده در آنندراج و لاروس) ۳ـ شیفتگی، آرزومَندی (چنین آمده در معین و غیاث اللغات)

صَبث: دَرزدُوزی

صَبَث: پارسی تازی گشته، سَبَد (معین)

صُبح: بام، بامَك، بامداد، اُوش، اُوشبام (فرهنگ پهلوی)، سپیده دَم (آنندراج)، بامداد، آغازِروز

صَبَح: فُورمویی، بُورمُویی

صَبحاء: فُورموی، زَن، بُورمُوی (آنندراج)

صُبحِ آخرین: سِپیده دَم (برهان)، رُوزفَراخ (= صبح صادق، آنندراج)، سِپیدپَهنا (برهان)

صَبحان: ۱ـ پِگه نوش ۲ـ زیباروی

صُبحانِه: چاشت

صُبحِ اَوَّل: بامدادنُخست، بامداد دروغین، سِپیدبالا (برهان)، تاربام (معین)، دَمِ گُرگ (برهان)

صُبحِ پَسین: بامداد پسین، بنگرید به صبح آخرین

صُبح پیشانی: سِپیدپیشانی: اَسپ

صُبح تاب: آفتابخور

صُبحِ تابان: بامدادِ روشَن

صُبحِ ثانی: بامداد دویم، بنگرید به صبح آخرین

صُبح جَبین: بُلَندپیشانی

صُبحِ جَزا: پِگاه سِزا، گُواژ: رَستخیز

صُبح چهر: سپیدروی، سپیدچهره

صُبحِ حَشر: پگاه رستخیز

صُبح خوان: پِگَه خوان، بلبل، هزاردَستان

صُبح خیز: پِگَه خیز

صُبحدِل: پاك درون، روشَندِل (آنندراج)

صَبح دَم، صُبح دَمان: سپیده دَم، سپیده دَمان

صُبحِ دویُم، صبحِ دویُمین: بنگرید به صُبح آخرین

صُبحِ راست، صبحِ راستین: بنگرید به صُبحِ آخرین

صُبح رخسار: سپیدروی

صُبحِ رستخیز: پگاهِ رستخیز

صُبحِ رُوان: ۱ـ گُواژ: جَوانان ۲ـ راهیان (= مُسافِران)

صُبح روی: سپیدرو

صُبح سوزی: اَفروزش خور، دَمیدنِ خور

صُبح شُدَن: سپیده دَمیدَن

صُبحِ سیم عذار: پگاهِ سیمین، گُواژ: دِلدار

صُبحِ صادق، صُبحِ صداقت کیش = صُبحِ آخرین، بنگرید به صُبح آخرین

صُبح ضَمیر: پاکنَهاد

صُبح عارِض: سپیدچِهر

صُبح فام: سپیده فام، سِپیدِ روشن

صُبح فَش: پِگاهسان

صُبحِ قیامَت: پگاهِ رستخیز

صُبحِ کاذِب: بامدادِ دُروغین، بنگرید به صبح اوّلین

صُبحگـاه، صُبـح گاهـان، صُبح گاهی: اُش، اُشبام (فرهنگ پهلوی)، پِگاه

صُبح لقا: سپیدروی

صُبـح لوا: ۱ـ دَرَخشـان دَرَفش ۲ـ پیر وزمَنـد (معین)

صُبحِ مُحرَّم: آغاز سوک، نخستین بامدادِ پس از عاشورای حُسَینی

صُبحِ مَحشَر: پگاهِ رستخیز

صُبح مُراد: پگاهِ اُمید

صُبـح مُلَمَّع نقاب: پگاهِ پوشیده، گُواژ: بامدادِ دروغین، بامدادِ نَخست

صُبحِ نخست، صَبح نخستین: بامدادِ نخست، بامدادِ دروغین

صُبـح نَشـین: پِگـه نشـین، گُواژ: پار سای نَمازگُزار

صُبح وار: پِگاهسان

صُبح وَش: پِگاهسان، سپیدِ روشَن

صُبحَـة: ۱ـ خوابِ بامـدادی (لاروس)، ۲ـ چاشت (= صُبحانه، فرهنگ پهلوی)

صَبخَة: زَمین شوره (آنندراج)

صَبـر: ۱ـ پَتَکی، بُردی، شِکیپـاکی (فرهنـگ پهلوی)، لَس (واژه نامهٔ مازندرانی)، شِکیب، مَرا از عشق شد پَرده دریده ـ شِکیب ازدِل، خِرَد از سَر پریده (ویس ورامـین)، شِکـیبـایی، بُردباری

صَبِر: به فتـح اوّل و کسر ثانی است و سکون ثانی جائز نیست (غیاث اللغات)، پارسی تازی گشتـه، شَبـر، سَبـر، شَبیار (برهـان)، اَدوی (برهان)، اِلِب، چُدُروا (آنندراج)

صَبَر: بَرف، یَخ (لاروس)

صُبر، صِبر: ۱ـ بالای چیزی، بالا ۲ـ پیشانی ۳ـ اَبرِ سفید (لاروس)

صُبُر: ماسه ای، زمینِ ماسه ای

صُبَـراء: (تك: صَبـیر)، ۱ـ شِکیبـایان ۲ـ پذرُفتاران ۳ـ زِنهارداران، نمایندگان

صَبـرزَدَن: شَنـوشـه‌زَدَن (شَنوشِه = عَطسه، آنندراج)

صَبر زَرد: سَبرِ زَرد، شَبرِ زرد، شیره ی گیاه سَبر، شیره ی شبیار

صَبرِ سُقوطری: شَبرِ سوکورتا، سوکورتا Socorta گَزیره ای است در دریای هند

صَبرسَنج: شِکیب سَنج

صَبرفَزای: شِکیب اَفزای

صَبرکَردَن: مانیتَن (فرهنگ پهلوی)، شِکیفتَن (آنندراج)، مرا پنج روز این پِسَر دِل فریفت، زِ مهرش چُنانم که نتوان شِکیفت (سعدی)

صَبرگُزیدن: شِکیبایی گُزیدَن

صُبرَة، صُبره در فارسی: چاش (= تودهٔ غله و غیره باشد که هنوز آن را وزن نکرده باشند، غیاث اللغات)، چاچ (برهان)

صَبرَةُ الشَّتاء: چِلّه‌ی زِمستان (لاروس)

صَبَرینه، اَزمَلَك، از Smilax لاتینی: کامپوره، کَمپوره (گویش گیلکی)، تَلی (گویش مازندرانی، چالوس)، شنگیله (گویشِ آستارا)، وَلی گیلی (گویش انزلی)، کلکه‌دانه (گویش گیلکی)، از گیاهان

صَبصاب: ۱ـ ته‌مانده، پَس‌مانده ۲ـ پَراکَنده ۳ـ سِتَبر ۴ـ دلیر ۵ـ چالاك

صِبغ: ۱ـ رَنگ ۲ـ رَنگ شده، رَنگین

صِبغ: از صِباغ: از ریشه پارسی، سِباغ، نانخورش

صَبغ: ۱ـ رَزیدَن، رَنگ کردن ۲ـ شُستار (= غُسلِ تعمید) ۳ـ پُرشیری ۴ـ دروغ سُخَنی، درآمیختنِ سخن با دروغ

صُبغَة: نیمرس، میوه

صِبغَة: ۱ـ رَزیدَن، رَنگ زدن ۲ـ رنگ ۳ـ کیش، آیین ۴ـ سِرِشت ۵ـ آیینِ شُستار

صِبغَةُ الله: دینِ مُحمّدص (غیاث اللغات)

صِبوان: (تك: صَبِیّ)، کودکان

صَبوح: ۱ـ بامنوشِه، باده ای که بامدادان نوشند رودَرروی شامنوشه (= غَبوق)، غارِچ (لغت فُرس)، خوشانَبیذ غارچی، با دوستان یکدله (شاکر بخاری)، غارِج، غارِه (برهان)

صبوح کَردَن، صَبوحی کَردن: پِگه نوشیدَن، غارِه نوشیدَن

صَبور: پَتُك، باریستان، شِکیپاك (فرهنگ پهلوی)، زُکفَر (برهان)، شِکیبا (آنندراج)، بُردبار

صبوری: شِکیبایی، بُردباری

صِبوَة: خامیِ جَوانی

صِبهَبَد: پارسی تازی گشته، سِپَهبد (معین)

صَبِیّ: نو باوِه

صَبِی: کودکانه سَری، کودك گرایی

صُبّی: ستاره پَرَست (در برخی واژه نامه‌ها صُبّی با ماندایی بَرابر گرفته شده که درست نیست، برای آگاهی بیشتر بنگرید به مانی و پیام او، از ناصح ناطق)

صِبیان: (تك: صَبِیّ)، نو باوگان، کودکان (غیاث اللغات)

صَبیب: ۱ـ خوی ریخته ۲ـ خونِ ریخته ۳ـ بَرف، یَخ ۴ـ درختِ رَنگ ۵ـ نیکو، چون انگبین ۶ـ لَبه، چون لَبه‌ی شمشیر (بهره از لاروس)

صَبیح: خوبروی، سپیدرَنگ، رودرروی سَبزه‌رنگ و نمکین (غیاث اللغات)

صَبیحُ المَنظر: خوبچِهر

صَبیحُ الوَجه: زیباروی

صَبیحَة: ۱ـ سپیدگون، سپیدرَنگ ۲ـ بامداد (آنندراج)

صَبیخَة: پنبه‌ی ریسَندگی

صَبیر: ۱ـ شِکیبا ۲ـ پذِرُفتار ۳ـ اُستوان، زِنهاردار ۴ـ اَبرِ تو بَرتو ۵ـ اَبرِ پَریشان ۶ـ خوان، سُفره ۷ـ بارانِ تُند

صَبیرَة: نانِ نازُک، نانِ سَرسُفره

صَبیغ: رنگ شده

صَبیَّة: دُختر (غیاث اللغات)، دختر بَچّه

صُتْم: وات زَبانی و لَبی، زبانلَبی

صَتیت: ۱ـ غَریو ۲ـ گروه

صِحاب: (تک: صاحِب) ۱ـ یاران، هَمنِشینان

صَحابَة، صَحابَت در فارسی ۱ـ یار شُدَن ۲ـ یاری کردَن (غیاث اللغات)

صَحابَة: صَحابه در فارسی، یاران پیامبر اسلام ص

صَحابِیّ، مُفرد صَحابَة (لاروس): یارِ پیامَبر

صَحاح: ۱ـ تَندُرُستی (غیاث اللغات)، بی آکی ۲ـ دُرُست، پیامِ دُرُست

صَحاری: (تک: صَحرا)، دَشت ها

صِحاف: (تک: صحیفة)، رُویه ها (این رَمَن در مثنوی مولانا آمده، نه در واژه نامه های تازی، رَمَنِ صَحیفَة در تازی صُحُف و صَحائِف است)

صَحّاف: در تازی: ۱ـ روزنامه نویس ۲ـ روزنامه فروش

صَحّاف: در فارسی: ۱ـ پُوشَنِه (= مُجلّد کتاب) ۲ـ پُوشَنِه گر، رُویه گر (فرهنگ کوچک)

صِحاف: کاسه های بزرگ (غیاث اللغات) (تک: صَحفَة)

صَحافَة: ۱ـ روزنامه نویسی ۲ـ بارِ روزنامه

صَحافِیّ: روزنامه نگار

صَحّافی: پوشَنِه گَری

صَحب: نامِ رَمَن (= اسم جمع) است، هَمنشینان، هَمسُخنان

صُحبان: (تک: صاحب)، یاران (آنندراج)

صُحبَة، صُحبَت در فارسی ۱ـ پُورساکی (فرهنگ پهلوی)، هَم‌سُخَنی، گفت‌وگُو، گَپ (واژه نامهٔ مازندرانی) ۲ـ هَمدَمی، دوستی ۳ـ هَم‌بستری، گای، نَوازِش، آمیزِش

صُحبَت آراستن: باهم نشستن، به گفت‌وگو پرداختن

صُحبَتِ بَد: دُژهُوخت (فرهنگ پهلوی)، گفتارِ بَد

صُحبت داشتن: صُحبَت‌داری، گفت‌وگو کردن، به سخن نشستن

صُحبَت کَردَن: دَرَنجیدَن، هَم‌پُرسیدَن (فرهنگ پهلوی)، گُفت‌وگو کردن، گَپ زَدَن

صُحبت یَساوُل: پَرده‌دار، میرِ نِشَست (بهره از آنندراج)

صِحَّة: صِحَّت در فارسی ۱ـ ویچورتی (فرهنگ پهلوی)، تیداك (آنندراج)، تَندُرستی ۲ـ بِهبودی ۳ـ دُرُستی، بی‌آکی

صِحَّتِ آبِ گَرم: خوشا آبِ گَرم، به کسی گویند که تازه از گرمابه بیرون آمده

صِحَّةُ العَقد: دُرُستی پیوند، دُرُستی پیمان

صِحَّت پَذیرُفتَن: بهبودی یافتن

صِحَّت خانه: ۱ـ دَرمانکَده، بیمارستان ۲ـ آبخانه

صِحَّتِ خواب: خوشا خواب، به کسی گویند که دراز خفته باشَد

صِحَّتِ عمل: دُرُستی کار

صِحَّتِ قول: دُرُستی زَبان، دُرُستی گُفتار

صِحَّت نامه: ۱ـ گواهی تندرستی ۲ـ راست‌نامه، زبانزدی در خُنیا

صِحَّت و سُقم: دُرُستی و نادُرستی (فرهنگستان)

صِحَّت یافتن: بِهبودی یافتن، تَندُرُست گَشتَن

صَحّ ذلك، صَحّ: در فارسی آن را صِحّه می‌نویسند و می‌خوانند ۱ـ دُرُست است ۲ـ پَذیرِش، دُرُستی

صَحر: پُختَن، به جوش آوردن،

صَحَر: سُرخابی، از رنگ‌ها

صَحراء: راغ، دامنِ کوه بُوَد (صحاح الفرس)، دَشت، آهو ز تنگ و کوه بیامد به دَشت و راغ ـ بر سبزه، باده خوش بُوَد اکنون اگر خوری (رودکی)، کَویر، گَویر (برهان)، بیابان، هامون (آنندراج)

صَحرابُر: ۱ـ تُندرو (معین) ۲ـ بیابان نَوَرد

صَحراخُرام: هامون خُرام، گَوازِ: آهو

صحرادار: دَشتبان

صَحرارو: بیابان‌رو، گَوازِ: دیوانه

صَحراگَرد، صَحرا نَوَرد: بیابان نَوَرد

صَحرانِشین: چادرنِشین، دَشتی، کَویرنشین

صَحرانشینی: دَشت‌نشینی، چادرنشینی، کَویرنشینی

صَحراوات: (تك: صَحراء)، بیابان‌ها

صَحراوِیّ: بیابانی، کَویری

صَحرای خالی از آدَمی: چُول (برهان)

صَحرائی، صَحرایی: بیابانی، دَشتی،

خودرُوی، گیاه

صُحُف: (تك: صَحیفـــة)، فارسی گویان باحِ خامـوش نیز آورده انـد، نظامی می گوید: گه از صُحفِ پیشینیان دَرس گیر (غیاث اللغـات)، رُویه‌ها (رویه = صَحیفه، آنندراج)، نامه‌ها

صَحفَة: کاسه‌ی بُزُرگ

صَحَفِیّ: لَغزخوان، آن که در خواندن لغزش دارد

صَحَل: گلو گِرفتگی، شِکستگی آواز (آنندراج)

صَحِل: شکسته آواز، گلو گرفته

صَحماء: ۱ـ بیابانِ گَردَناك (لاروس)، ۲ـ زَردِ تیره، از رَنگ‌ها

صَحن: ۱ـ کاسـه‌ی بُزُرگ ۲ـ شکـافِ سُم ۳ـ تَكِ سُم ۴ـ میان گوش ۵ـ میانِ خانه، سَرای (= صَحن، آنندراج)

صِحنـاء، صِحناة ۱ـ ماهیاوه (گویش بَندری)، نانخورشی است از ماهی اُشنِه ۲ـ موتو (= Sardine)

صَحنُ الحَـرقَفَـة: مَغـاكِ سَرسُـرین، مَغـاكِ اُستخـوانِ سَرسُـرین، استخـوانی که در لَگنِ تُهیگاه است

صَحنِ پالـوده: سَرای پالـوده، گُواژ: اَنـدامِ نهانیِ دوشیزه

صَحنِ دورَنـگ: سَرای دورَنگ، گُواژ: جهانِ زیرین، جَهانِ خاکی

صَحنَك، صَحنِ کوچَك: ۱ـ سَراچه ۲ـ کاسه‌ی کوچَك

صَحنِ وَسیع: سَرای گُسترده، سَرای نَهمار (= عظیم، برهان)

صَحنَة: صَحنه در فارسی = مِصحَنَة ۱ـ کاسه‌ی کم گود، دوری ۲ـ نمـاگاه (= Scéne فرانسوی)، پَهنه

صَحنه ساز: نماآرای

صَحنه سازی: نما آرایی

صَحنه گَردان: نماگَردان

صَحنه گَردانی: نماگَردانی

صَحنهٔ مُنازِعَت، یا مُسابِقَت: آوردگاه

صَحنی: مُوتُو، ریزه کُولی (= Sardine)

صَحو: ۱ـ بی اَبری ۲ـ هُشیاری، بیداردِلی ۳ـ هُوشواژَن (برهان) بازگَشتِ از بیخویشتنی، یا، زابـگُـمـی، گُم و نابـود کردَنِ زاب‌ها (زاب = صِفَت) (بهره از غیاث اللغات)

صَحون: چَموش، لَگدزَن، سُتور

صِحّـه نهـادن، صِحّـه گذاشتن: بنگرید به صَحّ ذلك

صَحِـیح: بی آك، تَنـدُرست، خوپ، خوب، رَجیستَك، ویچورت، دُرُست (فرهنگ پهلوی)، دَروا (فرهنگ کوچك)

صَحیحِ اَدنَـی: راستِ باگُمـان، سَروایی را

گو یند که در درستی و راستی آن جای گُمان و شَك باشد

صَحیح اَعلی: راستِ بی گُمان، سَروایی را گو یند که در درستی و راستی آن جای گُمان و شَك نباشد

صَحیحُ العَمَل: دُرُستکار، راستکار، دُرُست کردار (فرهنگستان)

صَحیحُ المزاج: تَندُرست (فرهنگستان)

صَحیحُ النَّسَب: پاکنِژاد، پاك بُن

صَحیح اَوسَط: راستِ میانه، سَروایی را گو یند که یك تَن از کیشمَردان درستی آن را گُواهی نکند (سَروا = حَدیث، لغت فرس)، چَند دهی وعده ی دروغ همی تو ـ چَند فروشی تو بَر من این سَروا (اورمَزدی)

صَحیحَة، صَحیحه در فارسی، مؤنث صَحیح: دُرُست

صَحیحَین، تثنیهٔ صحیح: دُرُستان

صَحیف: ۱ ـ روی زَمین ۲ ـ نامه (لاروس)

صَحیفَة: ۱ ـ روزنامه ۲ ـ نامه (= کتاب) ۳ ـ رُویه (برخی از واژه نامه ها برابر آن را برگ آورده اند که وَرَق است)

صَحیفَةُ العِقارِیَّة: نَوردِه، تَزده، تَرزَده (= قباله، صحاح الفُرس)

صَحیفَةُ الوَجه: رُخساره

صَحیفه گُشا: بازکننده ی نامه (معین)

صِحار: (تك: صَخرَة)، خَرسَنگ ها

صَخَب: فَغان، هنگام شکنجه (غیاث اللغات)

صَخِب: فَغانَنده، جیغ زَننده

صَخَر: (تك: صَخرَة)، خَرسَنگ ها، مِهسَنگ ها

صَخر: مِهسَنگ (آنندراج)

صَخرَة، صَخره در فارسی: وِم (فرهنگ پهلوی)، خارا (صحاح الفرس)، باده خور بر لاله و گُل زانکه اَندر کوه و دَشت ـ لاله می رُوید ز خارا، گُل همی آید ز خار (انوری)، مِهسَنگ (آنندراج)، خَرسَنگ (معین)، کالار، پَرنیخ (فرهنگ پهلوی)

صَخره گُذار: ۱ ـ سوراخ کننده ی سَنگ ۲ ـ بیابان نَوَرد (بهره از فرهنگ معین)

صَخرهٔ صَمّا: خارای آویزان، سنگی است پنداری در خانه ی اَشویی (= بیت المُقدّس) (بهره از غیاث اللغات)

صَخرهٔ حماء: مِهسَنگِ سَخت

صَخرِیّات: گُلسَنگ ها، تیره ی گُلسَنگ ها

صَخرِیَّة، صخریّه در فارسی: سَنگِستان (غیاث اللغات)

صَخف: بیل زَدن، کَندَن با بیل

صَخم: آفتابسوختِگی

صُخور: (تك: صَخر)، خاراها، مِهسَنگ ها

صُخورالرُسوبیّة: سنگ‌های ته‌نِشَستی (لاروس)

صُخورالمتحوّلَة: سنگ‌های مَهالایه (مَها = بُلور)، سنگ‌های دِگَرگَشتی

صُخورالنّاریَّة: سَنگ‌های آذَرین، سنگ‌های آتشفشانی (لاروس)

صَخِیر: زُغال‌اَخته، از گیاهان، Cranberry در انگلیسی

صَد: نادرست نویسی سَد، سَت (فرهنگ پهلوی) (عدد معروف لغت فارسی، در اصل به سین مهمله بود قدما بجهت رفع اشتباه بکلمهٔ دیگر که سَدّ باشد بمعنی حائل و مانع اسم عدد را بصاد نوشتند؟! غیاث اللغات)

صَدّ: روی گَرداندن، دوری گزیدَن (لاروس)

صُدّ: روی پُرشیان (پُرشیان = سِکّه، معین)، روی ماره (ماره = سِکّه، برهان)

صَدء: زدودَن زَنگ (آنندراج)، پَرداختَن

صَدَأ: زَنگ، زَنگار

صُدأة: زَنگاری، از رنگ‌ها

صَدا، صِدا در فارسی (برهان آن را به نادرست تازی گشته‌ی سدای پارسی دانسته)، آواز، آوازَك، پَتان، اِواز، اِواچ، وانگ (فرهنگ پهلوی)، وَنگ (گویش تهرانی)، بانگ (برهان)، نُوف (لغت فرس)، از تَكِ اَسپ و بانگ و نَعرهٔ مرد ـ کوه پُرنُوف شد، هَوا پُرگَرد (عنصری)، شَرفه (معین)، شَرفاك، بَرخان (برهان)، پَژواك، بازگشت آوایی که در کوه و گنبد و گرمابه بپیچد (برهان)، دَنگ (گویش کردی مهاباد)، آوا

صُداح: بانگ، بانگ کَردَن

صُداح الدّیك: بانگِ خروس

صُداح الطّیر: آوازِ پرنده، چَهچَهه

صِداد: چادُر، چادُرِ زنان (لاروس)

صدادادَن: دَراهیدَن (فرهنگ پهلوی)، آوازدادَن

صدادار: آوادار، آوایین

صدادَرآوردَن: آوابَرآوردَن

صِدار: ۱ ـ (= جِلیتغِه)، سینه پوش ۲ ـ داغِ سینه‌ی شُتر (لاروس)

صِدارَة، صِدارَت در فارسی ۱ ـ بالانشینی ۲ ـ پیش‌رسانی (غیاث اللغات)، نخست‌وزیری

صُداع: دَردِسَر (غیاث اللغات)، سَردَرد (لاروس)

صُداغ: دَردِ گیجگاه

صَداغَة: ناتوان گردیدَن (آنندراج)

صَداق: دَست‌پیمان (آنندراج)، کابین (صحاح الفرس)

صَداقَة: ۱ ـ اَرتی، راستی (فرهنگ کوچك) ۲ ـ

دوستی، یکرَنگی

صداکردن: خوانـدَن، خوانِش (فرهنـگ پهلوی)، بانگ کَردَن

صداکُلُفت: کُلُفت آوا

صداگِرفتگی: آواگِرفتِگی

صداگرفتن: گلوگرفتن، آواگرفتن

صُدام، صِدام: دَردِ سرِ سُتور (لاروس)

صدانشستن: آواخفتن، آوازبرنیامَدَن، خاموش شُدَن (معین)

صَداَندرصَد: نادرست نویسی سَداَندَرسد، سَددَرسَد

صِدای اَسپ: اَشهِه، هیلَه (گویش کردی مهاباد)

صِدای باز: چَریکَه (گویش کردی مهاباد)

صدای بال: شپاك (فرهنگ پهلوی)

صدای بَچّه: زر، وَنگ (گویش گیلکی)

صدای بَرّه: کارَه (گویش کردی مهاباد)

صدای بُلَند: دَرآیِش، دُرُشت اِواج، بُرزوانـگ (فرهنـگ پهلوی)، گَرمَـه (گویش کردی مهاباد)

صدای بَم: آوای بَم، بَم

صدای پا: شَرفـاك (آنندراج)، شَرفـانـگ، شَرفالَنگ (برهان)، آوای پا

صدای پَرَنده: جیك

صدای خَر: زَرَّه (گویش کردی مهاباد)، اَرَار

صدای دَهان: ۱ـ آوای دَهان ۲ـ آروغ، رَچَك

صدای زنبور: وِزوِز (گویش کردی مهاباد)

صدای زیر: آوای زیر، زیر، تیز (فرهنـگ پهلوی)

صدای سَگ: هاپـو، هَپّـه (گویش کردی مهاباد)، نُوف (برهان)

صدای کَبك: غاسپَه (گویش کردی مهاباد)

صدای کَلاغ: غارغار

صدای کُوس، نقاره: رَجاف (برهان)

صدای گاو: ماغ

صدای گاومیش: نَغَّه (گویش کردی مهاباد)

صدای گُربه: مِیو، میِ یو

صدای گوسفند: بارَه (گویش کردی مهاباد)

صدای مَردُم، صدای گروه: هَیاهُو

صدای نفرت و بیزاری: هُو

صَدبَرگ: نادرست نویسی سَدبَرگ، گُل گُلاب

صَدپاره: نادرست نویسی سَدپاره، پاره پاره

صَدپـایه: نادرسـت نویسـی سَدپـایه، ۱ـ سَدستون ۲ـ هِزارپا، هزارپایَك

صَدپَره: نادرست نویسی سَدپَره ۱ـ سَدپَره (= گُلِ سَدتومانی) ۲ـ بهِ تُندی

صَدپیـونـد: نادرسـت نویسی سَدپیونـد ۱ـ تاج خروس، از گیاهان ۲ـ بارهَنگِ آبی (معین)

صَدتــومــانی: نادرست نویسی سَدتـومـانی، سَدپَره

صَدِجات: جمع صده بسیاق عَرَبی: سَده ها

صَدح: سختی آواز (لاروس)

صَدَح: ۱ـ فَرکوه، بُلندترین کوه در زنجیره‌ی کوه ها (بهره از لاروس) ۲ـ پُشتـه‌ی خُرد (آننـدراج) ۳ـ تَبَرخُون (= عَنّاب دُرُشت)، از گیاهان ۴ـ سُرخِ سیاه

صَدَحَة: مُهرِ اَفسون (آنندراج)

صَدَد: ۱ـ نزدیکی ۲ـ بَرابَـری ۳ـ دَرپَی شُدَن (غیاث اللغات)، بَرآن (آنندراج) ۴ـ آهَنگ (= قصد) ۵ـ آماج ۶ـ بخش ۷ـ کَجی (لاروس)، ۸ـ روباروی، روبه‌رو (معین)

صَددَر: نادرسـت نویسـی سَددَر، نامـه‌ای پیرامون آیین های زرتشتی

صَددَرجه: سَدپایه

صَددَرصَد: نادرست نویسی سَددَرسَد

صَدر: ۱ـ سینـه ۲ـ بالا، بالای هرچـیز ۳ـ پیشگـاه، پیشگـاه خانـه ۴ـ بالانشین ۵ـ بازگشتن، به‌دَرآمَدَن از جایی (غیاث اللغات) ۶ـ بیرون فرستادَن، چون کالا ۷ـ آغاز، آغازِ چیزی

صَدرُالافاضِل: پیشوای دانایان

صَدرالدّین: پیشوای دین

صَدرالشَّریعَة: پیشوای کیش

صَدراسلام: آغازاِسلام

صَدراعـظَم: خواجه‌ی بزرگ (تاریخ بیهقی)، فَرمَـدار (آننـدراج)، نخست وزیر، هَنـدَرزپَـد (فرهنگ پهلوی)

صَدرِمَـجلس: شاه نشین، بالادَست، بالای نِشَست، دَستوانه (برهان)

صَدرِ مَشـروطیت: آغـازِ دَستـوری (شگفت است که تازیان به حکومت مشروطه، دَستوری می گویندوفارسیان واژه‌ی تازی به کارمی بَرَند)

صَدرنـشـین: ۱ـ تخش نشین (برهـان)، بالانشین ۲ـ پیشوا، میر، ویچیر، فرماندار

صَدرنشینی: تَخشیدَن (برهان)، بالانشینی

صَدرَنـگ: نادرست نویسی سَدرَنـگ ۱ـ رَنگارَنگ ۲ـ سَدروی

صَدرو، صَدروی: نادرسـت نویسـی سَدرو، سَدروی

صَدری: ۱ـ سینه‌ای ۲ـ نام گونه‌ای برنج

صَدع: ۱ـ شکـاف ۲ـ شاخـه، از مردم ۳ـ نازک اَندام، مرد ۴ـ شکافتَن ۵ـ دوباره ساختن ۶ـ آشکارگفتن ۷ـ آشکارکردن ۸ـ گراییدن ۹ـ دَرنـوردیدنِ بیابـان ۱۰ـ رخنـه‌اَنـداختن ۱۱ـ راست گَرداندَن (بهره از آنندراج)

صَدعات: پَراکَندِگی

صُدغ: ۱ـ گیجگاه ۲ـ گیسو

صُدغَة: گیجگاه

صَدَف: ۱ـ شَسَن (برهان)، سَب، در فرهنگ‌ها نیامده در تحفة المؤمنین آورده (آنندراج)، گوش ماهی، نیام مُروارید ۲ـ سایِش زانوان، هنگام راه رفتن ۳ـ کَرانه، سُوی (لاروس) ۴ـ بُلَند و بزرگ

صُدف: لَبه‌ی دَرّه (لاروس)

صَدَفِ آتشین: سَبِ آتشین، گُواژ: خور

صَدَف الاَرض: گَندنای کوهی (= فراسیون)، از گیاهان دارویی

صَدَفتان: مغاك‌های لَگن، که سر دو استخوان ران در آن‌ها فر و می‌رود

صَدَف دَندان: خوشاب دَندان (آنندراج)

صَدَفِ زانو: کاسه‌ی زانو

صَدَفسان: سَبدیس

صَدَف گون: سَبگون

صَدَف وار، صَدَف وَش: شَسَنوار

صَدَفَة: دانه‌ی سَب

صَدَفَةُ الحلزونیَّة، صَدف حَلَزونی: شَسَنِ لیسَکی

صَدَفةُ الاُذُن: مَغاكِ گوش

صَدَفی: شَسَنی، از رَنگ‌ها

صَدَفیّ: شَسَندیس

صَدَفیّات: شَسَنداران

صَدَق: پارسی تازی گشته، سَدَه (برهان)

صِدق: ۱ـ هَرتوز (برهان)، راستی (غیاث اللغات)، اَرت (فرهنگ کوچك) ۲ـ اُستواری

صَدَق: ۱ـ نیزه، راست و سَخت (غیاث اللغات) ۲ـ رسا: مَرد ۳ـ راست و دُرُست

صُدُق: (تك: صَدق)، راستگویان (غیاث اللغات)

صُدَقاء: (تك: صدیق)، هَرتوزان (برهان)

صَدَقات: (تك: صَدَقَة)، داشَن‌ها

صِدق آمیز: هَرتوزانِه، راست

صِدق سَرای: راستگوی، راستسَرای

صِدق کَردَن: دُرُست دَرآمَدَن (معین)

صَدَقَة: اَشوك دات، اَشوداد، اَهرُوداد (فرهنگ پهلوی)، داشَن (صحاح الفرس آن را برابر عطا و آنندراج آن را برابر صَدَقة آورده)

صَدُقَة، صُدُقَة: دَست پیمان، کابین (= مَهریّهٔ نساء)

صَدَقهٔ جاریَه: داشَنِ ماندَنی، چون پُل، کاروانسرا، مَزگَت، چاه (بهره از غیاث اللغات)

صَدگان: نادرست نویسی سَدگان

صَدم: ۱ـ کوفتَن ۲ـ تَنِه زَدَن ۳ـ بَرخورد، با دشواری

صَدُم، صَدمین: نادرست نویسی سَدُم، سَدُمین (همگی واژه های پارسی که با سَد آغاز می شود در روش فارسی نویسان با صاد می آید که نادرست است)

صَدَمات: (تك: صَدَمة)، کُوب ها، ویزَندها

صَدَمَة، صَدَمه در فارسی: زَنِش، ویزَند، ویزایِش، کُوست، خوارَك (فرهنگ پهلوی)، گَویست، هم آوای نَزیست، گَویسته (برهان)، کُوب، آسیب (برهان)، آگَفت، بازگفت این سخن سه بار برفت ـ بنگر او را که چون گرفت آگفت (سنائی، حدیقه)، کوفتَن، آسیب رساندن (غیاث اللغات)، یکبار راندَن (لاروس)، گَزَند

صَدَمه خوردَن: آسیب دیدَن

صَدمه رساندَن، صَدَمه زَدَن: زَنیدَن، خُرُسیدَن، ویزودَن (فرهنگ پهلوی)، شِپوختَن (برهان)، آسیب رساندن، زیان رساندن

صدمه رَساننده: زیانکار، تَرونیش (فرهنگ پهلوی)، آسیب رسان

صَدمه کِشیدَن: رنج کشیدن، آزاردیدَن، بُردباری کَردَن

صُدور: (تك: صَدر)، سینه ها، بالانشینان (غیاث اللغات)

صُدور: ۱ـ بیرون آمَدَن (غیاث اللغات) ۲ـ فِرستادَن ۳ـ فرستاده شُدَن ۴ـ نو پیدایی، پَدیداری ۵ـ دادَن، کِشیدَن، بهروز در فرهنگ کوچك واژه های: اَسبَری و اَسبُرد را آورده

صدور بَرات: دادَنِ چَك

صَدوق: ۱ـ دوست (آنندراج) ۲ـ راستگو ۳ـ راست سِرِشت

صَده: نادرست نویسی سَده ۱ـ سَده (= قرن) ۲ـ جشن سَدَه

صَدَی: ۱ـ نِسا (= جَسَدِ آدمی، سَددَر) ۲ـ مَغز ۳ـ پَژواك (= بازگشتِ آوا) ۴ـ کُوچ نَر، چُغدِ نر ۵ـ در افسانه های تازی پَرنده ای پنداری است که از سَرِ کُشته بیرون می آید و تا زمانی که کُشنده گرفتار و به کیفر نرسد بانگ می زند: اسقونی = مرا سیراب کنید

صَدِی: تِشنه، مَرد

صَدیان: تشنه، مَرد

صَدید: ۱ـ زَرداب (غیاث اللغات) ۲ـ خونابه ۳ـ ناله، فریاد (آنندراج) ۴ـ سیمِ گُداخته ۵ـ آشام دوزَخیان

صَدیرَة: بالای دَرّه (لاروس)

صَدیع: ۱ـ شِکافته ۲ـ پَراکنده ۳ـ گَله ی شتر ۴ـ رَمه ی گوسپَند (آنندراج) ۵ـ بامداد ۶ـ نیمه، از هرچه دونیم گشته

صَدِیق: ۱ـ هَرتوزا (برهان)، دوستِ یکرَنگ ۲ـ راست ودُرُست

صِدّیق: ۱ ـ راستمَند ۲ ـ بَرنام ابو بکر خلیفهٔ یکم (عمید)

صِدّیق: پارسی تازی گشته، سِدیگ، یکی از پایه‌ها در دین مانی

صَدیقُ اللّهجَة: راست گُفتار

صَدیقَة، مؤنث صدیق: دوست راستین، زَن

صِدّیقَـة، صِدّیقـه در فارسی، مؤنث صِدّیق: راستمَند: زن، برنام مریَمع: زَنِ مِهربان (عمید)

صُراح: ۱ ـ ناب، نیامیختـه ۲ ـ روشنـایی (غیاث اللغات)

صُرّاح: مِیگو

صَراحَـة، صَراحَـت در فارسـی ۱ ـ نابـی، نیامیختگی ۲ ـ روشنـایی ۳ ـ رُک گویی (در فارسی)، روراست بودَن

صُراحی، از صُراحِیَّة: تُنگ

صُراحی، به شکلِ حیوانات: تَکوك (برهان)

صُراحیِ تِلا: مُرغِ زَر (برهان)

صُراحی کِشیدن: چمانیگری، مِی نوشاندَن

صُراحی گَردَن: گَردَن گُلابی (گویش تهرانی)

صُراحِیَة، صُراحِیَه: در فارسی ۱ ـ می ناب ۲ ـ سخنِ روراست

صُراحِیَّة، صُراحِیّه در فارسی: آوَندِ مِی، تُنگِ مِی، ساغَر

صَرّاخ: ۱ ـ غَریوَنده ۲ ـ فراشمُرغ (= طاوس)

صُرّاد: اَبرِ تُنُک

صَرّار: غَریوَنده، جیغ کِشَنده، جیغو

صَرّارُ اللَیل: جیغـوی شَب، زَنجِـره (برهان)، سیرسیرَك، جَراسَك (آنندراج)

صَرّارَة: آلهِ‌مارخوار، از مرغان شکاری آسیا

صِراط: پارسی تازی گشتـه، سَرات (فرهنـگ پهلوی)، گُدار (آنندراج)

صِراطِ مُستَـقیم: سَراتِ راست، خَدَنگـراه (آنندراج)

صَرّاف: ۱ ـ (در تازی): تَبَنکـودار (تَبَنکو = صندوق، صَحـاح الفرس) ۲ ـ (در فارسی)، سَرّه گَر، کهبد (برهان)

صَرافَـة، صَرافَـت در فارسـی: سَرّه کردَن (غیاث اللغات)، ناب بودَن، ناب گرداندن

صَرّافی: سَرّه گَری، کهبدی

صَرامَـة، صَرامَـت در فارسی ۱ ـ دِلاوَری ۲ ـ چالاکی ۳ ـ بُریدَن ۴ ـ بُزُرگی (غیاث اللغات)

صَرّام: پوُست فروش، چَرم فروش (فرهنـگ عمید)

صَرامَـة، صَرامَـت در فارسی ۱ ـ دِلاوَری ۲ ـ چالاکی ۳ ـ بُریدَن ۴ ـ بُزُرگی (غیاث اللغات)

صَرح: ۱ ـ کوشك ۲ ـ کاخِ بُلَند ۳ ـ آشکارکَردَن (غیاث الـلغـات) ۴ ـ ساختمـانی است مَر بخت النصـر را نزدیك بابـل (آننـدراج) ۵ ـ

خانه‌ی آراسته (لاروس)

صَرَح: ۱ـ ناب، نیامیخته ۲ـ گُزیده ۳ـ پاك نژاد: مَرد

صُرَحاء: (تك: صَریح)، ۱ـ ناب‌ها ۲ـ پاك نژادان

صَرحِ مُمرَّد: کاخِ درخشان، گُواژ: سِپهر (بهره از غیاث اللغات)

صَرحَة: ۱ـ هَمواری ۲ـ گُشادِگی، میانِ خانه ۳ـ یکبار آشکار کَردن

صَرخَة، صَرخه در فارسی ۱ـ اَفغان و بانگ (غیاث اللغات) ۲ـ فریاد کردن (آنندراج) ۳ـ بانگِ نماز (لاروس)

صَرد: پارسی تازی گشته، سَرد

صَرَد: پارسی تازی گشته، سَرد ۱ـ سَرمازَدگی، ناتوانی از سَرما ۲ـ سَرما ۳ـ سِپاه

صَرِد: پارسی تازی گشته، سَرد ۱ـ سَرماتَرس ۲ـ روزِ سَرد ۳ـ شیر بُریده ۴ـ به آماج نخورده

صُرَد: ۱ـ کاك (غیاث اللغات)، شیر گُنجِشگ ۲ـ رَگِ زیر زَبان

صِردان: (تك: صُرَد)، کاك‌ها، شیر گُنجشگ‌ها

صُرَدان: دو رَگِ زیر زبان (آنندراج)

صُرَدیّات: کاکیان، شیر گنجشگیان

صَرَر: خوشه‌ی نارس

صُرَر: (تك: صُرَّة)، هَمیان‌ها

صَرصَر: پارسی تازی گشته، سیر سیرَك، زنجره

صَرصَر: بادِ غُرّان، در پارسی اَسپ تندرو را بدان مانند کنند (عمید)

صَرصَران: بی‌پَدیجه، از ماهیان (پَدیجه = فَلسِ ماهی، آنندراج)

صُرصُور: ۱ـ بُختی، شُترخُراسانی ۲ـ خَبزدو، سَرگین گَردان

صَرع: ۱ـ بَر زمین اَفگندن ۲ـ دولِنگه ساختن، دَر را ۳ـ خم کردن، به سوی زَمین ۴ـ دیو زَدَن ۵ـ شَخش (= صَرع، برهان) Epilepsie، در فرانسوی)، دیو زَدِگی ۶ـ دوبَند ساختن، چامه را ۷ـ کُشتی گیر: مَرد (لاروس) ۸ـ مانَند

صَرعدار، نَیدُلانی: دیو زَدِه

صَرعِ ستارِگان: چشمك زَدَنِ ستارگان (آنندراج)

صَرعی: دیو زده

صَرف: ۱ـ واگُذاشتن ۲ـ واژه بِگَردانیدَن ۳ـ بِگَردانیدَن ۴ـ واژگون کَردَن ۵ـ بازداشتَن ۶ـ سَره کَردَن، زره وَ سیم را ۷ـ گُساریدَن، گُسارِش ۸ـ آوادادَن، آوا برخاستن، از چیزی ۹ـ دَندان غُروچه ۱۰ـ چَرخشِ زَمانه، گَردِشِ زَمانه

صِرف: ۱ـ ناب ۲ـ ویژه ۳ـ مِیِ نیامیخته، مِیِ ناب

صِرفاً: ۱ـ به گونه‌ی ناب، به نابی ۲ـ تَنها (=

فَقَط)

صَرَفان: ۱ ـ مَرگ ۲ ـ مِس و اَرزیز (= قلعی) ۳ ـ خُرمای سِفت

صَرفان، صِرفان: شب و روز (آنندراج)

صَرف خوار: بَهره خوار

صَرف کَردَن: ۱ ـ بِگَردانیدنِ واژه ۲ ـ به کار بُردَن ۳ ـ گُساریدَن، هَزینه کَردَن ۴ ـ خوردَن ۵ ـ گُذرانیدَن (فرهنگ کوچك)

صَرفِ نَظَر: بُرشدید (آنندراج)، چَشم پوشی

صَرف نظر کَردَن: چَشم پوشیدَن، ویخشای (فرهنگ پهلوی)، بَخشیدَن، هیلیدَن (برهان)، هِلیدَن

صَرف نَظَر کَردَنی: هیلیشیك (فرهنگ پهلوی)، هِلیدَنی

صَرفَة، صَرفه در فارسی ۱ ـ اَودُم، از خانه های ماه ۲ ـ زُکوری، تنگی در هَزینه ۳ ـ سود، بَهره ۴ ـ اَفزونی ۵ ـ فریب، تَرفَند

صَرفه بَر: بَهره بَر، سودخور

صَرفه بُردَن: ۱ ـ سودبردَن ۲ ـ پیش افتادن (معین)

صَرفه جوی: هَرپانَك، اَندُچِشَك (فرهنگ پهلوی)، بِهین گُسار

صَرفه جویی: ۱ ـ بِهین گُساری ۲ ـ آبُری (= اقتصاد، فرهنگ کُردی) ۳ ـ پَس اَنداز (فرهنگستان)، هَندوزِش، اَندوچِش (فرهنگ پهلوی)

صَرفِیّ: واژه گَردان

صَرفیّون: (تك: صَرفِیّ)، واژه گَردانان

صُرلاب: بنگرید به اُسطُرلاب

صَرم: ۱ ـ بُریدَن ۲ ـ پوستِ پیراسته ۳ ـ کَفشِ دَمپایی، تازی گشته از چَرم

صُرم: ۱ ـ بُریدِگی ۲ ـ دوری (لاروس)

صُرنایَة: پارسی تازی گشته، سورنای

صُرَنج: پارسی تازی گشته، سُرَنج

صُروح: (تك: صَرح)، کوشك ها، کاخ های بُلَند

صُروحَة: نابی، بی آلایشی

صَرود: پارسی تازی گشته، سَردسیر

صَرور: ۱ ـ هَنج ناکَرده ۲ ـ زَن ناکَرده

صُروع: (تك: صِرع)، تاه های ریسمان

صَروع: کَهرَمانِ کُشتی

صُروف: (تك: صَرف)، گردش های روزگار

صَروم: ۱ ـ تیغ بُرّان ۲ ـ کاربُر: مَرد

صَروَة: لاله ی مُرداب، از گیاهان

صَرویّات: تیره ی لاله های مُردابی

صُرَّة، صُرَّه در فارسی: هَمیان (غیاث اللغات)

صَرَی: ۱ ـ مانده ۲ ـ بَرگَشته، در مزه یا در رنگ و بوی

صَرِیب: شیرِ تُرش (آنندراج)

صَرِیح: دُکـانیك، کُویچـار، رُشنـاك (فرهنگ پهلوی)، روشَنـاك، آشکـارا (غیاث اللغات)، بی‌پَرده، نیامیخته، اَپَرخیده، پَرزیوَند (برهان)، رُك (فرهنگ کوچك)

صَرِیخ: ۱ـ فریادرسنده ۲ـ فریادخواهنده، از واژِگان دوپهلو ۳ـ آوازِ فریادخواه (آنندراج)

صَرِیر: ۱ـ دَربَند، گِرفتار ۲ـ شَنِه (= آوازِ کِلك، هنگام نِوِشتَن، برهان) ۳ـ دَندان غُروچه (لاروس)

صَرِیع: ۱ـ اَفکَنـده، اُفتـاده، زمین خورده ۲ـ دیوزده ۳ـ یگـاه رَونـده ۴ـ تازیانـه ۵ـ کَمـانِ ناتراشیده (لاروس)

صَرِیفَة: ۱ـ لَواش، لَباش، گونه‌ای نان نازك ۲ـ شاخـه‌ی خشـكِ کُویَك (= نخـل) ۵ـ زمین نادِرَویده

صَرِیمَـة، صَریمَت در فارسی ۱ـ آهَنگیدَن (= قصدکردن) ۲ـ آهَنگ (= قصد) ۲ـ توده ریگ ۳ـ پاسی از شَب

صَرِیمَـةُ الجَدی: ۱ـ بُزاَنجیری، از گیاهان، در انگلیسی Caprifig، ۲ـ پَلاخور، از گیاهان

صُطُرلاب: بنگرید به اُسطُرلاب

صِعاء: (تك: صَعوَة)، سَنگانِه ها، چَکاوَك ها

صِعاب: (تك: صَعب)، دُشوارها

صَعّار: خودبزرگ بین

صُعاق: آوای تَندَر (لاروس)

صَعـالِیك: (تك: صُعلوك) ۱ـ دَرویشـان، بی‌بَرگان ۲ـ دُزدانِ تازی

صَعائِد: (تك: صعود)، بُلَندی ها، بالارَفتَن ها

صَعب: ۱ـ دُشوار ۲ـ سَرکِش (غیاث اللغات) ۳ـ شیرِ بیشـه (آننـدراج) ۴ـ سَرسَختی ۵ـ سَرکشی، آرامی، رام ناگشتَن

صَعبُ العبـور: تَرفنـج (برهـان)، دُشواررو (فرهنگستان)

صَعبُ العلاج: سَختدَرمان

صَعبُ الـوُصـول: دُشـواررس، دُشـواریاب، دیریاب (فرهنگستان)

صَعتَـر، سَعتَـر ۱ـ سیسَنبَـر ۲ـ مَرزَنگوش ۳ـ آویشَن شیرازی (معین) ۴ـ سِپَرغَم، از گیاهان

صَعتَرُ البَرّ: مَرزه، از گیاهان (لاروس)

صَعتَرُ الحِمار: آویشَن، از گیاهان

صَعتَـرُ الحمـام: مامـون، گونـه‌ای ازپودَنه‌ی کوهی (برهان)

صَعتَرِیّ: ۱ـ دلاوَر ۲ـ جَوانمَرد ۳ـ شُوخ

صَعَد: ۱ـ دُشواری ۲ـ گَزَند، شِکَنجه

صُعُـد: ۱ـ بُلَنـدی ۲ـ درختِ غار (واژه پارسی اسـت وقار، تازی گشتـه‌ی آن)، گردوی امریکایی

صَعداء: دُشواری (آنندراج)

صَعَر: ۱ـ کَج گَشتِگی، در رُخسار و گَردَن، از بیماری‌ها ۲ـ خودفروشی، خودبینی

صَعصَعَة: ۱ـ جُنبِش ۲ـ لَرزِش ۳ـ جُنباندَن ۴ـ پَریشان کَردَن

صَعف: لَرزه گِرفتَن، به لرزه اُفتادَن

صَعفَة: لَرزه

صَعق: ۱ـ دَرَخش گرفتگی، دَرَخش زَدِگی ۲ـ گیج گَشتَن ۳ـ نیست گَشتَن: در خُدای، زبانزد سوفیگَری

صَعَق: مَرگ (لاروس)

صَعِق: سَردَرگُم

صُعقُر: تُخم ماهی (لاروس)

صَعل: دراز و باریك

صَعلَكَة: ۱ـ نیازمَندی، بی بَرگی ۲ـ باریك شُدَن، از مُستمندی

صُعلُوك: ۱ـ درویش، بی بَرگ، مستمند ۲ـ دُزدِ تازی، رَهزنِ تازی

صَعود: ۱ـ راهِ سَر بالا ۲ـ گَردَنه‌ی سَخت ۳ـ سَختی ۴ـ بالارَونده

صُعُود: بالایِش، به بالا رفتَن، بَرآمَدَن، بَرشُدَن (فرهنگ کوچك)

صُعود کَردَن: بالا رَفتَن، پایگاهِ بُلَند یافتَن

صَعوَة، صعوه در فارسی: تَرَندَك (برهان)، تَرتَرَك، تَز، چَکاوَك (آنندراج)، گازُرَك (برهان)، سَنگانه (آنندراج)، از پرندگان

صَعِید: ۱ـ بَر زَمین، روی زمین ۲ـ راه (آنندراج)

صِغار: (تك: صَغیر)، خُردان، خردسالان

صُغار: خُرد (آنندراج)

صَغار: ۱ـ خواری ۲ـ سِتَم، بیدادگَری

صَغارَة: خُردی، خواری

صَغانَة: پارسی تازی گشته، چَغانه، چَکانه، از ابزارهای خُنیا، کَفچَکی است که بدان چند زنگوله آویخته اند

صَغانِیّ: پارسی تازی گشته، چَغانی، چَغانیان

صَغائِر: (تك: صَغیرَة)، خُردسالان

صِغبان، صِغبین، یونانی تازی گشته = سِکبینَج: پُرزیکه، از گیاهان دارویی

صُغد: پارسی تازی گشته، سُغد

صُغدِیّ: پارسی تازی گشته، سُغدی

صُغر: ۱ـ خواری ۲ـ بیداد، سِتَم

صِغَر: خُردی، کَمسالی، کوچکی (غیاث اللغات)

صَغَرجَق: ترکی، سُوبَدی، سار، از پرندگان (برهان)

صِغَرِ سِنّ: خُردسالی (غیاث اللغات) (فرهنگستان)

صِغَرِ سِنّ گرفتن: کَم کردن سال در شناسنامه، کَمسالِگی گرفتن

صُغرَی، مؤنث اَصغَر ۱ـ کوچَك ۲ـ زَنَك، زنِ کوچَك

صَغنَج: سَبزگَرا (= سَبزقَبا)، از پَرَندگان

صَغو: ۱ـ گِرایِش ۲ـ زی، سوی

صَغیر: ۱ـ خُرد، کوچَك (غیاث اللغات)، خُردَك (معین)، خُردسال (بهروز) ۲ـ خوار، پَست (لاروس)

صَغیرَة، صَغیره در فارسی، مؤنث صَغیر: وَ، گناه کوچَك (لاروس)، لَغزِش، گُناهَك

صَفّ: ۱ـ رَده (لغت فرس)، رَدَك، رَستَك (فرهنگ پهلوی)، دَخ، پَرّه (برهان) ۲ـ رَده ساختَن ۳ـ رَده بَستَن

صُفّ: ۱ـ ایوان ۲ـ دالان، دَهلیز

صَفا: ۱ـ مِهسَنگِ نَرم ۲ـ بَرنام پیتر، ازیاران عیسیع

صَفاء: ۱ـ دوستیِ یکرَنگ، یکرَنگی (لاروس) ۲ـ بی آلایشی ۳ـ شادابی ۴ـ گُلگَشت ۵ـ یکی از گوشه‌های شور

صَفاآوَردَن: شادی آوردَن

صَفاپَروَرده: یکرَنگ پَرورده، یکدل ویك روی

صِفات: (تك: صِفَة)، ۱ـ فروزِگان ۲ـ زاب‌ها، کُواسان

صِفاتِ اَزَلی، صِفاتِ باری: فُروزِگان (برهان)

صَفاتِ ثُبوتیّة، صفاتِ ثُبوتی: شناسهای ایستا (آنندراج)، فروزگانی چون: دانایی، راستی، خواست

صفات ذاتی: فروزِگان سرشتی، چون: نیرو، شُکوه، نَهمارِی (= عظمت)

صفاتِ زشت: جین (آنندراج)

صفاتِ سَلبیَّة، صفاتِ سَلبی: زاب‌های جُدا، زاب‌هایی که خُدا از آنها برکنار است، چون پیکرپَذیری، همانندی، نَرینگی، مادینِگی

صِفاتیّ: بیفروزه‌دان، تنی از گروه بیفروزه‌دانان

صِفاتِیّة: صِفاتیّه در فارسی، بیفرُوزه‌دانان، گروهی که خدا را یَله (= مطلق) ورَها از پذیرشِ هرگونه فروزه‌ای می‌دانند

صُفّاح: سَنگِ پَلمِه (= لوح)

صَفاخیز: شاداب

صَفاخیزی: شادابی

صِفاد: دَستبَند، که دستِ بَندی یا گرفتاررا با آن می‌بَندند (لاروس)

صَفادادن: ۱ـ سِتُردنِ ریش ۲ـ دَست ورو شُستَن ۳ـ پَردازیدَن، زدودنِ زَنگ وریم

صَفاداشتَن: ۱ـ سَرسبز بودَن، شاداب بودَن، زنده بودن ۲ـ پاکنهاد بودَن، یکرَنگ بودَن

صُفار: ۱ـ کرمِ روده ۲ـ زَردابِ شِکَم ۳ـ رَنگ‌پَریدِگی، از بیماری

صَفّار: ۱ـ رویگر ۲ـ مِسگَر

صَفّارَة: سُوت

صُفّارَة: پَژمُرده، گیاهِ زَرد

صَفّارَةُ الاِنذار: آژیرِ سُرخ، سوتِ سیج (= خَطَر)

صُفارِیَّة: پَری شاهرُخ زَری، مُرغِ انجیرخوار (لاروس)

صَفازدن: خوشبادزَدَن، خوشبادگفتَن (آنندراج)

صَفاصَف: پُشتِ سَرهَم، رَده، پشتِ رَده

صِفاق: ۱ـ تامُوره، شِکَمپَرده ۲ـ پوسته‌یِ سِپَر

صفاکَردَن: ۱ـ خوشی کَردَن ۲ـ آشتی کردَن

صَفُ النِّعال: پایماچان، کَفشکَن

صِفاهان: پارسی تازی گشته، سِپاهان (غیاث اللغات)، نام پرده ای از خُنیا که در پایان شب سَرایَند

صِفاهانَك: سِپاهانَك، زبانزدی در خُنیا

صَفائح: (تك: صَفیحَة)، رُویه‌ها، سَنگ‌های پَهن، اُستخوان‌های سَر

صَفائحُ الباب: تَخته‌های دَر، لِنگه‌های دَر

صَفائحی: رویه‌رویه‌ای، تَخته‌تَخته

صَف‌بَسته: بِه‌رَده

صَف‌بندی: رَده‌بَندی

صِفَتِ بَسیط: ساده‌زاب

صِفتِ تَفضیلی: فزوده‌زاب

صَفتِ تفضیلیِ خاص: اَفزوده‌زابِ ویژه

صِفتِ جامِد: بربَسته‌زاب

صِفَتِ شِکَنی: زاب‌زُدایی

صِفتِ فاعِلی: پُویه‌زاب

صِفتِ عادی: خُوی‌زاب

صِفتِ عالی: بَرین‌زاب

صفتِ مُرکَّب: آمیزه‌زاب

صفتِ مُشبَّهه: مانزاب

صفتِ مُشتَق: شاخه‌زاب

صفتِ نِسبی: بَسته‌زاب

صَفتَة: ۱ـ چیرِگی (آنندراج) ۲ـ توانایی (لاروس)

صَفح: ۱ـ کَناره، کناره‌ی چیزی ۲ـ پَهلو، پَهلوی آدمی ۳ـ رُخسار ۴ـ پَهنا ۵ـ روی گرداندن ۶ـ درگذشتَن از گُناه ۷ـ بازگردانیدَن ۸ـ پَهن کَردَن ۹ـ خُشك کَردَن ۱۰ـ نِگَریستن ۱۱ـ آشکار نمودن (بهره از آنندراج)

صَفَحات: رَمَنِ ساخت فارسی گویان از صَفحَة: رویه‌ها، کناره‌ها

صَفحَة: صفحه در فارسی ۱ـ رُویه (آنندراج) ۲ـ کناره ۳ـ پَهنا، پَهنای سینه (لاروس)

صَفحه‌بَند: رُویه‌بَند

صَفحه‌بَندی: رُویه‌بَندی

صفحه‌حِساب: رُویه‌شُمار

صفحه‌گذاشتَن: سَرهَمبَندی کردَن، سُخَن ساختَن، دروغ پَرداختَن

صَفَد: ۱ـ بَند ۲ـ بَخشِش (لاروس)

صَفد: بَندی کَردَن (آنندراج)، بَندنهادَن، برکسی

صَف دار: رَده‌دار، رَسته‌دار، فَرمانده

صَف دَر: ۱ـ رَدِه شِکَن، دَرَنده‌یِ رَده ۲ـ بَرنام نهاده از سوی فارسی گویان بر علی ابن ابیطالب‌ع

صَف دَرصَف: رَده‌دَررَدِه، پشتِ سَرِهَم

صَفر: ۱ـ تُهی ۲ـ مِسِ زَرد، بِرِنج (لاروس) ۳ـ رُوی (معین)

صُفر: (تك: أصفَر)، زَردها

صُفر: (تك: صَفراء)، زَرداب‌ها، تَلخه‌ها

صَفَر: ۱ـ دویمین ماه از سال ماهی تازیان ۲ـ زَردی (= یَرَقان)، ازبیماری‌ها ۳ـ گُرُسنِگی ۴ـ خِرَد

صَفِر: تُهی، چون آوَندِ تُهی

صِفر: پارسی تازی گشته، زِفر (صِفر از لغت اَوستایی زِفر به‌معنی حلقه است ویکی از علامات وقفِ اوستایی می باشد که گاهی به‌صورت حلقه و گاهی به‌صورت نقطه آن را می‌نوشتند، ذبیح بهروز، دَبیرِه)، سِفر (محمود هومن، هَستی و آدمی)، زِفرین (فرهنگ کوچك)

صَفراء: ۱ـ تَلخِه (غیاث اللغات)، زَرداب (برهان)، ویش (فرهنگ پهلوی)، لَو (برهان)، زَریر (فرهنگ کوچك) ۲ـ کاسنی ریگی، کاسنی فرنگی Endive فرانسوی ۳ـ مَلَخِ تخم‌ریخته ۴ـ رَنگِ زَرد (آنندراج) ۵ـ کَمان

صَفرابُر: تَلخِه‌بَر (آنندراج)

صَفراجُنبیدَن: به جوش آمدنِ خون، خشمگین شُدَن

صَفرازَده: تَلخه‌زده، زَردَنبو

صَفراشِکَستن: ۱ـ تَلخی بُردَن، اَزدهان ۲ـ کاهیدنِ تلخه

صَفراشِکَن: زردابه‌بَر

صَفراغُون: Ossifragus، لاتینی تازی گشته، دُم‌جنبانَك، ازپرندگان (معین)

صَفراکَردَن: ۱ـ هَراشیدن (= قی کردن)، بالاآوردَن ۲ـ خشم گِرِفتَن

صَفراکُش: تَلخِه‌کُش

صَفراوِیّ، صَفراوی و صَفرائی در فارسی ۱ـ زَردابی، تَلخه‌ای ۲ـ زودخَشم

صِفِرد: چَکاوَك (آنندراج)، کَرَك، وَرتیج، از پَرندگان

صَفرَة: یکبار گُرسنه شُدَن (آنندراج)

صُفرَة: ۱ـ زَردی (غیاث اللغات) ۲ـ سیاهی، از واژگان دوپهلو (آنندراج)

صَفَرِیّ: نخستین بارانِ زمستانی (لاروس)

صُفرِیَّة: ۱ـ تُهی گَرایان، پُوچگَرایان، گروهی اَز رویگَردانان (= خوارج) که تا زمان فرمانروایی امویان بَرجای بودند ۲ـ پَشه خور

صَفصاف: درختِ بید (غیاث اللغات)

صَفصافیّات: بیدی ها

صَفصافَة: سِکبا، سِرکه با، آشِ تُرش

صَفصَف: ۱ـ زمینِ هَموار (غیاث اللغات) ۲ـ کناره‌ی کوه

صُفصُف: گُنجشگ (آنندراج)

صَفع: ۱ـ سیلی زَدَن ۲ـ پشت گَردنی (معین)

صُفُف: (تك: صُفَّة)، پیش زین ها، سُتاوَندها

صَفق: ۱ـ زَنشِ آوادار ۲ـ سوی، کناره ۳ـ پَرتگاه ۴ـ دَست بردَست زَدَن، در پیوستن یا سودا ۵ـ بال زَدَن

صَفقَة: ۱ـ یکبار دست دادَن ۲ـ پیمانِ خَرید و فروش

صَفِ ماچان، صفِ نِعال: پایماچان (برهان)، کَفشگاه (آنندراج)، کَفشکَن (برهان)، پایَندان (غیاث)

صَفن: ۱ـ گُنکیسه، پوستِ خایه ۲ـ سُفره، خوان ۳ـ دُولِ چَرمین، خنورِ چَرمین ۴ـ تُوبره، توشه‌دان

صَفن‌بَند: خایه بَند (آنندراج)

صَف نشین: ۱ـ رَده نشین ۲ـ میهمان، مهمان

صَفو: ۱ـ روشَنی ۲ـ نابی ۳ـ ناب، ویژه ۴ـ گُزیده

صَفواء: سَنگِ تابان (آنندراج)

صَفوح: ۱ـ جوانمَرد ۲ـ روی گردانَنده، زَن

صَفور: تُهی گشتنِ خنور (آنندراج)

صُفوف: (تك: صَفّ)، رَده ها، رَسته ها

صَفوَة: ۱ـ بَرگُزیدِگی ۲ـ بَرگُزیدَن ۳ـ پالودَن ۴ـ روشن و ناب

صِفَة، صِفَت در فارسی ۱ـ (مَعنَوی، اِلهی): فُروزه (برهان) ۲ـ (مادی): زاب (برهان)، کُواس (برهان)، چُونی (فرهنگ کوچك) ۳ـ شایش (= صلاحیت قانونی، در انگلیسی Capacity)

صُفَّة، صُفّه در فارسی ۱ـ پَچکَم، از تو عالی نگار خانه‌ی جَم ـ فرشِ دیبا کشیده بَر پَچکَم (رودکی)، بُوز کَند (برهان)، شاتُوروان، بالینگاه (فرهنگ پهلوی)، خَنب (برهان)، سُتاوَند، سُتُن آوَند (صُفّه باشد برداشته به

ستون‌ها، صحاح الفرس) ۲ـ پیش زین (آنندراج)

صُفَّة‌الدَّهر: ۱ـ پاره‌ی زَمان ۲ـ اَندَك، از چیزی

صُفَّة‌السَّرج: پیش زین

صَفِیّ، صَفی در فارسی ۱ـ ناب، پاکیزه ۲ـ یکرَنگ، دوست ۳ـ بَرگزیده‌ی پَروه (= غَنیمت، برهان)، برگزیده‌ی پیامبر از پَروه

صَفیح: ۱ـ رویه‌ی پَهن ۲ـ آسمان ۳ـ تخته آهَن

صَفیحَة: ۱ـ رویه‌ی پَهن ۲ـ دشنه‌ی پَهن ۳ـ پوست، پوستِه ۴ـ آوَندِ آهَنی ۵ـ تَخت، پَهن و هموار، تَختِه

صَفیحِیّاتُ‌الخَیاشِیم: نَرم تنانِ دوکپه ای (لاروس)

صَفیحیّاتُ‌المَناقِر: مُرغان نوك تیغه ای

صَفِیر: پارسی تازی گشته ۱ـ شَپیل (= بانگ مُرغان، برهان)، سَپیل (غیاث اللغات از رسالهٔ مُعرَّبات) ۲ـ سُوت (فرهنگ کوچك)

صُفَیراء: Sophora، لاتینی تازی گشته، بارَنبو (گویش گیلکی)، نانوكِ خودروی (= نعناعِ وَحشی)، از گیاهان، نام دیگر این گیاه در تازی صُفیرَة است

صَفیرزَدَن: شَپیلیدَن (برهان)

صَفیرَة: صَفیره در فارسی، سُوتوات‌ها: ز، ص، س

صَفِیف: کَبابِ سَنگك، گوشتی که بر ریگ گسترده بریان شود

صَفِیق: ۱ـ پُررو، بی شَرم (لاروس) ۲ـ جامه‌ی سِفت باف ۳ـ پُوستِ دُرُشت، پوستِ کُلُفت (غیاث)

صَفینَة: سَروکوهی (آنندراج)

صَفِیَّة، مؤنث صَفِیّ: پاکیزه: یِکرَنگ، زَن

صِقاب: روبه‌روشُدَن، به‌هَم نزدیك شُدَن

صَقّار: ۱ـ نفرین کننده ۲ـ سخن چین ۳ـ دوشاب فروش ۴ـ دین بَرگشتِه ۵ـ چَرغباز

صُقارَی: دروغِ آشکار (لاروس)

صِقال: ۱ـ زُدودِگی، زُدودَن، پَردازیدَن ۲ـ شِکَم ۳ـ تُهیگاه (آنندراج)

صِقال: (تك: صَقِیل)، پَردازیده ها، زُدوده ها

صَقالَة: از Squelette فرانسوی، چوب بَست، دار بَست

صِقالَة، صِقالَت در فارسی: پَردازیدَن، زُدودَن

صَقَب: ۱ـ نَزدیك ۲ـ همسایه‌ی دیوار به دیوار ۳ـ نزدیك شُدَن

صَقَب: جای نزدیك (لاروس)

صَقب: ۱ـ دراز و باریك ۲ـ دیرَكِ چادُر (لاروس)

صَقَحَة: داغسَری

صَقر: ۱ـ زَدَن ۲ـ شِکَستن ۳ـ بَرافروختَن ۴ـ آزاردادن ۵ـ بَر زمین زَدَن

صَقر: پارسی تازی گشته، چَرغ (آنندراج)، چَرخ (برهان)، مُرغِ شکاری

صُقرات: ترکی تازی گشته از جغرات، ماست، ماستِ ترش (معین)

صُقراط: ترکی تازی گشته، ماست، ماستِ تُرش (معین)

صَقع: ۱ـ داغسَری ۲ـ سوزِ سَرما ۳ـ دَم گرفتِگی، از سَرما (بهره از لاروس)

صَقع: ۱ـ بیهوشی از دَرخش ۲ـ زمین زَدَن، بَرخاك انداختن، کسی را

صُقع: ۱ـ گوشه، کُنج ۲ـ داغسَری ۳ـ ریزشِ چاه

صَقل: ۱ـ پَردازیدَن، زُدودَن ۲ـ زَدَن، با دَستواره (= عَصا)

صِقلاب: ۱ـ سَرسَخت ۲ـ بسیارخوار ۳ـ سپید و سُرخ (آنندراج)

صُقور: (تك صَقر)، از ریشه‌ی پارسی، چَرغ‌ها

صَقیع: ۱ـ شَبنَم ریزه، بَشم، هم آوای بَزم (برهان) ۲ـ یَخبَندان (لاروس) ۳ـ کَبت خوار

صَقیل: ۱ـ زُدوده شده ۲ـ روشَن (غیاث اللغات)

صَك: پارسی تازی گشته ۱ـ چَك ۲ـ تَزدِه (= قباله، صحاح الفرس)

صَكّ: پارسی تازی گشته ۱ـ چَك، توگوشی ۲ـ کُوفتَن، زَدَن

صَكّاك: از ریشه‌ی پاسی، چَك نویس

صُکوك: (تك صَكّ)، از ریشه‌ی پارسی، چَك‌ها

صَکیك: ناتَوان (آنندراج)

صَلّ: ۱ـ بارانِ پَراکَنده ۲ـ بارانِ فَراخ، از واژگان دوپهلو (آنندراج)

صُلّ: گوشتِ مانده، تُرش شُده

صِلّ: ۱ـ مارِ آینَکی (= مار کُبرا) ۲ـ سختی، گَزَند ۳ـ شمشیر بُرّان ۴ـ هَمتای

صَلا: پارسی تازی گشته، اَلا، هَلا (فرهنگ کوچك)

صِلاء: ۱ـ بِریانی ۲ـ آتَش به آتَش (آنندراج)

صَلاءَة: صَلایَة: بنگرید به صَلاوَة

صُلّاب: بنگرید به اُصطُرلاب

صَلابَة: ۱ـ سَختی، سَخت شُدَن (غیاث اللغات) ۲ـ زَفتی، دُرُشتی ۳ـ سَرسَختی ۴ـ بیموری (= مهابَت، بُرهان) ۵ـ سِفتی (لاروس)

صُلّابه: بنگرید به صُلَّبَة

صِلات: (تك صِلَة)، نودارانی‌ها، پارَنج‌ها

صَلاح: ۱ـ شاهَندَن (برهان)، سِزاواری ۲ـ نیکی ۴ـ آشتی (غیاث اللغات) ۵ـ راستی و

دُرُستی

صَلاح اَندیش: نیک اَندیش، نیکخواه

صَلاح بینی: بِهین گُزینی

صَلاح دید: بِهین دید

صلاح کردن: سِکالیدَن

صَلاةُ الفَجر: نمازِ پگاه

صَلاةُ القَصر: نمازِ شکسته، نَمازِ راهی

صَلاةالکسوف: نماز خورتار

صَلاةاللیل، صَلاةالمغرب: نمازِ شام

صَلاةالوُسطَی: نمازِ دیگر

صَلاحِیَّة، صلاحیّت در فارسی: سِزاواری (آنندراج)، شایِستگی (فرهنگستان)، شایِش، شاهَندِگی (بهره از برهان)، فَرساختِگی، نیکوکار بودن (آنندراج)

صَلاحِیّت دار: شاهَندِه (برهان)، فَرساخت (فرهنگ پهلوی)،

صَلاحیّت داشتن: شاهَندَن (برهان)

صَلاحیّت قانونی: شایِش آسایی، شایِش داتی

صَلا دادَن، صَلا گفتن، صَلا زَدَن: فَراخواندَن، فَراخوانی، هَلاگُفتَن

صُلادِم: ۱ـ سَخت سُم، جانِوَر (لاروس) ۲ـ شیر بیشه (آنندراج) ۳ـ سَرسَخت

صُلاصِل: اَرارکُنَنده، خَر بانگ زَنَنده

صَلاصِل: ۱ـ کَبوک‌ها (= فاخته‌ها) ۲ـ مِهجام‌ها ۳ـ موهای پیشانی اَسپ (غیاث اللغات)

صَلاع: گرمای آفتاب (لاروس)

صَلّاق: سُخنوَرِ چیره کار

صُلاقَة: آبِ مانده، مانداب

صِلال: آسترِ مُوزه، ساغ مُوزه (آنندراج)

صَلّال: مانداب: آبِ برگشته‌رَنگ

صِلالَة: آسترِ مُوزه، آسترِ کَفش

صُلامَة، صَلامَة: صِلامَة: گروهِ جور

صَلاوَة، صَلایَة: ۱ـ سَرِ وخُمره یی (معین) ۲ـ دارُوسای (آنندراج)، هاوَن، بُویه‌سای ۳ـ پیشانی (لاروس)

صَلاة، صَلات در فارسی: ۱ـ نَماز ۲ـ نیایِش ۳ـ کُنِشت

صِلاة: (تک: صِلَة)، نَورهان‌ها، پارَنج‌ها

صَلاةُالاِستِسقاء: نَمازِ باران

صَلاةُالاَوّابین: نَمازِ چاشت

صَلاةُالاولی: نَمازِ پیشین

صَلاةُالخُسوف: نَمازِ مهتار

صَلاةُالضُّحی: نَمازِ چاشت

صَلاةُالظُّهر: نمازِ نیمروز، نمازِ پیشین

صَلاةُالعِشاء: نمازِ خفتَن، نمازِ پَسین

صَلاةُالعَصر: نَمازِ دیگر

صَلاةُ العَیدین: نَماز جشن روزه و نماز گوسپَند کُشان

صَلَب: ۱ـ چِرکابه‌ی مُرده ۲ـ مَغزِ اُستخوان ۳ـ سَخت ۴ـ زَمینِ آیشی، آیش وانهادَن و نکاشتنِ زمین است تا برای بازکشت آماده گردد (واژه نامۀ مازندرانی)

صُلب: ۱ـ سَخت، خَروت (فرهنگ کوچک) ۲ـ سَنگِ فسان، سنگِ تیغ تیزکنی ۳ـ بَر بَستِه (= جامِد) ۴ـ پولاد ۵ـ مازَن (= ستون فَقَرات) ۶ـ زادِه، فَرزَند، ازپُشتِ (= از صُلبِ) ۶ـ سَنگناك

صَلب: بَردارکردَن (غیاث اللغات)

صُلبان: (تك: صلیب)، دارها، چلیپاها

صُلبوب: نای، که نَوازَند

صُلبَة: سَنگناك

صُلَّبَـة، صُلّابِـه در فارسی (به صُلّابه کشیدن)، سَخت گرفتن، سخت و استوار گردانیدن، کسی را (آنندراج)

صُلَّبی: ۱ـ سَنگِ فسان ۲ـ سَنگِ پَرواز

صُلَّبِیَّة: سَنگ فسان (آنندراج)

صُلبِیَّة، صُلبیّه در فارسی: سَخت پَرده، پرده‌ی هفتم از هفت پرده‌ی چشم که اندرونِ همه پَرده هاست (غیاث اللغات)

صَلت: ۱ـ گُشادِه ۲ـ نَرم، هَموار ۳ـ زدوده، شمشیر

صِلت: دُزد (آنندراج)

صُلت: کارد بُزُرگ (آنندراج)، نِشتَرِ بزرگ (لاروس)

صَلتُ الجَبین: گُشاده پیشانی

صَلَتان: ۱ـ سخت و نیرومند ۲ـ دِلیر (لاروس)

صِلتان: (تك: صَلتان)، دِلیران، چامه سَرایان

صَلَج: ۱ـ کَری، کرشُدَن ۲ـ دُشمنی با خُدا

صُلح: آشتی (فرهنگ پهلوی)، سازِش (فرهنگستان)، آسودِگی، بَرآر (آنندراج)

صُلَحاء: (تك: صَلیح)، راستان، نیك کِرداران

صُلح بخشنده: آشتی دادار (فرهنگ پهلوی)، سازش دِهَنده

صُلح به نِفاق: گُرگ آشتی (برهان)

صُلح جُوی: آشتی جُوی، سازِگار

صُلح جویی: آشتی جُویی، سازگاری

صُلح طَلَب: آشتی خواه

صُلح طَلَبی: آشتی خواهی

صُلح کار: سازِشکار

صُلح کَردَن: باهم کِنار آمدن، آشتی کردن، سازِش کَردَن

صُلحِ کُلّ: آشتی هَمادی، با دوست و دشمن به آشتی به سر بردن (غیاث اللغات)

صُلح گُونه: آشتی گونه (معین)

صلح و صَفا: میتر (فرهنگ پهلوی)، مِهر

صَلَخ: کَری، کَر شُدَن، ناشِنوایی

صَلخ: گَری، گرگِنی (لاروس)

صِلدِم: ۱ـ شیر بیشه ۲ـ اَسپ سَخت سُم (آنندراج)

صَلصال: ۱ـ گِلِ خُشك، گِلِ کوزه گری ۲ـ گِل رُس

صَلصالَة: ۱ـ پاره ای گِل خشك ۲ـ سر زمینِ تُهی

صَلصَلَة: ۱ـ تَرساندن، بیم دادَن ۲ـ به آوادرآمَدَن

صُلصُل: ۱ـ کَبوك (= فاخته) از پرندگان ۲ـ موی پیشانیِ اَسپ ۳ـ تَه مانده ی آب ۴ـ کاسه ی کوچك

صُلصُلُ الحَبَشَة: کَبوكِ هَبَشی، از پرندگان

صَلَطَة: Salade، لاتینی تازی گشته، سَبزیانه

صَلَع: کَلی، موی رفتگیِ پیشِ سَر (آنندراج)

صُلعان: (تك: اَصلَع)، کَلان، مَردانِ کَل

صَلعَم، کاهیده ی صَلّی الله علیه و سَلَّم: درود و آفرین خُدا بر او باد

صَلَف: ۱ـ لاف (لغت فرس) ۲ـ بی بَهرِگی از شوی (آنندراج) ۳ـ بی مزه شدن: خوراك

صَلِف: لافی (آنندراج)، لاف زَن

صَلق: ۱ـ بانگ، غَریو ۲ـ غریویدَن ۳ـ زَدَن، با چوبدَست ۴ـ آفتابزَدگی

صَلم: بُریدَن از بُن، گوش یا بینی را

صَلَنج: مُرغِ بَزرَك، سِهره ی خانِگی، Linnet، در انگلیسی، از پرندگان

صَلَوات، (تك: صَلاة، صَلوة): درودها، نَمازها، کُنِشت ها

صَلَوات فرستادن: ۱ـ درود فرستادن ۲ـ پایان بخشیدنِ به دَرگیری

صَلوان: خَرنوبِ خُوکی، از گیاهان

صُلُوتَة: گُشاده پیشانی شُدَن

صَلُوح: نیکوکار، سازِشِ دِهَنده

صَلُود: ۱ـ مَردِ تنها ۲ـ دیگِ دیرجُوش ۳ـ ماده ی کم شیر (بهره از آنندراج)

صُلُود: ۱ـ زُفت گَردیدَن، زُفتی ۲ـ آتش زَنه، که آوا ندند و آتش نَدِهد (بهره از آنندراج)

صَلُون: میوه ی کَورِز، کَوَر

صِلَة، صِلَت و صِله در فارسی: پاداش، پارَنج (آنندراج)، چُلپُله، نوداراني، نوداران، نَوارَهان، نَورهان (برهان)، نَواخت

صِلهٔ اَرحام، صلهٔ رَحِم: خویشنَواخت، مِهر ورزیدن و نواختِ خویشان

صِله بخشیدَن: پارَنج دادن، جایزه دادن (جایزه پارسی است = جایِ زِه)

صِله خواستن: پاداش خواستن

صِله گرفتن، صِله یافتَن: پاداش یافتَن

صَلی: ۱ـ آتش ۲ـ سُوخت (لاروس)

صَلی: ۱ـ بریان کردن ۲ـ گَرم کَردَن، به آتش ۳ـ فریب دادَن (آنندراج)

صَلیب: آرامی تازی گشته، چَلیپ (غیاث اللغات)، چَلیپا، داری که عیسیٰع را بر آن میخکوب کردند

صَلیب: ۱ـ نیرومند ۲ـ سَرسخت ۳ـ مَغزِ استخوان ۴ـ چرکابه، که از نِسا ریزَد

صَلیب اَکبَر: چلیپای بُزرگ

صَلیب البَحر: ستاره‌ی دَریایی (لاروس)

صَلیبیّ، صَلیبی در فارسی: ۱ـ چلیپایی ۲ـ تَرسایی

صَلیبیّات: چلیپاییان، تیره‌ی گیاهی چَلیپایی (لاروس)

صَلیبی خَطّ: کِشَكِ چهارگوشه

صَلیجَة: شِمشِ سیم ناب

صَلید: ۱ـ زُفت، زُکور (= بخیل) ۲ـ تنها ۳ـ دَرَخش ۴ـ سِفت و سَخت ۵ـ نارُویا، زَمین

صَلیع: ۱ـ کوه بی گیاه ۲ـ سَر بی مُوی

صَلیق: ۱ـ تابان (آنندراج) ۲ـ نَرم و نازك (لاروس)

صَلیقَة: ۱ـ بریانِ پُخته ۲ـ نانِ تُنُك، نانِ لَواش

صَلیل: ۱ـ آواز آهن ۲ـ آواز شمشیر (غیاث اللغات)

صَمّ: کَری، گِرانی گوش، ناشنوایی (غیاث اللغات)

صِمّ: ۱ـ شیر بیشه ۲ـ گَزَند، آسیب

صُمّ: (تك: صَمّاء)، زمین های سخت، ماده شتران فَربه، کارهای دُشوار

صَمّاء، مؤنث اَصَمّ ۱ـ ناشِنوا، کَر: زَن ۲ـ ماده شترِ فَربه ۳ـ سَخت ۴ـ کار دشوار ۵ـ مارِ آینَکی

صُمات: ۱ـ خاموشی ۲ـ خاموش کننده (آنندراج) ۳ـ آهَنگ (= قصد)

صَمات: اَندَك، ناچیز

صِمات: ۱ـ نزدیکی ۲ـ نزدیكِ به پایان

صُماح: ۱ـ خوی ِ گَندِه (= عَرَق مُتعفّن) ۲ـ داغ ۳ـ داغ کَردَن

صِماخ: ۱ـ سوراخِ گُوش ۲ـ پَرده‌ی گُوش ۳ـ چاهِ کَم آب

صَمّاخَة: هِزارلا، هِزارلایِ شِکَنبه (لاروس)

صِماد: (تك: صَمد)، جاهایِ سخت، جاهای بُلَند

صِماد: ۱ـ دَرپُوش، چوب پَنبه ۲ـ دَستار

صَماد: تو پُر

صِماد: (تك: صَمدَة)، تخته سَنگ ها

صِمادَة: دَستار، سَر بَند

صِمام: دَرپُوش، دَربَند

صِمامُ الأمان، صِمام الأمن: دَربَندِ اُستام (= سوپاپ اطمینان)

صِمامُ الکَهرَبائیّ: دَربَندِ کَهرُبی (= سوپاپ الکتریکی)

صِمامَة: دَربند، سَرپُوش، دَرپُوش

صُمان: (تك: اَصَمّ)، کَران، ناشِنوایان

صُمّ بُکم: (تك: اَصَمّ اَبکَم)، کَران و گُنگان (غیاث اللغات)، فَغواره (برهان)، بُتوار

صَمت: (بِضَمّ اَوّل خَطاست، غیاث اللغات)، ۱ـ خاموشی ۲ـ خاموشیدَن ۳ـ بَند آمدنِ زَبان، دَر بیماران ۴ـ خاموشیِ دراز

صُمتَة، صِمتَة ۱ـ خاموش گردان: گُولزَنَك، آنچه بِدان کودکان را خاموش گردانند و آرام کنند، چون خوراکی و شیرینی و بازیچه ۲ـ گُنگی، کَری و لالی

صَمِخَة: نرم و نازك: زَن

صَمد: ۱ـ دَرپُوش نهادَن، بر کوزه، شیشه ۲ـ آهَنگیدَن (= قصد کردن) ۳ـ زَدَن، با چوبدَستی ۴ـ ایستادِگی، دَرکاری ۵ـ بَر پا کَردَن

صَمَد: ۱ـ زی‌هَنگ (آنندراج)، مهتر ۲ پایدار، پابَرجا ۳ـ بی نیاز، از نام های خدا ۴ـ بَرین

صَمَدانیّ، صَمَدانی در فارسی: بَرینیك، مینَوی، خُدایی

صَمدَة: تَخته سَنگ

صَمَدیَّة، صَمَدیّه در فارسی ۱ـ بُزرگی ۲ـ بی نیازی (غیاث اللغات) ۳ـ پالودِگی از خُویِ جانوَری، پالوده رَوانی

صَمر: ۱ـ بوی مُشكِ تازه (لاروس) ۲ـ بوی گُوشتِ تازه (آنندراج) ۳ـ راندنِ گِدا ۴ـ گُستَردنِ آب، رَوانِ کُند

صَمَر: بوی گَند (لاروس)

صُمر: لَبه، لَبه‌ی خَنور

صَمران: کُنجد، کُنجید، ازگیاهان

صَمرانِیّات: کُنجِدیان، تیره‌ی گیاهی کُنجِد

صَمَرَة: شیر بی مَزه (آنندراج)

صَمصام: شمشیرِ بُرّان (غیاث اللغات)

صَمصَم: زُفت، ناکَس

صُمع: (تك: اَصمَع)، خُردگوشان، مَردانِ خُردگوش

صَمعاء، مؤنث اَصمَع: ۱ـ خُردگُوش، زَن ۲ـ گیاه نورُسته

صَمغ: زُتَره (اوستایی)، زَتُوك، زَتَك (فرهنگ پهلوی)، زَد (فرهنگ واژه های همانند)، اُزدو، اَنگُزد، اَنگم، گَوَج، اَنگوزه (برهان)

صَمغُ الاِجّاص: آلوزَد

صَمغُ الاَنجدان: اَنگدانزَد، اَنگُزه، انغوزِه

صَمغُ البَحر: کَهرُبا

صَمغُ البَطم: سَکَز، بناسَت

صَمغُ البِلاط: بَلُوتزَد

صَمغُ البلسان، دُهُن البَلسان: روغنِ گَوَج بُن

صَمغُ التَّنُوب: سَنابَرکَزَد

صَمغُ الجَوز: کَهرُبا

صَمغ الحَرشَف: کَنگَر زَد (برهان)

صَمغ الذُّباب: گیاهِ مگَس گیر (لاروس)

صَمغُ السَّرو: سَروزَد

صَمغ السَّماق: سُماکزَد

صَمغ الطُّرثوث: اُپه زَد، اُشترَك

صَمقُ الکُمَّثرَی: اَمرُود زَد

صَمغان: دوگوشه‌ی دَهان (لاروس)

صَمـغِ اَنگُدان: اَنگُـزه، اَنغـوزه (فرهنـگ واژه‌های همـانـنـد)، اَنگشت کنـده (گـویش شیرازی)

صَمغِ بدران: وُشك، هم‌آوای خشك (برهان)

صَمغِ حبّة‌الخَضراء، صَمغِ وَن: وَنزَد (برهان)

صَمغ درخت انب: وریز (برهان)

صَمغِ درخت زیتون: سَترکا (آنندراج)

صَمغِ سدابِ کوهی: آذَریاس (آنندراج)

صَمغِ فارسی: ۱ـ سَنابَرکَزَد ۲ـ بادامزَد

صَمغِ قَتاد: زُولزَد (برهان)، کَتیرا

صَمغِ یَمَنی: کِمام (برهان)

صَمـغَـة: ۱ـ یك پاره زَد ۲ـ زَخـمِ چِرکـی، ریمزَخم، به‌ویژه در آبله‌ی فَرَنگی یا کُوفت

صَمل: ۱ـ بیمزای (= ابوالهول) ۲ـ بیت، بید

صِملاخ: ۱ـ مَغاكِ گوش ۲ـ گوشزَد، زَدگونه‌ی زردرنگی که در مَغاك گوش فَراهَم آید

صُملُوخ: گوشزَد

صَمَم: ۱ـ گِرانگوشی، سنگین گوشی ۲ـ رِسا و اُستوار، مَرد

صَموت: ۱ـ خاموش ۲ـ زِره نَرم (لاروس) ۳ـ شانه‌ی پُرانگبین

صَمُوح: ۱ـ سَخت، سُمِ سَخت ۲ـ روز گَرم

صِمَّـة: ۱ـ دِلاوَر، مَرد، پابَرجا ۲ـ شیر بیشه ۳ـ مارِنَـر ۴ـ خارپـشـت ماده (آنـنـدراج)، ۵ـ دَرپوش، دَربَند

صَمی: ۱ـ نَخچیرِ مُرده ۲ـ واداشتَن

صِمِّیت: بسیار خاموش (آنندراج)

صَمیر: تَکیده‌ی بَدبُو

صُمَیر: خوررَفت

صَمیل: خُشك (آنندراج)

صَمیم: ۱ـ ناب ۲ـ بَرگُزیده ۳ـ تَك، ژَرفـا ۴ـ سختیِ سَرما ۵ـ سَختی گَرما ۶ـ اُستخوان ۷ـ پُوستِ مُرغـانه ۸ـ کَر، بَرخی از فارسی گویان این واژه را به جای اَصَمّ به کار برده اند

صَمیمی: ویستـاخ، خواتیك، خاتیك خوانـده می شود (فرهنگ پهلوی)، خودی، خودِمانی،

یِکرَنگ
صَمیمیّت: (صَمیمی و صَمیمیّت در تازی نیامده)، نَزدی، ویستاخی، خواتی (فرهنگ پهلوی)، یکرَنگی، نَزدیکی، خودمانی بودَن
صَناء: ۱ـ خاکِستَر ۲ـ دُوده ۳ـ سِپیدَك، گونه ای غارچ یا سَماروغ که بر گیاهان نشیند
صِناب: ۱ـ تَره ی کُوهی (لاروس) ۲ـ نانخورشی از خردل و مَویز، ویژه ی تازیان
صِنابُ البَرّی: تره تیزك دَشتی، از گیاهان
صِنابُ الماء: تره تیزكِ جو یبار، از گیاهان
صَنّاج: از ریشه ی پارسی، سِنج زَن
صَنّاجَة: از ریشه ی پارسی، سِنج، از ابزارهای خُنیا، بنگرید به صنج
صَنادِد: (تك: صِندد)، دِلاوَران
صَنادِل: (تك: صَندَل)، از ریشه ی پارسی، چَندَل ها، بنگرید به صَندَل
صَنادِلَة: (تك: صَندَلانیّ)، داروسازان
صَنادید: (تك: صِندید)، مِهتَران، چیرِگان، سَختی ها
صَنادیق: (تك: صُندوق)، تَبَنگوها، گَنجه ها
صِنار، صِنّار: پارسی تازی گشته، چِنار، از درختان (برهان)
صِنّارَة: صِنارَة ۱ـ نوك دُوك ۲ـ کَجه ی ماهیگیری (کَجه = قُلّاب)
صَناع: ۱ـ تُوپّی، آب بَندِ چُوبین ۲ـ چَر بدَست، ویژه کار
صَنّاعَة: تُوپّی، آب بَندِ چو بین
صَناعَة، صناعَت در فارسی: کِرُك (فرهنگ پهلوی)، پیشَك (فرهنگ پهلوی)، پیشه، هُنَر
صَناعِیّ، صَناعَتی در فارسی: فَیاری، کِرُکیك، پیشِگی
صُنافِرَة: بی پدر، بَچّه از پدری ناشناس
صُنان: ۱ـ گَندِ بَغَل (آنندراج) ۲ـ بوی بَد (لاروس)
صَنانیر: (تك: صِنارَة)، سَردوك ها، نوك دُوك ها
صَنبَر: ۱ـ باریك و سُست ۲ـ سختی سَرما ۳ـ بادِ سَرد
صَنبَرَة: ۱ـ کَمبار، خُرما ۲ـ تپاله ی خُشك ۳ـ خوردَنی
صُنبور: ۱ـ پاجوش کُویَك (= نخل) ۲ـ کُویكِ کَمبار ۳ـ بادِ گَرم ۴ـ بادِ سَرد ۵ـ نایَك، که با آن آب نوشند ۶ـ شیرِ آب ۷ـ دَرمانده: مَرد
صَنج: پارسی تازی گشته، سِنج زَدَن، آوادَرآوردَن، از توپال (= فلز)
صَنج: پارسی تازی گشته، سِنج، از ابزارهای خُنیا، سنج دوپَرهون توپالی (= دائرهٔ فلزی) است که در کُیانِ هَر پَرهُون دسته ی چَرمین نهاده اند و از برهم زدن آن ها آوا برمی خیزد، در

بیشتر واژه نامه ها صَنج را تازی گشته ی چَنگِ پارسی نیز دانسته اند که آن ابزار دیگر ی است در خنیا که تارهای سیمی دارد

صَنجَـة: پارسی تازی گشته، سَنجِه (= وَزنه)، سَنگِ ترازو

صَنجَة: پارسی تازی گشته، سِنجَك، کَفچَك، از اَبزارهای خنیا (= قاشُقَك)

صِندَد: ۱ ـ پُردِل ۲ ـ جوانمَرد ۳ ـ تیزی کوه

صَنّاج: از ریشه ی پارسی، سِنج زَن، سِنجدار

صَنّاجَة: از ریشه ی پارسی، سِنج.. از ابزارهای خنیا، بنگر ید به صَنج

صَنـدَل: پارسی تازی گشتـه، چَندَل (فرهنگ پهلو ی)، سَندَل، از گیاهان

صَنـدَل: یونـانی تازی گشتـه از Sandalia ۱ ـ شَمَـل، شَم، پاافزاری را گو یند که زیر آن چَرم باشـد و رویش از ریسمان (آننداج)، دَمپایی، کَفشَـك، گَر سیم نیست، باری، یك جُفت شَم فِرست (منجیك) ۲ کَرجی، ناوچـه ی ویژه ی رودخانه

صَنَدل اَبیَض: سَندلِ سپید

صندل اَحمَر: سَندلِ سُرخ، سَندَلان

صَنـدَلان: نادرست نو یسی سَنـدَلان، سَنـدلِ سُرخ، از گیاهان

صَنـدَلانِـیّ: داروسـاز (لاروس)، پیله‌وَر (آنندراج)

صَنـدَل دانـج: پارسی تازی گشته، سَندَل دانه (آننـدراج)، هِزار اِسفَند (گو یش شیرازی)، از گیاهان

صَندَلی: شَمَلی (بهره از آنندراج)، کَت (بهره از صحاح الفرس)

صَندلی ساز: شَملیساز، کَتساز

صَنـدَلِیّات: سَندَلیان، چَندَلیان، تیره ی گیاهی سَندَل ها

صُندُوق، صَندوق در فارسی: تَپَنگوك (فرهنگ پهلو ی)، تَبَنگو (لغت فرس)، آن تَبَنگو کاندَرو دینار بود (رودکی)، کارسان، (برهان)، مِجری

صُندوقُ البَرید: دُلاب

صندوق التوفیر: تَبَنگِ پَس اَنداز

صندوق پُست: دُلاب، دولاب (آنندراج)

صُندوقِ پیل: هُوَدگ

صَندوقچه: تَبُوك (برهان)، گَنجَك (آنندراج)

صَنـدوق خانـه: کَته، پَستو (معین)، چاشدان (برهان)

صندوق دار: خاشَکدار، (بهره از برهان)

صندوق داری: خاشَکداری (بهره از برهان)

صندوقِ دَخل: خاشَکدان (برهان)

صندوق ساز: خاشَکساز

صندوقسازی: خاشَکسازی

صُندوقَة، صندوقه در فارسی: کارسانه

صندوقهٔ سینه، قفسهٔ سینه: گَنجه‌ی سینِه

صندوق سازی: در ساختمان، کارسانسازی

صِندید: ۱ـ دِلاوَر ۲ـ باد تُند ۳ـ بارانِ دُرُشت ۴ـ سَرمای سخت ۵ـ چیره

صُنع: ۱ـ ساختَن ۲ـ اَنجام دادَن

صِنع: ۱ـ بابزَن، سیخِ کَباب ۲ـ بِریانی ۳ـ جامه، دَستار ۴ـ اِستَخر، تالاب ۵ـ دَرزی ۶ـ ساختِه (بهره از آنندراج)

صَنِع: ۱ـ چَربدَست ۲ـ باهُنَر ۳ـ سُخَندان ۴ـ کاردان

صَنعَة: صَنعت در فارسی ۱ـ وَرز (فرهنگ پهلوی)، فَیار (برهان)، کِرُك (فرهنگ پهلوی)، فَیدار (برهان)، مُویَند (برهان)، ۲ـ کار، پیشه ۳ـ هُنَر ۴ـ دَسترَنج (برهان)، ساختاری (فرهنگ کوچك) ۵ـ تَرفَند ۶ـ چاره

صَنعت ساختَن: چاره ساختن، تَرفَندزَدَن

صَنعَتکار: اَفزارمَند، پیشَك کار (فرهنگ پهلوی)

صَنعت کردَن: ۱ـ ترفند زَدَن ۲ـ بازی دادَن

صَنعَتگر: فَیاروَر (برهان)، وَرزی (برهان)، دَستوَرز (فرهنگستان)، پیشه‌وَر (آنندراج)

صَنعَتگری: فَیاروَری، مُویَندی (برهان)، هُوتُخشاك، هُوتُخشاکی (فرهنگ پهلوی)

صَنعتی شُدَن: تُخشاکیدَن

صَنعتی کردن: تُخشاکاندَن

صِنف: ۱ـ گُونه، گُن (فرهنگ پهلوی) ۲ـ رَستِه (فرهنگستان)

صَنفَرَة: پارسی تازی گشته، سُنباده (لاروس)

صِنفی: رَسته ای

صَنَم: پارسی تازی گشته، به شیوه‌ی «قلب» ۱ـ شَمَن (آنندراج)، بُت، خُدایَك، ایزد (برهان) ۲ـ نِگار ۳ـ دِلبَر

صَنَم‌پَرَست: بُت‌پَرَست، شَمَن‌پَرَست

صَنَم‌خانه، صَنَم کده: بُتکَده، شَمَنخانه

صَنَم گر: بُتگَر (آنندراج)

صِنوان: ۱ـ خُرمابُنانِ یك بیخه ۲ـ دوجوی از یك چشمه ۳ـ بَرادرانِ تَنی (بهره از غیاث اللغات)

صَنوبَر: پارسی تازی گشته، سَنابَر، سَروناز (غیاث اللغات)، کاج (لاروس)، ناژُو (برهان)، چِلغوزِه (آنندراج)، شادِرَخت، تَراز (برهان)، از درختان

صَنوبَرُالاَرض: سَنابَرِ زمینی، ماشدارو، از گیاهان

صَنوبَرُالصِّغار، صَنوبرُالصَغیر: سَروسیاه (برهان)، سَنابَرَك، از گیاهان

صَنوبَریّ: از پارسی، سَنابَری، ناژویی

صَنوبَریّات: سَنابَریان، ناژُوها، تیره‌ی گیاهی ناژُوها

صُنُوج: (تک: صَنج)، از پارسی، سِنج‌ها

صُنُوف: (تک: صِنف)، گُونه‌ها، رَسته‌ها

صَنیع: ۱ـ ساخته ۲ـ پَروَرده ۳ـ آفریده ۴ـ پُویه (= فعل) ۵ـ خوراک ۶ـ نیکی ۷ـ دَستوَرز: مَرد

صَنیعَة، صَنیعه در فارسی ۱ـ هُنَر ۲ـ کارِ نیک ۳ـ پَروَریده ۴ـ دَستوَرز: زَن

صَوّ: ۱ـ رَها، یَله ۲ـ تُهی

صَواب: ۱ـ راست و دُرُست ۲ـ راستی و درستی (غیاث اللغات)

صُوابَة: رَشک (برهان)، رِشک (گویش گیلکی و بلوچی)، تخم شِپش

صواب جُستن: به جُستن (معین)

صَواب دانِستن: دُرُست دانِستن

صَوابدید: سِکالِش

صَواب دیدَن: رَوادیدَن، رَوادانستن، به جا دانِستن

صَوابکار: دُرُستکار، راستکَردار

صُواح: ۱ـ گَج ۲ـ شکوفه‌ی پژمرده‌ی خُرما ۳ـ خِوی اَسپ

صُوار: ۱ـ گَله‌ی گاو ۲ـ بوی خوش ۳ـ مُشک

صَوارِف: گردش های زمانه (غیاث اللغات)

صَوارِم: تیغ‌های تیز (غیاث اللغات) (تک: صارِم)

صَواعِق: (تک: صاعِقَة)، دَرَخش‌ها

صَوّاغ: ۱ـ زَرگَر ۲ـ دروغگوی (آنندراج)

صَوّاغون: (تک: صَوّاغ)، زَرگران، دروغگویان

صَواف: (تک: صافَة)، سه پا ایستادِگان، اَسپان، شُتُران، گاوان تیزرو (غیاث اللغات)

صَوافِی: (تک: صافِیَة)، ۱ـ واگُذاری‌ها، چون زمین یا دِه واگذاری ۲ـ بَرگرفته‌ها، برگزیده‌ی پیامبر از پَروه (= غنیمت) ۳ـ بی‌مانده بَرها (= بلاوارث)

صَوالج: (تک: صَولَجان)، از پارسی، چوگان‌ها

صُوالَة: خَرمَنریز: زِبره، کاه، پوسته‌ی گندُم

صُوّام: (تک: صائِم)، روزه داران (آنندراج)

صَوامِع: (تک: صومِعَة)، کُنِشت‌ها، نیایشگاه‌های تَرسایان

صَوان، صُوان ۱ـ جامه‌دان ۲ـ تخته جامه (آنندراج) ۳ـ گَنجه ۴ـ تَپَنگو (= صُندوق)

صَوب: ۱ـ راستا (فرهنگ کوچک) ۲ـ راست‌رَفتَن (غیاث اللغات) ۳ـ زی، سوی ۴ـ کِناره ۵ـ بارانِ بی‌زیان

صُوبَج: پارسی تازی گشته، چُوبَک (لاروس)، اَبزاری که با آن خازرا پهن کنند

صُوبَة: ۱ـ اَنبار، توده ۲ـ خُرمادان ۳ـ اَنبارگَندُم

(آنندراج)

صَوبه، از صَوبَة: کِشوَر، سَر زمین

صَوت: ۱ـ آوا، بانگ ۲ـ آواز، آهَنگ ۳ـ آوازه، نام نیك ۴ـ آواز خوش

صوت بَر: آوابَر، زبانزدی در خُنیا

صوت بَستَن: آوا دادَن

صوتِ مُسَدَّس: آوای شش سویه

صَوجان: خُشك اَندام: آدمی یا ستور

صَوجانَة: خُرمابُنِ خشك (آنندراج)

صُوجَة: لاتینی تازی گشته، از Soja-bean، لوبیای چینی

صَوْح: ۱ـ دیوارِه، در کوهستان ۲ـ کُفانیدَن (آنندراج)

صُوْحان: خشك و شِکَننده، تُرد

صُودا: لاتینی تازی گشته از: Soda، شَخار

صُودا التِّجارِیَة، صوداء تجارِی: جوشِ شیرین

صَوَر: خَمیدِگی، کَجی (لاروس)

صَور: ۱ـ بَرِ گَردَن، هَریك از دوسوی گردن ۲ـ رُود کنار

صُور: نَیشاخ، گاودُنب، بُرغو

صُوَر: (تك: صُورَة)، چهرِگان

صُوَرِ فَلَکی: چهرگان سِپهری، اَختَران (فرهنگ پهلوی)

صَوْرَة: ۱ـ خَمیدِگی، کَجی ۲ـ خارشِ سَر (لاروس)

صُورَة، صورَت در فارسی ۱ـ چیتر، رُوی (فرهنگ پهلوی)، بُندُخت (برهان)، پَیکَر (آنندراج)، دیم (واژه نامهٔ مازندرانی)، چِهره (برهان)، رُخسار، رُو ۲ـ نِگار، نِگاره ۳ـ نِما ۴ـ نَماد ۵ـ چگونِگی ۶ـ اَبَر، در دانشِ اَنگارش (= ریاضی)، دَرَند (فرهنگ کوچك)

صورت آرای: چِهرآرای، نِگارگَر

صورت آرایی: چهر نِگاری

صورَت آفرین: چهره ساز، چهره بَند، از نام‌های خدا

صورت اَسامی: سیاهه (برهان)

صورت بَرداری، صورت برداشتن: سیاهه برداری، پیکر برداری

صورت بَستَن: ۱ـ فَرجام پَذیرفتَن ۲ـ پنداشتن ۳ـ شُدَن ۴ـ نمودکردن، به نِگر آمَدَن

صورت بَندی: ۱ـ نگاربَندی ۲ـ رَده بَندی

صورت پَذیر: ۱ـ چهره پَذیر ۲ـ شُدَنی

صورت پَذیرُفتن: ۱ـ چِهرنیدَن (فرهنگ پهلوی)، چهره بستن ۲ـ فَرجام پَذیرُفتَن

صورتِ جادو: جادونِگاره، چهره‌های دَرهَم وبَرهم از جانوران که نگارگران کِشَند

صورتِ جُزء: ریزشُمار

صورتِ حال: چگونگی، چُونی

صورتِ حساب: شُمار بَرگ، که در مهمانسرا دهند و یا در پایان کار به‌دستور دهنده‌ی کار یا سفارش دهنده

صورتِ خارجی: نگاره‌ی بیرونی، که در آوندِ بیرونی (= وِعاء خارجی) نشینَد، زبانزد فرزانی

صورتِ ذهنی: نگاره‌ی هُوشیك، که در آوندِ هُوش (= وعاء ذهنی) نشینَد، زبانزد فرزانی

صورت‌ساز: چهره نِگار

صورت‌سازی: ۱ـ چهره نگاری ۲ـ وارُون نِمایی، در داد و سِتَد

صورتِ فَلَکی: اَختَر (فرهنگ پهلوی)

صورَتَك: ۱ـ نِگارَك ۲ـ تَندیسَك

صَورَتَك، از خاز (= خمیرنان): تِتی (برهان)

صورت کاری: ۱ـ چهره سازی ۲ـ کَنده کاری، کَندنِ چهر یا نگاره بر سنگ و تُوپال

صورت کَده: نِگارخانه، نگارکَده، نگارِستان

صورتِ کَسر: اَبَر بَرخه

صورت کش: نگارگر، چهره ساز

صورت گر: چهره پَرداز (برهان)

صورت گری: چهره پَردازی

صورت نِگار: چهره نگار

صورت نمودن: ۱ـ پنداشتن ۲ـ سخن چینی کردَن ۳ـ وارون نمودَن

صورتی: ۱ـ نِمایی ۲ـ سُرخابی، از رنگ‌ها

صُورِ صُبحگاهی: به صُورِ صُبحگاهان بر شکافم ـ صلیب و روزنِ این بامِ خضرا (خاقانی)، آهِ پگاهی

صُوَرِ عِلمیه: چهره‌های دانِسته، در باور سوفیان نِگاره‌ی آن چه پَدید آمده، پیش از پدیداری، در دانایی سازنده‌ی جهان

صُوَرِ مَرئیّه، صُوَرِ مَرئیّات: چهره‌های نمایان

صُوَرِ نیمشَبی: فغانِ نیمشَبی (بهره از آنندراج)

صُورِیّ: صوری در فارسی ۱ـ رویه‌ای ۲ـ نِمایی ۳ـ ساختگی (= جَعلی)

صُوص: تَنهاخور، زُفتی که پنهان از دیگران می‌خورد

صَوصَلاء: سِریش، از گیاهان

صَوط: پارسی تازی گشته، سُوت، آوای آب، هنگام گذر از جایِ تَنگ

صَوطَل: شَلغَم

صَوطَلَة: چُغندر زَرد، چغُندر

صَوع: تُند گُذَشتَن

صُوعه: صاع، بنگرید به صاع

صَوغ: ۱ـ در بوته ریختَن ۲ـ تَبنگیده (= قالب گیری شده) ۳ـ هَم اَندازگی ۴ـ هَمزاد

صَوغـان: به گونـه ی رَمـن، هَمـانـنـدان، هَم اندازگان

صوف: ۱ـ پَشم ۲ـ پَشمینِـه، جامـه ی پَشمی دُرُشت ۳ـ مُوی دُنبِه ۴ـ موی گَردن ۵ـ اَفسار، ریسمـانی که بر گردنِ جانـوران کنند (بهره از غیاث اللغات)

صوف: نادرست نویسی سوف، ازرُستنی های مُردابی

صَوف: ۱ـ به‌یك سو شُدَن ۲ـ روگَردانیدَن (آنندراج)

صوفُ البَحـر: چَرخـوكِ آبی، از نرم تنـان، در فرانسوی Pinne marine

صوفُ الحَجّامین: دَروج (= اِسفَنج)

صَوفـان: غارچِ هاگدار، از گیاهـان (بهـره از لاروس)

صُوفَـة: ۱ـ پاره پَشم، تِکّـه پَشم ۲ـ زَنـانـه کار، مردی که کارهـای زنـانه انجام دهد، به‌ویژه در خانه

صوفِـیّ: صوفـی در فارسـی، سوفی، این واژه برگرفتـه از Sophos، یونـانی برابر با دانش و فرزان است (ابـو ریحـان بیرونی، تحقیق ماللهنـد)، این واژه برگرفته از «صوفه» است و آن گروهی بوده انـد که در روزگاران کانـایـی پیشیارانِ خُدایخـانـه بوده اند (غیاث الـدّین محمد، غیاث اللغات)، چون «صوف» یا پشمینه می‌پوشیده انـد، صوفی نام گرفتـه انـد (جواد نوربخش، معارف صوفیه)، پَشمینه پوش

صوفیانه: سوفیانه، دَرویشانه

صوفیچـه: سوفیچه، سوفیانه، جامه‌ی ویژه‌ی سوفیان

صُوفِـیَّة: صُوفـیّه در فارسی: سوفی ها (وَ هذا رأی السوفیّه، ابوریحان بیرونی)، سوفیان

صوفیگری: سوفیگری

صوفی مشرَب: دَرویش رَفتار، سوفی وَش

صَوق: راندَن از پس (آنندراج)

صُوق: بازار (آنندراج)

صَوك: ۱ـ شوس، شوسر، آب (= مَنی) ۲ـ بوی خوش گرفتن، جامه و پوشش

صَول: ۱ـ تاختَن ۲ـ دَست درازی ۳ـ بَرجَستَن

صَولَـج، صَولَجـان، صَولَجـانَـة: پارسی تازی گشته، چوگان (لاروس)، دَسوارِه (آنندراج)

صَولَجَة، مؤنث صَولَج: ۱ـ ناب، وَ ۲ـ سیمِ ناب ۳ـ چوگانِ کوچَك (لاروس)

صَولَة، صَولَت در فارسی: ۱ـ تاز (آنندراج) ۲ـ بیمزایی ۳ـ بیباکی ۴ـ چیرگی، بهروز صولَت را تازی گشته‌ی سو را دانسته

صَوم: ۱ـ روزه ۲ـ روزه گرفتن، روزه داشتَن ۳ـ روزه دار ۴ـ ایستادَنِ باد، یا پیکار ۵ـ خاموشی

۶ـ سَرگینِ شترمُرغ ۷ـ یَز (آنندراج)، گیاهی درختگونه است پرخار و بی برگ و میوه‌های زشتی دارد که آن را در پارسی مارسَر و در تازی رأس الشیطان خوانند نام دیگر آن در تازی غَرَف است

صومُ العَذاری، صَوم العَذراء: روزه‌ی مَریم (غیاث اللغات)، روزه‌ی ترسایان است

صَومان: روزه دراز، آن که روزه‌های دراز گیرَد

صَومَر: بادروگ (= ریحان کوهی)، از گیاهان

صَومَع: کاز (برهان)، نیایِشگاه تَرسایان، گوشِه، کُنج

صَومَعَة، صومِعه در فارسی: ۱ـ کازِه (برهان) ۲ـ آلُه (= عقاب) ۳ـ کُلاهِ دراز (آنندراج)

صَومَل: گاوِه، از گیاهان، از تیره‌ی گاوزبان‌ها

صَومَلَة: خُشك پوستی

صوم مَریَم، صَوم العذراء: روزه‌ی مَریم، روزه‌ی سُخَن، سخن نگفتن با کسی سراسرِ روز

صَوفَة: بو یه‌دان

صَه: خاموش باش (آنندراج)

صُهابیَّة: مَلَخ (آنندراج)

صُهارَة: ۱ـ گُداخته ۲ـ پاره پیه، پاره مغز ۳ـ آفتاب پَرَست (آنندراج)

صُهال، صَهیل: پارسی تازی گشته، شَیهه، شَیهه‌ی اَسپ (آنندراج)

صَهباء، مؤنث اَصهَب: ۱ـ اَفشُره (آنندراج)، مِیِ اَنگوری ۲ـ سرخ و سپید

صَهد: آفتابسوختِگی

صَهر: ۱ـ گرم ۲ـ آفتابسوختگی ۳ـ گُداختَن

صِهر: ۱ـ خویشی: از راه زناشویی ۲ـ مادرزَن ۳ـ خُشُر، خُشور، خویشانِ زن

صَهرَجَة: از ریشه‌ی پارسی، ساروج کَردَن، اندودَن با ساروج

صَهریج: از ریشه‌ی پارسی ۱ـ ساروج شُده ۲ـ آب اَنبار ۳ـ نفت اَنبار ۴ـ آب بَر، آبکِش ۵ـ نَفت بَر، نفتکِش

صُهوبَة: سُرخابی، گُلابی، از رنگ‌ها

صَهیر: گُداخته (آنندراج)

صَهیل: پارسی تازی گشته، شِیهه، آوای اَسپ

صِیاح: ۱ـ آواز، فَغان (غیاث اللغات) ۲ـ ناله، مویه

صَیّاد: شِکارگَر، شِکاری، نَخچیرگیر، بازیار (برهان)، دامیار، دامی (فرهنگ کوچك)

صَیّادی: شکارگری، نَخچیرگیری

صَیّادِ طیور: تَلَك چین (فرهنگ پهلوی)، دامیار (فرهنگ کوچك)

صِیاد: ۱ـ آوای چَنگ ۲ـ نافه‌ی مُشك (آنندراج)

صَیار: ۱ـ گَله‌ی گاو ۲ـ آغِل (لاروس)

صَیارَة: آغِل

صَیارَفَة، (تک: صَیرَفیّ): کُهبُدان، سَره‌دانان

صَیّاغ: ۱ـ زَرگَر (غیاث اللغات) ۲ـ دروغگو (لاروس)

صِیاغَـة، صِیاغَـت در فارسـی: زَرگَری، ریخته‌گَری

صَیاقَـلَة، (تک: صَیقَـل): زُدایـنـدگان، تیزکُنندگان، پَردازَندِگان

صِیالَة: ۱ـ بَرهَم تازی ۲ـ بَرجَستَن

صیام، (تک: صَوم): روزه‌ها، روزه‌داری

صِیان: نِگاهداری، خویشتَنداری

صِیانَـة، صیانَت در فارسی: پاساد (برهـان)، نِگهداری، نِگاه‌داشتن (غیاث اللغات)

صِیانتِ ذات: خودپاسی، خویشپاسی

صَیب: رسیدَن، به‌چیزی (آنندراج)

صِیت: ۱ـ آوازه ۲ـ آوازه‌ی نیک، خُنـیدِگی (فرهنگ کوچك)

صَیتَـة: ۱ـ بُلَنـدآوازگی، نیکنـامی ۲ـ چَکُش زَرگَران

صَیحان: آوازکَردَن (آنندراج)

صَیحَة، صِیحه در فارسی: ۱ـ بانگ، آواز، فغان (غیاث اللغات) ۲ـ سَختی، کِیفَر

صَید: ۱ـ شکـارکـردَن، شِکَـردَن ۲ـ شکـار، نَخچیر ۳ـ گَردن خُشکی، از بیماری‌ها

صَیداح: فَغانگَر، پُر بانگ

صَیدان: ۱ـ مِس‌وَرز ۲ـ سنـگِ سیم ۳ـ دیگ‌های سَنگین (آنندراج)

صَیدانَة: ۱ـ یَغام (= غول، برهان) ۲ـ پُرگوی: زَن، پُردَردِسَر

صَیدانداز، صَیداَفگَن: شکارگر، نخچیراَفگَن

صَیدبَند، صَیدپیشه: شِکارگَر، شِکاربَند

صَیدَح: بوف، کوچ، جُغدِ نَر

صَید کَردَن: شِکَردَن (برهان)، شِکارکَردَن، اَندر آن مرغِ خانگی نَپـرَد ـ زانکـه باز اَز هَوا وِرا شِکَرد (سنائی)

صَیدکُنان: شِکارکُنان

صَیدگاه، صَیدگَه: نخچیرگاه، شِکارگاه

صَیدگیر: نخچیرگیر

صَیدَلانـیّ: ۱ـ داروفـروش، داروشـنـاس (لاروس) ۲ـ گیاهشِناس (معین)

صَیدَلَـة: ۱ـ داروشـنـاسی ۲ـ داروسـازی (لاروس) ۳ـ گیاهشِناسی (معین)

صَیدَلِی: ۱ـ داروفروش ۲ـ داروشِناس (لاروس)

صَیدَلِیَّة، مؤنث صَیدَلِی: وَ، داروخانه (لاروس)

صَیدَن: ۱ـ جانِـوَرانِ شکـاری، که گوشت خوردَنی ندارنـد ۲ـ شاهنمـا، کسی که خود را شاه وانمـود کنـد ۳ـ سیم نَما، سنگ سِپید ۴ـ

بو یه فروش (= عطّار)، که خود را داروشناس جابِزَند ۵- خَرمَگَس (بهره از لاروس)

صَیدَنانِیّ: سِنجابِ امریکایی، از جانوران

صَیدَنِیّات: خَرمَگَسیان، خانواده‌ی خَرمَگَس (لاروس)

صَیر: ۱- پایانِ کار ۲- کِناره ۳- شکافِ دَر ۴- ریزه کولی (= ماهی ساردین)، موتو

صَیرَف، صَیرَفِیّ، صیرَفی در فارسی: ۱- چاره گر ۲- تَرفَندگَر ۳- سَرَه دان، کُهبُد (= صَرّاف)

صِیرَة: ۱- آغِل (آنندراج) ۲- نِمای پیکَر، نِمای چهره ۳- یك ریزه کولی

صَیرورَة: گَردیدن و شُدَن (غیاث اللغات)، دِگَرچِهرگی (اندیشه های فلسفی ایرانی): زبانزد فرزانی

صَیصَة، صیصه در فارسی: پارسی تازی گشته ۱- سیخَك، سیخَكِ پای پَرَندگان ۲- کَجه‌ی بافَندگی ۳- سیخِه، شانِه: در بافندگی ۴- کوهِ سیخ، کوه نوك تیز

صَیصِیَة: به آرِش های صَیصَة، وَ ۱- شَبانِ نیکو ۲- بارو

صِیغَة، صیغه در فارسی: ۱- ریختنِ زَر در تُپَنك (= قالب) ۲- ریخت (لاروس) ۳- نِما، دَر دَستور ۴- رَوِش ۵- بُن ۶- تبار ۷- ساختَن ۸- چَکَر زَن (= مُتعَه، سَدَر) ۹- پیوند واج

صیغه جاری کَردَن، صیغه خواندَن: پیوند خواندن

صیغه رَفتن، صیغه شُدَن: چَکَر زَن شُدَن

صیغه کَردَن: چَکَر زَن کَردَن

صَیف: ۱- تابِستان ۲- باران تابستانی (لاروس) ۳- بوفِ ماده، چُغدِ ماده

صَیفِ صائِف: تابِستانِ داغ

صَیفَة: تابِستان (آنندراج)

صَیفِیّ، صَیفی در فارسی، صِیفی در فارسی: ۱- تابِستانی ۲- کودكِ تُرُنجیده، پیر نِما ۳- تَره بار، میوه‌ی گیاهان گسترده چون: خیار، باتَنگان، کَدو، خربزه و دیگرها

صیفی کاری: تَره بار کاری

صَیقَل: ۱- زُداینده، زُدایَنده‌ی زَنگ (آنندراج) ۲- مالِش (فرهنگ پهلوی) ۳- پَردازِ شمشیر

صِیقَلُ التَّرائِب: سیمین بَر، سیمبَر (معین)

صَیقَل دادن: مالیدَن (فرهنگ پهلوی)، زدودَن، پَرداخت کَردَن (فرهنگ کوچك)

صَیقَل کاری: بزدایش (آنندراج)، پَرداز

صَیقَل گر: مالیتار (فرهنگ پهلوی)، پَردازگَر (برهان)، بُتِ پَردازگَرَم کو به کسان می سازد- هیچ با حالِ مَن خسته نمی پَردازد (سیفی)

صَیقَلی: ۱- سنگ فَسان: سنگی که بدان تیغ و

شمشیر تیز و درخشان کنند (غیاث اللغات) ۲ـ رومین، رومینا (= صیقل یافته، بُرهان)

صَیقَل یافته: رومین، رومینا (برهان)

صِینَة: ۱ـ نِگهداری ۲ـ جامه‌ی نیک نگهداری شُده ـ جامه‌ی خوب مانده

صِینِیّ: تازی گشته‌ی چینی ۱ـ چینی، ساختِ چین

صَینیَّة: سینی، از آوَندها

صِیوان: ۱ـ کاخ ۲ـ چادُر، تاژِ پارچه‌ای

صَیوب: ۱ـ باران ۲ـ راست (آنندراج) ۳ـ نشانه‌زَن

صُیود، (تك: صَید): شِکارها، نَخچیران

صَیود: ۱ـ شکار، نَخچیر ۲ـ چاره‌گَر، چاره ساز: مَرد ۳ـ مَرد شِکار، مَردفریب: زَن

صَیَّود: تیرِ راست، تیر به نشان خورده

صَیُّور: ۱ـ پایانِ کار، فَرجام ۲ـ خِرَد ۳ـ گیاه خُشك، سَبزیِ خشك، سَبزیِ خشك کرده

صَیهَب: ۱ـ سختیِ گرما ۲ـ روز گَرم ۳ـ درازبالا، مَرد ۴ـ سَنگناك ۵ـ زمینِ داغ

صَئِی: ۱ـ آواز چوزه (آنندراج) ۲ـ بانگِ جانِوَر ۳ـ ناله‌ی جانِوَر: به‌هنگام دَرد

ض

ضابِط: ۱ـ سَر باك (برهان)، پاسدار ۲ـ پاكار (= مباشِر) ۳ـ فَرماندار ۴ـ هُشیار: مَرد ۵ـ بازِستان ۶ـ شُمارْرس (= مُمیِّز) ۷ـ شُتُرِ نیرومَند ۸ـ شیر بیشه (بهره از آنندراج و معین) ۹ـ اَفسرِ اَرتش (لاروس) ۱۰ـ دِهدار، دِهخُدا (فرهنگ كوچك)

ضابِطُ الاِرتِباط: پیوَندكار (= مأمور ارتباط)

ضابِطَة، ضابطه در فارسی، مؤنث ضابِط: ۱ـ دستور (غیاث اللغات) ۲ـ آسال (آنندراج) ۳ـ فَراریز (= حكمی كُلّی منطبق بر جزئیات) ۴ـ بازِستانی، در زمان پادشاهان صَفَوی

ضابِطةُ التغیُّر: Anthropie ، در فرانسوی: دَرگاشت (خردناب)

ضابِع: ۱ـ تیزرَفتار: اَسپ ۲ـ گَردن‌پیچان، یِكسورُو: اَسپ

ضابِی: ۱ـ خاكِسترِ گَرم ۲ـ خاكستَر (آنندراج)

ضاجِر: دِلتَنگ، ناآرام (غیاث اللغات)

ضاجِع: ۱ـ بَرپهلوخُفته: مَرد ۲ـ پُرخواب، خُسبَندِه ۳ـ گول ۴ـ ستاره‌ی فُرورُو ۵ـ بخورِبخواب: ستور ۶ـ تَنبل ۷ـ گَرایَنده ۸ـ دهانه‌ی رود

ضاجِعَة، مؤنث ضاجِع: وَ ۱ـ دولِ لَبریز ۲ـ گوسپندانِ بسیار

ضاحِك: ۱ـ خَندَندِه ۲ـ سَنگِ تابان ۳ـ رای روشَن ۴ـ اَبرِ دَرَخشدار

ضاحِكَة، مؤنث ضاحِك: وَ ۱ـ دَندانخَند (آنندراج) ۲ـ سرنیزه‌ی تابان

ضاحِی: ۱ـ جای آشکار ۲ـ نپوشاندَنی، چون روی و دَست‌ها

ضاحِیَة، مؤنث ضاحِی: وَ۱ـ پیراشَهر (= حومهٔ شَهر) ۲ـ اَنجامِ آشکار ۳ـ لَبه، چون لَبه‌ی تالاب

ضارّ: زیانرِسان، از گزیده نام‌ها (= اَسماء الحسنی)

ضارِب: ۱ـ زَنَنده ۲ـ رَونده ۳ـ لَگدزَننده: مادینه‌ی ستور هنگام دوشیدَن ۴ـ زمینِ نَرم ۵ـ آبراهه

ضارِع: ۱ـ فروتَن، سَر به زیر ۳ـ رام ۴ـ نَزار ۵ـ ریزه ۶ـ خوار (آنندراج) ۷ـ خردسال (لاروس)

ضارَّة، ضارّه در فارسی: زیانرسان

ضاری: از ساخته‌های فارسی گویان، زیانرسان

ضاری: ۱ـ سگِ شکاری ۲ـ مُرغ شکاری ۳ـ خونرَوان: رگی که خونِ آن بَند نیایَد

ضارِیَة، مؤنث ضاری: وَ، خَرچُسونه

ضاغِط: ۱ـ زِنهاردار ۲ـ سوسمار ۳ـ فِشارَنده (= کُمپرِسور، Compressor در انگلیسی)

ضاغِطَة: دَستگاه فِشار (= پِرس Presse در فرانسوی)

ضاغوط: خُفتَك (= کابوس، برهان)، بَختَك (آنندراج)

ضافِی: یك دَست جامه

ضافِیُ الرأس: پُرموی: مَرد

ضال: کُنار، میوه‌ی سدر دَشتی (آنندراج)

ضالّ: گمراه (غیاث اللغات)

ضالَّة، ضالّه در فارسی: گُمشده (آنندراج)

ضالع: ۱ـ سِتَمکار ۲ـ کَژپَسَند

ضالِّین: گُمراهان (غیاث اللغات)

ضامّ: زاب بافت (زاب = صِفَت، برهان)، چون: بافتِ آگینی، بافت پیوندی

ضامِد: یار جُداناشُدَنی

ضامِر: ۱ـ باریك اَندام ۲ـ خوابیده: نَره

ضامِن: ۱ـ پِذرُفتار (آنندراج)، پایَندان (برهان)، وثیقه و پایَندان بستانم شاید؟ گفت نه (تاریخ برامِکه)، بابیزَن (فرهنگ کوچك) ۲ـ دگمه‌ی تُفَنگ ۳ـ ماچه‌ی باردار ۴ـ دُگمه‌ی دشنه

ضامِنِ آهو: پایَندان آهو، بَرنام هشتمین رهنمودِ گروهیان ع

ضامِنِ تَن: تَنسِپار، خودسِپار: کسی که پایندان شَوَد که بدهکار یا گناهکار را هنگام نیاز به دادگاه برسانَد

ضامِن‌دار: ۱ـ پایندان‌دار ۲ـ دُگمه‌دار، چون دشنه یا تفنگ

ضامِـنَــة، مؤنث ضامـن: وَ، خُرمـابُـن: در چهاردیواری

ضان: ۱ـ میش ۲ـ بوی ِ تَن (آنـنـدراج) ۳ـ گوشت گوسفـنـد (لاروس) ۴ـ پَشم و ران (معین)

ضانِیء: زنِ پُرفَر زند (لاروس)

ضاوِیّ: باریك اَندام (آنندراج)

ضاوِی: شَبر و، دَرشب آیَنده: مرد (لاروس)

ضاهِر: سَرِ کوه (آنندراج)

ضاهِلَة: چشمه‌ی کم آب (آنندراج)

ضائِر: گَزَندرسان (معین)

ضائِس: پَژمُریده: گیاه

ضائع، ضایِع در فارسی: تَپاه (فرهنگ پهلوی)، تَبـاه، تَبَست (صحـاح الفـرس)، اگرنـه عدل شَهَـستـیّ و نیك‌رایی ِ او ـ یقین شُدَستی کار جهان تباه و تَبَست (سوزنی)، لَشت (برهان)، بَلغَـدِه (آنـندراج)، یاب (برهـان)، اَز کار رفته (آنندراج)

ضائِعـات، ضایعات، (تك: ضائِعَة): تَبَست ها، تَباهان

ضایع شُدَن: کَراشیدَن (برهــان)، تَبـاهیدَن، پوسیدَن، گَندیدَن

ضایع شُده: کَراشیده (برهان)

ضایع کردن: تَپـاهَنیدَن (فرهنـگ پهلوی)، تباهاندَن، پوساندَن، گَندزَدَن

ضایع کننـده: تَپـاهِنیتـار (فرهنـگ پهلوی)، تباهکار، تَبَستگر

ضایع گُذاشتن: فُروگُذاشتن، بیکارگذاشتن

ضائِعَـة، ضایِعـه در فارسی، مؤنث ضائع: تَباه، تَبَست

ضائِق: تَنگ

ضائِم: سِتَمکار

ضَبّ: ۱ـ سوسمار ۲ـ آماس ِ لَب

ضَبّ، ضِبّ: ۱ـ کینه ۲ـ خشم

ضِباب، (تك: ضَبّ): سوسماران

ضَباب: تَژم، نَزم، نَژم (برهان)، تارمیغ، میغ ِ نَزم (آنندراج)

ضِبار، ضُبار: به گونه‌ی رَمَن، نامه‌ها

ضَبّـاط: تازی ِ دُرُسـت نیسـت، بایگـان (فرهنگستان)

ضَبـاطَـة، ضَبـاطَت در فارسی: بایگـانی، نِگهداشتَن، چیزی را (آنندراج)

ضِباع، (تك: ضَبع): بازُوان، بازوها

ضِباع، (تك: ضَبُع): ماچه کَفتاران

ضَباعِین، (تك: ضِبعان): نَرکَفتاران

ضَبِب: سوسمارناك، جای پُرسوسمار

ضَبَّــة: ۱ـ سوسمـار ماده ۲ـ شکـوفـه‌ی بازنشده‌ی خُرما ۳ـ رِزه‌دَر، چِفتِ دَر ۴ـ کُلون

(لاروس)

ضِبح، ضَبح: خاکِستَر (آنندراج)

ضَبحَة: آواز (آنندراج)

ضَبَد: خشمِ پنهان (آنندراج)

ضَبط: ۱ـ نِگَهداشت ۲ـ بایِگانی (فرهنگستان) ۳ـ بازداشت

ضَبطاء: بَرابَر دَست: زن، زنی که بتواند با هردو دست به‌گونه‌ی برابر کارکُنَد

ضَبع: ۱ـ بازو، میانه‌ی بازو ۲ـ بَغَل ۳ـ دَست‌دِرازی، مُفت‌بَری ۴ـ بَخش‌بَخش کَردَن

ضَبُع ضَبِع: کَفتار: ماده، ماچه کَفتار

ضِبع: سوی، زی

ضِبعان: نَرکَفتار

ضَبُعیّات: کَفتاریان، تیره‌ی کفتارها

ضَبن: بَغَل، پَهلو (لاروس)

ضِبنَة، ضُبنَة: یالان (= اَهل و عیال، برهان)، خویشانِ مَرد

ضِجاج: ۱ـ اَنگُمِ خوراکی ۲ـ فریاد و شورِش ۳ـ سِتیزه

ضَجَر: ۱ـ دِلتَنگ، ناآرام ۲ـ تَفتِگی (آنندراج)، تَنگدِلی

ضَجر: جای تَنگ (آنندراج)، جای دِلتَنگ

ضَجِر: تَفتِه، تنگدل

ضَرَة: تنگدِلی، بی آرامی (غیاث اللغات)، تَفتِگی

ضَجع: ۱ـ چوبَک، اُشنان: گیاه ۲ـ یک پهلو خفتن، بَر پهلو خُفتن ۳ـ هَمخوابه ۴ـ مانَند

ضَجهاء: گوسفندانِ بسیار (آنندراج)

ضَجعان: خَم کُنَک، از خرفسترانِ اَنگَلی، در انگلیسی Beaten down

ضَجعَة: ۱ـ یک بار بر پَهلو خفتَن ۲ـ سُست‌رایی، سُست اَندیشی

ضِجعَة: سُستی (آنندراج)

ضُجعَة: ۱ـ سُست‌رایی، سُست اَندیشی ۲ـ اُفتادِگی، فروتَنی

ضَجَم: ۱ـ کَج دَهَنی ۲ـ کَج زَنَخی ۳ـ کَج شُدَن، خَم شُدَن

ضَجور: تَنگدِل، ناآرام

ضَجوع: ۱ـ سُست رای، مَرد ۲ـ بارسَنگینی ۳ـ کُندرو، چون اَبر

ضَجَّة، ضَجّه در فارسی: شیوَن، ناله، ذبیح بهروز در فرهنگ کوچک ضَجّه را تازی گشته‌ی زَنجه دانسته، زَنجَه، زَنج

ضَجیج: ۱ـ داد و فریاد، نالِه ۲ـ بیم ۳ـ ناخوش (آنندراج)

ضَجیع: ۱ـ هَمخوابه ۲ـ گُرُسنِگی (آنندراج)

ضَحاء: ۱ـ آفتابِ فَراخ ۲ـ چاشتگاه ۳ـ چاشت

ضَحّاك: ۱ـ خَندَنده ۲ـ روشَن، چون راه

ضَحّاك: پارسی تازی گشته، آژیِ دَهاك، دَهآك، بیوَراَسپ، نام فَرمانرَوایی ستمگر و خونریز که در اَوستا و شاهنامه آمده، اورا دَه آك یا «دَه عیب» می گفته اند زیرا که این آك های دهگانه بر تن و رَوانِ او چیره بوده: ۱ـ زشت پیکری ۲ـ کوتاهی ۳ـ بادسَری ۴ـ بی شَرمی ۵ـ شِکَمبارگی ۶ـ بَدزَبانی ۷ـ سِتَمگَری ۸ـ شِتابزدگی ۹ـ بَددِلی ۱۰ـ دروغ گویی (بهره از برهان)، نوشته اند که هنگام زادَن دو دَندان پیشین داشته، چنان که گویی می خَندَد و چون پدر و مادرش تازی بوده اند نام ضَحّاك یا خندنده را براو نهاده اند (بهره از غیاث اللغات)

ضَحایا، (تك: ضَحیَة): گوسفندانِ اوسُفریت، کُرپانی ها

ضَحك: ۱ـ بَرف ۲ـ کَفَكِ شیر ۳ـ مَسکه ۴ـ اَنگبین ۵ـ شکوفه ۶ـ میانه ی راه (آنندراج) ۷ـ شِگفتی ۸ـ دَندانِ سفید (لاروس)

ضَحك: ۱ـ دَشتان شُدَن (دَشتان = حائِض، فرهنگ پهلوی) ۲ـ به شِگفت آمَدَن ۳ـ دَرَخش زَدَن

ضَحِك: خندیدَن

ضُحُك، (تك: ضَحوك): خَندان ها

ضَحکَة: ۱ـ یکبار خَندیدَن ۲ـ خَندخَریش (در لاروس: ضُحکَة آمده)

ضَحو: ۱ـ چاشتگاه ۲ـ روشَن و آشکارشُدَن (غیاث اللغات)

ضَحوك: ۱ـ خَندان ۲ـ تابان، چون دَندان ۳ـ روشَن، چون راه

ضَحوَة: نیم چاشت (آنندراج)، چاشتگاه (لاروس)، پیشین، پیش از نیمروز

ضُحَی: ۱ـ چاشتگاه (آنندراج) ۲ـ بی رَمگان: زنی که پیرامونِ زَهارَش موی نَروید

ضَجِیم: ۱ـ کَجدَهان ۲ـ کَج گَردَن ۳ـ کج زَنَخ (بهره از غیاث اللغات)

ضُخام: از ریشه ی پارسی ۱ـ فَربه ۲ـ کَلان ۳ـ زَفت

ضَخامَة: از ریشه ی پارسی، زَهیه (فرهنگ پهلوی)، سِتَبری (غیاث اللغات)

ضَخم، ضَخَم: پارسی تازی گشته، زَهیه، سِتَبر، کَلان، دَفزَك (برهان)

ضَخِیم: دَر تازی نیامده، سِتَپر (فرهنگ پهلوی)، شَفت (برهان)

ضِدّ: هَمستار، پَتیار (فرهنگ پهلوی)، خَشیج (برهان)، آخشیج (دانشنامهٔ علائی)، ناساز

ضِدّان: دوهَمستار، آخشیجان

ضِدِّ جاسوسی: پاداَبیشگی

ضِدِّ حَمله: پاتَك (آنندراج)

ضِدّ دین: ویدین، بی دین

ضِدّ دینی: ویدینیك (فرهنگ پهلوی)

ضِدّعفونی کردن: پَلَشت بَری، پَلَشت بُردَن

ضِدّ و نَقیض: ناجور (برهان)، ناسازگار

ضِدّی، ضِدیّت: در تازی نیامده، ناسازی، پَتیاری، هَمِستاری (فرهنگ پهلوی)

ضَدَی: خشمگین شُدَن، کینه به‌دل گرفتن

ضَدِی: ۱ـ خشمگین ۲ـ پُر، چون آوَند

ضَدید: ۱ـ هَمِستار، ناساز ۲ـ هَمتا ۳ـ ناهَمتا، از واژگان دوپهلو (آنندراج)

ضِدّین: دوناساز، دوهَمِستار

ضَدّ، ضُدّ: ۱ـ گَزَند ۲ـ گَزَندرساندن، زیان‌رساندن ۳ـ زنِ دویم خواستَن، اَنباغ گِرفتَن

ضَرء: پوشیده شُدَن (آنندراج)

ضَرّاء: سَختی، گَزَند (آنندراج)

ضَراء: ۱ـ نَهان شُدَن (غیاث اللغات) ۲ـ درختانِ اَنبوه ۳ـ زمینِ نَشیب

ضِراب: ۱ـ بَرجَستن، بَرماده ۲ـ شمشیر زَدَن، با کسی (غیاث اللغات)

ضَرّاب: ۱ـ رودزَن (غیاث اللغات)، رودنَواز ۲ـ زَننده ۳ـ زَرابگَر

ضَرّابخانه: زَرآبخانه: جایی که در آن زر را آب می کرده اند، میخکَده (برهان)، دِرَمسَرا (فرهنگ کوچك)

ضَرّابی: ۱ـ رودنَواز، دُنبَك نَواز ۲ـ زَننده ۳ـ زَرابی، زَرابگَر

ضِراح: لَگَدزَدَن: اَسپ

ضِرار: ۱ـ زیان‌رساندَن، به یکدیگر ۲ـ نام مَزگتی که بَدخواهان ساخته بودند (بهره از غیاث اللغات)

ضَرارَة: ۱ـ گَزَندرساندن ۲ـ نابینا شُدَن (غیاث اللغات) ۳ـ کاستی: دَر دارائ

ضُراس: دَندان‌دَرد (لاروس)

ضُراط: تیز، گوز، بادِ شِکَم

ضَرّاط: تیزدِهَنده، گوزدِهَنده، گوزو

ضَراعَة، ضَراعَت در فارسی: ۱ـ خواری، زاری ۲ـ فروتنی ۳ـ رام شُدَن ۴ـ سست شُدَن، ناتَوانی ۵ـ زاریدَن، زارزَدَن

ضِرام: ۱ـ آتش گیری، اَفروزِش ۲ـ فروزینه، ریزه چوب ۳ـ زَبانه‌ی آتش

ضِرامَة: بَن، وَن، از درختان

ضَراوَة: ۱ـ آزمَندی ۲ـ خوگیری ۳ـ پی نخچیر دَویدَن: سَگ ۴ـ دَرَنده شُدَن: سَگ (آنندراج)

ضَرائِب، (تك: ضَریب، تك: ضَریبَة): زَدِه‌ها، زَنِش‌ها

ضَرائر، (تك: ضَرّه): اَنباغان

ضَرائِك، (تك: ضَریك): نابینایان، بی چیزان

ضَرب: ۱ـ زَنِش (فرهنگ پهلوی)، زَدَن (آنندراج)، کوفتَن ۲ـ مانَند، هَمتا ۳ـ رسا: مَرد ۴ـ گونه ۵ـ رَستِه ۶ـ داستان آوردَن (داستان = مَثَل) ۷ـ شتابیدَن ۸ـ زرگری کَردَن ۹ـ شمشیر زَدَن ۱۰ـ چوگان زَدَن ۱۱ـ دُنبَک، از ابزارهای خنیا ۱۲ـ بَرجَستَنِ رَگ ۱۳ـ بَرآمَدَن: برای بازرگانی یا جنگ با بیدینان ۱۴ـ نیش زَدَن: مار، کَژدُم ۱۵ـ جُنبیدَن ۱۶ـ هَنبازی: در کاری ۱۷ـ بازماندَن، روی گَردان شدن: از کاری ۱۸ـ راهی شُدَن ۱۹ـ بَرپاکردنِ چادُر ۲۰ـ تَنگ گرفتن، گِردگیری (= مُحاصِرَة) ۲۱ـ شِکَستن، فَرانَدازه را (فَراندازه = رِکورد) ۲۲ـ دَست کشیدن، چَشم‌پوشیدَن ۲۳ـ زَدِگی، از سَرما یا گَرما ۲۴ـ دَرتَبَنگ (= قالب) ریختن ۲۵ـ دَمیدَن: در سورنای

ضِرب: سیخول، خارپُشت (آنندراج)

ضَرَب: اَنگبینِ سپید

ضَرَبات: (تك: ضربَة)، زَنِش‌ها، کوب‌ها

ضَربِ اُصول: هَبَك‌زَدَن، دَست‌زَدَن: به سامان، به نَوازَدَن

ضَربُ الفَتح: شادیانه، نواختنِ کوس به‌هنگام پیروزی (آنندراج)

ضَربُ المَثَل: داستان، مَتَل، زَبانزَد

ضَرَبان: ۱ـ تَپیدَن، تَپِش (دانشنامهٔ علائی) ۲ـ ریمناکیِ زَخم ۳ـ جُدایی اَنداختَن ۴ـ بَدِل شُدَن ۵ـ تَرسیدَن ۶ـ شتاب کَردَن ۷ـ رَفتَن ۸ـ خوابانیدَن ۹ـ ماندِگاری

ضَربَت زَدَن: پادکوفتَن (فرهنگ پهلوی)، زَخم رساندَن (معین)

ضَرب خانه: زَراب خانه، میخکَدِه

ضَرب خوردِگی: کوفتِگی

ضَرب دیدِگی: کوفتگی

ضَرب دیدَن: گَزَند دیدَن، آسیب دیدَن

ضَرب کَردَن: ۱ـ زَدَن (فرهنگستان) ۲ـ دَریدَن، شکافتَن: جامه‌را (معین)

ضَرب گِرفتَن: دُنبَك‌زَدَن، بِه نَوا زَدَن، نَوا گِرفتَن

ضَرب و تَقسیم: زَد و بَخش (دانشنامهٔ علائی)

ضَربَة، ضَربه، ضربَت در فارسی: ۱ـ زَنِش، کوست، سَناه (فرهنگ پهلوی) ۲ـ پانسِه (= قرعه، غیاث اللغات) ۳ـ یکبارزَدَن (در تازی)

ضَربه دیده: کوفتِه، کوستِه

ضَربهٔ فَنّی: فَرکوست: در آوردِ مشت‌زَنی (آورد = مُسابقه) یا کُشتی

ضَربه کَردَن: تاکباز کردَن (= طاقباز)، سِتان خواباندَن: دَر کُشتی، فَرکوستَن

ضَرَبی: ۱ـ زَنِشی ۲ـ پَهنکاری: در ساختمانِ تاك (= طاق) ۳ـ دَمگیر: در خُنیا

ضَرَبی: اَنگبینی

ضَرّتان: ۱ ـ دواَنباغ، اَنباغان (تك: ضَرَّة) ۲ ـ دوسنگ آسیا

ضَرج: ۱ ـ شکافتَن ۲ ـ اَفگَندَن ۳ ـ آلودَن: کسی را به خون (آنندراج)

ضَرجَع: پَلَنگ (آنندراج)

ضَرح: ۱ ـ پوستِ ۲ ـ پوستِ تَرَك خورده ۳ ـ راندَن، دور کردَن ۴ ـ بیهوده گرداندن (بیهوده در پارسی برابر است با باطل تازی): گواهی کسی را، بی ارج گرداندن، از اَرزش اَنداختن ۵ ـ لَگَد زَدَن: سُتور ۶ ـ گورکَندَن ۷ ـ سنگ ساختن: گور را ۸ ـ دوری و دلتنگی

ضَرَح: ۱ ـ تَباهکار ۲ ـ آهنگِ دور و دراز (آنندراج) ۳ ـ شکافته شُدَن، تَباه شُدَن

ضَرَر: زیان، زیاك (فرهنگ پهلوی)

ضَرَر خوردَن، ضرر بُردَن، ضرر کشیدن، ضَرر کردَن: زیان بُردَن، زیان دیدن، زیان کَردَن

ضَرر رساندَن، ضَرَر زَدَن: بیشِنیدَن (فرهنگ پهلوی)، زیان رساندن

ضَرر وارد کردَن: زیان رساندَن

ضِرس: ۱ ـ دَندان ۲ دَندانِ آسیا ۳ ـ بَرآمده، ناهَموار ۴ ـ پُشته‌ی سَنگلاخ ۵ ـ بارانِ کَم

ضَرس: ۱ ـ گَزیدَن ۲ ـ سختیِ زَمانه ۳ ـ بارانِ کَم

ضَرِس: ۱ ـ کُند دَندان ۲ ـ تُندخوی ۳ ـ کارآزموده، جَهاندیده: مَرد ۴ ـ دَندانه دَندانه

ضِرسُ العَجوز: خارخَسَك، از گیاهان (لاروس)

ضِرسُ العَقل: دَندانِ خِرَد

ضِرسِ قاطِع، به ضِرسِ قاطِع: دَندانِ تیز، گواهِ بُرّان، از روی آوَر (آوَر = یقین، لغت فرس)

ضَرط: تیزدادَن، گوزدادَن (معین)

ضَرطَة، ضرطه در فارسی: ۱ ـ یکبار گوزیدَن، دَرتازی ۲ ـ گوز، تیز

ضَرع: ۱ ـ پِستان: در جانورانِ ماده ۲ ـ دوشیدَنی، شیرده

ضِرع: ۱ ـ مانَند ۲ ـ تاهِ ریسمان

ضَرَع: ۱ ـ سست، ناتوان ۲ ـ خُردسال ۳ ـ خواری ۴ ـ فروتَن شُدَن ۵ ـ رام گردیدَن

ضَرِع: ۱ ـ زَبون ۲ ـ فُروتَن

ضَرعاء: کَلان پستان: زن (آنندراج)

ضَرعِیّات: پستانداران (لاروس)

ضَرغام، ضَرغامَة: ۱ ـ شیر بیشه ۲ ـ دِلیر: مَرد، شیراوژَن (آنندراج)

ضَرغَم: شیر بیشه (آنندراج)

ضَرغَمَة: ۱ ـ شیری کَردَن ۲ ـ شیرَك شُدَن

ضُرغوس: آذرگونِ مُردابی، از گیاهان، Marsh marigold، در انگلیسی

ضِرف: کَدوی سِفید (لاروس)، درختِ اَنجیر (آنندراج)

ضُرفَة: بسیاری (آنندراج)

ضَرَم: ۱ـ خَشم از گُرسنِگی ۲ـ اَفروختگی آتش (لاروس)

ضَرِم: بَرافروخته: از خشم یا گرسنگی

ضُرم، ضِرم: کِشَه (= اسطوخودوس، برهان)، از گیاهان

ضَرَمَة: ۱ـ اَخگَر ۲ـ آتش (لاروس)

ضَرو: بیرون جَستَن: اَزرَگ (آنندراج)

ضِرو: ۱ـ جانور دَرَنده ۲ـ سَگِ تازی، سَگِ شکاری ۳ـ درختِ بَنِه، کَمکام: گونه ای از بَلوت (برهان)

ضُروب، (تك: ضرب): گونه ها، رَسته ها

ضَروب: زَنَنده

ضَروح: ۱ـ لَگدزَن: اَسپ ۲ـ کَمانِ نیکو

ضُروح: سَردبازاری

ضَرور: کاهیده ی ضرورَة: ناگُزیر (آنندراج)

ضرورة: ضرورَت در فارسی: ۱ـ نیاز ۲ـ بیچارگی، دَر تازی ۳ـ در فارسی: ناگُزیر، وایَست (برهان)، بایَست، تُلِنه (برهان)، بایِستِگی، ناچاری (فرهنگ کوچك)

ضَرورتِ شعری: بایَستِ چامِگی: دِگَرکردنِ ساختار واژه برای هماهنگ گرداندنِ آن با پساوَندِ چامه

ضَروریّ، ضَروری در فارسی: آچار (فرهنگ پهلوی)، وایا، بایَسته (برهان)، دَرواژ (آنندراج)، دَربا (فرهنگ کوچك)

ضَروریّات، (تك: ضَروریّة): آچاران، بایَستِگان، سَنگول (برهان)

ضَروریّاتِ سِتّ: بایستِگان ششگانه ۱ـ در کَرویز (= منطق): آشکارِگان، سُهیدِگان، آزمودِگان، پَیاپَیان، پِندارِگان، سِرِشتِگان ۲ـ در پزشکی: هوا، آب، خواب، بیداری، خوراك، نوشاك

ضَروریَّة، ضَروریّه در فارسی، مؤنث ضَروریّ: آچار، بایَسته، دَرواژ

ضُروس، (تك: ضِرس): دَندان ها، دَندانه ها، باران های کَم

ضَروط: تیزدهَنده، گوزَن: مَرد (آنندراج)

ضَرُّوط: تَندار (آنندراج)

ضُروع: (تك: ضَرع)، پِستان ها (آنندراج)

ضَروع: ۱ـ بُزُرگ پِستان ۲ـ خوار و فروتَن (لاروس)

ضَرَّه: اَنباغ، زنی که بَر زن نخست آورده شَود، وَسنی (غیاث اللغات)، وَسنی پارسی است و از «وَسنَی = نیم خُفته چَشم» تازی جُداست

ضَریب: ۱ـ زَننده ۲ـ زَده (آنندراج) ۳ـ زَنِش:

در اَنگارِش (= ریاضی) ۴ـ هَمتا

ضَریبَة، ضَریبه در فارسی: ۱ـ خوی (معین) ۲ـ ساو (= مالیات) ۳ـ پاره بَرف ۴ـ داغ زَخم ۵ـ زَده شُده ۵ـ گَزیت

ضَریبَةُ التَّصاعُدِیَّة: ساوِ فَرایازی

ضَریبَةُ الرَّأسِیَّة: ساوِ سَرانه

ضَریبَةُ الشَّخصِیَّة: ساوِ سَرانه

ضَریبَةُ العِقارِیَّة: ساوِ خواستِگان

ضَریبَةُ المُباشِرَة: ساوِ دَرکاری (= مالیات مستقیم)

ضَریبَةُ غیرالمُباشِرَة: ساوِ فَراگیر (= مالیات غیرمستقیم)

ضَریج: ۱ـ خون‌آلود ۲ـ تُند (= سَریع) (لاروس)

ضَریح: ۱ـ گُورابه (فرهنگ کوچك) ۲ـ گُوردیواره

ضَریحَة: گُور، گُورابه

ضَریر: ۱ـ نابینا ۲ـ بیمار، مَرد ۳ـ رَشك ۴ـ شِکیبایی ۵ـ شوی چَندزَن

ضَریرَة، مؤنث ضَریر: ۱ـ نابینا، زَن ۲ـ بیمار، زَن

ضَریع: ۱ـ اُسپوشِه، Périoste در فرانسوی ۲ـ زاخِلِ تَر (= شَبرَق)، از گیاهان ۳ـ خارِ کویَك (کویَك = نَخل، فرهنگ پهلوی) ۴ـ درختِ خُشك ۵ـ مِیِ تُنُك، مِیِ آبَکی ۶ـ کَلان‌پِستان: زَن ۷ـ کَلان‌پِستان: گوسفند

ضَریك: ۱ـ کرکَسِ نَر ۲ـ گول، مَرد ۳ـ نابینا ۴ـ تُهی‌دَست

ضَریم: ۱ـ سوختِه (آنندراج) ۲ـ آتش‌سوزی (لاروس)

ضَظِغ: هشتمین چهره از وات‌های واچیك در تازی: ض، ظ، غ

ضِعاف، (تك: ضَعیف): ناتَوانان

ضَعف، ضُعف، ضَعَف: ۱ـ سُست‌رایی، سُست خِرَدی ۲ـ ناتَوانی، سُست‌تَنی، نِزاری، موستی، سُستی (فرهنگ پهلوی)، خَشینِگی (فرهنگ کوچك)، نزاری، زَبونی (برهان)

ضِعف: دوبَرابَر، دوچَندان، دوچَند

ضُعَفاء، (تك: ضعیف): ناتَوانان، خَشینِگان

ضَعفُ التَّألیف: دُشدامَك (بهره از فرهنگ پهلوی)، آنچه با دَستور زبان ناسازگار است

ضَعفان: سُست و ناتَوان (آنندراج)

ضَعف کردَن: اومَردَن (گویش گیلکی)، بیهوش شُدَن

ضَعفِ نَفس: کَرسَنج (برهان)، دَماوَر (آنندراج)

ضَعفَة، (تك: ضَعوف): ناتَوانان

ضَعفَة: ۱ـ بُزدِلی ۲ـ کَم‌هوشی

ضَعوات، (تك: ضُعَّة): خارشِکران، بوته‌های

خارشِکَر

ضَعوف: ناتَوان

ضُعَة: خارشِکَر، از گیاهان (لاروس)

ضَعِیف: ۱ـ نَزار، نیزار، سَپوك، سُست، تَنوك، تُنُك، موتَك، ویستار، کم‌زور (فرهنگ پهلوی)، خشینـه، بِستار (فرهنگ کوچك)، زَبون (برهان)، ناتَوان (آنندراج) ۲ـ گول (آنندراج)

ضَعیفُ النَّفس: سُست‌نِهاد (فرهنگستان)

ضَعیفان، ضَعیفِین: دوناتَوان: زَن و بَردِه (لاروس)

ضَعیف‌چِزان: زَبونکُش، زَبون‌آزار

ضَعیف‌دِل: بُزدِل

ضَعیف‌رای: سُست‌رای

ضَعیف‌عَقل: سُست‌خِرَد، گول

ضَعیف‌کَردَن: نزار کردَن، ناتَوان کردَن

ضَعیف‌نالی: نَزارنالی

ضَعِیفَـة، ضَعیفـه در فارسی، مؤنث ضَعیف: ۱ـ نَزار، زَبون، زَن: ۲ـ زَن

ضَعیفی: سُستی، نزاری

ضَغـابیس، (تك: ضُغبـوس): ریزمَـریزان، مارچوبه‌ها

ضَغائِن، (تك: ضَغِینَة): کینه‌ها (غیاث اللغات)

ضُغبـوس: ۱ـ ریزمَـرین، گونـه‌ای از خیار (آننـدراج) ۲ـ بچـه‌روبـاه ۳ـ مارچـوبـه، از گیاهان (لاروس)

ضَغت: خاییدَن (آنندراج)

ضَغـث: ۱ـ دَرآمـیختَن: سُخَن را، دَرهم و بَرهم گـویی ۲ـ بَدشـویی، پاك نَشُستَن ۳ـ دستـه‌ی شاخ ۴ـ دسته گیاه، خشك و تَر ۵ـ دَرهَم و بَرهَم

ضَغط: ۱ـ فِشُـردَن ۲ـ تَنـگ گِرفتَن ۳ـ تَنگ کَردَن ۴ـ کوفتَن (آنندراج)

ضُغطَة: ۱ـ فِشارِش ۲ـ تَنگنا ۳ـ بیزاری

ضُغطَةُ القَبر: فِشارِ گُور

ضَغم: گَزیدَن، به‌دَندان

ضَغَـن: ۱ـ کَرانـه ۲ـ کینـه ۳ـ خواهـانی (آنندراج)

ضَغَن: ۱ـ کینه‌وَرزی ۲ـ آرامیدَن (آنندراج)

ضَغو: ۱ـ کوفتِگی ۲ـ ناراستی ۳ـ دُشمَن‌کامی ۴ـ نالیدَن: برخی از جانوران

ضَغِیم: ۱ـ گَزَنده ۲ـ دَرَنده (آنندراج)

ضَغِینَة: کینه

ضَفادِع، (تك: ضَفدَع): غوکان

ضَفائِر، (تك: ضَفِیرَة): گیسوان بافته

ضَفائِرُالجِنّ: پَرسیاوَشان، از گیاهان

ضَفدَع: غوك (آنندراج)، بَزَغ، وَزَغ (برهان)

ضِفدَعُ الشَّجَر: غوكِ درختی، وَزَغ

ضَفـدَعَـة: ۱ـ غوکنـاکی، غوکنـاکیِ آب، یا

تالاب (آنندراج) ۲ـ یك غوك

ضَفط: ۱ـ بَستَن ۲ـ سَوارشُدَن ۳ـ نَگذاشتَن (آنندراج)

ضَفع: ۱ـ سَرگینِ پیل ۲ـ سَرگین اَنداختَن ۳ـ تیزدادَن (آنندراج)

ضَفیرَة: ۱ـ مویِ بافته، گیسوی بافته ۲ـ پِیدام (= شَبکهٔ اعصاب) ۳ نَواله‌ی کَلان

ضِلّ: ۱ـ گُمـراهی (آنندراج) ۲ـ شِرش (= هَلاکَت، هَلاکی، فرهنگ پهلوی)

ضَلاعَة: پَهلو یابی، پَهلودار شُدَن

ضَلال: ۱ـ گُمگَشتِگی ۲ـ گُمراهی ۳ـ تباهِش ۴ـ پنهان گَشتن ۵ـ پَی گُم کَردَن ۶ـ فَراموش کَردَن ۷ـ سَرگَشتِگی

ضلالَت گاه: جای گُمراهی

ضَلضَلَة: گُمراهی (آنندراج)

ضَلع: ۱ـ شِکَمپُری: ۲ـ سیرآبی ۳ـ اُریبِش ۴ـ سِتَم کَرَدن

ضِلع: ۱ـ پَهلو ۲ـ اُستخوان پَهلو، دَندِه ۳ـ بَر، در هَندَچك = هندسه

ضِلعَة: سَبزَك ماهی

ضُلوع، (تك: ضِلع): پَهلوها، بَرها، اُستخوان های پَهلو

ضَلَّة: ۱ـ سَراسیمگی ۲ـ نیکیادی ۳ـ گُمراهی

ضِلَّة: ۱ـ گُمراهی، گُم شُدَن، ازمیان رَفتَن

ضُلَّة: رَهنمونی

ضَلیع: ۱ـ زورآور (آنندراج) ۲ـ دُرُشت اَندام

ضَمّ: ۱ـ فَراهَم آوَردَن، گِردآوَردَن ۲ـ پیش، نشانه‌ی پیش، از آن روی که برای بیرون دادن این آوا باید لبان را فَراهم کشید (بهره از غیاث اللغات)

ضِماد: فَرغار (بهره از واژه‌ی فَرغار که در ذخیره‌ی خوارزمشاهی آمده است)

ضِمار: ۱ـ نَهان ۲ـ سوخته‌وام، بی بَرگشت: وام ۳ـ نام بُتی است

ضِمامَة: پُشتواره (آنندراج)

ضَمام: گیره، گیره‌ی کاغَذ (لاروس)

ضَمان: ۱ـ پِذرُفتار (آنندراج) ۲ـ پَذیرُفتاری (غیاث اللغات) ۳ـ درازآهَنگ (= مزمِن، بیماری مُزمِن، ذخیره‌ی خوارزمشاهی)

ضَمانَة، ضَمانَت در فارسی: ۱ـ پَذیرُفتاری، پایَندانی، بابیزَنی (فرهنگ کوچك) ۲ـ بیماریِ دِرازآهَنگ، بیماری کُهنه ۳ـ دوستی، مِهر ۴ـ آسیب ۵ـ زَمینگیری، بَرجاماندِگی

ضَمانت نامه: پایَندنامه

ضَمائِر، (تك: ضَمیر): ۱ـ نَهانرازها ۲ـ کُشاك ها

ضَمائم: (تك: ضَمیمَة)، پَیوَست ها

ضِمن: ۱ـ شِکَن، نوردِ نامه (آنندراج) ۲ـ میان،

دَرمیان، دَرون، توی (فرهنگ کوچك)

ضَمَن: ۱ـ درازآهنگی، بیماری ۲ـ برجاماندِگی، زَمینگیری

ضَمِن: زَمینگیر، بَرجای مانده

ضِمنُ اللَّفظ: شِکَنواژه، در چامه سرایی، از واژه ای واژه ی دیگر بیرون آرند، برای نمونه در این سروده: تو «بی نظیر» جهانی و من «نظر» نکنم ـ به جانبی که ندارد رخِ تو تاب «نَظَر»

ضِمناً: در آن میان (آنندراج)، هَم‌چُنین، نیز (فرهنگ کوچك)

ضُمنَة: دِرازآهنگی بیماری، برجای‌ماندگیِ بیماری

ضَمور: ۱ـ لاغِر (غیاث اللغات) ۲ـ خاموش ۳ـ کوهِ سَنگی ۴ـ شیر بیشه

ضُمور: لاغر گردیدن، سبك گوشت شُدَن (غیاث اللغات)

ضَمَّة، ضَمّه در فارسی: ۱ـ اَسپانِ آوَرد (آورد = مسابقه) ۲ـ نشانه‌ی پیش، پیش

ضَمیر: ۱ـ اَنگورِ پَژمُریده ۲ـ رازِ نهانی، نَهانراز ۳ـ دِل (آنندراج) ۴ـ کَشاك: در دستور (برهان)، جاینام: دَردستور (آنندراج)

ضَمیرِ اشاره: کَشاكِ نَمار، چون: این، آن

ضَمیرِ اِضافه، اِضافی: کَشاكِ اَفزوده، چون: مان: تان، که در پایان واژه آید

ضُمَیران، ضَمیران: سِپَرغَم، نازبوی، از گیاهان (غیاث اللغات)

ضَمیرشَخصیِ فاعلی: کَشاكِ پویَندگی، چون: م، ی، د، یم...، که در پایان پویه آید

ضَمیر شَخصی مفعولی: کَشاكِ پوییدِگی، چون: م، ت، ش، مان... که در پایان پویه آید

ضَمیرِ مُشتَرك: کَشاكِ هَنبان، چون: خود، خویش

ضَمیرِ مُنفَصِل: کَشاكِ یَله، چون: مَن، تو، شُما، ایشان

ضَمیم: ۱ـ هَمراه (معین) ۲ـ گِردآورده (لاروس)

ضَمیمَة، ضَمیمه در فارسی، مؤنث ضمیم: هَمراه، وَ، پَیوَست (آنندراج)، اَپَرواژَك (فرهنگ پهلوی)

ضَمیمهٔ اَعوَر: روده‌ی کور، آویزِه، Appendice در فرانسوی

ضَمین: پذرُفتار، پایَندان

ضِنّ: ۱ـ زُفتی ۲ـ زُفتی کَردَن ۳ـ زُفت گردیدن (زُفت = بَخیل)

ضَناء: ۱ـ بسیار فرزَندی: زَن ۲ـ فزونیِ بَهره

ضُناك: چایمانِ سَخت

ضَناك: ۱ـ نیرومَند ۲ـ درختِ اَنبوه

ضَناکَة: ۱ـ تنگ شُدَن ۲ـ سُست خِرَد شُدَن ۳ـ

سُست اَندام شُدَن ۴ـ چاییدَن، سَرماخوردَن

ضَنائِـن: به گونـه‌ی زَمَـن، بَرجستگـان، بَرکشیدِگان

ضَنائِنُ الله: برکشیدِگان خُدا

ضَنَی: بیمـاری پوشیده، که هَرگاه گُمـان بِهی کنند بازگردد (بهره از آنندراج)

ضَنیك: ۱ـ زنـدگانیِ تَنگ ۲ـ سُست رای ۳ـ سُست خِرَد ۴ـ پیشیارِ زَنان

ضَنین: زُفت (= بخیل)، ژَکور

ضَوء: روشنایی (آنندراج)

ضوء: روشن شُدَن (آنندراج)

ضِواء: روشنایی (آنندراج)، تاب، تاو

ضَواحِك: دَندانخَند، چهاردَندانِ پیش

ضَواحِی، (تك: ضاحِیَة): آشکاره‌ها، آسمان‌ها

ضور: اَبرِ سیاه

ضَور: ۱ـ گرسنگیِ سَخت ۲ـ گَزَند رساندَن

ضورَة: بی‌اَرج، بی‌مایه: مَرد

ضَوضاء: هیاهو، بانگ

ضَوع: ۱ـ جُنبـاندن، کسی را ۲ـ بی‌آرام کردَن ۳ـ بَرکَنـدَن ۴ـ ترسانیدَن ۵ـ شکافتَن، دوپاره کَردَن (آنندراج)

ضُوَع: چوکك، کوچِ نَر، بوفِ نَر، از پَرندگان

ضوقَی، مؤنث اَضیَق: ۱ـ تنگ تر ۲ـ دُشوارتَر

ضومَران: نازبوی، شاه اِسپَرم، سِپَرغَم، وَنجَنك (برهان)

ضَهـول: ۱ـ شترمُرغ سپید ۲ـ چاه کم‌آب ۳ـ ماده‌ی کَم شیر

ضَهیاء: ۱ـ خارِ تاتاری، از گیاهان (معین) ۲ـ زنِ بی‌پستـانِه، زنی که دَشتان نگردد و به مردان مانَد (بهره از آنندراج)

ضِیاء: تاو، تاب، که از شید (= نور) نیرومَندتر است، فروغ، تابِش، دَرخشنـدگی (فرهنـگ کوچك)

ضِیاپاش: تابان

ضِیاح: شیرِ تُنُك، شیرِ آبَکی

ضِیاع، (تك: ضایع): تباهیده‌ها، تَبَست‌ها

ضِیاع، (تك: ضِیعَـة): آبـاده‌ها (آننـدراج)، خواستِگان

ضَیاع: بویِ خوش، بویه (بهره از لاروس)

ضَیاع: ۱ـ زن و فَرزَندان، نیازمَندان ۲ـ مُردَن، تَباه شُدَن (بهره از آنندراج)

ضِیاعات: زمین‌های کشاوَرزی، کِشتزاران

ضَیاغِم، (تك: ضَیغَم): دَرَندگان، شیرانِ بیشه

ضِیافَـة، ضیافَت در فارسی: ۱ـ سور، جَشن، خُرام (فرهنـگ کوچـك) ۲ـ مهمـان شُدَن ۳ـ مِهمانداری

ضیافـتِ ختنـه‌سوران: شَب‌پاسی (گویش گیلکی)

ضِیان: زَریون پیچ، از گیاهان

ضِیاوِن، (تك: ضَیوَن): گربه‌های نَر

ضَئب: ۱ـ سَگ دَریایی ۲ـ دانه‌ی مُروارید

ضَئضی: دودمان، تَبار (لاروس)

ضَیعَة، ضیعَت در فارسی: ۱ـ کشتزار، آبادِه ۲ـ خواسته، کالا ۳ـ پیشه ۴ـ بازرگانی

ضَیغَم: ۱ـ گَزَنده ۲ـ شیر دَرَنده (غیاث اللغات)

ضَیف: ۱ـ مهمان ۲ـ مِهمان شدن ۳ـ فرو شُدَن، چون خور ۴ـ فُرو رسیدَن، چون اندوه ۵ـ دَشتان شُدَن ۶ـ خَمیدَن

ضَیعَن: بِشتام، بِشتالَم، مهمانِ ناخوانده (برهان)

ضَیق: ۱ـ تَنگ، تَنگی، تَنگنا ۲ـ شَك، گُمان ۳ـ تَنگ گیر، زُفت

ضَیقُ النَفَس: تنگیِ دَم، کوتاه دَمی (غیاث اللغات)، تَنگدَمی (آنندراج)

ضَیقَة: تنگدَستی، دَرویشی (آنندراج)

ضَیم: ۱ـ سِتَم (آنندراج) ۲ـ خوارساختَن (لاروس)

ضِیم: گَردَنه (لاروس)

ضَیمُران: شاه اِسپَرم، نازبوی، از گیاهان، وَنجَنك (برهان)

ضُیوج: خَمیدَن

ضُیوم، (تك: ضَیم): سِتَم‌ها

ضُیوف، (تك: ضَیف): مِهمانان (غیاث اللغات)

ضَیوَن: گُربه‌ی نَر (لاروس)

ط

طاب: ۱ـ خوشبویه (آنندراج) ۲ـ خوب، نیکو (لاروس)

طاباق: پارسی تازی گشته (لاروس)، تابوك (برهان)، تابه، آگور بزرگ، خشت پختهٔ کَلان

طاباقَة، مفردِ طاباق: از پارسی، یك تابوك

طابَ اللهُ ثَراه: خُدا خاکَش را پاکیزه کُناد

طابَ ثَراه: پاکیزه باد خاکَش

طابِخ: تبِ سَخت، تبِ دیر پای

طابِخَة: گرمای نیمروز (آنندراج)

طابَ رَمسَهُ: پاك باد خاکَش

طابِع: ۱ـ خِمیك (فرهنگ پهلوی)، آنچه در خِمِ (= طَبع) مَردُم برنشسته و بَرگرفتنِ آن ناشدنی است ۲ـ چاپزَن، چاپگر ۳ـ کابین (مَهریّه)

طابَع: ۱ـ مُهر ۲ـ انگشتری

طابِع الأمیریّ: نشانِ دیوانی

طابِع البَرید: پیکه (= تمبر پُست)

طابَع الفِصاحَة: شیوا، سخنی که بر آن مُهرِ شیوایی نِهَند

طابَق، طابِق: پارسی تازی گشته ۱ـ تابه، آگور بزرگ را گویَند (برهان) ۲ـ تابه، آوَند آهنی که در آن نان پَزَند (غیاث اللغات) ۳ـ شیشه (لاروس)

طابَق، طابِق، طَبَقَة: آشکوب، اُشکوب

طابَق: تازی گشته، تَباك، تَنباکو (معین)

طابَق، طابِق = مُطابِق: بَرابَر

طابِق النَعلِ بالنَعل: کَفش با کفش

(غیاث‌اللغات)، پابه‌پا (برهان)، گام به گام (آنندراج)، راستاراست (فرهنگستان)

طابِقیَة: پارسی تازی گشته، تابه گون، گونه‌ای دَستار بَستن باشد بَرسَر

طابَ مَثواهُ: پاکیزه باد گورَش

طابِن: زیرَک

طابـور: تُرکـی ۱ـ رَدِه ۲ـ گروه، گُردان (= کَتیبَة)

طابون: آتشگاه

طابونَة: ۱ـ تَنورَک، تنورِ کوچک ۲ـ نانوایی (لاروس)

طابَة: مؤنث طاب: وَ ۱ـ مِی ۲ـ گوی

طاثِر: شیرِ خُفته (آنندراج)

طاجِن: پارسی تازی گشتـه، تابِـه (برهـان)، ماهی تابه (لاروس)

طاحِـل: سِپَـرِ زَرَنـگ (آننـدراج)، زَرَنـگ نام درختی است کوهی و آن بسیار سخت است و از آن تیر و نیزه و سپر و زین سازند (بهره از برهان)

طاحِن: گاوِ خرمنکوب

طاحِنَة، مؤنث طاحِن: وَ، دَندانِ آسیا

طاحونَة، طاحون: آسیا (غیاث‌اللغات)

طاحِی: ۱ـ پَهن شُده، گُسترده، چون سُفره ۲ـ سُفره ۲ـ گُروزه، گروهِ بزرگ ۳ـ بُلَند

طاخَک: پارسی است و درستِ آن: تاخَک، برخی گوینـد بَر درختِ تک و برخی گویند بَرِ درختی است که آنـرا در گرگان زَهـرِ زمین گوینـد (برهان)

طاخِیَة: مورِ سُخَنگـوی، که گوینـد با سلیمان پادشـاه در سخن درآمـده (بهـره از آنندراج)، تاریکیِ ژرف (لاروس)

طادِیَة، مقلوب واطِدَة: ۱ـ دیرینه ۲ـ ایستا (= ثابت)، زبانزد فرزانی

طار: دَف، از ابزارهای خُنیا

طارّ: بُرنا، نوجَوان

طارطَقَـه: در تازی و لاتین نیامـده و گُمـانِ پارسی بودن آن می رود، تارتَکه، تارتَغه، ماهوب، ماهـودانِـه، از گیاهـان، آنـرا به تازی «حبُّ الملوک» گویند

طارِف: داراکِ نو، نو یافته (برهان)

طارِفَة: ۱ـ زُرفینِ چادُر ۲ـ چَشم

طارِق: ۱ـ ستـاره‌ی پگـاه ۲ـ دَر (برهان) ۳ـ شَبرُو، کسی که به شب راه رَوَد و از این روی دزد و جادوگر را نیز طارق گوینـد (غیاث‌اللغات) ۳ـ نامِ یکی از سیمنـادهـای نِبی (= سوره‌ی قُرآن) ۴ـ بَدآمَد

طارِقَـة، مؤنث طارِق: وَ ۱ـ گَزَنـدِ ناگهـانی، آستـانَک (= بَلا، فرهنگ پهلوی)، ۲ـ زَند (= طایفـه، فـرهنـگ پـهلوی) ۳ـ مَرو نیش،

هم آوای سَردسیر (= فالگیر، فرهنگ پهلوی)

طارَم: پارسی تازی گشته، تارَم (آنندراج)، تارَه (برهان)، خَرگاه، خانه‌ی چوبین، واژه‌ی تارَم در پارسی تارِم و تارُم نیز آمده، داربَند، داربَست

طارَم اَخضَر، طارم خَضراء: تارَمِ سَبز، گواژِ: آسمان

طارم فیروزه: تارَم پیروزه، آسمان

طارم نیلگون: تارَم نیلگون، آسِمان (برهان)

طارِمَة: از پارسی، تارِم، خانه‌ی چوبین

طارَمی: تارُمی

طارونی: پارسی است، تارونی، گونه‌ای جامه‌ی ابریشمی

طارِیء: ۱ـ فرو آینده (غیاث اللغات) ۳ـ سَررَسَنده ۴ـ گُذَرنده ۵ـ زودگُذَر (لاروس) ۶ـ نابه‌جا (= Adventitious در انگلیسی، فرهنگ نوین پیوسته، آریان‌پور): ریشه و جوانه که ناجور و نابه‌جا روییده

طاریقَة، طاریقه در فارسی: برگرفته از یونانی، باتو (گویش شیرازی)، به تازی «حَبُّ السلاطین»، از گیاهان، کَرچَکِ هندی (معین)

طاس: پارسی تازی گشته، تاس، تشتِ کَلان، آنندراج و معین طاس را «مُعَرَّب» تاس دانسته اند و نیز تاس در پارسی در پیوند با تاسه برابر با «اضطراب» است. واژه نامه هایی چون «منتخب» و «لاروس» آنرا «مُعَرَّب» ندانسته اند. در غیاث اللغات برگرفته از «شرح نصاب» گفته شده که طاس، تازی نیست.

طاس: پارسی است، تاس، داغسَر

طاس: پارسی است، تاس، تاسِ بازی، گَردانَك (فرهنگ پهلوی)

طاسَك: پارسی است، تاسَك، تاسِ کوچك

طاس کَباب: تاسکَباب، پارسی است، از خوراك ها

طاسَة: تاسچه، تاسَك

طاع: فرمانبردار (آنندراج)

طاعِل: تیرِ راست (آنندراج)

طاعِم: ۱ـ بی نیاز ۲ـ خورَنده، چِشَنده ۳ـ خوشخوراك

طاعِن: ۱ـ نیزه زَننده (غیاث اللغات) ۲ـ گواژِه (= طعنه، کنایه، لغت فُرس)

طاعون: مَرگی (فرهنگ پهلوی)، مَرگامَرگ (برهان)

طاعونِ رِیَوی: شُشمَرگی

طاعون‌زده: طاعون گرفته، طاعُونی: مَرگیك

طاعونِ سیاه: مَر گِ سیاه

طاعَة، طاعَت در فارسی: فَرمانبرداری، پَرستش (برهان)، نیوش، سروشه (فرهنگ کوچك)

طاغ‌طاغ: پارسی است، تاغ‌تاغ، تَغ‌تَغ

طاغُوت: ۱ـ بُت، نام بُتی (آنندراج) ۲ـ جادو ۳ـ جادوگَر ۴ـ سَرکش

طاغِی: سَرکش (آنندراج)، سِتَمکار (لاروس)، نافَرمان، سَرتاب (فرهنگ کوچك)

طاغِیَة، مؤنث طاغِی: وَ ۱ـ خودبین، خودخواه ۲ـ گول ۳ـ دَرَخش (= صاعِقَة)

طاف: پیراگَرد

طافح: ۱ـ سیامَست، خَرَست، کَرَست (برهان) ۲ـ دَهان لَغ: آن که راز نگاه نَدارد

طافِحَة: مؤنث طافح: وَ، خُشك

طاقَّة: ۱ـ دامَنه، میان کوه و دَشت ۲ـ دیوار بُستان

طافِی: ۱ـ مُرده ماهی، که روی آب آید (بهره از لاروس) ۲ـ آبسَوار، آنچه بر آب نِشیند، رودَرروی دُرد، که تَه نشین شود (بهره از برهان و غیاث اللغات)

طاق: پارسی تازی شده ۱ـ تاك، فَرکاوَن، گُنبَد (فرهنگ پهلوی)، آسِمانه (= سقف خانه، برهان) ۲ـ تالِشانه

طاق: پارسی تازی شده ۱ـ تاك، تَك، رودَرروی جُفت ۲ـ لِنگِه ۲ـ یَکتا

طاق: پارسی است و درست آن ۱ـ تاغ، تَك، آزاد درخت ۲ـ زَیتِ تَلخ، تَلخه زِه (گویش رودباری) ۳ـ تاك (در گناباد، تاغ می گویند)، مُو

طاقات، (تك: طاق): از پارسی، تاك ها، تَك ها، درختانِ بی شاخه (معین)

طاقات: (تك: طاقَة)، از پارسی تاکه ها، تاغِه ها، تارها، لاها

طاقباز: تاغباز، تاکباز، سِتان، بر پشت درازکشیدَن

طاق بَستن: خوازه بستن، (خوازه = طاقِ نُصرَت)، تاغ زَدَن

طاق بُلَند: تاغ بُلَند، تاكِ بُلَند، کَمرا (برهان)

طاق بَندی: تاك بَندی، گونه ای تاك زدن آرایشی بر دیوارها

طاقَت آوَردَن (بنگرید به واژه ی طاقَة): تاب آوَردَن

طاقت بُردَن: تاب و تَوان بُردَن، بُردَنِ شِکیبایی

طاقت برسیدن: به پایان رسیدنِ شکیبایی

طاقت داشتن: تاب داشتن، کاوِستَن (معین)

طاقت زُدای: تَوان زُدای

طاقت فرسای: توانفَرسای

طاقت شِکَن: تَوانشِکَن

طاقَت نَماندن: شِکیب نماندَن، تاب نَماندَن

طاقچه: پارسی است، تاکچِه، تاغچِه

طاقچه، نزدیك به آسمانه: تابدان (برهان)

طاقِ خَضرا: تاكِ سَبز، گُواژ: آسمان

طاق دار: ۱ ـ تاکدار، آسِمانه‌دار ۲ ـ پاسدار، نِگهبان

طاقدانه: پارسی است، تاغدانه، تَکدانه، از دانه‌های گیاهی

طاقدیس: پارسی تازی گشته، تاکدیس

طاق زَدَن: تاك زَدَن، آسمانه زَدَن، گُنبَدزَدَن

طاقِ طارم: تاك تارم، گُواژ: آسِمان

طاقَك: نادرست نویسی تاخَك ۱ ـ آزاد درخت ۲ ـ تَلخه زِه

طاقِ مُقَرنَس: تاغِ آهوپای، تاكِ آهوپای، گُواژ: آسِمان

طاقِ نِسیان: تاغِ فراموشی، تاكِ فَراموشی

طاقِ نُصرَت: تاكِ پیروزی، خوازه، هم آوای تازه (بهره از صحاح الفرس)، مَنظرِ اوبُلَند چون خوازه ـ هر یکی زو به زینتی تازه (عنصری)، بلخ را چُنان بیاراستند که هیچ کس بر آن جمله یاد نداشت و بسیار خوازه زدند از بازارها تا سرِ کوی عبدالاعلی و از آن جا تا دَرگاه (تاریخ بیهقی)

طاقنَما: تاغنَما، تاکنَما، گونه‌ای از خوازه

طاق و تُرُنب: طاق و طارم: در پارسی تاك و تارم باید نوشته شود ـ فَرّ و شکوه، زَر و زیوَر، کاخ و ایوان

طاق و تونب: (در مثنوی مولانا جلال الدین آمده)، تاك و تارم، کاخ و ایوان

طاقَة: پارسی تازی گشته ۱ ـ تاکِه، تاغِه، تاهِه، تای (برهان) ۲ ـ تاغَك، تاکچه ۳ ـ رشته، از ریسمان ۴ ـ دَسته، از مو یا گُل یا سَبزی ۵ ـ شاخه‌ی شاه اِسپَرم ۶ ـ پارچه‌ی نَبُریده

طاقَة، طاقَت در فارسی: ۱ ـ تیو (لغت فرس)، به دِلشان نَبُد ز آتشِ مهر تیو ـ به یك ره برآمد ز هردو غریو (عنصری)، توش (برهان)، تاب، تَوانایی (غیاث اللغات) ۲ ـ نیرو (لاروس)، اُژ (= اِنرژی، بهره از فرهنگ پهلوی)، وَرز، کاربُری

طاقَةُ الاشعاعِیَّة، انرژی تَشَعشُعی: وَرز تابِشیك

طاقة الجَهد، انرژی ذخیره‌ای: وَرز پَس اُفت

طاقة الحراریَّة، انرژی حَرارتی: وَرز دَماییك

طاقة الحَرَکَة، انرژی حَرکتی: ورز جُنباییك

طاقة الکَهرُبائیَّة، انرژی الکتریکی: وَرزِ

کهرُبیك

طاقة المِکانِکیَّة، انرژی مکانیکی: وَرزِ فَندیك

طاقة النوویَّة، انرژیِ هَسته ای: وَرزِ هسته ای

طاقی: پارسی است، تاغی، تاکی، گونه ای کُلاه (برهان)

طاق یا جُفت: تَك یا جُفت، گونه ای پِشك اَنداختن

طاقین: پارسی است، ۱ـ تاکی، گونه ای کلاه ۲ـ جامه‌ی دوتکه

طاقِیَة: پارسی تازی گشته ۱ـ تاکیه، کلاه بلند و گِرد ۲ـ شَب پوش، شَب کُلاه (برهان)،

طال: دراز (آنندراج)

طالار: نادرست نویسی تالار

طالِب: ۱ـ جویَنده، خواهان، خواستار ۲ـ دانِشجو (لاروس)، پِژوهَنده، یوشَنده (فرهنگ کوچك)

طالِبُ الخُبز: نانخواه، نانخَه، ازتُخمَك ها (برهان)

طالبِ عِلم: دانِش پژوه (برهان)

طال بَقاءَه: زندگی اودرازباد

طالِبی: واژه‌ی پارسی است و باید تالِبی باشد، چنان که تالِکی نیز در پارسی پیشینه دارد که برابر با گِشنیزِ کوهی است، تالِبی، گونه ای خربزه‌ی پیشرَس که گِرد است و مُرغانه ای، نام دیگرِ آن در پارسی خَرَچکوك و خَروك است

طالِبیّ: وابسته به علی ابن ابی طالِب (ع)

طالِبین: (تك: طالِب)، خواستاران، دانشجویان

طالِبیّون، (تك: طالِبیّ): وابستگانِ علی (ع)

طالِبیّین، (تك: طالِبیّ): وابستگانِ علی (ع)

طالح: ۱ـ بَدکِردار (غیاث اللغات)، تَبهکار ۲ـ تَباه، تَبست ۳ـ شُترِ مانده (لاروس)

طالِحون، (تك: طالح): تَباها. بَدکِرداران

طالِحین، (تك: طالِح): تباهان، بَدکِرداران (آنندراج)

طالِسان: پارسی تازی گشته، تالِستان، تالِشانه، گونه ای جامه (بُرهان)

طالِسفَر: بنگرید به طالیسفَر

طالِش: نادرست نویسی تالِش، بخشی از اُستان گیلان (برهان)

طالِشی: نادرست نویسی تالِشی

طالِع: ۱ـ بَرآیَنده (غیاث اللغات)، دَمَنده ۲ـ تاخیره (معین)، هور (برهان) ۳ـ زایچك (فرهنگ پهلوی) ۴ـ بَخت، ریك (فرهنگ کوچك)، پیشانی ۵ـ سَرنوشت

طالع بَد: بختِ بَد، بختِ ناساز

طالع بیدار: بختِ بیدار

طالع بین: تاخیره بین، پیشگوی

طالِع بینی: تاخیره بینی، پیشگویی (فرهنگ پهلوی)

طالِعِ سَعد: تاخیره‌ی فَرخُنده، تاخیره‌ی هُمایون

طالع شُدَن: بَردَمیدَن، بَرآمَدَن

طالعِ میمون: تاخیره‌ی فَرخُنده، بختِ هَمراه

طالعِ نامیمون: تاخیره‌ی مَرَخشه

طالعِ نَحس: بختِ بَد، تاخیره‌ی مَرَخشه

طالعِ ولادت: زایچه (آنندراج)

طالعِ همایون: تاخیره‌ی هُمایون، بختِ بیدار

طالِعین: دو جِگَرِ رَگ، جِگَر رَگان

طالِق: ۱ـ رَها (غیاث) ۲ـ هِلیده (= مُطَلَّقَة، مُطَلّقه) ۳ـ وانهادِه، رَها کرده، یَله کرده

طالِقان: پارسی تازی گشته، تالِگان، تایِگان، نام شهری است

طالِقانیّ: پارسی تازی گشته، تالِگانی، تایِگانی

طالِقَة: هِلیده (از هِلِش = طَلاق، فرهنگ پهلوی)

طالیسفَر: سَنسکریت تازی گشته، تالیسپَترا، ۱ـ بَلوت، میوه‌ی بَلوت ۲ـ گُوزبویا، میوه‌ی گُوزبویا ۳ـ بَرگِ سُرخدار ۴ـ بَرگِ آلوی هِندی (بهره از معین)

طالیقون: لاتینی تازی گشته ۱ـ مِسِ زَرد ۲ـ هَفت جوش، آمیزه‌ی: زَر، سیم، مِس، سُرب، اَرزیز، آهَن، توتیا (بُرهان)

طامّات، (تک: طامَّة)، طامات در فارسی: ۱ـ لاف و گَزاف ۲ـ سُخنانِ پَریشان، در تازی تنها به آرِش، پُتیارِه‌ها (= بَلاهای سخت، فرهنگ پهلوی)، ذبیح بهروز در خودآموز پارسی، طامات را برگرفته از دامِ پارسی دانسته است.

طامِث: دَشتان (= حائِض)

طامِح: ۱ـ زَنِ نافَرمان ۲ـ زَنِ چَشم‌چران (معین)

طامِر: کِیك، از خرفستَران

طامِس: ۱ـ دور ۲ـ ناپَدید ۳ـ ناپَدیدکننده ۴ـ مُرده دِل (آنندراج)

طامِع: ۱ـ آزا (آنندراج)، آزمَند، کُلَنگی (برهان) ۲ـ اُمیدوار

طامِل: زشتگوی، پَلیدزَبان: مَرد (آنندراج)

طامور: طومار: یونانی تازی گشته، فَرَوَرتَك (فرهنگ پهلوی)، فَروَردِه

طامَّة: پُتیارِه (= بَلا، فرهنگ پهلوی)، آسیبِ سَخت

طامَّةُ الکُبری: پُتیارِه‌ی بُزُرگ، رَستاخیز

طان: گِلناك (آنندراج)

طانَة، مؤنث طان: وَ، ناوه، که کارگران با آن گِل کِشَند (لاروس)

طاوَشی: پارسی است، تاوَشی، گونه‌ای

جامه‌ی رنگین

طاوَلَـة: از Table ، تازی گشتـه، ۱ـ میز ۲ـ وینرِدشیر، تخته نَرد

طاووس: فَراشمُرغ (فرهنگ پهلوی)، فیسا (بُرهان)، توروس (گویش گیلکی)

طاووسَـك: توروسَك، ازپَرندگان (گویش گیلکی)

طاووسی: فیسایی: ۱ـ سَبزِزَرین ۲ـ تاوَشی، گونه‌ای جامه‌ی رنگین ۳ مُرواریدِرَنگین ۴ـ از گیاهان

طاووسیِ سِفید: فیسایی سِپید، از گیاهان

طاووسی صَحرائی: فیسایی دَشتی، از گیاهان

طاوَل: نادُرُست نویسیِ تاوَل

طاوِی: گُرُسنه (لاروس)

طاوِی البَطن: کَمَر باریك (لاروس)

طاهِـر: ۱ـ پاکـا (آنندراج)، پاك ۲ـ پاکدامَن (لاروس) ۳ـ پاکـجامِـه، پاکـشَلوار (قابـوسنـامـه): مَرد ۴ـ پاك، ازدَشتـان (= حیض)

طاهِـی: ۱ـ کَبـابـی، بِریان‌پَز ۲ـ گوشت‌پَز، خوالیگَر

طائِـر: ۱ـ پَرَنـده، مُرغ ۲ـ بَهره، نیك یا بَد ۳ـ روزی، روزیِ آدمی

طائِـرالأوَّلِیَ: طائـرِ اَوَّلین: نخست‌پَرَنـده، پَرَنخَزَنده Archaeopteryx در انگلیسی

طائرالفِردوس: طائر بهشتی: پَرَنده‌یَ پَردیس، مُرغ بهشتی: پَرنده ای پنداری

طائرالنَّو: مُرغِ توفان، ازپَرَندگان

طائِرعَرش: پَرَنده‌ی اورَنگ، گُواژ: جبرَئیل

طائِـرقُدس: طائِـرقُدسی: پَرَنـده‌ی اَشویی، گُواژ: جبرئیل

طائرقیاس: پَرَنده‌ی سَنجِش، گُواژِ: هوش

طائِرَة، مؤنث طائِر: وَ، هَواپیما (لاروس)

طائِرَةُالشَّراعِیَّة: هواپیمای بادی (= هواپیمای بی‌موتور)

طائِش: گول، سَبُك: مَرد

طائع: فَرمانبردار (غیاث اللغات)

طائِف: ۱ـ پیرااَگرد ۲ـ پِندارِ شَبانه

طائِفَـة، طایِفـه در فارسی: ۱ـ گروه، دَسته ۲ـ هَم‌تیره ۳ـ زَنـد (فرهنـگ پهلوی)، تَبـار (= اَصلِ مَردُم، صحاح الفرس)، توران بِدان پسر دهی، ایران بدین پِسَـر ـ مَشرِق بدین قبیله و مغـرب بدان تبـار (عنصری)، لَنگ (فرهنگ کوچك) ۴ـ خانِدان، دودمان

طائِـق: ۱ـ پَرگَر (= طوق، لغـت فرس) ۲ـ سَنگ

طائِـل: ۱ـ توانایی ۲ـ فُزونگَری ۳ـ تَوانگَری (غیاث اللغات) ۴ـ سود ۵ـ فَراخزیستی

طائِلَة، مؤنث طائِل: وَ، دُشمَنی (لاروس)، کینه

طایَه: پُشتِ بام (لاروس)

طَبّ: ۱ـ دانا، کاردان، تیزهوش (آنندراج) ۲ـ کارکُشتِگی (لاروس)، کاردانی

طِبّ، طِب در فارسی: پارسی تازی گشته از تَپ، که مادر و یا هَمراه بیماری‌هاست (پالایش زبان فارسی، محسن شاملو) ۱ـ پِچِشکی (آنندراج)، پِزشکی، بِشازیش (فرهنگ پهلوی)، دَرمانِش (فرهنگ پهلوی) ۲ـ مِهربانی ۳ـ نیرَنگ، جادو

طُبّ: ۱ـ کارکُشتِگی ۲ـ جادو (لاروس)

طِباب، (تک: طِبالَبَة): نَوَرد اَبرها، جامه‌های پیشگُشاده، پِزشکی‌ها

طِبابَة، طِبابَت در فارسی: ۱ـ پِچشکی، پِزشکی، دَرماندانی، دَرمانِش ۲ـ نَوَردِ اَبر ۳ـ نَوَردِ ریگ ۴ـ جامه‌ی پیشگُشاده ۵ـ اَبر ۶ـ دَوالِ دَرزگیری

طَباخ: ۱ـ توانایی ۲ـ فَربِهی (غیاث اللغات)

طُباخ: اُستواری (غیاث اللغات)

طَبّاخ: پَزَندِه، آشپَز، خوالیگر، خورِشگر (لغت فرس)، یکی خانه او را بیاراستند، به دیبا و خوالیگری خواستند (فردوسی)

طُباخَة: سَرجوشِ دیگ، کَف، کَفَك (آنندراج)

طِباخَة: خوالیگری، آشپَزی، خورِشگَری

طَباخِیَة، بانَمَك: نَمَکین، زَن

طُبّار: اَنجیره، گونه‌ای از اَنجیر که سُرخ و بزرگ است (برهان)

طَباشیر: پارسی تازی گشته، تَباشیر، چیزی سپید که از میان نی هندی بیرون آید، چیزهای سپید را بدان همانند کنند، چنان که از تَباشیرِ بامداد، روشنیِ پگاهِ راستین را یاد کُنند (بهره از آنندراج)

طَباشیرِ صُبح: تَباشیر بامداد

طباطبایی: وابستگانِ حَسن بن علی (ع)

طَبّاع: ۱ـ چاپگر ۲ـ مُهرزَن ۳ـ کوزه گر (غیاث) ۴ـ سازَنده، تیغساز

طِباع: سِرِشت، خوی (غیاث اللغات)، خِم، گوهَر (فرهنگ پهلوی)

طِباع، (تک: طَبع): سِرِشت‌ها، نهادها

طِباعَة: ۱ـ شمشیرسازی (آنندراج)، تیغسازی ۲ـ چاپ، چاپگَری

طِباق: بَرابَر (آنندراج)، بَرابَری

طُبّاق: ۱ـ سِپَرَمِ بیابانی، از گیاهان (لاروس) ۲ـ غافَت، گیاهی از تیره‌ی گُل سُرخیان، از گیاهان دارویی (معین)

طِباق، (تک: طَبَقَة): آشکوب‌ها، اُشکوب‌ها

طِباقُ الاَضداد: بَرابَری ناساز

طَبّال: شَندَفگَر (آنندراج)، تبیره زَن، تبیره زَن

بزَد طَبلِ نخستین، شتربانان هَمی بندند محمِل

طِبُّ البیطَریّ: دامپزشکی (لاروس)

طِبُّ الخیل: سُتورپزشکی

طِبُّ النِساء: زَنان پزشکی، پزشکیِ زَنان

طِبالَة: شندَف نَوازی، تَبیره نَوازی

طَپانچه: نادرست نویسی تَپانچه که خود نادرست نویسی تُوانچه است در پیوند با تُوان = زور

طَبانَة: زیرَکی، زیرك شُدَن (آنندراج)

طَباهِج، طَباهجَة: پارسی تازی گشته، تَباهِه، تَباهچه (برهان)، کبابِ شامی، گوشت در روغن سُرخ کرده (آنندراج)

طَبائخ: به گونه‌ی زَمَن، بادهای گَرم، باد گَرم‌ها

طَبائع، (تك: طَبیعَة): نِهادَکها، خِم‌ها، بنگرید به طَبیعَة، کَیانا (برهان)

طَبائع اَربَعَة، طبایعِ اَربَعِه در فارسی: خِم‌های چهارگانه، کَیانای چارینه: سَردِ تَر، خُشکِ تر، گَرمِ تر وَ گَرمِ خُشك

طَبایِعی: کَیانایی: ۱ـ کسانی که اَپَرهام (= طبیعت) را سازَنده‌ی جهان می‌دانند ۲ـ کسانی که آدمی را آفریده‌ی کیانای چارینه می‌دانند

طَبخ: پُختَن، پَزش

طَبخ خانه: آشپَزخانه

طَبَر: پارسی تازی گشته، تَبَر، تَبرزین (لاروس)

طَبر: ۱ـ بَرجَستَن ۲ـ پنهان گردیدَن ۳ـ جهیدن اسپ نر بر مادیان (آنندراج)

طِبر: ستونِ کاخ

طَبَرخون: پارسی تازی گشته ۱ـ تَبَرخون (= عنّاب) ۲ـ تَبَرخون، بیدِ سُرخ

طَبَرخون زَدَن: تَبَرخون زَدَن = نابود کَرَدَن (معین)

طَبَرخونی: پارسی است، تَبَرخونی (= عَنّابی)، از رَنگ‌ها

طَبَردار: پارسی تازیگشته، تَبَردار، دارنده‌ی تبَر (معین)

طَبَرداریَّة: پارسی تازی گشته، تَبَرداری، سپاهیان تَبَردار، یا تبرزین دار

طَبَرزَد: پارسی تازی گشته، تَبَرزَد، از گیاهان، وَ، کاندِسوخته (= Caramel در انگلیسی)، تَبَرزد

طَبَرزین: پارسی تازی گشته، تَبَرزین (معین)

طَبَرِستان: پارسی تازی گشته، تَبَرستان، نام این بخش از سرزمین ایران از واژه‌ی تَبَره، گرفته شده که به آرِش پُشته و تپّه و کوه‌هایِ کوچَك است.

طَبَریّ: پارسی تازی گشته، تَبَری، تَبَرزَدی، گُواژ: لَبِ دلستان (بهره از غیاث اللغات)

طِبز: ۱ـ کرانه‌ی کوه ۲ـ شتر دوکوهانه

طَبز: پُری، پُرکَردَن

طَبَس: پارسی تازی گشته، تَبَس، تَبَرس، شهری در خُراسان

طِبس: گُرگ (آنندراج)

طَبس: سیاه (آنندراج)

طَبَسی: نادرست نویسی تَبَسی، تَبَرسی، از مردم تَبَس

طَبش: مَردُم (آنندراج)

طَبِش: پارسی تازی گشته، تَپِش (برهان)

طَبَشیّ: پارسی تازی گشته، تَبَشی، آوَندی است لَب گِرد که از مس یا زر و سیم سازَند (برهان)

طَبطاب: تخته‌ی گوی بازی، پَهنه (لغت فُرس)، گونه ای چوگان است که سَر آن را چون کَفچه سازند و گویی در آن نهند و بَر هوا افکنند و چون به فرود آمدن رسد باز سَرِ پهنه بَر و زنند و هم چنین نگذارند که بر زمین آید (غیاث اللغات)

طبطابَة: پَهنه (= Racquet فرانسوی)

طَبطَبَة: آواز کَردَن (آنندراج)

طَبطو: این واژه را شاد، فراهم آورنده ی فرهنگ آنندراج از برهان قاطع برگرفته و آن را که گونه ای از مرغابی است تازی دانسته، گمان می رود واژه پارسی باشد، تَبتو، مرغابی کَفچه نوک، چُبراك (گویش گیلکی)

طَبع: ۱ـ نِهادَك، چِهرَك، گوهَر، خِم (فرهنگ پهلوی)، سِرِشت (غیاث اللغات) ۲ـ مُهرنهادَن، مُهرکَردَن ۳ـ نِگاشتن ۴ـ ساختنِ شمشیر، تیغسازی ۵ـ چاپ، چاپ کَردَن ۶ـ گِرای (= میل ورغبت، برهان) ۷ـ زاد (= ذات) ۸ـ تُوان، آتاوی (= استعداد، فرهنگ پهلوی) ۹ـ وَروم (= قریحَة، بهره از فرهنگ پهلوی)

طَبعاً: به سِرِشت

طَبع آزمای: وَروم آزمای

طَبع آزمایی: وَروم آزمایی، آزمایش وَرومِ چامه سَرایی

طَبع باف: وَرومبافته

طَبع پَذیر: چِهرِنیتار (فرهنگ پهلوی)، خوگَر، خویگَر

طَبع پَذیرُفتن: چِهرنیدَن (فرهنگ پهلوی)، خویگَرشُدَن

طَبع پَرَست: خودپَرَست

طَبعِ جامد: وَرومِ کُند، ناتُوانی در سَرایِش

طَبع ساز: سِرِشت ساز

طَبعِ سَلیم: وَروم رَوان

طَبع فُروز: وَروم اَفروز

طَبع فَریب: گرای فَریب

طَبعِ کافوری: ۱ـ خِم سَردِ خشك ۲ـ وَرومِ

کُند ۳ـ گواژ: مَرگ (بهره از برهان)

طَبع کَردَن: چاپ کَردَن

طَبع گُشای: دِلگُشای، شادی بَخش

طَبع نَواز: گوهَر نَواز، دِلپَسَند

طَبیعیّ، طَبعی در فارسی: زادی، گوهری، نِهادیك، چِهریك (فرهنگ پهلوی)

طَبَق: اکدی تازی گشته، ۱ـ آشکوب، هر یك از آشکوب های آسمان ۲ـ ته، تو ۳ـ پوشش ۴ـ بَرگ

طَبَق: پارسی تازی گشته ۱ـ تَبَگ، تبَنگو ۲ـ سَبَد ۳ـ روی زَمین، تَبَگِ زَمین ۴ـ یك سَده یا یك بیسته ۵ـ گروه، از مَردُم یا مَلَخ ۶ـ مهره ی پُشت ۷ـ لَت، لِنگه ۱۰ـ پُشتِ شَرمِ زن، پُشتِ چوز (بهره از معین) ۱۱ـ بَرابَر (آنندراج)

طَبَق: به هَم پیوَسته (لاروس)

طِبق: ۱ـ بَرابَر ۲ـ گروه یکدِل ۳ـ هاسَر، هاسَری از روز (هاسَر = ساعَت، سَددَر) ۴ـ کِشمِشِ کولی

طَبَقا: لاتینی (برهان) تازی (معین)، ۱ـ کاکُل، گونه ای گندُم (برهان) ۲ـ شَلمَك، از گیاهان (معین)

طَبَقات، (تك: طَبَقَة): اُشکوب ها، پایه ها

طَبقاتِ اَعلیٰ: اُشکوب های بَرین، زبانزد فرزانی

طَبَقاتِ اجتماعی: پِشکان (پهلوی)

طَبَقات افلاك: اُشکوب های سِپهر

طَبَقاتُ الأرض: ۱ـ چینه های زمین (فرهنگستان) ۲ـ چینه شناسی، دانشِ چینه شناسی (فرهنگستان)

طَبَقاتِ جَحیم: اُشکوب های دوزَخ

طَبَقاتِ جَنان: اُشکوب های بِهِشت

طَبَقات چَشم: پرده های چَشم

طَبَقاتِ نژادی: شاخه های نِژادی

طَبَق، از شاخه ی بید: تَبَگِ بیدی، تَرینان (برهان)

طَبق بَند: تَبگ بَند، چینی بَندزَن

طَبق پوش: تَبَگ پوش، سَرپوشِ تَبگ

طَبقِ چوبی: تَبگِ چوبی، پَتَنی (برهان)، چُبین (هزارسال نثر فارسی)، پَنگاره (آنندراج)

طَبَقچه: ۱ـ تَبَگچه، تَبَگِ کوچَك ۲ـ بَزمه ی کوچك (= بشقابِ کوچك)، پیشدَستی

طَبَق دار: تَبگدار، باربَر

طَبَقری: تَبگَری، تَبَگچه

طَبَق زَدَن: پارسی است، تَبگ زَدَن، همآغوشی زنان و هَمسایی تَبگ های خویش

طَبق زَن: پارسی است، تَبگ زَن

طَبَق زَنی: پارسی است، تَبگ زَنی، به هَمسایی (= مُساحِقَة)

طَبقِ فِلزّی: تَبَـگ تو پـالی، تَبَـگِ آسَنی، تال (برهان)

طَبَقَـة، طبقه در فارسی: ۱ـ آشکوب، اُشکوب (برهـان) ۲ـ تاه، لا، توی ۳ـ رَده ۴ـ رَستِـه، رَستَـک ۵ـ تَبِ بَرفَکی، از بیمـاری‌های دام ۶ـ شاخِه، گُروه، تیرِه، خانواده ۷ـ چینِه، رَج، رَگ (واژه نامهٔ مازندرانی)

طَبَقَة: ۱ـ دام، که با آن شکار کنند ۲ـ هاسَری ازروز (بهره ازلاروس)

طَبقهٔ اجتماعی: پَشك (فرهنگ پهلوی)

طَبَقه‌بَند: ۱ـ غَژَنده ۲ـ اُشکوبساز

طَبقه‌بَندی: اُسمورِش (فرهنگ پهلوی)، رَدِه بَندی (فرهنگستان)

طَبقه‌بَندی شده: غَژیده

طَبَقـه‌بَنـدی کردن: ۱ـ غَژیدَن (برهـان) ۲ـ اُشکوب بَندی کَردَن

طَبَقهٔ حاکمه: فَرمانوَران، دیوانیان

طَبقهٔ زمین: چینِه (فرهنگستان)

طبقهٔ سَنگِ رَملی: چینه‌ی سَنگِ ماسه‌ای

طَبقهٔ سَنگِ آهَکی: چینه‌ی سنگ آهَکی

طَبقه طَبَقه: چیتَك، چیدَك (فرهنگ پهلوی)

طَبَقی: پارسی است، تَبَگی، گونه‌ای جامه

طَبَـل: ۱ـ شَنـدَف (صحاح الفرس)، کوس، تبیره (برهـان)، کاسِـه (برهـان)، ۲ـ باج (آنندراج)

طَبلِ اَمان: تَبیره‌ی زِنهار

طَبَلِ بازگشت: تَبیره‌ی بازگشت

طَبلِ بزرگ: دُهُل

طَبَـلِ تُهـی: تبیره‌ی تُهی، گُواژ: لاف، سخنِ بی‌پایه

طَبَلِ رَحیل: تَبیره‌ی فَرارَوی

طَبَـلِ رُسـوایی: تَبیره‌ی رُسوایی، آشکار شُدن لغزِش یا گناه

طَبَل زَدَن: تبیره زَدَن

طبَـل زَن: شَنـدَفگَـر (آنـندراج)، دُهُـل زَن، کاسِه‌زَن (برهان)

طَبلِ زنبور: خانه‌ی کَبت، کَندو

طَبَـل عاشـورا: کوسِ واپَس، کوس نواختن هنگام «عاشورای حسینی»

طَبَـلِ عَسَس: تَبیره‌ی پاسـدار، که شب‌ها می‌زدند تا کسی از خانه بیرون نیاید

طَبلَق: دسته‌ی کاغذ (آنندراج)

طَبلَك: تَبوراك، خودتَبوراك است این تهدیدها ـ پیش آن چه دیده است این دیدها (مثنوی)

طَبلَك آویز: تَبوراك آویز، تَبوراکزَن

طَبلِ کوچ: تَبیره‌ی فَرارَوی

طَبَلِ واپَس: طَبل عاشورا: کوسِ واپَس

طَبلَة، طَبله در فارسی: ۱ـ تَبوراك ۲ـ بیلِه، پیله

(برهان) ۳ـ بویدان (معین) ۴ـ خاشکدان، تَبَنگو (= صندوق، صحاح الفرس) ۵ـ پَتَنی، تَبگ بُزُرگ ۶ـ آماسه

طَبلَة الاُذُن: پَرده‌ی گوش

طَبلهٔ بازیاری: تَبوراك باز، تَبوراکی است که بازداران و میرشکاران همراه خود دارند و هرگاه که شکار را بر زمین نشسته و یا بر آب شناوَر بینند، آن را می‌زنند تا از آواز آن پرنده از جای برخاسته به پرواز آید و ایشان باز را بر آن سَر دِهَند (غیاث اللغات)

طَبله خوار، طَبل خوار: شِکَمباره، پُرخور

طَبله کَردَن: آماسه کردن، باد کردن گچ یا گِل بر دیوار، زبانزد ساختمانی

طَبله نَواز: تبوراکنَواز، تَبوراکزَن

طَبلِیّ: خُشك آمار (= اِستِسقا، لغت فرس)، از بیماری‌ها

طَبلِیَّة: دِرَم‌های خَراج (لاروس)، خَراج پارسی پهلوی و خَراج تازی گشته‌ی آن است

طَبلِیَّة: تازی گشته از Table، میزچه (در فرهنگ فارسی معین، میز، مغولی دانسته شده که آن خود برگرفته از مَیزدان و مَیزدِ پهلوی است)، میز کوتاه

طَبَن، ۱ـ گروه بسیار: (آنندراج) ۲ـ زیرك شُدَن، دانا گشتَن

طَبَن، طَبَن: فروپوشیدنِ آتش، تا نَمیرد (آنندراج)

طَبَن: زیرَکی (آنندراج)

طُبن: تَنبور، از ابزارهای خُنیا

طَبَنجَة: (در فرهنگ لاروس ترکی مُعَرَّب)، پارسی تازی گشته، تُوانچه، تپانچه

طُبنَة: ۱ـ آوای تَنبور ۲ـ نَسای گَندیده (نَسا، نَسای = جَسَد مُرده، فرهنگ پهلوی)

طِبنَة: زیرَکی (آنندراج)

طَبواء: کارِ نَهمار (نَهمار = عَظیم)

طُبوع، (تك: طِبع): خُوی‌ها

طُبول، (تك: طَبل): تَبیره‌ها، شَندَف‌ها

طَبونَة: زیرَك شُدَن، دانا گَشتن (آنندراج)

طِبیّ، طِبّی در فارسی: پِزشکی، دَرمانی

طِبی، طُبی: ۱ـ سَرِ پستان ۲ـ چهارپایه (غیاث اللغات)

طَبی: ۱ـ بازگردانیدَن ۲ـ خواندن ۳ـ کشیدن ۴ـ فروهشتِگی سَرِ پستان

طَبیب: ۱ـ پِچِشك، پِزشك ۲ـ دانا، کاردان ۳ـ زیرَك

طَبیبُ القَلب: ۱ـ پِزشكِ دِل، پِزشكِ گِش ۲ـ گُواژ: ناهید (= زهره)، که سرودخوان و خنیاگرِ سِپهران است ۳ـ دَستگیر، زبانزد سوفیانه

طَبیخ: ۱ـ مِیِ نیم جوش ۲ـ خوراكِ پُخته ۳ـ

خشتِ پخته، آگور (= آجُرِ تازی گشته)
طِبّیخ، بَطیخ: خَربُزه
طَبیعَة، طَبیعَت در فارسی: ۱ـ نِهادَك (فرهنگ پهلوی)، نِهاد، زاد، سِرِشت، خیم، جَنَم (فرهنگ کوچك) ۲ـ اَبَرهام، اَپَرهام، پَرهام (= طَبیعتِ فَراگیر، طبیعت کُلّی، برهان) ۳ـ آخشیج، هَریك از آخشیجان (معین) ۴ـ خوی
طَبیعات، (تك: طَبیعَة): نِهادها، خویها
طَبیعت‌ساز: پَرهامِنگار، نگارگری که چشم اندازهای پَرهامیك را می‌نِگارَد
طَبیعت‌سازی: پَرهامِنگاری
طَبیعت‌شِناس: سِرِشت شِناس، گُواژ: پِزِشك
طَبیعت کُلّی: پَرهامِ فَراگیر
طَبیعت‌گَرای: پَرهامگَرای (= در انگلیسی، Naturalist)
طَبیعت مُطلَق: طبیعت مُطلقه: پَرهامِ یَله
طَبیعَةً، طَبیعَتاً در فارسی: به سرشت، به خودی خود
طَبیعِیّ، طَبیعی در فارسی: ۱ـ زادی، سِرِشتی، گُهَریك (فرهنگ پهلوی) ۲ـ آفریده (= مخلوق)، رودرروی ساخته (= مَصنوع) ۳ـ کَیانایی، کسانی که اَپَرهام را سازنده‌ی جهان می‌دانند.
طَبیعیّات، (تك: طبیعِیّة): پَرهامِشناسی، دانش پَرهامِشناسی
طَبیعیّون، (تك: طَبیعِیّ): کَیانیان
طَبیعِیَّة، طبیعیّه در فارسی، مؤنث طَبیعِیّ: پَرهامیك
طَبیعِیّین، (تك: طَبیعِیّ): کَیانیان
طَبیق: تَسویی از شب، هاسَری از شَب
طَبیقَة: بَرابَر، سازگار، هَمراه
طَپان: نادرست نویسی تَپان، از تَپیدَن، داغ، ناآرام
طَپانچه: نادرست نویسی تُوانچه، نمایش ستمگرانه‌ای از تُوان و زور (آنندراج)
طَپانچه خوردن: نادرست نویسی تُوانچه خوردن، سیلی خوردَن، کاج خوردَن
طَپانچه زَدَن: نادرست نویسی تُوانچه زَدَن، سیلی زَدَن، کاج زَدَن
طَپاندن، طَپانیدَن: نادرست نویسی تَپاندَن، تپانیدَن
طَپش: نادرست نویسی تَپِش
طُپُق: نادرست نویسی تُپُغ
طُپُق زَدن: نادرست نویسی تُپغ زَدَن، کُندزَبانی
طُپّوز، توپّوز: تُرکی، گُرز، گُرزَك
طَپیدَن: نادرست نویسی تَپیدن، به آرِشِ گرم شُدَن است ولی به جای ناآرامی و غلتیدَن به کار می رود (غیاث)

طَثْرَج: مورچه (آنندراج)

طَثْـرَة: ۱ـ لای، لَجَـن ۲ـ آبِ دَفـزَك ۳ـ فَراخزیستی

طَجن: بِریان کردن، بریانپَزی

طَحّ: ۱ـ گُستـردَن ۲ـ به پاشنه خَراشیدَن ۳ـ مالیدَن، کوفتن (آنندراج)

طِحال: سِپَرز، سِپُرز، سِپول (فرهنگ پهلوی)، اُسپُل (گویش تهرانی)

طُحال: سِپولمار، بیماری سِپُرز

طَحّان: آسیابان

طَحّانَة: مؤنث طَحّان: آسیاب

طِحـانَـة، طِحـانَت در فارسی: آسیابـانی، آسیابگَری

طَحث: راندَن (آنندراج)

طَحَـل: ۱ـ سِپـولماری، دَردِ سِپُرز گرفتن ۲ـ بوی گرفتنِ آب

طُحُل، (تك: طِحال): سِپُرزها

طَحلِب، طُحلُب: ۱ـ گاواب (برهان)، جُلوَزغ، چَغـزپـاره، چَغـزواره (برهـان)، جُلّ آب (غیاث اللغـات)، جُلبَـك (برهـان)، چیزی سبـزه مانند که روی آب به‌هَم می‌رسد، خَزه (لاروس)، چَغزلاوه (آنـندراج) ۲ـ ونوكِ آبی (ونوك = عَدَس، فرهنگ پهلوی)

طُحلَة: سِپُرزرَنگی، رَنگی است میان تیرگی و سیاهی با اَندك سپیدی (آنندراج)

طَحماء: شوکَران، از گیاهان (معین)

طَحـن: ۱ـ آردکَـردَن ۲ـ گِرد گردیدَنِ مار (آنندراج)

طِحن: آرد (آنندراج)

طَحور: کَمانِ دوربُرد (لاروس)

طَحوم: شِتابَنده

طَحون: ۱ـ سپاهِ گران ۲ـ جَنگِ بَراَندازی

طَحین: آسیاب شده، آرد (لاروس)

طِخز: دروغ (آنندراج)

طِخس: بُن، بیخ (آنندراج)

طَخش، طَخَش: تاریك شُدَن چشم، چَشمتاری

طَخف: ۱ـ اَندوهِ دلگیر ۲ـ شیرِ زَبان گَز ۳ـ اَبرِ تُنُك (آنندراج)

طَخم: بُزُرگ‌مَنِشی، خودسِتایی

طَخیاء: ۱ـ شَب سیاه ۲ـ سُخَنِ گُنگ

طَرابیزَة: یونانی تازی گشته، زیر تَندیسی

طَراثیث: (تك: طُرثوث): بَل ها، گل های جالیز

طَراح: دور، جای دور، دوردَست

طِراح: هَمسُخَنی

طَرّاح: هَنداختار (فرهنگ پهلوی)، گَرده‌ریز، پیرَنگ گَر، زَمودگَر (فرهنگ کوچك)

طَرّاحی: هَنداختاری، پیرَنگریزی

طَراخِنَـة: (تك: طَرخـان): از تَرخـانِ تُرکی،

بنگرید به تَرخان

طَرّاد: ۱ـ ناوچه‌ی تُندرو ۲ـ پَس زَننده، دور کُننده ۳ـ درازسُخن ۴ـ روزدراز ۵ـ جای فَراخ

طِراد: ۱ـ نیزه‌ی کوتاه ۲ـ به‌هَم تاختَن، هَمتازی

طَرادَلیون: لاتینی تازی گشته = سِسالیوس: چَتراك، از گیاهان دارویی

طَرّادَة، طَرّاده: ۱ـ ناوچه‌ی تُندرو ۲ـ دَرَفش ۳ـ کَرجی

طَرّاده‌چی: کَرجیبان

طَرّاده‌کش: دَرَفشدار، پَرچَمدار

طَرّار، طَرّارَة: ۱ـ گوشبُر، تَرفَندگر ۲ـ بَریك بُر (= جیب بُر)، کیسه‌بُر ۳ـ گُربُز ۴ـ تیززبان (غیاث)

طَـرّاری: کیسه بُری، بَریکبُری، تَرفَندگری

طَراز: ۱ـ پارسی تازی گشته، تَراز، نام شهری است از ترکستان (آنندراج)

طَراز: پارسی تازی گشته، تَراز (برهان)، ۱ـ تار ریسمان ۲ـ کِناره‌ی جامه ۳ـ فَراویز (= یَراق) ۴ـ گُستَردَنی، بوب ۵ـ اَبزاری در ساختِمان ۶ـ کارگاه دیباباقی ۷ـ کارگاه شِکَرسازی ۸ـ موی ۹ـ نگارِ جامه، چهل جامه دیبای پیکر به‌زَر ـ ترازَش همه گونه گونه گُهَر (شاهنامه)

طَراز: نادرست نویسی تَراز، از تَرازیدَن، آرایَنده

طَراز: نادرست نویسی تَراز، آبشاخِه

طَراز: ۱ـ رَوِش ۲ـ رَدِه، پایه

طَرّاز: از پارسی، تَرزنگار، کسی که بر جامه می نگارد یا آن را می آراید

طَرازکَردَن: نادرست نویسی تَرازکَردَن، هَموارکردن، بَرابَرکَردَن

طَرازَنده: نادرست نویسی تَرازَنده، آرایَنده، سَرایَنده

طَرازَة: از پارسی، تَرازدوزی، گُلدوزی

طَرازِیّ: پارسی تازی گشته، تَرازی، از مردم تَراز، از ساخته‌های تَراز

طَرازِیّ: پارسی تازی گشته، تَرازی، تَرزنگار

طَرازیدَن: نادرست نویسی تَرازیدَن، بَرابَر کَردَن، آراییدَن، آرایش دادَن

طَراشِنه: چُدُروای زال (= عُشبَة‌العَجوز)، از گیاهان

طراطاوس: Tritafos، یونانی تازی گشته، تَپ پَستا

طَراغلوس: یونانی، دُمتَك، از پرندگان (آنندراج)

طَراغودیا: Tragoedia، یونانی تازی گشته، سوکواره (= Tragedy)

طَراغیس: یونانی، بِرِهنه جو، از داروها

(آنندراج)

طَراغیون: Tragium ، لاتینی تازی گشته، شاخ بُزی، از گیاهان

طِراف: ۱ـ تازِ چَرمین ۲ـ شکوه و بزرگواری

طِراف: (تك: طَرف، طَرِیف): نوبَرها، کَمیاب ها

طَرافِل: = اطریفل، بنگرید به اطریفل

طَرافَة، طَرافَت در فارسی: نوشُدَن، تازه گَشتَن (معین)

طَراق: پارسی تازی گشته، تَراك (آنندراج)، آوایی که از شکسته شُدَن برخیزد (برهان)، آوایی که از تازیانه بَرآید (غیاث)

طِراق: ۱ـ چَرمِ کفش (لاروس) ۲ـ پوسته ی آسَنی، پوسته یِ توپالی، برگ هایی از آسَن (= فلز) که بر چیزی کِشَند ۳ـ پینه چَرم (پینه = وَصله)

طَراك: نادرست نویسی تَرَك و تَراك

طُرامَة: ۱ـ چِرکیِ دَندان ۲ـ لادَندانی، آنچه از خوراك لای دَندان بماند ۳ـ تُفِ خشك، کَفِ دَهان بر گوشه ی لَب

طُرآن: ۱ـ کوهِ کَبوتَران، کوهی است که در آن کبوتران بسیار می باشد (آنندراج) ۲ـ کارِ ناشناخته (لاروس)

طُرآنِیّ: ۱ـ کارِ ناگهانی ۲ـ ناکُجاآباد

طَراوَة، طَرایَة، طَراوَت در فارسی: بَشَنج (آنندراج)، تَری (غیاث اللغات)، شادابی

طَراوَتناك: تازه و سیراب، شاداب

طَراوه: نادرست نویسی تَراوه، جامه ی رنگین ابریشمی که بر نیزه و دَرَفش بَندند (بهره از غیاث اللغات)

طَرائِر: ۱ـ خوبرویان ۲ـ تیز و رَوان (غیاث اللغات)

طَرائِف، (تك: طریفَة): کَنجَك ها، نوباوه ها، نورسیده ها

طَرائِفیّ، طَرایِفی در فارسی: ۱ـ کَنجَك فروش ۲ـ مِی فروش

طَرائِق، (تك: طریقَة): راه ها، رَوِش ها

طَرَب: کاچه (فرهنگ جهانگیری، این واژه در بُرهان برابر با زَنَخ آمده)، شادی، شادمانی، کَرُوز (صحاح الفرس)

طِربال: ۱ـ نِشانه، که از دور پیدا باشَد (لاروس) ۲ـ خَرسنگِ بُلَند ۳ـ بُلَند، هَرچه بُلَند یا بر بُلَندی باشد ۴ـ کازِه (= صومعهٔ ترسایان را گویند که بر سرِ کوه سازَند، برهان)

طَرب اَفزا: شادی اَفزا

طَرَبُ الفَتح: شادی گُشا، از سازهای زِهی

طَرَب انگیز: شاد اَنگیز ۱ـ از ابزارهای خنیای ایرانی که با کَمان نوازَند و آن دارای چهار دسته

و پنج کاسه است و هر دسته را پنج زه است (معین) ۲ـ گوشه ای در دستگاه ماهور

طَربخانه: کاچه خانه، کاچه سَرا

طَرَب رود: شادرود، از ابزارهای خُنیا، همانند با شِش تای، که بر رویه ی آن از دوسوی زه‌های کوتاه بسته اند (بهره از معین)

طَرَب سَرا: کاچه سَرا

طَرَب کَردَن: شادی کَردَن

طَرَبگاه: کاچه گاه، کاچه سَرا

طَرَبناک: شادخوار، زین سوسپه توانگر و زان سو خزینه پُر ـ وَندَرمیان رعیّت، خوشنود و شادخوار (فرخی)

طَربنامه: شادینامه

طَربوش: (در فرهنگ لاروس تُرکی مُعرّب)، پارسی تازی گشته و تُرکی گشته ـ سَرپوش، گونه ای کُلاه که بِدان «فینه» گویند

طَربوش الغُراب: نیلوفَرِ خودرو

طُربید: از Torpedo ، تازی گشته، اَژدَر

طَربیل: از تریبولوم، لاتینی تازی گشته، خَرمَنکوب، Theresher در انگلیسی

طُربیلَة: اسپانیایی تازی گشته، شَبدَر (معین)، از گیاهان

طُرثوث: ۱ـ بَل، از گیاهان (برهان)، گُلِ جالیز (معین) ۲ـ سَرنَرِه (آنندراج)

طُرثوث المِصریّ: گُلَك (لاروس)، از گیاهان

طُرثـویّات: ۱ـ ریشه خورگان، اَنگل هایی که ریشه ی گیاه را تباه می کنند ۲ـ بَلیان، تیره ی گل های جالیزی

طَرَج: پارسی تازی گشته، تَرَج، تَره، از گیاهان (برهان)

طَرَجهارَة، طِرجهالَة: طَرجهاره، پارسی تازی گشته؟، ترجِهارِه (فارسیّات ابونواس، مجتبی مینوی، مجلهٔ دانشکدهٔ ادبیّات، سال یکم ـ شماره ی ۳)، ۱ـ پِنگان رویین، جامِ رویین ۲ـ پیاله، جامَك، پِنگانچِه ۳ـ تَگاو (= قیف، برهان)

طَرح: ۱ـ هَنداخ (پهلوی)، پَیرَنگ (برهان)، کِلوار (واژه نامهٔ مازندرانی)، زَموده (فرهنگ کوچـك) ۲ـ گُزار (برهان)، ۳ـ گرده ریز ۴ـ دورکَرد، انداختن وات یا وات در دیپ (= نَثر، فرهنگ پهلوی) وَسَرواد ۵ـ کناره گرفتن ۶ـ گُستَرَدن، گُستَرِش ۷ـ به زور فروختَن (غیاث) ۸ـ شالُده، شالوده ۹ـ نِگاره ۱۰ـ پُرسیدَن، پیش کشیدَن ۱۱ـ اَنداختن از شُمار ۱۲ـ دور شُدَن ۱۳ـ کاستَن، کَم کَردَن، شماره ای را از شماره ی دیگر

طِرح: اَفگانه، بچه نارسیده را گویند که از شِکم مادر بیفتد (برهان)

طَرَح: جای دور

طَرح بَرداشتن: نمونه برداشتن، پیرَنگ برداشتن، هَنداخ بَرداشتن

طَرح دادَن: ۱ـ به زور فروختَن ۲ـ روگردانیدن ۳ـ هَنداخ دادَن

طَرح ریز: هَنداختار (فرهنگ پهلوی)

طَرح ریزی کردن: ۱ـ هَنداختَن (فرهنگ پهلوی) ۲ـ گَرده ریختن: در ساختمان

طُرحوم: ۱ـ دراز ۲ـ آبگَنده

طَرخان: ترکی تازی گشته، بنگرید به تَرخان

طَرخَشقون، طَرخشقوق، وَ، مانندهای آن: پارسی تازی گشته، تَلخ شکوک، تلخ جَکوک (برهان)، کاسنی دشتی، گیاه شاش خَر (معین)

طَرخون: پارسی تازی گشته، تَرخون (برهان)، (لاروس آن را یونانی مُعَرّب دانسته)، از گیاهان

طَرد: ۱ـ رانـدَن، دورکَردَن، گریزانـدَن (غیاث اللغات)، سِپُزِش (فرهنگ پهلوی) ۲ـ گاف (= تجاوز، برهان) ۳ـ شکار کردن (آنندراج)

طَرد اَلِلباب: ۱ـ چون گذشته ۲ـ پیشآمدی

طَرد کردن: سِپُز کَردَن (فرهنگ پهلوی)

طَرد و عَکس: رانـدَن و بازگردانـدَن، زَبانزد فرزانی

طَرذیلون: یونانی، اَنگدان، اَنگوزه (برهان)

طُرَر، (تك: طُرَّة): کاکُل ها، کُنگره ها، نگارهای جامه، کِنارهای بام (غیاث اللغات)

طَرز: ۱ـ رَوِش، گونَك (فرهنگ پهلوی) ۲ـ پَرهیب (= Model ، واژه های پزشکی پارسی) ۳ـ جَن (آنندراج)، کَرپ (= Form ، سنجشِ خردناب)، تاش (= شکل، فرهنگ کوچك) ۴ـ شیوه: در کار هنری ۵ـ تَرزدوزی، تَرازدوزی ۴ـ یَنگ (= طرز در نثر و نظم، آنندراج)، سخن پناها گرچه سخنوران هستند ـ شناسی آن که سخن کَس نَپَروَرَد زین یَنگ (ذوالفقار شیروانی)

طَرز رفتار: وَریش (فرهنگ پهلوی)

طَرزِ عَمَل: کارکَرد

طَرزفکر: مینیش (فرهنگ پهلوی)

طَرس: ۱ـ پاك شده، زدوده، نامه ای که نوشته‌ی آن را بزدایند و دگر باره بر آن نویسند (بهره از آنندراج) ۲ـ سیاه کَردَن

طَرَستوج: پارسی تازی گشته، تَرَستوج، گونه ای ماهی، که بدان «سلطان ابراهیم» نیز گویند

طَرَسَنَة: عُشبَة العجوز = طَراشنِه: چُدُروایِ زال، از گیاهان

طُرسوح: یَخمُرغ (= Pingouin ، در

فرانسوی)

طُرش: گروه ناشنوایان (آنندراج)

طَرَشت: نادرست نویسی دَرَشت، بخشی از شهر تهران

طُرشَة، طَرَش: کَری، ناشنوایی (لاروس)

طُرشِیّ: پارسی تازی گشته، تُرشی (در لاروس هندی مُعرّب آمده است)

طَرطور: تازی گشته (لاروس)، سیرچاشنی

طُرطُور: ۱ـ کُلاه بُرغو ۲ـ درازو باریك: مرد ۳ـ ناتوان ۴ـ ناکَس

طَرطورالباشا: لادَن، از گیاهان (معین)

طَرغان: تُرکی، اَنبوهِ لَشکَر (معین)

طَرغان بَستَن: گِرد کَردنِ لَشکَر (معین)

طَرغلودیس: Troglodytes ، یونانی تازی گشته، دُم جُنبانَك، از پرندگان (معین)

طَرغو: تُرکی، پیشکِش (معین)

طَرَف: اُران، اُرون، سوك، سوی، کَنار، کوست، آلَك (فرهنگ پهلوی)، ۲ـ کَرانه، وَرانبَر (آنندراج) ۳ـ لَبه (لاروس) ۴ـ روی ۵ـ پاره، بَهر، از چیزی ۲ـ هِنگام، گاه، ناگَه شبی وَرانبَرِ گردون بَرآمدم ـ در خلوت وجود، به پویش درآمدم (مولانا)

طَرف: ۱ـ چَشم ۲ـ مُژه ۳ـ گوشه‌ی چَشم ۴ـ گوشِه ۵ـ چِشمَك ۶ـ جَوانمَرد ۷ـ پایان ۸ـ چَشمك زَدَن ۹ـ چشم بَرهَم زَدَن ۱۰ـ تُوانچه زَدَن ۱۱ـ اَشك ریختن ۱۲ـ کُلیچه‌ی کَمر، در فارسی (بهره از آنندراج) ۱۳ـ کَمر بَند (غیاث اللغات)

طِرف: ۱ـ بُزُرگزاده: مَرد، گِرامی نژاد ۲ـ نو پیدا: داراك ۳ـ نودَمیده: گیاه

طَرف: پارسی تازی گشته، تَرف، کَشك سیاه را گویند، در ترکی قراقوروت (برهان)

طُرف: ۱ـ شیرین سخن: زَن ۲ـ آزچَشم: مرد، که هرچه بیند، خواهَد

طُرَف، (تك: طُرفَة): بَذلِه ها، نو باوه ها

طَرفاء: گَز، از گیاهان (برهان)،

طَرفاطَرف: دور، کِنار (معین)، از چشم اُفتاده

طَرف الظِلّ: ۱ـ سایه‌دار، سایه گاه، سوی سایه ۲ـ چِهر نِهیِ سازا، زبانزِدِ فرزانی

طَرفان، تثنیهٔ طرف: دووَر، دوسوی چیزی

طَرف بَربَستَن: سودیافتَن، بهره گرفتن (آنندراج)

طَرفِ چپ: هوی (فرهنگ پهلوی)، سوی چَپ

طَرفدار: ۱ـ گَرای (فرهنگ پهلوی)، زیدار (فرهنگ کوچك)، پُشتیبان ۲ـ زَمیندار، جاگیردار (برهان)، ۳ـ مَرزدار

طَرفدار اَنجُم: پشتیبانِ سِتارگان، گُواژ: خور

طَرفدار پنجَم: ۱ـ گُواژِ بَهرام، که اخترِ پنجُم است ۲ـ شاهِ ترکستان، که کشورِ پنجم است

طَرَفداری: ۱ـ پشتیبانی ۲ـ مَرزداری ۳ـ جاداری

طَرَفِ دعوی: هَماَورد، به گردون گیتی چنین مرد نیست ـ کس این پهلوان را هَماَورد نیست (شاهنامه)

طرفِ راست: دَش، دَشن، هم‌آوای جَشن (فرهنگ پهلوی)، سوی راست

طَرَف شُدَن: درگیر شُدَن، روبه‌رو شدَن، هَماَورد شُدَن

طَرَفِ صُحبَت: هَمگُفت (برهان)

طَرَفِ عَقَب: پَرون (فرهنگ پهلوی)، سوی پُشت

طُرفگی: ۱ـ شِگرفی ۲ـ بازیگری (معین)

طَرَف گیر: سویگیر، پُشتیبان

طَرفَة: ۱ـ سُرخی در چَشم ۲ـ بزرگوار: مَرد ۳ـ یکبار چَشمك زَدَن

طَرفَة، (تك: طارِف): نویافته‌ها

طَرفَة: ۱ـ يك درخت گز ۲ـ تَرازِ جامه، کِناره‌ی جامه

طُرفَة: طُرفه در فارسی: ۱ـ بَذلِه، لاغ، شوخی ۲ـ سخنِ نو، خوشایَند (لاروس) ۳ـ نوباده، کَنگَل (برهان)، بِلَك (آنندراج)، کَنجَك (برهان)، تراهی، بَرَدبوستانبان به ایوان شاه تَراهی، وَلی هَم زِبُستانِ شاه (سعدی) ۴ـ دِلبَر، نِگار ۵ـ شِگفت ۶ـ نویافته

طَرفَةُ‌العَین، طُرفةالعِین در فارسی که نادرست است: يك‌بار برهم زدنِ پلك چشم (غیاث‌اللغات)، چَشم‌زَدَنی (برهان) زَغَنگ (معین)، به يك چَشمزَد، (فرهنگستان)

طَرفَةُ‌المَنّ: گَزانگبین (معین)

طُرفهٔ بَغداد: اُستاد بازیگر (آنندراج)، بَرنامِ «منصور ابوالعجب» که در پیشگاه مُعتمد خلیفه بازی کرده (معین)

طرفهٔ شش طاق: کَنجَكِ شش‌تاك، گُواژ: جهان که شِش سویه است.

طَرفی: اَندَکی (غیاث‌اللغات)

طَرَفیّت: از ساخته‌های فارسی گویان ۱ـ دُشمَنی، دَرگیری ۲ـ روبه‌روشُدَن

طَرق: هَم‌خانواده با طَراق، از ریشه‌ی پارسی ۱ـ کوبیدَن، چَکّش‌زَدن ۲ـ زَدَن، پنبه را با کَمان و پَشم را با چوب ۳ـ زَدَن، دَر را ۴ـ زَدَن، به آب، به آب زَدن ۵ـ زَدَن، ریش یا موی را ۶ـ سَررسیدَن، دَرشب ۷ـ پَریدن، خِرَد از سَر ۸ـ شوس (= مَنی، آب) ۹ـ آوای تَراك ۱۰ـ آوای تَنبور (بهره از آنندراج)

طُرُق، (تك: طریق): راه‌ها (غیاث‌اللغات)

طُرق، طِرق: دام، تَله

طَرَق: ۱ـ تاخوردگی مَشک ۲ـ جای پای شُتر ۳ـ کَجساغی، کج شُدَن ساغِ پا، از بیماری‌ها

طُرُقات، (تك: طریق): راه‌ها (آنندراج)

طُرقَة: ۱ـ تاریکی، راه‌ها (آنندراج)

طُرقَة: ۱ـ تاریکی ۲ـ آزمَندی ۳ـ گولی ۴ـ گول ۵ـ خوی ۶ـ راه، رَوِش ۷ـ تو بَرتو ۸ـ بَرهَم ۹ـ بَرهَم نهادَن (آنندراج) ۱۰ـ دامِ کوچَك (لاروس)

طَرَقَة: رَوِش (لاروس)

طَرَقِه، تَرَقّه: نادرست نویسی تَراکه، تَرغّه، از ترکیدَن

طُرقه: نادرست نویسی دُرغِه، از پَرَندگان، جَل، جَلَك (گویش خراسانی)

طَرَقّه‌بازی: نادرست نویسی ترغّه‌بازی، تَراکه بازی

طَرقة الرَجل: پیشه‌ی مَرد

طَرَّقوا: راه دهید، یکسو شَوید، بانگی که نَوَندان (= شاطران) هنگام گذشتن فرمانروای تازی بَرمی‌آوردَند (بهره از غیاث اللغات)

طَرقو زَدَن، در این چامه‌ی میرخسرو: چون به پنجم سِپهر کرد آرام ـ طَرقو زَد چوچاوشان بَهرام ـ راه دهید، گفتن (بهره از آنندراج)

طَرقــوزَن: چوب‌دار، نَوَنــد، که پیش پیش فرمانروایان دَوَد و مردم را از میان راه به سویی نِهیب دهد (بهره از برهان)

طَرلان: پارسی است و باید تَرلان نوشته شود، شاهباز، از مرغانِ شکاری

طُرُم: پارسی است و باید تُرُم نوشته شود، آوای کوس

طِرم، طَرم: اَنگبین پالُودِه

طَرم: کوره‌ی آتَش، کوره (آنندراج)

طَرماح: دراز (لاروس)

طِرماذ: لافزَن: مَرد (آنندراج)

طَرماس: تاریکی ژَرف

طُرمَة: ۱ـ کَبود دَندانی ۲ـ کوره

طُرُمتای، طُرُمطای، تُرُمتای: مغولی، سَنگَك، از مرغان شکاری (برهان)

طِرمذان = طِرماذ: لافزَن

طَرمَذَة: ۱ـ لاف زَدَن ۲ـ نازیدَن ۳ـ نازکردَن (آنندراج)

طُرمــوث: ۱ـ سُست، ناتَــوان ۲ـ نان، که در خاکستر گرم پَزَند، کوماج

طُرموس = طُرموث، کوماج، گونه‌ای نان

طُرموق: شَبپَره (آنندراج)

طَرمینون: یونانی، یَشب، یَشمِ شیری رَنگ، از سنگ‌های گرانبها، Galactite در انگلیسی

طُرُنب: پارسی است، تُرُنب، فیس، خودنمایی

طَرَنجَبین: پارسی تازی گشته، تَرانگبین (برهان)

طَرَنجومانِس: یونانی، پَرِ سیاوَشان، از گیاهان (برهان)

طُرَنجیدن: نادرست نویسی تُرُنجیدَن

طُرُنشول: اسپانیایی تازی گشته Tornysol ، ۱ـ گُل آفتابگَردان ۲ـ چینِما (= Tournesol در فرانسوی)، چکیده‌ی آفتابگَردان که از شناساها در ماتِشناسی (= شیمی) است

طَرَنگست: نادرست نویسی تَرَنگَست، آوای زه‌داران، چون تار و سه تار

طُرنه: هَفت بَند، از گیاهان (معین)

طَرُدب: شادمان (غیاث اللغات)

طُروب، (تک: طَرَب): شادی‌ها (غیاث اللغات)

طَروح: ۱ـ اَفکَننده ۲ـ دوردَست ۳ـ خُرمای خوشه دراز

طُروس، (تک: طَرس): بنگرید به طَرس

طُروف، (تک: طَرف): بنگرید به طَرَف

طَروق: رَهرو

طُروقوقون: بنگرید به طُریقوقن

طَروقون: یونانی، بُستان اَفروز، تاج خروس، از گیاهان (برهان)

طُرَّة: ۱ـ زُلف، کاکُل ۲ـ مَرغول (= جَعد، برهان)، پیچاك (آنندراج) ۳ـ کِناره ۴ـ گوشه ۴ـ کُنگره ۵ـ بارانگیر (معین) ۶ـ آموده، ریشه و فش بی پود که برای زیوَر بر دستار نهند (برهان)

طُرّه بازی: تازیانه بازی، کَرباس را تازیانه‌وار تاب داده، بازی کُنان برهَم زَنند (بهره از آنندراج)

طُرّهٔ بام: کُنگره‌ی بام

طرّه پَریشان: زُلف آشفته

طرّهٔ طَلا: تارِ زَر

طُرّهٔ عَمّامه، طُره دَستار: آمودِه (برهان)، شاغوله (برهان)، شاغوله‌ی دَستار تو اینجا نَخَرَند (ابن یمین)

طُرّه گیسو: پیچاك، ننگ است اگر به خاتم جمشید بنگریم ـ پیچاكِ زلفِ یار، نظیری به دَست ماست (نظیری)

طُرّه مُقَیّش: سیمتار (= بادله)

طَرِیّ: پارسی تازی گشته ۱ـ تَری ۲ـ تازه، نو (غیاث اللغات) ۳ـ سُخنِ نَغز (لاروس)

طِریاق = تِریاق، بنگرید به تریاق

طَریان: نو پَدیدی، دَرخودزایی

طِریبُله: بنگرید به طِریفُلَن

طِریخومانِس: Trichomanes ، لاتینی تازی گشته، بنگرید به طَرَنجومانِس

طَریح: ۱ـ جای دور (آنندراج) ۲ـ اَنداخته شُده (لاروس)

طَرِید: ۱ـ رانده شُده (آنندراج) ۲ـ دُنبال کننده (لاروس) ۳ـ دراز، چون روز ۴ـ تاز، تاخت، گُریزاندَن ۵ـ غَریو، نِهیب

طَرید: پارسی تازی گشته، تَرید (غیاث اللغات، برگرفته از شرح سکندرنامه، خان آرزو)

طَریدان: شب و روز (آنندراج)

طَرِیدَة: ۱ـ شِکار، شِکار رانده ۲ـ پاره‌ی کَم‌پَهنا، از زمین ۳ـ پاره‌ی دراز از پَرَند ۴ـ پارچه‌ی نَمدار، که بدان تنور را پاک کنند (بهره از آنندراج) ۵ـ تاختَن

طَرِیر: ۱ـ بُریده ۲ـ شکافته (لاروس) ۳ـ تیز، چون نیزه ۴ـ خوبروی: مَرد

طَریراش = سیلِن Ciléne : مُنجَک، گیاهی از خانواده‌ی میخَک

طَریغان: پارسی است، تَریغان، گونه‌ای کاسنی

طَرِیف: ۱ـ تازه ۲ـ نوکیسه ۳ـ نویافته ۴ـ تازه‌روی ۵ـ بُزُرگوار، مَرد

طِریفُلُن: Triphyllon ، یونانی تازی گشته ۱ـ شَبدَر، گیاه ۲ـ شَبدَرَک (= حومانَة)، گیاه ۳ـ جَرموج، سَگ‌اَنگور (= خصیة الثعلب)، گیاه

طِریفولیون: یونانی تازی گشته، ۱ـ گُلِ ستاره‌ای مَگدونی ۲ـ شاهتَره (= حَشیشة الاسنان)، گیاه ۳ـ فُشفاش (= طُقطُق)، گیاه ۴ـ تُربُد، گیاه

طَرِیفَة، مؤنث طَرِیف: ۱ـ تازه و نو ۲ـ شِگفت ۳ـ سخن نَغز

طَرِیق: ۱ـ آدون، شُون (فرهنگ پهلوی)، راه (غیاث اللغات) ۲ـ رَوِش (فرهنگ پهلوی) ۳ـ آیین ۳ـ کیش ۴ـ خوی (= عادَت) ۵ـ پیشه، کار ۶ـ چگونگی، جاوَر ۷ـ جَدگاره (آنندراج)، از چهره‌های شانزده‌گانه‌ی ریگ

طَریقوقن: Trikokkos ، یونانی تازی گشته = زُعرور: بنگرید به زُعرور، کالَنج، گیاه

طَریقون = قُمری: تَلخوم، از پَرندگان

طَرِیقَة، طَریقه در فارسی: ۱ـ آیینَک (فرهنگ پهلوی)، آیین (لغت فرس)، تاتو را رفتن اَیا جانِ تنم آیین گشت ـ مَر مَرا خون مژه ریختَنم آیین گشت (یوسف عروضی) ۲ـ رَوِش، راه ۳ـ رَوانپالایی (= تزکیهٔ نفس)، زبانزد سوفیانه ۴ـ ستونِ سایبان (آنندراج)، تا زَنگ (برهان) ۵ـ گزیده‌ی مَردُم ۶ـ کویَکِ بُلَند، خُرمابُنِ بُلَند ۷ـ تیرَک، دیرَکِ چادُر ۸ـ پارچه‌ی دراز ۹ـ کیش ۱۰ـ جاوَر (=حالَت) ۱۱ـ رَفتار، شیوه‌ی رَفتار

طَرِیقیّ، طَریقی در فارسی: رَوِشی، رَوِشیک

طَریقیّت: راهِ شُدَن

طَزَر: پارسی تازی گشته، ۱ـ تَچر، تَجَر، خانه‌ی زمستانی را گویند (برهان)، ۲ـ کوشك

طَسّ: پارسی تازی گشته، تَشت (لاروس)

طَسّاس: از ریشه‌ی پارسی، تَشتگر، تَشت‌ساز

طِساسَة: از ریشه‌ی پارسی، تَشتگری، تَشت‌سازی

طَساسِیج، (تك: طَسوج): از ریشه‌ی پارسی، تَسوها، بنگرید به طَسوج، کَرانِه‌ها

طُسام، طَسام: طَسّام، فَراوان، بِسیار

طَست: پارسی تازی گشته، تَشت (برهان)

طَسع: ۱ـ گای، گادَن ۲ـ شَهرگَردی

طِسع: ۱ـ کَشخان (= دَیُّوث، برهان) ۲ـ بی‌چشم ورو: مَرد ۳ـ شوخ چَشم ۴ـ آزور (= حَرِیص)

طَسَع: ۱ـ کَشخانی ۲ـ آزمَندی ۳ـ شوخ چَشمی

طَسق، طِسق، طَسك: پارسی تازی گشته (لغت مولد مُعرَّب است، آنندراج)، تَسك، گونه‌ای ساو که به شمارِ گَریب (= جریب)، گرفته می‌شده یا از آسیابان به شُمارِ چاش، وَ پِهرِستِ ساو (= صورت مالیاتی)

طَسل = سَطل، بنگرید به سَطل

طَسل: ۱ـ آبِ رَوان ۲ـ دَرَخشیدنِ سَراب ۳ـ باد، بادِ پُرگرد ۴ـ شَبِ تار ۵ـ گُروه

طَسوج: پارسی تازی گشته، تَسوج، تَسو، ۱ـ یك بیست‌وچهارم چوبِ گَز اُستادان دَرزی ۲ـ یك بیست‌وچهارم شبانروز (= ساعت) ۳ـ یك بیست‌وچهارم سیر ۴ـ چهارجُو (برهان) ۵ـ یك بیست‌وچهارم دانگ (معین) ۶ـ گونه‌ای ماره یا پُرشیان (سِکّه) در زمان ایلخانان

طُسوس، (تك: طَسّ): از ریشه‌ی پارسی، تَشت‌ها

طُسوم: ناپَدید گَردیدَن (آنندراج)

طِسیس، (تك: طَسّ): از ریشه‌ی پارسی، تَشت‌ها

طَسِیع = طِسع، بنگرید به طِسع

طَشّ: بارانِ ریزه (آنندراج)

طَشت: پارسی تازی گشته، تشت (لاروس)

طِشَش، (تك: طَشَّة): خُردسالان، پِسَرکان

طُشَّة: آجیش (واژه نامهٔ مازندرانی)، تَب و لَرز

طَشَّة: پسرِ خُردسال (لاروس)، پِسَرَك

طَشِیش = طَشّ، بنگرید به طَشّ

طَطماج: ترکی تازی گشته، بنگرید به تُتماج

طَعام: ۱ـ خوال، چون یال (برهان)، پوت (فرهنگ کوچك)، خورد، خوراك، رَنجال (آنندراج)، پاه (آنندراج) ۲ـ گَندُم (لاروس)

طَعام‌البَحر: خوراك دَریا، ماهی که خیزابه

بیرون اَفکَند

طَعـامِ اَنـدَك: خَورا، خَورای، هم‌آوای سَرای (برهان)

طَعامِ زندانیان: زِواه (برهان)

طَعام ساختَن: خوالیگری (آنندراج)

طَعّان: ۱ـ پیغارَنده (پیغار، بیغاره = طَعن، طَعنه، صحاح الفرس) ۲ـ نَیزه دار

طِعان: (تك: طاعِن): نَیزه بازان

طِعان: نَیزه زَدَن (آنندراج)

طَعب: ۱ـ مَزه ۲ـ بوی خوش

طَعـر: ۱ـ گادَن ۲ـ وادارکَردَن، به انجام دستور دادگاه

طَعـزَبَـة: ۱ـ فُسوس ۲ـ فسوس کردن ۳ـ ریشخند کَردَن

طَعس: ۱ـ فُسـوس ۲ـ فسـوس کردن ۳ـ ریشخند کَردَن

طَعس: گادَن، زَن را (آنندراج)

طَعسَبَة: ۱ـ دَویدن ۲ـ کوشش در بیراهِگی (= تَعَسُّف)

طَعم: ۱ـ مَچَـك، میزَك، میز (فرهنگ پهلوی)، مَزه (صحاح الفرس)، شیرینی، تَلخی، تُرشی، گَسی، شوری، بی نَمکی، تُنـدی، تیزی ۲ـ خوردَن ۳ـ چِشیدَن ۳ـ خِرَد

طُعَم، (تك: طُعمة): چَشتِه‌ها، مَزه‌ها

طُعم: ۱ـ مَزه ۲ـ خوراکی ۳ـ پایدام، خوراکی یا دانـه‌هایی که برای شکارِ پرندگان یا ماهیان ریزند (آنندراج) ۴ـ توانایی ۵ـ مایه (لاروس)

طَعِم: مَزه دان، چِشَنده

طَعمِ تُند و تیز: دُژَن (برهان)

طَعمَة: ۱ـ راهِ کار، راهِ پیشه ۲ـ دَرآمَد

طُعمَة، طُعمه در فارسی: ۱ـ خُورِش (آنندراج) ۲ـ به خوردَن خوانـدَن، مهمانی (لاروس) ۳ـ روزی ۴ـ درآمد ۵ـ چَشته (برهان) ۶ـ پایدام، دانـه که برای شکـار ریزَنـد (برهـان) ۷ـ باج (لاروس) ۸ـ پَروه (= غَنیمَت)

طَعن: ۱ـ کَلانسـال گردیدن ۲ـ بَدگویی کَردَن ۳ـ نَیزه زَدَن ۴ـ گوشِـه زَدَن ۵ـ سَرزنش ۶ـ پیغـاره زَدَن (صحاح الفُرس)، پیغاره زَنی که بَد چرا کردی ـ گَر بَد کَردَم به خویشـتَـن کَردَم (بدایعی) ۷ـ رَنجاندَن، به سخن (آنندراج) ۸ـ به بیابـان زَدَن، به بیابان رَفتَن ۹ـ واخواهی (= اعتراض به رأی)

طَعَنان: گوشه زَدَن، گُواژزَدَن، رنجاندن به زَبان

طُعُوم، (تك: طَعم): چَشتِه‌ها، مَزه‌ها

طَعنَـة، طعنِـه در فارسی: ۱ـ یکبـار نیزه زدن (غیاث اللغات) ۲ـ گُواژِه (لغت فرس)، پیغاره (صحـاح الفرس) تفش (برهان) ۳ـ آکجویی ۴ـ بَدگویی ۵ـ سَرزَنِش، سَرکوفت (فرهنگ

کوچك)

طَـعین: ۱ـ نَیزه خورده، دَرخَسته (آنندراج) ۲ـ مَرگی زَده (= طاعون‌زده)

طَغ: گاوِ نَر

طُغـاة، طُغـات در فارسـی: (تك: طاغـی)، سَرکشان

طَغار: نادرست نویسی تَغار

طَغام، طَغامَة: ۱ـ ناکَس، فرومایه ۲ـ هیچکاره (در فرهنگ فارسی معین طَغـام، رَمنِ طَغـامَة دانسته شده، طَغامَة، یکان = واحد طَغام است و این دوواژه هیچیك رَمَن = جمع ندارَند)

طُغـان: ۱ـ نامِ تُرکـی ۲ـ کاهیده‌ی طُغیان = سَرکشی (غیاث اللغات)

طُغراء: ترکی تازی گشته از طورغای، چَرغان (برهـان): ۱ـ بَرنام و سَرنامه‌ها که به زَر آب یا شنگَـرف بر سَر و بالای فرمـان‌های شاهـان نوشتـه می شده ۲ـ کِشَـك کَمـانی (= خطّ قوسی)

طُغـرایی، طُغـرایی در فارسی: چَرغان نویس، چَرغانساز

طُغراکش: چرغانکِش، چَرغان‌نِگار

طُغراکشی: چَرغانکِشی، چَرغان نِگاری

طُغـرِل: ترکی مغـولستـان، نام یکی از شاهان سَلجوقی

طُغـرُل: ترکی مغـولستـان، بَهـری، ازمُرغان شکاری (بهره از آنندراج)

طُغـرَی، طَغـرَی، طُغـرا در فارسی: دبیره‌ی چَرغانی

طَغَــك: نادرست نویسی تاخَـك، تَلخِـه‌زِه، از گیاهان

طَغی: ۱ـ دَرگُذَشتن، از اَنـدازه ۲ـ فزونی، در گُنـاه ۳ـ خیزابگی، خیزشِ آب ۴ـ جوشیدَن خون ۵ـ آپَـخشـی (= طغیانِ آب، فرهنـگ پهلوی)

طُغیان، طُغـوان: ۱ـ دَرگُذشتن، از اَنـدازه ۲ـ نافَـرمـانی، سَرکشی ۳ـ آپَخشی ۴ـ جوشیدنِ خون ۵ـ بانگیدَنِ گاو ۶ـ گُستاخی

طُغیانِ قلم: سرکشی کِلك

طُغیانی: سَرکش، نافَرمان

طَفّ: ۱ـ لَب‌پُری، لَب‌ریزی ۲ـ کَرانه ۳ـ پُشتِهِ ۴ـ اَسپِ نَوَند ۵ـ نزدیك رسیدَن

طِفاف، طَفاف: ۱ـ سیاهی شَب ۲ـ لَب‌پُری ۳ـ اَسپِ نَوَند

طُفال: تُفال (آنندراج و لاروس این هردوواژه را تازی دانستـه‌اند، در فرهنگ معین تُفال و تُفاله هردو پارسی است)، پارسی تازی گشتـه: ۱ـ تُف، خَدو ۲ـ کَف، کَفَك ۳ـ لای خُشك

طِفال، (تك: طَفل): نازپَروردگان

طِفالَة: ۱ـ نازپَروردگی ۲ـ خُرد و ریزه شُدَن

طُفاوَة: ۱ـ شایوَر (لغت فرس)، خَرمن ماه (= هالـه) ۲ـ پَرَن، خَرمنِ آفتاب، این هردو واژه را پیروز مشرقی، یکی از سَرایندگان هَمروزگار فردوسی در این چامه‌ی نغز خود آورده است: به خطّ و آن لب و دنـدانش بنگـر ـ که هَمواره مرا دارنـد در تاب ـ یکـی هم چون پَرَن در اوج خورشید ـ یکی چون شایوَر، بر گِردِ مهتـاب (لغت فرس و برهان قاطع واژه‌ی پَرَن را پَروین دانسته‌اند)

طَفع: ۱ـ پُرشُدَن ۲ـ پُرکردَن ۳ـ پُرزایی، شِکَم به شِکَم زاییدَن ۴ـ بَرداشتن و بُردَن ۵ـ جوش، بَرپوست (لاروس)

طَفحان: خنور لبریز (آنندراج)، لَبالَب (لاروس)

طَفذ: ۱ـ گور ۲ـ دَرگور کَردَن، به خاك سِپُردن

طَفرَة، طفره در فارسی: ۱ـ ویدانَـك، ویلان، هم‌آوای پیلان (فرصـت و فاصلـه میان کاری، برهان) ۲ـ بَرجَستَن، به بالا جَستَن ۳ـ سَرشیر (آنندراج)

طَفرَةُ الزّاوِیَة: ویدانَكِ گوشه: در فَرزان، بزرگ شدن گوشـه است از تیزی (= حادّة) به بازی (= منفرَجة) بی آن که در این گشت راستایی (= قائِمَـة) شود، یا به گونـه ای دیگـر بزرگ شدن بَرمـوده (= شِیء) از کِهین است به مِهین، بی آن که در این فَرایند با میانین بَرابر گردد

طَفره رَفتن: ویلان رَفتَن، پاسخ روشَن ندادَن

طَفـره زَدَن: کوتـاهـی کَردَن، ویلان زَدَن، سَردَواندَن

طَفس: گاییدَن، زَن را (آنندراج)

طَفَس: چرکینی، چِرکَن شُدَن

طِفس: ۱ـ پَلید، ناپاك ۲ـ چِرك ۳ـ ریمناك

طَفش: ۱ـ گاییدَن ۲ـ پَلیدی کَردَن (آنندراج)

طَفشیقون = طَرخشقون، بنگرید بدان

طَفـطاف: ۱ـ لَبه‌ی سُست ۲ـ شاخه‌ی نازُك، تَرکه (لاروس) ۳ـ کناره‌ی جو، آبکَنار

طَفـطَفَـة: ۱ـ تهیگـاه ۲ـ گوشتِ آویزان ۳ـ نَرمجای شِکَم (معین)

طِفل: ۱ـ کودَك، رَتَك (فرهنگ پهلوی)، نوزاد، نوزادِه (آنـنـدراج) ۲ـ خُرد، از هَرچـیز (لاروس) ۳ـ نیاز ۴ـ خور، هنگام فرورفتن ۵ـ اَخگر ۶ـ آغازِ شَب

طَفل: ۱ـ نازپَرورده (آنندراج) ۲ـ کودَکی ۳ـ تاریك‌روشن، کمی پس از برآمدن و کمی پیش از فرورفتنِ خور

طَفَـل: ۱ـ خاك گِرفـتن ۲ـ پَسین، پیشین، در شبانروز

طِفلِ چَشم: مَردُمَك

طِفلِ چَمَن: نورُسته

طِفلِ چهل روزه: آدَم(ع) (غیاث اللغات)

طِفلِ حَقّ: فرزندِ خُدا، بَرنامِ عیسی(ع)

طَفلِ خونین: خورِ رَفت

طِفلِ دَبستان: دَبستانی، گُواژ: کَمدان، بی‌مایه

طِفلِ رَز، طِفلِ رَزان: کودَکِ رَز، مِی

طِفلِ شَب: ماه (غیاث اللغات)

طِفلِ مَشیمه: مِیِ اَنگوری (برهان)

طَفله: اَندُلسی، زیره‌ی دَشتی (برهان)

طِفلِ هِندو: مَردُمك چشم، از آن روی که سیاه است (برهان)

طَفن: ۱ـ مَرگ ۲ـ بَند و زندان (آنندراج)

طَفو: ۱ـ بَرآمَدن، بَرآب ۲ـ نمایانی بَرگ، بَردرخت ۲ـ سَخت دَویدَن: آهو ۴ـ مُردَن ۵ـ به کاری دَرآمدَن (آنندراج)

طُفوء: فُرومُردَنِ آتَش (آنندراج)

طَفوَة: گیاه نازك (لاروس)

طُفوح: ۱ـ پُرشُدَن، آوَند ۲ـ پُرکردن، آوَند را ۳ـ شِکم به شِکَم زاییدَن ۴ـ برداشتن و بُردَن، چنان که باد پنبه را

طُفور: بَرجَستَن

طُفوس: ۱ـ مُردَن ۲ـ گاییدَن، زن را (آنندراج)

طُفوق: ۱ـ آغازیدَن ۲ـ ماندَن، دَرجایی

طُفولَة: ۱ـ نازپَروَردِگی ۲ـ خُرد و ریزه شدن

طُفولِیَّت: کُنشِ ساختگی (= مَصدرِ جَعلی)، کودَکی (غیاث اللغات)

طُفَی، (تك: طُفیَة): بنگرید به طُفیَة

طُفیَة: ۱ـ بَرگِ گُلگُلدار (= درختِ مُقل) ۲ـ مارِ گُلگُلی، ماری است زَهردار که بر پُشت نگاره ای چون برگ گُلگُلدار دارد

طُفیَتین، (تك: طُفیَة): مارانِ گُلگُلی

طَفیف: ۱ـ کَم، خُرد، کوچَك (لاروس) ۲ـ نارسا

طَفیل: لایاب، آبِ لای‌دار در تَكِ تالاب

طُفَیل: ۱ـ ایرمان، آن که ناخوانده به میهمانی رَوَد (صحاح الفرس) ۲ـ اَنگل، نزدیك به آرشِ ایرمان در اَدبِ فارسی به کار رفته و فرهنگستان آن را برابرِ Parasite فرانسوی پذیرفته ۳ـ سَربار

طُفَیلِیّ، طُفیلی در فارسی: ۱ـ ایرمان (صحاح الفرس)، بِشتام، بِشتالَم (برهان) ۲ـ اَنگل (= Parasite)

طُفیلی شِناس: اَنگلشِناس

طُفیلی شناسی: اَنگلشِناسی

طَقّ: در پارسی: تَغ، آوایی است

طَقطَق: در پارسی: تَغ تَغ، آوایی است، دَغ دَغ

طَقطَقَة: در پارسی: تَغ تَغ کردَن، تَغ تَغ زدن

طُقطُق: فُشفاش، از گیاهان

طُقطُقیَّة: شُله‌مَرکِه (گویش گیلکی)، از مرغانِ پادراز مُردابی

طَقو: شِتابرَوی (آنندراج)

طَلّ: ۱- ریزه باران ۲- نَم نَمِ باران ۳- خوشنما ۴- سالخورده: مَرد ۵- مار

طُل: رایگانخونی، رایگان شُدَن خونِ کشته، بی کِیفَری

طُلّ: ۱- شیر، شیرِ خوراکی (برهان) ۲- خون ۳- پیه ۴- گَردَن (آنندراج)

طُل: نادرست نویسی تُل، زنِ بی شوهر (برهان)

طَلا: تِلا، واژه ای پارسی است که آن را چون تَپیدَن و تاس به طاء مُعَرَّب نویسند (غیاث اللغات، زیر واژه ی طاس)، پارسی است و آن را به عربی ذَهَب خوانند (بهره از برهان)، طِلا به معنی زرسرخ در اصل به تای قرشت به سبب اختلاط عرب و عجم به طای مطبقه نوشته اند (سراج، در غیاث اللغات)، تازی است از طلاء که طَلی ممال آن است (معین)، در فرهنگ عربی به فارسی لاروس طلاء و طلّی هیچ یك با آرِش زَرّ نیامده، زَرّ (فرهنگ پهلوی)

طَلا: ۱- نوزادِ آهو ۲- هرچیز کوچك (لاروس) ۳- بچه ی گاو و گوسفند (آنندراج) ۴- تَنِ جانور (برهان)

طَلاء: ۱- کَتران (= قطران)، شُرپون، مالیدَنی، هرگونه که چون دارو به کار رَوَد ۲- دُشنام ۳- ریسمان، که بدان پای بَره بندند ۴- دادمَند (= مُنصِف) ۵- سیکی، سِه یکی، میِ پُخته (بهره از آنندراج)

طُلاء: خونِ رایگان، خونِ رایگان رَفته (آنندراج)

طُلّاب، (تك: طالِب): جویَندگان، خواهندِگان

طِلاب: بازجُست، بازخواست

طَلّاب: بیشخواه

طِلاباف: پارسی است، تلاباف، زَربَفت

طَلاجات، طلاآلات: رَمَن نادرست، تلاها، زَرّینه ها

طَلاساز: کیمیاگر، پارسی است، تلاساز، زَرساز

طَلای تمام عیار: زَرساو (برهان)

طِلای خالص: تلای ناب، دَه دَهی (برهان)

طَلای قلب: دَه پَنجی (برهان)

طُلاطِل: ۱- دَردِ پُشت (لاروس) ۲- دَردِ بی دَرمان

طُلاطِلَة: ۱- خُروسَك، از بیماری ها ۲- گوشَکان (= لوزتین، برهان) ۳- دَردِ بی دَرمان

طِلاع: ۱- پُری ۲- آفتابخور ۳- آگاه شُدَن ۴- آگاه کَردَن

طَلاق: ۱ ـ هیلیش، هِلِش (فرهنگ پهلوی) ۲ ـ گُشادگی ۲ ـ یَلگی ۳ ـ رَوانی ۴ ـ آزادگی ۵ ـ سَرخوشی

طَلاقِ بائِنَـــة، طلاق باین در فارسی: هِلِش بی بازگَشت

طَلاقِ بِدعَـــة، طلاق بِدعَت در فارسی: هِلِش دَشتان (= حائِض)

طَلاقِ خُلع: هِلِش زَنخواست، هِلِشِ بی کابین

طَلاق دادَن: هِلاندَن

طَلاق رُجعی: هِلِشِ بازگَشتی

طَلاق گرفتن: هِلیدَن

طَلاقِ مُغـلَّظَة = سه طلاقـه: هِلِشِ دَفـزَك، سه هِلِش

طلاق نامه: هِلِشنامَك (فرهنگ پهلوی)، هِلِش‌نامه

طَلاقَـة، طَلاقَت در فارسی: ۱ ـ گُشاده زَبانی، رَوانی در سخن ۲ ـ خُنکی، بَرابری در هَوا

طلاکار: پارسی است، تلاکار، زَرکار، زَرگَر

طلاکردن: پارسی است، تلاکردن، زَرّین کَردَن

طَلا کـردن: از طَلاء تازی، مالیدَن، به کار بردنِ داروهای مالیدَنی، اَندودَن

طلاکوب: پارسی است، تلاکوب، زَرکوب

طلاگـرفـتن: پارسی است، تَلاگرفتن، در زَر گرفتن

طِلال، (تک: طَلّ): ریزه باران‌ها

طِلال: فارسی گویان ساخته‌اند به‌جای طلول و اَطلال که رَمَن طَلَل است، ویرانه‌ها

طَلالَة: ۱ ـ شگفت نمودَن ۲ ـ باران ریزه باریدَن (آنندراج)

طُلّام: شاهدانه، از گیاهان (آنندراج)

طَلاوَة: ۱ ـ چَشم داشتن ۲ ـ دِرَنگ کردن

طِلاوَة، طُلاوَة، طَلاوَة: ۱ ـ خوبی ۲ ـ شادمانی ۳ ـ پَذیرایی (آنـنـدراج) ۴ ـ دِلـپَـذیری ۵ ـ جادویی، جادوگونِگی ۶ ـ مالیدَنی ۷ ـ جُلوَزَغ، خَزه (لاروس)

طلای جعفری: زَردست اَفشار (آنندراج)

طلای خالِص و رایج: هِریوِه (برهـان)، تلای ناب و رَواگ

طَلائِـع، طلایِع در فارسـی (تک: طَلیعَـة): پیشسِپاهیان

طُلایَة: مالیدَنی، هَرچیز مالیدنی (لاروس)

طَلایه: فارسی گویان ساختـه‌انـد از طَلائع تازی، پیشسِپاه، پیشتاز

طَلایه بان: دیدبان (آنندراج)

طَلایه‌دار: ۱ ـ سَر پیشسِپاه ۲ ـ پیشسِپاهی

طلایی: ۱ ـ پارسی است، تلایی، زَرین، وِ رَنگِ زَر، رَنگِ زَرد، زَرگون (فرهنگ پهلوی)

طُلب: ۱ ـ پارسی تازی گشته، تُلب، گروه مردم

(غیاث اللغات)

طِلب: ۱ـ زَنخواه، زَنباره ۲ـ دِلبَر

طَلَب، (تک: طالب): جویَندگان، خواهندِگان

طُلَباء، (تک: طِلیب): جُست‌وجوگَران

طَلَب کار: ۱ـ بِستان کار، وامخواه ۲ـ خواستار

طَلَبَـة: طَلِبـه در فارسـی، (تک: طالـب): خواهنـدگان، در فارسی، طلبه = دانش‌پژوه، وَ، دین‌پژوه، دین‌آموز، هاویشت (فرهنگ پهلوی)

طَلَبیدَن: کُنشِ ساختـگی از طَلَب تازی، بازجُستن، جویا شُدَن، خواستَن (فرهنـگ پهلوی)

طَلَبیدن دَر اضطرار: سَدکام (برهان)

طَلَبیده: ۱ـ خواسته ۲ـ بازجُسته

طَلح: ۱ـ مُوز، از گیاهـان ۲ـ درخـتِ خار (لاروس) ۳ـ درختِ ازدوی تازی (= صَمـغ عَربی، آننـدراج) ۳ـ لایاب ۴ـ شِکَم تُهی ۵ـ درختـانِ بزرگ (آنـندراج) ۶ـ نخستین شکوفه‌های خرما

طَلَح: ۱ـ تازگی ۲ـ نازُکی

طِلح: ۱ـ کَنِه ۲ـ لاغر ۳ـ بَرابَر، رودَررو

طَلَحَك: تَلخَك، خَریشِ دَربار محمود غزنوی (بهره از برهان)

طِلِحیّات: راسته‌ی کَنه‌ها (لاروس)

طَلحَـة: ۱ـ زمینِ خارنـاك ۲ـ نام یکی از ده یاوَران محـمدبنِ عبـدالله (ص) (بهـره از غیاث اللغات)

طَلحِیَّة: تازی گشته (آنندراج)، بَرگِ رُت (رُت = کاغَذ، برهان)

طَلخ: پارسی تازی گشته، تَلخ (معین)

طَلخاء: گول: زن (آنندراج)

طِلخام: پیلِ ماده

طُلخوم: آبگَند

طَلس: ۱ـ چادُرِ سیاه ۲ـ پاك کردن، نوشته را ۳ـ زدودَن ۴ـ به زنـدان افتادَن ۵ـ کور گردیدَن ۶ـ تیزدادَن، گوزیدَن

طِلس: ۱ـ نوشته‌ی زدوده ۲ـ جامه‌ی ریمناك ۳ـ کُهنِه

طِلَسم، طِلِسم در فارسی: یونانی تازی گشته، Telesma، جَنبَل، نیرَنگ (برهان)، سِپهره بَند (برهان)، فَریبه، فَریبگَه (برهان)

طَلَّسمات، طِلِسمات در فارسی: (تک: طِلَسم)، جَنبل‌ها، فریبه‌ها، نیرَنگ‌ها

طِلِسم آگین: جَنبَل آگین

طِلِسم اُفتادَن: جَنبَل اُفتادن، گِره خوردنِ کار

طِلِسم گُشای: جَنبَل گُشای

طِلِسم گشایی: جَنبل گُشایی، گِره گُشایی

طِلِسم مُزَعفَر: پَنامِ کُرکُمی

طَلش = شَلط: کارد

طُلطُل: بیماری همیشگی (لاروس)

طَلطَلَة: جُنبانیدَن (آنندراج)

طَلع: ۱ـ شکوفه‌ی خُرما ۲ـ گَرده، گَرده‌ی گُل‌ها و شکوفه‌ها ۳ـ دیدبانگاه، جای بُلَند ۴ـ کَرانه ۵ـ چَغالِه، میوه و یا بَرِ درختان در آغاز گُوالِش

طُلَعاء: هَراش (= قِی، استفراغ، لغت فرس)

طَلعَة، طَلعَت در فارسی: ۱ـ دیدار ۲ـ رُخسار، چِهره ۳ـ یك شکوفه‌ی خُرما ۴ـ گَریبانه، آرایشِ نیامی

طُلعَة: ۱ـ ریژباره (ریژ = هَوا و هَوَس، برهان)، ۲ـ تَك‌پَران، زنی را گویند که گاه خود را به مردان بیگانه بنمایانَد ۳ـ هَمه‌دان، آگاه از چند و چون زندگی دیگران

طَلف: رایگانی، مُفت

طَلَف: ۱ـ دَهش ۲ـ آسان ۳ـ اَفزون، ازچیزی

طَلق: ۱ـ آهو (آنندراج) ۲ـ سَگِ شکاری ۳ـ تیززَبان ۴ـ دَردِ زایِمان ۵ـ خُنك بودن، نه گرم و نه سَرد ۶ـ آزاد، یَله ۷ـ گُشاده ۸ـ رَواداشت ۹ـ هِلیدَن (= طلاق گرفتن)

طَلق: پارسی تازی گشته، تَلك (برهان)، سنگی است کانی و بسیار سُست، ایرسون (آنندراج)، اَبرَك

طَلِق: ۱ـ خَندان ۲ـ گشاده‌روی ۳ـ گُشاده‌دَست ۴ـ گُشاده‌زَبان ۵ـ رَها، یَله

طِلق: ۱ـ رَوا ۲ـ ناب ۳ـ شِشدانگ، بی‌هَنباز ۴ـ بَهره ۵ـ دَوال

طُلَقاء، (تك: طَلیق): رَهاگَشتِگان

طَلقِ حَلال: تَلكِ رَوا، سیکی، میِ پُخته

طَلقِ رَوان: تَلكِ رَوان، گُواژ: میِ سِپید

طَلقِ رَوانِ گوهَری: تَلكِ رَوان گوهری، گُواژ: می انگوری (بهره از غیاث اللغات)

طَلقِ مَحلول: تَلکابِه، در زَرسازی (= کیمیاگری)، به کار می‌رفته

طَلقِ نَفس: هِلِشِ رَوان، نَبناد (واژه‌ی دساتیری، برهان)

طَلَل: ۱ـ تَن، پیکَر ۲ـ ویرانه

طَلَلُ السَّفینَة: بادبان کشتی (آنندراج)

طَلَم: چِرکی دَندان

طُلَم: خوان نهادن (آنندراج)

طُلمَة: کوماج، گونه‌ای از نان (آنندراج)، نان پَهن شُده (لاروس)

طَلِمساء: ۱ـ تاریکی ۲ـ زمینِ بی‌نشانه ۳ـ اَبرِ نازُك (لاروس)

طَلو: ۱ـ ریزه، هَرچیزی ۲ـ پای بَستَن، نوزاد چارپای را

طِلو: گُرگ، گُرگِ کوچَك

طَلوب = طالِب (غیاث اللغات) ۱ـ خواهَنده ۲ـ گود، ژَرف، چاه

طُلوع: ۱ـ بَرآیش، اُش (فرهنگ پهلوی)، تافتَن، دَمیدَن (برهان)، بَرآمَدَن (آنندراج)، بَرشُدَن، اَزیر (فرهنگ کوچك)، بَرخاستَن ۲ـ آگاه شُدَن ۳ـ آشکار گشتن ۴ـ شکوفه کردنِ خُرما

طُلوعِ دولت: بیداری بَخت

طُلوعِ صُبح: خوردَم، سپیده دَم، هووَخش، فَرَشم (فرهنگ پهلوی)، سپیده دَمان، سپیده دَمان کز سپهر کبود ـ رسانید خورشید شه را درود (نظامی)

طُلوع کردن: بَرآمَدَن، بَردَمیدَن

طُلوعَین، تثنیهٔ طلوع: پگاهان، بَردَمیدن پِگاه دروغین ویگاه راستین

طُلول، (تك: طَلَل): ویرانه ها

طُلول: ۱ـ کَم دادَن، کَم کردَن ۲ـ خونرایگانی، پاك شُدَن خون، بی کیفر ماندَنِ کُشَندِه ۳ـ بارنَدگی تُنُك، نَرم باریدن ۴ـ ناچیز گردانیدَن ۵ـ امروز و فردا کردن ۶ـ اَندودن، چیزی را ۷ـ بازداشتن (آنندراج)

طَلّی: سُخنِ بُلَند، وَرَمَن طِلاء، بَرّه های کوچَك

طَلی: هم آوای نَهی ۱ـ پای نَبَستَن ۲ـ مالیدَن ۳ـ نِگاهداشتَن

طَلَی: ۱ـ کَس ۲ـ تَن، پیکَر ۳ـ بَره آهو ۴ـ کَتران مالَندِه ۵ـ سَخت بیمار: مَرد (بهره از لاروس) ۶ـ خوشی، کامجویی

طَلیان: زَردی دَندان

طَلیب: ۱ـ جوینده، خواهنده ۲ـ خواستَنی

طَلیح: کَنِه (لاروس)

طَلیس: ۱ـ کور ۲ـ زِندانی

طَلیسا: واژه‌ی پارسی است، تَلیسا، گونه ای شَسَن خوراکی (بُرهان)، (شَسَن = صَدَف)

طَلیعَة، در فارسی طَلیعِه: ۱ـ پیشرو، پیشسپاه، پیشتاز ۲ـ دیده بان

طَلیق: ۱ـ گُشاده ۲ـ تیز، باز ۳ـ رَها، یَله، آزاد

طَلیقُ اللِّسان: زَبان آور

طَلیقُ الوَجه: گُشادِه روی

طَلِمل: ۱ـ شگفت انگیز و نیکو: مَرد ۲ـ شِگفت آور، هرچیز ۳ـ خونرایگانی ۴ـ شَبنَم زَدِه (بهره از لاروس)

طُلیَة: گردَن (لاروس)

طَمّ: ۱ـ پُرآبی ۲ـ پُرکَردَن ۳ـ اَنباشتَن، چاه را ۴ـ بُریدَن، موی را ۵ـ بر شاخه نشستن، پَرَنده ۶ـ نَرم دَویدَن

طِم: ۱ـ دریا ۲ـ شماره‌ی بسیار ۳ـ رسا: مَرد ۴ـ شترمُرغِ نَر ۵ـ کیرِ کَلان ۶ـ اَسپ نیکورو (آنندراج)

طَماچه: نادرست نویسی تُوانچه

طِماح: ۱ـ نافرمانی: زَن (آنندراج) ۲ـ خودستایی (لاروس)

طَماطم: تازی از Tomate فرانسوی، گوجه فرنگی

طَمّاع: آزور (آنندراج)

طُمّاع، (تك: طامِع): آزمَندان

طَماع: ۱ـ آزمَند گَردیدَن ۲ـ اُمیدداشتن

طَماعَة، طَماعِيَّة: آزمَندی (لاروس)

طُماغه، طُماقه: ترکی، کُلاهِ باز، کُلاهِ جُرِه، جُره در پارسی نرینه‌ی بازرا گویند (برهان)

طَماق: مُچ پیچ

طَمالَة: اسپانیایی تازی گشته، مُشكِ چوپان، از گیاهان (معین)

طَمأنَة: آرامیدَن، دَست کشیدن از کار

طَمأنین: آرام، آرامِش (غیاث اللغات)

طُمَأنینَة، طُمَأنینِه در فارسی: ۱ـ آرامِش ۲ـ آسایِش ۳ـ گِرانسَنگی ۴ـ آرامِشِ دِل، آسودِگی

طَمث: ۱ـ خونِ دَشتان ۲ـ دَشتان شُدَن ۳ـ دُختَرکی بُردَن ۴ـ گاییدَن ۵ـ بِسودَن ۶ـ ریمناکی

طَمج: جُودَر، از گیاهان خودروی (برهان)

طَمح: ۱ـ بُرون شدن، بی پَروانه‌ی شوی ۲ـ بُلَند نِگَری ۳ـ چشم چَرانی: زَن ۴ـ جست وجو، در دوردَست ۵ـ خودبینی، مَنی

طَمَحاتُ الدَّهر: سختی های زَمانه

طَمر: ۱ـ به خاك سِپُردَن ۲ـ پنهان کردن ۳ـ بَرجَستَن

طِمر: ۱ـ جامه‌ی کُهنه ۲ـ چادُرِ کُهنه (آنندراج) ۳ـ تُهی دَست (لاروس)

طُمُر: نادانی

طَمر: پارسی تازی گشته، تَمر، تَمرِ هندی، از گیاهان

طِمِر: هَیدَخ، اَسپ تند و تیز و جَهَنده (برهان)

طَمرا: بید انجیر (برهان)، کَرچَك (معین)، در بُرهان قاطع این واژه پارسی دانسته شده و تازی آن را «خروع»

طَمرَسَة: ۱ـ تُرُنجیدَن ۲ـ سِپَسپایگی رَفتَن (آنندراج)

طَمس: ۱ـ ناپَدید شُدَن، ناپَدیدی ۲ـ ناپدیدکَردَن ۳ـ از بیخ بَرکَندَن ۴ـ کور کردَن ۵ـ زابزُدایی، زبانزد سوفیانه، زدایش همه زاب ها (= صفات) در شیفتگی به فروزه های خدایی

طَمسلَة: به ستوه آمدَن، از دَستِ زَن

طُمطُراق: واژه پارسی است، از گونه‌ی تُرُنب که طُرُنب می نویسند = طاق و طُرُنب، تاغ و تُرُنب (برهان)، تُمتُراغ (صاحب مؤید نوشته

که طُم به معنی عُلُوّ است و طُراق به معنی آوازه‌ی خوشی و طمطراق از این مُرکّب است، غیاث اللغات)، کَرّ و فَرّ، خودنمایی

طَمَع: ۱ـ آزوَری (فرهنگ پهلوی)، اَنچخت (لغت فرس)،

جُزین داشتم امید و جزین داشتم اَنچَخت، ندانستم کَز دور گُوازِه زَنَدَم بَخت (کسائی)، اَلچَخت، اِلچَخت (برهان)، به اَلچَخت خود را مَیفکَن به دام (فردوسی)، آز، بَیوس (لغت فرس)، نَکُنَد مِیل بی هُنَر به هُنَر، که بَیوسَد ز زهر طَعمِ شِکَر ۲ـ اُمید ۳ـ گیره‌ی سپاهی (جیره تازی گشته‌ی گیره‌ی پارسی است)

طَمِع: آزمَند، بَیوسا، اُمیدوار

طَمع بُردَن: آزیدَن، آزمند شُدَن

طَمَع بستن: آزیدَن

طَمَعِ خام: آرزوی بیهوده

طَمَع داشتن: ۱ـ اُمیدوار بودَن ۲ـ چَشم داشتن ۳ـ آزوَرزیدَن

طَمغا: ترکی، بنگرید به تَمغا

طَموح: ۱ـ اَسپِ سَرکش، توسَن ۲ـ بُلَندپَرواز: مَرد ۳ـ بُلَند کوهِه (کوهِه = مُوج)

طُموح: بُلَند نگریستن، به چیزی، از بالا نگاه کَردَن

طُمور: ۱ـ رفتن ۲ـ جَستَن ۳ـ گَشتَن ۴ـ درگذشتن

طِمِورِم: ساخته از تازی ۱ـ آب و خاک ۲ـ خشک و تَر ۳ـ بیش و کَم ۴ـ داراکِ بسیار

طَمول: بَدزَبان، مَرد (آنندراج)، دَند (لغت فرس)

طُمُولَة: ۱ـ پَلیدزَبانی ۲ـ بی باکی (آنندراج)

طُمُوم: ۱ـ پُرآبی ۲ـ بُریدَنِ مُوی ۳ـ تاب دادَنِ مُوی ۴ـ گِره زَدَنِ مُوی (بهره از آنندراج)

طُمُون: (تک: طَمن)، آرَمیدگان

طَمِیس: کُور، نابینا

طِمیل: ۱ـ پنهانکار ۲ـ بُزغاله ۳ـ زیغ (= بوریا، لغت فرس) ۴ـ لایاب، گِلاب ۵ـ خارِ کُویَک (= نَخل) ۶ـ گردَنبَند ۷ـ نانِ پَهْن ۸ـ تیرِ خُونین

طِمیم: ۱ـ هَیدَخ، اَسپِ نیک تُند (لغت فرس) ۲ـ یانِه‌ی سپید (یانه = کَتّان) ۳ـ نَرم دَویدَن

طُمینَة، کاهیده‌ی طُمَأنینَة: بنگرید به طُمَأنینَة

طِنّ: خُرمای تَر (آنندراج)

طُن: پارسی تازی گشته، تَن، اَندام

طِناب، طَناب در فارسی: رِشتَک، رَسَن (فرهنگ پهلوی)، ریسمان (برهان)، بَند، چون بَندِ چادُر

طَنابِ اَبریشمی: چُکُک (برهان)

طَناب از لیفِ خُرما: کَباك (برهان)، کَبار، کَبال، رَسَنِ آژَغی (آژَغ = لیفِ خُرما، برهان)

طَناب اَنداختَن: ۱ـ دارکشیدَن ۲ـ کَمَند انداختَن

طَنابِ باریك: بَنَه (برهان)

طَناب باز: ۱ـ بَندباز، رَسَنباز ۲ـ تاب باز، سابُودباز (سابُود = ارجوحه، برهان)

طَنابِ بَنّایی: پاختِه (برهان)، ریسمانِ کار (گویش تهرانی)

طَناب پوسته‌ی کِتّان: کُنَب (برهان)

طَناب خُور: گودی، ژَرفا (معین)

طَناب خِیمه: پایژه (برهان)

طَنابِ دار: چاتُو (آنندراج)

طَناب زَدَن: پیمُودَن، اندازه گرفتَن (معین)

طناب گردن سُتور: چَلوك (آنندراج)

طنابِ لباس: وَزِه، ریسمانی که بر آن جامه‌های شسته آویزَند (برهان)

طِنابی = طِنَبی، بنگرید به طِنَبی

طَنابیب، (تك: طُنبوب): استخوان‌های ساغ

طَنابیر، (تك: تُنبور): از ریشه‌ی پارسی، تَنبورها

طَنّاز: ۱ـ نازکُننده، شوخ (غیاث اللغات)، نازَنده، نازنین ۲ـ کَشخَرام ۳ـ فسوس کننده، شَکّك (آنندراج)

طَنافَة: بَدنهادی

طَنّان: ۱ـ پُرآوا، بانگی ۲ـ زَرین پَر، مَگسخوار، از پَرَندگان

طَنّانَة: ۱ـ مُرغِ مَگسخوار ۲ـ کَبتِ رنگین (کَبت = زنبور عسل)

طُنُب: ۱ـ بَندِ چادُر ۲ـ پِی (= عَصَب) ۳ـ دَوالِ کَمان ۴ـ رَگه‌ی بَرگ

طَنَب: چادرِ دامیك (= مُشَبَّك)

طِنبار: پارسی تازی گشته، تُنبور

طُنبُر: تازی از Tonneav فرانسوی، گاری

طُنبَك: پارسی تازی گشته، تُنبَك، دُمبَك (غیاث اللغات)

طَنبَل: گول نما: مَرد

طَنبَلَة: ۱ـ گول نمایی ۲ـ بَدرَفتاری

طَنبَلَة: مؤنث طَنبَل: گول نما، زَن

طُنبوب: استخوانِ ساغ

طُنبور: پارسی تازی گشته ۱ـ تُنبور، در فرهنگ لاروس تنبور را ترکی و طُنبور را مُعرّب ترکی دانسته و بی گمان آن را به‌جای تنبورِ تُرکی، که خود گونه‌ای از این ساز است گرفته، غیاث اللغات آن را مُعرّب تو نبره‌ی هندی دانسته که برابر است با گونه‌ای کدو، ریشه‌ی آن را پارسی و دُنبِ بَره دانسته، زیرا که این ساز به دُمِ بَره هَمانند است. برهان طنبور را مُعرّب

تنبـور پارسی دانسته، دَنبَره (آننـدراج) ۲ـ سُتونِه، غَلتَك ۳ـ تُنبور، از خرفستَران

طُنبورِ ترکی، طنبور سه تار: تُنبورَك، سِتو (برهان)

طَنبور شروانی: تُنبور چهارتار، شُوشَك (برهان)

طِنَبی: پارسی است، تَنبی (= اطاق بزرگی که در عقب تالار واقع است، فرهنگ لارستانی، احمد، اقتداری، ۱۳۳۴)، شیشه بَند، تِنبی (گویش گیلکی)، شاه نِشین، بادغَرد (صحاح الفرس)، بساجای کاشانه و بادغَرد ـ بدو اَندرون شادی و نوشخورد (ابوشکور)

طَنجَرَة: پارسی تازی گشته (لاروس)، تِنجیر، پاتله، پاتیل، دیگِ مسین

طِنجیر: پارسی تازی گشته، (لاروس)، تِنجیر، پاتِله (غیاث اللغات)، پاتیله (= دیگ حَلواپَزی، صَحاح الفرس)

طَنـز: ۱ـ ناز (غیاث اللغات) ۲ـ پیغاره (صحاح الفرس)، سَرزَنِش ۳ـ ریشخَند

طَنز کُنان: نازان، نازکُنان

طَنطَنَة: ۱ـ تَشت زَنی ۲ـ آوای رود ۳ـ آوازِ زیر، آوای زیر ۴ـ کَرّ و فَر

طنطورُ الجُندِیّ: تاج خروس، از گیاهان

طَنفَسَة، طَنبِسه در فارسی: پارسی تازی گشته، تَنبَسه (برهان): ۱ـ زیغگونه ای از بَرگِ خرما ۲ـ نِهالی، دوشك ۳ـ جامه

طَنین: وَر، چو تیر از زه بخواهد تافتن سَر ـ پَدید آید دَر آهنگِ کمان وَر (ویس ورامین)، وِز، آوای بز (= زنبور)، وِزوِز

طنین اَفکَن: وَراَفکَن

طنین اَنداز: وَراَنداز

طَنینی: وَری

طَو: گُرُسنه (آنندراج)

طو: تُرکی، جَشن (معین)

طَوّاب: خِشت پَز (آنندراج)، آگُورپَز، کوره پَز

طَوابِق، (تك: طابَق): ازریشه ی پارسی، تابه ها

طَواحِن، (تك: طاحِنَـة، تك: طاحونَـة): دَندان های آسیا (آنندراج)

طَواحین، (تك: طاحونَة): آسیاها (معین)

طَوار: ۱ـ اَندازه ۲ـ بَرابر

طَوارُ الدّار: فَراخیِ سَرای

طواراه: تاجِ شاهانِ زَهری، از گیاهان، این واژه در بُرهان طَواره آمده برابر با بیش، که بیخ گیاهی است

طَوارِف: (تك: طارِف)، نُویافته ها

طَوارِف: به گونه ی رَمَن، چَشم ها

طَوارِفُ الخَیمَة: دامَن های چادر

طَوارِف: طَوارِفُ القَرائح: نوآوری ها،

هوشساخته‌ها

طَوارِق، (تك: طارِقَـة): ۱ـ پُتـیارگانِ شَب (پُتیاره = بَلا، لغت فرس) ۲ـ نَویدها

طَواسیم: طَواسین، به‌جای ذَواتِ طسم ـ سیمنـادهـای نِپی (= سوره‌های قرآن) که با طس و طسم آغاز می‌شود

طَواشی: ترکی تازی گشتـه، از طاپُوچی ۱ـ بی‌خایه ۲ـ خواجه‌سَرا

طُواط: دِلیر: مَرد

طَواعِیَّة: بَندِگی

طَواعین، (تك: طاعون): مَرگی‌ها

طَواغیت، (تك: طاغوت): بُت‌ها

طَواف: پیرااگَردی (آنندراج)

طَوّاف: ۱ـ دوره‌گَرد (آنندراج)، دَستفروش ۲ـ پیشیار ۳ـ کَلك‌دار (لاروس)، کَرَجی از نای و شاخه و مَشك

طَوّافِ سَرکش: ۱ـ دوره‌گَرد، تَبَـك‌کِش ۲ـ شَبرُو ۳ـ دزد، راهزَن

طَواف کردن: پیرااگَشتَن، از آیین‌های هَنج

طِوال، (تك: طَویل): دِرازها، دِرازی‌ها

طُوال: دراز

طَوال: ۱ـ درازی ۲ـ پایانِ روزگار (لاروس)

طِوال، (تك: طَویلَة): سُتوربَندها

طُوّال: بسیار دراز (لاروس)

طِوالُ السّاق: درازپایان، پرندگان درازپا

طَوالِـق، (تك: طالِـقَـة): هِلیدِگان (= طلاق گرفتگان)

طَوالِق: خُنك، نه گَرم و نه سَرد

طَوامِس، (تك: طامِس): دورها، ناپَدیدها

طَوامیر، (تك: طومـار): از یونـانی، نامـه‌ها، نِوِشته‌ها، فَروَرتَکان (پهلوی)

طَواویس، (تك: طاووس): فَراشمُرغان

طَوائِف، (تك: طائِفَة): دودمان‌ها، خانواده‌ها

طَوائِـق، (تك: طوق): یارِه‌ها، گَردنبَنـدهـا، پَرگَرها

طَوایِل: رَمـن نادرست از طویله، رَمنِ طَویلَة در تازی طِوال است، سُتوربَندها، ستورگاه‌ها

طوب: خِشتِ پخته (آنندراج)، آگور (= آجُر، تازی گشته‌ی آگور است)

طوبَة: یك آگور

طوبَة: ۱ـ کَنگرِ خودروی، از گیاهان (بهره از معـین) ۲ـ پنـجمین ماه مِیخی (مِیخ = قُطب، فرهنگ پهلوی)

طوبَی: عِبـری تازی گشتـه از تُوا ۱ـ خوشی، شادی ۲ـ نیکو ۳ـ درختِ بهشتی

طوبیقـا: Topica، یونانی تازی گشته، دانشِ سِتیز

طوبی قامَت: بِهشت اَندام

طوبَی لَك: خوشا تو را

طوبَی لَکُم: خوشا ایشان را

طوبِین: لاتینی تازی گشته، موش ِ کور زیرزمینی، کورموش (لاروس)

طوبینیّات: تیره ی کورموشان

طوپ: توپ، بنگرید به توپ

طوپچی: بنگرید به توپچی

طَوح: ۱ـ دور و دراز

طَوح: سَرگَشتِگی

طَوخ: چَفته بَستَن (= تهمت زدن)

طَور: ۱ـ پایِستَن ۲ـ کوه ۳ـ خرسَنگ ۴ـ توده ریگ ۵ـ پُشتِه

طور: پارسی تازی گشته، تُور، دام

طَور: ۱ـ سان (آنندراج) ۲ـ اَندازه ۳ـ جاوَر (= حالَت) ۴ـ گونه ۵ـ رَوِش ۶ـ بار (= دَفعَة)

طور: ۱ـ کوه ۲ـ سَرایِ خانه ۳ـ بَرابَر ۴ـ یکی از سیمنادهای نِبی (= سوره های قرآن)

طورانِیّ: ۱ـ پَدرام (= وحشی)، آدمی، پَرنده ۲ـ تَلخوم (گویش گیلکی)، پَرنده ای از راسته ی کَبوتران

طور دگر: اِنیا، یوتَر (فرهنگ پهلوی)

طوری که: یَت (فرهنگ پهلوی)

طُوری: برهان این واژه را برابر رَمیدگی و «وحشَت = وَحشی» آورده، گمان می رود، توری یا تولی باشد برگرفته از توریدَن یا تولیدَن که رَمیدَن و به یکسو شُدَن است. ذبیح بهروز نیز تولی را با وحشی تازی برابر دانسته

طُورِیّ = طورانِیّ: وَ ۱ـ بیگانه ۲ـ کَسی

طوزغو: تُرکی، خوراكِ پیشکِشی

طوزلُق: ترکی، خوراك تُرکی

طوس: پارسی تازی گشته ۱ـ توس، شهری است در خُراسان و نامی (از رسالهٔ معرّبات، غیاث اللغات) ۲ـ توس، آزاددار

طَوس: ۱ـ ماه ۲ـ خوبی، خوبرویی ۳ـ پاسِپَر کَردَن (آنندراج) ۴ـ فَراشمُرغ (= طاووس)

طوس: پارسی تازی گشته از: توسَك، نَرمکُن (= مُسهِل)، از داروها

طوسَك: نادرست نویسیِ توسَك، از گیاهان دارویی

طوسی: نادرست نویسی توسی ۱ـ از مردم توس ۲ـ از رنگ ها ۳ـ گوشه ای در ماهور ۴ـ گونه ای شال

طَوش: گولی، نابخرَدی

طوط: ۱ـ مار ۲ـ پَنبه ۳ـ بُلَند بالا، مرد ۴ـ باشِه ۵ـ شب پَره ۶ـ خُرد و ریزه ۷ـ سَخت پیکار ۸ـ دِلیر ۹ـ گَشنِ تیزوَرَن (وَرَن = شَهوَة)

طوطَك: نادرست نویسی توتَك، دودَك، از پرندگان

طوطی: پارسی تازی گشته، توتی (فرهنگ رشیدی)، در بُرهان قاطع این واژه به درست «توتی» آمده، در غیاث اللغات آمده: «طائری است که در ایّام رسیدن توت پیدا می آید و خوردن توت را دوست دارد و این منسوب به توت است» واژه ی طوطی در فرهنگ عربی به فارسی لاروس نیامده و به این پرنده در تازی بَبغاء می گویند.

طوطیا: پارسی است، توتیا (آنندراج)، از داروها

طوطِیَك: نادرست نویسی توتِیَك، توتیِ کوچَك

طوطی وار: نادرست نویسی، توتی وار

طَوع: ۱ـ فَرمان بُردَن، گَردَن نهادَن ۲ـ پُرگیاهی دَر چراگاه ۳ـ رام، فرمان بَرَنده ۴ـ خواهان (آنندراج)

طَوعِ العِنان: اَسبِ رام (لاروس)

طَوعاً اَم کَرهاً، طَوعاً و کَرهاً: خوش و ناخوش (غیاث اللغات)، خواه و ناخواه (آنندراج)، خواهی نَخواهی (فرهنگستان)

طَوف: ۱ـ پیراگَردی ۲ـ گَشت ۳ـ کَلك، چوب و نی که بَرهم بَندند و مَشکی چند پُر باد کرده بر آن نهند و بر آن نشسته از آب بگذرند (برهان) ۴ـ دیواره ۵ـ شَبگَرد

طُوف: پارسی است، توف، زنِ پیر و شکسته (بهره از برهان)

طوفان: یونانی تازی گشته است (معین) برابر با: بادِ تُند، تندابه‌ی ویرانگر، مَرگ و میر، شَب تاریك، برابر این واژه: سِنودان و بادَم در فرهنگ پهلوی آمده ولی از آن روی که در پارسی واژه ی توفان آمده، برابر با شورش دَریا (بنگرید به بُرهان قاطع) و هم چنین توفیدَن در ادب پارسی که واژه ی توفان از آن برگرفته شده، پیشینه‌ی دیرینه دارَد، فردوسی گوید: بتوفید کوه و بلر زید دَشت ـ خروش سِپَه زاختران دَرگذشت، می توان هم چنان که در آنندراج زیر واژه ی «توف» آمده، طوفان تازی را برگرفته از توفانِ پارسی دانست نه از Typhonos یونانی

طُوق: ۱ـ پَرگَر (لغت فرس)، عَدورا از تو بهره غُلّ و پاوَند، ـ ولی را از تو بهره تاج و پَرگَر (دقیقی)، چَنبَره (آنندراج)، گَردَنبَند، یارِه (برهان)، ۲ـ تَوانِستَن، یارا، تُوان ۳ـ گُشادِگی

طوق: ترکی، بنگرید به توق، توغ

طوقان: ترکی، شاهباز (برهان)، ازمرغان شکاری

طُوقان: Toucan، فرانسوی تازی گشته، نُکرَنگی، از پَرَندگان

طَوق اَنداختَن: گود افتادَن، سیاه شُدَن،

بَرگَردیدَن

طَوق بُردَن، طوق بازی: چَنبَره بازی، چنبره بُردَن، گونه ای آوَرد دَر تیر اَندازی

طَوقِ بَهار: آژفَنداك (= قوس قزح، صحاح الفرس)، رَنگین کَمان (برهان)

طَوق دار: ۱ـ چَنبَره دار، پَرگَردار ۲ـ گرفتار، بَندی

طَوق دار: دَرَفشدار

طوق ماه: خرمنِ ماه، شایوَرد (لغت فرس)، شادوَرد (برهان)

طُوقِریون: Teucrium ، لاتینی تازی گشته، مریم نخودی، از گیاهان (معین)

طوقه: از طوقَة تازی ۱ـ چَرخه ۲ـ چَنبره، پَرگَر، چَنبَر

طوقهٔ چاه: چَنبَرِ چاه، پَرگَرِ چاه

طوقهٔ یقه: زهِ گریبان (معین)

طوقی: پَرگری، گونه ای کَبوتَر

طُوَل، (تك: طولَی): دِرازه ها، دِرازگان، بُلَندها، بنگرید به سَبعُ الطُوَل

طُوَّل: باباساغی (= ابوساقی)، پادِرازه، از مرغان

طول: ۱ـ فزونی ۲ـ توانایی، تَوانگَری، فَراخزیستی ۳ـ خودستایی ۴ـ به‌رُخ کشیدَن

طَوَل: طول ۱ـ زِندگانی ۲ـ دِرَنگی کَردَن، کِش دادَن، دِرَنگی (فرهنگ پهلوی)

طول: دِرَهنا، دِرَهناد (فرهنگ پهلوی)، درازا (دانشنامهٔ علائی)، بُلَندی، بُلَندا، درازی

طولاً: به درازا، اَزدرازی

طولانی: ۱ـ دیر ۲ـ دراز، دور و دراز، رِختِه (واژه نامهٔ مازندرانی)

طولِ جغرافیایی: دِرازه ی گیتایی

طول دادَن: درازکردن، دیر کردن، دِرَنگی کردَن، کِش دادَن

طولِ عُمر: جاندرازی

طول کشیدن: به درازا کشیدَن

طولِ موج: درازای کوهِه

طوله: پارسی است، تولِه (گمان می رود برای آن که به جای توله ی سَگ گرفته نشود آن را باط تازی نوشته اند)، گونه ای از نرم تنان که بر شَسَنِ آن دنباله های خارگونه نشسته است

طُولی: درازایی

طُولَی، مؤنث اَطوَل: وَ، پایگاه بُلَند

طولیاب: بالِستیاب (بالِست = ارتفاع، فرهنگ پهلوی)

طومار: یونانی تازی گشته، فَروَرتَك (فرهنگ پهلوی)، فَرنامه، نامه ی دراز، فَروردِه

طومارنِویس: ۱ـ فَروَرتَك نویس، فَروَرده نویس ۲ـ شمارگر، هَمارنویس

طومـاری: ۱ـ فَروَرتکیك، آنچـه وابستـه به فَرَوَرتك است ۲ـ روشن، آشکار، دبیره ی خوانا

طومَة: ۱ـ مَرگ و میر ۲ـ پُتیارِه (= بلا)، آسیب ۳ـ سَنگ پشتِ ماده (آنندراج)

طونـلُس: یونـانـی، کاه مکـه، گیاهی است خوشبوی (برهان)

طوی: ترکـی تازی گشتـه از توی، شادی، جشن، جشن زَناشویی

طَوَی: ۱ـ گُرُسنِگی ۲ـ خیك (آننـدراج) ۳ـ کَجی، دُمِ مَلَخ و دیگرها (لاروس)

طُوَی: دَرنوردیده، پیچیده (لاروس)

طِوَی: گُرسنِه

طَویّ: ۱ـ دَخشَكِ پنهانی (دَخشَك = خَبَر) ۲ـ جامـه‌ی پیچیده ۳ـ چاه دیواره دار ۴ـ پُشتواره ۵ـ پاسی از شَب

طَویل: ۱ـ دَرگ، دَگر (فرهنگ پهلوی)، دِراز (آنندراج) ۲ـ بُلَند، بالِستیك (= مرتفع) ۳ـ شبِ درازدیرپاز (معین) ۴ـ دراز، گونـه ای از بازی نَرد، که در آغاز بازی مهره های سپید و سیاه تنهـا در دو ستون نهاده می شَوَند ۵ـ از سنگ جامه ها، چهار بار فعولن مفاعیلَن

طویلات الارجُل: درازپایانِ کیسه دار

طَویلات السّاق: بابـاسـاغیان، رَستـه‌ی باباساغیان

طَویلُ البـاع: ۱ـ گُشادِه دَست، بخشنده ۲ـ درازدَست

طَویلُ الذَّیل: دامَنه دار، کِشدار

طَویلُ العُمر: درازِزی، سالخورده

طَویلُ القامَة: بُلَندبالا (فرهنگستان)

طَویلُ المُدَّة: درازِزَمان

طَویلُ الیَد: کَجدَست، دُزد، کِشرُو

طَویلَة، طَویله در فارسی: ۱ـ بَنـدِ ستـور ۲ـ سُتـورگاه (فرهنگ پهلوی)، دَرش، هم آوای بَخش (برهان)، جای عَلَفش نه زین کُهَن دَرش ـ ازخوشه‌ی چَرخ و گوشه‌ی عَرش (خاقانی)، کِلوم (واژه نامهٔ مازندرانی) ۳ـ کوس (= قطار) ۴ـ رِشتِه

طَویله بَستن: چادُر زَدَن

طَویلهٔ دُر: رشتـه‌ی مروارید (بهـره از غیاث اللغات)

طَوِیَّة، طَوِیَّت در فارسـی: ۱ـ راز ۲ـ پیچیدگی ۳ـ اَندیشه ۴ـ چیم (= نیَّت، فرهنگ پهلوی)

طه: طاهـا خوانـده می شود ۱ـ نام یکی از سیمنـادهـای نِبی (= سوره های قُرآن) ۲ـ نام پیغمبر (ص) برابر با یا طاهِر (غیاث اللغات)

طَه: آرام کُن (آنندراج)

طَهاء: بَرابَر آمده (آنندراج)

طَهاءَة: اَبرِ بُلَند (لاروس)

طَهارَة، طَهارت در فارسی: ۱ـ پاکی، پاکیزگی (فرهنگ پهلوی)، پاك شُدَن (آنندراج) ۲ـ پاکدَشتانی ۳ـ پادیابه (= وضوء) ۴ـ پلیدشویی، پلیدی زدودن (= استنجاء)

طهارَت جای، طهارت خانه، طهارت گاه: آبریزگاه، جایی

طَهارت شکن: پاکی شِکَن، پادیابه شِکَن

طَهارت گرفتن: پلیدی زدودن، پلیدشویی، کونشویی

طَهاطُه: آواز اَسپان (آنندراج)

طَهاف: اَبرِ بُلَند

طَهافَة: ۱ـ یك اَبرِ بُلَند ۲ـ پوستِ تُنُك

طُهاوَة: ۱ـ سَرشیر ۲ـ خونِ دَلَمه

طَهامَة، طَهایَة: آشپزی (لاروس)

طُهر: ۱ـ پاکدَشتانی ۲ـ دورگردانیدَن

طَهِر: پاك، پاکیزه (لاروس)

طَهر: ۱ـ پاکیزه کَردَن ۲ـ دور کَردَن

طَهَّرَالله رَمسَهُ: خدای گورَش را پاکیزه کُناد

طِهران: پارسی تازی گشته، تِهران (آنندراج)

طَهَرمَثواهُ: پاکیزه باد گورَش

طُهرَة: ۱ـ پاکی ۲ـ شُستَن، به‌آب شستن، آبشویی

طَهف: نَرم، شُل وِل (لاروس)

طَهَف: ۱ـ نیایه، آزبا (= دعا) ۲ـ نیرَنگ، جَنبَل (= طِلِسم) ۳ـ چَنته‌ی چوپانِ آفریکایی، از گیاهان

طَهفَة: ۱ـ تِکّه پاره ۲ـ زَبوده، از گیاهان (آنندراج)

طَهق: شتافتَن (آنندراج)

طَهل: آب بَدمزه

طُهلَة: ۱ـ گیاه اَندَك ۲ـ تَره‌ی نازُك (آنندراج) ۳ـ تیرگی و تَباهی (لاروس)

طَهلیزَج: تَلخیزَك، گیاه تلخی است که یهودان در یکی از جشن هایشان می خورَند

طَهماسب: نام پارسی است، تَهم اَسپ، تَهماَسب

طَهمورِث: نام پارسی است، تَهمورِس

طَهو: ۱ـ کار ۲ـ بریان کَردَن، گوشت پُختَن (آنندراج) ۳ـ نان (لاروس)

طَهور: ۱ـ پاك کُننده ۲ـ پاك (غیاث اللغات)

طَهی: ۱ـ زَدَن سَخت ۲ـ اَبرِ نازك (لاروس)

طَهَی: خُرده کاه

طُهِیّ: بریان کردَن، گوشت پختن (آنندراج)

طَهیر: ۱ـ پاك کننده ۲ـ پاك (غیاث اللغات) ۳ـ شُسته

طَیّ: ۱ـ سِپُرد (پهلوی)، دَرنوردیدَن، نَوَردَن (برهان) ۲ـ پیچیدَن ۳ـ نَهانیدَن ۴ـ گُرسنگی (آنندراج) ۵ـ نَورد، شِکَن (معین)، چین ۶ـ

گونه‌ای از روزه، پَس از سه روز خورَند، تنها به گاه شام چَند چکّه آب نوشند

طَیُّ الأرض: گیتی نَوَرد

طَیِّ حَدیث: پوشاندنِ سَروا (سَروا = حَدیث)

طَی کَردَن: سِپُردَن (فرهنگ پهلوی)

طَیِّ کَشح: روی گَرداندَن، رویگَردانی

طَیِّ مسافَت: بُریدَن راه، دَرنوردیدَنِ راه

طَیا: یونانی، نوشادُر پیکانی (برهان)

طُیّاب: بوی خوش (آنندراج)

طُیاب: بسیار نیکو (لاروس)

طَیّار: ۱ـ پَرَنده، پَروازکننده ۲ـ هَیدَخ، اَسپِ چالاك ۳ـ چُست ۴ـ زَبانه‌ی ترازو (معین) ۵ـ ترازو، کَپان ۶ـ آماده‌ی پَرواز ۷ـ جَهَنده (غیاث اللغات)

طَیّار: مغولی، شاهرس، پَروه یا بازی که به شاه می‌رسیده

طَیّارات: از مغولی به شیوه‌ی رَمَنِ تازی ۱ـ شاهرِسان ۲ـ گُمشده‌ها ۳ـ داراكِ نَبودِگان، داراكِ گریختگان، دَرزمان ایلخانان ۴ـ ساو دَروازه‌ها، درزمان سلجوقیان (بهره ازمعین)

طَیّارات، (تك: طَیّارَة): هواپیماها، کشتی‌های تندرو، نَوَندها

طَیّارَة، طَیّاره در فارسی: ۱ـ کَشتی تیزرو ۲ـ نَوَند، اَسپ تیزرو ۳ـ بالابَر ۴ـ زَخمه (= مضراب) ۵ـ هَواپیما، پَرانه (فرهنگ کوچك)

طَیّاری: ترياك مالی (معین)

طَیّاش: ۱ـ سَبُکسَر ۲ـ سَبُکبال (آنندراج)

طَیّان: ۱ـ راز (لغت فُرس)، گِلکار، لادگَر ۲ـ گُرسنه: مَرد

طَیان: نادرست نویسی تَیان، تیان ۱ـ دیگِ بُزرگ (برهان) ۲ـ یاسِ دَشتی، از گیاهان

طَیّانَة: گِلکاری، کارِگل

طِیب: ۱ـ بوی خوش ۲ـ خوش بَرخورد ۳ـ بهین، بهتَرین ۳ـ شوخ

طَیِّب: ۱ـ پاك ۲ـ رَوا (= حلال) ۳ـ خوشایَند ۴ـ بوی خوش ۵ـ گُوارا، خوشمزه ۶ـ خُرسَند ۷ـ نیکو

طَیِّبات، (تك: طَیِّبَة): نازُگ‌گویی‌ها (آنندراج)، اَشوها

طَیِّبُ‌الاَدا: خوش‌آواز، خوشگو (غیاث اللغات)

طَیبَط = ابوطیط: مرغِ زیبا، از مُرغان (لاروس)

طَیِّبَة، مؤنث طَیِّب: وَ ۱ـ بَرنامِ شهرَ مَدینه ۲ـ اَشو

طِیبَة، طیبَت در فارسی: ۱ـ شوخی، لاغ (صحاح الفرس) ۲ـ رَوا ۳ـ پالوده، مِی پالودِه

طَیثار: ۱ـ پَشه (لاروس) ۲ـ گیادیوَك، گیاپِت،

گونه‌ای پِت یا بید گیاهخوار

طَیثاریّات: گیتاپِتان، رَسته‌ی گیاپِتان

طَیجَن = طاجَن: پارسی تازی گشته، تابه

طَیحَة: ۱ ـ کارِ دُشوار ۲ ـ بَدآمَد

طَیخَة: ۱ ـ پتیاره (= بَلا) ۲ ـ جَنگ

طَیر: ۱ ـ پَرَنده ۲ ـ پَرَندگان، تَك و رَمَن یکی است، مُرغ، مُرغان، طَیر در تازی نامِ رَمَن (= اسم جمع) است ۲ ـ پَریدَن ۳ ـ دِراز گردیدن ۴ ـ سَبُکبالی، فَراخزیستی ۵ ـ مُرغوا (= فالِ بَد)

طَیرُاللَّیل: خَرِبواز. خَربیواز، شَب‌پَره (= خفاش)، شَواك (فرهنگ پهلوی)

طَیَران: پَرواز

طَیَرانُ الحَربیّ: پَرواز هَواپیماهای جنگی، پَرواز جنگی

طَیَرانُ المَدَنیّ: پَروازِ هوایی، پَرواز هواپیماهای باربر یا راهی‌بَر

طَیرَة، طیره در فارسی: ۱ ـ سَبُکی، کَمی ۲ ـ خَشم

طَیرَة: ۱ ـ مَرخِشه (= نحس) ۲ ـ مُرغوا، مُرغوا گِرفتن (= فال بَد گرفتن)

طیرهٔ عقل: سَبُکی خِرَد، کَم خِرَدی

طیره گر: خَشمناك

طَیرِیَّة، طِیریّه در فارسی: بیماری توتی، مُرغاك

طَیس: بِسیار، فَراوان، چون خاك و خاشاك و مور و پَشه

طیسفون: تیسفون، پایتخت ساسانیان

طیسه: پارسی است، تیسه، بستر، بالین (برهان)

طَیش: ۱ ـ نابخرَدی، سَبُکسَری ۲ ـ اَندوه زدگی ۳ ـ لَغزشِ تیر

طَیشان = طَیش

طَیطان، طیطانَة: گَندَنای دَشتی

طِیطو، طِیقو: سیاخوت؟، گونه‌ای مُرغابی، یَلوه، تیتو

طَیطَوَی: تیتو، مُرغِ آبی (لاروس)، سَنگخوار (آنندراج)، یَلوِه (= Sandpiper ، فرهنگ نوین پیوسته)

طَیف: ۱ ـ خَشم ۲ ـ دیوانِگی ۳ ـ پِندار ۴ ـ بیناب (= چیزهایی باشد که در حال مکاشفه دیده می شود، برهان) ۵ ـ آژفَنداك، آژفَند، هُرم (فرهنگ کوچك)

طَیفُ الشَمسیّ، طیفِ شَمس: آژفَنداك

طَیف نما: پَرتو شِکَن، هُرم نما، Spectros-cope در فرانسوی

طَیفور: ۱ ـ مَلَخَك ۲ ـ پَرَنده، هرچه بِپَرد ۳ ـ بَرنام بایزید بَستامی

طَیفی: Typha ، لاتینی تازی گشته، لوییِ پَهن بَرگ، از گیاهان (معین)

طِیقان، (تک: طاق): از ریشه‌ی پارسی، تاک‌ها، تاغ‌ها

طَی کش: رُوزه دارَنده (غیاث اللغات)، درباره‌ی چگونگی این روزه داری بنگرید به طَیّ

طِیل، (تک: طول، تک: طَول): زندگانی‌ها، دِرَنگی‌ها (آنندراج)

طیلا: پارسی است؟، تیلا، سیکی، سِه یکی، می پُخته

طیلافیون: یونانی؟ ۱ ـ بُستان اَفروز ۲ ـ تخمِ بستان اَفروز (برهان)

طَیِّ لسان: دَرنَوَردیدَن زبان، خاموشی (غیاث اللغات)، زَبان دَرکام

طَیلَسان: پارسی تازی گشته، تالَسان (غیاث اللغات)، تالِشانه (آنندراج)، گونه‌ای جامه‌ی دراز و بُلَند که فرزانگان و سخنوران و داوران بر دوش می انداخته اند، تازیان به ایرانیان: ابن طَیلَسان یا تالِشانه پوش می گفته اند

طَیلَسان: پارسی تازی گشته، تالِشان، تالِش، شهرستانی از گیلان

طَیلَسانِ مُزَعفَر: تالِشانه‌ی کُرکُمین، تالِشانه‌ی زَرّین، گُواژ: آفتاب

طَیلَسان مُطرّا: تالِشانه‌ی نُو، گُواژ: شَب

طَیم: نیکوکار گَردیدَن (آنندراج)

طیم: پارسی است؟، تیم، تِم، راج، از گیاهان

طِین: ۱ ـ گِل ۲ ـ کارِ گِل، گِلکاری

طِینِ اَحمَر: گِل سُرخ، خاکِ رُس، خاکِ سُرخ

طین اَرمَنی: گِل اَرمَنی

طین اَصفَر: گِلِ زرد، گِل زَهرکُش

طین اِصفهانی: خاکِ سپاهانی

طین اَندلسی: خاکِ ویار، گِلِ خوردَنی

طینِ حجازی: اَنگبار، از گیاهان

طین صعیدی، طین صغدی: گِلِ نَسوز (معین)

طینِ فارسی: گِلِ پارسی، گِل سَرشوی (برهان)

طین مأکول: گلِ خوراکی، گِلِ ویار

طِینَة: اَندکی گِل

طینَة، طینَت در فارسی: ۱ ـ نِهاد (برهان)، سِرِشت (آنندراج)، گِل (فرهنگ کوچک)

طُیور، (تک: طَیر): پَرَندگان

طُیورِ سَدره: پَرَندگانِ بَرین، فِرِشتِگان

طُیوران: رَمَنِ ساختگی در فارسی از طیور، پَرَندگان

طُیورخانه: تَگَند (برهان)

طُیوط: سَختی

طِیهوج: پارسی تازی گشته، تِیهو (برهان)، از پرندگان

ظ

ظَأب: ۱ـ بانگ، فَریاد ۲ـ تَکخوانی ۳ـ پیوَندپَذیری، زَناشویی ۴ـ سِتَم، سِتَمگَری ۵ـ شوهرخواهر (آنندراج) ۶ـ برادرشوهر (لاروس) ۷ـ هَمریش (= باجِناغ)

ظَأرَة: دایه گرفتَن

ظارِی: گَزَنده (آنندراج)

ظاعِن: فَرارَوَنده (= کوچَنده)

ظَأف: راندَن، دور کردَن (آنندراج)

ظاف، ظَوف: ۱ـ موی گَردَن ۲ـ پُشتِ گَردَن ۳ـ پوستِ گَردَن

ظافِر: پیروز، پیروزمَند

ظالع: ۱ـ پَسمار (= مُتَّهَم، فرهنگ پهلوی) ۲ـ گُنهکار (آنندراج) ۳ـ لَنگ، از سُتور ۴ـ خمیده، کَج (لاروس)

ظالِم: ۱ـ موستگر، سِتَمبَك، مَر (فرهنگ پهلوی)، گُرداس (برهان)، سِتَمگَر، گُرداش (فرهنگ کوچك) ۲ـ آشیانه باف (لاروس)، از پَرَندگان

ظالِمانه: سِتَمگرانه، مَریك

ظالِم گُداز: مَر بَرانداز، سِتَمگَر گُداز

ظالِم‌نهاد: آزارنهاد، سِتَم‌سِرشت، مَر نِهاد

ظالِمون، (تك: ظالِم): بنگرید به ظالم

ظالِمی: سِتَمگَری

ظالِمین، (تك: ظالم): سِتَمگَران، گُرداسان

ظاهِر: ۱ـ پَیتاك، پِتاك، وَنفداك، دِسَك (فرهنگ پهلوی)، پَروَهان، فُروهیده، وَغست، (برهان)، پَیداد، سَگول (آنندراج) ۲ـ نَما، دِلبَر جانرُبای عشق آمد ـ سَر بَر و سِر نَمای عشق

آمد (سنائی)، بیرون، بُرونه ۳ ـ دیتار (فرهنگ پهلوی)، دیداری، آشکار ۴ ـ پُشتِه میدان، میدانِ پُشتِ شَهر (غیاث اللغات) ۵ ـ اَفزوده، دُنباله ۴ ـ روستا

ظاهِراً: هَمانا (آنندراج)، گویا (برهان)، آشکارا، به‌آشکاری، دَزَندیس (فرهنگ کوچك)

ظاهِرُالبَلَد: پیراشَهر، بیرونِ شَهر

ظاهِرات، (تك: ظاهِرَ)، آشکاره‌ها، پَدیده‌ها

ظاهِرُالروایَة، ظاهِرُالمذهب: کیشِ آشکار

ظاهِرُالصَّلاح: ایوازه (برهان)، آراسته و پیراسته

ظاهِرُالعلم: شُدَنی‌های دیداری

ظاهِرُالمُمکِنات: تابشِ فروزگان (= تَجلّی صفات الهی)

ظاهِرُالوجود: تابشِ نام‌ها (= تجلّی اَسماءِ حَقّ)

ظاهربینی: بُرون نگَری

ظاهرپَرَست: نماپَرَست، پوسته بین، پوسته پَسَند

ظاهرپَرَستی: نماپَرَستی، پوسته پَسَندی

ظاهِرخوب: هُواُرن (فرهنگ پهلوی)، خوبُرون

ظاهِرشُدَن: سَهیستَن (فرهنگ پهلوی)، پیداگشتَن، وَغستَن (برهان)، هوختَن، هوخیدَن (برهان)

ظاهرشدن، دَرجمع: آفتابی شُدَن

ظاهِرکردن: پِتاکِنیدَن (فرهنگ پهلوی)، آشکارکَردَن

ظاهِرگَردیدَن = ظاهِرشُدَن، بنگرید به ظاهرشُدَن

ظاهرگرداننده دین: دین نِمودار (فرهنگ پهلوی)

ظاهر و باطِن یکی: یکرویه (برهان)

ظاهِرَة، مؤنث ظاهِر: بنگرید به ظاهر، وَ ۱ ـ بیرون‌زَدَه، برون جَستِه، چَشم ۲ ـ بُلندنای ۳ ـ بُلَند، پُشتِه: زَمین ۳ ـ دیداری، آشکارِه، پَدید، نِمود (لاروس) ۴ ـ آبخور ۵ ـ نیمروز (آنندراج)

ظاهِری: ۱ ـ بیرونی، نمایی، ۲ ـ بُرون نِگَر

ظِباء، (تك: ظَبی): آهُوان (غیاث اللغات)

ظَباة: کَفتار، از جانوران (آنندراج)

ظُبات، (تك: ظَبَة): دَمِ شمشیرها، لَبه‌ی شمشیرها، نوك نَیزه‌ها

ظُبَة: ۱ ـ لَبه‌ی شمشیر ۲ ـ نوكِ نَیزه

ظَبی: ۱ ـ آهو، نَر ۲ ـ اَسپِ فَربه (آنندراج)

ظَبیَة: ۱ ـ آهو، ماده ۲ ـ گوسفند، ماده ۳ ـ گاو، ماده ۴ ـ زَهارِ زن، چوز ۵ ـ اَنبان، اَنبانه ۶ ـ خَمِ

دَرّه ۷ـ کیسه، از پوستِ آهو

ظَرّ: ۱ـ سنگ، سَنگِ تیز ۲ـ آتشزنه، زَند (= چَخماق، برهان)

ظَرء: ۱ـ آبِ یخزده ۲ـ خاکِ یَخزَده

ظِراب، (تك: ظِرب): پُشتِه‌ها، کوه‌های خُرد

ظُراف: زیرَك، خُرده دان

ظِراف: (تك: ظریف)، زیرَکان، خُرده سَنجان

ظُرّاف: زیرَك، دانا، داننده

ظَرّاف: خُرده سَنج، بسیار دانا

ظَرّافون، (تك: ظَرّاف): زیرَکان

ظِرافَـة، ظِرافَـت در فارسـی: ۱ـ زیرَکـی ۲ـ کاردانی ۳ـ خُرده دانی، خُرده سَنجی ۴ـ نازمان (فرهنگ کوچك)

ظرافَت کردن: زیرَك نمایی کَردَن

ظرافت و مَزاح: گَنگَل (برهان)

ظرافت و مَسخرگی: تَتَر بو، تَتره (برهان)

ظَرائِف، (تك: ظَریفَـة): دَرمَکـان (فرهنـگ پهلوی)، تاژان

ظَرَب: چَفسیدَن، دوسیدَن

ظِرب: ۱ـ پُشتِـه ۲ـ سَنگِ بَرآمـده ۳ـ تیزی سَنگ

ظِربان، ظَرِباء: راسو، اَنگورخوار (لاروس)، از جانوران

ظَرَر = ظَرّ، بنگرید به ظَرّ

ظَرف: ۱ـ آوَنـد (برهـان) (در غیاث اللغـات کاهیده‌ی آبوَند)، وَند (برهان)، سُپار (برهان)، سَوین، خَنور (آنندراج) ۲ـ جاوَر (= حالَت) ۳ـ تیزهـوشـی، زیرَکی، در چهـره و زَبـان (لاروس) ۴ـ راستباز ۵ـ ژاغَر (= حوصله)

ظُرَفاء، (تك: ظَریف): تاژان، زیرَکان

ظَرفِ آب: آبخوری، یامَك (فرهنگ پهلوی)، جام، آپـدان، آبـدان (فرهنـگ پهلوی)، راك (برهان)، تکوك (پهلوی)

ظَرفِ آش: دورَك (فرهنگ پهلوی)، دوری

ظرفِ آشغال: شَلِته (برهان)، آخالدان

ظَرفِ اَندازه گیری: پیمانه (برهان)

ظَرف، به شکل حیوان: بَکوك (برهان)

ظَرف تخلیهٔ آب: آبِه کَلدَن (گویش گیلکی)

ظَرفِ خوراکخـوری، ظرفِ غذا: اَستَـك (فرهنگ پهلوی)

ظرفِ رختشویی: تَشت

ظرفِ روغَن: جَگیجه (برهان)، روغندان

ظَرف روغن گیری: کو بین (برهان)

ظَرف سُفـالی: بَرخـوز (آنندراج)، دوسین، کَپارَك، کَپاری، خُمب (فرهنگ پهلوی)

ظَرفِ سنگی: بُردی (برهان)

ظَرفِ شَرابخـوری: بُلوك (برهـان)، ساغـر (برهان)

ظَرفشوی: آوَند شوی

ظَرفِ شیر: سیس (برهان)، شیرخوری

ظَرفِ شیردوشی: دوشَنِه (برهان)، چیری (گویش گیلکی)

ظرف شیرمُقدس: در آیین یَسنا، پَتواسَك (فرهنگ پهلوی)

ظرف غَذاپُختَن، ظرف طَبّاخی: دِگ، دیگ (فرهنگ پهلوی)

ظرفِ غَلّه: کانور (برهان)

ظرف، که در آن چیزهای خشك ریزند: خُشکوَر (بهره از فرهنگ پهلوی)

ظرف، که در آن خود را شویَند: آبزَن (فرهنگ پهلوی)

ظرف کره گیری از ماست: آنین (آنندراج)

ظرفِ گِلی: تاپو (برهان)

ظرفِ لَبریز: پایانِ زندگی، به گُواژ، جامِ لَبریز

ظرف ماست و دوغ: کاویش، کَویشِه (برهان)

ظَرفیَّة، ظرفیّت دَر فارسی: ۱ـ زَهی (فرهنگ پهلوی)، گُنج، گنجا (برهان) ۲ـ آبگیر ۳ـ بارگیر ۴ـ آتاوی (= اِستعداد، فرهنگ پهلوی)

ظَرفیّت الکتریکی: گُنجای کَهرُبی

ظَرفیّت داشتَن: ۱ـ گُنجا داشتن ۲ـ آتاوی داشتن، تُوان داشتَن

ظَرفیت مُثبَت: گُنجای هایی

ظَرفیت مَنفی: گُنجای نایی

ظَرفیّت نداشتَن: بُردبار نبودَن، تاب نداشتَن

ظُروف، (تك: ظَرف): آوَندان، خَنور

ظَریف: ۱ـ نازك، تُنك (فرهنگ پهلوی)، تاژ (برهان) ۲ـ بَذله گوی، خُرده دان ۳ـ سُخَنوَر، خوش گوی ۴ـ تیزهوش، زیرَك، نِزومان (فرهنگ پهلوی) ۵ـ شَنگ، شَنگول (فرهنگ کوچك)، لولی (برهان)

ظَریفُ الطَّبع: ساسِنهاد (ساس = ظریف و لطیف، برهان)

ظَریفانه: بَذله گویانه، هُشیارانه، زیرَکانه

ظَریف، دَرسُخَن: نَغز (هزار سال نثر پارسی) (هر چیز عجیب و بدیع را گویند، برهان)

ظریف مَنظَر: خوشنَما، هوتاش (بهره از پهلوی)

ظَریفَة، مؤنث ظریف: بنگرید به ظریف، وَ، دَرَمَك (فرهنگ پهلوی)

ظریفی: زیرَکی، نازُکی، تُنُکی

ظَریل: راسوی امریکایی (لاروس)، از جانوران

ظِعام، ظِعان: ۱ـ ریسمانِ بار ۲ـ رَسَنِ کَجاوِه، بَندِ هودَگ

ظَعائِن، (تك: ظعینَة): ۱ـ هودَگ‌ها، هودَگ نشینان

ظَعـن، ظَعَـن: ۱ـ فَرارَوی (= کوچ) ۲ـ زَن، هنگامی که بَرهودَگ سوار است

ظَعون: ۱ـ شتر بارکَش ۲ـ شُترهودَگ کِش

ظَعِین: فَرارَوَنده (= کوچ کننده)، رَوَنده (غیاث اللغات)، فَراپَرواز (بهره از فرهنگ پهلوی)

ظَعِینَة: ۱ـ زنِ شویدار ۲ـ زنِ هودَگ سَوار ۳ـ هودَگ (= هودَج تازی گشته)

ظَفّ: ۱ـ زنـدگانـی تلخ ۲ـ گِرانی پیوسته (آنندراج)

ظَفَر: ۱ـ وَیل (لغت فرس)، بدانـدیش دشمن بدو وَیل جوی ـ که تا چون سِتانَد از او، چیزِ اوی (رودکی)، فَرخاد (بهروز)، پیروزی، چیرِگی ۲ـ پیروزگَشتَن

ظُفر، ظُفُر: ۱ـ ناخن ۲ـ ناخنه، در چشم، ناخنه‌ی چَشم ۳ـ نوکِ کمان (آنندراج)

ظَفِر: پیروزمَند (لاروس)

ظُفرالطِّیب: ناخنِ بویا، گونه‌ای لیسک (= حلزون) که از هند خیزَد، ناخن دیو، ناخنِ خرس، ناخن پَریان

ظُفرالعِفریت: ناخُنِ پَریان، گونه‌ای از لیسَک (= حلزون)، = ظُفرُالطیب

ظُفرُالعُقاب: ناخنِ باز، از گیاهان

ظُفرالقِطّ: پاپیتال، پیچکِ زَمینی (لاروس)

ظُفرُالنَّسر: کاسنیِ آسمانگون، از گیاهان

ظَفَرانگیز: وَیل اَنگیز، پیروزی اَنگیز

ظَفَرداَدن: پیروزکَردَن

ظَفرمَند: پیروزمَند (معین)

ظَفَرَة، (تک: ظافِر): پیروزان، وَ، ناخنک چَشم (لاروس)

ظُفَرَة: ناخُنگیا، از گیاهان

ظُفرَة العجوز: خارخَسَک (لاروس)، بارِ مُغیلان (آنندراج)

ظَفَریافتَن: پیروزگَشتَن، دَست یافتَن

ظَفِیر: دَستیاب، پیروزمَند

ظِلّ: ۱ـ بَشک (لغت فرس)، سایه ۲ـ سیاهی شَب ۳ـ نیرو ۴ـ بُزُرگی ۵ـ آسودگی ۶ـ تَن ۷ـ آغاز جوانی ۸ـ آغاز زمستان ۹ـ سختی گَرما ۱۰ـ پُرزجامه ۱۱ـ اَبر، پوشاننده‌ی خور ۱۲ـ آفتابِ بُلَند ۱۳ـ دراز ۱۴ـ پناه (= کَنَف) ۱۵ـ کوهه، خیزابه

ظِلال: ۱ـ سایه اَفکَن ۲ـ سایه‌ی اَبر ۳ـ سایبان

ظِلال، (تک: ظِلّ): سایه‌ها

ظِلال، (تک: ظِلَّة): سایبان‌ها

ظِلال البَحر: کوهه‌ها، خیزابه‌ها

ظِلُّ السَّیف: سایه‌ی شمشیر

ظِلُّ العَرش: سایه‌ی تَختگاه، سایه‌ی بِهِشت

ظِلُّ الله: سایه‌ی خُدا، در شاهنامه نخستین فرمانروای خودکامه‌ای که خود را سایه‌ی خدا خوانده، اسکندر است

ظِلالَة: تکّه ابر

ظِلّ اَوَّل: سایه‌ی نخست = خِرَدِیکُم، نخستین برآینده از خُدا، زبانزدِ فرزانی

ظِلّ مُتَمَم: سایه‌ی رسایَند، در دانشِ سه گوشگان (= مثلثات)

ظِلام، (تک: ظُلمَت): تاریکی‌ها

ظَلام: تاریگرایی، آغازِ شَب، پَسین

ظَلّام: ۱ـ سِتَم‌پیشه ۲ـ شُتُرکُش (= قَصّابِ شتر)

ظَلام: ۱ـ سِتَم ۲ـ چَپ‌چَپ نگاه کَردَن (بهره از لاروس)

ظُلام، (تک: ظُلم): سِتَم‌ها

ظُلّام، (تک: ظالم): سِتمکاران

ظُلامات، (تک: ظُلامَة): دادخواهی‌ها

ظَلامَة: ۱ـ دادخواهی (آنندراج) ۲ـ سِتَم (لاروس) ۳ـ به سِتَم داده، به زور داده

ظِلّ حَق، ظِلّ خدا: سایه‌ی خُدا

ظِل زمین: سایه‌ی زمین، گُواژ: شَب (برهان)

ظِلّ ظلیل: سایه‌ی کشیده، سایه‌ی دراز (غیاث اللغات)

ظَلع: ۱ـ لَنگیدَن ۲ـ تنگی زَمین، به انگیزه‌ی پُرگالی (= جَمعیَّت) ۳ـ آک (= عیب)

ظَلَع: لَنگی، لَنگیدَن (لاروس)

ظِلف: ۱ـ سُمِ شکافته، چون سُمِ گاو و گوسپند (غیاث اللغات)، زَنگله (برهان) ۲ـ پیروی ۳ـ نیاز ۴ـ دِلخواه ۵ـ آماج

ظَلف: ۱ـ ناچیز ۲ـ رَوا ۳ـ تنگی زندگانی (آنندراج) ۴ـ خونرایگانی

ظَلَف: ۱ـ پوشاندنِ جاپا ۲ـ دُرُشت گردیدن ۳ـ بازایستادَن ۴ـ تَنگی‌روزی

ظَلِف: ۱ـ جای بُلَند، از آب ۲ـ گِل و لای (آنندراج)

ظَلِفُ النَّفس: پرهیزگار، پارسای

ظَلفاء: سَنگِ پَهن

ظِلُّکُم طَویل: سایه‌تان بَر سَرِ ما، سایه‌تان درازباد

ظَلَم: ۱ـ تَن ۲ـ کوه (آنندراج) ۳ـ گیاه تاتاری (لاروس)

ظَلم: ۱ـ بَرف ۲ـ سپیددَندانی

ظُلم: ۱ـ موست، موستگری، سِتَمبَکی، ویخرونی (فرهنگ پهلوی)، سِتَم، سِتم کَردَن (آنندراج) ۲ـ نابه جایی، نارَوایی ۳ـ هُدِه کاهی (هُده = حَقّ) ۴ـ فُزون آبی ۵ـ بیراهی ۶ـ تاریکی (غیاث اللغات)

ظُلَم، (تک: ظلمَة): تاریکی‌ها

ظَلماء: ۱ـ تاریکی ۲ـ نیک تاریک

ظُلُمات، ظُلُمات و ظُلمات در فارسی: (تک: ظَلمَة)، تاریکی ها

ظُلُمات ثلاثه، ظُلُمات ثَلثه: سه تیرگی: ۱ـ تیرگی زَهدان ۲ـ تیرگی شِکَم ۳ـ تیرگی پُشتِ پدر، وَ: ۱ـ تیرگی شَب ۲ـ تیرگی شِکَم ماهی ۳ـ تیرگی تَکِ دَریا که یونس (ع) را پیش آمد، وَ: ۱ـ تیرگی سرشت ۲ـ تیرگی ریژ (= هَوَس) ۳ـ تیرگی جانِوَری، دَر رَوانِ آدمی، وَ، تیرگی در درازا، پهنا و ژرف جهانِ فرودین (بهره از غیاث اللغات)

ظَلمانی: در پیوند با ظَلَم است برابر با تاریک شُدَن (غیاث اللغات)، ظُلمانی = ظُلمانِیّ (معین)، تار، آزاغ (آنندراج)، تارون (برهان)، دَخش، بخواه آنچه خواهی ودیگر ببخش، مَکُن بر دل ِ ما چُنین روز دَخش (فردوسی)

ظلم پیشه: سِتَم پیشه

ظلمَت آباد: نیست آباد، جهانِ نیستی

ظلمت سَرای: جهانِ خاکی (معین)

ظلمت کده: تاریکَده

ظلمَتیان: تاریگَرایان، گُواژ: پیروان مانی که خدای تار را باور داشتند

ظُلم کَردَن: هِچیدَن (فرهنگ پهلوی)

ظُلم و تَعدّی: اُشتُلَم (برهان)

ظَلَمَة، ظَلَمه در فارسی (تک: ظالم): سِتَمگَران

ظُلمَة، ظلمَت در فارسی: ۱ـ تاریکی، تَم (فرهنگ کوچك) ۲ـ نابینایی، تاربینی

ظُلوف، (تک: ظِلف): زَنگِله‌ها، سُم‌های شکافته

ظَلوم: سِتَمدوست، سِتَم پَروَر (برهان)

ظُلَّة، ظُلّه در فارسی: ۱ـ سایبان ۲ـ اَبرِ سایه‌دار (غیاث اللغات) ۴ـ چَتر ۵ـ ایوان، سَرپَناه

ظِلّی: سایه ای

ظَلیف: ۱ـ خوار ۲ـ پُتیار (= بَلا) ۳ـ سختی ۴ـ بُنِ گَردَن

ظَلیل: نَسار، جایی که آفتاب بر آن کمتر تابَد (برهان)، سایه‌دار

ظَلیلَة، مؤنث ظَلیل: وَ ۱ـ آبگیر ۲ـ دِرَختِستان

ظَلیم: ۱ـ شترمرغ نَر (آنندراج) ۲ـ ستمدیده (لاروس)

ظَلیمَة: دادخواهی (آنندراج)، به‌زور گرفته، به سِتَم رفته

ظَمآن: ۱ـ تِشنه: نَرینه ۲ـ چهره‌ی اُستخوانی

ظَمأی، مؤنث ظَمآن: وَ، خُشك، باد ۲ـ پشت چشم نازك (بهره از لاروس)

ظَمی: ۱ـ تیرگی، پَژمردگی ۲ـ کم گوشتیِ بَج (بَج = لَثه، معیار جمالی)، کَم خونیِ بَج

ظَمیاء: ۱ـ لَبِ کَبود ۲ـ ساگِ کم گوشت ۳ـ

بَج کَم‌خون ۴ ـ پلکِ نازُك

ظَنّ: گومان (فرهنگ پهلوی)، گُمان، گُمانه (برهان)، رَویز (آنندراج)

ظَنّان: رَویزگَر، بَدگُمان

ظَن بُرَدَن: گُمانیدَن (برهان)، رَویزیدَن

ظَنانَة: چَفتِه، بوسین (= تُهمَت)، بَدگُمانی

ظَنب: ریشه‌گاه

ظَنون: بَدگُمان: مَرد (غیاث اللغات)

ظِنین: ۱ ـ پَسمار (= مُتَّهم، تهمت کرده شده، فرهنگ پهلوی) ۲ ـ بَدگُمان، رَویزمَند (فرهنگ کوچك)، تنها در فارسی

ظَواهِر، (تك: ظاهِرَة): پَیدادها، نِماها، وَ ۱ ـ بالای دَرّه‌ها ۲ ـ زمین‌های بُلَند (لاروس)، پُشتِه‌ها

ظِهار: هَم‌پُشت شُدَن، زبانزدی در کیشِ اسلام، گفتنِ مَرد زن را: تو بَر من پشت مادرمنی، به این گفتن زن بَر مَرد نَشایِست (= حرام) می گردد (آنندراج)

ظِهارَة: ۱ ـ اَبره (برهان)، رویه‌ی جامه ۲ ـ پوشلایه، در انگلیسی Epithelium

ظَهارَة: پُشتیبان یافتَن

ظَهائِر، (تك: ظَهیرَة): بنگرید به ظهیرَة

ظَهر: فُراك (برهان)، پُشت (آنندراج)

ظَهَر: ۱ ـ دَرد پُشت ۲ ـ مانِه، رَختِ خانه

ظُهر: نیمروز، نیمروزگاه، رَپیتوین، رَپی (فرهنگ پهلوی)

ظُهرکوك: رَپیکوك

ظَهرنِویسی: پُشت نِویسی (فرهنگستان)

ظِهرَة: یاریگر

ظُهرَة: ۱ ـ سنگ پشت ۲ ـ یاریگَر ۳ ـ دودمانِ مَرد

ظِهری: پَسِ گوش اَنداخته، از یاد بُرده

ظَهریّ: پُشتی

ظُهور: پِتاکی، پیداکی، دَخشاکی (فرهنگ پهلوی)، پیدایی، آشکاری، نِمود

ظُهور کَرَدَن: پَدیدآمَدَن

ظُهور و بُطون: پیدایی و نهُفتِگی

ظَهیر: ۱ ـ پُشتیبان، در انگلیسی Back، زبانزد ورزشی ۲ ـ هَم‌پُشت، یاری‌دهنده، پشتی کننده (غیاث اللغات) ۳ ـ نیرومند: از ستور

ظَهیرَة، مؤنثِ ظَهیر: وَ ۱ ـ نیمروز ۲ ـ گَرمگاه (آنندراج)

ظَیّ: اَنگبین

ظَیأة: گول: مَرد (آنندراج)

ظَیّان: ۱ ـ مانده اَنگبین، دَر کندو ۲ ـ یاسمین دَشتی، پوست پیرای، از گیاهان ۳ ـ یاسِ زَرد،

ظِئیر: دایِه، زنی که بچه‌ای جز فرزندِ خود را نیز شیر دهد

ع

عاب: ۱ـ آهـوك (فرهنـگ پهلوی)، آك ۲ـ بی فرهَنگی ۳ـ آکناکی ۴ـ آك کَردَن

عابِـث: ۱ـ بازی کنـنـده (غیاث اللغـات)، به بازی گیرَنده ۲ـ بیهوده (معین)

عابِـد: ۱ـ پَرَستنـده (برهـان)، خُداپَـرَست (لاروس)، هیرمَنـد (برهـان) ۲ـ خشم گیرنده (آنندراج) ۲ـ زاوَر، پیشیار (= خدمتکار)

عابِدانِه: زاوَرانه، خُداپَرَستانه

عابِدفریب: هیرمَندفریب، دِلفَریب

عابِدون، (تك: عابِد): هیرمَندان

عابِدَة: پَرَستنده: زَن

عابِدی: هیرمَندی، پَرَستَندِگی

عابِدین، (تك: عابِد): هیرمَندان، زاوَران

عابِـر: ـ رَهگُذَر (غیاث اللغات)، گُذَرکننده ۲ـ باآشك، آشکین ۳ـ نِگَرنده

عابِرُالسَّبیل: راهی (= مسافر)

عابِرین، (تك: عابِر): رَهگُذَران

عابِرَة، مؤنث عابِر: وَ ۱ـ رَوا ۲ـ رَوان

عابِس: ۱ـ تُرُشـروی ۲ـ شیر، جانِـوَر (آنندراج)

عابِط: دروغگوی

عابِل: فَربه

عابِیَة: ۱ـ زَنِ زیبا (لاروس) ۲ـ رِشته کار

عات: خودبین، خودخواه

عاتِق: ۱ـ آزاد ۲ـ مِیِ کهنه ۳ـ خیكِ فَراخ ۴ـ دوشیزه، نورسیده، دختـر نوجَوان ۵ـ کمانِ سُرخِ کُهنـه ۶ـ چوزه ی مرغ ۷ـ چوزه ی سنگخواره ۸ـ چوزه ی کَبوتَر (آنندراج)

عاتِك: ۱ـ جَوانمَرد، بَخشَندِه ۲ـ ناب، بی رَنگ ۳ـ ستیهَنده ۴ـ مِی پالیده

عاتِکَة: ۱ـ کَمانِ سُرخِ کُهنه ۲ـ زَنِ خوشبوی (معین)

عاتِم: ۱ـ شَب آی ۲ـ دِرَنگ کننده

عاتِن: جَنگجُو

عاتی: ۱ـ خودبین ۲ـ سَنگدِل ۳ـ خوشگُذَران ۴ـ تیره و تار

عاج: ۱ـ دوسبافت (دوس از دوسین برابر با ساروج و بافت برابر با نَسج) ۲ـ پیلُسته، پیلَس (برهان)، دندانِ پیل ۳ـ استخوان باخِه (باخه برابر با دابه، جانوری است دریایی)

عاجِب: شِگفتی زای

عاجِز: ۱ـ پیخَست، پیخَسته (برهان)، ناتوان (آنندراج)، زَبون، سُتوه (برهان)، ۲ـ کوتاه

عاجِزشُدَن: فروماندَن (برهان)

عاجِزکردَن: بیچاره کردَن، درمانده کردن

عاجِزنالی: زارنالی (آنندراج)

عاجِزنَواز: دَستگیر، دادرس، زَبون نَواز

عاجِزوار: زَبون وار

عاجِزی: زَبونی، زاری، ناتوانی

عاجِل: ۱ـ کالَندِه، شتافتِه (برهان)، شِتابیك، تُند ۲ـ بی مولِش ۳ـ پیشی جوی

عاجِلانه: شتابان

عاجِلاً: به شِتاب

عاجِلَة: مؤنث عاجِل: وَ، ناپایدار، گُواژ: جهانِ خاکی

عاجِم: دَندان (آنندراج)

عاجِمَة: دَندان (لاروس)

عاجِن: ۱ـ سُست زَهدان ۲ـ زمینگیر

عاجی، عاجگون: پیلُستَکین (برهان)، بت پیلُستکین وماه سیمین، نگارِ قندهار و شَمسه‌ی چین (ویس ورامین)

عاجین: پیلُستَکین

عادّ: کِهزَدَك (= مَضرَبِ کوچك تر)

عاد: نام تیره ای که چون با هود پیامبر دَرافتادند به فرمان خدا به باد سخت بَراُفتادند (بهره از غیاث اللغات)

عادات: خوی ها، آیین ها

عادت پَذیر: خوپَذیر، با بَدان کم نشین که بَدمانی ـ خوپذیر است نفس انسانی (سنائی، حدیقه)

عادت شُدَن: ۱ـ خوگَر شُدن ۲ـ رَواگ پذیرفتَن ۳ـ دَشتان شُدَن

عادت کردن: آمُختَن (فرهنگ پهلوی)، مُروسیدَن (برهان)، خوییدَن

عادت کننده: خوپَذیر

عادتِ ماهانه‌ی زَنان: دَشتان (فرهنگ

پهلوی)

عادت نهادن: آیین نهادن

عادِر: ۱ـ دُروغگو ۲ـ لَغزَنده

عادِق: سُست بوشا (بوشا = رأی)

عادّ کننده: کِهزَدَك، اگر شماره ای را بر شماره ی دیگر بخش کنیم و چیزی نمانَد شماره ی کوچك کِهزَدَكِ شماره ی بزرگ تراست، چنان که ۳ کهزدكِ ۹ است

عادِل: راجیستَك (فرهنگ پهلوی)، بَرابَرنِگَر، دادگَر (برهان)، داد دهَنده (لاروس)، راست (فرهنگ کوچك)

عادِلانه: داتیها (فرهنگ پهلوی)، دادگَرانه (واژه های فارسی)

عادِلَة: مؤنث عادِل، عادله در فارسی: وَ ۱ـ داتیك، آساییك ۲ـ رَوا

عادَة، عادَت در فارسی: نِهادَك، رَستَك (فرهنگ پهلوی)، خوی (برهان)، خیم (آنندراج)، نِهاد (برهان)

عادِیّ: از تیره ی عاد، وابسته به عاد

عادِیّ: ۱ـ نَخرِیك، شُنیك (فرهنگ پهلوی)، خویی، خیمی ۲ـ باستانی، سالینه

عادی: ۱ـ دُشمَن ۲ـ دُشمنی کننده ۳ـ ستمکار ۴ـ شیر، جانوَر

عادِیّات، (تك: عادیّه): ۱ـ بازدارَنده ها، تازَنِدگان، دَوَندِگان، آیینی ها ۲ـ نام یکی از سیمنادهای نِبی

عادِی العَوادی: بازدارَنده، آنچه بازدارد آدمی را از پرداختن به کار دیگر (بهره از لاروس)

عادی اللَّوح: دوسوی پَلِمه

عادی شُدَن: شُنیکیدَن، سازوار گشتن

عادِیَّة، عادیه دَر فارسی، مؤنث عادی: وَ ۱ـ تازَنده، دَوَنده، در پیکار ۲ـ دوری ۳ـ خَشم ۴ـ بازدارنده

عادیةالسَّمّ: زیانِ زَهر (لاروس)

عاذِر، عاذِرَة: ۱ـ رَگِ دَشتان ۲ـ پَلیدی ۳ـ پوزشخواه ۴ـ نشانِ خستِگی (بهره از غیاث اللغات)

عاذِل: ۱ـ رَگِ دَشتان ۲ـ نِکوهِشگَر

عاذور: ۱ـ بَدی، تَباهی ۲ـ نِشانی، دَرسُتور ۳ـ آماس ِ گوشَك (گوشَك = لوزه، برهان)

عاذوراء: آماس ِ گوشَك

عار: ۱ـ نَنگ (برهان) ۲ـ رُسوایی ۳ـ سخنِ زشت (آنندراج)

عارب، عارِبَة: ۱ـ تازی، تازیِ ناب ۲ـ جُویِ پُرآب

عارج: بَرآینده، بالارَونده

عاردار: ننگین (برهان)

عارِشَة: بالارَونده، گیاه، چون پاپیچال و پیچَك

(لاروس)

عارِض: ۱ـ رُخ، رُخساره ۲ـ پَهنی گَردَن ۳ـ لَشکَر شُمار، سالارِ سِپاه ۴ـ اَبرِ سایه‌دار، اَبرِ بارَنده ۲ـ دیواره، دیواره و آسمانه‌ی کَجاوه ۳ـ پَرده ۴ـ کوه ۵ـ نالِشگَر (آنندراج)، دادخواه ۶ـ تاوَریده (آنندراج)، زبانزد فرزانی، فتادِه ۷ـ پیشآمَد

عارِض اَفروختن: خشمگین شُدَن (آنندراج)، سُرخ شُدَن

عارِض شُدَن: ۱ـ تاوَریدَن، زبانزد فرزانی ۲ـ روی دادَن ۳ـ دادخواستن

عارِض ماهِیَّت: تاوَریده‌ی چه چیزی (چه چیزی = ماهِیَّت، دانشنامهٔ علائی)

عارِض وجود: تاوَریده‌ی باشَندگی

عارِضَة، عارضه در فارسی: ۱ـ رُخسار، رُخساره ۲ـ نیاز ۳ـ دَندان‌های پیشین (لاروس) ۴ـ بازدارنده ۵ـ بُلَندین، پیرامون دَر را گویند (لغت فرس) ۶ـ تیززَبانی ۷ـ چابُکی، چُستی (آنندراج) ۸ـ دِلیری ۹ـ رسایی ۱۰ـ بُرَندگی (لاروس) ۱۱ـ بالار، شاه تیر را گویند (برهان) ۱۲ـ بیماری (معین) ۱۳ـ پیآمَد ۱۴ـ کرانه

عارِضی: تاوَری، فِتادی، زبانزد فرزانی

عارِضین، (تک: عارض): دُورُخ

عارِف: ۱ـ شِناسا، بینِشوَر ۲ـ شِکیبا

عارِفَة، عارِفَت در فارسی: نیکویی

عارِفَة، عارِفه در فارسی، مؤنث عارف: وَ ۱ـ بَخشِش (لاروس) ۲ـ مِهربانی (غیاث اللغات)

عارِك: زَنِ دَشتان

عارِم: ۱ـ سَخت ۲ـ روز سَرد ۳ـ مَردِ پلید ۴ـ شوخ (آنندراج) ۵ـ بَدخوی، گَزَندرسان (لاروس)

عارِن: شیر: جانوَر

عارَة: سِپَنجی، دَست به‌دَست

عاری: ۱ـ بِرِهنه، لُخت ۲ـ تَهَك (برهان) ۳ـ بی بهره، بَر کِنار

عارِیَة، عاریت در فارسی: ۱ـ اَسپَنج (فرهنگ پهلوی)، سَپَنج (= خانه‌ی عاریتی، صحاح الفرس)، که گیتی سپنج است، پُر آی و رو ـ کُهَن شد یکی، دیگر آرَند نو (فردوسی، شاهنامه)، ایرمان (برهان)، ۲ـ پَس دادَنی، وامیك، سِپَنجی، ببخش و بخور هَرچ آید فَراز ـ بدین تاج و تختِ سِپَنجی مَناز (فردوسی)

عاریت خواستن: به‌وام خواستن

عاریت دادَن: به‌وام دادَن

عاریت سَرای: سِپَنجی سَرای، ایرمانسَرا

عاریتی: سِپَنجی، گُذَران، وَباری (فرهنگ کوچك)

عاریه، از عارِیَة: ۱ـ گُذران، نماندَنی ۲ـ ساختگی، ساخته، چون دَندان

عازِبَة: زَن، هَمسر مَرد

عازِف: ۱ـ چَغانه‌نَواز ۲ـ سرودگوی (آنندراج)

عازِل = عائق: بازدار (آنندراج)

عازِل التّیّار: گیره‌ی چینی (= مَقَرّه)، درانگلیسی Insulator (فرهنگ نوین پیوسته)

عازِم: آهَنگا، آهَنگ کننده

عاسّ: شَبگَرد، پاسبان، گِزیر

عاسِل: گَزَك

عاسِل: ۱ـ اَنگبین چین، اَنگبین گیرَنده ۲ـ نَیزه‌ی لَرزان ۳ـ نیکمَرد، ستوده کِردار

عاسِلَة: کَبت (= زنبورعسل)

عاسِم: ۱ـ آزور ۲ـ تَنگ گیر، سختگیر: بَریال و پوران

عاسِی: ۱ـ کویَك، خُرمابُن ۲ـ شاخِ خُرما ۳ـ خُشك

عاشِب: ۱ـ گیاهناك ۲ـ چَرَنده

عاشِبات: چَرَندِگان

عاشِر: ۱ـ دَهُم، دَهُمین ۲ـ دَه یك گیر

عاشِق: ۱ـ نیازان، ویاپان (فرهنگ پهلوی)، شیفته (برهان)، سِنار (برهان)، مِهروَرز (فرهنگ کوچك)، مِهرا، دوست دارَنده (آنندراج) ۲ـ شیدا، دیوانه ۳ـ دلباختِه، دلسوختِه، دِلداده

عاشِق آزار: سِنارآزار

عاشِق آسا: سِنارآسا

عاشِقانه: شیفتِگانه

عاشِق با: شیفته با، خوراکی است تُرش

عاشِق باره: مِهر پَرَست، مِهر باره

عاشِق پَران: تَك پَران (گویش تهرانی)

عاشِق پیشه: مِهر پیشه، مِهر باره

عاشِق تَره: تَرَنگان، بادرَنگبویه، از گیاهان (بهره از گویش گیلکی)

عاشِق، دَر حَدّ اعلیٰ: غاش (برهان)

عاشِق زار: خُنك، هم آوای جُنگ (برهان)

عاشِق شُدَن: دِل دادَن، دِل سِپُردَن، دِل باختَن

عاشِق کُش: دلآزار، شیفته کُش

عاشِق نَواز: دِلنَواز، شیفته نَواز

عاشق ومعشوق: ۱ـ زَر هَبَشی ۲ـ شاهبوی (= عَنبَر، برهان) (بهره از لاروس) ۳ـ دونِگین هَمخانِه

عاشِقَة، مؤنث عاشِق: دِلداده، دلباخته

عاشِقی: دِلدادِگی، دلباختگی، شِیدایی

عاشِقیَّت: از ساختـه‌های فارسی گویان، دِلسِپُردِگی، شیفتِگی

عاشِقِ یك فَصله: دلداده‌ی یکرُوزه،

سر سِپُرده‌ی فَرّهی

عاشور، عاشوراء، عاشورَی: ۱ ـ دَهه، دَهُم مُحرَّم، سوکروز حسین بن علی (ع) ۲ ـ دَهساخته، گویند در چنین روزی خدا دَه چیز ساخته: آسِمان، تَختگاه (= کُرسی)، شید (= نور)، جان، پَلمه (= لوح)، کِلك (= قَلَم)، زَمین، مَشی (= آدم)، مَشیانه (= حَوّا)، بِهِشت

عاشوروا، عاشوربا: دَهه‌با، آشی است که در دَهه پَزَند، آش دَهه

عاص: نافَرمان

عاصِر: ۱ ـ فشارَنده ۲ ـ ریم بَر، داروهای ریم بَر

عاصِرَة: ۱ ـ دَستگاه آبگیری ۲ ـ دَستگاه روغن گیری ۳ ـ دستگاهِ فِشار

عاصِف: ۱ ـ خمیده ۲ ـ تُندباد

عاصِفَة: توفان، تُندباد

عاصِم: ۱ ـ نِگاهدارَنده ۲ ـ بازدارَنده (غیاث اللغات)

عاصِمَة، مؤنث عاصِم: وَ، پایتخت (معین)، نام مَدینه (آنندراج)

عاصِی: ۱ ـ فَرمان سِپوز (فرهنگ پهلوی)، سَرکِش (برهان)، نافَرمان، بی فَرمان (آنندراج) ۲ ـ گُنَهکار ۳ ـ اَبرِ بی باران ۴ ـ رَگِ خواب، رَگی که چون زَنَند (= فَصد کُنند) خون ندهد، چنین آمده در غیاث اللغات و آنندراج که از غیاث برگرفته، معین عاصی را: «رگی که خونِ آن بازنایستد» دانسته و در فرهنگ لاروس نیز چنین آمده

عاصی گونه: سَر کِشگونه

عاضِه: ۱ ـ جادوگَر ۲ ـ مارکُشَنده

عاطِر: ۱ ـ بویه‌دار ۲ ـ بویه‌دوست

عاطِس: ۱ ـ بامداد ۲ ـ شَنوسه آوَر (شَنوسه = عَطسه، برهان)

عاطِش: تشنه لَب

عاطِف: ۱ ـ چادُر ۲ ـ بَرگردانَنده ۳ ـ مهربانی کننده (غیاث اللغات)، نَوازِشگَر

عاطِفَة، عاطِفَت، عاطِفه در فارسی: مهربانی کَردَن (غیاث اللغات)، مهربانی

عاطِفی: مِهریك

عاطِل: ۱ ـ اَفکار، اَکار (فرهنگ پهلوی)، بیکاره، فَرغیش (برهان)، ناکار ۲ ـ بی پیرایه، زَن (آنندراج)

عاطِل شُدَن: فَرغیشیدَن، اَکاریدَن

عاطِل کردَن: فَرغیشاندَن، اَکاراندَن

عاطِم: سیژیده (= هلاك شده)

عاطوس: شَنوسه آور

عاطِی: گیرَنده

عاف: آسان، نَرم (لاروس)

عافور: ۱ ـ سیژ (= هَلاك، فرهنگ پهلوی) ۲ ـ

سَختی

عافِی: ۱ـ آبیاب ۲ـ دِرازمـوی (لاروس) ۳ـ دَرآیَنده، میهمان ۴ـ روزی جوی ۵ـ دَهِش ۶ـ بَخشیده (آنندراج) ۷ـ نیست کُنَنده

عافِیَة، مؤنث عافی، عافیت در فارسی: وَ ۱ـ بِهروزی، بازبِهی ۲ـ رَستگاری ۳ـ پارسایی، با این آرش در فارسی به کار رفته، دَروا، تَن آسانی (فرهنگ کوچك)

عافِیةاللَحم: پُرگوشت، دامِ ماده

عافیت باشَد: بِهروزی باشَد، نیك پیش آید

عافیت کَده: کامکَده، رامِشکَده

عاق: زِبهَر (برهان)، بَرمَخ (برهان)

عاق شُده، عاقِ پدر و مادر: بَرمَخیده (برهان)

عاق کَردَن: زِبهَراندَن (برهان)، بَرمَخاندَن

عاقِب: ۱ـ جانشین ۲ـ پَس‌آیَنده

عاقِبَة، عاقِبَت در فارسی: ۱ـ فَرانجام (فرهنگ پهلوی)، فَرجام، سَرانجام، بافـدُم (لغت‌فرس)، گرچه هر روز اَندکی بَردارَدَش، بافـدُم، روزی به پایان آرَدَش (رودکی)، چه بایَدت کردن چنین بافـدُم، مگر خانه روبی چو روبَه، به‌دُم (ابوشکور بلخی) ۲ـ فَرزَند (آنندراج)

عاقِبَةُ الأمر: بِتاوار (برهان)، مَن حَقّ شما بازگُذارَم به بِتاوار (منوچهری)

عاقِبت اَندیش: وَشکَرده (آنندراج)، دوراَندیش، فَرجامنِگَر، پیش بین (برهان)

عاقبت به خیر: نیکفَرجام

عاقبت به خیری: نیك فَرجامی

عاقِد: ۱ـ پیوَندگَر ۲ـ پیمان کُنَنده ۳ـ گِره زَننده

عاقِدات، (تك: عاقِدَة): پیوَندگَران، وَزَنان جادوگَر (لاروس)

عاقِدَة، مؤنث عاقِد: بنگرید به عاقِد

عاقِر: ۱ـ نازایَنده (غیاث اللغات) ۲ـ زَنِ بی‌هَمتا ۳ـ شُتُرکُش

عاقِرشمعا: هوه چو به، از گیاهان (معین)

عاقِرقَرحا: آکلَرا، هندی تازی شده، غَرمانوش (برهان)، تاغَندَست، از گیاهان

عاق عاق: آوازِ زاغ (معین)

عاقِل: ۱ـ پَت خِرَد، پُرخِرَد، خِردمَند، فَرزانَك، هودانَك، هوخِرَد، داناکَمَند (فرهنگ پهلوی)، دانـا، دانِشمند، بِخرَد، پُخته‌مَغز (آنندراج) ۲ـ پیر، چهـل سالـه، جهـاندیده ۳ـ خُرده‌دان، خُرده بین ۴ـ رَسیت (= رشید، فرهنـگ پهلوی)، مَساتَر (= بالغ، فرهنگ پهلوی) ۵ـ کارسَنـج، کاردان، کارشنـاس ۶ـ بیداردِل، بیدارمَغز، زیرَك، هُشیار ۶ـ آهو (آنندراج)، بُزِ کوهی (لاروس) ۷ـ پَردازنـده ی خونبَهـا ۸ـ

رِخن بَران (رِخن = اِرث، فرهنگ پهلوی)

عاقِلات، (تك: عاقِلَة): زنانِ آرایشگر، پَردازندگانِ خونبَها

عاقِلانه: دانایانه، هُشیارانه (بهره از فرهنگ پهلوی)، بِخرَدانه (واژه‌های فارسی)

عاقِل فَریب: بِخرَدفریب

عاقِل گرداندَن: خِرَدنیدَن (فرهنگ پهلوی)، بِخردگَرداندَن

عاقِل مرد: چهل ساله، میانسال: مَرد، دوکاره (گویش گیلکی)

عاقِلَة، مؤنث عاقِل: وَ ۱ـ زَنِ آرایشگر (لاروس) ۲ـ نیروی خِرَد

عاقِلَةُ الرَّجُل: بستِگان مَرد، خونبها پَردازان

عاقِله زن: چهل ساله، میانسال: زَن، دوکاره (گویش گیلکی)

عَقول: ۱ـ ژرفه، گودترین جای دریا ۲ـ کارِ پوشیده، کارِ پنهان ۳ـ کوهه، خیزابه ۴ـ ریگ توده ۵ـ کَژ، رودبار، جوی ۶ـ زمینِ بی‌نِشان ۷ـ خاراُشتُر، گیاهِ تَرَنگبین، راویز (برهان)

عاکِب: ۱ـ گُروزه (= جمع، جمعیّت) ۲ـ انبوه

عاکِس: بازتابا

عاکِسُ الحَرارَة: ۱ـ دَماتاب ۲ـ کَهرُبتاب ۳ـ Reflector در انگلیسی، بازتابَنده (فرهنگ فنی)

عاکِسُ النُّور: شیداَفکَن، شیدتاب

عاکِف: ۱ـ ماندگار ۲ـ مَزگَت نِشین

عاکِفون، (تك: عاکِف): ماندِگاران، مَزگَت نِشینان

عاکِل: ۱ـ کوتاه (لاروس) ۲ـ زُفت (=بَخیل)

عاکِی: ۱ـ مُردِه (آنندراج) ۲ـ اَردِه فروش

عاکَة: ۱ـ شترمُرغ ۲ـ بارانگُریز (آنندراج)

عالِك: سَختخای، آن چه از خوردنی که سِفت و چون سنگ است

عالِم: هُدانَك، خوابدان (فرهنگ پهلوی)، داننده (آنندراج)، دانا، دانِشمند

عالَم: اَخوان، گِهان، گیتی (فرهنگ پهلوی)، جَهان، جَهانِ آفریدِه

عالَم آب: جَهانِ مَستی

عالَمِ آخِرَة، آخِرَت: جهانِ دیگَر، مینو

عالَم آرای: جهان آرای

عالَم آشوب: جهان آشوب، گُواژ: یارِ شورانگیز

عالَمِ آفاق: جهانِ کَرانه‌ها، جهانِ بَرین

عالَمِ اتّفاق: جهانِ خاکی، جهانِ رُخداد

عالَمِ اَثیر: فَرازدَم، سِپهرار (برهان)

عالَمِ اَجرام: ۱ـ جهانِ اَپرهام، جهانِ تَنانی ۲ـ جهانِ اَختَری

عالَمِ اَجسام: جهانِ اَبدام، جهانِ هَست و تَبَست (= عالم کون و فساد)

عالَمِ اَجسام مُجرَّد: جهانِ اَبدام‌یله، در فرزان صدرای شیرازی: جهان میانینِ جهان‌های سهش و خِرَد

عالَمِ اَرواح: جهانِ جانان، جهانِ جان

عالَم‌اَفروز: ۱ ـ جهان‌اَفروز ۲ ـ جهانسوز

عالَم‌اَمر: جهانِ باش

عالَمِ اِمکان: جهانِ شُدَن

عالِمانه: دانایانه، هُشیارانه

عالَم‌بَرزَخ: جهان هَمیستَکان

عالَم‌تاب: جَهانتاب

عالَم‌جان: جهانِ جانان، جهانِ جان

عالَم‌جَبَروت: جهانِ کیاباد (برهان)

عالَم‌جسمانی: جهانِ ماتی، جهانِ تَنانی

عالَمِ حِسّ، عالَمِ حِسّی، عالم حِسّیات: جهانِ سَهِشیک

عالَمِ خَلق: جهانِ آفرینش

عالَم دورَنگ: ۱ ـ جهانِ دورَنگ، به انگیزه‌ی روز و شب (بهره از معین) ۲ ـ مَردمِ دورَنگ، مَردمِ دوروی

عالَم دیگر: جهانِ دیگر

عالَمِ ذوق: جهانِ خُرَّمی

عالَم رُبوبی: جهانِ خِرَد، جهان خِرَد کاربَندی

عالَم روحانی: جهان مینوی، مینو، جهانِ جان

عالَم سفلی: جهانِ فرودین

عالَمِ شهادَت: جهانِ تَنانی، جهانِ ماتی

عالَمِ صَغیر، عالَم صُغَری، Microcosm در لاتینی: کیهانِ کوچَک، جهانِ کهین = آدَمی (برهان)

عالَمِ صُوَر: جهانِ چِهرگی

عالَمِ صوری: جهان، گیتی

عالَم طَبیعی: جهانِ اَپرهام، جهانِ تَنانی

عالَم طفولیّت: جهانِ کودَکی

عالَمِ ظلمانی: جهانِ تار، جهانِ هَمیستَکان

عالَمِ عَقلی: ۱ ـ جهانِ هوش ۲ ـ جهانِ خردهای دَهگانه

عالَم عقول مُجرَّده: جهانِ خردهای دَهگانه

عالَم علوی: جهانِ بَرین، جهانِ بالا

عالَمِ عناصِر، عالَم عُنصری: جهانِ آخشیجان، جهانِ کیایی

عالَمِ غیب: جهانِ آینده (معین)، جهانِ درون

عالَمِ قُدس: جهانِ اَشویی، جهانِ خُدایی

عالَمِ کَبیر، عالَم کُبری، Macrocosm در لاتینی: کیهانِ بزرگ، جهانِ مِهین

عالَم کَون وَ فساد: جهان هَست و تَبَست

عالَم گُشای: جهانگُشای، کِشورِستان

عالَم گُشایی: جَهانگُشایی، کِشوَرگیری

عالَم گیر: ۱ ـ جَهانگیر ۲ ـ چیره، پیروز

عالَمِ لاهوت: جهانِ نوتاش (نوتاش = سَرمَد، برهان)

عالَمِ مِثال، عالَمِ مِثالی: مینوکان اَخوان (فرهنگ پهلوی)، جهانِ مینویی، جهانِ فرَوَهر، در فرزان پِلاتو

عالَمِ مُجَرّدات: جهان روان‌ها و خِرَد ها، جهانِ یَلگان

عالَم معقول: جهان خِرَد

عالَم معنی: جهانِ مینوی

عالَمِ مفارِقات = عالَمِ مُجرَّدات

عالَمِ مِقدار = عالَمِ مِثال

عالَمِ مُلک: ۱ ـ جهانِ پیکرها، جهان تَنانی ۲ ـ جهانِ باشَندگی

عالَمِ ملکوت: رَوانگرد (آنندراج)

عالَمِ ملکوتِ اَسفَل: رَوانگردِ فرودین، جهانِ چهرِگی

عالَمِ ملکوتِ اَعلی: رَوانگردِ بَرین، جَهان درون، جهانِ یَلگان، جهانِ روان‌ها و خِرَدها

عالَم ناسوت: جهانِ خاکی، جهانِ نیستی، این جهان

عالَمِ نورانی: جهانِ شید، جهانِ شیدانی، جهان یَلگان

عالَم نَورد: گیتی نَورد، راهی، جهانگرد

عالَمِ هیولانی = عالَمِ اَجسام (غیاث اللغات)، بنگرید به عالم اَجسام

عالِمی: دانایی، دانشمَندی

عالَمی: جهانی

عالَمین، (تك: عالَم): جهان‌ها، گیتی‌ها (معین)

عالی: ۱ ـ اَپَر، اَپَرَك، پَهرُم، اوجَك (فرهنگ پهلوی)، اُوگ (آنندراج) ۲ ـ بورزَك (فرهنگ پهلوی)، بُزُرگ، والا

عالیات، (تك: عالیَة): بنگرید به عالیَة

عالی بَخت: والا بَخت، پیشانی بُلَند، بَختیار

عالی تَبار: والاتَبار

عالی تَرین: پَهرُم

عالی جاه: والاگاه

عالی جَناب: بُلَند آستان

عالی ذِکر: نیکیاد

عالی رأی: بُلَندرای، بُلَند راغ

عالی رُتبه: اَپَرکار (فرهنگ پهلوی)، بُلَندپایه

عالی سَرای: کاخ، والاسَرای

عالی شَأن، عالی شان: والاجای، والاگاه

عالی قَدر: والااَرج، پیش اَرج، اُوجـمَند (فرهنگ پهلوی)

عالی گوهر: والاگوهر، با گُهَر، پاکنِژاد

عالی مَرتِبَت، عالی رُتبِه: اَپَرکار، والاگاه

عالی مَرد: اَبَرمَرد، اَبرَمَرد

عالی مَقام: بُلَندگاه، بُلَندپایه

عالی مَکان: بُلَندآشیان

عالی مَنزِلَت: اَرجُمَند

عالی نِژاد: والانِژاد، والاگُهَر

عالی نَسَب: والاتَبار

عالِیَة، مؤنث عالی، عالیه در فارسی: وَ ۱ـ سَرنَیزه ۲ـ بالا

عالِیَةُ الشیء: اوج، اوگ (اوج، واژه‌ی پَهلَوی)

عالی هِمَّت: وَندگَر (فرهنگ پهلوی)

عام: ۱ـ سال ۲ـ روز (آنندراج)

عامّ: ذبیح بهروز این واژه را تازی گشته‌ی آم پارسی دانسته، آم در آم‌دبیره، ۱ـ رَشنیغ (در گویش‌های تهرانی و کاشانی مردم را به دو گروه بخش می کنند: رَشنیغ و سِیّد، رشنیغ، از پیامبرزادگان نیست، بهره از ذبیح بهروز در خودآموز پارسی) ۲ـ هَمِگان (آنندراج) ۳ـ هَمگانی (لاروس)

عام الفیل: سالِ پیل، سالی که اَبرَهَة بن صباح آهنگ ویران کردن خدایخانه کرد

عامِ اَوّل: پارسال (آنندراج)

عام پَسند، عامّه پَسند: مردم پَسَند، هَمه پَذیر

عامِد: ۱ـ بالِست (= ارتفاع، فرهنگ پهلوی)، بالِستِ بسیار پهلوی ویراستِه (= ارتفاع کثیرالاضلاع منتظم)، بالِستِ سه گوشِ پَهلویی سَنبوسه (= ارتفاع مُثَلث جانبی هَرَم) ۲ـ آهنگ کننده (معین)

عامِداً: دانِسته

عامِر: ۱ـ آباد ۲ـ آبادکننده (غیاث اللغات) ۳ـ ماندگار ۴ـ دِراززی ۵ـ بَچّه کَفتار

عامِرَة: عامِره در فارسی، مؤنث عامِر: ۱ـ آبادان ۲ـ پُر، اَنباشتِه

عامِل: ۱ـ دَستوَرز، بادَست کارکُننده (آنندراج)، وَرزیتار (فرهنگ پهلوی)، کارگَر (لاروس)، کارکُن (آنندراج) ۲ـ کارا، هَریر (آنندراج)، سازِه (فرهنگستان)، کارساز، انگیزه (لاروس)، کُنِشگَر، کُنای (فرهنگ پهلوی) ۳ـ کَرتار (فرهنگ پهلوی)، کاردار، کارگُزار، نمایَنده، پیشکار ۴ـ فَرماندار، اُستاندار (لاروس) ۵ـ دَه یك گیر، باژِستان

عامِلُ الاِنتاج، عامِلِ تولید: زاکسازه، (زاك = تولید، فرهنگ پهلوی)

عامِلان: کَرتاران (فرهنگ پهلوی)، کارداران، کارگُزاران

عامِلانِ دَریا و کان: ۱ـ اختران: کیوان، بهرام، تیر، زاوش، خور، ماه، ناهید ۲ـ آفتاب (غیاث اللغات)

عاملِ جان: جانساز: ۱ ـ خُدا ۲ ـ آخشیجان

عاملِ صَدَقات: کارگزارِ اَشوداد

عاملِ ضَرب: کارای زَد

عامِلِ طَبع: کارسازِ سِرِشت: جان، دِل، رَوان

عامِلانِ طَبع: کارسازانِ سِرِشت، کارسازانِ سَرنوِشت: اَختَران، آخشیجان

عامِل‌نامه: فَرمانِ داشتمَندی

عامِلَة، عامله در فارسی: مؤنث عامِل، بنگرید به عامِل

عامِلِیَّة: عامِلیّت در فارسی، کارگُزاری، پیشکاری، وَرزیتاری (فرهنگ پهلوی)

عامّ و خاصّ: هَمگان و ویژِگان

عامَّة، عامّه در فارسی، مؤنث عامّ: بنگرید به عامّ

عامِه: ۱ ـ سَرگشته ۲ ـ گمراه ۳ ـ سِتیزِه

عامَة: ۱ ـ پیچِ دَستار ۲ ـ بافه‌ی گَندُم ۳ ـ کَلَك (لاروس)

عامّی: عامی در فارسی: ۱ ـ رَشنیغ، رودرروی سَرِوَر (= سیّد) ۲ ـ ناموخته (آنندراج)، نادان

عامیانه: آمیانه، نادانوار

عامیّون، (تك: عامّی): ناموختِگان

عامِیَة: زاری کننده: زَن (آنندراج)، مویَنده

عانّ: ۱ ـ تِکّه اَبر ۲ ـ ریسمان دراز

عانِب: انگوردار، دارنده‌ی انگور

عانِد: ۱ ـ خِوی رَوان ۲ ـ سِتیهَنده ۳ ـ سَرکِش (آنندراج)

عانِس: ۱ ـ دیر زَنِستان ۲ ـ نکوروی فَربه: مَرد

عانِسَة، مؤنث عانِس: دُخترِ تُرشیده، پیردُختَر

عانِقاء: سوراخِ موش

عانَة، عانه در فارسی: ۱ ـ بانِه، بَرَمگان (برهان)، موی زَهار ۲ ـ ماچه خَر ۳ ـ گَلّه گاو ۴ ـ گَلّه‌ی گورخَر (آنندراج) ۵ ـ دُنبه (معین)

عانِی: ۱ ـ بَندی ۲ ـ خونِ رَوان (آنندراج)

عانِیّ: زَهاری، بَرَمگانی

عاهات: (تك: عاهَة): سختی‌ها (غیاث اللغات)، گَزَندها، آسیب‌ها، تَباهی‌ها

عاهِر: جِهمَرز (= زِناکار، فرهنگ پهلوی)

عاهِل: ۱ ـ زنِ بی شوی ۲ ـ فَرمانرَوا، شاهِ بزرگ

عاهِن: ۱ ـ بی چیز، بی بَرگ ۲ ـ شتابان ۳ ـ تَنبَل ۴ ـ سُست اَندام ۵ ـ ماندِگار، پابَرجا ۶ ـ آماده

عاهَة: ۱ ـ سختی، گَزَند، آسیب ۲ ـ تَباهی

عائِب: شیرِ دَفزَك (آنندراج)

عائث: شیر بیشه (آنندراج)

عائج: ایستاده

عائد، عایِد در فارسی: ۱ ـ بازگَشتِه (برهان) ۲ ـ بیمارپُرس

عائِدات، عایِدات در فارسی (تك: عائِدَة):

دَرآمَدها

عایدشُدَن: به‌دَست رسیدَن، فَراهم آمَدَن

عـایـد گـرداندَن: فَـراهم آوردَن، بـه دَسـت آوردَن

عائِدَة، مؤنث عائِد، بنگرید به عائد: وَ ۱ـ نیکی، بَخشِش ۲ـ مهربـانی (آنندراج) ۳ـ سود ۴ـ ساو

عایدی، ساختـه از عائد: ۱ـ ویندِش (فرهنگ پهلوی)، دَرآمد ۲ـ باژ

عائِـذ: ۱ـ نو زایَنـده: از چهارپایان ۲ـ نو زای: زَن ۳ـ پَناه آوَرنده

عائِر: ۱ـ دَردچشم ۲ـ خاشاکِ چَشم (آنندراج) ۳ـ گَشت زَنَنـده (لاروس) ۴ـ پِیِ سَرگردان

عائِـرَة، مؤنث عائِر: وَ ۱ـ بسیار، خیره کُننده ۲ـ کیخدار (کیخ = قیح چَشم، برهان)

عائِش: خوشگُذَران، آسوده زی

عائِشَة، عایِشه در فارسی: نامی است مَر مردان وزنان را (آنندراج)

عائِض: وَرتیده (= عوض داده شده، بهـره از فرهنگ پهلوی)، جانِشین (لاروس)

عائِف: مُرغـواگوی، آن که از رفتـار پَرَنـدگان، پیش بینی کُند

عائِـق، عایِق در فارسـی: ۱ـ بازدارَنـده (آننـدراج)، بازدار (برهان)، نارِسانا (معین)، پیشگیر (فرهنگ کوچك) ۲ـ اَندوده

عایق کاری: اَندایش

عائِقَة، مؤنث عائِق: بازدارَنده

عائِل: ۱ـ بی بَـرگ، تُـهی دَسـت ۲ـ تَرازوی کَج

عائِلیّ: ۱ـ یالَمند ۲ـ تُهیدَست، بینَوا

عائِم: شناکننده، شِناوَر

عائِن: ۱ـ چَشم کُنَنده ۲ـ آبِ رَوان ۳ـ نِگَرَنده، بینَنده، با چشم خود

عائِه: آسیبدیده، آگَفتِه (= آفَت دیده، آنندراج)

عائِهَة: مؤنث عائِه: وَ، فریادوخروش (لاروس)

عبـاء: ۱ـ وَستَـر (بهـره از فرهنـگ پهلوی)، پوششی است پیش شکافته از پَشم و جُز آن ۲ـ گِلیم (غیاث اللغات)

عُبـاب: ۱ـ پُرآبی ۲ـ بُلَنـدآبی ۳ـ لورِ بَزَرگ (لور = سِیل، برهـان) ۴ـ برگِ خُرما ۵ـ آغازِ هَرچیز ۶ـ کوهِ

عُبّاد، (تك: عابِد): نِیایندگان، ستایشگَران

عِبـاد، (تك: عَبـد): بنده‌های خُدا (آنندراج) بَندِگان

عِبادات، (تك: عِبادَة): نیایش‌ها، ستایش‌ها

عُبّادان: آبادان (فرهنگستان)، شهری است در خوزِستان

عُبّادانی: آبادانی

عِبـادَتخانه، عبادَتگاه، عبادت کَده: نیایشگاه، پَرستشگاه، مَزگَت

عِبادَتکار، عبادَت گر: نیایشگر، شَناینده

عبادَت کردَن: شَنایِنیدَن، سِتاییدَن، نیایِشنیدَن (فرهنگ پهلوی)، نیایِش کَردَن

عبـادَت نمـا: نیایِشنَما، آن که نیایش خود را به رُخِ مردم کِشد

عَبادوز: ۱ـ وَستَردوز ۲ـ گِلیم باف

عَبادوزی: ۱ـ وَستَردوزی ۲ـ گِلیم بافی

عِبادَة، عِبادَت در فارسی: ۱ـ شِنومَن، شَنایِش، نیایِش، سِتایِش (فرهنگ پهلوی) ۲ـ بَندِگی

عَبـادید، عَبابید: به گونه‌ی رَمَن ۱ـ گروه‌های مردم ۲ـ گروه‌های پریشـان ۳ـ گروه‌های سَردَرگُم ۴ـ راه‌های دور ۵ـ بیشه‌ها

عِبّادیَّة، عِبّادیّه در فارسی: نیایَندگان، شاخه‌ای از رویگَـردانان (= خَوارج) و یاران عبدالله بن ابـاض، آنـان را ابـاضیّه نیز می نامَند (بهره از شادان نیشابوری، گزارش جنیدی)

عِبار: شترِ پُرتوان: نَر

عِبارات: گُزاره‌ها

عِبارَت آرای: سُخَن آرای

عِبارَت آرایی: سُخَن آرایی

عبارت پَرداز: سُخَن پَرداز

عبارت ساز: سُخَن ساز، گُزاره ساز

عبارَت سَنج: سُخَن سَنج، گُزاره سَنج

عبارَت کَردَن: ۱ـ ویچاردَن ۲ـ گُوازِیدَن (= به کنایَت سخن گفتن)

عِبـارَة: از ریشه‌ی عبری ۱ـ گُزارِه (آنندراج) ۲ـ ویچارِش، ویچاردَن (= تعبیر کردن، فرهنگ پهلوی) ۳ـ خوابگُزاری (= تعبیر خواب) ۴ـ سُخَن

عُبارِد: ۱ـ شاخِ نازُک ۲ـ دخترِ ناز، نازنین

عُباری، (تک: عَبرَی): زنانِ اشک‌ریز، چشمان پُراَشك

عَبّـاس: ۱ـ شیرِ دَرَنـده (غیاث‌اللغـات)، دَرنده شیر (آنندراج) ۲ـ تُرشروی ۳ـ نام اَپدَرِ (= عَمّ) پیامبر اسلام(ص)

عَبّـاس دوس: ۱ـ نام مردی بَذلـه‌گوی ۲ـ نام گِدایی خَریش (بهره از غیاث‌اللغات)

عَبّاسِه: از نام‌های تازی برای زنان

عَبّـاسی: ۱ـ کَبـود، از رَنگ‌ها ۲ـ نام گونه‌ای پُرشیان (= سِکّه) در ایران ۳ـ خوش، دِلکَش

عَبّـاسیان: فرزنـدان عبّاس که به فَرمانروایی رسیدند

عَباقاء: خودچَسبان، کسی که خود را به دیگران می چسباند، چَسبَك

عَبـاقِریّ: عَبـاقری در فارسی، بُپ (= غالِی نَفیس، فرهنگ پهلوی)، فَریش

عَباقِیَّة: ۱ـ تَرفَندگر ۲ـ زیرَك، مَرد ۳ـ پُتیار (= بَلا) ۴ـ نشانِ زَخم، جای زَخم ۵ـ دُزدَنده

عَبال: گُلِ هاژتَرخانی

عَبالَة: ۱ـ سَنگینی (لاروس)، گِرانی (آنندراج) ۲ـ سِتَبرگر دیدَن

عَبام: ۱ـ گِرانجان ۲ـ تَرسو ۳ـ ناتوان، دَرمانده (آنندراج)

عُبام: آبِ فَراوان

عَباماء: گول (= اَبلَه، اَحمَق)

عَبامَة، عَبامَت در فارسی: گولیدَن، گول گردیدَن (آنندراج)

عَباهِر: ۱ـ بُلَند و نَرم (لاروس) ۲ـ درازو خوش تَن (آنندراج)

عَباهِلَة، عَباهله در فارسی: فَرمانروایان حیره که پس از اسلام نیز بَرجای ماندند

عَبایَة: ۱ـ وَستَر (= عَباء) ۲ـ گِلیمِ نِگارین

عَبائی: سُرین پوش، برای چارپا (آنندراج)

عُبُب، عبعب: میوه‌یِ کالَنج

عَبَث: ۱ـ بازی (آنندراج) ۲ـ فَرخَنج، خیر، هم‌آوای پیر (برهان)، در بیشینه‌ی فرهنگنامه‌ها، عَبَث را در فارسی با بیهوده (= باطِل) نیز برابر دانسته‌اند ۳ـ شوخی، بی آماجی

عَبد: ۱ـ آدمی: آزاد یابَنده (لاروس) ۲ـ بَندِه

عَبِدّ: ۱ـ آزور، آزمَند ۲ـ گَر

عَبَدَة، (تك: عَبد): بندِگان

عَبَدَة: ۱ـ توانایی ۲ـ ماندِگاری ۳ـ جاودانِگی ۴ـ فربَهی ۵ـ بو یه کوب ۶ـ نَنگ

عَبدیّ، عَبدی در فارسی: بَندِگانِه

عَبدِیَّة: بَندگی، پَرستِش

عَبر: از ریشه‌ی عبری (ذبیح بهروز)، ۱ـ گُزاردَن ۲ـ گُذَشتَن ۳ـ سرازیرشُدَنِ اَشك ۴ـ اندوهگینی ۵ـ دِرَنگ و بَررسی ۶ـ خوابگُزاری ۷ـ پَندگیری

عِبر: ۱ـ رودکِنار ۲ـ بیهوده (= باطل) ۳ـ دُروغ ۴ـ دروغگوی ۵ـ شایِسته، کارآمَد

عُبر: ۱ـ بِسیار ۲ـ اَبرِ دَوان ۳ـ آلُه (= عقاب) ۴ـ زنِ فرزَندمُرده

عِبَر، (تك: عِبرَة): آموزه‌ها، آموخته‌ها، پَندها

عَبَرات، (تك: عَبرَة): اشكِ چشم‌ها

عَبران: گِریان، اَندوهگین

عِبرانیّ: ۱ـ یهودی، مَرد ۲ـ زَبانِ یهودی

عِبرانِیّه: ۱ـ یهودی، زَن ۲ـ زَبانِ یَهودی

عَبرَب: سُماك (= سُماق)، از گیاهان

عِبرَت آموز: پَندآموز

عِبرَت آمیز: پَندآمیز

عِبرَت انگیز: یاددهَنده، آموزَنده

عِبرَت بین: پَندنیوش، آموزیدِه

عِبرَت پَذیر: یادگیر، پَندگیر

عبرت گاه: پَندگاه، گُواژ: جهان

عبرَت گِرفتن: پَندگرفتن

عبرَت گیر: پَندگیر

عُبرود: ۱ـ شاخِ نازك ۲ـ پیه‌لَرزان (آنندراج)

عِبرَة، عِبرَت در فارسی: ۱ـ آموزه، آموخته، پَند ۲ـ دِرَنگ و بَررسی، سَنجیدَن ۳ـ گُذَر ۴ـ گُذَرباز ۵ـ شِگفت ۶ـ گونه، گون

عَبرَی: گِریان، زَن

عِبرِیّ: عِبری در فارسی، زبانِ یهودی

عَبس: ۱ـ شابانَك، سیسَنبَر، از گیاهان (غیاث اللغات) ۲ـ تُرُشرویی

عَبَس: ۱ـ خُشك شُدَنِ سرگین، بردُنبِ ستور ۲ـ خشك شُدَنِ ریم، بردَست و اندام

عَبش: ۱ـ گولی ۲ـ کُندهوشی ۳ـ نیکویی، راستی ۳ـ خُروهه بُری

عِبش: ۱ـ نیکویی، راستی ۲ـ کودَنی ۳ـ اِرَنگی

عَبَشَة: ۱ـ سُستی ۲ـ اِرَنگی (= غفلت، فرهنگ پهلوی)

عَبط: ۱ـ پنهان گشتَن ۲ـ دروغ بَستَن ۳ـ کندیدَن، جای ناکنده را ۴ـ بی باکی، در جَنگ ۵ـ دَریدَن، جامه‌ی نو را ۶ـ دَریده شُدَن ۷ـ خون آلوده کَردَن، پستان را ۸ـ رَندیدنِ باد، زمین را (آنندراج)

عُبطَة: ۱ـ تازِگی ۲ـ تَرس (آنندراج)

عَبطَة: جوانمَرگی

عَبَق: ۱ـ خوشبوشُدَن ۲ـ مانِدگاری ۳ـ آزمَندی

عَبقان: بَدخوی: مرد

عَبقَرِیّ، ۱ـ نیرومَند، پُرتُوان ۲ـ بَرآمده، بَرجَسته، آشکار ۳ـ بهتَرین، بَرتَرین ۴ـ تَنسُخ (= نفیس، برهان) ۵ـ گُزین جامه

عَبقَرِیَّة، عَبقریّه در فارسی، مؤنث عَبقَرِیّ: وَ ۱ـ بَرجَستگی ۲ـ اَزدایِش (= نُبوغ، بهره از فرهنگ پهلوی)

عَبك: دَرآمیختن

عَبَكَة: ۱ـ لوله کَرده ۲ـ پارِه، شِکَسته، ازچیزی ۳ـ چَربی ماسیده ۴ـ سُست، سَبُك

عَبل: ۱ـ سِتبر ۲ـ ریزشِ بَرگ، بَرگریزان ۳ـ بَرگ آوردَن، از واژگان دوپهلو ۴ـ ریسمان بافتن ۵ـ گُذراندَن (بهره از آنندراج) ۶ـ گَز شاهی، از گیاهان (معین)

عَبَل: ۱ـ تافته بَرگ، چون بَرگِ گز ۲ـ برگِ ریخته

عَبلاء: ۱ـ سَنگِ سپید ۲ـ پُشته‌ی دُرُشت ۳ـ درختِ سپید (آنندراج)

عَبلَنج: کَپی دُم‌دراز، از جانوران

عَبوثران، عُبَیثُران: دِرمَنه‌ی یَهودی، از گیاهان

عُبودَة، عُبودَت در فارسی: ۱ـ بَندگی ۲ـ خاکساری

عُبودِیَّة: عُبودیّت در فارسی، بَندِگی (غیاث اللغات)

عُبور: ۱ـ گُذَشتن از آب ۲ـ گُذرکَردَن، ازراهی (غیاث اللغات)، گُذَشتن، گُذَر، ویتارِش (فرهنگ پهلوی)

عُبور کردَن: ویتارتَن، ویتاشتَن (فرهنگ پهلوی)، گذشتَن، پیمودَن

عُبور کردَن: قابل عُبور: وَزوَر (فرهنگ پهلوی) گُذَشتَنی

عُبورگاه: ویتارگاه، گُذَرگاه

عَبوس: ۱ـ تیموك (آنندراج)، اَخمو، تُرُشرو ۲ـ شیرِ بیشه (آنندراج) ۳ـ روزِ سخت (لاروس)

عُبوس: تُرُشرویی، اَخم، اَخمه

عُبوسَة: تُرُشرویی (غیاث اللغات)

عَبوسی: اَخم و تَخم

عَبول: مَرگ (لاروس)

عَبهَر: ۱ـ نَرگِسِ زَرد، از گیاهان ۲ـ آگنده گوشت، پُرگوشت ۳ـ خوشتَن، خوش اندام: مَرد

عَبهَرجانان: نرگسِ جانان، گُواژ: چَشمِ یار

عَبهَرِ لَرزان: نرگسِ لَرزان، گُواژ: موی پیامبَر(ص)

عَبهَرِ مُضاعَف: هَفت‌زَرده، نرگسِ سَدبَرگ (برهان)

عَبهَرَة: ۱ـ نازُك اَندام، زن ۲ـ سپید و خوشبوی، زَن، نَرگِس بانو

عَبهَری: نَرگِسی، سپیدتَن

عُبیثَران: ۱ـ دِرمنه‌ی یهودی، از گیاهان ۲ـ کارِ دُشوار ۳ـ آشوب

عَبیثَة: آمیختِه، خوراك، مَردُم (بهره از آنندراج)

عَبید: (این جمع عَبد نیست بلکه اسم جمع است، غیاث اللغات)، بَندِگان

عُبَید، مُصغَرِ عَبد: بَندِگَك، بنده‌ی کوچَك

عُبَیدَة، عُبَیده در فارسی، مؤنث عُبَید: وَ، نامی برای زَنان

عَبیر: آمیزه بویه، فَربوی ۱ـ مُشك + چَندَل + گُلاب ۲ـ چَندَل + کُرکُم (= زَعفَران)

عَبیرآگین: فَربوی آگین

عَبیرآلای: فَربوی آلای

عَبیرآمیز: فَربوی آمیز

عَبیرافشان: فَربوی اَفشان

عَبیرسِرِشت: فَربوی سِرِشت

عَتّ: سِتیهیدَن: دَرپُرسِش، تَشَر زَدَن

عِتاب: ۱ـ خشم گِرفتن ۲ـ تَشَر، سَرزِنش ۳ـ

ناز

عِتاب کَردَن ۱ ـ خشم گِرفتَن ۲ ـ تَشَر زَدَن، تُندی کَردَن

عَتابِیّ: گورخَر (لاروس)

عِتابی: خارا (برهان)، گونه‌ای جامه که در عِتابیّهٔ بغداد فراهم می‌آوردند

عِتات: پیکار

عِتاد: توشه، راهمانه

عَتار: زه (آنندراج)

عَتّار: ۱ ـ دِلیر ۲ ـ بی‌آب و گیاه

عَتاق: آزاد گشتَن: بَردِگان و کَنیزان

عِتاق: مُرغانِ شکاری (آنندراج)

عُتاق: مِی کُهنه

عَتاقَة: ۱ ـ بَنده‌ی آزاد گشته ۲ ـ آزاد گَردیدَن ۳ ـ جَوان گردیدَن (آنندراج)

عَتّال: بارکشِ مزدور (لاروس)

عَتاهَة: ۱ ـ دِلشُدِگی ۲ ـ بی‌خِرَدی ۳ ـ گُمراه ۴ ـ گُمراه، گول: مَرد (آنندراج)

عَتاهِیّة: ۱ ـ کم‌خِرَدی ۲ ـ گُمراهی

عَتائِق، (تک: عَتیقَة): بُنساله‌ها، سالینه‌ها

عَتب: ۱ ـ خَشم ۲ ـ خشم گِرفتن، تُندی کَردَن ۳ ـ لَنگی، دَرسُتور

عِتب: تُندخوی، خَشمناک، سَرزَنشگَر

عَتَب: ۱ ـ خَرَک، در سازهای زِهی ۲ ـ دُرُشتی، ناهمواری، دَر زمین

عَتَبات، (تک: عَتَبَة): آستان‌ها، آستانه‌ها، فَرودها، سختی‌ها، کارهای ناپَسندیده

عَتَبَة: ۱ ـ فَرود (برهان)، آستان، دَرگاهی (لاروس) ۲ ـ سختیِ کار ۳ ـ ناخوش، ناخوشایَند ۴ ـ پلّه، پلّه‌ی نردبان ۵ ـ زن، هَمسرِ مَرد

عَتَبه‌بوس: فَرودبوس (برهان)

عَتَبه‌بوسی: فَرودبوسی، آستان‌بوسی

عُتبَی: خوشنودی، خُرسَندی

(عَتَر: ۱ ـ سختی ۲ ـ تَوانایی

عِتر: ۱ ـ پای گیره، دَربیل ۲ ـ دَسته‌بیل ۳ ـ بُت ۴ ـ گوسفندبَرخی، که در روزگار کانایی (جاهلیّت)، تازیان در ماه رَجَب برای بُتان سَرمی بُریدَند (بهره از لاروس) ۵ ـ آغازه، گوهَر (= اصل) ۶ ـ بیهوده گویی

عِترِس، عَتَرَّس: ۱ ـ فشارآورنده ۲ ـ تَنومَند: مَرد ۳ ـ شیر: جانوَر

عُترُسان: خُروس

عَترَسَة: ۱ ـ به‌زور گِرفتَن ۲ ـ فشارآوردَن، سَخت گِرفتَن

عُترُف: خُروس (لاروس)

عُتروف: ۱ ـ پَلید، بَدکار: مَرد ۲ ـ تَوانا، سَخت‌اندام: شُتُر

عِترَة، عِترَت در فارسی: ۱ـ فرزندان، بستگان، خانواده‌ی مرد ۲ـ تیزی دندانها ۳ـ پاره ای مُشک ناب ۴ـ آبِ دَهانِ خوش

عِتریس: ۱ـ سِتمکار ۲ـ پُتیار (= بلا)، سَختی، رَنج ۳ـ فشارآورنده

عِتق: ۱ـ پاك گوهری ۲ـ جوانمردی ۳ـ نژادگی ۴ـ درختِ کَمان

عُتَقاء، (تك: عَتیق): آزادها، آزادشُدگان

عَتَك: ۱ـ روزگار، زَمانه (لاروس) ۲ـ تاختَن: در جَنگ ۳ـ تُرش شُدن: مِی یا شیر

عَتَك: روزگار، زمانه (آنندراج)

عَتل: ۱ـ سخت کشیدن ۲ـ شتابیدَن، به سوی بَدی و تَباهی

عُتُل: ۱ـ دُرشتگوی ۲ـ سَخت آزار ۳ـ سَرکش ۴ـ بَدخوی (آنندراج)، پُرخور ۵ـ نیزه‌ی سِتبر (لاروس)

عُتَلاء، (تك: عَتیل): مُزدوران، زاوَران

عَتَلَة: ۱ـ کَمانِ پارسی ۲ـ سَرپاش، سَرپاچ (= چُماق)، دَفنوك ۳ـ دیلَم ۴ـ اَهرُم ۵ـ ویجینار، اَبزاری برای ویجین کردن ۶ـ تیشه

عُتُم: زهدار دَشتی، زیت دَشتی، از گیاهان

عَتَمة: ۱ـ آغاز شَب ۲ـ تاریکی شب ۳ـ دِرَنگ، دِرنگی

عَتِن: سَخت تاز، تازَنده، جَنگی

عَتوب: ۱ـ خونسَرد، سرزَنش ناپَذیر ۲ـ راه

عُتُود: ۱ـ کُنار، از گیاهان ۲ـ بزغاله‌ی یکساله (آنندراج)

عَتیر: ۱ـ آماده ۲ـ تَنومَند

عَتیدَة، مؤنث عَتید: وَ، آرایه‌دان، بویه‌دان

عَتیق: ۱ـ دیرینه، کهنه ۲ـ آزادشُده ۳ـ گرامی ۴ـ بَرگُزیده (غیاث اللغات) ۵ـ شیر، برخی آن را با آب گفته اند ۶ـ باز، از مرغان شکاری (لاروس) ۷ـ سیکی، سِه‌یکی، میِ جوشیده

عَتیقَة: عَتیقه در فارسی، مؤنث عتیق: وَدر زبان فارسی، بُنسالِه (برهان)، دیرینه، سالینِه (برهان)، وَدر زبان تازی ـ آزاد شده، زیبا: کنیز ۲ـ نژاده: شُتُر

عتیقه باز: سالینه باز

عَتیقه فروش: سالینه فروش

عَتیقه فروشی: سالینه فروشی، کُهنه فروشی

عَتیل: مُزدور

عِثاث: ۱ـ سرود (آنندراج) ۲ـ سرودخوانی، آوازخوانی

عِثار: به سَردَرآمَدن (غیاث اللغات)

عُثان: ۱ـ گرد ۲ـ دود

عَثر، عَثَر: ۱ـ کشتِ بارانخور ۲ـ دروغ گفتن ۳ـ جهیدن رَگ ۵ـ به سَر درافتادَن (آنندراج)،

شُکوخیدَن

عُشر: ۱ـ آلُه (= عقاب) ۲ـ دروغگوی

عِثرات: ۱ـ لغزش‌ها ۲ـ به‌سَرافتادِگی‌ها (غیاث‌اللغات)، شُکوخه‌ها

عَثرَة: شُکوخِه، به‌سَر دَرافتادَن (آنندراج)، پالَغز (برهان)

عَثَقَة: فراخی سال، ارزانی (آنندراج)

عُثکول: ۱ـ سَرشاخه ۲ـ خوشه‌ی خُرما ۳ـ غوره‌ی اَنگور

عُثمان: ۱ـ چوزه‌ی شَوات، شَوات (= ۱ـ بوقلمون ۲ـ حباری، که تازی گشته‌ی هوبره یا چرز است) ۲ـ مارزاد (آنندراج) ۳ـ بَچه‌ی اژدها ۴ـ نامی است در تازی ویژه‌ی مَردان

عُثمانی: ۱ـ نام پیشین تُرکیّه ۲ـ نام پُرشان (= سکّه) کشور عثمانی

عُثمانیان: تُرکان (آنندراج)، نام فرزندان عُثمان از مغولان

عُثور: شُکوخیدن، به‌سَر درافتادَن، سُرخوردَن، لَغزیدَن

عُجاب: شِگفت (غیاث‌اللغات)

عَجاج: ۱ـ گَرد (غیاث‌اللغات) ۲ـ دود ۳ـ گول ۴ـ نودیده، نوکیسه، فرومایه (آنندراج)

عَجّاج: ۱ـ بوتیمار، از مُرغانِ آبی ۲ـ بانگی، پُرآوا ۳ـ گَرداَنگیز ۴ـ دوداَنگیز

عَجاجیر: گروهه‌ی خازه (= گلوله‌ی خَمیر)

عِجادات: دانه‌های اَنگور (غیاث‌اللغات)

عَجّار: ۱ـ خازه خوار ۲ـ پَهلَوان کُشتی

عَجارِدَة، عَجارده در فارسی: نام گروهی از رویگَردانان (= خوارج)، پیروان عبدالکریم بن عَجرَد

عَجارِف، عَجاریف: سَختی‌های زَمانه (آنندراج)

عِجاف: ۱ـ کَبَست (= حَنظَل) ۲ـ لاغر ۳ـ زمانه

عِجال، (تك: عَجَلَة): گَردونه‌های بارکِش، شتافتَن‌ها

عِجال، (تك: عَجلان): تیزرُوان

عِجال، (تك: عَجیل): شِتابَندگان

عُجالَة، عِجالَة، عِجاله در فارسی: ۱ـ به‌هَم رِسیدَنی، سَردَستی، خوراكِ آماده ۲ـ پیش‌خوراك ۳ـ توشه‌ی کَم

عِجالَةً، عجالَتاً: در تازی نیامده و از ساخته‌های فارسی‌گویان است، هَم اینك، بی‌دِرَنگ

عَجالَی، (تك: عَجلان): تُندها، شتابان‌ها، تیزروان

عُجام: هَسته، دانه‌ی گیاه

عَجّام: ۱ـ شیره‌ی سِتَبر ۲ـ فَراَستوك، پَرستو

عِجان: ۱ـ گَردَن ۲ـ سُرین ۳ـ زیر زَنَخ

(آنندراج) ۴ ـ نِشیمَنگاه (لاروس)

عَجّان: ۱ ـ خازه گیر ۲ ـ نادان

عُجاهِن: ۱ ـ خوالیگر ۲ ـ پیشیار ۳ ـ خارپُشت ۴ ـ گُمتَبار

عَجاهِنَة، (تك: عُجاهِن): بنگرید به عُجاهِن

عُجاهِنَة، مؤنث عُجاهِن: وَ ۱ ـ پیغام بَرَنده، میانجی پیوَند، زَن ۲ ـ آرایشگر، زَن

عَجائِب، عَجایب در فارسی (تك: عَجیب): شِگفت آوَران

عَجائِبی، عَجایِبی: پُشتَك، جامه ای کوتاه که تا کَمر باشَد (آنندراج)، زیرجامه

عَجائِز، (تك: عَجوز): زنانِ پیر (غیاث اللغات)، پیرزالان

عُجایَة: ۱ ـ پی (= عَصَب) ۲ ـ پیِ دَست

عَجب: بیخِ دُم، بُنِ دُنب (آنندراج)

عُجب: پُغار (برهان)، اَپرمَنِشی (فرهنگ پهلوی)، چالِش (برهان)، مَنی، مَنی کرد آن شاهِ یزدان شِناس (فردوسی)

عَجَب: ۱ ـ شِگفتی ۲ ـ شِگفت آوَر ۳ ـ نیلوپَر پیچ (= قُرطَم هندی)، از گیاهان

عَجَبا: دَرتازی نیامده، شِگفتا (برهان)

عَجباء: ۱ ـ شگفت زیبا: زَن ۲ ـ شِگفت زشت: زَن، از واژگان دوپهلو

عَجَب آمدَن: شِگِفتی نمودَن، به شگفت آمَدَن

عَجَب رود: شگفترود، نامِ سازی است

عَجَب گیا: نیلوپَر پیچ (= قُرطَمِ هندی)، از گیاهان

عَجَب داشتن: دَرشِگِفت بودَن

عَجد: ۱ ـ دانه‌ی مَویز ۲ ـ هیچکاره (آنندراج)

عُجد: ۱ ـ مَویز ۲ ـ دانه‌ی اَنگور

عَجدَة: زاغ (آنندراج)

عُجَر: ۱ ـ آهوك، آك (= عیب) ۲ ـ اَندوه ۳ ـ آشکار کَردِه

عَجر: ۱ ـ گردَن تافتَن ۲ ـ دَرگُذشتَن، از بیم ۳ ـ دُم بَرداشتن: اَسپ ۴ ـ سِتیهیدَن

عَجَر: ۱ ـ مُغندِگی (مُغنده = غُدَّة، غُدّه، برهان)، دُژپیهِگی ۲ ـ بیرون آمَدِگی، بَرجَستگی ۳ ـ اَندازه

عَجراء: تَخله‌ی گِرهدار (تَخله = عصای سَرکج)

عَجرَد: ۱ ـ دُرُشت و سَخت ۲ ـ تُندرو ۳ ـ بی برگ، بی بار

عَجَرَّد: ۱ ـ دِلاوَر ۲ ـ برِهنه، لُخت (لاروس)

عَجرَفَة: ۱ ـ دُرُشتی، دَرسُخَن ۲ ـ ناراستی کار، شِکَست، در کار ۳ ـ شِتابَزدِگی ۴ ـ بیباکی

عَجرَم: ۱ ـ سخت، نیرومَند، تَهمتَن: مَرد ۲ ـ سِتَبر، دُرُشت (لاروس)، ۳ ـ خِپله

عُجرُمَة: درختِ کَمان

عُجرور: شِلالِ ریگ، کوهَكِ ریگ

عُجرَة: ۱ـ گِره، رَگه، در چوب ۲ـ کار پیچیده

عُجروف: ۱ـ مورچه سَواری، گونه ای از مور با پای دِراز و تیزرُو ۲ـ گنده پیر

عَجز: ۱ـ لابـه، ستـوهِش (برهان)، ناتُوانی، دَرمـانـدِگی، سُستی ۲ـ دستـه‌ی شَمشیر ۳ـ شَمشیر (لاروس) ۴ـ دَردِ سُرین، دَرستور ۵ـ مُرغ دوبَرادران ۶ـ کَمبود، دَرپَرداخت، دَر شمارِ بایگی (= حساب بانکی)

عَجُز: ۱ـ ناتَوان، مرد (لاروس) ۲ـ بُن، دُنباله ۳ـ سُرین ۴ـ سُرنـه، یکی از استخـوان‌های لَگن

عَجَز: کَلانسُرینی

عَجزاء: ۱ـ کَلانسُرین: زَن ۲ـ آلُهِ دُم کوتاه ۳ـ آلُهِ دُم سپید (آلُه = عُقاب)

عَجزان: ۱ـ ناتوانی ۲ـ تَنبَلی ۳ـ سوتاکی (= بی مبالاتی)

عَجزپیشه: ناتـوان آزار، سِتَم‌پیشـه (بهره از آنندراج)

عِجزَة، عُجزَة: ۱ـ تَه تغاری، واپسین فرزَند ۲ـ دیر زاد، فرزندی که در پیری زای آوران زاده می شَوَد

عَجزَة، (تك: عاجِز): ناتوانان، بی دَست و پایان

عَجس: ۱ـ به پنجه گِرفتن ۲ـ بازداشتَن از نیاز ۳ـ میان، میانه

عَجُس: بُن، دُنباله

عُجس، عِجس: ۱ـ دَستگیره‌ی کَمان ۲ـ پایانِ شَب

عُجسَة: ۱ـ پایان شب ۲ـ پاره‌ای اَز شب (لاروس)

عَجعـاج: ۱ـ وَنگی، بانگی، پُرآوا ۲ـ پیرشُتُرِ نژاده (بهـره از لاروس) ۳ـ پیر اَسـپ نژاده (بهره از آنندراج)

عَجِف: لاغر

عَجفـاء: ۱ـ زَمینِ ناتَوان، خاكِ ناتَوان ۲ـ تیره، چون: بَجِ تیره (بَج = لَثه)

عَجفاء، مؤنث عَجِف: لاغر (آنندراج)

عُجـل: ۱ـ سَردَستی، خوراكِ آماده ۲ـ شیرِ ناشتاشِکَن (آنندراج)

عَجَـل: گل و لای، لَجَـن، لای سیاه بَدبـو (آنندراج)

عَجَل: ۱ـ شتاب ۲ـ پیش خُورا، سَردَستی

عَجِل: شِتابان (لاروس)

عِجل: گوساله: نَر، شَپ (برهان)

عِجلُ البَحر: گوساله‌ی دَریایی

عَجلان: ۱ـ شتابان ۲ـ ماه شَعبان (آنندراج)

عَجلَس: کَمارماهیك، از ماهیان

عَجلَة، عَجَله در فارسی: ۱ـ اُشتـاپ (فرهنگ

پهلوی)، گزاوَنگان (برهان)، شِتاب ۲ـ سَبُکی، چابُکی (لاروس) ۳ـ چَرخِ چاه ۴ـ گاری ۵ـ گِل ۷ـ زود، زودِش (برهان)، تَگی

عِجلَة: ۱ـ گوساله، ماده ۲ـ خیكِ روغن ۳ـ دولاب ۴ـ توشه‌دان ۵ـ شِتابی (آنندراج) ۶ـ آبدَستان (لاروس)

عِجلات، (تك: عِجلة): بنگرید به عِجلَة

عَجَلَة القِیادَة: فَرمانِ خودرو

عَجَله کَردَن: اُشتافتَن (فرهنگ پهلوی)، شِتافتَن

عجله کننده: اُشتافگَر (فرهنگ پهلوی)، شِتابگَر

عَجلَی: شِتابان: زَن

عَجم: ۱ـ دیلگُذاری (دیل = نُقطه، برهان) ۲ـ نِشانه‌گُذاری ۳ـ دَندان فرو بُردَن، خاییدَن ۴ـ آزمودَن: چوب یا شمشیر را ۵ـ بُنِ دُمغازه، دُمغازه یا دُنب غزه، استخوان دُمِ پَرندگان و چَرَندگان را گویند (برهان) ۶ـ شُترِ ریزه ۷ـ دانا

عُجم، (تك: عَجم): گُنگان، کُندزَبانان

عَجَم: ۱ـ جُزتازی ۲ـ ایرانی ۳ـ تَکَس، تَکَسك، تخم دانه‌ای انگور را گویند (برهان) ۴ـ هَسته، هَسته‌ی میوه ۵ـ گُنگ

عَجما: ۱ـ جانوَر ۲ـ لال، گُنگ: زن (آنندراج)

عَجماء: مؤنث اَعجَم ۱ـ چهارپا ۲ـ ریگِستان بی‌دِرَخت (لاروس)

عَجماوات، (تك: عَجماء)، چهارپایان

عَجماوان: نمازِ نیمروز و نَمازِ ایوار (= عصر)

عَجَمَة: ۱ـ کویَك، خُرمابُن، که از هسته خُرما رویَد ۲ـ هَسته ۳ـ شُترِسَنگ، مِهسَنگ

عُجمَة: ۱ـ کُندزَبانی ۲ـ پَرخیدِگی (= اِبهام)

عَجَمِستان: ایرانِستان

عَجمیّ: دانا (لاروس)

عَجَمیّ: ۱ـ جُزتازی، هَرچند که کُندزبان نباشد (بهره از لاروس) ۲ـ کاهیده‌ی «اعجمی»، کُندزبان (غیاث اللغات)

عَجن: ۱ـ خازه کَردَن (خازه = خَمیر) ۲ـ سِرِشتَن ۳ـ کَره زَدَن ۴ـ لَنگخیز، بَرخاستَن به سختی یا با یاری دَستواره

عَجَن: بازوره، از بیماری‌ها (= بَواسیر)

عُجُوبَة: مُخَفَّف اعجوبه: شِگفت‌اَنگیز

عَجور: ۱ـ کُنبُزه (لاروس) ۲ـ خربزه‌ی خُراسانی، سُوسکی، خربزه‌ی سَبز

عَجوز: ۱ـ پیرزَن، پیرزال (آنندراج) ۲ـ پیر (برای مُذکَّر و مؤنث یکسان است، لاروس) ۳ـ سوزَن ۴ـ سِپر ۵ـ زینه (= سِلاح)، جَنگ‌اَفزار ۶ـ تَرکِش ۷ـ زِرِه، برای زنان ۸ـ دِرَفش ۹ـ

سیم، نکره ۱۰ـ کُنِشت ۱۱ـ شمشیر ۱۲ـ مَشك ۱۳ـ پَرَن (= هالهٔ خور) ۱۴ـ شایوَرد (= هالهٔ ماه) ۱۵ـ کَشتی ۱۶ـ دیگ ۱۷ـ آسمان ۱۸ـ رَستخیز ۱۹ـ گُرسنگی ۲۰ـ جَنگ ۲۱ـ تب ۲۲ـ لَرزش، لَرزِه، در اندام ۲۳ـ بانگ، فَریاد ۲۴ـ گُرگ، نَر یا ماده ۲۵ـ خَرگوش ۲۶ـ گاوِ نَر یا ماده ۲۷ـ شیر بیشه ۲۸ـ روباه ۲۹ـ سَگ ۳۰ـ توله سَگ ۳۱ـ گُربه ۳۲ـ کَفتار ۳۳ـ کَرکَس ۳۴ـ آتَش ۳۵ـ دوزَخ ۳۶ـ کَمان ۳۷ـ لَبه‌ی شمشیر ۳۸ـ بینی، دَماغ ۳۹ـ خدایخانه ۴۰ـ سخن چینی ۴۱ـ پَهلَوان ۴۲ـ بازرگان ۴۳ـ گُرسنه ۴۴ـ کَژدُم ۴۵ـ شُترماده ۴۶ـ دَست ۴۷ـ کَلاغ ۴۸ـ بو یه (= عطر) ۴۹ـ مِی ۵۰ـ خور ـ هور ۵۱ـ چاه ۵۲ـ دَریا ۵۳ـ کاسه‌ی کَلان ۵۴ـ پُتیار (= بَلا) ۵۵ـ بادِ گرم ۵۶ـ نامه، نِبشته ۵۷ـ راه ۵۸ـ راهی (= مسافر) ۵۹ـ زَن، جَوان یا پیر ۶۰ـ اَرز، اَرزش ۶۱ـ نِرخ ۶۲ـ خُرمابُن ۶۳ـ دیگپایه ۶۴ـ لَشکَر ۶۵ـ پَرهیز، از گُناه ۶۶ـ نیزه ۶۷ـ دَشت ۶۸ چادُر (= خیمه) ۶۹ـ هزار، از هر چیزی ۷۰ـ پَتِت (= تو به) ۷۱ـ آنامیت (= قبله، بهره از فرهنگ پهلوی)

عَجوزالبَحر: پیرماهی، از ماهی ها

عَجوزِه: نادرست است و در تازی نیامَده، در فارسی: پیر زَن

عَجوزه‌ی زِشت: دُژکَنیك (فرهنگ پهلوی)

عَجوزه‌ی فرتوت: پیر زال، گُواژ: این جهان

عَجوس: ۱ـ اَبرِ گِران ۲ـ بارانِ دُمریز

عَجول: ۱ـ اُشتافگَر (فرهنگ پهلوی)، شِتابگَر، شِتابان، زودخواه ۲ـ سَرگَردان: زَن ۳ـ زایمُرده: زَن

عَجولانه: باشتاب، زودخواهانه

عَجوَة: اَرماو (فرهنگ پهلوی)، خُرمای دُرُشت

عُجهوم: کَفگیر، از مرغان

عَجیب: ۱ـ اَفد، هم آوای نَفت، اِشکِفت، شِگِفت، ناشناختِه (آنندراج) ۲ـ خوش آینده (آنندراج)، خوشایَند

عَجیبَة، مؤنث عَجیب: وَ، کارِ شِگِفت

عَجیر: نامَرد (آنندراج)

عَجیز: ۱ـ نامَرد، نارازدار ۲ـ سُرین

عَجیزَة: سُرینِ زَن، گاه برای مَرد آید به ایرمان (= استعارَة)

عَجیس: ۱ـ گَشنِ ناتَوان ۲ـ گَشن ناپَذیر: خُرمابُن

عَجیف: لاغر

عَجیل: شتابَنده

عُجَیل: ۱ـ ناشتاشِکن ۲ـ پیش خورای

عَجین: ۱ـ خازه (= خَمیر) ۲ـ سِرِشته

(آنندراج) ۳ـ نادان ۴ـ گروه بسیار (لاروس) ۵ـ زَنواره، پِندی (= مُخَنَّث)

عَجینَة: ۱ـ پندی، زَنوارِه ۲ـ گول ۳ـ سُست، زَن یا مَرد ۴ـ گُروه ۵ـ پاره‌ی خازه

عِدّ: ۱ـ آبسار، آبی که باز نایستد، چون آبِ چشمه ۲ـ دیرین ۳ـ هَمتا ۴ـ هَمال (= حریف)

عَدّ: شُمُردَن، شُمارِش

عُدّ: جوشِ رُخساره

عُدّالوردی: جوشِ سُرخ (لاروس)

عَداء: ۱ـ دوری ۲ـ اَندازه ۳ـ درازا و پَهنا

عِداء: یك تَك، یك بار دَویدَن (لاروس)

عِداءالخَندق: تَهِ کَندَك

عِداءالوادی: تَهِ دَرّه

عَدابَة: ۱ـ زَهدان ۲ـ زَهار ۳ـ بُنِ زَهار

عُدات، (تك: عادی): دُشمنان، بیدادگَران (بهره از غیاث اللغات)

عَدّاد: شُمارگَر

عِداد: ۱ـ روزِ رَستاخیز ۲ـ بَخشِش ۳ـ مَرگَدَم ۴ـ هَمتای ۵ـ هَمال (= حریف) ۶ـ شُمار، رَده

عُدار: لاتینی تازی گشته Hydra، مارِ آبی (فرهنگ نوین پیوسته)، از آبزیان

عُدارات: مارآبیان

عُدارِیّات: کاوتَنان (لاروس) واژه‌ی کاو در پارسی با میان تُهی بَرابر است

عَدّار: مَلّوان

عُداف: اَندَك (آنندراج)

عِدال: ۱ـ دودِلی ۲ـ هَمسَنگ کَردَن ۳ـ هَمسَواری ۴ـ بَرابَر آمدن ۵ـ خمیدَن ۶ـ ماندَن ۷ـ اَندازه گِرفتن، میانِ دوچیز را

عَدالَة، عَدالَت، عِدالَت در فارسی: ۱ـ داتَستان (فرهنگ پهلوی)، دادگَری ۲ـ میانجَکی (فرهنگ پهلوی)، میانجیگَری، دادمَندی (= اِنصاف) ۳ـ بَرابَری (آنندراج)

عَدالَة الاجتماعیَّة: عدالتِ اجتماعی در فارسی: دادگَروهی

عَدالت‌پیشه: دادپیشه، دادمَند

عَدالَتخانه: دادگُستری

عَدان: ۱ـ دَریاکِنار ۲ـ رودکِنار ۳ـ هَفت سال از زمان

عَدانَة: ۱ـ گروه ۲ـ پاره پوست بُنِ دول (= دَلو)

عَداوَة، عَداوَت در فارسی: دُشمِناتی (فرهنگ پهلوی)، دُشمنی (آنندراج)، آریغ (برهان)، بَدخواهی

عَدَبیّ: ۱ـ نیکخوی ۲ـ بی آك

عِدّت دار بکر: شماردارِ دوشیزه، گُواژِ مِی ناخورده، خُمِ ناگُشوده

عَدَد: ۱ـ مَر، ماریك، اُشمار (فرهنگ پهلوی)، شُمار (فرهنگستان) ۲ـ اَندازه

عَدَدِ اَصلی: شماره ی بُنیك

عَدَدِ اَصَمّ: شماره ی گُنگ

عَدَدِ اَوّل: شماره ی نُخست، شماره ای که تنها بَر یك و بر خود بَخش می شود

عَدَدِ تامّ: شماره ی هام

عَدَدِ تَرتیبی: شماره ی دَهنادی

عَدَدِ توزیعی: شماره ی بَخشیك

عَدَدِ جَبری: شماره ی فُزودی

عَدَدِ جَذری: شماره ی ریشه ای

عَدَدِ حِسابی: شماره ی هَماری

عَدَدِ ذَهَبی: شماره ی زَرّین (بهره از لاروس)

عَدَد زوج: شماره ی جُفت

عَدَدِ صَحیح: شماره ی دُرُست

عَدَدِ غیرجَذری: شماره ی گُنگ

عَدَدِ فَرد: شماره ی تَك

عَدَدِ کَسری: شماره ی فَرایوت

عَدَدِ مُجرَّد: عَدَدِ غیر مُقیَّد: شماره ی آزاد

عَدَدِ مُقیَّد: شماره ی نیوَند

عَدَد نویسی: شماره نویسی

عَدَدِ وَتَری: شماره ی تَك

عَدَدِ وَصفی، عَدَد ترتیبی: شماره ی دَهنادی

عَدَدهای مُشتَرك: شُماره های هَنباز

عَدر: ۱ ـ دِلیری ۲ ـ بارانِ سَخت (آنندراج)

عَدَرنا: این واژه در بُرهان قاطع آمده و در فرهنگ آنندراج، پارسی دانسته شُده، که اگر چنین باشد اَدَرنا باید نوشته شود، آذَربویه، چوبَكِ اُشنان (گویش شیرازی)

عَدَس: ۱ ـ پیشیاری ۲ ـ سِپُردَن ۳ ـ کوشیدَن ۴ ـ لَگدکَردَن

عَدَس: وِنوك، وینوك، میشوك، میچوك (فرهنگ پهلوی)، دانجه، دانَج، مَچَك، مِژو، مَرجُمَك، بُلُس، بُلُسن، نَرَسك، بُنوسُرخ (برهان)، از گیاهان

عَدَسِ آبی: مَچَكِ آبی، از گیاهان

عَدَسِ پُلو: بُلُس‌پُلو، از خوراك ها

عَدَسِ تلخه: نَرَسِك تَلخ، از گیاهان

عَدَسَك: بُلُسُنك، برجستگی روی ساگِ گیاهان، واژه ی تازی پارسی عَدَسَك را فرهنگستان به جای عَدَسَة برگزیده

عَدَسَة: ۱ ـ بُلُسُنك (= عَدَسَك) ۲ ـ سُرخَکان (آنندراج)، دانه هایی که بَر اندام بَرآید ۳ ـ یك دانه نَرَسك

عَدَسِیّ، عَدَسی در فارسی: بُلُسیك، وِنوکیك

عَدَسی چَشم: مِژوك

عَدَسیِ دوربین: بُلُسیك

عَدَسیّه: ۱ـ مِژوك (= عَدَسی چَشم) ۲ـ بُلُسیك (= عدسی دوربین)

عَدف: ۱ـ نَوالِ کَم ۲ـ (آنندراج) ۳ـ بَخششِ کَم (لاروس)

عِدف: ۱ـ بُن، گوهَر ۲ـ پاسی از شَب ۳ـ گروه، گروهِ مَردُم

عِدفَة: آرش های بَرابر با عِدف را دارد، وَ، چِهره (لاروس)

عَدقَة: کَجَكِ سه شاخه

عَدل: ۱ـ دات، داتَك، داتوَری، راستی (فرهنگ پهلوی)، داد، دادوَری ۲ـ دادمَندی، میانجَکی (= انصاف) ۳ـ پایداری ۴ـ آهَنگ (= قَصد) ۵ـ پاداش ۶ـ مانند

عِدل: در فارسی عَدل می گویند ۱ـ تای (برهان)، هَمتا (آنندراج) ۲ـ تاچِه (معین)، نیم‌لِنگ، نیم‌بار (برهان)، لِنگه‌بار (لاروس) ۳ـ نیم‌خَروار (برهان) ۴ـ گُوال (= جُوال)

عَدِل: ۱ـ دادگَر ۲ـ میانجی، دادمَند

عُدَلاء، (تك: عَدیل): هَمانَندان، هَمسَنگان

عَدل پَروَر: دادپَروَر

عَدل پیشه: دادپیشه

عَدل گُستر: دادگُستر

عَدَلَة، (تك: عادِل): گواهان شایِسته

عُدَلَة: شایسته‌ی گُواهی (لاروس)

عَدلَین: دوگُواه شایسته (غیاث اللغات)

عَدلِیَّة، عَدلیّه در فارسی: دادگُستری (فرهنگستان)

عَدَم: ۱ـ نیستی (فرهنگ پهلوی) ۲ـ گُم کَردَن (آنندراج) ۳ـ بازداشتن ۴ـ دَرویشی، تنگدَستی

عَدِم: نیازمَند

عُدم: نیازمَندی (لاروس)

عَدَمِ آسایِش: نیاسُودِگی

عَدَمِ اِحتِرام: هِشت شکوهی (فرهنگ پهلوی)

عَدَمِ اِستِعداد: بیکارِگی

عَدَم اشتِها: نَواستَن (گویش گیلکی)، نَاِستِش

عَدَمِ اِعتِقاد به روزِ شُمار: اَنماری (فرهنگ پهلوی)، ناباوَری به روزِ شمار

عَدَم اعتِقاد به دین: اَنستووانی (فرهنگ پهلوی)، ناباوری به‌دین

عَدَم اعتِقاد به روح: اَژوانی (فرهنگ پهلوی)، ناباوری به جان

عَدَم اعتماد: گُمانِکی گُمانداری نااُستوانی

عَدَمِ امکان: ناتُوانی، ناشُدَنی

عَدَمِ پیروزی: شِکَست

عَدَم پیشرفت: بازمانی

عَدَم پیوَستگی، عَدَم اِتّصال: جُدایِگی

عَدَم تأخُّر: اَپَسی (فرهنگ پهلوی)، ناپَسی، پیشینِگی

عَدَم تَجَسُّم: اَتَنی (فرهنگ پهلوی)، ناتَنانی، ناکَرپی

عَدَم تخصیص: ناویژگی

عَدَم تربیت: نافَرهیختِگی

عَدَم ترتیب: نادَهنادی، دَرهَمی

عَدَم تَردید: نااِندیدی، باوَرداشت

عَدَم ترکیب: نامیزی، ناهَمدایی

عَدَم تَشخیص: نابازدانی

عَدَم تَعادُل: شُکوخ (برهان)، نابَرابَری

عَدَم تعـادُل داشتن: شُکـوخیدَن (برهـان)، نابَرابر بودَن

عَدَم تقدم: اَپیشی (فرهنگ پهلوی)، پَسینِگی

عَدَم تَمایُز: ناجُدایِگی

عَدَم توانایی: ناتُوانی

عَدَم تَوَجّـه: نانِگَری، بَدداشت (هزارسال نثر فارسی، سیاستنامه)

عَدَم دَرک: نادَریابی

عَدَم رُجـولیّت: خُشک‌مَردی

عَدَم رُشد: ناپَزمایی، نابالی (فرهنگ پهلوی)، نابالیدِگی

عَدَم سامِعه: ناشِنوایی

عَدَم شامّه: نابو یایی

عَدَم صَمیمیّت: نایکرَنگی، نادوستی

عَدَم عنبیّه: تَنگ‌مَردُمَکی، از بیماری‌ها

عَدَم فَضیلَت: اَپهـرُمی (فرهنـگ پهلوی)، بیدانِشی

عَدَم قُدرَت: ناتوانی

عَدَم کِفایت: نابَسی (برهان)

عُدمُل: کَرکَسِ نَر (لاروس)

عَدَم مُراعات: ناپاسداشت

عَـدَم مُـطلَـق: نـیستیِ هَـمادی، زبـانزد فرزانی

عَـدَم مـلـکـه: نـیستی نَـبایَـدی، زبـانزد فرزانی

عَدَم مَنی: بی شوسری، بی شوسی

عَدَم مُوافِقت: اَسازِش، ناسازی

عَدَمِ نَظم: اَسهمانی، نابسامانی

عَدَم وجود: نَباشَندِگی، نابودی

عَدَم وضوح: نابِتاکی، نارُوشَنی

عَدَمیّ عَدَمی در فارسی: ۱ ـ نیست، نابـود ۲ ـ پوچگَرا

عَدَمِیّة: مؤنث عَدَمیّ، وَ، پوچگَرایی

عَدن: ۱ ـ کودداَدن ۲ ـ کَندَن، کاویدَن ۳ ـ ماندَن، ماندِگاری، بِهِشتَن = همیشه بودن به جایی ۴ ـ

گُوالیدَن

عَدن: این واژه به نادرست در فارسی عَدَن گفته می شَوَد، بِهِشت، از بِهِشتَن

عَدِن، عُدُن: نام گَزیرَکی است نزدیک به یَمَن، که مُروارید خوشاب، پیرامون آن فَرامی آید

عَدنان: نامِ نیای پیامبر (ص) (غیاث اللغات)

عَدَنگ: این واژه به همین گونه در برهان قاطع آمده و فرهنگ آنندراج آن را پارسی می داند، از این روی واژه باید اَدَنگ باشَد، یکی از آرِش های دَنگ در پارسی گول و بیهوش است. برهان عَدَنگ را برابر با نادان آورده وَ ناخوشایَند

عَدو: هم آوای سَرو، دَویدَن

عَدُوّ، عدو در فارسی: دُشمَن، بَدخواه، کینه وَرز

عِدو: ۱ـ درازی و پَهنا، اَندازه ۲ـ دَرپوش سَنگی

عُدَواء: ۱ـ ناآرامی ۲ـ لَغزان، جُنبان ۳ـ زمینِ ناهموار ۴ـ دوری

عُدَواءُالشغل: دَست اَندازهای کار

عُدَواءُالشوق: بازدارنده های آرزو

عَدَوان: دَویدَن (آنندراج)

عُدوان: ۱ـ بیداد (غیاث) ۲ـ از اندازه گُذَشتَن ۳ـ بَرجَستَن، بَرکسی ۴ـ بازایستادَن ۵ـ سِتَم کَردَن

عُدوان، (تک: عادِی): بیدادگَران، دُشمَنان

عُدوانی: زورسِتان

عَدوب: ریگِ بسیار (آنندراج)

عَدوبَند: دُشمَن بَند، چیر بَردُشمَن

عَدوس: زَنِ دلیر

عَدوف: ۱ـ نیک چِشَنده ۲ـ خورشِ ستور (آنندراج)

عُدُول: ۱ـ رویگَردانی ۲ـ بَرگَشت ۳ـ بَرابَر ساختَن ۴ـ دودِلی ۵ـ کَج گَردیدَن

عُدول، (تک: عادِل): داد دهَندِگان

عُدُول، (تک: عِدل): هَمانَندان، هَمسَنگان

عَدول: ۱ـ گُواه پَذیرُفتنی ۲ـ راستگو، مَرد ۳ـ دادگَر (بهره از غیاث اللغات)

عدولَة: داد دادَن (آنندراج)

عُدون: ۱ـ کود دادَن، نیرو دادن با سَرگین ۲ـ زَخم زَدن، به درخت ۳ـ بَرکَندَن، سَنگ را

عُدوَة، عِدوَة: ۱ـ جای بُلَند ۲ـ رود کنار ۳ـ کِنارِه

عَدوی: ۱ـ واگیری ۲ـ تَباهی ۳ـ یاریگَری

عِدَّة، عِدّه در فارسی: گروه، شُماری چَند، شُمار

عَدَّة، عُدَّت در فارسی: ۱ ـ آمادگی ۲ ـ سازو بَرگ ۳ ـ رُبابَند، تیغه‌ی آهَنی که بر روی دو میخ (= قطب) آهَن ربا می نهند تا نیروی رُبایش آن به هَر زنَرَوَد (= مِغناط بَند)

عِدَّة المِرأة، این واژه در فارسی به عِدّه و گاه أیامِ عدّه برگشته: شُمارِ ناشویی، تیاری (غیاث اللغات)، بور (گویش گیلکی)، زمانی که زن پس از هِلِش یا مرگِ شوی نبایَد شوهَر کُند

عِدَی: ۱ ـ رودکِنار ۲ ـ سَنگِ دَرپوش ۳ ـ چوبِ میانی ۴ ـ راهیان (= مسافران) ۵ ـ دورشَوَندگان ۶ ـ بیگانِگان ۷ ـ دُشمنان

عَدید: ۱ ـ شُمُرده ۲ ـ بَهره ۳ ـ هَمتا ۴ ـ هَمال ۵ ـ بانگِ کَمان ۶ ـ شمار، شماره

عَدیدَة، عَدیده در فارسی = مؤنث عَدید: وَ ۱ ـ بَهره ۲ ـ بسیار، بی شُمار

عُدَیسَة: عُدیسه در فارسی: ماشَك، از گیاهان (معین)

عَدیل: ۱ ـ مانَند ۲ ـ هَمسَنگ (غیاث اللغات)، هر یك از دو کَجاوه نشین

عَدیلُ الرَّجُل: هَمریشِ مَرد (= باجناق)

عَدیم: این واژه در فرهنگ معین با: نیست شده، نابود، برابر آمده ۱ ـ نادان (لاروس) ۲ ـ گول، دیوانه ۳ ـ نیازمَند، دَرویش (آنندراج)

عَدیم الطاس: بی گُلبَرگان (فرهنگستان)

عَدیم الفِلقَة: بی لَپّه (فرهنگستان)

عَدیم القُعالَة: بی گُلبَرگ (لاروس)

عَدیمُ النَّظیر: بی مانند

عَدیمات الاَخادید: بی زَهران (لاروس)

عُدَین: توتِ سُرخ، از گیاهان

عَدِیّ: جَنگ آمادِگان، بَسیجیدِگان

عَذاب: شِکَنجَك (فرهنگ پهلوی)، شِکَنجه (برهان)، آزار، پاهَك (برهان)، رَنج (فرهنگ کوچك)

عِذاب، (تك: عَذب): نوش ها، خوشگوارها

عذاب اَلفَنج: رَنج اَندُوز، دِل آزار (آنندراج)، اَلفَنجیدَن در پارسی برابر است با به دَست آوردن و اَندوختَن

عَذاب الهون: شکنجه خواری (بهره از آنندراج)

عَذاب بُردَن: عَذاب دیدَن: رَنج بُردَن، شکنجه دیدَن، آزار دیدَن

عَذاب دادَن: آزار دادَن

عَذاب کَده: شِکَنجه گاه

عَذاب کردَن: ۱ ـ شکنجه دادن ۲ ـ کیفَر دادَن

عَذاب کشیدَن: رَنج کشیدَن

عِذار: ۱ ـ اَفسار، اَفسار ستور، لگام ۲ ـ رُستَنگاهِ ریش ۳ ـ گونه، رُخ ۴ ـ شَرم ۵ ـ داغِ اَفسار،

نشانه‌ی اَفسار ۶ـ سورِ دولبُری ۷ـ سورِ خانه‌خَری، سورِ ساختمان ۸ـ دولبه‌ی پیکان

عِذارالطَّریق: دوکِناره‌ی راه (لاروس)

عَذارِی، عَذارَی: (تك: عَذراء)، دوشیزِگان، ناسُفتِگان

عَذّال: نِکوهَنده

عَذّالَة: ۱ـ نِکوهَنده ۲ـ گَزَنده (بهره از لاروس) ۳ـ کِیك، از خرفستَران (آنندراج)

عَذائِم، تك: عَذیمَة): نِکوهِش‌ها، گزیدگی‌ها، خاییدگی‌ها

عَذب: ۱ـ نوش، نوشین، خوشگوار، نَغز ۲ـ بویه، بوی خوش ۳ـ میوه‌ی گَز ۴ـ بازنهادَن ۵ـ بازایستادَن

عَذَب: ۱ـ خاشاك ۲ـ جُفت، که پَس از زای از زَهدان بیرون می آید ۳ـ رَسنِ تَرازو ۴ـ کناره، لَبه ۵ـ سَر نره‌ی شُتُر

عَذبُ البَیان: نوش سُخَن (برهان)

عَذبگوی: پاکیزه گوی، استادِ سُخن

عَذبَة: عَذبه در فارسی: ۱ـ سیازیره، تَلخِه زیره (= کَمون دَشتی)، از گیاهان ۲ـ دایی، برادرِ مادَر ۳ـ چَغزواره، جُل وَزَغ، از گیاهان

عَذَبَة: ۱ـ چَغزواره ۲ـ شاخه ۳ـ تیزیِ زَبان ۴ـ شاسوله (= علاقهٔ دستار، برهان)

عَذج: نوشیدَن (آنندراج)

عُذر: ۱ـ بَهانِه (آنندراج) ۲ـ پوزِش (لغت فرس)، به پوزش بیامد بَرِ شهریار ـ که ای در جهان بر شَهان کامکار (فردوسی) ۳ـ دَشتانی (= حائِض بودَنِ زن)

عُذرآوَردَن: پوزیدَن (برهان)، بهانه تَراشیدَن، بَهانِستَن

عَذراء: ۱ـ دوشیزه ۲ـ ناسُفته ۳ـ آشکارا ۴ـ آبامِ خوشه ۵ـ بَرنامِ مَریم(ع)

عُذرتَقصیر: ۱ـ پوزشِ کوتاهی ۲ـ پوزشِ گُناه

عُذرخواستن: پوزش خواستَن

عُذرخواهی: پوزشخواهی

عُذرِ کسی را خواستَن: بَرکِنار کردن، پایان دادن به کار

عُذرِ لَنگ: بهانه‌ی پوچ، بهانه‌ی سُست (آنندراج)

عُذرمَقبول: بهانه‌ی پَذیرفتنی، بهانه‌ی پَسندیده

عُذرمُوَجَّه: بهانه‌ی رَوا

عُذر نامُوَجَّه: بهانه‌ی نارَوا

عُذرنیوش: ۱ـ بهانه پذیر ۲ـ پوزش پَذیر

عُذرَة: ۱ـ کاکُل ۲ـ خُروهه، که آن را بِبُرَند ۳ـ دوشیزِگی ۴ـ نِشان ۵ـ گلودَرد

عِذرَة: پوزِشخواهی

عُذرَی: پوزِشخواهی

عَذف: خوردَن (آنندراج)

عَذق: ۱ـ کویَكِ خُرمادار ۲ـ دُشنام دادَن ۳ـ بُریدَن شاخه‌ی کویَك

عِذق: ۱ـ خوشه‌ی اَنگور ۲ـ خوشه‌ی خُرما ۳ـ اَرجُمَندی ۴ـ گُلِ آذین دیهیم (لاروس)

عَذل: نِکوهیدَن

عَذَل: ۱ـ نِکوهِش (آنندراج) ۲ـ سَرزَنِش (لاروس)

عِذلاج: زندگانیِ خوش

عُذلَة: نکوهَنده

عِذی: کِشتِ بارانخور

عَذیر: ۱ـ بَهانه‌جوی ۲ـ یاریگَر ۳ـ سورِ خُروهه‌بُری

عَذیمَة: ۱ـ نِکوهِش ۲ـ گزیدِگی ۳ـ خاییدِگی ۴ـ کویَك، با خُرمای بی‌هَسته

عَرّ: ۱ـ گَری ۲ـ راز ۳ـ آك، آهوك ۴ـ شیرزَد، بَچّه‌ای که او را زود از شیر بگیرند (عمید)

عُرّ: ۱ـ پیخال (= فَضلهٔ مُرغ، برهان) ۲ـ کودَك ۳ـ گَری

عَراء: ۱ـ مِیدان، گُشاده جای، جای سَرباز ۲ـ جای تُهی ۳ـ شاهپای، زبانزدِ شترنگ، مهره‌ای که میان شاه خود و رُخِ هَماورد نِهَند

عِراب: اَسپِ نژاده

عَرّاب: از ریشه‌ی پارسی، اَرّابه‌ساز

عَرابین، (تك: عُربان): از ریشه‌ی پارسی، رَبون‌ها (= بیعانه)

عِرابَة: زِشتگویی (آنندراج)

عَرّابه: پارسی است، اَرّابه، آیوژ، وَرتیون (فرهنگ پهلوی)

عَرّابه‌چی: اَرّابه‌ران، آیوختار، وَرتِن‌دار (فرهنگ پهلوی)

عَرابی، از اعرابی: تازی

عُرات: (تك: عاری)، بِرهِنِگان (فرهنگ پهلوی)

عَرّات: ۱ـ لَرزَنده ۲ـ درخشنده ۳ـ جُنبنِده، زاب است برای نیزه و دَرَخش

عَراثا = شیشعان: کاندوله، کاندول، از گیاهان

عَراد: گیاهِ سِتَبر

عَرادَة: ۱ـ مَلَخِ ماده ۲ـ جاوَر (= حالَت)

عَرّادَة، عَرّاده در فارسی: گردونه‌ی جَنگی، سَنگ اَفکَن، رَی (فرهنگ پهلوی)

عَرار: ۱ـ گاوچَشم، شَب‌خوش، از گیاهان (برهان) ۲ـ پِسَرزای، نَرزای ۳ـ زِشتی خوی ۴ـ بُلَندی، مِهتَری ۵ـ شیرزَد، بچه که زود از شیر بگیرَند

عَرارَة: ۱ـ بَدخویی ۲ـ سَختی ۳ـ مِهتَری (آنندراج) ۴ـ مَلَخ (لاروس) ۵ـ پِسَرزای

عَرّاس: ۱ـ کُرّه شترفروش ۲ـ ریسمان فروش

عِراض: ۱ـ کَرانه ۲ـ شِکاف

عَرّاض: پیش آوَرَنده

عُراضَة: رَه آورد (برهان)

عَراعِر، (تك: عُراعِر): بُزُرگان، مِهتَران، نژادِگان

عُراعِر: بُزُرگ، مهتَر، نژاده

عَرّاف: ۱ـ پزِشك ۲ـ جادوگر ۳ـ پیش بین، کِت (= فالگیر، فرهنگ پهلوی) ۴ـ اَختَرمار

عِرافَة: ۱ـ نیشان، زَمان اَندازی (= فالگیری، فالگویی، فرهنگ پهلوی)، پیشگویی ۲ـ اَختَرماری ۳ـ جادوگَری

عِراق: ۱ـ گِرداگِرد، پیرامون ۲ـ رودکِنار ۳ـ دَریاکِنار ۴ـ اَراك، گوشه ای از نَوا

عِراق عَجَم: اَراك

عِراق عَرَب = بینُ النَّهرین: آشورِستان (فرهنگ پهلوی)، میانرُودان

عُراقَة: ۱ـ بارانِ بسیار ۲ـ آبِ روشَن

عَراقِیل: به گونه ی رَمَن، دُشواری ها

عَراقِیلُ الاُمور: کارهای دُشوار (لاروس)

عِراقین: دواَراك: اَراك و میانرُودان

عَرّاك: ۱ـ گوشمالَنده ۲ـ جَنگی

عُرام: ۱ـ سَخت شُدَن، دُشوار گَشتَن ۲ـ شوخ شُدَن ۳ـ نازِ کودَك، نازکرد، کوك ۴ـ خُرامیدَن ۵ـ فیریدَن، سَرگَشتگی ۶ـ تباه گَشتَن ۷ـ خوردَن (بهره از آنندراج)

عَراما: پارسی است، اَراما، اَندازه ای است برابر با یك دانگ و نیم

عِران: ۱ـ پاکَفتِگی، در اَسپ ۲ـ آسِه گاه، دَر چَرخ ۳ـ لانه ی کَفتار ۴ـ مانند، هَمتا (لاروس) ۵ـ دوری ۶ـ نای مِسی، از سازهای بادی

عُرانِیَة: ۱ـ آبخیز ۲ـ میانه ی دَریا ۳ـ کوهه کَند، آنچه کوهه (= موج) به کِنار اَفکَنَد ۴ـ پُرآبی

عَرانین، (تك: عَرنین): پیشوایان شایسته

عَراوَة: گُلِ پیچان، از گیاهان

عَراهِیل: گروهِ بیکاره (آنندراج)

عُراهِیم: ۱ـ نرم و نازك ۲ـ شیر

عَرای: دَشتِ بیِ دَرَخت (بهره از غیاث اللغات)

عِرای: شاهپای، مهره ای که شترنگ باز میان شاه خود و رُخِ هَماوَرد می نِهَد، بَرخی عِراب گویند که نادُرست است

عَرائِس، (تك: عروس): از ریشه ی پارسی، اَروسان، پَیوگان

عَرائِسُ الماء: پَریوَشان آبی، نیلوفر آبی (لاروس)

عَرائِسُ النَّیل: نیلوفرِ سفید (لاروس)

عَرائِض، (تك: عریضَة): خواستنامه‌ها

عَرائك، (تك: عَریکَة): کوهان‌ها، سرِشت‌ها

عَرَب: ۱ـ اَرَب، تازیك، تاچیك، تاژیك (فرهنگ پهلوی)، تازی (برهان) ۲ـ آبِ روشَن

عِرب: لاتینی تازی گشته، Herb، سبزیِ خشك، سبزی خُشکه

عُرب: ۱ـ تازی ۲ـ تازی شَهرنشین، تازی شَهرباش (آنندراج)

عَرِب: تباه کُم (کُم = معده)

عَرباء: تازی ناب

عُربان: از ریشه‌ی پارسی، رَبون، پیشمُزد، پیشادَست (= بیعانه)، آرمون (برهان)

عَربان: گشادهِ زَبان (لاروس)

عَرَبان: تازیکان (فرهنگ پهلوی)، تازیان

عُربان: تازیان

عَرَبانه: کُلی (برهان)، از ابزارهای خُنیا

عُربُج: سَگِ شِکاری (لاروس)، در آنندراج: عُربُج: سگِ سِپید

عِربَد: ۱ـ سَخت، بِسیار ۲ـ مارِ نَر ۳ـ خوی (لاروس)

عَربَدَة، عَربَده در فارسی: ۱ـ چَرِّد (برهان) ۲ـ بَدخویی ۳ـ سِتیزه‌گَری

عَربده‌جوی: کیفال (برهان)، فَتو، فَنو (برهان)، بَدمَست (معین)

عَربَده‌جویی: فَتویی، بَدخویی، بَدمَستی

عَرَبستان: دَشتِ تازیکان (فرهنگ پهلوی)، تازیکستان

عَرَبستان جنوبی: سیمرا (فرهنگ پهلوی)

عَرَب و عَجَم‌باز: رَسَن باز (آنندراج)

عُربون، عَرَبون: عُربان: پارسی تازی گشته، آرمون (برهان)، رَبون، پیشمُزد، پیش‌پَرداخت

عَرِبَة: ۱ـ تازی ناب ۲ـ زنِ شوی‌دوست ۳ـ پُرآب ۴ـ تباهیده، تَبَست، کُمِ تَبَست (= معدهٔ فاسد شده)

عَرَبیّ، عَرَبی در فارسی: ۱ـ اَرَبیك (پهلوی)، تازیکی، زَبانِ تازی

عَرَبیَّة، عَرَبیّه در فارسی: مؤنث عَرَبیّ، تازیکی

عَرَبیّت، از عَرَبیّة: ۱ـ تازیکی ۲ـ تازیکیدانی ۳ـ تازیگرایی

عَرت: ۱ـ جُنبیدَن ۲ـ لَرزیدَن ۳ـ دَرَخشیدَن (آنندراج) ۴ـ جنیدن نیزه ۵ـ مالیدنِ بینی

عَرتَن: گَزَك، از گیاهان Small Tamarisk، در انگلیسی

عَرث: ۱ـ بَرکَندَن ۲ـ مالیدَن ۳ـ بَرکنده شُدَن (آنندراج)

عَرَج: ۱ـ رود ۲ـ دَرّه

عَرجاء: کَفتار، از جانوران

عَرَجان: لَنگان رفتن (لاروس)

عُرجان، (تك: عارِج): پوشیدِگان، نَبودِگان

عُرجون: شاخه‌ی کَج، از کُویَك ورَز

عُرجون: ۱ـ سَماروغِ سپید ۲ـ داسی، خَمیده، کَج

عُرجَة: ۱ـ ایستگاه ۲ـ پایگاه

عَرّخو: آوای سگ، آوای گربه، هنگام خشم (غیاث‌اللغات)

عَرد: ۱ـ بَرپا، بَرپاشَوَنده، ایستاده ۲ـ بیخ گَردَن (آنندراج)

عَرَد: گُریختَن

عِرداس: پیوندگاه، دَراُستخوان‌ها

عِردام: شاخه، شاخه‌ی خوشه‌دار

عَردَم: ۱ـ گَردَن ۲ـ سِتَبراَندام ۳ـ سَخت

عُردُمان: ۱ـ بَدخوی ۲ـ سِتبراَندام ۳ـ سَخت

عَرس: ۱ـ ستونِ چادُر ۲ـ ستونِ خانه ۳ـ رَسَن، ریسمان ۴ـ بیچه، دیواری که میان دو دیوار سازَند تا خانه گَرم‌تر شود (آنندراج)

عَرِس: ۱ـ شیر بیشه ۲ـ سَرگشته ۳ـ پای اَفشار، دِلیر

عُرس، عُرُس: از ریشه‌ی پارسی، اَروسی، جشنِ زناشویی، پَیوگانی

عِرس: از ریشه‌ی پارسی ۱ـ شوی ۲ـ زَن، هَمسرِ مرد

عِرس: ۱ـ ماده شیر ۲ـ راسو (لاروس)، ۳ـ سَرگشته ۴ـ تَرسَنده (آنندراج)

عِرسان، تَثنیة عِرس: شیر نَر و شیرِ ماده، جُفت شیر

عَرش: ۱ـ تخت، اُورَنگ (برهان) ۲ـ بُنلاد ۳ـ گرامیکی (= عزّت، فرهنگ پهلوی) ۴ـ چادُر ۵ـ سایبان، داربَست ۶ـ کاخ ۷ـ مِهتَر، پیشوای گروه ۸ـ نَساکِش (نَسا = نَعش) ۹ـ فَرمانرَوایی ۱۰ـ آشیانه

عَرَش: ۱ـ سَرگَشتِگی ۲ـ هاژی

عَرشِ اَکبَر: کاخِ مِهین، گُواژِ: گِش (= قَلب)، دِل

عَرشِ اَعلیٰ: گَرزمان (فرهنگ پهلوی)، تَختَ بَرین

عَرش السماك: دُمِ شیر، از ستارِگان

عَرش الثریّا: تختِ پَروین، از ستارِگان

عَرش الطائِر: آشیانه‌ی مُرغ (لاروس)

عَرش البیت: آسمانه (= سَقف)

عَرش الکرم: وادیج، چوب‌بَندی را گویند که تاكِ انگور را بالای آن اندازند (برهان)

عَرش ثانی: تختِ دیگَر، آسمانِ ستارِگان (بهره از غیاث‌اللغات)

عُرشُق: گُل سُرخِ هندی (لاروس)

عَرش وَران: تخت نشینان، پیامبَران

عَرشیان: تَختیان، فِرشتِگان

عَرص: ۱ـ بازیگوشی ۲ـ دَرَخش ِپیاپی ۳ـ شاه تیر

عَرَص: ۱ـ دَرَخش ِپَراکنده ۲ـ شادمانی ۳ـ بوی نَم گرفتن

عَرَصات، (تك: عَرصَة): رَستخیز، میدانها

عِرصام: شیر بیشه (آنندراج)

عُرصُف: ماشدارو، از گیاهان (لاروس)

عَرصَة: عَرصه در فارسی: ۱ـ وَرسیج (برهان)، گشادگی میانِ سرای (= حیاط) ۲ـ پَهنه، مِیدان، اَسپرَس (برهان) ۳ـ جَنگ گاه

عَرض: ۱ـ پَهنای، پَهناد، وِهمی، پَهنا، پَهنی (برهان) ۲ـ رَخت، کالا ۳ـ کوه، روی ِکوه ۴ـ مَلَخ اَنبوه ۵ـ فَراخی ۶ـ بیابان ۷ـ لَشکَر (آنندراج) ۸ـ آهَنگ (= قصد) ۹ـ والامَنِشی ۱۰ـ آشکار گشتن ۱۱ـ آشکار کردَن ۱۲ـ نمودَن ۱۳ـ پیش داشتَن نامه، پیش داشتنِ کالا

عَرَض: ۱ـ تاوَر (برهان)، فِتاد (اَندیشه‌های فلسفی ایرانی)، آنچه پای بَند گوهر است و به تنهایی باشنده نیست، زبانزد فرزانی ۲ـ کالا ۳ـ بیماری

عِرض: سان دَهَنده

عِرض: ۱ـ زاد (= ذات) ۲ـ آبرو ۳ـ بوی ِتَن، خوش یا ناخوش ۴ـ نَسا (= جَسَد)

عُرض: ۱ـ زی، سوی ۲ـ پاتَرم گَنج (=مالیهٔ عمومی، دارایی مِلّت)

عرض افتادَن: ۱ـ پیشنهاد شُدَن ۲ـ نمایانده شُدَن (معین)

عَرض بیگی: نامه خوانِ دَربار

عَرض جغرافیائی: پَهنای گیتایی

عَرضحال: دُشِش، دادخواست (آنندراج) (فرهنگستان)

عَرض ِحیات: پهنای زندگی، فَراخزیستی، خوش گُذراندَن

عَرض داشت: خواستنامه، نیازنامه

عَرض داشتَن: ۱ـ نمایاندَن، آشکار کردَن ۲ـ دادخواستَن ۳ـ دَرخواست کَردَن

عَرض کردَن: ۱ـ نشان‌دادن ۲ـ به آگاهی رساندن ۳ـ سَنجیدَن ۴ـ درخواست کردن

عَرض گاه: میدانِ سان

عَرض ِلشکَر: سان (برهان)

عَرضَة، عَرضه در فارسی: ۱ـ نَمایِش ۲ـ پیشداشت ۳ـ پیشنهاد، برای فروش

عُرضَة، عُرضه در فارسی: ۱ـ توانایی، چیرگی ۲ـ والامَنِشی ۳ـ کاربُری، شایِستگی

عَرضه داشتن: ۱ـ به آگاهی رساندَن ۲ـ نشان‌دادن، نمایاندَن

عُرضه داشتن: کاری بودَن

عَرضه کَردَن: هُوَیدا کردَن، نشان دادَن

عَرَضیّ، عَرَضی: ۱ ـ تاوَری، فِتادی ۲ ـ گُناه کوچك، بخشودَنی: در دین تَرسایی

عَرطَب: گُل گندُم (لاروس)

عَرطَنیثا: آرامی تازی گشته ۱ ـ گُلِ نگونسار ۲ ـ پیلگوش، از گیاهان

عَرعَر: پارسی تازی گشته، اُرس، اُورَس، اَورش (برهان)، از گیاهان، سَرِو کوهی، اَرار (این در اصل فارسی است، آنندراج) (اصل این گیاه از چین و ژاپُن است و به تازگی به ایران آورده شده، معین)

عَرعَر: اَرار، آوایی است، آوای خَر

عُرعُر: ۱ ـ خوی زشت ۲ ـ چوب پنبه ۳ ـ پوستِ سَر (لاروس)

عَرعَرَة: چوب پنبه، دَرپوش

عُرعُرَة: ۱ ـ تیغه‌ی بینی ۲ ـ دَرپوشِ شیشه

عَرف: ۱ ـ بوی ۲ ـ بویه

عِرف: ۱ ـ دیری در شناختِگی، به درنگ شناختن ۲ ـ شِکیبایی (آنندراج)

عَرَفات: جایی که هَنجیان نماز نیمروز گُزارَند و آن دَشتی است فَراخ نه چَندان دور از خُدایخانه (بهره از غیاث اللغات)

عُرف: ۱ ـ شناختِه، پَذیرُفته ۲ ـ شِناختِگی ۳ ـ فشِ اَسپ ۴ ـ شَرم ۵ ـ بی‌پَردِگی ۶ ـ نیکی، خوبی

عَرفَج: بارهَنگِ آبی (معین)

عَرفجِ بَرّی: بَلمون، از گیاهان (برهان)

عَرَفَة: روز نُهم ذی الحجّه، روز اِستادنِ هَنجیان است در عَرَفات

عِرفَة: شِناخت، شناختِگی (آنندراج)

عَرق: گوشت خاییده، اُستخوانِ بِرهنه

عَرَق: ۱ ـ خِوی، هم آوای مِی، خوید، هم آوای خویش، زِشَرمِ دایه رویش گَشت پُرخِوی، به‌سانِ دُرفِشانده بَرسَرِ مِی (ویس و رامین)، شی (گویش گیلکی) ۲ ـ شیر ۳ ـ چینِه (برهان) ۴ ـ تَكِ اَسپ ۵ ـ شیره‌ی خُرما ۶ ـ بادِه، تاهو (= جوهَرِ شَراب، آنندراج) ۷ ـ نَم

عِرق: ۱ ـ گوهر ۲ ـ تخمه، نژاد ۳ ـ تَن ۴ ـ آبِ کَم ۵ ـ شوره‌زار ۶ ـ شیر، نوشیدنی ۷ ـ کوه سخت گُذر ۸ ـ کوه آسان گُذَر، از واژِگان دوپهلو ۹ ـ رَگ ۱۰ ـ رِشته (معین)

عَرَق از شَراب: تاهو (آنندراج)، عکسِ ساقی کَز تَهِ تاهو نمود ـ چشمه‌ی خورشید را در ته نشاند (امیرخسرو)

عَرَقُ الخِلال: پیشکشی

عَرَق القِربَة: خِوی کوشش

عَرَقُ الکافور: زَرنباد (برهان)

عِرق النساء: سُرینرَگ (برهان)، کُجوك (برهان)، از دَرد کُجوك آن که گَردد مَحزون ـ تا دَم به دَمَش اِلَم نگردَد افزون (یوسفی طبیب)، کَهنگو (آنندراج)، گِران خیز است هم چون دَرد زانو ـ زمین گیر است، چون باد کَهنگو (محمّد سعید اشرف)

عَرَق انگلیسی: تَبِ گَزی، از بیماریها

عَرَقِ انفعال: خِوی شَرم

عَرَق بید: بیدابه

عَرَقِ بیدمشك: مُشکابِه

عَرَق جوش: خِوی جوش

عَرَقچین: خِویچین، دَستارچه

عَرَقِ خَفیف بَدَن: توروش (گویش گیلکی)

عَرَق خور: باده خور، باده نوش

عَرَق خوردن: باده خوردن

عَرقَد: دیوخار، از گیاهان (معین)

عَرَق دار: خِوی دار

عِرقِ سَبُعیَّت: رَگِ دَرَندگی، خوی دَرَندِگی

عَرَقِ فِتنه: سِنجِدابه، آبی که از سنجِد گیرند و نوشیدنِ آن شیدایی آوَرَد

عَرَق فروش: باده فروش

عَرَق فروشی: باده فروشی

عَرَق کَردَن: خویستَن، هم‌آوای خویشتن، خِوی کردَن ۲ ـ پاره دادَن (پاره = رِشوه) ۳ـ شَرمساری

عَرَق کرده: ۱ ـ شَرمسار ۲ ـ خِوی کرده

عَرَقِ گُل: گُلاب، گُلابِه

عَرَقِ گوگرد: تُرشكِ گوگرد

عَرَق گیر: ۱ ـ چکیده گیر ۲ ـ رومال ۳ـ زیرپوش، خِوی گیر

عِرقِ مدنی: رشته، از بیماری‌ها (غیاث)

عَرَقِ نعناع: نانوکابه (نعناع تازی گشته‌ی نانوكِ پهلوی است)

عَرَقِ ننگ: آبِ ننگ، خِوی ننَگ، بی آبرویی

عُرقوب: پِیِ پای، پِیِ سِتَبری بالای پاشنه‌ی پا

عَرقه: بنگرید به اَرقه

عَرقیل: زَرده، زرده‌ی تخم‌مُرغ (لاروس)

عَرَقیَّة: دَستمال، رومال، خِوی پاك کُن، خِوی گیر

عَرك: ۱ ـ تازَنده، در جنگ ۲ ـ آواز

عُرَکَة: آزارخواه

عَرَکیّ: ۱ ـ ماهیگیر ۲ ـ کشتیبان (آنندراج)

عَرم: موتو (= سَردین Sardine)، از ماهیان

عَرم: ۱ ـ چَریدَن ۲ ـ چَربشِ دیگ ۲ـ استخوان خاییدَن ۴ ـ شیر مِکیدَن ۵ـ سُست گردیدَن (آنندراج)

عَرِم: ۱ ـ نادان ۲ ـ آزاررِسان

عَرَم: ۱ـ سپید و سیاه ۲ـ گوشتِ ناپُخته ۳ـ تخم سنگ خوار ۴ـ خرمنِ ناکوفته

عِرَم: دُرُشت و سَخت

عَرماء: مار خجك دار

عِرماض: چَغزلاوه، جُل وَزَغ

عَرَمَض: تیغدار، خاردار

عِرمِض: ۱ـ چَغزلاوه ۲ـ درختِ خُرد، بوته

عَرَمَة، ۱ـ خَرمَن: جو یا گَندُم ۲ـ گوشت ۳ـ بوی پُختَنی

عِرمَة: ۱ـ بَند (= سَدّ) ۲ـ موش دَشتی: نَر (لاروس)

عُرمَة: خرمنِ ناکوفته

عَرن: هَزارچَشم سپید، از گیاهان

عَرَن: ۱ـ آبِ فَراوان ۲ـ دود ۳ـ بوی پُختَنی ۴ـ گوشت پُخته ۵ـ آماسِ خرده گاه، در اَسپ

عِرناس: ۱ـ دَماغه‌ی کوه ۲ـ کَفتَرَك، از پَرندگان ۳ـ چوبِ بَلال

عِرنین: ۱ـ میان اَبرو ۲ـ اُستخوان بینی ۳ـ مِهتَران ۴ـ آغازِ هَرچیز ۵ـ آغاز باران

عَروب: ۱ـ خنده رو، زَن ۲ـ شویدوست ۳ـ زَندوست، مَرد ۴ـ خوبروی، زَن

عَروباء: از عِبری، آسمانِ هفتم

عُروج: ۱ـ فَراپویی (اندیشه‌های فلسفی ایرانی)، بَرآمَدن، بالایِش ۲ـ لَنگی

عُرود: ۱ـ روییدَن ۲ـ بالیدَن ۳ـ دور اَنداختَن، سَنگ را

عَروس: واژه‌ی پارسی است، ریشه‌ی اوستایی و سنسکریت دارد (فریدون جنیدی، رویه‌ی ۲۰۱، واژه نامه‌ی گویش مازندرانی)، ۱ـ اَروس، ویو، وَیو (برهان)، پَیو، بیوك، پَیوك (برهان)، بَیو، بِرهی گَر کنی به مردی خوـ از خوشیِّ خشو وننگِ بَیو (سنائی، حدیقه) سُنار، سُنهار (آنندراج)، دُغد، هم آوای چُغد، (برهان) ۲ـ دَر تازی به مَرد نو کَتخُدا یا داماد نیز اَروس (= عَروس) می گویند (آنندراج) ۳ـ گوگِرد زَرد

عَروس اَرغنون زَن: اَروس چَنگی، گُواژِ: ناهید، از ستارگان

عَروس الماء: اَروس آبی، نیلوفَرآبی (لاروس)

عَروس النّیل: اَروسِ نیل، باسَمَرِ مِسری

عَروسان: ویوتَکان، اَروسان، وَیوکان، دُغدَکان

عَروسانِ باغ: اَروسان باغ، گُواژِ: گل‌ها، شکوفه‌ها، میوه‌ها

عَروسان خلد: اَروسان بهشت، وَیوتکان بهشت، گُواژِ: فرشتگان

عَروسِ پُشتِ پَرده: اَروسِ پشتِ پَرده، کالَنج، از گیاهان، کَجومَن (برهان)

عَروسِ تاك: اَروسِ تاك، دُختِ رَز، گُواژِ: مِی

عَروس جهان: اَروسِ جهان، وَیوکِ جهان، وَ، گُواژ: ۱ـ هور، خور ۲ـ ناهید و ماه

عَروس چَرخ: اَروسِ چَرخ، گُواژ: هور، خور

عَروس چهارمِ فَلك: اروس چهارمین اَختَر، گُواژِ: هور، خور

عَروس خشك‌پستان: اَروس خشك پستان، گواژ: ۱ـ سَتَروَن ۲ـ جهانِ گُذَران

عروس خفه کُن: استخوان نَرم، اَروس خفه کُن، جَرَنده (= غضروف، برهان)

عَروس دَرپَرده، عَروسِ پشت‌پَرده: اَروسِ درپرده، کالَنج (آنندراج)، کَجومَن (برهان)

عَروسِ دَریا، عروس دریایی: اَروسِ دَریا، وَیوکِ دَریا، خرچَنگِ دَریایی (معین)

عَروسِ روز: اَروسِ روز، گُواژِ هور، خور

عَروسِ شویِ مُردِه: اَروس شوی مُرده، گُواژِ جَهانِ گُذَران

عَروس صَحرا: اَروسِ بیابان، گُواژِ: اُشتُر

عَروسِ عَدَن: اَروسِ بهشت، وَیوکِ بهشت، گُواژ: ۱ـ ماه ۲ـ ستارگان ۳ کَنیزکِ هَمخوابه

عروسِ عَرَب: اَروسِ تازی، گُواژِ: خُدایخانه

عَروس غاز: پیچامُرغ، از پَرندگان (گویش گیلکی)

عَروس فلك: اَروسِ سِپِهر، گُواژ: هور، خور

عَروسَك: اَروسَك: ۱ـ میوه ای است از خانواده‌ی زردآلو ۲ـ بالابَرَك (= مَنجنیق کوچك) ۳ـ دُغد، دُغدَك (= لُعَبت، آنندراج)، (= لُعَبت، بُرهان) ۴ـ بَغَلَك، گرهی که زیر بغل به هَم رسد (برهان) ۵ـ گیشه (گویش گیلکی)، بازیچه‌ی دُختَرکان

عَروسَك باز: اَروسَك باز، گیشه باز

عَروسَك بازی: اَروسَك بازی، گیشه بازی (گویش گیلکی)

عَروسَك دَرپَرده: اَروسك دَر پرده، دُغدَك در پَرده: ۱ـ کَجومَن، از گیاهان ۲ـ کاغِنو، از پرندگانِ شَب پَرواز (بُرهان)

عَروسِ کُخ، عروسِ کَج (؟): اَروسِ کُخ، دُغدَكِ کُخ (کُخ = صورتِ زشت)، اَبزاری برای ترساندنِ کودَك

عروس گیلان: اَروسِ گیلان، شاغون، گُلِ ابریشم

عروس نُه فَلك: اَروسِ سپهران، گُواژِ: هُور، خور

عَروسی: اَروسی، جشنِ زناشویی، دامادی، زَنی، وَیوتکان، بَیوسور، پَیوگانی (برهان)

عروسیِ قُریش: اَروسیِ قُریش، پَیوگانیِ قریش، سوکواره ای که در نشست‌های زنانه بَرپا کنند

عَروض: ۱ـ ویچَست (بهره از فرهنگ

پهلوی)، چامه سَنجی، تَرازِ چامه ۲ـ بِسیار ۳ـ اَبـر ۴ـ سوی، کِناره ۵ـ چَمِ سُخَن ۶ـ راه، در دامَنه‌ی کوه

عَروضِیّ: ۱ـ ویچَستیك ۲ـ چامه‌سَنج

عَروف: ۱ـ شِکیبا (آنندراج) ۲ـ دانا (لاروس)

عَروفَة: دانا، کارشِناس: مَرد (آنندراج)

عُروق: (تك: عِرق)، رَگ‌ها، بیخ‌ها

عُروق الحَمر: رویَن، روینـاس، از گیاهان

عُروق الشَّجَر: سَکِز (= سَقِز)

عروق الصَّبّاغین: مَرمیران، از گیاهان دارویی، در انگلیسی Celandine

عُروق الصَّفَر: ۱ـ زردچوبه ۲ـ کُرکُمِ خُرد (کُرکُم = زعفران) ۳ـ مَرمیران (= مامیران، تازی گشته)

عُروق الکافور: زَرَنباد

عُروقِ جَذّابه: سِپیدرَگ‌ها

عروقِ جَذابهٔ کیلوس: سپیدرَگ‌های پُختار

عَروقِ شَعریّه: مُویرَگ‌ها

عُروقِ لَنفاتیکیّه: سپیدرَگ‌ها، رگ‌های بافابی (بافاب = لَنف)

عَرّوگوز: پارسی است، اَرّوگوز، داد و فریاد بی‌جا

عُروَة، عُروه در فارسی: ۱ـ دَستـه‌ی کوزه ۲ـ دَستـه‌ی دول ۳ـ زُرفین (= حلقه) ۴ـ دَستاویز ۵ـ شیرِ بیشه ۶ـ همیشه سَبز، در انگلیسی Evergreen ۷ـ درختِ اَنبوه ۸ـ سُتورِ نژاده ۹ـ مادِگی، دَرپوشِش

عُروَةِ الوثقی: دَستاویز اُستوار

عُرهوم: چَترِ مار، از گیاهان

عُرهـون: گُوبِلَك (واژه نامهٔ سیستانی)، غارچ، از گیاهان

عُری: ۱ـ اَسپ بی‌زین ۲ـ بِرهنگی

عِرَی: ۱ـ شاهپـای، کیش‌بَست، مهره‌ای که میان شاه خود و رُخِ همـآوَرد نِهَند ۲ـ گویِ جامه

عُریان: لوتَك، وَرهن، بَرَهَنك، روتَك، لوت، لاج، وَرت (برهان)، لُخت، بِرِهنه

عُریان: ۱ـ اَسپ تنـدرو و دراز ۲ـ توده‌ریگ بی‌رخت (لاروس)

عُریانـات الاَسنان: لوت آروارِگان، تیره‌ای از ماهیان استخوانی

عُریانـات البُـروز: بازدانِگـان، تیره‌ی گیاهان بازدانه

عُریانی: بِرهَنِگی، لوتی

عَریج: ۱ـ کارِ نااُستوار (لاروس)

عَرید: خوی

عَریر: ۱ـ راهی (= مسافر) ۲ـ پَرت، پَرت از سُخَن

عَریس: از ریشه‌ی پارسی، اَروس، وَیوك، دُغد

عَریس: خوابگاهِ شیر (آنندراج)

عَریش: ۱ـ کازه ۲ـ کُلبه ۳ـ کَجاوه ۴ـ وادیج، دار بَست

عَریض: ۱ـ پَهنَك، پَهَن، وِهم، ویشات (فرهنگ پهلوی)، پَهن، پَهناوَر ۲ـ بسیار

عریضُ البطان: تَوانگَر (آنندراج)

عَریضِجات: رَمَن ساختگی از عریضَة، خواستنامه‌ها

عَریضَة، عَریضه در فارسی: خواستنامِه

عَریضه‌خوان: خواستنامه‌خوان

عریضه‌نویس: خواستنامه‌نویس

عَریف: ۱ـ شناسَنده ۲ـ یارشِناس ۳ـ کارگُزار ۴ـ گروهبان، در اَرتش

عَریق: رَگدار، بارَگ

عُریَقَطان، **عُرَیقَطَة**: یونانی تازی گشته (لاروس)، سرگین گردان

عَریکَة، عَریکه در فارسی: ۱ـ کوهانِ شُتُر ۲ـ خوی ۳ـ سِرِشت

عَریم: ۱ـ سَختی (آنندراج)، پُتیار (= بَلا) ۲ـ بَرزگَر، کِشاوَرز (لاروس)

عَرین: ۱ـ کنامِ شیر ۲ـ سوراخِ مار ۳ـ لانه‌ی کَفتار ۴ـ لانه‌ی گُرگ ۵ـ چاردیواری، دیواربَست ۶ـ سوراخِ سوسمار ۷ـ گوشت ۸ـ ارجمندی ۹ـ بانگ ۱۰ـ خارپوسیده ۱۱ـ آوای کوکو ۱۲ـ بیشه

عَرینَة: ۱ـ سوراخِ مار ۲ـ کنامِ شیر ۳ـ لانه‌ی کفتار ۴ـ لانه‌ی گُرگ

عَریَّة: بادِ سَرد (لاروس)

عِزّ: ۱ـ ارجمند گشتَن ۲ـ اَرجُمَندی ۳ـ گرامیکی ۴ـ رَوانِگی ۵ـ کَمیابی

عَزاء: ۱ـ شِکیبایی، دَرتازی ۲ـ سوك (فرهنگ پهلوی)، دَرفارسی

عَزّاء: ۱ـ سَختی ۲ـ سالِ سَخت ۳ـ بارانِ تُند (لاروس)

عُزّاب، (تك: عَزَب): بی‌زَنان، بی‌شویان

عَزادار: سُوکوار، بَرمونَد (فرهنگ پهلوی)

عَزاداری: سوکواری، برمونَدی

عِزاز، (تك: عَزیز): گرامیان، اَرجُمَندان، کَمیابان

عَزازیل: از عِبری، اَهریمَن

عَزا گرفتن: ۱ـ به سوك نِشستَن ۲ـ خودخوری

عُزّال، عُزال: این واژه تازی نیست و شاید هَمان اَزمَل باشد که برابر است با آواز، این واژه در غیاث‌اللغات آمده بی آن که کجایی بودن آن آشکار شود، آنندراج نیز در این زمینه خاموش است، نام پرده‌ای از خنیا، شاخه‌ای از زَنگوله

عِزال: سُستی (لاروس)، ناتوانی

عَزّام: ۱ـ آهنگ کُننده ۲ـ شیر بیشه

عزائر: تك ندارد، چوب ها، مانده‌ی دِرَخت (لاروس)

عَزائِز، (تك: عَزیز): گرامیان

عَزائِم، (تك: عَزیمَة): اَفسون ها

عَزائِم خوان: اَفسونگر (آنندراج)

عَزَب: ۱ـ درختِ بی بار، وَزَك (آنندراج) ۲ـ بی جُفت، پیواره (آنندراج)، بی شوی، بی زَن

عَزَبخانه: پیوارخانه

عَزَب دَفتر: میرزابنویس

عِزّت جُستَن، عِزّت طَلبیدَن: آبـر و خواستن، ارجمندی خواستَن

عِزّت مَند: اَرجُمَند

عِزّت نفس: خودگَرامیکی

عِزّت و اعتبار داشتن: پَشم دَر کُلاه داشتن (فرهنگِ مُترادفات)

عَزج: ۱ـ بیل زدن، خاك برگرداندَن، با بیل ۲ـ گاییدَن

عَزد: گاییدَن (آنندراج)

عَزر: ۱ـ نِکوهیدَن ۲ـ بازداشتن ۳ـ به بیگاری گرفتن ۴ـ دین آموختَن ۵ـ گاییدَن

عزرائیل: از سُریانی، جان آهنـج، جانِستـان (برهان)

عَزف: ۱ـ آوازِ پَری ۲ـ آواساز

عُزف: کبوترِ پَدرام، کبوترِ تورانی، از پَرَندگان

عَزفُ الرِّیاح: آواكِ بادها (آنندراج)

عِزق: ناکس، پَست (آنندراج)

عَزِق: بَدخوی، تُندخوی

عَزق: ۱ـ زمین شکافتَن ۲ـ تُند دَویدَن ۳ـ آب بیرون آوردَن ۴ـ پنهان کَردَن

عَزل: ۱ـ بَر کِنـاری، هیالِش (آنـندراج) ۲ـ جُداکَـردَن، یکسوکَـردَن ۳ـ بیکـار کردَن ۴ـ بیرون ریختَن، شوس (= منی) را

عُزُل: مَردِ بی زینه (زینه = اسلحه)

عَزلاء، مؤنث اَعزَل: ۱ـ سُرین ۲ـ نَشتگاه

عَزَلُ الحِمار: پَسِ خَر

عَزَلَـة، عَزَلـه در فارسـی: سَرسُـرین، از اُستخوان‌ها

عُزلَـة، عُزلَت در فارسی: ۱ـ گوشه گیری ۲ـ کِناره گیری

عُزلَت گِرفتَن، عُزلَت گزیدَن: گوشِـه گِرفتن، کنارِه گرفتن

عزلَت گُزین: گوشه نشین

عَزل کردَن: بَرکنار کردن، هیالاندَن

عَزم: ۱ـ گَشتاوَر (فرهنگستان)، درفَند شناسی (= مکانیك) ۲ـ نیکِژ (فرهنگ پهلوی)، بَرگ (برهان)، بَرگِ بی بَرگی نداری، لافِ درویشی مَزَن ـ رُخ چو اَیاران نداری، جان چو نامردان

مَکَن (سنائی)، آهَنگ (= قصد و عَزم، واژه نامَک، نوشین)، وَگَرکَت به کین جُستَن آهَنگ نیست، به دِلت اَندرون، آتشِ جَنگ نیست (فردوسی)، اومار بود و مار چو آهنگِ او کُنی، اَندَر جَهَد ز بیم به سوراخ تنگِ غار (منوچهری) ۳ـ پایداری، سَرسَختی ۴ـ دِل نَهادن، کوشیدَن ۵ـ بایا گَرداندَن ۶ـ شِکیبایی

عَزمَة: ۱ـ فَریز (= فَریضَة) ۲ـ بایا، بایسته (= واجب)

عُزمَة: خانواده، دودمان

عَزمِیّ: پایدار، پایبَند

عَزو: شکیبایی، دَرسوك (بهره از غیاث اللغات)

عُزُوب: ۱ـ پنهان گَشتَن ۲ـ دورشُدَن

عُزُوبَة، عُزوبَت در فارسی: بی زَنی، بی شویی، پیوارگی، بی جُفتی

عَزَّوَجَلّ: اَرجُمَند و چیره، چیره گَشت و بزرگ شود (آنندراج)

عِزوَة: ۱ـ بَستِگی، پیوَند، خویشی ۲ـ شِکیبایی

عِزَّة، عِزَّت در فارسی: ۱ـ گَرامیکی (فرهنگ پهلوی)، اَرجُمَندی، سَرفَرازی ۲ـ خودخواهی

عَزَّة، آهو بَره: ماده (لاروس)

عُزَّی، مؤنث اَعَزّ: داربُت، درختی کُهَن که آن را تازیان چون بُتی می پرستیدند و به فرمان پیامبر اسلام (ص)، خالدبن ولید آن را بسوخت

عَزِیب: ۱ـ بی زَن ۲ـ دورافتاده، آواره: مَرد ۳ـ چراگاه

عَزِیز: ۱ـ گَرامیك، فَرَنافت (فرهنگ پهلوی)، گَرامی (برهان)، مَن آن یارم، چُنان بَر تو گَرامی ـ که کردم با تو چَندین شادکامی (ویس و رامین) ۲ـ نایاب (آنندراج)، بی هَمتا

عَزِیزالوجود: تَنگیاب (برهان)

عَزیز بی جَهت: نَنُر، خوددوست، خودلوس

عَزیزدُردانه: یکی یکدانه

عَزیزدارَنده: پَروَرتار (فرهنگ پهلوی)، پَروَردار

عَزیزداشتِگی: گَرامیکی

عَزیز داشتن: فَرَنامیدَن، گرامی کَردَن، پَروَردَن اَرجُمَند شُمُردَن، اَرج نَهادَن

عَزیز کردن: نَواختن، بَرکشیدَن

عَزیزی: گَرامیکی، گَرامیی، اما دلیل بر عزیزی و گرامیی دانش آن که دانش در سرشت ماست و تمام کُننده ما اوست (مُصَنَّفات بابا افضل)

عُزَیزاء: ۱ـ مرغ انجیرخوار ۲ـ بِسک ۳ـ مول، نِغاك (= حَرامزاده)

عَزیف: آوازِپـری، وَ آن آوازی نَرم است که به شب در بیابان شنیده شود (آنندراج)

عَزیق: هَموار و پَست: زمین

عَزیم: دُشمنِ نیرومَند

عَزیمَة: عَزیمَت در فارسی ۱ـ بِه‌وَرتیش (فرهنگ پهلوی)، راهی گَشتَن، به راه اُفتادَن، رَهسپاری، ۱ـ آهَنگ، آهَنگ کَردَن ۳ـ خواست ۴ـ اَفسون، پَنام، چَشم‌پَنام، آتَش‌بَند، نُسخه ای

کَز خطِّ تُست اَندر دلِ سوزانِ مَن ـ سِحرِ
آتش‌بَند یا تعویذِ تب می‌خوانَمَش (میرخسرو)

۵ـ دل نِهادَن، کوشیدَن ۶ـ سوگَند دادَن (آنندراج) ۷ـ مَندَل

عزیمت کردَن: ۱ـ فَرارَفتن (= کوچیدَن)، فَراپَروازی ۲ـ به‌راه افتادَن، راهی گَشتَن

عَزَك: این واژه را در فرهنگ سروری و فرهنگ آنندراج چنین آورده اند که بی گمان نادرست است، دُرست این واژه غِزَك است که گونه ای سازِ زهی است که نام دیگر آن در پارسی پَکاوَج است و به نارَوا آن را «قَیچَك یا قِیچَك» نیز می گویند و می نویسند، شماره ی زه های (= اوتار) آن دَه است.

عَساء: ۱ـ کلانسال گَردیدَن ۲ـ خشك شُدَن ۳ـ سِتَبر گشتن ۴ـ تاریك شدن (آنندراج) ۵ـ مُنغَر (= قَدَح بزرگ، برهان)

عَسابِر، (تك: عُسبُر): پَلَنگان

عَسار: درویشی، تَنگدَستی

عَسارَة: دُشوار گَردیدَن (آنندراج)

عَسّاس: ۱ـ گِزیر (= عَسَس، فرهنگ پهلوی)، شَبگَرد ۲ـ گُرگ

عَساقِیل، عَساقِل: رَمَن است و تَك ندارد، برخی عَسقَل را تَكِ آن دانسته اند (بهره از لاروس)، ۱ـ سَراب (این واژه پارسی است، بنگرید به سَراب) ۲ـ پاره های پراکنده ی اَبر، پاره اَبر (لاروس) ۳ـ سَماروغِ سپید، از گیاهان (آنندراج) ۴ـ ساگِ زیر زمینی (ساگ = ساق، فرهنگ پهلوی)

عَساکِر، (تك: عَسکَر): لَشکَرها (غیاث اللغات)

عَسّال: ۱ـ اَنگَبین چین، اَنگبین گیر ۲ـ نیزه ی جُنبان

عَسّالَة: ۱ـ کَندو ۲ـ کَبت (= زنبور عسل)

عَسالَنج: بدینگونه آمده در بُرهان قاطع و فرهنگ آنندراج آن را پارسی دانسته که برابر تازی آن «کف الکرم» است، از این روی باید: اَسالنج و یا اَسالَنگ باشد، برگ درختِ اَنگور، بَرگ‌مو، پنجه ی رَز (گویش شیرازی)

عَسب: نِهِت (= نسل، فرهنگ پهلوی)، دودَك، دوده

عِسبار، عِسبارَة: ۱ـ کَفتاردیس، در فرانسوی Protele ۲ـ بچه گُرگ

عُسبان، (تك: عَسیب): دُم اُستخوان‌ها

عُسبُر: پَلَنگ

عُسبُرَة: مؤنث عُسبُر، وَ، ماده شتر تیزرو

عُسبُور: توله‌ی گُرگی، توله از گُرگ

عَسجَد: ۱ـ زَر ۲ـ گوهَر، چون یاکَند و مُروارید ۳ـ شُترِ تَندار (آنندراج)

عَسجَر: نَمَك

عَسجَرَة: ۱ـ پَلیدی ۲ـ نِگَریستَن ۳ـ نَمَك زَدَن

عَسِر: دُشوار، سَخت

عُسر: ۱ـ تَنگی، تنگدَستی ۲ـ سَختی، دُشواری

عُسرَة، عُسرَت در فارسی: ۱ـ تَنگدَستی ۲ـ دُشواری

عُسرَی: ۱ـ تَنگی ۲ـ دُشواری

عَسَس: (تك: عاس): این واژه رَمـنِ عاس است ولی در فارسی به گونه‌ی تَك به کار می رَوَد از این روی آرش تك آن در پارسـی آورده می شود، گِزیر (فرهنـگ پهلوی)، شَبگَـرد (برهـان)، چوبَکی (برهـان)، از می عشق بود مستی پروانـه‌ی مَن ـ هیچ انـدیشه ز شبگَرد و عسس نیست مرا (صائب)

عِسِّیف: هَرزه گَرد

عُسـطوس: خیزران، هم‌آوای میزبـان، نای هندی

عَسعاس: ۱ـ گُرگِ شَبگَرد ۲ـ سَبُك ۳ـ کَتیر

عَسعَس: ۱ـ گُرگ ۲ـ خارپُشت، از ان روی که شَبگَرد می باشند (آنندراج)

عُسعُس: ۱ـ بازرگانانِ آزمَند ۲ـ آوَندهای کَلان (آنندراج)

عَسف: ۱ـ دَمِ مرگ ۲ـ مُنغَر (= قدح بزرگ، برهـان) ۳ـ بیراهه رفتَن ۴ـ سِتَم کَردَن ۵ـ کار، برای دیگری

عَسَق: ۱ـ دَرپیچیدِگی ۲ـ دُشـوارخـویی، تَنگخویی ۳ـ تاریکی آغازِ شب ۴ـ شاخِ گَز ۵ـ آزمَندی ۶ـ چَفسیدَن ۷ـ سِتیهیدَن

عِسق، دُشوارخوی: مَرد (آنندراج)

عَسقَـل: ۱ـ چَتـرِ مار، از گیاهـان ۲ـ ساگِ زیرزمینی (ساگ = ساق)، چون ساگِ سیب زَمینی

عِسکِبَـة (در آننـدراج)، عِسقِبَة (در لاروس): چِلازِه، خوشـه‌ی کوچـك در خوشـه‌ی بزرگِ اَنگور

عَسکَر: پارسی تازی گشته، لَشکر (آنندراج، از رسالهٔ مُعرَّبات)، ۱ـ بِسیار ۲ـ گروه ۳ـ سِپاه

عَسکَرگاه: لَشکرگاه (آنندراج)

عَسکَرَة: سَختی

عَسکَرِیّ، عَسکَری در فارسی: ۱ـ لَشکری،

سپاهی ۲ـ شیمه، سَبزبال، لَشکری، گونه ای انگور

عَسل: ۱ـ پَریشان دَویدَن ۲ـ اَنگَبینِه ساختن ۳ـ به هم خوردن آب، از باد ۴ـ نیك سِتایی ۵ـ ماده شتر تندرو

عَسَل: ۱ـ سِیاب، آبسَوار (= حَباب) ۲ـ شَبنَم (آنندراج) ۳ـ نیك سِتایی ۴ـ اَنگَبین، اَنگوبین (فرهنگ پهلوی)

عَسلَج: زرشكِ شیره دار، از گیاهان

عَسلِ خُشك: خُشك اَنگَبین (برهان)

عَسَل داود، عَسَل زیتون: اَنگَبینَك، روغنِ اَنگبین

عَسَل طَبَرزَد: شیره ی تَبَرزَد (تَبَرزَد = نَبات)

عَسلَق: ۱ـ كَتیر ۲ـ گُرگ ۳ـ شیر، جانِور ۴ـ شتر خروس ۵ـ دَرَنده ی شكاری ۶ـ روباه

عَسَل لُبنی: زَد اَنگبین، گونه ای اُزدوی سوزاندنی و خوشبوی

عَسَل مُصَفّیٰ: اَنگبینِ پالودِه

عَسَلی: (در این چامه ی سَعدی: آن حلاوت که تو داری نه عَجَب كَز دَستت ـ عَسَلی پوشَد و زُنّار ببندد زُنبور) (پارچه ی زردی كه یهودان به جهت امتیاز از فریق دیگر بر دوش اندازند و بعضی جامه ای را گویند كه مخصوص گبران است، برهان قاطع) (این لفظ عَربی الاصل است و در قاموس آمده، فرهنگ آنندراج)، پارسی تازی گشته، اَسَلیك، جامه ای را گویند كه ویژه ی گَبران است، گَزیت نهادند و بخش كَردَند بر سَران، با اَسَلیك بخواستند ساوِ گِران (بهار، مجلۀ مهر، سال پنجم)

عَسَلِیّ، عَسَلی در فارسی: انگبینی، رَنگِ اَنگبینی

عَسَم: خُشكیِ مُچ

عَسَمَة: ۱ـ خُشكنانِه ۲ـ خوردَنی

عَسَن: ۱ـ پیه ۲ـ بُلَند اَندامی، زیبایی ۳ـ درازی زُلف

عُسن: پیه

عُسُن: پیهِ دیرینه (آنندراج)

عُسنُب: گُل پِنگانی، گُلِ زنگوله ای

عَسَنَّج: شترمُرغ: نَر (آنندراج) شُتُر خروس

عُسنُق: خوش اَندام، خوبروی

عَسو: ۱ـ سِپَندار (= شَمع) ۲ـ كلانسال گردیدن

عَسوب: سالارِ بزرگ

عَسوس: ۱ـ گِزیر، شبگرد ۲ـ گُرگ ۳ـ شِكارجوی ۴ـ زَنِ بی باك، از مَردان ۵ـ گشت كننده ۶ـ شَب شِكار ۷ـ تُهی مَرد (= مَرد بی خیر)

عَسوف: سِتَمگَر، زورسِتان، بیراه

عَسول: ۱ ـ جُنبَندِه ۲ ـ نیك، راستكار، مَرد
عَسوم: ۱ ـ پُرخانواده ۲ ـ خانواده دوست
عُسوم: ۱ ـ كَمی ۲ ـ پاره نان خشك (لاروس)، خُشكنانه
عَسون: فَربه
عِسوَة: پیری
عَسِیّ: سزاوار، شایِسته
عَسِیب: ۱ ـ پُشتِ پا ۲ ـ شاخه‌ی بی بَرگِ خُرما ۳ ـ شِكاف، دَركوه ۴ ـ دُمغازه، اُستخوان دُم (برهان) ۵ ـ پُشتِ پَر ۶ ـ رویشگاهِ مو
عَسِیر: ۱ ـ نیازِ دُشوار ۲ ـ بَدشگون
عَسِیف: ۱ ـ مُزدور ۲ ـ بَندِه (آنندراج)
عَسِیقة: مِی پُرآب، مِی هیچكاره
عَسِیل: ۱ ـ سَبُكدَست ۲ ـ جاروُنَرمه (لاروس) ۳ ـ نَره‌ی پیل ۴ ـ نَره شُتُر
عسی ولعل: بوك ومَگَر (برهان)
عُسیلَة: ۱ ـ آبِ مَرد، شوسر، شوس (= مَنی) ۲ ـ خوشی شوس دادَن
عَشّ: ۱ ـ اَنـدَك ۲ ـ بخشِش اَنـدَك ۳ ـ درازو لاغـر، خُشـكیده: مَرد ۴ ـ كَم شاخـگـی ۵ ـ وَرزیدَن
عَشا: شَبكوری (لاروس)
عَشاء: شام
عِشاء: شَباغاز

عَشّاب: گیاهشِناس
عَشابَة: پُرگیاهی، گیاهناكی (آنندراج)
عَشّار: دَه یك گیر، ساوِستان
عُشار: دَهگان
عُشارَة: دَه یك، یِكدَهُم
عُشـارِیّ: ۱ ـ دَه دَستی، گونـه ای پارچـه (غیاث اللغات) ۲ ـ دَه ساله، پِسَر یا ستور
عُشارِیّ الاوجه: دَه رویه
عشـارِیّ الضُلوع: دَه پَهلو (= كثیرالاضلاعِ دَه ضِلعی)
عُشارِیّاتُ الاَرجُل: دَه پایان، نرم‌تنانِ دَه پا (لاروس)
عَشّاف: شیدا، مِهر وَرزَنده
عَشاوَة: شبكوری (آنندراج)
عَشایا، (تك: عَشِیَّة): بُنروزان
عَشـائـر، (تك: عَشِـیرة): خویشـان (غیاث اللغات)، تیره ها
عُشب: گیاهِ تَر، نوگیاه
عَشِب: گیاهناك
عَشبَة: ۱ ـ ماده شترِ پیر ۲ ـ كوتوله، كوژپُشت، زشت
عُشبَة: نوگیاه، گیاهِ نورُستِه
عُشبَة البراغیث: اِسپغول، اِسفَرزه، از گیاهان، بنگرید به بزرقطونا

عُشبَةُ البَواسیر: اَنجیرَك، از گیاهان

عُشبَةُ الدَّبّاغِین: سَیای زهری (سَیا = سَنا، از گیاهان، برهان)

عُشبَةُ القُوی: پَنجَنگُشت، از گیاهان

عُشبَةُ المَنّ: گیاه تَرَنگبین

عُشبِیّ: چَرامینی (چَرامین = عَلَف، لغت فرس)

عُشر: ۱ـ دَه یك (برهان)، دَهویه (الفهرست) ۲ـ دَهیك گرفتن ۳ـ اَستَبره، درختچه ای که در گرمسیرِ ایران می روید

عُشر، عُشَر: شاهپَر، اِستَبره (اِستَبرَق)، از گیاهان

عِشر: یك دَهُم

عَشَرات، (تك: عَشَرة): دَهگان (فرهنگستان)، دَهایی ها

عِشرَت خانه: رامِشکَده، نوشکَده

عِشرَت کردَن: کام راندَن

عِشرِق: مَرو، هم آوای سَرو، از گیاهان

عَشرَنَة: بیست تا کَردَن

عِشرون: بیست (آنندراج)

عَشرَة: دَه، دَهایی

عِشرَة، در فارسی عِشرَت: ۱ـ کامِش، نه دِل بگرفت رامین راز رامِش ـ نه ویسه سیر گشت از نازو کامِش (ویس ورامین)، نوش، کامرانی ۲ـ خوشدِلی (آنندراج)، خوشگُذرانی ۳ـ شادی

عَشَرَة کامِلَة: دَه تای پارُن، گُواژ: دَه روزه ی هَنجیان، سه روز هنگام هَنج و هفت روز پس از هَنج (بهره از غیاث اللغات)

عَشَرَة مُبشَّرَة: دَه تن هیراد: گُواژ: نزدیکان پیامبر: علی(ع)، اَبو بَکر، عُمَر، عُثمان، زُبَیر، طَلحه، سَعد، سعید، اَبوعُبَیده، عَبدالرحمن بن عوف، دَه بِهِشتی

عُشَری: ساوی، زَمینِ ساوی، دَه یِکی، زمین دَه یکی

عَشرِیّ: دَه دَهی (لاروس)

عِشرین: بیست، بِستُم، بیستُم (آنندراج)

عِشرینیّات، (تك: عِشرینیَّة): بیستایی ها

عِشرینیَّة، عِشرینیَّه در فارسی: ۱ـ بیستی، بیستایی ۲ـ بیستگانی (= مواجب لشکریان و جیره و ماهیانهٔ نوکران، برهان)

عُشرِیَّة، عُشرِیّه در فارسی، مؤنث عُشرِیّ: دَه یك

عِشق: دُوشارم، دُوشِش، دُشاکی (فرهنگ پهلوی)، مِهر (فرهنگ کوچك)، شیفتِگی (بهره از برهان قاطع)

عِشقِ افلاطونی: دوشِشِ پِلاتونی، مهر پلاتونی

عِشقِ اَکبَر: شیفتگی خُدایی

عِشق باز: ۱ـ دلباخته ۲ـ کَبوتَر باز

عِشق بازی: مِهر وَرزی، دِلبازی

عِشق پیچـان، عِشق پیچـه: بو یچه (برهان)، بوغَنـد (آننـدراج)، فَرغَند، اَرغَك (برهان)، از گیاهان

عشقِ جِسمـانی: وَرَن (فرهنـگ پهلوی)، تَن شیفتِگی

عشق متقابل: هَمدوشِشی (فرهنگ پهلوی)، مِهردوسُویه

عشقِ مَمنوع: دوششِ اَرُواك، مِهرِ نارَوا

عشق نچشیده: خُشك جان (آنندراج)

عشق وَرزیدن: مهر ورزیدَن، کام راندَن

عَشَقَة، عَشَقه در فارسی: بَدَسگان، بَدَسغان (= لَبلاب، برهـان)، هَرشـه (برهـان)، غَسـاك، پاپیتـال، پاپیچـال (بـرهان)، چو پاپیچال دارم دست پیچی، فاش می گویم ـ که باشد مَصرَفِ رَنگین زَری، بَرخاك اَفشاندَن (محسن تأثیر)، تَبَج (گویش گیلکی)

عَشن: اَنگاردَن (= تخمین زَدَن)

عَشـواء، مؤنـث اعشی: ۱ـ بی راهنمـایی، سَرگَردانی ۲ـ تاریکی ۳ـ خُرما ۴ـ خُرمابُن ۵ـ شُتر کَم بین

عُشوان: ۱ـ خُرما ۲ـ خُرمابُن

عُشور: (تك: عُشر) ۱ـ دَه یك ها ۲ـ دَهم مُحَرَّم

عُشوف: درختِ خشك (آنندراج)

عَشوَة: ۱ـ شَباغاز ۲ـ تاریکی

عُشوَة، عِشوَة: سوسو، سوسوی روشنایی

عِشـوَة، عِشـوِه در فارسـی: ناز، کِرِشـمـه (آننـدراج)، غَنـج (برهان)، بَشك (آنندراج)، کرشمه ای کُن و بَشکی بزن، چه باشد اگر ـ به گوشـه‌ی لب هَم چون شکَر فروخندی (نزاری کُهستانی)، تیباش (برهان)

عشوه آمدن: غَنج آمَدَن

عِشوه آیین: کِرِشمه آیین

عشوه پَرداز: کَرشمه پَرداز

عشوه کَردَن: نازکَردَن، پَخسیدَن (برهان)

عِشوه کُنان: پَخسان (برهان)، نازکُنان

عشوه گِر: کِرِشمه گَر، دِلرُبا

عشوه گَری: کِرِشمه گَری، دل‌رُبایی

عشـوه های لاجـوردی: نازهـای لاژوَردی، نازهای رَنگارنگ

عشـوه های مَرمرین: نازهای بی‌رَنگ، نازهای ساده

عَشی: ۱ـ روزاَفدُم، پایانِ روز ۲ـ اَبر

عِشی: شام، خوراكِ شب

عَشیب: ۱ـ کوتَه بالا: مَرد ۲ـ گیاهناك

عَشیر: ۱ـ دَه یك، یِکدَهُم ۲ـ هَمخانه، خانه یکی ۳ـ شوی زَن ۴ـ خویشاوَند ۵ـ هَمسایه ۶ـ آواز

کَفتار

عَشیرا، عَشیران: این واژه پارسی است و درست آن: اَژیران، اَژیر = هوشمند و زیرک (برهان)

عَشیرَة، عَشیره در فارسی: ۱ـ زَند (= قَبیله، فرهنگ پهلوی)، دودمان ۲ـ تَبار ۳ـ بَرادران و نزدیکان

عَشیق: شیفته، دِلداده (= عاشِق)، دلسِتان (= معشوق)

عَشِیقَة: دِلدار (=معشوق) (بهره از غیاث اللغات)

عَشِیَّة: شَبانگاه (لاروس)، بُنروز

عَصّ: ۱ـ بُن، بیخ ۲ـ نِژاد ۳ـ سخت گَردیدَن، دُرُشت گردیدن (آنندراج)

عَصا: ۱ـ گَرَو، چُپَك (فرهنگ پهلوی)، باسو (آنندراج)، دَستوار (برهان)، تَخلِه، اَندَر فضائِلِ تو قَلم گویی ـ چون تَخله‌ی کلیم پیمبر شد ۲ـ چوب ۳ـ اُستخوانِ ساگِ پا ۴ـ روسَری ۵ـ زَبان ۶ـ گِردهَمآیی ۷ـ نَره، به گُواژ

عَصاالذَّهَب: زَرّینه بال، از گیاهان

عَصاالرّاعی: گیاهِ هفت بَند، سُرخ مَرز (لاروس)

عُصاب: دِژمی، خِرَد سِتَرتی (فرهنگ پهلوی)

عُصاب: از بَربَری، شاهتَره، از گیاهان (برهان)

عِصاب: ۱ـ سَرپوش، دَستار، سَربَند (آنندراج) ۲ـ رَسَن ۳ـ به پَنجه گِرِفتَن

عَصّاب: رَسَن ریسَنده

عِصابَة، عِصابه، عَصابه در فارسی: پیچَند (برهان) ۲ـ اَبرِ سُرخ، که دَر خشکسال پَدید آید (آنندراج) ۳ـ دَستار ۴ـ گروه، از دَه تا چِهل، برای مَرد، اَسپ، مُرغ (آنندراج) ۵ـ تاج (لاروس)

عِصار: ۱ـ گردِ خاك ۲ـ تین، بادِ شِکَم ۳ـ گَند ۴ـ گاه (= وقت)، هِنگام (= حین)

عُصار: اَفشُره

عَصّار: هونیشگَر (از پهلوی)، روغنگیر، شَپلَنده (برهان)، شیره کِش (فرهنگ کوچك)

عَصّارخانه: هونیدَنگاه، پالاك خانه (از پهلوی)، چَرخُشت (برهان)

عُصارَة، عُصاره در فارسی: پالاکِه، اَفشُره (برهان)، آوِینا (آنندراج)، شیره، دوشاب، شیرابه، بَرآبه = آبِ میوه

عُصارَةُ المعدیّة: شیره‌ی کُم

عُصارَةَ المَعَوِیَّة: شیره‌ی روده (لاروس)

عُصاره گرفتن: عصاره کشیدن: هونیدَن (فرهنگ پهلوی)، شَپیلیدَن (برهان)، اَفشُردَن، پالاکیدَن

عَصاشمشیر: تیغ چوبَك، دَستوار میان تهی که از آن چون نیام بهره گیرند
عُصافَة: ریزه کاه
عَصافِیر، (تك: عصفور): گنجشکان
عَصافیرُالرّاعی: سَدپیوَند، از گیاهان (آنندراج)
عصافیرالقتب: میخ های پالانِ شتر (آنندراج)
عصافیرالمنذر: سبکبالانِ منذر، شترانِ نعمان بن منذر
عَصاقِیل: گِردبادها
عصاکِش: تَخله کش، کسی که کوری را راهنمایی کُنَد
عِصال: ۱ـ کَج ۲ـ تیرِ کَج (آنندراج)
عِصام: ۱ـ بَندِ مَشك، دَوال ۲ـ سُرمه ۳ـ بُندُم ۴ـ دَسته، از دَوال یا رَسَن ۵ـ پِیمان
عِصامِیّ: خودساخته (لاروس)
عَصاوِیذالکَلام: پیچیدگی های سخن
عَصای آسیا: دسته‌ی آسیا
عَصای آفتاب: پَرتو
عَصائِب، (تك: عصابَة): پیچَندها، دَستارها، گروه ها، از ده تا چهل
عَصب: ۱ـ پیچَك، پاپیتال ۲ـ چادُر ۳ـ دَستار ۴ـ اَبرِ سُرخ ۵ـ پیچیدَن ۶ـ تاختَن ۷ـ بَستَن
عَصَب: پَد، پَی (فرهنگ پهلوی)، پِی (فرهنگستان)، در غیاث اللغات آمده است که عَصَب زَمَنِ عَصَبه است و برابر با پی‌ها و اعصاب، زَمَنِ زَمن (=جمع الجمع است)
عُصب: پیچَك، از گیاهان
عَصَبان، (تك: عَصَبَة): پِسَران و خویشاوَندان، نَرینه اَز سوی پدر (غیاث اللغات)
عَصَبِ اشتیاقی: پیِ اَیاسه‌ای، در فرانسوی Nerf pathétique
عَصَبُ القوم: بَرگزیده‌ی مَردُم
عَصَبانیّ، عَصَبانی در فارسی: آتَشی (آنندراج) خَشمگین (از ریشه پهلوی)، جوشی، خَدوکی (فرهنگ کوچك)
عَصَبانی شُدَن: بِتُرشیدَن (زین الاخبار گردیزی)، جوش آوردن
عَصَبانِیَّت: ساخته‌ی فارسی گویان، خَشمگینی (از ریشه‌ی پهلوی)، آتَشینی
عَصَب باصِره: پی بینایی، در فرانسوی Nerf optique
عَصَب بزرگ زیرزبانی: مِهیِ زیرزبانی
عَصَب تعادُلی: پیِ دهلیزی، در فرانسوی Nerf vestibulaire
عَصَبِ حجاب حاجز: پی شِکَمپَرده، در

فرانسوی Nerf phrénique

عَصَبِ حسّاس: پی سَهَنده، در فرانسوی Nerf sensitif

عَصَبِ حلَزونی: پیِ لیسَکی، در فرانسوی Nerf cochléaire

عَصَب دعا، عَصَبِ اشتیاقی: پی اَیاسه‌ای

عَصَب دهلیزی، عِصَب تعادُلی: پیِ دهلیزی

عَصَب ریوی معدی: پی شُشی کُمی، در فرانسوی Nerf pneumogastrique

عَصبِ زبانی حَلقی: پی زبانی گُلویی، در فرانسوی Nerf glosso-pharyngien

عَصَبِ سامعه: پی شِنوایی، در فرانسوی Nerf auditif

عَصَبِ سه‌توأم: پی سه باهَم، در فرانسوی Nerf trijumeau

عَصَب سیاتیك: کُجوك (= عرقِ النساء)، در فرانسوی Nerf sciatique **کَهَنگُو**

عَصَب شامه: پی بویایی، در فرانسوی Nerf ol-factif

عَصَب شوکی: پیِ تیره‌ی پُشت، در فرانسوی Nerf spinal

عَصَب صورتی، عَصَب سیما: پی رُخساری، در فرانسوی Nerf facial

عَصَبِ عینی: پیِ چَشمی، در فرانسوی Nerf ophtalmique

عَصَب فَكّ اَسفَل: پیِ زَنَخ، در فرانسوی Nerf maxillaire inférieur

عَصَبِ فَكّ اعلی: پیِ آرواره، در فرانسوی Nerf maxillaire supprieur

عَصَب محرك: پیِ راننده: Nerf moteur

عَصَبِ خارجی چَشم: پیِ راننده‌ی بیرونی چشم Nerf moteur oculaire externe

عَصَبِ مختَلِط: پیِ آمیزه، در فرانسوی Nerf mixte

عَصَب نایی بزرگ، عصب سیاتیك: فَرپی، کُجوك، **کَهَنگُو**

عَصَب واسطه‌ای ریسبِرگ: پیِ میانجِگی ریسبِرگ، در فرانسوی Nerf intemédiaire de Wrisberg

عصب واگ: در فرانسوی Nerf vague عَصب ریوی معدی: پیِ شُشی کُمی

عَصَبَة، مفرد عَصَب (لاروس): و، فرزَندان و خویشاوَندان، نرینه از سوی پدر

عُصبَة: ۱ ـ گروه: مرد، جانور، پرنده ۲ ـ پیچك، از گیاهان

عَصَبی مزاج: آتَشین خوی

عَصد: ۱ ـ شوسر، شوس، آبِ مَرد ۲ ـ گای ۳ ـ بیگاری گرفتَن

عَصـــر: ۱ـ آوام، دورَك، نیسَنـــگ (فرهنـــگ پهلوی)، زَمان، گَردِش ۲ـ اِوارَك گاه (فرهنگ پهلوی)، ایوار (آننـدراج)، پَسین (برهان) ۳ـ فِشُـردَن، اَفشُـردَن، شَپیلیدَن، فشـارِش ۴ـ بازداشتن ۵ـ پنـاه گرفتن ۶ـ بامداد، از واژگان دوپهلو ۷ـ گروه ۸ـ بَخشِش ۹ـ شَب ۱۰ـ روز ۱۱ـ نَمازِدیگر

عَصَر: ۱ـ پَناهجای ۲ـ جای رَهایی (آننداج) ۳ـ پَسین، ایوار ۴ـ گَردِ خاك

عُصر: ۱ـ پَناهگاه ۲ـ روزگار

عَصرِاَتُم: دورَكِ اِتُم

عَصـرانه: چاشت (= یك حصه از چهار حصهٔ روز را گوینـد و طعـامی که در آن وقت خورند، برهان)

عَصرِحَجَر: دورَكِ سَنگی

عَصـرِ حَجَـرِ جدید: دورَكِ نوسَـنـگـی، در انگلیسی Neolithic age، (قریب)

عَصـرِ حَجَـرِ قدیم: دورَكِ پارینـه سَنگی، در انگلیسی Paleolithic، (قریب)

عَصـرِ طلائـی: دورَكِ زَرّین، در انـگـلیسی Golden age

عَصـرِ مِفـرَغ: دورَكِ مِفـرغ، در فرانسـوی Periode de bronze

عُصرَة: پَناهگاه، جای رَهایی

عَصرَة: ۱ـ بوی خوش ۲ـ گَرد خاك ۳ـ گِردباد (لاروس)

عَـصرِیّ: نُـودَر (= مُـد)، آوامـیك (فـرهنگ پهلوی)

عَصری: پَسین (معین)، اِوارَك گاه

عُصُص: دُمغازه، دُنب غازه، دنبالچه، بیخِ دُم

عُصعُص: ۱ـ بَدخـوی ۲ـ نیرومند ۳ـ دُمغازه، استخوان میانِ دوسُرین

عَصعَص: دُمغازه، دنبالچه

عَصف: ۱ـ درویدَنِ نارسیده ۲ـ سخت وَزیدَن، باد ۳ـ خَمیدَن ۴ـ بشتافتَن ۵ـ میراندَن (بهره از آننداج) ۶ـ برگ کشت ۷ـ ریزه کاه (لاروس)

عُصفُر: ۱ـ گُلِ کاجیره (غیاث اللغات) بَهرام (برهـان)، کابیشـه (برهـان) ۲ـ سُرخ، چون جامـه‌ی سُرخ رنـگ کرده شده (آننداج)، در فرهنـــگ لاروس این واژه تازی گشتــه (= مُعـرّب) دانستـه شده و آن را برابر با رنگ زرد دانسته‌اند

عَصفَـرَة: رَنـگ‌زدن، با گل کاجیره (بهره از لاروس)

عُصفـور: ۱ـ گُنجشـك ۲ـ چو بسر، چوب سرِ پالان ۳ـ نامِـه، نِوِشتـه ۴ـ میخِ کشتی ۵ـ فرمانرَوا ۶ـ مهتر

عُصفـورالاکـاف: چوب پَشماکَند، چوبی که

میان پَشماکَند بَندند (آنندراج)

عُصفورُالتّین: مُرغِ انجیرخوار (لاروس)

عُصفورُالجَنَّة: پَرَستو (لاروس)

عُصفور الشوك: دُم جنبانَك، دُمتَك، از پرندگان (برهان)

عُصفورَة: گُنجِشك، ماده

عُصقول: نره‌ی مَلَخ (آنندراج)

عِصل: ۱ـ کَج ۲ـ کَژدُم ۳ـ روده

عَصَل: ۱ـ سَخت شُدَن، اُستوارشُدَن: چیزی ۲ـ خمیدِگی یافتن، خمیده شُدَن ۳ـ به سختی کَج شُدَن ۴ـ کَژی دَندان ۵ـ کَژی ساگ ۶ـ روده ۷ـ خَمیدِگی، کَجی، در چیزی ۸ـ خَرزَهره، از گیاهان ۹ـ گُل خَرمَنی (= گُلِ معین التُجّاری)

عَصلَب، عُصلَب، عُصلوب، عُصلُبِیّ: بزرگ و نیرومند، مَرد (لاروس)، درشت اَندام و تَوانا (آنندراج)

عَصلَبَة: فُزونیِ خَشم

عَصلَد: عُصلود: دُرُشت و سَخت (آنندراج)

عِصلَم: بَندِ مَشك (غیاث اللغات)

عَصم: وَرزیدَن (آنندراج)

عُصمور: چَرخِ چاه

عِصمَة، عِصمَت، در فارسی: ۱ـ پاساد (فرهنگ کوچك) خودبازداری، پاکدامَنی، پاکشَلواری، ۲ـ پاکی، بیگُناهی ۳ـ پیوندِ زناشویی ۴ـ گردن بند

عُصمَة: , گَردَن بَند

عُصمَةُ الكَلب: گردن بندِ سَگ

عِصمَتیان: پَردِگیان، اَشویان

عَصوب: ۱ـ سَبُکسُرین، زن ۲ـ زشت‌روی، زَن ۳ـ چِرکناکیِ دَندان

عَصوف: ۱ـ تُندباد ۲ـ تیرگی ۳ـ مِی

عَصوف: ۱ـ دُنبالِ روزی ۲ـ خَمیدن، چیزی

عَصوم، عَیصوم: شِکَمباره

عَصِیّ: نافَرمان (آنندراج)، سَرکِش

عُصِیّ، (تك: عَصا): دَستوارها، تَخله ها

عصی الراعی: بنگرید به عصاالراعی

عِصیان: ۱ـ ریژَك (برهان)، نافَرمانی (آنندراج)، سَرکشی، گَردَنکشی، سَرپیچی (فرهنگ کوچك) ۲ـ سَنگدِلی

عِصیان کَده: گُناهکَده

عَصیب: جِگَرآگَند، آگَنج (برهان)، جَرغَند (آنندراج)، زُنّاچ (برهان): شُش یا روده ها دَرپیچیده و بریان کرده، آکامه (برهان)

عَصیبَة: ۱ـ اُستواری ۲ـ خویشاوَندی (غیاث اللغات) ۳ـ پشتیبانی، کَرانجیگَری

عَصِید: غَرچه (= مأبون)، کونخارِه

عَصِیدَة: بَتا (برهان)، کاچی (لاروس)، گونه‌ای خوردنی شیرین

عَصیر: ۱ـ اَفشُره (برهان)، گوشان (برهان)، دوشاب (گویشِ شهریاری)، اَفشُره‌ی انگور، شِپَلیده (آنندراج) ۲ـ مِیِ اَنگوری

عَصیرِاَمعاء: شیره‌ی روده

عَصیرمعده: شیره‌ی کُم

عَصیرِمِعَوی: شیره‌ی روده

عَصیفَرَة: ۱ـ خیری شیرازی (برهان)، شَب‌بوی زَرد (معین)، ۲ـ گُلِ بَرناک (= حناء، برهان)

عَصِیفَة: ۱ـ تاجبَرگ، برگ کوچك روی میوه ۲ـ کاناز (لغت‌فرس): کلان برگِ به‌هم پیوسته‌ای که خوشه را درمیان دارد

عَصیم: ۱ـ خِوی (= عَرَق) ۲ـ چِرك ۳ـ سَرگین. گَمیز: خشکیده بر اندام ستور ۴ـ پَس‌مانده ۵ـ داغِ بَرناك (بَرناك = حناء)، داغِ کَتران (= قطران): بَردَست

عُصَیَّة، مُصغّرعصا: چوبَك، چوبدَست، پَدَگی (واژه نامهٔ سیستانی)

عُضّ: ۱ـ گندمِ پاك شده ۲ـ جو ۳ـ سَپست (= یونجه، برهان)

عِضّ: ۱ـ تُندخویی (آنندراج) ۲ـ ژکور (= بخیل، لغت فرس) ۳ـ نیرومَند ۴ـ زیرَك ۵ـ هماوَرد (= حریف)

عَضّاب: ۱ـ تیز، بُرَنده ۲ـ بَددَهان

عَضاد: ۱ـ کوتَه‌بالا ۲ـ سِتَبر بازو (آنندراج)

عُضاد: ۱ـ اُستخوان بینی (لاروس) ۲ـ دَردِ بازو ۳ـ کوتَه‌اندام

عِضاد: ۱ـ بازوبَند ۲ـ داز (واژه نامهٔ مازندرانی)، داز جُزداس است و برای کشیدن شاخه‌های درختان و شکستن آنها به کارمی‌رود

عُضادَة: بازوی دَر (غیاث اللغات)

عِضادَة: Alidade، از این واژه برگرفته شده، گوشه‌یاب

عِضادَتاالاِبزیم: زبانه‌ی کَمربَند

عِضادتاالباب: بازوی دَر (لاروس)

عِضادتاالطَریق: شانه‌ی راه، در انگلیسی Shoulder

عُضادِیّ، عِضادِیّ، عَضادِیّ: سِتَبر بازو، مَرد

عَضارِس، (تك: عُضارِس): گورخَران، تَگَرگ‌ها، عَضارِس رَمِنِ عَضرَس، با همین آرِش‌ها نیز هَست

عُضارِس: ۱ـ گورخَر ۲ـ تَگَرگ

عضاریط، (تك: عُضروط): مُزدوران

عُضاض: اَبَربینی، میانه‌ی دواَبرو

عَضاض: ۱ـ گَزیدَنی ۲ـ خوردَنی (آنندراج) ۳ـ درختِ تَنومند (لاروس)

عِضاض: گَزیدِگی (آنندراج)

عَضّاض: گَزَنده

عِضاض، (تك: عَضوض): گَزیدَنی‌ها، خوردَنی‌ها

عُضال: سَخت، بی‌دَرمان، اَز پا درآرَنده

عِضام: ۱ـ دُمِ اَسپ ۲ـ دُمِ اُشتُر

عِضاه: خاردار

عَضب: ۱ـ شمشیر بُرّان ۲ـ تیزسخن، چَربزَبان: مرد ۳ـ کودکِ خُردسَر ۴ـ گوساله‌ی شاخ‌بَرآورده (آنندراج) ۵ـ بُریدَن ۶ـ دُشنام‌دادن ۷ـ کوفتَن، زَدَن ۸ـ کُهنه گردیدَن ۹ـ گُواژه زَدَن ۱۰ـ بازگَشتَن

عِضبارَة: ۱ـ سَنگِ آسیا ۲ـ سَنگِ گازَران

عَضبِیَّة، عَضبیّت: تیززَبانی (غیاث اللغات)

عَضُد: ۱ـ بازو (برهان)، ۲ـ یاوَر، یاری‌دِهَنده ۳ـ دیواره، دیوارَك، دیواره‌ی کوتاه

عَضَد: ۱ـ درختِ بُریده ۲ـ دَردِ بازو، دَرستور ۳ـ نالیدَن، اَزدَردِ بازو

عَضد: ۱ـ بَخش، بَرزَن ۲ـ یاریگر ۳ـ رَسته‌ی خُرمابُن ۴ـ ستَبر بازو گَشتَن ۵ـ بُریدَن، درخت را

عَضُدالطَریق: شانه‌ی راه

عِضدان، (تك: عَضد): رَسته‌های خُرمابُن، رَده‌های کوِیَك

عَضدَة: بازوی کوتاه

عَضُدیّ، عَضُدی در فارسی: بازویی (لاروس)

عَضر: آشکار گُفتَن، بَر زبان آوَردَن

عَضرَس: ۱ـ گورخَر ۲ـ تَگَرگ، یَخچه ۳ـ آبِ خُنك ۴ـ سَرما ۵ـ بَرف

عِضرِس: اَنجلِ دَشتی (اَنجل = خِطمی، برهان)، اَز گیاهان

عَضرَفوط: مارمولكِ دُم‌دراز

عُضرُط: کَرد و خورد، کَردی خوردی، مُزدوری که برابر خوراك کار می‌کند (بهره اَز لاروس) ۳ـ پیرُو

عِضرِط: ۱ـ بُندُم ۲ـ فرومایه

عَضَل: کَلاکموشِ مِسری، اَز جانوران

عَضِل: ماهیچه‌دار، سِتَبرساگ، مَرد

عِضل: ۱ـ زِشت ۲ـ زیرَك

عَضَلات، عَضُلات در فارسی، (تك: عَضَلَة): ماهیچگان

عَضَلانیّ، عَضُلانی در فارسی: ماهیچه‌ای

عِضلِم: نیلدار، درختِ نیل، اَز گیاهان

عُضلَة: سَختیِ پُتیار

عَضَلَة: عَضُله در فارسی، ماهیچه

عَضم: ۱ـ سَرآماج، چوبی است که گاوآهَن را بدان بَندَند (برهان) ۲ـ کَرباد، بیل شانه مانندی که با آن گندم کوفته را باددهند، در

مازنـدران به خرمـن، کَر، گفتـه می شود ۳ـ دُمغـازه‌ی اَسب ۴ـ دُمغـازه‌ی اُشتُـر ۵ـ دَستگیرِ کَمان

عَضَجَة: روباه ماده (آنندراج)

عُضمور: چَرخِ چاه

عَضـو: ۱ـ اَنـدام اَنـدام کردَن ۲ـ جُداساختَن (آنندراج)

عُضـو: ۱ـ هَنّام، هَندام = اَندام (فرهنگ پهلوی): دَرتن آدَمی یا جانـوران و گیاهان ۲ـ پَرده‌ی چَشم (آننـدراج) ۳ـ پِشَـك (فرهنگ پهلوی)، هَمـوَند: در یك سازمان یا باشگاه ۴ـ کارمَند: در دیوان، در اِواره

عُضوِ بارِد: اَندامِ سَرد، چون مَغز

عُضوِ حارّه: اَندامِ داغ، چون گِش (= قلب)

عُضـوِ حِسّی: اَنـدام سُهِشیك، سَنَـه (فرهنگ پهلوی)

عُضوِ خانواده: مانیك (فرهنگ پهلوی)

عُضـوِ رَطب: اَنـدامِ تَر، چون جِگَـر (= کَبِد، فرهنگ پهلوی)

عَضـوض: ۱ـ گَزَنـده ۲ـ سختی ۳ـ ستَم ۴ـ زیرَك ۵ـ چاه دورتَك

عُضـویّ، عُضـوی در فارسی: ۱ـ هَنـدامیك (پهلوی)، اندامی ۲ـ نهادی (= آلِیّ)

عُضـویّت: ساخته‌ی فارسی گویان، هَموَندی، کارمَندی

عُضوِ یابِس: اَندامِ خُشك، چون استخوان

عِضَة: ۱ـ پاره پاره ۲ـ گروه (لاروس)

عِضهَـة: ۱ـ دروغ گفتن ۲ـ اَفسون کردن ۳ـ سُخن چینی (آنندراج)

عَضِید: ۱ـ رَستـه‌ی کوَیك، رَده‌ی خُرمابُن ۲ـ هیمه

عَضِـیض: ۱ـ یار، همـنـشین (لاروس) ۲ـ گَزیدِگی (آنندراج)

عَضِیلَة: ماهیچه (لاروس)

عَضِین: جادوگَری، نیرَنگ

عَضِیهَة = عِضهَة، بنگرید به عِضهَة

عَطّ: ۱ـ شِکافتن، از درازا ۲ـ بر زمین اَفکَندن، کسی را

عَطاء، عَطا در فارسی: بَخـشِش (فرهنـگ پهلوی)، دَهِش (برهـان)، فَغیاز (لغت فُرس)، داشاد (لغت فرس)

عَطاء: ۱ـ دُنبالِ روزی ۲ـ بَخشِش کَردَن

عَطابِـل، (تك: عُطبُـل): زنـانِ خوبـروی درازگَردَن، گَردن گُلابیان

عَطّار: خوشبـو فروش (آننـدراج)، بوفـروش (برهـان)، مازار (برهـان)، پیلوا (برهـان)، داروفروش، شَمینی (فرهنگ پایه)

عَطّارخانه: داروخانه (معین)

عُطارِد: ۱ـ تیر، دَبیرِ سِپهر ۲ـ سُنبلِ رومی، ناردین (برهان)، از گیاهان ۳ـ جَمَست، سنگی است کم‌بَها

عُطارِدمَنِش: تیرمَنِش، تیزهوش، دبیرِدانا

عَطّارِ دوره گرد: پیله‌وَر (برهان)

عَطّاری: مازاری (برهان)

عُطاس: ۱ـ شَنوسِه (= عَطسه) ۲ـ بامداد ۳ـ شنوسه‌زَدَن ۴ـ دَمیدنِ بامداد

عَطّاس: شَنوسِه‌اَنگیز

عِطاش، (تك: عَطشان): تِشنِگان (غیاث اللغات)

عُطاش: خشکامار، بیماری تِشنگی (لغت فرس)

عَطاط: ۱ـ تهمتَن ۲ـ شیر، از جانوران

عِطاف: ۱ـ شمشیر ۲ـ چادُر (آنندراج) ۳ـ دَستار (لاروس) ۴ـ بالاپوش، دوتَهی (= رِداء)

عِطالَة، عِطالَت در فارسی: ۱ـ بیکاری (غیاث اللغات) ۲ـ دِرَنگیدَن

عَطاوَة: بَخشِش (لاروس)

عَطایا، (تك: عَطِیَة): بَخشش‌ها، بَخشیده‌ها

عَطای کُبری: بخششِ بزرگ، گواژِ زندگی سَدوبیست ساله (بهره از غیاث اللغات)

عَطَب: ۱ـ نَرمی، نازُکی ۲ـ پنبه‌ی نَرم (آنندراج)، پنبه

عَطَب: ۱ـ شکسته‌شُدَن ۲ـ ناتوانی در رفتن، سُتور

عَطبُل، عُطبول، عُطبولَة: ۱ـ زنِ خوبروی درازگَردَن، گَردَن گُلابی ۲ـ آهو، آهوی درازگَردَن

عَطبَة: ۱ـ گیرانِه ۲ـ پاره‌پَنبِه

عِطر: در فارسی به نادرست عَطر گفته می‌شود، بُد، بُود، بُوَجَرَك، هُوبویه (فرهنگ پهلوی)، بویه (برهان)، خوشبویه، ذبیح بهروز در خودآموزِ فارسی، عِطر را تازی گشته‌ی Odor لاتینی می‌داند، شَمین

عَطِر: خوشبوی

عِطراَفشان: بوی اَفشان

عِطرپاش: گُلاب‌پاش، بویه‌پاش

عِطرپاشی: گلابپاشی، بویه‌پاشی

عِطردان: بویه‌دان

عِطرسای: بویه‌سای

عِطرفروش: بوفروش (آنندراج)

عِطرگَردان: بویه گَردان

عِطرمُثَلَّثی: لَخلَخه (برهان)

عِطرِیّ، عَطری در فارسی: بویه‌ای، بویه‌دار، خوشبوی

عِطرِیّات: (تك: عِطرِیَّة)، بَرکَنه (برهان)، بویه‌ها، گُلابها، شَمین‌ها

عِطریَّة، مؤنث عِطریّ: بو یه‌دار

عَطس: ۱ـ شَنوسَه زَدَن ۲ـ دَمیدن بامداد ۳ـ مُردَن

عَطسَة، عَطسه در فارسی: ۱ـ اَتِسه پارسی است، این واژه برابر و هماهنگ آوازِ «اَتس» است که از دهان بیرون می آید، آنرا باع و ط نوشته و تازی نما کرده اند (اورَنگ، سَددَر)، شَنوسَك (فرهنگ پهلوی)، خَفِه، خُفِه (برهان)، اَشنوسه (آنندراج)، پِرشنه (پارسی دَری)، سَتوسِه، سَتوسَر (برهان)، آبیشکَن (گویش گیلکی) ۲ـ هَمخویی، هَمرَفتاری

عَطسهٔ تیغ: آوای تیغ

عَطسهٔ چاه: بازآوای چاه

عَطسه زَدَن، عَطسه کردن: شنوسیدَن، خَفیدَن (برهان)

عطسهٔ شب: شنوسه‌ی شَب، گواژ: بامداد

عَطسهٔ شیشه: آوای ساغَر

عَطسهٔ کمان: شنوسه‌ی کَمان، گُواژ: تیر پَرّان

عَطسهٔ گُرز: آوای گُرز

عَطَش: تِشنِگی

عَطِش، عَطُش: تِشنه

عَطشان: ۱ـ تِشنه ۲ـ خواهان، آرزومند ۳ـ آزمَند

عَطشَی، مؤنث عَطشان: تِشنِه: مادینه

عَطف: ۱ـ گَراییدَن ۲ـ پیوَندداَدن ۳ـ خَم داَدن ۴ـ بازگَشتَن، بازگشت ۵ـ بَرۅَر (= سِجاف جامه، برهان) ۶ـ بازداشتَن ۷ـ کَج کَردَن ۸ـ دوتاکَردَن، تازَدَن ۹ـ واداشتَن، ازواژگان دوپهلو ۱۰ـ مهربانی ۱۱ـ پیچیدِگی ۱۲ـ گاشت، گَردانیدَن (فرهنگ کوچك)

عَطَف: ۱ـ درازیِ پِلك ۲ـ پیچَك، پاپیتال، از گیاهان

عِطف: ۱ـ زیر بَغَل ۲ـ کنارِه، کناره‌ی چیزی ۳ـ میان راه ۴ـ دَستگیر کَمان

عَطفِ بیان: گزارِه: زبانزدِ دَستوری

عَطفِ دامان: ۱ـ فرودِ دامَن ۲ـ فراویزجامه (آنندراج)

عَطف کَردَن: بازگَشت دادن: زبانزدِ اِواری، بازگَرداندَن

عَطفِ گردن: رویگَردانی

عَطفل: بیدمشك، از گیاهان (آنندراج)

عَطفَة: مُهره‌ی مار، مُهره ای که بِدان زَنان مهرشویان را به سوی خود برانگیزند

عِطفَة: ۱ـ گَشت بَرگَشت، از گیاهان (معین) ۲ـ بَرگریشه، برگِ رشته‌مانندی که گیاهان بالارونده با آن خود را به تنه‌ی درختان می چسبانند ۳ـ پیچَك، پاپیچال

عَطَل: ۱ـ واتِ بی‌دیل (= حَرفِ بی نقطه) ۲ـ

بی‌پیرایگی، دَرزن ۳ـ گَردَن ۴ـ تُهی ۵ـ بی‌مایگی، بی فَرهنگی ۶ـ بُرز (= قامَت) ۷ـ کَرپ (= کالبَد، فرهنگ پهلوی) ۸ـ خوشه‌ی خُرما

عَطِل: خوش بالا، خوش اندام

عُطُل: ۱ـ بی‌مایه، بی اَدب، نافرهیخته: مَرد ۲ـ بی‌زه، کَمان ۳ـ بی‌پیرایه: زَن ۴ـ بی اَفسار: سُتور ۵ـ بی سازوبَرگ: مَرد ۶ـ بی‌داغ ونشان: اَسپ و اُشتُر

عُطلَة، عُطلَت در فارسی: ۱ـ بیکارگی، فَرغیش (برهان) ۲ـ آسوده روز (= روزِ تعطیل) ۳ـ بیکاری، بیکارماندن ۴ـ بی‌پیرایگی: دَرزَن

عُطم: ۱ـ پَشمِ رنگین ۲ـ پَشمِ زَده

عَطَن: شُتُرگاه، آغِل: نزدیك آب

عُطور، (تك: عِطر): بویه‌ها، شَمین‌ها

عَطوف: ۱ـ مهربان ۲ـ زنِ گرامی

عَطوفَة: زنِ مهربان (غیاث اللغات)

عَطوفَت: ساخته‌ی فارسی گویان، نَواخت، نَوازِش، مهربانی

عَطیف: زنِ مهربان، زنِ نَرمخوی

عَطیفَة: کَمان (لاروس)

عَطیل: نَره‌ی خُرمابُن، نَره‌ی گُل، پَرچَمِ گُل

عَطیم: جُغَر دِپنبه (جُغَرد = عَلَف)، از گیاهان

عَطِین، عَطِنَة: مردبَدبوی (لاروس)

عَطِیَّة، عَطیه در فارسی: عَطیّت در فارسی ۱ـ دهش، بخشیده، بَخشِش ۲ـ زی بخش، زبانزد اَختَرماری

عَطِیَّةِ الهی: بخشش خداوَندی

عَطیتِ بزرگ: زی بخشِ بزرگ، زبانزدِ اَختَرماری

عَطیّتِ خُرد: زی بخشِ خُرد، زبانزدِ اَختَرماری

عَطیّت میانه: زی بخشِ میانه، زبانزدِ اَختَرماری

عِظاءَة: مارمولك (لاروس)، سوسمار، نام یکی از چهرگان سپهری

عِظار، عِظارَة: مِیزَدگی، پُرنوشی

عَظام: ۱ـ بزرگ، کَلان ۲ـ بَرافروختگیِ اُستخوان

عَظّام: بُزُرگ، کَلان (غیاث اللغات)

عِظام، (تك: عَظیم): بزرگان، کَلانان

عِظام، (تك: عَظم)، اُستخوان‌ها

عظام الورك: استخوان تهیگاه (فرهنگستان)

عِظامَة: بالِشچه، بَرسُرینه، زَنان بَر سُرین نهند تا بزرگ نماید

عِظامِیّ: بُزُرگزاده، رودرروی خودساخته (= عصامِیّ)

عِظائیّات: سوسماریان

عِظایَة: مارمولك، چلپاسه (لاروس)

عِظرِب: مارَك، مارِ خُرد

عِظلِم: ۱ـ شبِ تاریك ۲ـ درختِ نیل ۳ـ بشکُول، از گیاهان ۴ـ شیره ی درخت

عَظلَمَة: تاریکی (آنندراج)

عُظم: بزرگی، کَلانی، بیشتَری

عَظم: اُستخوان

عِظَم: کَلانی، بُزُرگ شُدَن، رودرروی خُردی (= صِغَر)

عُظَماء، (تك: عَظیم): بُزرگان، مِهان

عَظمُ الکَتف: استخوان شانه (فرهنگستان)

عَظم تاسی: استخوان تاسی (فرهنگستان)

عَظمِ جبهه ای: استخوان پیشانی (فرهنگستان)

عَظمِ حرقفَة: سُرین (فرهنگستان)

عَظمِ حَنکی: استخوانِ کامی (فرهنگستان)

عَظمِ خفّاشی: استخوان شب پَره ای (فرهنگستان)

عظمِ دَمعَة: استخوان ناخنی

عَظمِ رسغ: استخوانِ موست (موست= کفِ دَست، فرهنگ پهلوی)

عَظمِ رِکابی: اُستخوان پَرخشی، در فرانسوی Etrier

عَظمِ زورَقی: اُستخوان ناوی (فرهنگستان)

عَظمِ صدعی: استخوان گیجگاه (فرهنگستان)

عَظم ظُفری: استخوان ناخنی (فرهنگستان)

عَظم عانه: استخوان شَرمگاه (فرهنگستان)

عَظم عجز: استخوان خاچی (فرهنگستان)

عَظم عصعص: استخوان دُنبالچه (فرهنگستان)، دُمغازه

عَظم غدّه ای: استخوان نخودی (فرهنگستان)

عَظم فخذ: استخوانِ ران (فرهنگستان)

عَظمِ قحف: آهیانه (برهان)، نِفاغ (لغت فرس)

عَظم قَصّ: جُناغ سینه (برهان)

عَظم قُلّابی: استخوان چَنگَکی (فرهنگستان)

عَظمِ مصفات: استخوانِ پَرویزَنی (فرهنگستان)

عَظَموت: ۱ـ بُزرگی ۲ـ ناز ۳ـ گَردَنکشی ۴ـ خودنمایی ۵ـ خودپَسَندی

عَظمِ وجنه: استخوان گونه ای (فرهنگستان)

عَظمَة: پاره ای اُستخوان

عَظِمَة، عَظِمَت در فارسی: ۱ـ اَفزاری، شُکوهی (فرهنگ پهلوی)، بَفش، هم آوای بَخش (برهان)، مِهستی (آنندراج) ۲ـ کَلانی، بُزُرگی ۳ـ خودپَسَندی

عَظمِ هِلالی: استخوان کَمانی (فرهنگستان)

عُظمَی، مؤنث اَعظَم: مِهین (برهان)

عَطوب: ۱ـ بایسته گرفتن، چیزی را ۲ـ شکیب کردَن ۳ـ فَربِه گَشتَن ۴ـ بَرخاستَن (بهره از آنندراج) ۵ـ دُم جنبانـدَن، دُم چَرخاندن: پرنده

عِظَة، **عِظَت** در فارسی: ۱ـ پَند ۲ـ پَند دادن

عَظِیم: پارسی تازی گشته؟ آسیم (آنندراج)، دَرزَند و پازَند عظیم الشأن را گویند (برهان)، وَزورگ، بُزُرگ، مازَندَر (فرهنگ پهلوی)، نَهمار (لغت فرس)، گنبدی نَهمار بَر بُرده بُلَند، نَه ستون از زیر و نَز بر سوش بَند (رودکی)، کَلان، شِگِرف (برهان)، سِتُرگ (فرهنگ کوچك)

عَظیم الجُثّه: تَنومَند (فرهنگ کوچك)

عَظیمُ الشأن: آسیم (برهان)، بُلَند پایه

عَظیم وَ مهیب: ژَنده (برهان)

عَظیمَة: سَختی، آسیب بزرگ، پُتیار

عَفّ: پارسا (آنندراج)

عَفا، **عِفا**: کُرّه خَر

عَفاء: ۱ـ خاك ۲ـ باران ۳ـ سِپیدَك، بَر سیاهی چشم ۴ـ پوشیدگی ۵ـ ناپَدیدِگی ۶ـ بَراُفتادنِ آسا، بَرافتادَن دات (= قانون)، به خودی خود و به شوه ی بیکارماندنِ آن ۷ـ کُهنِه مان ها، ویرانه ها

عِفاء، (تك: عَفا): کُرّه خَران

عِفاء: ۱ـ کُركِ شتر ۲ـ پَرِ شترمُرغ ۳ـ موی انبوه

عُفاج: آماس دَوازدهه (= روده ی اثنی عَشَر)

عَفار: ۱ـ نانِ بی خورش ۲ـ گَشن دادن کویَك را ۳ـ پیراستن، کویَك را ۴ـ دِرَخت، که از آن آتشزنه سازند

عَفّار: گَشن دهنده ی کویَك

عَفارَة: ۱ـ فرومایِگی ۲ـ پَلیدی

عُفارِیَة: پلید، فرومایه: مَرد

عَفارِیت، (تك: عفریت): دیوان (غیاث اللغات)

عُفازَة: ۱ـ گِردو ۲ـ غوزه ی پنبه (لاروس) ۳ـ پارینِه (آنندراج)

عِفاس: تَباهی

عُفّاس: مُرغابی آب باز (= غوّاص)

عَفاش: پُر ریش، ریش اَنبوه

عُفاشَة: اَپسود (فرهنگ پهلوی)، بی سود: مَرد

عِفاص: ۱ـ دَرپوش خنور ۲ـ خوراکدان ۳ـ نیام شاشدان

عَفّاط: لال، زَبان بَسته، اَگواك (فرهنگ پهلوی)، ناگویا

عِفاطِی: کُندزَبان

عَفاف: بازایستادَن (آنندراج)، خویشتَنداری (لاروس)

عِفاف: دارو (آنندراج)

عُفافَة: ۱ ـ تیرکشیدَنِ پستان، گردآمدنِ شیر در پستان ۲ ـ مانده‌ی شیر، در پستان

عَفائِف، (تك: عَفیف): پارسایان

عَفـج: ۱ ـ زَدَن، با چوب رَختشویی (=مِعفَجَة) ۲ ـ کونگایی

عِفـج: عَفـج، عَفِج، عَفَج: دوازدَهه (= روده‌ی اثنی عشر)

عَفــر: ۱ ـ غَلتــانیدَن ۲ ـ بَر زمین زَدَن ۳ ـ آبِ نخست دادَن ۴ ـ به خاك آلــودَن ۵ ـ زیر خاك کردن ۶ ـ خاك

عِفر: ۱ ـ گُربُز: مَرد (آنندراج) ۲ ـ خوكِ نَر (لاروس)

عُفــر: ۱ ـ شبِ هفتم، شبِ هشتم، شب نُهم، از هَرماه ۲ ـ دِلیر، مرد ۳ ـ چُست، مَرد ۴ ـ تَوانا ۵ ـ بازارِ سَرد ۶ ـ خوكِ نَر ۷ ـ سِتَبر ۸ ـ کَم دیداری ۹ ـ دوردَست

عَفــراء: ۱ ـ شب سیزدَهم، از هرمــاه ۲ ـ زمین بی نِشان ۳ ـ زَنِ سِپید

عِفراة: ۱ ـ مویِ میانسَر ۲ ـ موی پشتِ گَردَن، در آدمی ۳ ـ پَرِگَردَن، در خروس ۴ ـ گُربُز، مَرد

عِفراس: شیر نیر ومَند

عِفرَة: پَلید، گُربُز: زَن

عُفُرَّة: گروه مَردُم

عُفرَة: ۱ ـ پَرِ گَردَن، در خروس ۲ ـ موی میانسَر، دَر آدَمی ۳ ـ یالِ شیر ۴ ـ سِپید سُرخ نِشان

عُفُرَّةُ البَرد، **عُفرَةُ البَرد**: آغاز سَرما (لاروس)

عُفُرَّةُ الحَرّ، **عُفرَةُ الحَرّ**: سختیِ گَرما (لاروس)

عِفریت: ۱ ـ دیو ۲ ـ زیرك ودانا ۳ ـ پَلید و بَد: مَرد

عِفرِیَة: ۱ ـ نیر ومند و زیرك ۲ ـ پَلید و بَد، مَرد

عَفص: ۱ ـ بَلوط، از گیاهان (لاروس) ۲ ـ مازو، از گیاهان (آنندراج) ۳ ـ سَر وِ خُمره ای (معین) ۴ ـ بَر کَندَن

عَفَص: خمیدگیِ بینی (لاروس)

عَفِص: ۱ ـ گَس مَزه، زَکِش (برهــان) ۳ ـ گریشَنك (= قابِض)

عَفِصَــة، عَفِصــه در فارسی، مؤنث عَفِص: گریشَنك

عَفصَة: زگیلِ گیاهی

عَفـعَـف: آوازِ سَگ (غیاث اللغــات)، نوف (برهان)

عَفِك: نادان، گول (لاروس)

عَفَك: نادانی، گولی

عَفکَل: گول (آنندراج)

عَفَل: ۱ ـ فَتَج: دَرمادینه (فَتج = فَتق = دَبّه خایه،

برهان) ۲ـ گاوِ نَر، وِرزا (واژه نامهٔ مازندرانی)
عَفلاء: فنجی: زن و شتر ماده
عَفِن: ۱ـ بَدبوی، گَندیده، گَنده، دُشگَنه (پهلوی) ۲ـ رَسَنِ پوسیده (آنندراج) ۳ـ چِر کِن، پَلَشت
عَفو: ۱ـ آمُرزِش، اَپُخشایِش (فرهنگ پهلوی)، بَخشایش (آنندراج)، دامود (آنندراج)، گُذَشت ۲ـ نیکی، نَواخت ۳ـ بَرگُزیده، از چیزها ۴ـ کُرّه خَر ۵ـ چَراگاه نیکو ۶ـ مانده‌ی داراك، پَس اَنداز ۷ـ زَمینِ آزاد
عفوالعامّ، عفو عمومی: دامودِ همگانی
عَفوپیشه: آمُرزَنده، بخشایَنده، نَرمدِل
عُفوصَة: زَکش، تُندیِ مزه
عَفو کَردَن: بَخشاییدَن، بَخشودَن
عَفوگاه، عَفوگه: دامودگاه، آمُرزگاه
عُفونَة، عُفونَت در فارسی: دُشگَندی (فرهنگ پهلوی)، گَندگی، گَندیدِگی
عُفونیّ، عُفونی در فارسی: پَلَشت، چِرکِن، گَندِه
عفونی شُدَن: پَلَشت شُدَن، چِرکِن شُدَن
عَفَّة، عَفَّت در فارسی، مؤنث عَفّ: پارسازَن ۲ـ یکی از نام‌های تازی برای زنان
عُفَّة: ۱ـ مانده‌ی شیر، در پستان ۲ـ کُنده، کُنده‌ی تیر ۳ـ پوستینِ بَرّه
عِفَّة، عِفَّت در فارسی: شَرم، هوشَرمی (فرهنگ پهلوی)، هیوَند (برهان)، تَنپاکی، پارسایی، پرهیزگاری (غیاث)
عُفِیّ، (تك: عافی): آمُرزَندگان، دامودگَران
عَفیدَن: (آنندراج)، نُوفیدَن (= آواز کردنِ سَگ، بُرهان)
عَفیر: ۱ـ بِریانی: بَر ریگِ تَفسان ۲ـ نانِ بی خورِش ۳ـ نادَهَنده، نادهشگر ۴ـ خاك آلود
عَفیرَة، مؤنث عَفیر: وَ، گویَكِ گُه گَردان، سَرگین گَردانَك
عَفیف: پارسا، پَرهیزگار: مَرد (غیاث اللغات)
عَفیفات، (تك: عَفیفَة): زنانِ پارسا
عَفیفَة، عَفیفه در فارسی: پارسا، پَرهیزگار: زن (غیاث اللغات)
عَفِیك: کانا (= جاهل)، گول (= اَحمَق)
عُق: برگرفته از عَقی تازی، هَراش (لغت فُرس)، بالا آوَردَن
عُقّ: آبِ تَلخ (لاروس)
عَقّ: ۱ـ بَرمَخیده، زِبهَر (= عاقِ پدر و مادر) ۲ـ شکافِ جامه ۳ـ شکافتن، جامه را ۴ـ پِدَرآزُردَن، پِدَرآزاری
عِقاء، (تك: عَقوَة): پیرامونِ سَرای، گِرداگرد خانه

عُقاب: آلوه، سِن (فرهنگ پهلوی)، دال، مود (برهان)، آلُه (برهان)، وَگَرِ دیگر جمع کردند که سخت بسیار بود و به بالای کوهی بَرآمد بزرگ و آلُه بسیار و کَبوتَر (تاریخ بیهقی)

عِقاب: ۱ ـ آزار، کِیفَر، شِکَنجه (فرهنگ کوچک) ۲ ـ بَرآمدن برکوه (آنندراج) ۳ ـ رِشته‌ی خُرد، که به سوراخ گوش کُنند

عُقاب، دَر اصطلاح کیمیاگران: نوشادُر (آنندراج)

عِقاب، (تك: عَقَبَة)، گریوه ها

عُقابِ آسمان: پَرَندَك (= نسرِ طائر)، آلُهِ آسمان، چَند ستاره است چون آلُه

عِقابِ اَفگَن: زُرفین به گوش، فَرمانبُردار، چه عِقاب به‌معنی رشته است که در سوراخ گوش کِشَند (غیاث اللغات)

عُقابِ آهنین منقار: آلُهِ نوك آهنین، گُوازِ: تیر پیکان‌دار (برهان)

عُقابِ باتلاقی: واشَك (گویش گیلکی)

عُقابِ پیگارگ، pygargue (فرانسوی): آلُه دَریایی

عقابِ سیاه: دالمَن، تالمَن (فرهنگ پهلوی)

عُقابِ شاهی: آلُهِ شاهی، اَلوغ (گویش گیلکی)

عُقاب طلایی: عقاب شاهی، اَلوغ

عُقابِ ماهیگیر: آلیمالا (گویش گیلکی)

عُقابَین: تَثنیه عُقاب، دوآلُه، دارِ دومُوده

عَقّاد: ۱ ـ نَخ ساز ۲ ـ فروشنده‌ی نَخ

عَقار: ۱ ـ داراكِ اَجُنبا (= غیرمنقول)، دَستکَرد، اَهیر (فرهنگ پهلوی) ۲ ـ خُشك ۳ ـ رَنگِ سُرخ

عَقّار: ۱ ـ دِرَخت ۲ ـ داروی گیاهی ۳ ـ بیخِ گیاهی

عُقار: ۱ ـ کالای خانه، مانِه ۲ ـ مِی ۳ ـ بَرگزیده، ازدارایی و چَرامین (= عَلَف)

عَقارات، (تك: عَقار): دَستکَردها

عَقارِب، (تك: عَقرَب): کَژدُم‌ها، سختی ها، سُخَن چینی ها (معین)

عَقارِیّ: عَقاری در فارسی: دَستکَردی

عِقارَة: نازایی، نازایَنده شُدَن

عِقاص: گیسو بَند، مو یباف، پیچه (برهان)

عِقاص، (تك: عَقیصَة): گیسوی بافتِه، گیسوی تابداده

عُقاق: آبِ تَلخ (لاروس)

عِقاق: بارِ ماده سُتور

عُقّافَة: چَنگَگ (لاروس)

عَقاقِیر، (تك: عُقّار): بیخ های گیاهی (بهره از غیاث اللغات)

عُقال: ۱ ـ ساگبَند، رَسنی که با آن پا یا زانوی شتر یا پای ستور دیگر بَندند ۲ ـ سَربَند،

رشته ای که تازیان دور سر بَندند

عَقّال، (تك: عَاقل): دانایان، بِخرَدان

عُقّال: پاگِرِفتگی، در ستور

عَقام: ۱ـ بَدخوی، مَرد (لاروس) ۲ـ بی تم، مَرد (تُم = نطفه، فرهنگ پهلوی) ۳ـ نازا، زَن ۴ـ مارِ دریایی

عِقام، (تك: عَقیم): سَتَروَنان، بی تُمان

عَقائِد، (تك: عَقیدَة): چاشتَك‌ها، کیش‌ها

عَقائِص، (تك: عَقیصَة): موهای بافته، گیسوان تابیده

عَقائِم، (تك: عَقِیم): سَتَروَنان، بی تُمان

عَقْب: ۱ـ رَوِش ۲ـ پِسَر ۳ـ نَوه، پِسرِ پسر

عَقَب: ۱ـ پیِ زه، پی که ازآن زهِ کَمان سازند ۲ـ پَس (کَنز اللغات)

عُقب، عُقُب: پایان، سَرانجام

عَقِب: ۱ـ پاشنه ۲ـ فرزَند ۳ـ نَوه ۴ـ پَس، دُنبال، پَتسار، پُشت، اَپاچ (فرهنگ پهلوی)

عَقَبات، (تك: عَقَبَة): راه‌های دُشوار (غیاث اللغات)

عَقِب اُفتادگی: پَشلَنگی، پَس افتادِگی، پَسی

عَقِب اُفتاده: پَشلَنگ (برهان)، پَس افتاده

عِقبان، (تك: عِقاب): شِکَنجه‌ها (غیاث اللغات)

عُقبان، (تك: عُقاب): آلُه‌ها

عُقبان: سَرانجام (لاروس)

عَقبدار: دُمدار (آنندراج)، نیرویی که پُشتِ سپاه را می پایَد، دُنباوَر (برهان)

عَقب راندَن: خَنجیدَن، پَس راندَن

عَقِب زَدَن: سِپُختَن (فرهنگ پهلوی)، پَس زَدَن

عَقِب زَنَنده: سِپُختار (فرهنگ پهلوی)، پَس زَننده

عَقِب گرد: پیکِنگی (واژه نامه مازندرانی) پَسگَرد

عَقب ماندِگی: پَسپایی، واپَس ماندِگی

عَقِب مانده: پَس اُفتاده، پَتیران

عَقب ماندهٔ ذهنی: شیت (گویش گیلکی)

عَقِب نشستن: فُرودوَردیدَن (فرهنگ پهلوی)، واپَس نِشَستن

عَقِب نشینی: فرودوَشت (فرهنگ پهلوی)، واپَس نِشینی

عُقبول: عُقبولَة: ۱ـ سَختی، سیز (= شِدّت، فرهنگ پهلوی) ۲ـ جَسك مانده، مانده‌ی بیماری ۳ـ آتش پارسی، تَبجوش، تَبخال، این واژه در فرهنگ معین پارسی دانسته شده

عَقَبَة، عَقَبه در فارسی: ۱ـ پَژ، پَژه (برهان)، گَریو (فرهنگ پهلوی)، گریوه، گُدار، گَردَنه، نَپِت (فرهنگ پهلوی) ۲ـ وَرزاك (فرهنگ پهلوی)، کارِ سَخت

عُقبَة: ۱ـ پَستا (= نوبَت) ۲ـ رَمِشا، تاوان (= عوض، برهان) ۳ـ دَندان‌مَز ۴ـ ته کاسه، که به‌هنگام پس‌دادن دیگ، چون ارمغان فرستند ۵ـ شَب و روز

عُقبَة الجَمال: نشانه‌ی زیبایی (لاروس)

عُقبَی: ۱ـ پاداشِ کار ۲ـ پایان ۳ـ جهانِ دیگر، مینُو

عَقد: ۱ـ گره بَستَن ۲ـ پذِرُفتَن (آنندراج)، پیمان بَستَن ۳ـ پیمان ۴ـ پیوند ۵ـ گِره ۶ـ تاكِ ساختمان (= طاقِ بنا) ۷ـ ازدَه تا نوَد، در شماره های تازی

عِقد: گردن‌بَند، گلوبَند، رشته‌ی مُروارید

عُقَد، (تك: عُقدَة): گِره ها

عَقداء: مُهرِ سلیمان، از گیاهان

عَقدِ ازدواج: پیوندِ زَناشویی

عَقد اَمان: زنهارنامه

عَقد اَنامِل: شُمارشِ سَراَنگُشتی، برای آگاهی از چگونگی این شمارش بنگرید به غیاث اللغات

عَقدبستن: پیوند بستن، پیوند دادَن

عَقدِ حَمل: پیوَندِ واچِش، زبانزد کَرویزی (= منطقی)

عَقدِ زفاف، عقد ازدواج: پیوند زناشویی

عَقدِ ضمان: پیمان پایَندانی

عَقدِ لازم: پیوندِ ناگُسَست، پیوند ناچار

عقدنامچه، عقدنامجه، عقدنامه: کابین‌نامه

عَقدِ وضع: عقد حَمل: پیوند واچِش

عُقدَة، عقده در فارسی: ۱ـ گِره ۲ـ گرهِ رَوانی، در فرانسوی Complex ۳ـ گویَك، در فرانسوی Ganglion

عَقَدَة، (تك: عاقِد) پیوند گران، وَ بیخِ زبان

عُقدهٔ اَدیپ: گِره اُدیپ

عُقدهٔ تَسبیح: سَر گِره (برهان)، ای سَرگره از تو عقد جان را ـ بل واسطه عقدِ آن جهان را (خاقانی، تحفةُ العِراقین)

عُقدهٔ حقارت: خودخُردی، خودکَم‌بینی، در فرانسَوی Complex d'infériorité

عُقدهٔ دِل: گرهِ دل، اندوه

عُقدهٔ رَوانی: سَرکوفتِگی، سَرخوردگی، گِره‌رَوانی، در تازی عُقدَة النفسیَّة

عقدهٔ سمپاتیك: عُقدهٔ عَصَبی: پِی گویَك

عُقدهٔ عَصَبی: پِی گویَك، در فرانسوی Ganglion nerveux

عُقدهٔ گاسِر: Ganglion de Gasser، فرانسوی، گویَك گاسِر، گویَك کَمانی

عُقده گُشا: گِره گُشا

عقده گُشایی: گِره گُشایی

عُقدهٔ لَنفی: گویَكِ بافآبی، در فرانسوی Ganglion lymphatique

عُقده‌واکردن: گِره گُشودَن

عَقر: ۱ـ شِکاف، گُشادِگی، میان دو چیز ۲ـ بَرجَهَنده ۳ـ خانه، کوشك ۴ـ زَخمی کردن ۵ـ پَی کَردَن ۶ـ زَخم رساندَن ۷ـ بازداشتن

عُقر: ۱ـ کابین، دَست پیمان ۲ـ نازایی ۳ـ کوشك ۴ـ خوردَنی ۵ـ دیواربَست، میانسَرای ۶ـ ساختمانِ سپید ۷ـ اَبرِ سپید ۸ـ نازایَنده ۹ـ بُریدن، سَر درخت را ۱۰ـ آبشخور، آبخورِ ستور ۱۱ـ شاه بیتِ چِکامه (درباره‌ی کجایی بودن بیت، بنگرید به بیت)

عَقَر: لَرزیدَن پای‌ها، از تَرس (آنندراج)

عَقراء، مؤنث اَعقَر: ریگ توده‌ی بُلَند (لاروس)

عَقرَب: ۱ـ کَژدُم، گَژدُمب، گَژدَم (فرهنگ پهلوی)، کَژدُم (برهان) ۲ـ بَندچَرمی دَمپایی ۳ـ پاردُمبَند (لاروس)

عَقرَباء: کَژدُم: مادینه

عَقربُ البَحر: کَژدُم‌ماهی

عَقربُ السّاعَة: (در فارسی عقربه)، کَژدُمه، پَرَك (گویش تاجیکی)

عَقربُ الماء: خرچنگِ دَریایی (لاروس)

عُقرُبان: ۱ـ کَژدُم: نرینه ۲ـ کرم گوش، دودُنبه

عَقرَبان: زَنگی دارو (برهان)

عَقربخانه: کَژدُمخانه، گُواژ: کیسه‌ی سوزن‌نَخ (بهره از آنندراج)

عَقرَبَك: خِوی‌دَرد (برهان)، وَرَخس، آماسی که در بُنِ ناخن پدید آید (غیاث‌اللغات)، کَژدُمَك

عَقرَبَة، عَقرَبه در فارسی: ۱ـ کنیزكِ بِخرَد ۲ـ کَجَكِ زین ۳ـ کَژدُم: مادینه ۴ـ کَژدُمه (برهان)، پَرَك (گویش تاجیکی) (با این آرش تنها در فارسی به کار می‌رود)

عَقربهٔ ثانیه شُمار: پَرَك دَمَك شُمار

عَقربهٔ مغناطیسی: پَرَك آهَنرُبایی، در انگلیسی Magnetic needle

عَقرَبیّات: کَژدُمیان

عُقرَة: نازایی

عُقَرَة: ۱ـ خوردَنی، خورش ۲ـ زه‌بَند، مهره‌ای که زنان برمیان بندند تا آبستن نَشوَند

عُقرَی = عَقار، بنگرید به عَقار

عُق زَدَن: بالاآوردَن، هَراشیدَن، شکوفه کردَن

عَقِص: ۱ـ زُفت (= بخیل) ۲ـ بَدخـوی ۳ـ گردن شکنبه (لاروس)

عُقصَة: گِرهِ شاخ (لاروس)

عِقصَة: گیس بافته

عَـقـعَـق: کَلاژه (لـغـت فرس)، کَجَـله (برهان)، کَشکَرَك (برهان)، از پرندگان، زاغِ دَشتی

عَقَف: ۱ـ روباه ۲ـ خَم دادَن (آنندراج)

عُق گِرفتن: دل به هَم خوردن، هَراش گِرفتَن

عَقـل: ۱ـ خِرَد (فرهنـگ پهلوی) ۲ـ داناکی (فرهنگ پهلوی)، دانایی ۳ـ دَریافت ۴ـ رای (فرهنگ پهلوی) ۵ـ بَندبر پابَستَن ۶ـ خونبَها ۷ـ پَناه ۸ـ دِژ ۹ـ پَناهگاه ۱۰ـ نگارجامه ۱۱ـ گِش، دِل

عُقَلاء، (تك: عاقِل): خِرَدمَندان

عَقل آشُفتِه: خِرَد سِتَرت (فرهنگ پهلوی)، دِژَم (برهان)

عَقلِ اَعلَی = عقل اَوّل: خِرَدِ نُخُست

عَقـلِ اِکتِسـابی = عقـلِ مُکتَسَب: گوشـان سرود خِرَد (فرهـنـگ پهلوی) (پژوهشی در اساطیر ایران، پاره‌ی نخست، مهرداد بهار)

عَقـلِ اِلهی: خردخُـدایی، نابِ خِرَد، خداوندِ خِرَد

عَقلِ انسانی: خِرَدِ آدمی، نَسبوت (برهان)

عَقّـلانِیّ، عَقـلانی در فارسی: عُقَـلائی، در فارسی: هُوزَندیك (فرهنگ پهلوی)، بخرَدانه

عَقـلِ اَوّل = نور اَوّل، نور اَقـرَب (در فرزانِ سُهـرِوَردی): خِرَد نُخُسـت، شیدِ نُخُسـت، ویسپ آگاه

عَقلِ بالفِعل: خِرَدِ چیر

عقل بالقُوَّة = عقل هَیولانی: خِرَدِ آژیر

عقل بالمَلَکه = عقل بالفعل: خِرَدِ پویا

عَقلِ ذاتی: آسَن خِرَد (فرهنگ پهلوی، آن را برابـر با عقـل غریزی آورده) (پژوهشی در اساطیر ایران، پاره ای نخست)، خِرَدزادی

عَقلِ جُزوی: خِرَدِ دیگر، در فَرزانِ گام بَرداران (= مَشّائین)، در رشتـه یا زنجیره‌ی خردهای دهگـانـه، خردهـای دویم و سیم و پس از آن را تانَسبوت، خِرَدِ دیگر خوانند.

عَقلِ عَمَلی: خِرَدِ کاری، خردِ کارساز

عَقلِ غَریزی: آسَن خِرَد (فرهنگ پهلوی)

عَقلِ فاعل: خِرد پویَنده

عَقل فَعّال = عقل دَهُم، عقل فَیّاض: خِرَدِ دَهُم، خرد پویا

عَقـلِ کُلّ = عقلِ اَوّل: ویسپ آگاه (فرهنگ پهلوی)، خرد یکُم، خِرد نخست

عَقلِ مُجرَّد: خِرد یَله

عَقلِ مُستَفاد = عقل بالمُستَفاد: خِردِ گیرا

عَقلِ مُضاعَف = عقلِ مُستفاد: خردِ گیرا

عَقلِ معاش: خردِ زیست، خردِروزی

عَقلِ مفارق = عقل اَوّل: خرد نخست، خردِ جُداگشته

عَقلِ نَظَری: خِرد شناسا، خرد شناسَنده، رودَرروی خِردِ کاری

عُقلَة: ۱ ـ سُتورِبَند ۲ ـ نِهال، نِهاله (= قَلمه)

عقلِ هَیولانی: عقلِ بِالقُوّه: خِرَد آژیر

عَقلیّ: عَقلی در فارسی: خِردَیك (فرهنگ پهلوی)، خِرَدی

عَقلیّات، (تك: عَقلیَّة): خِرَدیکان

عَقلِیَّة، عَقلیّه در فارسی، مؤنث عَقلیّ: خِرَدیك

عُقم: نازایی، سَتَروَنی

عَقم، عَقِمَة: ۱ ـ جامه‌ی سُرخ (لاروس) ۲ ـ گلیمِ سُرخ (آنندراج)

عَقم: ۱ ـ بَندِ خشکی (بَند = مَفصل، فرهنگستان) ۲ ـ نازایندِگی

عَقم: ۱ ـ خاموش گردیدَن ۲ ـ نازایی

عُقَماء، (تك: عقیم): سَتَروَنان، بی تُمان

عِقمَة، عَقَمَة: رَنگ و نِگار (آنندراج)

عَقمَةُ القَمَر: بازآمدنِ ماه (آنندراج)

عُقِمیّ: ۱ ـ بُلندتَبار: مَرد ۲ ـ پوشیده، پیچیده، چون سخنِ پوشیده

عَقوب: جانشینِ شایسته

عَقوبَة: عُقوبت در فارسی: پاداَفراس (= سزای کار بَد، فرهنگ پهلوی)، باد اَفرَه، کِیفَر (فرهنگ کوچك)

عُقوبَت کَردَن: کیفَردادن، به کِیفَر رساندن

عُقود، (تك: عِقد): ۱ ـ گردن بَندها، رشته‌های مُروارید (آنندراج) ۲ ـ در تازی از دَه تا نَوَد را عقود گویند (لاروس)

عَقور: سَگِ گَزَنده (غیاث اللغات)، جانوَر گَزَنده (لاروس)

عُقوق: ۱ ـ بَرمَخِش، بَرمَخیدَن، نافَرمانی از زای آوران ۲ ـ باردار شدن: شتر ماده

عَقُوق: ۱ ـ مادیانِ باردار ۲ ـ مادیانِ نابادار، از واژگان دوپهلو

عَقول: ۱ ـ خِرَدمَند ۲ ـ تُرُنجا (= قابِض)، داروی تُرُنجا

عُقول، (تك: عَقل): خِرَدها

عُقول عالیه: خِرَدهای والا

عقولِ عَشَره = عقول عالیه، عقولِ طولیّه: خِرَدهای والا، خِرَدهای دَهگانه، زَبانزدِ فرزانی

عَقوَة: ۱ ـ میانسَرای، دیواربَست ۲ ـ گِرداگرد سَرای (لاروس)

عَقی: ۱ ـ نُخُست ریست، نخستین ریستنِ کودَك ۲ ـ تَرایاندَن (= مُسهِل خوراندَن)

عِقی: نُخُست ریست

عِقیان: زَر (غیاث اللغات)

عَقِیب: ۱ـ پیرو (غیاث اللغات) ۲ـ دُنبال، دُنباله

عُقَّیب: بازِ کوهی، باز خاکِستَری، از مُرغان شکاری

عَقِید: ۱ـ هَم‌پیمان ۲ـ اَنگبینِ دَفزَك (دَفزَك = غلیظ، برهان) ۳ـ جَبَهِ دَفزَك (جَبَه = رُبّ، برهان) ۴ـ سنگِ چهارگوش، زیرِ سُتون، سَرِ سُتون ۵ـ سَرهنگ دوّیم

عَقِیدَة، عَقیده در فارسی، مؤنث عَقید: وَ ۱ـ گَروِش، چاشتَك، سَخوَن (فرهنگ پهلوی)، باوَر (برهان) ۲ـ فَرنامِش، کیش (فرهنگ پهلوی)، باورِ دینی ۳ـ نَهانراز (= ضمیر، باطِن)

عقیده داشتن: باوَر داشتن

عَقیدهٔ دینی: فَرنامِش (فرهنگ پهلوی)

عَقیدهِندی: زردچوبه، از گیاهان (معین)

عَقِیر: ۱ـ خَسته، زَخمی ۲ـ سُتورِ پی‌زَده ۳ـ مَردِ بی‌پُشت ۴ـ خُشك از تَرس

عَقِیرَة: ۱ـ پی‌زَده ۲ـ آوازِ گریه ۳ـ آواز سرودخوان ۴ـ آوازِ نِبی خوان (= قرآن خوان) ۵ـ کویَك سَربُریده

عَقِیصَة: موی بافته، تابداده (آنندراج)

عَقِیق: ۱ـ رُنوس (بُرهان)، از سنگ‌های بهادار ۲ـ دَرّه ۳ـ لورکَند (= مَسیل، برهان) ۴ـ موی نوزاد

عَقیقِ بَرّاق: دِلرُبا، از سنگ‌های بهادار

عَقیقِ چشم بُلبُلی: رُنوسِ چشم بلبلی، رُنوسِ درختی

عَقیق شَجَری = عقیق چشم بلبلی: رُنوسِ دِرَختی، از سنگ‌های بهادار

عَقیقِ سُرخ: مُهرِ سُلیمان، رُنوس سُرخ، از سنگ‌هایَ بهادار

عَقیق سیاه = عقیقِ اَسوَد: شیشه‌ی کانی، شیشه‌ی آتشفشانی، از سنگ‌های بهادار

عَقِیقَة، مفرد عَقیق: وَ ۱ـ گوسفندِ بَرخی، گوسفندی که هفتمین روز زایش نوزاد، هنگام پیراستن موی سر او می کشتند ۲ـ تیرِ خونبَها، در روزگار کانایی، تازیان تیری به هوا پرتاب می کردند، اگر خون آلوده بازمی گشت، دریافتِ خونبها را روا نمی دانستند و کُشنده را می کُشتند ۳ـ کهنه‌ی زَخم‌بَندی، پاره ای که از جامه جُدا کنند برای بستن زَخم (بهره از لاروس) ۴ـ نیامِ سَرنَره، خُروهِه

عَقِیل: ۱ـ زیرَك، دانا ۲ـ زانوبَندِ شُتُر ۳ـ از نام‌های تازی (بهره از آنندراج) ۴ـ دَریافتنی، خِرَدیاب

عَقِیلَة: ۱ـ زَنِ پَرده نشین، زنِ گرامی، بانوی

ارجُمَند ۲ ـ شتر گرامی ۳ ـ گرامی، بَرگُزیده ۴ ـ بانوی شوهردار

عَقیلَةُ البَحر: مُروارید دَریا (لاروس)

عَقِیم: ۱ ـ سَتَروَن، بی تُم، مَرد ۲ ـ نازا، زَن، سِتاغ (برهان)، این واژه در «لغت فرس» به آرش ِ اسپ تازی آمده

عَقیم کردن: سَتَروَن کَردَن (فرهنگستان)

عَقیمَة: ۱ ـ زَهدان کوچك، زَهدان خُرد، در فرانسوی Enfantin ۲ ـ نازا

عَقیم کُننده: سَتَروَن کننده (فرهنگستان)

عَكّ: ۱ ـ روز گرم ۲ ـ مَردِ سِتَبر ۳ ـ تازیانه زَدَن ۴ ـ گَراییدَن ۵ ـ دیر کَرد ۶ ـ گرم شُدَن

عُكاب: ۱ ـ دود ۲ ـ گَردِ خاك ۳ ـ وَشمِ دیگ (وَشم = بُخار)

عِكاب: جولاه (= عنكبوت)

عُكابِيَّة، عُكابیّه در فارسی: بَرگِ بیدی، از گیاهان (لاروس)

عَكّار: ۱ ـ تازَنده ۲ ـ بازگَردَنده

عُكّاز: ۱ ـ چوبدَستِ شَبان ۲ ـ تَخله‌ی كشیش ۳ ـ چوبدَستی ۴ ـ چوب زیرِ بَغَل

عُكّازَة، عُكازه در فارسی: ۱ ـ دَستوار نوك تیز، دَستوارِ نیزه ای ۲ ـ بُنِ نیزه

عَكازِیل: بَچّه شیر (آنندراج)

عُكّاس: جولاهه: نَر، تَنَند (فرهنگ پهلوی)

عِكاس: رامبَند، ریسمانی كه برای رام كردن بر دست شُتر بَندند

عَكّاس: رُخشگَر، توگَر (فرهنگ كوچك)

عُكّاش، عَكّاشَة: عُكاش، عُكاشَة: خانه‌ی تَنَنده، خانه‌ی جولاهه

عُكاظ: نام بازاری بوده در تازیكستان

عِكاك، (تك: عُكَّة): ۱ ـ خَنورِ مَسكَه، مَسكَه واژه‌ی پارسی و همان چَربی است كه از شیر یا دوغ گیرند و چون گُدازَند روغن خوراكی پَدید آید ۲ ـ خیك‌های روغن

عِكاك: گَرمای بی باد

عَكاكیز، (تك: عُكّازَة)، دَستوار نیزه ها

عِكال: شُتُربَند

عِكام: باربَند (آنندراج)

عِكان: گَردَن (آنندراج)

عَكْب: ۱ ـ گَرد ۲ ـ شادمان، خوشدِل ۳ ـ بَدكاری، دیوگَری

عَكَب: ۱ ـ لَفجی، لَفچی، سِتَبرلَبی ۲ ـ دُرُشت زَنَخی ۳ ـ چَسبیدِگی انگشتان، دَرپای ۴ ـ دودِ اَنبوه

عَكباء: ۱ ـ لَفچَن: زن، كسی را گویند كه لب‌های ستبرِ شتروار داشته باشد (برهان) ۲ ـ دُرُشت اندام: زَن

عَكبَر: سوسَنِ دَشتی

عِکبِر: کَبت‌خور، خوراك کَبت (= زنبورِ عسل)، گرده‌ی گُل که کَبت آن را برمی‌گیرد و با انگبین و آب می‌آمیزد و می‌خورَد

عَکد: میانه، میانه‌ی چیزی

عَکَدَة: ۱ـ بُنِ زَبان ۲ـ بُنِ گِش (= قَلب)

عُکدَة: ۱ـ دُمغازه، از استخوان‌ها ۲ـ زور، تُوان ۳ـ سوراخِ سوسمار

عَکَر: گَلّه‌ی شُتر

عَکَر: ۱ـ دُرد، لِرد ۲ـ زَنگ، زَنگار ۳ـ خاکِه

عِکرِش: مَرغدیس، از گیاهان، در لاتینی Fes-tuca

عِکرِم، عِکرِمِ اللَّیل: سیاهی شَب

عِکرِمَة: ۱ـ کبوتَر ماده ۲ـ تَلخومِ ماده (تَلخوم = قُمری)، از پرندگان

عَکرود، عَکرَد: کودكِ فَربه

عَکَرَة: ۱ـ گَلّه شتر، از پنجاه تا سَد ۲ـ بُنِ زَبان

عَکس: ۱ـ باژگونه کَردَن ۲ـ تابیدَن ۳ـ کِنارِه نِگاری ۴ـ وارون (برهان) ۵ـ رُخش (لغت فرس)، زخونِ دُشمن او شُد بِه بحر مغرب جوش، فِکند تیغ یَمانیش رُخش در عمّان (عنصری)، فَرتور (دِساتیر)، تَوگَره، پیکَره، ساخته از پیکر (= صورت، برهان) ۶ـ بیزاری (لاروس) ۷ـ بازگَشتَن ۸ـ بازگَردانیدَن ۹ـ شیر ریختن، بَرخوردَنی (آنندراج)

عَکسُ العَمَل: واکُنِش (فرهنگستان)

عَکس اَنداختَن: ۱ـ رُخش انداختَن ۲ـ بازتابیدَن ۳ـ پَرتو اَفگَندَن

عَکس بَردار: رُخشگَر، رُخش بَردار

عَکس بَرداری: رُخش بَرداری

عَکس بَرداشتن: رُخش بَرداشتن

عَکس بَرگَردان: بازنِگاره

عَکس گِرفتن: رُخش گِرفتَن

عَکسِ مُستَوی: وارونِ تَراز، زبانزَد کَرویزی

عَکس و طَرد: وارون آوری، از هُنرهای سَرواد، نمونه: باده چه کُنی پنهان، پنهان چه کُنی باده (بهره از آنندراج)

عِکم: ۱ـ جامه دانِ پُر ۲ـ پُشتواره‌ی جامه ۳ـ چَرخِ چاه (لاروس)

عُکَن، (تك: عُکَنَة): سورَنجان‌ها

عُکَنَة: ۱ـ سورَنجان، از گیاهان (سورَنجان پارسی است و تازی گشته‌ی آن نیز سورَنجان است) ۲ـ نَوَردِ شِکَم، از فَربهی (آنندراج)

عَکّوب: Accoub، فرانسوی تازی گشته، کَنگَر، از گیاهان

عُکوب: ۱ـ جوشیدنِ دیگ ۲ـ بانگ کَردَن

عَکوَة: ۱ـ بُندُم ۲ـ بُنِ زَبان ۳ـ چاهِ زَنَخدان

عُکوَة: ۱ـ بُندُم ۲ـ بُنِ زبان ۳ـ چاهِ زَنَخدان ۴ـ درشت و بزرگ ۵ـ سَنگِ ناهموار

عَکَّـة، عَکّـه در فارسی: کِشکرَك، غُلبِه، کَجله، شَك (برهان)، از پرندگان

عَکِیس: ۱ـ فَرهانج، شاخه ای که می خوابانند تا ریشـه بَرآوَرد، سپس آن را برگرفته می کارَند (برهان) ۲ـ شیر، که برخوردنی ریخته شود ۳ـ شُتُربَند ۴ـ فِرنی، خوراکی از آرد و شیر

عَکِیسَة: ۱ـ شبِ نیك تاریك ۲ـ شترانِ بسیار (آنندراج)

عَکِیظ: کوتَه بالا

عَکِیك: گَرمای بی باد

عَلّ: ۱ـ کَنـه ی لاغـر ۲ـ ریزه اَنـدام، مَرد ۳ـ کَنـه ی فربـه، از واژگان دوپهلو ۴ـ زَنبـاره ۵ـ کلانسـالِ نزار ۶ـ پوست تُرُنجیده ۷ـ مَگر، با افـزودن لَ = لَعَلَّ ۸ـ بیمـارگَشتَن ۹ـ ناتـوان گَشتَن ۱۰ـ پیاپی آب نوشیدن ۱۱ـ گزافیدَن

عَلاء: بَرتَـری، بزرگواری، والایی (= شَرَف، آنندراج)

عُلاثَة: ۱ـ کَشك و روغن ۲ـ دَرآمیختِه

عِلاج: ۱ـ چار (فرهنـگ پهلوی)، گُزیره (برهـان)، ویده (برهـان) ۲ـ دَرمـان ۳ـ مُروسیدَن (= مُمـارِسَت) ۴ـ چاره جویی، دَرمانِش

عِلاج پَذیر: ۱ـ دَرمان پَذیر ۲ـ چاره پَذیر

عِلاج پَذیری: دَرمان پَذیری، چاره پَذیری

عِلاج جُستَن: ویدیدَن (برهان)

عِلاج شُدَنـی: دَرمـان شُدَنـی، دَرمـان پَذیر (فرهنگستان)

عِلاج کَردَن: چاره کردن، گَرزیدَن (برهـان)، ویدَن (آنندراج)

عِلاج کَردَنـی: چاریك، هم‌آوای تاریك (فرهنگ پهلوی)

عِلاج گیر: ۱ـ پِزِشك ۲ـ اَفسونگر (معین)

عِلاج ناپَذیر: ۱ـ دَرمان ناپَذیر ۲ـ چاره ناپَذیر

عِلاج نَشدُنی: بی دَرمان (فرهنگستان)

عِلاج و تَدبیر: چار و چَدَر (برهان)

عُلاس: خوراك، خوردَنی

عِلاط: ۱ـ بَر گَردَن ۲ـ دُشمَنی ۳ـ کَبوتَـر ۴ـ پَرِ ز ۵ـ رَسَن گَردنِ شُتر

عِلاف، (تك: عَلَف): چَرامین ها

عَلّاف: بِج فُروش (گویش گیلکـی)، کاه فروش (آنندراج)

عَلّافـی: بِج فروشـی (گویش گیلکـی)، کاه فروشی

عَلاق: ۱ـ سُتور خور ۲ـ ناشتاشِکَن (لاروس)

عِلاقَـة: ۱ـ دُمبَـرگ (لاروس) ۲ـ مَنگُله (برهان)، ۳ـ بَند، بَندِکمان، بَندِ شمشیر ۴ـ کَجـه، کَجَـك، کَنـاره، کِناره (= قِنّاره، تازی

گشته‌ی کناره) ۴ـ میوه‌ی آویزان

عَلاقَـة، علاقه در فارسی: ۱ـ یکدِلی، یکرَنگی ۲ـ بَستِگی، پیوَند ۳ـ خویشاوَندی ۴ـ دُشمنی ۵ـ دوستـی، از واژگان دوپهلو ۶ـ از آنی (= تَمَـلُّك) ۷ـ مَرگ ۸ـ خورشِ رُوزگُذار (آننـدراج) ۹ـ راه ۱۰ـ چَرخِ چاه ۱۱ـ دولِ بُزُرگ (دول = دَلو)

عَلاقه‌بَند: ۱ـ اَبریشم باف ۲ـ مَنگُله ساز

عَلاقهٔ دَستار: فَشِ دَستار، مَنگُله‌ی دَستار

عَلاقـه‌مَند، علاقـه‌دار، ۱ـ خویشاوَنـد ۲ـ مِهروَرز

عَلاقِیَّة: پازنـامـه (آننـدراج)، بَرنام (= لَقَب، عِنوان)

عُلاك: ۱ـ خاییدَنی ۲ـ سَکِـز، سَغِـز (پارسی است و آن را سَقِز می نویسند)، جَویدَنی

عَلالا: بدینگونه آمده است در فرهنگ رشیدی و برهـان قاطع و غیاث اللغات و آنندراج و چون تازی نیست باید اَلالا نوشته شود: ۱ـ بانگ ۲ـ شور ۳ـ نیش، سُخنِ پَهلودار، گوشه زَدَن

عَلالای سگ: اَلالای سَگ، بانگِ سَگ، نوف

عُلالَـة: ۱ـ دَستـاویزِ بهـانـه، بَهانه ۲ـ مانده، پَس‌مانـده ۳ـ مانـده‌ی شیر، درپستـان ۴ـ مانده‌ی نیرو: در پیر

عَلالِـی، (تك: عُلِیَّة، عِلِیَّة): بَرواره‌ها، بالاخانه‌ها

عُلام: چَرغ، چَرخ، باز، از مرغان شکاری

عُلّام: ۱ـ چَرغ ۲ـ بَرناك (= حناء) ۳ـ داننده

عَلّام: ۱ـ بسیاردان، بسیار دانـا ۲ـ تَبارشناس (= نَسّابه)

عَلّامَــة، عَلّامـه در فارسی: ۱ـ بِسیاردانـا ۲ـ تَبارشِناس

عَلامَة، عَلامَت: ۱ـ ماریك (فرهنگ پهلوی)، بی گُمان واژه‌ی مارك Mark در انگلیسی و Marque در فرانسـه پیونـدی دارنـد با این واژه‌ی پهلـوی، نِشـان (فرهـنـگ پهـلوی) ۲ـ فَرسنگسـار، نشـانـه‌ی راه ۳ـ دُرَفش (لغت فرس)

عَلامـتِ اَوّلـیّه: پیش‌دَخشَکی (فرهنـگ پهلوی)، نشان نخستینی

عَلامتِ تجارتی: اَنگ (معین)

عَلامتِ حیات: زیوَنـد دَخشَـك (فرهنـگ پهلوی)، دَخشَكِ زیست

علامتِ راه: فَرسَنگسار، کَرکُز (برهان)

علامَت کِش: دُرَفش کِش

عَلاّمِی = عَلّامَة، بنگرید به عَلّامَة

عُلامِی: تیزهوش

عَـلامـید، (تك: عِـلماد): گُروهه‌های ریسمان

عِلان: آشکارا کَردَن

عَلانِیَة، عَلانِیه در فارسی: ۱ـ آشکارایی (لاروس)، آشکارگی (آنندراج) ۲ـ سَر شِناس: مَرد

عَلانیه کَردَن: آشکار کَردَن

عُلاوَة: بُلَندنا

عِلاوَة، عَلاوِه در فارسی: ۱ـ سَر بار (لاروس) ۲ـ پارُن (فرهنگ پهلوی)، اَفزُودن، اَفزوده ۳ـ تارَك، کَلّه سر و میان سر آدمی باشد (برهان) ۴ـ بالای گَردَن

عُلاوَةُ الدّار: بَر وارِه، بالاخانه

عِلاوَة الذهب: افزوده بهای زَر

عِلاوه شُدَن: اَفزُونیدَن

عِلاوه کَردَن: اَفزودَن

عَلائِق، عَلایِق در فارسی: (تك: علاقَة)، ۱ـ پیوندها ۲ـ دلبَستگی‌ها

عَلائِقِ روزگار، علائِقِ مادّی: پیوندهای خاکی، آنچه رهرو را از پیشرفت مینوی بازدارد، زبانزد سوفیانه

عَلائِم، (تك: عَلامَة): ماریك‌ها، نِشان‌ها

عَلائِم تِجارتی: عَلائِم تجاری: انگ‌ها، ماریك‌های بازرگانی

عَلب: ۱ـ نِشان ۲ـ سَختِه

عَلِب: ۱ـ سَختِه ۲ـ سوسمار ۳ـ بُز کوهی

عُلب: سوسمار دُرُشت

عِلب: ۱ـ سَختِه ۲ـ خُشك: مَرد

عِلباء: پیِ گَردَن (آنندراج)

عِلبَة: ۱ـ شیردوشه‌ی چَرمین ۲ـ گِرِه درشتِ درخت

عُلبَة: ۱ـ کی‌وُت (قوطی، از این واژه‌ی پهلوی ساخته شده) ۲ـ تر کِش ۳ـ پوشینه (= کَپسول، فرهنگستان)

عُلبَة السُّرعَة: دَنده‌دان (=جَعبه دَنده)، در خودرو

عِلّت آفتاب: زَریر (= یَرَقان)، از بیماری‌ها (بهره از غیاث اللغات)

عِلّت آلَتی: (زبانزدی در جامع الحکمتین ناصرخسرو)، انگیزه‌ی اَفزاریك

عِلّت آوردن: بهانه تَراشیدَن

عِلّت اُبنه: غَرچِگی، کونخارِش

عِلّت اَصل: اَنگیزه‌ی بُنیك = عقل اَوّل (غیاث اللغات)، خِرَد نخستین

عِلّت العِلَل: بُنیشتَك (فرهنگ پهلوی)، وَهانِ انگیزگان

عِلّت اَوّل: اَنگیزه‌ی نُخُست

عِلّت اولی = عِلّت اَوّل، عقل اَوّل (غیاث اللغات): انگیزه‌ی نُخُست، خِرَدِ نُخُستین

عِلّت: بالذّات، عِلّت بالذّاته: انگیزه ی زاتیك

عِلّت بالـعَـرَض: انگیزه ی تاوَریك، انگیزه ی فتادیك

عِلّت بَسیط، عِلّت بَسیطه: اَنگیزه ی ناب

عِلّت تامّ، عِلّت تامّه: انگیزه ی هَنگَرت

عِلّت تَمامی: عِلّت تامّ: انگیزه ی هَنگَرت

عِلّتِ خاصّ: وَهانِ ویژه، اَنگیزه ی ویژه

عِلّت سُرخ: سُرخ باد، بادِ سُرخ (آنندراج)، از بیماری ها

عِلّت شُدَن: بَرانگیختَن

عِلّت صوری: وَهـانِ چِهـریك، اَنـگیزه ی چِهریك

عِلّت عادی، عِلّت عادّیه: اَنگیزه ی خوییك

عِلّت عالَم= عَقـل اَوّل (غیاث اللغات): وَهانِ جَهان، خردِ نَخُست، خرد نُخُستین

عِلّت عامّ، عِلّت عامّه: انگیزه ی اَمرکان

عِلّت غائی: اَنگیزه ی فَرجامیك

عِلّت فاعِلی: وَهانِ کاریك (پهلوی)، انگیزه ی کاریك

عِلّت فاعِله = عِلّت فاعِلی

عِلّت فعّال = عِلّت فاعِلی

عِلّت قابلی: عِلّت قابلیّه: انگیزه ی تُوانیك

عِلّت قریب، عِلّت قریبَه: انگیزه ی بی میانجی

عِلّت مادی: انگیزه ی ماتیك

عِلّت مُبقی، عِلّت مُبقِیّه: انگیزه ی هَستیك

عِلّت مُحرّك: انگیزه ی جُنبا

عِلّت مَشائخ، عِلّت اُبنه، عِلّت پُشت: غَرچگی، کونخارش

عِلّت مُعِد: اَنگیزه ی آماده ساز

عِلّت مؤثر: انگیزه ی کارساز

عِلّت ناقِص: انگیزه ی اَبَوَند

عِلّتناك: گَزَندناك

عِلّت و معلول: بُن وُبَر (فرهنگ پهلوی)

عِلّت های اَربَعَـه: وَهـان های چهـارگانـه، انگیزه های چهارگانه

عِلّتی = عِلّیَت: وَهانِگی، اَنگیزِگی

عِلّتین: در مثنوی به معنی نکال الُاخرة والاولی است (غیاث اللغات)، شکنجـه های اَفـدُم و فَراتُم، واژه ی عِلّتین در چَمـراس (= آیه) ۲۵ سیمنادِ (= سوره) «نازعات» آمده است.

عِلت: بدینگونه آمده در برهان قاطع و آنندراج آن را پارسی دانسته، کاسنیِ دَشتی، از گیاهان

عَلَت: بدینگونه آمده در فرهنگ معین، برابر با گُلِ قاصد: گُل پیك، از گیاهان

عَلَت: بدینگـونـه آمده در فرهنگ لاروس، گَز، شوره گَز، از گیاهان

عَلَت: ۱ـ سَخـتی کارزار ۲ـ هَمـاره جنگیدَن (بهره از آنندراج)

عُلثَة: خورشِ روزگُذار

عِلج: ۱ـ خَر ۲ـ گورخَر ۳ـ نانِ کُلُفت

عَلِج: چاره جوی، مَرد

عَلجَم: ۱ـ درازبالا ۲ـ آبگیر پُرآب

عَلجَن: ۱ـ ماده ی پُرگوشت، در ستور ۲ـ زنِ شوخ (آنندراج)

عُلجوم: ۱ـ دِرَختستان ۲ـ آبِ فَراوان ۳ـ غوکِ نر ۴ـ تاریکیِ شَب ۵ـ کوهه، خیزابه (= موج) ۶ـ آهو ۷ـ شُتُرخروس ۸ـ بُزکوهی ۹ـ وِرزا، گاوِنَر ۱۰ـ بَتِ نَر ۱۱ـ کِنه ۱۲ـ کویکِستان (= نَخلِستان) ۱۳ـ گروه مَردُم

عَلد: ۱ـ سِفت ۲ـ پیِ گَردَن ۳ـ گیاه ریش بُز (لاروس)

عَلدِیّات: ریش بُزیان، تیره ی گیاهان ریش بُزی

عَلس: خوراك، خورش

عَلَسَة: ارّه کِش پَردار، از خرفَستَران

عَلط: ۱ـ پَرشِ ساختِگی (پَرش = خال)، پَرشِ چَسبان ۲ـ بَدیادکُنی، به بَدی یادکردن ۳ـ به تیر زَدَن

عَلف: چَراندَن، خورش دادن، ستور را

عَلَف: گِیاه، مَرو، مورو، واش (فرهنگ پهلوی)، چَرامین (لغت فرس)، پُرموز (برهان)، شونَد، پَلهام، پَلاخوم (گویش گیلکی)، جُغَرد (آنندراج) مَرغ

عَلَفِ بَواسیر: ۱ـ اَنجیرَك، از گیاهان ۲ـ کَنگَر فَرَنگی دَشتی ۳ـ گیاهِ ریشِ خوك

عَلَفِ پازَهر: گیاهِ پازَهر، گیاه پادزَهر، از گیاهان

عَلَفِ پَنیر: شیر پنیر، از گیاهان، پَنجه واش (گویش گیلکی)

عَلَفِ تَرَنجبین: تَراَنگبین، از گیاهان

عَلَفِ جارو: عَلَفِ جاروب: خَلَنگ (معین)، کُخج (برهان)

عَلَفِ چای: هزار چَشم، از گیاهان (معین)

عَلَفِ چِر: ۱ـ چِرَك (فرهنگ پهلوی) ۲ـ چَراگاه

عَلَفِ چین، عَلَفِ بُر: داره، دَهره (گویش گیلکی)

عَلَفِ حَصیر: بَلارج، گیاه دوخ

عَلَفِ خاج: گیاهِ خاج

عَلَفِ خانه: کاه اَنبار

عَلَفِ خِرس: خِرسه گیا ۱ـ سرخ ولیك ۲ـ مینای آفریکایی

عَلَفِ خُشك: کاه (فرهنگ پهلوی)

عَلَف خلال دندان: خَسَك (= بَستیناج)، وَخشیزَك، از گیاهان

عَلَفِ خَنازیر: گیاه ریش خوك

عَلَفِ خنازیرِ آبی: گیاه ریش خوك آبی

عَلَف‌خوار: گیاهخوار ۲ ـ چَرَنده

عَلَف‌خواری: گیاهخواری

عَلَف‌خوردَن: ۱ ـ گیاه خوردَن ۲ ـ خوردَن

عَلَفِ خون: گُلِ خون، از گیاهان

عَلَف‌دان: ۱ ـ توبره ۲ ـ کاهدان ۳ ـ دام کُم (کُم = معده)

علفِ دُم گُربه: گیاه دُم گُربه (= ذنب القط در تازی)

علف دیابِت: Herbe au diabète در فرانسوی، گیاه پانیذه

عَلَف‌زار: مَرغزار، چَراگاه، شوندزار (گویش گیلکی)

علف زوفا: گُلِ سپاس (معین)

عَلَف ساس: بوگیان، ساسکُش، از گیاهان

عَلَفِ سِریش: گیاه سِریش

عَلَفِ سکبینه: پُرزیکه، از گیاهان

عَلَف سیر: سیرَك، از گیاهان

عَلَفِ شاش خر: گیاه شاش خَر

عَلَفِ شِپش: Herb au pou در فرانسوی، گیاه شپش ۱ ـ شِپشه گیر، از گیاهان ۲ ـ مَویزَك

عَلَفِ شُتُر: خار اُشتُر، راویز (برهان)

عَلَفِ شِورو: زالزالَك (معین)

عَلَفِ شوره: گیاه شوره

عَلَفِ شیر: ۱ ـ گیاه اَرمَن (= بَلَسکی) ۲ ـ شیر پنیر، از گیاهان

عَلَفِ شیطان: گُل جالیز (معین)

علفِ عشق: مَرزَنگوش، مِهرِ گیاه (سعید نفیسی)

عَلَفِ قلیا: گیاهِ شَخار، اُشنانِ گازَران

عَلَفِ کرم: گیاه کرم

عَلَفِ کیك: شابانَك (معین)

عَلَفِ گُربه: نانوكِ گُربه، گُربه گیا، پیچادوم (گویش گیلکی)

عَلَفِ گلودرد: گیاه گلودرد

عَلَفِ مارماهی: گیاه مارماهی

عَلَفِ ماست: گیاه ماست، شیرپَنیر

عَلَف ماه: گیاه ماه، ماهگیا

عَلَفِ محبّت، عَلَفِ عشق: در فرانسوی Myosotis، مَرا فراموش مَکُن، مَرزَنگوش، مهرگیاه

عَلَفِ مُروارید: گلِ مُرواری، گیاهِ مُروارید

عَلَف مَریم: گیاه مَریَم، بیخِ شب بو

عَلَف مَگس: گیاه مَگس، مَگس گیر

عَلَفناك: گیاهناك، چَمَنزار

عَلَفِ نِقرس: پابُن، از گیاهان (معین)

عَلَف نقره، عَلَف نقره ای: گیاه نُکره

عَلَف هَرزه: زاز (فرهنگ پهلوی)

عَلَفَة، عَلَفه در فارسی: ۱ ـ چَرامین، خورشِ

ستور ۲ـ چَراباژ، گونه ای باژ در زمان تیموریان و صفویان

عَلَفیّ، عَلَفی در فارسی: ۱ـ گیاهی ۲ـ گیاهباف

عَلَق: ۱ـ زالو، زَلوك ۲ـ دَلَمه، خونِ بَسته، خونِ دَفَزَك ۳ـ گِلِ چَسبان ۴ـ مِهرِ پایدار ۵ـ خورشِ روزگذار، چَرامینِ رُوزگُذار ۶ـ چوبِ چرخ ۷ـ چاه ۸ـ ریسمان دول ۹ـ دولِ (= دَلو) بزرگ ۱۰ـ آسِه (= محور)

عِلق: گرانمایه

عَلق: ۱ـ دُشنام ۲ـ اَنبان ۳ـ خَنور

عَلقَم: ۱ـ کَبَست (= حَنظَل) ۲ـ کُنار تَلخ ۳ـ آبِ تَلخ ۴ـ تَلخ ۵ـ بُشبُش، بَرگِ کَبَست (برهان)

عَلقَمَة: ۱ـ تَلخی ۲ـ تَلخ شُدَن ۳ـ تَلخ کَردَن

عَلَقَة، عَلَقه در فارسی: ۱ـ آویزش ۲ـ دَلِمه، خونِ بَسته ۳ـ پَستِ خودنما ۴ـ جِغله، بَچّه که هنوز بزرگ نشده (گویش گیلکی)

عَلَقَة مُضغَة، عَلَقهٔ مُضغه در فارسی: دَلِمه‌ی تُمك

عِلك: سَکِز (= سَقِز)، بِناسَت (= صَمغُ البطم)

عِلك: کِش آیَنده

عَلك: ۱ـ خاییدن ۲ـ دَندان ساییدَن ۳ـ سَکِز جَویدَن

علك خای: ۱ـ سَکِزخای ۲ـ ژاژخای، بیهوده گوی ۳ـ دَندان سای، دندان ساییدن خرماده هنگام دیدن خَرِ نَر (بهره از معین)

عِلَل، (تك: عِلَّة): وَهان‌ها، انگیزگان، بیماری‌ها

عِلَلِ خارجی، عِلَلِ خارجِیَّة: اَنگیزگان بیرونی

عِلَلِ داخلی، عِلَلِ داخِلیَّة: انگیزگان درونی

عِلَلِ عالی: عِلَلِ عالِیة: انگیزگان یَله، انگیزگانِ بَرتَر

عِلَلِ ماهِیّت: انگیزگان چه چیزی

عِلل مُعِدَة، عِللِ مُعِدّه: انگیزگان آماده ساز

عَلم: ۱ـ آفرینش (آنندراج) ۲ـ جَهان (لاروس) ۳ـ چیرگی در نَبَرد ۴ـ شکافتَن، لَب را

عَلَم: ۱ـ شکافتِگی دَر لَبِ بالا، لَب شکَری بودَن (لاروس) ۲ـ نِشانِ راه، فَرسَنگسار ۳ـ کوه ۴ـ شناختِه، زبانزدِ دَستور ۵ـ نِگارجامه ۶ـ دُرَفش ۷ـ سَرنیزه بند ۸ـ مِهترِ مَردُم ۹ـ گُلدَستِه

عِلم: دانـاکی، شناساکی، فَرهَنگ (فرهنگ پهلوی)، دَریافت، شِناخت، آگاه شُدَن (آنندراج)، دانِش (برهان)، دانِستَن، دانایی

عَلماء: لَب کَفته، لَب شَکَری: زَن

عُلَماء، (تك: عَلیم): دانایان

عِلماء: گروهه‌ی ریسمان

عَلَمِ آستین: تَرازِ آستین

عِلم اِجمالی: دانِش فشُرده

علم اَخلاق: دانش فَرخوی، دانش رَفتار

عِلم اَدنی = عِلم اَسفَل = علم طبیعی: دانش پَرهام، دانش زیرین (دانشنامهٔ علائی)

علم اساطیر: در فرانسوی Mythologie میتُخت‌شناسی (میتخت = Mythos واژه ی پهلوی)

عِلم اَعلَی = عِلم الهی: دانش بَرین (دانشنامهٔ علائی)

عِلم اَفعال = عِلم اخلاق و حکمت عملی: دانش رفتار

علم اَفکار = علوم عقلی = فَلسفه: فِرزان (لغت فُرس)، فَرزان (برهان قاطع)، دانش خِرَدیك

عَلَم اَفکَندَن: دُرَفش اَفکَندن، گواژ: گُریختن

عِلم اَقوال: دانش سُخَن، دستورزَبان

عِلم الآثار: باستانشناسی

عِلمُ الاَبدان: تَن شِناسی، پِزشکی

عِلمُ الاجتماع: گُروزه شناسی، والَنشناسی

عِلمُ الأجِنَّة: زَهَك شناسی

عِلمُ الاحصاء: آمارشناسی

عِلمُ الاَدیان: دینشناسی

عِلمُ الاصوات: آواشناسی

عِلمُ الاَمراض: آسیب شِناسی

عِلمُ الاَنسِجَة: بافت شناسی

عِلمُ الاَوسَط: دانش اَنگارش (= ریاضی)

عِلمُ البِحار: زَراه شِناسی

عِلمُ البَصَریّات: دانش دیدگانی

عِلمُ التشکُّل: ریخت شناسی (لاروس)، جَتَك شناسی

عِلمُ التَّعاجیب: اَفدشناسی (اَفد = اُعجوبَة، پهلوی)

عِلمُ التَّعالیم = ریاضیّات: دانش اَنگارش (دانشنامه)

عِلم الحُروف: دانش وات‌ها

عِلم الحَشرات: کَرمشناسی (کَرم = حَشرَة، فرهنگ پهلوی)

عِلمُ الحَیات: زیست شِناسی

عِلمُ الحِیَل = مِکانیك: فَندشناسی

عِلمُ الحَیوان: جانورشناسی

عِلمُ الدّواجن: دانش دامپَروَری

عِلمُ الزِّراعَة: دانش کشاوَرزی

علم اَلسَنه: زبانشِناسی

عِلمُ الصحَّة: دانش بهداشت

عِلم اَلفاظ: ۱ - دانش وات‌ها ۲ - دانش سُخَن

عِلمُ الفَلَك: اخترشناسی

عِلم الکون: جهانشِناسی

عِلمُ المیاه: آبشناسی

عِلمُ النَّبات: گیاه شناسی

عِلمُ النِّفس: روانشناسی

عِلمُ الوَظائِف: فیزیولوژی physiologie آندامِشناسی

علم الهی: دانشِ بَرین (دانشنامهٔ علائی)، خُداشِناسی

عِلمُ الیَقین: آوَردانی (آور = یقین، برهان)

علم اِنطِباعی = عِلمِ حُصولی، بنگرید به علم حُصولی

عِلمِ اوزان: دانشِ سَنگ‌ها

علم اوسَط: دانشِ میانین، دانشِ اَنگارِش (= ریاضی)

علمِ باطن = علم غیب: بنگرید به علم غیب

علمِ بَدیهی: دانشِ آشکارِه

عَلَم‌بَر: دُرَفش بَر

عَلَم بَرداشتن: دُرَفش بَرداشتن

عِلمِ بُرهان = علمِ مَنطِق: دانشِ کَرویز

علمِ بَسیط: دانایی خُدا، دانایی یَله

علمِ بِکُنه: دانشِ درون، دانایی‌زاد

علمِ تاریخ: کارنامَکشناسی

علمِ تَدبیرِ مَنزِل: دانشِ خانه‌داری

علمِ تِراپوتیک: Thérapeutique، فرانسوی، دانشِ دارو و دَرمان (گزینشِ دکتر علی پرتو، در گنجینه‌ی دارو و درمان)

عِلمِ جَبر: Algebra، انگلیسی، دانشِ فُزود

عِلمِ جُغرافیا: گیتاشناسی

عِلمِ جَفر: دانش نَهانِش

عِلمِ حال: بینِش

عِلمِ حِساب: دانشِ هَمار

عِلمِ حُصولی: دانشِ بَرداشت

عِلمِ حُضوری: خویش شناسی

عِلمِ حَقائق: دانشِ آمیغ

عِلمِ حقوق: دانشِ هُدگان، داتشِناسی (دات = قانون، فرهنگ پهلوی)

عَلَمدار: دُرَفشدار

عِلمِ دُنیا: دانشِ زِندگی، دانشِ این جهانی

عِلمِ دین: دینشِناسی

عِلمِ رُبوبی = علم اِلهی: دانش بَرین

عَلَم شُدَن: سَرشِناس شُدَن، نامی شُدَن

عِلمِ شَریعَت: دانشِ کیش، کیشدانی

عَلَم‌شَنگِه: پارسی است، اَلَم شَنگه، داد و فریاد

علم شیمی: ماتشِناسی

عِلمِ طِبّ: دانشِ پِزِشکی

عِلمِ طَبیعی = علم اَدنی: دانشِ زیرین، دانشِ پَرهام

عِلمِ عَقلی = فَلسَفه: فرزان

عِلمِ عَمَلی: دانش کاربُردی ۱ـ دانش خانه‌داری ۲ـ دانش پرورشِ کودکان ۳ـ

دانشِ فَرخوی

عِلمِ غیب = علم باطِن: دانش نَهُفتِگان

عِلمِ فیزیك: دانشِ گیتیك

عَلَم کَردَن: ۱ـ راه اَنداختَن، بَر پا کَردَن ۲ـ نامی کَردَن ۳ـ تیغ بَر کشیدَن ۴ـ آمادَن

عِلمِ کُلّی = فلسفه و امور عامّه: دانشِ هَمادی، فَرزان

عِلمِ کون و فساد = علم طبیعی: دانشِ هَست و تَبَست، دانش پَرهام، دانش زیرین

عِلمِ لَدُنّی: دانشِ خُدادادی

عِلمِ ماوراءُ الطبیعَه: دانش پیشین (دانشنامهٔ علائی)، دانشِ تَراگیتیك

عِلمِ مکانیك: دانشِ فَندشناسی

عِلمِ مَنطِق: دانشِ کَرویز

عِلمِ میزان: دانش اَندازِگان، دانِش کَرویز

عِلمناك: د'ناك، فَرهیختِه

عِلمِ نَظَری: دانشِ نِگَرِش

عِلمِ نَفس: دانِش رَوان ۱ـ روانشناسی ۲ـ دانش فَرخوی

عِلمِ نَوامیس = عِلمِ شریعَت: دانشِ آیین‌ها، کیشدانی

عِلمِ هَندَسَة: دانشِ هَندَچِك، دانشِ هندسه

علمِ هِیئَت: سِپهر شِناسی

عِلمیّ، عِلمی در فارسی: دانِشیك

عِلمِیَّة، عِلمیّه در فارسی، مؤنث عِلمیّ: دانِشیك

عَلَن: ۱ـ آشکارا ۲ـ آشکار شُدَن (غیاث اللغات)

عَلَناً: آشکارا

عَلَندَر، عَلَندی: ۱ـ سِتَبر ۲ـ خاردار

عَلَنی: در تازی نیامده، آشکارِه

عَلَنی شُدَن: آشکار شُدَن

عَلَنی کَردَن: آشکار کردن

عُلُوّ: اَپـِری، فَراوونی، پَهرُمی (فرهنگ پهلوی)، اَبَری، بُرزِنِش

عِلو: ۱ـ شِتَفت (برهان) ۲ـ بِهتَرین

عُلُوّ الهی: یَزدان پَهرُمی (فرهنگ پهلوی)

عُلوفات، (تك: عُلوفَة): واسان‌ها

عُلوفَة، عُلوفه در فارسی: ۱ـ واسان (فرهنگ پهلوی) ۲ـ چَرابـاج، باجی که در روزگاران ایلخانان و قاجاریان گرفته می شد.

علوفه چی: واساندار

عَلوق: ۱ـ مَرگ ۲ـ دیو ۳ـ پُتیار (= بلا) ۴ـ زَنِ پیمان شِکَن ۵ـ مادینه‌ی بی مِهر، از ستور ۶ـ دایه‌ی شیر ده

عُلوق: ۱ـ دوست داشتن، دِل بَستَن ۲ـ دُشمَنی کردن، از واژگان دوپهلو ۳ـ باردار گَشتَن

عُلوك، (تك: عِلك): پِسته ها، سَروها، بَنِه ها (بَن = بَطم)

عَلوك: مُنجَك، از گیاهان

عُلوم، (تك: عِلم): دانِش ها

عُلومِ اَدبی: دانش‌های اَدَبی

عُلومِ اِعتِقادیّه= عُلومِ شَرعیّه: دانش‌های دین و کیش

عُلومِ اِنسانی: دانِش‌های مَردُمیك

عُلوم اَوایِل= علوم عَطیّه: دانش‌های خِرَدیك، فَرزان

عُلومِ بلاغت: دانش‌های سخنوَری و سخن‌شناسی

عُلومِ جلی: جَلیه: دانش‌های آشکاره

عُلومِ حِکَمیّه= علوم عَقلیة: دانش‌های خِرَدیك، فَرزان

علوم خَطّیة: خَطّی: دانش‌های دبیره‌ای

علوم خفی: علوم خفیّه: دانش‌هایِ پنهانی

علوم خمسهٔ مُحتَجَبه: دانش‌های پنجگانه‌ی پُوشیده

علوم ذِهنیّه: علوم عقلیّه: دانش‌های هوشیك، دانش‌های خِرَدیك

علوم شرعی: شرعیّه= علوم اعتقادیّه: دانش‌های دین و کیش

علوم عَقلیّه= علوم اَوایِل، علوم حکمیّه، علوم ذهنیّه: دانش‌های خِرَدیك

علوم لِسانیّه: دانش‌های زَبانیك

علوم مَنطِقیّه: دانش‌های کَرویزیك

عُلون: ۱ـ آشکارا گردانیدَن ۲ـ آشکار گردیدن

عَلوَنة: سَرنامه نوشتن (آنندراج)

عُلُوّهِمّت: وَندگری (فرهنگ پهلوی)

عَلوِیّ، عَلوی در فارسی: ۱ـ زاده‌ی علی(ع) ۲ـ باوَردار عَلی(ع)

عِلوِیّ، عِلوی در فارسی: شِتَفتی، بالایین

عُلوِیّ، عُلوی در فارسی: اَپریك، اَبَریك، پِهرُمیك

عُلوِیّات، (تك: عُلوِیَّة): اَپَریکان، اَبریکان

عَلوِیّون: زادگانِ علی(ع)، باورداران علی(ع)

عَلوِیّة: ۱ـ زاده‌ی علی(ع) ۲ـ باوردار علی(ع)

عِلوِیَّة: عِلویّه: شِتَفتی، بالایین

عُلوِیَّة: عُلویّه: اَبَریك، پِهرُمیك

عِلّة، عِلَّت در فارسی: ۱ـ وَهان، بُن (فرهنگ پهلوی)، اَنگیزه ۲ـ بیماری (لاروس) ۳ـ کارِ نو

عِلّة، عِلّه در فارسی: و، ا، ی، این سه‌وات در تازی حروف العِلّة نامیده می‌شَوَند

عَلّة: ۱ـ دَستاوِیز، بَهانه ۲ـ هَوُو (لاروس)

عَله: ۱ـ سرگِشتگی ۲ـ سَرزنش شنیدَن ۳ـ گُرسنگی ۴ـ سِتیهیدَن ۵ـ هاژیدَن ۶ـ دُشرَوانی

عَلِه: ۱ـ سَرگَشته ۲ـ دُشرَوان (= پلید نَفس)

عِلهاص: سَربَند شیشه، دَرپوش شیشه، چوب پَنبه

عَلهان: ۱ـ سَرگَشته، هاژ ۲ـ دُشرَوان ۳ـ شترخروس ۴ـ بی تاب، مویه‌گر ۵ـ گُرسنه

عَلهَب: ۱ـ درازبالا، مَرد ۲ـ بُزِ درازشاخ ۳ـ گاو آفریکایی

عَلَی: بَر

عَلِیّ، عَلی در فارسی: ۱ـ بُلَند، بَرکشیده ۲ـ نژاده، والاتَبار ۳ـ توانا ۴ـ از نام‌های خُدا ۵ـ از نام‌ها، برای مردان

عُلَی: ۱ـ بُزُرگی ۲ـ والایِش

عَلیاء: ۱ـ بُلَندنای ۲ـ آسِمان ۳ـ لَچِه (= قُلّهٔ کوه، گیلکی) ۴ـ کارِ شِگرف، کارِ سِتُرگ

عُلیا: مؤنثِ اَعلَی: ۱ـ بُلَندتَر، بالاتَر ۲ـ دَستِ بالا

عَلی اَحسَنِ الحال: به بهترین روی

عَلی اِختلافِ الاَقوال: با گوناگونی گفتارها، با نگرش به گفته‌های گوناگون

عَلی اختلافِ طبقاتَهُم وَ دَرَجاتَهُم: با آن که در رده و پایه بَرابر نیستند

عَلی اَسرَعِ الحال: با شتابِ بسیار

عَلی اَقبَحِ الحال: به بَدترین گونه

عَلی الاِتّصال: پَیاپَی (غیاث اللغات)، دُمادُم (فرهنگستان)

عَلَی الاِتّفاق: رویدادی، پیشآمَدی

عَلَی الاِجماع: ۱ـ یکسُخَن ۲ـ به پیروی از گروه ۳ـ روی هَم رفته، بَر سَرِ هَم

عَلَی الاِجمال: فشُرده‌وار

عَلَی الاِحتیاط: با دور اندیشی، دوراندیشانه

عَلَی الاَحوَط: به دور اندیشی، دُرُست تَر

عَلَی الاختلاف: به چند گونه

عَلَی الاستمرار: پیوسته، پُشتِ هَم

عَلَی الاَشبَه: آنچه مانَنده تَر است

عَلَی الاَشهَر: چنانکه سَرشناس تر است، چنان که بر سر زبان‌هاست

عَلَی الاَصَحّ: به گونه‌ی دُرُست تر، دُرُست آن که

عَلَی الاُصول: به درستی که، از پایه، از بیخ

عَلَی الاِطلاق: ۱ـ آزادانه، آسوده ۲ـ به گونه‌ی هَمادی

عَلَی الاَظهَر: به روشنی، به آشکارایی

عَلِیُّ الاعلی: بَرترین، مینوکتَرین

عَلَی الاَکثَر: بیشتَر

عَلَی الاِنفراد: به تنهایی

عَلَی البَدَل: ۱ـ هَموَند وابَسته ۲ـ جانشین

عَلَی التحقیق: آورانه، بی بر و بَرگرد

عَلَی التَّدریج: آرام آرام، اَندك اَندك، رَفتِه رَفتِه

عَلَی التَّرادُف: یکی پَس از دیگری، دُنبال هَم

عَلَی التَّساوی: بَرابَرانه

عَلَی التَّعاقُب: پیاپَی، گام پُشتِ گام

عَلَی التَّعجیل: به شتاب، زود و تُند

عَلَی التَّعیین: به گونه ای که برشمرده اند، به گونه ای که نمایانده اند.

عَلَی التَّفصیل: به گُستَردِگی

عَلَی التَّقدیرَین: به هر دو روی، به هر دو اَنگاشته

عَلَی التَّمام: به گونه ی فَراگیر

عَلَی التَّناوُب: بهِ پَستا (= نوبَت)

عَلَی التَّواتُر: به فَراوانی

عَلَی التَّوالی: پَی دَرپَی، پُشتِ هَم

عَلَی الجُمله: سُخَن کوتاه، به کوتاهی

عَلَی الحال: دَردَم، زود (غیاث اللغات)

عَلَی الحِساب: به شُمارِ پَرداخت

عَلَی الحَقیقه: به دُرُستی

عَلَی الخصوص: نامبَرَك (فرهنگ پهلوی)، به ویژه (فرهنگستان)

عَلَی الدَّوام: هَمواره

عَلَی الدّین: به دین، به فرمانِ دین

عَلَی الرأس: بَرسَر، از تهِ دِل

عَلَی الرَّسم: بِه آیین، بَر رَوش

عَلَی الرَّغم: ۱ ـ باژگونه ۲ ـ بِه ناخواه

عَلَی الرؤوس: آشکارا

عَلَی الرّیق: ناشتا

عَلَی السَحَر: پگاهان

عَلَی السَّودا: یِکسان

عَلَی الصَّباح: بامدادان

عَلَی الطُّلوع: سپیده دَمان

عَلَی الطلیعه: ۱ ـ سپیده دَمان ۲ ـ پیشگام

عَلَی الظاهِر: از بیرون، از نَما

عَلَی العِجالَه: تاکُنون

عَلَی العِلّات: به هَر انگیزه

عَلَی العُموم: به گونه ی هَمگانی، هَمگانه

عَلَی العَمی: کورکورانه، ناسنجیده

عَلَی العَمیاء: گُمراهانه

عَلَی الغَفلَة: ناگاه (فرهنگستان)، ناگَهان

عَلَی الفَور: بی دِرَنگ، هَماندَم

عَلَی القاعِدَة: به آیین، بَر بُنیاد

عَلَی القِصّه: باری

عَلَی القَطع: بی بُریدَن، سَددَرسَد

عَلَی القِلّه: دَستِ کَم

عَلَی القیاس: ازروی سَنجِش، به سنجیدِگی

عَلَی الله: ۱ ـ داد و فَریاد ۲ ـ پَناه بَرخُدا (کاهیده ی تَوَکلتَ عَلَی الله)

عَلَی اللّهی: عَلی خُدایی

عَلَی المُدام: پیوَسته

عَلَی المَشهور: چنان که می گویند، چنان که بَر زبان هاست

عَلَی الوِلاء: پیاپی

عَلیان: درازو تنومند (لاروس)

عُلیان: نشانی، که بر نامه نویسند

عِلیان: ۱ـ گفتارِ نر (آنندراج) ۲ـ کالا ۳ـ سِتبر، کُلُفت (لاروس)

عِلیث: وَرهَمین، نان ازجو و گندم آمیخته (برهان)

عَلَی اَیِّ تقدیر: به‌هَر روی

عَلَی اَیِّ حال: به‌هر روی، به‌هَرگونه

عَلَی جَناحِ الاستعجال: بَر بالِ شتاب

عَلَی حِدَه: جُداگانه

عَلَی ذِکرِه السَلام: درود بَر نام او

عَلَی رَغم: به‌ناخواست، به‌ناخواه (فرهنگستان)، باژگونه

عَلَی زَعمِه: به‌گُمانِ وِی

عَلیس: بریانی، که با پوست بر آتش نِهَند، بُوزی (گویش آبادانی)

عَلیف: گوسفندِ فَربه

عَلیفَة: ۱ـ واستارنیدَن (= علوفه‌خوراندن، فرهنگ پهلوی) ۲ـ واسان (= عُلوفَة، فرهنگ پهلوی)

عَلیق: ۱ـ واسان، خوراکِ ستور = کاه و جو، اَسپَست (= یُونجه) ۲ـ کِیهَه، ازگیاهان (برهان)

عَلیقُ الجَبَل: تَمشک، از گیاهان

عَلیقُ الکَلب: نَسترَن، ازگیاهان

علی قاپی: دروازه‌ی بُلَند (قاپی، ترکی = بُلَند)، (غیاث اللغات)

عَلَی قَدرِ الاِمکان: چَندان که بِشَوَد (فرهنگستان)

عَلیقَة: کابین

عَلیقه: توبره (غیاث اللغات)

عَلَیک: بَرتو (آنندراج)

عَلیل: اَنگِشتال (برهان)، بیمار (غیاث اللغات)

عَلیم: ۱ـ دانا ۲ـ از نام‌های خُدا

عِلّیون، (تک: عِلِّیّ): ۱ـ بَرواره‌های بهشت ۲ـ بُلندی‌ها ۳ـ بَرترین آسمان

عَلیه در فارسی: پَتیرَک (فرهنگ پهلوی)

عِلِّیَّة، **عِلیّه** در فارسی، مؤنث عِلِّیّ: بُلَندپایه، اَرجُمَند، بُلَند (غیاث اللغات)

عِلِّیَّة، **عِلّیت** در فارسی: وَهانکاری (فرهنگ پهلوی)، اَنگیزگی

عِلّیین: (تک: عِلّیّ)، ۱ـ بَرواره‌های بِهِشت ۲ـ بُلَندی ۳ـ کارنامه‌های پارسایان (بهره از غیاث اللغات) ۴ـ آسمانِ بَرتر

عَمّ: اَبدَر (برهان)، اَفدَر، کاکا، کاکو

عَماء: ۱ـ گُمراهی ۲ـ ستیهیدگی ۳ـ نابینایی

۴ـ اَبرِ تُنُک ۵ـ اَبر تودَرتو ۶ـ اَبرِ بارَنده (آنندراج)

عَمّات، (تک: عَمَّة): کاکیان

عِماد: ۱ـ لادِ بُلَند (لاد ـ بنا) ۲ـ پُشتی، بالِش ۳ـ ستون

عِمادات: ستون‌های ساختمان (غیاث اللغات)، سُتون‌ها

عَمّار: ۱ـ دیندار ۲ـ اُستُوار ۳ـ بُردبار

عَمار: ۱ـ اَرمَغان ۲ـ اِسپَرغَم ۳ـ دُرود

عُمّار، (تک: عامِر): آبادگران، درازِ زیان

عَمار: بدینگونه آمده در برهان قاطع و آنندراج آن را واژه‌ی پارسی دانسته، اَمار، آس، رَند، از گیاهان

عَمارَة: ۱ـ اِسپَرغَم ۲ـ بوب (= فَرشِ شاهانه) ۳ـ دوده، تیره ۴ـ سَرپوش ۵ـ ناوگانِ جَنگی

عِمارَة، عِمارَت در فارسی: ۱ـ آباد کَردَن ۲ـ آبادانی ۳ـ لاد (= بنا)، ساختمان

عُمارَة: مُزدِ ساختمان (آنندراج)

عِمارت‌ساز: عمارت گر: لادساز، لادگَر

عمارتِ عالی: پَرگوگ (برهان)، سَهیت (آنندراج)

عَمارِس، (تک: عَمروس): بَرگان

عَمارِطَة، (تک: عَمروط): دُزدان

عَمّاری: عَماری: ۱ـ گاهوک (= تابوت، فرهنگ پهلوی) ۲ـ کَجاوه ۳ـ زینِ پیل

عَماریس، (تک: عَمروس): بَرگان

عَماریط، (تک: عَمروط): دُزدان

عَماری یکی: کَجاوه یکی، هَمخانه

عَماس: ۱ـ جَنگِ سخت ۲ـ کارِ بی سَر و تَه (لاروس) ۳ـ شیر تَنومند ۴ـ سَختی، پُتیار ۵ـ تاریک

عَماسَة: ۱ـ تاریک شُدَن، سیاه شُدَن

عَماعِم: لَشکَرِ پَراگنده (لاروس)

عِماق، (تک: عمیقَة): دورتَک‌ها، گودها

عُماقَة: دورتَکی، گودی، ژَرف شُدَن

عُمّال: (تک: عامِل): گماشتِگان، کارگُزاران

عِمالَة: عَمالَة: ۱ـ دَستمُزد، کارمُزد ۲ـ روزیِ کارگر

عَمامَة: کدو تَنبَل، از گیاهان (لاروس)

عِمامَة: عَمّامه دَر فارسی: ۱ـ زِره ۲ـ خود ۳ـ سَرپایان (لغت فُرس)، نه ز آهن درع بایَستی نه دلدل ـ نه سَر پایانش بایَستی نه مغفر (دقیقی)، روپاك، مَندیل (برهان)، دَستار

عُمان: اَروَستان، نامِ سَرزمینی است (فرهنگ پهلوی)

عُمانی: اَروَستانی، آن چه از اَروَستان آوَرَند

عَمائِر، (تک: عِمارَة): ساختِمان‌ها

عَمائِق، (تك: عَمیقَة): دورتَك ها، چاه های گود

عَمائِم، (تك عِمامَة): دَستارها (غیاث اللغات)

عَمایَة: گُمراهی

عَمبَر= عَنبر، بنگرید به عَنبر

عَمت: ۱ـ باغنده ساختن (باغنده = گلوله پشم یا نخ حَلّاجی شده، برهان) ۲ـ چیره گَشتَن ۳ـ بی باکانه زَدَن

عَمَج: ۱ـ مار ۲ـ پیچ پیچان رَفتَن ۳ـ به شتاب رَفتَن ۴ـ شناوَری

عَمَد: کَلك، چوب و نَی و مشك که بر سر هَم کرده، بر آن از آب گُذَرَند (برهان) ۲ـ خَشم گِرفتَن ۳ـ چَسبیدَن ۴ـ تَر کَردَن ۵ـ تَر شُدَن ۶ـ آماسیدنِ سُرین ۷ـ آماس پُشت

عَمَد، (تك: عِماد): ستون ها، لادهای بلند

عَمد: کامَکی (فرهنگ پهلوی)، خودکَرد

عُمُد: سَرشار از جوانی، پُرشور

عَمداً: کامَکیها (فرهنگ پهلوی)، خودکَرده

عُمدان: سالارِ سِپاه

عُمُدّان: بُلَند بالا (لاروس)

عُمدَة، عُمده در فارسی: ۱ـ وَسپوهر (فرهنگ پهلوی)، وَسپور ۲ـ پُشتی ۳ـ سالار ۴ـ نماینده، کارگُزار

عُمدَةُ البَلَد: کَدخُدا (دَرِ مِسر به کار رَوَد، لاروس)

عُمدَة التُّجّار: سالارِ بازار

عُمدَة المُلك: هَمه کاره، دیواندار

عُمده فُروش: وَسپور فُروش

عُمده فروشی: وَسپور فروشی

عُمر، عَمر، عُمُر: زندِگانی (آنندراج)، زیوِش (فرهنگ پهلوی)

عَمر: ۱ـ دین ۲ـ زانیچ (= مِلَّت) ۳ـ روسَری

عُمر: ۱ـ نیایِشگاه تَرسایان ۲ـ بَج (= لِثِه، گوشتِ اَندرون دهان، بُرهان)

عُمُر: درازی زندِگی

عُمرِ اَبَد: زندگی جاوید

عُمران: ۱ـ آبادانی ۲ـ ساختمان

عِمران: آبادی (غیاث اللغات)

عِمرانات، (تك: عِمران): آبادی‌ها (غیاث اللغات)

عُمرانی: آبادانی

عَمرُد: کَرَفس، (بُرهان)، از گیاهان

عُمرِ دراز: دِرِ زیوش (فرهنگ پهلوی)

عُمرفَرسایی: سِپَری کردنِ زندگی، زیست فَرسایی

عُمَرکائو: کاسنی زَرد، شیردَندان، از گیاهان (گویش گیلکی)

عَمَّرَكَ الله: خدا تو را زندگی دراز دهاد

عَمَّرَكَ الله: خدا تو را آباد داراد، به شَهر گویَند

عُمرکاه: زیوشکاه

عُمرگُداز: زیست گُداز، زیوگُداز

عُمرگُذراندَن: زیستَن

عُمرِ مُؤَبَد: عُمرِ اَبَد: زندگیِ جاودان

عَمرود: دراز

عُمروَر: سالخورده

عَمروس: بَره

عَمـروط: ۱ـ دُزد ۲ـ بَدسِرِشت ۳ـ دَرویشِ سرکش (آنندراج)

عَمـرَوِیَّة پیروان عَمـرو بنِ عبید، تیره ای اَز خِرَدگرایان (= معتزله)

عُمرَة، عُمره در فارسی: ۱ـ هَنجَك، هَنجِ کوچَك (هَنج = حَج) ۲ـ آهَنگِ آبادانی ۳ـ گِردَك، در خانه‌ی زَن (گِردَك = زفاف، حجلهٔ زفاف)

عَمـرَة: ۱ـ سَرپـوش، کُلاه، تاج، دَسـتار ۲ـ مُهره وا، مهره ای جُدا از مهره های دیگر در یك رشته گوهر یا درشُمار اَفزار (= تسبیح، آنندراج)

عَمَّرَة اللّه: خُدایش زندگی دِراز دِهاد

عَمَّـرهُـا اللّه: ۱ـ خدایَش (= آن زن را) زندگی دِرازدهاد ۲ـ خُدا آن جای را همواره آبادان داراد

عُمری: در فارسی عُمرایی می گویند، زیوِشی، بهره بَرداری ازداراك در زنده بودن

عُمری= سُنّی. بنگرید به سُنّی

عُمری شُدَن: خشمگین شُدَن

عَمس: ۱ـ نادان نمایی، گول نمایی، خود را به نادانـی زَدَن، خَرخَـری ۲ـ پنهـان کردَن ۳ـ ناپَدید گَشتَن ۴ـ جَنگِ سَخت ۵ـ کارِ دُشوار

عَمَش: ۱ـ سُستی بینایی، کَم سوییِ چَشم ۲ـ ریزشِ اَشك، تَرچَشمی ۳ـ کارسازی سُخَن

عُمشوش: خوشه‌ی کَمدانِه

عِمص: آزمَندِ تُرشی (آنندراج)، تُرشی دوست

عَمَق: هُده داشت (هُده = حَقّ، برهان)

عُمق: ۱ـ زوفـای، زَهـا، تِه، بون (فرهنـگ پهلوی)، ژَرفا (برهان) (فرهنگستان)، گودی، تَه، تَك، تَگ (برهان)، بُن ۲ـ دَرّه

عُمقِ مَطلَب: تَكِ سُخَن

عَمقَة: تَه خیك، تَه دیگ

عُمقِیَّت: ژَرفی (برهان)

عَمَل: کار، کَرد، کَردَك، کَردار، کُنِش، وَرزِش، وَرزی، وَرزیتاری، اَفزاری (فرهنگ پهلوی)، کِردار (برهـان)، کُنِش (برهـان)، هُنَرهای تو پیداتـر زخورشید ـ کُنِشهای تو، زیباتر زاُمّید (ویس ورامین)

عَمَلاً: به کَرد

عَمَل آوَردَن: پَزافتَن (فرهنگ پهلوی)

عَمَلِ ادرار: میزِش

عَمَلِ بَد: بَدکَرد

عَمَلِ پایین رَفتَن: اُگرای (فرهنگ پهلوی)

عَمَلجات: زَمَن نادرست از عمله، کارگَران، مُزدوران

عَمَل‌خانه: ۱ـ کارخانه ۲ـ نیشگاه (= اطاقِ عَمل جَرّاحی)

عَمَلِ خوب: هُووَرز، هوییك کار (فرهنگ پهلوی)، کارِ نیك، کارِ خوب

عَمَل دادَن: کارسپُردَن

عَمَلدار: کاریدار، کارگُزار

عَمَلِ ضَرب: بَس‌شُماری (فرهنگستان)

عَمَلِ ظَهرنویسی: پُشت‌نِویسی (فرهنگستان)

عَملِ فَرسودَن: فَرسایش (فرهنگستان)

عَملِ فَصد: خونگیری (فرهنگستان)

عَملکَرد: کارکَرد

عَمَل کَردَن: انجام‌دادَن

عَملکردی: ۱ـ کارکَردی ۲ـ کارمُزدی

عَمَل کُننده: کَرتار، وَرزیتار، کُنِشگَر (فرهنگ پهلوی)

عَمَلِگی: کاریگَری، مُزدوری

عمل‌نکَردن: اَکارتاری (فرهنگ پهلوی)، به کارنَبَستن، انجام‌ندادن

عَمِلَة، در فارسی عَمَله مؤنثِ عَمِل: ۱ـ کار ۲ـ کاریدار ۳ـ پیشه‌وَر ۴ـ کاریکَر (فرهنگ پهلوی)، کارگَر، کارگرِ ساختمانی

عِملَة: ۱ـ کارمُزد ۲ـ چگونگی کار ۳ـ کار انجام‌شُده، کار

عَمَلهٔ طَبع: کارگرِ چاپ

عَمَلهٔ طَرَب: رامِشگَر، رامِشی (برهان)

عَمَلهٔ کشتی: جاشُو (فرهنگستان)

عَمَلِیّ، عَمَلی در فارسی: ۱ـ کُنِشیك (فرهنگ پهلوی)، کاریك ۲ـ اَپیونی، نارکوکی (= تریاکی) ۳ـ شُدَنی ۴ـ ساختِگی

عَمَلِیّات،٪(تك: عَمَلِیَّة): کارها، کَردَنی‌ها، کاریکان

عَمَلِیَّة، عَمَلیّه در فارسی، مؤنث عَمَلِیّ: کُنِشیك، کاریك

عُمَم، (تك: عَمیم): فَراهم‌آمدِگان، اَنبوهان

عَمَم: ۱ـ کَلان‌اَندامی ۲ـ بسیاری ۳ـ فَراهَم شُدِگی (آنندراج)

عَمن، عَمَن: جای گرفتن (آنندراج)

عُمُن: جاگرِفتگان، ماندِگاران

عَمو: هم‌آوای نَحو، ۱ـ گُمراهی ۲ـ خواری ۳ـ فُروتَنی ۴ـ رامگَشت ۵ـ گَرایش

عَمو: در فارسی از عَمّ: اَپدَر (بُرهان)، کاکا (معین)، کاکُو

عَمود: ۱ـ گُرز (برهان)، کوپال (برهان)، سَرپاش (برهان) ۲ـ سُتون، تیرَكِ چادُر ۳ـ شاهین، در ترازو ۴ـ چِکیده (آنندراج) ۵ـ

سالار مَردُم، مِهتَر ۶ـ نَره، زَهارِ مَرد ۷ـ راستا، در دانش هَندِسه ۸ـ تیرآهن

عَمودالاِشارَة: تیرِ راهنمایی، ستون راهنمایی

عَمودُالاَعصار: ۱ـ استوانه ۲ـ چَرخوکِ گِردباد

عَمودالبَطن: پُشت (آنندراج)

عَمودالذَریّ: کَهرُ بسازِ اتُمی

عَمودُالسحر: رَگِ دِل (آنندراج)

عَمودالصُبح: روشنی بامداد

عَمودالصَّلیب: چَلیپایه، نام ستاره ای است

عَمودالطریق: بُزُرگراه

عَمودالفَقری: ستونِ پُشت، ستون مهره های پشت

عَمودُالقَلب: میانه‌ی دِل (لاروس)

عَمودالِلسان: میانه‌ی زَبان

عَمودالمیزان: شاهینِ تَرازو

عَمودالنَسَب: راست، راست کِشَك

عَمودیّ، عَمودی در فارسی: راستایی

عُمور: بَج (= لثه)

عَموس: ۱ـ کارِ بی سامان ۲ـ شیرِ دُرُشت اَندام ۳ـ ناروَاکار، نادانکار، نَدانَمکار

عَمُول: ۱ـ مُزدِکار ۲ـ پُرکار ۳ـ به‌دَست آوَرَنده

عُمُوم: ۱ـ اَمرَك (از فرهنگ پهلوی)، هَمه، هَمِگی، هَمِگان ۲ـ فَراگیرِش، فَراگِرفت

عُمومَة: اَپدَری، کاکایی

عمومَة، (تك: عَمّ): اَپدَران، کاکایان

عُمومی: در تازی نیامَده، اَمرکانیك (فرهنگ پهلوی)، هَمِگانی

عُمومِیَّت: در تازی نیامَده، فَراگیرِش، فَراگیرایی

عُموهَة: سرگَشتِگی، دودِلی، هاژی

عَمَه: ۱ـ سَرگَشتِگی، دودِلی ۲ـ گُمراهی

عِمه: سرگَشته

عَمَّة، عَمّه در فارسی: ۱ـ کاکی (معین)، خواهرِ پِدَر ۲ـ گروه، گروهی از مردم

عَمهاء: زمینِ بی نشانه

عَمَی: ۱ـ نابینایی ۲ـ بُرز (= قامَت)

عَمِی: کور، نابینا

عَمَی الاَلوان: کوررَنگی، از بیماری‌ها (لاروس)

عَمِی القَلب: کوردِل

عَمیاء: ۱ـ کور: زَن ۲ـ پوشیده، پوشیدِگی (غیاث اللغات)

عَمیت: ۱ـ زیرَك ۲ـ دِلیر ۳ـ نِگَهبانِ دانا (لاروس)

عَمیتَة: باغَنده (= گُلولهٔ پَشم، گلولهٔ کُرك، (برهان)

عَمید: ۱ـ اَندوهگین، دِلشِکَسته ۲ـ کَمَری،

بیمارِ ناتَوان ۳ـ پیشوا (غیاث اللغات)

عَمیدالاَمر: مایه‌ی کار

عَمیدالقوم: پیشوای مَردُم

عَمیدالوَجَع: دَردگاه

عَمیر: ۱ـ آبادان ۲ـ نیک بافته

عَمیس: ۱ـ کارِ پُردَردِسَر، سامان ناپَذیر ۲ـ جَنگ سَخت ۳ـ دُروغین

عَمیق: ۱ـ زوفر، نایوك (فرهنگ پهلوی)، ژَرف (برهان)، گود، دورتَك (آنندراج) ۲ـ دراز

عَمیم: ۱ـ فَراهَم آمده، اَنبوه ۲ـ نِژاده ۳ـ رسا، هَنگَرت (= تامّ) ۴ـ کاه

عَمیهَة: ۱ـ درازبالا، دُختَر ۲ـ کویَكِ بُلَند

عَن: اَز (آنندراج)

عَنّ: ۱ـ پیش آمَدَن ۲ـ سَرنامه نِوِشتَن ۳ـ اَفسارساختَن، لگام ساختَن ۴ـ لِگام کشیدَن ۵ـ دُشنام دادَن

عَناء: ۱ـ رَنج ۲ـ اَندوه ۳ـ رَنج بُردَن ۴ـ بَندی گشتَن ۵ـ ناآرام کَردَن، دَر اَندوه اَفگَندن

عُناب: ۱ـ کَلان بینی: مَرد ۲ـ فَنج، دَر زَنان (فَنج = فَتق، برهان) ۳ـ کوهِ خُرد ۴ـ کوه بُزُرگ، از واژگانِ دوپهلو ۵ـ بَستگیِ چوز (چوز = فَرجِ زنان، برهان)

عَنّاب: اَنگور فروش

عُنّاب: چیلان، تَبَرخون (برهان)، فَضلِ تَبَرخون نیافت سِنجِد هَرگز ـ گرچه به دیدن چو سنجد است، تَبَرخون (ناصرخسرو)، سیلانه، سِنجدِ گُرگان (معین)، شیلانِه (برهان)، سیبِ کوهی، اون ناف، از گیاهان

عُنّابِ بَرّی: کول خَس (معین)

عُنّابِ تر: چیلانِ تَر، گُواژ: انگشتِ دلِستان (بهره از برهان)

عُنّاب لَب: تَبَرخون لَب

عُنّابی: چیلانی، از رنگ‌ها

عِناج: ۱ـ دَردِ پُشت، دَرد مهره‌های پُشت ۲ـ سُخنِ نیاندیشیده ۳ـ پایه‌ی کار، بنیادِ کار

عِناد: ۱ـ سِتیزیدَن ۲ـ بیراه کردَن، از راه به دَر کردَن ۳ـ رَوان ۴ـ سِتیزِه

عَنادِل، (تك: عَندَلیب): هزارآوایان، هزاردَستانان

عَنادِلان: خایه‌ها، دوخایه

عِناس: ۱ـ آیینه ۲ـ تُرشیدنِ دُختَر

عِناش: دُشمَن تاز، دُشمَن اَفکَن، پیکارَنده

عَناصِر، (تك: عُنصُر): ماتان، مادان، زَهَکان، گوهَران (برهان)، کیاها

عَناصِرِ اَربَعَة: زَهَکان (فرهنگ پهلوی)، آخشیجان، نابوده برای دلخوشی جان ـ بَرآخورِ خشكِ آخشیجان (تحفة العراقین)

عَناصِل، (تك: عُنصُل): پیازهای دَشتی، پیازهای نَرگس

عَناق: ۱ـ بُزغاله‌ی ماده (آنندراج) ۲ـ زمینِ آتشفشانی ۳ـ سَختی ۴ـ نومیدی (لاروس)

عَناقُ الاَرض: سیاه گوش، از جانوران (لاروس)

عَناقَة: نومیدی (آنندراج)

عَناقید، (تك: عِنقاد، عُنقُود): خوشه‌ها، خوشه‌های اَنگور

عِناقِیَّة: گُلِ گوشی، از گیاهان

عَناکِب، (تك: عَنکَب): تَنَندگان نَر

عِنان: ۱ـ رُخ (لغت فُرس)، شترنگِ کمال را تو شاهی یا رُخ ـ مَر اَسپِ جمال را رکابی یا رُخ (عنصری)، دَوالِ لِگام، اَفسار، دَهَنه ۲ـ جُنبش

عَنان: اَبر (آنندراج)

عَنانُ الدّار: کنارِ خانه (لاروس)

عِنان اَفگَندن: ۱ـ دَهَنه زَدَن ۲ـ به سوی خود کشیدَن

عِنان بازکشیدن: ۱ـ دِرَنگیدَن ۲ـ بازایستادَن

عِنان بَرتافتَن: عنان تافتَن: ۱ـ بازگَشتَن ۲ـ دَرماندَن ۳ـ رویگردان شُدَن

عِنان پیچ: ۱ـ دَهَنِه کِش ۲ـ سَوارکار

عِنان‌تاب: فَرمانبردار

عِنان‌تاب شُدَن: «عنان‌تاب شُد شاهِ فیر وزجَنگ، نظامی»، سَوار شُدَن (آنندراج)

عِنان تاز کَردَن: «جریده به‌هرسو عِنان تاز کُن، نظامی» = عنان بَرتافتَن: رویگَردان شُدَن

عِنان تیزشُدَن: «حَسَد را بَر او تیزتَر شد عِنان، نظامی»: به شتاب رَفتَن

عِنان خوش کَردَن، «به هر منزلی کو عِنان کَرد خوش، نظامی»: روکَردَن، روی آوَردَن

عِنان دادَن: ۱ـ بَرگُماشتَن ۲ـ اَسپ دَواندَن ۳ـ تاختَن

عِنان داشتن: «شَب وروز، زینگونه دارد عنان»، افسار چیزی (یا کسی) را به دست داشتن

عِنان دَر عِنان: عِنان با عِنان رَفتَن: بَرابَر رفتن، یکسان رفتن

عِنان دُزدیدن: ۱ـ پاکشیدن، ازدوستی ۲ـ بازماندن از رفتن (آنندراج)

عِنان زَنان رفتن: تیز رفتن

عِنان فروگرفتن = عنان بازگرفتن = عنان بازکشیدن: ۱ـ درنگیدن ۲ـ بازایستادن

عِنان فِگَنده: شتابان

عِنان کِش: آهسته‌رو

عِنان گُسَسته: ۱ـ شتابرو ۲ـ افسار گسیخته، نافرمان

عَنانَة: خشك کونی (فرهنگ پهلوی)، سُست

کمری ۲ـ یك پاره اَبر (لاروس)

عِنایَة، عِنایَت در فارسی: ۱ـ آختَن آهنجیدن ۲ـ پاسداشت، نگهداری ۲ـ نَواخت، نوازش ۴ـ بخشش، دهش ۵ـ نگرش

عِنایَت کَردَن: نواختن، برکشیدن

عِنایَت نامه: ۱ـ ارجنامه ۲ـ سفارشنامه

عِنَب: انگور (غیاث اللغات)

عِنَب الثَعلَب: سگ انگور، تاجریزی، از گیاهان، روباه تُربَك، اَورَنج، لَما (برهان)

عِنَب الحَیَّة: هزارگوشان، از گیاهان (لاروس)

عِنَب الدُّبّ: خرس انگور، از گیاهان

عِنَب الذئب: تاجریزی سیاه، از گیاهان (لاروس)

عَنبا: هندی تازی گشته، از انبه، نَغزَك، از گیاهان (عمید)

عُنبُج: عُنبوج: ۱ـ گول ۲ـ فروهشته گوشت، آویزان گوشت

عَنبَر: ۱ـ پارسی تازی گشته، اَمبَر، اَمبَك (فرهنگ پهلوی)، مَند (برهان)، شاهبوی (برهان) ۲ـ کُرکُم (= زَعفران، فرهنگ پهلوی) ۳ـ گُلِ گَندُم، از گیاهان (معین)

عَنبَرآگین: اَمبَرآگین

عَنبَرآلود: امبَرآلود

عَنبَراَشهَب: اَمبَرسیاه

عَنبَربار: اَمبَربار، خوشبوی

عَنبَربوی: اَمبَربوی ۱ـ برنجِ اَمبَربوی ۲ـ گیاه اَمبَربوی، کَریونِ مُشکی، گیاهی از تیره‌ی گُلِ گندُمیان

عَنبَربید: جعده: گُلِ اُربَه، از گیاهان دارویی (برهان)، اَمبَربید

عَنبَرتَر: اَمبَرِ تَر، ۱ـ گُواژ: شَب ۲ـ گُواژ: خَجِكِ یار (خَجَك = خال) ۳ـ گُواژ: زُلفِ یار

عَنبَرچِه: اَمبَرچه، زیور زنانه ای که پُر از اَمبَر کنند

عَنبَرخاکِستَری: اَمبَرِ خاکِستَری

عَنبَردان: اَمبَردان، اَمبرچه

عَنبَرِزَرد: اَمبَرِ زَرد، کَهرُبا

عَنبَرزُلف: اَمبَرزُلف

عَنبَرسائِل: اَمبَرِ سَکِز، از گیاهان

عَنبَرسوز: اَمبَرسوز، آتَشدان

عَنبَرِلَرزان: در این سروده: «بوی کَز آن عنبرِ لَرزان دهی ـ گر به دو عالم دِهی، ارزان دهی، نظامی»، اَمبَرِ لرزان، گواژ: گیسو (آنندراج)

عَنبَرماهی: Cachalot در فرانسوی، اَمبَرماهی، ماهیِ اَمبَر

عَنبَرِمُطَبَّق: کوه بَرکوه (برهان)

عَنبَریّ: اَمبَری، ۱ـ سیاه، مشکی ۲ـ خوشبوی ۳ـ مِیِ اَمبَرین

عَنبَرینه: اَمبَرینه، اَمبَرچه، اَمبَردان

عَنبَس: شیر بیشه

عِنبیَّة: عِنبیّه در فارسی: ۱ ـ رَنگاوَر، در ساختارِ چَشم ۲ ـ اَز گیلَك، از گیاهان

عِنبَة: ۱ ـ یك دانه اَنگور (لاروس) ۲ ـ جوش، که بر تن آدمی بَرآیَد

عَنَت: ۱ ـ تَباهی ۲ ـ گُناه ۳ ـ نیست شُدَن ۴ ـ سَختی ۵ ـ بَزهَمندی ۶ ـ جِهمَر زی (= زِنا) ۷ ـ نافَرمانی

عَنتَر: خَرمَگَس (آنندراج)

عَنتَر: پارسی است، اَنتَر، از جانوران

عَنتَرَة: ۱ ـ مَگَسوَر (وَر = طَنین) ۲ ـ بی باکی ۳ ـ نیزه زَدَن

عَنتَریس: ۱ ـ سَرکش ۲ ـ خشمگین ۳ ـ پُتیار (= بلا)

عُتُل: سَخت و درشت (آنندراج)

عَنتَلَة: پاره پاره کَردَن

عُنجُج: سِپَر غم دَشتی، از گیاهان

عَنجَد: ۱ ـ مَویزِ پَست، مَویز سیاه ۲ ـ شِبرَم، از گیاهان

عَنجَر: ۱ ـ پَلیدزبان، زَن ۲ ـ چیره بَرشوی ۳ ـ بی شَرم، زَن

عَنجَرَة: بی شَرم، زَن بَدخوی

عِند: ۱ ـ نَزد ۲ ـ خواهِشِ دِل ۳ ـ کِناره

عَنَد: ۱ ـ زی، کِنار ۲ ـ سِتیزه

عِندَالاقتضا: هنگامِ اِقتضا (فرهنگستان)، هِنگامِ سَزاك (اِقتِضا، پَهلَوی)

عِندَالامکان: هِنگامِ تُوان (تُوان، پَهلَوی = اِمکان)، هَرگاه بشَوَد (فرهنگستان)

عِندَالحاجَة: هنگامِ نیاز (فرهنگستان)

عِندَالرُّؤیَة: بههنگامِ دیدَن، دیداری (فرهنگستان)

عِندَالضَرورَة: گَر بایَستی (فرهنگستان)

عِندَالقُدرَة: هنگامِ نیرو، هنگامِ دارایی

عِندَاللزوم: هَرگاه بایَد، دَر بایستِگی

عِندَالله: نزد خُدا، در پیشگاه خُدا

عِندَالمُطالِبَة: آن گاه که خواهَد

عَندُقَة: زیر شِکَم

عَندَلَة: خواندنِ بُلبُل

عَندَلیب: بُلبُل، هِزاردَستان، هِزارآوا (برهان)، واف، زَندوان، زَندباف، بو بُرد، بو بُردَك (برهان)

عَندَم: ۱ ـ خون سیاوَشان، از گیاهان ۲ ـ چوبِ بَکَم (= بَقَم) ۳ ـ جو، از گیاهان

عِندیّات، (تك: عِندیَّة): خواهش‌های دِل، دلخواهی‌ها

عِندیَّة: دِلخواهی، گروهی از دانایان یونانی که بَرداشت و دلخواه آدمی را بنیادِ هَر باوری می‌دانستند

عَنـز: ۱ـ بُز ماده ۲ـ هو بَره‌ی ماده، از پرندگان ۳ـ کَرکَس ماده، از پرندگان ۴ـ پُشته‌ی سیاه ۵ـ آلُه ماده (آلُه = عقاب) ۶ـ روی بَرگرداندَن ۷ـ با زوبین زَدَن ۸ـ بیهوده (= باطِل)

عَنزَروت، اَنزروت: اَکروهَک، کُنجِده (برهان)، از داروها

عَنزَع: بیدگیاه، مَرغ (لاروس)

عَنس: ۱ـ وَریشَـک، گونه‌ای شاهین که پای کُلُفت دارد ۲ـ ماده شتر نیرومَند ۳ـ خَم دادنِ چُوب

عُنس، (تك: عانِس): دختران تُرشیده

عَنَس: پَیاپَی نگریستَن، در آیینه

عَنسَل: ماچه‌ی تیزرو

عُنصُـر: ۱ـ مات، ماد، ماتَـك، ماتَـغ، زَهَـك (فرهنـگ پهلوی)، کیا (برهـان)، آخشیج (برهـان) ۲ـ تَبار ۳ـ نژاد ۴ـ پُتیار (= بلا) ۵ـ نیاز (= حاجَت)

عَنصَرَة: ۱ـ جَشنِ یَهودان، فرورسیدن آیین و کیش انگیزه‌ی آن است ۲ـ جَشنِ تَرسـایان، آشکارش رَهاننده است بر شاگردان خویش

عُنصُریّ، عُنصُری در فارسی: ۱ـ ماتیك ۲ـ نِژادی، نِژادیك

عُنصُرِیَّة: نِژادپَرَستی (لاروس)

عُنصُل: پیازموش، پیازدَشتی

عَنَط: زیباگَردَنی، زیبایی گَردَن

عُنطُب، عُنطُبان: سوسكِ گَوَزنی، از خرفَستران (لاروس)

عَنظَل: خانه‌ی تَننده (= عنکبوت)

عَنعَنَة: عین گویی، هَمزه‌ی تازی را عین کردن، در زبان مردم تمیم (آنندراج)

عَنـف، عُنـف: ۱ـ دُرُشتی، سَتَهمی (= شِدَّت، فرهنگ پهلوی) ۲ـ سَنگدِلی

عُنفاً: به زور

عَنفَش: درازریش

عِنفِص: ۱ـ پَلیدزبان، زَن ۲ـ لاغِراندام، زَن ۳ـ پُرجوش و خُروش، زَن ۴ـ بچه روباه، ماده

عُنفُوان: ۱ـ پَتیسار (بهره از فرهنگ پهلوی)، آغازه ۲ـ آغازِ جَوانی ۳ـ اَنگوراب، آبی که بی فشردن از انگور رَوان شَوَد

عُنفُوان الخَمر: تُندیِ مِی

عُنفُوان الشَّباب: آغازِ جَوانی (لاروس)

عَنَفَـة: ۱ـ دولاب (= توربین آبی) ۲ـ کَرت، کَرد (=بازه‌یِ میان گیاهان کشت شده)

عَنَق: درازی گَردَن (آنندراج)

عُنق، عُنُق: ۱ـ گَردَن ۲ـ گروه، گروهی از مردم ۳ـ زیر شکنبـه، در چارپـایان ۴ـ آغـازه ۵ـ پاره ای از داراك ۶ـ بَخشی اَز کار ۷ـ دُمگُل ۸ـ دُمبَرگ

عَنقاء: ۱ـ سَرپُشته ۲ـ پُشته‌ی دراز ۳ـ سختیِ زَمانه (آنندراج) ۴ـ سیمُرغ، نام نَوایی در خُنیا

عَنقاءِ مُغرِب: سیمُرغ، مُرغی اَفسانه‌ای، سیرَنگ (آنندراج)

عِنقاد: خوشه

عِنقاش: ۱ـ پیله‌وَر (لاروس) ۲ـ فُرومایه

عُنُق الاسلام: آغازه‌ی اِسلام

عُنُق الدَّهر: روزگارِ کُهَن (لاروس)

عَنقَد: خاربالِه، از ماهیان

عَنقَر، عَنقُر: ۱ـ بیخِ نای ۲ـ دِلِ خُرمابُن ۲ـ فَرزندانِ کشاورزان ۳ـ تَر و تازه (آنندراج)

عُنقُرَة: باشه‌ی ماده، از پَرَندگان

عَن قَریب: به‌زودی، زود باشد که (فرهنگستان)

عَنقَریط: Argonauta، یونانی تازی گشته، سَرهَشتپا، از آبزیان

عُنقود: ۱ـ خوشه ۲ـ گُل آذینِ خوشه‌ای، خوشه‌دیس

عُنقِیّ، عُنُقی در فارسی: گردَنی

عَنکَب: تَنَندِنَر

عَنکَبات، عَنکَبَة، مؤنث عَنکبوت: تَنندِ ماده

عَنکَبوت: تَنَند (فرهنگ پهلوی)، تَنَندو (لغت فرس)، ز باریکی و سُستی هردوپایَم، تو گویی پای مَن، پای تَنَندو است (آغاچی)، غنده (لغت فرس)، تارتَن، جولاهِه، کارتَنَك، تارتَنَك، تَندو، جولاهَك (برهان)

عَنکبوتِ زَرّین: تَنندِ زَرّین، گواژ: هور، خور

عَنکَبوتی: تَنَندی، رویه‌ای باشَد پَر ویزَن بَرسُلّاب

عَنکبوتیّات: تَنَندیان

عَنکَبوتِیّه: ۱ـ تَنندی، رویه‌ی پَر ویزَنِ سُلّاب ۲ـ تَنَنده، میانشامه

عَنَم: ۱ـ گُلنار (معین) ۲ـ داره‌واش (گویش گیلکی)، از گیاهان ۳ـ ریشه‌دیس، ریشِ رَز

عَنَمَة: ۱ـ لَب تَراکی، لَب شِکافی ۲ـ شکافِ لَب (آنندراج)

عَنَن: از عَنانَة، خُشك کونی (فرهنگ پهلوی)

عَنَن: ۱ـ پیش آمَدگی ۲ـ زی، سوی

عَنَن، (تك: عنان): اَفسارها، دَهَنه‌ها

عِنو: ۱ـ کرانه‌ی آسمان ۲ـ گروه مَردُمان (آنندراج)

عُنُوّ: ۱ـ بَندی گردیدَن ۲ـ فروتَنی ۳ـ خواری نمودَن (آنندراج) ۴ـ آشکارکردَن ۵ـ دُشوار گشتَن

عُنوان، عِنوان، عُنیان، عِنیان: ۱ـ بَرنام ۲ـ سَرنامه، وَرنامه (برهان) ۳ـ نِشانی

عُنوانات، عِنوانات، (تك: عِنوان): بَرنام‌ها، سَرنامه‌ها، نِشانی‌ها

عُنوانِ کِتابَت: سَجا (برهان)

عُنــود: ۱ـ بَرگردیدَن ۲ـ خِوی ریخــتَــن ۳ـ نارواکاری ۴ـ سِتیزیدَن

عَنود: ۱ـ بَرگردیده ۲ـ سِتیزه گر ۲ـ نارَواکار

عُنوز، (تک: عَنز): بنگرید به عَنز

عُنوس، (تک: عانِس): دُختَران تُرشیده

عُنوق، (تک: عَناق): بُزغالِگان ماده

عَنوَنَة: سَرنامه نوشتن

عُنَّــة: ۱ـ بازداشــتــنِ مَرد از گای، اَگایی ۲ـ ریسمان ۳ـ دیگپایه

عَنید: ۱ـ ستیزَنده ۲ـ ناسازگار ۳ بیهُده گَرای (بیهده = ناحقّ = باطِل)

عَنیف: ۱ـ دُرُشــت، ناهَـمــوار ۲ـ سَختگیر (معین)

عَنیق: دَست به گَردَن

عِنین: چُسو

عِنّین: خُشـک کون (فرهنـگ پهلوی)، بی تُم، بی کَمر

عَوّاء: ۱ـ نوفَنـده (نوف = عوعو، بانگِ سَگ) ۲ـ مَتـراك، خانـه‌ی سیزدهم از خانـه های ماه (برهان)

عَواثِن، (تک: عُثان): دودها

عَوّاج: پیلَستِه فروش (پیلَسته = عاج)

عَواجِم، (تک: عاجِم): دندان ها، کان ها

عَوّاد: ۱ـ رُودنَــواز (رُود = عود، برهــان) ۲ـ اَنجوج فروش (اَنجوج = عود، از گیاهـان، برهان)

عُوّار: ۱ـ خاشــاك ۲ـ فَرَســتــوك ۳ـ بَددِل (آنندراج)

عُوار: دَندان‌ها، سال‌ها، به‌گونه‌ی رَمَن (لاروس)

عَوارِض: (تک: عارِضَــة)، تاوَریدِگان، پیشآمدها، گَتِش ها (فرهنگ پهلوی)

عَوارِضــات، (تک: عَوارِض): رَمَـنِ رَمَـن، تاوَریدِگان، خَراج ها

عَوارِضاتِ حُکمی: خَراج های فَرمانی

عَوارِضاتِ غیرحُکمی: خَراج های بی فَرمان، پارَك، بَدگَند (= رِشوَة)

عَوارِضِ جسمـــانی، عوارِضِ جسمـانیّه: بیماری‌های تَنی

عَوارِضِ ذاتی: تاوَریدِگانِ زادی

عَوارِضِ روحی: ۱ـ بیمـاری‌های رَوانی ۲ـ اَندوه

عَوارِضِ سَماوی: تاوَریدِگانِ آسمانی

عَوارِضِ عُرفیّه: تاوَریدِگانِ بیگانه

عَوارِضِ غریبــه= عوارِضِ عُرفــیّه: تاوَریدِگانِ بیگانه

عَوارِضِ کِســالَت: عوارِضِ بیماری: دَرواخ

(= نقاهَة، برهان)

عَوارِضِ گُمرکی: خَراجِ مَرزی

عَوارِضِ مالیاتی: خَراجِ اَفزونیك

عَوارِضِ مُشَخَّصه: تاوَریدِگانِ ویچیناك، تاوَریدِگانِ شناسا

عَوارِضِ مُکتَسبه: تاوَریدِگانِ اَفَنجیده

عَوارِف، (تك: عارِفَة): شناسَندگان، شِکیبایان، دَهشمَندان، خوشبوها، بَخشِش‌ها (بهره از غیاث)

عَوارِك، (تك: عارِك): دَشتانان (= زنانِ حائِض)

عَوّارَة، عوّاره در فارسی: بَددِل (غیاث اللغات)

عَواری، عَوّاری، (تك: عارِیَة): سِپَنجی‌ها

عُواسَة: نوشِه

عَواسِل، (تك: عاسِل): گَزَك‌ها (= هَرچیز که بِدان تغییر ذائقه کنند، برهان)

عَواصِر: به گونه‌ی رَمَن، سنگ‌های چَرخُشت

عَواصِف، (تك: عاصِف): بادهای سَخت

عِواض= عوض دادن: وَرتاندَن

عَواطِف، (تك: عاطِفَة): مِهربانی‌ها (غیاث اللغات)

عَواطِل، (تك: عاطِل): بی‌پیرایِگان، زنانِ بی‌پیرایه

عَواقِب، (تك: عاقِبَة): پس آیندگان، فَرجام‌ها

عَواقِب‌بین: دورآَندیش (آنندراج)

عَواقِد، (تك: عاقِدَة): گِره‌زنندگان، پیمان کُنندگان

عَواقِر، (تك: عاقِر): نازایَندگان، زنانِ نازا

عَواقیل، (تك: عاقول): کوهه‌ها، خیزابه‌ها، کارهای دَرهَم، رودبارهای کَژ

عَوالِم، (تك: عالَم): جَهان‌ها، جاوَرها

عَوالِمات: (تك: عَوالم) رَمَنِ رَمَن: جهان‌ها، جاوَرها

عَوالِم اَربَعه: جَهان‌های چهارگانِه

عَوالِمِ خَمسه: جهان‌های پنجگانه

عَوالِم عالیه: جهان‌های یَله، جهان‌های مینوکی

عَوالِمِ کُلّی: جَهان‌های هَمایِیك

عَوالِمِ لَبس: جهان‌های پوشیدِگی

عَوالی، (تك: عالِیَة): بُلَندها (غیاث اللغات)

عَوامّ: عَوام در فارسی (تك: عامَّة): هَمه مردُم (غیاث اللغات)، هَمگان

عَوّام: ۱ـ اَسپ راهوار (غیاث اللغات) ۲ـ شناگرِ اُستاد

عَوامُ النّاس: جَندال (آنندراج)

عَوام فریب: مَردُم فَریب

عَوام فریبی: مَردُم فَریبی

عَوام فَهم: هَمه هَنگ (هَنگ = فَهم، فرهنگ

پهلوی)

عَوامِل، (تک: عامِلَة): کارکُنان، کارگَران، کارگُزاران، کِشت‌اَفزار

عَوّامَة: ۱ـ آب‌سَنج، در انگلیسی - Water Gauge، (لاروس) ۲ـ شِناوَر، بَخشی از اَفزارها که در آب شناوَر است، چون شناوَرِ هواپیمای دَریایی و شناوَرِ تورِ ماهیگیری

عَوان: ۱ـ جَنگ ۲ـ زن باشوی ۳ـ میانه‌سال (آنندراج)

عِوان: یاری‌دادَن، (آنندراج)

عَوّان: سخت‌گیرَنده، سِتمگَر، آزاردهَنده

عَوان، از اَعوان (معین): ۱ـ میانه‌سال ۲ـ پاسبان ۳ـ سرهنگِ دیوان، دیوانی

عَوانان فَلَك: پاسبانانِ سِپَهر، هفت ستاره: هور، ماه، تیر، کیوان، بهرام، زاوَش، ناهید

عَوانَة: ۱ـ خُرمابُنِ دراز ۲ـ کرمِ ریگ (آنندراج)

عَوانِس، (تک: عانِس): دختران تُرشیده، بی‌شوی مانِدگان

عَوانی، (تک: عانِیَة): زَنانِ بَندی، زَنان، که چون شوی بر آنان ستم کند کسی به فریادشان نَرسد (آنندراج)

عَوائب، (تک: عیب): آهوك‌ها، آك‌ها

عَوائِد، (تک: عائِدة): بازگَردندگان، سودها، مهربانی‌ها (غیاث اللغات)

عَوائِق، (تک: عائِقَة): بازدارَندگان، بَندها

عَوج: ۱ـ ماندَن ۲ـ ماندِگار کَردَن ۳ـ ایستادَن ۴ـ بازگَشتَن

عَوَج: ۱ـ کَژی، سَرریزی، چون دیوار یا درخت ۲ـ کَژ گردانیدَن

عِوَج: کَژی (غیاث اللغات)، خَمیدِگی

عُوج بن عنق: دُرُست آن: عُوج بن عوق، نام مردی درازو افسانه ای (بهره از غیاث اللغات)

عَوجاء: ۱ـ کمانِ تیراندازی (غیاث اللغات) ۲ـ شُترِ لاغر ۳ـ پُشتِه (آنندراج)

عَود: ۱ـ بازگَشت، بازگَشتن ۲ـ بازگَرداندَن ۳ـ بیمارپُرسی ۴ـ بازپَس دادَن ۵ـ راه دیرینه ۶ـ مِهتَری دیرینه ۷ـ پَیاپَیی ۸ـ شُترِ سالخورده ۹ـ گوسفندِ پیر

عُود: ۱ـ چوب ۲ـ داربوی، اَنجوج (برهان)، مُشك بید (برهان)، مَندَل (برهان)

عُود: رود (آنندراج)، بَربَت (آنندراج)، از سازها

عُودالاَحمَر: داربویِ سُرخ، چَمَن هُلَندی (معین)

عُودالاَنبیاء: درختِ اَشویی، چوبِ پیامبَران

عُودالبَرق: کاندوله (= شیشعان)، از گیاهان

عُودالحَیَّة: ماردارو، از گیاهان

عُودالخَیر: راج، از گیاهان

عُودالـرّیح: ۱ـ گُلِ سَدپَره ۲ـ زرشک، از گیاهان ۳ـ چوبِ اَنارِ دَشتی ۴ـ خُفتَک‌بَر (= فاوانیا، Paionia یونانی)، از گیاهان، جادوکُش

عُودُالصَلیب: ۱ـ گُل سَد پَره (= سَد تومانی) ۲ـ خُفتَک‌بَر، جادوکُش

عُودالطیب= عودهندی: یَلَنجوج (آنندراج)، سَندَهان، هَشت‌دَهان (برهان)

عُودُالقَرح= عاقرقرحا: تاغَندَست

عُودُالنّد= عودِهندی: یَلنجوج، هَشت‌دَهان

عُودُالوَج: سوسَنِ زرد، سوسن مُردابی

عُودالیُسر: چوبِ آلبالوی تَلخ (معین)

عُودِ خام: بید خام (برهان)

عودِ ژاپُنی: بَکَمِ سُرخ، از گیاهان

عودسوز: داربوسوز

عودسُرخ، عود قرمز، عودالاَحمَر: چَمَنِ هُلَندی

عود سَمَندَری= عود سمودری، عود سومودری، عودهندی: اَنجوجِ هِندی، یَلَنجوج

عودِ قرمز: چَمَن هُلَندی

عودی: داربویی

عَوذ: پَناه بُردَن، پَناهَندِگی (لاروس)

عَوذَة= تعویذ: چَشم‌پَنام، اَفسون، نیرَنگ

عَوَر: ۱ـ یک‌چَشم شُدَن ۲ـ یک چَشمی

عَوِر: بَدسِرشت

عُور، (تک: اَعوَر): یک چَشمان

عُور: در فارسی، لُخت، غوشت (برهان)

عَورات، (تک: عَورَة): زَنان، تنها در فارسی

عورت پوش: زَهارپوش، شَرمگاه پوش، شَلوار، زیرشَلواری

عورَتین: بَترجا (برهان)

عَورتینَه: زَنینِه، دُختینه

عُور و اطـوار: اوَر و اَطوار، بنگرید به اور و اَطوار

عَورَة: عَورَت در فارسی: ۱ـ شَرمگاه ۲ـ زَهار ۳ـ زَن، تنها در فارسی ۴ـ رَخنِه ۵ـ نَخیزگاه

عُوز: دانه‌ی اَنگُور

عَوَز: ۱ـ نیاز ۲ـ پیدایشِ سِپیدَک، سِپیدَک زَدَن، کَمبود (لاروس)

عَوِز: نیازمَند

عَوَس: بَنگُل، فرورفتگی یا گودی گونه‌ها، که به ویژه هنگام خندیدن آشکارتر می شود

عَوسَج: ۱ـ دیوخار، خَفجِه ۲ـ سپیدخار، دارخار، خارِ درخت (برهان) ۳ـ سیاتوسکا (گویش گیلکی) ۴ـ وَلیک، از گیاهان

عَوسَج اَسوَد: سیاتوسکا، سیاتوسِه، از گیاهان

عَوص: ۱ـ دَم (= نَفَس) ۲ـ نیر و ۳ـ سَختی ۴ـ نیاز ۵ـ تنگدَستی

عَوَص: ۱ـ دُشواری، ناشُدَنی ۲ـ رودِ چَند بَستَر

عَوصاء، مؤنثِ اَعوَص: ۱ـ سخنانِ دُشوار، سخنانِ پیچیده ۲ـ سَختی، دُشواری ۳ـ نیازمَندی

عِوَض: ۱ـ وَرت (فرهنگ پهلوی) ۲ـ جانشین ۳ـ پاداش

عِوَض شُدگی: وَرتِش، ویهرِش (بهره از فرهنگ پهلوی)

عِوَض شُدَن: وَرتیدَن

عِوَض شُدنی: رُچوَرت (فرهنگ پهلوی)

عِوَض کَردَن: وَرتِنیدَن

عِوَض کُنَنده: وَرتِنیتار

عَوطَب: ۱ـ میانکوهِه ۲ـ پُتیار (= بَلا)

عَوعَو: پارسی است، اَواَو، بانگِ سَگ، نوف (برهان)، در آنندراج عوعو، تازی است

عَوعَو کَردَن: پارسی است، اواو کَردَن، نوفیدن (برهان)

عَوف: ۱ـ شیر بیشه ۲ـ مِهمان ۳ـ بَخت، سَرنوشت ۴ـ گُرگ ۵ـ خُروس

عَوَق: گُرسنگی

عُوَق: ۱ـ بازدارنده ۲ـ دِرَنگ کُننده

عَوکَشَة: شانه‌ی خَرمَن (لاروس)

عَوکَل: ۱ـ ریگتوده ۲ـ گول: زَن

عَول: ۱ـ خواربار، روزی ۲ـ بُلَندگریستن ۳ـ فریاد کِشیدَن

عِوَل: یاریخواهی

عَومَج: مار (لاروس)

عَون: ۱ـ پُشتیبان، یاریگر ۲ـ یاریگَری (آنندراج) ۳ـ میانسالِگی

عَوَّة: ۱ـ فریاد و فَغان ۲ـ نشانه‌ی سَنگی

عَوِیر: کَلاغ، از پرندگان

عُوَیسَق، **عُوَیسِقَة**: چَرغِ شَهری، چَرغ دُزده، از پَرَندگان

عَویشه: تَرینه، از خوراک‌ها (برهان)

عَوِیص: ۱ـ کارِ دُشوار ۲ـ سختی ۳ـ نیرو ۴ـ جُنبِش (لاروس) ۵ـ رَوان ۶ـ جای ناهَموار

عَویص الاَنف: پیرابینی، پیرامونِ بینی

عَویکَة: کُشت و کُشتار

عُوَیم، کاهیده‌ی عام: سال (لاروس)

عُوَینَة: شَبدَرَك (= حومانَة)، از گیاهان

عِهاد: (تك: عَهد)، پیمان‌ها

عِهار: ۱ـ جهمَرزی ۲ـ بَدکاری

عِهارَة: ۱ـ جهمَرزی ۲ـ بَدکاری ۳ـ دزدیدَن (آنندراج)

عَهد: ۱ـ پَتمان، پَشتَك (فرهنگ پهلوی)، پیمان (آنندراج) ۲ـ سوگَند ۳ـ اَندرز ۴ـ زَمان، روزگار ۵ـ پِذرُفتاری ۶ـ نخستین باران ۷ـ

دورَك (فرهنگ پهلوی)، دوره ۸ـ زِنهار

عَهَد: ۱ـ پیمان بَستَن ۲ـ اَندَرزدادَن

عَهدِ اَلَست: زَمانِ بی آغاز

عَهدِ بَعید: زَمانِ دور

عَهدِ قَریب: زَمانِ نزدیك

عَهدِ دَقیانوس: زمانِ دَگیانوش، بَسی پیش

عَهدِشاه وِزوِزَك: زمان شاه وِزوِزَك، بَسی پیش

عَهد شِکَن: رَفتَك پَتمان (فرهنگ پهلوی)، پیمان شِکَن

عَهد کَردَن: پَتیستادَن (فرهنگ پهلوی)، پیمان کَردَن

عَهدگُسَل: زِنهارخوار، پیمان شِکَن (برهان)

عَهدنامه: پاتَخشِر (فرهنگ پهلوی)، پیمان نامه

عِهر: جِهمَرزی

عَهرَة: جه (= زانیه)، بَدکار

عُهود، (تك: عَهد): زَمان ها، پیمان ها، سوگَندها (غیاث اللغات)

عُهور، عُهورَة= عِهارَة، بنگرید به عِهارَة

عَهید: ۱ـ هم پیمان ۲ـ هَمروزگار ۳ـ دیرینه (آنندراج)

عَیّاب: آك نِهَنده

عِیاب: ۱ـ سینه ها ۲ـ دِل ها

عِیاب، (تك: عیبَة): کیسه های چَرمین، جامه دان ها

عَیّاث: شیرِ بیشه (آنندراج)

عِیاد: ۱ـ دوبُم، دَرمِهتَری ۲ـ بیمارپُرسی

عِیادَة، عیادَت در فارسی: بیمارپُرسی، پُرسِه (برهان)

عِیاذ: ۱ـ پَناهگاه ۲ـ پناهیده ۳ـ اَندَخسیدَن (= حمایَت کردن، برهان) ۴ـ چَفسیدَن (آنندراج)

عِیاذاًبالله: پَناه به خُدا

عَیار: ۱ـ سَنجیدَن ۲ـ اَپَر (فرهنگ پهلوی)، چاشنی سیم وزَر ۳ـ سَختِه (= سَنگِ مَحَك) ۴ـ ترازوی زَرگَران

عِیار: ۱ـ اَندازه ۲ـ سَنگِ تَرازو ۳ـ اَپَرسَنجی، اَندازه گیری زَریا نُکره که در زرینه یا سیمینه است ۴ـ اَپَر، بار

عَیّار: پارسی تازی گشته، هَیبار، اَیبار (فرهنگ پهلوی)، یاری دهَنده، جَوانمَرد، شَبرُو، شَنگَل (برهان)

عَیّار: ۱ـ راهی، گَردَنده ۲ـ وِلگرد ۳ـ تَرفَندگر، دَغول، داغول (برهان)

عِیار، (تك: عَیر): خَران، گورخَران

عِیارات، (تك: عِیار): خَران، گورخَران

عَیّارپیشِگی: پارسی است، اَیّار پیشِگی، جَوانمَردی

عَیّارپیشه: پارسی است، اَیّارپیشه، جَوانمرد، یاریگَر

عَیارزَده: اَپَر آمیخت (فرهنگ پهلوی)

عَیّاری: پارسی است، اَیّاری، جَوانمردی، یاریگَری

عَیّاری: تَرفَندگَری، داغولی

عَیّاش: جَهیك (فرهنگ پهلوی)، خوشگُذَران

عَیّاشی: جَهیك کاری (فرهنگ پهلوی)، خوشگُذَرانی

عِیاض: وَرت دادَن (وَرت = عِوَض)

عِیاط: باردار نَگَشتن، فَرزَند نیاوَردَن

عِیاف، عِیافَة: ۱ـ نَنگ داشتَن ۲ـ ناخوش داشتن: خورش یا نوشاك را، نَخوردَن، بیزاری

عِیافَة: مُرغوایش، نیشان با پَرَنده (نیشان = فال، فرهنگ پهلوی)

عِیال، (تك: عَیل): یالان (برهان)، زَن و فرزند، در فارسی بِه گونه‌ی تَك برابر با زن، هَمسرِ مَرد به کار رَوَد

عِیالات، (تك: عِیال): رَمَنِ رَمن، یالان

عیالمَند: ناریکومَند (فرهنگ پهلوی)، یالمَند (برهان)، پورمَند (برهان)

عیالمَندی: یالمَندی

عیالوار: فرزندمَند (فرهنگ پهلوی)، یالوار، یالمند، پورمَند (برهان)، ضَعیفم، یالمَندم،

تنگدستم، چه خوانم داستانِ رامیّ و ویس؟ (سوزنی سَمَرکَندی)

عِیان: ۱ـ به چَشم دیدَن ۲ـ آشکارا

عِیان دیدَن: به چشم دیدن، آشکار دیدَن

عِیان کَردَن: آشکار کَردَن

عِیانَة: چَشم‌زَخم خوردن، چَشم خورد (آنندراج)

عَیائِل، (تك: عِیال): رَمَنِ رَمَن، یالان

عَیب: عاب: آهُك، آهوك (فرهنگ پهلوی)، آهو (صحاح الفرس)، یك آهوست جان را، چو ناریش پیش ـ چو پیش آوَریدی، سَد آهوش بیش (ابوشکور)، آهو (لغت فُرس)، هَرچه ز ایزد بُوَد هَمه نیکوست، هَرچه از تُست، سَر به سَر آهوست (سنائی)، چو بینَد جامه‌های سخت نیکو، بِگوید هَر یکی را چند آهو (ویس و رامین) آك (برهان)

عَیب‌پوش: آکپوش

عَیب‌پوشی: آکپوشی

عَیب‌جوی: دِژبَراز (برهان)، خُرده گیر (برهان)

عَیب‌جویی: نِکوهِش (فرهنگ پهلوی)، خُرده گیری، خُرده بینی

عَیب‌دان: آکدان

عَیب کَردَن: نِکوهیدَن (فرهنگ پهلوی)،

خُرده گِرفتَن

عَیبناك: آهوکناك (فرهنگ پهلوی)، آکناك

عَیبناکی: آهـو کِنِش (فرهنـگ پهلوی)، آکناکی

عَیبَة، عِیبه: در فارسی ۱ـ جامه‌دان ۲ـ زَنبیل، کَرزَن ۳ـ رازگاه (آنندراج) ۴ـ اَنبان ۵ـ جوشَن (آنندراج، از شرحِ خاقانی)

عَیثَر: ۱ـ لایِ تَنُك ۲ـ زاد (= ذات) ۳ـ نشانِ پنهان (لاروس)

عَیثوم: ۱ـ کَفتارِ نَر ۲ـ پیل ۳ـ بچه پیل ۴ـ ماچه‌ی تَندار ۵ـ سَخت و توانا (بهره از آنندراج)

عَیج: ۱ـ سیر نَشُدَن ۲ـ خوشنُود نَشُدَن ۳ـ بهبود نیافتن: با دارو

عِید: ۱ـ جَشن، بَزم، سُور، خواران (فرهنگ پهلوی) ۲ـ خُوی گِرفته (آنندراج) ۳ـ شادی کَردَن ۴ـ فَراهَم آمدن ۵ـ باز گَردَنده: چون بیماری یا اَندوه

عِید: کُوهرُوی، از گیاهان

عِیدِ اَضحَی، عید قُربان: جَشنِ گوسپندکُشان (برهان)

عَیدان: خُرمابُنانِ دراز (آنندراج)

عَیدان، (تك: عود): چوب‌ها، داربویها

عیدرُوی: جَشن روی

عَیدَشون: سوسمارِ درختی (لاروس)

عیدِ غَدیر: عید غَدیرِ خُم: جَشنِ آبگیرِ خم، غَدیرِ خُم جایگاهی است میانه‌ی مکّه و مدینه که در آن جایگاه روز سیزدهمِ ذی الحَجّه، پیامبر اسلام(ص) داماد خود علی(ع) را به جانشینی خود بر گُزیدَند

عَیدَف: پاره ای از چیزی (لاروس)

عیدِ فِطر: جَشنِ روزه گُشا، روزیکم شَوّال

عیدِ قُربان= عیداَضحَی: جَشنِ گوسپندکُشان، روزدهم ذی حجّه

عَیدَم: لادَنِ کَرتی (لاروس)، از گیاهان

عِیدِ مَذهَبی: سور (فرهنگ پهلوی)

عِید نوروز: جَشنِ نوروز

عِیدِ ولادَة، عید تولّد: جَشنِ زادروز، زادسور (فرهنگ کوچك)

عِیدی: نیوك، دَستلاف

عَیر: ۱ـ خَر ۲ـ گورخَر ۳ـ تیزی، دَماغه ۴ـ کُنجِ چَشم ۵ـ پلك ۶ـ مَردُمَك ۷ـ نِگاه، به گوشه‌ی چَشم ۸ـ کوه ۹ـ پیشوا، مِهتَرِ مَردُم ۱۰ـ به گوشه ای رَفتَن ۱۱ـ دُهُل ۱۲ـ میخ ۱۳ـ کوهَكِ گوش

عَیرُالصَّخرة: تیزیِ سَنگ

عَیرُالوَرَقة: راهراهِ بَرگ

عَیرقَبّان: خَرخاکی (لاروس)

عَیَس: سپیدِ چرک

عَیس: آبِ گشن، گشن در پارسی نرینه ای را گویند که ویژه ی تخم کشی و بارور کردنِ ماچه است

عَیساء، مؤنث اَعیَس: مَلَخِ ماده

عَیسوب: مَر زَنگوش (برهان)

عیسی دَم: **عیسی نَفَس**: مُرده زنده کُن، گواژ: پزشکِ کاردان

عیسَوِیّ: عیسَوی در فارسی: کَرساکیک (فرهنگ پهلوی)، تَرسایی (تَرسا، نَصرانی را گفته اند، برهان)، تَرسا

عیسَوِیَّت: کِلیسیاکی (فرهنگ پهلوی)، ترساگَری، تَرساییگَری، کِلیساگَری

عیسَوِیّون، (تك: عیسَوِیّ): تَرسایان

عیسَوِیّین، (تك: عیسَوِیّ): ترسایان

عَیش: ۱ـ زندگانی ۲ـ خوشی، شادی ۳ـ خوشگذرانی ۴ـ خورد و خوراك

عِیشا: در این سروده ی خاقانی: به پاکی مریم از تزویج یوسف، به دوری عیسی از پیوند عیشا، زَهگاه

عیش و طَرَب: خَفَنج (برهان)

عیش و عشرت: ماژ (برهان)

عَیشوم: ۱ـ گیاه خشك، کاه ۲ـ شورگیاه خُشك (آنندراج)

عِیشَة: زیست، زندگی (لاروس)

عِیص: ۱ـ درختِ اَنبوه ۲ـ رُستَنگاهِ نیکو ۳ـ بیخ، بُن، نژاد

عَیطاء مؤنث اَعیَط: درازگَردَن (آنندراج)

عَیطَل: ۱ـ خوش گَردَن، درازگَردَن: زَن ۲ـ خوشه ی پُرشکوفه، خُرمای نَر

عَیفان: بیزار، دِلاشوب

عِیفَة: چارپای بَرگُزیده

عَیفَة: ۱ـ دریاکنار ۲ـ مِیدان ۳ـ گوشه ی خانه

عَیلام: کَفتارِ نَر

عَیلان: کَفتارِ نَر

عَیلَم: ۱ـ وَزَغ ۲ـ دَریا ۳ـ چاه دَهان گُشاد

عَیل، **عَیلَة**: یال (برهان)، زَن و فَرزند

عَیمان: شیرخواه، شیردوست

عَیمَة: شیرخواهی

عِیمَة: بَرگزیده ی دارایی

عَین، **عِین** در فارسی: ۱ـ دیده، چَشم ۲ـ خور، هور ۳ـ پَرتو ۴ـ گِرانبَها، کَمیاب ۵ـ شَهروَندان ۶ـ خانه وَندان، کَدوَندان (= اهلِ خانه) ۷ـ دیدبان، آبیشه (= جاسوس)، چشم و گوش شاه ۸ـ پیشتاز ۹ـ سِپَه دار ۱۰ـ سَروَر ۱۱ـ بَرگُزیده ۱۲ـ گروه ۱۳ـ شَهرَوا (= پولِ رایج) ۱۴ـ بهره خواری ۱۵ـ چَشم زَخم ۱۶ـ کَس ۱۷ـ ناب ۱۸ـ خودِ هَرچیز ۱۹ـ جوشابگاه، جای

جوشیدنِ آب در تَك، مادَرچـاه ۲۰ـ آبنَمـا (= مَظهَرِ قَنات) ۲۱ـ چشمه ۲۲ـ کَژی تَرازو، ناتَرازی ۲۳ـ کَرانه ۲۴ـ نِگاه ۲۵ـ نِگهبان ۲۶ـ کَپّه‌ی ترازو ۲۷ـ آك ـ آهوك ۲۸ـ بَرادَرِ تَنی ۲۹ـ نَمای برونی: در آدمی (= ظاهِر انسان) ۳۰ـ پَرچَم ۳۱ـ مانَند

عَیناء: چَشم دُرُشت: زَن

عَیناً: مانَند، هَمانند

عَینُ البَقَر: ۱ـ گُل مینا (معین) ۲ـ گاوچَشم ۳ـ شَب بوی (برهان)

عَینُ الحیاة: چَشمه‌ی زندگی، آبِ زندگی

عَینَ الدّیك: چَشمِ خروس، از دانه‌های گیاهی (برهان)

عَینُ الرِّضا: به دیده‌ی خُرسَندی

عَینُ السَّـراطین: سَنگِسبُویه، پنج اَنگشت، از گیاهان (برهان)

عَینُ السَّرَطـان: ۱ـ چشم خَرچنگ، تکه‌های آهکی در سنگـدانِ خَرچنـگ که در پزشکی باستـانی به‌کـار می‌رفتـه (بهـره از معین) ۲ـ سِپِستان، از گیاهان

عَینُ القِطّ: ۱ـ سیزاب، از گیاهان ۲ـ بابُونه ۳ـ بابونه‌ی دَشتی

عَینُ القِـطر: ۱ـ نابِ کَتـران، روغنی بدبوی و سیاه که بَر شُتُرِ گَر مالَند ۲ـ چشمه‌ی گُوگِرد (آنندراج)

عَینُ الکَمال: چَشم زَخم (غیاث اللغات)

عَینُ اللامه: چَشم زَخم (برهان)

عَینُ الهُر: دِلرُبا، چَشم گُربه‌ای، از سنگ‌های بهادار

عَینُ الیَقین: آوَریافت، بی گُمان

عِینَك: نادرست نویسی، آیینَك، آیِنَك، چَشمَك (برهان)

عِینَك زَدَن: آیِنَك زَدَن

عِینك ساز: آیِنَك ساز

عِینك سازی: آیِنَك سازی

عینـك یك چشمی، در فرانسوی Monocle: تَك دید

عَینِ گُلشَن: چشمه گُلشَن، جایگاهی است نزدیك تُوس

عِینِ لَعلی، عین مُحَیَّر: عینِ لالی، گونـه‌ای نوشتنِ عینِ تازی: ـعـ

عَینون: غُوكِ نَر (آنندراج)

عَینَه، کاهیده‌ی بِعَینَهُ: مانندِ هَمانند

عَینی: ۱ـ نِژاده ۲ـ ناب ۳ـ بی آلایِش ۴ـ راستین

عُیوب، (تك: عَیب): آهوکان، آك ها

عَیوث: شیر

عُیُورَة، (تك: عَیر): خَران، گُورخَران

عَیُّوق: نِگهبانِ پَروین، از ستارگان

عُیُول: نیازمَندی

عُیون، (تک: عَین): چَشم‌ها، چَشمه‌ها

عَیون: شور چَشم (غیاث اللغات)

عَیهاق: گُمراهی (آنندراج)

عَیهَق: شادمانی (آنندراج)

غ

غاب: تازی است (معین)، پارسی است (لغت فرس، آنندراج)، در فرهنگ لاروس با این آرِش نیامده، یافه، اَزهم شده، بیهوده (لغت فرس)، زانهمه وعدهٔ نیکو به چه خرسند شُدی؟ - ای خردمند بدین نعمت پوسیده ی غاب (ناصرخسرو)

غابّ: ۱- گوشتِ شب‌مانده (لاروس) ۲- شیر بیشه (آنندراج)

غاب: (تك: غابَة)، از ریشه ی پارسی، باغ‌ها، بیشه‌ها، نِیستانها

غابات: (تك: غابَة)، ازریشه‌ی پارسی، باغ‌ها، بیشه‌ها، نِیستانها (بهره از غیاث اللات)، دَشت‌ها

غاب البَحر: بُسَّدِ هزارچَشم

غابُ الرَّمال: نای، نَی، نَی شِنزار، از گیاهان

غابِر: ۱- پایَنده ۲- دَرگُذَرنده (آنندراج) ۳- مانده ۴- گُذشته (لاروس) ۵- آینده ۶- رَوَنده (منتخب اللغات)

غابِرَة: پَس‌مانده، جامانده

غابِش: ۱- فریبکار ۲- سِتَمگَر (لاروس)، غابِش در پارسی نیز هست و برابر است با عنب الدب تازی (برهان)

غابِط: ۱- آرزومَند ۲- رَشك بَرَنده (آنندراج)

غابِن: سُستکار (آنندراج)

غابَة: پارسی تازی گشته، به‌روشِ قَلب ۱- باغ (صادق کیا) ۲- نیزار، نَیستان ۳- نیزه ی دراز

غابِیّات: تیره ی بُسَّدهای هزارچَشم

غادِر: ۱- هیوَندگَر ۲- پیمان شِکَن، (بیوَند =

غَدر، برهان)

غادِرات: (تك: غادِرَة)، بیوَندگَران

غادِرَة، مؤنث غادِر: بیوَندگر

غادِرین: (تك: غادِر)، بیوَندگَران

غادُس: Gadus، یونانی تازی گشته، ماهی روغَنی

غادِف: کشتیبان (آنندراج)، مَلوان

غادوف: پاروی کَشتی (لاروس)

غادِی: ۱ـ شیر، از جانوران ۲ـ پگاه‌رَونده

غادَة: ۱ـ نَرم و نازك، زن ۲ـ نَرم و نازك، نهال

غادِیَة: مؤنث غادِی، وَ، ۱ـ اَبرِ بامدادی ۲ـ بارانِ بامدادی

غاذّ: ۱ـ ریشینه (= ناصور) ۲ـ سُهِش (= حِسّ) ۳ـ رَگاب، دَرچَشم

غاذَّة: جاندانه، مَلاج، بَخشی است از اُستخوانِ سَر که در کودکان چَندی نَرم است

غاذِی: ۱ـ نِگَهبان (آنندراج) ۲ـ خورانَنده

غاذِیَة: مؤنث غاذِی، خوراننده، گُوارَنده

غار: پارسی است و از پیمانه‌ها بوده است

غار: ۱ـ بَرگِ بو ۲ـ دِه‌مَست، از گیاهان (برهان)، این واژه پارسی و تازی است

غار: ۱ـ گِریستكَ (فرهنگ پهلوی)، اِشکِفت (آنندراج)، گاباره (برهان)، گویه (برهان) ۲ـ سُمج ۳ـ کُنام ۴ـ پَستِه ۵ـ گَرد، رَند (= غُبار)

غارّ: ۱ـ ناچیز، بیهوده (آنندراج) ۲ـ ناآگاه ۳ـ چاهکَن (لاروس)

غارات: (تك: غارَة)، تاراج‌ها

غارُالاَرض: دِه‌مَست، از گیاهان، غارِ اسکندریه

غارُالاِسکَندرانِیّ: غار اسکندریّه: دِه‌مَست

غارانیون: Geranium، لاتینی تازی گشته، سِپَنداره، از گیاهان

غارِب: ۱ـ دُوشِ شتر، میان کوهان و گردَن (آنندراج) ۲ـ فرورَونده ۳ـ سُستکار، تَنبَل ۴ـ بالا، بالای هرچیز (لاروس)

غارِب شُدَن، غروب کَردَن: فرو شدَن (معین)

غارَت زَدِگی: تاراجیدِگی

غارَت زَدِه، غارت خورده: تاراجیده

غارت کَردَن: تاراج کَردَن، آپوردَن، تُروفتَن (فرهنگ پهلوی)

غارَتگاه: تاختگاه، تاراجگاه، تُروفتگاه

غارَتگر: اَپارَك (فرهنگ پهلوی)، تاراجگَر،
این است کَز و رخنه به کاشانه‌ی مَن شُد ـ
تاراجگَر خانه‌ی ویرانه‌ی مَن شد (وحشی)

غارَتگَری: ۱ـ تاراجگری ۲ـ دُزدی، راهزَنی (معین)

غارَتیدن: تاراجیدَن

غارِث: گُرُسنه (لاروس)

غارِثَة، مؤنث غارث: گُرُسنه

غارِز: ۱ـ ماده شُتر کَم‌شیر ۲ـ نادان

غار ژرف: گاباره‌ی ژَرف، گواژِ: این جهان

غارِس: درخت نشانَنده (غیاث اللغات)، دِرَختکار

غارِض: ۱ـ دِرازبینی ۲ـ آغازِ روز

غارِ غَم: گاباره‌ی اَندوه، گواژِ: ۱ـ زِندان، بَندی‌خانه ۲ـ گورِ گُنَهکاران (بهره از برهان)

غارِق: تَکابیده

غار گیلاس: پارسی است، چَرم گیله، از گیاهان

غارِم: تاوان‌پَرداز

غارَة: غارَت در فارسی، آپورِش، اَپَر، دَهیك (فرهنگ پهلوی)، تاراج (لغت فرس)، دانی که دِلِ مَن که فِکَندست به تاراج ـ آن دو خط مشکین که پَدید آمَدَش از عاج (دقیقی)، نوای بُلبُل و آوای دُرّاج ـ شِکیب عاشقان را داده تاراج (نظامی)، تارات (برهان)

غارِیقا: یونانی تازی گشته، شَنبَلید، از گیاهان

غاریقون: اغاریقون: Asarikon، یونانی تازی گشته، غارچِ چَمَنی، سَماروغِ دَشتی

غاریقونِ اَبیَض، غاریقونِ طِبّی: سَماروغ پزشکی، سماروغِ خویگیر، کمسه

غاریقونِ بَلوط: غارچِ خون‌بَند، غارچِ بَلوت، غارچِ آتش‌زنه، غارچِ آتش‌افروز

غاریقون خوراکی: غارچ پرْوَرِشی، غارچِ خوراکی، سَماروغِ خوردَنی

غاریقون طِبّی: بنگرید به غاریقونِ ابیَض

غاریقونِیّات: تیره‌ی غارچ‌های چَمَنی

غارِیّات: تیره‌ی دِه‌مَستان

غاز: Gaz، لاتینی تازی گشته، بنگرید به گاز

غازالاق: نادرست نویسی غازالاغ، غازلاخ، غازلاغ، واژه‌ی پارسی است، از پَرَندگان

غازانی: نام دارویی که به‌دستور غازان‌خان ساخته شده (معین)

غازاياقی، قازیاغی: غازیاقی، ترکی، پاکلاغی، پای زاغان (آننداج)، از گیاهان

غازغان، قازقان: ترکی مغولی، دیگِ مِسین

غازِل: ریسَنده، مَرد

غازِلَة: ریسنده، زَن، مؤنث غازِل

غازماغازی: غازمَغازی، پارسی است (= کاشی مُعرَّق)

غاز وَحشی: سی (فرهنگ پهلوی) (گویش کردی مهاباد)

غازی: به‌آرِش: ۱ـ روسپی ۲ـ رَسَن‌باز، بَندباز ۳ـ چَرغَند، چَرب‌روده، وَ (لُقمه)، پارسی است

غازِی: کُشَنده‌ی بیدینان (بهره از غیاث

اللغات)، پیکارگَر، جنگجو (لاروس)

غازیانه: دلیرانه (آنندراج)

غازی‌پیشه: پیکارپیشه

غازی‌خیری: ترکی از تازی، شَهرَوای زرّینه، هنگام فرمانروایی عُثمانیان، برابر با ۸۴ غروش (بهره از معین)

غازی عتیق: ترکی از تازی، شَهرَوای زرّینه، برابر با ۹۵ غروش (بهره از معین)

غاسِق: ۱ـ ماه ۲ـ شَبگاه ۳ـ شَبِ تار ۴ـ مار سیاه (لاروس) ۵ـ سَرد ۶ـ اَهریمَن

غاسول: ۱ـ اُشنان (برهان)، از گیاهان ۲ـ بَرهوی گیاهی (بَرهو = صابون)

غاشّ: ۱ـ دُشمَن کام ۲ـ کینه‌وَر ۳ـ تَرفَندگَر، فریبکار

غاشِم: ۱ـ سِتم‌پیشه ۲ـ زورستان

غاشُول: غاسُول، بنگرید به غاسُول

غاشِیَة: غاشِیه در فارسی ۱ـ دَفنوك (برهان)، زین‌پُوش ۲ـ رَستخیز ۳ـ دَردِ شِکَم ۴ـ بیهوش کننده (آنندراج) ۵ـ پوشانَنده ۶ـ کوهه‌ی پالان ۷ـ آتشِ دوزَخ (لاروس) ۸ـ برون شامه‌ی دِل

غاشیه‌باف: دَفنوك باف، زین‌پوش باف

غاشیه‌بَردوش: دَفنوك بَردوش، گواژِ: فرمانبردار (برهان)

غاشیه‌دار: دَفنوکدار، گواژِ: زاوَر، چاکِر

غاشیه‌کِش: دَفنوك‌کِش

غاص: ۱ـ گلوگرفته ۲ـ پُر، انباشتِه

غاصِب: زورسِتان، سَگسار (بهره از برهان)، مُفت‌رُبا

غاصِبانه: زورسِتانه، سَگسارانه

غاصِبُون: (تك: غاصِب)، زورستانان، سَگساران

غاض: ۱ـ فَراهم آمَده، اَنبوه ۲ـ شبِ روشن ۳ـ شَبِ تار، ازواژگان دوپهلو (آنندراج)

غاضِی: ۱ـ تاریکی ۲ـ روشَنی، ازواژگان دوپهلو (آنندراج)

غاط: ۱ـ گروه ۲ـ پَستِه، زمینِ پَست (آنندراج)

غاطوس: Kētos، یونانی تازی گشته، ماهی

غاطِی: ۱ـ تاریك ۲ـ بِسیار

غاغ: پودینِه (آنندراج)، پونه، از گیاهان

غاغاطی: غاغاطیس، شَبَه (= شَبَق)، از سنگ‌ها

غاغَة، بلُغَتِ عُمّان: پُودَنه (برهان)

غاف: کَهور، از گیاهان

غافِث: پارسی تازی گشته، غافَت، جِگَردارو، از گیاهان دارویی

غافر ۱ـ بَخشنده‌ی گناه (غیاث اللغات) ۲ـ نام یکی از سیمنادهای نِبی (= سوره‌های قُرآن)

غافِرُالذَّنب: بَخشنده ی گناه

غافِرُالذُّنُوب: بَخشَنده ی گناهان

غافِصَة: سَختی، سَختی زَمانِه

غافِل: سُوتَك (فرهنگ پهلوی)، فَرناس (لغت فرس)، تو پاك باش و زناپاك هیچ باك مَدار - اگر جَهان هَمه فَرناس شُد، مَشو فَرناس (ناصرخسرو)، این جهان سَر به سَر هَمه فَرناس - بر جهان من یگانه فَرناسم (بوشکور)، بَرناس (برهان)، ناآگاه

غافِلات: (تك: غافِل)، فَرناسان

غافِلانه: سُوتَکیك (فرهنگ پهلوی)، فَرناسانِه

غافِل خواندَن، غافِل شِمردن، غافِل دانستن: فَرناس خواندن، فَرناس دانِستَن

غافِل دِل: سوتَکدِل، فَرناسدِل

غافِل شُدَن: فَرناسیدَن

غافِل کَردَن: فَرناساندَن، گول زدن

غافِل گِرفتَن: فروگِرفتن، فَرناس گرفتن

غافِلگونه: فرناسگونه

غافِلگیر: فَرناسگیر، ایواره (گویش گیلکی)

غافِلگیری: فَرناسگیری

غافِل وار: فَرناسوار

غافِلَة، غافِله در فارسی، مؤنث غافِل: سُوتَك، فَرناس

غافِلی: ویستاری، سُوتَکی (فرهنگ پهلوی)، فَرناسی، ناگاهی

غاق، غاقَة: پارسی تازی گشته، غاز، سیاغاز

غاقه: غاغَة، بنگرید به غاغَة

غال: کوپَله (= قُفل)

غالّ: دِرَختناك، روییدَنگاه

غالات: (تك: غال)، کوپَله‌ها

غالالوط، غالالوطا: یونانی، آرامی تازی گشته، نیلوپَر هندی (= باقلای قبطی)

غالِب: ۱- تَرونیش (فرهنگ پهلوی)، فَرخاد (برهان)، پیروز، چیره ۲- فَرَهیست (فرهنگ پهلوی)، بیشتر

غالِبُ الظَّن: گُمانِ چیره

غالِب آمدن: پیروز شُدَن، چیره گَشتَن

غالِب آواز: چیره آواز

غالِباً: بیشتَر

غالِب شُدَن: چیره شُدَن

غالِب کَردَن: چیره کَردَن

غالِب گردیدَن، غالِب گَشتَن: چیره شُدَن، پیروز گَشتَن

غالِبیَّت: کُنشِ ساختِگی، چیرگی

غالِبین: (تك: غالِب)، فَرخادان، چیرگان

غالِی: ۱- گرانبَها ۲- گُوشت فَربه ۳- گزافَنده ۴- نام هریك از گروهی که علی‌ع را خدا

می‌دانند

غالیابار: غالیه بار، بنگرید به غالیه بار

غالیس: Galeopsis ، لاتینی تازی گشته، شاهدانه‌ی دروغی

غالین: غالی، قالین، قالی، بنگرید به قالی

غالیوس: Galeopsis ، لاتینی تازی گشته، شاهدانه‌ی دروغی

غالیونِ اَصل: Galium verum ، لاتینی تازی گشته، شیرپنیر، از گیاهان (گویش گیلکی)

غالِیَة، غالیه در فارسی: ۱ـ هَرهَفت (برهان)، بویه‌ای که از آمیزش مُشك و دیگر بویه‌ها پَدید آید و رنگ آن سیاه است ۲ـ گرانبها (مؤنثِ غالِی)

غالیه‌آسا: هَرهَفت آسا

غالیه اندایه: هَرهفت اَندایه

غالیه‌بار: ۱ـ هَرهفت بار ۲ـ خوشبوی

غالیه‌بُوی: هَرهفت بوی

غالیه جَعد: هَرهَفت مَرغول

غالیه‌مُوی: هَرهفت مُوی

غامِد: ۱ـ پُربار، چون کشتی ۲ـ پُرشده، چون چاه (بهره از لاروس)

غامِر: ویران

غامِرَة، مؤنث غامِر: ویران

غامِض: ۱ـ پیچیده، دَرهَم، دُشوار ۲ـ گُمنام (لاروس) ۳ـ خوار، پَست ۴ـ دَرپیچیده

غامِضَة، غامِضه در فارسی ۱ـ پیچیده، گُنگ ۲ـ خانه‌ی پَرت (= الدّار الغامِضَة)

غامِفت: غانِفت، کانِفت، بنگرید به کانِفت

غانغرایا: غانقرایا: Gaggraina ، یونانی تازی گشته، گَندریش

غانِم: پَروه گیر (پَروه = غنیمَت، برهان)

غانِماً: تندُرست، بَهره مَند

غانِی: ۱ـ بی‌نیاز، تَوانگَر (لاروس) ۲ـ آوازه‌خوان، سرودگوی

غانیات: (تك: غانِیَة)، بُرنازنانِ پاك، زنانِ بِساز، زنانِ سازگار

غانِیَة، مؤنث غانی ۱ـ بی‌نیاز، زن از داراكِ شُوی، تَوانگَر، زن ۲ـ بُرنازَنِ پاك ۳ـ زَنِ بساز، سازگار

غاوِی: گُمراه

غاوِیَة، غاویه در فارسی ۱ـ گُمراه، زَن (مؤنث غاوی) ۲ـ اَبرِ بامدادی

غایات: (تك: غایَة)، پایانِ‌ها

غائِب، غایِب در فارسی ۱ـ اَوِن، اَوناك، اَونافت (فرهنگ پهلوی)، نَبوده، نَباشنده، وَن (گویش کردی مهاباد) ۲ـ پوشیده، نَهان ۳ـ گُم

غائبانه، غایبانه: اَونیك، دَرنبودِگی، وَنانه

غایب شُدَن: ۱ـ اَوناکیدَن ۲ـ نَهانیدن

غایب شُدَنَـک، قایم شُدَنـک، قایِم بوُشـک (به برداشتِ جمـالزاده در یکی بود یکی نبـود): سَرمـامَـک (برهـان)، چَش مَرغَـک (گویش سیستانی)

غایبی مُرَصَّع: زیوَرتار، از سازها

غائبـین، (تک: غائـب)، غایبـین در فارسی: نَبودِگان، اَوناکان

غائِـر: ۱ـ فروروَنـده، چون آب ۲ـ نشـیب (آننداراج)

غائِـرَة، مؤنث غائـر: و ۱ـ نیمروز ۲ـ چُرتِ نیمروز

غائِص: ۱ـ دَرآینده، فَرارِسَنده ۲ـ تازَنده، برچیزی

غائِصَة، مؤنث غائِص: بیدَشتان نما

غائِط، غایَط در فارسی ۱ـ چَمین، (برهـان)، پلیدی آدمی ۲ـ پَستِه ۳ـ آبریزگاه

غایَط کَردَن، ریستَن: ریدَن

غائِـلَة، غایِله در فارسی، ۱ـ آسیب، گَزَنـد ۲ـ بَدآمَـد ۳ـ پَتیار، سَختی ۴ـ تَباهی ۵ـ بَدی ۶ـ شکافِ تالاب ۷ـ مامِ شیرِده

غایَة، غایَت در فارسـی ۱ـ پایان ۲ـ پَرچَـم (لاروس) ۳ـ آماج

غایَةُ الآمال: مَرزِآرزوها

غایَةُ الاَمانی: مَرزِخواستِه‌ها

غایَةُ القُصوَی: مَرزِآرمان

غایَةَ مافِی الباب: مَرزِسُخَن

غائِی، غایی: پایانیک، فَرجامیک

غُبّ: ۱ـ آبراهـه (= تُرعـه) ۲ـ خیزاب، که دریاکنار را فرا گیرد ۳ـ دَرّه (لاروس) ۴ـ زمینِ پست (آننـدراج)، پَستِه ۵ـ آبمان، ایستادَنگاهِ آب

غَباء: ۱ـ دَروا (لغت فرس)، گردِپراکَنده درهَوا ۲ـ زمینِ دَرنَوردیده

غُبار: ۱ـ وَرت، گَرت، مَزناه (فرهنگ پهلوی)، گَرد، رَنـد (برهـان)، تُوزوَخُل (گویش کردی مهاباد) ۲ـ دُشمَنان

غُبارالذَّرّی: فروریزه (لاروس)، ریزش‌های

غُبـارآلـوده: گَـردآلـوده، وَرتیك (فرهنـگ پهلوی)، مِزگَه (برهان)

غُبارآلودِگی: وَرتِش، گَردآلُودِگی

غُبـارآوَردن چشـم: ۱ـ خیره شُدَن چَشم ۲ـ سپیدشُدَن چَشم

غُبارِنشاندَن: رُفتَن، رُوبیدَن

غُبارِنشستَن: گَرد نِشَستَن

غُباری: ۱ـ اَندوه، رَنج (معین) ۲ـ گَرتی، گَرته‌ای

غُباری گرفتن: اندوهناك شُدَن (معین)

غُبارِیَّة، غُبارِیّه در فارسی ۱ـ اَزگیل ۲ـ اَنگورِ

خِرس، از گیاهان

غَبّاش: رَزخور، گونه ای سوسکِ آسیب‌رسان به تاک

غُبّان: توتَك‌ماهی

غَبانَة: سُست خِرَدی

غَباوَة: کُندهوشی

غَبَب: ۱ـ زیر زَنَخ، درگاو ۲ـ گوشتپارهِ، زیرگلو، در خروس

غِبر: کینه (آنندراج)

غُبر: مانده، پَس‌مانده

غَبـر: ۱ـ تیره گشـتَـن ۲ـ دَرگُذشتَن ۳ـ رَفتَن (آنندراج)

غَبَر: ۱ـ خاك ۲ـ وَرجاوَندی ۳ـ رَفتَن (آنندراج)

غَبِر: ۱ـ گردآلود ۲ـ زَخمِ زیرین

غُبر: ماهی روغنی

غَبـراء، مؤنث اَغبَـر ۱ـ کبكِ ماده ۲ـ زَمین ۳ـ زَمینِ درختناك

غَبرَة: گَردناکی، گَردآلودِگی (لاروس)

غُبـرَة: ۱ـ گَرد و تیرِگی (آننـدراج)، تیره‌رَنگی (لاروس)

غَبَس: ۱ـ خاکِستـری، خاکِستَـرگونی ۲ـ تاریکی ۳ـ تاریك شُدَن

غَبِش: تاریك، شَب تاریك

غَبط: ۱ـ دَستـه‌ی درودِه ۲ـ رَشـك ۳ـ آزمودن فَربِهی

غِبـطَة: غِبطِه در فارسی ۱ـ پُژهان (برهان) ۲ـ رسانه (= حَسرَت) ۳ـ آرزومَندی ۴ـ شادمانی ۵ـ سود

غَبغَب: اَرزَنـه (گویش گیلکی)، زیرزَنَـخ، زَنَخَك

غَبق: می نوشی، در شبانگاه، شامنوشی

غَبن: ۱ـ اَنفَت (برهان)، زیان بردن در سودا ۲ـ زیان ۳ـ دَریغ

غَبنِ فاحِش: اَنفَتِ روشَن

غَبنِ یَسیر: اَنفَتِ اَندَك

غَبنا: فُسوسا

غُبـوب: (تك: غُبّ)، آبـراهـه‌ها، خیزاب‌ها، دَرّه‌ها

غُبـور: ۱ـ به جا مانـدَن ۲ـ دِرَنـگ کردَن (آنندراج)

غَبُوق: شامنوش، مِیِ شَبانه

غَبُوك: غَبوق، بنگرید به غَبُوق

غُبوَة: نادانی (لاروس)

غَبِیّ: کُنـدهوش (بهره از غیاث اللغات)، کانا (= جاهل)، کودَن

غَبیب: ۱ـ گوشتِ شَب‌مانده ۲ـ آبکَند

غُبَیراء: ۱ـ سِنجِد، از گیاهان ۲ـ مِیِ گاوَرس (غیاث اللغات) ۳ـ چوبدانِـه (برهـان) ۴ـ

بارانَك (گویش گُرگان)، از گیاهان

غُبَیس: گُرگِ خاکستری

غَبیط: ۱ـ زیرکَجاوه ۲ـ آبکَند

غَبین: سُست‌رای

غَبینَة: ۱ـ فریب (لاروس) ۲ـ بی‌خِرَدی، دَر خرید و فروش

غَتّ: ۱ـ دِل آزُردَن، رَنجاندَن ۲ـ زَخم زَبان ۳ـ خَبه کَردَن ۴ـ مانده گرداندَن: سُتور را ۵ـ پیاپَی آوردَن ۶ـ خنده‌ی پنهانی

غَتم: دَمدار، گرمای دَمدار

غَثّ: ۱ـ لاغِر، کَم گوشت ۲ـ سخنِ تَباه ۳ـ روان شُدنِ ریم، روان شُدَن چرك، سَر باز کردن

غُثاء: ۱ـ کَف ۲ـ کَفَك، کَپَك ۳ـ میرَنده ۴ـ خنزِرپنزِر

غُثاءَة: آب آورد (لاروس)

غُثَّة: ۱ـ گوسفندِ لاغر ۲ـ اندکی از تُوشِه (لاروس)

غَثَر: پُرزِ، پُرزِ جامه

غَثراء، مؤنث أغثَر ۱ـ مردم فرومایه ۲ـ مردم کوچه و بازار ۳ـ توده‌ی مردم ۴ـ رنگِ تیره ۵ـ کَفتار

غَثَرَة: فَراخسالی، اَرزانی (آنندراج)

غُثرَة: ۱ـ سُرخِ تیره ۲ـ سَبزِ تیره ۳ـ گروه مردم (آنندراج)

غَثَرِیّ: کِشتِ بارانخور

غُثم: ریزه نان

غُثمَة: رَنگ تیره

غَثمَة: هزارلا، هزارخانه‌ی شِکَنبه (لاروس)

غَثّ و سَمین: دوناسان، چون: اَندك و بسیار، نیك و بَد، توانگر و درویش (آنندراج، از بهار عَجَم)، کَم گوشت و پیه ناك، لاغر و فربه

غَثی: ۱ـ شوریدَنِ شِکَم ۲ـ اَبرناك شُدَن

غَثَیان: شوریدَنِ شِکَم، دِل به‌هم خوردِگی

غَجَر: ترکی ۱ـ کولی، گَربال بَند ۲ـ پیش بین، مُرواگیر، این واژه از ترکی به تازی نیز رفته

غَجَرچی: ترکی، راهنما (معین)

غُجوم: مغلوب غُموج: (تك: غَمَج)، شتر بچگان (آنندراج، از منتهی الارب)

غَجوم: ماهی کاریز، ریزه ماهی

غَد: ۱ـ فَردا ۲ـ روزِ آرزو ۳ـ رستاخیز

غَداء: ناشتایی، بامدادانه

غُداد: دَردِ دِژپیه (= غُدّه)، گُندَدرد

غِداد: (تك: غُدَّة)، دِژپیه‌ها، گُندها

غَدّار: ۱ـ پیمان شِکَن ۲ـ فریبکار

غِدار: ۱ـ ماندَن ۲ـ گذاشتَن (آنندراج)

غَدّارَة: پارسی تازی گشته، غَدّاره، غداره، شِشلول (واژه‌ی غداره در پارسی، ریشه سنسکریت دارد و برابر است با تیر پیکان که

به گونه‌ی بیل ساخته می‌شده است و سپس به گونه‌ای از دشنه‌ی پهن نیز غدّاره گفته شده، واژه‌ی خویشاوَند آن غدر و غَدرَك یا گدرَك است)

غَدّارَة، مؤنث غدّار ۱ـ پیمان شِکَن، زَن ۲ـ فَریبکار، زَن

غُدارَة: پَس‌مانده، بازمانده

غَدّاری: در تازی نیامده، فَریبکاری

غُداف: ۱ـ زاغ ۲ـ گیسوی دراز، زُلفِ سیاه

غُدافِیّ: پَرکَلاغی، از رنگ‌ها

غِدان: چوب رَختی (لاروس)

غُدانِیّ: نوجَوان، بُرنای نَرم‌اندام، جوانِ شاداب

غُدانِیّ الشَباب: شادابیِ جَوانی

غَداة: پگاه (لاروس)

غدائـر، غَدایِر در فارسی (تك: غَدیرَة)، گیسوان بافته (آنندراج)

غَدائر، غَدایر، در فارسی (تك: غَدیر)، فَرغَرها، آبگیرها

غدب: خِپله، مَرد

غُدَد: (تك: غُدَّة)، دِژپیه‌ها، آژَخ‌ها، گُندها

غَدر: بیوَند (برهان)، پیمان شِکَنی، دُشمَن‌کامی، فَریب، غدر و گَدر = گَدرَك و به آرِشِ زینه پارسی است. غَدرَك نیز همان آرِش زینه یا جنگ‌اَفزار را دارد و هم چنین جامه‌ی رَزم

غَدّران: پیمان شِکَنی

غَدِغَن، غَدِقَن: ترکی مغولی، اَرواکی (فرهنگ پهلوی)، در برهان این واژه برابر است با: شتاب، وَ، تاسِه

غَدَف: فَراخسالی، اَرزانی (آنندراج)

غِدفان: (تك: غُداف)، زاغان

غَدَق: آبِ بسیار (آنندراج)

غَدَن: ۱ـ دَسترس ۲ـ نیکی ۳ـ نَرمی ۴ـ سُستی، سُست دینی ۵ـ فروهِشتِگی

غُدنَة: ۱ـ سُستی ۲ـ فروهِشتِگی

غَدو: فَردا (غیاث اللغات)

غُدوَة: پگاه (آنندراج)

غَدود: برگرفته از غُدَّة در فارسی، گُردِه گوشت

غَدور: پیمان شِکَن

غُدَّة، غُدّه در فارسی: گُنـد (پهلوی، این واژه هنوز در شوشتر و پاره‌ای از شهرهای خراسان به کار می‌رود، واژه‌ی Gonē، دَر یونانی و Gonad، در انگلیسی از همین ریشه است)، مُغُنـدِه (برهان)، دِژپیه (فرهنگستان)، دُشپیل (برهان)، آژَخ (آنندراج)، کُلَن (برهان)

غُدَّهٔ بَدخیم: گُندِ بَدخیم

غُدَّهٔ پاراتیروئید: سازاکُلَن

غُدَّهٔ تیروئید: فَرکُلَن

غُدّهٔ دَرقی: غدهٔ تیروئید: فَرکُلَن

غُدّهٔ زیرمَغزی، هیپوفیز: گُندِ زیرمَغزی

غُدّهٔ زیرجلدی: تُوشک، هم‌آوای کوشک (ویژگیهای دَستوری و فرهنگ واژه‌های گیلکی)

غُدّه‌های اَشکی، غُدَدِ دمعه: گُندهای اَشکی

غُدّه‌های بُزاقی: گُندهای خَدویی (بهره از گزینش فرهنگستان)

غُدّه‌های تحت فَکّی: گُندهای زیرآرواره (بهره از گزینش فرهنگستان)

غُدّه‌های تَحتِ لِسانی: گُندهای زیرزبانی (بهره از گزینشِ فرهنگستان)

غُدّه‌های تَناسُلی، غده‌های جِنسی: گُندهای زَهاری، گُندهای گُنیگ

غُدّه‌های جِنسی: گُندهای گُنیگ

غُدّه‌های چَربی: گُندهای چَربی

غُدّه‌های فوق کُلیَوی: گُندهای فَراگُرده

غُدّه‌های لمفاتیکی: غُدَد لَنفاوی: گُندهای بافآبی

غُدَی: (تك: غُدَّة)، گُندها

غَدیاء، مؤنث غَدیان، چاشت خوار (آنندراج)

غَدیان: چاشت خوار

غَدیر: فَرغَر (برهان)، آبدان (برهان)، آبگیر، تالاب

غِدّیر: پیمان شِکَن

غَدیرِ خُمّ: تالاب خم، جایگاهی است میانه‌ی مکه و مدینه که پیامبر اسلامص در آن جایگاه علیع را به جانشینی خود بَرگزیدَند

غَدیرَة: ۱ـ پاره گیاه ۲ـ گیسوی بافته (آنندراج)

غَذّ: ۱ـ آماسیدَن ۲ـ ریمیدَن، چرك کَردَن

غَذا: شاشِ شُتُر

غِذاء، غَذا در فارسی: خوارِش، خوارتیك، خوارِن، چاشتَك (فرهنگ پهلوی)، خوردَنی (آنندراج)، خوارِه (برهان)، خورِش، سِپَه را خورِش بَس فراوان نَماند ـ به جُز گُرز و شمشیر، دَرمان نماند (فردوسی)

غذاپذیر: خورِش پَذیر، گوارَنده

غذاپذیری: خورِش پَذیری، گوارَندگی

غذاجوی: خورِش جوی

غذاخور: خورِش خور

غذاخوردَن: خوردَن

غذا خورانـدَن، غذا دادَن: خوارنیدَن (فرهنگ پهلوی)، خورانیدَن، واسنیدَن (فرهنگ پهلوی)

غذاخوری: ناهارخوری، خوردَنگاه

غذاساختَن: خورِش ساختن، خوالیگری

غذاساز: خوالیگر، آشپَز

غذاکشیدَن: خورِش کشیدَن
غذانخورده: اَخوارتار (فرهنگ پهلوی)، نَخورده
غذای آسمانی: مینوك خوارِش (فرهنگ پهلوی)
غذایافتَن: خورِش یافتن
غذای اَندَك: کُوتَك سُور (فرهنگ پهلوی)، خَورای (برهان)، هم‌آوای سَرای
غذای بَد: دُش‌خوارِش (فرهنگ پهلوی)، دِژخورِش
غذای رُوزانه: رُوجیك (فرهنگ پهلوی)، رُوزی
غذای شَب: شام (فرهنگ پهلوی)
غذای شَب‌مانده: سَتِه (برهان)
غذای صُبح: سُور (فرهنگ پهلوی)، ناشتاب (برهان)، ناشتایی
غذای قربانی: مینوك مَیزد، (فرهنگ پهلوی)، خورِش مینویی
غذای محبوسین: اَفراه، زِواه (برهان)
غذایی: خوارِشی، خوارِشیك (پهلوی)
غَذو: ۱ـ خورانیدَن، خورِش دادَن ۲ـ شتافتَن ۳ـ پَروراندَن ۴ـ خون‌رَوان شُدَن
غَذَویّ: دایه‌دار
غَذیذَة: ۱ـ ریم ۲ـ زَرداب ۳ـ گوشتِ مُرده (آنندراج)
غَذیرَة: خوراكِ چوپان
غَذیمَة: چاه فراخ (لاروس)
غَرّ: ۱ـ شِکَنِ جامه ۲ـ نَوَردِ پوست (آنندراج)
غِرّ: ناآزموده کار (غیاث اللغات)، نونیاز (= مبتدی، برهان)
غُرّ، (تك: اَغَرّ): ۱ـ بزرگان، سَرشناسان ۲ سپیدی‌های پیشانی (غیاث اللغات)
غَر: برابر با جِه و جاف و روسپی و هم‌چنین غُر برابر با (دَبّه‌خایه) وَکسی که بیماری جَخش (= گوآتر، Goitre) دارد و هم‌چنین غِر که به نادرست آن را قِر می‌نویسند، پارسی است
غَرا: ۱ـ سِریشُم ماهی (غیاث اللغات) ۲ـ گاوساله، گوساله ۳ـ نوزاده ۴ لاغر (آنندراج) ۵ـ چَسب (لاروس) ۶ـ چسپانیدَن ۷ـ شگفت داشتَن ۸ـ آزمَند گردیدَن (آنندراج)
غَراء: آزمَندی (لاروس)
غِراء: ۱ـ سِریشُم، چَسب (لاروس) ۲ـ مالیدَنی ۳ـ کَمی، در هَرچیز ۴ـ نادانی ۵ـ تیزی شمشیر (غیاث اللغات) ۶ـ رَوِش ۷ـ سَردبازاری
غَرّاء، مؤنث اَغَرّ ۱ـ سفید و روشن ۲ـ دَرَخشان (معین) ۳ـ اُستوار و بُلَند، سُخَن ۴ـ سَگ‌ماهی (لاروس)

غُراب: ۱ـ زاغ، کَراکَر (برهان) ۲ـ تیزی ۳ـ اَندازه و مَرز ۴ـ تگرگ، یَخچه، بَرف ۵ـ پَسِ سَر (آنندراج) ۶ـ آغاز هرچیز ۷ـ لَبه (لاروس) ۸ـ گونه‌ای کشتی (غیاث‌اللغات)، کشتی نیش کَلاغی

غُراب الأسوَد: کلاغ سیاه (لاروس)

غُراب الأبقَع: کَلاغِ پیسه (لاروس)

غُراب البَین: زاغِ سیاه، زاغِ مَرَخشِه (= نَحس)، زاغِ سُرخ‌پا

غُراب الفأس: لبه‌ی تَبَر، لَبه‌ی تیزِ تَبَر (لاروس)

غُراب الزَّرع: کلاغ سیاه (لاروس)

غُراب القَیظ: کلاغ زاغی (لاروس)

غُراب اللَّیل: ماهیخوارِ شَبانه

غُرابان: کَلاغه‌ها، دوسَر بخش بالای ران، زیرِ سُرین

غُرابِ زمین: زاغِ زمین، گوازِ: شب تاریک (برهان)

غُرابِ سیه: زاغِ سیه، گوازِ: شَب

غُرابَة: ۱ـ سَرستون ۲ـ اِزاره‌ی بَرجسته (لاروس)

غِرابَة، غِرابَت در فارسی: پوشیدِگی، پَرخیدِگی، ناهنجاری، دَر گفتار

غُرابیّ: ۱ـ افزوده‌ی کَلاغی، نوک کلاغی، در اُستخوان دُوش ۲ـ کلاغی، زاغی، زاغگون ۳ـ خُرمای سیاه، خُرمای زاغی ۴ـ نان بادامی

غُرابیّات: زاغیان، تیره‌ی زاغ‌ها

غَرابیل: (تک: غربال)، از ریشه‌ی پارسی، گربال‌ها

غُرابیَّة: زاغگونِگان، تیره ای از گَزافَندگان (= غلّات شیعه) که باور دارند محمدص و علیع چون دو زاغ، همانند یکدیگَرند

غُرابیّه، از غُرابیّ: در فارسی، نانِ بادامی

غِراث: (تک: غَرثان)، گُرسنِگان

غُراثَی: (تک: غرثان)، گُرسنِگان

غَرّاد: از ریشه‌ی پارسی، نَیکَده ساز، نَیکَده = خانه‌ی نایی، غَردساز

غَراد، غَرادَة: سَمارُوغ

غَرّار: فریبَنده

غِرار: ۱ـ نُوکِ زینه، نوک شمشیر، نیزه، تیر ۲ـ تیرِ نمونه ۳ـ خوابِ کوتاه، چُرت (لاروس) ۴ـ سَردبازاری ۵ـ رَوِش ۶ـ شتاب ۷ـ اندازه (آنندراج)

غَرارَة: ۱ـ سپیدگشتن ۲ـ ناآزمودِگی ۳ـ فَرناسی (= غفلت) ۴ـ ۵ـ نوجوانی، کَمسالی

غِرارَة: گُوال (جوال تازی گشته، برهان)

غِراس: نهال (لاروس)

غِراسَة: نهالِ کُوچَک، نهالِ خُرمابُن

غِراف: پیمانه‌ی بُزُرگ (لاروس)

غَرّاف: ۱ـ پُرآب ۲ـ فَراخ‌رو، اَسپ

غِراف: پیمانه‌ی بُزُرگ (لاروس)

غُرافَة: مُشتی آب (آنندراج)

غَرام: ۱ـ آز (لاروس) ۲ـ شیفتِگی ۳ـ بَدی پیوسته (آنندراج) ۴ـ شِکَنجه

غَرامَة، غَرامَت در فارسی: تاوان (صحاح الفرس)

غَرامَت خواستَن: تاوان خواستَن

غَرامَت دهنده: تاوان دهنده

غَرامَت سِتَدَن: تاوان سِتَدَن

غَرامَت کشیدَن: تاوان پذیرفتَن

غُرّان: سیاب‌ها، گُنبَدَك‌ها (= حباب‌های آب)

غَرانِق: (تك: غُرنوق)، جَوانان زیبا، کُلَنگ‌ها، کاکُل‌ها

غَرانیق: (تك: غُرنوق)، جَوانانِ زیبا (غیاث اللغات)، کُلَنگ‌ها، کاکُل‌ها

غَرانیق العُلَی: بُت‌ها، فَغ‌ها

غَرائِب، غَرایِب در فارسی (تك: غَریبَة)، ۱ـ دورَك‌ها، دوره‌ها ۲ـ نویافته‌ها ۳ـ شگفت‌ها، فافاها

غَرائِز، غَرایِز در فارسی (تك: غَریزَة): ویرها

غَرب: خوروَران (فرهنگ پهلوی)، خوربَران، خاوَر (صحاح الفرس)، مهردیدَم بامداد ان چون بتافت ـ از خراسان (= خورآیان)، سوی خاوَر می شتافت (رودکی) ۲ـ آغاز هرچیزی ۳ـ مَرزواَندازه ۳ـ تیزی تیغ ۴ـ تیزی زَبان ۵ رَگاب، درچشم ۶ـ اَسپ تیزرو ۷ـ تیزی دَندان، شادابی دَندان ۸ـ خَدوگاه، دَردهان ۹ـ اشكِ چَشم ۱۰ـ آبله‌ریزه، در چشم ۱۱ـ رَوانیِ می ۱۲ـ دوری ۱۳ـ دوررفتَن ۱۴ـ پنهان گَشتَن ۱۵ـ شادمانی نمودَن ۱۶ـ دِرَنگی کردَن (بهره از آنندراج) ۱۷ـ دُولِ کَلان

غَرَب: ۱ـ کَوَن (برهان)، پَدَه (آنندراج) ۲ـ سِپیدار (غیاث اللغات) ۳ـ بیدپَریشان ۴ـ گُندَكِ چشم (= Anchilops، در لاتینی)

غُرب: دُوری، آوارِگی

غُرُب: ۱ـ راهی (= مسافر) ۲ـ مانی (= نادِر)

غُرَباء: (تك: غَریب)، فافاها، نویافته‌ها، دورشَوندگان، آوارِگان، بیگانِگان، اَنوتَکان

غِربال: پارسی تازی گشته، گَربال، گِربال (برهان)، پَرویزَن (برهان) ۲ـ سخن چین، مرد (لاروس)

غِربال، با سوراخ‌های تنگ: نَرم بیز (آنندراج)، آلَك، مُوبیز

غِربال بافی: گَربالبافی

غِربال بَند: ۱ـ گَربالَبند، گَربالباف ۲ـ کولی

غِربال دَرکردَن: گَربال زَدَن، بوجار کَردَن (معین)

غِربال زَدَن، غِربال کَردَن: بیختن، گَربال زَدَن

غِربال کَردَن: ۱ـ بیختن (فرهنگ پهلوی)، بیزیدَن ۲ـ کَندوکاو، جست و جو کَردَن، گَربال کَردَن

غِربالی: ۱ـ گَربالی ۲ـ گربال‌فروش

غِربان: (تک: غُراب)، زاغان

غَرباً: از سوی خاوَر، از سوی خوربَران

غُربت دیدَن: آوارگی کشیدَن

غربَت‌زده: دورافتاده، آواره، دَربه‌دَر

غُربَتی: ۱ـ کولی ۲ـ اندوهگین

غَربَلَة: از ریشه‌ی پارسی: گَربال کَردَن، بیختَن

غُربَة، غُربَت در فارسی: دوری، آوارِگی

غَربیّ: ۱ـ خاوَری، خوربَری ۲ـ مِیِ غُورِه ۳ـ خُرمای سیاه

غِربیب: ۱ـ سَخت‌سیاه (لاروس) ۲ـ اَنگورسیاه (برهان)، شاه‌اَنگور ۳ـ رَنگیده‌مُوی، پیری که موی سر و روراِ رنگ کرده

غَربیل، غِربال: گَربال

غَربیله: گَربیله، غِر، پارسی است

غَربیَّة، غربیّه در فارسی، مؤنث غَربیّ: خاوَری، خوربَری

غَرَث: گُرسنه گَردیدَن (آنندراج)

غَرثان: گرسنه

غَرثی: (تک: غَرثان)، گُرسنِگان

غَرد: پارسی تازی گشته از غَرد، نوایی در خنیای کُهَن، آوازخوان

غَرد: پارسی تازی گشته، غَرد، خانه‌ی نایی، خانه‌ی تابستانی، نَیکَدَه، بَساجای کاشانه و خانِ غَرد ـ بدان اندرون، شادی و نوش و خَورد (ابوشکور بلخی) (صحاف الفرس)

غَرد، غِرد، غَراد، غَرادَة: سَماروغ

غِردیب: تاغَندَست، بابونه‌ی گاوی

غَرَر: ۱ـ فریب خوردن، فریبیدَن ۲ـ سیج (= خَطَر) ۳ـ نابودی، مَرگ

غُرَر: (تک: اَغَرّ)، بَرگزیدِگان، مِهتَران

غُرَر: (تک: غُرَّة)، نُخُست شب‌های ماه

غَرز: ۱ـ پاگیرچَرمین ۲ـ نوشاخِه، دَرپیوندِ شِکَمی ۳ـ کم‌شیر گَشتَن

غَرَز: گردن نهادَن، فرمان بردن پَس از نافَرمانی

غَرس: ۱ـ نِهال کاری، نو نِشاندَن (برهان)، درخت نشاندَن (آنندراج) ۲ـ نِهال، درختِ نشانده ۳ـ کَلاغَک، از پرندگان، غَرس برابر با غَراش (= قَهر، غَضَب) پارسی است

غِرس: ۱ ـ نِشا ۲ ـ نِهال ۳ ـ زَهاب، آبی که با زَه از زَهدان بیرون آید ۴ کَلاغَك

غِرش: ترکی تازی گشته از قُروش، برابر با چهل باره (لاروس)

غَرض: ۱ ـ پیش بَندِ شُتُر، سینه بَندِ پالان، تَنگِ زین ۲ ـ تاخوردِگی ۳ ـ شاخدَرّه ۴ ـ جُویچه ۵ ـ شِکَنِ جامه

غَرَض: ۱ ـ آماج، نشانه‌ی تیر ۲ ـ خواست ۳ ـ آهَنگ (= قصد) ۴ ـ تافتِگی ۵ ـ اندوهناکی ۶ ـ تاسه، تَلواسه ۷ ـ آرزومَندی ۸ ـ سودخواهی ۹ ـ آرمان (فرهنگ کوچك) ۱۰ ـ نیاز ۱۱ ـ به ستوه آمدَن

غَرِض: آرزومند (لاروس)

غُرُض: (تك: غُرضَة)، پیش بَندهای اُشتران

غَرَض آشنا: ۱ ـ آماج دان ۲ ـ سُودخواه

غَرَض آلود: ۱ ـ نیازآلود ۲ ـ نادُرُست

غَرَض آمیز: نیازآمیز، سودخواهانه

غَرَض دار: تافتِه (در منتهی الارب: غَرَض دارد = تافتِگی دارَد)، سودخواه

غَرَض ران، غَرَض وَرز: بَدخواه

غَرَضِ شخصی: خودسُودی

غَرَض وَرزی: روپایی (ویژگیهای دستوری و فرهنگ واژه های گیلکی)

غَرَض و مَرَض داشتَن: سَنگ انداختَن، بهانه تراشیدَن

غُرضوف: کَرکَرانَك (برهان)، کَرکَرانَكِ خوردَنی، چون نرمه‌ی بینی، نَرمه‌ی گوش وسَر اُستخوان پهلو (بهره از آنندراج)

غُرضَة: پیش بَند شُتر (آنندراج)، سینه بَندِ پالان (لاروس)

غَرغاج: پارسی تازی گشته، غَرغاژ، اوجا، از تیره‌ی ناروَن‌ها

غِرغِر: مُرغ شاخدار (لاروس)، ماکیانِ دَشتی (آنندراج)

غَرغَره: پارسی است و آن را به نادرست قِرقِره نویسند و گویند، چَرخه

غَرغَرَة: پارسی تازی گشته: از واژه‌های خِرخِره، سَرِ گلو از سوی دَهان، وَ، از واژه‌ی خِرخِر، آوایی که از دولاب هنگام چرخاندن غَرغَره برآید، آب در گلو گرداندن، غِرغِره کَردَن

غُرغُرَة: ۱ ـ چینه دان ۲ ـ سفیدی پیشانی (لاروس)

غِرغِرَة: مُفرَدِ غِرغِر، یك مُرغِ شاخدار

غِرغِریّات: تیره‌ی مرغان شاخدار

غَرغَنطِیَّة: اسپانیایی تازی گشته، پیلگوش، از گیاهان (معین)

غُرغور: گورکَن، خِرسَك (لاروس)

غَرف: ۱ـ پوست پیرا، از گیاهان ۲ـ بُریدَن ۳ـ پیراستن، با گیاه پوست پیرا

غَرَف: ۱ـ بیدِ سُرخ ۲ـ گیاهِ یَز، گیاهی است پُرخار که پیرامون چادر و جایگاه نهند که مردُم و جانور نتوانند آمد (برهان) ۳ـ یَزتَر، یَز تازه ۴ـ بَرگِ دِرَخت (لاروس) ۵ـ اِسپَرِم بیابانی ۶ـ کَنگَر دَشتی ۷ـ شاه اِسپَرم رومی (= اسطوخودوس)

غُرَف: (تك: غُرفَة)، بَرواره ها

غُرَفات، غُرفات، غُرُفات: (تك: غُرفَة)، بَرواره ها

غَرفَة: کَفش (لاروس)

غُرفَة: ۱ـ بالاخانه، بَرواره، پَرواره، پَکوك، تابُوك (برهان) ۲ـ مُشتی آب ۳ـ کاکُل ۴ـ تالار ۵ـ آسمانِ هَفتم

غُرفَةُ التِّجارَة: تالارِ بازرگانی

غُرفَةُ الزِّراعَة: تالارِ کشاورزی

غُرفهٔ بُزرگ: تُکوك (برهان)

غَرفی: مَشكِ پیراسته

غَرَق: غَرق در فارسی ۱ـ غُوت (برهان)، تَکابِش ۲ـ فَراگِرفتن ۳ـ بی نیاز گردیدَن (آنندراج)

غَرِق: فروشده، تَکابیده

غَرقاب: ۱ـ تَکاب، تَرَنگ (برهان)، آب ژَرف (غیاث اللغات) ۲ـ گِرداب

غَرقابه: غَرقاب، بنگرید به غرقاب

غَرقَد: گیاه دیوخار (معین)، در انگلیسی Ree، (لاروس)

غَرقَدِیات: دیوخاران

غَرق شُدَن: ۱ـ خَبه شُدَن، در آب ۲ـ فرورفتن در آب، تکابیدَن

غرق شُدَن کشتی: در انگلیسی، Shipwreck، (واژه نامهٔ دریانوردی)، تَکابیدَن

غَرق کَردَن: ۱ـ تکاباندَن، دَرآب فروکردن ۲ـ کَمان کشیدن: به رسایی

غَرقگاه: دُردور (بُرهان)، فروشُدَنگاه، غُوته گاه، تَکاب

غَرقِه: در تازی نیامده، فروشِده، فرورَفته، غوتِه، تَکابیده

غَرقه به خون: خونِ آلوده

غَرقَی: (تك: غَریق)، فروشُدِگان، غوتِه خوردِگان، تَکابیدگان

غَرَم: تاوان‌دَهی، بایستگیِ تاوان

غُرم: ۱ـ پَرداختنی ۲ـ تاوان، غُرم به آرِش میشِ کوهی پارسی است

غُرَماء: (تك: غَریم)، وامخواهان

غُرَماء کَردَن: پخش کَردَن، میان وامخواهان

غُرمُول: نرهِ ی سِتَبر

غُرمه: قُرمه، بنگرید به قُرمه

غَرنَقَة: چشم بَستَن، برابرِ آفتاب

غُرنوق: ۱ـ جوانِ زیبا ۲ـ کاکُل ۳ـ کُلَنگ، از پَرَندگان ۴ـ گیاهِ تَر

غُرنوقِیّ: سِپَنداره (= شمعدانی)، از گیاهان

غُرنـوقِـیّات: سِپَـنـدارِگان، تیره‌ی گل‌های سِپَنداره

غِرنیق: کُلَنگ، از پَرَندگان

غُروب: اِوارَك (فرهنگ پهلوی)، فرورفتن هور وماه و هر ستاره‌ای، ایوار (بُندَهش، بهار)

غُروبِ خور: اَدوارَك (فرهـنـگ پـهلوی)، خوررَفت، آفـتـاب نِشین (گویش گیلکی)، بیگـاه، بیگاه، بیگاه شد، بیگاه شُد، خورشید سوی چاه شُد ـ خیزید ای خوش طالِعان، گاهِ طُلوعِ ماه شد (مولانا جلال‌الدین محمّد)، آفتـاب زَرد، و آفتـاب زَرد را امیر به آب رسید (تاریخ بیهقی)

غُروب کَردَن: ۱ـ خوررَفتَن ۲ـ ناپَدیدشُدَن

غُروبِ کُوك: بیگاه کُوك

غُروبگـاه: اِوارَك گاه، شَبـانگـاه (فرهنـگ پهلوی)

غروب مرئـی: در انگلیسی Visible setting ، (واژه نامۀ دریانوردی)، ایوارِ آشکار

غروب نَظَری: در انگلیسی Theoretical setting ، (واژه نامۀ دریانوردی)، ایوارِ اَنگاشتِه

غُرور: (تك: غَر)، شِکَن‌های جامه، نَوَردهای پُوست (آنندراج)

غُرور: ۱ـ فَریفتَـن، فریب‌دادَن، فَریب ۲ـ وات، اَپـرتَـنی، گِرانمِنِشی، خوددُشـاکی (فرهنـگ پهلوی)، بَرتَنی (برهـان) پَنکار (آننـدراج)، نیوتُور (آنندراج)، به‌خود بالیدَن، پندار (برهان)، باد

غَرور: گیتی، جَهان

غُرورِ اَنگیز: پنداراَنگیز، پَنکارانگیز

غرورِ جَوانی: جوشِ جَوانی

غُرور داشتن: به‌خود بالیدَن

غُروز: (تك: غَرز)، پاگیرهای چَرمین

غُروض: (تك: غَرض)، پیش‌بَندهای اُشتُران، سینه‌بندهای پالان‌ها

غُروف: ۱ـ چاهِ پُرآب ۲ـ دولِ کَلان، دُولِ آب‌بَردار

غَروَی: ۱ـ برانـگیختـگی ۲ـ آغـالِش (= تَحریص، برهان)

غَروِیّ: ۱ـ چَسبـی ۲ـ نَجَـفی، از مردم نَجَف (لاروس)

غُرَّة، غُرّه در فارسـی ۱ـ سپیدی، دَر پیشـانی اَسپ ۲ـ نخست روزِ ماه ۳ـ مِهتَر گروه ۴ـ شَب آغازِ ماه ۵ـ نوماه (= هلال) ۶ـ بَرگزیده، از

چیزی

غُره: کَش (برهان)، بیماری کُشنده‌ی اُشتر

غِرَّة: غَرّه در فارسی ۱ـ بَرتَن، اَبَرتَن، خودپَسَند ۲ـ فریفتِگی ۳ـ فریب دادَن، گول زَدَن ۴ـ فَرناسی (= غفلَت)

غَرّه بُودَن: اَبَرتَن بودَن، خودخواه بُودَن

غَرّه شُدَن، غرّه گَشتن: فریفته شُدَن، گول خوردن (معین)، به خود بالیدن

غُرَّةُ وَجهِ الزَّمان: سپیدی پیشانیِ روزگار (معین)

غَرِیّ: ۱ـ خوبروی، نیکو ۲ـ خوشنما، ساختمان

غَرَی: ممالِ غَراء، سِریشُم (معین)

غِریاق: سین، از مُرغان شِکاری

غَریب: ۱ـ دورشَتریك، اَنوتَك (فرهنگ پهلوی)، آواره (برهان) ۲ـ دورشَوَنده (آنندراج)، راهی (= مُسافِر) پیزَنه (آنندراج) ۳ـ فافا (= بدیع و غریب، بُرهان)، مانی (= نادِر، برهان) ۴ـ تَنها، بی کَس ۵ـ بیگانه (آنندراج) ۶ـ شِگفت

غَریبُ الحَدیث: واژِگانِ دُشوارِ سَروا (سَروا = حَدیث، لغت فرس)

غَریبُ الفِقه: واژِگانِ دشوارِ کیشدانی

غَریبُ القُرآن: واژِگانِ دُشوارِ نِبی، نِبی از هُوپ نِپیك = نوشته‌ی خوب برابر با قُرآن برگزیده شده

غَریبانه: ۱ـ بی کَسانه ۲ـ بیگانه‌وار

غَریب آمَدَن: شِگفت آمَدَن

غَریب پَرَست: بیگانه پَرَست، بیگانه پَروَر

غَریب حُسن: شِگفت زیبا

غَریب دَرکُن: راهی دَرکُن، بادسَردی که در دامان کوه وَزَد و راهیان را به بازگَشت وادارَد (بهره از معین)

غَریب دُوست: ۱ـ بیگانه دُوست ۲ بی کَس نَواز

غَریب‌زاده: ۱ـ غَرزاده، مُوله‌زای (= حَرامزاده) ۲ـ لُولی‌زاده، کولی‌زاده

غَریبِستان: ۱ـ خانه‌ی بی کَسان، بی کَس کَده ۲ـ گورستان

غَریب کُش: بیگانه کُش

غَریب گَز: راهی گَز: ۱ـ کَژدُم ۲ـ غَسَك، گونه‌ای ساس ۳ـ کَنه، گونه‌ای خرفستَر

غَریب مَرگی: آواره مَرگی، در آوارگی و بی کسی مُردَن

غَریب نَواز: ۱ـ بی کَس نَواز ۲ـ بیگانه نَواز

غَریب‌وار: بیگانه‌وار

غَریب و دِلتَنگ: بامِس (برهان)

غَریبَة، غَریبه در فارسی ۱ـ آسیای دَستی، از آن روی که همسایگان از یکدیگر به وام گیرند

(آنندراج) ۲ـ آواره، دُورشَهری، زَن ۳ـ شِگِفت ۴ـ مانی (= نادِر) ۵ـ کِشاوَرز مُزدور

غریبه، در فارسی: ناآشنا، بیگانه

غَریبی: ۱ـ دُورشَهرگی، آوارِگی ۲ـ تابدار: پارچه‌ای است گِرانبَها ۳ـ کولی خور، گونه‌ای برنج پَست ۴ـ بیگانِگی

غَریر: ۱ـ فَریفته ۲ـ تَرسانَنده ۳ـ خُوی نیکو ۴ـ پِذرُفتار، پایَندان ۵ـ زندگیِ خوش ۶ـ ناآزمُوده، جَوان (بهره از آنندراج) ۷ـ آفَرینشِ نیکو (لاروس)

غَریرَة، مؤنث غَریر: بنگرید به غَریر

غُرَیر، غُرَیراء، غُرَیرَة: گورکَن، از جانوران (لاروس)

غَریزَة، غریزه در فارسی: آسن (فرهنگ پهلوی)، ویر (این واژه را کشاورز در هزارسال نثر پارسی با غریزه برابر دانسته، زبانزد: ویرم گرفته، گواه درستی این برداشت است. در برهان قاطع، واژه‌ی ویر با «ادراك» برابر است. در فرهنگ پهلوی این واژه با هُوش، برابر است. در خرده اَوستا، ستایش یکتاخُدای، از شش نیروی نهادی نام برده شده: گویِش، کُنِش، ویر، هوش، خِرَد، اندیشه و چنان که دیده می‌شود هوش و ویر، هریك نیروی نهادی جداگانه‌ای به شمار آمده‌اند)، سِرِشت (آنندراج)

غَریزِیّ، غریزی در فارسی: آسن (فرهنگ پهلوی)، ویری، ویریك

غَریس: میش (آنندراج)

غَریسَة: ۱ـ کُویَكِ نورُستِه ۲ـ نهالِ نونشانده (آنندراج، ازمنتهی الارب)

غَرِیض: ۱ـ تازه ۲ـ نَوا ۳ـ شکوفه‌ی کُویَك ۴ـ سرودگوی نیکو، رامِشگرِ نیکو ۵ـ آبِ باران ۶ـ نوباوه ۷ـ سپید و تازه

غَریف: ۱ـ دُوخ (= بوریا) ۲ـ دوخِستان ۳ـ دِرَختِستان ۴ـ دولِ آبگیر

غَریفَة: ۱ـ دِرَختِستان ۲ـ دَوالپاره ۳ـ نال (= نَعل، تازی گشته)، سُماَهَن (فرهنگ کوچك) ۴ـ کَفشِ پاره (لاروس)

غِریق: فرورفته، غُوتِه خورده

غِریَل: ۱ـ لای خُشك ۲ـ آبِ بینی، در سُمداران ۳ـ پارگینِ غُوکدار ۴ـ مانداب، در تهِ خَنور یا تالاب

غَریم: ۱ـ بِدهکار، وامدار ۲ـ وامخواه، از واژگان دوپهلو (بهره از آنندراج)

غِرَین، غَرین: ۱ـ لایِ خُشك ۲ـ کَف ۳ـ گولی، نادانی

غَزا، در فارسی برگرفته از غَزاة تازی: بیدین کُشی، نبرد با بیدینان، جَنگ

غَزّاء: بیدین کُش، بیدین بَرانداز، جَنگَنده

غَزار: ۱- گِرداگِرد دیوار ۲- درونِ خانه (غیاث اللغات، از شرح خاقانی)

غَزارَة، غزارَت در فارسی ۱- بسیار، فراوان، پُر ۲- پُری، فراوانی ۳- پُرشیری ۴- بسیاردان

غَزاکَردَن: ۱- جنگیدن با بیدینان، پیکار کَردَن، نَبرد کردَن

غَزال: ۱- آهو ۲- آهو بَره ۳- آفتاب (آنندراج)

غَزالُ المِسك: آهوی مُشکین، آهوی خُتَن، از جانوران

غَزالَة: ۱- آفتاب ۲- آهو بره، مادِه (غیاث اللغات)

غَزّال: ۱- ریسمان باف ۲- ریسمان فرُوش

غَزاوَة: جَنگ و تاراج

غَزر: ۱- بسیار ۲- آوَندِ دوخین

غَزَل: ۱- داستانِ مِهر، داستانِ شیفتگی ۲- چامه (بهروز)، بُتان چامه و چَنگ برساختند (فردوسی)

غَزل: ۱- رِشته ۲- رِشتَن (آنندراج)

غَزِل: ۱- غاش، خویشتن‌دار باش و بی‌پَرخاش - هیچ کس را مباش عاشقِ غاش (رودکی)، شیدای زَنان ۲- سُست و نَرم

غِزلان: (تك: غزال)، آهو بَرگان، آهُوان

غَزَل خوان: چامه خوان

غَزَل دان: سَبدِ دوخت و دوز، سَبَدِ بافتنی

غَزَل طَراز: چامه تَراز، چامه پَرداز، سَرایَنده

غزل گوی: سرودگوی، رامِشگَر

غَزَلِیّ: چامه ای، چامه گون

غَزَلِیّات: (تك: غَزَلِیَّة)، چامه ها، چامه گون ها، چامه‌واره ها

غَزنَة: پاکیزه شَهر، گشاده شَهر

غَزو: ۱- خواستَن ۲- جُستَن ۳- آهَنگِ چیزی کَردَن (آنندراج)

غَزَوات: (تك: غَزوَة)، پیکارها با بیدینان

غَزَوان: جَنگ و تاراج

غَزوَة، غَزوه در فارسی ۱- پیکار با بیدینان، اگر پیامبر ص یا پیشوای دین سپاه را هَمراهی کُنَد (بهره از غیاث اللغات) ۲- یکبار جنگیدن (لاروس)

غِزوَة: خواست، آرزو

غَزیر: بسیار، فَراوان

غَزیرَة: ۱- پُرشیر، ماده ۲- پُرآب، چاه و چشمه ۳- بسیار اَشك، چشم

غُسّ: ناکَس، مَرد

غَساق: ۱- گَندِه: زَرداب، رِیم ۲- رِیم دُوزَخیان

غَسّاق: غَساق، بنگرید به غَساق

غَسّال: ۱- گازُر، جامه شُوی، رختشوی، مَرد ۲- مُردِه شوی ۳- شوینده

غَسّالخانه: مُرده شوخانه، پاکخانه (گویش گیلکی)

غَسّالَه: ۱ـ گازُر، رختشوی، زن ۲ـ گازُرِ خودکار (= ماشینِ لباسشویی)

غُسالَة: ۱ـ چِرکاب، آبِ مانده از شست وشوی ۲ـ آبِ چکیده ۳ـ جامه‌ی شُسته

غُسان: تَه دِل، ژرفای گِش (= قلب)

غَسّان: شورجوانی، تیزی جَوانی

غَسّانِیّ: زیبا، خوشگِل، نیک‌روی

غَسّانِیّة: پیروانِ غسّان کوفی که می گویند دین، شناخت خدا و فرستاده‌ی اوست (بهره از لاروس)

غَساة، غَسا در فارسی: غوره‌ی خُرما

غَسَف: تاریکی، سیاهی

غَسق: ۱ـ باران ریزه ۲ـ ریزشِ شیر، ازپستان

غَسَق: ۱ـ تار ۲ـ تاریکی آغازِ شب ۳ـ پارسی تازی گشته، غَسَک

غَسَقان: ۱ـ ریزشِ آب ۲ـ خیرگی چَشم ۳ـ ریزشِ زردآب

غَسَقِیّات: از ریشه‌ی پارسی، غَسَک‌ها، بیدها

غَسَقِیَّة: پارسی تازی گشته، غَسَک، بید

غَسَک: تاریکی آغازِ شب (آنندراج)، غَسَک که گونه‌ای از ساس است واژه‌ی پارسی است (غیاث اللغات)

غَسل، غُسل، غِسل: ۱ـ تَن شُویی ۲ـ پاو (= تَطهیر، آنندراج)، ناغوش (بهره از برهان)

غُسلِ اِرتِماسی: فروشویی

غُسلِ استحاضَة: دَشتانشویی

غُسلِ تَرتیبی: دَهنادشویی

غُسلِ تعمید: شُستار

غَسلَج: چوبَکِ اُشنان، از گیاهان (معین)

غُسلِ جَنابَت: گایشویی

غُسلِ حیض: دَشتانشویی

غُسلِ مِیّت، غُسلِ مُرده: مُرده شویی

غُسلِ مَسِّ میّت: بَرشنوم (فرهنگ پهلوی)

غِسلَة: شُست اَبزار، شوی اَبزار

غِسلین: ۱ـ چِرکاب ۲ـ ریمِ دوزخیان ۳ـ تالابِ دوزخ، از ریم و زرداب دوزخیان (بهره از غیاث اللغات)

غَسَم: ۱ـ تیرگی ۲ـ سیاهی ۳ـ تاریکی

غُسمَة: پاره اَبر

غُسناة، غُسنَة: ۱ـ کاکُل ۲ـ گیسو ۳ـ یال

غَسُوس: خوردَنی

غُسُوق: ۱ـ خیره چشمی، خیرگی ۲ـ اَشك آوردَن (آنندراج)

غَسُول: ۱ـ شُست اَبزار، شوی اَبزار ۲ـ آبِ شُست وشُو ۳ـ اَنجِل (خِطمی، برهان)، هِرُو (گویش کردی مهاباد)، ۴ـ اُشنان، از گیاهان

غَسُولات: (تک: غَسُول)، بنگرید به غَسُول

غَسِیل: شُستِه

غَسِیلَة: مؤنث غَسِیل: شُستِه

غِشّ، غِش در فارسی ۱ـ کینه (آنندراج) ۲ـ سیاهدِلی ۳ـ دورویی ۴ـ ماری (= خیانت) ۵ـ کُلاهبَرداری (لاروس) ۶ـ شیله پیله (معین) ۷ـ شار (برهان)، آمیزش چیزی کَم بها با پُربها

غَشّ: بُزُرگ ناف، مَرد (لاروس)

غُشّ: فریبکار، تَرفَندگَر، مرد

غَش در فارسی، غَشی تازی: بیهوشی، فِه (گویش کردی مهاباد)

غِشَاء: پُوشِش (غیاث اللغات)، پَرده (فرهنگستان)، شامه

غِشاءُ القَلب: برون شامه‌ی دل (فرهنگستان)

غِشاءِ جنب: Pièure، در فرانسوی، شامه‌ی شُش (فرهنگستان)

غِشاءِ درونی قلب: درون شامه‌ی دِل (فرهنگستان)

غِشاءِ دماغ: رُویه‌ی مَغز (فرهنگستان)

غِشاءِ نازُک: شامه (فرهنگستان)

غُشارِب: ۱ـ دلاوَر ۲ـ کارکُشتِه، مرد

غِشاش: ۱ـ آغازِ تاریکی ۲ـ پَسینِ تاریکی ۳ـ ناگُوار، چون می بَد

غَشّام: سِتَمگَر (لاروس)

غَشامِر: (تک: غَشمَرَة)، سِتَم‌ها، آزارها

غَشاوَة، غَشاوه در فارسی ۱ـ پَرده، پوشِش ۲ـ تَم، تَمر (برهان)، آبِ مُروارید

غَشکاری: کُلاهبَردای، شار، آمیزش چیزی کَم‌بها با چیزی پُربها

غَش کَردَن: بیهوش شُدَن، از خود رَفتَن، جَمردَن (گویش گیلکی)

غَشم: سِتَم (آنندراج)

غَشمَرَة: ۱ـ سِتَم ۲ـ گَزافکاری ۳ـ خودسَری ۴ـ بی باکی

غَشمَریَّة: سِتَم، بیداد

غَشمَشَة: ۱ـ دلیری ۲ـ کاربُری

غَشَمشَم، قَشَم‌شَم در فارسی: خودرای، خودپَسَند، خودآرا

غِشمیر: سَختی (آنندراج)

غَشن: زَدَن، با چوبدستی یا با شمشیر (آنندراج)

غَشو: میوه‌ی کُنار (کُنار از پارسی به تازی رفته است)

غَشواء، مؤنث اَغشَی ۱ـ بُزِ سپیدروی ۲ـ مادیانِ سپیدسَر

غَشوم: ۱ـ سِتَمکار (آنندراج) ۲ـ جنگ

(لاروس) ۳ـ سَرکش، ماده شتر

غَشَوَة، غُشوَة، غِشوَة، غِشاوَة: پَرده، پُوشِش

غَشی: ۱ـ بیهودش شُدَن ۲ـ بیهوش گردانیدَن (غیاث اللغات) ۳ بیهوشی (لاروس) ۴ـ گادَن

غِشیان: ۱ـ گادَن ۲ـ به گای گِرِفتَن

غَشَیان: ۱ـ بیهوش شُدَن ۲ـ زَدَن، به تازیانه ۳ـ نزدیك آمَدَن

غَشیَة: بیهوشی

غُشیَة: پَرده، پُوشِش (آنندراج)

غَصب: زورِستانی، سَگساری (بهره از برهان)، سَگار (بهروز)

غَصب کَرَدَن: به‌زوُر سِتَدَن، سَگاریدَن (بهروز)

غُصَص: (تك: غُصَّة)، اَنداك ها، اندوه ها

غَصَص: گلوگیری: با خوراك

غُصن: سُتاك (لغت فرس)، نوشاخه

غَصن: ۱ـ شاخه بُری ۲ـ گِرِفتَن، چیزی را ۳ـ نیازبَندی، بازداشتن کسی را از برآوردن نیازَش ۴ـ پُردانگی، خوشه

غُصُون: (تك: غُصن) ۱ـ سُتاك ها ۲ـ چین ها و شِکَن ها (غیاث اللغات)

غُصَّة، غُصَّه: ۱ـ گلوگیر ۲ـ اَنداك، یَزد، هم‌آوای یَزد، ویتَنگ (فرهنگ پهلوی)، اَندوه، راخ (هزارسال نثر پارسی)، خَفت، پَژارَه (گویش کردی مهاباد) ۳ـ خَشم، از تَرس (آنندراج)

غُصّه‌خور، غُصّه‌دار: اَنداکِن، اَنداگِن (فرهنگ پهلوی)، اَندوهگین

غُصّه‌دادَن: اَنداکاندَن، اندوهگین کَردَن، اندوه دادن

غُصّه‌زُدای: تیمارسوز، مُغَنّی به‌آن سازِ تیمارسوز ـ نشاط مَرا یك زَمان بَرفروز (نظامی، اقبال نامه)

غُصّه کاه: اندوه کاهَنده

غُصّه گُسار: اندوهگُسار (آنندراج)

غَضّ: ۱ـ تازه ۲ـ شکوفه‌ی نورُسته، نودَمیده ۳ـ گوساله‌ی نوزاد ۴ـ تازه‌روی، خَندان ۵ـ جَوانی (آنندراج) ۶ـ فروخواباندنِ چَشم ۷ـ فروداشتنِ آواز ۸ـ فرواُفتادَن، از پایگاه (بهره از غیاث اللغات)

غِضاب: غُضاب، ۱ـ خاشاكِ چَشم (آنندراج) ۲ـ چیچَك (آنندراج)، آبِله (لاروس) ۳ـ سِتَبر پُوست، مَرد

غُضابِیّ: بَدبَرخورد، مَرد

غَضار: ۱ـ گِلِ خوشبوی، گِلی خوشبوی، در

حَمّام روزی ـ رسید از دستِ محبو بی به دَستم (سعدی) ۲ ـ مُهره‌ی سَبز، چَشم پَنام ۲ ـ آوَندِ سفالین

غَضارَة: ۱ ـ گلِ خوشبوی ۲ ـ فراخزیستی، گُشادگی ۳ ـ مُرغ سَنگخوار (آنندراج)

غَضاض: ۱ ـ نوکِ بینی (لاروس) ۲ ـ پیشینِ سَر (آنندراج)

غَضاضَة: ۱ ـ خواری ۲ ـ کاستی ۳ ـ بَراُفتادَن، فرودافتادَن، از پایگاه ۴ ـ فروداشتنِ آواز ۵ ـ فروخواباندنِ چَشم ۶ ـ تازه‌روی گَشتَن

غُضان: غَضان، این واژه در بُرهان آمده و آنندراج آن را پارسی دانسته، به آرشِ خوراک پَس‌مانده، ساختارِ واژه تازی است

غَضاة: غَضا در فارسی ۱ ـ تاخ (لغت فُرس)، عشق آتش تیز و هیزمِ تاخ مَنَم ـ گَر عشق بماند این چنین، وای تنم (صفار)، پُر از کوه و بیشه، جَزیری فَراخ ـ دِرَختش همه عود و بادام و تاخ (اَسَدی)، ۲ ـ شُوره گَز، از گیاهان

غَضب: ۱ ـ گاوِ نَر ۲ ـ شیرِ بیشه ۳ ـ سُرخِ تُند، از رنگ‌ها ۴ ـ خارا

غَضِب: خشمناک

غُضُبّ: زودخشم (آنندراج)

غَضَب: هیشم، خِشم، دِپهر (فرهنگ پهلوی)، غَرس (لغت فرس)، غَراش (برهان)، خشمگینی، خَشم گِرفتَن (آنندراج)

غَضَب‌آلوده: خَشمناک

غَضبان: ۱ ـ خَشمناک ۲ ـ (در فارسی)، خَرسَنگ، که با سَنگ اَنداز (= منجنیق) پَرتاب کنند، از نظامی: به خَرسنگِ غضبان، خَرابَش کنند ـ به سیلابِ خون، غرقِ آبَش کُنَند

غَضبان فَلَک: خشمناکِ سپهر، گُواژ: بَهرام (= مرّیخ)، دِژخیمِ سِپهر

غضبانَة، مؤنث غَضبان: خشمناک، زَن

غَضبانِیّ، غَضبانی در فارسی: خِشمیک، خَشمیک

غَضبانِیَّة، غَضبانیّه در فارسی: مؤنث غَضبانِیّ، خَشمیک

غَضَب‌اَنگیز: خَشم‌انگیز

غَضَب‌راندَن، غَضَب کردن: دِپَستِنیدَن (پهلوی)، خشم گرفتن، تَفسیدَن، تَفس کَردَن، من با آن گوهر بزرگِ اَبَدی لایَزالی تَفس کَردَم و تُندی (مقالات شمس)

غَضَبناک: ایشمون، خِشمگِن، دِپَستِن

(فرهنگ پهلوی)، خشمگین، اَرغیده (برهان)

غَضَبناکی: خِشمَنی، تُندی (فرهنگ پهلوی)، خَشمناکی، خَشمگینی

غَضبَة: ۱ـ پوستِ ماهی ۲ـ پُوستِ سَر (لاروس)

غَضَبِیّ، غَضَبی در فارسی: خَشمیك

غَضَبَی: (تك: غَضبان)، خشمناکان

غَضَبِیَّة، غَضَبیّه در فارسی: خَشمیك

غَضر: ۱ـ بَرگَشتَن ۲ـ بازداشتَن، کسی را ۳ـ بَرده کَردَن ۴ـ بُریدَن ۵ـ گرایِیدَن

غَضراء: خاكِ خُوب، زَمینِ نیکو

غَضرالناصِیَة: نیك بَخت، مَرد

غَضرَب: آبخیز

غَضرَم: زَمینِ گِلِ سُرخ

غُضروف: تَره خاش (گویش گیلکی)، جَرَنده (برهان)، کَرکَرانَك (برهان)، چَرَندُو، کُرجَن (برهان)

غُضروف خَنجَری: دنباله ی خَنجَری، کُرجَنِ خَنجَری (خَنجَر، پارسی است، در تازی نیز خَنجَر گویند)

غُضروفیّات الزّعانِف: باله کُرجَنیان، ماهیان بالِه کُرجَنی

غَضَف: ۱ـ کُویَكِ هِندی ۲ـ وَردیجِ شِنزار، از پَرَندگان ۳ـ فروهِشتِگی گوش ۴ـ تاریك گشتنِ شَب

غَضفاء: مؤنث اغضَف، گوش دراز (لاروس)

غَضفَر: دُرُشت اَندام، دُرُشت خوی، مَرد (آنندراج)

غَضفَة: مُرغِ سَنگخوار

غَضَفِیّات: تیره ی وَردیچانِ شِنزار

غَضن، غَضَن: ۱ـ نَوَردِ جامه ۲ـ آژَنگِ پوست ۳ـ شِکَنِ زِره (آنندراج)

غَضَنفَر: ۱ـ شیرِ دَرَنده (غیاث اللغات) ۲ـ دُرُشت اَندام، مَرد

غَضوب: ۱ـ بسیار خَشمگین (غیاث اللغات) ۲ـ شیرِ بیشه ۳ـ تُرشروی، زَن ۴ـ مارِ سیجناك (سِیج = خَطَر)

غَضور: بَرچسفَنده (آنندراج)، چَسبان

غَضورَة: خشم گرِفتَن

غُضوضَة: تازه روی گردیدَن (آنندراج)

غُضون: (تك: غَضن)، نَوَردهای جامه، آژَنگ های پُوست، شِکَن های زِره

غُضونُ الاُذُن: بُنِ گوش، بُناگُوش

غَضیض: ۱ـ تازه ۲ـ شکوفه ۳ـ چشمِ سُست نگاه (آنندراج) ۴ـ خوار

غَضیضَة: ۱ـ خواری ۲ـ کَمی

غِطاء: پَرده، پوشِش (غیاث اللغات)

غِطاس: خاج شویان، جَشنی از جشن‌های ترسایان

غُطاش: تیرگی شَب (لاروس)

غَطاغِط: به گونه‌ی رَمَن، ماده بَرّه‌ها (لاروس)

غُطامِط: آواز (لاروس)

غِطایَة: زیرپوشِ زَنانه، زیرجامه، شاماکچِه (آنندراج)، پستان‌بَند

غَطر: ۱ـ خُرامَنده ۲ـ دَست جنباندَن، دَر رفتار (آنندراج)

غِطراف: ۱ـ مهتر بَخشَنده ۲ـ جَوانمَرد

غِطریس: ۱ـ سِتَمگَر ۲ـ خودپَسَند

غِطریف: ۱ـ چوزه‌ی باز، جوجه‌ی باز (آنندراج) ۲ـ باز، دَر آشیانه، دَر نَشیم ۳ـ مَگَس ۴ـ مِهتَر بخشنده ۵ـ جوان خوبروی

غِطریفیّ: شَهرَوای بُخارا، از آهَن وروی (بهره از معین)

غِطریفیَّة: مؤنث غِطریفیّ، شَهرَوای بخارا

غَطش: ۱ـ شَب شُدَن ۲ـ کُندرَوی، از بیماری یا پیری

غَطَش: سُستی بینایی، اَشکریزی

غُطغُط: ۱ـ ماده بچّه (آنندراج) ۲ـ میش، گوسفندِ ماده (آنندراج)

غَطغَطَة: ۱ـ خروشِ دَریا ۲ـ جوش آمَدَنِ دیگ ۳ـ چیره گَشتنِ خواب

غَطَف: ۱ـ فَراخی زیست ۲ـ درازی پِلك ۳ـ اَفزونی اَبرو (آنندراج)

غَطل: ۱ـ آمیختَن ۲ـ توبَرتویی ۳ـ بَرهَم نِشَستن

غَطیط: ۱ـ غُریدنِ شُتُر ۲ـ بانگِ شُتُر ۳ـ بانگِ یُوز ۴ـ خُرخُر کَردَن، بُخَست (آنندراج)

غَطیَم: ۱ـ گروهِ بسیار ۲ـ خوش‌رَفتار، مَرد

غَفّ: برگِ خُشکیده

غُفار: ۱ـ بُش (صحاح الفرس)، مویِ گَردَن ۲ـ مویِ ساگِ زَن (ساگ = ساق) ۲ـ موی رُخسار

غَفّار: آمُرزَنده، از نام‌های خُدا

غِفارَة: ۱ـ کُلاه زِرِه، زیرخُودی ۲ـ پُوشه، پُوشانَنده ۳ـ سُراغوچ، سَراغُج (برهان)، گیسوپُوش

غَفّارُالذُّنوب: آمُرزنده‌ی گناهان

غَفّارَة: چوخای تَرسا، چوخای کِشیش

غِفّان: گاه، هِنگام

غَفر: ۱ـ گَوَزن (لاروس) ۲ـ شِکَم ۳ـ پُرزه‌ی جامه (آنندراج) ۴ـ رَخت کَندَن ۵ـ رَنگِ مُوزَدَن ۵ـ آمُرزیدَن ۶ـ تازه گشتنِ زَخم ۷ـ بازگَشتِ بیماری

غَفَر: ۱ـ گیاهِ خُرد ۲ـ موی پسِ گردَن ۳ـ موی ریش ۴ـ پُر زدادنِ جامه

غَفَرَالله: خُدا بیامُرزاد

غَفَرَالله ذُنوبَه: خُدا گناهانَش را بیامُرزاد

غَفَرَالله له: خُدایش بیامُرزاد

غُفران: آمُرزِش، لَغزپُوشی

غُفران‌پَناه: آمُرزیده، نیکیاد

غُفران‌مَآب: زنده یاد، آمرزیده

غُفِرَلَه: آمرزیده باد

غُفرَة: ۱ـ پوشِش ۲ـ دَرخوری، سِزاواری

غِفرَة: آمُرزیدَن (آنندراج)

غَفَش: کیخ، آژیخ (= قی چَشم، برهان)

غَفق: ۱ـ بارانِ سَبُک ۲ـ ناگاهی بازگَشتَن ۳ـ زَدن، به تازیانه ۴ـ اَنبُوهی نمودَن، بر چیزی (بهره ازآنندراج)

غَفقَة: یکبار خُفتَن (آنندراج)

غَفل: ۱ـ اَفزون ۲ـ بُلَند ۳ـ فَراخی زیست ۴ـ ناآگاهی ۵ـ فروگُذاشتَن

غُفل: ۱ـ زمینِ مانده ۲ـ ستورِ بی داغ ۳ـ مَردِ بی تَبار ۴ـ چامه، از گوینده‌ی گُمنام ۵ـ سراینده‌ی گُمنام ۶ـ پَشمِ شُتُر ۷ـ ناآزموده، مَرد ۸ـ شُترِ بی شیر

غُفلان: ویستاری (فرهنگ پهلوی)، فروگُذاشت

غَفلَة، غَفلَت در فارسی: ویستاری، سُوتَکی (فرهنگ پهلوی)، فَرناسی، فَرناس (برهان)، سَویس، سَویست (برهان) فَرغُول (تأخیر بُوَد در کارها، لغت فرس)، به‌هر کار بیداد و بشکول باش ـ به دل دشمِن خواب و فَرغول باش (اسدی)، فَرویشی، پَرویشی، (وَهُم فی غَفلَة، و ایشان در فَرویشی اند، تفسیر کمبریج، آمده در فرهنگ معین)

غَفلت پیشه: سُوتَك، پَرویش

غَفلت داشتن: غَنویدن، فَرناسیدَن

غَفلت‌زده: فَراموشیده، دَرخواب

غفلت کردن: ژُودَن (فرهنگ پهلوی)، غَنویدَن (برهان)

غَفلَت‌لان: نهال‌های شَهَوات و خوش طبعی را می‌خواهی تا در زمین ناحَقّ غفلت‌لان نشانی (معارف بهاءوَلَد)، ویستارگاه، فَرناسگاه

غفلَت‌وَرز: سُوتَك، ناآگاه

غَفلَةً: ناگَهان، نابَیوسان، نانیوشان (آنندراج)

غَفو: هم‌آوای عَفو ۱ـ تَله‌ی شیر ۲ـ نَرگسِ سَرایَندِگان، Narcissus Poeticus

غَفور: آمُرزگار

غُفُور: پوشیدنِ گُناه ۲ـ بازگشت بیماری ۳ـ بازگشتِ اَندوه ۴ـ تازه گشتنِ زَخم ۵ـ تَباه گردیدَن

غُفول: ۱ـ گُذاشتَن ۲ـ فراموش کَردَن ۳ـ ناآگاهی

غَفی: ۱ـ تَلخدانه، دَر گندم ۲ـ بیکارِه، بی سُود ۳ـ فرومایه

غَفیر، جَمّ غَفیر: هَمه، هَمگی، ازمِه تا کِه

غَفیر: ۱ـ بُش، مُویِ گَردَن ۲ـ موی رُخسار ۳ـ پوشَنده (غیاث اللغات)

غَفیرَة: ۱ـ بسیاری، فَراوانی (لاروس) ۲ـ دُرُست کننده ۳ـ پُوشِش

غُفَیلَة، غُفیِله در فارسی: نَمازِ کوتاه

غُلّ: ۱ـ گردَن بَند ۲ـ زاولانه (لغت فرس)، زُلفِنیکِ اوبَرنهاده دارد ـ بر گردنِ هاروت زاولانه (خسروانی)

غَلّ: ۱ـ زاولانه نهادَن ۲ـ دست به گردن بَستَن

غِلّ: ۱ـ کینه ۲ـ کینه‌وَرزی ۳ـ رَشك ۴ـ شار (برهان)، آمیختن بی بها یا کَم بَها با چیزی پُربها چون زر و سیم، این واژه را فارسی گویان غَلّ، بَرزبان آوَرَند

غِلاء: تیر اَنداختَن، باهَمه نیر و، پَرتاب کَردَن، دورانداختن، باهَمه نیرو

غَلاء: ۱ـ تَنگی، سَختی: در زندگی ۲ـ گِرانی، فُزونیِ نِرخ‌ها ۳ـ خشکسالی ۴ـ پَرتابَنده، پَرتاب کننده

غِلاب: چیرگی جُستن

غَلّاب: چیره دَست

غَلابِیَة: چیره شُدَن (آنندراج)

غُلات: (تك: غالِی)، گَزافندگان

غَلّات: (تك: غَلَّة)، چاش‌ها، جُورتاکان، شاماخ (آنندراج)

غِلاط: لَغزاندَن، به لغزِش اَنداختَن، میتاندَن

غِلاظ: (تك: غَلیظ)، دِژواخان، دَفزَك‌ها

غُلاظ: سِتَبر، دُرُشت (غیاث اللغات)

غِلاظَة: غِلظَة، بنگرید به غِلظَة

غِلاف، غَلاف در فارسی: نِیام (فرهنگ پهلوی)، تَلوسه (بهروز)، پُوستِه

غلاف بالان: نیام بالان

غلافِ حافظه: اَبریشَمی (گویش گیلکی)

غلافِ خوشه‌ی خُرما: تَبلاب (برهان)، دَشنگ (آنندراج)

غلافِ دِل، تامُوره: شامه‌ی دِل

غلافِ دیگ: دیگدان

غلافِ شمشیر و خَنجَر: کالان (گویش کردی مهاباد)

غلاف کَردَن: ۱ـ دَر نیام کَردَن ۲ـ کوتاه آمَدَن ۳ـ دَست بَرداشتَن

غلاف کِش: شمشیرکش

غلافِ ماه: ساهُور، به گُمان بَرخی نیامی است که ماه در آن فرو می رَوَد

غلاف نشین: دَرنیام، پوشیده

غلاف وَتَری عَضُلات، غلافِ عَضُلانی: نیامِ ماهیچه (فرهنگستان)

غُلال: (تک: غَلیل)، سوزِش‌های تِشنگی

غُلام: ۱ـ بُرنا ۲ـ میانه‌سال، از واژگان دوپَهلو ۳ـ ویپتَك (فرهنگ پهلوی)، مِکیاز، پسری که به وی مِهر وَرزَند ۴ـ بُلون (برهان)، بَردِه

غُلامانِه: ۱ـ شاگِردانه (= انعام)، فَغیاز (لغت فرس)، نودارانی ۲ بُلونانِه

غلامبارگی: کونمَرزی (فرهنگ پهلوی)، مِکیازبارِگی

غلامباره: کونمَرز (فرهنگ پهلوی)، مِکیازباره

غُلام بَچِه: ۱ـ رِیدَك (فرهنگ پهلوی)، ریدَك ۲ـ خانه‌شاگِرد

غُلامِ پُست: پیك بَر

غلام پیشخدمت: زاوَر، پیشیار، رِیدَك

غلامِ تُرك: بَرده‌ی تُرك

غُلامخانه: زاوَرخانه، بَرده خانه

غُلامِ خانه‌زاد: بَرده‌ی خانه‌زاد، بَرده‌ی شاه

غُلامزاده: بَرده‌زاده

غُلام گَردِش: ۱ـ گَتَكِ میانین، گَتَکی (= اُتاقی) که میان دو گَتَك دیگر است ۲ـ دیوارِ میانین، دیوار میان دیوان و شَبستان

غُلامَة، مؤنث غُلام: کَنیزَك (لاروس)

غُلامی: بَردِگی

غُلب: (تک: غَلباء)، جَنگَل‌های اَنبوه، باغ‌های پردرخت

غَلَب: آماس گره‌های گَردَن (بهره از لاروس)

غَلباء، مؤنث اَغلَب: پُشته‌ی بزرگ (غیاث اللغات)، سِتَبرگَردَن (معین)

غَلباء: جنگلِ اَنبوه، باغِ پُردِرَخت

غَلَبات: (تك: غَلَبَة)، چیرِگی‌ها، زِبَردَستی‌ها

غَلَبَة: غَلَبه در فارسی ۱ـ پاتیاوَندی، تَرونِش (فرهنگ پهلوی)، چِشك (آنندراج)، چیرِگی، زِبَردَستی ۲ـ بیشینِگی ۳ـ فَریاد ۴ـ بَرتَری (لاروس)

غَلَبه‌داشتن: ۱ـ افزون بودَن ۲ـ بَرتر بودَن ۳ـ چیره بودن

غلبه کَردَن: تَرونیدَن، چیره شُدَن

غلبه نشاندَن: اَنبوه کاشتن (معین)

غَلَت: واهَر، زِپاك، مِت (فرهنگ پهلوی)، نادُرُست، در زبانِ تازی دو واژه‌ی غَلَت و غَلَط آرشِ برابر و کاربُردِ نابَرابر دارند، لَغزِش

غُلتَة: واهَریدَن، زِپاکیدَن (= غَلَت کَردَن)

غَلتَة: آغازِ شب

غلث: ۱ـ دَرآمیختِگی ۲ـ دَرآمیختگی گنـدم و جو و بَلال

غَلَث: ۱ـ کاه و گَرد و خاك، دَر گندم (لاروس) ۲ـ خود را به کسی چَسباندَن ۳ـ سختی کارزار ۴ـ آتش ندادَنِ آتشزنه (آنندراج)

غَلِث: ۱ـ سَخت پیکـار، جَنگی ۲ـ دیوانـه ۳ـ پژمان ۴ـ بیزار از خوراك ۵ـ تَلخه، در گندم

غَلَثُ الحَلم: خوابِ اَهریمَنی، بُوشاسپ

غُلُج: جوانِ زیبا

غلج: هَموار و یکسان رَفتَن، در ستور

غَلَجان: هَموار و یکسان رَفتَن، در ستور

غَلَس: تاریکی پایانِ شَب (آنندراج)

غلص: بُریدَنِ گلو

غَلصَمَـة: ۱ـ خُشکنـای ۲ـ بیخ زَبـان ۳ـ رَگ‌های زبان ۴ـ مِهتَران ۵ـ گروه ۶ـ بُریدَن

غَلَط: غَلَت را تازیان در شمار و غلط را در سُخَن و نوشتن به کار می بَرَنـد ۱ـ مِت، زِپـاك، واهَر، زَسپـان (فرهنـگ پهلوی)، دُشگیر (بهروز)، نادُرُست ۲ـ ناراست ۳ـ بیهـوده (= باطِل) ۴ـ ماندَك (= خطا، فرهنگ پهلوی) ۵ـ اَپَندی (= خطاکاری، فرهنگ پهلوی) ۶ـ مِتیدَن، زِپاکیدَن

غَلَطات: (تك: غَلَطَة)، لَغزش ها، مِتیدَن ها

غَلطاق: نادرسـت نویسی غَلتـاغ، پارسی به آرشِ چوب بَندی زین

غَلطان: نادرست نویسی غَلتان، همگی واژِگان هَم خانواده با غَلتِ پارسی که به نادرست با «ط» تازی نوشتـه می شوند، مانند غَلطاندن، باید با ت نوشته شَوَند

غَلَط افتادَن: نادُرُست بودَن، نا به جا آمَدَن

غَلَط اَنداز: چَپ اَنداز (آنندراج)، گول زَن

غَلَط اَندازی: چَپ اَندازی، فریب دادن، تَرفندگَری

غَلطَبـان: نادُرُست نویسی غَلتبـان پارسی به آرش: ۱ـ بام غَلتان ۲ـ «دَیُّوث» در تازی

غَلَط بین: چَپ بین، ناراست بین

غَلَط داشتَـن: مِت داشتَن، لغـزش داشتن، نادرستی داشتن

غَلَط رَفتَن: گُمراه شُدَن

غَلَط غُلُوط: سَراسَر نادُرُست

غَلَط فهم: کَژدَریاب

غَلَطك: نادرست نویسی غَلتَك پارسی

غَلَط کار: اَپَند (فرهنگ پهلوی)

غَلَط کاری: ۱ـ اَپَنـدی (فرهنگ پهلوی) ۲ـ تَرفَندگری، فریبکاری

غَلَط گرفتن در چاپ: ویراستاری

غَلَط گفتَن: نادرست گفتن

غَلَط گیر: ویراستار

غَلَط نامه: لَغز نامه، زیاکنامه

غَلَط نویس: بامیان (برهان)

غَلَطی: نابه جا، نادُرُست

غِلَظ: سِتبـری (آنندراج)، دِژواخی (برهان)، چِگالی، دَفزَکی

غَلَظ: دُرُشت، ناهَموار: زَمین

غِلظَة، غِلظَت در فارسی ۱ـ دِژواخی، دَژواخی (برهان)، سِتبری، چِگالی، دَفزَکی ۲ـ گُندگی، دُرُشتی (آنندراج)

غِلظَت داشتن: سِتبر بودَن، دَفزَك بودَن

غلظت سَنج: در انگلیسی Densitometer ، چِگال سَنج

غلظَت سَنجی: در انـگـلیسـی Titration = عیارسَنجی: آپارسَنجی

غلظتِ مُلکولی: Molecular concentration ، در انگلیسی، چِگالیِ خُردَکان

غُلغُل: غُلغُله، پارسی است

غَلغَلَة: ۱ـ دَرآوَردَن ۲ـ به‌شتاب رفتَن (آنندراج)

غَلفـاء: ۱ـ زمینِ ناچَـریده ۲ـ کَمانِ دَرنیام ۳ـ سالِ فَراخ، سال اَرزانی

غِلفاق: ۱ـ درازبالا، زَن ۲ـ تیزرو، زَن

غَلفَق: ۱ـ چَغزلاوه، از گیاهان ۲ـ زیست فَراخ ۳ـ بَرگِ مو، بَرگِ رَز ۴ـ بَدزبان، زن ۵ـ گُول، زَن ۶ـ پوستِ خُرمابُن ۷ـ کمانِ فروهِشته (آنندراج)

غَلفَقَة: ۱ـ تَنگدست گَردیدَن ۲ـ سخنِ بَدگفتَن (آنندراج)

غُلفَة: نیامِ سَرنره

غَلق: ۱ـ کلانسال، مَرد ۲ـ سُرخ فام

غُلُق: پارسی تازی گشته، کُلون، کُلون شده

غَلَق: پارسی تازی گشتـه، کُلون، کِلیدان، فَلَج (لغت فرس)، فَلجَم (برهان)

غَلَق: تاج تاك (تاك = طاقِ تازی گشته)

غَلِق: ۱ـ بَدخـوی، پَرخاشگَر، مَرد ۲ـ دُشوار، پیچیده، سَربسته، سُخَن

غَلقَة، غَلقَی: پازَهر، از گیاهان (معین)

غُل کَردَن: ۱ـ زنجیر کَردَن ۲ـ بَند کَردَن (معین)

غَلّگی: چاشباژ (= مالیات غَلّه)

غَلَل: ۱ـ تِشنِگی ۲ـ پالـونه، پالایه، آبکَش (= صافی) ۳ـ جوی باغ ۴ـ سوزِش

غُلُل: (تك: غَلیل)، تِشنِگان (غیاث اللغات)

غَلَم: تیزوَرنی (وَرن = شَهوَة)

غَلِم: تیزوَرَن، مَرد

غِلمان: (تك: غلام)، مِکیازان

غُلمَة: تیزوَرَنی

غِلمَة: (تك: غلام)، بَرِدگان، بُرنایان

غَلِمَة: تیزوَرَن، زَن

غَلَن: شورِ جَوانی

غُلُوّ: ۱ـ دَرگُذَشتن ۲ـ گَزاف، گَزافـروی (بهروز)، گَزافکاری ۳ـ بالیدَن، گیاه ۴ـ دَرهَم پیچیدن، انبوه شُدَن، گیاه ۵ـ گَزافسَرایی، دَر سَرواد

غُلواء: ۱ـ شورِ جَوانی ۲ـ سَرکشی ۳ـ اَز اَندازه گُذَشتَن

غُلوان: شورِ جوانی، آغازِ جَوانی

غَلوطَة: زِپاکین، دُشگیر (= اُغلوطَة، فرهنگ کوچك)، لَغزانَنده

غُلُول: ۱ـ ناراستی، دَرپَروِه (= غَنیمت) ۲ـ نَمَك ناشِناسی ۳ـ رَوان شُدنِ آب، میانِ درختان ۴ـ زاولانه نهادن، بَند نَهادن

غَلُول: ۱ـ زودگُوار ۲ـ نَمك نَشناس

غُلُول: (تك: غُلّ)، زاولانه ها، بَند و زَنجیرها

غُلوله، گُلوله: تُرکی، گُروهِه

غُلومَة، غُلومِیَّة، غُلامِیَّة: کودَکی (آنندراج)

غَلوَة: تیر رس

غُلوه، قُلوه، بنگرید به قُلوه، کُلوه

غَلَّة: غَلّه در فارسی ۱ـ دَرآمَد، از چاش یا کاریا مزد یا سَلاك (= کرایه) ۲ـ جُورتـاك، جُرتای، یُورتـاك، زورتـاك (فرهنگ پهلوی)، چاش (برهان)، شالی

غُلَّة، غُلّه در فارسی ۱ـ سختی تِشنِگی ۲ـ آب پالـه، پارچـه ای که بر سَرِ کوزه بَنـدند ۳ـ سُرین بَند، بالشچه ای که برای کلان نمایاندنِ سُرین، زَنان بَندند ۴ـ شاماکچه، پستان بَند ۴ـ زیرپوش، زیرجامه

غَلّه بازدادَن: سوددادَن، بهره دادَن (معین)

غَلّه بَرداشتَن: پارودَن (آنندراج)، چاش برداشتَن

غَلّه بوم: چاشبوم

غَلّهٔ پاك شده: راش (برهان)، چاشپاك (برهان)

غَلّه خیز: چاش خیز، چاشبوم

غَلّه دادَن: ۱ـ چاش دادَن ۲ـ سَلاك پَرداختَن ۳ـ بهره دادَن

غَلّه دان: پَرخو، هم آوای پَرتو (برهان)، فاکون (گویش گیلکی)، کَنـور (برهـان)، چاشگاه، غُول (معین)، غُولِه

غَلّه دانِ زیرزمینی، غَلّه دانِ گود: بَتـوراك (برهان)، تِمَّك (گویش سیستانی)

غُلّه دان: غُلَّك، پارسی است، غُولَك

غَلّهٔ دُلمُل: کَرکَن، کُرکِن، گندم وجو وَدیگرها که نارسیده بریان کرده، خورَند (برهان)

غَلّه زار: چاشزار، چاش خیز، چاشبوم

غَلّه فروش: چاش فروش، جُرتافروش

غَلّه کاری: جورتاك کاری (فرهنگ پهلوی)،

چاشکاری

غَلّه کش: چاش کِش، جورتاکِش

غَلّه کوفتَن: کویستَن، هم آوای گریختَن (برهان) کَویستَن

غَلّهٔ کوفته: کُویستِه، هم آوای گریخته (برهان)، کَویسته

غَلّهٔ نارَس: دُرمُل، دُلمُل، خَوید (برهان)

غَلّهٔ نهان کرده: که در زیر جایی پنهان و بَر سرش خاشاک کنند، پوك (لغت فرس)، بر مرگِ پدر، گرچه پِسَر دارد سوك - در خاك نهان کُندش، مانَنده ی پُوك (منجیك)

غَلی: جوشیدنِ دیگ (آنندراج)

غَلیّ: نرخِ گِران (آنندراج)

غَلَیان: ۱ـ جوش (فرهنگستان)، جوشِش ۲ـ خودانگیزی (= هیجان عَمدی) ۳ـ جوش و خروش

غَلیان: دُرُست نویسی قلیان، واژه ی پارسی است و تازیان غَلیُون را از این واژه برگرفته اند

غَلیث: ۱ـ گندمِ آمیخته ـ نانِ سیاه، نان گندم و جو ۳ـ زَهرآمیز، برای شکار (بهره از آنندراج)

غُلیجَن، غُلیخَن، غلیخون: فارسی و تازی از یونانی Glexona، پُودَنِه، پُونه، از گیاهان

غَلیظ: ۱ـ دُرُشت، سِتَبر، گُندِه (غیاث اللغات)، دِژواخ (برهان)، دَفزَك (برهان)، اَنبَستِه (صحاح الفرس) مَشت، سِفت (بهروز) ۲ـ دیرگُوارد ۳ـ تیره ۴ـ دُرُشتخوی

غَلیظُ القَلب: سَنگدِل

غلیظ کُنَنده ها: در انگلیسی Thickeners، سِتَبرکُنَندِگان

غَلیل: ۱ـ تِشنِگی ۲ـ سختی تِشنِگی، سوزِ تِشنگی ۲ـ سوزِشِ شکم ۳ـ تِشنه سوز ۴ـ کینه، دُشمنی ۵ـ سوزِ اندوه ۶ـ سوزِ شیفتِگی

غَلیلَة، مؤنثِ غَلیل: وَ، زره

غُلَیم: تیزوَرَن، مَرد

غُلَیمَة: تیزوَرَن، زَن

غَلیُون: پارسی تازی گشته، ۱ـ غَلیان، چُپُك (= چپُق؟)، ۲ـ کشتی بادبانی

غَمّ: غَم در فارسی: هَندُه، تیمار، زَریك، چاشاك (فرهنگ پهلوی)، غیش (برهان)، فَژَم (صحاح الفرس)

رَفت برون میر و رسیدَش فَژَم، پخج شده بُوق و دریده عَلَم (منجیك)، اَندَمه (صحاح الفرس)، بهتَرینِ یاران و نزدیکان هَمه، نزد او دارم همیشه اَندَمه (رودکی)، اَندُه، اَندوه (برهان)، خَفت، پَژاره (گویش کردی مهاباد)، فَرَم (برهان)

غَمّاء: ۱ـ اندوه، سختی ۲ـ پُتیار (= بَلا)

غماء: نَمداَسپ

غِماء: بامِ خانه

غِمار: (تك: غَمر) جَوانمَردان، فَراخ‌خُویان (صحاح الفرس)

غُمار: اَنبوهی، بسیاری

غَمارَة: ۱ـ پُرآبی ۲ـ گُول شُدَن، خَرشُدَن ۳ـ تَنبَلی، سُستی

غَمّاز: ۱ـ جُلویز، جَلویز (لغت فرس)، رَوانبودی زندان و بَند بسته تَنَم ـ اگر نه زُلفَكِ مُشكین او بُدی جُلویز (طاهر فضل)، جَلیز (برهان) ۲ـ سُخَن‌چین (آنندراج) ۳ـ گُواژَندِه (= طعنه‌زننده، کنایه‌زَن) ۴ـ نمازَنده (نمار = اشاره، ایما) ۵ـ بَرانگیزنده، جُنباننده

غَمّازَك: اَنیشَك، چوب‌پنبه‌ای که به شَستِ ماهیگیری بَندند و آن در آب فرو نَرَود، مَگر آن که ماهی به كَجَك (= قُلاب) اُفتَد (برهان)، این واژه را برای نخستین بار هدایت در فرهنگ انجمن‌آرا، بَرگرفته از غَمّاز تازی دانسته و گفته است: «این بِلُغتِ عَرَبی مانَد که کاف تصغیر پارسیان بر آن افزوده‌اند، چه غَمّازی مرادفِ نَمّامی است و این چوبَك نیز از گرفتاری ماهی بشَست اعلام می‌کند»

غَمّاس: ۱ـ اِسفرود، سَنگ‌خوارَك، از مرغان ۲ـ مرغِ آب‌باز، از مرغابیان

غِماض، غَماض: خواب، خُفتَن

غَماضَة: مغاکیدَن، مغاك گردیدَن

غَمام: ۱ـ اَبر ۲ـ اَبرِ مُرده، دَروج (= اِسفَنج، گویش گیلکی) ۳ـ سَرنِشَست، رودَرروی ته‌نشست و ته‌نشین ۴ـ سِپیدَك، سپیدی، در چَشم

غُمام: زُکام، بنگرید به زُکام

غِمامَة: ۱ـ پوزه‌بَند ۲ـ چَشم‌بَندِ ستور (لاروس) چَشم‌بَندَك

غَمامَة: پاره‌اَبر

غَمان: اندوهگین

غَم‌انگیز: تاسِیان (ویژگیهای دستوری و فرهنگ واژه‌های گیلکی)

غَمائِم: (تك: غَمامَة)، پاره‌اَبرها

غَمائِم: (تك: غِمامَة)، پوزه‌بَندها، چَشم‌بَندَك‌ها

غمباد: جَخش (صحاح الفرس)، آن جَخش ز گَردَنش درآویخته گویی ـ خیکی است پُر از بار، بیاویخته اَز باد (لَبیبی)، بادغارِه (گویش گیلکی)

غمبار: اَندوهگین

غمِ بسیار: راخ (برهان)

غم‌خانه: سُوکخانِه، اندوهکده

غم‌خورَك: فَرَمخورَك، بوتیمار، ماهی‌خورَك، وَغَك (گویش سیستانی)، از پَرَندگان

غم‌خیز: اندوه‌خیز، فَرَمخیز

غِمد: ۱ـ نیامِ شمشیر ۲ـ نیامِ دُمبَرگ

غم‌دَرکُنَک: دَف، تَبوراك، از ابزارهای خنیا

غُمدان: کاخِ هفت بامه، کاخی دَر یَمَن

غُمُّدان: نیام شمشیر (آنندراج)

غِمدِیّاتُ الأجنحَة: نیام بالان

غَمر: ۱ـ آب گِرفت ۲ـ آب گِرفته ۳ـ آبِ بسیار ۴ـ جوانمَرد ۵ـ فَراخ خُوی (آنندراج) ۶ـ بیشمِهری ۷ـ فزون بَخشی

غَمـر: چَرب، چَربِش آلود (معین)، چَربشِ گوشت (آنندراج)

غُمر: ۱ـ ناآزموده ۲ـ زودفَریب، گُول ۳ـ کُرکُم (= زعفران، فرهنگ پهلوی)

غُمَر: ۱ـ کاسه ۲ـ لُوله‌ی آزمایش (لاروس)

غِمر: ۱ـ کینه ۲ـ تِشنِگی ۳ـ ناموختِه ۴ـ نادان ۵ـ گُول

غَمَرات: (تك: غَمرة)، سختی ها

غَمَراتُ المَوت: سختی های مَرگ (لاروس)

غَمرُالخُلق: نَرمخوی، خوشخوی

غَمرُالرِّداء: دَهِشمَند

غَمرَة: ۱ـ آبِ بسیار ۲ـ گیاه مارماهی ۳ـ سَختی

غُمـرَة: کُرکُم (= زعفـران)، کُرکُم از پهلوی به یونـانی و لاتینی و تازی رفتـه، تازیان کُرکُم را به جای زردچو به کار بَرَند

غُمـری: در تازی نیامـده، ۱ـ ناآزمـودِگی ۲ـ گُولی (معین)

غَمز: ۱ـ کِرِشمه (برهان)، ۲ـ سخن چینی ۳ـ رازآشکاری ۴ـ ناز

غَمَزات: (تك: غَمزَة)، کِرِشمه ها

غم‌زُدای: فَرَم‌زُدای، اَندوه‌زُدای

غم‌زَدَه: نَژَند، نِژَند (برهان)

غمزکاره: سخن چین

غَمز کردن: ۱ـ رازآشکارکردن ۲ـ سخن چیدَن

غَمزِگان: رَمَنِ ساختگی از غَمزَة، کِرِشمه ها

غَمزَة، غَمزِه در فارسی: کِرِشمه (برهان)، بَرپَیِ زَن برفت مرد به‌راه ـ زن زِپَس کرد با کِرِشمـه نگاه (سنائی)، شَن (برهان)، تیباش (برهان)، پَرتووَك (گویش سیستانی)

غَمس: ۱ـ فرودِ ستـاره ۲ـ رَنگ کردنِ دَست، بَرنـاك نهادنِ بردَست ۳ـ فروبردن، کسی را در آب ۴ـ فروکردَن

غَمِستان، غَمسَرا: فَرَمسرا، گُواژ: این جهان

غم‌سوز: فَرَمسوز، اَندوه‌زُدای

غَمش: سیاهی‌رفتنِ چشم، از گرسنگی یا تشنگی

غَمَص: ۱ـ کیخ (برهان)، آژیخ (= قیِ چَشم، آنندراج) ۲ـ کیخ آوردنِ چشم

غَمِص: آکجوی، مرد (آك = آهوك = عیب)

غَمص: ۱ـ ناسِپـاسی ۲ـ خوارشمـاری ۳ـ آکجویی، دَر سخنِ دیگری ۴ـ سُستی ۵ـ

دُروغگویی

غَمض: ۱ـ آسان گیری ۲ـ بُردباری ۳ـ چشم پُوشی ۴ـ پیچیده بودنِ سخن ۵ـ زمینِ مغاك ۶ـ پَستِه، رودرروی پُشتِه ۷ـ گُمنام، خوار

غُمض: غنودن (آنندراج)

غَمضِ عَین: ۱ـ چشم پوشی (فرهنگستان) ۲ـ گُذَشت (فرهنگستان)

غمفزای: اَندوه اَفزای، فَرَمفَزای

غمکاه: اندوه کاه، فَرَمکاه

غمکَده: فَرَمکَده، گُواژ: این جهان

غمگُداز: اندوه گُداز، فَرَمزُدای

غمگُسار: اندوه گُسار، فَرَمزُدای، گُواژ: ۱ـ دوستِ یکرَنگ ۲ـ مِیِ ناب

غمگُسَل: فَرَمگُسَل، اندوه زدای، اندوه گُسَل

غمگِن، غمگین: زَریکن، زَریکُمَند، خُرُستَك (فرهنگ پهلوی)، فَرمگین، هم آوای شَرمگین (برهان)، غَرمان (برهان)، پَدرَختِه، ززادن، چو مادَرش پَردَخته شُد ـ روانَش از آن دیو پَدرَخته شد (فردوسی)، دِژَم (برهان)، سُوگا (آنندراج)

غَمل: ۱ـ دَرهَم رُوییدَن ۲ـ پُوست زُدایی ۳ـ خواباندنِ غوله، تابرسَد ۴ـ پوشاندن، تاخِوی پَدید آید ۵ـ نیکوگردانـدَن، دُرُست کردن ۶ـ اَنباشتنِ اَنگور، در سَبَد

غَمَل: خَم کُنَك، از خرفستَران

غِملاس: سِتَبر

غَمـلَج: سَدرَنـگ، سَدروی، کسی که هر روز به‌رَنگی دَرآید

غُملول: ۱ـ اَنبوه، فَراهَم آمده ـ رودبارِ دِرَختناك، دَرّه‌ی پُر دِرَخت ۳ـ پُشتِه

غملولِ شوکی: هِنجَمَك (برهان)، از گیاهان

غَمن: ۱ـ پوست پیرایی ۲ـ خواباندنِ غولِه، تا بِرسَد ۳ـ پوشاندنِ کسی، تا خِوی کُنَد (بهره از آنندراج) غوله = میوه‌ی خام

غَمناك: نَژَند (برهان)، کجا مَن نیز هم چون تو نَژَندَم ـ نَژَندی خویش را کِی می‌پَسَندم (ویس ورامین)

غَمنده: نَژَند، داغدِل، شَبی از شَبان داغدِل خفته بود (فردوسی)

غُمُود: (تك: غِمد)، نیام‌ها، نیام‌های شمشیر

غُمُود: خُشك شُدنِ چاه (آنندراج)

غُمُور: (تك: غِمر)، کینه‌ها، نادانان

غَمُور: ۱ـ آبِ فَراوان ۲ـ جَوانمَرد

غُمورَة: ۱ـ پُرآبی ۲ـ جَوانمَردی

غَموص: ۱ـ کارِ گِرِه خورده ۲ـ سوگَندِ دروغ (معین) ۳ـ شباهَنگ، از ستارگان

غُموض: ۱ـ هامون شُدنِ زَمین (معین) ۲ـ

باریک شُدنِ سُخَن ۳ـ پوشیدگیِ کار، راز کار، فَندِ کار ۴ـ پیچیدگی

غُمُوضَة، غموضَت در فارسی ۱ـ باریک شُدَن سخن، پوشیده سخن گُفتَن ۲ـ مغاک گردیدنِ جای (آنندراج) ۳ـ زشتی (لاروس)

غُمُوم: (تک: غَم)، اَندوهان، فَرَم‌ها

غَمی: ۱ـ زَمو، گونه‌ای بام از چوب و کاهگِل (برهان) ۲ـ بیهوش ۳ـ پوشِشِ خویِ آوَر

غَمی: در تازی نیامده ۱ـ فَرمگین، اندوهگین ۲ـ اَندوهگِنی

غَمیان: (تک: غَمی)، زَموها، بیهوشان

غَمیر: ۱ـ نوگیاه، که در بُنِ گیاه دیگر روییده ۲ـ آبِ فَراوان

غَمیز: ۱ـ سُستِ خِرَدی ۲ـ سُستکاری ۳ـ ناتَوانه (= نقطهٔ ضعف)، کَمبود، دَرآدَمی

غَمیزَة: ۱ـ سُستی ۲ـ آک، آهوک ۳ـ ناتَوانه، کَمبود، در آدَمی

غَمیس: ۱ـ نُوگیاه ۲ـ شَبِ تار ۳ـ مانی (= نادِر)، بی‌هَمانند، بیسان ۴ـ بیشه ۵ـ آبراهه‌ی خُرد

غُمَیصاء: شَباهَنگ، از ستارگان

غَمیل: ۱ـ گیاه اَنبوه ۲ـ پوستِ خوابانده، پیش از پیرایِش

غَمیم: ۱ـ شیرِ جوشیده ۲ـ ماست (آنندراج) ۳ـ نُوگیاه

غَمین: اندوهگین، اَندُهین

غَمین: ۱ـ غوله‌ی خوابانده ۲ـ پوستِ خوابانده، غَوله = نارس، میوه‌ی کال

غَنّاء: ۱ـ تُودَماغی، زَن ۲ـ پُر دِرَخت، دِرَختناک

غِناء، غَنا در فارسی ۱ـ چَر (برهان)، آوازخوانی ۲ـ سرود، تَرانه

غَناء: سریانی تازی گشته از قینا ۱ـ تَوانگَری، بی‌نیازی (آنندراج)، تُوانـاکی (فرهنگ پهلوی) ۲ـ سود، بَهره

غُناء: آوازخوانی (معین)

غُناج: کِرِشمه (آنندراج)

غِناج: دُوده‌ی پیه

غِناط: اندوه دیرپای

غَنّام: ۱ـ چوپان ۲ـ چوبدار ۳ـ پَروه‌بَر

غُنان: آواز پشه (لاروس)

غَنائِم: (تک: غنیمَة)، پَروه‌ها

غِنائیّ: غَنایی در فارسی ۱ـ سُوزواره ۲ـ آهَنگین

غِنباش: خَرچُسونِه، از خرفستَران

غُنبُول: گُنجشکِ جاوه (لاروس)، مرغِ تَننده از پرندگان

غَنث: دل به‌هَم خوردَن، شوریدنِ شِکَم

غَنثَر: ۱ـ نادان ۲ـ گُول ۳ـ فرومایه، ناکَس

غُنج، غَنج در فارسی: نازو کرشمه

غَنـج: ناز کردن، کِرشمـه آمَدَن، غَنـج واژه‌ی پارسـی اسـت برابـرِ با نوزاد پروانـگـان و خرفسترانی که فَرایندِ دِگَردیسی را می گذرانَند، غُنـج، نیز پارسی است و برابـر با به‌هم آمده یا غُنده یا سَر به‌هم آورده که غنچه برگرفته از این واژه است، هم‌چنین غَنـج چون یك پَسـوَنـد همـرده با بَرخـی از واژگان پارسـی می آید و نشانه‌ی آغشتگی است. هم‌چنین واژه‌ی غَنج با آرِش های: گُوال (= جوال)، سُرین و نیکو، پارسی است. آمیزه هایی چون: غَنجاره، غَنجال = میوه‌ی تُرش، غنج‌مَرش، غنجموش = وَزَغ، غنج زَدنِ دل، پارسی اَند

غُنجُل: سیاه گُوش، از جانوران (آنندراج)

غُنچه خاطِر: تَنگدِل

غنچهٔ قالی: گُلِ بوب، غنچهٔ غالی، پارسی است

غنچه منقار: غنچه نوك

غَنَص: تَنگی، تنگیِ سینه

غَنظ: ۱ـ رَنجانیدَن ۲ـ اَندوهگین گردانیدَن ۳ـ اَندوهِ سَخت

غِنظِیان: بَدزَبان

غُنقِلی: Ghoghgloule ، یونـانی تازی گشته، شَلغَم (معین)

غَنَم: ۱ـ گوسفَند ۲ـ رَمه‌ی گوسپَندان

غُنم: ۱ـ پَروه‌ی بی‌دَردِسَر (پَروه = غَنیمت) ۲ـ آسان به‌دست آوردن

غُنوَة: توانگَری

غُنَّة، غُنَّه در فارسی: تودَماغی، آوای تودماغی

غِنَی، غِنا در فارسی: بی نیازی

غَنِیّ، غَنی در فارسی: بی نیاز، آتـاو، تُوانهِـر (فرهنگ پهلوی)، تَوانگَر

غُنیان: بی نیاز از شوی

غَنیظ: ۱ـ غولـه‌ی خوابـانـده، تا برسـد ۲ـ غوره‌ی خرمای خوابانِده، غَوله = نارس، کال

غَنِیم: ۱ـ پَروه گیرَنده ۲ـ پَروِه‌ی بی رَنج

غَنیمَة: غَنیمَت در فارسی، پَروِه (برهان)

غنـیـمَـت دانِـسـتـن: پَروِه دانِستن، اَز خود دانستن، مُفت دانِستن

غَنیمَت گرفتن: پَروِه گرفتن، به‌دست آوردنِ رایگانی

غَنِیَّة، مؤنث غَنِیّ: آتاو، توانگر: زَن

غُنیَة: ۱ـ بی نیازی ۲ـ توانگری ۳ـ چاره ۴ـ بی نیاز

غُواث: یاری، فریادرسـی (لاروس)، فریاد، نالِش (آنندراج)

غَوادِی: (تک: غادِیَة)، پگاه رَوندگان
غِوار: تاراج یکدیگر
غَوارِب: (تک: غارِب)، دوش ها
غَواسِق: (تک: غاسِقَـة)، تاران، تیرگی ها، در فرزانِ سهروردی، شید در بسیاری و در فرایندِ زایش توان خود را از دَست می دهد و رو به تاریا تاران دارد. تیرگی و تاری در فرزان سهروردی به چه چیزی در فرزان گام برداران (= مَشّائین) همانند است.
غَواشـی: (تک: غاشِیَة)، پَرده ها، چادُرهـا، دَفنـوک ها، زین پُوش ها، بیهـوش کننـدگان، بیماری های اندرون (غیاث)
غَوّاص: آب باز (فرهنگستان)
غَوّاصَـة، مؤنث غَوّاص ۱ ـ آب باز، جانـور آب باز ۲ ـ آب باز، زَن ۳ ـ زیردریایی (لاروس)
غَوّاصی: در تازی نیامده، آب بازی
غَوامّ: مُوی، که پیشانی وَ پشت را فروگیرد (از غیاث اللغات)، گیسو
غَوامِض: (تک: غامِـضَـة) (تک: غامِض)، سخنـانِ باریك، سخنـان پوشیده، پَستِه ها، شتر بچگان
غَوانِی: (تک: غانِیَة)، زنـانِ بِساز، بی نیازان از آرایِش: زَن، بُرنا زَنانِ پاك
غَواوِی: (تک: غاوِیَة)، اَبـرهـای بامـداد (غیاث اللغات)
غَوایَة، غَوایَت در فارسی ۱ ـ گُمراهی ۲ ـ گُمراه گَشتَن ۳ ـ گُمـراه کَردَن ۴ ـ نومیدی ۵ ـ نومید گَشتَن
غَوائِـل: (تک: غائِـلَة)، سختـی ها، بَدی ها (غیاث اللغات)، پُتیارها
غَوث: ۱ ـ فَریاد ۲ ـ فَریادرس (آننـدراج) ۳ ـ پَناه
غَوثِ اَعظَم: پناهِ آسیم، بَرنام شیخ عبدالقادر گیلانی
غَوج: ۱ ـ اَسبِ فراخ سینـه ۲ ـ دوتـاشُدَن، خمیدَن
غُوج، قُوچ: تُرکی است (آننـدراج)، پارسی است، کَبش (زین الاخبـار گردیزی)، راك (برهان)
غَور: ۱ ـ اُشمُرش (پهلوی) نُغولی (آنندراج)، ژرف کاوی ۲ ـ نَشیب ۳ ـ بُن، تَك ۴ ـ بَدی، آزار
غِوَر: خُونبَها (لاروس)
غُور: تازی گشتـه‌ی Gaur، در انـگلیسی و فرانسوی، گاومیش، گاوکوهانِدارِ هندی (بهره از لاروس)
غُوربـاقـه: ترکی از پارسی، غُوربـاغـه، پَك (برهـان)، داروَك (گویش مازنـدرانی)، پُتـوك (گویش سیستانی)

غورت: ترکی (معین)، ژُوتار (پهلوی)، غُورت، هم‌آوای غُرت را که به آرِش غُلُپ است، پارسی دانسته اند

غُورت دادَن: ژوتاری (فرهنگ پهلوی)

غوررسی: ژَرف کاوی

غورکَردَن: ژَرفیدَن (برهان)، نغُولیدَن (آنندراج)

غُوری: درست نویسی قوری، آوَند ویژه ای که از غور آوَرَند و با آن چای دَم کُنَند

غَورَی: تَه، تَك

غَوشَنَة: پارسی تازی گشته، غَویشه، گونه ای از سماروغ

غَوص: آب بازی، غوتِه زدن، پاغوشیدَن

غَوط: پارسی تازی گشته، غُوتِه (بُرهانِ قاطع، کشف اللغات، انجمن آرا)، معین غُوتِه را برگرفته از غوطه تازی می‌داند، باغوش، پاغوش (برهان)، در این آب پاغوش خوردَن رَواست ـ که یك تیر بالا بُوَد آب راست (فردوسی)

غوطِه‌وَر: غُوتِه‌وَر، پاغوشیدِه

غوطه‌وَری: غُوتِه‌وَری، پاغوشِش، در انگلیسی Submergence

غوطه‌وَرسازی: غُوتِه‌وَرسازی، پاغوشاندَن، در انگلیسی Submersion

غوغاء: ۱ـ مَلَخ، چون پَر بَرآوَرَد ۲ـ پَشه ریزه ۳ـ مَگَس ریزه (معین غوغای پارسی بی هَمزه برابر با فریاد و فغان را با غوغاء تازی دَرآمیخته)

غوغا: پارسی است، غَو برابر با غَریو و غیو با غا که دِگر گشته گاه به آرِش جای است (انجمن آرای ناصری، بهار عَجَم)

غوغاطَلَب: غوغاخواه، غوغاگَر

غُوق: نادرست نویسی غُوك، بَك

غُول: یَغام (برهان)، بَغامِه (آنندراج)، بافته‌ی پندار که آدمی را بِفریبَد و به گُمراهی کِشانَد، غول به آرِش های شوغا، آغل، گُوش و غولی که بر گردن ستور خرمن کوب می نهند و دَست و بازو پارسی است

غُول آسا، غول پیکَر: یَغامانه، یَغام آسا

غُول وار: یَغاموار

غُولَة، مؤنث غُول: یَغام، مادینه

غَوَی: تهی شِکَم (آنندراج)، ناسیر

غَوِی: گُمراه

غَوِیّ: سِتَمگَر (لاروس)

غَویث: ۱ـ سَخت دَویدَن ۲ـ فَریادرس

غَویطَة: از ریشه‌ی پارسی، گود، چاهِ گود

غَهب: ۱ـ ازیاد بُردَن، فَراموشیدَن ۲ـ ناآگاهی

غَهَب: ۱ـ ناگَهانی ۲ـ ناخودآگاه

غَیّ: ۱ـ گُمراهی (غیاث اللغات) ۲ـ تباهی،

تَبستی ۳ـ نابودی

غِیاب: ۱ـ ناپدیدی، نَهان گَشتَن ۲ـ فرورَفتَن ۳ـ اَوناکی (= غایب بودَن، فرهنگ پهلوی) ۴ـ دُشیادی

غِیاب (تک: غیب): نَهانِگان، نَهانیان

غَیاب: ۱ـ دُشیادی ۲ـ آک نهادَن (بهره از آنندراج) ۳ـ گُور (لاروس)

غُیّاب: (تک: غائِب)، اَوناکان، نَبودِگان

غیاباً: دَرنَبود

غَیاب الشجر: ریشه‌های درخت (لاروس)

غَیابَة: ۱ـ پُوشَنِه، پُوشاننده ۲ـ اَوناکیدَن ۲ـ تَک، چون تَک چاه

غِیابی: در تازی نیامده، ونِیك، دَرنَبود، اَندایی

غِیاث: ۱ـ فَریادرس ۲ـ فَریادرسی (غیاث اللغات)

غیادِیق: ماران (آنندراج)، به گونه‌ی رَمَن

غیادِیق: (تک: غَیداق)، نابُرنایان، نابالَندِگان: نرینه، خوشخویان: مَرد

غیاذِیر: (تک: غَیذار)، خَران

غِیار: پاره زَرد (برهان)، که جُددینان ناگُزیر به جامه‌ی خود می‌دوختـه‌اند تا شناخته گردند، اَسَلیك

غِیاص: غِیاصَة: آب بازی، درآب فروشُدَن

غِیاض: (تک: غَیضَـة)، از ریشـه‌ی پارسی، غیشه‌ها، بیشه‌ها، آبگیرها

غِیاط: (تک: غائط)، پَستِه‌ها، پَلیدی‌ها

غَیاطِل: (تک: غَیطَلة)، خروش‌ها، غوغاها

غَیّاف: ریش دراز

غَیّال: شیر، از جانوران

غَیاهِب: (تک: غِیهَب)، تاریکی‌ها

غَیایَة: ۱ـ سایبان ۲ـ سایه‌دار ۳ـ تَكِ چاه ۴ـ پَرتو

غَیب: ۱ـ نَهان، نَهانیك (فرهنگ پهلوی)، پنهانی، ناپَدید ۲ـ گُمان (آنندراج) ۳ـ پیه (آنندراج) ۴ـ راز ۵ـ فرورَفتنِ خور

غَیبُ الغَیب، غَیبُ الغُیوب: نَهانِ نَهانیان، گُواژ: خُدا

غَیبُ المَصون، غَیب المَکنون: نَهانِ آسُوده

غَیبُ المُطلَق: نَهانِ یَله، گُواژ: خُدا

غَیب الهُوِیَّة: نَهانشِناسِه، گُواژ: خُدا

غیب بین: اَختَری (= فالگیر)، نَهان بین، نَهان گُشای

غیب پُوش: نهان پُوش، رازپُوش

غَیبَة، غَیبَت در فارسی ۱ـ رَنوَر، هم آوای سَرمَد (غَیبت است که در مقابل حضور باشد، برهان)، یك بار ناپَدید شُدَن (لاروس)، اَندا (بهروز) (برهان)، به اَندا نمودند و خشور را، بدید آن سراپا همه نور را (رودکی) ۲ـ پَستِه،

زمینِ پَست و هَموار ۳ ـ ناپَدیدی

غِیبَـــة، غِیبَـت در فارسـی: دُشیاد (پهلوی)، دُشتیاد (برهــان)، زشتیاد (لغت فرس)، به تو بازگردد، غَم عاشقی ـ نگـارا مکن این همـه زشتیاد (رودکی)، پَرتاد (برهان)

غَیبَتِ صُغرَی: ناپَدیدی کوتاه، ناپَدیدیِ رَهنمودِ دوازدَهم، مَهدی ع که شَست و نُه سال بوده است

غَیبَتِ کُبـرَی: ناپـدیدی دراز، ناپـدیدیِ رهنمود دوازدهم از سال ۳۲۹ فرارَوی بدینسوی

غَیبَت کَردَن: اَنداییدَن، ناپَدید گَشتَن

غِیبَت کَردَن: زِشت یادکردن، پَرتادَن

غِیبت گوی: پالادِه (برهان)

غَیب خانه: نهانخانه، گُواژِ: سَرای دیگر

غَیب دان: نَهاندان، رازدان

غَیب دانستن: نَهانیك دانستن، رازدانِستَن

غیب زَدَن: ناپَدید شُدن، ویداگَشتَن، گُم شُدَن

غَیب گفتن: نَهانی گفتن، رازگفتن

غیبگـوی: ۱ـ نَهان گُشای (آنندراج)، نَهانی گُشـای، سِیُمِ فیلسوفی نَهانی گُشای ـ که باشَد به سوی فَلَك رَهنمای (نظامی) ۲ ـ اَختَری (= فال بین، آنندراج)

غَیبِ نما: نهان نمای

غَیبـوبَـة: ۱ ـ ناپَـدیدی ۲ ـ دوری، به گُواژ ۳ـ فرورفتَن، نِشستن، ستارگان ۴ ـ نَهُفتِگی

غَیبی: در تازی نیامده ۱ ـ نَهانیك ۲ ـ مینوك

غَیث: ۱ـ باران ۲ـ بارِش ۳ـ بارانـیدَن ۴ـ روشن گَشتَن

غَیشَـرَة: ۱ ـ فرومـایه ۲ ـ گروه ۳ـ نِویدِ بیم و شِکَنجه

غَید: ۱ ـ نَرمی و نازکـی، تُنُکی ۲ ـ کَج شُدَن، خَمیدَن

غَیداء: ۱ ـ درازگَردَن: زَن (لاروس)، ۲ ـ نَرم و نازك ۳ـ نابُـرنـا، نابـالَـنده ۴ ـ اَسپِ دراز ۵ـ خوش اَندام ۶ ـ بچّه سوسمار

غِیداقی: تیرِ خَدَنگ، تیرِ غِیداق، شهری است در دشت قبچاق، قیداقی هم می نویسَند

غَیدان: آغازِ جوانی

غَیدَقان: ۱ ـ نیکخوی، جَوان ۲ ـ خوش اندام، جوان

غَیدَقَة: خَدوناکی

غَیذار: خَر (آنندراج)

غَیذَرَة: ۱ ـ بَدی، پَسـتـی ۲ ـ روده درازی، پُرگویی ۳ـ درآمیختنِ سخن (= خلط مبحث)

غَیر: ۱ ـ جُز، جُدا اَز ۲ ـ مَگَر ۳ـ نیز ۴ ـ خُونبها دادَن ۵ـ دگرگونی، بَرگردانیدَن ۶ـ رَشكِ شُوی، بَرزَن ۷ ـ رَشكِ زَن، بَرشوی ۸ـ بارانیدَن، باران رسـانیدَن ۹ ـ سودرسـانـدَن ۱۰ ـ بیگـانه، غِیر به آرِش جوشِشی که چون بَرآید پَهن گردد و

چهـره را سُرخ گردانـد (= شَرَی، در تازی)، پارسی است.

غَیرآلی: اَسِـژ (= فاسـد نشـدنی، فرهنـگ پهلوی)، ناتَبَست

غَیراختیاری، غیر اِرادی: ناخـواسته، اَهُنسَند (فرهنگِ پهلوی)، اَخواستی

غیراَسـاسی: خوارمـاتَـك (فرهنگ پهلوی)، خوارمایه

غَیر ایرانی: اَنیر (فرهنگ پهلوی)

غَیر بَعید: نزدیك

غَیر بَسیط: نایَله

غَیربَیِّن: ناآشکار

غَیرتامّ: نارسا

غیرت آمدن: ستیزیدَن، پیوَرزیدَن

غیرت آوَردَن: رَشك بُردَن

غیرت اَفزا: رَشك اَفزای

غَیرت داشتَن: رَگ داشتَن

غَیرت مَند: دَه رَگه (برهان)

غیرتمَندی: دَه رَگگی

غیرتناك: رَشکناك، دَه رَگه

غَیرجادّه: راهَك، کوره راه

غَیرحاضِر: نَبودِه، اَوناك، ناپَدید

غَیرحَقیقی: اَنهَست (فرهنگ پهلوی)

غیرخالِص: اَناب، ناویژه

غَیرخَطّی: در انگلیسی Nonlinear، ناسَمیرگی

غَیردائم: زُودگُذَر، گُذرا، ناپایا

غَیرذوفقار: بی مُهرگان (فرهنگستان)

غَیررَسمی: نااَدوِن

غَیرزاد: جافزاد، جِه زاد

غیرسـالم: ۱ـ ویمـار (فرهنـگ پهلوی) ۲ـ نادُرُست

غَیرسَنکرون: در انگلیسی Asynchronous، ناهَمزَمان (فرهنگ فنی)

غَیرشَفّاف: تیره

غَیرشَهـری: اَنشَتـریك (فرهنگ پهلوی)، ناشَهری، روستایی

غَیرصمیمی: اَویستـاو (فرهنـگ پهلوی)، دوروی، دورَنگ

غَیرضَرور، غَیرِ ضروری: نابایِست

غَیرطبیعی: ناسِرشتی، آچون (گویش گیلکی)

غَیرعادلانه: اَدادی، سِتَمگرانه

غَیرعـادی: اَراستَـك، نانِهـادَك، ناجور، در انگلیسی Extraordinary

غَیر عاقِلانه: نابِخرَدانه

غَیرعَمدی: ناخواست، ناخواه

غَیرعَمَلی: ناشُدَنی

غَیرفَصیح: کَج مَکَج (معین)، تَمَندِه (برهان)، گَجِه (برهان)، کَلته (برهان)، کَلپَتره (برهان)

غَیرفعّال: Inactive ، در انگلیسی، اَکاریك (از پهلوی)، ناپُویَندِه

غَیرِ فلِزّ: اَتُوپال

غَیرِ فلزّات: اَتُوپالان

غَیر قابِل اِجتناب: اَویچیرِش (فرهنگ پهلوی)، ناگُزیر

غَیر قابِل اجراء: اَنجام ناپَذیر، پیش نَرَفتَنی (فرهنگستان)

غَیر قابِل استماع: ناشِنودَنی

غَیر قابِل اِشتِعال: در انگلیسی Incombost-able ، ناسوختنی (فرهنگ فنی)

غَیرقابِل اعتماد: دُمدار (ویژگی‌های دستوری و فرهنگ واژه‌های گیلکی)، نااُستُوان

غَیرِ قابِل اِنکار: اَرندان ناپَذیر

غَیرقابِل تَحمُّل: ۱ـ ناکَشیدا، ناکَشیدَنی ۲ـ گرانجان: آدمی، بازرگانی بود بسیار مال امّا به غایَت دُشمن روی وگرانجان (کلیله و دمنه)، گرانجان کسی را گویند که حضور و معاشرت و سخن گفتن او بر دیگران سنگین و غیر قابل تحمل باشد (مجتبی مینوی)

غَیرقابِل تصوّر: ناپنداشته

غَیرقابِل حصول: اَونیش (فرهنگ پهلوی)، دَست نَیافتَنی، دور از دسترس

غَیرقابِل رؤیت: اَویناك (فرهنگ پهلوی)، نادیدَنی

غَیرقابِل علاج: بی دَرمان (فرهنگستان)

غَیر قابِل غُسل: اَشوییك (فرهنگ پهلوی)

غَیر قابِل فَسخ: بی بَرگَشت (فرهنگستان)

غَیر قابِل قبول: ۱ـ اَپَذرفت (از پهلوی)، ناپَذیرُفتَنی (فرهنگستان) ۲ـ باوَر نکَردَنی (فرهنگستان)

غَیر قابِل قِسمَت: بَخش ناپَذیر (فرهنگستان)

غیر قابِل لَمس: پَرماس ناپذیر

غَیر قابِل محاسبه: در انگلیسی Incalculable ، بیشُمار (فرهنگ فنی)

غَیر قابِل نفوذ: نَشت ناپَذیر (فرهنگ فنی)

غیر قابِل وَصف: ناگُفتَنی

غَیر قابِل وصول: اَگیرِش (فرهنگ پهلوی)، ناگِرِفتَنی

غَیرُقارِّ الذّات: نابِه خود ایستا، زبانزدِ فرزانی

غَیرقانونی: اَپدات (فرهنگ پهلوی)، ناداتی

غَیرقُطبی: در انگلیسی Nonpolar ، نامِخیك

غَیر کافی: نابَسنده، ناپَسند

غَیر کامل: نارسا

غَیرلازم: نابایست، ناشایَد

غَیرمادی: اَماتیك، مینوك (فرهنگ پهلوی)، مینُوییك، مینَوی

غیرمأکول: ناخوردنی

غیرماوَضِعَ لَه: چَم ناسازواژه

غیرمتجانِس: ناهَمگُن، Non-homogene-ous ، در انگلیسی

غیرمُتحرّك: اَجُنبان

غیر متـرصّد، غیر مُترقّب: ناگهانی، پیش بینی نَشده

غیرمُتّعِظ: پَند ناپَذیر، اَندرز ناپَذیر

غیرمُتِقارِن: ناهَمال، ناهَمای، در انگلیسی Unsymmetrical ،

غَیرمُتناهی: بی پایان

غیرمُثمر: بی بار، بی بَر، بی سود

غَیرمُجـاز: اَپـاتَخشـای (فرهنـگ پهلوی)، بی پَروانه

غیرمُحتاج اِلَیه: بی نیازبدان

غَیر مُحتَمل: نابَیوسان، در انگلیسی Unlikely

غَیرمَحسوس: ناسُهیدَنی

غَیرمَحلول: وانَرفتنی

غَیرمَرئی: نادیدَنی

غَیرمَربوط: ناپیوسته، بیهوده

غَیرمُرَتّب: نابه سامان، پَراشیده، پَریشان

غَیرمُرتَبط: بی پیوَند، نابَستِه

غَیرمسئـول، مسؤول: اَخـورتـاك (فرهنـگ پهلوی)، ناخُـورتـاك

غَیر مُستَعِد: اَکار (فرهنگ پهلوی)

غَیر مُستَعمل: بیکاره، ناکاره

غَیر مُستَقِـل: نابه‌خود، ناکـام زیوِش (کام زیوش = مستقـل، فرهنـگ پهلوی)، ناجُـدا، ناویچار (از پَهلَوی)

غَیرمُستَقیم: ناراستِه (فرهنگستان)

غَیرمَسلوك: نارَفته

غَیرِ مَشـروع: ناکیشیك، نابه کیش، نارَوا، ناشایِست

غَیر مَشکوك: آوَریك، آوَرین

غَیر مَشهود: ۱ـ نادیده ۲ـ بی گُواه

غَیر مَشهور: ناشناختِه، گُمنام

غَیر مُصَرَّح: تار، ناروشَن، ناآشکار

غَیر مَطبـوع: نادِلپَـذیر، ناخوشایَند، اَخواش (فرهنگ پهلوی)

غَیر مَطلوب: ناخواسته

غَیرمُعتاد: نانِهادَك، ناجور

غیرمُعجَم، غیرمنقوط: بی دیل

غیرمَعقول: خِرَدناپَذیر

غَیرمُعلَّم: ناموخته، نافَرهیختِه

غَیرمُعیّن: ناشُمُرده، بی شُمار

غَیرمُفهوم: تَمَندِه، نادَریافتنی، پیچیده

غَیر مَقبول: ناپَذیر

غَیر مَقدور: ناشُدنی، بیرون اَز توان

غَیر مُکـرَّر: ۱ـ بازگُفتَنی، بازنـاکَـردَنی ۲ـ بازناگُفته

غَیر مَلفوظ: ناخواندَنی، ناگوییك

غَیر مُمکِن، غَیر ممکن الـوقـوع: نَشُـدنی (فرهنگستان)، اَتاوان (فرهنگ پهلوی)

غَیر مُنتظر، غَیر منتظره: نابیوسان

غَیر مُنتَظَم: نابَرابر، ناوینار

غَیر مُنصـرف: زبـانـزدی در دستور تازی، نانـون‌پَذیر، نام‌های نون‌ناپَـذیر (= تَنوین ناپذیر)، چون ابراهیم (بهره از معین)

غَیرمُنَـظَّم: نابه سامان، دَرهَم ریخته، شوریده، تَنبان (فرهنگ پهلوی)

غَیر منقَـطِع: پَتّان (فرهنگ پهلوی)، نابُریدِه، ناگُسَستَنی

غَیر مَنقـول: گَوَرنین (آنندراج)، نااُگار (بهره ازپهلوی)

غَیر موافـق: در انـگـلیسـی Incompatible، ناسازگار (فرهنگ فنی)، جورناپَذیر

غَیرمؤثـر: اَکـارِ نیتـار (فرهنـگ پهلوی)، ناکارساز

غَیرمـوجود: آوِن، اَنَهست (فرهنگ پهلوی)، ناباشَنده

غَیرمُوجَّه: ناپَذیرُفتَنی

غَیرناطِق: ناویاخمَن، ناویاخمَند (ویاخمَن = ناطِق، پهلوی)، اَگویا، ناگویا

غَیرنِظامی: ناسِپاهی

غَیرواقع: بی بُنیاد، نادُرُست

غَیرَة: غِیرَت در فارسی ۱ـ رَشك (غیرت باشد و حَسَد نیز گویند، لغت فرس)، مَن از رَشك روی تو دیدَن نیارَم، به تیره شب اَنـدَر، مَهِ آسمـانی (فرخی) ۲ـ رَشك آوَردَن

غَیرُه: ۱ـ جُزاو، نرینه ۲ـ جُزآن

غَیرُها: ۱ـ جُزاو: مادینه ۲ـ جُزآن‌ها

غَیرُهُم: جُزآن‌ها، جُزایشان: نرینه

غَیری، غِیری: دیگری، بیگانه

غِیرِیَّت: کُنِش ساخـتـه‌ی فارسـی گویان، دوگانِگی

غَیس: ۱ـ اَنبوهی ۲ـ بِسیاری داراك ومانِه

غَیسان: جَوانی

غَیسـان الشبـاب: تیزی جَوانی، آغاز جَوانی (آنندراج)

غَیسـانِیّ، قاسـانِیّ: پارسی تازی گشتـه، کاشانی، کاشی

غَیسانی: خوبروی، خوش اَندام

غَیض: ۱ـ اَفگـانِه، اَفکانِه (صحاح الفرس)، زَهِ اُفتاده، بچّه‌ی افتاده ۲ـ اَندَك، کَم ۳ـ کَم آبی ۴ـ کَم گَشتنِ بَها

غِیض: ۱ـ پاجوشِ خُرما ۲ـ شکوفه‌ی خُرما

غَیضَـة: پارسی تازی گشتـه ۱ـ غیش، اَنبوه بودَن ۲ـ غیشـه، بیشـه، جَنگَـل ۲ـ آبگیر، اِستادَنگاهِ آب

غَیط: ۱ـ فروشُدنِ ۲ـ ناپدید گَشتَن (آنندراج) ۳ـ بوستان (لاروس)

غَیطانِیّ: باغدار، بوستاندار (لاروس)

غَیطَشان: سیب زمینی هِندی (لاروس)

غَیطَل: گُلپَر، از گیاهان (لاروس)

غَیطَلَة: ۱ـ خروش، غوغـا ۲ـ تاریکـی ۳ـ غیش، غیشـه، درختان انبوه ۴ـ گروه مردم ۵ـ شیرده، شیردار ۶ـ خوردن و نوشـیدَن ۷ـ شادمـانـی ۸ـ بی تَرسـی ۹ـ چیرگی خواب، خواب ۱۰ـ تاریکی شَب (بهـره از آننـدراج)، ۱۱ـ گاوِپَدرام (= وَحشی)

غَیطَم: شیرِ دَفزَك، شیر سِفت

غَیطول: ۱ـ آوازهـای دَرآمیختـه ۲ـ غوغا ۳ـ تاریکی

غَیظ: ۱ـ سَنبـوتی، چون تو از خوانِ شَرع بی توتـی ـ تو و سالـوس و گبـر و سَنبـوتی (سنـائـی)، خَشم ۲ـ تیزی خشم ۲ـ به خشم آورِدَن

غَیف: گروه مُرغان (آنندراج)

غِیل: ۱ـ بیشه ۲ـ دَشت، بیابان ۳ـ نِیستان ۴ـ رودبار

غَیل: ۱ـ آبِ رَوان، آبِ پَخش ۲ـ جامه‌ی گُشاد ۳ـ دره‌ی آبخیز، دَرّه‌ی چَشمه ناك ۴ـ نزدیك نما ۵ـ کودك فَربه ۶ـ شیرِ آبِستَنی

غِیلان: (تك: غول)، دیوان (غیاث اللغات)، یَغامان

غِیلَم: ۱ـ بَك، غوك ۲ـ آبخیزه: در مادَرچاه ۳ـ سنگ پشت: نَر ۵ـ کاکُلی، پُرموی

غَیلَة: زنِ فَربه (آنندراج)

غِیلَة: به فَریب کُشتَن

غَیم: پارسی تازی گشتـه، به روشِ قَلب، میغ (صادق کیا) ۱ـ اَبـر ۲ـ تِشنِـگـی ۳ـ تِشنِه سوزی، تَفسِگی

غیم هاطِل: اَبر ریزنده (غیاث اللغات)

غَین: ۱ـ اَبر ۲ـ تِشنِگی ۳ـ تیرِگی

غِین: ۱ـ ریم ۲ـ زَردآب

غَیناء: درختِ تَنومند

غَینَة: درختان بی آب

غِینَف: ۱ـ آبخیز ۲ـ چشمه ۳ـ چاه

غُیوب: (تك: غَیب)، نهانیکان، گُمان‌ها

غُیوب، غُیوبَة: فُروشدنِ خور

غَیور: رَشـك بَرَنـده (غیاث اللغات)، رَشکِن (آنندراج)

غَیوران: رَهروان، مَردانِ راه

غَیورانِ شَب: گُواژ: شَب خیزان، شب بیداران

(برهان)

غُیول: (تك: غِیل)، بیشه‌ها، نَیستان‌ها، رودبارها

غُیوم: (تك: غَیم)، از ریشه‌ی پارسی، میغ‌ها، اَبرها

غَیَّة: گُمراهی (لاروس)

غِیهَب: ۱ـ تاریکی ۲ـ سیاوَسیر ۳ـ فَرناس (= غافِل): مَرد ۴ـ گِرانجان: مَرد ۵ـ کُندهوش

غَیهَبان: ۱ـ تاریکی ۲ـ شِکَم (آنندراج)

غِیهَق: ۱ـ شادمانی ۲ـ دیوانِگی ۳ـ شتر درازبالا (آنندراج)

غَیهَقَة: چَشم‌زَدِگی، از تاریکی

غِیهَم: تاریکی

ہتھکڑیاں

لائے گئے اور علاوہ بھگت سنگھ اور دت کے س
سکون کے ساتھ اپنی جگہ چلے گئے لیکن بھگت اور
دت کو گھسیٹ کر انکی جگہ پہنچایا گیا۔ بھگت سنگھ نے داخل
ہوتے ہی عدالت سے دریافت کیا کہ ہمیں اس طرح
آپ کے حکم سے لایا گیا ہے انھوں نے یہ بھی کہا کہ مجھے اور
دت کو پولیس نے لاتوں سے مارا اور بری طرح جھنجھوڑ
بجے کمار اور دیگر ملزمین نے بھی پولیس کی بدسلوکی بیا
کی لیکن مجسٹریٹ نے ان کے بیانات قلمبند کرنے سے انکا
کر دیا اور مسٹر ولسن کی شہادت کے بعد عدالت لنچ
کے لئے برخاست ہوئی۔

لنچ کے بعد ملزمین نے پھر عدالت میں ہتھکڑیاں
پہنکر آنے سے انکار کیا تو ان کو گھسیٹ کر پہنچایا گیا

جب ملزمین عدالت کے سامنے پہنچے تو ملزم نے سنہا سے کہا
کہ کل یہ وعدہ کیا گیا تھا کہ چونکہ دیگر ملزمین نے پریم دت
فعل سے بے تعلقی ظاہر کی ہے اس لئے انکی ہتھکڑیاں اتار دی
جائینگی لیکن وکیل سرکار نے کہا کہ ایسا کوئی وعدہ نہیں
کیا گیا تھا اسپر سنہا نے مجسٹریٹ سے استدعا کی کہ کوئی
فیصلہ کرنے سے پہلے فریقین کے بیان قلمبند کر لئے جائیں
میں اسوقت کچھ اور ملزم گھسیٹ کر عدالت میں پہنچائے
جانے لگے جسپر ملزمین نے شور مچایا اور عدالت کو توجہ دلائی

ف

فابریك: Fabrique ، فرانسوی ۱ـ ساخت ۲ـ بافت، دَر بافندگی ۳ـ استخوان بَندی، در ساختمان (فرهنگ فنی) ۴ـ کارگاه، کارخانه ۵ـ دَرآمدِ کلیسا (سعید نفیسی)

فابریکاسیون: Fabrication ، فرانسوی، ساخت (سعید نفیسی)، ساختَن، فَرآوَری

فابَس، فاباس: Fabas ، یونانی تازی گشته، باسَمَر (= باقلا)، از گیاهان

فابِش: یونانی (برهان)، باسَمَر (= باقلا)

فابل: Fable ، فرانسوی، اَفسانه (سعیدنفیسی)، مَتَل، داستانَك

فاتالیست: Fataliste ، فرانسوی، بِرِه پَذیر (بِرِه = قضا و قَدَر، سرنوشت، فرهنگ پهلوی)

فاتالیسم: Fatalisme ، فرانسوی، بِرِه پَذیری

فاتِح: وَن، وَنیتَك، وانیتار، پیروز، پیروچگَر، پاتیاوَند (فرهنگ پهلوی)، کِشورگُشا (لاروس)، گُشایَنده

فاتِحانه: پیروزمَندانه

فاتِح شُدَن، فاتِح گشتن: پیروزیدَن، پیروز گَشتَن

فاتِحَة: فاتحه در فارسی، مؤنث فاتِح ۱ـ گُشایَنده: زَن (آنندراج) ۲ـ آغاز ۳ـ نام سیمنادی که در آغاز نِبی (= قرآن) است و چون نبی بدان آغاز می شود، آنرا آغازه و گُشایَنده گویَند (بهره از غیاث اللغات)

فاتحه خواندن: آغازِه خوانْدَن: در سوکواریِ اسلامی

فاتحهٔ فکرت: ۱ـ آغاز اندیشه ۲ـ آغاز سُخَن

(بهره از برهان)

فاتِحهٔ کسی یا چیزی را خواندن: چشم پوشیدَن: از چیزی یا از کسی (بهره از فرهنگ مثل‌ها و اصطلاحات، عظیمی)

فاتحه نخواندن برای کسی، فاتحهٔ بی الحمد هَم نخواندَن: اَرزِش ندادن بِه کسی یا چیزی، اَرج نَنهادَن

فاتِحَة و خاتِمَة، فاتحه و خاتمه در فارسی: آغاز و انجام (معین)

فاتِر: ۱ـ سُست، زَبون ۲ـ آبِ نیم گَرم (غیاث اللغات)

فاتَرسین: تازی گشته، فاشَرسین: سِپَندان (برهان)، اِسپَنددانه

فاتِق: ۱ـ شکافَنده (غیاث اللغات) ۲ـ نام هر یك از نخستین هَفت «خاموش» که میانه‌ی دوگویا (= ناطق) جای دارند و دَستیارِ گویا به شمار می آیند، در باوَرِ هَفتیان یا هَفت گرایان

فاتِك: ۱ـ دِلیر (آنندراج) ۲ـ گُستاخ، شوخ (لاروس)

فاتِن: ۱ـ شوراننده، شَهرآشوب ۲ـ گُمراه کننده ۳ـ دیو، اَهریمَن

فاتِنَة: مؤنث فاتِن ۱ـ شوراننده، زن ۲ـ سوسنِ دَشتی (لاروس)

فاتورَة: لاتینی تازی گشته از فاکتور، سِیاهه (لاروس)

فاتومِتر: در انگلیسی Fathometer، ژَرفاسَنج (فرهنگ فنی)

فاثور: ۱ـ تَشت ۲ـ خوانِ سَنگی ۳ـ گِرده‌ی خور ۴ـ کاسه‌ی بزرگ، پاتیله ۵ـ شادمانی ۶ـ سینِه: درآدمی (آنندراج) ۷ـ اَنیشه (= جاسوس)

فاجِر: ۱ـ بَدکار ۲ـ جِهمَرز، مَرد (جِهمَرز = زناکار، پهلوی)، تَردامَن (برهان)

فاجِرَة: فاجره در فارسی ۱ـ بَدکار ۲ـ جِهمَرز، زن

فاجِره بَچّه: غَرزاده، جِه‌زاده، موله‌زای

فاجِری: بَدکاری، جِهمرزی، تَردامَنی

فاجِع: ۱ـ زاغِ دشتی (آنندراج) ۲ـ دردناك ۳ـ رنج دیده

فاجِعَة: فاجِعه در فارسی ۱ـ سَختی، پَتیار (= بَلا) ۲ـ اَندوه ۳ـ بَدآمَد

فاجعهٔ قُطبِش پَذیری: در انگلیسی Polariza-bility Catastrophe، (واژه نامهٔ فیزیك)، پَتیارِ مِخش‌پَذیری

فاجِل: مَنگیاگَر (مَنگ، مَنگیا = قُمار)

فاحِش: ۱ـ زِشت، ناپَسَند ۲ـ بِسیار ۳ـ بِسیار زُفت ۴ـ بِسیار بَد ۵ـ بِسیار چیره ۶ـ دُشنامگوی

فاحِشاً: به بسیاری، به اَفزونی

فاحِشگی: جافکاری، جافگری، روسپیگری، روسپیکی (فرهنگ پهلوی)

فاحِشَة، فاحِشه در فارسی ۱ـ گُناهِ بزرگ ۲ـ بازداشته، ناشایست ۲ـ گُندِ بیدَستَر ۴ـ جِه، روسپیك (فرهنگ پهلوی)، زَغاو (آنندراج)، جاف، خُشِنی، شَلف، غَر، راکاره (برهان)، کُسو، جِنده

فاحشه‌خانه: جِنده‌خانه، جافخانه، زَغارو (برهان)

فاحشه‌دوست: جِهباره، روسپی‌باره

فاحشه‌دوستی: جِهبارِگی، جِنده‌دوستی، روسپی‌بارگی

فاحشهٔ قَوّاد: لَنبان (برهان)

فاحِم: ۱ـ سیاه ۲ـ موی سیاه ۳ـ مانداب، آبِ ایستاده

فاختَة: فاخته در فارسی ۱ـ کوکو، کَبوك (برهان) ۲ـ زبانزدی در خُنیای باستانی

فاختهٔ ثقیل: کوکویِ گِران، زبانزدی در خنیا

فاخته‌رو: کوکو رو

فاخته‌ضَرب: کوکو زَنِش، در خُنیا و آن را به کرکویِ گِران، کوکویِ کِهین و کوکویِ مِهین بخش کُنَند

فاختهٔ صَغیر: کوکویِ کِهین

فاختهٔ کَبیر: کوکویِ مِهین

فاخته‌طوق: کوکو چَنبَر

فاخته‌مِهر: کوکومِهر، گُواژ: پیمان‌شکن، مِهرگُسَل

فاخِر: ۱ـ نازَنده ۲ـ گِرانمایه، اَرزَنده ۳ـ غور، خرمای بزرگِ بی‌دانه (معین)

فاخِرانه: باشکوه، شکوهمَندانه

فاخِرَة: فاخِره در فارسی، گِرانمایه، نیکو (غیاث اللغات)

فاخِرَة: فاغِرَة: پارسی تازی گشته، فاخُره، کَبابه‌ی شکافته (گویش شیرازی)، گونه‌ای دانه‌ی گیاهی (بهره از بُرهان)

فاخور، رَیحانُ‌الشیوخ: خَرَنباش، مَروخوش، از گیاهان (برهان)، بوی مادَران، مَرزَنگوش (لاروس)

فاخورَة: سُفال‌سازی (لاروس)

فاخوریّ: سُریانی تازی گشته از فحرا، سفال‌ساز، سُفالگَر

فادِح: ۱ـ گِران: چون کار ۲ـ دُشوار: چون دین

فادِحَة: پَتیارِ سَخت، آسیب بزرگ، پیشامدِ بَد

فادِر: ۱ـ پُخته‌ی سَرد: چون گوشت ۲ـ گشنِ سُست ۳ـ بُزِ کوهی پیر

فادِرَة: ستیغ، سنگِ سَرِ کوه

فادزَهر: پارسی تازی گشته، پادزَهر، پازَهر (برهان)

فادِن: شاغول (لاروس)

فادوسبان: پارسی تازی گشته، پادوسپان (معین)

فارّ: گُریزان

فَأر: ۱ـ زمین کَندَن ۲ـ پنهان کردن، دَرخاك (آنندراج) ۳ـموش (لاروس)

فار: Phare، فرانسوی از Phâros، یونانی، کِنارنما، چراغپایه (بهره از برهان)

فارات: (تك: فأرَة)، موشان

فاراد: Farad، فرانسوی، برگرفته از نامِ فارادِی Faraday، یکانِ گنجایی کَهرُبی

فارادیزاسیون: Faradisation، فرانسوی، دَرمانِ کَهرُبی

فاراسیون: فَراسیون، بنگرید به فراسیون

فأرالبوص: در انگلیسی Canerat، نایموش، از جانوران

فأرالـخَیل: در انگلیسی Weasel، راسو، موشخُرما، از جانوران

فارالیون: Parálion، یونانی تازی گشته گاوکُشك، از گیاهان (معین)

فارِح: شادمان (لاروس)

فارِد: برگرفته از فَرید تازی (معین)، یکتا، یکی از بازی‌های هفتگانه‌ی نَرد

فارِد: ۱ـ تَنها، جُدامانده ۲ـ یگانه، تَك (بهره از لاروس)

فارِدَة، مؤنث فارِد: وَ ۱ـ گوسفندِ خانِگی ۲ـ ماده شترِ تَنها

فارِز: ۱ـروشَن، آشکار: چون سُخَن ۲ـ بُرَنده: چون زبان

فارِزَة، مؤنث فارِز: وَ، راه، درریگزار

فارِس: از ریشه‌ی پارسی ۱ـ سَوار، سَوارکار ۲ـ اَسپدار، دارنده‌ی اَسپ

فارِسطاریون، فرسطاریون: یونانی تازی گشته، شاه‌پَسَند، از گیاهان (معین)

فارِسیّ، فارسی در فارسی: پارسی تازی گشته، پارسی (برهان)

فارِسیّات: (تك: فارِسیَّة)، پارسیان، نوشته‌های پارسی

فارسیون: فَراسیون، بنگرید به فَراسیون

فارِسیَّة، فارسیّه در فارسی، مؤنث فارِسیّ ۱ـ پارسی، زَن ۲ـ زبانِ پارسی

فارِض: ۱ـ سِتَبر ۲ـ دانا (آنندراج) ۳ـ پِندارَنده ۴ـ کُهَن ۵ـ گاوِکُهَن

فارِع: ۱ـ زیبا ۲ـ بَرجَسته ۳ـ بَرشَونده ۴ـ فرودآینده، از واژگان دوپهلو (آنندراج) ۵ـ یاریگَر

فارِعَـة: مؤنث فارِع، وَ ۱ ـ زِبَـرکـوه ۲ ـ روی رودبار (آنندراج) ۳ ـ بالای راه (لاروس)

فارِغ: ۱ ـ رَهیدِه، بَرآسوده ۲ ـ بی نیاز ۳ ـ بیکار ۴ ـ تُهی

فارِغُ‌الاَکناف: آسوده دل

فارِغُ‌البال: سَبُکبار، آسُوده دِل

فارِغُ‌التَّحصیل: Graduate، در انگلیسی، دانِش آموخته

فارِغُ‌التَّحصیلی: دانِش آموختِگی (فرهنگ نوین پیوسته)

فارِغُ‌الحال: آسوده، رامیده

فارِغُ‌الذِّهن: آسوده سَر، پاکیزه مَغز

فارِغانه: آسوده وار

فارِغبال: سَبُکبار (برهان)

فارِغ‌خَطّی: گُواهیِ واریز

فارِغ‌دِل: آسوده دِل

فارِغ‌زی: آسوده زی

فارِغ‌شُدَن: ۱ ـ بَرآسودَن ۲ ـ زاییدَن

فارِغ‌ماندَن: ۱ ـ بیکارماندَن ۲ ـ بَرآسودَن

فارِق: ۱ ـ رَمَنده، خَر و ماده شُتر ۲ ـ رَمیده، از دردِ زایمان (بهره از آنندراج) ۳ ـ جداکننده ۴ ـ اَبـرِ جُدا، اَبرِ تَك ۵ ـ بَزرَك (کَتان از سُریانی به تازی رفته است)، از گیاهان

فارَقلیط: یونـانی تازی گشتـه، فارقلیطا ۱ ـ آرامبَخش، یاریگَر ۲ ـ ستایَنده تر، برابر برخی از نوشتـه های اسلامی این واژه برابر است با «احمد» و پیش بینی پیامبری محمّد ص

فارِقَـة: فارِقـه در فارسـی، مؤنث فارِق، وَ جُدانشانِه

فارقین: پارسی تازی گشته، پارگین، گَندابخانه (برهان)، پادشاهان که این چنین باشند، چرخ دولاب و پارگین باشند (سنائی)

فارمـاکـوپه: در انگلیسی Pharmacopeia، برگرفتـه از Pharmakon، یونـانی، دارونامه، پِهرِستِ دارو

فارماکولوژی: Pharmacologie، فرانسوی، داروشِناسی

فارمـاکـولـوژیست: Pharmacologiste، فرانسوی، داروشِناس

فارنهایت: Farenheit، انگلیسی، برگرفته از نام، یکانِ دَما

فاروق: ۱ ـ هُدِه شناس، هُدِه دان ۲ ـ شناسَنده ۳ ـ جُداکننده ۴ ترساننده

فَأرة: ۱ ـ یك موش ۲ ـ مُشکدان (لاروس)

فَأرة‌البیش: بیشمـوش (برهان)، از جانوران، این نام در بُندَهِش نیز آمده

فَأرَة‌الأدغال: موشِ بیشه

فَأرة‌الحِراج: موشِ جنگلی (لاروس)

فَأرة‌العَمیاء: موش کور

فأرِیّات: موشان، تیره‌ی موش‌ها

فاریقون: پارسی است، پاریگون، در پیوند با پارگین، از گیاهان

فاز: Phase ، فرانسوی ۱ـ نمود (عمید) ۲ـ دیدگاه ۳ـ گامه ۴ـ جاوَر (= حالَت) ۵ـ فَرایَند ۶ـ رُویه ۷ـ گشت

فازِپارامغناطیسی: در انگلیسی Paramagnetic phase ، جاوَرِتَرارُبایی

فازِر: مُورِسُرخ

فازسَنج، فازمِتر: Phasemètre ، در فرانسوی، نِمودسَنج

فازَة: چادُرِ دوستونه، سایبانِ دوپایه

فازَهَرج: پارسی تازی گشته، پازَهر، پادزَهر

فاساد: Facade ، فرانسوی ۱ـ هَشتی (سعیدنفیسی) ۲ـ نِما، رُوکار، در ساختمان ۳ـ سَردَر

فاسِت: Facet ، انگلیسی، پَخ، دَر تراشِ گوهَرها (فرهنگ فنی)

فاستونی: از Boston ، روسی (معین)، پَشمین

فاسِج: ۱ـ باردار: ماده شتر ۲ـ بارناپَذیر، ماده شتر، از واژگان دوپهلو ۳ـ تیزرو: ماده شُتُر (بهره از آنندراج)

فاسِخ: ۱ـ تباه کُننده ۲ـ تَباه شَونده ۳ـ تَباه ۴ـ برگَردانَنده‌ی سودا، یا آهَنگ (= عزم) (غیاث‌اللغات)

فاسِد: اَناك، دَرّاك، نَسروشت، پَترِت، ریمَن، سِیژ، وینَست، پُوت (فرهنگ پهلوی)، تَپاه، پُوتیدِه، پُوسیده، تَبَست (لغت فرس)، دریغ من که مرا مرگ و زندگانی تلخ ـ که دِلِ تَبَست و تباه است و دین تَباه و تَبَست (آغاجی)، پَترِه

فاسِدُالاَخلاق: زشتخوی، تَباهخوی

فاسِدُالعَقیدَة: بَداندیش

فاسِدُالمآل: بَدفَرجام

فاسِدشُدَن: پُوسیدَن، هازِفتَن، تَباهیدَن (فرهنگ پهلوی)، پُوخَستَن، پُوخَستیدَن (گویش گیلکی)

فاسِدشُدَنی: سِیژومَند: سِیجُمَند (فرهنگ پهلوی)، تَبَستناك

فاسِدشده: پُوسیتَك، پُوتَك، تَپاه (فرهنگ پهلوی)، پُوسیده، تَباهیده

فاسِدکَردَن: مَرنجِنیدَن، ویشوفتَن، کَفتَن (فرهنگ پهلوی)، تَپاهاندَن، پُوساندَن

فاسِدکُننده: ۱ـ مَرنِجیتار (فرهنگ پهلوی)، تَپاهکُن، تَباه کُننده، تَباهَنده ۲ـ خورَنده ۳ـ پُوساننده، در انگلیسی Corruptive

فاسِدنَشُدَنی: اَسِیژ (فرهنگ پهلوی)، تَپاه ناشَوَنده

فاسِق: بَلاده (برهان) ۱ـ دَژوَند (آنندراج)، تَبهکار، ناراستکار ۲ـ یارُو، مَردی که در پیوند با زن شوهَردار است

فاسِق گرفتن: یاروگرفتن

فاسِقی: در تازی نیامده، بَدکاری، زِشتکاری، دَژوَندی، ناراستکاری

فاسِقین: (تک: فاسق)، دَژوَندان، بِلادِگان، ناراستکاران

فاسِقیَّة: رَوش دَستاربَستَن

فاسِیاء: فاسِیَة: خَبَزدوك (آنندراج از منتهی الارب)، ساس (لاروس)

فاسِیائِیّات: خَبَزدوکان، در فرهنگ لاروس: تیره‌ی ساس

فاسیس: Facies، فرانسوی، رُخساره، چگونگی اُشکوب‌های زمین، این واژه را بیرونی در التفهیم در پیوند با ماه و خور به کار برده است و گُمان می‌رود که آن را از Facies، لاتینی برگرفته باشد

فاش: این واژه را اَسدی توسی در لغت فُرس در رَده‌ی واژگان پارسی آورده و این چامه‌ی «طاهرالفضل» را گواه آورده: فاش شُد این نام من به گیتی فاش ـ هیچ نترسم ز جنگ و از پَرخاش، ابن خلف تبریزی در بُرهان قاطع نیز آن را پارسی و برابر با آشکارو پَراکنده آورده، رامپوری در غیاث اللغات، برگرفته از سراج اللغات واژه‌ی فاش را پارسی و دِگرگشته‌ی «پاش» دانسته. سروده‌ی طاهرالفضل گواه درستی بر این برداشت است. معین در فرهنگ فارسی خود آن را تازی از «فاش» و «فاشی» دانسته است. «فاشی» در تازی، برابر است با آشکار و گمان می‌رود که این واژه تازی گشته‌ی پاش یا فاش پارسی باشد. با همین باور، واژگانی که در پیوند با فاش به کار می‌رَوَند، پارسی دانسته شده اند، چون فاش گفتن و فاش کردن

فاشرا: فاشَرَی، سُریانی تازی گشته ازفاشیرا، هِزارجِشان، هِزارگَز (آنندراج)، نَخُوشی (گویش شیرازی)، از گیاهان

فاشِرستین، فاشِرشِتین، فاشِرین، فاشِرسین: سُریانی تازی گشته، سیاه دارو (گویش شیرازی)، سِپَندان، از گیاهان (آنندراج)

فاشیست: Fasciste، فرانسوی، نِژادپَرست

فاشیسم: Fascisme، فرانسوی، برگرفته از Fasces، لاتینی، نشانه‌ی توانمَندی در رُم باستانی، رَوِشی ساستاری آمیخته از میهن‌پَرستی، نژادپرستی و ارتش گُستَری، نژادپَرستی

فاشِیَة: پَراکنده، پَریشان

فاصِل: ۱ـ بُرَنده، چون فَرمان یا دستوردادگاه ۲ـ مَرز، جُداکُننده

فاصِلُ التَّیار: کلیدِ خودکار

فاصِلَة: فاصِله در فارسی، نیشـامی (فرهنـگ پهلوی)، بازِه (معین)، در انگلیسی Interval

فاصلهٔ اِرتباطی: در انگلیسی Coherence length ، وَ، Coherence distanec ، بازه‌ی هَمدوسی

فاصلهٔ اَندازه گیری: در انگلیسی Gage length ، بازه‌ی اَندازه گیری

فاصله‌ای: در انگلیسی Intervalic ، نیشـامیك (از پهلوی)، بازِه‌ای

فاصِـله بَنـدی: در انـگـلیسـی Spacing ، بازِه بَندی، اِسپاشدَهی

فاصلهٔ بَینِ آجُرها: در انگلیسی Perpends ، بَندِ آگُور

فاصله بین دو الکترود سوزنی: در انگلیسی Needle gap ، بازه‌ی سوزنی

فاصله بین دوقطب مغناطیسی: دَر انگلیسی Gap length ، مِخان بازه

فاصلهٔ بین دو کوه: دَرغاله (برهان)

فاصلهٔ بین صفحه‌ای: در انگلیسی -Interpla nar spacing ، اِسپاشِ میانرویِگان

فاصله دادَن: بازه دادَن، جُدایی دادن

فاصله دار: بازه دار، جُداشُده

فاصلهٔ دَراز: دیرَنگ (فرهنگ پهلوی)

فاصـله سنـــج: در انـگلیسی Rangemeter ، (واژه نامه دریانوردی)، بازه سَنج

فاصلهٔ صُغـرَی: دِرَنـگِ کوچـك، زبـانزدی در چامـه سَنـج، سه جنبـان ویك اَجَنبـان چون: ضَرَبَت (بهره از آنندراج)

فاصلهٔ قطبی: در انگلیسی Polar distance ، (واژه نامهٔ دریانوردی)، بازه‌ی مِخیك

فاصلهٔ کانـونی: در انگلیسی Focal length ، (فـرهـنـگ واژه هـای سـینمائـی)، نـیشامِ میانیك

فاصلهٔ کُبـرَی: دِرَنگِ بزرگ، چهارجُنبان ویك اَجُنبان (بهره از آنندراج)

فاصله گِرِفتن: دُوری گُزیدَن، دُورشُدَن

فاصـله یاب: در انـگـلیسـی Stadimeter ، (واژه نامهٔ دریانوردی)، بازه یاب

فاصُـولیا: ایتـالیایی تازی گشته، لوبیاسَبز: سَبزه تُلك

فاضِح: ۱ـ روشَن، آشکار، بی پَرده ۲ـ پَرده دَر، رُسواکُننده

فاضِحَـة، فاضِحـه در فارسی، مؤنث فاضِـح: بنگرید به فاضِح

فاضِل: فَرجاد (برهان)، دانا، هُنَروَر، فرهیخته

فاضِلاب: کَهَس (فرهنگ پهلوی) ۱ـ زَه آب، جایی بُوَد که انـدك انـدك آب از زمین همی زایَد (لغت فرس) ۲ـ پَساب

فاضِـلاب کشِ طَبیعی: شُپُول (ویژگی های دَستوری و فرهنگ واژه های گیلکی)

فاضــلاب کشِ مَزارع: شاتـوك (فرهنـگ واژه های گیلکی)

فاضِـلات: زَهـآب، در فرهنـگ معین این واژه رَمَن فاضِلَة، آمده

فاضِلانِه: فَرجادانه، هُنَروَرانه

فاضِل آمَدَن: ۱ـ اَفزون شُدَن ۲ـ بَرتری یافتَن (معین)

فاضِلَة: ۱ـ دانـا ۲ـ بخشَنـده ۳ـ دِرَنگِ بُزُرگ (= فاصلهٔ کبری، آنندراج) ۴ـ بَخشِش (لاروس)

فاط: لاتینی تازی گشته، ماه پَروین (برهان)

فاطِر: ۱ـ آفرینَنده، یکی از سیمنادهای نِبی (= سوره های قُرآن) ۲ـ نیش زَده، دَندان تازه رُسته

فاطِم: ۱ـ از شیر بازشُده

فاطِمَـة، فاطِمه در فارسی، مؤنث فاطِم: از شیر بازگرفتـه، از نام‌های تازی برای زنان (بهره از غیاث اللغات)

فاطِمِیّ، فاطِمی در فارسی: وابستگان فاطمهع دُختِ پیامبر اسلامص

فاطِن: زیرَك و دانا (غیاث اللغات)

فاطـونیقی: Bettonica ، لاتینی تازی گشتـه، کُزبُره، گِشنیز، از گیاهان

فاطـویل: واژه‌ی پارسی است و باید فاتـویل نوشته شود، فُوفِل، پُوپِل

فاعتَبِروا: پندبگیرید

فاعِل: سُریانی تازی گشته، از فَعلا (واژه های سُریانـی در فارسـی) ۱ـ کُنـاك (فرهنـگ پهـلوی)، هَریر (برهـان)، پُویَنـده (نخستین دستور)، نَباید که پویَنده شیدا شود ـ مَگـر راز این پَرده پیدا شود (نظامی، شرفنامه) ۲ـ کارساز ۳ـ کارگَر

فاعِلِ اَوَّل: کُناكِ نُخُست ۱ـ خِرَد نُخُست ۲ـ رَوانِ نُخُست، زبانزدِ فرزانی

فاعِل بالتَجَلّی: کُناكِ به نمود

فاعِل بِالتَّسخیر: کُناكِ نابه خود

فاعِلِ بالجَبر: کُناكِ به ناخواست

فاعِل بِالرِّضا: کُناكِ به خواست

فاعِل بالقَصد: کُناكِ به خود

فاعِلِ تامّ: کُناكِ هام

فاعِلِ قدیم: کُناكِ دیرین

فاعِلِ قریب: کُناكِ بی میانجی

فاعِلِ مُختار: کُناكِ خودتوان

فاعِلِ مُرکَّب: کُناكِ هَنباز

فاعلِ مُرید: فاعِلِ مُختار: کُناکِ خودتوان

فاعلِ مُطلَق: کُناکِ یَله

فاعلِ مُقیَّد: کُناکِ نیوَند

فاعلِ ناقص: کُناکِ اَبوَند

فاعِلَة، فاعله در فارسی، مؤنث فاعِل: ۱ـ جُنباننده ۲ـ بَرانگیزَنده، آغازَنده

فاعِلیّ، فاعِلی در فارسی: کُناکی، پویَندِگی

فاعِلیّة، فاعِلیّت در فارسی: کُناکی، پویَندِگی

فاعوس: ۱ـ مار ۲ـ سَرنَره ۳ـ پُتیار (= بلا) ۴ـ بُزکوهی ۵ـ کوزه‌ی سَرتَنگ، غُلغُلَك

فاعوسَة: کُس، از آن روی که گُشاده گَردَد (آنندراج)

فاعِي: کَف به دَهان، خَشمگین

فاعیَة، فاعیه در فارسی: ۱ـ سُخن‌چین، زَن (آنندراج) ۲ـ شکوفه‌ی بَرناك (= حنا) ۳ـ بیخ نیلوفرِ هندی (برهان)

فاغِر، فاغِرَة: فاغِره در فارسی، کَبابه‌ی شِکافته، از گیاهان

فاغُوش: سُریانی تازی گشته، شیترَج، شاهتره (برهان)، از گیاهان

فاغیَة، فاغیه، فاجیه در فارسی: شکوفه‌ی بَرناك

فاف: زبان بَسته، کُندسُخَن (غیاث اللغات)

فأفأ: کَژزبان، تَلَنده (برهان)

فافیرا: Papyros، لاتینی تازی گشته، جَگَنِ نیل، از گیاهان

فاق: پارسی تازی گشته، فاژ، شکافِ باز، در انگلیسی Open mortise، فاغ: زبانزدِ درودگری، دَهانِ باز

فاق: ۱ـ کاسه‌ی پُر ۲ـ دَشتِ هَموار ۳ـ روغن زیتِ پُخته ۴ـ شانه (لاروس)

فاق: تُرکی، ۱ـ سُوفاربَند ۲ـ سوفارتیر

فاقِد: ۱ـ گُمکننده (غیاث اللغات)، گُم کرده ۲ـ فرزند مُرده: زَن ۳ـ شویِ مُرده (آنندراج از منتهی الارب)

فاقدالبَصَر: نابینا (غیاث اللغات)

فاقِدبکارت، در هنگامِ زناشویی: غَربَد (برهان)

فاقدار: فاژدار، شِکافدار، دَهان باز، چون پِسته

فاقِرَة: پُتیار، سَختی، گَزَند

فاقِع: ۱ـ رَنگِ رُوشَن، رَنگِ ناب (بهره از لاروس) ۲ـ بسیار زَرد (بهره از غیاث اللغات)

فاقِعَة: پُتیار، سَختی

فاقَة، فاقه در فارسی ۱ـ لَنگَن (برهان) ۲ـ بیابان کوچك ۳ـ شانه‌ی کوچَك (لاروس)

فاك: ۱ـ سالخورده ۲ـ گُول، نادان

فاکتور: Factor، انگلیسی ۱ـ سازه ۲ـ زَده (= ضریب، آنندراج) ۳ـ کُناك، هَریر، کُنا (=

عامِل)

فاکتـــور: Facture ، فرانســوی، سیاهــه (فرهنگستان)

فاکتـــورگـــرفتن: در انگلیسی Factorize ، زَدِه گرفتن، کُناگیری

فاکتوری: Factory ، انگلیسی، کارخانه

فاکتورِیل: Factorial ، انگلیسی، کُنایی

فاکـــولا: Facula ، انـگـلیسی، دَرَخشِگـــان، دَرَخشِه‌های روی خُور

فاکـولتِـه: Facultè ، فرانسـوی، دانِشکَـدِه، دانِشسرا

فاکولیت: Phacolite ، فرانسوی، تَفتالِ بَسته (بهره از قریب)

فاکِه: ۱ـ شُوخ، لودِه ۲ـ میوه دار ۳ـ فَراخزی

فاکِهانِیّ: میوه فروش (لاروس)

فاکِهَة: مؤنث فاکِه، وَ، میوه (لاروس)

فاکِهَة الشتاء: میوه ی زمستان، گُواژ: آتش

فاگـــوسیت: Phagocyte ، فرانــســوی، بیگانه خوار (فرهنگستان)

فاگـــوسیتـــوز: Phagocytose ، فرانسـوی، بیگانه خواری

فال: Fall ، انگلیسی ۱ـ رَمِش (قریب)، زبانزد زمین شناسی ۲ـ پاییز

فال: Balaena ، لاتینی تازی گشته، وال، ماهی وال، از آبزیان

فَأل: فال در فارســی ۱ـ شُگـــون (برهـــان)، پیش بینی ۲ـ بَخت، فال به آرِش مُرغانه‌ای که جایی نِهَنـد تا مُرغ آنجا تُخم نِهَد وهَمچُنین به آرش کوده ی سه تایی یا پنج تایی پارسی است

فال آف راک: Fall of rock ، انگلیسی، کُهریز (قریب)، زبانزد زمین شناسی

فالِ بَد: مُرغـــوا (لغت فرس)، چون کنم مَن دعـــای بَد حاشـا ـ یا زَنَم مُرغوای بَد حاشا (سنائی)

فال بین، فال گیر، فال انــداز: مَروینش، کِت (فرهنـگ پهلوی)، پیشگــوی، اَختری، کُندا (بُندهش)

فال بینی کَردَن: زَمـــان اَنــداختَن (فرهنـگ پهلوی)، شُگون دیدَن

فالـت: Fault ، انـگـلیسی ۱ـ گُسَله (قریب)، زبانزد زمین شناسی ۲ـ کاستی (فرهنگ نوین پیوستـه) ۳ـ گُنـاه ۴ـ لَغز، لَغزِش ۵ـ آک (= عیب) در رایانه (= Computer)

فالـت پِلین: Fault-plane ، انگلیسی، رویه‌ی گُسَله، زبانزد زمین شناسی

فالت‌راک: Fault-rock ، انگلیسی، ریگجوشِ گُسَله (قریب)، زبانزد زمین شناسی

فالِـج، فَلَج در فارســی ۱ـ سُســت اَنــدامی،

زَمینگیری ۲ـ تیرِ بَرَنده، در منگیا (= قمار) ۳ـ شتر دوکوهانه (لاروس)

فالَج: پیمانه

فالچی: فال بین، بنگرید به فال بین

فالِرغوس: Palerghos، لاتینی تازی گشته، بَلارَج، ازپرندگان

فالس: Walzen، آلمانی تازی گشته، والس، بنگرید به والس

فالس: False، انگلیسی، ساختِگی، دروغین، سُست

فالس بِدینگ: False bedding، انگلیسی، چینه‌بَندیِ تُندابی (بهره از قریب)، زبانزد زمین شناسی

فالس توپاز: False topaz، انگلیسی، زَبَرجَد دروغین، زَبَرجَد لیمویی (قریب)

فالسِیت: Falcate، انگلیسی، نیماسبی

فالسیفیکاسیون: Falsification، فرانسوی، دَغَلی (فرهنگستان)، دَغاگَری

فالِ طُغرا: شُگونِ نِهی: (= فالِ قُرآن)

فالِعَة: پُتیار، سَختی

فَالعَیاذُ بالله: پَس پَناه بَرخُدا

فالِق: ۱ـ شکاف ۲ـ شکافنده ۲ـ دَرغاله

فالقُ الاِصباح: شکافنده‌ی سپیده (غیاث اللغات)

فالقُ الحَب: شکافنده‌ی دانه

فالِك: گِردپستان (آنندراج)

فالَکباز: پیشگوی خیابانی (بهره ازمعین)

فال گرفتن: پیشگویی کردن، کُندایی (بُندَهِش)

فال گو، فال گوی، فالگیر: کِت (فرهنگ پهلوی)، پیشگوی، اَختَری (آنندراج)، یکی اَختَری گفت از آن پَس به راه ـ کزینسان بِبرّم سَرِ ساوشاه (فردوسی)، کُندا (بُندهش، بخش ۱۶)

فالمیبل: Falmeable، انگلیسی، آتشگیر (فرهنگ فنی) این واژه را در Webster's نیافته‌ام

فالنامه: بَخت نامه

فالِ نیك: مُوروَاك (فرهنگ پهلوی)، مُروا (لغت فرس)، روزه به پایان رسید و آمَد نوعید ـ دیرزی و شاد و نیك بادت مُروا (رودکی)، از سنگِ صفا، صفا پذیری ـ مُروا، ز جمالِ مرده گیری (خاقانی، تحفة العراقین)

فالودَج، فالوذَج، فالودَق، فالوذَق: پارسی تازی گشته، پالودَك (فرهنگ پهلوی)، پالوده

فالُوذ: پارسی تازی گشته، پالود، پولاد

فالُون: Falun، فرانسوی، ماسه‌ی شَسَنی (شَسن = صدف)، زبانزد زمین شناسی

فالی: به گونه ای که در فارسی به کار برَند ۱ـ شگونی ۲ـ اَختَری، پیشگوی، کُندا، فالی به آرش گوشتِ مغاکچه‌ی سُرین پارسی است

فالیز: پارسی تازی گشته، پالیز (کشف اللغات)، خَربُزه زار

فالِیَة: مؤنث فالِی ۱ـ کارد ۲ـ سَرگین گردانِ خجَك دار

فامِنِیَن: Famennien ، فرانسوی، برگرفته از Fammene ، نام جایی در بلژیك، فامِنی (قریب) واپسین اشکوبِ دِوُونی زِبَرین، زبانزد زمین شناسی

فامِیّ: سَبزی فروش (لاروس)

فامیل: Famille ، فرانسوی، خانواده

فامیلدار: خانواده دار، سَر شِناس

فامیلی: خانوادِگی

فانتزی: Phantaisie ، فرانسوی برگرفته از Phantazein ، یونانی، اَنگاره (بهره از پهلوی)

فانتزیست: Phantaisiste، فرانسوی، اَنگاره گَرا

فاندامنتال: Fundamental ، انگلیسی، بُنیادی (فرهنگ فنی)

فاندامِنتالیست: Fundamentalist ، انگلیسی، بُنیادگرا

فانکشِنال دیزاین: Functional design ، انگلیسی، گَرته‌ی کاربُردی

فانکشِن کی: Function key ، انگلیسی، کارکلید، زبانزد رایانه

فانکلینیزاسیون: Fanklinisation ، فرانسوی، مالِشدَرمانی

فانوس: Phanōs ، یونانی تازی گشته ۱ـ چَروَنده (برهان)، تالِم (ویژگیهای دستوری و فرهنگ واژه‌های گیلکی) ۲ـ سخن چین (لاروس)

فانوسِ خیال: چَروَنده‌ی پندار، چَروَنده‌ی گَردان، چراغ جادُو

فانوسِ دریایی: Light house ، در انگلیسی، فار، بنگرید به فار

فانوسِ گردان: فانوسِ خیال، بنگرید به فانوس خیال

فانوس نارنج: چَروَنده‌ی نارَنگ

فانوسقه: فانُسقه، واژه‌ای رُوسی است، فانُسغِه، فِشَنگدان، پاتران (گویش گیلکی)

فانوس کِش: چَروَنده کش، چراغکِش

فانوسه‌ی انبِساط: Expantion Joint ، در انگلیسی، زانویِ گُشایِش

فانِي: پارسی تازی گشته؟، وَنی (= تلف شَده، فرهنگ پهلوی)، نابودشَونده، نَماندَنی، نَپا، ناپا

فانید: پارسی تازی گشته، پانید، پانیذ (= قَند)

فانی بودَن: وَنی بُودی (فرهنگ پهلوی)، وَنی بودن، میرایی

فانی شُدَن، فانی گشتن: وَنیدَن، نابود شُدَن

فانی کردن: وَنی کَردَن، نیست کَردَن، از میان بردن

فانِیَة، فانیه در فارسی مؤنث فانی: بنگرید به فانی، وَ، گیتی، این جهان

فاوانیا: سُریانی تازی گشته، فاوانیا (برهان)، فاوینا: مُشکبوی، خُفتَك بَر، جادوکُش

فاوُرابل: Favorable، فرانسوی ۱ـ سازگار ۲ـ اَندَرخور، فَراخور (سعیدنفیسی)

فاهِقَة، زَخم خُونی: زَخمِ خونچکان

فاهِم: دَریابَنده، هوشیار

فَأی، فَأو: ۱ـ دَرغاله ۲ـ تَنگجای ۳ـ ریگتوده ۴ـ شکاف (بهره ازآنندراج)

فایبراُپتیك: Fiber optic، انگلیسی، راکشید، زبانزد رایانه (Computer =)

فایبر گِلاس: Fiberglas(s)، انگلیسی، راکجام

فائِت، فایِت در فارسی: نیست شَونده (غیاث اللغات) میرَنده

فایِت شُدَن: نیست شُدَن، از میان رفتن (معین)

فایِت گَشتَن: فایِت شُدَن، بنگرید به فایت شُدَن

فایتُن، فایتون، فایطون: از ریشه‌ی پهلوی، وَرتیون، واژه‌ی Faeton، یونانی که به روسی و انگلیسی Phaeton، راه یافته از این واژه برگرفته شده

فائِجَة: ۱ـ ریگتوده ۲ـ گُروه ۳ـ دَرغاله

فائِح، فایح در فارسی: خوشبوی، بوی خوش دهنده (غیاث اللغات)

فایح شُدَن: خوشبوی شُدَن

فائِحَة: فایحه در فارسی، مؤنث فائح: وَ، بُویه‌پاش، بُویه‌پَراش

فائد: نادرست نویسی فایَد (= حَتّی، در زبان تازی)، خداوَند است و میر و میرزاده ـ زعهد عصر آدم فایَد اکنون (قطران)

فائِدَة، فایده در فارسی: سود، بَخش، خوابَری (فرهنگ پهلوی)، بَهره

فائِدَةُ البَسیطَة: بَهره‌ی ساده

فائِدَةُ الرِّبَوِیَّة: بَهره‌ی اَندُوخِش (اَندوخِش = ربا)

فائِدة القانونیَّة: بَهره‌ی داتیك، سود داتیك

فائِدة المُرَکَّبَة: بَهره‌ی هَمباوِش

فایده بُردَن: سودبرَدن

فایده دادن: سودرساندن

فایده داشتن: سودداشتن

فایده دَهنده: سودرَسان

فایده سِتَدَن: ۱ـ بَهره بُردَن ۲ـ سود سِتَدَن

فائِر: ۱ـ پَراکنده پی، در ستور ۲ـ کینه (آنندراج)

فایراُپـال: Fire-opal ، انـگـلیسی، تَنَکستِ آتشین، از سنگ های گِرانبها

فایرِاستـون: Fire-stone ، انگلیسی، سَنگِ آتَشزَنه (قریب)

فایرپروف: Fire proof ، انگلیسی، پادسوز

فایردَمپ: Fire-damp ، انگلیسی، آتَشدَمه (قریب)

فایرکِلی: Fire-clay ، انگلیسی، خاکِ نَسوز (قریب)

فائِز، فایِز در فارسی ۱ـ رسنده ۲ـ رهایی یابَنده ۳ـ پیروزی یابَنده (غیاث اللغات) ۴ـ رَستگار

فایزشُدَن: ۱ـ رَستَن ۲ـ به‌رستگاری رسیدن ۳ـ دَست یافتن ۴ـ کامکارشُدَن

فائِض، فایِض در فارسی ۱ـ شارَنـده ۲ـ بخشنده ۳ـ سَرشار ۴ـ لَبریز

فائِق: ۱ـ بَرتَـر، بالاتَـر (لاروس) ۲ـ بَرگزیده (معین) ۳ـ کَلّه‌بَند، پیوندگاه سَر و گَردَن

فائـق آمَـدَن، فایق آمـدن، فایق شُدَن: چیره گَشتَن، بَرتری یافتن

فائِقَـة، فائقـه، فایقه در فارسی، مؤنث فائِق: وَ، زیباتَرین: زَن

فایل: File ، انگلیسی، پَرونده

فائِل: رَگِ ران (آنندراج)

فائِل الرأی: کَم‌خِرَد

فایل آلوکِیشِن تِیبِل: File allocation table ، انگلیسی، پیچـازِ نِشاختِ پَرونده، زبانزد رایانه (پیچاز = جَدوَل)

فائِلَتان: دو رگِ ران (آنندراج)

فایل سِرور: File server ، انـگـلیسـی، پَرونده گَر، زبانزد رایانه (= Computer)

فایل نِیم: File name ، انگلیسی، پَرونـده نام، زبانزد رایانه

فاین سَند: Fine sand ، ریزماسه (قریب)

فاین کات: Fine cut ، انـگـلیسـی، بُرشِ نِزومان (بهره از فرهنگ واژه های سینمایی)

فائِیَة: جای بلند و گسترده (آنندراج)

فُؤاد: دِل، گِش (= قلب)

فُؤادی: دِلی، گِشی

فِئَتَین: دوتایی فِئَة: دوگروه، دودسته

فِئـودال: Féodal ، فرانسـوی، رُوستـاخاوَند، دِهگـان، اَنگسبه، اَنگَشبه (برزیگری را گویند که صاحب سامان بُوَد و کارکنان و زراعت کاران بسیار داشته باشد، برهان)

فِئـودالـیتـه: Féodalité ، فرانسـوی، رُوستاخاوَندی، اَنگَشبگی

فِئـودالـیسم: Féodalisme ، فرانسـوی،

رُوستاخاوَندی، اَنگَشبِگی

فِئَة: گروه، دسته

فَبأَة: رَگبار

فَبِها: چه بِهتَر

فَتّ: ۱ـ ریزریز کردن ۲ـ شِکافتَن، سَنگ را ۳ـ دَرهَم شِکسته، خُرد ۴ـ پراکَند، فَراوان

فَتاء: ۱ـ جوانی، شادابی زندگی ۲ـ جوانمَردی

فُتات: ریزه، خُرده

فُتات الخُبز: خُرده نان، ریزه های نان

فُتاتَة: ریزه ی هَرچیز (غیاث اللغات)

فَتّاح: ۱ـ گُشایَنده، از نام‌های خُدا ۲ـ داوَر (آنندراج)

فِتاح: ۱ـ به داوَری رفتَن ۲ـ نَرمِه شُخم، شُخمِ پَس ازدِرو

فَتاحَة: پیروزی (لاروس)

فُتاحَة: دُشمنی (لاروس)

فِتاحَة: داوَری

فُتار: آغازمَستی (لاروس)

فَتافِت: پچ پچ ها، سُخن زَرگَری

فُتاق: خایه باد، غُری

فِتاق: ۱ـ خازِتُرش، خازمایه (خاز = خمیر) ۲ـ خُوربَخش، بخشِ بیرون آمده ی خور از زیر اَبر ۳ـ بُن نیام خُرما ۴ـ چوبخوشه ی خُرما

فُتّاك: (تك: فاتِك)، دِلیران

فَتّاك: فروگیرَنده

فَتّال: ۱ـ هِزارداستان (آنندراج) ۲ـ ریسمانتاب

فِتالَة: ریسمان بافی، ریسمان ریسی (لاروس)

فَتَأمَّل: پس نیك بِنگر

فَتّان: ۱ـ شَهرآشوب ۲ـ دزد ۳ـ دیو ۴ـ زَرگَر

فَتانان: زَر و سیم (لاروس)

فَتّانَة، فَتّانِه در فارسی، مؤنث فَتّان: وَ، زَرسَنجه (= سنگِ مِحَكّ)

فَتّانی: در تازی نیامده، شَهرآشوبی

فَتاوی: (تك: فَتوی)، وَچَرها

فَتاة، فُتاة در غیاث اللغات، مؤنث فَتی ۱ـ زنِ جَوان (غیاث) ۲ـ کَنیزَك (لاروس)

فَتائِق، فَتایِق در فارسی: زُناج، روده ی پُر کرده با گُوشتِ پخته (برهان)

فَتح: سُریانی تازی گشته از فَتح، ۱ـ پیروچی، وانِش، وانیتاری (فرهنگ پهلوی)، پیروزی، گُشایِش ۲ـ گُشاد (برهان) ۳ـ آب رَوان ۴ـ باران نخست ۵ـ زِبَر ۶ـ بازکَردَن، گُشودَن ۷ـ آغازیدَن ۸ـ داوَری کردن ۹ـ پَرده بَرگرفتن، از کاری یا ازرازی

فُتُح: (تك: فَتوح)، نخستین باران ها وَ ۱ـ دَرِ باز، دَروازه ۲ـ آوَندِ فَراخدَهان

فُتَح: (تك: فُتحَة)، رخنه‌ها، وَ، نازِش

فَتحُ الباب: ۱ـ گشودَنِ دَر ۲ـ گُشایشِ کار ۳ـ بارانِ سخت

فتح کَردَن: وانیدَن (فرهنگ پهلوی)، پیروز گَشتَن

فَتحِ مِیّت: کالبُدشِکافی (فرهنگستان)، نَساشکافی، نَساگُشایی

فتح‌نامه: وانِشنامه

فَتحَة، فَتحه در فارسی: زِبَر، از نشانه‌های واتیک

فُتحَة: رَخنه، سُوراخ، شکاف (لاروس)

فَتخ: سُست بَندی، سُستی بَندها (بَند = مَفصِل)

فَتخاء: آلوه، آلُه (= عقاب)

فَتخَة، فَتخه در فارسی: گَچه (برهان)، انگشتری بی‌نگین چون انگشتری پیوند زناشویی

فَتَر: سُستی، نَرمی، کوتاهی در کار (لاروس)

فَتَرات: (تک: فَترَة)، سُستی‌ها، گُسَستِگی‌ها

فَتَرة، فَتَرَت در فارسی: ۱ـ سُستی ۲ـ شِکستگی ۳ـ گُسَستِگی

فُترَة: گربه‌ماهی کَهرُبی

فَتش: کاویدن، جست‌وجو کَردَن (غیاث‌اللغات)

فَتق: ۱ـ پِگاه (آنندراج) ۲ـ گُشاده، فَراخ ۳ـ شکافتَن ۴ـ گُشادِگی ۶ـ بادگَند (برهان)، غُری، فَتق: در زنان (برهان)

فَتق بَند: خایه بَند، غُری بَند

فَتقِ ثَربی: غُری پیهی، بادگُندِ چَرب

فَتقِ ریحی: بادگُند

فَتقِ مائی: غُری آبی

فَتقِ معوی: غُری اَندَرونه

فَتک: ۱ـ سِتیهیدَن ۲ـ فروگرفتَن، به ناگاه گِرفتَن

فَت کول: Fat coal، انگلیسی، ذُغالِ چَرب

فَتل: ۱ـ تافتَن، تابیدَن ۲ـ رُوی گرداندن ۳ـ برگرداندَن

فِتَن: (تک: فِتنَة)، خَلالوش‌ها، آشوب‌ها

فَتن: ۱ـ جاوَر (= حالَت) ۲ـ گونه ۳ـ آزمودَن ۴ـ به شگفت آوردَن ۵ـ به آشوب کشاندن ۶ـ در آشوب افتادن ۷ـ به آتش سوختَن

فُتنان: بامداد و شام (آنندراج)

فِتنَة، فِتنه در فارسی ۱ـ ویناستاری (فرهنگ پهلوی) خَلالوش (لغت فرس)، گِرد گُلِ سُرخ اَندر، خَطّی بکشیدی ـ تا خلق جهان را بفکندی به خَلالوش (رودکی)، غُلغُله، غُلغُل، آشوب، بُلغاک (برهان) ۲ـ آزمودَن ۳ـ گُمراه کردن ۴ـ جَنگ، سِتیز ۵ـ شِگفتی ۶ـ دِلستان، شَهرآشوب ۷ـ گَزَند، پُتیار، سَختی ۸ـ آزمایشِ زَر، یا سیم، زرسَنجی ۹ـ چَگَردبویان، از گیاهان، در لاتینی Acacia farnesiana

فُتَنَة: یاسمینِ هندی (لاروس)

فِتنه اَفکَندن، فتنه اَنگیختن: آشوب انداختن، آشوب بَرپاکردن

فِتنه‌انگیزی: شورانگیزی، آشوبگری

فِتنه‌جوی: ۱ـ آشوبجوی ۲ـ سِپاهی، جنگجوی (معین)

فِتنه‌خیز: آشوب‌خیز

فِتنه‌زای: آشوب‌زای، آشوب‌خیز

فِتنه‌سوز: آشوب‌سوز، آشوب نِشان

فِتنه‌شُدَن: ۱ـ دلباختَن ۲ـ شور بر پاشُدَن ۳ـ برسر زبان‌ها افتادن

فِتنه‌گر: آشوبگَر

فِتنه‌گَری: آشوبگَری

فِتنه‌گَشتن: فتنه‌شُدَن، بنگرید به فتنه‌شُدَن

فِتنه‌نِشان: آشوب نِشان، آن که آشوب را فرونشانَد

فُتُوّ: (تك: فَتَی)، ۱ـ جوانان ۲ـ جَوانمَردان ۳ـ دلیران ۴ـ زاوَران

فَتُوت: ۱ـ ریزه، خُرده ۲ـ کُوفته

فُتوَّت‌نامه: رادنامه، رادنامَك

فَتُوح: ۱ـ بیش بازدِهی ۲ـ گُشایش ۳ـ گُشاده دِلی، زبانزد سوفیگری ۴ـ نیاز، آنچه سوفی راهی (= مسافر)، پیر خانِگاه را به ارمغان آوَرَد (بهره از خرابات، نوربخش)

فُتُوح: (تك: فتح)، گُشایش‌ها، پیروزی‌ها

فَتُوح: نخستین باران

فَتوحیّ: فَتوحی در فارسی: سینه پُوش

فُتُوخ: (تك: فَتخَة)، گجه‌ها، انگشتری‌های بی نگین

فُتُور: ۱ـ سُستی، اَکاری (فرهنگ پهلوی)، سُبِك (برهان) ۲ـ کُندی ۳ـ آرَمیدَن، پَس از جوشش ۴ـ نَرمی، پَس از سختی

فُتورپَذیری: اَناب‌پَذیری، (اَناب واژه‌ی پهلوی)

فُتوس: Foetus، فرانسوی، زَه (= جنین)، دَشتَك (فرهنگ پهلوی)

فُتُوق: ۱ـ بارانِ اَندَك ۲ـ آگَفت (= آفَت)

فُتوك: ۱ـ گُزافیدَن ۲ـ بیباکی ۳ـ فروگرفتن ۴ـ زخم‌رساندن ۵ـ ناگاه کُشتَن ۶ـ دِلیری کَردَن

فُتون: ۱ـ آزمودَن ۲ـ آشوب اَفکَندن ۳ـ در آشوب افتادن

فُتُوَّة: فُتُوَّت در فارسی ۱ـ جَوانی ۲ـ جَوانمَردی، رادی ۳ـ بَخشَندگی ۴ـ واگُذاشت، از خود گُذشتِگی

فَتوَی: فُتودَن، شاید خود فتوَی از فتودَن پارسی گرفته شده، (محمد مقدم، سرود بنیادِ دینِ زرتشت، ایران کوده، ۱۲)، ویچَر (پهلوی)، وَچِر (برهان)، چاشتَك (فرهنگ پهلوی)

فَتوی پُرسیدَن، فتوی خواستن (= استِفتاء): وَچَر پُرسی، وَچَرخواهی، وَچَر پُرسیدن

فَتوی دادن: وَچَر دادَن، فُتودَن

فَتوی دَهنده: (= مفتی)، ویچَرتار (فرهنگ پهلوی)، وَچَرگَر (برهان)

فَته طَلَب: بخش نخست این واژه پارسی است، سَفتِه (فرهنگستان)

فَتَی: ۱ـ جَوان، بُرنا، از بالَندگی تا چهل سالِگی ۲ـ جوانمَرد (غیاث اللغات)

فَتِیّ: ۱ـ مَرد جَوان (غیاث اللغات) ۲ـ شگفت انگیز ۳ـ بخشنده (لاروس)

فُتیّ: (تک: فَتَی)، جَوانان

فُتیا: فَتوَی، بنگرید به فَتوَی

فَتَیات: (تک: فَتاة)، دختَران، زنانِ جَوان

فِتیان: (تک: فَتَی)، جَوانان، جَوانمَردان، رادان

فَتَیان: دوتایی فَتَی، دوجوان

فَتیت: ۱ـ کوفته ۲ـ ریزریز ۳ـ نانِ ریزه، خُرده نان ۴ـ نانسوده، خُرده نان خشك که در آشپزی به کار بَرَند

فَتیتَة: ۱ـ ریزریز شُده ۲ـ خُرده نان و خُرما

فِتی شیست: Fétichiste، فرانسوی، فَغبارِه

فِتی شیسم: Fétichisme، فرانسوی، فَغبارگی

فَتیق: ۱ـ ترکیده، از فَربهی، دَرستور ۲ـ تیززبان، مَرد ۳ـ پیکان دوزبانِه ۴ـ بامدادِ روشن

فَتیل: آرامی تازی گشته ۱ـ تابیده، تافته ۲ـ کُنَه ۳ـ رشتِه، از دانه خُرما ۴ـ شوخ، چرکِ تن که با کیسه‌ی گرمابه لوله کُنند

فَتیلَة: آرامی تازی گشته ۱ـ پَرزه (= شاف، شیاف، برهان) ۲ـ بُشك (برهان)، کُنَه، کُنَه را دَر چراغ کرد سَبُك ـ پَس در او کَرد اندکی روغن (رودکی)

فَتین: ۱ـ گُداخته ۲ـ سنگلاخِ سیاه

فَثّ: ۱ـ کَبَست (= حَنظَل) ۲ـ خُرمای پَراکنده

فَجّ: راهِ گشاده، راه میانه‌ی دوکوه

فِجّ: ۱ـ میوه‌ی خام ۲ـ هندوانه (آنندراج)

فِجاء، فُجاء ۱ـ فروگرفتن ۲ـ تاختَن، تاخت آوَردَن

فَجائع، فَجایِع در فارسی (تک: فَجیعَة): دردها، اَناکی ها

فُجاءَة: ۱ـ فروگِرفتن ۲ـ ناگاه، ناگاهی

فُجاج: گشاده راه

فِجاج: (تک: فَجّ)، گُشاده راه ها

فَجاجَة: میوه‌ی خام (آنندراج)

فِجاجَة، فِجاجَت در فارسی: خامی، ناپختگی (غیاث اللغات)

فُجّار: (تک: فاجِر)، بدکاران، جِهمَرزان

فَجّار: زشتکار، بَدکار

فَجار: جهمَرزی

فِجار: گشاده راه، میانه‌ی دوکوه

فَجّال: تُرب فروش (لاروس)

فُجُر: (تک: فاجر)، بدکاران، جِهمَرزان

فَجر: ۱ـ فَراشم (فرهنگ پهلوی)، روشنی پگاه است دَر سیاهی شَب ۲ـ جِهمَرزی ۳ـ رَوان کردنِ آب ۴ـ گُناه خواهی ۴ـ روشنی بامداد (لاروس)، ۵ـ دروغِ آشکار

فَجَر: اَفزونی داراك

فَجرَة: ۱ـ دروغ آشکار ۲ـ گشاده راه، راهِ آشکار، میان دوکوه

فُجرَة: آبخیز، زَهاب

فَجز: بزرگ مَنِشی

فَجس: ۱ـ بُزرگی کَردَن ۲ـ چیره شُدَن ۳ـ زنده کردن زشتی‌ها (بهره از آنندراج)

فَجش: ۱ـ سَرشکَستن ۲ـ فَراخ ساختَن (آنندراج)

فَجع: ۱ـ دَردمند کردَن ۲ـ دَردمَندی، از گُم کردن چیزی

فَجعَة: دَردمَندی (غیاث اللغات)

فَجفاج: ۱ـ خودنما ۲ـ خودآرای

فُجفُج: ۱ـ پارسی تازی گشته، پِچ پِچ، سخنِ درگوشی (غیاث اللغات)

فُجفُجَة: پارسی تازی گشته، پِچ پِچه (غیاث اللغات)

فُجل، فُجُل: تُرُب، از گیاهان

فَجل: ۱ـ فروهِشتگی ۲ـ سِتَبر شُدَن (آنندراج)

فِجَل: نامَرد

فُجلُ الجمال: غُدُومِه، از گیاهان، غُدّامه (گویش اسپهانی)، تودَری، مادرَدُخت (گویش کرمانی)

فُجلُ الخَیل: تُرُب کوهی (لاروس)، از گیاهان

فَجمَة: ۱ـ سوراخ کَردَن ۲ـ فَراخدَرّه

فُجو: (تک: فَجواء)، پَهندَشت‌ها

فَجواء: پَهندَشت

فَجوج: گِرانجان، مَرد (لاروس)

فَجور: بَدکار

فُجُور: کَشوَد، هم آوای بَربَت (برهان)، گُناهوَرزی، جِهمَرزی، تَپاهکاری

فَجوَة: گُشادگی، فَراخی، میان دوچیز

فَجیع: ۱ـ دَردمَند، زَن یا مرد ۲ـ پیشامدِ سخت (لاروس)، مُعین نوشته است در تازی «فاجع» به جای آن به کار می‌رود

فَجیعَة: پتیار، پُتیارِ سَخت، دَرد سخت (غیاث اللغات)

فِچ: Fetch، انگلیسی ۱ـ بَهانه ۲ـ فَراخواست، زبانزد رایانه (= Computer)

فَحا: دیگ افزار، داربوی

فَحّاش: ۱ـ دُشنامگوی، بَددَهان ۲ـ تَباهکار، بلابه (برهان)

فِحال: (تك: فَحل)، گَشن ها

فُحّال: کویَكِ نَر، خُرمابُنِ نَر

فِحام: (تك: فَحم)، اَنگشتان، زُگال ها

فَحّام: زُگالفُروش

فُحام: ریسه‌ی کودَك

فَحاوی: (تك: فَحوَی)، کام‌های سُخَنان، چَم‌های سُخَنان

فُحّة: سوزشِ پِلپِل، تیزی پِلپِل

فُحش: ۱ـ زشتکاری، ناروَاکاری ۲ـ بَدواچَك (فرهنگ پهلوی)، بَدواچَکی، بَدگفتاری، دُشنام، ناسزا ۳ـ زُفتی (= بُخل)

فَحشاء: ۱ـ روسَپیکی (فرهنگ پهلوی)، روسبیگری، جِهمَرزی ۲ـ زشتکاری ۳ـ زُفتی

فُحش دادَن: بَدگُفتَن، دُشنام دادَن

فُحش کاری: دُشنامکاری، دشنام گفتن به‌هَم

فَحص: ۱ـ بازکاوی، بَررسی، جست‌وجو ۲ـ زیر و رویی خاك، از باران

فَحل: ۱ـ گَشن، نَرینه ای از ستور که آماده‌ی جهیدن بر مادینه است ۲ـ بسیار دانا ۳ـ دِلیر ۴ـ کُویَكِ نَر ۵ـ دِرَختِ بی بَر ۶ـ اَگَست (= ستاره‌ی سُهیل)

فَحلَة: زَبان‌دراز، زَن (آنندراج)

فِحلَة: گَشنی، گَشنیدَن، وَرتَکی (فرهنگ پهلوی)

فَحم: اَنگشت (لُغتَ فرس)، هَرآنگه که بَرزَد یکی بادِ سَرد ـ چو زنگی برانگیخت زَانگشت گَرد (فردوسی)، زُگال

فَحم الحَجَرِیّ: زُگال سنگ

فَحمَة: ۱ـ تِکّه زُگال ۲ـ شبِ سیاه

فُحول: (تَك: فَحل)، گَش‌ها، دانایان، دِلیران

فُحُوم: ۱ـ آرَمیدنِ چاه، استادَنِ آبِ آن ۲ـ دَرماندَن، دَر پاسُخ ۳ـ ریسه‌رَفتنِ کودَك ۴ـ سیاه شُدَن

فُحُومَة: ۱ـ سیاهگونِگی ۲ـ سیاه‌رَنگی، سیاه‌رنگ شُدَن

فَحوَی، فَحوا در فارسی: کامِ سُخَن، چَمِ سُخَن

فَحوَة: انگبینِ ناب

فَحیص: کاوَنده

فَحیل: ۱ـ گَشنِ نژاده ۲ـ نیك دانا، مَرد ۳ـ نیکنژاد، مَرد

فَحیم: ۱ـ زُگالِ سیاه ۲ـ تیره و تار

فَخّ: ۱ـ دامِ شکاری ۲ـ خُرخُر کَردَن ۳ـ فروهِشتگی پاها ۴ـ دَمیدَنِ بُوی (آنندراج)

فِخاخ: (تك: فَخّ)، دام‌های شکاری

فَخار: به خود نازیدَن، نازیدَن

فَخّار: سُریانی تازی گشته از فحرا (واژه‌های سُریانی در فارسی) ۱ـ کُلال (برهان)، سُفالگر ۲ـ سُفالینه ۳ـ گِلِ وَرزیده

فَخّارخانه: کُلالخانه، سُفالپَزی

فَخّاریّ: کُلالی، سُفالگَری

فَخاصَّة، فَخاصّه در فارسی: پَس به ویژه

فَخامَة، فخامَت در فارسی ۱ـ سِتَبرگَشتن ۳ـ پُرشُدَن ۴ـ بزرگواری، اَرجُمَندی

فَخت: ۱ـ مَهتاب (لاروس)، ۲ـ دامِ شکاری (آنندراج) ۳ـ واگُشادَنِ آوَند ۴ـ سَر زَدَن، با شمشیر ۵ـ بانگیدَنِ کُوکُو ۶ـ سوراخِ بام

فُختَج: پارسی تازی گشته، پُختِه (معین)، خوردَنی

فَخَج: دوررانی، دور بودن ران‌ها از هَم

فَخج: بُزُرگ مَنِشی

فَخذ: ۱ـ ران ۲ـ هَمخون، هَمتیره، تَبارِ مَرد

فَخِذ: ران

فَخذ: بَر ران زَدَن

فَخر: ۱ـ نازِش، سَرافرازی ۲ـ بزرگ‌منشی ۳ـ بَرتَری، چیرگی ۴ـ تبارسِتایی، دَرچامه

فِخر: ۱ـ نازَنده، خودسِتا ۲ـ هَمتا، در خوبی (لاروس)

فَخرُالسّادات: بَرتَرِ سَروَران

فَخرآوَری: خودستایی، خویشنازی

فَخرکَردَن: ناییدَن (برهان)

فَخَم: برگرفته از تازی (معین)، هُفت، آشامه

فَخم: ۱ـ گِرانسَنگ، گِرانمایه، مَرد ۲ـ سخنِ اُستُوار

فُخُوخ: (تک: فَخّ)، دام‌های شکاری

فَخُور: نازَنده

فَخَّة: ۱ـ دام کوچك ۲ـ زنِ چرك (لاروس)

فَخیخ: ۱ـ فِرفِر، آوای دَهان ۲ـ خُور و پُف

فَخیر: ۱ـ باخته در ناز ۲ـ هَمتا در خوبی

فِداء: ۱ـ سَر بَهادادَن ۲ـ رَستَن ۳ـ رَهاندَن ۴ـ کُریان، بازخریدنِ خویش یا دیگری (برهان) ۵ـ گیریان، آنچه بَندی برای رهایی خود پردازد (برهان)، سَربَها

فَداء: ۱ـ گُنجا، سِتَبرا ۲ـ اَنبار، کَنور (لغت فرس)

فُداد: شَباویز (= مُرغ حَقّ، بُرهان)، ازپرندگان

فَدّاد: ۱ـ بُلندآواز، مرد ۲ـ سَنگین گام

فداشُدَن: بَرخی گَشتَن، جان سِپُردَن

فداکَردَن: کُرپانی کردن، بَرخی کردن، اوسُفریت (فرهنگ پهلوی)

فداکِل: کارهای ستُرگ (آنندراج)

فَدّام: سرپوشِ آبتابه

فِدام: (تک: فَدم)، گُنگلاجان

فِدام: ۱ـ دَرپوش ۲ـ پوزبَند، دَهان‌بَند (لاروس)

فَدامَة: ۱ـ دُرُشتی (غیاث اللغات)، تُندی ۲ـ سِتَمکاری

فِدامَة: فِدام، بنگرید به فِدام

فَدّان: ۱ـ جُفت گاو (آنندراج)، اندازه‌ای است ۲ـ خیش، چوبی که بر گردن گاو نهند (برهان)

فِدائی: در تازی نیامده ۱ـ جان اَپَسپار (فرهنگ پهلوی)، جانسپار ۲ـ شیدا، از خود گذشته

فَدر: بُزِ کوهی (لاروس)

فَدِر: ۱ـ نادان ۲ـ تُرد، زودشِکَن (لاروس)

فُدُرّ: ۱ـ نُکره (= نقره)، سیم ۲ـ بَرکَند (= اَمردِ فَربه و تنومند، برهان)

فِدِراتیو: Fédératif ، فرانسوی، اِرمانیك (پهلوی)

فِدِراسیون: Fédération ، فرانسوی، اِرمان (پهلوی)

فِدِرال: Fédéral ، فرانسوی، هَمِن (فرهنگ پهلوی)

فِدِرالیسم: Fédéralisme ، فرانسوی، هَمِن خواهی

فُدس: تَنَنده، از خرفستَران

فَدش: ۱ـ شکستن سَرِ کسی (آنندراج) ۲ـ تَنَنده‌ی نر

فَدغَم: ۱ـ خوبروی، مَرد ۲ـ تَره‌ی آبناك

فَدفَد: ۱ـ هامونِ هَموار ۲ـ زَمینِ سَخت

فُدفُد: ۱ـ آوازِ دُرُشت ۲ـ تُندخوی، مَرد ۳ـ سَنگین گام

فَدفَدَة: دَویدنِ گُریزان (آنندراج)

فَدَك: ۱ـ نام روستایی در تازیکستان ۲ـ ریسمانِ رَنگرَز، ریسمانی که رنگرز پارچه‌های رنگ کرده را بر آن بیاویزد

فَدم: ۱ـ گُنگلاج، کُندسُخَن ۲ـ دیریاب ۳ـ گول و بَدخوی، مَرد

فَدِن: شتر درازکوهان (لاروس)

فَدَن: ۱ـ کُوشكِ اُستوار ۲ـ سُرخابی، از رنگ‌ها

فَدُور: بُزِ کوهی (آنندراج)

فَدوکَس: ۱ـ شیر، از جانوران ۲ـ درشت اندام، مَرد ۳ـ بُزُرگ اَندام، اُشتُر

فَدُوم: ۱ـ دَهان‌بَند، که در آیین دینی پارسیان به کار بَرَند ۲ـ پالُونه (آنندراج)

فُدومَة: ۱ـ گُنگلاجی، گُنگلاج در پارسی کسی را گویند که در سخن دَرمانَد، به تازی «اَلکَن» (برهان) ۲ـ گُولی ۳ـ دُرُشت خویی

فَدِوی: ۱ـ جانسپار ۲ـ تاوان‌دِهَنده، سَربهاشَونده (غیاث اللغات) ۳ـ بَرده (معین)

فِدَی: تاوان، سَربَها

فَدیتُ لَكَ: پیشمَرگَت شوَم (معین)

فِدیَة، فِدیه در فارسی: سَر بَها (آنندراج)، کُریان (برهان)، بَرخین (برهان)، یَشت (فرهنگ پهلوی)

فِدیَةُ الفِطر: فطریَّة: روزه یَشت

فِدیه دِهَنده: یَشتار (فرهنگ پهلوی)

فَذّ: ۱ـ تنها، یگانه ۲ـ راندَن، دور کَردَن ۳ـ خُرمای پَراکنده ۴ـ بیچون (= بی نظیر)

فُذّاذ: پراکندِگان (لاروس)، یگان یِگان (آنندراج)

فَذلِك: هم آوای مَسالِك، ماندِه، پَس ماندِه

فُذوذ: (تك: فَذّ)، بیچون ها، یگانِگان

فِر: برگرفته از Fer، برابر با آهَن در فرانسوی، ۱ـ تَنور، تُون ۲ـ مَرغول، کاکُل خوبان را گویند که آن را شاخ شاخ کنند وپَس ازآن پیچَند (برهان)

فَرّ: ۱ـ گُریزنده ۲ـ دَویدَن ۳ـ بازکاویدَن (آنندراج) ۴ـ گُور ۵ـ شکافِ آشکار (لاروس)

فُرّ: بَرگزیده، ازمردم (آنندراج)

فَرَأ: گورخَر، از جانوران

فُرات: پارسی تازی گشته ۱ـ هُوفراتو، دَر پارسی باستان، فَرات، دَر پهلوی (بُندَهِش، مهرداد بهار)، فالاد (فرهنگ انجمن آرا) ۲ـ آبِ خوش

فُراتان: از ریشه ی پارسی، فَرات و اَروَند (= دجله، در پهلوی دیگلَت و دیگتَل، در پارسی باستان تیگرا، بُندَهِش، بهار)

فُراتَق: پارسی تازی گشته، فُراتِه (= باسدُق، باسلُق ترکی)، از خوردنی ها

فُراثَة: سَرگین، در شکنبه

فَراج: پیازسَگ، خُوشان، از گیاهان (لاروس)

فِراخ: (تك: فَرخ)، ۱ـ جوزه ها، جوجه ها ۲ـ ریزه گیاهان

فَراخ حوصله: بُردبار، گِرانسَنگ، فَراخ ژاغَر

فِراد: (تك: فَرد)، تنهایان، یگانِگان، تَکان

فَرّاد: مُروارید فُروش، وَ، سازَنده یِ رشته ی مُروارید

فُرادَی: (تك: فَرد)، یِکان یِکان، تَك تَك

فَرادیس: (تك: فِردوس)، از ریشه ی اَوستایی، پَردیسگان، بِهِشت ها، باغ های بهشتی

فَرّار: ناپا (فرهنگ فنی)، گُریزا

فِرار: در فارسی، فَرار: گُریز، وَریك (فرهنگ پهلوی)، جَست، خود وویژگان بَرهیونانِ مَست ـ بسازیم بر خَستِگی راهِ جَست (فردوسی)

فرارد ادَن: گُریزاندَن

فرارکَردَن: گُریختَن، جَستَن، که نَتوانی زبَند چَرخ رَستَن ـ زِ تَقدیری که یَزدان کَرد، جَستَن (ویس ورامین)

فَراری: گُریزان

فَراری شُدَن: گُریزان شُدَن

فَرّاریّت: از ساخته‌های فارسی گویان، در انگلیسی Volatility ، نَپایی، نَپایایی، گُریزایی

فَرارِیج: (تک: فَرُّوج)، جوجِگانِ خانِگی، جوزِگان

فَرازِع: (تک: فَرزَعَة)، پاره‌های گیاه

فَرازِین: (تک: فِرزین)، از ریشه‌ی پارسی، فَرزین‌ها

فِراژیل: Fragile ، فَرانسوی ۱ ـ شِکَستَنی ۲ ـ تُرد (سعید نفیسی) ۳ ـ لَرزان

فَرّاس: شیر، از جانوران

فِراسَت شناس: چهره شناس

فِراست شِیك: Frost-shake یَخشِکافت (قریب)، زبانزد زمین شناسی

فِراست مَند: هُوشمَند

فَرارِسخ: (تک: فَرسَخ)، از ریشه‌ی پارسی، فرسَخ‌ها، فَرسَنگ‌ها

فَراسِکین: پارسی تازی گشته، فراسکین، گیاه بادآوَرد، دارابی (لاروس)

فِراسنِین: Frasnien ، فرانسوی، برگرفته از ویژنام Frasne ، جایی در بلژیك، نخستین اُشکوبِ دِوونی (Deuonian) ، زِبَرین، فَرانی (قریب)

فِراسَة، فَراسَت در فارسی: هُوش (برهان)، اَندریافت، زیرَکی، دُروندانی، چهره شناسی

فَراسَة: فَراسَت در فارسی ۱ ـ سَوارخوبی ۲ ـ اَسپ شناسی

فَراسیون: Prásion ، یونانی تازی گشته، گَندنای کُوهی (برهان)

فَراش: پارسی تازی گشته، فَراستِه، پَروانه‌ی چراغ

فَراش: ۱ ـ گِلِ خُشك، لای خشکیده ۲ ـ سِیابِ مِی (سِیاب = حُباب)

فِراش: ۱ ـ گُستَردنی، بوب ۲ ـ نَشیم، آشیانه ۳ ـ تهِ زَبان ۴ ـ بِستَر، رَخت خواب

فَرّاش: ۱ ـ بوب گُستَر، خوانگُستَر ۲ ـ چوبدار (آنندراج) ۳ ـ پیشیار، زاوَر ۴ ـ جاروبکِش، رُفتگَر ۵ ـ دُروغگو (لاروس)

فَراشُ المَبثوث: پَروانه‌ی پَراکَنده

فَرّاشباشی: سَرزاوَر

فَرّاش پُست: نامه‌بَر، نامه‌رسان

فَرّاشِ خَلوَت: پیشیارِ ویژه، زاوَرِ اَندرون

فَراشَة: پارسی تازی گشته ۱ ـ فَراستِه، پَره‌ی کلیدان ۳ ـ سَبُك، چُست، مَرد ۴ ـ آبِ اَندَك

فَراشِیّات: تیره‌ی فَراستِگان، پَروانِگان

فَراشِیَّة: تیره‌ی گیاهی پَروانه‌واران (لاروس)

فِراص: ۱ ـ سُرخرَنگ ۲ ـ جامه (آنندراج)

فَرّاض: با یادان، کیشدان

فِراض: ۱ـ جامه، پوشِش ۲ـ دهانه‌ی جُوی، دَهانه‌ی رود ۳ـ فروزه‌ی آتشزَنه

فَراضَة: آگاهی از بایسته‌ها، بایَسته‌دانی

فِراع: (تك: فَرعَة)، جاهای بُلَند

فِراغ: (تك: فَرغ، فَریغ)، سَرنیزه‌های پَهن

فَراغ: ـ تُهی شُدَن ۲ـ ریزِش، شارِش ۳ـ آسوده شُدَن (برهان)

فِراغ: آوَندِ بزرگ

فُراغ: برابر با فروغ پارسی است

فُراغ: شوس، شوسر، آبِ مَرد

فَراغ افتادَن: ۱ـ رهیدَن ۲ـ آسوده شُدَن

فراغ البالی: وَرچو پروانه دهد دست فراغ البالی (حافظ)، آسوده دِلی

فَراغ بال: آسوده دِل، در تازی بال برابر با دِل است

فَراغت آوردن: آسایِش آوَردَن

فراغت حاصل کردن: به فَرجام رساندَن

فَراغت خانه: آسایِشکَده

فَراغت دادن: ۱ـ آسایش دادن ۲ـ مولِش دادَن ۳ـ بی نیاز کَردَن

فَراغَت داشتن: ۱ـ آسایش داشتن ۲ـ فراموش کردن ۲ـ پَرواداشتَن

فَراغت یافتن: آسوده شدن، آرامِش یافتن

فَراغ جُستَن: ۱ـ آسودگی خواستن ۲ـ آسوده گَشتَن

فَراغ خَطّی: رَهایی، آزادی

فَراغِنَة: (تك: فَرغانِی)، فرغانیان (معین)

فَراغَة: فراغَت ۱ـ رامِش (برهان)، آسودِگی، ماژ (برهان)، نِتاس (ذبیح بهروز)، ۲ـ رَستی (ذبیح بهروز) ۳ـ وارَستگی، با این آرِش ها واژه‌ی فَراغة تازی در فارسی به کار می رود ولی در تازی این واژه آرِش بازگونه دارد و برابر است با: ناشکیبایی، بی آرامی

فُراغَة: شوس، شوسر، آبِ مَرد

فَراغِیّ: دَروایی (= فَضائی)

فُرافِر: ۱ـ گُول، مَرد ۲ـ جَونده‌ی لِگام، اَسپ

فِراق: فِتار (ذبیح بهرزو)، این واژه را بهروز از فِتاریدَن برگرفته که در پارسی برابر با جُدا شُدَن و دور شُدَن است، فِتال (این را معنی از هَم بُریدن باشد، اَسدی توسی، لغت فرس)، جُدایی، دوری

فِراق آزموده، فِراق چشیده: فِتال آزموده، فِتال چشیده

فِراق کشیدَن: فِتال کشیدَن

فِراق نامه: فِتال نامه

فِراقِیَّة، فِراقیّه در فارسی: فِتال سروده ها

فِراك: Frock انگلیسی، سیاهپوشِه

فِراکتور: Fracture فرانسوی، شِکَستِگی (فرهنگستان)

فراکـــسیون: Fraction فرانـــسوی، کَوَت (برگرفته از پهلوی)

فِراگ: Frog (= دستهٔ تغییردهندهٔ خَطِّ ریل، فرهنگ فنی)، داروَك

فِراماسون: Franc-mason فرانسوی، آزادراز (راز = بَنّا، گِلکار، برهان)

فراماسـونری: Franc-maconnerie ، فرانسوی، آزادرازی

فَرامَرکَز: Epicentre ، در فرانسوی، فَرامیانیك

فِرامین: (تك فَرمان)، از ریشه‌ی پارسی، فَرمان‌ها

فِرّامَة: چَرخِ گوشت (لاروس)

فِرامَة، فِرام: لَته‌ی دَشتان، لَتِه

فَرّان: از ریشه‌ی فرانسوی در تازی، تَنوردار، نانوا

فرانسَـویّ: فَرانسَوی در فارسی: تازی گشته، فَرَنگی، فَرانسَوی

فرانسَوِیَّة: مؤنث فرانسوِیّ، فرانسوی، فَرَنگی

فرانسه‌مآب، فَرَنگی‌مآب: فَرَنگی نما

فَرانـسیسـکَن: Franciscan ، فرانـــسوی، گروَنده به سَن فرانسیس Saint Francois d'Assise ، که در سده‌ی سیزده زایشی می‌زیسته

فرانـسیسکِن: Franciscaine ، فرانـــسوی، گروَنده‌ی زَن به سَن فرانسیس

فُرانِق: پارسی تازی گشته، ۱ـ پَروانَگ، پَروانه ۲ـ سیاه گُوش ۳ـ راهنما

فِرانك: Franc ، فرانسوی، شَهرَوای فرانسه، بلژیك، سویس

فِرانکـوفـوب: Francophobe ، فرانسـوی، پادفَرَنگی، پادفَرانسَوی

فِرانکـوفـیل: Francophile ، فرانسـوی، فَرَنگیخواه، فرانسه‌دوست

فَراوانـیِ نِسـبی: Relative frequency ، در انگلیسی، فراوانی وابَسته

فرآورده‌ی جَنبی: By-product ، در انگلیسی (واژه‌نامهٔ فیزیك)، سَرزاك (زاك = تولـید، فرهنگ پهلوی)

فَراوِلَة: ایتالیایی تازی گشته، توت‌فَرَنگی (لاروس)

فَراهَـة، فَراهَـت در فارسی ۱ـ زیرَکی ۲ـ اُستادِگی ۳ـ نیك رفتاری (غیاث اللغات) ۴ـ شادمانی (معین)

فَرائِـد: (تك فَریدَة)، تنهاها (غیاث اللغات)، تك‌ها، یِگانه‌ها، گوهَران

فَرائدالاَدَب: یگانِگان اَدَب، گوهَرانِ اَدَب

فَرائِس: (تک: فَریسَة)، شکارها

فَرائِش: (تک: فَریش)، مادیان‌های تازه‌زاد

فَرائِص: (تک: فَریصَة)، رگ‌های گَردَن

فَرائِض: (تک: فَریضَة)، بایسته‌ها، بایاهای دینی

فَرائِض پنجگـانـه: بایاهـای پنجگـانـه: ۱ـ نمازهای پنجگانه ۲ـ پنج بایا: نماز، روزه، هَنج، دَه‌یک دادَن و گُواهی به یگانگی خُدا

فَراینـدِ اِتـلافی: Dissipative process، در انـگـلیسی، فَرایـندِ وَنیکی (وَنی = تلف شُده، فرهنگ پهلوی)

فَرایـنـدِ اِختِناقی: Throttling process، در انگلیسی، فَرایندِ خَفانِشی (فرهنگ فیزیک)

فَرایَندِ جَریان: فرایَندِ شارِش (فرهنگ فیزیک)

فَرایَنـدِ معکـوس: Reverse process، در انگلیسی، فَرایندِ بَرگَشت (فرهنگ فیزیک)

فَربـانیون: یونانی تازی گشته ۱ـ همیشه بهار (معین)، از گیاهان ۲ـ مینا، از گیاهان

فَربه اِنصاف: دادمَند

فَربه عَمَل: سَختکار، پُرکار

فَربیون، فَرفیون: Euphorbium، لاتینی تازی گشته، شیرسَگ، شیرگیا، گاوکُشَک (= شُبرُم)

فَربیونِیّات: از ریشه‌ی لاتینی، شیرگیاهان

فِرِت‌سا: Fret saw، انـگـلیسی، اَرّه‌مُویی (فرهنگ فنی)

فَرتَـکَـة: ۱ـ ریزریز کَردَن ۲ـ گامِ نزدیک برداشتن ۳ـ تَباه کَردَن

فَرتَنَة: ۱ـ گامِ نزدیک برداشتن ۲ـ پُرگویی

فُرتُنَة: توفیدنِ دَریا

فَرتَنی: ۱ـ بَچه کَفتار ۲ـ جِهمَرِ ز، جِه ۳ـ کَنیزَک

فَرتُوت: از سُریانی، فَرتوتا (واژه‌های سُریانی در فارسی)، فَرپیر، کِفتال (ویژگیهای دستوری و فرهنگ گیلکی)

فِرتیل: Fertile، فرانسوی، بارخیز (فرهنگستان)

فَرث: ۱ـ هَراشیدنِ آبِستَن (هَراش = اِستفراغ، قِی) ۲ـ پاک کردنِ شِکنبه ۳ـ سَرگین، در شکنبه

فَرث: ۱ـ سیر، رُودَرروی گرسنه ۲ـ دَشتِ ناهَموار

فِرث: Firth، انگلیسی، آبدَرّه (قریب)، زبانزد زمین شناسی

فَرَج: ۱ـ گُشایِش کار ۲ـ گشایِشِ اَندوه

فَرج: ۱ـ چوز (برهـان)، شَرمِ زَن، شَرمگـاه، زَهارِ زَن، شَلفینه، شُلفینه، شَلفیّه (برهان)، کُس ۲ـ سوراخ، شِکـاف ۳ـ جای تَرسـنـاک (آنندراج) ۴ـ میاندوپای، در اَسپ

فِرج: یک لا جامه، زَن

فُرُج: رازناپوش

فُرَج: (تك: فُرجَة)، رَخنه‌ها، شِکاف‌ها

فَرجاء: ۱ـ چوزنما ۲ـ گُشاده سُرین: زَن

فَرجار: پارسی تازی گشته، پَرگار (غیاث‌اللغات)

فَرجاریّ: پارسی تازی گشته، پَرگاری، پَرهونیك

فَرجِ حیوان: اَدُك (برهان)

فَرجِ کفتار: کُسِ کَفتار، گویند هرکه با خود دارد مِهرِ مَردمان به‌سوی خود برانگیزد (آنندراج)

فَرجُول: پُشت‌خار (= قَشو، در ترکی) (آنندراج)

فُرجَة، فُرجه در فارسی: ۱ـ اَز تنگی بیرون شُدَن (غیاث‌اللغات)، رَستَن اَز تنگنا ۲ـ گُشادِگی، رَخنه، شِکاف، خِنگال، چو دیلمانِ زره‌پوش، شاهِ مُژگانَش ـ به تیر ژوبین بر پیل ساخته است خنگال (عنصری)

فُرجه‌جُو: رخنه‌جُو

فُرجهٔ میان دو کُوه: دَرغالِه (برهان)

فَرَجی: این واژه را شاد فراهم‌آورنده‌ی آنندراج از غیاث‌اللغات برگرفته و آن را تازی دانسته، یك لا، گونه‌ای پوشش درویشانه است

فَرَح: شادی، شادمانی، فیریدِگی، خوشی

فَرَح‌اَفزای: شادی‌افزای، فیرَندِه

فَرحان: شادمان، فیرَنده

فَرحانَة: مؤنث فَرحان، وَ، سَماروغِ سپید

فَرح‌بَخش: شادی‌بَخش

فُرحَة: شادمانی، فیریدِگی (آنندراج)

فَرَحَة: ۱ـ شادمانی ۲ـ مژدگانی

فَرِحَة: شادان، فیرَنده: زَن (آنندراج)

فَرخ: جُوزِه، ریزه، ازهر جانور و گیاه

فِرخان: (تك: فَرخ)، چوزِگان، جوجه‌ها، ریزه گیاهان

فَرخَة: جوجه‌ی ماده (لاروس)

فَرخَة، مؤنث فَرخ: وَ، نَیزه‌ی پَهن (آنندراج)

فَرخِیّات: تیره‌ی ماهیان خاردار (لاروس)

فَرد: ۱ـ تنها، تَك، تاك (= طاق) ۲ـ یگانه، بی‌هَمال

فَرد: فارد: دَست نخست از بازی نرد

فَرد: عُنُقِ الشُجاع، Alfard، در انگلیسی (واژه‌نامهٔ دریانوردی)، گَردنِ مار، ازچهره‌های سپهری

فَردِ اَعلی: برگُزیده، تَنسُخ (= نَفیس)

فَردالشُجاع: عنق‌الشُجاع، بنگرید به فَرد

فَرداَفرد: یکایك، یك به یك، تَك‌تَك

فَردانِیّ، فَردانی در فارسی: یگانه، بی‌هَمال

فردای قیامت: فَردای رستخیز

فَردِ حِساب: بَریج (آنندراج)، آورچِه

(آنندراج)

فَردِ خارِج از صَف: دَلـه‌رَج (ویژگیهـای دستوری و فرهنگ واژه های گیلکی)

فَردخـانـه: در این سروده ی سنائی: هر بیان آفتـابِ برهـانی ـ هر سخن فردخـانـهٔ جانی: فُرودخانه، راهیخانه، چِلّه خانه

فَردرُو: تَك‌رُو

فَردَسَة: ۱ـ لَبالَب کردن خنور را ۲ـ گُشادِگی، فَراخی ۳ـ به‌زَمین زَدَن (آنندراج)

فِردوس: پارسی تازی گشته، برگرفته از پاپری دَئِـزا، اَوستـایی، در برخی ازواژه نامـه‌ها چون آننـدراج و فرهنگ عربی فارسی لاروس گُمان رفته است که این واژه ازلاتینی ویونانی به تازی راه یافته، پَردیس، پَردیس، پَردیسه، بُوستان

فردوس آشیان: پَردیس آشیان

فردوس رُوی: پَردیس‌روی

فردوس مَکانی: پَردیس‌سَرایی، پَردیس آشیانی

فردوس منظر: پَردیس‌روی

فِردوسِیّات: پَردیسِگان، تیره‌ی مرغان بِهشتی

فَردَة، مؤنث فرد: بی‌هَمال، یگانه، تَك

فُردَة: تپّه، پُشته (لاروس)

فُردَة: تَکزی، گوشه گیر

فَردِیّ، فَردی در فارسی ۱ـ تَکی ۲ـ تَك گَرد

فَردِیّة، فَردیّت در فارسی: Individuality ،در انگلیسی ۱ـ تَگ گُونِگی ۲ـ تَك گَرایی

فَردِیَّة الشخصیّة: تَك‌ویژگی

فَرز: میاندوپُشته، میان پُشته

فِرز: ۱ـ جُدازون (زون = سَهـم، سَهـام، آنندراج) ۲ـ راهِ کُوهِستانی

فِرزان: پارسی تازی گشته، فَرزین، دَر شَترَنگ، فِرز (معین)

فِرزان بَند: فَرزین بَند، زبانزدی در شَترَنگ

فَرزَجَة: پارسی تازی گشته، پَرچه، پَرزَگ، پَرزه (= شیاف) (بهره از غیاث اللغات)

فَرزَدَق: پارسی تازی گشتـه، پَرزَدَگ، خازِ تُرش (بهره از لاروس)

فَرزَدَقَـة: پارسی تازی گشتـه، پَرزَدَگ، یك پَرزَدَگ، خازِ تُرش (= خمیرتُرش)، زَواله (برهان)

فُرزُع: پنبه‌دانه (لاروس)

فُرزُعَة: یك پنبه‌دانه (لاروس)

فُرزُل: تَنومَند، مَرد (لاروس)

فِرزِل: ۱ـ بَند ۲ـ دُوکارِد آهنگری (دوکارد = قیچی)

فَرزَلَة: دَربَند کشیدَن

فَرزَندِ اَرشَد: نَخیری (برهان)

فُرزوم: ۱ـ کُنـده‌ی موزه‌دوزان ۲ـ یَتـَكِ

کَفشگران (یَتَك = قالب، فرهنگ پهلوی)

فُرزَة: ۱ـ راه کوهستانی ۲ـ پَروا ۳ـ پَستا (= نوبَت)

فَرزَة: شکاف، در زمین

فِرزَة: پاره ای کالا

فِرزِی: پارسی تازی گشته، فِرز، فرزین

فَرَس: از ریشه‌ی پارسی، فارس، پارس، اَسپ، از آن روی که این چارپا از پارس به تازیکستان رفته فَرَس نام گرفته، اَسپِ دورَگه

فُرس: پارسی تازی گشته، پِرس، پارسی

فِرس: سِریش، از گیاهان

فَرَس البَحر، فَرَس الماء، فَرَس النَّهر: اَسپ آبی (لاروس)

فَرَس النَّبیّ: آخوندَك (لاروس)

فُرسان: (تك: فارِس)، از ریشه‌ی پارسی، سَوارکاران، اَسواران

فَرساوُس: یونانی تازی گشته (لاروس)، خُودپوش، از چهره های سپهری

فَرسایشِ گالوانیکی: Galvanic corrosion، در انگلیسی، فَرسایشِ روکشی

فِرست کِلاس: First class، انگلیسی، پایه‌ی یك، فَرگاه

فُرسِپس: Forceps، انگلیسی، اَنبُرَك

فُرس ماژور: Force majeure، فرانسوی، برینکَر (بهره از فرهنگ پهلوی)

فَرسَخ: پارسی تازی گشته ۱ـ فَرسنگ، بَرابر با دوازده هزارگَز ۲ـ زَمانِ دراز ۳ـ ناگُسَلِه ۴ـ آرامش ۵ـ رَخنه

فَرسَخَة: ۱ـ فرونِشَستَن، چون فرونشستن یا بُریدَن تَب ۲ـ فَراخاندَن، فَراخ کردَن

فرسطایُون، فارسطایون: یونانی تازی گشته، گاودانه، از گیاهان (برهان)

فَرَس طَنبور: اَسپَكِ تَنبور، خَرَك (بهره از غیاث اللغات)

فَرَسطون: یونانی تازی گشته، کَپان (= قپان)، ابزاری برای سَنجیدَن

فِرسِك: پارسی تازی گشته، فِرسك = شَفتالو، از گیاهان

فِرسك: Fresque، فرانسوی، گَچنِگار

فِرسِن: سُوَل، هم آوای کُهَن، ناخن پای شتر را گویند (برهان)

فَرَس نامه: اَسپ نامه

فَرَس نهادن: اَسپ نهادن، از اَسپ به زیر آمدن، شِکَست خوردَن

فَرَسی: (تك: فَریس)، **کُشتِگان، اَسپ شناسان**

فُرسینگ آلاینمنت: Forcing alignment، انگلیسی، راینیتَن (= اعمالِ تنظیم، بهره از فرهنگ پهلوی)

فَرش: ۱ـ ویستَرگ (فرهنگ پهلوی)، گُستَردَنی (صحاح الفرس) ۲ـ بُوب، غالی، (فرهنگ پهلوی)، بوب (لغت فرس)، شاه دیگر روز باغ آراست خوب ـ تخت‌ها بنهاد، برگُستَرد بُوب (رودکی)، مَندِش (ذبیح بهروز) ۳ـ زمینِ گیاهناك ۴ـ خُرد و باریك، از درخت و هیزُم ۵ـ ستورِ کُشتَنی ۶ـ دروغ ۷ـ گُستَردَن ۸ـ دَشتِ فَراخ

فُرُش: (تك: فِراش)، بَستَرها

فِرشاح: ۱ـ اَبر بی باران ۲ـ زمین گُسترده ۳ـ پَهن (لاروس)

فِرشاة، فِرشایَة: پارسی تازی گشته، فِرچه

فَرش باستان: ویستَرگِ باستان، گُواژ: زَمین

فَرش با سنگ گُرده‌ای (= قُلبه‌ای): سَنگ بَست (گویش گیلکی)

فَرشِ دَرگاه: پای اَنداز

فَرش دورنگ: ویسترگِ دورنگ، گُواژ: روزگار

فَرش زُمردین: ویسترگ زُمُرّدین، گُواژ: مَرغزار

فَرش فروش: بُو بفروش

فَرش فروشی: غالیفروشی

فَرش کردن: ۱ـ بُوب گُستَردَن ۲ـ آژیانه کَردَن

فَرشِ مُنَقَّش: تواسی (برهان)، غالیِ نگارین

فَرشِ موزائیك کَف: Terrazo floor ، در انگلیسی، آژیانه (بهره از بُرهان)

فَرشَة: پَشماگَند، زیرانداز ستور

فُرشَة: پارسی تازی گشته، فِرچه، پاك کُن

فَرص: ۱ـ بُریدَن، دَریدَن، شِکافتَن ۲ـ دِیل یافتَن (دِیل = فُرصَت، برهان)

فِرصاد: ۱ـ توت، تود ۲ـ توت سُرخ ۳ـ سُرخابی، از رنگ‌ها ۴ـ هَسته‌ی اَنگور

فِرصِد: هَسته‌ی اَنگور (لاروس)

فَرصَدَة: ۱ـ سُرخابی کَردَن ۲ـ تُوت خورانیدَن

فَرصَة: بیماری کُوژی

فُرصَة: فُرصَت در فارسی ۱ـ دَمان، یاوَر، زَمان (فرهنگ پهلوی)، دِیل (برهان)، یارا (برهان) ۲ـ فَرزَمان، روزگار، که اژدها شود، اَر روزگار یابَد مار (فرخی) ۳ـ پَروا (آنندراج) ۴ـ تُوَن، تُوان (ذبیح بهروز)

فَرض: ۱ـ هَنگار (پهلوی)، اَنگار، اَنگاشت ۲ـ بایا، بایست ۳ـ گُمان ۴ـ بُریدَن (لاروس)

فَرضاً: اَگر، اَگر که

فَرض کَردَن: هَنگاردَن (فرهنگ پهلوی)، اَنگاردَن، اَنگاشتن

فَرض دانِستن: بایادانستن

فَرض و تقدِیر: شُمُرش (برهان)، بَرآورد

فُرضَة: ۱ـ چاهَك ۲ـ دَهانه‌ی جُوی ۳ـ بَندَر، لَنگرگاه (لاروس) ۴ـ پاشنه‌ی دَر

فَرضِیّ: بایادان

فَرضی در فارسی: هَنگاریك، اَنگاریك

فَرضِیّات: (تك: فرضِیَّة)، اَنگاره ها، گُمانه ها

فَرضِیَّة: فَرضیّه در فارسی مؤنث فَرضِیّ: Hypothèse، در فرانسوی، Hypotyesis، در انگلیسی، گُمانِه (فرهنگ فنی)، اَنگاره، بَرنَهاده

فَرضیّهٔ جُنبِشی گازها: Kenetic theory of gases، در انگلیسی، گُمانه‌ی جُنبشیِ ویشُفتان

فرضیهٔ نِسبیّت: Relativity theory، در انگلیسی، گُمانه‌ی بَستِگی

فَرط: ۱ـ پیشدَستی (آنندراج) ۲ـ پیشی یافتَن، چیرِگی ۳ـ سَرپُشته، کُوهَك ۴ـ فَرسَنگسار، نشانه‌ی راه ۵ـ بسیاری، فَراوانی ۶ـ بیشرَوی، از اندازه گُذَشتن

فَرَط: ۱ـ پیشادَست، پیش پَرداخت، آرمون (= عربون) ۲ـ پیشدَست ۳ـ زودمیری.

فُرط: ۱ـ کوهپایه، دامَنه‌ی کُوه (لاروس)، ۲ـ آغازِ سپیده دَم

فُرُط: ۱ـ سِتَم ۲ـ پیشتاز: اَسپ

فِرطاح: سَرپَهن (آنندراج)

فِرطاس: پَهن (لاروس)

فَرطَحَة: پَهن کَردَن

فَرطَسَة: پَهن کَردَن

فَرطَة: ۱ـ لَغزِش، در خَشم ۲ـ پیشی جُستَن، پیشدَستی

فِرطیسَة: ۱ـ نوك بینی ۲ـ پُوزه‌ی خوك ۳ـ چکش آهنگران (لاروس)، پُتك

فَرع: ۱ـ بالارَفتَن ۲ـ بالابُردَن ۳ـ بَرتری یافتَن ۴ـ جُداساختَن ۵ـ بَرداشتَن، چون بَرداشتنِ دُختَرگی ۴ـ شاخ، سُتاك (لغت فرس)، آسمان خیمه‌زد از مبرم و دیبای کَبود ـ میخ آن خیمه، سُتاكِ سَمَن و نَسرینا (کسائی) ۵ـ بَهره، بَهره‌ی وام ۶ـ تُخمه، نژاد

فَرَع: ۱ـ نخستین زای: شتر و گوسپند ۲ـ شِپشِ سَر

فِرعَون: مِسری ۱ـ برنام فَرمانروایان باستانی مِسر ۲ـ سَرکش

فَرعِی: سُتاکی

فَرعیّات: (تك: فَرعِیَّة)، سُتاکیان، سُتاکی‌ها، شاخه‌ها

فَرعِیَّة، فَرعیّه در فارسی، مؤنث فَرعِی: سُتاکی

فَرَغ: ۱ـ لَبه: در آوَند و خَنور ۲ـ زمینِ خُشك ۳ـ پَهن، این واژه پارسی نیز هست، برابر با جوجه‌ی مُرغ خانِگی

فَرِغ: نا آرام، ناشِکیبا (لاروس)

فَرغاء: نیزه‌ی پَهن

فَرغان: آوَندِ فراخ

فَرفار: پارسی تازی گشته، فَرفار، درختی است گُلدار و خوشنما (بهره از فرهنگ انجمن آرا)، درختی است با چوب نَسوز، که از آن کاسه کنند (بهره از لاروس)

فَرفارة: پارسی تازی گشته، از فَرفَره و از فَرفار ۱ـ بادنما ۲ـ یك درخت فَرفار

فَرفَح: زمینِ هَموار

فُرفُح: پارسی تازی گشته، فَرفینه (برهان)، پَرپَهن، خُرفِه، از گیاهان

فَرفَحَة: اَز ریشه‌ی پارسی ۱ـ خُرفه خورانیدَن ۲ـ خُرفه به کار بردن: در خوالیگَری

فُرفُر: میرزَلِ اَرغوانی، ازمُرغابیان

فِرفِر: ۱ـ گُنجِشگ ۲ـ بچّه میش ۲ـ بُزغاله ۴ـ بَرّه‌ی نَر ۵ـ گوساله ۶ـ شیرِ دَرَنده

فَرفَرة: ۱ـ دَریدَن ۲ـ تَکان دادَن ۳ـ دُشیادی، بَدگویی ۴ـ شتاب: در رَفتَن ۵ـ دَرهم گویی ۶ـ بال زَدَن: دَرجای

فَرفَره: پاخَر، از گیاهان (معین)

فَرفَره‌ی بی‌تقارُن: Asymmetric top، در انگلیسی، فَرفَره‌ی ناهَم‌اُفت

فَرفَره‌ی مُتِقارِن: Symmetric top، در انگلیسی، فَرفَره‌ی هَم‌اُفت

فَرفَره‌ی نامتقارن: فَرفَره‌ی بی‌تقارن، بنگرید به فَرفَره‌ی بی‌تقارن

فُرفور: Euphorbice، یونانی تازی گشته ۱ـ نام پزشك پادشاه جُوبَه ۲ـ شیرگیا، از گیاهان

فُرفور: شُترِ فَربه (معین)

فُرفُور، فِرفور: پارسی تازی گشته، فَرفیر، تیهو، سُرخبال، از پرندگان

فَرفور: ترکی، تَرپَك، هَلناك (= قَراقورت، برهان)

فَرفُورَة: Purpura، لاتینی تازی گشته، شَسَنِ ارغوانی

فَرفوس، فَرفوریورس: یونانی تازی گشته، سُماكِ سُرخ، از سنگ‌ها

فِرفیر: Pullipes، لاتینی تازی گشته، خُرفِه، از گیاهان (معین)

فِرفیرِیَّة: Purpura، لاتینی تازی گشته ۱ـ خُرفه، از گیاهان ۲ـ شَسَنِ اَرغوانی، گَردِشَسَنِ ارغوانی ۳ـ اَرغوانی، ازرنگ‌ها

فَرفیُون: Euphorbium، لاتینی تازی گشته، شیرگیا، گاوکُشَك، از گیاهان

فَرق: ۱ـ شِکافتَن ۲ـ چَکاد بازکرَدن، هنگام شانه کردنِ مُو ۲ـ روشن شُدَن، آشکارگَشتَن ۴ـ جُداساختَن ۵ـ داوَری کَردَن ۶ـ نیکژیدَن (= تفسیرکردن، فرهنگ پهلوی) ۷ـ ویچِن (از پهلوی)، فَروَر (برهان) ۸ـ بالِن (= فَرقِ سَر، فرهنگ پهلوی)، چَکاذ (لغت فرس)، گَرخَدو

را بَر آسمان فِکَنَم، بیگمانَم که بَر چکاذ آید (طاهر بوالفضل)، چَکاد (برهان)، گَزیمه (پژوهشی در اساطیر ایران، بهار) تارَك (صَحاح الفُرس)، چودانی که ایدر نمانی دراز۔ به تارَك چرا بَر نِهی تاجِ آز (فردوسی)، کاچَك، هَباك (برهان) ۹ـ پارچه‌ی نَخی، نَخینه ۱۰ـ جُداسان، جُداگَر

فَرَق: بیم

فَرُق: تَرسو (لاروس)

فَرِق: ۱ـ تَرسو ۲ـ گیاهِ تُنُك، ریزه گیاه

فُرق: ۱ـ نِپی (= قُرآن، صحـاح الفرس)، به سوره‌ی توریت و سَطر سَطرِ زَبور ـ به آیَتِ همه انجیل و حرف حرف نِپی (ادیب صابر) ۲ـ پیمانه (لاروس)

فِرق: ۱ـ پاره، پاره‌ای از هَرچیز ۲ـ گروه گروهی از... ۳ـ خیزابه، کُوهه

فِرقاطَة: کشتیِ جنگیِ بادبانی (لاروس)

فَرق اَفشان: شاباش

فَرقُ الجَمع: بِسیارگیِ یك (= تَکَثُّرِ واحد)، زبانزد فرزانی

فُرقان: ۱ـ نِپی (= قُرآن) ۲ـ پَرَوَهان (= بُرهان) ۳ـ جُداساز، هُدِه از بیهُده (= حَقّ از باطِل)

فَرقَد: ۱ـ ستاره‌ی میخگاه (بُندَهِش، بهار) ۲ـ گوساله‌ی پَدرام

فَرق دادَن: جُدادانستن، بازشِناختَن

فَرقَدان: Deux veaux، (واژنامهٔ دریانوردی)، دوبَرادَران، از ستارِگان، بینی دو برادرانِ هَم‌خوی ـ یك رنگ همیشه روی‌درروی (خاقانی، تحفة العراقین)

فَرقَحَة: ۱ـ تیزدادَن ۲ـ آواز بَرآمَدَن ۳ـ تُنددَویدَن ۴ـ پیچانیدنِ گَردنِ کسی ۵ـ بَرخمانیدَنِ انگُشتان (آنندراج)

فرقم: مُهره‌ی نَره

فَرقور: فُرفور، تیهو، از پرندگان

فُرقَة، فُرقَت در فارسی: جُدایی، دوری

فِرقَة، فِرقه در فارسی: گروه، دَسته، تیره، دوده، دودمان

فِرك، فَرك: دُشمنی سخت (آنندراج)

فَرك: مالیدن، جامه‌را (آنندراج)

فَرکاء: گوشتِ سُست‌بُن (آنندراج)

فِرکانس: Frequence، فرانسوی، بَسامَد (فرهنگستان)

فِرکانسِ آستانه: Threshold frequency، انگلیسی، بَسامَدِ آستانه (واژه نامهٔ فیزیك)

فِرکانسِ بالا: High frequency، در انگلیسی، بَسامَدِ بالا (واژه نامهٔ فیزیك)

فِرکانسِ زاویه‌ای: Angular frequency، در انگلیسی، بَسامَدِ گوشه‌ای

فِرکانسِ کوانتیده: Quantized frequency ، در انگلیسی، بَسامَدِ چندی‌یابی

فِرکانسِ مُتغیِّر: Variable frequency ، در انگلیسی، بَسامَدِ وَرتِناك

فِرکانس های مُشخّصه: Characteristic frequencies ، در انگلیسی، بَسامَدهای نِشاخته

فِرکانس های تَرکیبی: Combination frequencies ، در انگلیسی، بَسامَدهای هَمگِری

فُرم: Form ، فرانسوی، ۱ـ سازه ۲ـ ریخت ۳ـ رَمش ۴ـ بَرگه: زبانزدِ رایانه

فُرمات Format ، انگلیسی ۱ـ اَندازه (فرهنگ نوین پیوسته) ۲ـ یَتَکِش (= قالب بندی کردن)، زبانزدِ رایانه

فِرمانتاسیون: Fermantation ، فرانسوی، خازِش

فُرماسیون: Formation ، فرانسوی، سازَند (قریب)

فُرمال: Formal ، فرانسوی، یَنگی (یَنگ = رَسم)

فُرمالیته: Formalité ، فرانسوی، یَنگانه

فُرمالیسم: Formalisme ، فرانسوی، سازه گَرایی، تاشِشگَرایی

فَرمانِ اعتراض: نِکوهِشانه

فَرمانده تاکتیکی: Officer in tactical command ، در انگلیسی (واژه نامهٔ دریانوردی)، فَرماندهِ رَزم آرایی

فَرماندهی استراتژیکی هوایی: Air strategical command ، در انگلیسی، (واژه نامهٔ دریانوردی)، فرماندهی لَشکَرکشیِ هوایی

فَرماندهی کُلّ قُوَی: بُزُرگ اَرتشتاران فَرماندِه

فَرمانرَوای بی اِراده: اَکامَك خواتای (خاتای خوانده شَوَد، فرهنگ پهلوی) اَکامخاوَند

فَرمانروای قسمتی از کشور: کَرتَك خواتای (فرهنگ پهلوی) کَرتخاوَند

فَرمانرَوای کُلّ: سَرخواتای (فرهنگ پهلوی)

فَرمانرَوای مُستَبِدّ: ساستار (فرهنگ پهلوی)

فَرمانروای مستقل، یا مُختار: کامَك خواتای (فرهنگ پهلوی) کامخاوَند

فَرمانروای ناحیه: کُوستیك‌پاد (فرهنگ پهلوی)، بَخشدار

فَرمانروایی با استبداد: فَرمانروایی مُستبدّانه، ساستاری (فرهنگ پهلوی)

فَرمانروایی درازمُدّت: دیرَنگ خواتایی (خاتایی خوانده شود، فرهنگ پهلوی)

فَرمانروایی عقل: وُهومَن خواتایی، خواتاییِ بَهمَن، خاوَندیِ خِرَد (فرهنگ پهلوی)

فَرمانروایی کامِل: بَوَندَك خواتایی (فرهنگ پهلوی) بَوَند خاوَندی

فَرمان صادر کردن: فرمان فرستادَن

فَرمانِ عنایت: اَرجنامه

فَرمـایشـات: رَمَنِ نادرست به شیوه ی تازی، فَرمایش‌ها

فِرمـور: Firmware ، انگلیسی، میان اَفـزار، زبانزد رایانه (= computer)

فُرمُـول: Formule ، فرانسـوی ۱ ـ نِمودَك، در ماتِشناسی (= شیمی) و اَنگارِش (= ریاضی) ۲ ـ دَستور، در پزشکی ۳ ـ نمونه

فُرمول پاشَندِگی: Dispersion formula ، در انگلیسی، نِمودَكِ پاشندگی

فُرمُـولِـر: Formulaire ، فرانسـوی، ۱ ـ آمیزه دَستور، در داروشناسی ۲ ـ نُمود کُوده

فُرمـول مُلکـولی: Molecular formula ، در انگلیسی، نِمودَك خُردَکان

فُرمُوله کَردَن: Formulation ، در انگلیسی ۱ ـ کُوتاه کَردَن، بَندبَند کردن ۲ ـ دَستورسازی ۳ ـ نِمودَك سازی

فُرم‌های مُبـهَم: Indetenminate structure ، در انگلیسی، سازه های گُنگ

فُرم‌های نامُـعـیَّن، فُرم‌های مُبـهَم: سازه‌های گُنگ

فِرمی: Fermi ، برگرفته از نامِ Enrico Fermi ، فِرمی

فُرمیدابل: Formidable ، فرانسوی، هَراسناك (سعید نفیسی)

فُرمیك اَسید: Formic acid ، انگیلسی، تُرشَكِ مورچه

فُرن: لاتینی تازی گشته از Fer = آهَن ۱ ـ تابه‌ی نان‌پَزی ۲ ـ تَنور، تُون، بَریجَن (برهان)

فَرنَب: مُوشِ زَمخواب، از جانوران

فَرنج، فَرَنجَة: فَرَنگیان (لاروس)

فِرنـد: پارسی تازی گشتـه، پَرنـد، گونـه‌ای پارچه‌ی ابریشمی

فِرند: ۱ ـ ناردانه ۲ ـ گُلِ سُرخ (لاروس)

فِرنـد: پارسی تازی گشتـه، پِرنـگ، فروغ شمشیر و تیغ را گویند (برهان)

فَرنـدَل: پارسی تازی گشته، فَرَندَل، از گیاهان دارویی

فَرنَسَة: آراییدَن، آراسته کَردَن

فَرَنسِیّ: فرانسَوی

فَرَنسِیَّة: ۱ ـ زبانِ فرانسوی ۲ ـ زَنِ فرانسوی

فُرنِیّ: از ریشـه‌ی لاتینی ۱ ـ تَنـوری ۲ ـ نانِ تَنوری

فُرنِیَّة: از ریشه‌ی لاتینی، نانِ تَنوری، کاك

فَرو: پُوستین، پُوستینه، جامه ای که از پوست جانوران سازَند

فُروارد: Forward ، انـگـلیسی ۱ ـ پیشسـو،

زبـانـزد رایانـه (= Computer) ۲ـ پیشـرو (فرهنگستان)، زبانزد وَرزشی ۳ـ پیش

فِرو: Ferro، انگلیسی، آهَندار (فرهنگ فنی)

فُرواز: پارسی تازی گشته، فَرواز، فَروین، بَرآویز (واژه‌های فارسی اصـل در لهجـهٔ حجـاز، ایرانامه، سال ۳ شماره‌ی ۳)

فِروالاسـتـیـسـیـتـی: Ferroelacticity، انگلیسی، آهَنکِشسانی

فِروالِکتریك، فِروالکتریسیتی: Ferroelec-tricity، انگلیسی، آهَنکَهرُبیك

فَروانَق: پارسی تازی گشته، پَروانَك، پَروانه

فُروث: (تك: فَرث)، سَرگین‌های شِکَنبه

فُروج: (تك: فَرج)، شِکاف‌ها، زَهارها

فُرّوج: فَروج: جوجـه‌ی مرغ خانـگـی، جوجه‌ماکیان

فِروجینوس: Ferruginous، انگلیسی، آهَندار (قریب)، زبانزد زمین شناسی

فَرّوجَة: مؤنث فَرّوج: جوجه‌ی ماده، جوجه‌مُرغ

فُروخ: (تك: فَرخ)، چوزِگان، جوجه‌ها

فُرودِ همَّت: پَست‌خواه

فَرور: ۱ـ گُریزا ۲ـ بَرّه

فُروس: (تك: فَرَس)، از ریشه‌ی پارسی، اَسپان

فَروس: شیر، از جانوران

فُروسَة: از ریشه‌ی پارسی ۱ـ اَسپ سواری ۲ـ اَسپ شناسی ۳ـ سَوارکاری، سَوارخوبی

فُروسِیَّة: از ریشه‌ی پارسی = فُروسَة، بنگرید به فُروسَة، وَ، دِلیری

فروشویی قلیائی: فُروشویی شَخاری Caus-tic dip، در انگلیسی، فروشویی زاگی

فُروض: کَلانسالی گاو

فُروط: پیشدَستی، پیش‌دَرآمَدن (آنندراج)

فُروع: (تك: فَرع)، سُتاك‌ها، شاخِه‌ها

فَروق: فَرّوق، تَرسَنده (آنندراج)

فَروق: فَروقَـة، جُداسـاز، جُداکُنَندِه‌ی هُدِه از بیهُده

فِروقَـة: ۱ـ تَرسَنـده ۲ـ بَند، بَندِ نامه، بَندِ گیاه (آنندراج)

فُروك: کِنیك از شوی (کِنیك = مُتنفر، فرهنگ پهلوی)، بیزار از شوی

فروکِـتـیـفـیـکـاسـیـون: Fructification، فرانسوی، باردِهی (فرهنگستان)

فُروکتی‌ور: Fructivor، فرانسوی، میوه‌خوار (فرهنگستان)

فُرومَـرکَـز: Hypocentre، در فرانسـوی، فُرومیانَك

فِرومـغـنـاطـیس: Feromagnetic، در فرانسوی، آهَن‌رُبایِش

فرونت: Front ، فرانسوی، پیشان، زبانزد ارتشی

فِرونتال لاین: Frontal line ، (= خطّ جبهی، فرهنگ فنی)، انگلیسی، پیشانِکش

فُروهَة: زیرکی (آنندراج)

فَرهَد: فَروَندِ زیبا (فَروَند = اَمرَد، برهان)

فُرهُد: فَرهَد ۱ـ فَروَندِ زیبا ۲ـ گِرداَندام، مَرد ۳ـ شتابزده

فُرهود: ۱ـ فَروَندِ زیبا ۲ـ بچه‌ی بزکوهی ۳ـ بَرّه

فَری: ۱ـ دروغبافی ۲ـ شکافتَن ۳ـ دَرنَوَردیدَن، راه را ۴ـ توشه ساختَن ۵ـ دَرخش‌زَدَن، فَری برگرفته از فَریَ اوستایی برابر با زِه، آفرین، پارسی است.

فِریابیلیته: Friabilité ، فرانسوی، شِکَنَندِگی (قریب)، زبانزد زمین شناسی

فِری بُوت: Ferry boat ، انگلیسی، آبگُذَر

فِریت: Ferrite ، انگلیسی، رُبایه

فِریت: Frit ، فرانسوی، بِرِشته، سُرخ کرده (سعید نفیسی)

فِریت: Fritte ، فرانسوی، خازشیشه، آمیزه ای از شن و زاگ که شیشه با آن ساخته می شود

فریج: ۱ـ آشکار، روشن ۲ـ کمانِ بی زِه (لاروس)، فَریج برابر با وج، از گیاهان پارسی است.

فَرید: ۱ـ یکتا، بی هَمال ۲ـ یگانه، فافا ۳ـ مهره‌ی میانین

فَرِیدِس، فَریدیس: مِسری، مَلَخِ آبی

فَریدَة، فَریده در فارسی، مؤنث فَرید: وَ، تَکدانه، گوهَرتَك

فَرِیر: ۱ـ بَرّه‌ی میش ۲ـ بُزغاله ۳ـ بَرّه‌ی نَر ۴ـ گوساله‌ی دَشتی، فَریر به آرِشِ گاوزَبان، از گیاهان پارسی است

فریز: Frieze ، (= کَتیبه، فرهنگ فنی)، انگیسی، دَرنبشت، سَردَر

فَریزهای تَداخُلی: Interference fringes ، در انگلیسی، فَریزهای پِژوهِشی

فَرِیس: چَنبَر (آنندراج)، فَریس برابر با فَریز (= قدید) و گیاهی خوشبوی، پارسی است.

فَرِیس: از ریشه‌ی پارسی، اَسپ‌شِناس (لاروس)

فَرِیس: ۱ـ کشته شده ۲ـ اَزهَم دَریده (معین)

فَرِیسَة، فریسه در فارسی، مؤنث فَرِیس: از ریشه‌ی پارسی ۱ـ اَسپ شناس، زَن ۲ـ دَریده، اَزهَم دَریده ۳ـ شِکار

فَریسیمُوس: فَریسموس، یونانی تازی گشته، سیخ فَزی دردناك، از بیماری‌ها (فَز = آلت مردی، آنندراج)

فَرِیش: ۱ـ تازه زاییده، اَسپ ۲ـ خَزَنده، گیاه

خَزَنده ۳ـ بُوب، گُستَردنی ۴ـ بَستَر

فَریص: آب هَنباز

فَریصَة: ۱ـ رَگِ گَردَن (آنندراج) ۲ـ ماهیچه ی سینه ۳ـ گوشت پاره ی دُوش ۴ـ دِلیر (لاروس)

فَریض: ۱ـ بایادان، کیشدان ۲ـ دیرینه ۳ـ تیرسوفار کرده

فَریضَة: این واژه را، ادیب سلطانی در سنجشِ خردناب برابر با فَریزِ پهلوی دانسته ۱ـ فِرزپان (پهلوی)، بایا، بایسته ۲ـ زنِ کَلانسال (آنندراج) ۳ـ دانشِ رِخن (تُوارث)

فَریغ: ۱ـ تُوشه دانِ بُزُرگ (لاروس)، ۲ـ فَراخ، گُشاده

فَریق: ۱ـ گُروهَک ۲ـ گوسپندِ گُمشده ۳ـ سَرلَشکَر (لاروس)

فَریقَة: ۱ـ دانهِ پُخت، خوراکی که از دانه‌های گیاهی پَزَند ۲ـ گوسپندانِ پَریشان، جُدامانده از گله

فَریك: ۱ـ جُوکُولکُو، خوراکی که از جُوکُول = گندم یا برنج نارس و مغز گردو و دارچین و شکر فراهم آرَند (بهره از ویژگیهای دستوری و فرهنگ واژه های گیلکی) ۲ـ دانه ی کوبیده ۳ـ بیزار از زن خود، کِنیك: مَرد

فریکوِئنسی: Frequency، انگلیسی، بنگرید به فِرکانس

فریکسیون: Friction، فرانسوی، مالِش (سعید نفیسی) (فرهنگ فنی)

فِریکشِنال: Frictional، انگلیسی، مالِشی (فرهنگ فنی)

فِریم (کادر): Frame، انگلیسی، بَستاك

فرینگ: Fringe، انگلیسی، فَریز (واژه نامهٔ فیزیك)

فَریَة: غوغا (غوغا پارسی است و هیچ بستگی با غوغاء تازی ندارد)، جَنجال

فِریَة، فِریه در فارسی: دروغ، چَفته (= بهتان)

فَزّ: ۱ـ فِرز: مَرد ۲ـ گوساله ی دَشتی ۳ـ بازگَشتَن ۴ روی گردانیدَن ۵ـ جُداشُدَن ۶ـ بَرکَندن ۷ـ ناآرام کَردَن

فَزارَة: ماده پَلَنگ (آنندراج)

فَزازَة: خَشم گِرِفتن

فَزّاعَة: تَرسناك، بیم‌زای، ترساننده: آدَمی

فَزر: ۱ـ شکافتَن ۲ـ شِکَستَن ۳ـ جُداکَردنِ ۴ـ شکافِ بزرگ، تَراك ۵ـ کُوژسینِگی

فِزر: ۱ـ تُوشكِ ران (توشك = غُدهٔ زیرجلدی) ۲ـ بچه ی بَبرنَر ۳ـ بچه ی پلنگِ نَر (لاروس) ۴ـ بُز ۵ـ رَمه، از ده تا چِهل

فِزرَة: شِکاف (لاروس)

فُزرَة: ۱ـ تُوشكِ ران ۲ـ راهِ دُوسَرتَنگ

فَزَع: ۱ـ تَرس، سَهم، هَراس ۲ـ هَراسیدَن ۳ـ

یاری

فَزِع: ترسو (لاروس)

فَزَعِ اَکبَر: هَراسِ بزرگ، گُواژ: رَستخیز

فُزَعَة: بُزدِل، هَراسیده

فُزَعَة: سَهمناك، هَراسَنده

فِسا، فَسا: پارسی تازی گشته، پَسا، شهری است در پارس (برهان)

فُساء الکَلب: سَگباد، از گیاهان

فُساح: پَهناوَر، جای فَراخ

فَساد: ۱ـ نیارِش، ناسِش، نَشتاکی، تَپاهی، گَناکی (فرهنگ پهلوی)، تَباهی ۲ـ ویرانی، نابودی ۳ـ آشوب ۴ـ گَزَند ۵ـ کینه ۶ـ سِتَم ۷ـ بَدکاری ۸ بیماری ۹ـ پوتَکی (فرهنگ پهلوی)، پُوسیدِگی ۱۰ـ چِرکینِگی ۱۱ـ گَندیدِگی ۱۲ـ خشکسالی ۱۳ـ نیستی

فُسّاد: (تك: فاسِد)، تَپاهگَران، گُمراهان

فِسادِ اَخلاقی: دُرووَندی (فرهنگ پهلوی)

فَساد الدَّم: تَپاهخونی، از بیماری‌ها

فُسّاط: خَرگاه، تاژ، چادُرِ بزرگ

فَساطَة: تَراشه‌ی ناخن (لاروس)

فُسافِس: ساس، از خرفستَران

فُسّاق: (تك: فاسِق)، جِهمَرزان، ناراستکاران

فِسال: (تك: فَسل) ۱ـ شاخ‌های نشانده‌ی رَز ۲ـ فرومایگان

فُسالَة: ریمِ آهَن، سونِشِ آهن

فُستان: پارسی تازی گشته (لاروس)، پُوستین؟، پُوستینِ زَنانه؟

فُستُق: پارسی تازی گشته، پِستَك، پسته

فُستُق الحَلَبی: پسته‌ی شامی

فُستُق العَبید: بادام‌زمینی (لاروس)

فَستَقَة: ۱ـ پِسته‌خورانیدن ۲ـ ۲ـ پِسته‌زَدَن، به پالوده یا خوراکی دیگر

فُستُقِیّ: از ریشه‌ی پارسی ۱ـ پِسته‌ای ۲ـ رنگِ مغزپسته‌ای

فِستیوال: Festival، فرانسوی، جَشنواره

فِسح: فِصح، بنگرید به فِصح

فَسح: گُذَرنامه

فُسُح: دَشتِ میان شهر

فُسحَة، فُسحَت در فارسی ۱ـ گُشادِگی، دِلبازی ۲ـ گُنجایِش

فَسخ: ۱ـ ویزانِش، ساك (به معنی فسخ باشد و فسخ در لغت جهل و ضعف و فسادرای و نقصان است و در طریق اهل تناسخ آن است که روح به دومرتبه فرود رود یعنی از صورت انسانی به صورت نباتی، برهان) ۲ـ تَنگسار (= دگرگونی از چهره‌ی آدمی به گیاهی، فرهنگ دِساتیر) ۳ـ گُسیختَن (فرهنگستان) ۴ـ شِکَستَن ۵ـ جُداکَردَن ۶ـ تَپاهی، تباهاندَن

فَسخِ اعتقاد: گُسیختباوَری، ساکِ باوَر

فَسخِ بیع: ساکِ سودا (سودا = مُعامله)، گسیختنِ سودا

فَسخ عَزیمت: ساکِ آهَنگ، شِکستنِ آهَنگ

فَسخ کَرَدن: ۱ـ بیهوده گَرداندَن (بیهوده = باطِل) ۲ـ گُسیختَن، ساکاندَن

فَسخَة: ۱ـ سُستِ خِرَد ۲ـ سُستِ اَندام (آنندراج)

فِسُرده بَیان: فِسُرده سُخَن، لوس

فسرده قَدَم: فِسُرده گام

فُسریقون: Psorighon، یونانی تازی گشته، شَنگَرف

فُسُس: (تك: فَسِیس)، سُستِ خِرَدان، سستِ اَندامان

فُسطاط: Fossatum، لاتینی، Phossáton، بیزانسی، بیزانسی تازی گشته، سَراپَرده (معین)

فُسطانی: سوفسطایی، بنگرید به سوفَسطایی

فُسفات: Phosphate، فرانسوی، تافتَك

فسفات طبیعی آلومینیوم: پیروزه (فرهنگ فنی)

فُسفُر: Phosphore، فرانسوی، پَستاب

فُسفُرِسانس: Phosphoressence، فرانسوی، پَستابی (واژه نامهٔ فیزیك)

فُسفریك اَسید: Phosphoric acid، انگلیسی، تُرشَكِ پَستاب

فَسفَسَة: پارسی تازی گشته، اَپِستا (فرهنگ پهلوی)، اَسپَست، از گیاهان

فِسق: ۱ـ جِهمَرزی ۲ـ گُمگَشتِگی ۳ـ گُناهکاری ۴ـ بَدکاری ۵ـ شورِش

فِسقِلی: پارسی است، فِسغِلی ۱ـ کوچولو، ریزه ۲ـ آغوزه، از پَرندگان (گویش گیلکی)

فَسَقَة: (تك: فاسِق)، جِهمَرزان، ناراستکاران، گُمراهان

فِسقِیَّة: ۱ـ تالابه‌ی فَشانه‌دار (فشانه = فوّاره) ۲ـ پادیابخانه (پادیاب = وضوء)

فِسکِل، فُسکُل: ۱ـ پَستاز: اَسپ ۲ـ پَست

فَسکَلَة: ۱ـ پَس اُفتادن ۲ـ پیروشُدَن ۳ـ دِرَنگیدَن

فَسل: ۱ـ شاخ رَز نشاندَنی ۱ـ فرومایه: مرد ۳ـ پَست و بی اَرزش ۴ـ تَنبَل

فِسل: نادان، گول

فَسلِیون: psúllion، یونانی تازی گشته، اِسفَرزه، از گیاهان

فُسُود: تباه شُدَن (آنندراج)

فُسُوق: فِسق، بنگرید به فِسق

فُسُول: (تك: فَسل)، فرومایگان

فُسُولَة: فرومایِگی، ناکسی، سُستی در کار

فَسیح: فَراخ

فَسیخ: سُست کار، فُروگُذارَنده

فَسید: تَباه (آنندراج)

فَسیس: ۱ـ سُست خِرَد ۲ـ سُست اَندام

فَسیط: ۱ـ بُریده، جُداشُده (لاروس)، ۲ـ دُمچه‌ی خُرما ۳ـ چیده‌ی ناخن (آنندراج)

فُسَیفِساء: تازی گشته ـ خُرده کاشی، خُرده سَنگ ۲ـ کرمِ کاهو

فَسیق: فاسِق، بنگرید به فاسِق

فَسیل: (تك: فَسیلَة)، خُرمابُنان ریزه، کویَکانِ خُرد

فُسیل: phossile، فَرانسوی، سَنگوارِه (قریب)

فُسیل آیس: Fossill ice، انگلیسی، یَخ سَنگواره (قریب)

فُسیل اویل: Fossill oil، انگلیسی، نَفتِ خام (قریب)

فُسیل سالت: Fossill salt، انگلیسی، نَمَكِ خوراکی

فُسیل شناسی: دیرین شناسی (فرهنگ فنی)

فُسیل میل: Fossill meal، انگلیسی، آرد سَنگواره (قریب)

فُسیل وَکس: Fossill wax، انگلیسی، موم سَنگواره

فَسیلَة: کویَكِ خُرد، خُرمابُنِ خُرد

فِسیلیون: فِسلیون، بنگرید به فِسلیون

فَش، طرّه‌ی دَستار: پارسی تازی گشته، پَش (آنندراج)

فَشّ: ۱ـ سخن چین ۲ـ گُول ۳ـ خَرنوب، از گیاهان ۴ـ آفتابه‌دُزدی ۵ـ گلیمِ دُرُشت ۶ـ آروغ زَدَن

فَشارِ بَرق: Piézo-electricité، در فرانسوی، فَشارِ کَهرُب

فَشارِ تَشَعشُع: Radiation pressure، در انگلیسی، فَشارِ تابِش (واژه نامهٔ فیزیك)

فَشارِ جانِبی: Lateral pressure، در انگلیسی، فَشارِ بَری، فَشارِ پَهلویی

فَشارِ جُزئی: Partial pressure، در انگلیسی، فَشارِ بَخشی

فَشارِ ساکِن: Static pressure، در انگلیسی، فَشارِ ایستا

فَشارِ سُکون: Stagnation point، در انگلیسی، فَشارِ رامِش

فَشارِ فَعّال: Active pressure، در انگلیسی، فَشارِ رانِشی (فرهنگ فنی)

فَشارِ قَوی: High voltage، در انگلیسی، فَشارِ بالا

فَشارِ مؤثر: فَشارِ هَنایَنده، فشار کارساز

فَشــاروارده: Applied pressure ، در انگلیسی، فشار کارساز

فِشاع: تاك کُوهی، از گیاهان

فُشّاغ: هزارگُوشان، از گیاهان

فَشح: رویگردانی، از کسی

فَشــخ: ۱ـ سیلی زَدَن ۲ـ دروغ، دربازی ۳ـ ستم کَردَن

فَشر: بیهوده (غیاث اللغات)

فشرده قَدَم: فشرده گام، پای اَفشار

فُشَغ: سُرخدار چینی، از گیاهان، در انگلیسی Chines yew tree ، (لاروس)

فَشغَة: ۱ـ مَغزنای ۲ـ گیاه پیچَك (آنندراج)

فَشَق: ۱ـ شادمانی ۲ـ آزمَندی ۳ـ خوشدِلی ۴ـ دَویدَن ۵ـ گُریختن (آنندراج)

فَشَك: پارسی تازی گشته، فَشَنگ

فُشل: (تك: فَشل)، بَددِلان، ترسو یان

فَشِل: ۱ـ بَددِل، تَرسو ۲ـ سُست

فَشَل: ۱ـ سُستی ۲ـ بَددِلی ۳ـ دِرَنگ

فِشل: ۱ـ پَرده ی کجاوه ۲ـ زیراَنداز

فُشِیّ: پَراکَندنِ پیام

فَشَیان: بیهوشی (لاروس)

فَشیش: فِش فِش، فِش فِش مار

فَشیل: بُزدِل، تَرسو، به هنگام سختی

فَصّ: ۱ـ نگین انگشتر ۲ـ دانه‌ی سیر ۳ـ بَند (= مَفصِل)

فَصــاحَــة، فَصــاحَــت در فارسـی: گُواکی، هوزَوانـیـکی (فرهنـگ پهلوی)، گویایی، خوبزَبانی، زَبان آوَری، رَوانیِ سخن

فِصاد: خُونگیری، رَگزَنی (لاروس)

فَصّاد: بَرّاغ (برهان)، خُونگیر (فرهنگستان)، رَگزَن

فِصادَة: ۱ـ رَگزَنی، خونگیری ۲ـ مُزدِ رَگزَن (لاروس)

فَصـافِص: (تك: فَصفَصَة)، ازریشه‌ی پارسی، اَسپِست ها

فُصافِص: چُست، اُستَوار، مَرد

فِصال: ۱ـ جُداکردن، ازهَم ۲ـ از شیر گِرِفتَن

فَصّــال: ۱ـ جداکننده ۲ـ دَربان، پَرده‌دار، به گُواژ

فَصائح: (تك: فَصیحَة)، زَبان آوَران: زَنان، زَنان سُخَنوَر

فَصح: ۱ـ زبان آوَر ۲ـ پَخش شُدنِ روشنایی ۳ـ زَبان آوَری ۴ـ شیر بی سَرشیر

فِصــح: عِبـر ی تازی گشتـه از پِسَح ۱ـ جَشنِ فَرارَوی از مِسر، نزد یهودان ۲ـ جشنِ فراپُویی عیسی ع نزد ترسایان

فُصَحــاء: (تك: فصیح)، زَبـان آوَران: مَردان، مَردانِ سُخَنوَر

فَصد: ۱ ـ رَگ زَدَن ۲ ـ رَوان کَردَن (آنندراج)

فَصع: بیرون کردن، بیرون آوردَن

فَصعاء: موش (آنندراج)

فَصعان: سَر برهنه

فِصفِصَة: پارسی تازی گشته، اَسپَست، از گیاهان

فَصل: ۱ ـ دَر، فَرگَرد، هات (= بخشی از کتاب، فرهنگ پهلوی) ۲ ـ هِنگام (= فصلِ سال)، وارِه (برهان)، اَمد (برهان) ۳ ـ جُداکَردَن، جُداساختَن ۴ ـ دیواره ۵ ـ اُس بَند، جای پیوند دو استخوان ۶ ـ سُتاك ۷ ـ ویژگی ۸ ـ داوَری

فَصل الخِطاب: فَرمان بُرَنده

فصلِ باران: پَرشکال، پَرشکال ای بهارِ هِندُستان (مسعودسعد)

فَصل به فصل: هَرازگاهی، گاه به گاه، گهگاه

فَصلِ جوهری: ویژگی گوهری، زبانزد کَرویزی (= منطقی)

فَصلِ ذاتی: ویژگی زادی

فَصلِ مَحمول: ویژگیِ فتادی، ویژگی تاوَری

فَصلِ مُشترك: بَندِ هَمگاس

فَصلِ مشترکِ خطوط متقاطع: Intersecting Lines، در انگلیسی، بَندِ هَمگاسِ سَمیرگانِ هَمبُر

فَصلِ مُقَسِّم: ویژگی گُنساز، زبانزد کَرویزی

فَصلِ مُقَوِّم: فَصلِ مُقَسِّم، ویژگی گُنساز

فَصلِ مَنطِقی: ویژگی فِتادی، ویژگی تاوَری (تاوَر = عَرَض)، ویژگی کَرویزی

فَصلی: اَمدی، هنگامی

فُصول: (تك: فصل)، اَمدان، هِنگام‌ها، وارِگان

فصولِ اَربَعه: اَمدان چهارگانه، چهارهِنگام

فَصولِیّه: لوبیا، لوویا: ژاژَك، از گیاهان

فَصَّة: نِگین، نگین انگشتری

فِصَّة: پارسی تازی گشته ۱ ـ اَسپَست (= یونجه در ترکی) ۲ ـ سِیاب، یك سِیاب (سِیاب = حباب، برهان)

فَصی: ۱ ـ جُداکردن ۲ ـ دورساختن ۳ ـ رَهایی یافتن ۴ ـ بَرابَری، در سَرما و گَرما، خُنَکی

فَصَی: تَکژ (لغت فرس)، تَکَس (لغت فرس)، دانه‌ی انگور

فَصیح: ۱ ـ پُخته گُفتار، گوواك شِپاك (فرهنگ پهلوی)، گویا، زَبان آور، تَبَستُغ (برهان) ۲ ـ رَوان، دَری (برهان): سُخَن

فَصیحُ اللِسان: زبان آور

فَصیخ: سُست اندیشه (لاروس)

فَصید: ۱ ـ رَگ زَدِه (لاروس)، ۲ ـ خونِ بریان، خونی که در روده، بریان کنند

فَصیص: ۱ ـ بُریده، جُداشده، گُسَسته ۲ ـ جُنبش و تاب خوردِگی (لاروس)، ۳ ـ هَسته‌ی

خُرما

فَصِیلَة: ۱ـ پاجوشِ خُرمابُن، پاجوشِ کُوِیَك ۲ـ خویشِ نزدیك، برای مَرد ۳ـ تیره، دَر رَده بَندی (لاروس)

فَصِیم: ۱ـ بُریده ۲ـ شکسته ۳ـ بازشُده ۴ـ تیرِ سِتَبر (لاروس)

فَصیَة: ۱ـ رهایی از بَدی ۲ـ بَرابَر، دَر سَرما و گَرما، خُنَك

فُصیَة: ۱ـ گزوان (= کَزوان تازی گشته) در لاتینی Cisticola، از پَرَندگان ۲ـ بازمان (= سکته) ۳ـ بَرابَر، در گرما و سَرما

فَضا: ۱ـ خوراك دَرهَم، خوراكِ آمیخته ۲ـ فَرمانرَوا

فَضاء، فَضا در فارسی ۱ـ اِسپاش، این واژه‌ی پهلوی به لاتینی راه یافته: Spatium، و سپس به زبان‌های فرنگی در انگلیسی Space، و در فرانسوی Spacieux و Espace، وای، دَروای (فرهنگ پهلوی) ۲ـ فَراخنای، گُشاده، پَهن

فَضائی: فضایی: Spatial، در انگلیسی، اِسپاشیك، دَروایيك

فضاپیما: Space Ship, Spacecraft، در انگلیسی، وای پیما، اِسپاشه

فِضاح: (تك: فَضیحَة)، ۱ـ زنانِ وِلگسار (= هَرزه خَرج) ۲ـ رُسوایی

فَضّاح: رُسواکننده

فَضاحَة، فَضاحَت در فارسی (در فرهنگ معین)، رُسوایی، آب ریختِگی، اگر آنجا لشکری فرستاده آید کم از ده هزار سوار نَباید که اگر کم از این باشد، هَم آب ریختگی باشد (تاریخ بیهقی)

فُضاض: ۱ـ شِکسته، خرده ریز ۲ـ پَراکنده

فِضال: (تك: فَضِیلَة)، ۱ـ زنانِ دانشمند ۲ـ خانه رخت، خانه پوش، آن چه در خانه پوشیده می شود، پاجامه

فُضالَة: مانده، پَس‌مانده، از چیزی

فُضاله‌چین: چَمَن پیرای

فضانَورد: دَروانَورد

فَضای آزاد: Free space، در انگلیسی، اِسپاشِ آزاد

فَضای بَرهَم کُنِش: Interaction space، در انگلیسی، اِسپاشِ بَرهَم کُنِش

فَضای بیکار: Dead room، در انگلیسی ۱ـ اِسپاشِ مُرده ۲ـ گَتَكِ خاموش

فَضای تُهی: فضای آزاد: اِسپاشِ آزاد، تُهیکی (فرهنگ پهلوی)

فَضای ضَرب داخِلی: فضای یکانی، بنگرید به فَضای یکانی

فَضای مُرده: فَضای بیکار: اِسپاشِ مُرده

فَضای نُرمال: Normal space ، در انگلیسی، اِسپاشِ هَنجار

فضـای وارون: Reciprocal space ، در انگلیسی، اِسپاشِ وارون

فضای وسیع: دَرَندَشت (ویژگیهای دستوری و فرهنگ واژه های گیلکی)

فضـای هِرمیتی: Hermitian space ، فضای ضرب داخلی، فضای یکانی، بنگرید به فضای یکانی

فضای یکانی: Unitary - innerproduct Space ، در انگلیسی، اِسپاشِ یکانی

فَضـائِـح: فَضایح، (تک: فَضِیحَة)، رُسوایی ها، بَدنامی ها

فَضـائِـل، فَضایل در فارسی (تک: فَضِیلَة)، بَرتری ها، دَهارها (برهان)

فَضـائلِ اربعه: هُنَرهای چهارگانه، در نگرش افـلاتـون: دادگری، دانـایی، دِلیری، خویشتَنداری

فَضح: ۱ـ رسواکردن ۲ـ دَمیدنِ سپیده

فَضفـاض: ۱ـ فَراخ (آنندراج) ۲ـ جامه ی فَراخ ۳ـ زندگی فَراخ (لاروس)، ۴ـ بَخشَنده: مَرد

فَضفاضَة: ۱ـ زِره فَراخ ۲ـ فر بِه درازبالا: زَن

فُضُل: (تک: فِضال)، خانه رَخت ها، پاجامه ها

فُضُل: پاجامه پوش: زَن یا مَرد

فَضـل: ۱ـ دَهار (برهان)، بَخشِش ۲ـ فُزونی، بیشی ۳ـ مانـدِه (= تفـاضـل) ۳ـ بَرتـری، فَزایستِگی (بهـروز) ۴ـ دانـایی، هُنَـر ۵ـ گُوالیدِگی، رسایی، فَرجادی

فُضَلاء: (تک: فاضِل)، فَرجادان

فَضلُ الزمام: دُنباله ی اَفسار

فَضَـلات: (تک: فَضلَة)، مانـده ها، سَرگین ها، پلیدی ها

فَضلُ النَّهار: فَزاروز

فَضل پَرور: ۱ـ هُنَرپَرور ۲ـ داناپَرور

فَضل فروش: اُستادنما

فَضل فروشی: اُستادنمایی

فضلُومَنـد: ۱ـ دانِشمَنـد، هُنَرمَند ۲ـ بَرتَـر، فَزایِسته

فَضـلَة، فَضـله در فارسـی ۱ـ سَرگین، شاش، گمیز، پَلیدی (در فرهنگ معین، گُمان رفته است که تنـهـا فارسی گویان فضله را با پلیدی و سَرگین، برابـر می داننـد)، لیتَك (برهان) ۲ـ پَس مانده، تَه مانده

فَضلهٔ حَلوا: مانده ی حَلوا: دُرغُو (آنندراج)

فَضلهٔ رقیق: ریغ (برهان)

فَضلهٔ سَگ: سُگـالـه (صحاح الفرس)، یکی بگفت که مسـواك خواجه گنده شده است ـ که

آن سُگـالـه‌ی گوهِ سگ است، خشک شده (عماره)، ساگو (ویژگیهای دستوری و فرهنگ واژه های گیلکی)

فَضلهٔ گاو: تاپال (برهان)، تَپاله (گویش شهر یاری)

فَضلهٔ گربـه و مُرغ: پیخال (صحاح الفرس)، خود عیب خو د پنهـان کُنـان، چون گُربگـان پیخال‌ها (وثو ق الدوله)

فضلهٔ گوسپند و آهو: پِشکِل، پِشکِله (برهان)

فضلهٔ مردم، فضلهٔ آدمی: سَنده، سُنده (برهان)

فَضلِیّ: فضلی در فارسی: فُزونی، فرجادی

فَضلِیّات: (تک: فَضلِیَّة)، دانش‌های اَدَبی

فَضلِیَّة: دانشِ اَدبی

فَضوح: رُسواگَر، رُسواکننده

فُضوح: رُسوایی، بَدنامی

فَضوخ: مِی مَرداَفکن

فُضول: (تک: فَضل)، فزونی ها

فُضول: بَخشَنده، یاری دهنده (لاروس)

فُضول: اَبلُوك (برهان)، بَرسَر، بَرسَری آمد که با من سِرّی بگـو (مقـالات شمس)، زبان‌ران (برهان)، یاوه گوی، وِلگوی، وِلزَبان

فُضـولات: (تک: فُضول)، آدمی تَراوها، آخال (فرهنگستان)

فُضول خَرج: وِلگُسار، ریخت و پاش کُن

فُضول گوی: ژاژخا (آنندراج)

فُضول نفس: یاوه سِرِشت، گُواژِ پَندگوی

فُضولیّ: اَبلوك، نخودِ هَرآش (لاروس)

فضـولی: در فارسی ۱ـ بَرسَری، اَبلوکی ۲ـ یاوه گویی، ژاژخایی

فُضولی بی جا: پادرمیانی بی جا

فضولی کردن: بَرسَری کردن، اَبلوکی کردن

فِضَّـة، فِضّه در فارسی: ۱ـ نُکره (= نقره، این واژه سُغـدی و پارسـی است)، آسیم، سیم، از توپال‌ها ۲ـ نامی که بر زنان نهند

فِضّی: نُکره ای، سیمین

فَضیج: خوی (آنندراج)

فَضیح: ۱ـ رُسوا (آنندراج) ۲ـ وِلگُسار

فَضیحَة: فَضیحت در فارسی: رُسوایی

فَضیخ: ۱ـ دوشابِ انگور ۲ـ مِی غوره ۲ـ شیرِ آبـکی ۴ـ چَشمِ بَرکَنـده ۵ـ میِ خُرمـا ۶ـ شِکَسته ۷ـ شکافتِه

فَضیض: ۱ـ ریزه ۲ـ تَراشـه ۳ـ پَراشِـه ۴ـ پریشـان، پَراکنده ۵ـ نخستین شکوفـه ۶ـ سوراخ شُده ۷ـ بازشده

فُضَیل: فاضِل، بنگرید به فاضِل، وَ، ویسپیر (= وَلیّ کامِل) زبانزد سوفیانه

فَضیلَة، فَضیلَت در فارسی ۱ـ هُنَر، هُنراوَندی (فرهنـگ پهلوی)، دانـایی ۲ـ بَرتَـری،

فَزایِستگی

فَضیلت گُستر: ۱ ـ هُنَر گُستَر، هُنَر پَرور ۲ ـ دانشمند

فَطا، فُطأَة: فرورفتگی پُشت، بَرآمدِگی سینه (لاروس)

فُطار: شمشیرِ کُند

فُطارِیّ: ویژَند، کسی که نه بَدی کُنَد و نه خوبی

فِطام: ۱ ـ شیر بَس، شیر بَست، از شیر گرفتن کودک ۲ ـ تُوت بَس، توت بَست، بازداشتن کرم ابریشم از خوردن برگِ توت ۳ ـ شِکَستگی ۴ ـ گُسَستَن، دورشُدَن

فَطانَة، فَطانَت در فارسی ۱ ـ زیرَکی، زیرَک گَشتَن ۲ ـ پی بُردَن، سَردَرآوَردَن

فَطانِیَة: زیرَکی، دانایی (لاروس)، زُودیابی

فَطح: پَهن کَردَن ۲ ـ زَدَن، با چوبدَستی ۳ ـ بَچّه اَنداختَن ۴ ـ تَراشیدنِ چوب (آنندراج)

فَطَح: ۱ ـ گَشن پَذیری: درکُویَک ماده ۲ ـ پَهن شُدَن: نوکِ بینی

فِطَحل: ۱ ـ زُروان، زَمان پیش از آفرینش آدمیان ۲ ـ لورِ سَخت، لوره‌یِ سَخت (لوره = سیل، صحاح الفرس) ۳ ـ فَربه، اُشتر ۴ بِسیار دانا، هَمه‌دان

فُطر: ۱ ـ دُنبَلان، گونه‌ای غارچِ خوراکی ۲ ـ سَماروغِ چَتری، سَماروغِ زهرآگین (بهره از معین) ۳ ـ دانه تازه: انگور

فِطر: ۱ ـ روزه گُشایی ۲ ـ دانه‌ی تازه انگور

فَطر: ۱ ـ شکاف ۲ ـ شکافتَن ۳ ـ خُشکناپُختَن (خُشکنا = فطیر) ۴ ـ آفریدَن، آفرینش

فَطرا: ۱ ـ یونانی، تُخم، بَرز (آنندراج)

فِطراسالیون: Petrosélinon، یونانی تازی گشته ۱ ـ تُخمِ کَرَفس ۲ ـ کَرَفسِ کوهی ۳ ـ کوپوره، جَفری، از گیاهان

فِطرَة، فِطرَت در فارسی ۱ ـ گوهَر (پهلوی)، سِرِشت ۲ ـ آفرینش ۴ ـ یابِش

فُطرِیّ: غارچی، سَماروغی

فِطرِیّ: فِطری در فارسی، سِرِشتی، مادَرزادی (لاروس)

فُطرِیّات: دُنبلانی‌ها، غارچ‌های زهرآگین

فِطرِیّات: (تک: فِطرِیَّة)، سِرِشتی‌ها

فِطرِیَّة: فِطریّه در فارسی ۱ ـ دانشِ سِرِشتی ۲ ـ ساوِ روزه گشا، در تازی «زَکاة الفِطر»

فَطز: مُردَن (آنندراج)

فَطس: کوبیدَن و پَهن کَردَن

فَطساء: دَماغ خوکی، دَماغ کوفته: زَن

فَطسَة: دانه‌ی آس (آس، پارسی و تازی است)

فَطَسَة: ۱ ـ پوزه‌ی خوک (لاروس)، ۲ ـ بینیِ خوکی، دَماغِ خوکی، دَماغِ کُوفته

فَطم: بُریدَن

فَطن: ۱ـ تیزهوش، زودیاب، زیرک ۲ـ زیرَک گَشتَن

فَطِن: زیرَک، زودیاب، تیزهوش

فِطَن: (تك: فِطنَة)، زیرکی ها، تیزهوشی ها

فِطنَة: فِطنَت در فارسی، تیزهوشی، زیرَکی

فُطور: ۱ـ روزه گُشادَن ۲ـ ناشتایی خوردَن

فَطور: روزه گُشا، خوراك روزه گُشا

فَطوره: پارسی است، فَتوره (پارچه و قماش)

فَطِیر: سُریانی تازی گشته، از فطیرا (واژه های سُریانی در زبان فارسی) ۱ـ نارَس ۲ـ وَرنیامَده، دَرنیامده ۳ـ خُشکنا (= نانِ فطیر، بُرهان)، چاپاتی (آنندراج): نانی که خازِ آن وَرنیامده است.

فَطیرخوردَن: عیدالفَطِیر: خُشکنا خوردن، هفت روز است نزد یهودان که آغاز آن جشن فراَروی (= فصح) است.

فَطِیرَة: کلوچه‌ی گوشتدار، گوشت پیچه

فُطَیرَة: یَلوه‌ی شِن زی، از پرندگان (لاروس)

فَطِیم: از شیر گِرفته

فَطِین: تیزهُوش، زودیاب، زیرَك

فَظّ: ۱ـ دُرُشتخوی، تُرشروی: مَرد ۲ـ آبِ شِکَنبه ۳ـ گُرازماهی (لاروس)

فِظاظ: درشتخوی گَردیدَن (آنندراج)

فُظاظَة: پاره، پاره ای از چیزی

فَظاظَة، فَظاظت در فارسی: دُرُشت خویی، بَدزبانی (معین)

فَظاعَة، فَظاعَت در فارسی ۱ـ بیش‌رُسوایی ۲ـ به‌رُسوایی کشیدَن

فَظِیظ: آبِ گَشن ۲ـ آبِ زَن (آنندراج)

فَظِیع: ۱ـ بسیارزِشت، کارِزِشت ۲ـ گُوارا، آب

فَعال: ۱ـ کردارِ نیك ۲ـ بَخشِش ۳ـ بُزُرگواری (لاروس)

فَعّال: کاری، پُرکار، پُویا، پاتُوك، کاریك، وَرچان (فرهنگ پهلوی)، بکارتَر، و دیگر روز خصمانِ قوی‌تر و دلیرتر و بسیارتر و بِکارتر آمدند (تاریخ بیهقی)

فِعال: (تك: فِعل)، کارها، پُویه‌ها، در دستورِ زبان، وَ، دَسته‌ی تَبَر

فَعّال بودَن: کاری بودَن، کاریکی

فَعّالساز: Activator در انگلیسی، کُنانَنده

فَعّالسازی: Activation، در انگلیسی، کُنانِش (واژه نامهٔ فیزیك)

فَعّال مایُرید: پُویای خواست، وَرچانِ خواست، کننده‌ی آن چه خواهَد

فَعّال مایَشاء: پُویای خواست، کُننده‌ی خواستِ خویش

فَعّال نَبودَن: اَکارتاری (فرهنگ پهلوی)، دَرکارنَبودَن

فَعّالیّت: در تازی نیامده، وَرزیتاری، کارتاری، پای‌وَرزش، زنـاوَنـدی (فرهنـگ پهلوی)، کُوشَندگی، پُویندگی، پُویایی

فَعّـالیّت رادیواکتیویته: پَرتوزایی (واژه‌نامهٔ فیزیك)

فَعّالیت زراعی: تابکار (گویش گیلکی)

فَعـامَـة: ۱ـ هَمـوار، بَرابَر ۲ـ پُرشُدَن، پُرشُدن آوَند

فَعـفـانِـیّ: ۱ـ بَددِل، مَرد ۲ـ شَبـان ۳ـ گوشتفروش (بهره از آنندراج)

فَعر: زَنبَكِ آفریکایی، پیلغوش

فَعل: اَنجام دادَن

فِعل: ۱ـ پُویه (نخستین دَستور)، گرفتند یاران زمامش به چَنگ ـ که در پُویه بنمای لختی درنگ (نظامی، شرفنامه)، کُنِش (لاروس)

فِعلاً: اکنون

فِعل اَمر: پویه‌ی فَرمانی

فِعل‌پَذیر: پویه‌پَذیر، پُویایی‌پَذیر

فِعل‌پَذیری: پویه‌پَذیری، پویایی‌پَذیری

فِعل ماضی: پویه‌ی گذشته

فعل ماضی اَبعَد: پویه‌ی گذشته‌ی دورادور

فِعـل ماضیِ اَبعَدِ مُستَمر: پویه‌ی گذشته‌ی دورادور پیوسته

فِعـلِ ماضیِ اِستـمراری: پویه‌ی گذشته‌ی پیوسته

فِعـلِ ماضیِ اِلتِزامی: پویه‌ی گذشتـه‌ی شایَدی

فِعلِ ماضیِ بَعید: پویه‌ی گذشته‌ی دور

فِعـلِ ماضـیِ مُتِمَنّی: پویه‌ی گذشتـه‌ی آرزُویی

فِعـلِ ماضـیِ مُطلَق: پویه‌ی گذشتـه‌ی هَمادی، پویه‌ی گذشته

فِعلِ ماضیِ نَقلی: پویه‌ی گذشته‌ی بازگُفتی

فِعلِ مُتعَدّی: پویه‌ی چَخِشی

فِعلِ مُثبَت: پویه‌ی هایی

فِعلِ مُستَقبَل: پویه‌ی کُنونی

فِعـلِ مُضارِع: پویه‌ی کنونی و آیَنده، پویه‌ی آینده

فِعـلِ مُضـارِعِ اخبـاری: پویه‌ی آینـده‌ی آگاهَنده

فِعـلِ مضـارعِ اِلتزامی: پویه‌ی آینـده‌ی شایَدی

فِعلِ مُعین: یارپویه

فِعلِ مَنفی: پویه‌ی نایی

فِعلِ ناقِص: پویه‌ی گُنگ

فِعل و اِنفعال: کاروکردار (غیاث اللغات)

فَعلَة: فَعله در فارسی ۱ـ کارِ زشت، دَرتازی ۲ـ مُزدور، دَرفارسی

فَعِلَة: خوی (= عادَت)

فَعَلَة: (تك: فاعِل)، پوینَدگان، کارگَران، کُنَندگان

فَعله گی، فَعلِگی ۱ـ مزدوری ۲ـ بیگاری = کار بی‌مُزد

فِعلِیّ، فِعلی فارسی ۱ـ پویه‌ای ۲ـ کُنونی

فِعلِیَّة، فِعلیّه در فارسی، مؤنث فِعلیّ ۱ـ پویه‌ای ۲ـ کُنُونی

فَعِم: آوَندِ پُر، آوَندِ لَبریز

فَعم: ۱ـ بازوی پُر، بازوی سِتبر ۲ـ پُرشُدَن، آوند و خُنور ۳ـ زَنبَكِ تَنَنده (= عَنكبوتی)، گُلِ تَنَنده

فُعومَة: ۱ـ پُرگشتنِ بازو، سِتَبر بازویی ۲ـ پُرشُدَن، آوَند و خنور ۳ـ هَموار، بَرابَر ۴ـ گُوالندِگی زَن

فَغّ: دَمیدنِ بُویه، دَمیدنِ بوی خوش

فَغا: ۱ـ دانه‌ی تَلخه، تَلخه ۲ـ کاه، کاه گندم ۳ـ لُورآوَرد (لُور، لُوره = سیل) ۴ـ غوره‌ی تَبَست، غوره‌ی تَپاهیده ۵ـ شیردوشه‌ی چَرمین ۶ـ کاسه‌ی بزرگ

فَغار: نَیزه‌ی دَرگُذَرنده، نیزه‌ی تیز

فِغار: (تك: فَغرَة)، شِکُفتِگان، شِکُفته‌ها

فُغاك: این واژه در آنندراج تازی دانسته شده، پارسی است ۱ـ نادان ۲ـ زدوده ۳ـ هاژ ۴ـ غَرزاده، موله‌زای

فِغام: بوسه‌دادَن

فَغر: غُنچه‌ی شِکُفته

فَغرَة: ۱ـ دَمیدنِ پَروین ۲ـ شِکُفتِه

فُغرَة: دَهانه‌ی دَرّه (لاروس)

فَغفور: پارسی تازی گشته، فَغپور، بَغپور، فَرزَندِ فَغ، فَرزندِ بُت

فَغفوریّ، فغفوری در فارسی: پارسی تازی گشته، بَغپوری

فَغفوریان: بَغپوریان، چینیان (آنندراج)

فَغم: ۱ـ بُوی‌یاب، سَگِ شکاری، سَگِ تازی ۲ـ بُویه کش، بوینده‌ی بوی خوش ۳ـ بوسه‌دادَن ۴ شِکُفتَن

فُغُم: دَهان، پیرادَهان، زَنَخ، زَنَخ وَریش

فَغَم: ۱ـ شیفتگی ۲ـ آزوری، آزمَندی ۳ـ ماندِگاری ۴ـ بایادانی

فَغمَة: ۱ـ بوی خوش ۲ـ گُلِ سُرخ ۳ـ گُلِ خوشبوی (لاروس)

فَغو: ۱ـ بَرناك (= حنا) ۲ـ پَراکندَن ۳ـ خُشك شُدنِ کِشت (بهره از آنندراج) ۴ـ مَندارچه، بَرگِ نو، در انگلیسی prim، از گیاهان (لاروس)

فُغُوم: ۱ـ بوسه دادن ۲ـ شِکُفتَن ۳ـ بَستنِ بینی، از بویه، دَماغ گِرِفتِگی

فَغَّة: بیهوشی (لاروس)

فِق، فَق: پارسی است، فغ، فَغ، اولاس، اُولس، از گیاهان (ویژگیهای دستوری و فرهنگ واژه های گیلکی)

فَقّ: گُشادَن

فَقء، فُقأة: پوسته‌ی کَنده، پوسته ای که هنگام زایش از سر یا بینی کودك کَنده شَوَد، پوستِ تَنُك (آنندراج)

فَقأ: ۱ـ شکافتَن، شِکافت ۲ـ بَرکَندَن

فِقاح: (تك: فَقحَة)، پَنجه ها، شکوفه ها، سوراخ کُون ها

فُقّاح: ۱ـ شکوفه ۲ـ خوبروی: زَن

فُقاحِی: جامه‌ی گُلرَنگ

فِقاخ: زَدَن، کسی را (آنندراج)

فَقار: (یکان: فَقارَة)، مُهره های پُشت

فَقارالجوزاء: ستارگان دوپیکر، مُهره های دوپیکر

فَقارَة: یکانِ (واحدِ) فَقار، مُهره‌ی پُشت، هریك از مُهره های پُشت

فَقارِیّ، فَقاری در فارسی: مُهره دار

فَقارِیّات: مُهره داران

فُقاس: بَندَدَرد (بَند = مَفصِل)

فُقّاع: پارسی تازی گشته، فوگان (برهان) (صحاح الفرس)، آبِجو ۲ـ بوزه، میِ برنج ۳ـ پیاله ۴ـ کوزه ۵ـ شیشه (غیاث اللغات)

فُقّاع گُشادَن: فوگان گُشادَن، گُوازِ: ۱ـ لاف زَدَن، خودستایی ۲ـ آروغ زَدَن

فُقّاعِیّ، فُقاعِی ۱ـ فوگان فروش ۲ـ سِبِکی

فَقاقَة: ۱ـ گُول: مَرد (آنندراج) ۲ـ پُف‌ماهی، ماهی نیل

فِقام: گای (= جماع)

فَقاه: دانایی

فِقاه: جُستارِ دینی

فَقاهَة، فَقاهَت در فارسی ۱ـ کیشدانی، کیشدان گَشتَن ۲ـ دانایی، داناگَشتَن

فَقائر: (تك: فَقیرَة)، دَرویشان، تَنگدَستان

فَقح: ۱ـ شُکوفه بَرآوَردَن ۲ـ غُوره بَرآوَردَن

فَقحَة: ۱ـ بُنکون، سوراخِ کون (برهان) ۲ـ شکوفه ۳ـ پَنجه، پنجه‌ی دَست ۴ـ کَمر بندِ هَنج (= حَجّ)

فَقحَلَة: خشم بی جا، زودخَشمی

فَقد: ازدَست دادن، گُم کَردَن

فِقدان، فُقدان: وِیدِش (آنندراج)، اَزدَست رفتَن، گُم شُدَن، ماسیان (گویش گیلکی)

فَقر، فُقر: اَناتاوی، دَریُوشی (فرهنگ پهلوی)، دَرویشی (برهان)، تُهیدَستی، تَنگدَستی، اَندوه (لاروس)

فُقر: کِنار، سوی

فَقِر: کَمری، دَرمندِ کَمر

فِقَر: (تك: فِقرَة)، مُهره ها

فُقَراء: (تك: فَقیر)، تَنگدَستان، دَرویشان

فِقرات: (تك: فِقرَة)، مُهره ها

فِقراتِ ظَهری: مُهره های پُشت (فرهنگستان)

فِقراتِ عُنُقی: مُهره های گَردَن (فرهنگستان)

فِقراتِ قَطَنی: مُهره های کَمر (فرهنگستان)

فَقرالدَّم: کَم خونی (لاروس)

فَقرَة، فِقرَة، فَقَرَه ۱ـ زوره، هم آوای بَرده (برهان)، مُهره (فرهنگستان) ۲ـ بَند

فَقرَه: اسپانیایی، پَنجَنگُشت، از گیاهان (معین)

فُقرَة: کَندِه، گودال، برای کشتِ نهال، چاله

فَقرِیّات: مُهره داران (لاروس)

فَقس: ۱ـ شکَستنِ مُرغانه ۲ـ خیارچَنبَرخورانـدَن ۳ـ به زور دور کردَن ۴ـ دَست کشیدن ۵ـ پَریدَن

فَقص: ۱ـ شِکَستَن ۲ـ شِکَستنِ مُرغانه

فَقَط: تنها، بَس

فقع: ۱ـ یاوه گُفتَن ۲ـ سُرخ رَنگ کَردَن ۳ـ رَگِ انگشت شِکَستن

فَقعُ الذئب: سَماروغِ گُنبَدی، کَلّه‌مار، از گیاهان

فُقعِ گُشادَن: ۱ـ لاف زَدَن ۲ـ ستایش کَردَن (غیاث اللغات)، در فرهنگ معین فقع گُشادَن با فُقاع گُشادَن برابر اَست که فوگان گُشادن است و به گُواز: لاف زَدَن و خودستایی

فَقفاق: ۱ـ سخن یاوه ۲ـ بیهوده گوی، یاوه گوی: مَرد

فَقل: ۱ـ فزونی ۲ـ آبادی ۳ـ بَرباد کَردَن گندُم، باد دادنِ گَندُم

فُقل: ماهی اَنگُشتی

فَقلاس: گول، نادان (آنندراج)

فَقم: ۱ـ بینی سَگ ۲ـ آرواره، زَنَخ

فَقِم: پُرِ ناا ُستوار (لاروس)، لَب پُر

فُقمَة: Phoca، لاتینی تازی گشته، خوكِ آبی (لاروس)، گُربه‌ی دَریایی

فُقمَة: چانه‌ی کوچَك (لاروس)

فُقمِیّات: تیره‌ی خوك آبی (لاروس)، تیره‌ی گُربه‌ی دریایی

فُقماء: گازو: زَن (گازو، کسی که دندان‌های پیشین او بَرآمدگی دارد، ویژگیهای دستوری و فرهنگ واژه های گیلکی)

فَقوَة: سوفار، سوفارتیر (آنندراج)

فُقور: (تك: فقر)، نیازمَندی‌ها، تنگدستی‌ها، اَندوهان

فَقُوس: خَربُزه‌ی شامی (آنندراج)، خیارچَنبَر (لاروس)، از گیاهان

فُقُوس: زَرد گردیدن، چیزی

فُقُوم: ۱ـ دُشوارشُدن: کاری ۲ـ ستُرگ گشتَن (آنندراج)

فِقه: ۱ـ دانایی ۲ـ کیشدانی، دانشِ کیش ۳ـ زیرَکی ۴ـ بینِش

فَقُه: ۱ـ دانا ۲ـ تیزهوش، زودیاب ۳ـ کیشدان، کیشمَرد

فُقَهاء: (تك: فقیه)، دانایان، کیشمَردان، کیشدانان

فِقهُ اللُغَة: واژه شناسی

فُقَی: (تك: فَقوَة)، سوفارها

فَقیاز: پارسی است، فَغیاز، بَغیاز، شاگِردانـه، بَخشِش، مُژدِگانی

فَقید: ازدَست رفته، دَرگُذَشته، گُم شُده

فَقیدالمِثل: نایاب

فَقیر: ۱ـ اَتُوانگَر، دَریُوش، مُستَمَند، نیازُمَند، اُوِن (فرهنگ پهلوی)، ناتُوانگَر، دَرویش، تَنگَدَست، تُهیدَست، پَژوم (بُرهان) ۲ـ خُدامَرد، بی نیاز، رَهرو ۳ـ چالِه، که در آن نهال کارَند، گُو (آنندراج) ۴ـ دَهانه‌ی کاریز ۵ـ آبراهه‌ی کاریز ۶ـ جُوگی، درویشِ هندی

فَقیرَة: مؤنث فقیر، بنگرید به فَقیر، وَ، میوه ی جُدادانه (لاروس)

فَقیری: در تازی نیامده ۱ـ تنگدستی ۲ـ بی تُوانی، در سوفیگری

فَقیع: کَبوتَرِ پَرَنگی، از پَرندگان

فَقیم: کارِپُردَست انداز

فَقیه: ۱ـ دانا ۲ـ دَریابَنده، شِناسَنده ۳ـ کیشدان، کیشمَرد ۴ـ گَشنِ کاردان

فَكّ: ۱ـ اَز هَم جُدا کَردَن ۲ـ گشودَن ۳ـ رَهاکردن ۴ـ از گِرو در آوردن، آزادکردنِ تَرده ۵ـ اِروارَك، زُنوك (فرهنگ پهلوی)، آرواره (= فَكّ اَعلَی)، زَنَخ (= فَكّ اَسفَل)

فَكّ اَسفَل: زَنَخ، چَك، آرواره‌ی زیرین (فرهنگستان)

فَكِّ اَعلَی: آرواره، آرواره‌ی زَبَرین (فرهنگستان)، کَدُفت (برهان)

فُك: Phoca، لاتینی، گُربه‌ی دریایی، خوكِ آبی

فُکاهَة، فَکاهَت در فارسی: خوش مَنِشی، لاغ (آنندراج)، شوخی، خوشمَزگی

فُکاهی، فَکاهی: در تازی نیامده، خَنده‌دار، شُوخی

فکتوریاریجیا: Victoria regia، لاتینی تازی گشته، نیلوفَر آبی، از گیاهان

فِکر: هَندِ شِش، سیکال، اوسکار، مِین (فرهنگ پهلوی)، اَندیشِش، سِکال، سِگال (صحاح الفرس)

فِکرِ بَد: دوشمَت (فرهنگ پهلوی)، دُشمَت،

دُشسِگال

فِکـرِخوب: هُو سیگـال، وُهـومَن (فرهنـگ پهلوی)، خوب سِگال، بَهمَن

فِکـر کَردَن: هَنـدِشیتَن، مینیتَن، اوسکـاریتَن (فرهنگ پهلوی)، اَندیشیدَن، مینیدَن، اوسکاریدَن

فِکرکُننده: مینیتار، اندیشَنده، سِگالَنده

فِکرَة، فِکرَت در فارسی: بوشا (آنندراج)، اَندیشِش

فِکری: در تازی نیامده ۱ـ اَندیشه‌مَند، در خود فرورفته ۲ـ مینیتیك (فرهنگ پهلوی)، سِگالی

فَکز: دودکِش، پارسی است

فُکس تِرُت: Fox trot، انـگلیسی، چارچـار، گونه‌ای وَشتَن (رَقص)

فُکسی: Foxy، انگلیسی، گیرا، تُودِل برو

فَکَع: ۱ـ در خود فرورفتَن، از خشم یا اندوه ۲ـ خاموش گَردیدَن

فَکَك: ۱ـ فراخی گام ۲ـ شِکَستگی زَنَخ

فُکـل: Faux col، فرانسوی ۱ـ گَریبان ۲ـ خاجُوك، گَردَن بَند: مَردانه

فُکل بَند: خاجوکی، خاجوك بَند

فُکل کراواتی: خاجوکی

فَکَن: سِتیهیدَن در دروغ، پافشاری در دروغ

فُکنَة: پشیمانی، پشیمانی بَرگذشته (آنندراج)

فَکُـور: از ساخـتـه‌های فارسـی گویان، اَندیشه‌مَند، مینیتار (فرهنگ پهلوی)

فَکَّة، فَکّه در فارسی = اِکلیل شمالی، Corona borealis، (واژه نامهٔ دریانوردی)، کاسه‌ی دَرویشان، بَساكِ اَپاختَری، از چهره‌های سپهری

فَکیر: اَندیشه‌مَند، مینیتار (پهلوی)

فَکَیف: پَس چگونه (فردوس اللغات)

فَکِیهَة: خوش مَنِشی، خوشخویی

فُل: هندی، نیلوفَر، از گیاهان، بیخ نیلوفَر

فَلّ: ۱ـ رخنه، روی شمشیر ۲ـ شِکَست یافتِه: مَرد ۳ـ گروه مردم ۴ رخنه کَردن ۵ـ شِکَست یافتَن

فِل: ۱ـ زمینِ بی گیاه ۲ـ موی تُنُك ۳ـ تَری (آنندراج)

فَل: گُل رازباغی (= رازِقی)

فَلا: بیابان خُشك، کَویر

فلاپـی دیسـك: Floppydisk، انـگلیسی، سُست‌رویه، زبانزدِ رایانه

فلاپـی دیسـك درایو: Floppydisk drive، انگلیسی، سُست‌رُویه‌ی گَردان

فَلاتِ قارّه: درانگلیسی، Continental platform، وَ Continental shelf، کَفـه‌ی دَریایی (قریب)، زَرفاشیب (فرهنگ گیتاشناسی)

فَلّاح: سُریانی تازی گشته از فَلحا، کَشتیبان ۲ـ چاروادار، سَلاك دهَنده ی سُتور ۳ـ کشاوَرز (بهره ازواژه های سُریانی در فارسی)

فَلاح: ۱ـ خوراكِ پگاهی ۲ـ رَستگاری ۳ـ پیروزی ۴ـ بهزیستی

فَلاحَة، فَلاحَت در پارسی: سُریانی تازی گشته، کشاوَرزی، برزیگَری

فَلاحیّه: شادگان (فرهنگستان)، نام جایی است.

فِلاد پِلین: Flood-plain، انگلیسی، دَشتِ لوره ای، دَشت تُندابی، زبانزد زمین شناسی

فِلادتاید: Flood tide، انگلیسی، پیشکِشَند (قریب)، زبانزد زمین شناسی

فِلاژِل: Flagelle، فرانسوی، تاژَك (فرهنگستان)، رشته ی دراز و باریك

فَلّاس: پَشیزفروش (آنندراج)

فَلاسِفَة: فَلاسفه در فارسی: (تك: فیلسوف)، از ریشه ی یونانی، فَرزانِگان

فِلاسك: Flask، انگلیسی ۱ـ گَندَك دان ۲ـ تاکوك، آبدان، فِلشك (= گونه ای کوزه، برهان)

فِلاش: Flash، انگلیسی، دَرَخشه (فرهنگ فنی)

فِلاشبالب: Flash bulb، انگلیسی، نیساك (بهره از فرهنگ پهلوی)

فِلاشبَك: Flashback، انگیسی ۱ـ بازگویه، در نمایش ۲ـ پَس دَرَخشه

فِلاشر: Flasher، انگلیسی، چَشمَك زَن، در خودرُو

فِلاشِری: Flacherie، فرانسوی، لِسمیر، زَردمیر، بیماری کرم ابریشم، در ویژگی های دستوری و فرهنگ واژه های گیلکی Gras-serie، آمده و در فرهنگ فارسی محمّد معین سیاه میر که هردو نادرست است.

فِلاش فوروارد: Flash forward، انگلیسی ۱ـ پیشگویه، در نمایش ۲ـ پیش دَرَخشه

فِلاط: ۱ـ ناگاه ۲ـ ناگاه گرفتن (آنندراج)

فِلاق: بُریدنِ شیر، تُرشیدنِ شیر

فُلاق: شیرِ بُریده، شیرِ تُرشیده

فَلاکَت: ساخته ی فارسی گویان، از مفلاك پارسی، خواری، بَدبَختی، بَدبیاری، پَلاسَك (برهان)

فِلامنکو: اسپانیایی تازی گشته، خُنیای آندلسی

فُلان: سُریانی تازی گشته، از فُلَن (واژه های سُریانی در زبان فارسی)، وَهمان (فرهنگ پهلوی)، بَهمان، بیستار (برهان)

فُلان و بَهمان: بهمان و بَهمان

فُلان بیسار: بَهمان بیسار

فِلانِل: Flannel، انگلیسی، کُرکینه

فُلانِه: فُلانی: بَهمانه، بَهمانی

فَلاة، فَلات در فارسی: پُشته

فَلَت: رَهایی (لاروس)

فُلَت: ۱ـ تیزرو، اَسپ ۲ـ دِلیر: مَرد

فَلَتاتُ الکَلام: لَغزش های گُفتاری

فِلت‌جُوینت: Felt Joint، انگیسی، کاسِه نَمَد، در خودرو (فرهنگ فنی)

فَلَتان: ۱ـ شادمان ۲ـ تیزرو: اَسپ ۳ـ دِلیر (آنندراج)

فَلتَة: ۱ـ هَلَك کاری (بهره از فرهنگ پهلوی) ۲ـ واپسین شبِ ماه

فَلج: ۱ـ گزنـد ۲ـ نیمه ۳ـ جُویَك، جُویِ خُرد ۴ـ پیروزی ۵ـ دونیم کَردَن ۶ـ بَخش کَردَن ۷ـ شُخم زَدَن

فِلج: نیمه

فَلَج: ۱ـ گُشـادِگی ۲ـ گُشـادِدَنـدانـی ۳ـ گُشـادپایی، کج‌پایی ۴ـ بامداد (لاروس)، ۵ـ جُولِه (برهان)، جُولِگی

فَلج اعصاب، فَلج عَصَبی: بازمانِ پِی

فَلج جَفن اَعلی: بازمانِ پِلكِ بالا

فَلَجَه: اسپانیایی تازی گشته، سَرَخس، از گیاهان

فَلَجی: در تازی نیامده، جُولِگی

فَلح: ۱ـ شِکافتَن ۲ـ شُخم زَدَن ۳ـ فَریفتن ۴ـ دَغایی ۵ـ لَب کُلُفتی

فَلحاء: لَب گُرده ای، زن

فُلد: Fold، انگلیسی، چین (قریب)، زبانزد زمین شناسی

فُلدِر: Folder، انگلیسی ۱ـ تاه‌کُن ۲ـ پوشِه (فرهنگ نوین پیوسته)، زبانزدِ رایانه (= Computer

فِلدسپات: Feldspath، فرانسوی، آذَرینه

فَلذ: ۱ـ بَخشش بی دِرَنگ ۲ـ بَخششِ یکباره ۳ـ جُدابَخشی، جُداکردن از داراك و بخشیدنِ آن

فِلذ: ۱ـ جِگَرِ شُتُر (آنندراج) ۲ـ گنج‌های زیر زمینی (لاروس)

فِلذَة: ۱ـ پاره‌ی جِگَر ۲ـ پاره‌ی گوشت ۳ـ پاره‌ی داراك

فِلِز، فِلِزّ: ۱ـ آسِن، اَیوکشُوس (فرهنگ پهلوی)، تُوپال (این واژه در برهان برابر با مِس و هم‌چنین سُونش مِس و آهن و سُرب و دیگرها آمده ولی در این واژه‌یاب به‌جای فِلز تازی به کار آمده است، زیرا در تازی فِلِزّ نیز برابر است با مِسِ سپید و ذبیح بهروز در فرهنگ کوچك و سپس در خودآموز توپال را برابر با فِلِزّ برگزیده است) ۲ـ ریمِ آهَن ۳ـ سَنگریزه ۴ـ

گُدازه ۵ـ سِتَبر و دُرُشت: مَرد (آنندراج) ۶ـ تیغ آزما ۷ـ زُفت (= خسیس): مَرد

فِلِزّات: (تک: فِلِزّ)، توپال‌ها، اَیُخشُت (برهان)

فِلِزّاتِ پایه: Base metals، در انگلیسی (واژه نامۀ فیزیک)، توپال‌های پایه

فِلِزّاتِ غیرآهَنی: Non-ferrous metals، در انگلیسی، توپال‌های ناآهَنی

فِلِزّاتِ قلیائی: Basic metals، در انگلیسی (واژه نامۀ فیزیک)، توپال‌های زَنگابی

فِلِزّاتِ قلیائی خاکی: Alkaline earth metals، در انگلیسی (فرهنگ فنی)، توپال‌های زَنگابی خاکی

فِلِزّاتِ قیمَتی: Nobel metals، در انگلیسی، توپال‌های نِژاده، اَیُخشُت گرانبَها

فِلِزّاتِ حروف ریزی: Type-metal، در انگلیسی، توپالِ واتریزی

فِلِزّ خام: توپالِ خام

فِلِزّ دهلی: Dehli hard، در انگلیسی، هَم‌بَستِ دِهلی

فِلِزّ سَبُک: Light metal، در انگلیسی، توپالِ سَبُک

فِلِزّ سفید: White metal، در انگلیسی، توپالِ سِپید

فِلِزّ کوبیدَن: روکشِ فلزی: Metalize، در انگلیسی، توپالکوبی، روکشِ توپالی

فِلِزّ مُرَکّب: Composite metal، در انگلیسی، توپالِ چَندسازه

فِلِزّ مَگنولیا: Magnolia metal، فِلِز سپید: توپالِ سپید

فِلِزّ یاتاقان: فلزّ سفید (فرهنگ فنی): توپال سپید

فَلس: پولِ سیاه، پَشیز، یُون، با نَصّ حدیث و نظم قُرآن، یُونی نَرزَد حدیث یونان (خاقانی، تحفة العراقین)، پَشیزه، سخن تانگویی به دینارمانی، ولیکن چو گفتی، پَشیزه‌ی مِسینی (ناصرخسرو)

فَلسِ ماهی: کُچ (برهان)، پَدیجه (آنندراج)

فَلسَفَة: فَلسَفه در فارسی، برگرفته از Sophos + Philos: یونانی تازی گشته، مِهر به دانایی، فِرزان (= حِکمَت است، لغت فُرس)، مخالفان تو بی فَرَّهَند و بی فرهنگ ـ معادیان تو بافَرُّخَند و بافِرزان (بهرامی)، فَرزان (بُرهان و دیگر واژه نامه‌ها)

فَلسَفۀ اَدنَی: فَرزانِ ماتیک

فَلسَفۀ اَوسَط: فَرزانِ میانیک، اَنگارش (= ریاضیات، دانشنامۀ علائی)

فَلسَفۀ اَولَی: فَرزانِ مینوك

فَلسَفۀ اِشراق: فَرزانِ روشَن گشت، فَرزانِ

یانیك (یان = الهام خُداوَندی، فرهنگ پهلوی)

فَلسَفهٔ بَحثی، فَلسَفهٔ بَحثیّه: فَرزانِ جُستاریك

فَلسَفهٔ خاصیّه، فَلسفهٔ متعالیه: فَرزانِ بَرتر، فَرزانِ ویژگان

فَلسَفهٔ ذوقی: فَلسَفهٔ ذوقیّه = فلسَفهٔ اِشراق: فَرزانِ یانیك

فَلسَفهٔ عَمَلی: فَرزانِ اَنجامیك

فَلسَفهٔ کَشفیّه: فَرزانِ بینشی، فَرزانِ یانیك

فَلسَفهٔ مَشّاء: فَرزانِ گامبَرداران (اندیشه های فلسفی ایرانی)

فَلسَفهٔ مشرقیّه: فَلسفهٔ اِشراق: فَرزانِ یانیك

فَلسَفهٔ نَظری: فَرزانِ اَنگارشی

فِلَسك: Flasque، فرانسوی، بنگرید به فِلاسك

فِلِش: Flêsh، فرانسوی ۱ـ تیر (فرهنگستان)، پیکان، زبانزد هواپیمایی ۲ـ خیز (= سَهم) (فرهنگستان)، در دانش هندسه

فَلَط: ناگاه (آنندراج)

فُلط: Volt، ایتالیایی تازی گشته، وُلت، برگرفته از نام A-Volta (۱۸۲۷–۱۷۴۵)، گیتیگ دان ایتالیایی، یکانِ فشارِ کَهرُبی

فِلطاح: سُم پَهن (لاروس)

فَلطَحَة: پَهن کَردَن، گُستَردَن

فَلع: فِلع: کوفتگی پای، ترکیدگی پای (آنندراج)

فَلع: ۱ـ شِکافتَن، بُریدَن (آنندراج) ۲ـ شکافِ گود (لاروس)

فُلفُل: فِلفِل: سَنسکریتِ تازی گشته، پِلپِل

فِلفِلُ الأحمَر: پِلپِلِ سُرخ، پِلپِلِ هِندی

فَلفِلُ الأسوَد: پِلپِلِ سیاه، گِرمالِت (ویژگیهای دستوری و فرهنگ واژه های گیلکی)

فِلفِلُ الصَّقالِبَة: پَنجَنگُشت، از گیاهان

فِلفِل الماء: سَگ کُش (برهان)، از گیاهان

فِلفِلِ بَرّی: پَنجَنگُشت، ازگیاهان

فِلفِلِ تُرشی: فِلفِل هندی: پِلپِلِ تُرشی

فلفلِ سَبز: فلفلِ هندی: پِلپِلِ سَبز

فِلفِلِ سفید: دانه ی پِلپِل، پِلپِلِ سِپید

فلفلِ سیاه: پِلپِلِ سیاه

فِلفِلِ صَغیر: پَنجَنگُشت، از گیاهان

فلفل فرنگی: پِلپِلِ فَرَنگی

فِلفِل قِرمِز: پِلپِلِ سُرخ، پِلپِلِ هندی

فِلفِلِ کَبیر: فِلفِلِ ژامائیك، فلفلِ جامایکا: چوب هِندی، چوبه ی هِندی

فِلفِلِ کوهی: پِلپِلِ کوهی، پَنجَنگُشت

فَلفَلمور: سُریانی از سنسکریت، بیخِ پِلپِل، پِلپِلمویه

فِلفِلمونیه: برگرفته از فَلفَلمور سُریانی برگرفته از پیپالیمول سنسکریت، موی پِلپِل، بیخِ

پلپل، پِلپِلمو یه

فِلفِلمویه: پِلپِلمو یه

فِلفِلِ هندی: پلپلِ هِندی

فِلفِمونَیه: سنسکر یت تازی شده، پِلپِلمو یه

فَلق: ۱ـ شِکافتَن ۲ـ آشکار گردانـدَن ۳ـ شِکافِ دَهان ۴ـ پُتیار (= بلا) ۵ـ پوست پیرایی

فَلَق: ۱ـ اَبـرَش (برهـان)، سِپیده‌دَم (فرهنگستـان) ۲ـ تَه‌مانده‌ی شیر ۳ـ کُنده‌ی زندان ۴ـ شیرِ بُر یده

فِلق: ۱ـ کارِ شگفت ۲ـ نیمه‌ی جُدا

فَلقَحة: ۱ـ نوشیدن، از آوَند ۲ـ پَراکَندن، هَرچه درآوَند است

فَلقَحِیّ: خَنده‌رُو (لاروس)

فِلقِمـونیا: Phlegmon ، یونـانی تازی گشتـه، مارگی (با بهـره گیر ی از واژه‌ی ماره، گیلکی برابر با چرك یاریم به گونه‌ی بَسته)

فِلقَـة: ۱ـ نیمـه‌ی جُدا ۲ـ لَپّه، از گیاهان، این واژه در بـرخی فـرهنـگ‌هـای فـارسـی **فَلقه** آمده

فَلَك: ۱ـ سِپهر (فرهنگ پهلوی) ۲ـ ساخته‌ی فارسی گو یان از فَلَق تازی ـ کُنده بَند، ابزاری برای شکنجه و آزار

فُلك: ۱ـ جالـه، کَشتی ۲ـ شَسَنَـك (= صَدَفِ کوچك)، در انگلیسی Arkshell

فَلَكِ اَثیر: آتشین پُل (آنندراج)

فَلَكِ اَطلَس: فَلَكُ الأفلاك، بنگر ید به فلك الافلاك

فَلَك الأعظم: سپهرِ آسیم، اورَنگ بَر ین

فَـلَـك الافـلاك: سپـهـر سِـپـهـران، سِـپـهـرِ نُـهـم، گَـرزمـان (بـرهـان)، سـهـپـرِ بَرین

فَلَك المُستَقیم: سپهرِ وَرجاوَند، سپهر بَر ین، بَرتر ین سپهر

فَلَك اندازه کردَن: بزرگی یافتَن (برهان)

فَلَك پَرواز: سپهر پَرواز

فَلَك پَناه: سِپهر پَناه، سپهرجایگاه

فَلَك پیما: سپهر پیما

فَلَك جاه، فَلَك جَناب: والاگاه

فَلَك روب: سِپهر روب، سِپهرگاه

فَلَك زده: سپهر زَده، بی ستاره، مُستَمَند

فُلکِسرا: لاتینی تازی گشته، شِته، شِته‌ی مو (لاروس)

فِلکسیبل: Flexible ، انگلیسی، خَمشو، تاشو، نرم

فِلکسیون: Flexion ، فرانسـوی، خَمِش (فرهنگ فنی)، نَرمِش، تاشُدِگی (سعیدنفیسی)

فَلَك مَرکَب: سپهرسَوار، اورَنگ نِشین

فَلَك‌نَواز: نوکیسه

فَلَکَـة، فَلَکِـه در فارسی ۱ـ بادریسه (برهان)، سَنگـرَك، سَنگور، شَنگوك (برهان) ۲ـ میدانِ گرد، گِرده میدان ۳ـ کُنده بَند، بنگرید به فَلَك ۲

فَلَکَة: برآمدگی گِرد (لاروس)

فَلَکِیّ، فَلَکی در فارسی ۱ـ سِپهـر شِنـاس، اَخترمار ۲ـ سِپهری، سِپهرین

فَلَکِیَّة، فَلَکِیه در فارسی، مؤنث فَلَکیّ: سپهری، سِپِهرین

فِلَگ: Flag ، انگلیسی، پَرچَم، نِشانه، زبانزد رایانه

فِلَگ استـون: Flag stone ، انگلیسی، کالار (قریب)، زبانزد زمین شناسی

فَلَل: رخنـه‌ی شمشیر، رخنـه‌روی شمشیر (آنندراج)، شِکستِگی: دَرشمشیر

فِلِمینگو: Flamingo ، پُرتِگالی، پَرآذَران (بهره ازآنندراج)، ازمُرغابیان

فَلَنجیون: بنگرید به فَنجیون

فِلَنك: Flank ، انگلیسی، دامَنه (فرهنگ فنی)، زبانزد زمین شناسی

فِلیکِر: Flicker ، انگلیسی، لَرزِش، زبانزدرایانه

فِلُو: Flu ، انگلیسی، کوتاه شُده‌ی Influenza ، چایمان

فُلو: Flux ، انـگلیسی ۱ـ شار، ریزش ۲ـ لوره، لُور (= سیل)، زبانزد زمین شناسی

فُلو: Flue ، انگلیسی ۱ـ گُربـه‌رُو ۲ـ تنوره، دودکش (فرهنگ فنی)

فَلَوات: (تك: فَلاة)، پُشته‌ها (بهره از فرهنگ عمید)

فلوئـور: Fluor ، ویـِسـه، گزینش این واژه از پهلوی با نگرش به ریشه‌ی واژه‌ی فلوئور در یونانی است.

فلوئـورسـان: Fluorescent ، فرانسـوی، ویسِگی، شَبنُمایی

فلوئوروسکوپ: Fluoroscope ، فرانسوی، اُسوگیر، اُسو، کوتاهه‌ی اُستخوان که درواژه‌ی اُسودان نیز آمده

فُلوت: Flûte ، فرانسوی، نای فَرَنگی، نای

فلوت: Flotte ، فرانسوی، ناوگان (فرهنگستان)

فُلوتچی: نایزَن

فلوتیست: Flutist ، انگلیسی، نایزَن

فلوتینگ پوینت: Floating point ، انگلیسی، جُداگرِ شِناوَر، زبانزد رایانه

فُلوج: (تك: فِلج)، نیمه‌ها

فَلُّوج: نویسنده (آنندراج)

فَلُّوجَة: ۱ـ دیه، ده ۲ـ خاكِ خوب

فِلوچارت: Flowchart ، انگلیسی، شارنِگاره،

زبانزدِ رایانه

فُلوح: (تک: فَلح)، شکاف ها، تَراك ها

فلورا: Flora، انگلیسی، گیا (قریب): کوده‌ی گل ها و گیاهان در یك سَرزمین

فُلورَن: فُلوری: Florino، ایتالیایی، شَهروای هُلَند

فُلوس: خَرنوبِ هندی، خیارشَنبَر، خیارچَنبَر، از گیاهان

فُلوس: pullus، لاتینی تازی گشته، چیمکانی، از گیاهان

فُلوس: (تک: فَلس)، پَشیزها

فُلوسِ برِزیل: شَنبارِ برزیل

فُلوسِ کوچَك: پرِپره (برهان)

فَلوع: شمشیرِ بُرّان

فُلوق: (تک: فَلق)، شکاف ها، تَرکیدگی ها

فُلوکس: Phlox، لاتینی، فَرازه (فَراز = فروز = شعله، بهره از برهان، فلوکس در لاتینی همین آرش را دارد) از گیاهان

فُلول: (تک: فَلّ)، رخنـه هـای شمـشـیـر، شِکَستِگی های شمشیر

فُلومس: فُلومـوس: Flómos، یونـانی تازی گشته، گُلِ ماهور، از گیاهان (معین)

فِلومیتِر: Flowmeter، انگلیسی، رَواناسَنج

فَلونـیا: برگرفـتـه از نام Philon de Tarse، شیرابـه‌ای از تخـم شاهـدانـه و شیره‌ی خشخاش، دارویی آرامبَخش

فُلوی الـکـتـریکـی: Electric flux، در انگلیسی، شارِ کَهرُبایی

فُلوی مغنـاطـیسـی: Magnetic flux، در انگلیسی، شارِ آهَنرُبایی

فَلّة: لَب شکستگی، در تیغ و شمشیر

فَلهَد، فُلهُد، فَلهود: کودَكِ فَربه

فَلهَم: ۱ـ چوز ۲ـ چاهِ فَراخ

فُلّی: لَشکرِ شکست خورده (لاروس)

فلیپ فِلاپ: Flip flop، انـگـلیسـی، چِلِپ چِلاپ، زبانزدِ رایانه

فَلیته: فتیله، بنگرید به فتیله

فُلیفَـلَه: ۱ـ گیاه مَشیانـه (= نه نه حوّا) ۲ـ نانخواه (به لغتِ اَندلس، آنندراج)

فَلیق: پارسـی است، فلیغ، پَلیغ، پیله، پیله‌ی ابریشم

فَلیق: ۱ـ کارِ شگفت ۲ـ پُتیار (= بلا) ۳ـ رَگِ بازو

فَلیقَة: ۱ـ موی اَندَك ۲ـ سَختی، پُتیار

فَلیل: ۱ـ شمشیرِ رخنه دار، شمشیرِ لَب شِکَسته ۲ـ موی انبوه

فِلیمِبـل: Flammable، انـگـلیسـی، سُوزا (فرهنگ فنی)

فِلّین: تازی گشته، چُوب پنبه (لاروس)

فلینت اِستون: Flint stone، انگلیسی، سنگِ آتشزَنه

فَلیون: سُریانی تازی گشته، پَلیون، نزد ترسایان کودکی است که برای شُستار آورده اند

فَم: ۱ـ دَهان ۲ـ دَهانه ۳ـ لَب، لَبه ۴ـ دَریچه، روزَنه

فَم‌الاَسَد: دَهانِ شیر، فَلغَند: جایی دَر دریا که بَسی بیم‌زای است (برهان)

فَم‌الحوت: در انگلیسی Fomalhaut، دَهان ماهی (واژه نامهٔ دریانوردی)

فَم‌السَّیف: لَبه‌ی شمشیر (لاروس)

فَم‌القَنّینَة: دهانه‌ی شیشه

فَم‌المعدَة: دریچه‌ی کُم

فَم‌الوادی: دهانه‌ی دَرّه، آغاز دَرّه

فِمینَن: Féminin، فرانسوی، زَنانگی (سعید نفیسی)

فَن: Fan، انگلیسی، بادزَن

فَنّ: پارسی تازی گشته (بهروز، فرهنگ کوچک)، فَند، بَند (برهان) ۱ـ گُونه ۲ـ شاخه ۳ـ کِروك (= صنعت، پهلوی) ۴ـ هُنَر ۵ـ فَریب، تَرفَند ۶ـ راه، درخنیا

فَنا: ۱ـ تاجریزی، سَگ اَنگور ۲ـ پِشکِل، در برخی واژه نامه‌ها «فناء» آمده که نادُرست است.

فَناء: فَنا در فارسی: از ریشه‌ی پارسی وَنی (= تَلَف شده، فانی، فرهنگ پهلوی)، فَراش (پهلوی)، نیستی، نابودی

فِناء: پیشسَرای، هِمِند (= حیاط، واژه نامهٔ مازندرانی)

فَناءِ فِی الله: زَریوه (برهان)

فَناپَذیر: فَراشوَند (فرهنگ پهلوی)

فَناتیسم: Fanatisme، فرانسوی، دین نِموداری (= تَعَصُّبِ دینی، فرهنگ پهلوی)

فَناتیك: Fanatque، فرانسوی، دین نِمودار

فُناخِر: ۱ـ بُزرگ اَندام ۲ـ دَماغِ پُرباد

فَنادِق: (تك: فُندُق)، کاروانسراها

فَنار: لاتینی تازی گشته از Pharos، چراغِ دَریایی

فَنار: ترکی از Fanale، ایتالیایی، چراغ بادی (معین)

فَناکَده: خانه‌ی نیستی (آنندراج)

فَنّان: ۱ـ پُرفَند ۲ـ گورخر

فناناپَذیر: اَسیج (فرهنگ پهلوی)، اَمِرداد

فناناپَذیری: اَسانیش (فرهنگ پهلوی)، اَمِردادی

فَن اَوت: Fan out، انگلیسی، بُرون‌وَز

(فرهنگ فنی)

فَن این: Fan in، انگلیسی، دَرون وَز (فرهنگ فنی)

فَن بِلت: Fan belt، انگلیسی، دَوال پَروانه

فُنت: Font، انگلیسی ۱ـ آبـزَن ۲ـ چشمه ۳ـ واترُخ، دَر رایانه

فَنتـافِلیون: Pentáphyllon، یونـانی تازی گشته = بَنطابلون: تُرشِه توت، از گیاهان

فِنجار: سَوارخوب

فِنجال، فِنجان: پارسی تازی گشته (لاروس)، یونانی تازی گشته از Pinax، (معین)، پِنگان، جام (فرهنگ پهلوی)

فِنجانَكِ دَستگاه تقطیر: (واژه نامهٔ فیزیك)، پِنگانَكِ دستگاه چِكِش

فَنجَریون: بنگرید به فَنجیون

فَنجَنكُشت: پارسی تازی گشته، پَنجَنگُشت، از گیاهان (معین)

فَنجَیون: Pangium، لاتینی تازی گشتـه، سِتَه‌دار، از گیاهان

فَنخ: کَم نوشی: در ستور

فَنخ: ۱ـ چیره گشتن، چیرِگی ۲ـ خوارکردن ۳ـ شکستنِ اُستخوان: بی خون آلودِگی (آنندراج)

فُنخُر: فیسو، بادِدَماغی

فَنخَرَة: پُر باد کردنِ دَماغ، فیس کَردَن

فِند: ۱ـ کوه بُزُرگ ۲ـ شاخِه ۳ـ گونه

فَنَد: ۱ـ دروغ ۲ـ تَباهی ۳ـ دَرمانـدِگی ۴ـ ناسِپاسی ۵ـ سُست خِرَدی ۶ـ پیمان شِكَنی ۷ـ دروغگویی

فَند: کوه بزرگ

فِنداق: سیاهه (لاروس)

فِندِر: Bumper, fender، انگلیسی ۱ـ گِلگیر ۲ـ سِپَر، در خودرو

فُنـدُق: کاروانسـرا (معین)، مهمـانخـانـه (لاروس)، مهمانسَرا

فُنـدُق، فِندُق: پارسی است فَوندیگ (فرهنگ پهلوی)، فِنـدِخ (گویش اَرسبـاران)، گلوز (برهان)، پَندُك، فُندَك (آنندراج)

فَندُقِ صَحرائی: فَندُغِ دَشتی

فَندُقِ هِندی: فَندُغِ هِندی، رَتَه (برهان)، ریته

فَندقِ وَحشی: فَندُغِ خودرو، فَندُغِ دَشتی

فَندُق بَستَن: بَرناك بستن، پَندُك بَستَن (برناك = حنا)

فندق بَند: پَندُك بَند، بَرناك بَند

فندُق شکستن: پَندُك شِكَستن، بوسه بازی

فَندَك: پارسی است

فَن دِلتا: Fan delta، انگلیسی، پَنجه‌ی آبرُفتی (قریب)، زبانزد زمین شناسی

فِندیر: فِندیرَة ۱ـ پاره ۲ـ توده‌ی خُرما ۳ـ سَنگِ بَرجَسته (آنندراج)

فَنَر، فَنار: ترکی، خیزه

فَنَر کُنتاکت، فَنَر اِتّصال: Contact spring، در انگلیسی، خیزه‌ی بَست

فَنَر نگاهدارنهٔ فیوز، جافیوزی: Fuse clip در انگلیسی، گیره‌ی سوزِه

فَنزَج: پارسی تازی گشته، پَنجَگ، گونه‌ای از وَشتنِ (= رقص) گروهی است (برهان)، پنزه (آنندراج)

فَنزَر: نِفار، نِپار (واژه نامهٔ مازندرانی)، خانه‌ای که بر چوب سازند برای دیدبانی (آنندراج)

فَنَس: نیازِ کُشَنده

فِنس: Fence، انگلیسی، دیواره، پَرچین

فِنطاس: یونانی تازی گشته، ۱ـ تالابِ کَشتی ۲ـ آب انبارِ کشتی

فنطیس: ۱ـ دَماغ کوفته: مَرد ۲ـ فرومایه

فِنطیسَة: ۱ ـ پوزه‌ی خوك (لاروس)، ۲ ـ گُرگ ۳ ـ بینی گُرگ (آنندراج) ۴ ـ به خود اُستوار

فَنع: تَوانگَر، دارَنده، دارا

فَنَع: ۱ـ بوی مُشك ۲ـ فُزُونداری، فزونداراکی ۳ـ خوشنامی، نیك آوازِگی ۴ـ بالیدَن

فَنفُلدپِیپِر: Fanfold paper، انگلیسی، رُخنه‌ی رایانه (= Computer) (رُخنه = کاغَذ، برهان)، زبانزدِ رایانه

فُنُق: (تك: فَنیق)، گَشن‌های نِژاده

فُنُق: ۱ـ نازپَرورده: دُختَر ۲ـ نازك اندام: دُختَر ۳ـ شُترِ ماده (آنندراج)

فُنُقس: Phoenix، لاتینی تازی گشته ۱ـ سیمُرغ (؟) ۲ـ خروس ژاپُنی (بهره از لاروس)

فُنُقُع: مُوش (آنندراج)

فَنقَع: مَرگ (آنندراج)

فِنقِلی: پارسی است؟ فینگلی، کوچولو، نوزادگاو

فُنقور: سوراخِ کُون (آنندراج)

فَنَك: ۱ـ به شگفت آمدن ۲ـ سِتَم کَردَن ۳ـ سِتیهیدَن ۴ـ چیره شُدَن ۵ـ دروغ گفتن (آنندراج) ۶ـ شِگفت آوَر

فَنَك: ۱ـ دَلِه، از جانوران (آنندراج) ۲ـ پیسه‌روباه (= قارساق)، از جانوران (بهره از لاروس) ۳ـ شَماله‌ی دُزد، (شَماله = شَمع، مَشعَل)

فنك: ۱ـ دَر ۲ـ پاسی از شَب

فُنك: پاسی از شَب

فِنُل: Phenol، فرانسوی، زُگاب

فَنّ مِقراضَك: بَندِ دُوکارد، نام بَندی در کُشتی

فَنَن: ۱ـ شاخه ۲ـ رَوِش

فِنو: ناشناس: مَرد (لاروس)

فَنواء: ۱ـ پُرموی، زَن ۲ـ پُرشاخه، فَراخسایه: درخت

فَنوات: (تک: فَناة)، سَگ انگورها، گاوکُشتها

فَنوح: کَم نوش: اَسپ

فَنوس: فانوس، بنگرید به فانوس

فُنوك: ۱ـ جای گرفتَن، ماندِگاری ۲ـ سِتیهیدَن ۳ـ بی باکی ۴ـ دُروغبافی

فِنومِن: Phénomène، فرانسوی ۱ـ نمود ۲ـ پَدیده ۳ـ مانی (= نادِر، برهان)

فِنومِنال: Phénoménal، فرانسوی، نِمودیك

فِنومنالیته: Phénoménalité، فرانسوی، نِمودِگی

فِنومِنیست: Phéoméniste، فرانسوی، نِمودباوَر

فِنومِنیسم: Phénoménisme، فرانسوی، نِمود باوَری

فِنومنولوژی: Phénoménologie، فرانسوی، پَدیده شِناسی، فرزانِ هِگِل

فِنومِنولوگ: Phénoménologue، فرانسوی، پَدیده شِناس

فُنون: (تك: فَنّ)، فَندها، هُنَرها

فَنّی: فَنّیّ در فارسی: فَندی، هُنَری

فِنیانیسم: Fénianisme، فرانسوی، رَهاخواهی ایرلَند، جشنی که در ۱۸۶۱ ترسایی پَدید آمد

فِنیسین: Phénicien، فرانسوی، فنیقی: پِنیسی

فَنیق: گُشنِ نژاده

فَنیقَة: جُوال: گُوال

فَنیك: ۱ـ کرانه‌ی زَنَخ (آنندراج) ۲ـ دُمغازه، در پَرَندگان

فِنیکس: Phénix، فرانسوی، سیمُرغ (سعید نفیسی)، هُمای

فِنیکس: Phénix، فرانسوی، زیب کُویَك (= نخل زینَتی)، از گیاهان

فُو: Phû، فرانسوی، یونانی تازی گشته، سُنبُلِ کوهی، از گیاهان (معین)

فُو: دَهان (آنندراج)

فَوات: نیستی، دَرگُذَشتَن (غیاث اللغات)

فَواتح: (تك: فاتِحَة)، آغازها

فَواحِش: (تك: فاحِشَة)، بَدی‌ها، جِه‌ها، جاف ها

فَواخت: (تك: فاختَة)، کُوکُوها

فَواخِر: (تك: فاخِرَة)، فافاها، گرانبَهاها، گرانمایه‌ها

فُؤاد: ۱ ـ دِل ۲ ـ دَردِ دل (غیاث اللغات)

فُوار: سَرجوشِ دیگ (آنندراج)

فَوارِد: شُتر مادِگان (آنندراج)

فَوارِس: از ریشه‌ی پارسی (تک: فارِس)، سَواران

فَوارِق: (تک: فارِق)، شتر مادِگان، خَرانِ رَمَنده (آنندراج)

فَوارَة: سَرجوشِ دیگ (لاروس)

فَوّارَة: فَوّاره در فارسی = فَوّاره (لاروس)، برخی گُمان برده اند که برگرفته از فور و یا فَوّار و ساخته‌ی فارسی گویان است. در بَرخی فرهنگ‌ها فُوّاره برابر با بسیارجوش کننده آمده، این واژه را فراهم آورنده ی «بهارعجم» برگرفته از واژه ی پهارای هندی دانسته است، شَپاك (از پهلوی)، تیر (ویژگیهای دستوری و فرهنگ گیلکی)، جَهَنده، فَشانه (فرهنگ فنی)

فِواص: سُخن گُفتَن

فَواصِل: (تک: فاصِلَة)، بازه ها

فَواضّ: (تک: فاضَّة)، سَختی ها، پُتیارها (= بلاها)

فَواضِل: (تک: فاضِلَة)، بخشش های بزرگ (آنندراج)

فُواظ: مُردَن

فُؤاق: ۱ ـ غُکَـه، اِسکِـرَك، سَجُـك، زَراغَن (برهان)، هِکهِك (آنندراج) ۲ ـ گلوگیرشُدَن

فَواقِع: (تک: فاقِعَة)، سَختی ها

فَواکِه: (تک: فاکِهَة)، میوه ها

فَوّال: باسَمَرفروش، (باسَمَر = باقلا)

فَوالِع: (تک: فالِعَة)، سَختی ها، پُتیارها

فَوانیا: Païonia ، یونانی تازی گشته، گُلِ سَدبَرگ

فَوائِد: (تک: فائِدَة)، سودها، بَهره ها

فوت: Phot ، فرانسوی، شیده، یکانِ روشنایی

فُوت: Foot ، انگلیسی، گام، از یکان‌های اندازه گیری

فَوت: ۱ ـ ویتیرِش (فرهنگ پهلوی)، مُردَن دَرگُذَشت ۲ ـ شکافِ دوانگشت ۳ ـ رَفتَن ۴ ـ گُذَشتَن

فوت اِستاپ: Foot stop ، انگلیسی، بَستگام

فُوتبال: Football ، انگلیسی لِپگام (لِپّه = توپ بازی، که چون بر زمین زنند بجَهَد، ویژگی های دستوری و فرهنگ واژه های گیلکی)، زبانزدهای لِپگام که بیشینه‌ی آنها را فرهنگستان نهاده در زیر می آوریم، واژه های این بازی در زبان انگلیسی و پارسی:

بیرون = Out ، (فرهنگستان)

پُشتیبان = Back ، (فرهنگستان)

پُشتیبان چپ = left back ، (فرهنگستان)

پُشتیبان راست = Right back ، (فرهنگستان)

پیشرو = Forward ، (فرهنگستان)

پیشروِی چَپ = Left forward ، (فرهنگستان)

پیشروِی راست = Right forward ، (فرهنگستان)

پیشروِی دَستِ چپ = Left wing forward ، (فرهنگستان)

پیشروِی دَستِ راست = Right wing forward ، (فرهنگستان)

پیشروِی میان = Center forward ، (فرهنگستان)

تاوان = Penalty ، (فرهنگستان)

تاوانگاه = Penalty area ، (فرهنگستان)

اَویگَت واژه‌ی پهلوی به‌جای تجاوُز (برگزیده‌ی فرهنگستان) = Offside

ماندَك، واژه‌ی پهلوی به‌جای خَطا (برگزیده‌ی فرهنگستان) = Foul

داوَر = Referee ، (فرهنگستان)

دَست = Hand ، (فرهنگستان)

دَسته = Team ، (فرهنگستان)

واده، به‌جای «رَد» (برگزیده‌ی فرهنگستان) = Pass

زَدَن = Kick ، (فرهنگستان)

سَر: head ، (فرهنگستان)

سَردَسته = Capitain ، (فرهنگستان)

گوشِه = Corner ، (فرهنگستان)

نگَهبان = Half back ، (فرهنگستان)

نگهبان چَپ = Left half back ، (فرهنگستان)

نگهبان راست = Right half back ، (فرهنگستان)

نگهبان میان = Center half back ، (فرهنگستان)

هال = Goal ، (فرهنگستان)

هالبان = Goal keeper ، (فرهنگستان)

هالگاه = Goal area ، (فرهنگستان)

فَوت شُدَن: ۱ ـ مُردَن، ویتاردَن (فرهنگ پهلوی)

فُوتَنَج: پارسی تازی گشته، پُودَنه، از گیاهان (برهان)

فوتواُفسِت: Photo-offset ، انگلیسی، رُخشچاپ

فُوتُوالِکتریك: Photo-électrique ، فرانسوی، شیدساز

فوتوانِگریوینگ: Photoengraving ، انگلیسی، رُخشاکَند (رُخش، عکس باشد، لغت فرس)

فوتـوتـراپی: Photothérapie ، فرانسوی، شیددَرمانی

فوتوتروپیسم: Phototropisme ، فَرانسوی، شیدکُنانی، زبانزد گیاهشناسی

فوتـوتِـروپیسمِ مُثبَت: شیدگرایی: دَرتَنِه، زبانزد گیاهشناسی

فوتوتروپیسمِ مَنفی: شید واگَرایی، در ریشه، زبانزد گیاهشناسی

فوتوژن: Photogène ، فرانسوی، شیدافَکَن

فوتـوژنـی: Photogénie ، فرانـسـوی، شیدافَکَنی

فوتـوژنیك: Photogénique ، فرانسوی، ۱ـ شیدهِنـایی (هِنـایی ازهِنایش = تأثیر، برهان) ۲ـ هُورُخشیك (هُو = خوب، پهلوی)

فوتـوسِفر: Photosphère ، فرانسوی، وایِ شیدی (= جَوِّ مضیئی)

فوتـوشـیمی: Photo chimie ، فرانسـوی، شیدماتشِناسی

فوتـوکِـرومی: Photochromie ، فرانسوی، رُخشبَرداریِ رَنگی

فُوتـوکُـوپی: Photocopie ، فرانسـوی، بازرُخش

فُوتـوکُـوپیر: Photocopier ، انـگلیسی، بازرُخشار

فوتوگراف: Photograph ، انگلیسی، رُخش

فوتـوگـرافی: Photography ، انگلیسی، ۱ـ رُخشبَرداری ۲ـ رُخشِه

فوتـوگـرافیك: Photographic ، انگلیسی، رُخشیك

فوتوگرامتری: Photogrametry ، انگلیسی، رُخشبَرداریِ هَوایی

فوتـوگـراوور: Photogravure ، فرانسوی، رُخشانه سازی

فوتـولیتـوگـرافی: Photolithographie ، فرانسوی، رُخشچاپِ سَنگی

فوتومِتر: Photomètr ، فرانسوی، شیدسَنج

فوتـومِتـری: Photométrie ، فرانسـوی، شیدسَنجی

فوتومِتری چَندرنگه: Multi-color photometry ، انگلیسی، شیدسنجی چَندرَنگه

فوتون: Photon ، انگلیسی، شیدبار

فوتونِ پَس زنی: Recoil photon ، انگلیسی، شیدبارِ پَس‌زَنی

فوتـونِ واجَـهَنـده: Bouncing photon ، انگلیسی، شیدبارِ واجَهَنده

فَوج: ۱ـ دَسته، گروه ۲ـ هَنگ

فوج دار: سَرهَنگ، سَردَسته

فوج فوج: ۱ـ گروه گروه ۲ـ هَنگ هَنگ

فوجِ مُرغان: جَغالِه (برهان)

فوجین: ترکی ختایی، خَدیش، بانو

فَوح، فَوحان: ۱ـ دَمیدنِ بوی خوش ۲ـ جوشیدن دیگ ۳ـ جوشیدَنِ خون

فَوحات: بوهای خوش (غیاث اللغات)

فَوح الحَّر: سوزشِ گرما (لاروس)

فَود: ۱ـ کِنارِ سَر، پهلوی سَر ۲ـ کیسه‌ی بزرگ ۳ـ کناره، کناره‌ی هرچیز

فَودَج: هُودَگ، کَجاوِه

فُودر: Foudre، انگلیسی، آذَرخش (قریب)، زبانزد زمین شناسی

فُودَنج: پارسی تازی گشته، پُودَنه، از گیاهان (لاروس)

فُودُو سِرؤو Faux de cerveau، فرانسوی، داس مَغز (فرهنگستان)

فَور: ۱ـ جوشِش ۲ـ شتاب ۳ـ رَوش (آنندراج) ۴ـ تُند، زود

فوراً: در تازی نیامده، با شتاب، زود

فورامِن: Foramen، فرانسوی، روزَنه (فرهنگستان)

فورامینیفِر: Foraminifères، فرانسوی، رُوزَن داران (فرهنگستان)

فَوران: ۱ـ شپاکِش (از پهلوی)، جوشش، جِهِش (فرهنگستان) ۲ـ بَرجَستنِ رَگ

فَورانِ گِل: Eruption de boue، در فرانسوی، گِلفشان (قریب)، زبانزد زمین شناسی

فورد: Ford، انگلیسی، پایاب (قریب)

فورس ماژور: بنگرید به فُرس ماژور

فورمالیته: بنگرید به فُرمالیته

فورمالیسم: بنگرید به فرمالیسم

فوریون، فوریان: Purethron، شکسته از یونانی تازی گشته، تاغَندَست، از گیاهان

فوریه: Février، فرانسوی، دویمین ماه سال فرنگی

فَوز: ۱ـ پیروزی یافتَن ۲ـ رَستَن، رَستگاری ۳ـ مُردَن، از واژگان دوپهلو

فوزلاژ: Fuselage، فرانسوی، تَنِه (فرهنگستان)، زبانزد هَواپیمایی

فَوزی: فُوزی: پیروزمَند

فُوشَنج: پارسی تازی گشته، پُوشَنگ، روستایی نزدیك مُولتان (برهان)

فُوشیا: Fuchsia، لاتینی تازی گشته، گُلِ آویز (لاروس)

فَوضَة: گُفت و گو (لاروس)

فَوضَویّ: آشو بخواه

فَوضَویَّة: آشو بخواهی

فَوضَی: آمیزش و بَرابری (لاروس)

فوطَـة: فُوطـه در فارسی: پارسی تازی گشتـه، فوته، لُنگ، دَستمال سفره، پیش بَند (لاروس)، شلوارِ شنا، بُروفه (برهان)

فَوظ: مَرگ (آنندراج)

فوعَــة: ۱ـ بوی خوش ۲ـ تیزی زَهـر ۳ـ زَهرآگینی ۴ـ آغاز، آغازِ جَوانی (لاروس)

فَوغ: دَمیدنِ بوی

فَوغَة: ۱ـ آوازه‌ی نیک ۲ـ پراکَنِش بویه

فَوف: ۱ـ آبـدانِ گاو ۲ـ پوستـه‌ی هَستـه، پُوسته‌ی دانه

فُوف: ۱ـ سِپیدکِ ناخن ۲ـ پوستـه‌ی هَستِه، پوستـه‌ی دانه ۳ـ پارچه‌ی راهراه ۴ـ پارچه‌ی گُلدار ۵ـ پَنبه

فَوفَل: تازی گشته، پُوپِل (برهان)، سِپاری، از گیاهان، سِپیاری

فَوق: ۱ـ زِبَر ۲ـ بُلَندی ۳ـ بیش، بیشی ۴ـ بَرتَر

فُوق: ۱ـ زِبَـرنَره ۲ـ راهِ نخستین ۳ـ دِرازبالا، مَرد ۴ـ سوفار، سوفارِ تیر (آنندراج)

فَوقَ التَّمام: سَرُومَند (بهره از فرهنگ پهلوی)

فَوقَ الـذِّکـر: از ساختـه‌های فارسی گویان به جای سالِف الذِّکر: پیش گُفته

فَوقَ السَّماء: زِبَرآسمان

فَوقَ الطّاقَة، فوق الطّاقه در فارسی: زِبَرتُوان

فَوقَ العـادَه: از ساختـه‌های فارسی گویان است، زِبَر رَواك

فَوقَ القُلَّتَین: زِبَـردوکـوزه، دوکـوزه در کیش شافعی برابـر است با «کُـر» (بهره از فرهنگ معین)، این واژه رودَرروی زیر دو کوزه (= دون القُلَّتَین) است

فَوقانی: اَپَرَك (فرهنگ پهلوی)، اَبَر، زِبَرین

فَوقِ اِرتِجاعی: Hyperelastic، در انگلیسی، اَبَر کِشسانی

فوقِ اِشـبـاع: Super saturation، در انگلیسی، اَبَرسیری

فوق انجماد: بنگرید به فوق سَردسازی

فَوقِ حَجم: Hypervolume، در انـگـلیسی، اَبَرگُنج

فُوقُس: Phukos، یونـانـی تازی گشـتـه، جُلَرنگ، از جُلبَك‌های دریایی

فَوقِ سَردسـازی: Super cooling، در انگلیسی (واژه نامهٔ فیزیك)، اَبَـرسَـرمایِش، زَمهَریرایی

فَوقِ سَطح: Hypersurface، در انـگـلیسی، اَبَررُویه

فَوقِ صوتـی: Supersonic، در انـگـلیسـی، وانگیك (وانگ = آوای بُلَند، در پهلوی)

فوقِ گـرمـسـازی: Super heating، در انگلیسی، (واژه نامهٔ فیزیك)، اَبَر گَرمایِش

فوکس تروت: بنگرید به فُکس تِرُت

فوکسیه: بنگرید به فوشیا

فوکوس: (= وضوح، فرهنگ واژه های سینمائی)، Focus ، انگلیسی، آشکارِگی (= آشکاراکی، فرهنگ پهلوی)

فُول: آرامی تازی گشته، باسَمر (= باقلا)، از گیاهان

فول السُّودانِی: فولِ سودانی: بادام‌زَمینی، از گیاهان (لاروس)

فُول صوته: تُلكِ چیتی، از گیاهان

فُؤل: (تك: فَأل)، شُگون ها، مُرواها

فولاد: پارسی تازی گشته، پُولاد

فولاد آلیاژسازی: Alloy steel ، درانگلیسی، پُولادِ هَمجوش

فُولاد پُرمقاوِمَت: High strength steel ، در انگلیسی، پولادِ پَتران (پَتران = مُقاوِم، فرهنگ پهلوی)

فولاد جوشان: پولاد جوشان

فولادِ جوهَردار: پَرالَك (برهان)

فُولادِ ضِدّزَنگ: Stainless steel ، در انگلیسی، پولادِ پادزَنگ

فولاد گذاری طولی: Longitudinal reinforcement ، در انگلیسی، پولادگذاری درازایی

فُول تایم: Full-time ، انگلیسی، پیوَسته کار (فرهنگ نوین پیوسته)

فول دوپلِکس: Full duplex ، انگلیسی، دوسویه، زبانزد رایانه

فولِرز اِرس: Fuller's earth ، انگلیسی، گِلِ سَرشور (قریب)

فولِرزچاك: Fuller's chalk ، انگلیسی، گِلِ سَرشور (قریب)

فولکلور: Folk-lore ، انگلیسی ۱ـ افسانه‌های باستانی (فرهنگ حییم) ۲ـ تُوده شناسی (فرهنگستان)

فُول هایِ Full height ، انگلیسی، سَراپا، زبانزد رایانه

فُولیون: Pólion ، یونانی، مَریم نخودی (...ین)، از گیاهان

فُولییشن: Foliiation ، انگلیسی، اَردَوالسانی (قریب)، اَردَوال گویش اَراکی است و به سَنگ‌هایی گفته می شود که چون ارّه دَوال کفش را می بُرَند

فُوم: ۱ـ ناندانه ۲ـ سیر، از گیاهان

فُومارُول: Fumarole ، انگلیسی، دودخانی (قریب)، زبانزد زمین شناسی

فومیکول: Fumicole ، فرانسوی، کُودرُست (فرهنگستان)، گیاهانی که روی کودمی رویَند

فُون، فُونُو: Phono, Phon ، انگلیسی، آوا

فونِتیك: Phonétique ، فرانسوی، آوایی، آواییك

فونداسیون: Foundation ، فرانسوی، بُنلاد

فونوگراف: Phonographe ، فرانسوی، آواگیر

فونون: Phonon ، انگلیسی، وَرزتَنب (وَرز = اِنرژی و تنب از تنبیدَن پارسی)

فونونِ داغ: Hot phonon ، در انگلیسی، وَرزتَنبِ داغ

فونیکولر: Funiculaire ، فرانسوی، سیمکوس، ریسمانِه

فُوه: ۱ـ دَهان ۲ـ دَندان ۳ـ دیگ اَفزار، داربوی ۴ـ رنگِ شکوفه

فَوه: سخن گفتن (آنندراج)

فَوَه: این واژه را آنندراج در رده‌ی فُوه و فوه، تازی دانسته، پارسی است، برگه‌ی زر و نُکره که زیر نگین گذارند تا بر رنگ و زیب آن بیفزاید (بهره از فرهنگ معین)

فُوَّة: فُوَّه در فارسی: روناس، از گیاهان (معین)، شِشتَره

فَوهاء: ۱ـ چاه فَراخدَهانه ۲ـ چرخ درازدَندانه (آنندراج) ۳ـ زنِ دَهان گُشاد (لاروس)

فَوهات: (تك: فُوه)، دَهَنها (غیاث اللغات)

فَوهَد: کودكِ رسیده: نَرینه

فَوهَدَة: کودكِ رسیده: مادینه

فُوَیت: خودرای، سَرخود

فُوَیه: کاهیده‌ی فُوه: دَهانَك

فَوهَة: ۱ـ دَهانه‌ی کوی ۲ـ دهانه‌ی راه ۳ـ دَهانه‌ی جوی ۴ـ شورش و غوغا (آنندراج)

فَهّ: گُنگ، دَرمانده به سُخن

فَهّاد: یُوزبَنده، یُوزآموز، کسی که یُوز را برای شکار آموزش می‌دهد

فَهارِس: (تك: فِهرِس)، از ریشه‌ی پارسی، پِهرِست‌ها

فَهّام: بسیاردانا، بینا

فَهامَة: دَریافتَن

فَهامِیَة: به‌دل دَریافتن، بینِش

فَهاهَة: گُنگی، دَرماندن به سُخَن

فَهد: یوز، از جانوران: نرینه

فَهدَة: یُوز: مادینه

فُهدُر: فُرهُد، بنگرید به فُرهُد

فِهر: سنگِ دانه‌شِکَن، داروسای (= صَلایَة)

فِهرِس: پارسی تازی گشته، پِهرِست، فِهرِست

فِهرِست مَعاف‌ها: Excused list ، در انگلیسی (واژه‌نامهٔ دریانوردی)، پِهرِستِ دَرپِهی (دَرپِه = معاف، بهره از بُرهان)

فِهرِستِ وَسائل: Rigging warrant ، در

انگلیسی (واژه نامهٔ دریانوردی)، پِهرِستِ اَبزار

فقهَة: ۱ ـ اُسبُنِ گَردَن ۲ ـ بادماهی، ازماهیان

فَهلَو: پارسی تازی گشته، پَهلَو

فَهلَوِیّات: (تك: فَهلَوِیّة)، از ریشه‌ی پارسی، آن چه به‌زبان پهلوی باشَد، خُسروانی

فَهم: رای، اَیاپَـك، هَنـگ، شَناساکی (فرهنگ پهلوی)، نِلك، نیوَنـد، وابـا (برهان)، دَریافت (بهروز)

فُهَماء: (تك: فَهیم)، دَریافتِگان، نِلکایان

فَهماندَن: واباندَن

فَهمانده: واباندِه

فَهمانَنده: نیوَندار

فَهم کردن: دانستن، گِرِفتَن، هُوشیدَن (فرهنگ پهلوی)

فَهمیدِگی: نیوَندی

فَهمیدن: دانِستَن، گِرِفتَن، هُوشیدَن (فرهنـگ پهلوی)، دَریافتَن

فَهمیده: دریافتِه

فَهمیدِگان: نِلکایان، دَریافتِه‌ها

فَهُوَالمُراد: ۱ ـ پَس آن است آماج ۲ ـ چه بهتر

فَهوالمطلوب: پَس آن است دِلخواه

فُهُود: (تك: فَهد)، یُوزان

فَهَّـة: ۱ ـ فَراموشی، ا زیاد بُردَن ۲ ـ ناتوانی در سخن

فَهیم: ۱ ـ دَریافتِـه ۲ ـ نِلکـا، اَیاپاك (پهلوی)، بُوز، شاگرد تو مَن باشم، گر کودَن و گر بُوزَم ـ تا زان لَبِ خَنـدانت، یك خنـده بیامـوزم (مولانا جلال الدین مُحمّد)

فَهیه: سُست، ناتُوان: مَرد (لاروس)

فِی: دَر، دَرُون، اَندرون، تُوی

فَیء: ۱ ـ سایه ۲ ـ پَروه

فیاحِ : (مَبنی بَر کَسر است، لاروس)، تاراج

فَیّاش: ۱ ـ بوفِ نَر ۲ ـ خرامَنده: مَرد

فِیّاض: ۱ ـ خودپَسَند، بادغَن (برهان) ۲ ـ آگاه

فَیّاض: ۱ ـ دَهِشمَند ۲ ـ پُرآب، جوی پُرآب

فِیاف: (تك: فیف)، کَویرها، جاهای هَموار

فَیّال: از ریشه‌ی پارسی ۱ ـ پیلبان ۲ ـ پیلدار

فِی البَدیهَة: فیِ البدیهه در فارسی: خودآی، اَز سَرِ دست، سخن تا چنـد گویی اَز سَرِ دَست ـ همانا هَم تو مستی، هم سخن مست (نظامی)

فِی الجُملَة، فی الجُمله در فارسی ۱ ـ باری ۲ ـ اَندَکی ۳ ـ هَمگی، بَرسَرِ هَم

فِی الحال: دَردَم

فِی الحَقیقَة: به‌راستی

فِی الفـور: بی‌دِرَنـگ، تَرِ چَسب (گویش گیلکی)

فِی المَثَل: به‌داستان

فِی المَجلس: همان جا، دَرجای (فرهنگستان)

فِی الواقِع: به‌دُرُستی، به‌راستی

فِئام: گروه مردم

فیانسِه: Fiancé ، فرانسوی، نامزَد، شیرینی خورده (سعید نفیسی)

فیبر: Fiber ، فرانسوی ۱ـ راك (بهره از فرهنگ پهلوی)، بافت (= نَسج) ۲ـ تارِه: گونه‌ای تخته‌ی نازك

فیبروس اِستراکچِر: Fibrous structure ، انگلیسی، ساختارِ رشته‌ای (قریب)، زبانزد زمین شناسی

فیبروم: Fibrome ، فرانسوی، راکآماس

فیبرین: Fibrine ، فرانسوی، راکآبِه

فیبرینوژِن: Fibrinogène ، فرانسوی، خونلَخت

فیت: Fit ، انگلیسی، بَرازِه

فیتِنس: Fitness ، انگلیسی، بَرازِندگی

فیتِنس فیگر: فیتنس نامبر F.number, Fitness figure ، انگلیسی، شماره‌ی بَرازَندگی

فیتوبیولوژی: Phytobiologie ، فرانسوی، گیازیستشناسی

فیتوبیولوژیك: Phytobiologique ، فرانسوی، گیازیستیك

فیتوپاتولوژی: Phytopathologie ، فرانسوی، گیادَرمانشناسی

فیتوجنیك: Phytogenic ، انگلیسی، گیاهزاد (فرهنگ نوین پیوسته)

فیتوجئوگرافی: Phytogeography ، انگلیسی، گیتاشناسی گیاهی

فیتوژِن: Phytogène ، فرانسوی، گیافَرا

فیتوفاژ: Phytophage ، فرانسوی، گیاهخوار

فیتوفاژی: Phytophagie ، فرانسوی، گیاهخواری

فیتولوژی: Phytologie ، فرانسوی، گیاهشناسی

فیتولیت: Phytolithe ، فرانسوی، گیاسَنگ

فیتونیمی: Phytonymie ، فرانسوی، گیاواژِگان

فیتین: Phytine ، فرانسوی، گیازایه

فیتینگ: Fitting ، انگلیسی، بَرازِش

فیثاغورِس: Pythagoras ، یونانی تازی گشته، پیتاگوراس

فیثاغورِیّ: فیثاغوری در فارسی: پیتاگوری

فَیج: پارسی تازی گشته، پیك

فِیج: برابر با کولی در گُویشِ گیلکی پارسی است و آن را به نادرست و به شیوه‌ی تازی به فیوج رَمن می بَندند

فَیجَل، فَیجَن: پارسی تازی گشته، پَیغَن (برهان)، سُداب، از گیاهان

فَیح: ۱ـ پُرگیاهی ۲ـ فَراخسالی ۳ـ اَرزانی، اَرزان شُدَن

فَیحاء: ۱ـ زمینِ فراخ ۲ـ سرای فَراخ ۳ـ آشام تُند، شُوربای تُند

فید: Feed، انگلیسی، خورد، زبانزد رایانه

فِید اوت: Fade-out، انگلیسی (= تاریك شُدَنِ تدریجی تصویر، فرهنگ واژه های سینمائی)، فُرُوشید

فِیداین: Fade-in، انگلیسی (= روشن شُدن تدریجی تصویر، فرهنگ واژه های سینمائی)، فَراشید

فیدباك: Feed back، انگلیسی، بازخورد، زبانزد رایانه (= Computer)

فِیران: (تك: فأر)، مُوشان

فَیروز: پارسی تازی گشته ۱ـ پیروز: نام ۲ـ پیروزه: گوهر گرانبها

فَیروزَج: پارسی تازی گشته، پیروز، فیروزه

فیرُوزحال: فَرخُنده

فیروزطالع: پیروزبَخت

فیروزعَزم: پیروزگَر، پیروزوَند

فَیرُوزَة: پارسی تازی گشته، فیروزه، پیروزه، در تازی برابر با یك پاره فیروزه

فیروزه تاج: پیروزه تاج، پیروزه اَفسَر

فیروزه خِرقه: پیروزه پشمینه، کَبود پَشمینه

فیروزه سَلَب: پیروزه خفتان، کَبودخفتان

فیروزه طَشت: پیروزه تَشت، گُواژِ: آسمان

فیروزه قَبا: پیروزه گَرا

فیروزه مَرقَد: پیروزه گور، پیروزه خوابگاه، گُواژِ: اینجَهان

فیروزه مِغفَر: پیروزه خُود

فیروزه وِطاء: پرده ی پیروزه ای، گُواژِ: آسمان

فیروزه ی بُواسحاقی: ۱ـ پیروزه ی نیشابور ۲ـ پیروزه ی شاه ابواسحاق، در چامه ی حافظ شیرازی

فیروزه ی قدیمی: پیروزه ی کُهَن

فِیرونِیکا: Veronica، لاتینی تازی گشته، تَره تیزكِ آبی (لاروس)، از گیاهان

فِیزیاء: Phusis، یونانی تازی گشته، گیتیك

فِیزیائیّ: تازی از ریشه یونانی، گیتیك دان

فیزیبیلیتی: Fizibility، انگلیسی، شایِنسَنجی، زبانزد رایانه

فیزیسین: Physicien، فرانسوی از یونانی، گیتیك دان

فیزیك: Physique، فرانسوی از یونانی، گیتیك

فیزیكِ اَتمی: Atomic physics، در انگلیسی، گیتیكِ اتمی

فیزیكِ پلاسما: Plasma physics ،

در انگلیسی، گیتیکِ داغدَم (دَمه، دَمَك در پهلوی = بُخار، فرهنگ عمید)

فیزیکِ حالتِ جامد: Solid-state physics ، در انگلیسی (واژه نامهٔ فیزیك)، گیتیکِ دِجسان

فیزیك خورشیدی: Solar physics ، در انگلیسی (واژه نامهٔ فیزیك)، گیتیکِ خورشیدی

فیزیکدان: گیتیك دان

فیزیکدان نجومی: اَختَر گیتیکدان

فیزیك زیستی: Biophysics ، در اِنگلیسی (واژه نامهٔ فیزیك)، زیگیتیك

فیزیك کاربُردی: فیزیك کاربسته: Applied physics ، در انگلیسی (واژه نامهٔ فیزیك)، گیتیکِ کاربَست

فیزیك کلاسیك: Classical phyisics ، در انگلیسی (واژه نامهٔ فیزیك)، گیتیکِ باستانی، گیتیکِ آموزیك

فیزیك نجومی: Astrophysics ، در انگلیسی، اَختَر گیتیك

فیزیك نَظَری: Theoretical physics ، در انگلیسی (واژه نامهٔ فیزیك)، گیتیکِ نهادیك

فیزیکِ هَسته ای: Nuclear physics ، در انگلیسی (واژه نامهٔ فیزیك)، گیتیکِ هَسته ای

فیزیکِ هسته ای انرژی های متوسط: Medium energy nuclear ph. ، در انگلیسی (واژه نامهٔ فیزیك)، گیتیك هَسته ای میانین وَرز

فیزیوتِراپی: Physiotherapy ، انگلیسی، گیتیك دَرمانی

فیزیوکرات: Physiocrate ، فرانسوی، بَرزگرای (بَرز = کِشاوَرزی، برهان)

فیزیوکراسی: Physiocratie ، فرانسوی، بَرزگرایی، دَبستانی در آبُری (= اقتصاد)

فیزیوگِرافی: Physiography ، انگلیسی، پَرهامشِناسی

فیزیوگنومی: Physiognomy ، انگلیسی ۱ـ چهره شناسی ۲ـ چهره

فیزیوگنومیك: Physiognomic ، انگلیسی، ۱ـ چهره شناس ۲ـ چِهریك

فیزیولوژی: Physiologie ، فرانسوی، تَنکَردشِناسی

فیزیولوژیست: Physiologiste ، تَنکَرد شناس

فیزیولوژیك: Physiologique ، فرانسوی، تَنکَردیك

فیستول: Fistule ، فرانسوی، ریشینه (= ناصور)

فیسور: Fissure ، فرانسوی ۱ـ دَرزه (قریب)، زبانزد زمین شناسی ۲ـ تَراك (فرهنگستان)

فیش: Fiche ، فرانسوی، بَرگه (فرهنگستان)

فِیش: خودنما، فیسو ی ناتوان

فَیش: سَرِ نَره (آنندراج)

فَیشَلَة: سَر نَره ی کَلان، سَر نَره (آنندراج)

فیشفارَج: پارسی تازی گشته، پیشپارِه (آنندراج)، پیشخورد (برهان)

فَیشَة: سَرنَره

فیشیه: Fichier ، فرانسوی، بَرگه‌دان (فرهنگستان)

فَیص: رفتَن، دورشدن (آنندراج)

فَیصَل: ۱ـ داوَر ۲ـ رایِ بُرَنده، داوَری بُرَنده ۳ـ بُرَنده، تیغِ بُرَنده

فَیصَل دادَن: فَرجام دادَن

فَیصَل یافتَن: فَرجام یافتَن

فَیصَله: در تازی نیامده، بُریدَن، فرجام دادن

فَیصَله دادَن: به فرجام رسانیدَن

فَیصَلی: فَرماندار

فَیض: ۱ـ مَرگ (آنندراج) ۲ـ تیزتَگ، اَسپ ۳ـ دَهِشمَند، مَرد ۴ـ آب بسیار ۵ـ داراکِ بسیار ۶ـ شارش، درفَرزان، یان (فرهنگ کوچك)

فَیضِ اَزَل: بُندَهِش، دَهِشِ اَسَر (اَسَر = اَزَل، فرهنگ کوچك)

فَیضان: ۱ـ شارش ۲ـ لَبریزی

فَیض روح القُدُس: دَهِش جانِ اَشویی

فَیضِ مُقدّس: شارشِ مینوی

فَیطَل: فِیطَل: این واژه در فرهنگ معین آمده و از آن روی که کُجایی بودن آن آشکار نگردیده، ناگزیر باید آن را چُنین نِوشت: فیتَل، در فرانسوی Laser ، از گیاهان وَ شاید فَیطَل

فَیطَل: اندلسی، زیره ی دَشتی

فَیع: آغاز کار

فَیف: ۱ـ کَویر، بیابان بی آب ۲ـ جای هَموار ۳ـ راه میان دو کوه (لاروس)

فَیفاء: کَویرِ فَراخ

فیقرا: یونانی تازی گشته، اَلوای زَرد، اَلوای سُوکوترا (= صَبر سُقوطری)، از گیاهان

فَیقُس: Fagus ، لاتینی تازی گشته، راش، از گیاهان (معین)

فَیکَر: نیکریتار (فرهنگ پهلوی)، اَندیشه‌مَند

فیکس: Fixe ، فرانسوی ۱ـ بَرجا ۲ـ دُوخته ۳ـ خیره (سعید نفیسی) ۴ـ ایستا، اِستنیك (= ثابت)

فیکساتور: Fixateur ، فرانسوی، آمُوتاك (بهره از پهلوی)

فیکسِر: Fixer ، انگلیسی ۱ـ داسار (= دَلّال، برهان) ۲ـ اُستیکار (= دَوای ثبوت، بهره از پهلوی)

فیگِرِاستون: Figure-stone ، انگلیسی،

سَنگِ تندیس (قریب)

فیگِرپانچ: Figure punch ، انگلیسی، شُمارکوب

فیگور: Figure ، فرانسوی ۱ـ رُخساره ۲ـ نگاره ۳ـ پیکَره ۴ـ نشانه ۵ـ رَفتار ۶ـ تَندیس ۷ـ وَشتگام (وَشت، وَشتَن = رقص)

فیگوراتیو: Figuratif ، فرانسوی، رازیک

فیگوراسیون: Figuration ، فرانسوی، فَغ نِمایی، نمایش با بهره گیری از نگاره و تَندیس

فیگوریست: Figuriste ، فرانسوی ۱ـ فَغگَر ۲ـ آن چِهرینیک

فیگوریسم: Figurisme ، فرانسوی، آن چِهرینی، دبستانِ دینی که «تورا» را رخسار «انگلیون» می دانَد

فیل: سُریانی تازی گشته از فیلا (پژوهش واژه های سُریانی در فارسی)، پارسی تازی گشته، پیل (فرهنگ پهلوی)

فیل البَحر: گُرازماهی، شیرماهی (لاروس)

فیلاتِلیست: Philatéliste ، فرانسوی، پیکه باز

فیلاتِلیسم: Philaltélisme ، فرانسوی، پیکه شناسی

فیلاد: Phyllade ، فرانسوی، پَلماسَنگ (قریب)

فیلارمُونی: Philharmonie ، فرانسوی، خُنیادُوستی

فیلارمونیک: Philharmonique ، فرانسوی، خنیادُوست، خُنیاییک

فیلامان: Filament ، فرانسوی، رِشته (فرهنگستان)، درچراغِ کَهرُبیک

فیلانتروپ: Philanthrope ، فرانسوی، مَردُمدوست

فیلانتروپی: Philanthropie ، فرانسوی، آدمی دوستی

فیلانتروپیسم: Philanthropisme ، فرانسوی، آدَمی دوستی

فیلتر: Filtre ، فرانسوی، پالایِه

فِیلتَل: پیلوار، توده ی ستُرگ

فَیلَجَة: پارسی تازی گشته، پیله

فَیلجُوش: پیلگُوش، از گیاهان

فیل حَمله: پیل تازش

فَیلَخ: آسیای دَستی، دَستاس (لاروس)

فیلد: Field ، انگلیسی، مِیدان

فیل دوقز: Fil d'Ecosse ، تُرکی از فرانسوی، هُونَخ، نخِ اسکاتلندی

فیلِر: Feeler ، انگلیسی، دَرزسَنج (فرهنگ فنی)

فیل‌زَهـرَج: پارسی تازی گشته، پیل‌زَهره، دیوخار، از گیاهان

فَیلَسوف: فیلسوف در فارسی: Philosophos، یونانی تازی گشته، دوستارِ دانش، کُندا (لغت فرس)، پیلانِ تو را رفتنِ باد است و تنِ کوه ـ دندان نهَنگ و دل و اندیشه‌ی کُندا (عنصری)، واژه‌ی کُندا را مهرداد بهار دَر «بُندَهِش» برابر با جادوگر دانسته که دُرُست است، کُنداك = «ساحِر»، فرهنگ پهلوی، در پهلوی واژه‌ی فیلسوف برگرفته از یونانی پذیرفته شده، محمود هومن در «تاریخ فلسفه» سفارش می کند که در پارسی نیز فیلسوف به کار رَوَد، فَرزانه، نیز دُرُست است

فِیلَق: پارسی تازی گشته، پیله (بدینگونه آمده در معین)

فَیلَق: ۱ـ پُتیار، سَختی ۲ـ لَشکَر ۳ـ بُزُرگمَرد ۴ـ شِگفت‌آور ۵ـ مَردیك چَشم ۶ـ چَغـاز (= سَلیطَه، بُرهان)

فیل قدم: پیلگام

فیلقوس: Philippos، نام پدر اسکندر مَکدونی، فیلیپ (در غیاث اللغات فیلقوس = فَیلَق + اوس = میرِ لَشکر)

فیلِ قوی هیکَل: کِنجَر (برهان)

فیلِلن، Philhellène، فرانسوی، یُونانِدُوست

فیلِلنیسم: Philhellénisme، فرانسوی، یُونانِدوستی، یونانگرایی

فَیلَم: ۱ـ چاهِ فَراخ دَهانه ۲ـ شانه‌ی دَنده دُرُشت ۳ـ ترسو ۴ـ کَلان، بُزُرگ ۵ـ لَشکرِ اَنبوه ۶ـ زیرِ خوان، زیرِ سُفره، پوست یا چَرم زیر سُفره

فیلم: Negative, Film، در انگلیسی ۱ـ نِگارگیر ۲ـ رُخشاره ۳ـ نَوار

فیلم: Motion Picture، در انگلیسی، رُخشارِه، نِگارجُنب

فیلمبردار: Cameraman، در انگلیسی، رُخشارگیر

فیلمبردار نور پَرداز: Lighting Cameraman در انگلیسی، دُوربینگرِ شیدپَرداز

فیلمبَرداری: Cinematography، در انگلیسی، رُخشارگیری

فیلمبرداری باوقفه: Stop-motion Photography، در انگلیسی، رُخشارگیریِ پَتیران

فیلمبرداری بدون صدابرداری توأم: Wild shooting، در انگلیسی، رُخشارگیری خام

فیلمِ بُلَند: Feature: در انگلیسی، رُخشاره‌ی بُلَند، فَرُخشار

فیلمِ بی‌خطر: (فیلم نسوز، فرهنگ واژه‌های سینمائی)، نگارگیرِ نَسوز، در انگلیسی Safaty

film

فیلم تألیفی، فیلم مجموعه ای (فرهنگ واژه های سینمائی)، Compilation film در انگلیسی: نگارجُنبِ بَنبار، رُخشاره ی بنبار

فیلمِ چَندداستانه: Episode film، در انگلیسی، رُخشاره ی مُهره ای

فیلمِ حَسّاس: Fast film، در انگلیسی، نگارگیرِ ماراك (ماراك = حَسّاس، فرهنگ پهلوی)

فیلمِ خام: Film stock، در انگلیسی، نگارگیرِ خام

فیلمخانه: Cinématéque، در فرانسوی، رُخشاگَنج

فیلمِ خَبَری: Newsreel، در انگلیسی، دَخشَك نما

فیلمِ ری‌وِرسال: Reversal film، در انگلیسی، نِگارگیرِ هَمزاد

فیلمِ درجهٔ دو: B. Picture، در انگلیسی، رُخشاره ی کَم آرز

فیلم زَمزاییك: Cryogenic film، در انگلیسی، لایه ی زَمزاییك (واژه نامهٔ فیزیك)

فیلمِ زیرزمینی: Underground film، در انگلیسی، رُخشاره ی زیر زمینی

فیلمِ سیاه: Film noir، در فرانسوی، رُخشاره ی تَلخ

فیلم عروسَکی: Puppet film، در انگلیسی، رُخشاره ی آروسَکی، بنگرید به واژه ی عروس

فیلمِ مُجَرَّد: Abstract film، در انگلیسی، رُخشاره ی جُدامان

فیلمِ مَجلِسی: Kammerspiefilm، در آلمانی، رُخشاره ی نِشَستی، رُخشاره ی خودِمانی

فیلم مجموعه ای: فیلم تألیفی، بنگرید به فیلم تألیفی

فیلم مُستَنَد: Documentary film، در انگلیسی (فرهنگ واژه های سینمائی)، رُخشاره ی یافته (یافتِه = سَنَد، برهان)، رُخشاره ی پَشنیك (= سَنَددار، پهلوی)

فیلم موزیکال: Musicals، در انگلیسی، رُخشاهَنگ

فیلمِ نازك: Thin film، در انگلیسی، پُوسِه (واژه نامهٔ فیزیك)

فیلمنامِه: (سِناریو، Scenario) Screen play، نمایشنامِه، بازینامِه

فیلمـنگاه: Kino-glaz، در آلمانی، چَشمدید

فیلمِ نیتراتی: Nitrate film، در انگلیسی، نگارگیر شُوره ای

فیلمولوژی: (فیلم شناسی، فرهنگ واژه های

سینمائی)، Filmologie، در فرانسوی، رُخشارشِناسی

فیلم‌های خیابانی: Street films، در انگلیسی، رُخشاره های خیابانی

فیلم‌های گانگستری: Gangster films، در انگلیسی: رُخشاره های بَزَهتاو

فیلم‌های وِسترن: Western films، درانگلیسی: رُخشاره های خوربَری، بِزَن بِزَن

فیلم‌های وِسترن اِسپاگِتی: Spagetti western، در انگلیسی، بِزَن بِزَن ایتالیایی

فیلم هُنَری: Film d'art، در فرانسوی: رُخشاره‌ی هُنَری

فیلودِندُورون: Philodendron، انگلیسی از لاتینی، دارمِهر، از گیاهان

فیلولوژی: Philologie، فرانسوی، زبان شناسی

فیلولوگ: Philologue، فرانسوی، زَبانشِناس

فیلوماتیک: Philomathique، فرانسوی، دانِشدوست، هُنَرپَروَر (سعید نفیسی)

فیلون: Phyllon، یونانی، نارَون (این واژه پارسی است و با نار تازی هیچ پیوندی ندارد)، از گیاهان

فیلَة: از ریشه‌ی پارسی، ماده پیل

فیله: Fillet، فرانسوی، پُشتِ ماز

فیلیت: Phyllite، فرانسوی، پَلماسَنگ (قریب)

فَیم: توانا: مَرد (آنندراج)

فیمِیل: Female، انگلیسی، مادینه

فیمیل سافایر: Female sapphire، انگلیسی، یاکَندِ ماده، یاکَندِ کَبود، از گوهَرها

فینال: Final، فرانسوی ۱ـ پایانی، درآوَردها (= مُسابقات) ۲ـ پایانه، دَرخنیا ۳ـ پایان

فَینان: ۱ـ گیسوی دراز ۲ـ مَرد درازموی

فَینانَة: پُرشاخه: درخت

فِینَج: پارسی تازی گشته، فینَك، با نامِ کَف دریا در پارسی آمده که سنگ مانندی است (برهان)

فینِس: Finnes، فرانسوی ۱ـ نَرمی ۲ـ نازُکی ۳ـ تُنُکی ۴ـ ریزبینی ۵ـ تُندوتیزی

فینه: فینو، در فرانسوی Fez، کلاه کُرکی یا پشمی سُرخ، کُلاهی که با رنگ‌های دیگر به‌ویژه سیاه نیز دیده می شود، در فرهنگ فارسی معین این واژه پارسی است.

فَینَة: گاهَك، زمانِ کوتاه، دَم

فیوج: این واژه در دستورزبان و واژه نامهٔ گیلکی آمده و رَمَن فیج است که در گیلان به کولی می گویند و بدینگونه نادُرُست است، فیجان، فیج ها

فُیُوح: ۱ـ پُرگیاهی ۲ـ فَراخسالی ۳ـ اَرزانی ۴ـ فَراخی

فُیوحات: (تک: فُیوح، تک: فیح)، دَمیدن بوهای خوش، ارزانی‌های بهار، فَراخی‌ها (غیاث اللغات)

فَیُّور: زودخشم، مَرد (لاروس)

فیوز: Fuse، انگلیسی، سوزِه

فیوزپایه: Fuse cut out، دَر انگلیسی، سوزه پایه

فیوزِ فشَنگی: Cartride Fuse، دَر انگلیسی، سوزه فِشنگی

فُیوض: ۱ـ آب راه اُفتادَن ۲ـ لبالَبی رود ۳ـ راز آشکاری ۴ـ به لب رسیدنِ جان ۵ـ فراوانی

فُیوضات: (تک: فُیوض، تک: فیض)، شارش‌ها، دَهش‌ها

فُیُوظ: مُردَن (آنندراج)

فُیوف: (تک: فَیف)، کَویرها، جاهای هَموار

فُیُول: (تک: فیل)، پیلان

فَیُّول: بچه پیل

فُیُولَة: سُست‌رایی

فَیهَج: ۱ـ مِی ۲ـ پیمانه‌ی مِی

فَیهَق: ۱ـ فَراخ ۲ـ شُترِ پُرشیر (آنندراج)

فَیئَة: ۱ـ بازگشت ۲ـ هنگام ۳ـ باز، از مُرغان

ق

قاآن: مغولی، شاهَنشاه

قاآنچی: مغولی، ترکی، گَنجور، کسی که نگهبان و شُماردار داراکِ قاآن بوده است

قائِن: ترکی ۱ـ بَرادر شوهر ۲ـ بَرادَرزَن (معین)

قأب: ۱ـ خوردَن ۲ـ نوشیدَن

قاب: از «کَعب» تازی، ۱ـ بُجول، بُژُول (برهان)، در کُوزَکِ پای ۲ـ مَرزا، چاربَر، چارچوب، فُرواز ۳ـ دُورَک

قاب: تُرکی ۱ـ آوَند ۲ـ خوانچه ۳ـ نیام، پوشِه، پوش

قاب انداز: ۱ـ بُجول اَنداز ۲ـ مَنگیاگَر، مَنگی

قاب باز: ۱ـ بُجولباز ۲ـ مَنگی

قاب بازی: ۱ـ بُجولبازی ۲ـ مَنگ، مَنگیا

قاب بال: پوشبال

قاب بالان: در فرانسوی: Coleoptère ، پوشبالان

قابتورقای: تُرکی، مغولی ۱ـ نامِه‌دان ۲ـ چاشدان (= صندوقچه، برهان)

قابچی: بنگرید به قاپوچی

قابخانه: ۱ـ بُجولخانه ۲ـ مَنگخانه (= قمارخانه)

قاب دَستمال: پِرزو، جِل (واژه نامهٔ مازندرانی)، شالِکی (گویش گیلکی)

قابِس: ۱ـ آتشجوی ۲ـ دَرَخشان

قاب ساز: فُروازگَر

قاب سازی: فُروازی، فُروازگَری

قاب شور: قاب دَستمال، بنگرید به

قاب دَستمال

قابِضَة، قابِضه در فارسی: گروه (لاروس)

قابض: ۱ـ گَریَشنك ۲ـ گَس، دِبش، گَریَشنك

قابِضات، (تك: قابِضَة): گَریشَنگان

قابض اَرواح: جانستان

قابِضَة، قابضه در فارسی: مؤنث قابض

قابِضی: در تازی نیامده، گیرَنده، باژگیر

قابِع: تاسه زَده (لاروس)

قابِ عکس: فُرواز، فَرآویز (واژه های فارسی اصل در لهجهٔ حجاز، ایرانـنامـه، سال ۳ـ شماره ی ۳)

قابِ عینك: دورَك

قابِ فَضـائی: در انگلیسی: Space frame، (فرهنگ فنی)، مَر زای وای

قاب قمارخانه: بُجول مَنگخانه، کُهنه مَنگیاگَر

قاب قوسَین: دُوکَمان، مَر زای دوکمان

قاب کردن: فُروازیدَن

قاب کوب: چوبکوب، تاك آرای

قاب کوبی: چوبکوبی

قابِل: ۱ـ شایَندَك (فرهنگ پهلوی) ۲ـ پَذیرا، پَذیرَنده (لاروس) ۳ـ پیش آینده (آنندراج) ۴ـ سال آینـده ۵ـ سزاوار (غیاث الـلغـات) ۶ـ پایَندان

قابِل اِتِساع: گُستَردَنی، گُستَرش پَذیر

قابـِل اجـراء: انـجـام پَذیر، پیش بُردَنـی (فرهنگستان)

قابِل اِحتراق: سوختَنی

قابِل اِرتِجاع: کِشسان

قابِل اِستیناف: پژوهش پَذیر

قابِل اِشتِعال: اَفروختَنی

قابِل اِطمینان: اُستیکان (فرهنگ پهلوی)

قابِل اِعتراض: ویکیرای (فرهنگ پهلوی)

قابِل اِعتماد: اُستیکان

قابِل اِغماض: چشم پوشیدَنی (معین)

قابِل اَکل: خوردَنی

قابِل اِمتداد: کِشش پَذیر (معین)

قابِل اِمتِزاج: آمیختنی

قابِل اِنبساط: فَراخِش پَذیر

قابِل اِنتخاب: بَرگُزیدَنی

قابِل اِنتِشار: ۱ـ پَخش کَردَنی ۲ـ رُواکای

قابِل اِنتقاد: ۱ـ بَررسی پَذیر ۲ـ نِکوهیدَنی

قابِل اِنتِقال: واگُذاشتَنی

قابِل اِنجذاب: رُبایش پَذیر

قابِل اِنحِلال: بَراَنداختَنی

قابِل اِنحناء: خَم پَذیر، خَمیدَنی

قابِل اِنعِطاف: ۱ـ خَم پَذیر ۲ـ وَرتیشَنیك (= تغییر پَذیر، فرهنگ پهلوی)

قابِل اِنعِقاد: ۱ـ پیوَند پَذیر ۲ـ بَر بَستَنی

قابلِ اِنعِکاس: ۱ـ واگَشتَنی ۲ـ پژواکا

قابلِ اِنقِباض: تُرُنجیدَنی

قابلِ اِنکِسار: شِکَن‌پَذیر

قابل بودَن: تاییدَن (فرهنگ پهلوی)، شایانیدَن

قابلِ پَسند: پَسندیدَنی

قابل پیرایش: پیراییدَنی

قابلِ تأدیه: پَرداختَنی (معین)، بازدادَنی

قابلِ تأویل: نابِش‌پَذیر

قابلِ تَبدیل: وَرتِش‌پَذیر، وَرتیشا، واگَردا، در انگلیسی: Convertible

قابلِ تَجرُبه: آزمودَنی، آزمایِش‌پَذیر

قابلِ تَجزیه: لَختِش‌پَذیر

قابلِ تحسین: زه‌پَذیر، ستودَنی

قابل تحلیل: وارَفتَنی

قابل تردید: گُمانِش‌پَذیر

قابل تَصعید: ۱ـ دود شُدَنی ۲ـ بالارَفتَنی

قابلِ تعلیم: آموزِش‌پَذیر

قابلِ تغییر: دِگَر گَشتَنی

قابل تَفویض: سِپُردَنی

قابل تقسیم: بَخش‌پَذیر

قابلِ تَمَسخُر: ۱ـ زَمَتراپَذیر، اَفسوس‌پَذیر ۲ـ دَست‌اَنداختَنی، خَندیدَنی، خَنده‌دار

قابلِ تمیز: فَرجام‌پَذیر، زبانزد دادگستری

قابل تَوَجُّه: دیدَنی، نگریستَنی

قابل حَلّ: بَرگُشودَنی ۲ـ آب شُدَنی

قابلِ حیات: ۱ـ زی‌پَذیر ۲ـ ماندَنی

قابلِ خوردَن: خوردنی

قابل دَرك: ماراك (فرهنگ پهلوی)، دریافتنی

قابل ذِکر: گُفتَنی

قابل ذوب: گُداختَنی، گدازِش‌پَذیر

قابل رُجوع: بازگشت دادَنی (معین)

قابـل زراعـت، قابـل زرع: کِشتَنی (فرهنگستان)

قابل ستایش: سُتودَنی

قابلِ سَرزنش: سرزنش کَردَنی

قابلِ شُرب: آشامیدَنی

قابلِ فَرجام = قابل تمیز: فَرجام‌پَذیر

قابل فرض: اَنگاشتَنی

قابل فَسخ: گُسَستَنی، گسست‌پَذیر

قابل فیض: بهره‌پَذیر

قابلُق: تُرکی، بویه‌دان، کَشکول

قابـل قَبـول: ۱ـ پَذیرُفتَنی (فرهنگستان) ۲ـ باوَرکَردَنی (فرهنگستان)

قابـلِ قسمـت: قابـلِ تقسیم: بَخش‌پَذیر (فرهنگستان)

قابل قیاس، قابل تشبیه، در انگلیسی Analogous (فرهنگ فنی): آمایِش‌پَذیر، سَنجیدَنی

قابِلگی: مانافی، مامایی

قابل مُحاسبه: اُشمُرتیك (فرهنگ پهلوی)، شُمُردَنی

قابل مقایسه، قابل قیاس: سنجیدَنی

قابلَمه: تُرکی، خُوردان، کُماجدان، گَمَج (گویش گیلکی)، کومُوژدون (گویش خوانساری)

قابلمه‌پَز: خُوردان‌پَز، کُماجدان‌پَز

قابلمه‌ساز: خُوردان‌ساز، کُماجدان‌ساز

قابلمه‌کاری: ۱ـ روکِش‌دادَن ۲ـ کوش، کوشِش (معین)

قابلمه‌ای: ۱ـ خُوردانی، کُماجدانی ۲ـ نَر و ماده (= دُگمه قابلمه‌ای، گویش گیلکی)

قابلِ وصول: دریافت‌شُدَنی (معین)

قابِلَة، قابِله در فارسی، مؤنث قابِل: ۱ـ شایَندَك، شایِسته: زَن ۲ـ پایَندان (= ضامِن) ۳ـ شَب‌آیَنده (غیاث‌اللغات) ۴ـ دایه ۵ـ پازاج (برهان)، باراج (آنندراج)، ماناف (برهان)، ماما

قابِلیَّة، قابِلیّت در فارسی: در برخی فرهنگ‌ها پنداشته‌اند که قابِلیّت ساخته‌ی فارسی‌گویان است و قابِلیّة، تازی نیست که برداشتِ نادرستی است ۱ـ شایَندگی (فرهنگ پهلوی)، شایِستگی (لاروس) ۲ـ پَذیرَندگی، پذیرفتَن ۳ـ فَراخوری، دَرخوری ۴ـ تُوان، تُوانِش

قابلیّت اِبطال: در تازی: قابلیّة‌الاِبطال، گُسَست‌پَذیری

قابلیّت احتراق: در انگلیسی: Combustibility، (واژه‌نامهٔ فیزیك)، سوزتُوانی

قابلیتِ ارتجاع: در انگلیسی: Elasticity، (واژه‌نامهٔ تربیت‌بَدَنی)، کِشسانتُوانی

قابلیّت انعطاف: در انگلیسی: Flexibility، (واژه‌نامهٔ تربیت‌بَدَنی)، نَرمِشتُوانی

قابلیت پَذیرش: در انگلیسی: Acceptability، پَذیرُفتگی (واژه‌نامهٔ فرهنگ) پَذیرتُوانی

قابلیّت تبدیل: وَرتِش‌تُوانی

قابلیت تصرُّف: در تازی: قابلیّة‌التَصرُّف، واگُذارتُوانی

قابلیّتِ جَذب: در انگلیسی: Abosorbability، دَرآشام‌پَذیری (واژه‌نامهٔ تربیت بدنی)

قابلیّتِ حَرِکت: در انگلیسی: Motorability، (واژه‌نامهٔ تربیت بدنی)، جُنب‌تُوانی

قابلیّتِ حَلّ: در انگلیسی Solubility، (واژه‌نامهٔ تربیت بدنی)، آبِش‌تُوانی

قابلیّت داشتن: ۱ـ سِزاوار بودن، شاییدَن ۲ـ تُوانِستَن

قابلیّت ذوب: در انگلیسی: Fusibility، (فرهنگ فنی)، گُدازتُوانی

قابلیت قسمت: بَخش‌پَذیری (فرهنگستان)

قابـلیّبت نوســان: در انگلیسی: Vibratility، (فرهنگ فنی)، لَرزتُوانی

قابنــوس: Kapinos، یونـانی تازی گشتـه، شاهتَره، از گیاهان

قابوس: پارسی تازی گشته، کاووس، مَردِ زیبا

قابوق: ترکی، پوست، پوستِه

قابوك = قاپول، بنگرید به قاپول

قابول = قاپول، بنگرید به قاپول

قابَـة: ۱ـ فُراویزَك ۲ـ جوجه‌دار، مُرغـانـه‌ی جوجه‌دار

قابـیل: در انگلیسی: Cain، (فرهنـگ نوین پیوسته) کایِن، نام بَرادر آبِل، Abel

قاپ = قاب، تُرکی، بنگرید به قابِ تُرکی

قاپـول: این واژه در سه ساختار در برهان قاطع آمده و پارسی دانسته شده: غاپـول، غابول، غابوك: ۱ـ ناودان ۲ـ پالانِه، سَتاوَند

قاپ زَدَن، قاپ: ترکی از پارسی، کَپیدَن، در خونِ جگـر، بَسی تَپیدَم ـ تا بوسه ای از لَبَش کَپیدَم (عنصری)،

قاپُق، قَپُق: تُرکی، دارکَدو

قاپَنده: کَپَنده، کِش‌رَونده

قاپُو، قَپُو، قاپی: ترکی، دَروازه (غیاث اللغات)

قاپـوچی، قاپچی: ترکی، دَروازه‌بان، دَربـان (غیاث اللغات)

قاپوچی باشی: دَربان باشی

قاپـودان: برگرفتـه از Capitaine فرانسـوی، دَریادار، ناخُدا

قاپوق، قابوق: ترکی، پوست، پوسته

قاپیدَن: کَپیدَن، کِش‌رَفتَن، رُبودَن

قات: Catha، لاتینی، چایِ تازیکی

قاتِر: ۱ـ زُفت، ژکور (= بخیل) ۲ـ زین، زینِ اُسـتـوار ۳ـ بوینـاك، گوشـت ۴ـ سِپَـرِ خوش ساخت ۵ـ سَخت گیر، بر زَن و فَرزند

قات شُدَن: نادرست نویسی غات شُدَن، زبانزدِ وینرد شیر

قاتِق، قِتِق: تُرکی ۱ـ تُرشی (غیاث اللغـات)، چاشنی ۲ـ نانخورِش ۳ـ ماست

قاتِل: کُشَندِه، اُژاتار، مَرگناك (فرهنگ پهلوی)

قاتِـل أبیه: توت فرنگی درختی (لاروس)، از گیاهان

قاتِل أخیه: سَگ اَنگور، از گیاهان

قاتِل البَقَر: گاوکُش، از گیاهان

قاتل الحیتان: ماهی زَهره، از گیاهان

قاتل الضَفدَع: وَزَغ کُش، از گیاهان

قاتِـل الـکَـلب: کرنـب دَشتی، از گیاهـان (آنندراج)، کَچُله، گیاهی زهردار (برهان)

قاتِل النَّحل: نیلوپَر، از گیاهان (برهان)

قاتِل النَّمر: اَفسَرِ شاهان، از گیاهان

قاتِـلی، که بی سَبَب می کُشد: خیره کُش (برهان)

قاتِلین، (تک: قاتِل): کُشَندِگان

قاتِم: سیاهگون (آنندراج)

قاتِمشلَر: ترکی، آمیخته اَند (غیاث اللغات)

قاتِمـه: ترکی، ۱ـ موی ستور ۲ـ بُزمو، ریسمانِ مُویی

قاتمه ریس: بُزمو ریس

قاتـی، از قاتـمق ترکی: دَرهَم، گَل اَم (گویش نایینی)، گَلِ هَم (گویش تهرانی)

قاتـی پاتـی: دَرهَم بَرهَم، اورشین (گویش گیلکی)

قاتی شُدَن: ۱ـ دَرهَم شُدَن ۲ـ دَرگیر شُدَن

قاتی کَردَن: آمیختن، دَرهَم کَردَن

قاثِم: بَخشَنده (لاروس)

قاج، قاچ: ترکی ۱ـ تَرَک، شِکاف ۲ـ بُرشه (برهان)، بیارِه (آنندراج)، شُتُرَك (گویش تهرانی)، لاهوره (برهان)، پَلك (گویش گیلکی)، کَرْچ، کَرْج (برهان)

قاچاق: تُرکی، گُریزه

قاچاقچی: ترکی، گُریزه گَر

قاچاق شُدَن: دَررَفتَن

قاچاق کَردَن: ۱ـ کِش رَفتَن ۲ـ گُریزه کَردَن

قاچاقی: گُریزَکی

قاچ خوردَن: تَرَك بَرداشتَن

قاچ دادَن: بُرشیدَن

قاچ زین: پیشزین، پیشکوهه

قاچ قاچ: ریش ریش، کَرچ کَرچ

قاچیان: کامیار (فرهنگستان)، نام جایگاه

قاحِب: سُرفه‌ی سَخت (آنندراج)

قاحِف: ۱ـ تَه کاسه خور ۲ـ بارانِ لو رآسا، بارانِ تُند، رَگبار

قاحِل: خُشك

قاحِم: سیاهِ سیر

قاخ: شبِ تار

قاد: اَندازه

قادات، (تک: قادَة: تَك قائِـد): سَرداران، لَشکَر کِشان

قادِح: ۱ـ کَبـودی دَنـدان، کرم خوردگی ۲ـ شِکافِ چوب ۳ـ آك گوی، آك شُمار

قادِحَـة: ۱ـ کرمِ چوب، چوبخوار ۲ـ کرمِ دَندان

قادِر: ۱ـ تُواناك، پَتوك (فرهنگ پهلوی)، تُوانا ۲ـ شایسته ۳ـ چیره

قادِر اَنداز: چیرتیر، کَمانگری که تیر بَر آماج دوزَد

قادِر اَندازی: چیرتیری

قادِر به کار: کُنشمَند (از پهلوی)

قادِر بودَن: تُوانِستَن، تاییدَن (فرهنگ پهلوی)

قادِر سُخَن: سُخَنوَر، زَبان آوَر

قادِر شُدَن: تُوانا گَشتَن

قادِرِ کُلّ: ویسپ تُوان (فرهنگ پهلوی)، هَمه تُوان

قادِرِ مُطلَق: هَرویسپ کَرتار (فرهنگ پهلوی)، تُوانای یَله

قادِرَة، قادِره در فارسی، مؤنث قادِر: بنگرید به قادِر

قادِری: در تازی نیامده، ۱ـ تُوانایی، چیرگی ۲ـ هریك از پیروان عبدالقادر گیلانی ۳ـ جامه‌ی چَسبان

قادِریّه: پیروان عبدالقادر گیلانی که بیشینه‌ی آنان در کردستان زندگی می کنند

قادِس: ۱ـ کشتی ۲ـ گَزیرَکی است در اندلس

قادِسیَّة: پارسی تازی گشته، کادُسی، نام دهی در ایران پیش از اسلام

قادِم: ۱ـ بازگَردَنده ۲ـ سالِ آیَنده (لاروس) ۲ـ پیشرُو (معین)

قادِمُ الاِنسان: سَر، سَرِ آدمی

قادِمُ الرَّجل: پیشزین، پیشپالان

قادِمَة، قادِمه در فارسی، مؤنث قادِم: وَ ۱ـ پیشپالان ۲ـ پَرِ دراز

قادِمَةُ الجیش: پیشروان، پیشسِپاه

قادوس: ۱ـ تَگاوِ آسیاب ۲ـ دول (= دَلو)

قادَة، قاده در فارسی، (تك: قائد): لَشکَر کِشان

قادِیَة: گروهِ اَندَك (آنندراج)

قاذّ: رَنج آوَر

قاذِف: ۱ـ سَنگ اَنداز ۲ـ شترِ پیشرُو

قاذور: پَلید پندار، بَددِل

قاذورات، (تك: قاذورَة): پَلیدی‌ها، آخال

قاذورَة: ۱ـ بَددِل، پَلید پندار ۲ـ جاف، جِندِه، زنِ پَلید ۳ـ بَدخویِ مَردُم گُریز

قاذوف: خُمپاره اَنداز (لاروس)

قاذی: آواره، دوراُفتاده

قاذِیَة، مؤنث قاذِی: وَ ۱ـ گروه اَندَك (آنندراج) ۲ـ نُخُست آیَنده

قار: Carya، لاتینی تازی گشته، گردوی امریکایی

قار، قیر: ۱ـ گَژف، زفت ۲ـ سیاه، تار ۳ـ دوده‌ی زکاب، زَکاب (= مُرکّب که با آن نویسند، لغت فرس)

قار: تُرکی ۱ـ بَرف ۲ـ سِپید

قارّ: ۱ـ روزِ خُنُك (آنندراج) ۲ـ ایستاده، آرام

قاراتاج: یَنبوت، از گیاهان، در فرانسوی Anagyris (= یَنبوت تازی گشته)

قاراسیا: Cerasus، لاتینی تازی گشته، آلبالو

(معین)، از گیاهان

قاراشمیش، قارشمش: تُرکی، دَرهَم بَرهَم

قارُالذّات: به خود ایستا

قارآندود، قارآندوده: گژَف آندود

قاراة: شُلوغ

قارِب: ۱ ـ کَرَجی، بَلَم ۲ ـ آبجوی

قارپوز: ترکی، خَربُزه، از گیاهان

قارِت: ۱ ـ دَله، هَرچه خور ۲ ـ خونمُرده

قارت و قورت: نادرست نویسی غارت و غورت، پارسی است، هِنگامه، غوغا

قارچ: نادرست نویسی غارچ، پارسی است، از گیاهان، سَماروغ (برهان)، خایه‌دیس، چَترِ مار (برهان) دیوکُلا، کارگ (گویش مهابادی)

قارچی غولا: غارچِ کَلاغ، کنارِ سَرگین می‌روید (فرهنگ نایینی)

قارِح: ۱ ـ کَمانِ بی‌زه ۲ ـ دَندانِ گُوالِش، دَر ستور ۳ ـ رَته، پَندُکِ هندی

قارِس: ۱ ـ آبِ فسُرده، یَخ ۲ ـ زَمهَریر

قارِص: ۱ ـ پَشه خاکی ۲ ـ خَرزَهره‌ی کوهی

قارِض: خایَنده، جوَنده

قارِع: ۱ ـ کوبَنده ۲ ـ پِشک‌آنداز

قارِعَة، قارعه در فارسی، مؤنث قارع: وَ ۱ ـ سَختی ۲ ـ رَستخیز

قارماق: قَرماق: تُرکی، چَنگل، نِشپیل

قارمان: قارمون، گارمون: بنگرید به گارمون

قارَن: نادرست نویسی غارَن: ۱ ـ فَرزندِ کاوه ۲ ـ فرزند ونداد هُرمز، از شاهزادگان مازندران

قارِن: شَمشیردار

قارنی یارُوغ: نادرست نویسی غارنی یارُوغ، از گیاهان، بارهَنگ

قارورَة، قاروره در فارسی: ۱ ـ پیشار، پزشک آمد و دید پیشارِ شاه ـ سوی تندرستی نَبُد کار شاه (فردوسی) ۲ ـ شیشه، آوَندِ شیشه‌ای ۳ ـ پیکانِ دراز

قاروره شِناس: پیشارشِناس

قاروره شِناسی: پیشارشِناسی

قارّوقور: نادرست نویسی غارّوغور، پارسی است

قارون: عِبری تازی گشته، در پارسی می‌توان غارون نوشت، نام مردی یهودی که با چهل گَنجَش زیرِ زمین رَفت

قارون شُدَن: داراگَشتَن، تَوانگَر شُدَن

قاره: در برهان قاطع آمده، رُستنی باشد مانند گندنای کوهی، آنندراج آن را پارسی دانسته، غاره، از گیاهان

قارَّة: قارّه در فارسی: کِشوَر (فرهنگ پهلوی)، خُشکسار

قاره بین، قره بینه: بنگرید به کارابین

Carabine

قاری: در تازی نیامده، گَژفی، گَژفگون، سیاه

قارِی: دِه نشین، روستایی (لاروس)

قاریء، قاری در فارسی: ۱ـ نِپی خوان، گورخوان ۲ـ پارسا: مَرد

قارِیَة: ۱ـ سَرنَیزه ۲ـ دَمِ شمشیر ۲ـ مُرغِ باران

قاریوان: پارسی تازی گشته، کاروان (فرهنگ وَصّاف)

قاز: تُرکی از پارسی، غاز، سی، از مُرغابیان

قازّ: دیو (آنندراج)

قاز: نادرست نویسی غاز، پارسی است، پَشیز

قازالاق: نادرست نویسی غازلاخ، پارسی است، از پَرَندگان

قازایاقی، قازیاغی: پای غازی، از گیاهان، زغارچه

قاز سفیدرُخ: در انگلیسی Barnacle goose، خوکَر (گیلکی)

قازسیاه: سِیاشَلَخت (گویش گیلکی)، از مُرغابیان

قازِ شانه به‌سَر: نَفتِه چیره (گویش گیلکی)، کیشیم کوچك، در انگلیسی: Little grebe

قازقان، قزقان، خازغان، غزغَن، کَژغان (برهان): ترکی، پاتیل، دیگِ بزرگ (معین) دیگِ مِسین (غیاث)

قازوزَة: ۱ـ کوزه ۲ـ کاسه ۳ـ شیشه‌ی خُرد ۴ـ تَشت

قازِ هَوایی: سیکانِك (گویش گیلکی)

قاس: اَندازه (لاروس)

قاس: تُرکی، اَبرو

قاساریدس: قانتاریدِس، بنگرید به قانتاریدس

قاسانِیّ: پارسی تازی گشته، کاشانی

قاسِح: ۱ـ دُرُشتباف، سِتبر، جامه ۲ـ سَخت، کَشَن: نیزه

قاسِر: وادارَنده، زبانزد فَرزانی، نیرویی که بیرون اززاد است، چه هماهنگ با نیروی زادی باشد و چه ناهماهنگ با آن

قاسِط: سِتَمکار

قاسِطین، (تك: قاسِط): سِتمکاران

قاسِم: پَخشا، پَخشَنده

قاسم‌آباد: آیرین (فرهنگستان)، نام جایگاه

قاسِمُ الاَرزاق: پَخشای روزی‌ها، روزی بَخش

قاسم الصَّدر: میان پَرده (فرهنگ نوین پیوسته)

قاسِی: سَخت، سیاهدِل (غیاث اللغات)

قاسِیَة: قاسِیه در فارسی، مؤنث قاسِی: وَر ۱ـ تیره و تار ۲ـ زَمینِ نارویا

قاش: ترکی = قاج، قاچ، بنگرید به قاج

قاشانیّ: پارسی تازی گشته ۱ـ کاشانی ۲ـ کاشی، آگورِ کاشی

قاشِب: آکجوی

قاشِر: ۱ـ پَسرُو، اَسپ هنگامِ آوَرد (= مسابقه) ۲ـ پوست کَننده

قاشُق، قاشیق: تُرکی از پارسی، کَفچَك (فرهنگ پهلوی)، کَچه (گویش مازندرانی)، کَنچك (پارسی دَری زرتشتیان)

قاشقِ بزرگِ چوبی: کوگیز (نایینی)، لَکو (فرهنگ نایینی)

قاشق بورَن: تُرکی، کَفچه نون، از پرندگان (برهان)

قاشُق دیم (گویش گیلکی)، کَفچه دیم، دیم در گیلکی «صورت» را گویند

قاشقَری: نادرست نویسی کاشغَری، چینی پَست که در زمان صَفَویان ساخته می شده

قاشُق زَنی: کَفچَك زَنی، بَخشی از آیین چهارشنبه سوری

قاشق ساز: کَفچك ساز

قاشق سازی: کَفچَك سازی

قاشق قاشُقه: در انگلیسی Arrow - head، تیرکَمانِ آبی، از گیاهان آبزی

قاشُقَك: ۱ـ کَفچَك، پِشِل (آنندراج) ۲ـ زَخمه‌ی سَنتور

قاشُقی: ۱ـ کَفچَکی ۲ـ خیارتُرشی ۳ـ گچ تَراش ۴ـ پَسِ گَردَنی

قاشور، قاشورَة: ۱ـ خُشکسال ۲ـ مَردِ بَدشگون ۳ـ پَسرُو، اَسپ

قاش و قُماش: نادرست نویسی خاش و خُماش، مَردُمِ پَست، داس ودلوس (معین)

قاشیّ: پارسی تازی گشته، کاشی، آگورِ کاشی

قاشی: پُرشیانِ بی اَرزِش (پُرشیان = سِکّه)، پَشیزِ هیچکاره (آنندراج)

قاصّ: ۱ـ داستانگوی ۲ـ اَندرزگوی ۳ـ آگاهَنده، پیام‌رسان

قاصِب: ۱ـ نی نَواز ۲ـ گوشتفروش

قاصِد: ۱ـ پَتغاك، پیك (فرهنگ پهلوی)، اَشت (اَوِستایی، بهروز)، اَسك (برهان) ۲ـ چوب شکننده (آنندراج) ۳ـ یازَنده

قاصدِ چَرخ: پیكِ چَرخ، گُواژ: ماه، وَ، خور

قاصِدَك: در انگلیسی: Dandelion، دَندان شیر، از گیاهان

قاصِدی: هوشتِك (گویش مازندرانی)

قاصِر: ۱ـ سَرد، آبِ سَرد ۲ـ دور اَز آب: گیاه ۳ـ خُردسال (لاروس) ۴ـ کوتاه (معین) ۵ـ کوتاهی کننده (غیاث اللغات) ۶ـ نارسا (ذبیح بهروز)

قاصِرات، (تك: قاصِرَة): کوتاهی کُنندگان

قاصِراتُ الطَرف: یکسو نِگر

قاصِرنَظَر: کوتَه بین

قاصِد آمَدَن: ۱ ـ کوتاه آمَدَن ۲ ـ ناتُوان گَشتَن

قاصِـرَة، قاصِـره در فارسی، مؤنث قاصِـر: وَ، پاك چَشم: زَن

قاصِرهمّت: کَم خواه، کَم کوش

قاصِرین، (تك: قاصِر): کوتاهی کُنَندگان

قاصِعاء: سوراخِ کَلاکموش (آنندراج)

قاصِف: ۱ ـ غُرّنده، تَندر ۲ ـ شِکَننده، باد

قاصِـل: ۱ ـ شمشیر بُـرّان (آنندراج) ۲ ـ زبانِ گَزَنده (لاروس)

قاصِم: پیش آمدِ کُشَنده (لاروس)

قاصِی: ۱ ـ دورشَوَنده ۲ ـ دور (غیاث اللغات)

قاصِـیَة، قاصـیه در فارسی، مؤنث قاصِی: وَ ۱ ـ کَرانه ۲ ـ کَلانسال، گوسپَند ۳ ـ گوسپند جُدا از گله

قاضِب: تیغِ بُرّان

قاضِی: پارسی تازی گشتـه، کادیك (فرهنـگ پهلوی)، داوَر

قاضِی الجَبل: آفتاب پَرَست، از جانوران (لاروس)

قاضِی الحاجات: بَرآورنده‌ی نیازها، از نام‌های خدا

قاضِی القُضـاة: از ریشه‌ی پارسی، سَرکادیك، سَرداوَر

قاضی القضاتی: سَرکادیکی، سَرداوَری

قاضـی چَرخ: کادیك چَرخ، داوَر چَرخ، بِرجیس، اورمَزد (= مشتری)

قاضی عَسکَـر: پارسی تازی گشتـه، کادیكِ لَشکَر، سِپَهداوَر

قاضِیَة، مؤنث قاضی: وَ، مَرگ، بیهوشی

قاطّ: نرخِ گِران

قاطاغوریاس: بنگرید به قاطیقوریا

قاطانَنقی: Katanagchê، یونانی تازی گشته، کاسنیِ آسمانگون، از گیاهان

قاطِب: ۱ ـ تُرشروی، مَرد ۲ ـ شیرِ نَر

قاطِبَـة، قاطِبه در فارسی، مؤنث قاطِب: وَ، هَمه، هَمگی

قاطِـر: پارسی سُغـدی، کَرتَـر، غاتِـر، اَستَـر (فرهنگ پهلوی)، بِسُراك، بیسُراك

قاطِر: ۱ ـ شیان، گونه‌ای از خون سیاوشان، از گیاهان ۲ ـ اَنگُم، اُزدوی چکیده، شَلَمِ چکان

قاطِربان: کَرتَر بان، غاتِر بان، اَستَر بان

قاطرچی: کَرتَر بان، غاتِر بان، اَستَر بان

قاطِرَة، مؤنث قاطِر: وَ، کوس (= قَطار، Locomotive)

قاطِرَةَ البُخارِيَّة: کوسِ وَشمی (=قطارِ بُخاری)

قاطِـرَة‌الکَهرُبائیَّة: کوس ِ کَهرُبایی (= قطارِ بَرقی)

قاطِـع: ۱ـ دیوار (لاروس) ۲ـ گاز، دُوکارد (= قیچی) ۳ـ پَروَهـانِ بُرَنـده (پَروَهان = بُرهان) ۴ـ بُرَنـده، شیرِ تُرش، زَبـان گَز (آنندراج) ۵ـ بُرَنـــده، هایَنـــده، هایان (واژه ی اَوستـــایی، ذبیح بهروز)

قاطِعُ الطَّریق: راهزَن

قاطِـع التِمـام: سایه‌بُر، زبـانـزدِ اَنگارش (= ریاضی)

قاطِعُ التَّیار: شاربُر، کلیدِ کَهرُب

قاطِعُ النَزف: خون‌بَند (لاروس)

قاطِـع شُدَن: ۱ـ بُرنده شُدَن، بُرَندگی، دَر رفتار ۲ـ آوَرداشتَن (آوَر = یقین)

قاطِعَة: قاطِعه در فارسی، مؤنث قاطع: وَ، دَندانِ پیشین، دَندانِ گاز

قاطِعیّت: ۱ـ بُرش، بُرَندگی ۲ـ آوَرداشت

قاطِعین: (تك: قاطِـع): بنگـرید به قاطـع، وَ، سَلاك نِشینـان (= مستـأجـرین، بهـره از غیاث‌اللغات)

قاطِن: ۱ـ ماندِگار ۲ـ پَنبه‌کار، پَنبه‌دار

قاطِنات، (تك: قاطِنَة): ماندِگاران

قاطِناتُ مَکّه: کَبوتَرانِ خدایخانه

قاطِنَة: قاطِنه در فارسی، مؤنث قاطِن: بِنگرید به قاطِن

قاطِنین، (تك: قاطِن) ماندِگاران، باشَندِگان (غیاث‌اللغات)

قاطوس: Ketos، یونانی تازی گشته = قطاس، بنگرید به قطاس

قاطون: نوشادُر (برهان)

قاطی = قاتی، بنگرید به قاتی

قاطی پاطی = قاتی پاتی، بنگرید به قاتی پاتی

قاطیقـوریا: قاطیقـوریاس، Ghategoria، یونـانی تازی گشتـه، سُخَنبـار (= مقولات)، زبانزد کَرویز، گُفتارها

قاع: هامون (برهان)

قاعاً صَفصَفا، قاع ِ صَفصَف: هامونِ هَموار

قاعِب: گُرگ ِ زوزه ‌کِش

قاعِـد: ۱ـ سَتَروَن (فرهنگ‌پایه) ۲ـ نِشینَنده ۳ـ جَنـگ نَرَفتـه ۴ـ سُست، تَنبَـل (لاروس) ۵ـ نِهال ِ کویَك

قاعِــدگـی زَن: وَرتَکی (فرهنـگ پهلوی)، دَشتانی

قاعِـدَة، قاعِـده در فارسی: ۱ـ پایه ۲ـ دَستور، آیین، کُواس (= قانـون، برهـان)، دات (= قانـون) ۳ـ بَربَست (= ضابـطه، برهـان) ۴ـ آسـال، بُنیاد (برهان) ۵ـ بُنلاد ۶ـ پایتخت ۷ـ سَتَروَن ۸ـ رَوَند

قاعِـده، در فارسی: دَشتـان، سَرنَمـاز (گویش گیلکی)، بی نَماز (گویش تهرانی)، وَرتَك

قاعدهٔ آروینی: در انگلیسی: Empirical rule (واژه نامهٔ فیزیك)، آیینِ آروینی

قاعِدَةُالسُّفُن: ۱ـ لنگرگاه ۲ـ فرودگاه

قاعِدَةُالشَّرکَة: بنیادنامه

قاعِدَةُ الطائِرات: فرودگاه

قاعِدَةُ المُثلَّث: زیر بَرِ سه گوش

قاعِدَةُ المُجَسَّم: زیر بَر، در چَند رویِگان

قاعِدَةُ المُلك: تَختگاه (آنندراج)، پایتخت

قاعدهٔ جابه‌جایی: در انگلیسی: -Commuta tive law (واژه نامهٔ فیزیك)، رَستَكِ جابه جایی

قاعدهٔ جمع: در انگلیسی: Sum rule (واژه نامهٔ فیزیك)، آیینِ رَمَن

قاعِدَةً، قاعِدَتاً در فارسی: ۱ـ رَوَندی (واژه های فارسی)، به رَوَند ۲ـ به خودی خود

قاعدیّ: بَنَخچی (= قلیائی، آنندراج)

قاعِدین، (تك: قاعده): سَترَوَن‌ها، نَبلان

قاعِف: بارانِ دُرُشت

قاعِلَة: کوهِ بُلَند (آنندراج)

قاغان: قاقان = خاقان، بنگرید به خاقان

قاف: پارسـی تازی گشتـه، کاف، نام کوهی پنداری که گرداگرد جهان را فراگرفته (فرهنگ پهلوی)

قاف: ۱ـ وات تازی، وات بیست و چهـارم در واتگروهِ فارسی ۲ـ موی پُشت گَرْدَن

قاف تا قاف: کاف تا کاف، کَران تا کَران

قافِل: ۱ـ بازگَشتِه ۲ـ پوستِ خُشك شده (لاروس)

قافِلگی: کاروانی، راهی

قافِـلة، قافِـله در فارسـی: کاروان (فرهنـگ پهلوی)

قافِله باشی: کاروانسالار

قافِله زَن: کاروانزَن، راهزَن

قافله سالار: کاروانسالار

قافِله گاه: کاروانسَرا، غوشاد (برهان)

قاف و دال: (کنـایه از مزخـرف و هرزه است، فرهنـگ وصـاف)، (علامت اختصـاری قوی ودلیل، فرهنگ فارسی معین)، ۱ـ هَرزه، هَلَك، چَرَند ۲ـ نیرومند وراهنما

قافور: نیامِ شکوفه‌ی خُرما

قافِی: از پَس رَوَنده، پیرو (معین)

قافِـیَة، قافـیه در فارسـی: ۱ـ پَس ِ گَردَن (لاروس) ۲ـ سَرواده (برهـان)، پَسـاوَنـد، بَساوَند (برهان)

قافیه را باختن: خود را لو دادَن

قافیه سنج: ۱ـ چامه سَنج ۲ـ سَرایَنده

قافیه سَنجی: ۱ـ چامه سنجی ۲ـ چامه سَرایی

قافیه گوی: سرودگوی، سراینده

قافیه ی شایگان: پَساوَند شایگان، واژه هایی را که در پایان واتِ افزوده دارند با واژه های هَسته ای هماهنگ گرفتَن، چون «دلان» را با «زمان» پساوَند کردَن (بهره از آنندراج)

قافیه ی لَنگ: پَساوَند لَنگ، هنگامی که واژه ها برای پَساوَند بَسَنده نباشند

قاق: پارسی تازی گشته، کاك، نانِ کاك (آنندراج از رسالهٔ مُعرّبات)

قاق: ترکی ۱ـ گوشتِ خشك کرده (برهان) ۲ـ پَسرُو، اَسپ ۳ـ اَزهَمه پَس، پَس اُفتاده ۴ـ لاغِر

قاق: پارسی است، غاغ: ۱ـ آوای کلاغ ۲ـ شِلپ، آوای فر ورفتن چیزی در آب

قاقا: پارسی است، غاغا، گاگا (برهان)

قاقاله خُشکه: تکیده، نَزار

قاقالیا: Cacalia ، یونانی تازی گشته، بنگرید به ککالیه

قاقالیس: یونانی تازی گشته؟، تُخم گَزَردَشتی

قاقالیلی: پارسی است، غاغالیلی، شیرینی کودکانه

قاقان: ترکی = خاقان، بنگرید به خاقان

قاق شُدَن: ۱ـ پَس اُفتادن اَسپ ۲ـ بُزآوردَن، بَدآوردن ۳ـ کژرفتنِ تیر

قاقُلَتین، (تك: قاقُلَة): دُواَلاچی سُرخ و سفید (غیاث اللغات)

قاقُلَة، قاقُله دَر فارسی: لاچی، اَلاچی (برهان)، سایه پَرورد (آنندراج)، در برخی از واژه نامه ها قاقله را هِل یا هیل دانسته اند، در بُرهان این دانه ی گیاهی همگون با هِل است ولی بزرگ تر از آن

قاقُلهٔ صغار: شوشمیر (برهان)، از دانه‌های گیاهی

قاقُلهٔ کبار: هِلِ سَرَندیبی

قاقُلی: قبطی تازی شده، شورگیا

قاقُم: پارسی تازی گشته، کاکُم (فرهنگ پهلوی)، دَلِه (برهان)، آس (آنندراج)، از جانوران، از آن روی که کاکُم، سپید است روز را نیز «قاقُم» گفته اند.

قاقم پوُش: کاکُم پوش، گُواژ: سپید پوش

قاقُم نمای: کاکُم نمای، گُواژ: روشَن، روشنایی

قاقوس: یونانی، مَچَك، مِژو (= عَدَس)

قاقی: از ریشه ی پارسی، کاکی، نانِ کاکی

قاقیا: کاهیده ی اَقاقیا، بنگرید به اَقاقیا

قال: ۱ـ گوینَده (آنندراج) ۲ـ گُفتار (لاروس) ۳ـ جَرَندگوی: مَرد ۴ـ سِتیغ ۵ـ بوته ی زَرگَری، بوته

قالِب: یونانی تازی گشته (معین)، پارسی تازی گشته، از کَرپ یا کارپ اوستایی (بهروز)، ۱ـ

شوکه (برهان) ابزارگونه ای که بیرون یا درون چیزی نهند که ریخت آن را دِگَرکُند ۲ـ تِپَنگ (برهان) ۳ـ پیکَر (برهان) ۴ـ تَن، والاد (برهان)

قالِب: غوره ی خُرما، که رنگ انداخته باشد،

قالِب اوطی (گویش گیلکی)، کُلایَتَك، کُلاشوکِه

قالِب تُهی کَردَن: تَن تُهی کردن، جان سِپُردَن

قالِب دائمی: Permanent Shuttering در انگلیسی (فرهنگ فنی)، کَرپ پایا

قالِب ریزی کَردَن: کاریدَن (فرهنگ پهلوی)

قالِب زَدَن: تاشیدَن (فرهنگ پهلوی)

قالِب زَننده: تاشیتار (فرهنگ پهلوی)، یَتَك زَن

قالِب زَنی: تاشیش (فرهنگ پهلوی)، تاشِش

قالِب ساز: برهنیتار (فرهنگ پهلوی)، ۱ـ یَتَك ساز ۲ـ مُهرکَن

قالِب سازی: ۱ـ یَتَك سازی ۲ـ مُهرکَنی

قالِب طاق: خوارِه (برهان)

قالِب فیرشیکا (گویش گیلکی) = قالِب اوطی، بنگرید به قالِب اوطی

قالِبَك: مُهرَك، ابزارنگارگری بر پارچه

قالِب کار: خوارِه گَر

قالِب کاری: خوارِه گَری

قالِب کَردَن: چِپاندَن، بُزگِرِفتَن

قالِبَك زَدِه: مُهرَك زده، خامِه کار

قالِبَك زَن: مُهرَك زن، خامِه کارساز

قالِب کَفش: شوکه‌ی کَفش، یَتَكِ موزه

قالِب گیر: یَتَكِ گیر، کَرپ گیر

قالِب گیری: یَتَك گیری، کَرپ گیری

قالِبی: ۱ـ یَتَکی ۲ـ چِپاندَنی

قالپاق، قَلپاق: تُرکی، دَر تُرکی به کُلاهی گفته می شود که پَشم آن باز نشده باشد: وُستول (گویش گیلکی)، خودَك، در خودرو

قالپاق چی: ترکی، وُستولدوز

قالپاق دُزد: وُستول دُزد

قالتاق: تُرکی، زین، زینِ اَسپ

قالتاقچی: ترکی، زینگَر

قالچاق: دَرگیری، سِتیزه

قالچاق شُدَن: دَرگیرشُدَن، سِتیزیدَن

قالچاق کَردَن: ۱ـ فَریادکَردَن ۲ـ سِتیزیدَن

قالِس: هَراشَنده (ـ کسی که قی کُنَد)

قالِش: در آننـدراج آمده و پارسی دانسته شده، برابر با دوست

قالِص: ۱ـ آبفَشان ۲ـ سایه‌ی کَم

قالِع: بَرکَننده

قال قال: گفت و گوی، ستیزه، دَرسُخَن

قال کَردَن: ۱ـ تَرانه خواندَن ۲ـ هَیاهوکَردَن ۳ـ

گَپ زَدَن

قال گُذاری: ۱ـ کاشتَن، کسی را ۲ـ گُداختَنِ زَر

قال گذاشتَن: ۱ـ کاشتَن، کسی را، چشم به‌راه گذاشتن ۲ـ گرفتار کردَن، دیگری را

قال مقال: ۱ـ گفت‌وگوی بسیار (غیاث اللغات) ۲ـ هیاهو

قالِنجَه: تُرکی ۱ـ کَبوك (=فاخته) ۲ـ کَشکَرَك (=عکه، عقعق، برهان)، از پَرَندگان

قالوس: پارسی تازی گشته، چالوس، شهرکی است در مازندران (فرهنگ عمید)

قالوسی: غالوسی، چالوسی، نَوایی در خُنیای باستانی ایران

قالَة: قالَت در فارسی، (تك: قائل): گویَندگان (آنندراج)

قالة، قالَت دَر فارسی: گُفتار (معین)

قاله قاله: قال قال، بنگرید به قال قال

قالی: واژه‌ی پارسی است، معین آن را برگرفته از گالیگولا می‌داند که امپراتور خونخوار روم بوده است، بوب (صحاح الفرس)، مافوره (گویش مهابادی)، خالی (ناظم الاطباء)، تَنبَسه (برهان)، شادوَرد، غالی

قالی باف: غالی باف، بوبگَر

قالی بافی: غالی بافی، تون کَردَن (مهابادی)

قالی تکان دادن: گُلانیدَن (برهان)، غالی تکان دادَن

قالیچه: بوبَك، غالیچه

قالی شوی: بوب شوی، غالی شوی

قالی شویی: بوب شویی، غالی شویی

قالی فروش: بوبفروش، غالی فروش

قالی فروشی: بوبفروشی، غالی فروشی

قالین: غیاث اللغات این واژه را ترکی و برابر با قالیچه دانسته، در استان پارس نزدیك به جهرم شهری است به نام غالینی که از دیر بازمردم آن بوب می بافته اند، گمان می رود که غالی و غالین هردو پیوندی با نام این شهر داشته باشند، درباره‌ی کجایی بودن واژگان قالی و قالین فرهنگ معین خاموش است ولی این واژگان را برگرفته از قالیقُلا دانسته

قالیِ نفیس: بوپ (فرهنگ پهلوی)

قالیوبسیس: Galeposis ، لاتینی تازی گشته، گَزَنه‌ی سُرخ، از گیاهان

قام: از قائِم، بنگرید به قائِم

قام: تُرکی، مغولی، جادُوگَر

قامات، (تك: قام): رَمَن به شیوه‌ی تازی از واژه‌ی مغولی، جادوگَران

قامات: (تك: قامَة)، بُرزها، بالاها

قاماریون: Gamarion ، یونانی تازی گشته =

قاتل ابیه، توت فرنگی درختی، از گیاهان

قامبوره: نادرست نویسی غامبوره، کاغذِ نازکِ چاکدار که از لرزشِ آن آوایی بَرآید (گویش نایینی)

قامَت کَردَن، قامَت بَستَن، قامَت زَدَن، قامَت گُفتَن: دَر نَماز آمدن، بر در مسجد گذاری کن که پیش قامتت ـ در نماز آیند، آنهایی که قامت می کنند (اوحدی)

قامَت سزا: نَمازسزا، سزاوار نیایش، پَرستیدَنی

قامِع: ۱ـ شِکَننده ۲ـ خوارگَرداننده ۳ـ کوبَنده (آنندراج)

قاموس: پارسی تازی گشته (فرهنگ عربی، فارسی، لاروس)، غاموس، ۱ـ مغاکی، در فرانسوی Abyssal، دورتَکِ دَریا ۲ـ فرهنگ واژه ها، واژه نامه

قامِه: پارسی است، غامه، از گُل های خاتَمکاری

قامَه: ترکی، دشنه‌ی گُرجی

قامَة، قامَت در فارسی: ۱ـ بُرز (واژه نامَك، نوشین)، بالا (گویش نایینی) ۲ـ چَرخ چاه، ریسمان و غِر غِره ۳ـ بَرخاستَن

قامَة، (تك: قائِم): پایاها

قامیش، قَمیش، غامیش: ۱ـ نَی ۲ـ نَیِستان

قامیش گُذاشتن: دَردِ سَردادَن

قامیشله: ترکی، نَیِستان (فرهنگستان)، نام جایگاه

قان: ترکی از پارسی، خون (غیاث اللغات)

قان: پارسی تازی گشته غان، توس، از گیاهان

قانِب: ۱ـ پیك ۲ـ گرگِ زوزه کِشَنده (لاروس)

قانِت: ۱ـ پَرهیزگار (لاروس) ۲ـ فرمان بَرَنده ۳ـ نیایِشگَر ۴ـ خاموش (آنندراج)

قانتاریدس: Kantharos، یونانی تازی گشته، مَگَس اِسپانیولی (معین)

قانِتین، (تك: قانِت): خاموشان، فرمان بَرَندگان (آنندراج)، نیایشگَران، پَرهیزگاران

قانجاق: ؟، در انگلیسی: Gagger (فرهنگ فنی)، بَست

قانجان: ؟، در انگلیسی: Arbor، (فرهنگ فنی)، سُنبه

قانِز: شِکارگر

قانِسَة: اَندرونه‌ی مُرغ

قانِص: شکاری (آنندراج)

قانِصَة، مؤنث قانِص: وَ، اَندرونه‌ی مُرغ، چینه‌دانِ پَرَنده (لاروس)

قانِط: خُشك (لاروس)

قانِع: ۱ـ خواهَنده‌ی فروتن ۲ـ مُزدور (لاروس) ۳ـ بَسَندکار (قابوسنامه)، خرسَند،

به بهره ی خویش (آنندراج)، کَم خواه

قانِع شُدَن: خرسَند گشتَن، خرسند شدن، به بهره ی خویش، کَم خواستن

قانِعین، (تك قانِع): بَسَندکاران، کَم خواهان، مُزدوران

قانِفت = کامِفت، بنگرید به کامِفت

قانون: برگرفته از اُرگانون Organon ، یونانی تازی گشته، کَنّار (فرهنگ پهلوی)، چَغانه (برهان)، از سازها

قانون: برگرفته ازKanón ، یونانی تازی گشته، دات، داتَك، رَستَك (فرهنگ پهلوی)، آسا (برهان)، فَرسار (= قوت عَدل)، این واژه نخستین بار در فرهنگ انجمن آرای ناصری آمده و آنندراج نیز آن را آورده است، واژه ی دساتیری نیزنیست، آتین (از اوستایی)، کواس (برهان)

قانوناً: داتیها (فرهنگ پهلوی)، آیینی (واژه های فارسی)

قانون اَثَر جرم، در انگلیسی Law of mass action (واژه نامهٔ فیزیك)، رَستَكِ کُنِش غُند

قانون اَنجُمَنی: در انگلیسی Associative law (واژه نامهٔ فیزیك)، رَستَكِ اَنجُمَنی

قانون بازتاب: در انگلیسی Law of reflection (واژه نامهٔ فیزیك)، رَستَكِ بازتاب

قانونِ بَد: دُشداتی (فرهنگ پهلوی)، دُژداتَك

قانونِ بقا: بنگرید به قانونِ پایستگی

قانون پایِستِگی: در انگلیسی Conservation law (واژه نامهٔ فیزیك)، رَستَكِ پایِستِگی

قانون تنازُعِ بَقا: رَستَكِ پَرکاسِ هَست (پَرکاس=تنازع، بهروز)

قانون تَناوُبی عَناصِر: در انگلیسی Periodic law (فرهنگ فنی)، رَستَكِ پَستایِش

قانون تَنش اپتیکی: در انگلیسی Stress - optic law (واژه نامهٔ فیزیك)، رَستَكِ تَنِش دیدی

قانون توان چهارم: در انگلیسی Fourth power law (واژه نامهٔ فیزیك)، رَستَكِ تُوان چهارُم

قانون توزیع: در انگلیسی Distribution law (واژه نامهٔ فیزیك)، رَستَكِ پَخشِش

قانون توزیع پَذیری: در انگلیسی Distributive law (واژه نامهٔ فیزیك)، رَستَكِ پَخشِش پَذیری

قانون جابه جایی در انگلیسی Commutative law (واژه نامهٔ فیزیك)، رَستَكِ جابه جایی

قانون جاذبه: رَستَكِ گِرانِش

قانونچه: کَنّارَك، از سازها

قانوندان: داتَکدان، آسادان

قانون دانی: داتَکدانی، آسادانی

قانون زَن: کَنّارزَن، چَغانه نواز

قانون شرکت پذیری: در انگلیسی Associative law (واژه نامهٔ فیزیك)، رَستَكِ اَنجُمَنی

قانونِ شِکَستَن: سِپُختَن (فرهنگ پهلوی)، آساشِکَستَن

قانونِ عَکس مَجذور: در انگلیسی Inverse-square law (واژه نامهٔ فیزیك)، رَستَكِ وارونِ توان دو

قانونِ کُنِش واکُنِش: در انگلیسی Action-reaction law (واژه نامهٔ فیزیك)، رَستَكِ کُنِش واکُنِش

قانونِ گاز کامِل: در انگلیسی Ideal gas law (واژه نامهٔ فیزیك)، رَستَكِ دَمه ی هَنگَرت (بهره از فرهنگ پهلوی)

قانون گُذار: دات آراستار (فرهنگ پهلوی)، داتگُذار

قانون گُذارِ نخست: پیشدات (فرهنگ پهلوی)، پیشداد

قانون گُذاری: دات آراستاری، داتگُذاری

قانونِ گِرانِش: در انگلیسی Law of gravitation (واژه نامهٔ فیزیك)، رَستَكِ گِرانِش

قانون گوی: داتگوی

قانون لختی: در انگلیسی Law of inertia (واژه نامهٔ فیزیك)، رَستَكِ لَختی، رَستَكِ ناکاری

قانون متوازی الاضلاع: در انگلیسی Parallelogram law (واژه نامهٔ فیزیك)، رَستَكِ هَمسو بَران

قانونِ مُشتَق گیری زنجیره ای: در انگلیسی: Chain rule of differntioation (واژه نامهٔ فیزیك)، رَستَكِ شاخه گیری زَنجیری

قانونِ مقیاس بَندی: در انگلیسی: Scaling law (واژه نامهٔ فیزیك)، رَستَكِ نَرده بَندی

قانون نامه: داتَك نامه، آسانامه

قانون نرده بَندی: در انگلیسی: Scalinglaw (واژه نامهٔ فیزیك)، رَستَكِ نَرده بَندی

قانون نویس: دات نِویس، آسانِویس

قانون نِویسی: دات نِویسی، آسانِویسی

قانونِ همپاری کلاسیك: در انگلیسی: Classical equipartition law (واژه نامهٔ فیزیك)، رَستَكِ هَمپاری تَرادادی

قانونیّ: قانونی در فارسی: داتیك، داتیکان (فرهنگ پهلوی)، آساییك

قانونی: کَنّاریك (فرهنگ پهلوی)، چَغانه زَن

قانی: ترکی از پارسی، خونی، خونین

قانی: تازی از پارسی، خونی، خونین، سُرخ

قان یوخمَز: ترکی، پَنادِه (فرهنگستان)، نام جایگاه

قاوَرد: نادرست نویسی غاوَرد، گاوَرد

قاولوغ: ترکی، کیسه، اَنبان

قاوَند: پارسی تازی گشته (لاروس)، غاوَند (= قِرلی)، از پرندگان

قاوَندِی: پارسی تازی گشته، گاوَندی، پیهِ بَسته‌ی گاو

قاووت، قاوت، قاود، قائوت: ترکی؟ آرده (گویش گیلکی)، کَبیده (ذبیح بهروز)

قاوون: ترکی، خَربزه، از گیاهان (معین)، لاتینی تازی گشته، دَستَنبو (لاروس)

قاوِی: ۱- گیرَنده (آنندراج) ۲- جای تُهی

قاوِیَة، قاویه در فارسی، مؤنث قاوِی: وَ ۱- سالِ کَم باران ۲- گُرُسنه، شُتُر (لاروس) ۳- خایه

قاه: پارسی تازی گشته، گاه، پایه

قاه: زیست با ناز، فراخ‌زیستی ۲- اَرزانی (آنندراج)

قاهِر: ۱- بُلَند، کوه (لاروس) ۲- شِکَننده‌ی کام‌ها (معین) ۳- چیره

قاهِرَة، قاهِره در فارسی، مؤنث قاهِر: وَ ۱- پایتختِ مِسر ۲- شِتابزَدگی ۳- آغازِ هَرچیز ۴- سَرسینه

قاهِرین، (تک: قاهِر): چیرگان

قاهِریّة، قاهِریّه در فارسی: آردینه‌ی اَنگلبینی

قاه قاه: بر گرفته از قَهقَهه، بنگرید به قَهقَهَة و قَهقاه

قاه قاه خندیدَن: بُلَند خندیدَن

قاهِی: ۱- فَراخزیست، خوش زیست: مرد ۲- تیزرُو (آنندراج)

قائِبَة: مُرغانه، تخمِ مُرغ

قائِت: بخور و نمیر، روزی اَندَك

قائِد: ۱- کورکِش (= عَصاکش کوران) ۲- فَردوم (بهروز)، سَردارِ سپاه (بهره از غیاث اللغات) ۳- فرمانده سپاه، به شماره‌ی سَد در روم (بهره از لاروس) ۴- پیش کشنده‌ی ستور (بهره از معین) ۵- پیشوا ۶- دنباله‌ی هَفتورَنگِ مِهین (= بنات النعشِ کُبری)

قائِظ: ۱- روزِ گَرم ۲- چِلّه‌ی تابستان (لاروس)

قائِف: ۱- چهره شناس ۲- پَی شناس، پَی بُر (معین)

قائفین، (تك: قائِف): چهره شناسان، پَی شناسان

قایِق: تُرکی، ناو، این واژه را فرهنگستان برابر کشتی جنگی نیز نهاده، بَلَم (گویش خوزی)، کَرجی، لاکِم (گویش مازندرانی)

قایِق آماده: در انگلیسی Night boat (واژه نامهٔ دریانوردی)، شَبناو

قایق بالابَرِ چَرخِشی: در انگلیسی: Radial davit (واژه نامهٔ دریانوردی)، بالابَرِ چَرخِشی

قایق بالابَرِ گِرانِشی: در انگلیسی: Gravity davit (واژه نامهٔ دریانوردی)، بالابَرِ گِرانِشی

قایق پارویی: در انگلیسی: Pulling boat (واژه نامهٔ دریانوردی)، کَرَجی پارویی

قایق تَرابَری: در انگلیسی Seaboat (واژه نامهٔ دریانوردی)، ناوچه‌ی تَرابَری

قایقِ تَک‌پاروزَن، در انگلیسی: Single - banked boat (واژه نامهٔ دریانوردی)، تَک پارویه

قایقچی: تُرکی، بَلَمران، توتَنران، کَرَجیران

قایق دوپاروزَن، در انگلیسی: Double - banked boat (واژه نامهٔ دریانوردی)، دوپارویه

قایق ران: بَلَمران، لاکِمران، پَچو وِر (گویش سیستانی)

قایق رانی: بَلَمبرانی، کَرَجیرانی، پَچووی (گویش سیستانی)

قایق روی آب رو: در انگلیسی Hydroplane (واژه نامهٔ دریانوردی)، آب پیما

قایق سَوار: بَلَمسَوار، ناوسَوار

قایق سَواری: بَلَمسواری، ناوسَواری

قایق موتوری: در انگلیسی: Power boat (واژه نامهٔ دریانوردی)، خودآب رو

قایق موج سوار: در انگلیسی: Surf boat (واژه نامهٔ دریانوردی)، کوهه ناو

قایقِ نجات: در انگلیسی: Life boat (واژه نامهٔ دریانوردی)، زیناو، این واژه را به‌جای Life raft انگلیسی نیز می توان به کار بُرد

قایقِ هُجومی: در انگلیسی: Landing craft raiding تازناو

قائِل: قایِل در فارسی ۱ـ سُخَنگو ۲ـ روزخواب، نیمرُوز خواب ۳ـ خُستوان (= اِقرار کننده) ۴ـ باوَردار

قائِلات، (تک: قائِلَة): سُخنگویان، نیمروزان، خواب های نیمروزی

قائِلَة، قائِله در فارسی، مؤنث قائِل: ۱ـ نیمروز ۲ـ خوابِ نیمروزی

قایِم: دَر فارسی، پِنهان

قائِم، قایِم در فارسی: ۱ـ ایستاده، بَرپای ـ پایا (برهان) ۳ـ مالَنده، مالِشگر ۴ـ بُلَند، آوای بُلَند

قائِمُ الزاوِیَة، قائِم الزاویه در فارسی: راست گوشه

قائِمُ الزَّوایا: راست گوشِگان

قائِمُ العَین: نابینا، در پارسی به کسی که چشم دارد و نمی بیند، نابینا گویند

قائِمُ اللَیل: شَباره (جهانگیری) شَباز

(برهان)، شَب زنده دار

قائِمُ الماء: دِژآب، آب انبارِ پایه دار

قائِمُ المَسّاح: گوشه یاب

قائِمُ النّار: نَسوز

قایم اَنداز: ۱ ـ شَترَنگ باز چیره ۲ ـ مَنگیاگَرِ بی هَمال

قایم بازی، قایم باشَك: سَرمامَك (برهان)، چون طفل دگر برون بتازم ـ سَرمامَكِ آرزو ببازم (تحفة العراقین)

قائم بِذات، قائِم بالّذات: ایستا به خود (دانشنامۀ علائی)

قائم بِغَیر: ایستا به جُز

قائِم بِنَفس: ایستا به خود

قایم کاری: اُستُوارکاری

قایم کَرِدَن: ۱ ـ اَفراشتَن، به پا داشتَن ۲ ـ اُستوارکَردَن ۳ ـ پِنهان کَردَن

قایم ماندَن: اُستوارماندَن، بَرجای ماندَن

قائم مقام، قایم مقام در فارسی: ۱ ـ جانشین ۲ ـ فَرماندار (لاروس)

قائِمَة: قائِمه در فارسی مؤنث قائِم: وَ ۱ ـ راستایی (برهان) ۲ ـ پای ستور ۳ ـ دَسته، دسته ی تیغ ۸ ـ پادیر، تیری که زیر آسمانه یا دیوار شکسته نِهَند ۹ ـ سیاهه ۱۰ ـ تَرازنامه

قائِمه زَدَن، قایمه زَدَن: پادیر زَدَن

قائِمیَّة: فَرمانداری (لاروس)

قائِن: پارسی تازی گشته، کایِن، نام شهری است

قائِنات: از ریشه ی پارسی، شهرستان کایِن

قاین، قائِن: ترکی ۱ ـ برادرشوهر ۲ ـ برادرزَن (غیاث اللغات)

قَبّ: ۱ ـ گریبان ۲ ـ سوراخِ چَرخ ۳ ـ مَرد ۴ ـ گَشنِ نژاده ۵ ـ مِهتَر، بزرگ تر ۶ ـ نَرینه، جانور

قِبّ: ۱ ـ مِهتَر، بزرگِ مَردُم ۲ ـ دُمغازه، استخوان دُنبالچه

قُب: پارسی تازی گشته، کُپ، اندرون دهان (برهان)

قَباء، قَبا در فارسی: پارسی تازی گشته، کَپاه (فرهنگ پهلوی)، جامِه (برهان)، واژه ی جامه در صحاح الفرس برابر با کوزه ی مِی آمده

قَبّاء: لاغرمیان، زَن (آنندراج)

قبااَرخالِقی: کُهَنجامه خَر

قِباب: (تك: قُبَّة): رازها، مَهچه ها

قبابَستَن: ۱ ـ کَپاه بَستَن، کَپاه پوشیدَن ۲ ـ آماده گَشتَن

قَبابسته: ۱ ـ کَپاه بسته، جامه پوشیده ۲ ـ آماده

قَباپوستین: کَپاه پوستین

قَباپوش: کَپاه پوش

قَباچای، قَباچِه: کَپاهچِه

قُباح: زشت گردیدَن

قِباح، (تک: قبیح): زِشت ها، زِشتان

قَباحَة، قَباحَت در فارسی: ۱ـ زشتی ۲ـ رُسوایی

قَباحَت داشتن: زشتی داشتن، زشت بودَن

قَباد: پارسی است، کَوات، کَوات، غُباد: ۱ـ از نام‌ها ۲ـ گونه ای ماهی (فرهنگ پهلوی)

قُبادان، قُبادیان: کَواتان، کَوادان (فرهنگ پهلوی)، نام شهری در خراسانِ بزرگ

قبادوز: کَپاه دوز، جامه دوز، دَرزیگَر

قُبادیانی: کَواتانی، کَوادیانی

قَباراستا، قَبا راسته: کَپاه راستِه، بازاری

قَبّاریس: قَبارّیش: Ghabbaris ، لاتینی تازی گشته، کَبَر، از گیاهان

قَبازَر: کَپاه زَر، زرّین جامه

قَبازِرِه: کَپاه زِرِه، کژآکَند، غژاکَند

قَبازره زَدَن: در این سروده ی خاقانی: گردون قبا زره زده بر انتقام مرگ ـ مرگش ز راه درزِ قبای، اَندر آمده، کَپاه زِره زَدَن، سینه چاک کردن

قَباسوخته: کَپاه سوختِه، اندوهگینِ شادنما

قَباسِه چاکی: کَپاه سه چاکی، آنان که کَپاه دراز پوشَند

قَباسَة: تیزگشنی

قُبّاط: شکرینه (آننداراج)

قَبّاع: ۱ـ خوک ۲ـ بَددِل (آننداراج) ۳ـ تَرسو (لاروس)

قُباع: ۱ـ آیینه‌ی فَراخ ۲ـ خارپُشت ۳ـ گول: مَرد

قَباق، قَپاق، قَبَق، قَپَق، قاپُوق: دارآماج، چوبی بُلَند که در میدان برافرازند و بالای آن اَنگله ای زَرّین بیاویزند و سواران آن را نشانه گیرند و هرکس که تیر از اَنگله گُذَرانَد، اَنگله از او باشَد

قَباق افکندن: ۱ـ اَنگله اَفکَندن ۲ـ به آماج زَدَن

قَبا کَردَن: کَپاه کَردَن، چاک کردنِ جامه، گریبان دَریدَن

قَباکَندَن: کَپاه کَندَن، جامه کَندَن، آماده شُدَن

قَباگرداندن: کَپاه گرداندن، جامه دِگَر کَردَن

قِبال: ۱ـ دَوال کَفش (آنندراج) ۲ـ بَرابَر (مبین)

قَبالات، (تک: قَبالَة): تَرزِدگان، نَورده ها

قَبالِجات، (رَمَن نادرست از قَبالَة): تَرزِدگان، نَورده ها

قَبالَة، قَبالِه در فارسی: تَر زَده (= قباله باشد، صحاح الفرس)، تَرزِه (برهان)، نَورده (قباله و سجل را گویند، بُرهان)

قباله پیچ: نَورده پیچ، شالی که کابین نامه را در آن پیچند و به خانه‌ی اَرُوس فرستند

قَبالهٔ مُستغل: چاک (برهان)

قَباله نامچه: تَر زَده، نَورده

قَبـالـه‌نِویس: چَکـاك (صکـاك، برهـان)، چاکنِویس

قَبّـان: پارسی تازی گشتـه، کَپـان (برهـان)، ترازوی تک پِلّه، در یونانی نیز Kappan است

قَبانَمد: کَپانَمد، کَپاه نَمد، بالاپوش نَمدی

قَبانو کَردَن: کَپاه نو کَردَن ۱ـ جامه نو کردن ۲ـ گوشتِ نوآوَردَن

قَبّانِیّ: پارسی تازی گشته، کَپّانی، تَرازودار

قَباه: نادُرُست نویسی کَپاه

قَبـای جلوبـاز و آستین کوتـاه: دَرلیك، دَرلَك (برهان)

قَبـائِـح، قَبـایِح در فارسی، (تك: قبیحَـة): زشت‌ها، زشتی‌ها

قَبای راه: کَپاه راه، جامه‌ی راه

قَبای راه راه: کَپاه راه‌راه، جامه‌ی راه‌راه

قَبای زَربَفت: کَپاهِ زَربَفت: ۱ـ جامه‌ی زَربَفت ۲ـ گُواژ: آسمانِ بی اَبر

قَبای کَتانی: کَپاه یانه، توزی (برهان)

قَبـای کَج: کَپاهِ کَج، جامه‌ی کَج، جامه‌ای که بَند آن سوی چَپ بُوَد (بهره از آنندراج)

قَبای کُحلی: کَپاه سُرمه‌ای، گُواژ: آسمان

قَبـائِـل: قَبـایل در فارسی، (تك: قَبیلَة): هَمنیاکان، دوتاکمانان

قَبائِلُ الرأس: اُستخوانهای سَر

قَبائِلُ الطَّیر: دَسته‌های پَرندگان

قَبـایی زِرِه: کَپـاهـی زرِه، غژآکَنـد، پَشیزه (پژوهش واژه‌های سُریانی)، یکی پیکر بسانِ ماهـی شیم ـ پَشیزه بر تَنَش چون کوکب سیم (ویس ورامین)

قُبَب، (تك: قُبَّة): رازها، مَهچِه‌ها

قُبتُر: کوتَه بالا

قَبج: پارسی تازی گشته، کَبك (برهان)

قِبچـاق: تُرکی، نام دَشتی است در ترکستـان، گُواژ: بیباك (غیاث اللغات)

قُبچور، قُبجور، قوبچور: ۱ـ باز ۲ـ ساوسُتور

قُبح: ۱ـ زِشتی، گَستی (برهان) ۲ـ رُسوایی ۳ـ بَدکاری

قُبحِ مَنظَر: زشت‌رویی

قَبـر: سُریانی تازی گشتـه (پژوهش واژه‌های سریانی) ۱ـ در گور کَردَن (آننـدراج)، چال کَردَن (گویش تهـرانی) ۲ـ گور (برهـان)، دَخمه

قُبَّر: چَکاوَك، از پرندگان

قِبر: داغِ کِرم، دَرچوب

قِبـراق: تُرکی از پارسی، گُوبـراك (فرهنگ پهلوی)، چابُك

قَبـرِستـان: دَخمـاکِستـان (فرهنگ پهلوی)،

مَرغَزَن (برهان)، گورِستان

قَبرِسلامی: گوربَها

قُبـرُس: Cuprosa ، یونـانی تازی گشته، مِسِ ناب

قُبـرِسیّ، قِبرِسی در فارسی: غِبرِسی، وابسته به گَزیرکِ غُبرِس

قَبـرُغـه: ترکی ۱ ـ پَهلو ۲ ـ اُستخـوانِ پَهلو (غیاث اللغات)

قَبرکَن: گورکَن

قَبرکَنی: گورکَنی

قَبـرِ کوهـانی: گورِ کوهـانی، گوری که چون پُشته سازَند

قَبرگاه: آرامگاه، گورگاه

قَبــرِ قُبّـه دار، قَبـرِ گُنبـدی: گوراب، گورابـه (برهان)

قُبَّـرَة، قُبَرّه در فارسی: ۱ ـ چِکاوَک، چاوَک، ژوله (برهـان)، از پَرَنـدگان ۲ ـ سُرخـاب (غیاث اللغات)

قِبـز: ۱ ـ کوتَـه بالا ۲ ـ زُفت (= بخیـل) ۳ ـ فرومایه

قَبس: ۱ ـ آتَش گِرفتَن ۲ ـ سودگِرَفتَن ۳ ـ سوددادَن

قِبس: ریشه، نژاد

قَبَس: ۱ ـ اَفرازه (= شعله) ۲ ـ پاره آتش

قَبص: ۱ ـ گرفـتَـن، با سَرانـگـشـتـان ۲ ـ شادمانیدَن

قِبص: ۱ ـ ریشه، نژاد ۲ ـ اَنبوهِ مَردُم، شماره‌ی بسیار اَز مَردُم

قَبَص: ۱ ـ بُزُرگ سَر ۲ ـ جِگَر دَرد ۳ ـ شِکَمدَرد

قَبصاء: تارَکِ بَرآمده، کَلّه‌ی گُنده

قَبصَة: ۱ ـ مَلَخ ۲ ـ بَرگرفته، با سَرانگشتان

قَبض: ۱ ـ به پنـجـه گرفـتـن ۲ ـ گِرفتِگی ۳ ـ دَست کشیدَن، بازایستـادَن از گرفتن چیزی (آنندراج) ۴ ـ تُند راندَن (لاروس) ۵ ـ تُرُنجیده کَردَن، تُرُنجاندَن ۶ ـ از آنِ خود کَردَن ۷ ـ چیرگی نمودَن ۸ ـ پَلید خُشکی

قَبَض: ۱ ـ شِتـاب، شتابزَدگی ۲ ـ دَریافت شُده ۳ ـ پَروه (= غنیمت): پیش از بَخش

قَبضان: شَسَن پا، گونه‌ای ناخن پَریان

قَبضِ خاطِر: مَلالَتِ خاطِر: پَخسیدِگی (پَخس، پژمرده بُوَد از نیستی یا از غَم، صحاح الفرس)، با هَرچه نشینی و باهَرچه باشی خوی او گیری، دَرگُه نِگَری دَر تو پَخسیدِگی دَرآید، دَر سبزه و گُل نِگَری تازگی دَرآید (مقالات شمس)

قَبضِ روح: قبض جان: جان گِرفـتَـن، جان ستاندَن

قَبض شُدَن: ۱ ـ خُشـک شُدَنِ پَلیدی ۲ ـ اندوهگین شُدَن

قَبض شِکَم: (گویش گیلکی)، شِکَم خُشکی، گیرش (= یبوسَت، گویش نایینی)

قَبض و اِقباض: دادَن و گرفتن، یافته دادن و یافته گرفتن

قَبض و بَسط: گِرفتِگی و گُشادِگی

قَبض وصول: یافتِه (برهان)

قُبضَة، قبضه در فارسی: ۱ـ مُشته ۲ـ بَر گرفته، با سَرانگشتان

قَبضَة، قبضه در فارسی: ۱ـ دَسته، چون دَسته ی تیغ ۲ـ شَبانِ نیکو

قَبضهٔ بَهرامی: دَسته کَمانِ بَهرامی (بهره از غیاث اللغات)

قَبضه کَردَن: ۱ـ به دَست گرفتن، چیره گَشتَن ۲ـ به دَست آوَردَن

قَبضه وار: مُشته وار

قَبط: فراهَم آوردن، با دَست

قِبط: گروهی از مِسریان (بهره از آنندراج)

قِبطِیّ: از نژاد قِبط

قَبطِیَّة، قِبطیّه در فارسی، مؤنث قبطی: وابَسته به قِبط

قُبع: کَرنا

قُبَع: خارپُشت، از جانوران

قَبع: ۱ـ بانگ، فَریاد ۲ـ بانگِ پیل (آنندراج)

قُبَعَة: چَکاوکِ خاکستری، از پَرَندگان (لاروس)، موشیار، از پرندگان

قَبَق: تُرکی = قَباق، بنگرید به قَباق

قَبقاب: ۱ـ کَتَله (گویش گیلکی)، دَمپایی چوبی ۲ـ چَرَندگوی، مَرد ۳ـ سِتَمکار، مَرد

قِبقِب: شَسَن (= صَدَف)

قَبقَب: شِکَم

قَبقَبَة: ۱ـ غُرّیدَنِ شُتُر ۲ـ یاوه گویی، چَرندگویی ۳ـ گول گَشتَن

قُبَّك آب: گُنبَدَك، سِیاب (= حباب)

قَبل: پیش

قَبَل: ۱ـ روبارویی ۲ـ پَروَهانِ آشکار ۳ـ نُخُست پیش آیَنده ۴ـ مُهره، مُهره ی پیلَسته (= عاج)

قُبل: ۱ـ آماج ۲ـ آهَنگ، یازِش (= قصد)

قُبُل: ۱ـ پیش، پیشا، اَندامِ پیشین ۲ـ آغاز، چون آغازِ زمان

قِبَل: ۱ـ تاب، تُوان ۲ـ نَزد ۳ـ سوی، زی

قُبُل مَنقَل: مانه

قَبَلَة: ۱ـ کَلاچه (= نَظَر قُربانی، گویش گیلکی) ۲ـ مُهره ی پیلسته ۳ـ پُشته، زمینِ بُلَند

قَبَلَة، (تك: قابل): شایَندگان

قُبلَة: ۱ـ بوسه ۲ـ تَبجوش

قِبلَة: قِبله در فارسی ۱ـ رُوبَرُو ۲ـ خُدایخانه ۳ـ آنامیت ۴ـ نیایشگاه ۵ـ رَوش ۶ـ پیشوا، پیر

قبلهٔ جمشید: آنامیتِ جمشید: آتَش

قِبلهٔ حاجات: آنامیتِ نیازها: خُدا

قِبلهٔ عالَم: آنامیتِ جَهانیان: فَرمانرَوا

قِبلهٔ کونین: آنامیتِ دوجهان: خُدای دوجَهان

قِبله گاه: نَمازگاه

قِبله نما: آنامیت نَما

قِبلِیّ: قِبلی در فارسی ۱ـ آنامیتی ۲ـ نیمروز(= جنوب)

قَبلیَّت: در تازی نیامده، پیشبود

قُبوب: ۱ـ بانگِ دُشمَنی ۲ـ پَژمُردِگی، تُرُنجیدِگی ۳ـ خُشك شُدنِ خَم

قَبوح: ۱ـ زِشت ۲ـ پَست

قُبُوح: زِشت گَشتَن

قُبور: (تك: قبر)، گورها، دَخمه‌ها

قُبوض: (تك: قبض): رِسیدها

قُبوع: ۱ـ پَس ماندَن، از یاران ۲ـ سَر دَرگریبان کشیدن (آنندراج)

قَبول: ۱ـ پَتیرافتاری (فرهنگ پهلوی)، پَذیرفتاری، پَذیرِش ۲ـ ماناف، ماما (=قابله) ۳ـ بادِ بَرین

قُبول: ۱ـ پوزش پَذیری ۲ـ زیبایی ۳ـ پوشِش، جامه ۴ـ پیش آمَدَن

قَبولاندَن: پَذیراندَن

قَبول آمَدن: پَذیرفته شُدَن

قَبول افتادَن: پَذیرفته شُدَن

قَبول شُدَن: بَرآمَدَن، پَذیرفته شُدَن

قَبول کَردَن: پَسندیدَن، پَذیرُفتَن

قَبول کننده: پَذیرا (فرهنگستان)، پَذِرُفتکار (برهان)

قَبولی: ۱ـ پَذیرِش (فرهنگستان) ۲ـ نُخُودپُلو

قَبولِیَّت: در تازی نیامده ۱ـ پَذیرش ۲ـ خُرسَندی ۳ـ دَریافت، گرفتن

قِبَة: هِزارلا، هزارخانه‌ی شکنبه

قَبَّة: ۱ـ گُنبَد ۲ـ گَریبان

قُبَّة، قُبّه در فارسی: گُنبَد، راژ (آنندراج)، بیرزه (برهان)، مَهچه (برهان)

قُبَّهٔ آب: گُنبدِ آب، گُنبَدَك (= حباب)

قُبَّةُ الخَضرا: گنبد سَبز، گُواژِ آسمان

قُبَّة الزرقاء: گُنبدِ کَبود، گُواژِ آسمان

قُبَّهٔ پُرگُل: گنبدِ پُرگُل، گواژ: جامِ می

قُبّه دار: گُنبدی، گُنبددار، بَرآمده

قُبَّهٔ زَبرجَد: گُنبد زَبَرجَد، گُواژ: آسمان

قُبَّهٔ زَربَفت: گُنبد زَربَفت، گُواژ: آسمانِ پُرستاره

قُبَّهٔ زَرّین: گُنبدِ زرّین، گُواژ: خور

قُبّه علیا: گُنبد بالا، گُواژ: چَرخ، سِپهر

قُبّه گَردَنده: گُنبَد گَردَنده، گُواژ: آسمان

قُبَّهٔ فَلَك: گُنبدِ چرخ، آسمانِ نُهُم

قُبّی: روزه دار

قَبیب: تَر و خُشك

قَبیح: زِشت، ناپَسَند، گَست (صحاح الفرس)، اگر بر چَرخ، با این عادتِ گَست ـ شَوی، گَردد ستاره با تو هَمدَست (ویس و رامین)

قَبیحَة، قَبیحـه در فارسی، مؤنث قبیح: گَست، زِشت

قُبیده: نادرست نویسی غُبیده، کُبیتا، خوردنی که از مغز بادام و آرد و شکَر سازَند

قُبَیرَة: سَرنَره (آنندراج)

قَبیس: سَگِ گَشن

قَبیصَة: ۱ـ خاکبار، خاکِ گِردآمده ۲ـ توده ماسه ۳ـ بَرگرفته، با سَرانگُشتان

قَبیض: ۱ـ شِتابَنده، جانور، پَرَنده ۲ـ خودپَرداز، کسی که به کار خود بپَردازد ۳ـ تُرُنجیده، چروکیده

قُبَّیط: پارسی تازی گشته، کُبیتا (برهان)، کِپیتا (صحاح الفرس)

قَبیعَة: ۱ـ بَندِ شمشیر ۲ـ زیوَرِ شمشیر

قَبیل: ۱ـ مامناف، ماما (آنندراج) ۲ـ پایَندان (= کَفیل) ۳ـ شوهَر (لاروس) ۴ـ گُروه ۵ـ فَرمانبرداری، از خُدا ۶ـ سوی، راستا (= جَهَت) ۷ـ کارگُزار (آنندراج) ۸ـ پَذیرا، پَذرُفتار ۹ـ آشکارا (آنندراج) ۱۰ـ مانَند، دَرفارسی

قَبیلَة، قَبیله در فارسی: ۱ـ زَند، دُوتاکمان (فرهنگ پهلوی)، هَمنیاك، گروهی که فرزندانِ یك نیاکَند، تیره (لاروس) ۲ـ سَنگِ سَر، سَنگِ سَرِ چاه ۳ـ پاره ای پوست، پاره ای پارچه

قَبیله یی، قَبیله ای: زَندی، هَمنیاکی، تیره ای

قَپاق: ترکی = قَباق، بنگرید به قَباق

قَپّان: قَپان، پارسی ترکی گشته، کَپّان، در یونانی نیز کَپّان است (بهره از آنندراج)، یکی دیبا فرو ریزد به زَرمه ـ یکی دینار بَر سَنجَد به کَپّان (عنصری)، در تازی قَبّان گویند (فرهنگ عمید)

قَپان جیبی، قاپان جیبی (گویش گیلکی): کَپّانَك

قَپاندار: کَپّاندار

قَپانداری: کَپّانداری

قَپان زَنجیری، قاپان زنجیری (گویش گیلکی): کَپّان زنجیری

قَپانی: کَپّانی

قُپچور: قُبچور، بنگرید به قُبچور

قَپُق: قَپَق، قَباق، بنگرید به قباق

قَپو: تُرکی = قاپو: دَروازه

قُپوز: قوپوز: ترکی، هَندَلَك، از سازها

قُپّی: نادرست نویسی غُپّی، پارسی است، لاف، کُرکُری، شاخ و شانه

قُپّی آمَدَن: نادرست نویسی غُپّی آمَدَن، لاف زَدَن، کُرکُری خواندن، شاخ و شانه کشیدَن

قَتّ: ۱ـ اَسپَست (= یونجه)، از گیاهان ۲ـ دُروغ

قَتّ: ۱ـ بُریدَن ۲ـ کَم کَردَن ۳ـ آمادَن، آماده کَردَن ۴ـ پی کسی رَفتَن ۵ـ سخن چینی ۶ـ دروغ گفتن ۷ـ زاغِ کسی را چوب زَدَن

قُتاب: دَرد روده

قَتات: اُزدوی تازی

قَتّات: ۱ـ سُخن چین: مَرد ۲ـ سُخن دُزد: مَرد

قَتاد: گَوَن، از گیاهان (لاروس)

قَتادَة: یك گَوَن

قَتادِیَة: شُتر گَوَن خوار

قُتار: ۱ـ بوی دیگ اَفزار ۲ـ بوی بریانی ۳ـ بوی اُستخوانِ سوخته (آنندراج) ۴ـ بوی مُشك بید

قُتارد: رَمه‌دار: مَرد

قَتّال: ۱ـ کُشَنده ۲ـ گاوماهی (لاروس)

قِتال: ۱ـ جَنگ، پیکار ۲ـ نام یکی از سیمنادهای نِپی ۳ـ کُشتَن، کُشتار، کُشِش (فرهنگ پهلوی)

قَتال: ۱ـ مانده جان ۲ـ تُوانایی ۳ـ پیه و گوشت (لاروس)

قَتالبَه: Catalpa، لاتینی تازی گشته، گَوالدُوزَك، از گیاهان

قَتام: ۱ـ گَردِ خاك (غیاث اللغات) ۲ـ سیاهی (لاروس)

قَتان: گَردِ خاكِ تیره

قَتب: ۱ـ روده ی بریان (آنندراج) ۲ـ خوراندَن

قِتب: ۱ـ روده ساز، روده پَز ۲ـ خوی گیر، زیر پالانِ نهند

قَتَب: پالان (لاروس)

قَتِب: ۱ـ تَنگ ۲ـ خَشمگین، بَدخوی: مَرد (لاروس)

قِتبَه: روده ی بَسته

قَترَة: ۱ـ گَرد ۲ـ کازه ی شکار ۳ـ توده ی ماسِه

قَترَد: رَمه‌دار: مَرد

قَترَدَة: توانگری

قُترُماق: تُرکی، بیکاره

قُتسُز: تُرکی، بَدبیار

قَتع: گَرزَك خانه، گَرزَك خومه (گویش گیلکی)، خانه ی گَرزَك (= زنبور، زَنبور وحشی)

قَتَع: چو بخوار، دیوچه

قَتل: سریانی تازی گشته، از قطل (پژوهش

واژه‌های سُریانی)، کُشِش، کُشتار، کُشتَن (فرهنگ پهلوی)

قِتل: ۱ـ دُشمنِ جَنگاوَر (آنندراج) ۲ـ دوست، از واژگان دوپَهلو ۳ـ هَمتا ۴ـ دِلیر ۵ـ دانای بَدی و تَباهی

قَتل الشَّراب: آمیختنِ مِی با آب

قَتلِ خطا: ماندَك کُشِش، کُشِشِ اَخواستی، ناخواه‌کُشی

قَتلِ شِبهِ عَمد: کُشِشِ نَدانِسته

قَتلِ عام: زَتاری، زانِش (فرهنگ پهلوی)، هَمه‌کُشی

قَتلِ عَمد: کُشش خواستی، خواه‌کُشی

قَتلِ غیرعَمد: کَشِشِ اَخواستی، کُششِ ناخواست، ناخواه‌کُشی

قُتلُق، قُتلُغ، قوتلوغ، قوتلوق: ترکی، فَرخُنده

قَتل کَردن: اُژادَن، کُشتَن (فرهنگ پهلوی)

قَتل گاه: کُشتَنگاه

قَتَلَة، قَتَله در فارسی، (تك: قاتِل): کُشَندِگان

قَتلَی، (تك: قِتیل): کُشتِگان

قَتم: ۱ـ شمشاد، از گیاهان (معین) ۲ـ گَرد (لاروس)

قَتَمَة: ۱ـ پاره‌ای گَرد ۲ـ تیرِگی، تاری

قُتمَة: خاکیسُرخی، از رنگ‌ها

قَتوت: ۱ـ سخن چین: مَرد ۲ـ سُخن دُزد: مَرد

قُتود، (تك: قَتَد): چوب‌های پالان

قَتور: زُفت: مَرد

قُتور: تنگ گِرفتن، بَر زَن و فرزند

قُتوع: خوارگَشتَن، خواری

قَتول: کُشَنده

قُتوم: گرد بُلَند شُدَن

قُتّی = قوتی، تُرکی از پارسی، بنگرید به قوتی

قَتیر: ۱ـ آغازِپیری ۲ـ سَرِ میخِ زِره

قَتیل: ۱ـ کُشتِه، کُشته شده ۲ـ هَمانَند، هَمتا (لاروس)

قَتیل الرَعد: سَمانی، سَمانه، کَرَك (برهان)، از پرندگان

قَتین: ۱ـ زاخورِش، زَنِ کَم خور (برهان) ۲ـ مَردِ کَم خور (آنندراج) ۳ـ ابریشم جوش دیده، پیله‌ی جوش دیده ۴ـ خوبروی ۵ـ خوار: مَرد ۶ـ نیزه‌ی کُهنه ۷ـ کَنه، از خرفستران

قَثّ: ۱ـ کشیدن ۲ـ بَرکَندَن ۳ـ راندَن (آنندراج)

قِثّاء، قُثّاء: خیارچَنبَر، خیارنیشاپوری، از گیاهان

قِثّاء البَحر: خیار دریایی (لاروس)

قُثّاء الحِمار: سیماهَنگ، از گیاهان، خَرخیار

قُثّاء بَرّی: پَژَند (برهان)، از گیاهان

قُثّاء هندی: خَرنوب هِندی، از گیاهان

قُثاث: رَخت (آنندراج)، کالا (لاروس)

قَثّاث: سخن چین

قَثَد: خیار، از گیاهان

قُثرَة: رَختِ خانه، مانه

قُثَم: ۱ ـ خاکی رَنگ ۲ ـ زِبر

قَثوم: بَخشَنده

قُجاج: سیمِ خارباله، از ماهیان، در لاتینی Pagrus

قَجـه: نادرست نویستی غَجـه، پارسی است، پَشه‌ی چاه

قُچ: تُرکی، میشِ شاخدار (غیاث اللغات)، راك (فرهنگ پهلوی)، از جانوران

قُچاق: ترکی ۱ ـ فَربه ۲ ـ توانا

قُچباز = قوچ باز: راك باز

قُچقار، قُجغار: راكِ گَشنی

قَچَك: نادرست نویسی غَژَك، از سازها

قَچی: ترکی، خَفَج، راسَن، لَبسان، (برهان)، از گیاهان

قُحّ: ۱ ـ ناب ۲ ـ تندخوی

قُحاب: سُرفه‌ی اَسپ (لاروس)

قُحاح: ناب، بی آلایِش، بی آك

قُحاف: تُندلور، تُندابه

قِحاف: سَخت نوشیدَن

قَحِبگی: پارِگی (برهان)، جافی

قَحبَـة، قَحبه در فارسی: ۱ ـ جاف: زَنی که با شوی آرام نگیرد و مَردانِ دیگر خواهد (لغت فرس)، زَغـاو (برهـان)، غَر، کُمـاسِـه (برهان)، زَنچَك (برهان) ۲ ـ سالخورده: زن (لاروس)

قحبه خانه: لَهَر (برهان)، جافخانه

قَحط: ۱ ـ شُویش (فرهنـگ پهلوی)، خشکسالی، غاز (قحط و غلا را گویند، بُرهان) ۲ ـ نایابی، کَمیابی

قَحط الرِّجال: کَمبودِ مَرد

قَحط آباد: غازآباد، خُشك آباد

قحط زار: غاززار

قحط سال: غاز سال، سالِ بی باران، خشکسال

قَحط سالی: ۱ ـ غازسالی، خشکسالی ۲ ـ کمیابی

قَحط شُدَن: نایاب شُدَن

قَحطناك: غازناك، خُشکسال

قَحطی: در تازی نیامده، ۱ ـ غازسالی، خشکسالی، شُویِش ۲ ـ نایابی

قِحف: ۱ ـ نِفاغ (لغت فُرس)، آهیانه (برهان)، کَناری: از اُستخوان‌ها ۲ ـ کاسه چوبی، کَشکولِ چوبی ۳ ـ پُوستِ اَنار

قَحف: ۱ ـ آهیانه شِکَستن ۲ ـ ته کاسه درآوَردَن

۳ـ گَندُم باد دادَن

قَحفَرَة: ۱ـ دُرُستگویی ۲ـ نرم‌رَوی

قَحفلیز: زَهارِ زن، چوز

قُحقُح: اُستخوانِ شرمگاه (لاروس)

قَحقَحَة: ۱ـ خنده‌ی کپی = میمون ۲ـ گَردیدنِ آواز، در گلو (آنندراج)

قَحَل: ۱ـ خشك پوستی ۲ـ خُشك اَندامی

قَحل: ۱ـ خشك ۲ـ غازسالی، خشکسالی ۲ـ خُشك اَندام ۳ـ خُشك پوست

قَحم: سالخورده، زالِ تَکیده

قَحم: ۱ـ بیابان نَوَردی ۲ـ به کسی رسیدن

قُحَم الشَّهر: سه شبِ پایانی ماه

قُحَم الطَّریق: دُشواری‌های راه

قُحمَة: ۱ـ سَخت، دُشوار (لاروس) ۲ـ نابودی ۳ـ خشکسال (آنندراج) ۴ـ کارِ بی اندیشه

قُحَمَة: بی باك، دُنبالِ دَردِسَر: مَرد

قُحوان: بابونه، از گیاهان

قُحوط: ۱ـ باران نیامَدَن ۲ـ خشك شُدنِ سال

قُحول: پوست بر اُستخوان خشکیدن، تَکیدگی

قُحـولَـة: پَلید خُشکی، کون خُشکی (گویش گیلکی)

قَحوم: سالخورده: مَرد

قِحوم: کارِ بی اندیشه

قحومة: کلانسالی

قَحیط: ۱ـ خُشك شده ۲ـ غاززَده، خُشکی زده

قُدّ: Cotte، فرانسوی تازی گشته، گربه‌ماهی

قِدّ: ۱ـ دَوالِ چَرمی ۲ـ تازیانه ۳ـ دَریده

قَدّ: ۱ـ باشن (فرهنگ پهلوی)، بَژن (گویش مهابادی)، بُرز، بالا ۲ـ پوستِ بُزغاله (معین) ۳ـ اَندازه

قُدّ: نادرست نویسی غُدّ، پارسی است، یکدَنده

قَدّاح: ۱ـ کاسه‌ساز، کاسه‌فروش ۲ـ غُنچه، غنچه‌ی گُل

قِداح، (تك: قِدح): ۱ـ تیرهای کَمان ۲ـ تیرهای مَنگ (= قمار)

قَدّاحَة، مؤنث قَدّاح: وَ، فَندَك (لاروس)

قَدّاد: موش خُرما، از جانوران

قُدار: ۱ـ تَنگ میان: مَرد ۲ـ آشپَز، دیگ پَز ۳ـ مارِ بزرگ ۴ـ خوانسالار

قَدّار: سَنگ آب بَر

قَدارَة: ۱ـ تُوانایی، توانستن ۲ـ آماده ساختَن (آنندراج) ۳ـ توانگَری (لاروس)

قَدّاره: تُرکی (آنندراج)، تازی گشته (= مُعرَّب، معین)، از ریشه‌ی سنسکریت، پارسی است، کَتاره، در این خانه چِهارسَتِ مُخالف، کشیده هَریکی بر تو کتاره (ناصرخسرو کَوادیانی)

قُداس: ۱ـ اُستوار ۲ـ بُزُرگ نژاد، بُلَندپایه، مَرد ۲ـ سَنگِ آب بهر، سَنگِ آب بَر ۳ـ غوزه‌ی

سیم، از زیورها

قُداسَة: ۱ـ پاکیزگی ۲ـ اَشویی

قُداف: ۱ـ کاسه‌ی بزرگ ۲ـ سبوی سُفالین (آنندراج)

قَد الف میم کَردَن: سَر به گَریبان بُردَن، بی‌خویشتنی، زبانزدِ سوفیانه

قَدّام: ۱ـ پیشوا ۲ـ سَروَر ۳ـ گوشتفروش (لاروس)

قُدام: دیرینه، پیشین

قُدّام: پیشین، رودرروی پَسین یا پشت (= وراء) ۲ـ پیش، روبارو ۳ـ پیشوای مَردُم (لاروس)

قَدامَة: دیرینگی، کُهنگی، پیشینِگی

قُدامی، (تك: قدیم): دیرینگان، پیشینیان، وَ پیشروان لَشکَر (لاروس)

قُدامی، (تك: قادِمَة): پَرهای دراز، پَرهای بلندِ بال

قُدّامی: در تازی نیامده، پیشین

قَدامِیس، (تك: قَدموس): شُترانِ بُزُرگ

قِدّان: سَبزه‌خور، سوسكِ بَرگخور، در لاتینی: Haltica

قَدآوَر، **قَداوَر**: ترکی ۱ـ راهبَر ۲ـ پاسدارِ لَشکَر (آنندراج، از مؤیدالفضلا)

قَداة: بوی خوش (لاروس)، قَدا، نیز همین آرش را دارَد

قَدائِم، (تك: قَدوم): تیشه‌ها (آنندراج)

قَدّبُلَند: درازه، بُلَند بالا، لَندَهور (گویش گیلکی)

قَدّپا: بُلَندا، سَراپا

قَدح: ۱ـ نکوهِش، آك گویی ۲ـ آتَش بَرآوَردَن ۳ـ به کفگیر بَرداشتَن ۴ـ کرم خوردگی، دَر دندان، دَر چوب

قِدح: ۱ـ تیرِ کَمان: نانهاده ۲ـ تیرِ مَنگ (= قمار) ۳ـ تیرِ ناتراشیده

قَدَح: ۱ـ کاسه، سَوین (برهان)، پِیغاله (آنندراج)، ریغال (برهان)

قَدَحِ بُزُرگ: پیلپا، امیر، عبدالرزاق را گفت: چه‌گویی شرابی چَند پیلپا بخوریم (تاریخ بیهقی)، مُنغَر (برهان)

قَدَح آشام: سَوین آشام

قَدَح پیما: سَوین پیما، چَمانی (= ساقی)، ساغَرده

قَدَح خوار: سَوین خوار، مِی خواره، ساغَرنوش

قَدَح ساز: سَوین ساز، ساغَرساز ۲ـ چَمانی

قَدَح سازی: سَوین سازی، ساغرسازی

قَدَح کار: چَمانی، سَوینکار، ساغَرده

قَدح کَردَن: نِکوهیدَن، زشت شُمُردَن

قَدَح کِش: ساغَر کِش، می خواره

قَدَحِ لاجوردی: کاسه‌ی لاجوردی، گُواژ: آسمان

قَدَح مَریَم: نافِ مِهر، در فرانسوی Ombilic deVenus ، از گیاهان

قَدَح نوش: ساغرنوش

قَدَح نوشی: ساغَر نوشی

قِدَد: (تك: قِدّة) دَوال‌ها

قَدّ دادن: ۱ـ اَندازه دادن ۲ـ هَم اندازه بودَن ۳ـ رسیدَن

قَدر: ۱ـ اَرز، چه طَرز آرم که اَرزآرد زبان را ـ چه بَرگیرم، که دَر گیرَد جهان را (نظامی، خُسرو و شیرین)، بِلَنج (ذبیح بهروز) ۲ـ سَرنوشت (لاروس) ۳ـ تاب، توانایی ۴ـ فَراخی، توانگری، بُزرگی، والایی ۵ـ سَرشانه، سَردوش ۶ـ میانه‌ی پالان، میانه‌ی زین (آنندراج) ۷ـ اَندازه ۸ـ پایگاه (بهروز)

قَدَر: ۱ـ فَرمان خدا (آنندراج)، سرنوشت ۲ـ اندازه، اَندازه‌ی چیزی ۳ـ فرمان

قِدر: دیگ

قدر اُفتادَن جنگ و کُشتی: ۱ـ بَرابَر بودن، در جنگ ۲ـ بَرابَر کَردَن، دَر کشتی

قِدران: توانِستَن، توانا گَشتَن

قَدَرانداز: تیراندازِ چیره، تیراندازِ کاردان

قَدَراندازی: تیراندازی دُرُست، راست‌زَنی، مُك‌زَنی

قَدرِ اوّل: اَرزِیکُم، زبانزدی در اختر ماری

قَدراء، مؤنث اَقدَر: ۱ـ تواناتَر ۲ـ گوشِ میانگین، گوشِ بِهین ۳ـ آسان

قُدرَتِ انجام کار: تُوانِ کار، بِرُو (گویش نایینی)

قُدرَت طَلَب: چَمَك‌خواه، تُوانخواه

قُدرَت طَلَبی: تَوِیخواهی، چَمَك‌خواهی

قدرت ظاهری: در انگلیسی Apparent watts (فرهنگ فنی)، تُوانِ نمودار

قُدرَت نمایی: تَوی نمایی، چَمَك‌نمایی

قُدرَت نمودَن: تَوی نمودَن، چَمَك نمودَن، زور نمودَن

قَدرداشتن: اَرزداشتن، گِرامی بودَن

قَدردان: اَرزدان، اَرزشدان

قَدردانی: اَرزدانی، اَرزشدانی

قَدرَف: غدرَف، تازی آن قَطرَف است، نام شهری است (برهان)

قَدرَفی: غَدرَفی، وابسته به غَدرَف

قَدَرقُدرَت: خُداتوان، بَرنامی که فارسی گویان برای فَرمانرَوایان ساخته‌اند

قدرمایه: اَندك مایه

قَدرِ مشترك: اَرجِ هَنباز، زبانزد فَرزانی (بهره از غیاث اللغات)

قُدرَة، قُدرَت در فارسی: اُژ، زور، تَو ی (فرهنگ پهلو ی)، چَمـك (آنندراج)، خود ز اَزَل زعو ن تو، دستِ مَراست این چَمَـك (عمید)، تِروك (گو یش مازنـدرانـی)، دَسْلات (گو یش مهابادی)

قَدری: کَمی، اَندَکی

قَدَریَّة، قَدَریّه در فارسی: خود سَر نِـوِشت، هر یك از وابستگانِ دَبستان خود سَرنوشتی، که باور دارد آدمی سر نوشت سازِ خویش است

قَدزن = قط زن: بُرش زَن

قُدس: سِپَـنـاکی (فرهنـگ پهلو ی)، پاکی، اَشو یی (فرهنگ کوچك)

قَدَّس الله: خُدا اَشو گَرداناد

قُدِّسَ سِرَّهُ: گورَش اَشو باد

قُدسِیّ، قُدسی در فارسی: ۱ ـ بِهِشتی، مینُـو ی ۲ ـ فرشته

قُدسیان: فِرِشتگان (غیاث اللغات)، پارسایان، پاکدِلان

قُدسـی مآب: بَر ساختـه‌ی فارسـی گو یان، اَشو کردار

قُدسِیَّة، قُدسیّه در فارسی، مؤنث قُدسی: فرشته، بهشتی

قَدَع: ۱ ـ تَرس، زَبـونـی ۲ ـ سُرخ چَشمی، از گر یه

قَدع: ۱ ـ کشیدنِ لگـام ۲ ـ رانـدنِ کشتی ۳ ـ اَنجام دادن ۴ ـ بازداشتن ۶ ـ هُفت هُفت نوشیدَن

قَدِع: ۱ ـ آبِ شور ۲ ـ گِریَنده، مَرد

قَدِعَة، مؤنث قَدِع: وَ، شَرمگین: زن

قَدعَة: گُبّه‌ی کوتاه (گُبّه = جُبّه، تازی گشته)

قَدِغَن: ترکی، بنگر ید به غَدِقَن

قَدِغَنچی: تُرکی ۱ ـ بازدارَنـده ۲ ـ دَربـان ۳ ـ چو بدار ۴ ـ باژگیر (بهره از غیاث اللغات)

قَدف: ۱ ـ آب پاشیدَن ۲ ـ به مُشت گِرفتَن

قُدقُد: نادرست نو یسی غُدغُد، آوای مُر غ، آوای ماکیان، کَت کَتـاز (گو یش گیلکـی)، کَراج، کَراخ (برهان)

قُدقُـدَك: نادرست نو یسی غُدغُدَك، از گیاهان، کَپول، چَپول

قَدَك: نادرسـت نو یسی غَدَك، گَدَك، جامـه‌ی رنگین، بیشتر آبی رَنگ

قَدّکشیدَن: ۱ ـ آهِختَن (برهان) ۲ ـ بُلَند شُدَن، گُوالیدَن ۳ ـ ازجا بَرخـاستَن، در گرامیداشت کسی

قَدّ کشیدنِ برنـج: واجُـر، واجُـور (گو یش گیلکی)

قَدّ کشیده: آهازیده (برهان)

قَدّ کوتاه: کوتَه بالا، غَك (برهان)، کَپِه (گو یش مازندرانی)

قَدَم: ۱ـ دَرآمَدَن، درجایی ۲ـ پیشرو گَشتَن، پیش اُفتادَن، برای راهنمایی ۳ـ آهَنجیدن ۴ـ بازگَشتَن ۵ـ نِژادِگی دیرین ۶ـ جامه‌ی سُرخ

قَدَم: ۱ـ پا، پای ۲ـ پیشی، دیرینگی ۳ـ پیشینه ۴ـ دِلیری ۵ـ پیشجَنگ، پیشمَرگ ۶ـ گام، از اَندازه‌ها، در انگلیسی Foot ، پَژار (آنندراج)، هَنگاو (گویش مهابادی)

قَدِم: ۱ـ دِلیر ۲ـ سَنگلاخ

قُدم: دِلیری، پیش اُفتادَن، در هَرکار

قُدُم، (تک: قَدوم): دِلیران

قُدُم: ۱ـ بی باکی، نَتَرسی (لاروس) ۲ـ پیشمَرگی، پیشرَوی، بی بازگَشت

قِدم: گذشته، باستانی

قِدَم: ۱ـ دیرینگی ۲ـ پیشینه داری

قُدَماء، (تک: قَدیم): دیرینِگان، دیرینه ها

قَدَم از جا بُریدَن: گام بُریدَن، پابُریدَن از رفتَن، کِنار کشیدَن

قَدَم از راه کشیدن: بازماندَن

قِدماس: سالینه

قَدَم اَفشُردَن: پای فَشُردَن، ایستادِگی

قَدَم بر سَر چیزی نَهادَن: رَها کَردَن، واگُذاشتَن

قَدَم بوس: پایبوس

قَدَم بوسی: پایبوسی، چاپلوسی

قَدَم جای، قَدَم گاه: پایگاه، گامگاه

قَدَم جفت کَردَن: آماده گَشتَن

قَدَم خاک: خاکِ پا، خاکپای

قَدَم داشتن: پایدار بودَن، بَر سَرِ پیمان بودَن

قَدَم دَر نَهادَن: گام در نَهادن، گام بَر نَهادَن، انجام دادَن

قَدَم دوز: ۱ـ گام‌دوز، میخکوب کننده ۲ـ پایدار

قَدَم رو: گام‌رُو، در انگلیسی Quick march (واژه نامهٔ دریانوردی)

قَدَم زَدَن: گام زَدَن، راه رفتَن

قَدَم سودَن: گام سودَن، آهسته راه رفتَن

قَدَم کشیدن: بازماندن، پای کشیدَن

قَدَمگاه: ۱ـ گام گاه، جاپاگاه، پایگاه ۲ـ آبریزگاه

قَدَمگاه آدَم: گامگاه آدم، گَزیرکِ سَراندیب

قَدَم گُذاشتَن، **قَدَم گذاردَن**، **قَدَم نِهادَن**: گام نهادَن، پانهادن، پیش رَفتَن

قدموس: ۱ـ دیرینه ۲ـ بزرگ فَرمانرَوا ۳ـ شتر بزرگ ۴ـ لَشکرِ گِران

قُدموسَة: خَرسَنگ

قُدمَة: سُریانی تازی گشته، از قودمَت (پژوهشِ واژه های سُریانی) ۱ـ پیش، پیشی ۲ـ دِلیری

قِدمَة: سُریانی تازی گشته، قِدمَت در فارسی، کَهوانی (فرهنگ پهلوی)، پیشینگی، دیرینِگی

قَدمیا= اقلیمیا، بنگرید به اقلیمیا

قُدمیَّة: پیشرَفتگی (آنندراج)

قَدمِیَّة: فرَسَنتورِ بادی، از سازها

قدن: بَسَند آمَدَن، بَسَند (آنندراج)

قَدّنما: بالانما، بُرزنما

قَدو: ۱ـ خوشبوی ۲ـ خوشمَزگی خوراک ۳ـ بازآمَدَن، بازگَشتَن، از راه

قَدوح: ۱ـ مَگَس ۲ـ چاه لَب‌پُر

قُدود، (تك: قَدّ): پوستِ بُزغالِگان

قُدور، (تك: قِدر): دیگ‌ها

قُدور: تُوانِستن

قُدورَة: تُوانِستَن

قَدوس: دِلیر

قُدّوس: ۱ـ پاك، اَشو ۲ـ فَرخُنده، از نام‌های خدا

قُدّوسِیّ، قُدّوسی در فارسی: اَشویی، پاکیزه

قَدّ و قامت: بُرز و بالا (برهان)

قَدّ و قَواره: بُرز و کَرج (برهان) بُرز و اندازه

قَدوم: ۱ـ جَنگی ۲ـ دِلیر ۳ـ پیش‌دَرآینده ۴ـ تیشه

قُدوم: بازآمَدَن، بازگشتن

قُدّومـه: نادرست‌نویسی غُدّومِه، مادَردُخت (آنندراج)، از گیاهان

قُدوَة، قُدوه در فارسی، پیشوا

قِدَّة: دَوال

قَدّی: در تازی نیامده، سَراپا

قُدّی: نادرست‌نویسی غُدّی، پارسی است، یکدَندگی، خودخواهی

قَدَیان: ۱ـ شتافتنِ اَسپ ۲ـ خوشبویی خوراک (آنندراج)

قَدیح: شوربا، شُلِه

قَدید: ۱ـ فَریز (برهان)، نَمَکسود (آنندراج)، گوشتِ کُفانیده و به درازا بُریده ۲ـ جامه‌ی کُهنه

قَدیدیُون: پیروان لَشکَر، پیشه‌ورانی که سپاه را هَمراهی می‌کنند، پیراسپاهیان

قَدیر: ۱ـ پُخته، دیگ‌پَز ۲ـ توانا، از نام‌های خُدا

قُدَیرَة: دیگچه

قَدیس: مُروارید (لاروس)

قِدّیس: ۱ـ پاك، اَشو ۲ـ پارسا مَرد

قِدّیسَة، قِدّیسه در فارسی، مؤنث قِدّیس: ۱ـ پاکزَن ۲ـ پَرهیزگار، پارسازَن

قَدیفه= قَطیفه، بنگرید به قطیفه

قَدیم، رودَر روی حادِث: باس، بوباش (برهان)، زبانزد فرزانی، قَدیم از سُریانی به تازی رفته (پژوهش واژه‌های سُریانی)

قَدیم: سُریانی تازی گَشته، کُهَن، باستان (فرهنگ پهلوی) دیرین، دیرینه (بُرهان)،

لِمژ، لەمِژ، (گویش مهابادی)

قدیمُ الاَیّام: روزگار پیشین (فرهنگستان)، اَز دیر باز (فرهنگستان)

قَدیم‌قدیم‌ها: اور (گویش گیلکی)، آن زَمان‌ها

قَدیمی: در تازی نیامده (افزونی یاء بر قدیم دُرُست نیست، غیاث اللغات) (با یاء مصدری و بمعنی مصدری استعمال آن صحیح است، هُمائی، قواعد زبان فارسی، سالنامهٔ آریان ۱۳۲۵)، باستانی، کُهنه

قَدیمی مَسلَك: کُهنه‌رَوش

قَذّ: ۱ـ پَرنهادَن بر تیر ۲ـ سَنگ اَنداختَن

قُذاذَة: تَراشه، سوهِش، تراشیده‌ی موی

قَذارِیف، (تك: قَذروف): آك‌ها، آهوك‌ها (= عیب‌ها)

قَذاف: آبِ کَم (لاروس)

قَذّاف: ۱ـ فَلاخَن (آنندراج) ۲ـ تَرازو (لاروس) ۳ـ بَرنشَستَنی

قِذاف: شِتابِ گَشت، تُندرَفتَن، تیزرَفتاری

قَذال: ۱ـ پَسِ سَر (آنندراج) ۲ـ بُناگوش (معین)

قُذام: ۱ـ بَخشَنده ۲ـ پُرآب، چون چاه

قُذّان: ۱ـ سپیدمویی ۲ـ سپیدپَری، در پَرندگان

قَذاة: خاشاك، در چَشم یا دَر جامِ مِی

قَذر: پَلید

قَذَر: پَلیدی، چِرکی، سَرگین

قَذِر: چِرکین

قُذرَة: پاك، یکرَنگ، دور از پَستی: مَرد

قُذروف: آهوك، آك (= عیب)

قَذَع: ۱ـ پَلیدی، چِرکی ۲ـ دُشنام

قَذِع: چرکین، پَلید

قَذف: ۱ـ اِرَنگ، چَفتِه (= اِتِّهام) ۲ـ سَنگ اَنداختن

قَذَف: ۱ـ سوی، زی ۲ـ کُنگره، دَر ساختمان ۳ـ سِتیغ، بَرآمدگی، دَرکوه ۴ـ رود کنار ۵ـ جای لیز ۶ـ دور، دوردَست

قُذُف، (تك: قَذوف): دوردَست‌ها، وَ ۱ـ دوری ۲ـ سوی، زی ۳ـ جای لیز ۴ـ بیابانِ فَراخ

قُذَف، (تك: قُذفَة: کُنگره‌ها

قُذفَة: ۱ـ کُنگره ۲ـ بَرآمدگی، سَرکُوه ۳ـ سوی، زی

قُذُل، (تك: قَذال): پَسِ سَرها، بُناگوش‌ها

قَذل: ۱ـ پَسِ سَر زَدَن ۲ـ آك نهادن ۳ـ کوشیدَن، کاروکوشِش ۴ـ درپی رفتن، پیروی

قَذَل: آهوك، آك (= عیب)

قُذْم، (تك: قُذمَة): آشام‌ها

قُذَم: بخشنده، دَهِشمَند: مَرد

قُذمَة: آشام

قذمور: خوانِ سیمین (آنندراج)

قَذور: ۱ ـ کِناره گیر، از مَردان ۲ ـ کِناره گُزین، مَرد ۳ ـ پاکیزه خوی ۴ ـ مَردُمگریز، از بدخویی خویش

قَذوف: ۱ ـ شهردور ۲ ـ دَشتِ دور ۳ ـ دور اَفکَن، کَمان

قَذوم: ۱ ـ بَخشَنده: مَرد ۲ ـ پُرآب: چاه (لاروس)

قَذَى: ۱ ـ خاشاك، دَرچشم یا دَرجام مِی ۲ ـ ریمِ زَهدان

قَذِیع: سُخنِ زشت (لاروس)

قَذِیعَة، مؤنث قَذِیع: دُشنام، ناسزا (لاروس)

قَذِیف: ۱ ـ پَرتابیده، پَرتاب شده ۲ ـ پَرتابَنده، پَرتاب کننده ۳ ـ دُشنام دهَنده

قَذیفَة، مؤنث قَذیف: وَ، گُروهه‌ی توپ

قَذِیمَة: بخشیدِه، واگُذاشته

قِر: نادرست نویسی غِر، پارسی است، تیباش (برهان)

قُر: نادرست نویسی غُر، پارسی است، کسی که خایه اش آماسیده

قُر: نادرست نویسی غُر، پارسی است، فرورفته

قَرّ: ۱ ـ بَر نِشَستَنی (= مَرکَب) ۲ ـ کَجاوه ۳ ـ جوزه ماکیان، جوجه مُرغ ۴ ـ روزِ سَرد ۵ ـ شِکَن، دَرجامه ۶ ـ راز درمیان نَهادن، با کسی ۷ ـ آرمیدَن

قُرّ: ۱ ـ سَرما، سَرمای زِمستان ۲ ـ آرام جای (آنندراج) ۳ ـ غُرغُرَك، خرفَستَری نَخگونه که بر آب شناوَر می شَوَد

قُرء: ۱ ـ هنگامِ فَراهَمی ۲ ـ یك بار دَشتانی ۳ ـ سَنگِ چامه، آهَنگ و پَساوَند

قَرا، قَرَه: تُرکی، سیاه

قَرا: پشت، میان پُشت (لاروس)

قُرّاء، (تك: قارِیء): نِپی خوانان، گورخوانان، وَ، پارسا: مَرد

قَرّاء، قَرّا در فارسی: خوشخوان، خوش آوا

قَرا آغاج: تُرکی، اوجا (گویش مازندرانی)، سَمَد (گویش گیلانی)، لی، لِه (گویش لاهیجی)، از گیاهان، در انگلیسی Elm tree

قِراءَة، قِرائت در فارسی: ۱ ـ خوانِش ۲ ـ دانشِ خوانِشِ نِپی (= قُرآن)

قِرائتخانِه: خوانِشگاه

قُراب = قَریب: نزدیك

قِراب: ۱ ـ نیام، نیامِ تیغ ۲ ـ گامِ نزدیك نَهادَن ۳ ـ نزدیك شُدَن، برای گای

قَرّاب، قَراب، از قَرّابَة: از ریشه‌ی پارسی، کَراو

قَرابات، (تك: قَرابَة): از ریشه‌ی پارسی، کَراوه‌ها

قَرابادین: قَرابادین = اَقرابادین، بنگرید به اَقرابادین

قَراباذینات، (تك: قراباذین)، دارونامه‌ها

قَراباغ، قَره باغ: سیاباغ، نامِ جایی است

قَرابَت دار: خویشاوَند

قَرابْغا: ترکی، سَنگ اَندازِ جَنگی

قَرابَة، قَرابَت: خویشاوَندی، بَستگی، نزدیکی

قُرابَـة: ۱ـ مانند ۲ـ خویش ۳ـ دانای دَریافت (آنندراج)

قَرّابَـة، قَرّابـه در فارسی: پارسی تازی گشته، کَراوِه (فرهنـگ پهلوی)، آونـدِ شیشـه‌ای شِکَم‌دار، تُنگ

قَرّابه پَرداز: کَراوه پَرداز

قَرّابه پَرهیز: کَراوه پرهیز، مِی گُریز

قَرّابهٔ زَرّین: کَراوه‌ی زَرّین، گُواژ: خور

قَرّابه کش: کَراوه کش، باده نوش

قَرابیس: (تك: قَرَبوس)، کوهه زین‌ها

قَرابین: قَرابینَـه، Carabine، فرانسوی تازی گشته، توفَك، تُفَنگِ کوچَك

قَرابین، (تك: قربان): هَمنشینان، بَرخیان

قَرّات: مُشكِ ناب، فَرمُشك

قَراتگینی: تُرکی؟ ۱ـ گُرز قَراتگین ۲ـ نیزه‌ی قَراتگین

قَراتمغا، قَرَه تَمغا: ترکی، مُهر سیاه

قَراتیکـان، قَرَه تیکـان (دَر گویشِ رامیان): سیاتَلی، وَرگان، از گیاهان

قَراثاء، قَراثا در فارسی: فَرخُرما، خُرمای درشت و کشیده (بهره از معین)

قَراجه داغ: ترکی، اَرسباران (فرهنگستان)، نام جایگاه

قَراچور: ترکی، شَمشیر

قَراچوری: تُرکی ۱ـ شَمشیر ۲ـ شَمشیر بَند ۳ـ شَمشیر زَن (برهان)

قَراچولی = قَراچوری، بنگرید به قراچوری

قَراچی: تُرکی؟، کُولی، لوری، در انگلیسی Gypsy, (فرهنگ نوین پیوسته)

قَراح: ۱ـ آبِ پاك، آبِ ناب ۲ـ کویر (برهان)، این واژه در فرهنـگ عربی به فارسی لاروس قُراح آمده است

قُراح: دریاکنار

قُراد: ۱ـ کَنه (برهان) ۲ـ سَرِ پستان

قَرّاد: اَنتَردار، کپی دار

قَراداغ، قَرَه داغ، قراطاق: ترکی، سیاکوه

قُرادالجَرَب: کَنه‌ی سُتور

قُرادیّات: تیره‌ی کَنه‌ها

قَرار: ۱ـ خُست (برهان)، آرام ۲ـ آرام جای ۳ـ آرام دادَن ۴ـ آرام گرفتن ۵ـ پایداری ۶ـ شِکیب ۷ـ اُستـواری ۸ـ آسایش ۹ـ بازیافت ۱۰ـ پیمان ۱۱ـ دَستور، زبانزد دادگستری

قَرارات: خوراكِ سپاه (بهره از غیاث اللغات)

قَرارُالاِتّهام، قرار اتّهام: کیفرخواست (فرهنگستان)

قَرارالاحالَة، قَرارِ احاله: دَستورِ دِگَردادگاهی

قَرار التحصیل، قرارِ تحصیل: دَستورِ دَریافت

قَرار انتقال ملك: دَستور واگذاری

قَرارِ تعقیب: دَستورِ پَیگَرد

قَرارداد: پیمان، هَمایه (ذبیح بهروز)، هِرنیز (برهان)

قَرارداد اجارهٔ گاو: تَراز (گویش گیلکی)

قَرارداد بَستَن: پیمان بَستَن، هِرنیزیدَن

قَراردادَن: نَهادَن، اَویستادَن، نِشاندَن (فرهنگ پهلوی)، خُستاندَن، نِهِشتَن (برهان)

قَرارداده: نهادِه، اَویستادِه، نِشانِده

قَرار داشتن، نِشستَن: جای داشتن، خُستیدَن، پای فَشُردَن

قَرارِ کَمی: کاهشِ ساو

قَرارگاه: ۱ـ خُستگاه، آرام جای ۲ـ زَهدان

قَرارگرفتن: اَویستیدَن، ایستیدَن (ذخیرهٔ خوارزمشاهی)، خُستیدَن، ماندَن

قرارگیری: ایستیدِگی (ذخیرهٔ خوارزمشاهی)، ماندِگاری، آرام گیری، دِل آسودِگی

قَرارمُجرمیت: دستورِ بزه رسی

قَرارمَنعِ تَعقیب: دَستورِ بی پَیگَرد

قَرارنامه: پیمان نامه

قَرار و مَدار: ۱ـ پیمان ۲ـ بَند و بَست

قَرارَة = قَرار، بنگرید به قَرار

قَرارَة: ۱ـ آبگیر ۲ـ بُوستانِ پَستِه، پَسته رو دَرروی پُشته

قُرارَة: تَه دیگ، تَهدیگ

قَرارَة النَّفس: ژَرفای رَوان

قَرارِی: ۱ـ دَرزی ۲ـ گوشتفروش ۳ـ پیشه‌وَر ۴ـ نای‌زَن ۵ شَهرباش (آنندراج)

قِراری: (در بخشی از مازندران)، مِزّیر، کارگر مزدبگیر کشاوَرزی (گویش مازندرانی)

قَراریافتگی: ویناریش (فرهنگ پهلوی)

قَراری گرفتن: آرام گرفتَن

قَراسُنقُر، قَرَه سُنقُر: ترکی ۱ـ سیاباز، سِیَهباز، از مُرغان شکاری ۲ـ شَب سیاه

قَراسو، قَرَه سو: تُرکی، سیارود، سیاه آب

قَراسوران، قَرَه سوران، قَرَه سورَن: ترکی ۱ـ سِپاهیران ۲ـ جَندار

قُرّاص: ۱ـ بابونه، از گیاهان (آنندراج) ۲ـ گَزَنه، از گیاهان (لاروس) ۳ـ لگامِ تَنگ

قَراص: Gherásia، یونانی تازی گشته، آلبالو، گیلاس (لاروس)

قُراصِه: (گویش گیلکی)، این واژه که اینک به جای «دوجین» به کار می رود، همان کُراسه

(= دفتر، صحاح الفرس)، از ریشه‌ی پهلوی است

قَراصیا: Gherásia، یونانی تازی گشته، آلبالو (آنندراج)، گیلاس (لاروس)، از گیاهان

قُرّاصِیّات: تیره‌ی گَزَنه‌ها (لاروس)، گزنه‌ای‌ها

قِراض: ۱ـ پاداش دادَن ۲ـ بازرگانی، باوام

قَراضِبَة، (تك: قِرضاب): شیرانِ بیشه، دُزدان، کاردها

قَراضِبَة، (تك: قُرضوب): شمشیرهای بُرَنده، آفتابه‌دزدان

قُراضَة، قُراضِه در فارسی: ۱ـ سونِش ۲ـ تَراشه‌ی زر، یا سیم ۳ـ ریزه، بُریده

قَرّاضَة: ۱ـ بَرتادگر، دُشیادگر (= غیبَت کننده): مَرد ۲ـ پَشم خوره، از خرفستَران

قُرّاضِیَّة: قُراضیّه در فارسی، اَنگُشتو، گونه‌ای اَفروشه (= حلواء)

قِرّاط = قیراط، بنگرید به قیراط

قِراط، (تك: قُرط): اَفرازِه‌ها (اَفرازه = شعله)

قِراط، ۱ـ چراغ (آنندراج) ۲ـ اَفرازه‌ی چراغ

قَراطارغوین: Krataióghonon، یونانی تازی گشته، نَرزا، از گیاهان

قَراطاط: ترکی = قَره طاط، بنگرید به قره طاط

قَراطاوُخ: ترکی، سارسیاه، ازپرندگان (معین)

قُراطِب: شمشیرِ بُرّان

قَراطُغان: ترکی ۱ـ شاهین سیاه ۲ـ نامِ شاه

قَراطِف، (تك: قَرطَف): آبچین‌ها (آبچین = قَطیفَة)

قَراطِیس، (تك: قِرطاس): رُخنه‌ها (= کاغذها، برهان)

قَرّاظ: بَرگِ شَلَم‌فروش (شَلَم = صَمغ، صَمغ عَرَبی)

قَرّاع: ۱ـ کوبَنده ۲ـ دارکوب، ازپرندگان ۳ـ سِپَر ۴ـ سِفت وسَخت

قَراعَینی: سِیَه‌چَشمه (فرهنگستان)، نام جایگاه

قُراغ: مغولی = قراق = قُرُق، بنگرید به قُرُق

قِراغاج = قَرَه‌آغاج، بنگرید به قَرَه‌آغاج

قُراغچی = قُرُقچی، بنگرید به قُرُقچی

قراغوش = قراقوش، بنگرید به قراقوش

قِراف: دَرآمیختن

قَرافادین = اقربادین، بنگرید به اقربادین

قُرافِص: چالاك وسَتَبر: مَرد

قَرافِصَة: آشکاردُزد

قَرافَة: تَرسو: زن

قُرافَة: پوستِ درخت

قَراقاز، قَرَه‌قاز ترکی: دارغاز (گویش مازندرانی)، سیاشَلَخت (گویش گیلکی)

قراقـاط، قره قاط: ترکـی ۱ـ سیاه اَختـه، از گیاهان ۲ـ خُسر و دارو، از گیاهان

قَراقاطی، قَرَه قاطی، ترکی، اُورشین (گویش گیلکی)

قَراَقَـر: ۱ـ غُرّ و غُرّ، آوای شِکَم ۲ـ غوغـا (این واژه پارسی است)

قُراقِر: خوش آوا

قَراقروت، قَراقروط، قَرَه قورت، قَروت: تُرکی، تَرپَـك، هَلنـاك، آبِ کشـكِ جوشیده (برهان)، تَرف (گویش نایینی)

قُراقِرَة: غُرغُرو، زن، پُرچانه: زن

قُراقِف: خروسِ بُلَندآواز (لاروس)

قَراقَـلاغ: ترکی ۱ـ سیاه گوش، از جانـوران (معین) ۲ـ پَروانَك

قَراقُورُم، قَراقُرُم، قَرَه قوروم: مغولی، سیاریگ، سیاریگستان، نام تَختگاهِ چنگیزخان (آنندراج، از فرهنگ وصّاف)

قَراقوش: ترکی، بازِ شکاری (آنندراج)، سیاباز (= قَراسنقُر)

قَراقـویونـلو، قَـرَه قـویُنـلو: تُـرکـی، سیـا گوسبَنـدداران، بـارانیـان، آق قـو یـونـلو= سپید گوسبنـدداران، گروه دیگر از فرمانروایان، بایَندریان

قَراقینوس: لاتینی تازی گشتـه؟، خارشتر، از گیاهان

قَراگُز: ترکی، زال (فرهنگستان)، نام جایگاه

قَراگلُوله: ترکی، سیاگُروهه، از هوشرُبایان (= مُخَدِّرات)

قَرال، قِرال: ترکی، سَردار، مِهتر گروه

قُرام: تیمَر، از گیاهان، در فرانسوی: Avicenne

قِرام، (تك: قَرمَـة): کِنـاره‌ها، کِنـاره پاره‌ها، کِناره بُریده‌ها

قِرام: پَرده‌ی نازُك (لاروس)

قَرامِطَة، قَرامِطه: درون گرایان

قُرامِیّات: تیره‌ی تیمَرها

قِران: ۱ـ پیوَنـددادَن ۲ـ نزدیك شُدَن، به‌هَم رسیدَن ۳ـ مَرزیهیدَن (فرهنـگ پهلوی)، در اخترماری ۴ـ گونه‌ای شهرَوا، در ایران، بَرابر با «ریال» کنونی

قُرآن: نِپی (برهـان)، برگرفتـه از هوپ نیپیكِ پهلوی = نوشتـه‌ی خوب، مانسـر (= کتـاب دینی، فرهنگ پهلوی)

قرانات، (تك: قَرن): سَده‌ها

قُرآن‌خوان: ۱ـ نِپی‌خوان ۲ـ بَرکِنار، به گُواژ

قُرآن‌خواندَن: نِپی خواندَن

قُرآن‌خوانی: نِپی خوانی

قِران سَعدِین: مَرزیهیدَنِ فَرخُندِگان، زبانزد اخترماری

قُرآن فروخوردَن: به نِپی سوگند خوردَن

قِران گذراندن: از اَندوه رَهیدَن

قِران گُذَشتن: اَندوه سپری شُدَن

قُرآن مُذَهَّب: نِپی زَرنگار

قِرانِ نحسین: مَرزیهیدَنِ مَرَخشِگان، زبانزد اخترماری (مَرَخشه = نَحس)

قَرانیا: Kráneia ، یونانی تازی گشته، زغال اَخته، از گیاهان

قَرانیطُس: Phrenitis ، یونانی تازی گشته، آماس ِ دَماغ

قِران و عقبه: (= استخراج سال‌های مخوفهٔ مولود)، آسِتان (برهان)، زبانزد اَخترماری

قَراوُل: ۱ـ یَزَك ۲ـ پاسدار ۳ـ میرشکار

قَراوُلخانه: یَزَکخانه، پاسدارخانه

قَراهِب، (تك: قَرهَب): پیره گاوان

قَراهید: ریزه گوسبَندان

قَرائح، قَرایح در فارسی، (تك: قَریحَة): وُروم‌ها

قَرایَخه: (گویش گیلکی)، تُرکی؟، کِشوَری (= غیرنظامی)

قَرائِن: قَراین در فارسی: (تك: قَرینَة): جُوران

قُرب: سُریانی تازی گشته (پژوهش واژه‌های سُریانی) ۱ ـ نَزدیکی ۲ ـ خویشی، خویشاوَندی ۳ ـ تُهیگاه ۴ ـ پیوَستَن

قِرب: سُریانی تازی گشته، نزدیك شُدَن

قَرَب: ۱ـ نزدیکی ۲ـ تهیگاه (لاروس) ۳ـ جست و جوی آب، دَر شب (آنندراج)

قَرب: ۱ـ دَر نیام کَردَن ۲ـ نیام ساختَن

قِربات، (تك: قِربَة): مَشك‌ها

قُورباقَه: ترکی، غوك، از جانوران، داروَك (گویش مازندرانی)

قُربان: ۱ـ نزدیکی، نزدیك شُدَن ۲ـ هَمدَم، هَمدَم و نزدیكِ فرمانرَوا، هَمدَمِ ویژه

قُربان: پارسی تازی گشته ۱ـ کُرپان (برهان)، کُرپان (آنندراج)، یَزِش، اوسُفریت، مَیَزد (فرهنگ پهلوی)، ۲ـ بَرخی (= قربان رَفتَن، فداگَشتَن، برهان)، گفت بو بکر بنده فرمانَم، باد بَرخیِّ جان توجانم (سنائی)، واژه ی کُرپان دربَند ۱۲، اهنودگات ۳۲ در گات‌ها آمده، کسانی که گاو را کُرپان می کنند، کُرپان‌ها

قُربان: تُرکی، کَمان چوله، نیم لَنگ، جو لِه (برهان)

قُربان رفتن: بَرخی شُدَن

قَربان صَدَقه: بَرخی

قُربان کَردَن: کُرپان کردَن، یَزیدَن (فرهنگ پهلوی)

قربان گاه: کُرپانگاه، یَزشگاه

قُربانی = قُربان (دَرین لفظ یاء تحتانی زائد

است، غیاث اللغات): بنگرید به قُربان، کُرپان
قَربـانیون: Parthenium ، لاتینی تازی گشته، گاوچَشم (آننـدراج)، کَرکـاس (برهـان)، کَرکاش (معین)، از گیاهان
قُربَت ریزه: اَندَك هَمدَمی
قِربَج: مِیفروشی
قُربُز: پارسی تازی گشته، گُربُز (آنندراج)
قُربِ فَرائِض: هَمـدَمـیِ خُدا (بهـره از غیاث اللغات)
قِربَق: ۱ـ تَره فروشی ۲ـ میفُروشی
قُربِ قابِ قَوسِین: به دوسَرِ کَمان پیوستن، در زبانزد فرزانی و به‌ویژه فرزانِ ابن عربی «قاب قوسین» جایی که دو خَمِ فَراپویی و فروپویی به یکدیگر می رسند (خدا دَر باور برون نگران، ابوالقاسم پرتو، رَه آورد، شماره‌ی ۲۶)
قَربَـوس: قَربـوس، قَرپـوس در فارسـی: زین کوده، زینکوهه، پیشکوهه (برهان)
قَربولَة: پاپیتال، پیچَك، از گیاهان
قُربَـة، قُربَـت در فارسی: ۱ـ نزدیکی، نزدیك گَشتَن ۲ـ پیوَستَن ۳ـ خویشی
قُربَةً اِلی الله: برای نَزدیکی به خُدا
قِرت: تُرکی، پیرماستینه
قِرت: نادرست نویسی غرت، غَرتَبان، غَلتَبان، کَشخان، غَرچه (= دَیّوث)
قَرَت: ۱ـ بَرفاب ۲ـ رَنگ پَریدِگی
قَرَّتان: بام و شام، بامداد و شبانگاه
قِرتَبان: نادرست نویسی غَرتَبان، پارسی است
قِرتبـوس: نادرست نویسی غَرتَبـوس، پارسی است، غَرت، غَلتَبان، کَلتَبان، غَرچه (= دَیّوث)
قَرتـه: نادرست نویسی غَرده، غَرتـه، غَرچـه، پارسی است
قِرتی: نادرست نویسی غِرتی، پارسی است
قِرتی بازی: نادرست نویسی غِرتی بازی
قِرتـی بازی دَرآوَردَن: نادرسـت نویسـی غِرتی بازی درآوَردَن، کار زننده ای کَردَن
قَرث: ۱ـ کوزه‌ی کوچَـك ۲ـ رَنـج دیدَن ۳ـ به‌رَنج اَفکَندن
قَرثاء: فَرخُرما
قَرچه: نادرست نویسی غَرچه، پارسی است
قُرچی: قورچی: ترکی ۱ـ زینه‌دار ۲ـ زینه پوش (زینه = جَنگ اَفزار)
قِرچـی برچـی: نادرست نویسی غِرچی بِرچی، جَرَنده، کُرجَن (= غضروف)، پارسی است
قَرح، قُرح: ۱ـ زَخـم، ریش ۲ـ آبـله‌ریزه ۳ـ خَستَن، زَخم کَردَن ۴ـ چاه زَدَن، درجای بی آب
قُرح: ۱ـ آغاز، آغازِ هَرچیز ۲ـ آبِ آغازین، که از چاه بَرآید ۳ـ سه شبِ آغازِ ماه
قَرَح: ۱ـ زخمِ پوستی ۲ـ بهبود زَخم

قَرحان، قُرحان: ۱ ـ نَجَنگیده: مَرد ۲ ـ غارچَك، گونه‌ای از سماروغ‌ها

قَرحان: زَخم و زیلی، زَخمین

قَرحَـه، قُرحـه در فارسـی: زَخمِ چرکین (لاروس)، ریش (فرهنگستان)

قُرحَة: ۱ ـ آغاز زمستان ۲ ـ مِهتَر، بُزرگِ یاران

قُرحهٔ بَلخی: پَشه خورد (برهان)

قَرحه دار: ریشناك (فرهنگستان)

قَرخـواك: بدینگـونـه آمـده در برهـان قاطـع و آنندراج آن را پارسی دانسته، غَرخواك، هَم‌آوای بَرخاك، گوشتابه

قَرد: پارسـی تازی گشتـه، گَرد (آننـدراج)، گَـرد کَـردَن در شیـر، گَـرد کَـردَن در مشـك روغن

قَرد: ۱ ـ کوتَه‌بالا (آنندراج) ۲ ـ کوتاهِ زشت (لاروس)

قُرد: ۱ ـ پَشمِ بَد، کُركِ بی‌اَرزش ۲ ـ کُندزَبانی ۳ ـ پاره اَبر، تکّه اَبر

قُرد: کَنه

قِرد: کَپی، میمون، شادی (گویش مازندرانی)

قِرداح: زینه گَر

قِردالمغرِب: کَپی بی‌دُم، اَنتَر

قِردالهندالمُقَدَّس: کَپی درازدُم

قَردالیدَن: یونانی، بُسَّد (مَرجان) (برهان)

قَردامُن، قردامون Kárghamon: یونانی تازی گشته، تُخمِ سپَندان (خردلِ پارسی، برهان)

قَردامـینی: سُریانی؟، سیسَنبـر، از گیاهـان (برهان)

قِردان، (تك: قُراد): کَنه‌ها

قَردَب: هَفت‌بَند، از گیاهان (لاروس)

قَردَح: کَپی فَربِه (آنندراج)

قُردُح: چادُر

قَردَحَة: ۱ ـ زینه گَری، بازسازی جنگ‌اَفزار ۲ ـ سیبِ آدَم (لاروس) ۳ ـ رام گشتَن، خوارشُدَن

قَردَد: ۱ ـ پُشته‌ی ناهَموار ۲ ـ تیزی سَرما

قَردَسَة: دُرُشتی، سَختی (لاروس)

قِردِعَة: گَردَن (آنندراج)

قَردَمانا: قردمانه، قَردَمانی، قرطمانا، Kar-damomon، یونـانـی تازی گشتـه: کَرویای دَشتی، نان‌خواه دَشتی، غُرُنباد، از گیاهان

قُردُمانی: پارسی تازی گشته، کُردُوانی، گَبر، به رخش دلاور سپـردم عنـان ـ زَدَم بر کمـر بنـد گَبرَش سنان (شاهنامه)، زِرِه سِتَبر (آنندراج)

قُردوح: کَپی بُزُرگ (آننـدراج)، سَگسَـر، از جانوران

قُردوحَة: مُهره‌ی گلو

قُردود: ۱ ـ پُشتـه‌ی ناهَموار ۲ ـ میان پُشت، دَر آدمی

قُردودَة: ۱ ـ پُشته ی ناهَموار ۲ ـ سختی زمستان

قُرُودة الظَّهر: بالا پُشت، دَر آدَمی

قُردوع: مورچه (آنندراج)

قِردَة: کَپی ماده، ماده کَپی

قِردیدَة: ۱ ـ کِشَکِ پُشت، دَر آدَمی ۲ ـ بالای کوه

قَرز: زمین دُرُشت (لاروس)

قرزام: سَراینده ی بَد

قَرزَع: گول: زَن

قَرزُم = قلزُم، بنگرید به قَلزُم

قَرزَمَة: بَدسَرایی

قُرزوم: ۱ ـ کُنده ی مُوزه داران ۲ ـ تَبَنگِ کَفش، تَبَنگِ کَفشگَران (تَبَنگ = قالِب)

قُرزَة: مُشتی، یك مُشت

قَرس: فشرده، بَربَسته

قِرس: پَشه خاکی

قرسِنه: بدینگونه آمده است در برهان قاطع و در آنندراج پارسی است، کَرسَنِه، ریم یا چرك که بر زخم بسته و سخت شده باشَد

قَرش: ۱ ـ گِرد آوردَنِ روزی ۲ ـ پاره پاره کَردَن ۳ ـ دوبه هَم زَنی ۴ ـ جَنگ با نیزه

قِرش: ماهی کوسه (لاروس)

قِرشام: کَنه ی شُتُری

قِرشامَة: باشه، از مُرغان شکاری

قِرشَت: ششمین پیکر از پیکرهای هشتگانه واتها: ق، ر، ش، ت

قِرشمال، نادرست نویسی غِرشمال، پارسی است، برخی از واژه نامه ها آن را برگرفته از «غریب شمار» دانسته اند

قُرَشِیّ، قُرَشی در فارسی: از دوده ی «قُرَیش»

قَرص: ۱ ـ مَردُم آزار ۲ ـ خازگُستَردَن (خاز = خَمیر) ۳ ـ شِکَنجیدَن، به دو انگشت (آنندراج)

قُرص: نادرست نویسی غُرس، اُستوار، راست

قُرص: ۱ ـ گِرده ۲ ـ شانه، شانه ی اَنگَبین ۳ ـ گویه، دَر داروسازی

قُرصان: دزد دَریایی (لاروس)

قَرصَبَة: بُریدَن، پاره پاره کردَن

قُرص ِ زَر، **قُرص زَرِ مَغرِبی**: گِرده ی زَر، گِرده ی زَرِ خوربَری، گُواژ: خور

قُرص ِ سیمین: گِرده ی سیمین، گُواژ: ماه

قَرصَعَنَة، قَرصَعنه، قَرسَعنه در فارسی: شِش شاخ، ازگیاهان (معین)

قَرصعنهٔ زرقاه: شَغاغُل، نَهشَل، زردكِ دیگی، از گیاهان

قُرص ِ گرم و سَرد: گِرده ی گَرم و سَرد، گُواژ: خور و ماه

قُرص نان: گِرده ی نان، کُلو، کُلوج (برهان)، کلوچه، کَلیچ

قُرص ِ نانِ کوچَك: کوکِه (برهان)

قَرصَنَة: دزدی دَریایی، دَریا زَنی (لاروس)

قُرصَة: قُرصه در فارسی: گِرده

قُرصهٔ زَر: گِرده ی زَر، گُواژ: خور

قِرض، قَرض: ۱ـ اُوام (فرهنگ پهلوی)، وام، ایشود (اوستایی، بهروز) ۲ـ پیشفِرست، کس نیاید زِپَس، تو پیش فِرست (سعدی) ۴ـ بُریدَن ۵ـ مُردَن ۶ـ پیچان و خَمان رَفتَن ۷ـ کِناره گُزینی

قَرَض: وِریز تازی، از گیاهان

قِرضاب: ۱ـ شمشیرِ بُرّان ۲ـ دُزد ۳ـ مُستمَند ۴ـ خُشکبارخور

قِرضِب: تُفاله، در گَربال

قَرضَبَة: ۱ـ پَراکَندَن ۲ـ گِرد کَردَن، از واژگان دوپَهلو ۳ـ بُریدَن ۴ـ دَویدَن ۵ـ خُشکبارخوردن

قَرض بی وَجه: وام پَس نَده

قَرضِ حسنه، قَرض الحَسَنَة: وامِ بی بَهره

قَرض، حیضِ مردان است: وام، دَشتانِ مَردان است

قَرض خواه: وام خواه

قَرض دادَن: وام دادَن

قَرض دار: بِدهکار

قَرض داری: بِدهکاری

قَرض، شوهرِ مَردان است: وام، شوهَرِ مَردان است

قِرضِم: پوست اَنار، در پوست پیرایی به کار می رود (لاروس)

قَرض و قوله: وام و خُرده وام

قَرضَمَة: ۱ـ بُریدَن ۲ـ گِرفتَن

قُرضوب: ۱ـ آفتابه دُزد ۲ـ شمشیر بُرّان

قَرط: پارسی تازی گشته، کَرت (بُرهان)، کِرتِه، خاری باشد که آن را شُتُرخوار گویند (صحاح الفرس)

قُرط: ۱ـ اَفرازه (= شُعله) ۲ـ گوشواره ی بُناگوش ۳ـ پِستان ۴ـ نَره ی خُرد، نَره ی کودَک

قِرط: گندنا، از گیاهان

قِرطاس: لاتینی تازی گشته، ۱ـ نَفَج، رُخنه (= کاغذ) ۲ـ نامه ۳ـ آماج ۴ـ دُخترِ سِپید ۵ـ چادُرِ مِسری

قِرطاسِیَّة: لاتینی تازی گشته، سپید یکدَست، سپیدِ سِپید

قُرطَب: بابا آدَم، از گیاهان (معین)

قَرطَبان: پارسی تازی گشته، ۱ـ غَلتَبان، غَرچه ۲ـ جاکِش، جافکِش

قِرطَبوس: پُتیارِ بُزرگ

قَرطَبَة: ۱ـ بَر زمین انداختَن ۲ـ گُریختَن ۳ـ سَخت دَویدَن ۴ـ خشم گرفتن (آنندراج)

قِرطَس: قِرطَس = قِرطاس: لاتینی تازی گشته،

نَفَج (= کاغَذ، برهان)، رُخنه (برهان)

قِرطَع: شِپِش شُتُر

قِرطَعَب: چیزِ اَندَك

قَرطَف: آبچین (=قطیفه)

قُرطَق: پارسی تازی گشته، کُرتَك، نیم‌تنه، گونه‌ای جامه

قُرطُم، قَرطَم، Carthamus: لاتینی تازی گشته، اَنگریز (برهان)، کاجیره

قُرطُمان: دوسَر، از گیاهان (معین)

قُرطُمانا: Kardámomon، یونانی تازی گشته، غُرُنباد، گُرُنباد، از گیاهان

قُرطُم بَرّی: تریغان، کاجیره‌ی دَشتی

قُرطَة: پارسی تازی گشته، کُرتَه، گونه‌ای پیراهن (برهان)

قُرطیون: ؟، مُشكِ زَمین، از گیاهان (معین)

قَرظ = قَرَض: وریزتازی، از گیاهان

قَرَظ: مِهتری، پَس از خواری

قَرع: ۱ـ زَدَن ۲ـ کوفتَن ۳ـ کوب، کوبِش ۴ـ کَچَلی، ریزشِ مو، بی مویی ۵ـ کَدوی شیرین

قَرعاء: ۱ـ مَرغزارِ خُشك ۲ـ زنِ کَل

قَرعِ دباء: کَدوغَلیانی، از گیاهان

قَرع طویل: درازه کَدو، کَدو غلیانی، از گیاهان

قَرع عَسَلی: شیرین کَدو، مُرغانه کَدو

قُرعان، (تك: قَرعاء): زَنانِ کَل، زَنان بی موی

قِرعوس، قُرعوس: شُترِ دوکوهانه

قَرع و اَنبیق: تُنگِ کَدو، از ابزارهای آزمایشگاهی

قُرعَة، قُرعه در فارسی: ۱ـ پانسِه (غیاث‌اللغات، زیر واژه‌ی ضربه)، پِشك (برهان) ۲ـ بَهره

قَرعَة: یك بار زَدَن، یك بار کوفتَن

قُرعه اُفتادَن: پانسِه اُفتادن، پِشك افتادن

قُرعه اَفکَندَن: پِشك اَفکَندَن

قُرعه انداختن: پِشك اَنداختن

قُرعه‌زَن: پانسِه زَن

قُرعه زَدَن: پِشك زَدَن، پِشك انداختن

قُرعه کشی: پانسِه کِشی

قَرغات: ترکی؟ = قولِنجان، خُسرودارو، از گیاهان

قِرغوی = قِرقی، بنگرید به قِرقی

قَرف: ۱ـ سُرخِ تُند ۲ـ سزاوار ۳ـ سِتَم کَردَن ۴ـ تاراج کَردَن ۵ـ چَفته بستَن ۶ـ آمیختَن ۷ـ آك نهادن

قُرفَة: بَدنام

قِرفَة، قِرفه در فارسی: ۱ـ اَرمال (برهان)، دارچینی، از گیاهان ۲ـ پاره‌ای پوست ۳ـ اَندماغ

قَرفِیّ: سُرخرَنگ: آدمی، سُرخروی

قِرفیّات: تیره ی اَرمالان

قَرَق: جای هَموار

قِرق: ۱ ـ تَبـار پَست ۲ ـ خوی زشت ۳ ـ گروه ناچیز (لاروس) ۴ ـ هیچکـاره

قُرُق، قُرَق، قُروق، ترکـی: ۱ ـ بازداشـتَن ۲ ـ بازداشته، ویژه کَرد ۳ ـ خُشك

قَرقار: ۱ ـ بانگ شتر ۲ ـ بانگ کَبوتَر

قَرقارَة: ۱ ـ پَیاپی گوی: زن ۲ ـ کورت، کوزه ی گردن باریك را گویند (برهان) ۳ ـ شُش گونه، که شترِ مَست بَرآرَد

قَرقاوُل: پارسی است، گَرگاوُل؟، تَتَر (فرهنگ پهلوی)، تیرِنگ (گویش مازندرانی)، تورَنگ (گویش گیلکی) تُرَنگ (برهان)

قُرقُـب: ۱ ـ شِکَـم (آننـدراج) ۲ ـ مُرغِ چَرخ ریسَك، ازپَرندگان (لاروس)

قُرقُبَّة: گوشت پاره ی شکار (آنندراج)

قُرقُچـی، قُرُقـجی، قوروقچی: ترکی، بازدار، پاسدار

قَرقَـدَن: موش زمستـانخـواب (لاروس)، از جانوران

قَـرقَذان، قَرقَذُون: سنجاب، از جانـوران (معین)

قَرقَر: ۱ ـ پوستِ روی ۲ ـ زمینِ هَموار

قُرقُر: نادرست نویسی غُرغُر: ۱ ـ آوای شِکَم ۲ ـ غُر و لُند، زیرلَبی

قُرقُرون: ؟، مُشكِ زَمین، از گیاهان (معین)

قَرقَـرَة، قَرقَره در فارسی ۱ ـ بانگ کَردَن: شُتر، کبوتر، شِکَم ۲ ـ بانگ، که از بیخ گلو برآید ۳ ـ خنده ی بُلَند (معین)

قِرقِـره: نادرست نویسی غِرغِره: چَرخه، کَلابه (برهان)، چَرخَك (واژه نامۀ سیستانی)

قرقرۀ دَکـلِ کَرانـه‌ای کَرَجی: پارسی است، چَمبَل (گویش گیلکی)

قرقـرۀ گردان: (واژه نامـۀ دریانـوردی)، غِرغِره ی گَردان

قِرقِس: پَشـه ی سالَـك، پَشه سالَك، پَشه شِنی، پَشه ریزه (آنندراج)

قَرقَسون: ؟، سُرب (آنندراج)

قُرقُعَة: لاك پُشت

قَرقَف: ۱ ـ مِیِ سَرد ۲ ـ آبِ سَرد

قُرقُف: مُرغِ چَرخ ریسَك (لاروس)

قَرقُف: (این واژه را، خاقـانی در چکـامـه ی مسیحـائیه، آورده)، مُحمّـد معین این واژه را دگرگشتـه ی قُرفس که تازی گشته ی Corpus لاتینی است می داند که برابر پارسی آن اَبدام (= جسم، برهان) است.

قُرُق کَرَدَن: پَهـرِختَن (بهـره از پهلوی)، ویژه کَردَن

قَرقَل: جامه‌ی بی آستین (لاروس)

قَرقَمان: پارسی است، غَرغَمان، چوبی را گویند که دَرمیان کَوَر (= مُقل مَکّی) است

قُرقَمَة: شیر زَدِگی، در کودَکان

قُرقو: از ریشه‌ی پارسی، کُرکُم (= زعفران، فرهنگ پهلوی)

قُرقوبِیّ: قُرقوبی در فارسی، پارسی تازی گشته، غُرغوبی، دیبا یا دیبه‌ای که در گسکَرِ گیلان می بافته اند (آنندراج، از انجمن آرای ناصری)

قَرقور: خارَکدار، از ماهیان

قُرقوص: توله سَگ (لاروس)

قُرقوف: ۱ـ دِرَم، هَمرَس (برهان) ۲ـ مِی

قِرقی: ترکی، واشِك (گویش مازندرانی)، فَرغوی (برهان)، از پرندگان

قِرلّی: غاوَند، از پَرَندگان

قُرلیون: Korállion، یونانی تازی گشته، بُسَّد (= مرجان)

قُرم: چنارگون، از گیاهان

قَرم: ۱ـ مِهتَر، بزرگِ مَردُم ۲ـ شُتُرِ گرامی، که بَرآن نشینَند

قِرماص، قِرمَص: ۱ـ زمین کَند، گَرمخانه ۲ـ لانه‌ی کبوتر ۳ـ کازه‌ی شِکارگَر ۴ـ کوماچدان، تنور کوماچ پَزی

قَرماق: ترکی؟، نِشبیل، شَستِ ماهیگیر باشد (صحاح الفرس)، ای ماهی سیمین و به مه بَرزده نِشبیل، دیری است به باغ اندر بر زرین قندیل (منجیك)

قُرمپوف: قُرمَدَنگ: ساخته‌ی فارسی گویان به رَوشِ قُرمساق ترکی، فَدرَنگ (معین)، غَرچه

قِرمِز: سنسکریت تازی شده، کِرمی (معین)، پارسی تازی گشته، کِرمِست (آنندراج از انجمن آرای ناصری)، کِرمیز (بهروز)، خیری، هم آوای سیری (برهان)، سور، سوخر (فرهنگ پهلوی)، سُرخ، ماردی (صحاح الفرس)، خروشان و کَفك افکنان و سِلاحَش، همه ماردی گشته و خِنگش اَشْقَر (دقیقی)، سور (گویش مهابادی)

قِرمِزدانه: کرمیدانه، سُرخدانَك، از خرفستَران، «قرمز، نیز جانوَرکی است که اینك به جای رَنگِ سرخ به کار می رود.»

قِرمِزیّ: از ریشه‌ی سنسکریت، قِرمزی در فارسی: خیری، سوری

قِرمزی روز: سُرخی روز

قُرمساق، قورومساق، قُورومساخ: ترکی، فَدرَنگ (معین)، زَن به مزد (برهان)

قَرمَش: مَردُم دَرآمیخته، هَمه جور مَردُم

قَرمَشَة: ۱ـ تباهاندَن، تباه کَردَن ۲ـ به‌دَست آوردن، فَراهَم کَردَن

قَرمَطَة: ۱ـ ریز نوشتن ۲ـ گامِ کوتاه برداشتن

قَرمَطِیّ، قَرمَطی در فارسی: از پیروانِ قَرمَط، بی‌دین، در بَرداشتی نادُرُست

قَرمَطیط: ۱ـ ریزنویس ۲ـ کوته گام

قَرمَل: چَنته‌ی چوپان، از گیاهان (لاروس)

قِرمِل: شتر دوکوهانه (لاروس)

قِرمِلَة: گیسو بَند

قُرموت: قورموت: ترکی، اَستَرخور، آمیزه‌ی کاه و جو و اَسپَست

قُرمود: ۱ـ بارِ تاخ، میوه‌ی تاغ ۲ـ تَکه‌ی کوهی، بزبَچه‌ی کوهی ۳ـ گوزنِ مُردابی

قُرموص، قِرماص، قِرمَص: ۱ـ گرمخانه ۲ـ کازه‌ی شکارگَر

قُرموط: ۱ـ میوه‌ی تاخ، بارتاغ ۲ـ گُربه‌ماهی، در انگلیسی Common cat fish (لاروس)

قُرمَة: مُفردِ قُرم: یك چِنارگون

قُرمه: پارسی تُرکی گشته، غَرمَج، پُختَنی است از گوشت و روغن و اَرزَن (فرهنگ رشیدی)، این واژه را بُرهان، سیاهدانه دانسته، سیاهدانه، غَرمَج است. خورشی که اکنون غُرمه (یا قُرمه) گویَند همان غَرمَج است (فرهنگ انجمن آرای ناصری)، گَدَك (برهان)، زیچَك (برهان)

قُرمه‌پُلو: غَرمَج پُلو، گَدَك پلو

قُرمه‌سَبزی: غَرمَج سَبزی

قِرمید: ۱ـ آگُور، خشتِ پُخته ۲ـ پارگینِ آگوری، پارگین، جای گودی را گویند که آبِ چرکین چون زیرآب گرمابه و آشپزخانه بدان ریزد (برهان)

قِرمیش = قَرمَش، بنگرید به قَرمَش

قِرمیل: Grémil، فرانسوی تازی گشته، گیاه مُروارید (بهره از معین)

قَرن: سُریانی تازی گشته، از قَرنا (پژوهش واژه‌های سُریانی) ۱ـ شاك، سُرو (فرهنگ پهلوی)، سَرون (برهان)، شاخ ۲ـ تارَك (صحاح الفرس)، زِبَرِ سَر ۳ـ گیسو ۴ـ سَرِ موی ۵ـ سَرِ کوه ۶ـ سَرِ گروه، مِهتَر ۷ـ پوششِ کجاوه ۸ـ سَرِ آفتاب ۹ـ سَرِ گیاه ۱۰ـ دِژ (لاروس) ۱۱ـ کاکُل ۱۲ـ شاخَك، در خرفستران ۱۳ـ سَرنیزه ۱۴ـ سَده: قَرن در فارسی پاره‌ای از زمان برابر سی سال بوده و اینك برابر سَدسال است ۱۵ـ پَهلوی سَر، هَریك از دو پَهلوی سَر

قَرن: Cornus، لاتینی تازی گشته، زُغال‌اَخته، از گیاهان (معین)

قَرَن: ۱ـ اُشتر بَند، بَندی که دو شُتر را با آن بَندَند

۲ـ کیش چِرمین ۳ـ تیغ ۴ـ تیر

قِرن: ۱ـ هَمال ۲ـ هَمانند

قَرنا: نادرست نویسی کَرنا، خَرنای، پارسی است (غیاث اللغات)

قَرناء: مؤنث أقرَن: بنگرید به اَقرَن، و ۱ـ دِژ شَهر ۲ـ مارِ شاخدار (لاروس)

قِرناس: ۱ـ دَماغه‌ی کوه ۲ـ دوک ۳ـ دَماغه

قَرناق، قِرناق، قُرنَق: تُرکی، کَنیزَک (غیاث اللغات)

قَرن الأروَس: سَرخسِ شاخ گَوَزنی (لاروس)، از گیاهان

قَرن الایَّل: ۱ـ کاکُله، از گیاهان ۲ـ سوسکِ گَوَزنی (لاروس)

قَرنُ الحَنَش: خیارشَنبَر، خیارچَنبَر، از گیاهان

قَرن الغَزال: بَندواش، سارِه (گویش گیلکی)، از گیاهان

قَرنَبی: Xérambon، یونانی تازی گشته، کَوَز، خَبَزدوک، سَرگین گردانَک، این واژه در برخی فرهنگ‌ها قُرُنباء نیز آمده است.

قَرنَبیط: یونانی تازی گشته، کَلَمِ رومی، گُلِ کَلَم، از گیاهان

قَرَنطین، قَرَنطینه، از Quarantaine فَرانسوی: ایستگاه بهداشتی، شَهر بَندان

قَرَنفول، قَرَنفُل در فارسی: Karuóphulon، یونانی تازی گشته، مُنجَک (برهان)، از گیاهان، از تیره‌ی میخَک‌ها

قَرَنفُلِ ابیَض: مُنجَکِ سپید، درختِ میخَک، از گیاهان، در فرانسوی Myrtacées (معین)

قَرَنقُلِ بَرّی: مُنجَکِ خودرو

قَرَنقُلِ بُستانی: فَرَنجمُشك، بالَنگوی دَشتی (برهان)

قَرَنفلِ چینی: گُلِ میخك (معین)

قَرَنفُلیان: تیره‌ی مُنجَك‌ها، مُنجَکیان

قُرنوس: Cornus، لاتینی تازی گشته، اَل، از گیاهان، از تیره‌ی زغال اخته ای ها

قَرنون: زبانه گُلِ زَرد (= شَوکة الصفراء، در تازی)، از گیاهان

قَرنی: قَرِه نی، بنگرید به قَرِه نی

قَ نیز: برگرفته از قِرناس تازی، رُخبام (فرهنگ فنی)، در انگلیسی Cornice

قرنیز چوبی: در انگلیسی Skirting board، اِزاره‌ی چوبی (فرهنگ فنی)

قَرنیَّة، قَرنیه در فارسی: تُخمِ چَشم

قِرنیّه: گشته‌ی غرانیون، از Geranium لاتینی، سپَنداره‌ی بویا، از گیاهان

قَرو: ۱ـ تالابه ۲ـ جویبار ۳ـ آبراهه (آنندراج) ۴ـ اَنگوردان ۵ـ تَغاره، تغاره‌ی بزرگ ۶ـ آوَندِ مَنگ

قَرواء: ۱ـ خوی (= عادَة) ۲ـ ماده شتر، دراز کوهان ۳ـ کون

قِرواح: ۱ـ ماده شُتر، درازپا ۲ـ خَرمابُن، دراز ۳ـ آفتاب‌رو ۴ـ زمینِ کاشت

قِرواط: کَشتی، کَلَك، جاله

قِروان: میان‌پُشت

قُروت: ترکی، پینوك (برهان)

قُروت شُدَن صحبت: درهم شُدَن سُخَن (بهره از غیاث اللغات)

قُروتی: ترکی، پینوبا، آشِ پینوك

قروتـی شُدَن معـامـلـه: بَرهم خوردن کار (آنندراج)

قُروح، (تك: قرح): زَخم‌ها

قُرود: (تك: قِرد): کَپیان

قَرور: ۱ـ آبِ خُنَك (آنندراج) ۲ـ اَشكِ شادی

قُرور: ۱ـ ایستادگی ۲ـ آرمیدن ۳ـ خُنَك شُدَنِ چَشم

قُرورَة: خُرد و خوار (آنندراج)، دَرمانده

قَروص: لِگام‌تَنگ

قُروصَة: زَبان گَزیدِگی (لاروس)

قُروض، (تك: قَرض): وام‌ها

قروضات: ساخته‌ی فارسی گویان، بدهی ها

قروط: تُرکی = قُروت، بنگرید به قروت

قَروط، (تك: قُرط): گوشوارِگان بُناگوش

قَروع: ۱ـ چاهِ کَم‌آب ۲ـ گوسفـنـدِ پِشکی (پِشك = قرعه)

قِرو غربـیـله: پارسی است، غِر و غر بیله، پیت (گویش گیلکی)

قِرو غمزه: غِر و کِرشمه ۱ـ نازکَردَن ۲ـ سنگ انداختَن، در کارِ کسی

قِرو فِر: پارسی است، غِر و فِر، خودآرایی

قَرّ و قُرّ: پارسی است، غَرّ و غُرّ، آسمـان غُرُمبه، تَندَر

قُرون، (تك: قَرن): سَده ها

قُرونِ خالیه: سَده های گذشتـه، زَمـان‌های گذشته (غیاث اللغات)

قُرون قَدیمه: سَده های پیشین

قُرونِ مُعاصِر: سَده های پَسین

قرونِ وُسطی: سَده های میانین

قُروهـه: نادرست نویسی گروهـه

قَروِیّ: از ریشه‌ی سُریانی، روستایی، ده نشین

قَره، قرا: تُرکی، سیاه

قُرَّة العَین: ۱ـ روشنی چَشم ۲ـ سیزابِ جوُیبار، از گیاهان

قَره بینه= قَرابین، بنگرید به قَرابین

قَره پازی: تُرکی، سیاسَرمِه، از گیاهان

قَره تیکان= قَراتیکان، بنگرید به قَراتیکان

قَره چَمَن: سیاه چَمَن (فرهنگستان)، نام جایگاه

قَره چه: نادرست نویسی غِرچه، زبانزدی در خُنیای ایرانی

قَره خَزَك: ترکی، تاغِ تُرکی، از گیاهان

قَره زَلَه: ترکی، تَنگرَس، اَرجَنگ، از گیاهان

قَره سو: سیاهاب (فرهنگستان)

قره سوران= قَراسوران، بنگرید به قراسوران

قَره غاج= قَراآغاج، بنگرید به قَراآغاج

قَره غان: سیاه دَشت (فرهنگستان)، نام جایگاه

قره غایه: ترکی، سیاه پایه (فرهنگستان)، نام جایگاه

قَره قاط= قَراقاط، بنگرید به قراقاط

قَره قاطی= قَراقاطی، بنگرید به قراقاطی

قَره قروت= قَراقوروت، بنگرید به قَراقروت

قَره قولاغ، قَره قولاق، قَره قولاخ= قَراقَلاغ، بنگرید به قَراقَلاغ

قره کَهَر: سیاکَهَر، اَسپ

قَره گیله: ترکی، ولیك، از گیاهان

قره میخ: قَره زَلَه: ترکی، بنگرید به قَره زَلَه

قَره ناو: سیاه ناو (فرهنگستان)

قَره نی، قَرَنی: ترکی، سیانای، از سازها

قَره یَراق: ترکی، زینه‌رسان، کارپَرداز

قَرِیّ: ۱ـ آبراهه ۲ـ بَر یك رَوِش ۳ـ پَذیرای مهمان

قِری: نادرست نویسی، غِری، پارسی است

قُرَی، (تك: قَریَة): از ریشه‌ی سُریانی، روستاها

قَریب: سُریانی تازی گشته، از قَریبا (پژوهش واژه‌های سُریانی)، ۱ـ نَزدیك ۲ـ خویشِ نزدیك ۳ـ ماهی نَمَکسود ۴ـ خویشاوَند، اَزسَنگ سرودها

قَریباً: به زودی، دَر نزدیکی (واژه‌های فارسی)

قَریبُ العَهد: نزدیك به کُنون

قَریبُ المَخرَج: خویش آوا

قَریبُ الوقوع: زوداَنجام

قَریت: آبِ فِسُرده (آنندراج)

قَریح: ۱ـ زخمی، خَستِه ۲ـ پاك، ناب

قَریحَة: قَریحه در فارسی، وُروم (پهلوی)، نِهاد ۲ـ آغازِهَر چیز ۳ـ نُخُست آبِ چاه

قَریحه خَراشیدن: وُروم خَراشیدَن، زورزَدَن، برای زایشِ هُنَری

قَریحه داشتن: وُروم داشتن، به سرشت هنرمند بودَن

قُرَید، مُصَغَّرِ قِرد: ریزه کَپی

قَریرَة، قَریر در فارسی: چَشمِ خُنَك، چَشمِ سَرد

قَریرالعَین: مَردِ سَرد نِگاه

قَرس: ۱ـ زَمهَریر ۲ـ فسُرده ۳ـ دیرینه

قَریش: ۱ـ اُشترِ پُرتُوان ۲ـ پنیرِ کم‌چربی (لاروس)

قُرَیش: نام دوده ای از تازیان

قَریشَة: پَنیرِ آب نَرَفته

قُرَیشِیّ: قُرَیشی در فارسی: وابسته به قُرَیش

قُرَیص: ۱ـ لَنگَر کشتی (آنندراج) ۲ـ لَنگَرگاه کشتی (لاروس)

قَریض: ۱ـ بریده شُده ۲ـ چامه، سرود ۳ـ بدِهکار

قُرَیض: گَزَنه، از گیاهان (برهان)

قَریطَة: قَریطه در فارسی: سَرَخسِ آبی، از گیاهان (معین)

قَریع: ۱ـ آبله ریزه ۲ـ مِهتَر، بزرگِ مَردُم ۳ـ هماَورد ۴ـ گشنِ بَرگزیده

قَریعُ الدَّهر: بَرگزیده از مردم روزگار (فرهنگ عمید)، بَرکشیده ی زَمانه

قَریعُ الکَتیبَة: فَرمانده گُردان (لاروس)

قَریعَة: ۱ـ برگُزیده ی خواستِه ۲ـ بهترین جای خانه (لاروس)

قَرین: ۱ـ نَزدیك ۲ـ جُفتِه ۳ـ هَمدَم ۴ـ اُخت (برهان)، این اُخت جُدا از اُختِ تازی برابر با خواهَر است،هَمبَر، جُور

قَرینُ الشَّرَف: نِژاده بار، گوهَر بار

قَرینُ العَین: ۱ـ سیاه چشم ۲ـ سُرمه کشیده

قُرَیناء: لوبیا: از گیاهان (لاروس)، ژاژَك

قَرین شُدَن: اُخت شُدَن

قَرینَة: قَرینه در فارسی: ۱ـ هَمسَر ۲ـ هَمال (برهان)، ۳ـ دیس (ذبیح بهروز)، مانَند، دَر فارسی، جور ۴ـ نِشانه، نِشانی (لاروس)

قَرینه سازی: اُخت سازی، جورسازی

قَریَة: قَریه در فارسی: سُریانی تازی گشته، از قَریقا (پژوهش واژه های سُریانی)، دِه، روستا

قِریَّة: ۱ـ دَستواره ۲ـ لانه‌ی مور ۳ـ چوب تَرازی بادبان

قَریهٔ عَرَب: پُل‌دَشت (فرهنگستان)، نام جایگاه

قَزّ: پارسی تازی گشته ۱ـ کَژ، کَج (فرهنگ پهلوی)، بنیك (صحاح الفرس)، فاخته گون شُد هَوا از گردشِ خورشید ـ جامه‌ی خانه، بِنیكِ فاخته گون است (رودکی) اَبریشم بَد ۲ـ کرم ابریشم

قُز: ترکی، گِرانبَها (آنندراج از مؤید الفضلا)

قُزّ: ۱ـ خودداری ۲ـ بیزاری ۳ـ پَرهیز، از بَدی و آك

قِزّ: پَرهیز کننده، از بَدی و پلیدی

قَزّاح: دیگ اَفزار فروش (لاروس)، دارچین فروش

قُزاح: ۱ـ شیرسوز، از بیماری های دام ۲ـ گِمه،

از گیاهان (برهان)

قَزّاز: از ریشه‌ی فارسی، کَژفروش، ابریشم‌فروش

قزاز: مار بزرگ (لاروس)

قَزّاق: تُرکی از روسی Kosak، سَرباز، سَرباز سَوار

قَزاگَند، قَزاغَند: نادرست نویسی کَژآگَند: ۱ـ جامه‌ی رَزم ۲ـ نِهالی

قَزاگنگ: نادرست نویسی کَژآگَند، پارسی است

قُزام: ۱ـ فرومایه: مَرد ۲ـ مرگِ ناگهانی (لاروس) ۳ـ چیره‌دَست: مَرد (آنندراج)

قِزام: فرومایگان، ناکسان (آنندراج)

قَزاونه: رَمَن قَزوینی به شیوه‌ی تازی، بنگرید به قَزوین

قَزاوه: نادرست نویسی کَژاوه، کَجاوه، پارسی است

قَزب: بسیار گاییدَن (آنندراج)

قِزب: پاژنامه (= لَقَب، برهان)

قَزَب: دُرُشتی، سَختی

قُربُز: نره‌ی دراز

قَزح: ۱ـ گَمیزِ سَگ ۲ـ داربوی ریختن، دَر دیگ ۳ـ شاشیدنِ سَگ

قِزح: ۱ـ دیگ‌اَفزار، داربوی ۲ـ تُخم‌پیاز

قُزَح، (تك: قُزحَة): رَنگارَنگ (فرهنگ عمید)، چَندرَنگه، بهروز در فرهنگ کوچك زیر واژه‌ی قَوس قُزَح، قُزَح را تازی گشته‌ی غُزَه می‌داند

قَزغان، قَزقان = قازغان، بنگرید به قازغان

قُرغُند: غُزغُند، پارسی است، پسته‌ی پوك

قُزقره: ؟، لَرگ، کوچی (گویش گیلکی)، از گیاهان، در انگلیسی Caucasien Valnut

قَزقَل: ؟، غَژغَل؟، زاغِ کَبود (گویش گیلکی)، از پرندگان

قَزَل: ۱ـ باریك ساگی (ساگ = ساغ = ساق) ۲ـ لَنگی، لَنگ پایی ۳ـ لَنگ لَنگان رَفتَن

قَزِل: لَنگ

قِزل: قِزَل: ترکی، سُرخ (غیاث‌اللغات)، کِرمیز (ذبیح بهروز)

قِزِل اَرسَلان: ترکی، شیر سُرخ، سُرخ شیر، از نام‌ها

قِزِل آغاج، قِزِل گَز: ترکی، چِلَر، چِلهَر، آلاش (فرهنگ عمید)

قِزِل آلا: قِزَل آلا: ترکی ـ پارسی، تلاجی (گویش مازندرانی)، سُرخِه‌کولی (گویش گیلکی)، آسلاك کولی (گویش گیلکی)

قِزِل اوزَن: سِپیدرود (فرهنگستان)

قِزِلباش: ترکی، سُرخ‌سَر، سُرخ‌کُلاه، نام سپاهیان ایران در زمانِ صَفَویان (بهره از

غیاث اللغات)

قِزلباشِیَّت: تازی از ترکی، سُرخ سَری، سُرخ کُلاهی، سپاهیگری

قِزلچِه، قزلجه، قیزیلجه: تُرکی ۱ـ سُرخاب، غازه، گلگونه ۲ـ سُرخَك، آبله سُرخ، از بیماری‌ها (آنندراج)

قِزلقوش: تُرکی، خشین، از مرغان شکاری (برهان)

قَزم: ۱ـ آك نهادَن، نِکوهِش ۲ـ کوته اَندام

قَزَم: ۱ـ مردم فرومایه (آنندراج) ۲ـ کوتاهی (لاروس)

قزمَل: کوته‌اَندام، بی اندام، زِشت

قزمَلَة: نَرِه (آنندراج)

قُزمیت: نادرست نویسی غُزمیت، پارسی است، بی اَرزِش (ویژگیهای دَستوری و فرهنگ گیلکی)

قَزن قَفلی: نَر وماده، گونه ای دگمه

قَزوین: پارسی تازی گشته، کاسپین، کاسپیان، نامی که نخستین گروه آریایی سپیدپوست که به پهندشت ایران آمده‌اند به این شهر که دراز زمانی زیستگاهشان بوده بخشیده‌اند (بغ مهر، احمد حامی).

قَزوینی: کَشوینی

قَزوینی شُدَن: کَشوینی شُدَن، دَر خَشم آمَدَن (آنندراج)

قِزی: ۱ـ پاژنامه (= لَقَب) ۲ـ پاژنامِ زِشت

قَزیعَة: تارَك موی، تراشیدن موهای سَر و بَرجای نهادن موی تارك

قَزین: نادرست نویسی کَزین، کَچین، آنچه از کَژ، ابریشم کم بها فراهم آورند

قَژاوه، قَزاوه: نادرست نویسی کژآوه، کَجاوه

قِژه: نادرست نویسی غِژه (= نَجِس تازی)، پَلَشت

قَسّ: سُریانی تازی گشته، سَر، سالار ۱ـ اُشترسالار ۲ـ سَر کِشیش

قَسّ: ۱ـ رَنج دادَن، آزُردَن ۲ـ نیکوچَرانیدَن، شُتُران را ۳ـ جُست و یافت ۴ـ سُخن چینی

قَسا: Casisa، لاتینی تازی گشته ۱ـ دارچین خَتایی (= سَلیخَة)، از گیاهان ۲ـ چَشمیزَك (= تَشمیزَج تازی گشته)، از گیاهان

قَساء: ۱ـ سَخت شُدَن ۲ـ تاریك شُدَن ۳ـ نَبهره شُدَن، ناسَرَه شُدَن

قُسابَة، قُسابه در فارسی: خارَك (گویش سیستانی)، خُرمای پَست

قُساح: خُشك و سَخت (آنندراج)

قِساس: لورآوَرد (لور = سیل)

قُساس: مِهتر تَرسایان

قَساس: نام کانِ آهنی است در اَرمنیّه (آنندراج)

قُساسِی: شمشیری را گویند که آهن آن از قَساس باشد (آنندراج)

قُسالاَون: Pissélaion، یونانی تازی گشته، روغن زِفت، چکیده‌ی زِفت

قَسّام: ۱ ـ نیکی، زیبایی ۲ ـ سختی گَرما

قَسّام: ۱ ـ بخشنده ۲ ـ بهره دهنده ۳ ـ سوگَندخورنده

قَسامَة: ۱ ـ آرامِش ۲ ـ نیکی، زیبایی (لاروس) ۳ ـ سوگَند، بَرای خونبها

قُسامَة: داشَن، اَشُوکداد (= مال صدقه، صدقه)

قَساوَة، قَساوَت در فارسی: ۱ ـ تِرمَك (برهان)، سَخت‌دلی ۲ ـ ناسَرَگی، در تَنخواه

قَسب: ۱ ـ سَخت و زشت ۲ ـ رَوان شُدن آب ۳ ـ گرفتنِ خُور ۴ ـ خُرمای خُشکه ۵ ـ آفتاب زَردی

قِسبار: نَره‌ی دراز (آنندراج)

قَسبَرَة: گای

قُسبَند: پارسی تازی گشته، گوسبند

قُست = قُسط، بنگرید به قُسط

قِستوس، قِسْتوس، Kisthós: یونانی تازی گشته، لادَن، از گیاهان

قَسر: به‌زور، «حَرکت قَسری» = جنبش به‌زور، جُنبشی که خاستگاه آن زادِ باشَنده نیست (اندیشه‌های فلسفی ایرانی)

قَسط: ۱ ـ سِتَم، بیدادکَردَن ۲ ـ پَراکَندن ۳ ـ کَج و خُشك

قَسَط: خشك اندامی، خشکی اندام‌ها (لاروس)

قَسط: Kóstos، یونانی تازی گشته، بُستَك، از گیاهان

قِسط: ۱ ـ داد، دادگَری ۲ ـ بَهره، بَخش ۳ ـ تَرازو (لاروس) ۴ ـ کاست، بخشی از بدهی که به گونه‌ی هفتگی یا ماهانه می‌پَردازند

قِسطُ السِّنین: سالواره (فرهنگستان)

قُسطا = قُسط، بنگرید به قُسط

قُسطاس، قِسطاس: تَرازو، کَپان

قَسطال: گَردخاك

قُسطان: رَنگین کَمان، آژفَنداك

قَسطان: گَردِ خاك

قَسطانِیَّة، قَسطانیّه در فارسی، Kastania: یونانی تازی گشته، شابَلوت، از

گیاهان

قِسط بَندی: کاست بَندی

قُسطُس: Kostos = قُسط، بنگرید به قُسط

قُسطِ شامی: راسَن، از گیاهان (برهان)، راسَن واژه‌ی پهلوی است

قَسطَل، قَسطَلان: لاتینی تازی گشته، ۱ـ گَردِ خاکِ جَنگ ۲ـ مَرگ ۳ـ شابَلوت، از گیاهان

قَسطَنَة، قَسطَنِه، Kastania، یونانی تازی گشته، شابَلوت، از گیاهان

قَسطورَة، قَسطوره، Castoreo، یونانی تازی گشته، اَرزیز، از توپال‌ها

قُسقاس: ۱ـ شِتابَنده، شِتاب‌رُو ۲ـ رَهبَر، رَهنَما ۳ـ سَختی ۴ـ گُرُسنگی ۵ـ سختی سَرما ۶ـ ریسمان ۷ـ تیغ کُند ۸ـ شَبِ تار ۹ـ شیر بیشه

قَسقاسَة: چوبدَستی (آنندراج)

قَسقَس: شیر بیشه

قِسم: ۱ـ گُن، گون، گونَك، سَردَك، سَرتَك، زَن، زَنَك (فرهنگ پهلوی) ۲ـ بَخش ۳ـ بَخش‌شُده ۴ـ بهره

قَسَم: سوگَند

قَسم: ۱ـ بَخشِش ۲ـ شَك، دودِلی ۳ـ اَندیشه ۴ـ اَبر

قِسمَة، قِسمَت در فارسی: ۱ـ پارَك (فرهنگ پهلوی)، پاره (فرهنگستان) ۲ـ زون (برهان)، بَهره، بَهر، بَهرَك (فرهنگ پهلوی) ۳ـ فَرشیم (برهان)، نُسك (برهان)، ۴ـ بخش‌بَندی (لاروس)

قَسَمَة، (تك: قاسم): بَخش کُنندگان

قَسِمَة: ۱ـ زیبایی ۲ـ چهره ۳ـ سَبَدِ بو یه‌ها

قِسمَت‌پَذیر: بَخش‌پَذیر

قِسمَت‌پَذیرُفتَن: بَخش‌پَذیرفتَن

قِسمت‌پَذیری: بَخش‌پَذیری

قسمت‌ثابت: در انگلیسی، Stator، ایستانِه (فرهنگ فنی)

قِسمَت‌خور: روزی‌خور

قِسمَت‌دادَن: بهره‌دادَن

قِسمت شُدَن: بَخش شُدَن

قِسمَت کَردَن: ۱ـ بَخشِنیدَن (فرهنگ پهلوی)، بخش کَردَن ۲ـ بَخشیدَن

قِسمت کُن: بَخش کُن، بَخش کننده، بَخشار

قِسمَت کُنندگی: بَخشاری

قَسَم‌خور: سوگندخور

قَسَم‌خوردَن: سوگند خوردَن

قَسَم‌دادَن: سوگند دادَن

قَسَم‌نامه: سوگَندنامه

قَسَنجه: پارسی است، غَسَنجه، دل مالِش

قَسنِی: پارسی تازی گشته، کاسنی (برهان)، از گیاهان

قَســو: ۱ـ سَخت شُدَنِ دِل، سَنگ شُدنِ دل ۲ـ ناسَره گشتن دِرَم

قَسوَر: شیر، از جانوران

قَسوَرَة، قَسوَره در فارسی: ۱ـ شیر، از جانوران ۲ـ نیمه‌ی شَب ۳ـ آغاز شب ۴ـ شکاریان تیرانداز

قِسوس: بنگرید به قیسوس

قُسوس: (تك: قَسّ)، سالاران، سَرکشیشان

قُسوس: Kissós ، یونانی تازی گشته، پاپیتال، پیچَك، از گیاهان

قُسوط: ۱ـ بیدادگری، ستمگری ۲ـ پَراکَندن ۳ـ گُمراهی

قُسولیدوس: از Phusalis ، یونانی تازی گشته، اَروِ س پشت پرده، کالَنج، از گیاهان

قِسّیس: سُریانی تازی گشته، کِشیش

قِسّـیسـون، (تك: قِسّیس): از سُریانی، کشیشان

قِسیطوس: یونانی، زَنگار (برهان)

قَسیم: ۱ـ بَخش کننده ۲ـ خوبروی: مَرد ۳ـ نیمه، نیمه‌ی چیزی ۴ـ بخشیاب (فرهنگستان) ۵ـ بَهر، بَخش

قَشّ: ۱ـ خُرمابُنِ هیچکاره ۲ـ دول (= دَلو) ۳ـ فَربِهی

قُشاء: آبِ دَهان، خَدو

قُشادَة: ته نشینِ روغَن (لاروس)

قُشار: ۱ـ پوسته پوسته شُدَن ۲ـ پوست مار

قُشارَة: ۱ـ پوستِ کَنده ۲ـ تَراشه

قُشاش: اُفتادِه، تَراشِه

قَشّاش: رُفتگَر

قُشاشَة: خاکروبه، آخال

قِشاشَة: رُفتگری،

قُشاط: مُهره‌یِ سَنگی، در نَرد

قِشـاط: ۱ـ نمـایان شُدَن ۲ـ برهنـه شُدَن، بِرهِنگی (لاروس) ۳ـ کوس ِفِشَنگ (کوس = قطار) ۴ـ دَوالِ پَروانه

قَشّاط: راهزَن

قِشاع: لَته‌ی پاره (آنندراج)

قُشاع: آواز کفتارِ ماده (آنندراج)

قُشاعِر: زبر

قُشاعَة: ۱ـ آبِ دَماغ، آب بینی ۲ـ گش ِسینه

قُشام، قُشامَة: ته سفره

قَشّان: هَرزه خور

قَشـاوَة، قشاوه در فارسی: تَم، از بیماری‌های چشم (برهان)

قَشب: ۱ـ رَنجـانیدَن ۲ـ آمیختن ۳ـ زَهردادن

۴ـ دروغ بافتن ۵ـ تباه کردن ۶ـ سرزنش ۷ـ زُدودن ۸ـ آلودن ۹ـ نو ـ تازه ۱۰ـ چرکین

قَشَب: ۱ـزَهر ۲ـزبری ۳ـپوسته پوسته شُدَن

قَشِب: ۱ـ نو ۲ـ کُهنه ۳ـزُدوده ۴ـزَنگار گرفته، از واژگان دوپهلو

قِشب: ۱ـ رَوان (= نَفس) ۲ـ زَنگِ آهَن (لاروس) ۳ـ دور ریختَنی ۴ـ ژَکور (= بَخیل): مَرد

قُشبانِیَة: قَشبانیّه در فارسی: جامه‌ی کُهنه

قِشبَة: ۱ـ ژَکور: زَن ۲ـ فرومایه: مَرد ۳ـ بَچّه کَپی، از جانوران

قَشد: ۱ـ برهنه کردَن ۲ـ واکَردَن

قِشدَة: ۱ـ دُردِ ماست (آنندراج) ۲ـ سَرشیر (لاروس)

قُشر: ۱ـ ماهی رودخانه‌ای ۲ـ بالِ مَلَخ (لاروس)

قَشر: ۱ـ پوست کَندَن ۲ـ بُزآوَردَن ۳ـ بَدشگونی ۴ـ زیان رساندَن

قِشر: ۱ـ پوست ۲ـ پوشِش ۳ـ پوسته (فرهنگستان) ۴ـ پَرده ۵ـ در فارسی به جای گروه

قَشراء: پوست انداخته، چون مار ۲ـ پوست رفته، چون درخت

قِشرَة: ۱ـ پوستِ دِرَخت ۲ـ گوسبندِ خُرد ۳ـ گوی چوگان

قُشرَة: ۱ـ بارانِ فَرسایَنده، بارانِ خاک‌رَند ۲ـ خانه بَرانداز

قِشرَة: ۱ـ پاره‌ای پوست ۲ـ پوسته‌ای ۳ـ پوستی ۴ـ پوسته نِگَر، بُرون نِگَر

قِشرِیّات: سَخت‌پوستان، تیره‌یِ جانوران سَخت‌پوست

قِشرِیّون، (تک: قِشرِیّ): پوسته نِگَران، بُرون نِگران

قَشط: ۱ـ کَندنِ پوست ۲ـ بَرکَندَن ۳ـ برهنه کَردَن ۴ـ زَدَن، با چوبدَستی

قُشطَة: سَرشیر (لاروس)

قَشع: ۱ـ پوستین کُهنه ۲ـ خاکروبه‌ی گَرمابه ۳ـ پَرِ شُتُرمُرغ ۴ـ گول، پَراکنده خِرَد ۵ـ گُستَردَنی ۶ـ آفتاب پَرَست ۷ـ اَبرِ پَراکنده ۸ـ کیسه، اَنبان ۹ـ آبِ فسُرده ۱۰ـ چَرمِ خُشک ۱۱ـ بازشُدَنِ آسمان ۱۲ـ چادُرِ چَرمین

قُشع: خاکروبه‌ی گرمابه

قِشع: ۱ـ اَبرِ پَراکنده ۲ـ پوستِ خُشک

قِشعام: ۱ـ کَرکسِ ریشدار، از پرندگان ۲ـ مردِ سالخورده ۳ـ مُرغِ شکاری سالخورده (لاروس)

قِشعامَة: دامِ شکاری (لاروس)

قُشعُر: خیار، از گیاهان

قُشعَرِیرَة، قُشعَـریره در فارسی: ۱ـ فَراشا (= حالـتی که پیش از رسیدنِ تب عارض می شود، آنندراج) ۲ـ تُرُنجیدِگی ۳ـ لَرزه

قَشـعَـم: ۱ـ کَلانـسـال: مَرد ۲ـ کَرکَس، از پرندگان ۳ـ شیر، از جانوران

قُشعُوم: ۱ـ ریزه اَندام ۲ـ کَنِه (آنندراج)

قَشَف: ۱ـ چِرکی پوست ۲ـ زبری پوست ۳ـ تَنگی زیست

قَشِف: چِرک، ناشُسته تَن: مَرد

قِشقِرق، قِشقره: ترکی، داد و فریاد

قِشقِره: نادرست نویسی کِشکَرَك، از پَرندگان

قَشـقَـلداق: ترکی، چال، خَشَنسـار، ماغ، از مُرغابیان (برهان)

قَشقَشَة: جِلزِولِز، آوای گوشت بر آتش (لاروس)

قُشقوش: سیمبَر، از ماهیان

قُشقون: ترکی، پاردُم، پالدُم (برهان)

قَشقَة، قَشقه در فارسی: نشانه، بَر پیشانی

قِشـلاغ، قِشـلاق: ترکی، گاچاوَر (گویش گیلکی)، گَرمسیر، گرمسار (فرهنگستان)

قِشـلاقات: رَمَن به شیوه ی تازی، گاچاوَران، گرمسیر

قِشلامیشی: ترکی، گَرمسیر رَوی

قِشلامیشی کَردَن: به گَرمسیر رَفتَن

قِشلُق = قِشلاغ، بنگرید به قشلاغ

قَشم: ۱ـ بِریانی ۲ـ پُرخوری

قِشم: ۱ـ آبراهه ۲ـ پیه ۳ـ بِریانی ۴ـ سِرِشت

قَشَم: غوره ی نیم‌رَس

قَشمَر: گوشتالو، فَربه:، مَرد

قَشَنـگ: نادرست نویسی غَشَنـگ، واژه ی پارسی است، بیش (گویش خوانساری)، زیبا

قَشَنـگی: نادرست نویسی غَشَنگی، واژه ی پارسی است، زیبایی

قَشـو: ۱ـ پوست کَندَن، بَرکَندَن پوست، از مار، از درخت ۲ـ روی مالی

قَشُـو: ترکی، پُشت‌خار، (زیر واژه ی فَرجول، آنـندراج)، رِنَك (گویش مهابادی): خرخره ی آهنی، که اَسپ را بِدان خارَند

قَشوان: مَردِ سُست (لاروس)

قُش و دُش: (دَر مثنـوی آمده: این قُش و دُش هست جَبـر و اختیار، اَزوَرای این دو آمَد جَذب یار)، نادرست نویسی غُش و دُش، پارسی است، اوش و بوش (آنندراج)

قَشـور: سِفیداب، که زنـان برای روشن کردن رنگ چهره به کار بَرَند

قُشور: (تك: قِشر): پوشش‌ها، پوسته ها

قَشوش: آخالخور، آن که خوراك خود از آخال فراهَم آوَرد

قُشوش: ۱ ـ فَربهی ۲ ـ آخالخوری ۳ ـ سودَن، خَراشیدَن ۴ ـ خشك شُدَن، خشکیدن، گیاه

قُشوم، (تك: قِشم): آبراهه‌ها

قُشون، قُشَن: ترکی، اَرتِش، سِپاهیان

قَشِیّ: ۱ ـ دِرَمِ نَبَهره، دِرم ناسَره ۲ ـ پوست کَنده

قَشیب: ۱ ـ کُهنه ۲ ـ نو، ازواژگان دوپهلو ۳ ـ تیز ۴ ـ شمشیر زدوده ۵ ـ شمشیر زَنگ زده ۶ ـ سفید وپاك

قَشیر: ۱ ـ پوست کَنده ۲ ـ پاك باخته، در زندگی

قَشیش: ۱ ـ خِش خِش، آوای سایِش ۲ ـ فَراهَم ۳ ـ پَراکنده، ازواژگان دوپهلو ۴ ـ خراشیده ۵ ـ تَراشه

قَشیع: پراکنده

قَشیم: سَبزی خُشك (لاروس)

قَصّ: ۱ ـ جُناغ، جناغِ سینه ۲ ـ سَرسینه ۳ ـ میانسینه ۴ ـ پَشم بُریده ۵ ـ بَر پی کسی رَفتن ۶ ـ آگاهانیدن

قَصا: ۱ ـ هِمِند (= حیاط خانه، گویش مازندرانی)، پیشسَرای ۲ ـ بَستگی دور ۳ ـ کَرانه، بَخش ۴ ـ دوری

قَصّاب: ۱ ـ گوشت فروش ۲ ـ شُتُرکُش ۳ ـ نای نَواز، نای زَن

قَصّابخانه: کُشتارگاه

قَصّاب شِکَن: گوسبَند اَنداز، رَوشی در کُشتی

قَصّابَك: آبدارَك، در پَرندگان

قِصابَة: گوشت فروشی، دَر فارسی قَصّابی

قَصّابَة: نای، نَی

قُصّاد، (تك: قاصد): پیکان، اَسکان

قَصادَة: فربه شُدَن

قَصّار: گازُر

قِصار، (تك: قَصیرَة): کوتَکان، بنگرید به قَصیرَة

قَصار: ۱ ـ کوتاهی، سُستی، در کار ۲ ـ ناتُوانی

قُصار: کوتَه

قُصارَة: ۱ ـ کَفه، آنچه هنگام خرمن، ناکوفته بماند یا گاه بیختن در گَربال (برهان) ۲ ـ کوتَه بالا: زَن

قِصارَة: گازُری، جامه شویی

قِصارَت کردن: شُستَن

قِصاص: شَلِه، کُشتن قاتل را گویند در عوض مقتول و به عربی قصاص خوانند (برهان)، خون به خون

قَصاص: ۱ ـ اَسپَستِ سه بَرگه ۲ ـ شَبدَر، در انگلیسی: Clover

عَسَلُ القَصاص: در انگلیسی: Clover honey، انگبینِ شَبدَری

قَصّاص: داستانگوی

قُصاص: ۱ـ بُنِ موی ۲ـ سَرِ موی، نوکِ موی

قِصاع، (تک: قَصعَة): از ریشه‌ی پارسی، کاسه‌ها

قَصّاع: از ریشه‌ی پارسی، کاسه‌گَر، کاسه‌فروش

قِصاعَة: از ریشه‌ی پارسی، کاسه‌گَری

قَصاعَة: خُردماندَن، ریزه ماندَن، بُزُرگ نشدن، کودَك

قَصّال: ۱ـ شیر، ازجانوران ۲ـ شمشیر بُرّان

قُصالَة، قُصاله در فارسی: کوزَر، خوشه‌ی گندم وجو که به کوفتن خُرد نشده باشد (برهان)

قَصائِب، (تک: قَصیبَة): گیسوان پیچیده

قَصائِد، قَصاید در فارسی، (تک: قصیدَة): چَکامه‌ها

قَصائِم، (تک: قَصیمَة): تاغِستان‌ها، ریگزارهایی که تاغ دَر آنها رویَد

قَصَب: ۱ـ هیرُون (نوعی از نی میان پُر است که به عربی قَصَب خوانند، برهان) ۲ـ نایژه ۳ـ روده ۴ـ کِلك، خامه ۵ـ ماسوره، ماشوره ۶ـ نَوارسیمی، نوارزَر ۷ـ آبراهه: ازچشمه واز چشم ۸ـ لوله‌ی اَشك ۹ـ رَگِ گلو ۱۰ـ رَگِ شُش ۱۱ـ مُروارید شاداب ۱۲ـ زبرجد آبدار ۱۳ـ پَرندین ۱۴ـ یانه‌ای (یانه = کَتان، برهان) ۱۵ـ پارچه‌ی زَربَفت ۱۶ـ پَرده‌ی خدایخانه ۱۷ـ دوخ (= نای بوریا) ۱۸ـ خرماخُشکه

قُصب: ۱ـ روده ۲ـ پُشت ۳ـ تُهیگاه (لاروس) ۴ـ زِه، ازروده

قَصباء: نیستان

قَصَبات، (تک: قَصَبَة): دِهستان‌ها، در فارسی، پایتخت‌ها، دَر تازی

قَصَبُ الجَیب: نَیشکَر (غیاث اللغات)

قَصَبُ الذَّریره: سوسَنِ مُردابی، نَی نهاوَندی (برهان)، از گیاهان

قَصَبُ الرَّمل: شِن بَند، از گیاهان

قَصَبُ السَّبَق: نَی بازی، گونه‌ای آوَرد (= مسابقَة) است مَر تازیان را

قَصَبُ السُّکَّر: نَیشَکَر، خوز، از گیاهان

قَصَبِ اَنجیر: بَندِ اَنجیر، انجیر خشك به بند کشیده

قَصَب‌پوش: زَربَفتِه‌پوش، پَرَندپوش

قَصَبچه: ۱ـ نایچه ۲ـ یانِه‌ای (= کتانی، برهان)

قَصَبِ دراکو: خون سیاوشان، از گیاهان (معین)

قَصَب سه‌دامَنی: ۱ـ جامه‌ی چاکدار، کپاسه‌چاك ۲ـ دَریا، به گُواژ، زیرا که سه‌دامَنه دارد: درازا، پهنا، ژَرفا

قَصَب فارسی: چَمبَكِ زَرد، واژه‌ی پهلوی،

تازی گشته‌ی آن زَنبَق است

قَصبَك: لیسَك (= حلزون)

قَصَبِ مِصری: پَرَندِ مسری

قَصَبَة، قَصبه در فارسی: ۱- پایتخت ۲- شَهرَك ۳- دِهستان، بَخش: در فارسی، گَردَر (برهان) ۴- اُستخوان تیغه ای، تیغه‌ی دَماغ ۵- دُرُشت نَی: استخوانی در پای

قَصَبَةُالأَنف: پیشانی: در چارپایان (لاروس)

قَصَبَةُ الرِّئة: قَصَبَة الرِیه در فارسی: خُشکنای (برهان)

قَصبهٔ شُش: خُشکنای

قَصبهٔ صُغرَی: نازُك نَی: ستاغِ کوچك تر در ساختار ساگِ پای

قَصَبهٔ کُبرَی: دُرُشت نَی: ستاغِ بزرگتر در ساختار ساگِ پای

قَصد: ۱- گَرای، آهَنگ (فرهنگ پهلوی) یازِش (برهان)، یاز (صحاح الفرس)، بیازَم نیمشَب زُلفَت بگیرم- چو شمعِ صُبح، در پیشَت بمیرم (نظامی)، بَرَك (برهان) ۲- کامِه (= مقصود، ذبیح بهروز)، کامِش (فرهنگ پهلوی) ۳- میانه‌رَوی ۴- اُستُوانیدَن (= اعتماد کَردَن) ۵- شِکَستن، دونیم کَردَن ۶- نیکی کَردَن ۷- دادگری ۸- میانه، نه فَربه و نه لاغر: مَرد

قَصَد: ۱- شاخه‌ی تِمشك ۲- خارِ نورُسته ۳- گُرسنگی

قَصِد: ۱- چوبِ شکسته ۲- گُرسنه (لاروس)

قَصداً: آگاهانه، خواستی

قَصد داشتَن: گراییدَن

قَصدِ سوء: آهَنگِ بَد، بَدخواهی

قَصد کَردَن: ۱- کامِستَن (فرهنگ پهلوی) ۲- آهَنگیدَن (آنندراج)، یازیدَن (برهان)، گَرایستَن (برهان) ۳- دَرخونیدَن (برهان)

قَصد کُنان: یازان (برهان)

قِصدَة: شِکَسته: از چوب یا از نَی

قَصدَة: بَرگ نو، شاخه‌ی نو، که از خاربُن بَرآید

قَصدیر: اَرزیز، از توپال‌ها

قَصر: ۱- کوشك، دَرپاس، شاهیکان (فرهنگ پهلوی)، هَدیش، سَرا (فرهنگ پهلوی)، کاخ (صحاح الفرس)، هَرروز شادی نو وُبنیادِ رامِشی- زین باغ جَنّت آیین وین کاخ کَرخ‌وار (فرخی) کَرخ، که بسیاری از واژه نامه‌ها آرِشِ آن را روشن نکرده‌اند نام جای یا گلستانی دِلگشا در فرارود (= ماوراءُالنَهر) بوده است (بهره از بُرهان قاطع) ۲- کوتاهی (آنندراج)، کوتاه کَردَن ۳- بازداشتَن ۴- پَرده فروهِشتن ۵- بُریدَن، موی را ۶- کوتاه خواندَن، نَماز را ۷- گازُری کردن، جامه را

۸ ـ انداختن «ن» را، از «مفاعلین» ۹ ـ مَگَری کَردَن، جُدا از دیگر کَردَن، با کاربرد: مَگر، جُز، تَنها ۱۰ ـ توده‌ی هیمه، توده‌ی هیزُم ۱۱ ـ بَسَندِگی ۱۲ ـ کَم‌رَنگی، کَم‌رَنگ شُدَن ۱۲ ـ شَبانگاه ۱۳ ـ تَنبَلی، سُستی، فروگُذاشت

قِصر: کوتاهی (لاروس)

قَصرُالأَمَل، قَصرِ اَمَل در فارسی: کاخِ آرزو

قَصرِ دوازده دَری: کوشکِ دَوازده دَری، گُواژ: سِپهرِ هشتم که جایگاه دَوازده آبام (= بُرج) است

قَصرِ شیرین: کاخِ شیرین، نام شهری است

قَصَرَة: ۱ ـ بُنِ گَردَن ۲ ـ پُتك، پُتکِ آهَنگری ۳ ـ دُمغازه، دُمغَزه، در پَرَندگان ۴ ـ پاره چوب ۵ ـ کَفَه، آنچه پس از بیختن در گَربال بمانَد ۵ ـ پوسته‌ی گَندُم، سَبُوس

قُصرَة: فروگُذاشت، کوتاهی، دَرکار (آنندراج)

قُصرَی: فرجام، پایان کار

قِصرَی: ۱ ـ سَبوسه ۲ ـ کَفَه

قَصری: در تازی نیامده، پیشابدان، آوَندِ شاش

قَصری: در تازی نیامده، کوشکی، کاخی

قِصَص، (تك: قِصَّة): سَرگُذَشت‌ها، داستان‌ها، سُخَن‌ها، پیام‌ها

قُصَص، (تك: قُصَّة): موهای چیده

قَصطَل = قَسطَل، بنگرید به قَسطَل

قَصِع: ریزمان، کودکی که نَگُوالَد و بزرگ نَشَود

قِصَع، (تك: قَصعَة): از ریشه‌ی پارسی، کاسه‌ها

قَصَعات، (تك: قَصعَة): از ریشه‌ی پارسی، کاسه‌ها

قَصعَة: پارسی تازی گشته، کاسِه

قُصعَة: نیشزَبان

قَصعَةالماء: جامِ مَریَم، از گیاهان

قَصف: ۱ ـ باده گُساری ۲ ـ آوازِ سازهای سیمی ۳ ـ کوبیدَن: با خمپاره و توف

قَصِف: ۱ ـ شِکَننده، تُرد ۲ ـ بی آهَنگ، سُست: مَرد ۳ ـ ناشِکیبا (لاروس)

قَصفاء: دَندانِ شِکَسته

قُصفان، (تك: قَصفَة): پایه‌های نردبان، اَنبوهی‌ها، تَنه‌زَدَن‌ها

قَصفَة: ۱ ـ پایه‌ی نردبان ۲ ـ اَنبوهی، تَنه‌زدن به‌هَم (بهره از آنندراج)

قَصَفَة، (تك: قاصِف): تَندَرهای بُلَند بانگ، آسمان غُرُنبه‌ها

قِصل: فرومایه، سُست، گول

قَصَم: شِکَستِگی، شکستِگی دَندان پیشین

قُصَم: شِکَننده، پاره کُننده

قِصم: زودشِکَن

قَصماء: شِکَسته سَرون

قَصمَل: سخت و دُرُشت: مَرد (لاروس)

قَصمَلَة: کرمِ دَندان (لاروس)

قُصمَة: تیله، شِکَسته

قِصمَة: تیله، تِکّه، پاره

قُصُوّ: ۱ـ دورشُدَن ۲ـ چیره شُدَن: دَر نَبَرد

قُصوان: دُمرِیشینِه، از گیاهان

قَصُود: مَغزِپُر

قُصود: آهَنگِ دُرُست (آهَنگ = قَصد)

قُصور، (تك: قَصر): کوشك‌ها، کاخ‌ها

قُصور: ۱ـ کوتاهی ۲ـ دَرماندِگی، سُستی ۳ـ بازایستادَن ۴ـ گُناه، لَغزِش

قُصورالـذّاتِیّ: قُصورِ ذاتی در فارسی: در انگلیسی Inertia، لَختی (واژه‌نامۀ فیزیك)

قُصورَة: ۱ـ خانه‌ی بخت، خانه‌ی اَرُوس (= عروس) ۲ـ خانه‌بَند، زن، زَنی که وی را شوی به خانه بازداشته

قُصُوف: باده گُساری، خوشگُذرانی

قُصوَی، مؤنث اَقصَی: دور، کَرانه‌ی دور

قِصَّة، قِصه در فارسی: ۱ـ سَرگُذشت، داستان ۲ـ سُخَن ۳ـ پیام، آگاهی

قُصَّة: مُوی چیده

قِصّه پَرداختَن: داستان پَرداختَن

قِصّه پَرداز: داستان پَرداز

قِصّه پَردازی: داستان پَردازی

قِصّه خوان: داستان خوان، داستان سَرا

قِصّه خوانی: داستانخوانی، داستانسَرایی

قِصّه دراز کردن: یاوه‌ی بسیار گفتن

قِصّه رسان: پیام‌رسان، نامه‌رِسان

قِصّه سَرِ هَم کَردَن: ۱ـ آسمان و ریسمان بافتَن ۲ـ بهانه‌ی یاوه تَراشیدَن

قِصّه گفتن: داستان گفتن

قِصّه گوی: داستانگوی

قِصّه گویی: داستانگویی

قَصِیّ: دور شَوَنده (آنندراج)

قَصباء: بی کَران

قَصیبَة: ۱ـ بَندِ نَی ۲ـ دَسته‌ی موی چیده (بهره از آنندراج) ۳ـ گیسوی بافته (لاروس)

قَصِید: ۱ـ مَغزِپُر ۲ـ خُشکه گوشت ۳ـ چوبدَستی ۴ـ کوهانِ فَربه، درشتر ۵ـ نَیزه‌ی شکسته ۶ـ چَغامه (لغت فرس)، از راه چغانه‌ای تو بی ساز ـ وَزوَزِن چَغامه‌ای تو بی راه (شهید)

قَصیدَة، قَصیده: چَکامه (برهان)، چَغامه، در این دو واژه‌ی تازی و پارسی آسالی (= ضابطه) در کار است، در واژه‌ی قصیده، پیوند آن با «قَصد» و در واژه‌ی چَکامه، پیوند آن با «کام» که این خود نشان‌دهنده‌ی آن است که سراینده‌ی چکامه آهنگِ بازگفتِ اندیشه‌ی ویژه‌ای را

دارد.

قَصِیر: ۱ـ کوتـاه ۲ـ کوتـاهـی کنـنـده (غیاث اللغات) ۳ـ لورَك (= سیل کوچك) ۴ـ اَندَك ۵ـ خانه بَند: زَن

قَصیرُالعِلم: کَمدان، اَندَك مایه

قَصیرُالقامَة، قصیر القامِه در فارسی: کوتَه بالا

قَصیرَة: ۱ـ کوتَك (واژه‌ی پهلوی)، این واژه با آن که تَك واژه است، نمـایش واژه آمیزه را نیز دارد، کو، نشانه‌ی کوتاهی و تَك، نشانه‌ی تَکی و بَرگزیدگی و بدینگـونـه آرشِ درست سخنِ بخـردانه‌ای کوتاه را به‌دست می‌دهد ۲ـ کوتاه ۳ـ خانـه بَنـد: زنی که شوی وِی را به‌خانـه بازداشته است.

قُصَیرَی: ۱ـ کوتاهه‌ی پَهلو، از استخوان‌ها ۲ـ کوتاهه‌ی گَردَن، از استخوان‌ها

قَصیص: ۱ـ روییدَنگاه مو، بالای سینه ۲ـ آواز (آنندراج) ۳ـ تودَری (برهان)، از گیاهان

قَصیصَـة: ۱ـ تودَری (برهـان)، مادَردُخت (گویش کرمـانی) ۲ـ داستان، سَرگذشت ۳ـ بارکش: از ستور

قَصیع: فَرمَرُست (برهـان)، کودکی که اندك خوار است و زَبون و گوالیدَنش دیر گشته

قَصِیل: ۱ـ خَوید: جو سَبزی که برای خوراك ستوران بریده می‌شود ۲ـ گُرُوه

قِصِیلَة: ۱ـ کوته بالا، خِپله ۲ـ ناف بَرجَسته: مَرد

قَصِیم: زرودشِکَن ۲ـ تاغرویان، تاغِستان

قَصِیمَة: تاغرویان، تاغِستان

قَضّ: ۱ـ سُفـتـَن، مرواریدرا ۲ـ کوفـتَـن ۳ـ دُختَـرکی بُردَن ۴ـ ریگ لای دنـدان رَفتَن ۵ـ ریگ در خوراك افتادن

قِضّ: سَنگریزه (لاروس)

قَضَـأ: ۱ـ تَباهی مُشك ۲ـ پوسیدَن ریسمان ۳ـ سُرخ شُدَن چشم، چَشم سُرخی

قَضَـاء: ۱ـ به‌جای آوردَن ۲ـ آفَـریدَن ۳ـ دَرگُذَشتَن، مُردَن ۴ـ به‌پایان بُردَن ۵ـ دیرکَرد، دَر نماز ۶ـ فَرمان

قَضاء: ازریشه‌ی پارسی ۱ـ کادیگَری، داوَری، دا.رسی ۲ـ رای دادگاه

قَضّاء: زرهِ اُستوار

قَضاءِ آسمانی: فَرمان آسمانی، سَرنِوِشت

قَضاءالهی: فَرمان خدایی، خواستِ خدا

قَضاءآمده: سرنوشتِ رسیده

قَضـائـی: از ریشـه‌ی پارسـی، کادیکیك، داتَستانیك، دادگُذاری

قَضـائِیَّة، قَضـائیّه در فارسی، مؤنث قضائی: کادیکیك، داتَستانیك (پهلوی)، دادگُذاری

قَضاب: گُلِ گوشی، از گیاهان

قُضابَة: ۱ـ بُریده، جُداکرده ۲ـ خُرده چوب، خاشاك

قُضاع: ۱ـ دِل پیچه، شِکَمدَرد ۲ـ گَردِ آرد، که از بیختن بَرخیزَد ۳ـ ریختگی اِزاره

قُضاعَة: ۱ـ سَگ لاوی (برهان) ۲ـ گَردِ خاك ۳ـ یوز پَلَنگ ۴ـ فروریختگی اِزاره، پایین دیوار را گویَند

قَضام: دَندانگیر

قُضّام: ۱ـ شوره گیاه ۲ـ خرمابُن

قَضاوَت: از ساخته‌های فارسی گویان به جای قَضاء، ازریشه‌ی پارسی، داتَستانی، کادیگری، واژه‌ی قَضاوت چُنان نادرست است که در هیچ یك از واژه نامه‌ها و فرهنگنامه‌های فارسی دیرین نیامده است، زنده‌یاد محمد قزوینی آن را «غلط فاحش» می‌داند ولی در فرهنگ فارسی محمّد معین چنین آمده: «این غلط چندان متداول گردیده که حتی بر زبان و قلم دانشمندان نیز جاریست و بنابَرین بزرگان در استعمال آن اشکالی نمی بینند»

قُضاة، قُضات در فارسی (تك: قاضی) از ریشه‌ی پارسی، کادیکان، داوَران

قَضایا، (تك: قَضِیَّة): نهاده‌ها، فَرمان‌ها، رویدادها، پیشآمَدها

قَضای حاجَت: فَرمانِ نیاز، گُوازِ: ریستَن، شِکَم تُهی کردن

قَضای را، قضا را: ناگَهان، به‌خواستِ خُدا

قِضَب، (تك: قِضبَة): گَله‌ها

قَضب: ۱ـ درختِ کَمان ۲ـ اَسپَستِ تَر، اَسپَستِ تازه ۳ـ درازشاخه ۴ـ بُریدَن ۵ـ به‌تازیانه زَدَن

قُضبان، قِضبان، (تك: قَضِیب): شاخه‌ها، نَره‌ها

قَضبَة: سبزی خوردَن

قَضبَة: Cdaba، لاتینی تازی گشته، بیخارِه، از گیاهان

قِضبَة: گَلّه

قَضع: ۱ـ شِکَمدَرد ۲ـ سِتَم کَردَن ۳ـ شِکَست دادَن ۴ـ خَراشیدَن ۵ـ راندَن، دور کَردَن

قَضعَم: بی دَندان: پیرمَرد

قَضَف: ۱ـ سَنگِ نازك ۲ـ باریکی، لاغرمیانی

قَضَفَة: ۱ـ پُشته‌ی سَنگی ۲ـ سَنگخوارَك، از پرندگان

قَضم: شمشیر (لاروس)

قَضم قُرَیش: سَنابَر (= صنوبَر)، تَراز، از گیاهان

قَضِیء: بی سود، دورریختَنی

قَضِیب: ۱ـ شاخه ۲ـ شاخه‌ی بُریده،

شوش (برهان) ۳ـ تِلویز (گویش نابینی)، شاخه‌ی نَرم و تازه ۴ـ چوبدَستی ۵ـ تازیانه ۶ـ کمانِ چوبی ۷ـ تیغ بُرّان ۸ـ نَره ۹ـ سُختو (برهان)، خَرزِه (برهان) خَرنَره

قَضیبُ‌الذَّهَب: گیاه رویینِه، در لاتینی Solidaqo (لاروس)

قَضیف: ۱ـ لاغر، تَکیده: مرد ۲ـ سُست، نازك

قَضیم: ۱ـ چَرمِ سپید، که بَرآن نویسند ۲ـ کیسه‌ی چَرمین ۳ـ جامه‌دانِ چَرمین ۴ـ گُستَردنی ۵ـ دَوالباف

قَضِیمَه: ۱ـ سُتورخور ۲ـ سُفره، خوان، گُستَردنی ۳ـ شَترَنگ ۴ـ سیم

قَضِیَّة، قَضیّه در فارسی، قَضیَّت در فارسی: ۱ـ فَرمان ۲ـ پیام ۳ـ سِتیزه ۴ـ رویداد ۵ـ سرگذشت ۶ـ زمینه ۷ـ نهاده، ویچیده (بهره از فرهنگ پهلوی)

قَضیّهٔ انتقال: در انگلیسی: Transport theorom (فرهنگ فنی)، نَهاده‌ی فَراگُسی

قَضیّهٔ دوجانِبگی: درانگلیسی: Reciprocal Vectors، بُردارهای دُوسُویگی

قَضیّهٔ دیوِرژانس: در انگلیسی: Divergance theorom نهاده‌ی واگَرایی (واژه‌نامهٔ فیزیك)

قَضیّهٔ دوجمله‌ای: درانگلیسی: Binomial theorom (واژه‌نامهٔ فیزیك)، نهاده‌ی دوواچَکی (واچَك = جُمله، فرهنگ پهلوی)

قَضیّهٔ کُلّی: ویچیره‌ی هَمادی

قَضیهٔ محورهای مُوازی، در انگلیسی: Parallel axis theorom (واژه‌نامهٔ فیزیك)، نهاده‌ی آسه‌های هَمسُوی

قَضیّهٔ مُهمَلَه: ویچیره‌ی ناگویا

قَطّ: ۱ـ بَس، بَس است ۲ـ نرخِ گران ۳ـ مَرد کوتاه ۴ـ هَرگز، نِی ۵ـ موی مَرغول (= مُجعَّد) ۶ـ بُریدَن بَرپَهنا

قِطّ: ۱ـ بهره ۲ـ چِك (= سَنَد = چِك) ۳ـ نامه ۴ـ گُربه، از جانوران

قَطا: سَنگخوارَك، اِسفِرود (برهان)، از مرغان، سُغود (برهان)، در یکی از فرهنگ‌ها واژه‌ی «قطا» رَمَن (= جمع) واژه‌ی «قَطاة» دانسته شده ولی «قَطاة» در تازی برابر است با یك سنگخوارك و «قَطا» رَمَن نیست.

قِطاب: ۱ـ آمیختگی ۲ـ تَه غَدَر (غَدَر = جیبهٔ پیراهن را گویند، برهان)، بَخشی از غَدَر که به

جامه دوخته شُده

قُطّاب: در تازی نیامــده و گمــان می‌رود که فارسی گویان آن را از «قطائِف» برگرفته باشند، فَرَخشه، فَرَخشته (لغت فرس)، بسا کسا که بَره است وفَرَخشه بر خوانَش ـ بَسا کسا که جُو ین نان هَمی نیابَد سیر (رودکی)، فِرخَشه (برهان) شَکَر بورا، سان پوستِه (گویش گیلکی)، گُلاج (برهان)

قُطّابِ بادامــی: سان پوستِــه بادام (گویش گیلکی)

قُطابَة: پاره گوشت

قُطابی: در تازی نیامــده، شایَد پارسی باشد (غیاث اللغــات)، غُتــابی، سَنبــوسِــه، از خوردنی‌ها

قَطاج، قِطاج: ریسمانِ کشتی (آنندراج)

قُطار: ۱ ـ اَبر، که ببارَد ۲ ـ زَهر، که بتَراوَد

قِطار: ۱ ـ کوس (برهــان)، اشتــرانی که پشت سَر هَم رَوَند یا هرآنچه که پشت سَرِ هَم و در یك رَده باشَد ۲ ـ رَده (= صَف)

قطارب، (تك قُطرُب): دیوانِ نَر، نَرّه دیوان

قِطارِ باری: کوسِ باری، در راه آهن

قِطارسریع السیر: کوسِ تُندرو

قطار فشنگ: کوسِ فشنگ

قطارِ مُسافری: کوسِ راهی

قطار موج: در انگلیسی Wavetrap (واژه نامهٔ فیزیك)، کوس کوهه

قطار موج راستگوشه: در انگلیسی Reclan-gular wave train (واژه نامـهٔ فیزیك)، کوسِ راستکوهه

قِطارَة ۱ ـ کوسِ اُشتران ۲ ـ دُردِغَند (غَند = قَند)

قَطّارَة: چِکانِه (= قطره چکان)

قُطارَة: ۱ ـ چِکّه ۲ ـ آبِ کَم

قُطارِیّ، قُطارِیَّة: ۱ ـ مارِ سیاه ۲ ـ اَژدَرمــار، در فرانسوی Boa ۲ ـ مارِ زَهرپاش

قِطاریق: های و هوی جَنگ (غیاث اللغات)، غوغای جنگ، کوکا (برهان)

قُطاس: Kétos، یونــانی تازی گشته (معین)، تُرکی تازی گشته از قوتاس (آنندراج)، غَژغا، غَژغاو (برهان)، گَجگاو (آنندراج)، کَژگاو، گاوِ خَتایی

قَطّاط: خَراشگر، خَراشکار (= خَرّاط)

قِطاط: ۱ ـ نُمونه ۲ ـ مَرغولِگی ۳ ـ کوه کِنار

قِطاط، (تك قطّ): مَردانِ کوتاه

قِطاع، (تك: قَطیع): گله‌های گوسبَند، رَمه‌های گاو

قِطاع، (تك: قطعَة): کَژارها، پاره‌ها

قِطاع: ۱ ـ تِکّه، تَخته، تاکه (= طاقه) ۲ ـ بُریده،

تِرین، در جامه و پوشِش ۳ـ پاسِ نخست، از شَب

قُطّاع، (تک: قاطِع): بُرنده‌ها، بُرندگان

قُطّاع الطَریق، (تک: قاطِع الطَریق): راهزَنان

قِطاعُ‌الطَّیر: فراپَروازی (= کوچ پرندگان، از فرهنگ پهلوی)

قِطاع دائره: بُرینه

قِطاع کُرَوی: در انگلیسی: Spherical sector (فرهنگ فنی)، لاهوره (= قاچ، قاش، برهان)، کَرْچ، هم آوای سَرد

قُطاعَة: پاره‌ی جداشُده، بُریده‌ی اُفتاده

قِطاعَة: ۱ـ سَنگبُری، سَنگتَراشی ۲ـ پَرهیز از گوشت: نزدِ تَرسایان

قَطّاعی: در تازی نیامده، کاغَذبُری (ذکاء، شماره‌ی ۱ـ سال دَهم، مجلهٔ فرهنگ و تحقیقات ایرانی)

قِطاف: ۱ـ زَمانِ میوه چینی، هنگامِ دِرو ۲ـ گامِ تَنگ

قِطاف، (تک: قِطف): میوه‌های چیده، خوشه‌های چیده

قَطافَة: غُژم: دانه‌ی انگور افتاده از خوشه (برهان)

قَطام: ۱ـ گوشت (آنندراج) ۲ـ جول، باشِه، از پَرندگان ۳ـ گوشتباره، کسی که گوشتِ بسیار خورَد

قَطّامَة: پُروَرَن: زن (وَرَن = شَهوَت)

قُطامَة: دَندانکَن، آنچه با دَندان کَنده و دور انداخته شود

قُطامِیّ: ۱ـ باشه‌ی دوربین ۲ـ تُندوتیز: مِی ۳ـ دِل به دَریازَن، شِتابکار

قِطان: چوبِ کَجاوه (لاروس)

قَطّان: پَنبه فُرُوش

قَطانَة: دیگ (آنندراج)

قِطانَة: پَنبه فروشی

قَطانِیّات: پَروانه‌داران، تیره‌ی گیاهی پَروانه‌داران

قَطاة، مفرد قَطا: یک سَنگخوارَک (لاروس)

قَطائِف: قَطایِف در فارسی: گُلاج (برهان)، فَرخشته، فَرَخشه، سان پُوستِه، آنندراج برگرفته از منتخب و لطائف بر آن است که چنین خوراکی شیرین را تازیان «کُنافَة» گویند، بنگرید به قَطیفَة، که بیایَد

قَطائِف، (تک: قَطیفَة): آبچین‌ها، رواَندازها، گُلاج‌ها

قَطب: تُرشرویی

قُطب: ۱ـ مِیخ، مِخ (فرهنگ پهلوی)، نشین

(قطب را گویند، برهان)، نِشیم (کشاورز، هزارسال نثر پارسی) شین (ذبیح بهروز) ۲ـ سالار، پیر: نزد سوفیان

قُطبِ آهنرُبایی، در انگلیسی: Magnetic pole (واژه نامهٔ فیزیک)، میخِ آهنرُبایی

قُطبِ جنوب: میخِ نیمروز، میخِ رَپیتوین (پهلوی)

قطب جنوبِ عالَم: در انگلیسی: Celestial South Pole (واژه نامهٔ دریانوردی)، جَهانمیخِ نیمروز

قُطبراه: در انگلیسی: Polehod (واژه نامهٔ فیزیک)، میخراه

قُطبرُخ: در انگلیسی: Pole face (واژه نامهٔ فیزیک)، میخرُخ

قُطبِش: در انگلیسی: Polarization (واژه نامهٔ فیزیک)، میخِش

قُطبِشِ اِلکتریکی: در انگلیسی: Elecrtic polarization (واژه نامهٔ فیزیک)، میخشِ کهرُبی

قُطبش پَذیری: در انگلیسی: Polarizability (واژه نامهٔ فیزیک)، میخِش پَذیری

قُطبش پَذیری الکترونی: در انگلیسی: Electronic polarizability (واژه نامهٔ فیزیک)، میخش پَذیری دَرَخشیك

قُطبش پذیری الکترونی ایستا: در انگلیسی: Static electronic polariszability (واژه نامهٔ فیزیک)، میخش پَذیری دَرَخشیكِ ایستا

قُطبش پذیری تغییرشکل: در انگلیسی Deformation polarizability (واژه نامهٔ فیزیک)، میخش پَذیری دِگرسانی

قُطبش پذیری ملکولی: در انگلیسی: Molecular polarizability (واژه نامهٔ فیزیک)، میخش پَذیری خُردَکی

قُطبش دایره ای چَپگَرد: در انگلیسی: Left handed circular polarization (واژه نامهٔ فیزیک)، میخشِ چَرخِشی چَبگَرد

قُطبشِ چَپگَرد: در انگلیسی: Left handed polarization (واژه نامهٔ فیزیک)، میخشِ چَپگَرد

قُطبشِ دوقُطبه ای: در انگلیسی: Orientation polarization (واژه نامهٔ فیزیک)، میخشِ سویگیری

قُطبشِ سَمتگیری: درانگلیسی: Orientation polarization (واژه نامهٔ فیزیک)، میخشِ سویگیری

قُطبِش سَنج: در انگلیسی: Polarimeter (واژه نامهٔ فیزیک)، میخش سَنج

قُطبش طولی: در انگلیسی: Longitudinal Polarization (واژه نامهٔ فیزیک)، میخش درازا

قُطبشِ عَرضی: در انگلیسی: Transverse polarization (واژه نامهٔ فیزیک)، میخشِ اُریبی

قُطبشگَر: در انگلیسی: Polarizer (واژه نامهٔ فیزیک)، میخشگَر

قُطبِ شمال: میخِ اَپاختَر

قُطب شمال عالَم: در انگلیسی: Celestial north pole (واژه نامهٔ دریانوردی) جَهانمیخ اَپاختَر

قُطبش نما: در انگلیسی Polariscope (واژه نامهٔ دریانوردی) میخِش نما

قُطبشِ نور، قطبی شدَن نور: در انگلیسی: Polarization of light (واژه نامهٔ دریانوردی) میخِشِ شید

قُطبِ فَلَك: میخِ سپهر

قُطب مثبت: در انگلیسی Anode هامیخ

قُطب مغناطیسی: در انگلیسی: Magnetic pole (واژه نامهٔ فیزیک)، میخِ آهَنرُبایی

قُطب منفی: در انگلیسی: Cathode (واژه نامهٔ دریانوردی) نامیخ

قُطب ناظِر، قطبِ راجعه، در انگلیسی: -Elevated pole (واژه نامهٔ دریانوردی) اَپَرمیخ

قُطب نما: میخ نما

قُطب نمای اصلی مغناطیسی: در انگلیسی: Standard compass (واژه نامهٔ دریانوردی) میخنمایِ اُلگو

قُطب نِمای سُکّان: در انگلیسی: Steering compass (واژه نامهٔ دریانوردی) میخنمای فَرمان

قُطبَه: ۱ـ پِستانَكِ آسیا ۲ـ تیرکَمانِ آبی، از گیاهان

قُطب های هَمنام: در انگلیسی: Similar poles (فرهنگ فنی)، میخانِ هَمنام

قُطبیّ، قُطبی در فارسی: ۱ـ میخی ۲ـ پَرَك چَرخ، چرخشِ پَرَك، به سوی میخ

قُطبیَّة: قُطبیّت در فارسی، در انگلیسی -Polarity (واژه نامهٔ فیزیك)، میخیکی

قطبیدگی: در انگلیسی: Polarization (واژه نامهٔ فیزیك) میخیدگی، میخِش

قُطبیدگی اتمی: در انگلیسی: Atomic Polarization (واژه نامهٔ فیزیك) میخیدگیِ اُتمیك

قُطبیدگی الکتریکی: در انگلیسی: Electric Polarization (واژه نامهٔ فیزیك)، میخشِ کَهرُبی

قُطبیدِگی تعادل: در انگلیسی: Equilibrium polarization (واژه نامهٔ فیزیك) میخشِ تَرازمَندی

قُطبیدگی خود به‌خودی: در انگلیسی: -Spontaneous polarization (واژه نامهٔ فیزیك) خودمیخیدِگی

قُطبیدگی دی الکتریك: در انگلیسی: -Electric polarization (واژه نامهٔ فیزیك) میخش کَهرُبی

قُطبیدگی طولی: در انگلیسی: Longitudinal polarization (واژه نامهٔ فیزیك) میخشِ درازایی

قُطبیدِگی عَرضی: در انگلیسی: Transverse polarization (واژه نامهٔ فیزیك) میخش اُریبی، میخیدِگی اُریبی

قُطبیدِگی مغناطیسی: در انگلیسی: -Magnetic polarization (واژه نامهٔ فیزیك) میخشِ آهنرُبایی

قُطبی شُدَن نور: در انگلیسی Polarization of light (واژه نامهٔ فیزیك) میخشِ شید

قُطبی کُن: در انگلیسی: Polarizer (واژه نامهٔ فیزیك) میِخشگَر

قُطبَین: میِخان

قَطر: ۱ـ بارِش ۲ـ چِکّه ۳ـ چِکیدَن ۴ـ چکاندَن ۵ـ بازداشتن

قِطر: ۱ـ مِس ۲ـ مِسِ گُداخته (آننداج)

قُطر: ۱ـ سَرزمین ۲ـ کَرانه ۳ـ سوی ۴ـ گُدار (ذبیح بهروز) ۵ـ تَرامون (خردناب)

قُطر، (تك: قِطار): کوس‌ها

قَطَرات، (تك: قَطرَة): تُوکه‌ها، چِکه‌ها

قَطَران: ۱ـ چکیدن ۲ـ چِکاندَن

قَطران: قَطِران: پارسی تازی گشته، کَتران، کتیران (برهان)، شُرپون (برهان)

قَطرانِ گیاهی: کَترانِ گیاهی، شُرپونِ گیاهی

قَطرانِ نفت: کَتران نفت، گَژَف، گَژف

قَطرانی: کَترانی، گونه ای دِرَم

قُطرُب: ۱ـ دُزد ۲ـ مُوش ۳ـ گُرگِ گَر ۴ـ بَددِل، فرومایه ۵ـ شَبتاب، از کَرمان ۶ـ خودلَرزِ، از بیماری‌ها، در فرانسوی Chorée ۷ـ خارچَسب، از گیاهان ۸ـ پَری زَدگی، از بیماری‌ها

قَطَربوس: Albatross، لاتینی تازی گشته، فَرکاکایی، از مرغان دریایی

قُطر تاکتیکی: در انگلیسی: Tactical diameter (واژه نامهٔ دریانوردی)، تَرامونِ شیوه ای

قُطرِنهائی: در انگلیسی: Final diameter (واژه نامهٔ دریانوردی)، تَرامونِ فَرجامین

قَطرَة، قطره در فارسی: ۱ـ دیل (= نقطه) ۲ـ شامَك، سِرِشك (فرهنگ پهلوی)، سِرِشك (برهان)، توکه (ویژگیهای دستوری و واژه‌های گیلکی)، گُل (گویش خوانساری)، کات (برهان)، یوجه (آنندراج)، دِلوپه (گویش مهابادی)، چِکّه (گویش تهرانی) ۳ـ چکیده ۴ـ کَم

قَطرهٔ آب: چِکّه‌ی آب، کَملکان (برهان)

قَطرهٔ آبِ پاشیده: پِریشکه (گویش مهابادی)

قَطره افشان: سِرِشك اَفشان، چِکّه اَفشان، شارَنده، اَفشانِه

قَطرهٔ باران: ژیك، ژِنگ (برهان)

قَطره چکان: چِکانِه

قطره دُزد: آب‌دُزد (آنندراج)، گُواژ: ۱ـ اَبر ۲ـ خُور

قطره زَدَن: ۱ـ آمد و شُد کَردَن ۲ـ باریدَن ۳ـ تیزرَفتَن

قطرهٔ زرد: سرِشك زرد، گُواژ: خور

قطره زَن: چِکّه‌زَن، گُواژ: هَرزه کار، هَرزه گَرد

قطره فشان: چِکّه فشان، ریزَنده، گُواژ: ۱ـ دَست و دِل باز ۲ـ رَوَنده

قَطره قطره: چِك چِك (برهان)، چِکّه چِکّه، دِلوپ دِلوپ (گویش مهابادی)، توکه توکه (گویش گیلکی)

قطره کردن = قطره زَدَن، بنگرید به قطره زَدَن

قَطّ زَدَن: خامه تَراشیدَن، کِلك تَراشیدَن

قَطّ زَن: کِلکتَراش

قَطع: ۱ـ بُریدَن (فرهنگ پهلوی)، بُرِینِش ۲ـ اَنجیدَن (برهان)، ریزریز کَردَن ۳ـ جُدا کَردَن، گُسستَن ۴ـ دَرنَوَردیدَن ۵ـ چیرگی، چیره گَشتن ۶ـ اَندازه، اَندازه‌ی چیزی ۷ـ پاره پاره کَردَن

قِطع: ۱ـ دارِبُر، آنچه از درخت بِبُرَند ۲ـ پیکان پَهن

قِطَع: (تك: قِطعَة): پارَك‌ها، تِکّه‌ها

قَطعاً: ۱ـ بی بر و بَرگَرد، بی گُمان ۲ـ هَرگِز، به هیچ روی، در فارسی به گونه‌ی دوپَهلو به کار می‌رَوَد

قِطعات، (تك: قطعه): تِکّه‌ها، کُژارها

قطعاتِ زمین: کَرت‌ها

قطعاتِ یَدَکی: در انگلیسی: Spare parts، پالادگان (= یَدَکی‌ها)

قطع اُمید: نومیدی

قطعِ اُمید کَردَن: نومید گَشتن

قُطعان، (تك: اَقطَع): بُریده دَستان

قطعِ حَیات کَردَن: رشته‌ی زندگی بُریدَن

قطعِ زائِد: اَپَرتابی (= هُذلولی، در تازی، Hyperbole در انگلیسی)

قطعِ عُضو: بُریدَنِ اَندام، اَندام‌بُری

قطعِ علاقه: دِل کَندَن

قطع کردَن: بُریدَن

جُداکردن، گُسَستَن، زدودن، اَنداختَن

قَطع کننده: بُرَنده، جُداکننده، گُسَلَندِه

قطع مُراوِده: بُریدَنِ دوستی، بُریدَنِ پیوند

قطعِ مَرحله: ۱ـ گام به گام رفتن ۲ـ راه سِپُردَن

قَطعِ مسافت: راه سِپُردَن، پیش‌رَفتَن، دَرنَوَردیدَن

قطعِ مکافی: شَلغَمی (= شَلجَمی، در تازی)

قَطعِ ناقص: هَلیلَکلی: (= اهلیلجی، بیضی، در تازی)

قَطع ناگهانی: در انگلیسی: Abruption (فرهنگ فنی)، گُسَست

قَطعِ وَزیری: بُرشِ وَزیری، زبانزدی در چاپ

قِطعَة، قَطعه در فارسی: هَرتَك، پارَك (فرهنگ پهلوی)، تِکّه، پارِه، کَژار (برهان)، کَرت (گویش گیلکی)، گُلِه (گویش گیلکی)

قَطعه بَندی: کَرت بَندی

قطع شده: بُریدَك (فرهنگ پهلوی)، فَراگَسته، بُریده

قطعه شِعر: ویچَست (فرهنگ پهلوی)

قطعه قطعه: کَرتَك کَرتَك (فرهنگ پهلوی)، کَرت کَرت (گویش دَری)، گُلِه گُلِه (گویش تهرانی)

قَطعه قطعه کَردَن: فَراگَستَن، کَرت کَردَن، تِکّه تِکّه کَردن

قَطعِیّ، قطعی در فارسی: تاشت، تاشتیك (فرهنگ پهلوی)، آوَریك (= یقینی)

قَطعِیَّة، قطعیّت در فارسی: ۱ـ تاشتیکی، بایَندگی ۲ـ بُریدگی، گُسَست، جُدایی، دورشُدَن (غیاث اللغات)

قطعیّت بخشیدَن: تاشت بخشیدَن، بایَندگی بخشیدَن، بَرتاشتَن

قَطف: ۱ـ خَراش ۲ـ خَراشیدِگی ۳ـ اَنگور چینی ۴ـ چیدَن

قِطف: ۱ـ چیده، میوه‌ی چیده ۲ـ خوشه‌ی انگور

قَطَف: ۱ـ نِشان ۲ـ سَلِمه، سَرمِه، از گیاهان

قَطَفِ ابیض: سَلمه‌ی سِپید، از گیاهان

قَطَفِ بَحری: سیاسَرمِه (= قَره پازی)، از گیاهان

قَطَفِ بَرّی: سَلِمه، از گیاهان، خَرزَهر (برهان)

قَطل: سُریانی تازی گشته، بُریدَن

قَطم: ۱ـ گَزیدَن ۲ـ چشیدَن

قَطَم: ۱ـ خواهَندگی ۲ـ جُفت‌خواهی

قَطِم: ۱ـ خواهَنده ۲ـ خواهنده‌ی گوشت ۳ـ

خواهانِ گای ۴ـ خَشمگین

قِطمار، قِطمیر: ۱ـ میانخُرما ۲ـ چیزی، اَندکی

قِطمیر: در این سروده‌ی سعدی: از مایه‌ی بیچارگی، قطمیر مَردُم می شود ـ ماخولیای مهتری سگ می کند بَلعام را، سَگ، سَگِ یارانِ گاباره (= اصحابِ کَهف)

قُطُن: Coton، لاتینی تازی گشته، پَنبه

قَطَن: ۱ـ دُنبالچه ۲ـ بَخشِ کَمر ۳ـ آتوربان، در کیش زرتشت

قَطِنَة: ۱ـ گوشتِ ران ۲ـ دُنبالچه، در مُرغان

قُطنَة: ۱ـ پاره ای پنبه ۲ـ چاکَرِ هَمه

قِطنَة: هِزارلا، در نُشخوارکنندگان (لاروس)

قُطنِیَّة: از ریشه‌ی لاتینی ۱ـ پَنبه ای، پارچه‌ی پنبه ای ۲ـ چاش (= غلّهٔ پاك کرده)، چاشِ پُختَنی

قَطو: ۱ـ گِرانـرَفتاری ۲ـ پَروازکردن، به جای گام بَرداشتن از خوشی و سَرمستی، سَبُکرَوی

قَطوان: سَبُکرو، تُندرو

قُطوب: تُرشرویی

قَطوب: تُرشرو، وَ، رَمَنِ «قُطب» ۱ـ میخان ۲ـ سالاران

قُطور: ۱ـ چِکاندَن ۲ـ دوختَن، جامه را ۳ـ به شتاب رَفتَن

قَطور: ۱ـ داروی گوش ۲ـ داروی بینی، کاتِ بینی ۳ـ اَبرِ پُربار، فارسی گویان به گمان آن که این واژه از ریشه‌ی «قُطر» است، آن را برابَر با کُلُفت یا سِتَبر به کار می برند.

قُطوط، (تك: قِطّ): گُربگان، گُربه‌ها

قَطوع: پیوَندگُسَل

قُطوف، (تك: قَطف): خَراش‌ها

قُطون: ماندَن، جای گِرفتَن

قُطی: قوطی، بنگرید به قوطی

قَطیب: ۱ـ مِیِ آبکی، مِیِ آمیخته ۲ـ شیرِ دَرهَم

قَطیبَة: ۱ـ شیرِ دَرهَم ۲ـ گروه

قَطیع: ۱ـ رَمه، گَلّه ۱ـ دوری کُننده، کِنارِه گیر ۳ـ پیمانکار (= مقاطعه کار) ۴ـ پاره ای از داراك ۵ـ تازیانه ۶ـ آتَشگیره ۷ـ شاخه، که از آن تیر کنند ۸ـ مانند، هَمتای

قَطیعَة، قطیعه در فارسی: ۱ـ گَلّه، رَمه ۲ـ بُریدِگی، جُدایی ۳ـ سپاه ۴ـ نانپاره، زمین یا کشتزاری که فَرمانروا به کسی واگُذارد، برای گُذرانِ زندگی (آنندراج) ۵ـ گیره (= جیره)

قَطیفَة: قَطیفه و قَدیفه در فارسی: آبچین، به پیمان که چیزی نخواهی زِمَن ـ ندارَم به مرگ آبچین و کَفَن (فردوسی)

قَطیفَة: ۱ـ فَرَخشه، سان پوسته، رَمَنِ این واژه قَطائف است که فارسیان قَطایِف گویند و گُمان

می رَوَد که واژه «قُطّاب» را از آن برگرفته باشند ۲ـ تاج خروس، از گیاهان

قَطیفیّات: تاج خُروسی ها، تیره‌ی گیاهی تاج خروس (لاروس)

قَطیفهٔ حَمّامی: خُشك

قَطیل: بُریده (آنندراج)

قَطیلَة: هُوله، این واژه را که پارسی است به‌نادرست حوله نویسند، حوله را برگرفته از Towel انگلیسی می دانند

قَطیمَة: ۱ـ شیر تُرشیده ۲ـ اَندَکی خوراك

قَطین: از ریشه‌ی لاتینی، پنبه‌کار، پنبه‌دار

قَطین: ۱ـ چاکر، زاوَر ۲ـ آزار

قُعال: ۱ـ شکوفه‌ی مُو ۲ـ پشمِ شُتُر

قَعب: ۱ـ کاسه‌ی گود ۲ـ تَكِ سخن (= تهِ مَطلَب)

قَعبَة، قَعبه در فارسی: ۱ـ بو یه‌دان ۲ـ پیاله

قُعبَة: شِکافِ کوه (آنندراج)

قَعبَل: ۱ـ کِناره، گوشه ۲ـ کاسه‌ی شیر ۳ـ دُرُشتخوی: مَرد ۴ـ کَبداد (گویش شیرازی)، از گیاهان دارویی

قِعد: هَمنِشین

قَعَدَة، (تك: قاعِد): سَترَونان، جَنگ نرفتگان، تَنبلَ‌ها

قُعدَة: ۱ـ نِشیمَن ۲ـ زین، پالان ۳ـ چارپای شَبان که بَر آن نِشینَد.

قِعدَة: ۱ـ سُرین، دَرزنان ۲ـ بوب (= فَرشی که روی آن نشینند) ۳ـ ماه یازدهم، از ماه های تازی (بهره از لاروس)

قُعدِیّ: ۱ـ نِشینَنده ۲ـ ناتُوان

قَعر: ۱ـ نیتَك، نیتوم (فرهنگ پهلوی)، تگ (برهان)، تَه، تَك، بُن ۲ـ به‌تَه رسیدَن ۳ـ کاویدَن

قَعرآب: پایاب (لغت فرس)، گُلِ کبود که بَرتافت آفتاب بَر او ـ زبیم چَشم، نهان گَشت در بُنِ پایاب (خفاف)، تَكِ آب، بُنِ آب

قَعران: آوَندِ گود

قَعرَة: ۱ـ ژَرفای کَم ۲ـ تَه کاسه

قُعرَة: زمینِ پَست (آنندراج)

قَعسَر: ۱ـ دیرینه ۲ـ نُوبَر: از تَره بار ۳ـ شِگرف (آنندراج)

قَعسَری: چوبَكِ دَستاس (= آسیای دَستی)

قَعَم: ۱ـ بَرآمدگی سُرین ۲ـ کَژی بینی ۳ـ بیمار شُدَن

قُعموط: وَروَند (گویش گیلکی)، پاوَند (= قُنداق بچّه)

قُعود: ۱ـ نِشَست، نِشَستَن ۲ـ سَتَروَنی

قَعور: دورتَك، گود

قُعور، (تَك: قَعر): تَك‌ها، نیتوم‌ها

قَعوَس: سالخورده، رَفتَنی: مَرد

قَعیب: شُمارِ بسیار

قَعِید: هَمنشین (آنندراج)

قَعِیدَة: هَمنشینِ شوی

قَعیر: دورتَك، گود

قَفّ: سبزیِ خشك (آنندراج)

قَفا: ۱ـ پَسِ گَردَن ۲ـ پَسِ سَر، دَرتازی ۳ـ پُشت ۴ـ دُنبال، دَر فارسی

قِفاح: بَرسَر زَدَن

قَفاخاریدَن: پشت سَرخاریدَن، شَرمَنده گَشتَن

قَفادار: پُشتیبان

قَفادَریدَن: ۱ـ اَز پُشت دَریدَن، جامه را ۲ـ رُسوا کَردَن، بی آبروکَردَن ۳ـ اَز پُشت گادَن

قَفار: نان بی خُورِش

قِفار، (تك: قَفر): بیابان‌ها

قُفّاز: ۱ـ دَستوانه، هنگام جنگ به دَست کنند (برهان)، دستکش آهنی (آنندراج) ۲ـ دَستکشِ پَنبه‌ای

قَفازَدَن: پَسِ گَردَنی زَدَن

قُفاص: بُز کوهی، از جانوران

قُفاع: کَژدَست و پایی، از بیماری‌های ستور

قَفّاف: دُزدِ تَردَست، چسباندَست

قَفافروکوفتَن: پَسِ گَردنی زَدَن

قَفاکَردَن: پُشت کَردَن، روی بَرگرداندَن

قَفاگاه: پَسِ سَر، چَرمِ قَفاگاه سزاوارِ کَفش (میرخسرو)

قَفاگیر: پُشت گیر، گُواژ: دادخواه

قَفّان: ۱ـ زنهاردار ۲ـ گروه ۳ـ پایان

قَفاوَة، قَفاوَت در فارسی: ۱ـ نَوازِش، نَواخت ۲ـ پیشکِش ۳ـ نِژادگی، بُزرگ تَباری

قِفچاق، قِفچاقی، قِبچاقی = از مردم قِفچاق

قُفچور = قو بچو، بنگرید به قو بچور

قَفَدان: پارسی تازی گشته، غُلّه‌دان، غُلَّك ۱ـ کیسه‌ی چرمین ۲ـ نیامِ سُرمه‌دان

قَفتان: تُرکی، پیشکِشی

قَفَح: ۱ـ ناپَسندیدَن، ناخوش داشتَن ۲ـ ناخوردن، بازایستادَن از خوردَن

قَفدَر: زشت پیکَر، ناخوش دیدار (آنندراج)

قَفر: ۱ـ بیابانِ خشك، زَمینِ تُهی ۲ـ گاووَرزا ۳ـ پیرُوی

قَفَر: موی

قُفر: خِنگو، از گیاهان پیچَنده (برهان)

قَفِر: ۱ـ نادار ۲ـ کَم‌مُوی ۳ـ گُرگ

قَفرالیَهود: گَرَف گیاهی، از گیاهان در فرانسوی: Bitume

قَفز: ۱ـ جَستَن، جَست و خیز، پَرش ۲ـ مُردَن

قَفزُالطَّویل: پَرشِ دراز (= پَرش طوُل)

قَفزُالعالِی: پَرشِ بُلَند (= پَرشِ ارتفاع)

قَفزِبالعَصا: پَرش با نَیزه (لاروس)

قَفَزی: دُو وَ پَرِش (= دو با مانع)

قَفس: ۱ـ کِشیدَن ۲ـ به‌زور گرفتَن ۳ـ دَست و پا بَستَن ۴ـ مُردَن

قَفس = قَفْص، بنگرید به قفص

قَفَسه: در تازی نیامده، گنجه (فرهنگستان)، دولاب (گویش گیلکی)

قَفَسهٔ سینه، در تازی: قَفَصُ الصَّدرِیّ: وَر (فرهنگ پهلوی)

قَفَسهٔ مِنار: گُلدَسته (آنندراج)

قَفش: پارسی تازی گشته، کَفش (آنندراج)

قَفش: ۱ـ سخت خوردَن ۲ـ بِسیارگادَن ۳ـ زَدَن، با شمشیر یا چوبدَستی ۴ـ شادمانی ۵ـ فَراهَم آوَردَن

قُفش: ۱ـ دُزدان ۲ـ بیم‌دهَندگان (آنندراج)

قَفَش: ۱ـ مردم پَست ۲ـ دُزد (لاروس)

قَفشَلیل: پارسی تازی گشته، کَفچلیز، کَف‌گیر کوچك، کَفچه‌گیر (آنندراج)

قَفَص: قَفَس، Kapsa، یونانی تازی گشته، این واژه از یونانی به پارسی نیز راه یافته و واژه‌های کابَك (لغت فرس اسدی) و کابوك و کوفجان (برهان) برگرفته از همان واژه‌ی یونانی است، کابوك را نَشایَد و شاخ آرزو کند (ابوشکور بلخی) ۱ـ پَنجَر (برهان)، خوگاره (گویش نایینی) ۲ـ کَنور، کَندوله (لغت فرس)، گَندُم در آن کُنَند

قَفص: هم‌آوای رَقص، برگرفته از یونانی در تازی، بَستَن، بَند کَردَن

قَفع: سِپَر چوبین

قَفَع: ۱ـ کِشش دَست‌وپای ۲ـ تَنگی و رَنج (آنندراج)

قَفقاز: پارسی تازی گشته، گاب گَه (معین)

قَفقازِیّ: پارسی تازی گشته، گاب گَهی

قُفَك: این واژه در آنندراج آمده و پارسی دانسته شده، غُفَك؟، پیاله

قُفل: پارسی تازی گشته، کُوپَله ۱ـ فَلخَم، فَلخَمه (بُرهان)، کِلان (برهان)، کِلیدان، کلون ۲ـ نِشان (آنندراج) ۳ـ دَرَخش

قُفلِ اَبجَد، قُفلِ رَمز: کِلانِ واتیك، کِلانِ رازیك

قُفل آسمان: بَند آسمان، گُواژ: بی‌دین، از خُدا برگشته

قُفلِ آهنی: کوپَله (برهان)

قفل بَرآسمان زَدَن: اَز خُدا بَرگَشتَن

قفل بَردَهان زَدَن: ۱ـ خاموش ماندن ۲ـ خاموش گرداندَن

قُفل بَرلَب نهادن: خاموشی گزیدَن

قُفل بَند: دَربَندان (آنندراج)

قُفل پیچیدَن: کُلون گشودَن

قُفلِ رومی: کُوپَله‌یِ رومی، نام یکی از سی آهنگِ باربَد

قُفلِ زَبان‌بَند: کلون زَبان‌بَند، چَشم‌پَنام

قُفل‌ساز: کُوپَله‌ساز، چِلَنگَر، چیلانگَر (فرهنگ پهلوی)

قُفل‌سازی: چیلانگَری، چِلَنگَری

قُفلِ سیم: کِلانِ سیم، گُواژِ: زَهارِ زَن

قُفل شُدَن: بَندشُدَن دَرگای

قُفل شُده: کُلُون شُده

قُفلِ فَرج: چوزبَند

قُفل کَردَن: کِلید کَردَن

قُفل‌گر: چیلانگَر، چِلِنگَر

قُفلِ وَسواس: تَنگه‌یِ آهَنی، از اَبزارهای خودآزاریِ دَرهِند

قَفلوط: Kephalotós، یونانی تازی گشته، تَره‌یِ بُستانی، از گیاهان

قَفن: ۱ـ تازیانه ۲ـ زَدَن، با چوب ۳ـ پَس گَردَنی زَدَن ۴ـ کارزار کَردَن (آنندراج)

قَفن، قَفَنّ: پَسِ گَردَن (آنندراج)

قِفوَة: ۱ـ گُناه کَردَن، بَدکاری ۲ـ گُناه بَستَن، چَفته‌بَستَن ۳ـ گرامیداشت، میهمان را

قُفور، (تك: قَفر): زمین‌های تُهی، بیابان‌های بی‌آب

قَفور: ۱ـ نیام شکوفه‌یِ خُرما ۲ـ نیام خُرمای نورَس

قَفورا: از کاپورِ پارسی، ۱ـ شکوفه‌یِ خُرما ۲ـ گَزَفِ گیاهی (= قَفرالیهود)، از گیاهان

قَفیر: ۱ـ سَبَد ۲ـ کَندو ۳ـ نان بی‌خورِش (لاروس)

قَفیز: پارسی تازی گشته، کَفیز، کُفیز (فرهنگ پهلوی)، اندازه ای است که دَر هَر یك از شهرستان‌های ایران بَرابَر ویژه ای دارد، خَییز (گویش مازندرانی) = ۱۴۴ گَز، در گومِس (= قُم)، = ۳۶۰ گَز، دَر مَراغِه = دَه‌مَن، کَویز (برهان)

قَفیزپُرآمَدَن: کَفیز پُرآمدن، به پایان رسیدنِ زندگی، یا کار، که کاری است این خوار ودشوار نیز ـ که بَر تُخم ساسان پُرآمد کَفیز (فردوسی)

قَفیل: ۱ـ پوستِ خشك ۲ـ خشکیده ۳ـ تازیانه ۴ـ گُلاب ۵ـ کوره راه

قُفیلی: ساخته‌یِ فارسی گویان و به آهَنگ و آرشِ طُفَیلی، بِشتام، بِشتالُم (برهان)، اَنگل

قَفیَة: آهوك، آك (= عیب)

قُفیَة: کازه‌یِ شکارگَر

قَقدان، قَقَدان: در برهان آمده و آنندراج آن را پارسی دانسته = «خریطهٔ عطّار»، غُلّه‌دان؟

قُقُسی: پارسی است، غُغُسی، بخشی از اَنار پوست کَنده

قُقنس، ققنوس: Kúknos، یونانی تازی گشته، آتش‌افروز (برهان)، آتشزَن (غیاث اللغات)، مُرغی است زاده‌ی پِندار، خوشرنگ و خوش‌آواز که خُنیا را آدمی از آواز او دَریافته

قَلّ: دیوار کوتاه (آنندراج)

قُلّ: کَم، کَمی، اَندَك

قُل: گو، بَرگوی

قَل، قُلی: تُرکی، بَنده، بَرده

قَلا: دُشمنی (غیاث اللغات)

قَلا: کاهیده‌ی قَلیا، بنگرید به قَلیا

قُلاب: دِل پیچه

قَلّاب: ۱ـ دَغاباز ۲ـ نَبَهره کار، آن که از زَرِ نَبَهره، زَرّینه سازد

قُلّاب: این واژه را بیشینه‌ی واژه نامه‌های فارسی، تازی ندانسته‌اند، جُز آنندراج و در فرهنگ عربی به فارسی لاروس نیامده، غیاث واژه‌ی قَلّابه را آورده و آن را تازی دانسته ۱ـ اَکُج (آنندراج)، کَجَك (برهان) ۲ـ چَنگَك، کَناره (= قَنّاره) ۳ـ شَست (برهان)، نِشبیل، نِشپیل (صحاح الفرس)، آهن پاره‌ی سَرکَج که بِدان ماهی گیرند (در گویش گیلکی قَرماق گویَند)، ز تیر و نیزه‌ی او، دُشمنان هَراسانند ـ چو اَهرِمَن زِ شَهاب و چو ماهی از نِشپیل (عبدالواسع جبلّی) ۴ـ کَلاشکه (برهان)، که با آن چیزی را از چاه بیرون کِشَند

قُلّابِ اطمینان: در انگلیسی Safety hook (واژه نامهٔ دریانوردی)، کَجَكِ اِوار (= اطمینان، فرهنگ پهلوی)

قُلّابدوز: کَجه‌دوز، چَکَن‌دوز

قُلّابدوزی: کَجه‌دوزی، چَکَندوزی

قُلّابِ پَرّان: در انگلیسی: Tumbler hook (واژه نامهٔ دریانوردی)، پارسی است، کَجَكِ پَرّان

قُلّاب سَنگ: پارسی است، کُوپِن (فرهنگ پهلوی)، کوبَن، کَلماسَنگ

قُلّاب فَنَردار: در انگلیسی: Spring hook (واژه نامهٔ دریانوردی)، کَجَك خیزه

قُلّاب گِرفتن: چَنگَك گِرفتَن، دودست را چَنگَك‌وار به هم پیوستن تا دیگری بر آن پا نِهَد و از دیواری بالا رَوَد

قَلّابه: نِشپیل، آهنی خمدار که بِدان ماهی شکار کنند، برگرفته از «قَلب» به آرشِ برگردانیدَن (غیاث اللغات)

قُلّابی: در تازی نیامده، فارسی گویان آن را از قَلّاب تازی برگرفته و ساخته‌اند ۱ـ نَبَهره، ناسَره ۲ـ دَغا، خاتوله

قِلات، (تك: قَلتَة): مَغاك‌های آبگیر

قِلاتِ گازران: گازرگاه، کنار آرامگاه سعدی

شیرازی (برهان)

قُلّاج، قولاج: ترکی ۱ـ اندازه ای است برابر با درازی هر دو دَست، باز، بازه (= باعِ تازی گشته) در انگلیسی: Fathom ، که در ژرفاسنجی دَریا به کار بَرَند و برابر است با شِش گام دَر پَهنا (حییم) ۲ـ کمان کشیدن، به زه

قَلّاج: نادرست نویسی کَلاغ، که گاه آن را قَلاغ گویند و نویسند

قَلّاج: تُرکی؟، نانِ بَربَری (گویش گیلکی)

قَلّاجی: ترکی؟، بَربَری پَزی (گویش گیلکی)

قُلّاج: ترکی ۱ـ جَستَنِ اَسپ ۲ـ جَسته جَسته رَفتَن (بهره از معین)

قَلاچو، قَلاجو: ترکی ۱ـ آبخوره‌ی چَرمین ۲ـ آبشخورِ زمستانی

قَلاچوری، قَراچوری: تُرکی، شمشیرِ آبدار

قُل اَحَدی: تودَهَنی، مُشتِ سَخت (= سُقُلمه‌ی تُرکی)

قِلاد: رشته‌ی سیمین

قِلادَة، قِلاده در فارسی، قَلّاده؟ در فارسی: گَردَنبَند

قِلادۀ پَرچَم: غَژغا (برهان)

قَلارون = نقیبان لَشکَر: بدینگونه آمده در برهان قاطع و آنندراج آن را پارسی دانسته، غلارون، سَرلَشکَران

قُلاری: بدینگونه آمده، در برهان و آنندراج آن را پارسی دانسته، غُلاری، انجیرِ سپید

قَلازاده، قَلاژاره: نادرست نویسی کَلاژاره (برهان)، کلاغِ پیسه، از پرندگان

قَلّاس: ۱ـ دَستادوز ۲ـ دریای پُرکَف، (دَستا = قَلَنسُووَة)

قَلاسَنگ: نادرست نویسی کَلاسَنگ، پارسی است (برهَان)، فَلاخَن

قُلاش: پستَكِ تُرُنجیده (آنندراج)

قِلاش، (تك: قُلاش): پستَك های تُرُنجیده

قَلّاش: کَلّاش، پارسی است، غیاث اللغات آن را از برهان و سراج گرفته و ترکی دانسته، فرهنگ عمید به روا، هر دو را پارسی می داند، بی نام و ننگ، لَوَند: مَرد

قُلاط: ۱ـ آماسِ گُند (= وَرَم بیضه) ۲ـ کوتَه بالا: مَرد

قِلاط: پارسی تازی گشته، کَلات (= قَلعَة) (آنندراج)

قِلاع، (تك: قَلعَة): از ریشه‌ی پارسی، کَلات ها

قُلاع: ۱ـ بَرفَك، از بیماری ها (برهان) ۲ـ خاكِ کُلُنبه (= قُلُنبه) ۳ـ گِل تَراشه (آنندراج)

قَلّاع: ۱ـ دروغگو ۲ـ چَفته‌زَن ۳ـ پاسبان ۴ـ مُرده‌دُزد ۵ـ دَندان کِش

قِلاعَة: بادبان کشتی

قُلاعَة: ۱ ـ کُلوخ ۲ ـ پاره‌ی گِل تَراشه ۳ ـ سَنگِ کَنده

قَلاغ: بدینگونه آمده در آنندراج و پارسی دانسته شده، پیرامونِ دَهان، غَلاغ، پُوز (صحاح الفرس)

قِلافَة: ۱ ـ تخته بَندی ۲ ـ دَرزگیری، در کشتی سازی

قُلافَة: پوسته، که گِردآوری و دورریخته شود (لاروس)، پوستِ دِرَخت (آنندراج)

قَلاق: تُرکی، جایی است در ترکستان (غیاث اللغات)

قُلاق: ترکی، گوش (غیاث اللغات)

قَلاقِل = قُلقُلان، بنگرید به قُلقُلان

قَلال، قُلال: اَندَك (آنندراج)

قِلال: چوبِ وادیج، داربَستِ مو

قِلام: کِلكِ تَراشیده، خامه‌ی تَراشیده (آنندراج)

قُلّام = قاقُلی: شورگیاه

قُلامَة: ۱ ـ تَراشیده، تَراشه ۲ ـ چیده‌ی ناخن

قَلان: مغولی ۱ ـ رَمه باژ، باژی که از گَلّه و رَمه می‌ستانده اند، در زمان ایلخانان ۲ ـ بیگاری

قَلانات: (رَمَنِ قَلان مغولی به شیوه‌ی تازی)، رَمه باژها، بیگاری ها

قَلانِس: (تك: قَلَنسُوَة)، دَستاها، بنگرید به قَلَنسُوَة

قَلانِسی: دَستادوز، دَستافروش

قَلاوُز، قَلاوون، قَلون، قَلابوز: ترکی ۱ ـ پیشتاز ۲ ـ راهدان، راهنما ۳ ـ اَبیشه (= جاسوس) ۴ ـ پاسدار

قَلاوُزی، قَلاوُوزی: پیشتازی، راهدانی

قَلایا، (تك: قَلِیَّة): تواهِه ها، بنگرید به قَلِیَّة

قَلائِد، قَلایِد در فارسی، (تك: قِلادَة): گَردَنبَندها

قَلائِدُالشَّعر: شاهخان‌ها = شاه بیت‌ها، شاهبافت ها

قَلائِص، (تك: قَلوص): ماده اُشتُران

قَلائِل، (تك: قلیل)، اَندَك ها، کَم ها

قَلب: ۱ ـ دِل، گِش (بُرهان) ۲ ـ سِرِشت، درونِ آدمی ۳ ـ میان، میانه ۴ ـ ناب، نابِ چیزی ۵ ـ دَمِش (آنندراج)، مَغز و میانه‌ی درخت ۶ ـ پیهِ خُرمابُن ۷ ـ نژاده، پاك تَبار ۸ ـ دوسویه، در دانش نوآوری و سَرواد، چون: شِکَر بتَرازوی وزارت بَرکش، که اگر از پایان به آغاز خوانده شود هم چُنان است که از آغاز به پایان ۹ ـ دِگر کَردَن ۱۰ ـ خِرَد ۱۱ ـ دانش ۱۲ ـ باژگونه کردن، بازگَردانیدَن ۱۳ ـ ناسَره، نَبَهره (برهان)، که دارد در همه آفاق زَهره، که عَرضه دارد این نَقدِ

نَبهره (عطار نیشابوری)

قُلب: ۱ـ دَستبَند: از زیورهای زنانه، اَلَنگو، دَستیاره ۲ـ مارِ سپید ۳ـ دَمِش ۴ـ پیه خُرمابُن، دلِ خُرمابُن ۵ـ رُویان، بخش زاینده و روایاننده‌ی گیاهی ۶ـ گیاه مُروارید

قَلَب: لَب بَرگَشتگی، لَب شکَرگی

قَلبا: لَب شکَری: زَن

قَلباً: اَز تَهِ دِل

قلباً ارادت داشتن: سَر سِپُردگی از تَهِ دل

قَلبُ الاَرض: سورَنجان، از گیاهان (معین)

قَلبُ الاَسَد: در انگلیسی: Regulus (واژه نامهٔ دریانوردی): ۱ـ دِلِ شیر ۲ـ نافِ تابستان

قَلبُ الشِّتاء: ۱ـ میانه‌ی زمستان ۲ـ وارونه‌ی «آتَش»، آتَش از پایان به آغاز چون خوانده شود با «شَتاء» بَرابر است.

قَلبُ العَسکَر، قَلب عَسکَر: دلِ لَشکَر، میانه‌ی سپاه

قَلبُ العَقرَب: دلِ کَژدُم، از خانه های ماه، در انگلیسی: Antares

قَلبُ الهَدَف: در انگلیسی Bull's-eye (فرهنگ نوین پیوسته)، چَشمِ گاو

قَلب اَندود: ۱ـ زَرِ ناسَره ۲ـ زَرنما، زَررویه

قَلب داران: ۱ـ دِلداران ۲ـ دِلپاسان سپاهیانی که دل یا میانه‌ی لشکر را می پایَند

قَلبِ دِرَخت: دَمِش (آنندراج)

قَلب ساز، قَلب زَن: در انگلیسی: Forger، نَبَهره گَر

قَلبِ شتا: وارونه‌ی «شتا» = آتَش

قَلب شناس: در انگلیسی: Cardiologist (فرهنگ نوین پیوسته)، گِش شِناس (گِش = قَلب، بُرهان)

قَلب شناسی: ۱ـ در انگلیسی: Cardiology (فرهنگ نوین پیوسته)، گِش شناسی ۲ـ نَبَهره شناسی

قَلب عَقرَب، قلب العقرب: دلِ کَژدُم، از خانه های ماه

قَلبِ غَم: وارونه‌ی «غَم» = مُغ

قَلبگاه، قَلبگَه: دِل لَشکَر، میانه‌ی لَشکَر

قَلبَلَغی: چنین آمده در آنندراج و با شور و غوغا بَرابر و پارسی دانسته شُده

قَلبَنگ: چنین آمده در آنندراج و پارسی دانسته شده، گونه ای از چوب خوشبوی، غَلبَنگ؟

قُلبه: پارسی است، غُلبِه، چوُبی دراز آهن زده که بدان جفتِ گاو، زمین را شکافَند (بهره از برهان)

قُلبه: قُلوه، پارسی است، گُرده

قُلبَه = قُلب: گیاه مُروارید

قُلبَـة: ۱ـ سُرخـی ۲ـ دَسـتیانـه ۳ـ نِژاده، بُزرگ تَبار: زَن

قَلَبَة: ۱ـ بیماری ۲ـ ماندِگی (آنندراج)

قُلُپ: پارسی است، غُلُپ، هُفت، آشام

قلپاق = قالپاق، بنگرید به قالپاق

قلپاق دوز: وُستولدوز

قَلت: ۱ـ مَغاكِ آبگیر ۲ـ مَغاكِ چَشم ۳ـ مَغاكِ نَرانگُشت ۴ـ مَردِ کَم گوشت (آنندراج)

قَلَت: ۱ـ تَبَسـتی، تَبـاه گَشتَـن ۲ـ مُردَن، نابودگَشتَن

قَلت: نادرست نویسی غَلت = غَلتَبان، غَرچه

قَلتاق: تُرکی، چوبِ زین (آنندراج)

قَلتَبـان: نادرست نویسی غَلتَبـان، کَلتَبـان (برهـان) ۱ـ جافکِش، جاکِش ۲ـ غَرچـه

قَلتبوس: نادرست نویسی غَلتبُوس، غَرچه

قُلتَشَن: ترکی؟ گردَن کُلُفت

قَلتَة: ۱ـ مَغاكِ آبگیر ۲ـ فرورَفتگی، دَر سنگ، دَر تنِ آدَمی

قَلتِه: نادُرست نویسی غَلته، غلتَبان

قُلَّتَین: دوخُم، که برابر با یك هزار و دوسَد «رَطلِ عراقی» دَر آن آب بگُنجَـد، این انـدازه آب با رواداشتِ «شـافعی» پَلید نمی گردد (بهـره از غیاث اللغات)

قُلج: پارسی است، غُلج، چارپایی را گویند که مهره های زانویش هنگام راه رفتن بَرهَم سایَد (بهره از بُرهان)

قلج: تُرکـی، شَمشیر (آنـنـدراج از فرهنـگ وصاف)

قَلچـاق: ترکی، دَستـوانه (برهان)، دَستانه‌ی آهَنی (آنندراج)، دَستکش و آرَنج بَند آهنی که در جنگ پوشَند

قُلچُمـاق: ترکی ۱ـ اَلَش (گویش گیلکی)، زورگو ۲ـ زَنباره ۳ـ گَردَن کُلُفت

قُلچُماقی: گَردَن کُلُفتی، زورگویی

قَلح: خَرِ سالخورده

قِلح: جامه‌ی چِرکین (آنندراج)

قَلَح: زردی دَندان، زَردِدَندانی (آنندراج)

قَلحاء، مؤنث اَقلَح: دَندانِ زَرد

قِلحامَة: کَلانسال

قِلحَمّ: ۱ـ فیرَنده، خودبزرگ بین (لاروس) ۲ـ کَلانسال (آنندراج)

قُلحـوم: زُمُـخـت، دُرُشت اَنـدام، غُدَنـگ (لغت فُرس)

قَلخ: ۱ـ خرِ سالخـورده ۲ـ گَشنِ تیزوَرَن (= شهـوت) ۳ـ نَی کاواك (آنندراج) ۴ـ بَرکَندَن، درخت را

قِل خوردَن: پارسـی اسـت، غَل خوردن، غلت خوردن، غَلتیدَن

قَلخَة، مفرد قَلخ: وَ، بُزُرگ سَر

قَلد: ۱ـ اَلَنگوی تابیده ۲ـ تار به‌هَم تابیده ۳ـ پیچاندَن، تاب دادَن ۴ـ پیچیدَن ۵ـ گِرد آمَدَن ۶ـ آب دادَن، کِشت را ۷ـ تَپ کَردَن

قِلد: ۱ـ پَستای آب (پَستا = نوبَت) ۲ـ آمدنِ تَپ، درروز ۳ـ کاسه‌ی بزرگ ۴ـ سِپُردَن، کاررا

قُلدُر: مغولی، کَلَگا (گویش مهابادی)، زورگو

قِلدَة: دُردِ ماست، کَشک؟ ۲ـ خُرما (آنندراج) ۳ـ کاسه‌ی کوچَك (لاروس)

قَلَذ: کَنه‌ی سُتور

قَلزُم، قُلزُم در فارسی، قَرزُم در فارسی: ۱ـ دَریا ۲ـ رود، رودِ پهناوَر ۳ـ چاهِ ژَرف

قِلزِم: فرومایه، ناکِس (آنندراج)

قَلزُمِ پنجشاخ: دریای پَنج شاخابه، گُواژ: دَستِ بَخشَنده

قَلزَمَة: ۱ـ سرزَنش ۲ـ بانگ کردن ۳ـ اَوباردَن، اَوباریدَن (بهره از آنندراج) ۴ـ فرومایگی (لاروس)

قَلزُمِ نِگون: دریای نِگون، گُواژ: آسمان

قَلس: ۱ـ تُرش کَردَن، بالاآوردَن ۲ـ ریسمانِ سِتَبر، ریسمانِ کشتی ۳ـ وَشتَن، پایکوبی ۴ـ شوریدَنِ دل ۵ـ لَبریزشُدَن ۶ـ باریدَنِ نرم ۷ـ بسیارنوشی

قَلسُ البَحر: اَبر (لاروس)

قَلط: ۱ـ لاف زَنی ۲ـ خُرداَندام: مَرد

قَلَطِیّ: سَرکِش: مَرد (لاروس)

قَلع: ۱ـ برکَندَن ۲ـ بَرکَندِگی ۳ـ نابودی ۴ـ سَرنِگونی ۵ـ ویرانی ۶ـ راندَن، بَرکنارکَردَن

قِلع: ۱ـ لَرزان، نااُستُوار ۲ـ کودَن ۳ـ سینه‌پوش، گونه‌ای جامه‌ی مردانه ۴ـ کودَنی، به سخن پی نَبُردَن ۵ـ بادبان، بادبانِ کَشتی

قلعُ الحمّی: بُریدنِ تَپ (لاروس)

قَلعَة، قَلعه دَر فارسی: پارسی تازی گشته، کَلات (فرهنگ پهلوی)، پَروَند، دَرپوشت، آوهَن (فرهنگ پهلوی)، دِژ، دِز (برهان)، تَبرَك (برهان)

قَلعَة: ۱ـ توشه‌دانِ شبان (آنندراج) ۲ـ پاجوشِ کویَك، پاجوشِ خُرمابُن

قَلَعَة: ۱ـ تَپه‌ی بُزُرگ ۲ـ کوه اَبر ۳ـ خَرسَنگ

قِلعَة: بادبان کوچك (لاروس)

قُلعَة: ۱ـ بُزدِل، تَرسو: مَرد ۲ـ ناپایدار، داراكِ ناپایدار ۳ـ فَراَوش (= کوچ، فرهنگ پهلوی)

قَلعه، بَر قُلَّهٔ کوه: پُشلَنگ (برهان)

قلعه بیگی: کَلات بَغ، کَلاتبان

قلعه جقّه: کَلاچَك (فرهنگستان)، نام جایگاه

قلعه دار: کَلاتدار

قلعه دارِ سِپهر: کَلاتدارِ سپهر، گُواژ: هور، خُور

قَلعهٔ سَحَر: بام دِژ (فرهنگستان)، نام جایگاه

قلعه کوب: کَلات کوب

قلعهٔ کُهنِه: کُندِز (برهان)، کُهَن دِژ

قَلعه‌نشین، قَلعگی: ۱ـ کَلات نشین ۲ـ کَلاتبان ۳ـ کَلاتمان

قلعهٔ نظامی: دَرپوشتی (فرهنگ پهلوی)

قَلعی، قَلع در فارسی: اَرزیزن (فرهنگ پهلوی)، اَرزیز (صحاح الفرس)، گَرچه زرد است هَمچو زَر پَشیز ـ یا سپید است، هَم چو سیم، اَرزیز (لبیبی)، از تو پال ها، کِدامی

قَلعی گَر: اَرزیزگَر، سِپید گَر

قَلغَنج: پارسی است، غَلغَنج (= قفل و حلقهٔ دَر، آنندراج)

قُلف: ۱ـ پوست کَندَن، از درخت ۲ـ گِل از سَرخُم بَرداشتن ۳ـ از بُن کَندَن، ناخن را ۴ـ درزبَندی، در کَشتی

قِلف: پوست، پوستِ درخت (لاروس)

قَلفاء: فَراخسال، سالِ اَرزانی

قِلفتی: نادرست نویسی غِلفتی: ۱ـ یاوه ۲ـ دُرُستِه

قُلفونیا: قُلفونَه: Kolophonia، زَنگباری (گویش شیرازی)، رَتَكِ سَنابَر (صمغ صنوبر)

قَلِفَة: لَفچ، لَبِ سِتبر را گویند (لغت فرس)

قُلفَة: قَلَفَة: پوسته‌ی سَرنَره

قِلفَة: ۱ـ پوسته ۲ـ ناخنِ اُفتاده

قَلَق: ۱ـ ناآرامی، دِلهُره، تاس، تاسه، تالواسِه (لغت فُرس) ۲ـ جُنبیدَن (آنندراج)

قَلِق: ناآرام، تاسیده

قِلِق: تُرکی ۱ـ ویژگی ۲ـ سِرِشت ۳ـ خوی

قُلقاس، قَلقاس: Koloxássion، یونانی تازی گشته، پیلگوش، از گیاهان

قُلقاص = قُلقاس، بنگرید به قُلقاس

قَلقال: جُنبش (آنندراج)

قَلقان: تُرکی، سِپَر (غیاث اللغات)

قِلقچی، (معین) قُلّقچی (غیاث اللغات)، ترکی، زاوَر، پیشیار

قُلقدِیس: Xalkitis، یونانی تازی گشته، زاگِ سُرخ (برهان) زاگِ سَبز (معین)

قُلقطار: Xalkokraton، یونانی تازی گشته، زاگِ زَرد، زاگِ شُتُردَندان (برهان)

قُلقُل: نادرست نویسی غُلغُل، پارسی است: ۱ـ جوشیدَن، آوای جوشیدَن ۲ـ آوای مِی که از گلوی تُنگ بَرآیَد

قُلقُل، ۱ـ چُست، فِرز: مَرد ۲ـ بازیگَر، اَسپ

قِلقِل، قُلقُل: ۱ـ اَنارِ دَشتی ۲ـ چشم خروس

قُلقُلان: اَنارِ دَشتی، از گیاهان

قِلقِلَك: نادرست نویسی، غِلغِلَك، گیج گیجی (گویش گیلگی)

قُلقُلَك: نادرست نویسی غُلغُلَك، گونه ای تُنگ

قِلقِلی: نادرست نویسی غِلغِلی، گِرد، چَرخی

قُلقَند: لاتینی تازی گشته، زاگِ سُرخ، زاگِ کَبود (برهان)

قَلقِی: گَردَن آویز

قُلَّك: نادرست نویسی غُلَّك، آوَندی گلین یا توپالی که در آن پَشیز ریزَند

قُلَل، (تك: قُلَّة): چَکادها، شَخ‌ها

قُللَرآغاسی: ترکی، سالارِ بَردِگان

قَلَم: سُریانی تازی گشته، از کلمه، خامَك (فرهنگ پهلوی)، خامه (لغت فرس)، به اقراطس نامور نامه کرد ـ خِرَد را گُذَر بَر سَرِ خامه کَرد (عنصری)، بَر پاسخِ تو چو دَست بَر خامه نِهَم ـ خواهم که دِل اَندر شِکن نامه نِهَم (رودکی)، کِلك (لغت فُرس)، کِلکَت چو مُرغکی است دو دیده پُرآبِ مُشك ـ وَز بَهرِ خیر و شر دو زبانَش دو شاخِ تَر (عسجدی)، کاگَل (برهان) ۲ ـ نَی اُستخوان، چون شتالنگ ۳ ـ بُرنده، هَرچیز بُرَنده ۴ ـ تیرِمَنگیا (= قُمار) ۵ ـ درازای بیوگی، دَر زَنان ۶ ـ خِرَدیکُم، در فرزان گام‌بَرداران (= مَشّائیان) ۷ ـ نهاله (= قَلَمه) ۸ ـ گون، شیوه ۹ ـ کَندار، ابزاری برای کَندَن و هموار کَردَن ۱۰ ـ شُماره

قَلم: ۱ ـ چیدَن ۲ ـ تَراشیدَن

قلما: نادرست نویسی کَلما، فلاخن (برهان)

قَلَّما: اَندَك (غیاث اللغات)

قلماتی: ترکی، خِفتان (برهان)

قَلماس: Kálamos، یونانی تازی گشته، زَنبَكِ زَرد

قَلَم اُستخوان: نَی اُستخوان (آنندراج)

قَلماسَنگ: نادرست نویسی کَلماسَنگ، کَلاسَنگ، پارسی است، فلاخن

قَلماش: ترکی ۱ ـ هَرزه ۲ ـ یاوه ۳ ـ یاوه گوی

قَلماشی: ترکی، هَرزگی، یاوگی

قَلَم اَعلَی: کِلكِ بَرین، گُواژ: خِرَدِ نخستین، نخستین خِرَد

قَلَمانته: Calamento، اسپانیایی تازی گشته، آس بویه، از گیاهان (معین)

قَلَم انداز: پاکَلاغ (معین)

قَلَم آهَنی: آگُس (برهان)

قَلَمبَق = قَلَنبَك، بنگرید به قَلَنبَك

قَلَم بَند، قَلَم بَندَنده: کِلك بَند، کِلك ساز، موبین خامه ساز

قَلَم بَندی: کِلك بَندی، موبین خامه سازی

قُلُمبه، قُلُنبه: پارسی ترکی گشته، کُلُنبه، ۱ ـ بَرجَسته، وَرآمده ۲ ـ دُرُشت ۳ ـ پیچیده، سخن پیچیده

قُلُمبه سُلُنبه: کُلُنبه سُلُنبه، دُرُشت، ناهموار

قُلُمبه گویی، قُلُنبه گویی: کُلُنبه گویی، پیچیده گویی

قَلَم پاک کُن: کِلک پاک کُن، نوشته بَر

قَلَم تاک: شاخِ تاک (آنندراج)، نهاله‌ی تاک

قَلَم تَراش: خامه تَراش

قَلَم تَراشِ چوب: مَغارلول (گویش گیلکی)

قَلَم تَراشیدَن: خامه تَراشیدَن

قَلَم تیز کَردَن، (= قَطّ زَدَن): خامه تیز کَردَن

قَلَمچه: شاخچه، که در زمین می نشانند (آنندراج)، نهاله، نهالچه

قَلَم جَکّاکی: در انگلیسی: Stylus (فرهنگ فن)، آگس، کَندار

قَلَم خورده: کِلک خورده، زُدوده

قَلَمداد کَردَن: به شُمار آوردن، به شمار گِرفتن

قَلَمدان: خامَکدان

قَلَمدان ساز: خامَکدانساز

قَلَم دَر کشیدَن: کلک دَرکشیدن، زدودن، ناپدید کردن (آنندراج)

قَلَم دَست: خامَکدَست: نویسنده، نِگارگَر

قَلَم دَست و پا: نَی اُستخوانِ دَست و پا: ۱ـ شَتالَنگ ۲ـ آرَنج

قَلَم دَوات: خامه آمه (آمه = دَواتِ نویسندگی، بُرهان)

قَلَم دوش: شانه سوار

قَلَم دیده: نوشته شده، پیش پا افتاده، بی ارزش

قَلَم راندن: کِلک راندن، نیک نوشتن

قَلَم رفتَن: کِلک رَفتَن، گُواژ: در سرنوشت آمدن

قَلَم رَفته: کلک رفته، گواژ: سرنوشت

قَلَمرو: فرمانرو، شهر

قَلَم زَدَن: کلک زدن، نیک نوشتن

قَلَم زَدَن، به تخم چشم: کلک به تخم چشم زدن، کوشش در نیک نوشتن

قَلَم زن: کلک زن، خامَکدست: نویسنده، نِگارگَر

قَلِمستان: دارکَله (گویش گیلکی)، نهالِستان

قَلَم سُرب: خامَکِ سُرب، خامَک سُربی

قَلَمِ سَنگ تَراشی: در انگلیسی، Stone chisel (فرهنگ فنی)، سَنگخَراش

قَلَم شُدَن: بُریده شُدَن، شکستن

قَلَم فَرَنگی: خامَکِ فرنگی، کِلکِ فرنگی

قَلَم فولاد: خامه‌ی پولاد

قَلَم کار، قلمکار: خامه کار

قَلَم کتابَت: سیاسَر (برهان)

قَلَم کردَن: دوپاره کَردَن (آنندراج)، شکستن

قَلَم کشیده: ۱ـ بُریده (آنندراج) ۲ـ زُدوده

قَلَم گُل: شاخچه‌ی گُل، نهاله‌ی گُل

قَلَم مو: خامِه‌مو، مویین خامه

قَلَمه: شاخچه (آنندراج)، نهاله، نهالچه

قَلَمه زَدَن: نهاله زدن، نهاله کاشتن

قَلَمی: ۱ ـ نایی، نایگونه ۲ ـ کِلکی ۳ ـ نوشته

قَلَمی شُدَن: کِلکی شُدَن، نوشته شُدَن

قَلَمی کَردَن: کِلکی کَردَن، نوشتن، یادداشت کَردَن

قَلَنباق، قَلَنبَق = قَلَنبَك، بنگرید به قَلَنبَك

قَلَنبَك: Carabolia ، اسپانیایی تازی گشته، آلوی پَنج بَر، از گیاهان (معین)

قُلُنبه پَرانی: کُلُنبه پَرانی، گَزافگویی

قَلَندَر: پارسی تازی گشته، کَلَندَر، کُلَندَر (برهان)، غَلَندَر (غیاث اللغات، از جواهرالحروف)

قَلَندَرانه: غَلَندَرانه، کَلَندَرانه

قَلَندَربچه: غَلَندربچّه، کَلَندَربچه: ۱ ـ بَچّه غَلَندَر ۲ ـ گُواژ: زَهارِ مَرد

قَلَندرخانه: کلندرخانه، خانگاه غلندران، لَنگَر

قَلَندَروار: کلندروار، غلندرانه

قَلَندری: غلندری، کلندری: ۱ ـ به شیوه‌ی کلندر ۲ ـ چادر تك دیرك

قَلَندَریّه: کلندریگری، غلندریگری

قَلَنسُوَة، قُلَنسِیَة: ۱ ـ کلاهدراز (آنندراج)، گونه‌ای کلاه (لاروس)، دَستا (= عرقچین) ۲ ـ هزارلا، در نشخوارکنندگان ۳ ـ ریشه کلاه، کلاهك ریشه، در برخی گیاهان

قَلَنسَة: ۱ ـ دستا نهادن ۲ ـ پوشاندن، پنهان کردن

قَلَنسه، کاهیده‌ی قَلَنسِیَة: دستا

قِلو = قَلیا، بنگرید به قلیا

قِلو: ۱ ـ سَبُك ۲ ـ تیزرو، پرتوان، سُتور

قَلوب: ترفندگر، فریبکار

قُلوب: (تك: قَلب): دل‌ها، کِش‌ها

قِلوب: ترکی، کرده، پویه‌ی گذشته از کردن (غیاث اللغات)

قُلوتَه: Colūtea ، لاتینی تازی گشته، غُدغُدَك، کَپول، از گیاهان

قَلوُز: قلاوز، بنگرید به قَلاوز

قُلوس، (تك: قَلس): ریسمان‌های سِتَبر، ریسمان‌های کشتی

قُلوص: ۱ ـ بَرجَستَن ۲ ـ شور رفتن، درکشیده شدن جامه پس از شستن ۳ ـ شوریدن دل، دلشورگی ۴ ـ فَرارَوِش (= کوچ) ۵ ـ تُرُنجیدَنِ لب

قَلولا: قُلولا، بدینگونه آمده در غیاث اللغات و پارسی دانسته شده بَرابَر با قاز، غلولا، از مرغابیان

قُلولِه = گلوله: ترکی؟ گُروهِه

قُلومِس: Phlómos ، یونانی تازی گشته، گوشِ خِرس، از گیاهان دارویی (آنندراج)

قُلومَن: Columen، لاتینی تازی گشته، فینَك (برهان)، گونه ای کَف دریا

قُلوه: واژه ی پارسی است و دُرُستِ آن گُرده

قُلوه سَنگ: واژه ی پارسی است، گُرده سَنگ

قُلوه کَن: واژه ی پارسی است، گُرده کَن

قُلّه: واژه ی پارسی است و درست آن: غُلّه، گُلّه، به اسپی گویند که رنگش به زردی می زند

قُلّة: ۱ ـ دولك، یکی از دُو چوب الك دولك (لاروس) ۲ ـ تَله ی آهو

قُلَّه: واژه ی پارسی است، کَلَه (گویش تَبَری)، غُلَّك

قُلِه: واژه ی پارسی است، غُلِه، گونه ای انگور

قُلَّة، قُلّه در فارسی: ۱ ـ چَکات، بالِن، بَشن (فرهنگ پهلوی)، چَکاذ (لغت فرس)، چَکاد (واژه نامَك) ۲ ـ تارَك ۳ ـ خُم ۴ ـ بَندِ شمشیر

قَلَّة: ۱ ـ برخاستن از بیماری ۲ ـ رهیدن از تنگدستی

قِلَّة، قِلَّت در فارسی: ۱ ـ کَمی ۲ ـ فِسُره (آنندراج)، خودلرز، از خشم، وَرَن یا آز

قِلَّةُ الخَیر: کَم بخشی، کَم سودی

قِلَّةُ الطَمث: کم خونریزی، در دشتانی

قِلَّةُ المُبالاة: کم کوشی

قَلی: ۱ ـ اُشنان (لاروس)، از گیاهان ۲ ـ آب اُشنان (آنندراج) ۳ ـ توسَری زَدَن ۴ ـ بریان کردن

قُلی: ۱ ـ چَکاد، سَرکوه ۲ ـ تارَك، تارَكِ سَر

قِلی = قَلیا، بنگرید به قلیا

قَلیا: از قِلْی تازی: بَلَخَج (برهان)، زاگِ سیاه، ریلو (برهان)

قَلیاب: قَلیابِ قُمی = قَلیا: ریلو ی گُومی

قِلیان، قَلیان: این واژه را مُعین «رسم الخطی برای غَلیان» می داند و پیوندی میان این واژه و غلیان تازی نشان نمی دهد. غیاث آن را تصرف فارسیان ترکی دان از غلیان برابر با جوشش می داند زیرا که به گاهِ دم کشیدن، آب درآن می جوشد، نارگیله، با کوزه ی نارگیل، بُك، با کوزه ی گِلی

قَلیب: چاه کُهنه

قِلیپ: این واژه در فرهنگ معین آمده و تازی دانسته شده، چَمَن، از گیاهان

قَلیت: مرد کَم گوشت

قِلیج، قِلیچ: ترکی، شَمشیر (غیاث اللغات)

قَلید: تابیده، تاب داده شده (لاروس)، ریسمان از بَرگِ خُرما (آنندراج)

قِلیس: زُفت: مَرد

قَلیص: ۱ ـ بسیار ۲ ـ آب بالاآمده

قُلیعیّ: مرغ اَبلَك

قَلیف: ۱ ـ خُمِ خُرما ۲ ـ خم باز شده

قَلیل: سُریانی تازی گشته (پژوهش واژه های سریانی) ۱ـ سوتام (لغت فرس)، آنچه کَردَست و آنچه خواهد کَرد، سَختَم اَندَك نماید وسُوتام (فرخی)، اَندَك، کَم ۲ـ کوتاه و لاغر

قَلیلُ البِضاعَة: کَم‌مایه

قَلیلُ الاِستِعمال: کَم کاربُرد

قَلیلُ الجَدوَی: کَم سود، کَم بَخشِش (معین)

قَلیلُ الحَرکَة: کَم جُنب

قَلیلَة، مؤنث قَلیل: وَ، هَمه (آنندراج)

قِلیلَج: ترکی؟، شمشیرِ کُند

قَلیلون، (تك: قلیل): از ریشه‌ی سُریانی، سوتام‌ها، اَندَك ها

قِلیمیا = اقلیمیا، بنگرید به اقلیمیا

قَلیَّة: قَلیه در فارسی: ۱ـ پاره ای گوشت ۲ـ بریانی، بریونی (گویش اسپَهانی)

قَلیهٔ بادنجان: تواهِه، تَباهه (برهان)

قلیه‌پتی: جَغور بَغور، جیر ویر (معین)

قلیهٔ جگر: پوت (برهان)

قَلیهٔ حَویج، قلیه از گوشت و انگبین و زردك و مرغانه: تفشَله، تَفشیله (برهان)

قَلیه‌خوار، قَلته خوار: غَلتَبان (آنندراج)

قلیهٔ سغدی: بریانی سُغدی، از گوشت و چربی وروده و تخم مُرغ

قُم: بَرخیز

قُم: نادرست نویسی گُم، گُوم (برهان)، گُومِس، نام پارسی شهر «قُم»، تازیان این شهر را «قُنب» نامیده اند چنان که مولانا جلال الدین محمد بلخی گفته است: زچه سُنّی است مَروی، زچه رافضی است قُنبی

قَمّ: ۱ـ روفتن، خانه را ۲ـ خشك گَردیدَن ۳ـ خشك گَرداندن

قُهاد: درشت اندام: مرد

قِمار، قُمار در فارسی: مَنگ (لغت فرس)، مَنگیا (برهان)

قمارباز: مَنگیاگر (برهان)

قِماربازی: مَنگیاگَری

قِمارِ بی شَرط: خُشك بازی، خُشك باختَن (برهان)

قمارخانه: مَنگسَرای

قماردوست: مَنگباره

قمارِی، (تك: قُمرِیّ): نازوها، نازُوان

قَمّاس: غوطه‌خور، پاغوش خور

قِماس: پُرآبی، چاه و کاریز

قَمّاش: پارچه فروش (لاروس)، بَزیونی

قُماش: ۱ـ مانِه، رَخت ۲ـ بَزیون (فرهنگ کوچك)، پارچه ۳ـ کالا ۴ـ خِنزِرپِنزِر ۵ـ فرومایه، ناکس ۶ـ زاب

قُماشات، (تك: قُماش): پارچه ها، مانه ها،

کالاها، خِنزِرپِنزِرها
قَماشیر: پارسی تازی گشته، کَماشیر (= صمغِ کَرَفسِ کوهی، برهان)
قِماص: پَریشانی، ناآرامی
قِماط: ۱ـ پاوَند (= قُنداق) ۲ـ ریسمان، که با آن دَست و پای گوُسبند را بَندَند
قَمّاط: ۱ـ دُزد ۲ـ پاوَندساز، پاوَنددوز
قِمام: مورد اِسپَرم (آس ِ بَرّی)، از گیاهان
قُمام، (تك: قُمامَة): آخال‌ها، گروه‌ها
قُمامَة: ۱ـ آخال، خاکروبه ۲ـ گروه مردم
قُمامه: نام شَهرِ بی دینان (غیاث اللغات، از شرح قصائد خاقانی)
قَمانَة: کُهنه‌ی نوزاد (آنندراج)
قُمأنینه: برساخته از طُمأنینه، فیس (معین)
قُمبُل: نادرست نویسی غُنبُل، غُمبُل، دوسُرین، دولَمبَر (گویش نایینی)
قُمبُلی: نادرست نویسی غُمبُلی، غُنبُلی، گرد و بَرآمده (گویش نایینی)
قُمپُز: نادرست نویسی غُمپُز، چُسی، چُسی آمَدَن (گویش گیلکی)
قَمچی: ترکی، تازیانه، تازانه (برهان)
قَمح: Qumu ، بابلی تازی گشته، گَندُم
قَمحِ اَحمَر: سُرخَك، اَنگَلِ گیاهی
قَمحُ البَقَر: گَندمِ سیاه (معین)

قُمُحان: ۱ـ اِسپَرَك (= وَرس)، از گیاهان ۲ـ سِپیچه، که بر روی مِی نشینَد ۳ـ کُرکُم (= زعفران)
قَمِحدُوَة، قَمَحدُوه در فارسی: پُشتِ سَری، استخوانِ پَس‌سَر (فرهنگستان)
قَمحِیّ: گَندُمی، گَندُمگون
قَمحِیَّة: از ریشه‌ی بابلی، گَندمِ خودروی
قَمد: ۱ـ رانَدَن، دور کردن ۲ـ سَر باززَدَن ۳ـ پایداری، در باوَر
قُمُدّ: ۱ـ دُرُشت اَندام: مَرد ۲ـ گَردَن کُلُفت: مَرد
قَمداء: گَردَن کُلُفت: زَن
قُمُدَّة: مؤنث قُمُدّ: ۱ـ دُرُشت اندام: زن ۲ـ گَردَن کُلُفت: زَن
قَمدَر: بُلند بالا
قَمْر: ۱ـ بُرد، دَر منگیا ۲ـ مَنگیابازی
قَمِر: ۱ـ پُرماه، مَهتابی ۲ـ پُرآب
قَمَر: ۱ـ سپیدشُدَن، دَرَخشیدن، از سپیدی ۲ـ خیرگی، از بَرف ۳ـ بی خوابی، از مَهتاب ۴ـ مَهتاب شُدَن ۵ـ سیراب شُدَن: شُتر ۶ـ پُرآب شُدَن ۷ـ ماه
قِمْر: مَنگیاگَر
قَمراء، مؤنث اَقمَر: مَهتاب، مَهتابی
قَمرالدِّین: لَواشَكِ زَردآلو (لاروس)
قَمردَرعَقرَب: ماه دَر کَژدُم، ماه در خانه‌ی کَژدُم

قَمرسُم: ماه سُم

قَمرِ مصنوعی: ماهواره

قَمرون: مَلَخ دریایی (آنندراج)

قُمرَة: سَبزِ روشن، از رَنگ ها

قَمِـرَة، مؤنث قَمَـر: ۱ـ شَب مَهتـابی ۲ـ شُتر سیراب

قَمَری: ماهی

قُمرِیّ، قُمری در فارسی: نازو (برهان)، تَلخوم (گویش گیلکی)، از پَرَندگان

قُمرِی: گِرد، غُلُنبه، کَلَم گِرد

قَمرَین، تَثنِیَة قَمَر: دوروشن: هور و ماه

قُمرِیَّة، مؤنث قُمرِیّ: نازُویِ ماده

قَمس: ۱ـ غوتـه خوردَن ۲ـ غوتـه دادَن ۳ـ تکان خوردنِ زَه، دَر زَهدان

قُمسیون: Commission، فرانسـوی ترکی گشته = کُمیسیون، بنگرید به کُمیسیون

قَمَص: ۱ـ مَلَخ، از تُخم برآمده ۲ـ پَشه‌ی کَلَم (لاروس)

قُمصان، (تك: قَمیص): پیراهَن ها

قَمصـور: ۱ـ ویران ۲ـ ازپا دَرآمـده (بهـره از معین)

قِمطَر: ۱ـ گنجه، نامِه دان ۲ـ شَکَردان ۳ـ کُندِه، کُندِه که بر پای گناهکار نِهَند ۴ـ کوته بالا، مَرد

قَمطَرَة: ۱ـ فَراهم آمدن ۲ـ بستن مشك ۳ـ تباه گَشتَن شیر ۴ـ گادَن

قِمطَرَة، قِمطَره در فارسی: ۱ـ نامـه‌دان ۲ـ بویه‌دان

قَمطَرِیر: سَخت

قَمع: ۱ـ زَدَن، با گُرز ۲ـ سَرکوبی، بَرکَندَن ۳ـ فرونشـانـدَن ۴ـ خوارگَرداندَن ۵ـ تگاو نهادن ۶ـ تَگـاو (= قیف) ۷ـ اَنگُشتـانه ۸ـ پیاله، در گیاهان پیاله‌دار، کاسبَرگ

قَمَـع: ۱ـ سُرخی، در کُنجِ چَشم ۲ـ کَم‌بینی، تیره بینی، از اَشـك ۳ـ اُسنـای، استخـوانی کوچك در نای

قَمعُ الدِماغ: تگاوِ مَغز

قُـمعَـة: ۱ـ سَربَنـدِ اَنبان ۲ـ بـرگزیده‌ی داراك

قَمَعَة: ۱ـ سرکوهان ۲ـ مگس شُتر ۳ـ سر نای

قُمعول: کاسه‌ی بزرگ

قُمعولَة: ۱ـ جَوانه ۲ـ بَرآمدِگی، روی سَر (لاروس)

قُمعِیَّة: گُلِ اَنگشتانه، از گیاهان

قُمقام: ۱ـ چاربامَك، از بیماری‌ها (برهان) ۲ـ کَنه‌ی ریز (لاروس)

قَمقام: ۱ـ سَرور، مِهتَر ۲ـ دَریادِل، بخشنده ۳ـ دَریا ۴ـ کارِ بُزرگ

قُمقُم: پارسی تازی گشتـه (لاروس)، غُمغُمه:

۱ ـ آوَنـدی مِسین که دَر آن آبِ گَرم کُننـد ۲ ـ گُلابدان

قُمقُمَـة: از ریشـه‌ی پارسی، غُمغُمَك، غُمغُمه، پارسی است

قَمقَمَة: ۱ ـ غُرغُر کَردَن ۲ ـ سفره را روفتن

قُمَّل: کَنه‌ی شتر

قُمَّل الرأس: شِپِش سَر (لاروس)

قُمَّل العانَة: شِپِش زَهار، شِپِشه (لاروس)

قَملَة: شِپِش

قُمَّة: ۱ ـ آخالدان ۲ ـ خوراك دَرنده

قِمَّـة: ۱ ـ بالا، اَبَر ۲ ـ بُرز (= قامَت) ۳ـ گروه مَردُم

قَمِـه: نادرست نویسی غَمِـه، واژه‌ی پارسی است، دَشنِه

قَمه: نَواستَن (= بی اشتهائی، گویش گیلکی)

قَمه‌زَنی: نادرست نویسی غَمِه‌زَنی

قُمِیّ: پارسی تازی گشته، گومی، گُومِسی

قَمیه: منگیاگَر، گِروباز

قُمَیر: مُصَغَّر قَمَر: ماهَك

قُمِیر، قُمار: شهری در هِند که یَلَنجوج (= عود هندی، عود قماری) از آنجا آوَرَند

قَمیز: چنین آمـده در آننـدراج و پارسی دانسته شده، غَمیز؟، پیاله، معین آن را تُرکی دانسته

قِمیز: تُرکی، تُرشِـه شیر، گونـه‌ای نوشـاك مستی آوَر که مغولان می نوشیده اند

قُمیس: ترکی تازی گشته، از قِمیز، تُرشه شیر، از شیر مادیان

قِمـیس: ۱ ـ دَریا (لاروس) ۲ ـ چیره بَخت ۳ـ چیره، در آببازی

قَمِیش: تُرکی، نَی مُردابی، از گیاهان

قَمیش: پارسی است، غَمیش: ۱ ـ غِر و غَر بیله ۲ ـ نازِ خَرَکی

قمیش آمدن: غمیش آمدن، نازِ خَرَکی کَردَن

قَمـیص: ۱ ـ پیراهَن ۲ ـ بَچّـه‌دان ۳ـ گُلالـه (برهان)، پیراهَن پَنبه‌ای

قَمِیص القَلب: دِلنیام، بُرون شامه‌ی دِل

قَمِیط: ۱ ـ پاوَند شُده (پاوَند = قُنداق) ۲ ـ سالِ دُرُست (= تَمام)

قُمَیطا: پارسی تازی گشتـه، کُبیتـا، گونـه‌ای اَفروشه (= حلوا)، کُپیتا (صحاح الفرس)

قَمِیم: تَره‌ی خُشك (آنندراج)

قِنّ: بَرده زاده

قِن: ترکـی، نیامِ کارد، نیامِ شَمـشـیر (غیاث اللغات)

قِنا: خوشه (آنندراج)

قَنا: نیزه

قِناب: ۱ ـ چَنگالِ شیر ۲ ـ زهِ کَمان (آنندراج)

قُنـابَـری: آسوری تازی گشتـه ۱ ـ غَملول

(برهان)، بَرغَست (گویش خراسانی)، از گیاهان ۲ـ خارِ شتری
قَنابِل، (تک: قَنبَل): گروه مردمان ۲ـ گله‌های اَسپ
قُنابه: گُلبَرگ
قَناتَة: کَم‌خوارِگی (آنندراج)
قُناح: کُلون، کُلَندَر
قُناخِر: ۱ـ تَنومَند ۲ـ دَماغ گُنده
قَنّاد: از ریشه‌ی پارسی، غَندگر، شیرینی فروش، پانیذگَر
قَنّادخانه: غَندگرخانه، پانیذگَری
قَنّادی: ۱ـ غَندسازی، غَندگری ۲ـ شیرینی فروش
قَنادِید: رَوِش، راه (آنندراج)
قَنادِیل، (تک: قِندیل): چراغواره‌ها
قَنادِیل چَرخ: چراغوارِگان چَرخ، گُواژِ: ستارگان
قُنار: پارسی تازی گشته، کُنار، کَناره
قِنّارَة: قَناره در فارسی، پارسی تازی گشته، کَناره (برهان)، چوبی یا آهنی چَنگَکدار که گوشتفروشان گوسپندِ کُشته را بدان آویزند و تکه تکه کنند و فروشَند
قَناری: Canary ، لاتینی فارسی گشته، بُلبلِ زَرد (فرهنگ نوین پیوسته)، پیارَك، شَخیس (بهره از برهان)، از پَرندگان
قَنارِیَّة: اسپانیایی تازی گشته، کَنگَر، از گیاهان (معین)
قَنّاز: شِکاری (آنندراج)
قِناس، قَنّاس (در آذرپادگان): برگرفته از قِرناس یا قُرناس تازی، در انگلیسی: Nook ، (فرهنگ نوین پیوسته)، کُولِه
قَنّاص: شِکارگَر
قِناص = قِناس، بنگرید به قِناس
قِناصی، قِناسی: کولِگی، کَج و کولِگی
قَناطَة: نومید گَشتَن، نومیدی
قَناطِر، (تک: قَنطَرَة): پُل‌های بزرگ
قَناطِیر، (تک: قِنطار): بنگرید به قِنطار
قِناع: ۱ـ روسَری ۲ـ رُخپوشِه (= Mask در انگلیسی) ۳ـ زینِه، جَنگ آفزار
قِناعُ القَلب: پَرده‌ی دِل (آنندراج)، بُرون شامه‌ی دل
قَناعَة، قَناعَت در فارسی: توسَنگ (برهان): ۱ـ خُرسَندی ۲ـ بَسَندِگی ۳ـ کَم گُساری ۴ـ به کَم ساختَن
قَناعَت کَردَن: توسَنگیدَن
قُناغِلق = قُنغُلا، بنگرید به قُنغُلا
قُناف: ۱ـ درازریش ۲ـ کَلان بینی ۳ـ دُرُشت اَندام ۴ـ نَره‌ی کَلان

قَنافِذ، (تك: قُنفُذ): خارپُشتان

قُنان: آستین

قَنانَة: بَردِگی

قِناوَة: کِیفَر

قَناویز: پارسی است، غَناویز، پارچه‌ی ساده‌ی ابریشمی که بیشتر سُرخ است (بهره ازمعین)

قَناة: قَنات در فارسی: پارسی تازی گشته، کَناد، کانَکی، کَنَس، کَهَس (فرهنگ پهلوی)، کاریز (لغت فُرس)

قَناة، مُفردِ قَنا: ۱ـ یك نَیزه، نیزه (لاروس) ۲ـ مُهره‌ی پُشت (آنندراج)

قَنب: ۱ـ کاسه‌ی گُل ۲ـ نیامِ شکوفه

قُنَّب، **قِنَب**: Kánnabis، یونانی تازی گشته، شان = کَنَف (فرهنگ پهلوی)

قُنبرانِیَّة: مُرغِ کاکُلی، مُرغِ کاکُلدار (لاروس)

قُنبُرَة: ۱ـ چَکاوَك ۲ـ کاکُل

قُنبُرَة الماء: کاکُلی دَریایی، ازمُرغان دریایی

قُنبُز: تازی ازیونانی وپارسی، کَنوبَرز، شاندانه

قُنبُض: ۱ـ مار (آنندراج) ۲ـ کوتَه بالا

قَنبَل، **قَنبَلَة**: ۱ـ گروه مردم ۲ـ گَلّه‌ی اَسپ

قُنبُل: ۱ـ دُرُشت اَندام، مَرد ۲ـ نانِ کَلاغ، از گیاهان ۳ـ کودكِ شاد

قُنبَلَة: ۱ـ تَله، که برای مرغ آشیانه باف (= ابو براقش) نِهَند ۲ـ نارِنجَك ۳ـ گروهه‌ی توف

قَنبَلیله = قَنبیل، بنگرید به قنبیل

قِنبیط، **قُنبیط** = قَرنَبیط، بنگرید به قَرنَبیط

قَنبیل: هندی تازی گشته، از کامپیلا، سُرخ خاکه، از گیاهان

قَنتورِه: پارسی است، غَنتوره، پوششِ ویژه‌ی نوَندان (= شاطِران)

قُنج: پارسی است، غُنج: ۱ـ هَرزه ۲ـ خَردُم بُریده

قنجقه، قنجوقه: ترکی، آویزَند (برهان)، تَرگون (آنندراج)، فَتراك (برهان)، سَموت (صحاح الفرس)

قُنجُل: بَرده، زَرخَرید

قَنجور: کَلّه‌پوك، مَرد

قَند: پارسی تازی گشته، غَند (فرهنگ مترادفات)، در سنسکریت: کَهَند، پانیذ، پانِذ (برهان)، چَشمت همیشه مانده به‌دَست توانگران ـ تا اینت پانِذ آرَدوآن خَزّوآن حَریر (ناصرخسرو)، اَبلوج (برهان)، آبلوك (آنندراج)

قندآب: غَنداب، وَ، گُوارِمِی شیرین

قَنداغ: کانداغ، کَنداغ، غَنداغ

قُنداق: تُرکی ۱ـ پابَنده، پاوَند (معین)، وَروَند (گویش گلیکی) ۲ـ دَسته، دَسته‌ی تُفَنگ

قُنداقِه: وَروَنده (گویش گیلکی)

قَنـدپَهلو: غَندپَهلو، پیرگازگا (=دیشلمه‌ی تُرکی که برابر است با گازنگیر، گویش گیلکی)

قَندچی: پانیذگَر، پانیذفروش

قَنددان، قَندان: غَندان، پانیذدان

قَنـدَران، قَنـدرون: پارسی است، غَنـدَران ۱ـ شیرابه‌ی گیاهی ۲ـ شیرابه‌ی شِنگ

قُندِز: پارسی تازی گشته، کُهَندِز، کُهَن‌دِژ

قُنـدُز: پارسی تازی گشتـه ۱ـ کُنـدُز (برهان)، سَگِ آبی ۲ـ مِی ۳ـ شَبِ سیاه، به گُواژ

قُندُس: پارسی تازی گشته، کُندُز، سَگ آبی

قُندُس: پارسی است، کُندُش (برهان)، اُشنان، از گیاهان

قندشِکَن: غَندشِکَن

قَنـدِشـیر: در انـگـلیسی: Galactose (فرهنگ فنی)، شیرغَند

قُندُع: کَنخان (= دَیّوث)

قَنَدفیر: پارسی تازی گشته، گَنده پیر (آنندراج)

قَنـدفـیل: پارسـی تازی گشتــه، گَنـده پیل (آنندراج): شُتُرکَلانسال

قَندَك: پارسی است ۱ـ فَندَك؟، چراغی کم‌سوی که اَییاران با خود دارَنـد (بهره از آنـندراج) ۲ـ غَندَك، چون سیب

قَندگیر: غَندگیر

قَندَل: بزُرگ‌سَر

قَندَلِی: بَلوطِ اَسپی، از گیاهان

قَندِمصری: غَندِمسری

قَند مُکَرَّر: غَندِ دوباره

قِندول، قِندول: لاتینی تازی گشته، کاندوله، از گیاهان

قَنـدهـار: کَنـدهـار، رُخَّج، آراخور (دهخدا)، شَهری است

قَندی: غَندی، چون نان

قِنـدید: پارسی تازی گشتـه از: کَند (لاروس)، کَنـدی: ۱ـ کَنـدو اِسپَرَك (آنـندراج) ۲ـ مِی خوشبوی

قِنـدیل: یونـانی تازی گشتـه (معین)، پارسی تازی گشتــه (لاروس)، خَولــه (برهــان)، چِراغواره (برهان)

قِنـدیلِ تَرسا: خَوله‌ی تَرسا، چراغواره‌ی کلیسا (بهره از برهان)

قِندیلِ چَرخ: خَوله‌ی چَرخ، گُواژ: هور، ماه

قِنـدیلِ دوسـر: خَولـه‌ی دوسَر، گُواژ: آسمان (بهره از برهان)

قِندیلِ شَب: خَوله‌ی شَب، گُواژ: سیاهی شَب (بهره از برهان)

قِندیل عیسی: خَوله‌ی مِهر، گُواژ: خور

قِندیلِ یَخ: آویزِیَخ، زَنگِه لوله (گویش گیلکی)

قُنذَعَة: ۱ـ موی گِردِ سَر ۲ـ پُتیاره (= بَلا) ۳ـ

دُشنام، سخنِ زشت

قِنز: خُمِ کوچَک

قُنزُعَة: ۱ـ پوپ = کاکُل ۲ـ اَفسَرِ خروس ۳ـ کوته بالا، زن ۴ـ گُستاخ، زَن ۵ـ آزارَنده، سخنانِ آزارَنده

قَنَس: ۱ـ هَراشَک (= قِی اَندَک) ۲ـ راسَن، از گیاهان

قِنس، قَنس: بُزُرگ نژادی

قَنَسر: ۱ـ سَخت (لاروس) ۲ـ کارآزموده، آزمون اندوخته

قَنسَرَة: ۱ـ آزمون اندوختن، کارآزمودگی ۲ـ پیرگرداندَن (آنندراج)

قَنسَرِیّ: کَلانسال، جَهاندیده

قَنشورَة: زن جوان، زنی که دشتان می گردد

قَنص: شکارکردن (آنندراج)

قِنص: بُن، نژاد

قَنَص: شِکار (آنندراج)

قُنصُل: کوته اندام

قُنصُل: Consul، لاتینی تازی گشته، بنگرید به کُنسول

قُنصُلِیَّة: consulate، لاتینی تازی گشته، بنگرید به کنسولگری

قَنَط: نومیدشدن

قَنِط: نومید، نا امید

قَنط: ۱ـ نَره ی کودک ۲ـ بازداشتن

قِنطا: لاتینی تازی گشته، خونِ سیاوشان (برهان)

قِنطار: یونانی تازی گشته، اَندازه ای است، پوست گاوپر از زر یا سیم، کِنتار

قِنطار: سیاه‌داوران، از گیاهان دارویی (برهان)

قنطاریون: قَنطوریون، بنگرید به قَنطوریون

قِنطِر: ۱ـ پُتیار (= بَلا) ۲ـ کَبوک، از پَرَندگان

قِنطَر: قَنطوریون، بنگرید به قنطوریون

قَنطَرَة: ۱ـ پُل ۲ـ ساختمانِ بُلَند

قَنطَرةُ المائِیَّة: پل چشمه دار (لاروس)

قَنطُریون: قنطوریون، بنگرید به قنطوریون

قَنطور: Centaurus، یونانی تازی گشته، نیمه‌اَسپ، باشنده ای پنداری که نیمی آدَمی و نیمی اَسپ است

قَنطوریون: Kéntaúreion، یونانی تازی گشته، گُلِ گَندُم، ازگیاهان

قنطوریونِ دَقیق: قنطوریون صَغیر، بنگرید به قنطوریون صَغیر

قَنطوریون صَغیر، قنطوریون عطری: یوفا (برهان)

قنطوریون عطری، قنطوریون صَغیر: یوفا (برهان)

قَنطوریونِ غَلیظ: قنطوریون کَبیر، بنگرید به قنطوریون کَبیر

قَنطوریونِ کبیر: چوچاغ (گویش گیلکی)، از گیاهان

قِنطیر = امالهٔ قِنطار (غیاث اللغات)

قُنع: قَناعَة، بنگرید به قَناعَة

قَنع: قانع، بنگرید به قانع

قِنـع: ۱ـ زینـه، جَنگ اَفزار ۲ـ سبد، از شاخ و برگ کُویَک ۳ـ ریگتوده

قِنعاث: پُرپَشم و پیله

قِنعار: گوزنِ آبی، از جانوران

قَنعان: کَم خواه

قُنعان: بَسَند گُواه

قَنَعَـة، (تک: قانِـع): کَم خواهـان، خُرسندان، کَم گُساران

قَنَعَـة: ۱ـ سَرِ کوه ۲ـ سَرِ کوهان ۳ـ باریکه‌ی شِن

قُنغُـلا: ترکی، مغولی، پیشکشی، گونه ای ساو که برای پذیرایی از دیوانیان سِتانده می شد

قَنفـاء: ۱ـ خُردگوش: زَن ۲ـ گوش بز ۳ـ سَر نره‌ی بُزُرگ (آنندراج)

قُنفُـذ: خارپُشت، خاراَنـداز (برهـان)، تَشی (گویش شهریاری)، از جانوران

قُنفُذالبَحر: خارپشتِ دریایی

قُنفُذَة: خارپشتِ ماده

قِنفِشَة: مَگس مازو، در انگلیسی Gall-fly (لاروس)

قُنفُع: ۱ـ موش خاردار، از جانوران، در لاتینی Acomys ۲ـ کوتَـه بالا، این واژه در آننـدراج قُنفُع آمده

قُنُق، قونوق: تُرکی، مِهمان (غیاث اللغات)

قَنقَـر: Cangourou ، انگلیسی تازی گشتـه، بنگرید به کانگورو

قَنقَـل: ۱ـ پیمانه‌ی بزرگ ۲ـ نام اَفسرِ خسرو (= تاج کسری)؟ (آنندراج)

قِنقِن: ۱ـ آبشنـاس (آننـدراج)، آبیاب ۲ـ کَلاکموش، از جانوران ۳ـ شَسَنِ دریایی

قَنقَهـر: پارسی؟ (آننـدراج)، لالِ مِسـری (= لَعـلِ مصـری، لَعل تازی گشته‌ی لال پارسی است)، از داروها

قَنَم: ۱ـ بوینـاکی، بویناکیِ مَشک ۲ـ تَبَستی، تَبَستی گردو، بادام، پِسته ۳ـ گَردآلودِگی

قَنَمَة: بوی چَربی

قَنوات، (تک: قَناة): از ریشه‌ی پارسی، کَنادها، کاریزها

قَنَوات، (تک: قَناة): نَیزه ها

قَنوب، (تک: قَنب): غُنچه ها، نیام های شکوفه

قُنوب: خُوررَفت، فرورفتنِ خور

قُنوت: ۱ ـ فرمانبُرداری ۲ ـ فروتَنی، در پیشگاه خداوَند ۳ ـ به نماز ایستادن ۴ ـ از سخن بازماندَن، لالمانی ۵ ـ نیایشی در بهره ی دویم نماز

قُنُّوج: کُنوج (برهان)، نام شهری است در هند

قُنود: چنین آمده در برهان و آنندراج آن را قُنُوده، هم‌آوای گشوده آورده و پارسی دانسته، برابر با کسی که در کار و گفتار دِلیر گَردد

قَنوط: نااُمید

قُنُوط: نومیدی

قَنوع: قانع، بنگرید به قانع

قُنُوع: قَناعَة، بنگرید به قَناعَة، وَ ۱ ـ آز ۲ ـ خاکبوسی، دَرخواستِ خاکسارانه

قِنوَة، قُنوَة: ۱ ـ وَرزِش ۲ ـ گوسبندِ دوشیدَنی ۳ ـ خوشه (آنندراج) ۴ ـ گَلّه داشتن، بی هَنباز

قَنوَة: قَناة، قَنات، بنگرید به قَناة

قِنَّة، قِنّه در فارسی: بارزَد، بیرزَد، گونه ای اُزدو (= صَمغ)

قُنّی، (تك: قَناة): نَیزه ها

قَنِیّ: ۱ ـ فراهَم آمده ۲ ـ آفریده شُده

قُنیان: ۱ ـ شَرمباوَری ۲ ـ پَردِگی، خانه نشین کردن، دختر را ۳ ـ وزیدَن ۴ ـ خوشنود گرداندَن (آنندراج)

قَنیب: ۱ ـ تاكِ پیراسته ۲ ـ گروه انبوه ۳ ـ اَبرِ اَنبوه

قَنِیت: ۱ ـ کَم خوراك: زَن ۲ ـ مَشكِ جادار، مَشكِ آبگیر ۳ ـ روان کننده

قَنیص: ۱ ـ شکار ۲ ـ شکاری، شکارگَر

قَنیع: بَسَندکار

قَنیف: ۱ ـ کم خوراك، کَم خوار: مَرد ۲ ـ کَم موی، مَرد ۳ ـ اَبرِ پُربار ۴ ـ پاسی از شَب

قُنیلَة، قُنیله در فارسی: نَهشَل، شَغاغُل (که, به نادرست آن را شقاقل می نویسند)، از گیاهان

قَنیلِیَّة، قَنیلیّه در فارسی: اسپانیایی تازی گشته، بیدَستَر (معین)

قِنّینَة، قَنینه در فارسی: تُنگِ مِی

قُو: این واژه‌ی پارسی را بیشینه‌ی فرهنگنویسان با «قاف تازی» آورده اند ولی هیچیك آن را تازی یا ترکی و مغولی ندانسته اند، دهخدا و معین نیز به همین گونه، پَس باید آن را غو نوشت نه قو، فرهنگ عمید نه تنها واژه‌ی «قو» را نیاورده که به درست آن را در بخش (غ)، غُو آورده است، غُو، اَرج (برهان)

قُو: نادرست نویسی غُو، پارسی است، لُویی، غُوی آتشزنه، از گیاهان

قُوا، نادرست نویسی قُوَی، (تك: قُوَّة): نیروها، توانایی ها

قَوابِل، (تك: قابِلَة): مانافان، ماماها

قُوات: (تک: قُوَّة): توانایی‌ها (آنندراج)

قَوّاد: جاکِش، جافکِش، لَنبان (برهان)

قَوادِم، (تک: قادم): سَرها، سَرهای آدمیان

قوادِم، (تک: قادِمَة): پَرهای دراز

قوادِم و خَوافِی: ۱ـ پرهای دراز و کوتاه ۲ـ پَرهای پیشین و پَسین

قَوّادی: در تازی نیامده، جافکِشی، جاکِشی

قَوادِی، (تک: قادِیَة): گُروهَک‌ها، گروه‌های کوچَک

قَوارِب، (تک: قارِب): آبجویان

قُوارَة، قَواره در فارسی: ۱ـ کَرْج (برهان)، بارت (گویش خوانساری) ۲ـ ریخت

قَوّارَة: مَتّه، ماهه

قَوارِیر، (تک: قارورَة): شیشه‌ها، پیشارها، زَنان، به گُواژ

قَوّاس: کمانگر (غیاث اللغات)، کَمانساز (لاروس)

قَواصِف، (تک: قاصِف): بادهای سخت

قَواصِل، (تک: قاصِل): شمشیرهای بُرّان

قَواضِب، (تک: قاضِب): تیغ‌های بُرّان

قَواضِم: به گونه‌ی رَمَن، جَوَندگان، جانوران جَوَنده

قَوّاط: ۱ـ شبان گوسبندان ۲ـ سبدساز (لاروس)

قَواطِع، (تک: قاطِع، قاطِعَة): وَ، پَرندگان فراپرواز (= مهاجر)

قُواع: ۱ـ خرگوش، از جانوران ۲ـ آوای خرگوش ۳ـ زوزه‌ی گرگ

قَوّاع: گرگ زوزه کش

قَواعِد، (تک: قاعِد): نِهال‌های کویَک، سَتَروَنان

قَواعِد، (تک: قاعِدَة): رَوش‌ها

قَواعِدُالبَیت: بُنلادهای خانه

قَواعِدُالهودج: چارچوب‌های کَجاوه

قَوافِل، (تک: قافِلَة): کاروان‌ها، اَسپانِ تَکیده

قَوافِی، (تک: قافِیَة): پَساوَندها

قَوّال: ۱ـ بسیارگوی، همه بسیارگویِ کَم‌دانند ـ همه چون غول در بیابانَند (سنائی) سرودگوی

قَوام: ۱ـ بُرز، بالا ۲ـ راستی، دادگری ۳ـ میانه‌روی

قِوام: ۱ـ سامان ۲ـ بُن، پایه، ستون

قِوام، (تک: قَویم، تک: قَویمة): کِشیده بالایان، راست‌ها، راستان

قِوام آمَدَن: واج آمَدَن (گویش گیلکی)، گِرِفتن، گیفتَن (گویش گیلکی)، زبانزَدی در آشپزی و شیرینی‌پَزی

قوام گرفتنِ کار: سامان گرفتن، آرایش

پذیرفتن

قَوام نیامدن: واج نیامدن، نگرفتن: نیگینفتن (گویش گیلکی)، زبانزدی در آشپزی و شیرینی‌پَزی

قِوامَة: سَرپَرستی

قَوامِیس: سَختی‌ها (لاروس)، پُتیارها (= بَلاها)

قَوانین، (تك: قانون): از ریشه‌ی سُریانی، دات‌ها، آساها، آیین‌ها

قُوای بَحری: نیروی دَریایی (فرهنگستان)

قُوای حیوانی: نیروی جانوَری

قُوای زمینی: نیروی زَمینی

قُوای طَبیعی: نیروی سِرشتی

قَوائِم، قَوایِم در فارسی، (تك: قائِمَة): دَست‌ها و پاها، سُتون‌ها

قُوای نَفسانی: نیروی رَوانی

قَوب: ۱ـ گُریختن ۲ـ نَزدیك آمَدَن، ازواژگان دوپهلو ۳ـ زَمین کَندَن

قُوب: چوژه، جوجه

قُباء، قُوبَة: آندوج، گَرارون (بُرهان)، از بیماری‌ها، در فرانسوی: Exanthème

قوبجور: قوپچور، قوبچور = قُبچور، بنگرید به قُبچور

قُوبیشقون: تُرکی، پاردُم (آنندراج)

قُوت: خوراك، اَشام (آنندراج) خورِش

قُوَّت اِجماعی، قُوَّت اِجماعیَّه: خواستِ شورمَندانه، کَرکام (برهان)

قُوَّتِ اِدراك: نیروی دَریافت

قُوتاش: غَژگاو (لاروس)

قُوَّت اِلهی: شارِش خُدایی

قُوَّتِ باصِره: بینایی، نیروی دید، وینیش (فرهنگ پهلوی)

قُوَّت بَدَن: تَن‌وَرزدواری (فرهنگ پهلوی)، نیروی تَن

قُوَّت‌بَدَنی: کَرپ‌توش، زور (فرهنگ پهلوی)

قُوَّت جاذِبه: ۱ـ زورِ آهَنجاك (فرهنگ پهلوی) ۲ـ نیروی چگالی

قُوَّت حافظه: ۱ـ نیروی یادگیری ۲ـ نیروی یادسِپاری

قُوَّتِ حَدسی، قُوَّت حَدسیَّه = قوت قُدسی، بنگرید به قُوَّتِ قُدسی

قُوَّتِ حَیوانی: نیروی جانوَری

قُوَّتِ خیالی، قوَّت خیالیَّه: نیروی پندار، نیروی پنداشت

قُوَّت دافِعه: زورپَسران

قُوَّت ذائقه: نیروی چِشِش، چشایی

قُوتِ روزانه: رُوزینه

قُوَّت سامعه: نیروی شِنود، شنوایی

قُوَّتِ شامّه: بویایی، نیروی بویایی

قُوَّت شوقی، قوت شوقیّه: شورِ زیست، نیروی خواست

قَوّت شَهَوانی، قوّت شَهوانیّه: نیروی وَرَن

قُوَّت طارِده: نیروی گریز از کُیان (= مَرکز، بُرهان)

قوّت عاقِله: نیروی خِرَد، نیروی نِگَر

قوَّتِ عامله: قوّت عامل = قوت عَمليّه، بنگرید به قوت عَمليّه

قوّت عَقلی، قوّتِ عَقلیه = قوّتِ عاقِله، بنگرید به قوت عاقِله

قُوّت عَمَلی، قوت عَمَلیّه: نیروی کُنِش و واکُنِش

قُوّت غاذی، قوت غاذیه: نیروی هَمساننده

قُوّت غَضَبیّه: نیروی رانِش

قُوّتِ فِعلی: قوّت فعليّه، نیروی کُنانِش

قُوّتِ فِکر: نیروی اندیشه، سَنباد (فرهنگ دِساتیر)

قُوّت قُدسی، قُوّتِ قُدسیّه: نیروی بینِش، نیروی راستگُمانی

قُوّت قَلب: پُردلی (آنندراج)

قُوّتِ قَلب دادن: دل دادن، وی را به خانه بردم و دل دادم (تاریخ برامکه)

قُوّت کردن: زور دادن، زور زدن

قوّت گرفتن: نیرویافتن، زورمند شدن

قُوّتِ لامسه: بساوایی، نیروی پرماس

قُوت لایموت: خواجه بار (برهان)، خُوا، هَم‌آوای خُدا (برهان)

قَتلو: ترکی؟، کَبودان (فرهنگستان)

قُوّتِ ماسِکه: زورِ گیراك (فرهنگ پهلوی)

قُوّتِ مُتخیّله: نیروی پنداشت

قُوّتِ مُحرّکه: نیروی انگیزش

قُوّتِ مدرکه: نیروی اَندریافت

قُوّت مُصَوِّره: نیروی نِگاشت

قُوّت مُفکّره: نیروی سامانِش

قُوّت مُمیّزه: نیروی بازشناخت

قُوّتِ منمیّه: قوّت نامیه، بنگرید به قوّت نامیه

قُوّت مُولِّد، قوّت مولّده: نیروی هَمساز

قُوّتِ ناطِقه، نَفسِ ناطقه: رَوانِ پالوده، جان (غیاث اللغات)

قُوّتِ نامیه = قوّت مُولّده، و، نیروی گُوالِش، نیرویِ رویایی.. وَخشومَند (فرهنگ پهلوی)

قُوّتِ نزوعیه: نیروی خواست و دادخواست

قُوّتِ نظری، قوّت نظریه: نیروی نِگَرش

قُوّتِ وَهمی، قُوّت وَهمیّه: نیروی مینیدَن (بهره از فرهنگ پهلوی)

قُوّتِ هاضِمه: زورِ گوهاراك (فرهنگ

پهلوی)، نیروی گُوار، وَ، نیروی هَمساز

قُوتی: پارسی ترکی گشته، کیوُت (فرهنگ پهلوی)، توبَك (بهره از بُرهان)، تُرکان قُوتُو نیز گویَند

قُوتیل: نادرست نویسی غوتیل، واژه‌ی پارسی است وهَمان است که واژه‌ی قوتی یا قوطی را از آن برگرفته اند. اَندازه‌ای است برای کشیدَن برنج یا بج وهَر غوتیل برابر با یك چهارم بارِ اَسپ یا نیم لِنگه

قُوجان: نادرست نویسی غوجان، واژه‌ی پارسی است، پُوستینی که پَشمِ آن ازروست

قُوچ: واژه‌ی پارسی است، غوچ، راك، دَران (فرهنگ پهلوی)، بَران (گویش مهابادی)، کَبش، هَم آوای کَفش

قُوچان: غوچان، خَبوشان (دهخدا)، نام شهری است

قُوچانی: غوچانی، خَبوشانی

قُوچ باز: پارسی است، غوچباز

قُوچ خایه: پارسی است، غوچخایه، از گیاهان، وَ، گونه‌ای تُنگ (گویش گیلکی)

قَود: پالاد (= جَنیبَت، صحاح الفرس)، مَن رَهی پیر وسُست پای شُدَم، نَتوان، راه کَرد بی پَی و پالاد (فرالاوی)

قَوَد: شَلِه (= قصاص، بُرهان)، کُشنده را کُشتَن (لاروس)

قَور: ۱ـ یك چَشم شُدَن ۲ـ یك چَشمی (آنندراج)

قَوْر: هم آوای قَبر، ریسمان پَنبه‌ای

قُور: ۱ـ خایه ۲ـ زگِیل

قُور: ترکی، زینه، سازوبَرگ

قَوراء: ۱ـ یك چَشمی: زَن ۲ـ باغِ گِرد ۳ـ فَراخ

قوراب: پارسی است، غوراب، لاف و گَزاف (گویش گیلکی)

قُورال: Corralium، لاتینی تازی گشته، بُسَّد (= مَرجان)

قُورباغا: قورباغه (ترکی)، غوك (صحاح الفرس)، داروَك (گویش مازندرانی)

قوربیگی: تُرکی، زینه‌دار

قُورت: قُرت، پارسی است، غورت

قورت: ترکی، هُفت (برهان)

قورت انداختن: پارسی است، غورت انداختن، خودستایی کَردَن (معین)

قورت اودی: ترکی، خاراگوش، از گیاهان (معین)

قُورت دادَن: فَورَدن (گویش گیلکی)، اوباریدَن، فرُوبُردن

قورثا: قورسا، بنگرید به قورسا

قُورچی: ترکی ۱ زینه‌ساز ۲ـ جنَدار، سَرباز ۳ـ سالار زینه‌خانه

قورچی باشی: ترکی ۱ـ سالار زینه‌خانه ۲ـ سالار جنَداران ۳ـ میرمیران (= امیرالاُمَراء)، در زمان صَفَویان

قورخانه: زینه‌خانه

قورسا: یونانی تازی گشته، چوبِ گَوَج‌بن (= بَلَسان)، از گیاهان

قورغی: ترکی، چادربند

قُورُق: قُرُق، بنگرید به قرق

قُورِلتای: قوریلتای، بنگرید به قوریلتای

قُورماج: ترکی، گَندم‌بوداده

قورمه: قُرمه، بنگرید به قُرمه

قورمه‌پلو: قُرمه‌پلو، بنگرید به قرمه‌پلو

قورمه‌سبزی: قرمه‌سبزی، بنگرید به قرمه‌سبزی

قوروت: ترکی، کَشک

قوری: پارسی است، غوری

قوریلتای: مغولی، هَماك اَنجمن (= شورای بزرگ، از پهلوی)، دَرفرمانروایی مغولان

قوریون: Kórion، یونانی تازی گشته، گِشنیز، از گیاهان

قُوز: نادرست نویسی کوز، کوژ، پارسی است

قُوزپُشت: نادرست نویسی کوژپُشت

قُوزدار: نادرست نویسی کوژدار

قوز درآوردن: نادرست نویسی کوژدرآوردن

قُوزَدَن: پارسی است، غوزدن، نیگری (= انکار، از ریشه‌ی پهلوی)

قُوزقُره: پارسی است، گوزغُره، کوچی، در انگلیسی: Caucasian valnut، از گیاهان

قُوزَك: پارسی است، غُوزَك، کوژَك، بَرآمدگی، غوزكِ پای

قُوزكِ خارجی: غوزَكِ بیرون (فرهنگستان)

قُوزَك داخلی: غوزكِ درون (فرهنگستان)

قُوزلوعُلیا: گُلزار (فرهنگستان)، نام جایگاه

قوزه: نادرست نویسی غوزه، چون غوزه‌ی پنبه

قوزی: نادرست نویسی کوژی، کوژپُشت، کَفیك (فرهنگ پهلوی)

قَوس: ۱ـ تَربَسه (برهان)، کَمان ۲ـ کَمانه (برهان) بَخشی از دوزَكِ پَرهون (= دایره، لغت فُرس) ۳ـ نیماسپ (پهلوی)، آبامِ کَمان (= بُرجِ قوس) ۴ـ آذَر، ماه نهم از سال خورشیدی ۵ـ کِیوان (برهان)

قُوس: کازه (۱ = صومعه، صحاح الفرس) (۲ = کمینگاه شِکار، صحاح الفرس)

قَوس البنادِق: کَمان گروهه (برهان)

قَوس الجلاهِق: کَمان گروهه (برهان)

قَوس الدائِرَة: کَمانه

قَوس الرِّجل: کوژپُشت

قَوس السَّماء: ۱ـ نیم سِپهر ۲ـ سَنوَر (= قَوس قُزَح)

قَوس القَنطَرَة: تاکِ پُل (تاک = طاق تازی گشته)، چشمه‌ی پُل

قَوس النَّصر: خوازه، هم‌آوای خانه، تاکِ پیروزی

قَوس النَّهار: خُورگُذَر، گُذَرِ خور از خورای (= مَشرِق) تا خوربَر (= مَغرب) در روز

قوسِ زیرطاق: در انگلیسی: Soffit (فرهنگ فنی)، تاکخَم

قوس طَنابی: در انگلیسی: Funicular arch (فرهنگ فنی)، کَمانه‌ی ریسمانی

قَوسِ قُزَح: سَنوَر (فرهنگ پهلوی)، نوسه (لغت فرس)، از بادِ کشت بینی چون آب موج موج ـ وَز نوسه اَبر بینی چون جزع رنگ رَنگ (خسروانی)، سَویسه (برهان)، سَدکیس (صحاح الفرس)، میغ مانندهٔ ی پنبه است و دَرو بادنَداف، هست سَدکیس، درونه که بِدان پنبه زَنند (بوالمؤید بلخی)، آژفَنداك (برهان)، تیراژه (برهان)، رَنگین کَمان (برهان)، کَمانِ رُستم، کَمانِ بَهمَن (برهان)

قوس نما: در انگلیسی: Curved (فرهنگ نوین پیوسته)، کَمانواره

قوسَة: قوسه در فارسی = قوس قُزَح، بنگرید به قوسِ قُزَح

قوسیا: سُریانی، بُستَك (= قُسط)، از گیاهان

قوش: تُرکی، باشِه، جول (گویش مازندرانی)، از مُرغانِ شکاری

قوش بیگ: ترکی، باشِه‌دار

قُوش‌بیگی: ترکی ۱ـ باشِه‌گَری ۲ـ باشه‌داری

قُوش بیگی گَری: باشِه‌گَری، باشه‌داری

قُوشچی: تُرکی ۱ـ باشِه‌دار ۲ـ میر شِکار (غیاث اللغات)

قُوشچی گَری: باشِه‌داری، میر شِکاری

قُوش خانه: باشخانه، بازخانه

قُوشق: پارسی تازی گشته، کوشك (برهان)

قُوشقون: قو بیشقون تُرکی: پاردُم، پالدُم (آنندراج)، اَسبی بُلَند بَر نشستی بُناگوشی و بَر بَند و پاردُم و ساخت آهنِ سیم کُوفت، سَخت پاکیزه (تاریخ بیهقی)

قُوشلامیشی: مغولی، به گرمسیر رفتن

قُوشون: قشون، قُشَن، ترکی، بنگرید به قُشون

قَوصَرَة، قَوصَره در فارسی: ۱ـ سَبَدِ خُرما ۲ـ زَن، به گُواژ

قَوصَف: چادُرِ چارگوش

قَوط: رَمه‌ی گوسپَندان

قَوطولیدون: Kotuledon، یونانی تازی گشته، وَدنه، جام مَریَم، زُلفِ اَروسان، از گیاهان

قَوطوما: یونانی تازی گشته، آذریون، چوبکِ اُشنان (گویش شیرازی)، از گیاهان (آنندراج)

قوطَة: سَبَدِ بُزُرگ

قُوطَـة: قوطـه در فارسی: گوجه فرنگی، از گیاهان (معین)

قُوطی: قوتی، بنگرید به قوتی

قُوطِی: Coati، فرانسوی تازی گشته، پوزه تیز، از جانوران

قوطی بازکُن: در انگلیسی: Can opener (فرهنگ نوین پیوسته)، کیوُت گُشا

قُوف: بالای گوش (آنندراج)

قُوفا: سُریانی تازی گشته، زَنگباری

قوقالِس: قوقلارِس، بنگرید به قوقلارِس

قَوقَحان: گُل داودی (لاروس)، همیشه بهار (معین)، از گیاهان

قَوقَش: تازی از تُرکی، باشه‌ی پابُلَند، از مُرغان شکاری

قَوقص: پارسی تازی گشته، کوفَج، نام تیره‌ای در کوه‌های کِرمان

قَوقَع: لیسَک (= حلزون)

قَوقَل: ۱ ـ کَبک نَر ۲ ـ سَنگخوار، از پرندگان (آنندراج)

قُوقنوس: قُقنُس، بنگرید به قُقنُس

قُوقـو: پارسی است، غوغـو، گوگو، گوی گریبان، دُگمه‌ی کُلاه

قوقوسی: قُقُسی، بنگرید به قُقُسی

قوقه: قوقو، بنگرید به قوقو

قُوقِیّ: کَرگَدنِ دَریایی، در انگلیسی Norwhal (لاروس)

قَول: ۱ ـ میتر، پَشت، پَشن (فرهنگ پهلوی) نُولِه (برهان)، سُخَن (آنندراج) ۲ ـ گُفتَن ۳ ـ سرود، تَرانه ۴ ـ باوَر

قُول: تُرکی ۱ ـ انبوه سِپاه ۲ ـ دِلِ سپاه ۳ ـ بازو

قَول الفَصل: گُواهی

قول آغـاج: (در گرگانـرود)، ترکی؟، راس، از گیاهان (گویش گیلکی)

قُولان: Koulan، تازی گشته، گورخَر هندی (لاروس)

قُول بیگی: ترکی، فَرمانـداری، فَرماندار، در زمان صفویان

قَول دادَن: زَبـان دادَن (برهان) (هزارسال نثر پارسی) (سَددَر)، پَشت دادَن

قَول سَرای: ۱ ـ سُخَنـوَر ۲ ـ سُرودگوی، تَرانه‌سَرای

قول ِ کاسه گَر: نَوای کاسِه گَر، نوایی در خُنیای

ایرانی

قَول گِرفتن: پیمان گرفتن، پَشت گرفتن

قُول گَز (در آستارا): گول گَز؟، راش (گویش گیلکی)، از گیاهان

قُوللَر: ترکی، بَرده‌ی شاهی، در زمان صفویان

قُوللَرآقاسی: ترکی، سالارِ بَردِگان، در زمان صفویان

قَول نامه: زبان‌نامه، سامِه نامه

قُولَنج: از Kolonos، یونانی تازی گشته، بادکُنج، بادکُنجی (برهان)

قُولَنجان: Galanga، لاتینی تازی گشته، خُسر و دارو، از گیاهان

قُولنج رَحِمی: بادکُنج زَهدان

قُولَنج روده ای: بادکُنج روده ای

قُولنج کبدی: بادکنج جِگَر

قُولَنج کُلیَوی: بادکُنج گُرده

قُولَنج کیسهٔ صَفراء: بادکُنج کیسه‌ی زَرداب

قَول و قَرار: زَبان و پیمان

قُولون: Kolon، یونانی تازی گشته، فَراخ روده

قُولُونِ صاعِد: فَراخ روده‌ی بالارو

قُولونِ نازل: فَراخ روده‌ی پایین

قَوَلَة: پُرگوی، گَزافگوی

قُوله: پارسی است، غُوله، وام

قَولِیَة: سور و غوغا (آنندراج)، غوغا پارسی است

قُوم: ۱ـ زین پوش ۲ـ نَی کاواك

قَوم: ۱ـ گروه (برهان) ۲ـ پَتوَند، خویشاوَند (فرهنگ پهلوی) ۳ـ زانیچ (= مِلَّت)

قومارثون: یونانی تازی گشته، رازیانه‌ی دشتی، از گیاهان

قوماروس: Kómaros، یونانی تازی گشته، توت فَرَنگی درختی (= قاتل أبیه)، از گیاهان

قوماریس: قوماروس

قُومس: کُمیس، کُومیش (فرهنگ پهلوی)، گومِس (= قُم، شهرِ گُوم)

قَومَس: یونانی تازی گشته، پُرآبه

قُومِش: پارسی است، کومیش، کومِش، کَنتار (= مُقَنّی، فرهنگ پهلوی)، شاید از آن روی که بیشینه‌ی کَنتاران، کومیشی بوده اند

قُومَنی: قومینی، Cóme، یونانی تازی گشته، بوزه، مِی از جو یا اَرزَن (معین)

قَومَة، (تك: قائِم): نِگهبانان، پاسداران

قَومَة: یك بار بَرخاستَن (لاروس)

قَومِیّ، قَومی در فارسی: ۱ـ خویشاوَندی ۲ـ زانیچی (=مِلّی)

قَومِیَّة، قومیّت در فارسی: زانیچ خواهی، میهَن دوستی

قَونَس: ۱ـ بالای سَر ۲ـ بالای خُود ۳ـ میانه‌ی

راه

قُونـیزَه: Conysa ، لاتـینـی تازی گشتـه، شاه بانگ، ازگیاهان (معین)، تِرهلی، تَرهَلان

قُونیطون: قونیطَن، Akóniton : یونـانی تازی گشته، اَفسرِ شاهان (= تاج الملوك)، از گیاهان

قُونـیون: Kóneion ، یونـانی تازی گشتـه، شوکَران، از گیاهان (معین)

قُوَّة: قُوّه، قُوَّت در فارسـی: نیروك، سیزد، اُج، تُوخش، زُر، زور (فرهـنـگ پـهلوی)، تُوان (فرهنگستـان)، نیرو (لغت فرس)، چون کار گُشاده گَشت، نیرو چه کنم؟ - بازِشت مَرا خوش است، نیکو چه کنم؟ (عنصری)

قُوَّهٔ اِجـرائیّه: قُوّهٔ مجریه، بنگرید به قوّهٔ مجریه

قُوهٔ قضـائیّه: نیروی دادرسی (داد = دات = قانون، فرهنگ پهلوی)

قُوهٔ گُریز از مرکز: قُوّتِ طارده: نیروی گریز از کُیان (کُیان = مَرکز، برهان)

قوّهٔ مُجریه: نیروی دادکاری

قُوّهٔ مُقَنّنه: نیروی دادگُذاری

قوهی: کوهی، کُهستانی، (کُهستان = قُهستان تازی گشته)

قُوَی: قُوا در فارسی، بنگرید به قُوا

قَوِیّ، قَوی در فارسی: ۱ - اُجك، اَماوَند، گَتوَر، نیو، پَتوك، رَزین، زوریکُمَند (فرهنگ پهلوی)، زاو (برهان)، تَهم (برهان)، کرا بخت و شمشیر و دینـار باشـد - وَ بالا وَ تن تَهم و پشت کیانی (دقیقی)، زورمَنـد، نیرومَنـد، تُوانـا ۲ - سَتـور (پهلوی)، اُستُوار

قَوی: ۱ - گُرُسنِگی ۲ - بیابان تُهی

قَوی اِراده: پیچاك (گویش مازندرانی)

قَوی اُستخوان: اسودار، تَهمتن

قَوی اَندام: ماکول (لغت فرس)

قَوی بازو: بازاك اُج (فرهنگ پهلوی)، نیو بازو

قَوی بال: نیودِل

قَوی بَخت: بَختیار (معین)

قَوی بنیه: زورمَند، تَهمتَن

قَوی پنجه: آهنین چَنگال، سُست بازو به جَهل می فِکَند - پنجه با مَردِ آهنین چنگال

قَوی پی: سَخت پَی، نیوگام

قَوی جُثّه: تَهمتَن (واژه نامَك)، تَناوَر (برهان)، پَهلَوان (آنندراج)، تَنومَند

قَوی حال: نیو بَخت، خوشبخت، بَختیار

قَوی حفظ: نیو یاد، نیکیاد

قَوی دَست: نیودَست، زورمَند

قَوی دَستگـاه، قَـوی دَستگـه: سَرمایه‌دار، تَوانگَر

قَوی دل: بازَهره، و با این کفایت دِلیر و شجاع و

با زَهره (تاریخ بیهقی)، دِلیر

قَوی رای: نیو رای، نیکرای

قَوی زور: زورمَند

قُوَیسَة، قُوَیسه در فارسی: ۱ـ کَمانَك، کَمانِ کوچك ۲ـ مَریم گُلی کوهی، از گیاهان

قَوی شُدَن: زورمَند گَشتَن، نیرو گرفتن

قَوی شوکَت: شکوهمند

قَوی طَبع: ۱ـ نیو رای، پخته‌رای ۲ـ نیو سِرشت

قَوی گَردانیدن: ۱ـ نیرومند کردن ۲ـ اُستوار کردَن

قَویم: ۱ـ گُربُزه دار، اُستخواندار ۲ـ بُلَندبالا، خوش اندام (بهروز) ۳ـ راست و اُستُوار: مادینه

قَوی هَیکَل: بَژکول (برهان)، فَخرِز (آنندراج)، تَناوَر

قُوی ئیل: ترکی، سال گوسپَند، از سال‌های دوازدهه‌ی ترکان

قَهّ: ۱ـ خنده‌ی بلند ۲ـ خوشخندی

قَهّار: ۱ـ آلُغدِه (برهان)، شیرِ آلُغده که بیرون جَهَد از خانه به صید ـ تا به چنگ آورد آهو بره و آهو را (رودکی)، سَخت چیر ۲ـ کینه توز

قَهارِمَة، قهارمه در فارسی: (تك: قهرمان)، از ریشه‌ی پارسی، کُهرُمان ها، دادگُذاران

قَهبَل: آبرو، آبروی

قُهبَة: سپیدِ چِرك

قَهبَة: ماچه خَر

قَهد: ۱ـ گاوریزه ۲ـ نابرنگ

قَهر: ۱ـ غُرْم (لغت فرس)، غَراش (برهان)، خَشم ۲ـ وابوس (آنندراج): رودَرروی آشتی، زیز (گویش مهابادی) ۳ـ سَرکوبی ۴ـ گوشمالی ۵ـ فَرخادی (فرهنگ کوچك)، چیرگی ۶ـ سِتَم ۷ـ کیفَردادَن ۸ـ سوزانـدَن، چون آتش که گوشت را بسوزاند ۹ـ کینه توزی

قَهرآلود، قَهرآلوده: غَراشیده (صحاح الفرس)، دَرآمد ز درگاه من آن نِگار، غَراشیده و رَفته‌ زی کارزار (علی قرط)، آژغده (صحاح الفرس)، سوی روم آمد چو آژغده شیر ـ کَمندی به بازو، سَمَندی به زیر (فردوسی)، دِژآلود (برهان)، دِژَند (صحاح الفرس)، تُند شُده، خَشم آلود، خَشم آلوده

قَهراً: به زُور (واژه های فارسی)

قَهرانه: زورَکی، به زور

قَهر کَردَن: ۱ـ سَرکوبیدن، سرکوبی ۲ـ وابوسیدن، رودرروی آشتی کردن

قَهرَمان: پارسی تازی گشته، کُهرُمان (= کاراندیش، فرهنگ پهلوی)، ۱ـ پَهلَوان، یَل (فرهنگ کوچك)، هُوویر (فرهنگ پهلوی)

۲ـ کارفَرما ۳ـ کارگُزار

قَهرَمانی: دَرتازی نیامده، ۱ـ کُهرُمانی، پَهلوانی ۲ـ کارفَرمایی ۳ـ نگهبانی

قَهرناك: خَشمناك، دِژآگاه (برهان)

قهر و آشتی: وابوس و آشتی

قَهر و تَهر: قهر و غَضَب: تَفت (برهان)، خَشم و مَشم

قُهرَة: زورشنو، ستمکش

قُهَرَة: ۱ـ همسایه آزار، مَردُم آزار، زَن ۲ـ زورشنو

قَهرَة: سوزنِ کَلان، گوالدوز، تَمِنه (فرهنگ عمید)

قَهری: در تازی دیده نشده، ناگُزیری، ناچاری

قَهریّه: در تازی دیده نشد، زور، زورَکی

قُهستان: پارسی تازی گشته، کُهیستان (فرهنگ پهلوی)، کُهِستان (برهان)، بَخشِ اَپاختَری خُراسان

قَهقاه، قاه قاه در فارسی: خنده ی بسیار، خنده ی بلند (غیاث اللغات)

قَهقاه، قَهقَه: پارسی تازی گشته، کُهگاه، نام کَلاتی دَر تُوس

قَهقَرایی: در تازی نیامده، سِپَسپایِگی، واپَس گرایانه

قَهقَرَة: ۱ـ گَندُم زنگ زده ۲ـ زَنگ زدگی گندم ۳ـ واپس رفتن

قَهقَری، قهقرا در فارسی: پَس نشینی (= عقب نشینی) (لاروس)، سپسپایگی، واپس گری

قَهقَه: بلند خندی، خوشخندی

قَهقَهَة، مقلوب هَقهَقَة (آنندراج)، قهقهه در فارسی: ۱ـ خوش خندیدن، بلند خندیدن ۲ـ رفتار سخت، رفتار تند

قَهقهه زدن: قاه قاه خندیدن، بنگرید به قاه قاه خندیدن

قَهقهه‌ی شیشه: هُکهُك (برهان)، هُکهِك تُنگ

قَهقَهه‌ی صُبح، قهقه صبح: خنده‌ی بامداد

قَهل: ۱ـ ناسپاسی، نَمك ناشناسی ۲ـ خُشك شدن پوست بر استخوان (آنندراج)، تَکیدگی

قَهل: خود نَشُستن، چِرکبارگی

قَهم: نَواستَن (= بی اشتهایی)

قُهُنُدز: پارسی تازی گشته، کَهُندِز، کَلاتِ شَهر، اَرگ

قَهوَسَة: هَراسان دویدن

قَهوَة، قَهوه در فارسی: ۱ـ بَنَك (= قهوه، آنندراج) ۲ـ می (= شَراب) ۳ـ بوی دهان (لاروس) ۴ـ بَنَکخانه

قَهوه جوش: بَنَکجوش

قَهوه‌چی: بَنَک‌گر

قَهوه‌چی باشی: بنکخانه‌دار

قَهوه‌خانه: بَنَکخانه

قَهوه‌خوری: بَنکخوری

قَهوه‌دان: بَنکدان

قَهوهٔ قَجَری: بَنَک زهردار، ابزاری برای کشتن در زمان قاجاریان

قَهوه‌یی، قهوه‌ای: بَنَکی، از رنگها

قَهیز: از ریشه‌ی پارسی کَژ، ابریشم پَست، پارچه‌ی ابریشمی پَست، کَژی، کَژیك

قَهیز: بَرکنده

قَیء، قِی در فارسی: هَراش (لغت فُرس)، از چه تو به نَکُنَد خواجه، که هرجا که بُوَد ـ قدح می بخورد، راست، کُنَد زود هَراش (شهید)

قِیّ: ۱ ـ هَمتای ۲ ـ هَمزور

قُیاء: ۱ ـ آوای هَراش ۲ ـ هَراشا، داروی هَراش آوَر

قَیاتَة: خورش دادن، خوراك دادن

قِیاد: ۱ ـ پالهَنگ، اَفسار ۲ ـ فرمانبردار

قِیادَة، قیادَت در فارسی: ۱ ـ رَهبَری، فَرماندِهی، سالاری ۲ ـ راهنمایی ۳ ـ ستاد فرماندهی ۴ ـ جافکشی، جِه‌کِشی، جاکَشی

قِیادَةُ العامَّة: ستاد رهبری مردم

قِیاس: ۱ ـ سَنجِش ۲ ـ اندازه‌گیری ۳ ـ بَرابَریابی، آمایِش (فرهنگ کوچك) ۴ ـ بَرآورد، اَنگاشت

قیاسات، (تك: قیاس): سَنجِش‌ها، آمایش‌ها

قِیاس اِستثنائی: آمایش جُداکرد

قِیاس اِقترانی: آمایشِ فرایی

قِیاس بَسیط: آمایشِ ساده

قِیاس خَلفی: آمایشِ واپَسین

قِیاس سَفسَطی: آمایشِ زِپاکانی

قِیاس شَرطی: آمایشِ سامه‌ای

قِیاس شعری: آمایشِ پنداری

قِیاس عَکس: آمایش وارون

قِیاس غیرکامل: آمایش ناهَنگَرت

قِیاس فَراسی: آمایشِ دَریابی

قِیاس فی نفسه: آمایشِ دَرخودی

قِیاس کامل: آمایشِ هَنگرت

قیاس کردن: سنجیدن

قِیاس مُرَکَّب: قیاس مرکَّبه: آمایش هَمبَوِش

قِیاس مُساوات: آمایش بَرابری

قِیاس مستقیم: آمایش سَرراست، رودرروی آمایش واپَسی

قِیاس مَعکوس: قیاس عکس، بنگرید به قیاس عکس

قِیاس مُقاوِمت: آمایشِ بازدار

قِیاس مَفصول: آمایش جُدایَند

قیاس موصول: آمایش پیوَستار

قیاس مخالفت: آمایش ناساز

قیاسِه: (گویش گیلکی)، پارسی است، غیاسَه، دوال چرمی برای بستن بار سُتور

قیاسیّ: قیاسی در فارسی: ۱ـ دَستوری ۲ـ سَنجشی

قَیاصِرَة، قیاصره در فارسی: (تک: قیصر)، از ریشه‌ی آرامی، کِیسَران (فرهنگ پهلوی)

قَیاضَة: پایاپای، سودای پایاپای

قِیافَة: قیافه در فارسی: ۱ـ پَی جویی، پَی یابی ۲ـ چِهره، چهر ۳ـ چهرشناسی، دَرتازی ۴ـ ریخت

قِیافه شناس: چِهرشناس

قیافه شناسی: چِهرشناسی

قیافه گرفتن: ریخت گرفتن، خود گرفتن

قیاقولان: پارسی است، غیاغولان، از فندهای کشتی (بهره از معین)

قِیام: ۱ـ بَرانگیختگی ۲ـ خاست ۳ـ راست شدن کار ۴ـ ایستادگی

قِیامَة، قیامَت در فارسی: ۱ـ رَستاخیز، تَن پَسین، فَرَشکرت (فرهنگ پهلوی) ۲ـ برانگیختگی ۳ـ آشوب، شورِش ۴ـ شگفت، والا

قِیامَت برپا کردن: رَستاخیزنیدن (فرهنگ پهلوی)، آشُو باندَن

قِیامت پیشه: آشوب پیشه، شَهرآشوب

قِیامَت پیکَر: والاپیکر، شِگِفت اَندام

قِیامَت شُدَن: ۱ـ رَستاخیز شدن ۲ـ هنگامه شدن

قِیامت صُغرَی: رستاخیز کِهین، مرگ

قِیامت کُبرَی: رستاخیز مِهین، رستاخیز

قِیامت کردن: هنگامه کردن

قِیام کردن: ۱ـ برخاستن ۲ـ برانگیخته شدن ۳ـ انجام دادن

قِیان، (تک: قَین): بندگان

قیاوار: نادرستِ فیاوار (= شُغل، لغت فُرس)

قی آوَر: هَراشا، هَراش آوَر

قیپ: پارسی است، کیپ، پُر

قِیت: خُورد و خوراك

قِیتال: کُشتار، کارزار

قِیتول: مغولی، لَشکَرگاه

قیثار، قیثارَة، Kithara: یونانی تازی گشته، چَنگ، از سازها

قَیچا= قَیچی، بنگرید به قیچی

قَیچاچی: تُرکی، دَرزیگر، دَرزی، دوزنده

قَیچاچی خانه: دَرزیخانه، دوخت خانه

قَیچاچی گَری: دوزندگی، دَرزیگری

قِی چَشم: آژیخ، کیخ (برهان)، سِلیك (گویش

مازندرانی)، کَنِه (گویش گیلکی)

قَیچَک، قِیچَك: پارسی است، کِچَك (برهان)، پَکاوَج (آنندراج)، غَژَك، غَجَك، از سازها

قَیچی، قِیچی در فارسی: ترکی، گاز (برهان)، کاز (هزارسال نثر پارسی)، دوکارد (برهان)

قیچی آهن بری: لَتخار (گویش گیلکی)

قِیچی باغبانی: شاخه بُر

قِیچی دومه، قچی دومه = اُردَكِ دُم دَراز: فیلوش، ازمُرغابیان، در انگلیسی: Pintail

قِیچی زَدَن، قیچی کردن: برش دادن

قیچی سلمانی: موچینه (برهان)

قیچی ناخن گیری: ناخن بُرا (برهان)، ناخنگیر

قَیح، قیح در فارسی: ۱ـ پَلَشت (فرهنگستان)، خونریم ۲ـریم، چِرك ۳ـ زَرداب (آنندراج)

قیحی: در تازی نیامده، چِرکی، پَلَشتی (فرهنگستان)

قَید: ۱ـ نیوَند (فرهنگ پهلوی)، بَند ۲ـ دَوال پالان ۳ـ بُنِ دَندان ۴ـ داغ، داغی که بر گردن شتر نِهَند ۵ـ سامه (= شَرط) ۶ـ پیمان (= عَهد) ۷ـ اَندازه ۸ـ شِکَنجه (آنندراج): که شیرازه بَندان، پَس از شیرازه بَندی، نامه و نوشته را لای آن گُذارَند ۹ـ زِندان

قیدِ استثناء: بَندِ جُداکرد، چون: جُز، مَگَر

قَید استفهام: بَند پُرسشی، چون: چگونه، چند، کُدام

قِیدافه: پارسی تازی گشته، کیدپا، نام زنی است (برهان)

قیدبند: کلات، دژ

قید تأکید و ایجاب: بندِ بایَست، چون: باید، بی گمان، ناگُزیر، ناچار، بی چَندوچون، هَرآینه

قیدتَرتیب: بندِدَهناد، چون: دُمادُم، پشت‌هم، پَیاپی، نخستین، دَهُمین

قید تشبیه: بندِ مانَست، چون: چندان، همانا، چنان

قید تمنّی: بندِ خواستاری، چون: شَوَد آیا، بُوَد آیا، ای کاش، کاش، کاش که

قید چیزی را زدن: چَشم‌پوشی کردن

قِیدخانه: بَندخانه، بندیخانه

قِید زمان: بندِ زمان، چون: گاه، ناگاه، هَمواره

قِیدمکان: بندِ گِواك، چون: چپ، راست، زیر، بالا، پایین

قِید نفی: بند نایِش، چون: نِی، نَه، هرگز، هیچ

قید و بَند: بَند و زندان

قید و شرط: پیمان و سامه

قید وَصف: بند ویَمَند: چون: سواره، پیاده، خُرَّم، گِریان، شادان

قیر: Kērós، یونانی تازی گشته، گِرُف، هَم آوای

بَرف (برهان)، زِفت (برهان)، گَژَف

قیر: تُرکی، مَرز

قیر اِسفَهسالار: مَرزدار، سپهسالار مَرزهای کِشوَر

قِیراط: Keration، یونانی تازی گشته، نیم‌دانگ، از اندازه‌ها (غیاث اللغات)

قیراَندایی: گَژَف اندایی

قیراَندود، قیراندوده: گَژَف اندوده، زِفت اندوده

قیرپاش: گَژَفپاش

قیرپاشی: در انگلیسی Tack coating، (فرهنگ فنی)، گَژَفپاشی

قیرُس: Kērós، یونانی تازی گشته، شَماله، سِپَندار (= شمع)

قیرساز: گَژَف ساز

قیرکاری: گَژَف کاری، گَژَف اَندایی

قیرگون: گَژَف گون، تیره گون

قیرگونی: گَژَفگونی

قیرگونی کَردَن: گَژَفگونی کَردَن

قِیروان: پارسی تازی گشته، کاروان (معین)

قیروان به قیروان: کَران به کَران

قِیروتی، قِیروطی، Kērós: یونانی تازی گشته ۱ـ سِپَندار ۲ـ زِفتِ گُل، از داروها

قِیری: در تازی نیامده، گَژَفی، زِفتی، گَژَفیك

قیرین: گَژَفین، زِفتینه، سیاه

قیرینه: زِفتینه، گَژَفین، سیاه

قیزه: از قازه، هندی، لُنگوتِه (برهان)، لُنگِ کوچَك

قیزه بَند: لُنگوته بَند

قیزه بَندی: لُنگوتِه بَندی، بستنِ لُنگوته به گونه‌ای که دوسَرِ آن در کَمَر گره خورَد

قِیسوس: Kissós، یونانی تازی گشته، پاپیچال، از گیاهان

قَیسون: مُشكِ چوپان، از گیاهان

قَیسی، قَیصی: این واژه که بیشتر قِیسی گفته و نوشته می شود، در بیشتر واژه نامه‌ها تازی دانسته نشده، در غیاث اللغات برابر با زردآلو و تازی آمده، تَرغِش (برهان)، هَلیك (برهان)، شالانِك (گویش گیلکی)، از گیاهان

قَیس، قِیش: ترکی ۱ـ چَرم ۲ـ دَوال ۳ـ تیغ تیزکُن ۴ـ نانِ وَرنیامَده

قیش بازی: (گویش گیلکی)، دَوالبازی، از بازی‌های گیلانی

قیشلاغ: ترکی = قشلاق، بنگرید به قشلاق

قَیشور: Kissēris، یونانی تازی گشته ۱ـ سَنگِ پا، پاخار (برهان) ۲ـ کَفِ دَریا (برهان)

قَیصَر، قِیصَر در فارسی: آرامی تازی گشته، کِیسَر (فرهنگ پهلوی)، پاژنامِ فرمانروایان روم

قَیصَـران: پارسی است، نام پرده ای در خُنیای باستانی، کِی سَران

قَیصوم: مُشک چوپـان، از گیاهان، بوماران، بومادَران (برهان)

قَیصی = قَیسی، بنگرید به قَیسی

قَیطاقــون: Kuamos ، یونـانی تازی گشتـه، نخودِ سوری، از گیاهان (معین)

قَیطان، قِیطَران: سَگ‌دَندان، رِشتِه

قَیطِس: Kētos ، یونانی تازی گشته: ۱ ـ آس، ازگیاهـان ۲ ـ نَهَـنـگ، در انـگـلیسـی: Cetacean (واژه نامهٔ دریانوردی)

قِیطول: اُورا (= حِصار، بُرهان)

قَیطون = قَیطان، بنگرید به قَیطان

قَیظ: گَرمای تابستان (آنندراج)

قَیظَه: ؟، لُنگوتِه، لُنگِ کوچَك

قَیطِیّ: گَرمازاد، بَچّه‌ی تابستانی (آنندراج)

قِیف: این واژه در بسیاری از واژه نامـه های پیشینه نیامده، آنندراج و فرهنگ لاروس نیز آن را نیاورده اند، معین آن را تازی یا تُرکی ندانسته، تنهـا در بُرهـان قاطـع زیر واژه ی «تگـاب» نوشته شده: پیاله‌ای باشَد از نقره و غیره که در تهِ آن لولـه نصب کرده باشنـد و با آن شراب و گلاب و امثال آن در شیشه کنند و آن را به عَرَبی «قیف» گویند، تَگاو (برهان)، بَتو (برهان)

قیفال: Kephalè ، ۱ ـ سَری، وابسته به سَر ۲ ـ سَراروی (برهان)

قیفِ مُخ: تگاوِ مَغز

قیفـاوُس: یونـانی تازی گشتـه (لاروس)، کیکاووس، از چهره های سِپِهری

قیفی: تَگاوی

قِیق: ۱ ـ نادانِ شتابکار: مَرد ۲ ـ زاغِ کَبود (لاروس)

قَیق: ۱ ـ آوای ماکـیان ۲ ـ آواز بُلنـد، فریاد (معین)

قَیقـاج، قِیقـاچ: اُریب، وَریب (لغت فرس)، تَوانی بَر و کار بَستَن فَریب، که نادان همه راست بیند وَریب (بوشکور) قیقاج ترکی است

قِیقـاوُس: پارسی تازی گشتـه، کیکـاوس، از چهره های سپهری (غیاث اللغات)

قَیقَب: ۱ ـ تلخه زِه (= زیتون تلخ)، (معین) ۲ ـ اَفرا، از گیاهان (لاروس)

قَیقبیّات: اَفراییان

قَیقَناق: پارسی ترکی گشته، خاگینَك، خاگینه

قی کَردِ گی: هَراشیدگی، وَمیدِگی

قی کَردَن: هَراشیدن، وَمیدَن (فرهنگ پهلوی)

قی گِرفتَن: کیخ گرفتن

قی گِرفته: کیخ گِرفته، آژیخناك

قیل = قیر، بنگرید به قیر

قِیل: ۱ ـ گفتار ۲ ـ پاسخ

قَیل: ۱ ـ سالار ۲ ـ پاژنامِ پادشاهان حمیر

قَیلُقی: چوبَکِ اُشنان (برهان)

قَیلوط: بَرگِ گندنای شامی، ازگیاهان (معین)

قیلَموس: ؟، هوشیاری (برهان)

قیل و قال: ۱ ـ گفت و گوی ۲ ـ پُرسش و پاسُخ ۳ ـ داد و فَریاد

قَیلول: به‌روز خُفتَن

قَیلولَـة: قیلولـه در فارسی، خواب نیمروز، خوابِ چاشتگاه (آنندراج)

قَیلَة: بادگُند (= فَتق، برهان)

قیلیچ: تُرکی، شمشیر

قیلیچ قورچی سی: ترکی، شمشیردار (معین)، در زمان صَفَویان

قیلی ویلی: پارسی است، غیلی ویلی، مورمور (گویش تهرانی)، موج موج (گویش گیلکی)

قیلی ویلی رَفتنِ دِل: غیلی ویلی رفتنِ دِل، غَنج زَدَن دل

قَیِّم: ۱ ـ اُستور (فرهنگ پهلوی)، سَرپَرست، لَله ۲ ـ راست ۳ ـ وَرَستادبان (وَرَستاد = وَقف)

قِیَم، (تك: قِیمَة): آخَش ها

قَیماز: ترکی، کَنیز، پَرَستار

قیمـاغ، قِیماق، قایماق: ترکی، مغولی، برهان این واژه را تُرکی گشتـه‌ی کَیمـاكِ پارسی می‌داند، تُو (برهان) نِمِشك (آنندراج)، چَرابه (برهان)، سَپیچه (آنندراج)، سَرشیر

قیمتِ تجـارتی، قیمتِ عمـده فروشی: در انـگـلیسـی Trade price (فرهنـگ فنی)، سُودابَها

قیمت‌زَن: بَهـازَن، ابـزاری که برچَسبِ بها را روی کالا می‌چَسباند

قیمت‌سَنج: بَهاسَنج

قیمت‌شِکَن: بَهاشِکَن، فروشِ اَرزان

قیمت گر: آخَشگَر، بَهاسَنج

قیمت‌مَند: بَهادار

قیمت‌مَندی: اَرزشمَندی

قیمتِ واحد: در انگلیسی Unit price (فرهنگ فنی)، تَك‌بَها

قیمـتـی: در تازی نیامـده، گِرانـبَـهـا (فرهنگستان)، گِرانمایه (برهان)

قِیمومَت، قَیمومَت، قَیمومیَّت: در تازی نیامده و از ساخته‌های فارسی گویان است، سَرپَرَستی، لَلگی

قِیمَة، قِیمَت در فارسی: ۱ ـ بُرز (= قامت) ۲ ـ وَهـاك (فرهنـگ پهلوی)، بَهـا، آخَش، اَخش (برهان)

قَیِّمَة، مؤنث قَیِّم: سَرپرست: زَن

قِیمه: تُرکی، پَسَنده (= قرص های قیمه باشد که در روغن بریان کنند و گاهی بی روغن، غیاث اللغات)، کوفته ریزه

قیمه پلو: پَسَنده پُلو

قیمه ریزه: پَسَنده ریزه، کوفته ریزه

قیمه قیمه کردن: ۱ـ ریزریز کردَن ۲ـ لِه و لَورده کَردَن ۳ـ سخت زخم زدن ،

قیمه کردن: ریزکَردَن

قَین: ۱ـ بَنده ۲ـ آهَنگَر

قین: (گویش عامیانهٔ لُری)، کون

قینا: خُرفه‌ی چینی، از گیاهان

قَیناب: ۱ـ کوشا ۲ـ شتابان

قَینَس: Angasi ، لاتینی تازی گشته ۱ـ گاوِنَر (آنندراج) ۲ـ بُزِ کوهی آفریکایی

قَینَة: ۱ـ کَنیزَك ۲ـ آوازه‌خوان: زَن ۳ـ آرایشگَر: زن (لاروس) ۴ـ فُرودمُهره‌ی پُشت

قُیوء: ۱ـ هَراشَنده ۲ـ هَراشا (= قی آوَر)

قُیود، (تك: قید): بَندها، نیوَندها

قُیودات، (تك: قیود، تك: قید): بَندها، بَندهای دَست و پا گیر

قَیّور: گُمنِژاد، گُم تَبار

قَیُّوم: خودایستا، وَرجاوَند، خودپایا، خُودمان

قَیُّومی: به خود ایستایی، وَرجاوَندی، خودمانی

قَیُّومیت: چون قَیّومی در تازی نیامده، خودایستایی، خودپایایی

قُیون، (تك: قَین): بَندِگان، آهَنگران

قَیوَند= قاوَند، بنگرید به قاوَند

قِیه کشیدَن: پارسی است، جیغ کشیدن، غیه کشیدن

قَیهَل: ۱ـ پِیکَر ۲ـ روی ۳ـ دیدار (آنندراج)

برخی از کتابهای

انتشارات اساطیر

◘ اندیشه های فلسفی ایرانی / ابوالقاسم پرتو / چاپ اول ۱۳۷۳ / گالینگور

◘ سخنی چند دربارهٔ شاهنامه / عبدالحسین نوشین / چاپ دوم ۱۳۷۳

◘ افسانه های ازوپ / دکتر علی اصغر حلبی / چاپ اول ۱۳۷۳

◘ وضوی خون / میشل فرید غریب / بهمن رازانی / چاپ اول ۱۳۷۳

◘ شرح التعرف لمذهب التصوف (ربع سوم) / مستملی بخاری / استاد محمد روشن / گالینگور

◘ تاریخ طبری جلد پنجم / محمدبن جریر طبری / ابوالقاسم پاینده / چاپ چهارم ۱۳۷۳ / شمیز

◘ تاریخ طبری جلد سیزدهم / محمدبن جریر طبری / ابوالقاسم پاینده / چاپ پنجم ۱۳۷۳ / شمیز

◘ کلک خیال‌انگیز ۴ جلد / دکتر پرویز اهور / چاپ اول ۱۳۷۳ / گالینگور

◘ تاریخ فلسفه در ایران و جهان اسلامی / دکتر علی اصغر حلبی / چاپ اول ۱۳۷۳

◘ روانشناسی اجتماعی / لئونارد برکوویتز / دکتر محمدحسن فرجاد و عباس محمدی اصل / چاپ اول ۱۳۷۲

◘ آنها که دوست دارند (۴ جلد) / ایروینگ استون / فریدون‌گیلانی / چاپ‌چهارم ۱۳۷۲

◘ معنی عشق نزد مولانا / دکتر روان فرهادی / چاپ اول ۱۳۷۲

◘ فضیلت خودپرستی / این راند / پرویز داریوش / چاپ اول ۱۳۷۲

◘ گنج علی‌خان / دکتر محمد ابراهیم باستانی پاریزی / چاپ دوم ۱۳۶۸ / گالینگور

◘ از چیزهای دیگر / دکتر عبدالحسین زرین کوب / چاپ سوم ۱۳۷۲ / گالینگور

◘ یادداشتها و اندیشه‌ها / دکتر عبدالحسین زرین کوب / چاپ سوم ۱۳۷۲ / گالینگور

◘ تاریخ تمدن اسلامی / دکتر علی اصغر حلبی / چاپ اول ۱۳۷۲

◘ چهل سال تاریخ ایران / (۳ جلد) المآثر الاثار / محمدحسن‌خان اعتمادالسلطنه / ایرج افشار،

حسین محبوبی اردکانی / چاپ اول ۱۳۶۸ / گالینگور

▣ **چنگیزخان**/ ولادیمیر تسف / دکتر شیرین بیانی / چاپ دوم ۱۳۶۸

▣ **خاطرات ظل السلطان**/ (۳ جلد) سرگذشت مسعودی و سفرنامهٔ فرنگستان / مسعود میرزا ظل السطان/ حسین خدیو جم / چاپ اول ۱۳۶۸ / گالینگور

▣ **رجال وزارت خارجهٔ عهد ناصری**/ میرزا مهدی‌خان ممتحن الدوله / ایرج افشار / چاپ اول ۱۳۶۶

▣ **تاریخ سلاجقه**/مسامرة الاخیار/ محمود بن محمد آقسرانی / پرفسور عثمان توران / چاپ دوم ۱۳۶۲

▣ **سمط العلی للحضرة العلیا**/ تاریخ قراختائیان کرمان/ ناصرالدین منشی / استاد عباس اقبال آشتیانی / چاپ دوم ۱۳۶۲

▣ **مقالات علامه قزوینی**/ (۵ جلد) هشتاد مقالهٔ تحقیقی / عبدالکریم جربزه‌دار / چاپ اول ۱۳۶۳-۱۳۶۶ / گالینگور

▣ **خاطرات سردار اسعد بختیاری**/ جعفر قلی خان امیر بهادر/ ایرج افشار / چاپ اول ۱۳۷۲ / گالینگور

▣ **هفتاد مقاله**/(۲جلد) هفتاد و سه مقالهٔ تحقیقی اهداء شده به دکتر صدیقی/ دکتر یحیی مهدوی و ایرج افشار/ چاپ اول ۱۳۶۹-۱۳۷۱ /گالینگور

▣ **دیوان حافظ**/متن حروفی چاپ معروف حافظ تصحیح علامه محمد قزوینی و دکتر قاسم غنی با تعلیقات و توضیحات علامه و کشف الابیات / عبدالکریم جربزه‌دار/ گالینگور/چاپ چهارم ۱۳۷۱

▣ **رباعیات خیام**/دارای سه بخش خیام شناخت، رباعیات و شرح مختصر رباعیات/محمدعلی فروغی و دکتر قاسم غنی/عبدالکریم جربزه‌دار/ چاپ اول ۱۳۷۱

▣ **حافظ خراباتی**/(۸ جلد گالینگور) شرح مفصل تاریخی و عرفانی اشعار خواجه حافظ/ دکتر رکن‌الدین همایون فرخ/چاپ اول اساطیر ۱۳۷۰

- جاودانه نسیم شمال/ متن کامل اشعار و ۱۲ مقاله دربارهٔ سیداشرف‌الدین حسینی /حسین‌نمینی / گالینگور/چاپ اول اساطیر ۱۳۷۱
- سگهای جنگ/فردریک فورسایت/ایرج خلیلی وارسته/چاپ دوم ۱۳۷۰
- بانو با سگ ملوس/آنتوان چخوف/عبدالحسین نوشین/چاپ دوم اساطیر ۱۳۷۰
- رودین/ایوان تورگنف/آلک قازاریان/چاپ اول اساطیر ۱۳۶۳
- مهاجران/هواردفاست/باجلان فرخی/چاپ اول ۱۳۷۱
- پرواز شبانه/آنتوان دوسنت اگزوپری/پرویز داریوش/چاپ دوم ۱۳۶۸
- آوای وحش/جک لندن/پرویز داریوش/چاپ دوم ۱۳۶۸
- سیذارتا/هرمان هسه/پرویز داریوش/چاپ سوم ۱۳۶۸
- اسپرلوس/هرمان هسه/پرویز داریوش/چاپ اول اساطیر ۱۳۷۱
- گرگ بیابان/هرمان هسه/کیکاوس جهانداری/گالینگور/چاپ اول اساطیر ۱۳۶۸
- نابینای نوازنده/ولادیمیر کورولنکو/گامایون/چاپ اول اساطیر ۱۳۶۸
- سلطان کمپبل/هاموند اینس/ایرج خلیلی وارسته/چاپ اول ۱۳۷۰
- سیمای مرد هنرآفرین در جوانی/جیمز جویس/پرویز داریوش/چاپ اول ۱۳۷۰
- تیرانداز/الکساندر پوشکین/ضیاءالله فروشانی/چاپ اول اساطیر ۱۳۷۰
- سایهٔ گریزان/گراهام گرین/پرویز داریوش/چاپ اول اساطیر ۱۳۷۰
- ماه و شش پشیز/سامرست موام/پرویز داریوش/چاپ اول اساطیر ۱۳۷۰
- ماجرای لولاگرگ/هواردفاست/عبدالحسین شریفیان/چاپ اول ۱۳۷۱
- مایده‌های زمینی/آندره ژید/جلال آل احمد و پرویز داریوش/چاپ سوم ۱۳۷۱
- آیین دوست‌یابی/دیل کارنگی/استاد رشید یاسمی/چاپ دوم اساطیر ۱۳۷۱
- ولپن / بن جانسن / عبدالحسین نوشین/چاپ اول اساطیر ۱۳۷۲
- وزارت ترس / گراهام گرین/پرویز داریوش/چاپ اول اساطیر ۱۳۷۱
- دوبلینی‌ها/ جیمزجویس/پرویز داریوش/چاپ اول اساطیر ۱۳۷۱
- جف سیاهه/تئودوردرایزر/پرویز داریوش/چاپ اول اساطیر ۱۳۷۱

- چنین گفت بودا/براساس متون بودائی/دکتر هاشم رجب‌زاده/چاپ اول ۱۳۷۲
- تاریخ طبری/ (۱۷ جلد)/ محمد بن جریر طبری /ابوالقاسم پاینده/ شمیز
- مبادی العربیه جلد اول/ رشیدالشرتونی/چاپ اول ۱۳۷۲
- مبادی العربیه جلد دوم/ رشیدالشرتونی/ چاپ اول ۱۳۷۲
- مبادی العربیه جلد سوم/ رشیدالشرتونی/چاپ اول ۱۳۷۲
- مبادی العربیه جلد چهارم/ رشید الشرتونی/ چاپ اول ۱۳۷۲
- تفسیر کبیر مفاتیح الغیب(جلد اول)/ امام فخر رازی/ دکتر علی اصغر حلبی/گالینگور/ چاپ اول ۱۳۷۲
- شرح التعرف لمذهب‌التصوف/(۵ جلد گالینگور) کهن‌ترین و جامع‌ترین متن عرفانی در زبان فارسی/ اسماعیل مستملی بخارائی/استاد محمد روشن/ چاپ اول ۱۳۶۲-۱۳۶۷
- داستانهائی از یک جیب و از جیب دیگر/کارل چاپک/دکتر ایرج نوبخت/چاپ اول اساطیر ۱۳۷۲
- ماه پنهان است/جان اشتاین بک/پرویز داریوش/چاپ دوم اساطیر ۱۳۷۲
- موشها و آدمها/ جان اشتاین بک/پرویز داریوش /چاپ دوم اساطیر ۱۳۶۸
- هنر تئاتر/ عبدالحسین نوشین / چاپ اول اساطیر ۱۳۷۱
- زاده آزادی / هوارد فاست/رضا مقدم / چاپ اول ۱۳۷۱
- منطق‌الطیر/ فریدالدین عطارنیشابوری/ دکتراحمد رنجبر/گالینگور/ چاپ سوم ۱۳۷۰
- طوطیان/ شرح داستان طوطی و بازرگان مثنوی/ادوارد ژوزف/گالینگور/چاپ دوم ۱۳۶۸
- تبصرة العوام فی معرفة مقالات الانام/کتابی فارسی در ملل و نحل از قبل از استیلای مغول/سیدمرتضی حسینی‌رازی/استادعباس اقبال آشتیانی/گالینگور/چاپ‌دوم۱۳۶۴
- احوال و آثار خواجه نصیرالدین طوسی/ استاد سیدمحمد تقی مدرس رضوی/گالینگور/چاپ اول اساطیر ۱۳۷۰
- هفت بندنای (جلد اول)/در شرح ۴ داستان مثنوی /ادوارد ژوزف/گالینگور/ چاپ اول ۱۳۷۱

▣ هفت‌بندنای (جلد دوم) / در شرح ۵ داستان مثنوی / ادوارد ژوزف / گالینگور / چاپ اول ۱۳۷۲

▣ دستور زبان فارسی/دکتر محمدجواد شریعت/چاپ ششم ۱۳۷۲

▣ آیین نگارش/دکتر محمدجواد شریعت/چاپ ششم ۱۳۷۱

▣ گزارش نویسی و آیین نگارش/دکتر مهدی ماحوزی/چاپ چهارم ۱۳۷۰

▣ روش تحقیق و مأخذ شناسی/دکتر احمد رنجبر/چاپ سوم ۱۳۷۲

▣ تاریخ تحلیلی اسلام/دکتر سیدمحمود طباطبائی اردکانی/چاپ دوم ۱۳۷۲

▣ گزیدهٔ متون تفسیری فارسی/دکتر سیدمحمود طباطبائی اردکانی/چاپ سوم ۱۳۷۲

▣ سیاست‌نامه/خواجه نظام‌الملک /استاد عباس اقبال آشتیانی/چاپ اول اساطیر ۱۳۶۹

▣ برگزیده نظم و نثر فارسی [فارسی و نگارش ۱ و ۲]/ دکتر مهدی ماحوزی/چاپ پنجم ۱۳۷۲

▣ برگزیده اشعار رودکی و منوچهری/دکتر اسماعیل حاکمی / چاپ دوم ۱۳۷۲

▣ آشنایی با علوم قرآنی/دکتر علی اصغر حلبی / چاپ دوم ۱۳۷۲

▣ آموزش عالی در جهان/دبیرخانهٔ یونسکو/دکتر نصرت صفی‌نیا، دکتر الماداودیان/ چاپ اول ۱۳۷۰

▣ تاثیر قرآن و حدیث بر ادبیات فارسی/دکتر علی اصغرحلبی / چاپ دوم ۱۳۷۲

▣ متن و ترجمهٔ کتاب تعرف/کلابادی/دکتر محمدجواد شریعت/چاپ اول ۱۳۷۱

▣ انسان در اسلام و مکاتب غربی/دکتر علی‌اصغر حلبی/چاپ اول ۱۳۷۱

▣ تدوین مبانی آموزش برنامه‌ای/دکتر محمدحسین امیر تیموری/چاپ اول ۱۳۷۰

▣ فن رهبری کنفرانس و ادارهٔ جلسات/دکتر مهدی ماحوزی/چاپ اول ۱۳۷۱

▣ ترجمان البلاغه/محمدبن عمررادویانی/پروفسوراحمد آتش/گالینگور/چاپ اول اساطیر ۱۳۶۲

▣ دیوان سیدحسن غزنوی/استاد سیدمحمد تقی مدرس رضوی/چاپ اول اساطیر ۱۳۶۲

◘ ترجمه و راهنمای مبادی العربیه جلد اول / رشیدالشرتونی / دکتر محمدجواد شریعت / چاپ اول ۱۳۷۲

◘ ترجمه و راهنمای مبادی العربیه جلد دوم / رشیدالشرتونی / دکتر محمدجواد شریعت /چاپ اول ۱۳۷۲

◘ ترجمه و راهنمای مبادی العربیه جلد سوم / رشیدالشرتونی / دکتر محمدجواد شریعت / چاپ اول ۱۳۷۲

◘ ترجمه و راهنمای مبادی العربیه جلد چهارم/ رشیدالشرتونی / دکتر محمدجواد شریعت / چاپ اول ۱۳۷۲

◘ پاسخ تمرین‌های مبادی العربیه جلد چهارم / دکتر محمدجواد شریعت / چاپ اول ۱۳۷۲

◘ تاریخ کامل (جلد اول) / عزالدین ابن‌اثیر / دکتر سیدمحمد حین روحانی / چاپ اول ۱۳۷۰ / گالینگور

◘ تاریخ کامل (جلد دوم) / عزالدین ابن‌اثیر / دکتر سیدمحمد حسین روحانی / چاپ اول ۱۳۷۰ / گالینگور

◘ تاریخ کامل (جلد سوم) / عزالدین ابن‌اثیر / دکتر سیدمحمد حسین روحانی / چاپ اول ۱۳۷۱ / گالینگور

◘ تاریخ کامل (جلد.چهارم) / عزالدین ابن‌اثیر/ دکتر سیدمحمد حسین روحانی / چاپ اول ۱۳۷۲ / گالینگور

◘ تاریخ کامل (جلد پنجم) / عزالدین ابن‌اثیر / دکتر سیدمحمد حسین روحانی / چاپ اول ۱۳۷۲ / گالینگور

◘ هشت مقاله / دکتر احمد رنجبر / چاپ اول ۱۳۷۲

[illegible]

لائے گئے اور علاوہ بھگت سنگھ اور دت کے سب
سکون کے ساتھ اپنی جگہ چلے گئے لیکن بھگت اور
دت کو گھسیٹ کر انکی جگہ پہونچایا گیا۔ بھگت سنگھ نے داخل
ہوتے ہی عدالت سے دریافت کیا کہ ہمیں اس طرح
آپ کے حکم سے لایا گیا ہے انھوں نے یہ بھی کہا کہ مجھے اور
دت کو پولیس نے لاتوں سے مارا اور بری طرح جھنجھوڑ
بیجے کمار اور دیگر ملزمین نے بھی پولیس کی بدسلوکی بیان
کی لیکن مجسٹریٹ نے ان کے بیانات قلمبند کرنے سے انکار
کردیا اور مسٹر ولسن کی شہادت کے بعد عدالت لنچ
کے لئے برخاست ہوئی۔

لنچ کے بعد ملزمین نے پھر عدالت میں ہتھکڑیاں
پہنکر آنے سے انکار کیا تو ان کو گھسیٹ کر پہونچایا گیا
جب ملزمین عدالت کے سامنے پہونچے تو ملزم نے سنہا سے کہا
کہ کل یہ وعدہ کیا گیا تھا۔ کہ چونکہ دیگر ملزمین نے پریم دت کے
فعل سے بے تعلقی ظاہر کی ہے اس لئے انکی ہتھکڑیاں اتار دی
جائینگی۔ لیکن وکیل سرکار نے کہا کہ ایسا کوئی وعدہ نہیں
کیا گیا تھا اسپر سنہا نے مجسٹریٹ سے استدعا کی کہ کوئی
فیصلہ کرنے سے پہلے فریقین کے بیان قلمبند کر لئے جائیں
بیچ میں اسوقت کچھ اور ملزم گھسیٹ کر عدالت میں پہونچائے
جانے لگے جسپر ملزمین نے شور مچایا اور عدالت کو توجہ دلائی

[illegible]

... کی عدالت میں ہتھکڑیاں
لائے گئے اور علاوہ بھگت سنگھ اور دت کے سب
سکون کے ساتھ اپنی جگہ چلے گئے لیکن بھگت اور
دت کو گھسیٹ کر انکی جگہ پہونچایا گیا۔ بھگت سنگھ نے داخل
ہوتے ہی عدالت سے دریافت کیا کہ ہمیں اس طرح
آپ کے حکم سے لایا گیا ہے انھوں نے یہ بھی کہا کہ مجھے اور
دت کو پولیس نے لاتوں سے مارا اور بری طرح جھنجھوڑ
بیجے کمار اور دیگر ملزمین نے بھی پولیس کی بدسلوکی بیان
کی لیکن مجسٹریٹ نے ان کے بیانات قلمبند کرنے سے انکار
کر دیا اور مسٹر ولسن کی شہادت کے بعد عدالت لنچ
کے لئے برخاست ہوئی۔

لنچ کے بعد ملزمین نے پھر عدالت میں ہتھکڑیاں
پہنکر آنے سے انکار کیا تو ان کو گھسیٹ کر پہونچایا گیا
جب ملزمین عدالت کے سامنے پہونچے تو ملزم نے سنہا سے کہا
کہ کل یہ وعدہ کیا گیا تھا۔ کہ چونکہ دیگر ملزمین نے پریم دت
فعل سے بے تعلقی ظاہر کی ہے اس لئے انکی ہتھکڑیاں اتار دی
جائینگی۔ لیکن وکیل سرکار نے کہا کہ ایسا کوئی وعدہ نہیں
کیا گیا تھا اسپر سنہا نے مجسٹریٹ سے استدعا کی کہ کوئی
فیصلہ کرنے سے پہلے فریقین کے بیانات قلمبند کر لئے جائیں
میں اسوقت کچھ اور ملزم گھسیٹ کر عدالت میں پہونچائے
جانے لگے جسپر ملزمین نے شور مچایا اور عدالت کو توجہ دلائی